

TOMVS SECVNDVS
CURSUS THEOLOGIÆ
MYSTICO-SCHOLASTICÆ
E QVINQVE MYSTICIS PRÆDICABILIBVS
DUO PRIMA CONTINENS.

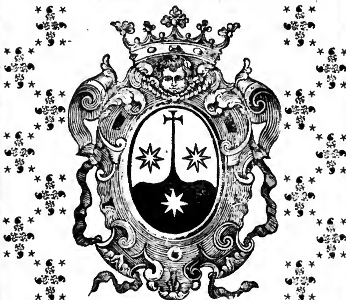
CURSUS THEOLOGIÆ MYSTICO-SCHOLASTICÆ,

IN QVO MYSTICA ABDITISSIMA DVBIA EXPLANANTUR METHODO SCHOLASTICA IUXTA MIRAM, SOLIDAMQVE DOCTRINAM ANGELICI PRÆCEPTORIS D. THOMÆ SACRÆ THEOLOGIÆ PRINCIPIS.

AUTHORE PATRE Fre. IOSEPH A SPIRITU SANCTO, CARMELITA EXCALCEATO IN HISPALENSI SANCTI ANGELI CVSTODIS COLLEGIO RECTORE.

TOMVS SECVNDVS

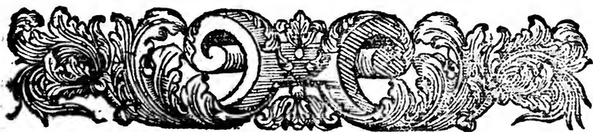
R. P. N. F.TRI SEBASTIANO A CONCEPTIONE RENOVATI CARMELI PRO CONGREGATIONE HISPANA DIGNISSIMO GENERALI DICATVS.

HISPALI CVM REGIO PRIVILEGIO. ANNO Dñi. 1721.

Divus Thomas opusc. 61. cap. 23. *Potentia secundùm aliquid, quod potest, etiam minimum, potentia est, vel vis: secundùm autem summum, vel maximum, quod potest, virtus est. Inter vim, & virtutem quantum proficias, videris; quia etsi nec modum diligendi ex virtute in via contingat attingere, contingit tamen magis, & magis propinquare, secundùm quod in maioribus, & pluribus actibus vires studueris exercere, vt proponas cum Propheta de futuro dicens*: Omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi? *Et moriturus glorieris cum Iacob de præterito dicens*: Nosti, quòd totis viribus meis servierim tibi. *Pone ergo in terminis extensionem potentiæ* vt- re- mi- fa- sol- la. *Totum hoc extensum potentia, vel vis est, solùm* La- *virtus est. In hac spirituali musica potentiarum tuarum actiones diiudica, & erubesce semper in gravibus, & infimis Deo* sol- fa- re. *Cùm videris multos in servitio Diaboli, etiam quasi voces mutare, qui non tantùm* La- *tenent, vt faciant totum, quod possunt; sed mutando ascendunt, & cum Diaboli adiutorio faciunt quodammodo plusquàm possunt.*

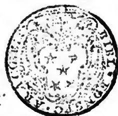

. . .

F^RI. SEBASTIANO A CONCEPTIONE,

ÆLIANI ARDORIS
ZELANTISSIMO VIGILI,
THERESIANI SPIRITVS
EXIMIO PROMOTORI,
VIRTVTVM OMNIVM ÆMVLANDO ARCHETYPO,
PURIORIS RELIGIONIS NITIDISSIMO CENTRO,
DOCTRINÆ MYSTICÆ CLARISSIMO EXEMPLARI,
TOTIVS REFORMATI CARMELI
EMERITO GENERALI,
F^TER. IOSEPH A SPIRITV S^TO.
SUBDITORUM MINIMUS SECUNDUM TOMUM THEOLOGIÆ
MYSTICO-SCHOLASTICÆ IN OBSERVANTIÆ,
ET GRATITVDINIS MONVMENTVM,

D. O. S. C.

MBRA INDIGVS, BENIGNISSIME P. N. vmbram anhelo, sub quam confugiam, non quam, mucrone stricto, punctim, cæsimque percutiam, vt insulsum illũ apud Cælium Calcag. tentasse ridemus. Triviis nota mitto, tonstrinis scita prætereo. Scitum vbique est, Protectore indigere librum in Orbem literarium mittere satagentem: Sicut etiam Protectoris notiones scitissimæ apud omnes sunt. Vt quid in his, quæ nullum latent, morabor? Quòd autem

in

in te hæc attributa fulgeant, ob quæ te mei sudoris dignum Mecœnatem implorem, huius nuncupatoriæ epistolæ argumentum est. In ea me ferè nulla loquentem videbis, sed Authorum ex omni Natione, quæ sub Cælo est, aliqua, innumera possem, referentem auscultabis. Quæ scribendi ratio plurima in his, eaque suavissima commoda pollicetur. Primum est, nè laudes tuas humiliter aversatus, si eas in meis vocibus sculptas intueare, faciem retrahas. Secundum est, quia hanc epistolam, & totum hoc meum opus acceptata tibi desidero, & dubio procul *habet* (1.) *in hoc genere dissertationum tantam dignitatem frequens Authorum appellatio, vt quò variùs doctor suis verbis loquitur, eò suscipiatur magis.* Tertium est, non celare, ingrato animo, manum, qua instructrice tecum hæc verba mea facio, quia *ingenui* (2.) *pudoris est, fateri, per quos profecerimus.* Quartum denique, inter alia, reddere beneficium ipsis Instructoribus meis. *Nihil* (3.) *amplius Cælestis dispensator arcani ab humanis poscit ingeniis, nisi vt intelligant, quo venit authore, quod sapiunt. In Deo proximè agnovisse, qui præstitit, reddidisse est beneficium.*

(1.) Claud. Clemen. ad lect. Musæi.

(2.) Plin. in epist.

(3.) Enod. in paneg. ad Theodor.

(4.) Virg. lib. 1. Æned.

Methodi subiiciendæ motiva ex parte dedi. Ad argumentum properans incipio, & vt

——(4.) prima repetens ab origine pergam.

Solùm tibi (5.) *Hispania est, terris omnibus terra fœlicior, cui excolendæ, atque adeò ditandæ impensiùs, quàm cæteris gentibus supremus rerum fabricator indulsit.* Hispaniæ eximia pars Lusitania est

(6.) Dives opum, studiisque asperrima belli.

Stabile (7.) *Christi imperium.* De qua viro Sanctissimæ vitæ edixit *Dominus* (8.) *per quandam intellectualem locutionem, qua sæpe illum alloquitur, sibi suos esse in terris Cælestium deliciarum voluptuosissimos hortos, vernantibus floribus amœnissimos, ad quos frequenter divertere soleret. Ex iis vnum esse Lusitaniæ Regnum, vbi odoriferi virtutum omnium flores passim germinarent.*

(5.) Latin. Pacat. ad Theodos.

(6.) Virgil. lib. 1. de Carth.

(7.) Benedictus Per. v. Lusitania.

(8.) Emman. Lud. in suo Theodos. Lusit. l. 1. n. 443.

In hoc ergo Dei odorifero viridario communi vtilitati natus es Parentibus genere, ac pietate præclaris. Paterna solicitudine facilè credam impletum illud: *Dum tener* (9.) *est gnatus, generosos instrue mores.* Quia *aptissimè* (10.) *Plato nutrices admonuisse videtur, nè pueris frivolas, aut turpes fabellas mandent, nè eorum animus stultitiis, & corruptis moribus instruant. Incipientem* (11.) *pubertatem ad delectum cogendam nullus ignorat: non enim tantùm celeriùs, sed etiam perfectiùs imbuuntur, quæ discuntur à pueris.* Adfuit quidem hoc, adfuit; sed quod penè desideraretur, si abfuisset. Fuisti enim ex iis, qui *egre-*

(9.) Phocilid. apud Plutarch.

(10.) Plutarch. de Instit. liberor.

(11.) Veget. l. 1. cap. 4.

giam

giam (12.) *fortiti indolem in ea, quæ tradi solent, perveniunt sine longo magisterio, & honesta complexi sunt, cùm primùm audierunt.* Quando quidem,

(12.) Seneca epist. 95.

Mens (13.) ardua semper
A puero, tenerisque etiam fulgebat in annis
Fortunæ maioris honos; erectus, & acer,
Fatisque loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebatque ducem celsi nitor igneus oris.

(13.) Claudian. de Stilic.

Talis â primo vitæ limine Ephebiam attigisti, & *quamvis* (14.) *de splendore natalium conscientiæ iubar hauseris, tamen fulgorem stirpis præcipuè morum radiis obumbrasti, vincens decorem sanguinis ingenii claritate, dum coruscantem germinis tui lampadem actuum serenitate transcendis, & factus es stemmatis victor tui, per quod plerosque mortalium nascendo superasti.* Atque

(14.) Enod. in vita Ant.

Hinc (15.) tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos, quæ si deesset tibi fortè creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.
Nam quid imaginibus, quid habita fulta triumphis
Atria? Quid pleni numeroso consule fastus
Proficerent? Si vita labat, perit omnis in illo
Gentis honos, cui laus est in origine sola.

(15.) Ovid. Carm. ad Pison.

(16.) Macedo de Sang. Borb.

Illum sanguinem æmulatus est tuus, qui *ardet* (16.) *prodere se factis, venisque ebullit honora ambitione.*

(17.) Senec. epist. 32.

Hac sacra vanitate allectus te in corde tuo alta occupatione meditor sic conferentem: *Quid est* (17.) *eques Romanus, aut Libertinus, aut servus? Nomina sunt ex ambitione, aut iniuria nata. Subsilire in Cœlum ex angulo licet.*

(18.) Plutarch. in q. q. Roman. q. 37.

Spolia (18.) *Deo sacrantur, & tempore sinunt ex lege corrumpi, neque licet reparare, vt existimantes gloriam Priorum cum spoliis intercidere, semper novum aliquod virtutum monumentum parare operam dent.*

(19.) Salust. in prœmio.

Sæpè audivi (19.) *Quint. Max. & Pub. Scipionem, præterea Civitatis nostræ præclaros viros solitos ita dicere: Cùm Maiorum imagines intuerentur, vehementissimè sibi animum ad virtutem accendi.*

(20.) Sen. in Herc.

Hæc tria meditatus sum te profundissimè conferentem. Modò autem illis instructus, & aliis in eximio tui pectoris liceo contemplor ita syllogizantem: *Siquis genus* (20.) *iactat suum, aliena laudat*: igitur est *pulchrius* (21.) *multò parari, quàm creari nobilem,*

(21.) Solon apud Auson.

Si,

(22.) Quæ non fecimus ipsi
Vix ea nostra voco:

(22.) Ovid. metamor.

Igi-

(23.) Claud. pan. 4. Consul. Honor.

Igitur

Virtute (23.) decet, non sanguine, niti.

Si *maiorum* (24.) *meritis gloria non datur*: Igitur.

(24.) Cleobul. apud Ason.

Tota (25.) licèt veteres exornent vndique ceræ
Arria; nobilitas sola est, atque vnica, virtus.
Plance, tumes alto Drusorum sanguine, tamquàm
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.

(25.) Iuvenal. Sat. 8.

Si ergo vera nobilitas est amare virtutem, (26.) *qua ad Cœlum tendimus*:

(26.) D. Greg. l. 5. moral.

———Procul, (27.) ô procul este prophani,

(27.) Virgil. l. 6.

vanique rimores; mundo, & mundi remoris manumissis, ad porrum veræ securitaris propero, vbi sub reformati Carmeli Imperatricis asylo, asilos Tartari strangulante, nomen rumulem, & reperiam.

Magnum iter (28.) ascédo, sed dat mihi gloria vires
Non iuvat ex facili lecta corona iugo.

(28.) Propert. l. 4. eleg.

Hæc fuit tuorum illorum discursuum meta, vt novum inter nostrates iter ordireris. In quo te alii præcessere: non diffiteor. Sed *tu* (29.) *ad Dominum miraculo maiore conversus es: quia ætate florentior, laudibus abundantior, oneribus patrimonii levior, substantia falcutatum non egentior, & in ipso adhuc Mundi theatro, id est fori celebritate diversans, & facundi nominis palmam tenens repentino impetu discussisti servile iugum peccati, & lethali carnis, & sanguinis vincula rupisti. Beatus, qui refugisti de concilio impiorum, & in via peccatorum persistere noluisti, & sedere in cathedra pestilentiæ dedignatus es, vt humilitate præcelsa pedibus Crucifixi accubares. Tu ergo verus factor legis, & Euangelii non surdus auditor, qui corpus, & Mundum configens Cruci delicias iuventutis, & vitæ præsentis mala gaudia pro luctibus aversatus es, respuens patrimoniorum onera.* Alieno te peniculo coloravi: in inditam modestiam tuam nihil feci.

(29.) D. Paulin. epist. 1. ad Sev.

(30.) Enodius in vita Anton.

In nostro iam sodalitio *Dei* (30.) *cultor tota disciplinis cælestibus virium tuarum vela laxabas; &, cùm omnia essent digna præconiis, quæ gerebas, dispendium virtutis credebas esse laudatum.* Dumosum virtutis irer ea facilitate agressus es, sicut

Facile est (31.) ventis dare vela secundis,
Fœcundumque solùm varias agitare per artes,
Auroque, atque ebori decus addere, cùm rudis ipsa
Materies nitear.

(31.) Manil. lib. 3. astronom.

Transeo ardorem fervidum, quo per omnes vitæ tuæ periodos vitam Religiosam rransegisti: scio enim *vera* (32.) *bona ex se ipsis naturaliter vocem mittere, etiam si sileant. Nam nec Sol, nec Luna opus habent interprete, qui nos doceat ab altero in-*

(32.) Phil. de Sacrif. Abel.

ter-

terdiu, ab altero noctu Mundum vniversum illustrari: sed ipso suo splendore fidem, vel absque teste, faciunt oculis. Huius tamen portenti originem non prætercam. *Generatur hoc* (33.) *primùm quidem à sincera, perfectaque mente: quòd si quà nobis cum Diis intercedit communitas, ea maximè virtutis huius gratia consistit, & per hanc in primis ipsis assimilamur. Denique, vt paucis omnia complectar, gubernatrix est hominum, & omnis inter ipsos constitutionis Princeps.* (33.) Iamblic. epist. ad Phol. de Prudent.

Hæc optima virtus, aliarum stipante choro, te per omnes Religionis gradus perduxit: donec ruæ Religiosissimæ Lusitanæ Provinciæ clavum moderarere. Quo in munere explesti sine homine instruente, sed ipsa virture inspirante, monitum illud: (34.) Iuvenal. Sat.

Expectata (34.) diu tandem Provincia cùm te
Rectorem accipiet——————————
——————miserere inopum sociorum.
Ossa vides Regum vacuis exhausta medullis.
Respice, quid moneant leges, quid Curia mandet.

Talis ergo in hoc munere fuisti, vt ad supremam rorius Religionis sedem, poscentibus meritis, clamantibusque voris, evectus sis. *Taceo* (35.) *vniversitatis in tua electione consonantiam, & discretarum nationum concordem sententiam non revolvo: statuat ista loco laudis, cui non suppetit, quod possit prædicare de moribus.* (35.) Enod. orat. de S. Laur. Episc.

Efferam ego, & omnes mirari debent *novùm, atque* (36.) *inauditum ad Principatum iter. Non te propria cupiditas, proprius metus, sed aliena vtilitas, alienus timor Principem fecit, assumptus es in laborum, curarumque consortium: nec te læta, & prospera stationis istius; sed aspera, & dura ad capessendam eam compulerunt.* (36.) Plin. in Paneg. Traian.

In throno sublimiori collocatus visus ab omnibus es. *Nullius* (37.) *vnquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordiæ operibus iuxta virtutem substantiæ insistens, & tamen insistere supra virtatem cupiens, infirmis compatiens, benevalentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tanquàm de propriis exultans, in corrigendis vitiis sæviens, in fovendis virtutibus auditorum animos demulcens, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquilitate autem severitatis tuæ censuram non deserens.* Sed quò mea oratio festinat? Cùm impossibile sit, virrutum venustos radios, quibus è Familiæ nostræ suprema sede fulges, recensere: priùs enim (37.) D. Gregor. l. 2. indict. cap. 119.

Sydera (38.) sydcribus corruent, ignea pontum (38.) Lucan. l. 1.
Astra petent, tellus extendere littora nollet,
Excurietque fretum, fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem

** In-

Indignata, diem poſcet, ſibi, totaque diſcors
Machina, divulſis turbabit fœdera mundi.

Sed nec omnes tranſeundi.

Aſcendiſti in altum dignitatis gradum, quem meritiſſimè occupas. Et, vt dicebam priùs, aſcendiſti aliena vtilitate rogatus, probè callens, quòd

(39.) Seneca in Thieſt.

Nec (39.) abnuendum, ſi dat imperium Deus,
Nec appetendum: Frater, vt regnes, rogat.

Extemplò, ac obtemperans imperaſti, dotes eximii Præſulis oſtendiſti, quibus & tibi ſubditos modereris, & ad Cœlum feliciter efferaris. Has omnes ſub vnius virtutis nomenclatura ſubiicio:

(40.) Seneca in Octav.

Conſulere Patriæ, (40.) parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo.
Hæc ſumma virtus; petitur hac Cælum via.

Vidiſti Præſulis attributa? Nos etiam iis omnibus Te fulgidum in Domino gloriamur. Sed illa, leviſsima licèt manu, mihi contingere liceat. Conſulis gregi commiſſo, & quidem vigilantiſsimè conſulis. Quiaque

(41.) Mart. lib. 8. epig.

Principis (41.) eſt virtus maxima noſſe ſuos, propterèa omnes oves tuas ab initio tuæ aſſumptionis inviſere molitus es: quod exequeris proprio ſudori carũ vtilitatẽ præferẽs; quippe *hoc eſt* (42.) *Principatus, hoc eſt paſcendi ſcientia, ſua negligere, & eorum, quos regit, curam agere.* Siquidem *quod quieſcit,* (43.) *& ceſſat immotum imperfectum bonum eſt: nam mala quieſcere expedit, bona verò moveri.* Omnibus, quibus præes, ades, verè Sol, qui continuò ſibi ſubditos viſitat. Verè Sol Antiſtitum idea iuxta illud

(42.) Chryſoſt. in Pſalm. 113.

(43.) Phil. lib. de Cong.

(44.) Horat. de Bruto ſat. 7. lib. 1.

Solem (44.) Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites.

O, ſi in hoc Horatiano dicto mihi ſpatiari liceret! Sed eſt qui

(45.) Auſon. ad Paulin.

Scribere, (45.) feliceſque notas mandare libellis.
Prohibeat.

Fructus, qui ex hac tua viſitatione comparantur, norunt omnes. Quibus inhiantes, quos adhuc inviſere non potuiſti, clamant vna voce dicentes:

(46.) Virgil. l. 6.

Nos (46.) flendo ducimus horas.

(47.) Nicephor. Greg. lib. 10.

O tu, (47.) *ô terræ Sol, in qua terra occidiſti, relictis nobis, vt glacie calamitatum examinemur!* E contra verò, quos tui aſpectus lucibus exornaſti, non ceſſant cordicitùs intonare:

(48.) Virg. lib. 6.

(48.) Nec vidiſſe ſemel ſatis eſt————

in

in te sortitos Antistitem,

——————Qualem (49.) vix reperit vnum
Millibus ê multis hominum consultus Apollo. (49.) Vulg.

Et ad te conversi humili, pariterque festivo plausu fatentur: (50.) Claudian. de cons. Theodos.

Te (50.) propter colimus leges——————
——————nitidis quisquis te sensibus hausit,
Irruet intrepidus flammis, hyberna secabit
Æquora, confertos hostes superabit inermis.
Ille vel Æthiopum pluviis solabitur æstus,
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aer.

Nec mirum, si filii, in quorum vtilitatem peregrinaris, grates sic benefactori rependant. Mirissimum, quòd extranei tibi oppida ingredienti oppidò accurrant,& certatim te videre solicitent, premium suæ activitatis maximum reputantes, si te vel raptim inspicere potuere. Non fabulosa refero, sed quæ vidisti, evulgo. Et hoc non solùm evenit in patrio solo; verùm, & maximè, sub extraneo Cælo. *Ibi enim non ætas (51.) quemquam, non valetudo retardavit, quominùs oculos insolito spectaculo impleret. Te parvuli noscere, ostentare iuvenes, mirari senes; ægri quoque neglecto medentium imperio, ad conspectum tui, quasi ad salutem, sanitatemque prorepere. Quis ille, (52.) aientes, vigor, quæ solertia spiritus, quæ sa'tu suæ subtilitatis obstantia quæque perrumpit, & quæ possit de singulis artibus, etiam cum singulis artificibus philosophari.* Sic filii tui populorum ex omni classe comitante caterva, te excipiunt. (51.) Plin. de laudib. Traian. (52.) Nicol. S. Bernard. notar.

Non alium certè (53.) Romanæ clariùs arces
Suscepere ducem, nec cùm cedente rediret
Fabricius Pyrrho, nec cùm Capitolia curru
Pelleæ domitor Paulus conscenderet Aulæ. (53.) Claudian. de stil.

Verum est, quod tua modestia
——————Strepitus (54.) fastidit inanes. (54.) Idem de eodem.

Mag. illum Lusitaniæ Reg. Ioannem huius nominis III. imitata, *qui (55.) posthabito ingentis pompæ apparatu, & commitatu præcedentibus dumtaxat viris duobus, arundines suas de more gestantibus, per plateas Vrbium suarum ambulabat, & Templa invisebat. Hinc ille Poëta Lusitanus* (liceat semel his vti) *in Epistola ad eundem Regem:* (55.) Mend. Virid. l. 5. Problem. 26.

Que se pode ir mais avante
Com os olhos, nem consentido
Con duas canas diante
Is amado, ê is temido.

Hoc verè Religiosus desideras; immo, & imperas severissimè. Ast qui ex tuo ovili non sunt, sola tua fama vocati con-

volant fine numero. Vnde ipsa tua modestia

——Animis (56.) hominum pompa melior e triumphat.

(56.) Claudian. vbi sup. Sed multus abs dubio sũ; nec possũ sic in singulis immorari. Solicitudinem tuam erga tuos filios vidimus, & præmium, quo illam Numen, vel te renuente, visibiliter effert. Æquũ est., vt te affiictis parcentem intueamur. De hoc paucissima dicam; quia *pauperem* (57.) *me copia fecit*.

(57.) Commun. de Niob.

Imperium (58.) tibi serò datum————

(58.) Claudian. Clamant, quotquot benignitatem tuam experti sunt, & cognoscunt, te posse dicere sine veritatis dispendio: *Mihi*, (59.) *qui omnem ætatem in optimis artibus egi, benefacere ex consuetudine vertitur in naturam.*

(59.) Saluſt. in Iug.

Hinc ortum ducit illa nostri Præsulis ad subveniendum propensio infatigabilis. Innata illi est; eò in eius exercitio haud lassatur: lassaretur tamen, si se â pietatis operibus segregaret: quia, cùm (60.) *in bonis conferendis liberalitate sit præditus, nihilo magis ea de re defatigandus est, quàm Sol suos radios effundens: neque enim lucere laboriosum est ei, vtpotè cuius in natura splendor, & fons ipse luminis continetur.*

(60.) Synes. l. de Repub.

Nec suspicetur quis huic nostri Antistitis applicationi continuum motum, quo orbem suæ iurisdictionis gyrat, contrariari; quin potiùs sciat, eidem fœliciter deservire. Ipsius enim *prima* (61.) *res est multis benefacere, etiam si non sit loco firmiter affixus. Nisi etiam Solem accuset, quòd radium spargens circumcurrit, & omnia vivificat, quæ accendit. Aut stellas non errantes laudet, planetas verò vituperet, quorum etiam error concinnus est.* Præsul ergo noster Solis instar *montes*, (62.) *& sylvas obire non recusat, obit præcipitia; cùmque de errante venit in partem errationis, nec ob mores odio inflammatur, etsi morbidam comperiat: sed mali commiseratione movetur, & subiiciens humeros proprio labore, oviculam curat laborantem, gaudet ipsa fatigatione, ovium inventionem ratus lassitudinis esse levamentum.*

(61.) D. Gregor. Naz. epist. 92.

(62.) S. Basil. seleuc. orat. 23.

Ostendere conatus sum, Benignissime P. N. ingenitam pietatem tuam, qua ante tuam exaltationem fulgebas, & post illam afflictorum filiorum corda indulgenter delicis. Facessat iam illa decantata parœmia, honores mutant mores, quia illam tuam pristrinam pietatem adhuc in honore conservas. Quod vel ex sola lectione vnius epistolæ tuæ deprehendere potest quivis, & rescribere: *Vidi* (63.) *literas vestras, & adverti (quod facile fuit) falsum in parte esse vulgare proverbium, quo dicitur, honoribus mores mutari; neque enim honor assumptus ab amore nostro semel olim concepto, vos in aliquo permutavit.* Quòd si aliquam mutationem subivit; illa sanè est,

(63.) S. Petrus Vener. epist. 1.

quam

quam posset indigens flagitare. *Vivat* (64.) *in aliis illud vulgare proverbium: Honores mutant mores. In vobis autem id tantum, precor, obtineat, vt si mutent, aut moveant, eam motus speciem, quæ augmentum dicitur, non excludant.* (64.) Stephan. Tornacens. epist. 61.

Et si ad particularia descendere opus foret, innumera, quibus benignitatem erga afflictos demonstrasti, offenderemus. Vidi te multoties cum mœsto tristem, cum patiente compatientem, miseris sublevantem,& etiam vidi, & obstupui, te pœnam erranti inflictam publicè exsolventem. Hoc denique est tuæ benignitatis exercitium, vt filiorum preces exaudias,in quo tuæ supremæ potestatis amplum dominium vividiùs exhiberi, cognoscunt, quotquot bene sapiunt. Quia

Cognoscitur (65.) nunquàm meliore potentia causa, (65.) Ovid. lib. 2. de Pontò.
Quàm quoties vanas non sinis esse preces.
Hoc nitor iste tui generis desiderat, hoc est
A superis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tecum commune Deis, quod vtrinque rogati
Supplicibus vestris ferre soletis opem.

Hinc iam arduum non est colligere, in te adesse tertium illud, quo Bonus Pastor decorari debet, videlicet, â fera cæde abstinere. Qualiter crudelis erit Antistes verè pius? Ast quamquàm â fera cæde abstineas, non abstines â cæde virtuosa, qua delicta confundis, & delinquentes lucraris. *Res enim* (66.) *optima est, non sceleratos extirpare scelera.* Sicque Divinum exemplar sectaris. Deus enim peccatores vivere sinit, vt peccata tumulent, & ipsi ad suam gratiam reviviscant. (66.) Seneca l. de mor.

Deniq; (67.) committunt homines mala crimina semper (67.) D. Prosp. l. epig. 5.
Dat spatium, vt pereant crimina, non homines.

Ex eodem principio notum est, te tempus iræ dare, tuæque Familiæ quietem, pacemque impertire. In hunc finem omnia tua desideria dirigantur, in hoc centrum omnes lineæ propriæ activitatis collineant. Et herclè, Numine auxiliante, consequeris. Testis irrefragabilis huius veritatis est desiderium,quo flagrant ii omnes, quos semel invisisti, videndi iteratam visitationem, clamantes:

Hæc (68.) placuit semel, hæc decies repetita placebit. (68.) Horat. in arte.

Quod haud facerent, si concordia reciproca, â te, vel orta, vel aucta, non gauderent. *Manifestatio est* (69.) *conscientiæ bonæ præsentiam iusti Principis expetiisse, quam solus ille desiderare potest, qui de magna mentis puritate confidit. Aspectum Solis nisi clara lumina non requirunt, quia illi tantùm possunt rutilantes pati* (69.) Casiod. l. 7. var. 35.

radios, quos constat oculos habere purissimos. Sic præsentiam Principis ambiunt, qui de cordis sinceritate præsumunt.

Delineavi, colendissime Pater, vt vt potui; seu potiùs ii omnes, qui hactenus locuti sunt, te delineavere, dixereque, qualis sub omni constitutione, & statu fueris, & sis. Dicta omnia in id collimant, vt te dignissimum Mœcenatem demonstrent. Tibi ergo hoc meum mysticum librum consecro. *Quicquid* (70.) *enim in eo differitur, tibi, vt communi omnium mysticæ disciplinæ Magistro, alumnorumque Carmeli educatori Generali, venustissimè congruit.* Quæ iure tua sunt, auferrem, si aliud facerem. Gravissimo fundamento ductus opus hoc â te obumbrandum ominor; ipsa tua erga scientias pia suadente propensione: quia inter *eximias* (71.) *virtutes tuas maximè tamen quasi è sublimi quadam specula se extendit, & extollit benignitas illa tua, & innata tua erga literarum studiosos propensio.*

(70.) Discept. mystica in dedic.

(71.) Iust. Lips. in Crit.

Sol es: Vmbram tuam exopto: nec mireris, si vmbram â Sole desidero; quin potiùs, si ab illo non desiderarem, mirareris. Quippe *quemadmodum* (72.) *illos, qui per Solem incedunt, sectatur vmbra, velint ipsi, nolint, parum refert; ita vsum, & consuetudinem nostram cum Magistratibus sequitur illa vtilitas, & emolumentum, vt possimus laborantibus succurrere.*

(72.) S. Basil. epist. 389.

Sol es: Et ad tanti Solis rotam confugio, vt vmbram inveniam, quam imploro. *Vmbra* (73.) *calorem temperat, corporis lineamenta retinet, per ipsam ad corpus venitur, fit enim obiectu corporis ad rem lucidam.*

(73.) Hug. Vict. epithet. rerum.

Mysticum hocce opus calumniatorum calorem pertimescit, quia (74.) *nihil tam facile, quàm otiosum, & dormientem de aliorum labore, & vigiliis disputare. Et qui* (75.) *scribit, multos sumit Iudices, alius in alterius livet, ac grassatur ingenium.* Ac denique:

(74.) D. Hieron. in reg. Mon.

(75.) Idem ad Præsid.

Quis fuit, (76.) aut quis erit venerabilis ille poëta,
Cuius non rodat carmina livor edax.

(76.) Tierricus Vallicol.

Pensum abominabile hoc tuæ protectionis vmbra protelatur. Vmbra, quæ tanti obumbrantis lineamenta retinet, & per quam in ipsum obumbrantem veniamus, facillimè calumniatorum iniquos dentes comminuet. *Sit enim* hæc vmbra *obiectu corporis ad rem lucidam.* Christus Redemptor noster est vera Lux, ex qua, & tua interpositione proficuam hanc vmbram spero.

Accipe ergo sub tua protectione hoc meum opus, *etsi nec pondere, nec ingenio, placet Artificis munus;* (77.) *non aliter tamen illud amplectere, quàm Superi, vel thura, vel pinguium libamina*

(77.) Hildebert. Episc. pist. 16.

mina victimarũ: Illi siquidem, non hostiam, sed affectum considerant: eorumque gratiam devotio, non impensa promeretur: purus, & integer animus eos, quocumque vult, inclinat: nec minùs quadrante, quàm talento Cælestem mitigat indignationem.

Sic denique spero, vt hoc munusculum affectum intuens offerentis admittas,

Tu, cuius (78.) placido posuere in pectore sedem (78.) Statius l. 2. Sylv.
Blandus honos, hilarisque tamen cum pondere virtus.
Cui, nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed meliùs per honesta, & dulcia limes
Incorruptè fidem, nullosque ex parte tumultus,
Et secretè palàm qui digeris ordine vitam.
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Condere divitias, opibusque immittere lucem.
Illiacos æquare senes, & vincere præsta.
Vive (79.) Midæ gazis, & lydo ditior auro, (79.) Idem ibid.
Troica, & Euphratæ supra diademata felix.
Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno
Spemque, metumque domas, vitio sublimior omni,
Exemptum fatis, indignantemque refellit
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies, sed abire paratum
At plenum vita.

Sic in nostram communem vtilitatem exopto, & deprecor.

FA-

FACULTAS ORDINIS.

IESVS, MARIA, IOSEPH.

FRATER SEBASTIANVS A CONCEPTIONE, GENERALIS Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ MARIÆ Virginis de Monte Carmeli primitivæ Observantiæ; de consensu nostri Diffinitorij Generalis, &c. vt Liber, cuius titulus est, *Tomus secundus Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*, à P. Fr. Iosepho à Spiritu Sancto, Diffinitore generali primo nostræ Sacræ Religionis, suis elocubrationibus acuratè elaboratus, & à gravioribus, doctisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, & examinandum commisimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & vt in lucem prodeat, obtentis facultatibus necessarijs, tenore præsentium licentiam concedimus. Dat. in nostro Conventu Matritensi die vigesima quinta Septembris. Anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo.

Fr. Sebastianus à Conceptione
Generalis.

Fr. Petrus à Sancto Bernardo,
Secret.

CENSVRA R. P. MAG. PETRI DE QVINTANA, ex Sacra PP. Cleric. Regul. Min. familia, post Cathedras apud Complutens. conspicuè moderatas, ac post diversas præfecturas, suæ Religiosissimæ Provinciæ Provincialis, Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus Censoris, & à secretioribus Consiliis, modòque in sua Spiritus Sancti Matritensi domo assistentis, &c.

SUpremi, ac Regii Castellæ Senatus iussu, vidi librum, cuius titulus est: *Tomus secundus Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*; Authore R. P. Fr. Iosepho à Spiritu Sancto, ex-Lectore Scræ Theologiæ, ex-Provinciali, ac modò Discalceati Carmeli primario Diffinitore generali, vidi, & omni attentione perspexi, singularique voluptate meditatus sum. Opus sanè egregium, argumentum si spectes, structuram si consideres.

Huius operis argumentum est illa abscondita, sublimisque sapientia, quæ ob sui arcaneitatem, & celsitudinem Theologia Mystica dicitur: Theologia: Quia de Deo agit: atque ideò est, *Scientiarum Dea*, vt illam nominat Div. Thom. opusc. 70. quæst. 2. art. 2. ad 1. Mystica: Quia iuxta eundem Ang. Præcept. lib. de Divin. nominib. Mysticum idem est, ac occultum. Arcanam hanc, ineffabilemque materiam continet liber, qui mihi committitur censurandus.

Iam diu (ingenuè fateor) à Religiosissima, pariterque doctissima PP. Carmelitarum Excalceatorum familia hocce opus expectabatur: præter continuum commercium, quod cum Cœlitibus habent huius Sacræ Religionis alumni, vi suæ Regulæ continuam ipsis cœlestium

tium meditationem imperantis, mystica dogmata omni rigore metaphysico versant. Lectorem deputatum habent, qui Scholasticis ea ê suggestu propinet, & in palestra litteraria subtilissima spicula, quæ magis in ipsum dialectica structura acuit, dexter Anthagonista retundat. Vbi visu dignissimum est pacatissimam Sacræ Minervæ togam in bellica instrumenta Palladis abire, & ipsius otiositatem activam in Martis pulverem commutari. Hæc apud ipsos geruntur, sed coram domesticis tantùm, nullus extraneus huius gravissimæ pugnæ particeps est, nec vota sedarentur, si adesset: quandoquidem vnius, vel alterius assistentia vota communia non satiat, sed pungit. Vnde persisteret clamor dicentium: *Deriventur fontes tui foràs, & in plateis aquas tuas divide.* Prov. 5. 16.

Orbem litterarium hæc litteratissima familia iam ditarat quinque tomis, in quibus vtramque Phylosophiam, rationalem, videlicet, & naturalem, tradiderat. Ditarat completissimo cursu Theologiæ Scholasticæ; ac denique quinque tomis Theologiæ moralis. Hæc iam tradiderat, & clamor nihilominus perseverat: *Deriventur fontes tui foràs.* Cur ergo? Dicti fontes non sunt proprii huius præclaræ familiæ? *Nunc hoc animadvertite, vt ea, quæ sentio, pariter sciatis.* Plaut. in cap. 1.

Traditi fontes proprii huius familiæ sunt,& non sunt proprii. Proprii: Quia â filiis, quos enutrierat, compacti, & â Divo Thoma huius discalceati emispherii cynosura, excepti. Sed non proprii, quia Phylosophia,aut Theologia moralis, Scholasticave non sunt huius familiæ character, sed mystica. Mystica Theologia est nota characteristica, qua Religiosa hæc familia ab aliis familiis Religiosis secernitur, vt luculenter in hoc eodem libro demonstratur. Distinctivum eius est Cælestium meditatio, & Divinorum assidua contemplatio. Hoc est huius familiæ stemma, hic fons proprius, qui in plateis dividi cordicitùs exoptatur.

Prudens familia votis acquiescere renuit, donec Phylosophia, ac Theologia Scholastica, Moralisque præirent; sunt enim pro mystica Theologia penitùs necessaria. Moralis, ad vitæ compositionem, Scholastica, ad mentis illustrationem, & Phylosophia ad facultatum animæ cognitionem. Quibus ductricibus cursum Theologiæ mysticæ, prout de illa agitur in suis domesticis luctaminibus, meditatur, forsam oraculo nostri Redemptoris, obtemperans.

Nolite portare sacculum, præcepit suis Christus Dominus, quæ verba sic ad rem nostram elucidat Div. Augustin. *Quid est sacculo pecunia clausa, id est occulta Sapientia? Quid est nolite portare sacculum? Nolite fieri sapientes penès vos metipsos: accipite Spiritum Sanctum, fons in te debet esse, non sacculus: vbi erogatur, non vbi includitur.* Glossam Augustini dedi, sed latet, an illam prorsus calleas? Non in sacculo avarè occlusam suam mysticam doctam Carmelus reparatus habebat: sibi mysticam scientiam reservabat; hoc tamen avaritiæ non fuit, sed providentiæ: præcessere aliæ dictæ facultates, tuncque accepit *Spiritum Sanctum,* hoc est, Reverendissimo Ioseph â Spiritu Sancto præcepit, vt Mysticæ Theologiæ cursum iuxta domesticum morem exararet; sicque aqua sapientiæ salutaris,qua sibi priùs vtebatur, omnibus in plateis exponeret. Luc. 10. Serm. 43. de Sanct.

Ingens hoc summæ arduitatis opus dictus Author scribit summo studio, plena manu, & horribilibus monstris fœliciter superatis Magistrum in lege sua apprimè versatum, & omnia subtiliter versantem,

hoc titulo Hebræi honorant, vt liquet ex R. Ioachanan, & aliis: vocant enim *Ruptor montium.* Quem titulum proprisimè Authori huius operis convenire, opus ipsum testatur; quandoquidem montes immensæ molis passim iter impedientes rumpit, horrida planat, invia sternit, & chelydris innumeris superatis statuam sibi construit immortalem.

Ad Paradisi oras Cherub excubabat habens gladium versatilem, id est, exponit Menoch. ancipitem, & vtrinque secantem: *Hunc gladium*, ait Mendoza, *appello Dialecticam, qui gladius separat naturas rerum, qui intimas penetrat in medullas.* Est quippe Dialectica errorum expultrix, ingeniorum illuminatrix, vel, vt Clemens Alex. descripsit: *Est hominum ad Divinam Sapientiam manuductrix.* Nunc ergo attendite, vt huius voluminis Author viam ligni vitæ, seu mysticæ sapientiæ semitam illibatam servaret, vt Quietistarum incursibus insidiaretur, vt fœtidos Molinistarum errores profligaret, positus à Deo est in amœnissimo Carmelitarum Paradiso. Gladium ancipitem manu ingeniosè constringit, quia subtilitatibus Dialecticæ, & Mysticæ, vt gladio ancipiti vtitur. Mystica, & Dialectica, (sed vividiùs loquor) Mystico, & Scholastico, vnicum gladium construit. Mysticæ filo panem suavissimum animabus frangit, succum dulcissimum porrigit. Hoc denique filo, vt Iustinianus aiebat, *mysteria cælestis pandit, per quæ rationalis potentia summæ veritatis irradiatur lumine, atque sapientiæ pinguescit dulcedine.* Etiam Scholastico filo dimicans, micat, quia visionum, & revelationum genera subtili præcisione distinguit, orationis species abstrahit, gradusque Contemplationis præscindit. Hoc demum Scholastico gladio nebulas, fallaciasque Dæmonum abscindit, atque Hæreticorum dolatos dolos trucidat.

Virid. lib. 6. or. 4.

Ap. Mend. cit. or. 5.

Opusc. de hum.

Hom. 16. in Ezech.

Quantò Mundus ad extremitatem ducitur, ait Gregor. *tantò nobis æternæ scientiæ aditus largiùs aperitur.* Nullibi aditus Mysticæ Sapientiæ diffusior, quàm in hoc volumine. *In illo siquidem splendet vena intellectus, sapientiæ fons, & scientiæ flumen*, quibus Author orbem litterarium illustrat, & dogmata Mysticorum extollit. Ex mystico, & Scholastico synthesin mirandam prodit, qua profundissimo magisterio arduum perfectionis iter omnibus calcabile præbet. Vnde possum cum Iustiniano de Mystico Doctore loquente, dicere: *Hanc doctrinæ regulam nemo vnquam perfectiùs protulit, nullus insinuavit clariùs.* Vt iam possit Author cum suo Seneca asserere: *Qui præcesserant non præripuisse mihi videntur, quæ dici poterant.*

Pic. Mir. in Apolog.

In fasc. Am. cap. 2.

Epist. 79.

Abs dubio, nec antiqui, nec moderni Theologiæ mysticæ Proceres arripuere, arripiuntve Authori huius operis gloriam, quia etsi de mystica Theologia innumera volumina prodierint; etsi de oratione, contemplatione, visionibus, revelationibusque Divinis tractatus plurimos præ manibus habeamus, plurima huic Authori reliquere dicenda, eaque difficillima: nam vetusta novitate induit, obsoletis nitorem impertit, debilia plurium Mystarum afferta, valde superficialiter tradita, rationum pondere librat, methodo Scholastica radicitùs solidat, latentes mysticæ sapientiæ sinus clarificat, dubia exenterat, obstantia exarmat, ac denique quicquid in aliis semitractatum visitur, hoc Mysto-Scholastico opere perlectissimè concinnatur. Ad rem Poëta ille:

Lusitan. in laud. Com. Borb.

Quicquid in Authores alios, aut gratia quicquid
Natura, aut fortis dividit alma manus.

In

In te vno vberiùs coniungitur; emicat vno
Hoc libro ingenium Palladis, Hermis opes.

Nuperrimè Author huius Mystico-Scholastici Cursus, mirandum volumen edidit, aliud iam nunc mirabilius profert. Egregia feracitas: vnius voluminis limes, limen alterius est; & primo adhuc præli sudore madente, iam aliud sub prælo sudat.

Egregium postquàm mens nondum effœta volumen
Edit in vulgus, vult dare maius aliud.

Ioan. Oven. epig. ad oper Lab.

Vt Porphirius quinque Logicæ prædicabilia excogitavit, quò rerum essentiæ clariùs, ac subtiliùs callerentur, sic Author quinque prædicabilia mystica meditatus est, quibus mystica dogmata ad suas classes reducit, abstrusas mysticæ Theologiæ veritates, clarissimè explicatas offert, Mystico-Scholastico certamini pabulum venustissimum præbet; nec difficultatem serio tangit, quæ mystica non sit, nec mysticum dubium quantumcumque grave dissimulat, nec segniter tangit, sed solidissimè, clarissimèque edisserit: *Reficiens animum* (verba Platonis sunt) *disputationibus honestis, & commentationibus.* Vnde dicere possum:

Lib. 9. de Rep.

——————Arte nova docet,
Qui virtutis iter non tantùm straverit altum;
Hinc verum exornans, indeque dulce facit.

Iord. in epig. Labat.

Horum prædicabilium mysticorum novitate, qua mysticam Theologiam scribit, suum opus omnibus gratissimum facit iuxta illud:

Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum.

Ovid. lib. 3. de Pon.

Et quo tempore mystica hæc prædicabilia lucem vident? Eo tempore prodeunt, quæ abominabilis lues viget oggannientium iter spirituale à contemplatione incipiendum, & meditationem exterminandam, alioque plura horrenda pipiunt, à veritate auditum avertentes, & cursu celeri in tartara properantes. Contra hos omnes gladium vibrat Author, eorum carnea fundamenta detegens, & comminuens. *Quamobrem* (cum Carysostomo loquor) *hortor, vt lectioni vacetis, sensus imbibatis, eosque vestris inscribatis mentibus.* Et ad Authorem conversus, gratiam tam eximii operis rependens, dicam fideliter cum Authore malæ Fidei: *O fortunatos Ægiptios aiebam, qui Nilum habeant iampridem rerum omnium præbitorem, quas is afferre solet; sed nunc multò beatiores, qui Musis (prædicabilibus) tuis præterea fruantur nihil inferioribus Nilo. vel (vt ego sentio) fortassis etiam maioribus. Ille enim terram eorum irrigando divites eos efficit; tu verò lingua tua mentes adolescentium excitando adversùs opes sapientiæ dirigis, non minùs quàm olim Pithagoras, cùm ad eos se contulit, & post eum Plato.*

Hom. 52. in Ioan.

Iul. Imp. orat.

Nihil protuli; plura dixi. Nihil protuli, si quæ dicta sunt cum libri, & Authoris meritis conferantur. Plura dixi, si munus demandatum contempletur. Totum illud devolvitur ad duplex monosyllabum, *Est, & non*: vti elegantissimè canit Virg. poëmat. de illis monosyllabis sic:

Est, & non cuncti monosyllaba nota frequentant.
His demptis, nihil est hominum, quod sermo volutet.
Omnia in his, & ab his sunt omnia, sive negoti,
Sive oti quicquam est, seu turbida, sive quietis.
Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba versant,

Vnde virgam Censoris assumens, dico, quòd hic liber *est* dignus prælo, quia *non* invenitur in eo aliquid dissonum Fidei regulis, bonis

moribus, aut regijs iuribus, *quin potiùs propter insignem humanarum, & Divinarum scientiarum, sententiarumque copiam, quibus non tam respersus, quàm instar plenissimi, exuberantisque fluminis refertus, abundat; verè liber omnium virtutum, ac morum doctrinam continens ritè dici posset.* Sic sentio in hac Spiritus Sancti Clericorum Minorum Matritensi domo die 25. Ianuar. An. Domini 1721.

Clem. Alex.

Petrus à Quintana
Cleric. Regul. Minor.

LICENCIA DEL REAL CONSEJO.

DON Balthasar de San Pedro Azevedo, Escrivano de Camara de el Rey nuestro Señor, y de Govierno de el Consejo, certifico, que por los Señores de èl se ha concedido licencia â Fray Bernardo de San Joseph, Procurador General de la Religion de Carmelitas Descalzos de esta Corte, para que por vna vez pueda imprimir, y vender vn Libro intitulado: *Cursus Theologiæ mystico-scholasticæ tomus secundus*, escrito por el Reverendissimo Padre Fray Joseph del Espiritu Santo, Difinidor General primero de su Religion, por el original, que va rubricado, y firmado al fin de mi mano, conque antes, que se venda, se traiga al Consejo juntamente con el original, y certificacion de el Corrector de estàr impresso conforme â èl, y se tasse el precio, â que se ha de vender, guardando en la impression lo dispuesto por las leyes, y Pragmaticas de estos Reynos, y para que conste doy esta Certificacion en Madrid â catorze de Diziembre de mil setecientos y veinte años.

Balthasar de San Pedro.

CEN-

CENSVRA, ET APPROBATIO R. A. P. M. Fr. Antonii à Trinitate, & Torres in Sacra Theologia laureati, Examinatoris Synodalis Archiepiscopatus Hispalensis, Rectoris Collegii D. Rochi civitatis Corduvensis, Prioris Conventus Giennensis, & in eadem mensa Episcopali Examinatoris, Prioris Conventus Granatensis, Socii Provinciæ Beticæ, & Diffinitoris, atque etiam ex-Vicarii Provincialis, & Rectoris Collegii D. Alberti civitatis Hispalensis Sacri Ordinis Beatiss. Dei Genitricis, semperque Virg. MARIÆ de Monte Carmelo antiquæ Regularis Observantiæ.

EX commissione D. Doct. D. Francisci Torres de Olea, &c. nec non Vicarii Generalis totius Archiepiscopalis Diœcesis Hispalensis,&c. librum,qui pro titulo habet: *Tomus secundus Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*, Authore Rmo. P. Mro. Fre. Iosepho â Spiritu Sãcto, Generali Diffinitore suæ Religionis Carmeliticæ Reformatæ, vidi, summaque aviditate perlegi. Hic enim liber est Divinitate plenus, & Divinorum speculum. Vniversa hæc operis moles perinde est, ac *Microcosmos* tot splendoribus micans, ac litteris flammigeris ardoris scintillantis scientiæ exaratus. Palàm erudiens Dei gloriam, sicut illius Augustissimam Maiestatem prædicans. In quo rerum creatarum natura, & Dei oracula loquuntur; vtpotè Dei sapientiam, potentiam, & virtutem mirè admirantur. Est clypeus aureus, in quem Sol refulget, vt mentes elevatas, sicut montes, â fulgoribus suis resplendeant, tenebras depellentibus. Eius enim ductu, vt perfectissimum artis mysticæ magisterium traderet percelebris hic Scriptor (eò enim tendit suus labor, qui non purus meditationum, & contemplationum fasciculus florum, sed exactum Mysticæ Theologiæ magisterium) cuius manuductione peccatores qualicumque, & qualitercumque culparum luto defixi ad altiorem Christianæ perfectionis apicem gradatim evehi in hoc vehiculo lucis solaris possent.

Et nè fortè alicui præsumptuosum videri posset, vt anima multiplici absoluta peccato petat â Christo Domino sui cum Christo Domino vnionem: Audi Seraphicum Bonaventuram dicentem: *Nihil in hoc periculi, dum primò, osculatur in pede per peccatorum recordationem: secundò, in manu per beneficiorum sibi collatorum recognitionem: tertiò, ascendat ad amoris osculum, ipsum solum desiderando, & affectibus flammigeris ei adhærendo.* Quod totum, aliaque mysticæ scientiæ difficillima, mira claritate, profunda eruditione, elegantique stylo explicat Author, sequendo D. Dionysium in lib. de Div. nominib. in Epist. quam Tito scripsit, & in lib. de Myst. Theolog. videndum.

Est, & in nudis nominibus (inquit aureum os Chrysost. in epist. 3. ad Rom.) *magnum invenire Thesaurum.* Et ego suspiciens hunc librum, invenio Authorem nominatum Ioseph habere in fronte quasi pro Coronide: nam si de illo antiquo Iosepho castitatis speculo, & Virginis Sponso dixit magnus Parens Augustinus Ecclesiæ lumen, Iosephum esse Solem: Et de hoc Mundo visibili Sole illucescente dicitur, Solem corona cingi; ita hoc splendidum opus Authorem suum (mysticum Solem, scilicet,) vice corona cingi. Quo lecto, tam in ingressu instruente, in progressu dirigente, quàm in egressu complente ad

rec-

rectam, & spiritualem vitam invenient auro Charitatis nutritionem, quæ est nativa incipientium: roborationem, quæ pertinet ad proficientes, ac denique perfectionem, quæ respicit ad perfectos. En triplex via: Incipientium, quibus convenit purgativa; Proficientium, quibus illuminativa; Perfectorum, quibus vnitiva. Quibus manet vltima aurea Cælo rutilans.

Hæc enim est vera sapientia, hic verus sciendi modus, hoc est verbum bonum, quod divinitùs ab æterno nos instruit, vt cum eo, qui est vita æterna, æternaliter vivamus, & cognoscamus Deum verum. *In principio* (ait Sol Euangelii, Beniamin charorum Dei, & Euangelistarum Aquila Div. Ioan. cap. 1.) *erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Verbum enim Sapientia Patris, velut supremus Præceptor, & Divinus Sapientiæ Magister exaltatus in Crucis cathedra in semetipso, quasi in suo Verbo scripto in materia de Charitate, more logico, modo; scilicet, demonstrativo, trahens nos post se ad sequendam suam veram doctrinam, & sequendo eius vestigia demonstrativè nos docet hanc Divinam lectionem mysticæ Theologiæ mystico-Scholasticæ, dicendo: *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum-Christum.* Vt cognoscerentur â nobis tres viæ, quibus cum ipso Deo vero animæ verè spirituales vniantur. *Vt cognoscant te verum Deum*, (ecce purgativa) quia, cùm conversio ad Deum, & aversio â creaturis stare non possit absque eo, quòd anima se purget â peccatis, per quæ erat conversa ad creaturam, & cùm, qui adhæret Deo, vnus Spiritus est cum illo, ideò in hac conversione, quæ est via incipientium, anima ista quasi *in principio erat Verbum.* In profectu, vita; quia & *vita erat lux hominum* (illuminativa, scilicet,) Et in egressu, æterna (vnitiva, scilicet) quæ est vita Perfectorum, *nam Verbum erat apud Deum.*

Hanc igitur salutiferam Æterni Verbi Sapientiam adamussim hoc in præclaro opere vbique insequitur sapientissimus Author, styloque Scholastico vbique ornat, & quam in suo fonte (Verbo scilicet) copiosissimè ebibit, sitientibus fructuosæ doctrinæ potum saluberrimum propinat. Incipientes erudit, Proficientes illuminat, Perfectos inflammat; imò, & peccatores suavi pondere allicit. Igitur, qui Theologiæ Mysticæ saluberrimo, ac suavissimo liquore refici desiderat, opera huius Sapientissimi Magistri manibus evolvat, iugique labore percurrat, in quibus feliciter coniunctum invenit, quod in diversis libris dispersum, & nimia obscuritate involutum, numquàm consequeretur. Quapropter librum hunc approbatione dignum esse, omnino iudico, nec in illo inveniri quidquam, quod consonum non sit puritati Sacræ Paginæ, Apostolicis traditionibus, Conciliorum definitionibus, Pontificum declarationibus, sensibus SS. PP. bonisque moribus: Vnde merito, & iustitia (si benevolè Anthori per te licet) typis opus mandetur. Ita sentio (salvo meliori) in hoc quàm celebri Div. Alberti Carmelicolo Collegii Collegio Civitatis Hispalensis die 22. Mensis Martii An. Domini 1721.

Fr. Antonius à Trinitate & Torres.

APPRO-

APPROBATIO REVERENDISSIMI PATRIS *Emmanuelis à Generelo, & Spinola Præclarissimæ PP. Clericor. Regul. Min. familiæ lucidissimi germinis, in Salmanticensi academia è Theologorum sacro choro profundissimi Magistri, Sacræ Scripturæ Primarii, ac suæ Observantissimæ Provinciæ semel, & iterum Provincialis.*

IUSSU D. D. Ildephonsi de Olea Vicarii Generalis Archiepiscopatus Hispalensis attentè perlegi *secundum tomum Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*, elaboratum à Rmo. pariterque Religiosissimo P. Fr. Iosepho à Spiritu Sancto, Sacræ Theologiæ Lectore, ex-Provinciali Beticæ Provinciæ, actualique Generali Diffinitore Congregationis Hispaniæ Carmelitarum Discalceatorum, &c. Et cùm opus sapientiæ plenum demirarer, illico illud Sapientiæ cap. 7. in mentem subiit, quo iudicium proferrem: *Est enim in illo Spiritus intelligentiæ, Sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat benefaciens.* Sap.cap.7. Sed quid mirum! Piè credam, quòd si Religiosissimo Authori adeò de se humiliter sentienti, timoris pleno, vt tom. 1. Prolog. 1. testatur, cùm avidè veritatem exquireret, vt cursum Mysticum consummaret: *Obviavit illi quasi mater honorificata*, Mystica animarum Doctrix D. Theresia à IESU, *& quasi mulier à virginitate suscepit illum*, virgineo sinu suo fovit: *Et cibabit illum* Eccles.cap. 15. n. 2. cælestis suæ doctrinæ pabulo, *pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum: & exaltabit illum apud proximos suos, & in medio Ecclesiæ aperiet os eius, & adimplebit illum spiritu sapientiæ, & intellectus: & nomine æterno hereditabit illum.*

Lustrentur singula, & in hoc opere tanto Authore digno, omnia cælestis sapientiæ dona invenientur cumulata. Primò quidem splendet in illo: *Spiritus intelligentiæ, Sanctus*, quid enim hæc scripta nisi Sanctitatem redolent? Sanctitatem spirant? *Vt homines Deo devotos reddat: mentes instruit, & à terra substollit, ad supernæ contemplationis fastigium evehit, vt per Divinissimam unionem cum Deo fiant vnus spiritus cum illo.* Castr. *hic.* Nesciunt non alta petere Carmeli montis incolæ: *Mons coagulatus, mons pinguis. Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.* Psalm. 67. Ex quo enim: *Dominus dixit, vt habitaret in nebula*, quam Elias ex mari ascendentem prospexit, ad hæc vsque tempora inhabitavit mentes D. Theresiæ, & B. Ioannis à Cruce, præclarissimis Theologiæ Mysticæ Doctoribus, vt Divina luce 3. Reg. 8. num. 12. perfusi à montibus æternis mirabiliter animas illuminarent, vt innumeros alios huius montis accolas prætermittam, qui labore assiduo 3. Reg. 18. n. 44. viam, quæ ducit ad supræmum contemplationnis verticem tot anfractibus plenam, calamo, exemplis, vestigiis, planam, facilemque rediderunt. *Sed & Dominus habitabit in finem*: vt enim in montis culmine Author noster pro meritis colocatus, qua itur ad Cælum, quasi digito ostendat, & manuducat: *Honestavit illum Dominus in laboribus suis, & dedit illi scientiam Sanctorum*: Sapient. cap. 10. Theresiæ, & Ioannis, quæ quasi hereditaria succesione à cunctis Elianis adquiritur, custoditur, fovetur, & altè retinetur.

Expendamus & alia: *unicus*: sanè sese etiam ostendit spiritus intelligentiæ in huius operis constructione: *unicus*: vel quia rarus ita, vel

vel quia solus. Terminis logicalibus primus, & *vnicus* (quem sciam) sublimiora Mysticæ Theologiæ arcana edocet, quo facto crediderim in commune animarum commodum, illud Exodi feliciter impletum: *Pones in rationali Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron*: Mystica namque Theologia, quæ in pectore, & corde primas sedes obtinet, vt animum ad superna erigat, consultò *in rationali* (talis præcipuè Logica insignitur) à peritissimo Magistro collocatur, vt mos ratiocinio mystico asueta, facile velatissimam doctrinam caleat, & veritatis reconditæ scopum feliciter attingat. Quarè, dum quasi *vnicus* ratione duce ad sublimiora dirigit, meritò primatum apud *prudentes eloquii mystici* assecuturum auguror, quia singulatissima methodo veritatem, & doctrinam sapientibus ipsis absconditam, *in rationali* scientia collocat, vt parvulis etiam reveletur, & cunctis pateat. Immo Sapientes ipsos occasionē habituros existimo, vt avidiùs, quàm vsque modò, profundissimas Mysticæ Theologiæ quæstiones versentur, tali novitate delinitas, iucunditate perfusas, quæ Cælestis disciplinæ studium ingenerat, appetitum parit, & demulcet: *Sumus enim* (Celio Rodrig. testante) *ad id nos provehente naturali quadam vi, novitatis, omnes peravidi, quod prædulcis hæc sentiatur, & iucunda, nec admiratione careat.*

Exod. cap. 28.

Celi. Rodig. lib. 1. lect. 7. Antiq. cap. 1.

Latet etiam, & patet in hoc egregio opere: *Spiritus intelligentiæ, multiplex, subtilis, acutus, disertus. Multiplex*, quia Scholasticæ, *expositivæ, moralis*, & Mysticæ Theologiæ spiritu abundat, harum omnium fluentis impletur, vt aquam sapientiæ salutaris propinet: *Subtilis, & acutus*, quia miro ingenii acumine omnia penetrat, *etiam profunda Dei*: vt inquit Apostolus 1. ad Corint. *Spiritualis enim homo omnia diiudicat*, exquirit, inquirit, penetrat, spiritus discernendo, passiones ab inspirationibus Divinis segregando, rerum essentias, differentias, proprietates, & accidentia demonstrando, & minutissima quæque dignoscendo. *Disertus*, quia clarus, apertus, omnia explicat, & illustrat, verba suppeditat, apta ad mentis sententiam aperiendam, & perspicuam efficiendam, adeò: *Vt linguas infantium faciat disertas*, & dum argumentatione veritatē inquirit, disputantes *non possint resistere sapientiæ, & spiritui, qui in ipso loquitur*.

N.P. Lauren. Aponte *hic*.

Vatab. & Nacunt. apud Aponte *hic*.

Sed age: Et claritatem, cum subtilitate, & multiplicitate doctrinæ miraberis supramodum coniunctam, nè dicam permixtā, vt quæstiones, quas exagitat, propriis locis instituat, ad instar quinque prædicabilium logicalium, seriem quinque prædicabilium mysticorum construxit; quibus genus, differentiam, speciem, proprium, & accidens in mysticis aptissimè demonstrat. O vere spiritum intelligentiæ, multiplicitate exornatū, claritate, & brevitate conspicuum, subtilitate, & acumine præditum! Vel, vt Grecè legitur: *Acutum ad instar mucronis, & cuspidis*, ad discandum, dividendum, scindendum: *Quasi gladio quippe ex vtraque parte acuto*, circumcisionem mysticam perfectissimè conficit, quia rerum essentias, & proprietates penetrat, & scindit, vt Carmeli celebratissimi montis, qui *scientia circumcisionis* interpretatur, sine interprete dignoscatur filius. Ad præliandum igitur prælia Domini sapiens iste progreditur, acutissimo, subtilique ingenii gladio accinctus, eligens sibi in quinque prædicabilibus mysticis *quinque limpidissimos lapides de torrente aquæ salientis in vitam æternam*; quibus pro dirimendis difficilioribus controversiis, quasi inexpugnabili muro mentem propriam munit, difficultatum confinia consignat, argumenta in contrarium vnico ictu facilè exarmat, triumphum canit, & æternum sibi nomen felici omine comparat.

Acta cap. 6.

Pro-

Prodeat igitur in lucem, & non solùm, *vt luceat omnibus, qui in domo sunt*, Cursus iste Theologiæ Mystico-Scholasticæ post absolutissimũ cursum Philosophiæ, & Theologiæ Scholasticæ, & Moralis Carmelitanæ familiæ, & communi plausu exceptum, nec minori, vt opinor, excipiendus. Hoc tantùm deerat, vt sibi immortale decus familia tanta vendicaret, vt quisquis vniversam Theologiam addiscere velit, non huc, illucque divagaretur, sed Sacram Theresiæ Minervam adiret. Sed iam iam Sapientissimam huius Palladis progeniem mihi alloquentem ausculto multis ex Nacianzeno vocibus: ad illa verba: *Alium Paraclytum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum. Vides iam*, in P. Iosepho â Spiritu Sancto, *illuminationes paulatim nobis effulgentes; Theologiæque* (Mysticæ) *ordinem, quem nobis tenere præstiterit, vt nec repentè, nec confestim omnia in lucem efferamus, nec in finem vsque occultemus.* Ergo dum ita sibi Theresiæ Alumni *vicissim lampada tradunt.* Quæ Cælestis eius doctrinæ pabulo nutriuntur, appositè cum Leone Magno rependam: *Indulgentiùs nobiscum egit doctrina Cælestis* (Theresiæ) *quos in hac Mundi tempora distulit, ad intelligentiæ facultatem, vt multò pluribus quàm priores, & vatibus* (pro talibus filii Prophetarum habentur) *vteremur, & testibus.*

Ioann. cap. 14. n. 16. Nacianz. orat. 4. de Theolog.

Leo Mag. Serm. 18. de Pass. Dom.

Sed vt qualequale iudicii mei initium resumam,& finem imponam: cũ spiritus intelligentiæ,qui cursum istum,& perficit,& cõlumat,*sit incoinquinatus*, quia ab omi erroris labe purus: *certus*, quia Fidei regulis consonus, & Sanctorum PP. doctrinæ firmiter innixus: *amans bonum*, quia in commune bonum elaboratus: *nihil vetat benefaciens*: vel aptiùs ad rem nostram, nihil obstare potest, vt typis mandetur opus *benefaciens* Ecclesiæ, litterariæ reipublicæ, animarum directioni, studiorum publicæ vtilitati. Ita censeo, salvo, & c. Matriti in hac Spiritus Sancti domo Clericorum Regularium. Minorum die 16. Februarii Anni Domini 1721.

Emmanuel à Generelo, & Spinola,
Clericorum Regular. Minor.

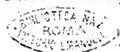
LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Doctor D. Francisco de Olea Torre, Provisor, y Vicario General de esta Ciudad de Sevilla, y su Arzobispado, por el Exmo. Sr. Don Phelipe Antonio Gil de Taboada, mi Sr. por la gracia de Dios, y de la Santa Sede Apostolica, Arzobispo de Sevilla, del Consejo de su Magestad, &c. Por el tenor de la presente, y por lo que toca â la Jurisdicion Eclesiastica ordinaria, damos licencia para que por vna vez se pueda imprimir, ê imprima vn libro, cuyo titulo es: *Tomus secundus Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*, su Author, el M. R. P. Fr. Joseph del Espiritu Santo, Rector actual del Colegio del Angel, del Sagrado Orden de Carmelitas Descalzos, por no contener cosa contra nuestra Santa Fè, y buenas costumbres, de q̃ han dado sus Censuras los M. RR. PP. Maestros Fr. Antonio de la Trinidad, y Torres, del Sagrado Orden de N. Sra. del Carmen, y el P. Manuel Generelo, y Espinola, Provincial actual de los PP. Clerigos Menores en la Provincia de Castilla, con tal, que al principio de cada libro se imprima esta nuestra licencia, y dichas Censuras. Dada en Sevilla â tres de Setiembre de mil setezientos y veinte y vn años.

Doctor D. Francisco de Olea Torre.

Por mandado del Señor Provisor.

Francisco Cotallo Not. M.

**** IN-

INDEX
PRÆDICABILIVM, DISPUTATIONUM, QVÆSTIONVM, ET PARAGRAPHORVM,

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

NVMERVS PARAGRAPHORVM EST MARGINALIS.

PRIMUM PRÆDICABILE.
De natura mysticè perfectibili.

DISPUTATIO I.
De Meditatione.

DISPUTATIO II.
De virtute orationis secundùm se sumptæ, ac de potentia illam producente.

DISPUTATIO III.
De necesſitate orationis.

DISPUTATIO X.

De Divina contemplatione prout est vita.

DISPUTATIO XI.

De principio quod Divinæ contemplationis.

tem-

DISPUTATIO XII.

De potentia proxima Divinæ contemplationis.

DIS-

DISPUTATIO IV.

De iis, qui possunt orare.

DISPUTATIO V.

De iis, qui possunt orari.

DISPUTATIO VI.

De iis, pro quibus orare possumus.

SECUNDUM PRÆDICABILE.

De natura mysticè perfectiva.

DISPUTATIO VII.

De existentia Divinæ contemplationis.

DISPUTATIO VIII.

De quidditate Divinæ contemplationis.

DISPUTATIO IX.

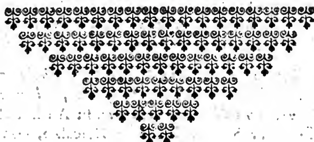
De bonitate Divinæ contemplationis.

DISPVTATIO XIII.

De principio proximè elicitivo Divinæ contemplationis.

DISPVTATIO XIV.

De speciebus concurrentibus ad elicientiam Divinæ contemplationis.

SV-

SVMMA DE LA TASSA.

ON BALTHASAR DE SAN PEDRO AZEVEDO, ESCRIVANO de Camara de el Rey nuestro Señor, y de Govierno de el Consejo, certifico, que aviendose visto por los Señores de èl vn libro intitulado: *Cursus Theologia Mystico-Scholasticæ, in quo abditissima dubia Mysticæ explanantur methodo Scholastica iuxta miram, solidamque doctrinam Angelici Praeceptoris D. Thomæ, Sacræ Theologiæ Principis*, que con licencia de dichos Señores ha sido impresso, tassaron â seis maravedis cada pliego, y el dicho libro tiene ciento y sesenta y nueve pliegos sin principios, ni tablas, que al dicho respecto montan mil y catorze maravedis de vellon, y â este precio, y no mas, mandaron se venda el dicho libro, y que esta Certificacion se ponga al principio de cada vno, y para que conste lo firmè en Madrid â diez y siete de Octubre de mil setecientos y veinte y vn años.

Don Balthasar de San Pedro.

FEE DE ERRATAS.

EX PRIMO PRÆDICABILI.

PAg. 33. col. 1. lin. 4. meditavi, *lege* meditativi. Pag. 104. col. 1. lin. 37. conludit, *lege* concludit. Pag. 112. col. 1. lin. 17. discipulato, *lege* discipulatu. Pag. 121. col. 1. lin. 32. vnns, *lege* vnus. Pag. 133. col. 1. lin. 52. *te jociant*, *lege se sociant.* Pag. 151. col. 2. lin. 59. ergegia, *lege* egregia. Pag. 148. col. 1. lin. 41. iuxto viatore, *lege* iusto viatore. Pag. 178. col. 2. lin. 15. etiam si inferno fint, *lege* in inferno. Pag. 180. col. 1. lin. 20. credulitalis, *lege* credulitatis. Pag. 183. col. 1. lin. 19. exulationis, *lege* exultationis. Pag. 184. col. 1. lin. 43. sæculornm, *lege* sæculorum. Pag. 185. col. 2. lin. 4. inteligedæ, *lege* intelligendæ. Pag. 201. col. 1. lin. 27. V. Vormamantia, *lege* V. Vornatia. Pag. 216. col. 2. lin. 14. damatione, *lege* damnatione. Pag. 218. col. 1. lin. 24. natulem, *lege* naturalem.

EX SECVNDO PRÆDICABILI.

PAg. 1. col. 1. lin. 1. inprincipio Disputationis sit aDeo nota, *lege* sit adeo nota, ibid. in titulo quæstionis deducitur controversia, *lege* deciditur. Pag. 3. col. 1. lin. 28. inutiles que, *lege* inutilis que. Pag. 7. col. 2. lin. 15. depuratur lumem, *lege* depuratur lumen. Pag. 8. col. 1. lin. 19. super feruentem, *lege* super ferventem. Pag. 13. col. 1. lin. 8. protoletur, *lege* proteletur. Ibid. col. 2. lin. 11. cap. 28. *lege* cap. 38. Item lin. 14. præcipiet, *lege* percipiet. Pag. 15. col. 1. lin. 33. fusime, *lege* fusissimè. Ibid. col. 2. lin. 3. â Catholicis, *lege* Acatholici. Pag. 19. col. 1. lin. 8. extremaunctionis, *lege* extremæ vnctionis. Pag. 25. col. 1. lin. 25. non cesseriter, *lege* non cesset iter. Pag. 41. col. 1. lin. 43. planet. *lege* planè. Pag. 43. col. 2. lin. 8. Evanlica, *lege* Evangelica. Pag. 60. col. 2. lin. 25. inprima disp. *lege* in 1. dist. Pag. 208. col. 2. lin. 32. illum, *lege* illud. Pag. 248. col. 1. in initio n. 71. vox ex Seraph. *lege* vox est. Ibid. col. 2. lin. 45. violatet. *lege* violaret. Pag. 25. col. 2. lin. 11. profitum, *lege* propositum. pag. 376. col. 1. lin. 3. fides, *lege* fides. Ibid. lin. 33. illustra, *lege* Illustrata.

Este libro intitulado: *Cursus Theologiæ, Mystico-Scholasticæ in quo abditissima dubia Mysticæ explanantur methodo Scholastica iuxta miram, solidamque doctrinam Angelici Præceptoris D. Thomæ, Sacræ Theologiæ Principis*, su Author el Reverendissimo P. Fr. JOSEPH DEL ESPIRITV SANTO, Carmelita Descalzo, con estas erratas corresponde â su original. Madrid, y Octubre 16. de 1721.

Licenc. Don Benito de Rio y Cordido,
Correct. Gener. por su Mag.

PRO.

PROOEMIVM.

AD MYSTICA PRÆDICABILIA.

SEPTEM PROLOGOmen, benigne Lector, initio tomi præcedentis affixis, totiùs huius operis tibi rationē exposui, ac insuper nomen, seriem, distributionem, aliaque meo muneri necessaria obtuli. In eorū 6. §. §.4.& 5. habes quidquid pro hoc secundo tomo præmisimus. Nec potuimus ea, quæ ibi, & n. 41. promisimus, adimplere. Illud abs dubio tunc meditabamur, & posteà desideravimus. Ast votis facto satisfacere haud valuimus. Tantum enim opus excrevit, dubiis sese reciprocè invitantibus, immo & catenātibus, vt inexpediens visum sit omnia mystica prædicabilia ad vnius tomi angustias redigere. Vnde in hoc secundo tomo de primis duobus acturus sū, tria alia ad alium tomum remittens.

Est igitur huius secundi tomi argumentum natura mysticè perfectibilis, & perfectiva. De prima agitur in primo prædicabili, & de secunda in secūdo. Quare autem naturam perfectibilem, perfectivamque appellem, ex loco citato petere debes. Vnde in præsenti solūmodo aperire debemus, nostram solicitudinem in hoc tomo eò tendere, vt animam perfectibilem per contemplationem suadeam: non tamen immediatè, & proximè, vt aliquibus Mysticis visum est, non illam methodū, quā debuissent, propinātes; sed mediatè, ac remotè. Perfectibilitatem autem proximam, & immediatā animam habere, videbis ab oratione discursus, seu meditatione: quæ sanè pars orationis est. Vnde de oratione ipsa secundùm omnia illa, quæ scitu magis digna iudicamus, propriùsque ad munus nostrū accedit, disputat primum prædicabile, quod iam iā, Numinis superni implorata humiliter ope, aggredimur. In secundo disputatur de eo, quod animam meditationis exercitio idoneam perfecit, quod, vt dictum est, est contemplatiō tum acquisita, tum infusa. Quiaque contēplatio hæc Divina plures gradus se in perfectione superantes habet: non de iis omnibus in secundo prædicabili disputare conveniens erit. Vnde ad 3. prædicabile reservabimus disceptare de perfectissima illa contemplatione, quæ dicitur Theologia Mystica, estque propria Perfectorum: cuius occasione agemus ibi de efficacia, & vi ipsius perfectissimæ contemplationis relatè ad vires animales, & ad sensitivas exteriores, interioresque.

Insimulque agemus de contemplatione proveniēte à scientia infusa; immo & à lumine gloriæ raptim alicui de exulibus impertito. Hæc omnia post secundum prædicabile contemplationi sacratum restant de contēplatione exploranda. Et re bene inspecta etiam in 4. & 5. prædicabili de contemplatione tractatur, Quādo quidem quartū præ-

Areopagita, vt testatur Magister Valgornera q. 2. disp. 6. art. 4. D. Hieronymus. D. Augustinus tom. 10. Serm. 112. de tempore. D. Gregorius lib. 20. moralium cap. 10. D. Bernardus Serm. 1. de Sto. Andrea. D. Bonavētura tom. 7. de itinerib. disp. 4. art. 1. Hugo Victor. de laude Orationis, Seraphica Mater nostra D. Theresia, ac Extaticus noster Parens pluribus in locis, (â quorū proinde citatione abstinemus) Nostrates omnes, & alij. Hoc ipsum passim docet D. Thom. innumeris locis, quorum aliqua adducūt citatus Valgornera, & nostra mystica Disceptatio tract. 2. quæst. 2. art. 2. cum quo

2. Sit nostra conclusio: *Meditatio est, quæ animam proportionat, vt per contemplationem perficiatur: consequenterque sine meditatione non est anima proximè per contemplationem perfectibilis.* Secunda pars huius conclusionis ex prima clarè sequitur. Prima autem probatur sic primò ex D. Thoma illam in sacra Scriptura invenienti: quippe psalmo 50. ait Regius vates: *Peccatū meum contra me est semper.* Quæ verba ita explicat S. Thomas: *Sic designatur, quòd cognoscit culpam, & quòd continuè meditatur de ea.* Et hæc profunda meditatio ianua fuit, per quam tot bona in Davidis animam introiere. Eius que defectus causa fuit desolationis totius Israel, dicente Ieremia cap. 12. v. 11. *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde*: Scilicet, explicat D. Thomas, *Dei mandata, & beneficia,* & ex hac non meditatione mandatorū, ac beneficiorum Dei ortum duxit terræ maxima desolatio. Huius meditationis necessitatem optimè perspectā habebat Davidis experimentum, cùm dicebat: *Beati, qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum*: & alibi: *Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tunc fortè periissem.* Ad ianuam imminet præcipitium, sola meditatione evitandum.

3. Dices: Ex dictis solùm habetur meditationem esse bonam, quod adversarii non negabūt: ast quòd ita necessaria sit, vt nō valeat cōtēplatio dari, quin illa præcedat, non habetur ex dictis.

Respondetur: Adversarios rotundè asserere meditationem nō esse bonam; sed actum imperfectum, in quo occupari, dispendium est: & hoc non solùm ab illis asseritur; sed etiam, Seraphicam Matrem nostram D. Theresiā eiusdem opinionis esse, asserere non verentur, vti videbimus numero 7. atque ideò contra illos procedunt datæ authoritates, quibus, bona plura animæ â meditatione provenire, suadetur: & ex eius defectu mala plurima imminere, cōprobatur. Vnde necessariam esse, convincitur: tum, vt bona inde provenientia obtineamus: tum, vt mala ex eius defectu imminentia vitemus.

4. Probatur secundò cōclusio ratione ex D. Thoma 1. p. quæst. 85. art. 3. desumpta, sicq̄ formata: Quod procedit de potentia ad actum, priùs pervenit ad actum imperfectum, quàm ad perfectum: sed qui viam spiritus ingreditur, procedit de potētia ad actum: ergo priùs pervenit ad actum imperfectū meditationis, quàm ad actū perfectum contemplationis. Consequētia nota est: & maior est D. Thom. loco citato, quā præter eius Angelicā authoritatem suadet ratio ipsius: Etenim actus imperfectus mediat inter potentiam, & actum perfectum: ergo priùs ad illum pervenitur, quàm ad actum perfectum; aliter de extremo ad extremum trāsiret, quin attingeret medium, quod fieri non valet. Minor autem probatur: Quia incipiens viam spiritualem nec contemplationem, nec meditationem exercuit; si namque alicuius ex ipsis exercitium habuisset, non posset post tale exercitium viam spiritualem incipere; sed prosequeretur inceptam: ergo.

5. Confirmatur verbis nostri Extatici Doctoris, qui in flam. cant. 3. v. 3. §. 5. sic loquitur: *El estado de principiantes es meditar, y hazer actos discursivos. En este estado necessario le es al alma, que se le dè materia, para que discurra de suyo, y haga estos actos interiores, y se aproveche del fuego, y fervor espiritual sensible; porque asi le conviene, para habituar los sentidos, y apetitos à cosas buenas, y cebandolos con este sabor, se desarraigan del*

del Siglo. Mas quando esto en alguna manera ya està hecho, luego los comiẽza Dios à poner en este estado de contẽplacion. Quibus edocemur, & meditationem ad incipientes attinere, & necessarium esse animæ, materiam pro meditatione acquirere, antequam ad cõtemplationem perveniat: sin minùs nihil se consequuturam speret.

6. Quia tamen pro contraria sententia adducitur Ecclesiæ Doctrix Seraphica Theresia, non potui non mentionem aliquam facere huius iniuriæ communi Magistræ irrogatæ. Meditationem necessariam esse, vt anima perfectibilis reddatur per contemplationem, docet pluribus in locis hæc sapiẽtissima Virgo, quæ cap. 12. suæ vitæ, nedũ hoc ipsum adstruit; verùm etiam ter repetit, animam immaturè meditationem derelinquentem vt ad contemplationem ascendat, sibi ipsi moliri irreparabile præcipitium. Verba ipsius non adduco; quia postmodùm necessariò afferri debent, & debeo, vt vt possim, prolixitatem in auctoritatum repetitione vitare. Insuper in *itinere* cap. 16. sic fatur profundissima Doctrix: *Si pidierades meditacion, pudiera hablar de ella, y aconsejar à todas la tuvieran, aunque no tengan virtudes; porque es principio para alcanzar todas las virtudes, y cosa, que nos và la vida en comenzarla todos los Christianos, y ninguno por perdido que sea, si Dios le despierta à tan gran bien, lo avia de dexar.* Si hæc solùm cõsiderarent, Seraphicam Doctricem pro opposita sententia adducere non auderent. Clarissimè enim ait, meditationem principium esse ad virtutes omnes nanciscendum: quiaque virtutes supponi ad contemplationem debent, vt ipsa Cœlestis Doctrix postmodũ explicat; propterea principium, quo virtutes acquiruntur, non potest non esse necessarium, vt illo medio possit anima perfici â cõtemplatione. Nec hanc necessitatem secundùm quid talem reputes; ab hoc enim vita spiritualis omnium Christianorum dependet, vt asserit ipsa Sancta, in quo ampliùs immorandum non est, quia immediatè de hoc iterum sermo redibit.

§. II. *Oppositas obiectiones solvimus.*

7. Contra conclusionem arguit primò quidam Auctor, afferens in sui patrociniũ Seraphicam Theresiam appellantem meditationẽ orationem imperfectam: quo principio iacto, sic arguit: Meditatio est oratio imperfecta: ergo deserenda ab incipientibus est, vt extemplò in cõtemplatione exerceantur. Antecedens constat ab auctoritate, & consequentia probatur; Quia in oratione imperfecta occupari non debet anima; sed illam debet deserere, & in oratione perfecta, qualis est contemplatio, collocari.

Mirum est Seraphicam Doctricem adduci in patrocinium rei, quam sæpissimè in suis operibus impugnat: aliqua numero præcedenti vidimus, innumera afferri possunt. Multa tamen totam hanc disputationem illustrabunt: vnde pauca circa hoc dicam: Rogo ergo: Si Virgo hæc Sapiẽtissima meditationem eliminãdam autumnat, vt quid septem illas meditationes composuit super orationem dominicam? Illas considerationes ab ipsa hac Sãctissima anima fieri, non est dubium: illas scripsisse, vt essent nostrũ quotidianum exercitium, est indubitabile. Quomodo ergo meditationem censurat, quæ, vel in culmine perfectionis constituta, meditatur, aliosque veluti imperiosa energia sui clarissimi styli ad meditandum impellit? Cesset ergo irreverens hæc loquela, & Sapientissimam Theresiam oppositam illi opinioni sciant omnes.

Respondetur ergo directè ad argumentum: Meditationem esse quidem orationem imperfectam, quam deserere debemus. Ast imperfecta est relatè ad cõtemplationem: in se autem, & sine hoc respectu perfecta oratio est. Hanc orationem in se perfectam, & imperfectam respectu contemplationis, relinquere debemus, postquam illi dediti incipientium statũ superaverimus, hoc est, cùm illa tria signa dantur, quæ Extaticus noster Doctor statuit lib. 2. ascens. cap. 13. de quibus egimus lib. 1.

â

à num. 116. in Isagoge. Vsque ad illud verò tempus exercenda est, vt anima perfectibilis à contemplatione sit. Et sanè pro statu imperfecto, qualis est status incipientium, non debemus ponere orationem perfectam, sed imperfectam; sicut & charitas illi correspõdens imperfecta est, prout docet D. Thomas 2. 2. quæst. 24. art. 9. sicque divisio illa celebris viæ spiritualis in purgativam, illuminativam, & vnitivam conservatur illæsa, opinioque, qua sic conservantur dictæ viæ, omnino manet remota ab illa infernali secta Michael. de Molinos dicentis: *Tres illæ viæ purgativa, illuminativa, & vnitiva sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in mystica; cùm non sit nisi vnica via, scilicet via interna.* Longè it assertum nostrum ab hac cerebrositate ab Ecclesia proscripta; quia tres illas vias dari fatemur, & illas adinvincem secerni secundùm minorem, vel maiorem perfectionem charitatis, qua constituuntur, cùm citato D. Thoma sentimus. Vereor tamen, an sententia opposita sit adeò remota ab illo errore, quia licèt tres illas vias cognoscat, ipsas, quas cognoscit, confundit; siquidem eandem orationem eis assignat: immò cùm meditationem exulare vult, etiam figuris vti, & imaginibus, eliminare videtur. In quo etiam erravit infelix ille hæresiarca pipiens: *Qui in oratione vtitur imaginibus, figuris, speciebus, & proprijs conceptibus, non adorat Deum in spiritu, & veritate.*

8. Adde, quòd si incipientibus interdicitur meditatio propter meditationis imperfectionem, potiori iure interdicetur perfectis: quod prӕterquamquòd non multũ cõsonans sacræ Scripturæ videtur, dicente perfectissimo Davide: *Legem tuã meditatus sum*: & ::: *tota die meditatio mea est*; alia que infra adducenda, & non minùs opponitur cõmuni dictamini Mysticorum, vt postmodum cum nostra Seraphica Doctrice probabimus. Vltra hæc, inquam, videtur hoc, vel esse, vel multũ appropinquare errori 8. Begardorũ, & Beguinarũ, quos Clemens V. damnavit in Concilio Viennensi, vt dicitur lib. 5. *de Hæreticis*, tit. 3. cap. *ad nostrum*, quia inventi sunt *asserentes, quòd esset imperfectionis eiusdem, si à paritate, & altitudine suæ contemplationis tãtùm descenderent, quod circa mysterium, seu Sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem Christi aliquã cogitarent.* Et alij errori impij Molinos dicentis: *asserere, quòd in oratione opus est, sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est. Deus nunquàm loquitur; eius locutio est operatio, & semper in anima operatur, quando hæc suis discursibus, cogitationibus, & operationibus eum nõ impedit.* Segregemur ergo ab his Erebi partubus, dicamusque cum Seraphica Theresia meditationem necessariam omnibus esse: tum, vt ignis spiritualis exardescat iuxta Davidis effatum: *In meditatione mea exardescet ignis*, quod evenit vel perfectissimis: tum, vt anima contemplationi proportionetur, quod accidit in incipientibus.

9. Arguitur secundò: Qui in gratia decedit, sydera scandit, vbi Deum intuitivè contemplatur: ergo ipse in via poterat Deum contemplari, quin meditatio anteiret. Antecedens certum est, & consequentia probatur. Perfectior abs dubio est contemplatio intuitiva Dei, quàm exilij contemplatio: sed ille Deum contemplatur intuitivè sine prævia meditatione: ergo etiam in via sine prævia meditatione valet Deum contemplari.

Respondetur cum nostro Extatico Magistro lib. 2. noctis cap. 12. quòd sicut decedentes in gratia non coronantur, vsquedum in purgatorio examinẽtur, & manibus efficacissimi illius ignis debita contracta persolvant, deponantque habituum vitiosorum sarcinam; isti enim licèt cum gratia in hoc exilio compatiantur; incompatibiles tamẽ sunt cum gratia consummata gloriæ, in quam non intrat aliquid coinquinatum: sic etiam in hac vita vsquedum purgatio præcedat, quæ est vitæ huius purgatoriũ, non datur contemplatio. Vnde sicut ad facialem Dei contem-

tem-

templationem permanentē debet mors naturalis præcedere: ita ad contemplationem ipsius debet mystica mors anteire. Videatur noster illuminatus Doctor cap. citato, & etiam cap. 10.

Quæ lucem, roburque accipiunt ex eodem mystico Doctore in flam. cant. 1. vbi igne vehementissimo æstuans, sic Deum alloquitur:

O llama de amor viva!
Que tiernamente hieres
De mi alma en el mas profundo cētro:
Pues yà no eres esquiva,
Acaba yà, si quieres,
Rōpe la tela de este dulce encuentro.

Vltimum versum explicaturus Sanctus Parēs, inquit: Triplex velum impedire, nè Deum intuitivè contemplemur. Primum est temporale, secundum naturale, tertium sensibile. Temporale est affectio ad creaturas. Naturale est propensio ad propriam operationem, naturalesque inclinationes. Sensibile autem cōsistit in vnione animæ cum corpore. Hæc omnia impedimenta abrumpenda sunt, vt Deus facialiter videatur: & duo priora, vt in hac mortalitate contempletur. Et obiter observa doctrinæ huius profūdissimi Doctoris mirabilem consonantiam. Quia sicut impedimentū sensitivū disrupēdum est, vt Deus intuitivè contempletur: *Quia non videbit me homo, & vivet*, hoc est, visione permanenti, & constituente statum: visione tamen transeunti videri valet, quin velum hoc abscindatur, vt in D. Paulo visum est: sic etiam velum naturale, temporaleque mori debent, vt detur contemplatio permanens, & quæ statum contemplativi constituat; non autem debet præcedere mors huius duplicis veli ad contemplationem, quam vel incipientes solent aliquando habere, vt multoties dictum in superioribus est.

Itaque mors sensitiva, hoc est, separatio animæ â corpore præcedit necessariò intuitivam contemplationem: & mors naturalis, temporalisque præcedere debent huius viæ contemplationem. Præcedit mors temporalis: quia debet amor creaturarum perire, vt detur vera Dei contemplatio. Præcedit etiam mors naturalis; quia contemplativus deponere debet sēsus, & intellectuales operationes, vt ex Dionysio diximus disput. 1. q. vltima proœmialium. Vnde, quin præcedat hæc duplex mors, haberi contemplatio non potest. Hæ autē mortes vel sunt, vel causantur â purgationibus, de quibus in Isagoge loquuti fuimus, & postmodum in 5. prædicabili loquemur: ac propter hoc purgationes istas artem mysticam inveniendi medium nominavimus: quia his medijs mortes istæ, quæ sunt mediū, vt Deus inveniatur, consequuntur.

10. Sed replicabis, & sit tertium argumentum. Anima redditur proximè capax ad cōtemplationem per purgationem: Ergo meditatio non est, quæ reddit naturam perfectibilem â contēplatione. Antecedens constat ex dictis: & consequentia patet: quia meditatio non est purgatio.

Qui sic arguit extremè formalis videtur: quod vitium esse, nemo ignorat, quem, omnia extrema vitiosa esse, non latet. Vt nostrum assertum verum sit, sat est, quòd meditatio animam proportionet ad contemplationem, ita vt hæc sine proportione ab illa proveniēte dari nequeat. Quod quidem verum esse ostēdimns, nec hoc argumēto labefactatur. Vnde omisso antecedenti, negatur consequentia propter dicta. Sed

Respondetur secundò: Meditationem esse id, quod ex parte animæ reddit ipsam proximè â contemplatione perfectibilem. Ratioq̄ ea est; quia purgatio vel est activa, vel passiva. Purgatio activa cōsistit in mortificatione sensuum, tum externorum, tum internorum, tum etiam in mortificatione potentiarum animæ, de quo vide dictam Isag. lib. 5. tota lect. 2. Totum autem hoc per meditationem fieri non negabit, qui nolit horrendi criminis reus esse. Ait enim D. Paulus 2. ad Corinth. 4. *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.* Quæ verba sic explicat D. Thom. Serm. 1. Dom. 8. post. Pentec. *Carnem in spiritualibus me-*

meditationibus affligendo. Ad quod adducit verba Ecclesiastès cap. 12. *Frequens meditatio carnis afflictio est.* Vnde â meditatione provenit sensuum, potentiarumque purgatio: eòque animam actuat ad contemplationem.

Si autem purgatio passiva sit, vel consistit in subordinatione partis inferioris ad superiorem, vel in subordinatione partis superioris ad Deum secundùm dicta in Isagoge loco citato lect. 3. Vtraque hæc subordinatio est opus amoris, qui â meditatione causatur. Sic docet D. Thomas in psalm. 38. ad ea verba: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Concaluit corda, id est,* ait D. Thomas, *concitatus est calor charitatis in corde meo::: causa autem huius concitationis est meditatio de Divinis.* Videatur idem Sanctus 1. 2. quæst. 27. art. 2. & opusc. 4. cap. 3. Vnde habemus animam reddi perfectibilem per ipsam meditationem.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm opinio asserens, animam sine meditatione esse proximè perfectibilem â contemplatione, sit periculosa?

VT magis constet veritas quæstione præcedẽti statuta, præsentem quæstionem excitamus. In qua, quia illi, qui ex adverso sunt, non pertinent ad eandem classem: alii enim pii, & catholici sunt: alii verò impii, & acatholici; propterea mihi nõ cum Authoribus contrariis, sed cum sententia opposita res est. Eius impugnationem aggredior, quin falci per me liceat extraneæ frugi nocere.

§. I. *Vera sententia proponitur, motivaque, quibus suadetur, adducuntur.*

11. SIt nostra assertio: *Periculosum est animam ponere in contemplatione, quin meditatio præcedat.* Pro hac sententia sunt omnes Doctores pro præcedenti adducti: ex quo enim naturam reddi per meditationem proximè perfectibilem dicant, periculum adesse, si meditatio non præcedat, ostendunt. Directè tamẽ probatur primò conclusio ratione, quam nobis offert D. Thomas in 3. dist. 35. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 2. in corp. sic formata: Meditatio est medium, quo contemplatio habetur: ergo periculosum est ponere animam in cõtemplatione, quin meditatio præcedat. Consequẽtia nota est. Media enim ad hoc dantur, vt obtineatur per illa finis, qui intenditur; nec illa, vt media assignarẽtur, si periculum non incurreret, qui aliter finem obtinere vult: quapropter aiebat Gerson opusc. de meditatione cons. 7. *Dum recogito, quòd absque meditationis exercitio nullus, secluso miraculo Dei speciali, ad contemplationem dirigitur, aut pervenit, audeo celans Sanctæ meditationis studium suadere.* Quod non sic diceret, si periculum maximum animabus, meditationem ante contemplationem non exercentibus, imminere, non cognosceret. Antecedens autem probatur primò ex D. Thoma, qui loco citato ait: *Vtitur tamen inquisitione rationis contẽplativus, vt deveniat ad visionem contemplationis, quam principaliter intendit, & hæc inquisitio secundùm Bernardum dicitur consideratio.* Probatur secundò idem antecedens: Quia, vt cum communi Mysticorũ pluries diximus, estque etiam doctrina Scholasticorum, meditatio est inquisitio veritatis, quam vt obiectum proprium intuetur contemplatio: sed veritatem inquirere, est præcisum medium, vt veritas habeatur: ergo contemplatio debet, vt medium necessariũ, supponere meditationem. Consequentia bona est, & maior continet communem doctinam fundatam in definitionibus meditationis, & contemplationis. Minor autem constat ex se: siquidem, vt veritatem intellectus contempletur, debet habere ipsam veritarita-

ritatem: hæc autem haberi non valet nisi per infusionem, aut per acquisitionem. De veritate primo modo habita, certum est, adversarios non loqui: loquuntur ergo de veritate habita per acquisitionem, studiumque intellectus. Rogo nunc: Hæc acquisitio, hoc studium, est nè diversum aliquid â meditatione? Minimè diversum est: hoc enim studium, ac inquisitio dicitur ab omnibus meditatio: vnde si maximæ entitatis controversia non reducitur ad voces, meditationē necessariò præcedere contemplationem; atque adeò periculosum esse, sine prævia meditatione, ad contemplationem aspirare, debet sententia adversa fateri.

12. Confirmatur hoc: Periculosum est velle obtinere veritatem contemplandam,& non illo medio,ac modo, quem pro eius consecutione assignat Dominus omnium: sed Christus omnium Dominus assignat meditationem, vt medium ad obtinendam veritatem contemplandam: ergo periculosum est velle istam veritatē sine illa meditatione. Probatur minor: Quia apud Matth. cap. 7.ait Christus Dominus: *Petite, & accipietis: quærite, & invenietis:pulsate,& aperie tur vobis.* Vbi de veritate contemplanda sermo est iuxta Augustinum adductū â D. Thoma ibi dicentem: *Si vis veritatem cognoscere, quære, & invenies.* Hanc veritatem quærere præcipimur: & quomodo querenda est? Respondet Angelicus Doctor: *Petite orando, quærite studendo, pulsate operando.* Ecce quomodo contemplanda hæc veritas obtinenda â nobis est, videlicet per bona opera, per iuge studium, ac per fervidam meditationem. Atque adeò sicut vrget obligatio habendi hanc veritatem, sic & medium vrget, quod nobis assignatur, vt illam habeamus.

13. Vrgens probatio pro nostra conclusione est experientia Seraphicæ Matris nostræ Sanctæ Theresiæ, quæ cap. 22. suæ vitæ nervosissimè probat meditationem, maximè circa Sanctissimam Salvatoris nostri Humanitatem, exercendam omninò esse, contrariam opinionem sibi periculosam fuisse asserens iis verbis: *Quiero aora dezir el peligro, en q̃ me vì, por querer conformarme con lo que leia.* Hæc de se loquitur sapientissima Doctrix, omnesque monet, vt ex suo periculo experimentum sumant, & periculosam illam opinionem non sequantur. Totum illud caput egregiā, profundissimamque doctrinam pro materia præsenti continet, quare videri debet.

14. Inter alia,quæ inibi docet cœlestis hæc Magistra, ait §. *Quando Dios quiere suspender, &c.* quàm periculosum est animæ, quòd elevetur ad contemplationem, antequam sit tempus huius elevationis, & quòd tunc elevabitur ad profundam otiositatem Mariæ, cùm præcesserit activa meditatio Marthæ. Et concludit, quòd licèt aliter procedere nullum inconveniens habere videatur; tamen volentibus in contemplatione proficere est valde nocivum: *para querer aprovechar en la contemplacion haze mucho daño.*

15. Simili magisterio eādem doctrinam tradit eodem lib. cap. 12. vbi pluries repetit, animam, elevantem se ad contemplationem, sui ipsius perditionem fabricare; quam vt non incurrat, debet meditationem exercere, in eaque vsque ad tempus idoneum perseverate. Quod, vt indelebiliter retineatur, post plures monitiones replicat in vltimo §. illius capitis hisce verbis: *Torno otra vez à avisar, que và mucho en no subir el espiritu, si el Señor no le subiere; que cosa es, que se entiende luego. En especial para mugeres es mas malo, que podrà el Demonio causar alguna ilusion.* Idem documentum nobis offert Extaticus noster Doctor lib. 2. ascens. cap. supra citato, vbi de signis pro contemplatione deserēda loquutus, periculum adesse docet, nocivumque esse, non deserere meditationem, cùm tempus illam deserendi adest: & esse periculum, illam derelinquere ante tempus oportunum. Ex quibus duplex vrgentissima ratio pro nostra assertione probanda conficitur.

16. Prima proponitur sic: Pericu-

losum

Iosû est derelinquere meditationem, & elevari ad contemplationem, ante tempus pro hoc transitu oportunum: ergo potiori iure erit periculosum nunquàm exercere meditationem; sed ab initio vitæ spiritualis incipere â cõtemplatione. Antecedens constat ex allatis auctoritatibus, vbi præcipitium sibimet ipsi parare dicitur, qui hoc facit: & consequentia probatur: Etenim si ille, qui meditationem diu exercuit, non potest non ruinam experiri, si ante congruum tempus meditationem deserit, vt ad contemplationem ascendat; quantò magis nullum fructum spiritualem sibi promittere debet, qui â meditatione, veluti â facie colubri, fugit, & ab exordio suæ vitæ spiritualis contemplationem anhelat? Primus ille iam erat actualis aliquomodò, ac quasi proportionatus ad contemplationem per meditationem, quam diu exercuerat, quod certè non habet, qui nunquàm tali exercitio deditus fuit, quin potiùs illud, ac si nocivum foret, nunquàm rectis oculis inspexit: ergo si primus ille rem periculosam facit; multò magis iste secundus.

17. Secunda ratio proponitur sic: Periculosum est viris iam cõtemplativis non exercere aliquando meditationem: ergo periculosum est incipientibus non meditari. Consequentia est omnino innegabilis: si namque Proficientes, immo & Perfecti, non possunt omnino deserere meditationem, quomodò incipientes illam non exercere possunt? Si perfectis nociva non est: quare incipientibus nociva erit? Antecedens autem probatur primò ex Seraphica nostra Doctrice, quæ illud pluries docet, præsertim duobus capitibus citatis, ex quibus in vigesimo secundo comprobat antecedentis veritatem discursu suæ sapiêtiæ proprio, ait enim: *Yo he mirado con cuidado, despues q̃ esto he entendido, de algunos Stos. grãdes contemplativos, y no ivan por otro camino. S. Francisco da muestra de ello en las llagas. S. Antonio de Padua en el Niño. S. Bernardo se deleita en la humanidad, Sta. Cathalina de Sena, y otros muchos Santos.*

18. Probatur secundò idem antecedẽs ex nostro Extatico Doctore, qui libro 2. assensus cap. 15. loquutus de Proficientibus inquirit: An Proficientes, qui contemplationem exercere incipiunt, debeant omnino derelinquere meditationem? Ecce quæstionem præsenti non absimilem: conveniunt siquidẽ in omnibus, præterquàm in eo, quòd isti, cùm iam Proficientes sint, meditationi dediti fuere toto illo tempore, quo ad viam purgativam pertinebant. Huic ergo dubitationi respõdet sublimis hic Doctor negativè, asserens tales Proficientes antiqua meditatione teneri ad suam contemplationem fovendam. Hactenus vidimus Extaticũ Doctorem loquentem de Proficientibus, docentemque ipsos ad vetustam meditationem recurrere, vt ea media ignis contemplationis nuperæ conservetur. Videamus ergo quid de iam Perfectis dicat: Isti nè sunt totaliter â meditatione exempti? Etiam negativè respondet eodem libro cap. 32. verbis alibi â nobis ad aliud intentum datis, suntque huiusmodi: *Pero fuera de este tiempo en todos sus exercicios, actos, y obras, se ha de valer de las memorias, y meditaciones buenas, de la manera que sintiere mayor devocion, y provecho; particularissimamente de la Vida, Passion, y Muerte de N. Señor Jesu-Christo, para conformar sus acciones, exercicios, y vida con la suya.* Vbi omni reflexione dignum est, quòd isti contemplativi, de quibus hæc auctoritas loquitur, possunt considerari, vel prout recipiunt â Deo generalem amorosam notitiã ipsius; sive hæc notitia sit totaliter infusa, sive propria industria habita, ex adiutorio tamen gratiæ Divinæ: vel prout hanc notitiam amorosam, generalem, sinceramq̃ non habent. Sub prima consideratione, in qua ab incipientibus differunt, meditari non debent, sed contemplari. Sub secunda autem, in qua differentiam ab incipientibus non exprimunt, debent meditari, prout, dissertis verbis, tradidit sublimis noster Doctor, qui etiam inibi docet illud primum, ex quo convincitur: quòd si contemplativi, prout

quamvis clament illi, ipsorumque Directores. Omnis illa oratio, quam se habere rentur, sine fundamẽto est: ruet tandem. Si seraphica Ecclesiæ Doctrix cap.22. vitæ suæ per hæc verba: *Tengo para mi, que quando el alma haze algo de su parte para aiudarse en esta Oracion de vnion* (id est, cũ anima, Deo haud vocante, elevatur) *que aunque luego parece le aprovecha : como cosa no fundada* (hoc est, quia defuit meditationis fundamentum) *se torna presto à caer, y he miedo que nunca llegarà à la verdadera pobreza de espiritu.* Hic est fructus, quem percipit, qui sine meditatione vult ad superiora sublimare.

Semper verum est; quod Hugo Victor de laudib. Orat. scripsit dicens: *Orationem non posse esse perfectam, nisi meditatio præcedat.* Vnde qui contemplativus esse desiderat, meditetur priùs; prout monet D. Bonaventura in stim. amor. cap. 1. his verbis: *Si ad contemplationis quietem volueris pervenire, studeas considerare quantum tuum Conditorem offenderis; quotidie recognoscas, & de tuis sceleribus intimè doleas: Si potest, quotidie lachrymeris, & hæc cogitans magis tristari desideres, quã gaudere.* Quod documentum est idem cũ eo, quod nobis dedit D. Laurentius Justinianus de discip. cap.8. per hæc verba: *Qui cupis Deo fæliciter inhærere, vide nullo modò à consueto meditandi frangaris modo.* Sic in contemplationem itur, quæ non nisi meditationis passibus obtinetur: atque adeò quamquàm incipiens supponatur fide imbutus, lõgã illi restat via, vt possit contemplationem exercere.

27 Instas: Sicut incipiens habet habitum fidei, sic etiã habet habitum spei, & charitatis, quam in ipso supponere debemus: sed vt actus spei, & charitatis eliciat, non prærequiritur meditatio: ergo nec vt eliciat actus fidei: sed actus fidei contemplatio est: ergo.

☞ Hæc instantia est vnum ex argumentis â contrarijs factum, in quo nullam difficultatem, nec levissimam, invenies præter illam, quæ continetur in argumento principali. Vnde omisso toto syllogismo, & minori subsumpta, ad consequentiam dicimus, quòd habens fidem contemplari potest, si adsint alia, quæ insinuavimus in responsione ad argumentum; aliter non est dabilis contemplatio: quia vt ait D. Bonaventura de itin. dist.4. art.1. *In cõtẽplatione oportet paulatim, & gradatim proficiendo ascendere. Oportet, quòd mens, quæ Deum vult contemplari, primùm purgetur, posteà illuminetur, & deinde perficiatur: quia nisi præcederet purgatio, non sequeretur illuminatio.* En qualiter habitum fidei habere non sat est, vt cõtemplatio habeatur; & qualiter meditatio est primus gradus viæ spiritualis, per quem transeundum est, vt recto tramite procedatur. *Non enim subitò in cogitatione, & auditu divinorum, sed gradatim ad culmen perfectionis attingitur,* ait D. Thomas â Villanova in cant.

28. Omnes illas propositiones omisimus: Quia pro nunc est extra chorum disputare, an contemplatio sit actus fidei, vel non; quia, etiamsi actum esse fidei asseratur, nil cõtra nos sequitur, nec paritas illa spei, & charitatis aliquid probat. Idem enim dicimus, ac de fide. Vtique fidem, spem, & charitatem habens, potest credere, sperare, & diligere Deum: sed qualis est hæc Charitas? Qualis spes? Qualis fides? Omnino imperfectæ. De spe hoc ostendit Extaticus noster Doctor lib. 3. ascens. cap. 14. & cap. 6. vbi ait: *Quanto mas la memoria se despossee, tanto mas de esta esperanza tiene:* Ergo vt spes perfecta sit, requiritur memoriam purgatam esse ab omnibus creatis: ergo memoria, quæ hanc purgationem passa non est, parum perfectionis habet. Et hæc similiter de charitate vera sunt: Propstereàque noster Mysticus Doctor dividit Dei amorem in amorem Incipientium, Proficientium, & Perfectorum, quæ est doctrina D. Augustini, & D. Thomæ, de qua iam in superioribus loquuti nõ semel fuimus. Hæc etiam verificantur de fide: quiaque ad contemplationem requiritur fides perfecta, sicut & spes, & charitas: propterea ex habitione habitus fidei malè contemplatio colligitur, gratis

templantur. Nec aliter videtur posse oppositum sustineri. Quòd autem sic sustineatur, valde periculosum nobis videtur, cùm inter aliquas propositiones mysticas damnatas ab Inocentio XII. die 12. Martii anni 1699. hanc inveniamus: *Datur status contemplationis adeò sublimis, adeòque perfectæ, vt fiat habitualis; ita vt quod quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva: tunc non ampliùs indiget redire ad meditationem.*

21. Insuper inter plures illuminatorum errores, quos suprema Hispaniarum Inquisitio dãnavit anno 1623. extat hic: *Orans se colligat in Dei præsentia nihil discurrendo, nec meditando in vllo mysterio.* Quæ propositio vel loquitur de solis incipientibus, vel de aliis, qui incipientes non sunt. Si secũdum asseras, verum est nostrum antecedens, in quo dicimus, vel viros contemplativos multoties meditari debere. Si autem primum dicas: ergo vera est nostra conclusio affirmans periculosum esse, asserere incipientes meditari non debere: cùm videamus, opinionem illos â meditationis exercitio absolventem, non plurimum distare ab illo damnato errore.

§. II. *Respondetur argumentis.*

22. Contra cõclusionẽ arguitur primò ex D. Dionysio, qui cap. 1. de mystica Theologia Timotheo suo hæc imperat, vt tomo præcedenti disput. 1. num. 239. põderavimus. *Tu autẽ, ò amice Timothee, circa mysticas visiones forti contritione, & sensus derelinque, & intellectuales operationes, &c.* Ex qua auctoritate colligitur, periculosum non esse animam â meditatione segregare: quippe non est periculosũ, quod â Principe Theologiæ mysticæ edocetur.

Hoc est argumentum, quo Auctores contrarii maximè inniruntur, vti asserit schola veritatis: illud tamen prorsus enerve cognoscet, qui consideret, quid dicat opinio adversa, & quid Dionysius doceat; & etiam quid, de quo, & cum quo loquatur. Suo ordine hæc edisserens: opinio contraria tenet, meditationẽ exercẽdam non esse, sed quod nè sine fructu tempus insummatur, incipientes, extemplò ac viam spiritualem aggrediuntur, cõtemplari debent. Ad hoc suadendum, quid subsidii in verbis Dionysii habent? Dionysius docet, derelinquendas esse intellectuales operationes: cõtrarii tenent, meditationem esse desserẽdam, & exercendam cõtemplationem. Est nè sola meditatio operatio intellectualis? Contemplatio non est etiam intellectualis operatio? Vt quid ergo cùm Dionysius docet, operationem intellectualem esse derelinquendam, tu hoc de sola meditatione intelligis, & ea ipsa auctoritate, & meditationem eliminari, & contemplationem suaderi, deceptus clamas?

23. Sensus ergo Dionysii expositus â nobis fuit loco citato, vbi cum Alberto Magno diximus, Dionysium loqui de intellectuali operatione ipsi intelligenti connaturali; non autem de intellectuali operatione, quæ est supra modum connaturalem. Et cum quo loquitur Dionysius, cum hæc dicit? Loquitur cùm Timotheo viro Sãctissimo, & in via spiritus valde exercitato. Huic ergo, non incipienti, monet, quòd propriis discursibus derelictis, accedat ad vniformem, simplicissimamque Dei intelligentiam: & hoc est idem, quod nos dicimus; videlicet, meditationem deferendam iri, cùm tempus pro Deum contemplando advenerit. Hoc tamen non dicimus incipientibus, sed iis, qui iam incipientes non sunt. Mira res est, quòd in qualibet facultate, etiam mechanica, incipientes in rudioribus, ac facilioribus occupentur: & in facultate omnium nobiliori, ac difficillima, qualis est mystica, ad apicem contemplationis evehantur. Non dantur novitii in hac familia? Omnes ab exordio suæ conversionis regulam contemplationis profitentur?

Ast, vt promisis stemus, de quo Dionysius loquitur, videamus. Loquitur de mysticis visionibus, vt eius verba demonstrant: *Circa mysticas visiones*,

ordinem esse â *natura* decretum docet. Et observandum est, ipsum Arist. lib. 10. Etichor. dixisse: *Contemplativa operatio præstantissima est.* Probatque inibi vitam cõtemplativam activa perfectiorem esse octo rationibus,quas adducit, approbatque D. Thomas 2. 2. q. 182. art. 1. in corp.Ex quibus omnibus hæc ratio conficitur. *Ordo præscriptus à natura est*, vt viam spiritualem incipiamus ab *impefectioribus*, vt sic ad *perfectiora ascendamus*: sed meditatio minùs perfecta est, quàm contemplatio: ergo attento ordine naturæ, seu, quod idem prorsus est, secũdùm bonam Philosophiam, viam spiritualem debet Asceta incipere â meditatione.Cõsequentia bona est: & minor certa ex se, & ex inducta auctoritate Philosophi; illam que adversarii non negant. Maiorẽ autem, ad quam poterat dubitatio reduci; convincit Aristoteles ipse suis verbis. Etenim ex illa regula generali optimè infertur, quòd hæc via particularis, nẽpe spiritus, debeat in sui principio, & termino servare ea, quæ processus, abstrahens ab hac, & illa via determinata, servat. Certum est enim, quòd gratia non destruit naturam. Vnde si â natura institutus hic ordo est, illi adstringitur Asceta, licèt non naturæ, sed gratiæ viam lustret. Videmus enim, vel intra ipsum gratiæ ordinem, hunc ordinem observari.

30. Dices: Aristotelis auctoritatem nihil valere apud Catholicum; ipse enim gratiæ ordinem ignoravit:quare, licèt apud Philosophos pluris eius auctoritas habeatur, non tamen apud Catholicos, qui de via spirituali, quæ illum latuit, disputant.

Sic obijcit Gandavens.Quodlib.12. contra D. Thomam præcitatum, probantem Philosophi authoritate perfectionem contemplationis: eius autem obiectionem æream esse, ostendit inibi Caietanus dicens: *Rationes Aristotelis, & aliorum Philosophorum, quæ naturam actus ex suo genere pensant, non modicũ, sed sufficiẽter valent apud Catholicos.* Est dicere: quòd Catholici disputantes de aliquo secundùm ea, quæ habet ex propria natura, venerari debent rationes Principis Philosophiæ. Cùm autem nos in præsenti loquamur de via spirituali, attenta ipsius natura, & inspectis regulis Philosophiæ, propterea Principem Philosophorum consulimus, vt quid in hac parte sentiat, inspiciamus.

31. Probatur secundò conclusio ex Theologiæ mysticæ Parente D. Dionysio,qui cap. 1. de cœlesti Hierarchia sic ait: *Nec est possibile nostro animo ad non materialem illam ascendere cœlestium Hierarchiarum imitationem, & contẽplationem, nisi ea, quæ secundùm ipsum est, materiali manuductione vtatur.* Vbi impossibile nobis esse docet, obiecta superiora contemplari,nisi priùs intellectus noster *materiali manuductione* actuetur, quam manuductionem materialem secundũ se habet. Hoc est, vt intellectus noster valeat in cõtẽplationem cœlestiũ devenire, debet incipere hoc iter â propriis discursibus, qui suo modo,& iuxta ipsius naturam illum manuducant ad portum illius optatissimi,& fœlicissimi finis: & aliter procedere est impossibile. Per quod non excluditur gratiæ privilegium, sed asseritur naturæ ordo.

32. Angelicus Doctor perpetuus est in docendo hanc ipsam veritatem, quæ probatur tertiò ratione ex ipso desumpta:etenim in contemplatione veritatis homo differt ab Angelo quatenus *Angelus simplici apprehensione veritatem intuetur*: *homo autem quodam processu ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis*: ergo attenta natura intellectus humani non potest dari contemplatio, quin meditatio præcedat. Antecedens continet verba ipsa Divi Thomæ 2. 2. quæst. 180. art. 3. & consequẽtia probatur ex ipso Doctore Angelico inibi ad 4. vbi enumerans actus, qui præcedere debent ad contemplationem, ait: *Alio modo necessarium est, quòd* (homo) *adhibeat proprium studium, & sic requiritur meditatio.* Videatur toto illo articulo, in quo plures rationes offert, quibus nostrum assertum comprobetur.

33. Probatur quartò alia ratione ex ipso Angelico Doctore deprõpta. Virtu-

tutes morales debent præcedere contemplationem, si ordo, quem ratio naturalis petit, servetur: atqui virtutes morales non dantur sine meditatione: ergo ex natura rei meditatio præcedit contemplationem. Consequentia est certissima: vnde difficultas devolvitur ad præmissas, quarum maior probatur. Dispositio debet præcedere rem, ad quam disponit: virtutes morales sunt dispositiones ad contemplationem: ergo. Cætera constant: & minor probatur ex D. Thoma citata quæstione, art. 2. vbi docet, virtutes morales esse dispositiones ad contemplationem, quia *impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus; & ideò virtutes morales dispositivè ad vitam contemplativam pertinent*: ergo tenet minor. Et certè, cùm actus contemplationis impediatur per passionum vehementiam, ac per rerum exteriorum tumultũ, non potest sine influxu moraliũ virtutum hoc obstaculum auferri. Et hinc clarissimè infertur, â quo dependet lẽtitudo, qua multi spirituales procedunt in via spirituali: Et aliorum præcipitium. Non curant passionum cohibitionem, nec elongationẽ â tumultibus exterioribus: & hæc est causa, ob quam, si aliquam contemplationem habent, permanens non fit. Radicatur inter spinas, vel supra rebellem petram; & ideò vel, nè crescat, impeditur; vel facilè eradicatur. Non est ad contemplationem aptus animus illex, lingua effrænis, cor superbum, nec alias passiones in suo vigore habẽs. Vnde cùm has õnes passiones virtutes morales cohibeãt: inde est, quòd sũt dispositiones ad cõtẽplationẽ.

34. Minor autem principalis, quæ asserit, virtutes morales non dari sine meditatione est eiusdem D. Thomæ in 3. dist. 35. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 3. Est etiam Seraphicæ Matris nostræ lib. Itiner. cap. 16. vbi docet meditationem esse principium, quo virtutes omnes habentur, & in cuius exercitio vita nostra spiritualis consistit. Mirissima sunt eius verba: *Si pidierades meditacion, pudiera hablar de ella, y aconsejar à todas la tuvieran, aunque no tengan virtudes; porque es principio para alcanzar todas las virtudes, y cosa, que nos và la vida en comenzarla todos los Christianos.* Post quæ subdit: *Contemplacion es otra cosa, hijas, que este es el engaño, que todos traemos, que en llegandose vna vn rato cada dia à pẽsar sus pecados (que lo debe hazer, si es Christiano demàs que nombre) luego dizen es muy contemplativo, y luego le quieren con tan grandes virtudes, como està obligado à tener el muy contemplativo, y aun el se quiere; mas yerra en los principios, no supo entablar el juego, pensò bastaba cenocer las piezas, para dar mate, y es impossible.* Post hæc autem prosequitur: *Si quereis, que os diga el camino para llegar à la contemplacion, sufrid, que sea vn poco larga en cosas ::: y sino las quereis oir, ni obrar, quedaos con vuestra oracion mental toda vuestra vida, que yo os asseguro à vosotras, y à todas las personas, que pretendieren este bien ::: que no llegueis à verdadera contemplacion.* Plura exscripsi; feci tamen, quia in iis veritas illius minoris continetur: & illis tota huius quæstionis doctrina roboratur.

35. In primis enim habemus ex hac auctoritate: ad meditationem aggrediẽdam non prærequiri virtutes; sed ea media acquiri: quamobrem spiritualis vita Christianorum â meditatione pendet: atque adeò cognoscitur, quod attenta natura meditationis, & contemplationis, illa debet præsupponi, vipotè qua vitia eliminantur, & virtutes habentur: secũdùm ordinẽ â natura præscriptũ debet dispositio præcedere rem, ad quam disponit: si virtutes morales sunt dispositiones ad cõtemplationem, vt ex D. Thoma vidimus, & id, quo istæ virtutes habentur, est meditatio, vt docet hìc Seraphica Doctrix, planè infertur, quòd ex natura rei debeat Asceta â meditatione incipere. Pergit tamen Expertissima Theresia dicens: aliter procedentem errare in principiis, hoc est, errat, quia non incepit suum spirituale iter â principio, quod huius itineris verè principium est, videlicèt â meditatione. Etsi parvus error in principio, teste Philosopho, est magnus in fine: hic error, qui â principio est maxi-

ximus, vtpotè naturæ ordinem invertens, error erit in ruinam miserabiliter conducens. Sciat huius criminis reus, se rem aggredi prorsus inassequibilem; siquidem cœlestis Magistra, vt certissimum pollicetur, illum nūquàm in contemplationem veram pervēturum. Hæc solummodò sufficiebant, quamquàm opinio adversa solidis fundamentis fulciretur; vt in re tanti momēti securam viam sequeremur, contrariam deserentes.

§. II. *Solvuntur obiecta.*

36. Contra nostram cōclusionē arguitur primò: Meditatio non est id, quod spiritualis intendit, huius quippe conatus totus est in contemplationem; aliunde autem ipsam meditationem debet deserere, si vult proficere: ergo secundùm rectam rationem non debet â meditatione incipere. Antecedens est quoad vtramque partem certissimum, & consequentia probatur; quia natura dictat, vt ea, quæ nobis obesse possunt, deseramus, vt, vel in ipsis ratione carētibus, intuemur: ergo si meditatio nobis potest obesse, & in illa veluti in termino quiescere non possumus, ex dictamine naturæ, vel non assumi; vel semel assumptā deseri, debet.

Hoc argumentum magnificant contrariorum aliqui, ac si plura vitia non contineret, quàm verba. Illi tantùm defert auctor quidam, vt afferat: Incipientibus viam spiritualem per orationem fidei, seu contemplationem, non erit ipsa contemplatio ardua: alii autem, qui meditationibus insudarunt, cognoscent quantum interest, iactare in Domino curam suam, & â discursibus segregari. Posteà autem cap. 11. inquit: Meditativis nova erit huius libri doctrina: non autem illis, qui â cōtemplatione incepere: siquidem hac brevi tempore longum iter cōficitur: rumpit enim moras anima hac via, & in Deum velocissimè fertur. Hæc, & alia elogia tribuunt adversarii illi suæ orationi fidei apud scholam veritatis folio 15. ante oculos nostros ponentes meditationis tarditatem. Quæ dum audio, non possum non meminisse illius erroris Michaelis de Molinos ab Ecclesia damnati, de quo iam memoriam fecimus: estque huiusmodi: *Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis se delusos invenient, & confusos cum omnibus passionibus in alio mundo purgandis.* Gratias pro imbibita compassione rependimus; sed nostram meditationem deserere nolumus, scientes ex D. Bernardo de inter. Dom. cap. 12. quòd contemplationis *gratiam non meretur accipere animus, qui in sui cognitione diu exercitatus, & plenè eruditus non est. Frustra enim,* subdit, *cordis oculum dirigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum se ipsum.* Nec hoc tanquàm exageratio quædam admitti debet, vti in similibus dici solet, cùm videamus Theologorum Principem D. Thomam omni rigore scholastico loquentem dixisse 2. 2. quæst. 82. art. 3. *Necesse est, quòd meditatio sit devotionis causa, in quantum homo per meditationem concipit, quòd se tradat divino obsequio, ad quod inducit duplex consideratio: vna ex parte Divinæ bonitatis, & beneficiorum eius: alia ex parte hominis considerantis defectus suos.* Hæc, & quæ tam in hac quæstione, quàm in duabus præcedentibus diximus, & alia innumera, quæ omittimus, movent, vt in nostro iudicio de meditatione non deserendo immobiles simus, licèt, vt iam diximus, Auctori apud citatā scholam veritatis, nostri spiritualis dispendii compassionem habēti, gratias compassione rependamus. Igitur

Respondetur ad argumentum concesso antecedenti, negādo consequentiam: Quia via ad terminū, & medium ad finis consequutionem non assumuntur, vt in illis maneat iter faciens, aut finem intendens: quiaque meditatio est medium ad consequendam contemplationem, viaque ad ipsam, vt ex superioribus patet, propterea natura ipsa dictat assumendam esse meditationem, vt ille terminus, seu finis consequatur. Quam viam si derelinquat Asceta; cùm advenerit tempus destinatum â Deo, quod attinet ad iudicium Directoris, nu-

nullum nocumentum ex meditatione reportabit; quinpotiùs copiosissimis fructibus cumulabitur, quos plena manu percipiet.

37. Respondetur secundò: Vel potiùs data doctrina aperitur ex nostro Doctore Extatico, qui non solùm factum argumẽtum dissolvit; verùm etiam hactenus dicta confirmat: ideò illum reservavimus vsque adhuc. Sublimis hic Doctor dubitat lib. 2. ascens. cap. 16. cur Deus animæ confert visiones aliquas supernaturales, si ipse Deus vult animam his visionibus non adhærere, immo cor suum separatum ab illis vult? Et augetur difficultas primò: quia ex receptione harum gratiarum non pauca, nec levia pericula imminent recipienti; si namque illis adhæreseat, in suo itinere non proficiet. Secundò; quia illud ipsum bonum, quod Deus dispensatione harum gratiarum consequitur, potest sine illis consequi. Quis hoc dubitet? Vt quìd ergo pientissimus Pater gratias dispensat, quibus non debeat cor apponere recipiens, in quibus hic ruinam invenire valet, & sine quibus potest Deus animam recipientis perficere? Ecce sublimissimi nostri Doctoris cõtra suam doctrinam obiectionem simillimam abs dubio rei præsenti: siquidem præsens argumentum proponit nobis meditationem, vt in quo nobis non sit sistendum, sed vlterius transeundum: insuper ex illa non pauca pericula insurgunt; si non vt via habetur, sed vt terminus, finis ve intentus assumatur. Ac denique potest Deus sine meditatione animam ditare, eo modo, quo media meditatione decorat. Vt quìd ergo meditatio? Idem nodus est; eidem enodationi subest.

38. Respondet ergo Doctor Extaticus, tria breviter præsupponens: Primum ex ad Romam 13. vbi Apostolus ait: *Quæ autem sunt à Deo ordinata sunt*. Secundum est ex libro Sapientiæ, vbi cap. 8. dicitur de Deo: *Disponit omnia suaviter*. Tertium est ex communi Theologorum diverbio, dicentium: *Deus omnia movet secundùm modũ eorum*. His sic statutis, ait noster Parens: Deus volens animam extrahere à nihilo conditionis suæ, & illam secum vnire, procedit ordinatè, suaviter, & ad modum ipsius animæ. Cùm autẽ ordo, quem anima servat in sui cognitione, sit mediis imaginibus, & figuris, & modus, quẽ in eisdẽ cognitionibus habet, sit mediis sẽsibus, â quibus recipit; quia nihil est in intellectu, quin priùs fuerit in sensu: propterea Deus animã de infimo extremo ad supremum elevans, vt hoc suaviter faciat, illam ducit iuxta ordinem, modumque, quos ipsa anima observat, & si aliter procederet, suo vtique dominio vteretur; sed tunc procederet vltra id, quod ordo, modusque ipsius animæ petunt. Ob hoc ergo Deus priùs perficit hominis sensus exteriores, illum in bona obiecta naturalia inclinans, vt audire sacrum, sermonibus interesse, aliaque huiusmodi facere. Cùm autem sensus isti aliquam idoneitatem habeant, confert illis aliquas gratias supernaturales, vt sunt visiones, locutiones, & odores suavissimi, quibus sensus ipsi magis perficiuntur, magisque ab obiectis nocivis retrahuntur, dum his, similibusque favoribus inescantur. Idem proportionabiliter intellige de sensibus internis, quos eadem methodo retrahit â malo, inclinat in bonum naturale, ditatq supernaturalibus gratiis, vt sunt visiones imaginariæ, & aliæ similes. Hæc ibi ad longum prosequitur Extaticus Doctor omnino videndus; quia materiam præsentem, & alias plures illustrat mirabili sua doctrina.

Illa autem concedit, posse Deum sine his favoribus animam elevare; immo & hoc Deum velle concedit, non tamen facit, vt potest, quia secundùm viam ordinariam procedens se se attemperat animæ, & iuxta exigentiam naturæ ipsius operatur. Verba aliqua huius egregij Doctoris subijcio hoc ita evenire docens: *No porque no quisiera Dios dar le luego en el primer acto la substancia del espiritu, si los dos estremos, que son humano, y divino, sentido, y espiritu, de via ordinaria pudieran convenir, y juntarse con vn solo acto; sin que intervengan primero otros muchos actos de disposiciones,*

nes, que ordenada, y suavemente convengan entre sì; siendo vnas fundamento, y disposicion para las otras, assi como en los agentes naturales, &c.

39. Hæc adduxi, vt ex illis paritatem haberemus, qua factum in nos argumentum solveretur. Sed re bene cõsiderata, non est paritas, sed identitas. Ibi enim non solùm loquitur Sanctus Parens de visionibus, aliisque gratiis, quas Deus animæ confert: verùm etiam de ipsa meditatione. Ait enim, quòd anima, quò magis Deo accedit: *se và mas desnudando, y vaciando de las vias del sentido, q̃ son las del discurso, meditacion, è imaginacion.* Solumque est discrimen inter illas gratias ex vna parte, & meditationem ex alia, in eo, quòd gratiæ illæ nunquàm appetendæ sunt propter rationes, quas inibi Doctor Sanctus exponit: meditationem autem debent appetere incipientes, quia est via, sine qua non obtinetur terminus, & in eo, quòd ab incipientibus desideretur, nullum adest inconveniens, quod in illarũ gratiarum desiderio dari, certum est. Præter hoc, in quo discriminantur, conveniunt in alijs. Vnde ad factum argumentum respondemus data doctrina, & toto citato capite, quod si considerarẽt contrarii Auctores, forsam ab illa sua opinione, quam adeò extollunt, recederent.

40. Arguitur secundò: Si ordo naturæ peteret, vt spirituales à meditatione inciperent, nullus daretur, qui in via virtutis proficeret, quin inciperet ab ipsa meditatione: sed dantur plures, qui in via virtutis proficiunt sine meditatione, vt testantur Directores illi, qui suos discipulos ponunt in oratione fidei, sine eo quòd præcesserit meditatio: ergo ex natura rei nullum adest inconveniens in hoc, quod est contemplationem sine meditatione exercere.

41. Confirmatur: Incipientes in sua oratione ponunt attentionem suam quietam in Deo, vtì diximus in Isagoge lib. 4. numero 7. sed hæc quieta attentio est contemplatio: ergo incipientes contemplantur.

Respondetur argumento: Dari aliquos, quibus Deus gratiam confert, vt ab exordio cõntemplentur, vt tenent seraphica Doctrix, Doctorq̃ Extaticus locis citatis, supraque num. 11. ex Gersone vidimus, cum quibus hæc discutiemus quæstione 5. & quòd hoc sic fiat, non arguit veram esse contrariorum opinionem; siquidem tunc Deus operatur supra exigentiam naturæ. Vltra hos privilegiatos nemo sine meditatione procedit iuxta regulas bonæ Philosophiæ, sed contra illas. Nec momenti est illa illorum Directorum practica, & securitas, cùm, præter omnia dicta, sciamus illuminatissimum Rusbroch. dixisse: *Existimantes se altissimæ quietis contẽplationi vacare interiùs, diabolico otio, & rerum omnium denudato sedulo studẽt, ibique otium, quietem, & imaginibus vacuam inveniunt, ac experiũtur nuditatẽ.* Videatur Barambius, contra Molinos propositione 21. qui de oratione illa fidei, â qua suos discipulos initium sumere faciunt Directores illi, aliqua non spernenda adducit. Et quàm nocivos fructus ex illo principio experta sit curia Matritensis evulgat. Nec solum Matritum hoc passum esse ploramus: Sub hac enim oratione fidei, quæ in se sanctissima, & vtilissima est, plura monstra latent, quorum tartarea capita, Hydriæ æmula, vel semel, & multoties amputata, revirescunt, in plurium animarum, non vnius tantùm populi, ruinam. Periculũ hoc imminere incipientibus, si meditatio eis interdicitur, constat ex dictis quæstione præcedenti: in hac autem dicimus, esse contra naturæ ordinẽ, & regulas bonæ Philosophiæ, quod illa experientia non infringitur.

Ad confirmationem respondetur dari illam quietam attentionem, & etiam ponderationem in oratione incipientium: hoc tamen fit post meditationem, ex quo nostrum assertum potiùs quàm enervetur, roboratur; quia sicut ad hũc actum põderationis, & attẽtionis quietæ præ-requiritur hic actus meditationis, & regulis bonæ Philosophiæ cõtradiceret, qui aliter procederet; sic etiam ad contẽplationem constituentem statũ præcedere debet meditatio status infimi

 mi

mi constitutiva iuxta ipsas bonæ Philosophiæ regulas, & statuta.

42. Sed replicabis, & arguitur vltimò: Eò iuxta regulas Philosophiæ deberet anteire meditatio, quia est minùs perfecta, quàm contemplatio: at hoc est falsum: ergo etsi detur contemplatio sine meditatione non violantur statuta philosophica. Maior, seu sequela patet ex â nobis dictis in probatione conclusionis: eò enim dicimus hoc repugnare, quia incipiens debet priùs attingere actum minùs perfectum, quàm perfectum. Minor probatur primò; quia cognitio attingens principia, perfectior est, quàm cognitio scientifica, quæ attingit conclusiones: atqui cognitio circa principia prior est, quã cognitio circa conclusiones: ergo. Probatur secundò: Producens, priùs producit naturam, quàm proprietates, tametsi proprietates non æquent perfectionem naturæ: ergo non est contra ordinem naturæ priùs attingere magis perfectum.

Respondetur negando minorem: ad cuius probationem primã dicas: Cognitionem conclusionũ depẽdere â cognitione principiorum, sicut etiam productio proprietatum depẽdet â productione essentiæ. Et cùm intervenit dependentia hæc inter perfectum, & imperfectum, non implicat, sed requiritur, quòd priùs detur perfectum. Meditatio non dependet â contemplatione, quin potiùs contemplatio â meditatione dependet: vnde in illis tenet philosophica illa ratio, qua vsi fuimus. Per quæ ad vtramque probationem patet: In ipsa autem scientia adest nostræ doctrinæ exemplum nobile. Scientia enim actualis est contemplatio veritatis, quæ quidem contemplatio est iudicium resolutivum intellectus, ad quod non pervenitur, nisi post plurimas collationes, & præcedentem discursum. Nec dicent Adversarii, quòd scientificus incipit suam scientiam â contemplatione sciẽtifica veritatis, seu iudicio resolutivo.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm illi, qui â peccatorum cæno extrahuntur, possint illico in meditatione excerceri?

43. Vnquã huius quæstionis meminissẽ, nisi eam apud Authorem Mysticum non infimæ notæ discussam viderem. Negativam partem mordicus defendit: & vt verum fatear, in quo sensu loquatur, plenè percipere non valui; quippe dum negat peccatorem recenter conversum ad meditationis exercitium elevandum esse, fatetur, quòd illud tempus antequàm ad meditationem admittatur, debet iste recenter conversus, post peccatorum generalem confessionem, ad Crucifixi pedes provolutus, sua peccata deplorare, amicis, anteactisque conversationibus, vale dicere, templis vespere, & manè assistere, Altaria visitare, missas, sermonesque audire, hospitalibus interesse, aliaque huiusmodi facere. Et certè, quòd ad hæc non requiratur meditatio; vel quòd meditatio sit; vt illa fiant, impedimentum, ægrè probari potest. Preter quã quòd, cùm etiam dicat hic Author, istos noviter conversos facere etiam debere id, quod pro illusis iam conversis decernit: & mihi inquirenti, quid pro his illusis statuit, occurrit, eis iniungendam esse meditationem, non vt continuò practicandam, sed vt paululum exercendam: ex quo planè colligitur, noviter â peccatis resurgentes exercendos esse in meditatione. Quod omne compati cum huius Auctoris præsenti resolutione haud potest. Quamobrem vereor, si loquitur in aliquo sensu faciente disputationem de nomine: verùm quia hunc sensum non percipio, & video resolutionẽ clarissimam contra eam, vt sic propositam, procedere statui, quicquid sit de sensu, in quo Auctor ille procedat. Movetque præcipuè videre, quòd Præfatus Auctor

tor argumenta, quæ contra suam positioné proponit, sunt ipsa, quæ Divus Thomas adducit quodlib. 4. q. 12. toto artic. 23. vbi nervosissimè probat Angelicus Doctor, pueros non exercitatos in observantia præceptorum posse ad Religionem admitti. Igitur illa ipsa, quæ contra suam Angelicam assertioné opponit inibi D. Thomas, obiicit in præsenti dictus Auctor contra opinionem, quam pro conclusione statuere paramus; quo solo suspectũ nobis redderetur præiacti Auctoris assertum.

§. I. *Proponitur nostra sententia.*

44. NOstra cõclusio affirmativa est, eamque probamus ex D. Thoma quodlib. 5. art. 21. vbi inquirens: *An Divus Matthæus fuerit vocatus statim de telonio ad statum Apostolatus, & perfectionis?* Respondet affirmativè: Et in argumento *sed contra* affert Hieronymũ dicentem, quòd Matthæus *de publicano repentè fit Apostolus*, & Bedam afferentem, quòd *de Publicano in Apostolum, de telonio in Euangelistam mutatus est.*

45. Probatur similiter conclusio ex cassu D. Pauli, qui cùm minas spiraret in Dominum, Dominique Discipulos, ab ipso, quem miserè persequebatur, misericorditer vocatus est, & in perfectissima Apostolorum classe collocatus: ex quibus hæc ad nostrum intentum conficitur ratio brevissima, & non inefficax. Potest, qui ex abominabili publicani ministerio extrahitur, extemplò inter Apostolos recenseri, & qui modò Christum persequitur, Apostòlus nominari: ergo, & qui peccata plura commisit, illis detestatis, ritèque confessis, potest statim viam orationis ingredi. Antecedens constat ex dictis, & consequentia certissimè sequitur; consequens enim nihil aliud continet, nisi generalẽ resolutionem, quam convincunt illa duo indubitata exemplaria, quibus innumera addi possent.

46. Dices primò: Ex cassu particulari deduci non potest resolutio generalis: sed illa, quæ recensuimus, particularia sunt: ergo ex ipsis deduci non valet generalis resolutio.

47. Secundò dices: Divus Thomas non asserit, sed potiùs negat Matthæum ex telonio ad Apostolatum statim pertransiisse, *nisi secundum præordinationem Christi, qui eum in Apostolum sumendum disponebat: & secundum hoc sumenda sunt verba Hieronymi, & Bedæ.*

Respondetur primò ad primam obiectionem: Innumeros esse cassus, quos numerare possemus, ex quibus cordatè resolutio nostra deducitur. ¶ Respondetur secundò: Sententiam adversam incidere in laqueum, quem pedibus nostris parat. Illa enim est positio generalis, quæ sanè infringitur per vnum cassum particularem. Non quippe potest esse verum, neminem recenter conversum posse ad meditationem admitti; dum aliquis inveniatur, nedum ad meditationem, verùm etiam ad sublimis perfectionis statum admissus. Hoc vltimũ certũ omnino est, vt constat ex adductis exẽplis: ergo quamquàm alia non extarent, eiusmodi generalis resolutio falsa foret; dummodò non assignetur specialis aliqua circunstantia, ob quam à communi regula eximantur isti particulares: Si enim hoc fieret, vtique generalis positio inconcussa maneret.

Respondetur tertiò: Quòd quãdo ratio, propter quam aliquid affirmatur, vel negatur, communis est, de omnibus particularibus verificari debet: vnde quia verum est, neminem sine gratia decedentem salvari; propterea nullus particularis dabitur sine gratia salvus. Motivum, quo ducitur sententia adversa, vt nullus recenter conversus ad meditationem admittatur, est, nè ex peccatorum lugubri sylva transeat quis ad orationis amœnitatem. Hæc ratio, examinanda postmodùm, communissima est, comprehenditque omnes, quotquot peccavere: vnde si aliqui inveniantur ex illa sylva repẽtè ad viam spiritualem translati, non potest hoc esse nisi ob falsitatem illius asserti, vel ob speciale aliquod privilegium, quod sen-

sententia opposita non ostendit.

Ad secundam obiectionem respondetur: Non occurrere exemplo adducto Divi Pauli, qui ex persequutore Ecclesiæ factus est repentè Apostolus: quia tamen in hoc vim non facimus, fatemur, Matthæum nō factum fuisse extemplò Apostolum; cæterùm *statim à principio fuit vocatus ad Discipulatum Christi*, ait D. Thomas art. cit. in corpore, additque: *Si autem loquamur de perfectione Euangelica, sic manifestum est, quòd statim à principio vocatus est ad statum perfectionis: dicitur enim* Lucæ 5. *quòd surgens, relictis omnibus, sequutus est eum, quod etiam ad Discipulatū Christi pertinebat, secundùm illud, quod dicitur* Lucæ 14. *Nisi quis renūciaverit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse Discipulus.* Et hoc est, quod intendimus, nempe: quòd vita licentiosa, recenter derelicta, non obstet, vt quis viam orationis ingrediatur, quæ certè via perfectionis est, & qua in perfectionem itur.

48. Instabis contra omnia dicta: Assertum contrarium loqui iuxta modum ordinatum Divinæ providentiæ, quam imitari debet Director humanus: non autem iuxta modum extraordinarium ipsius, qualis servatus est in vocatione D. Pauli, & D. Matthæi, aliorumque transeuntium de extremo ad extremum, quin medium attingerent: in quo sanè privilegium datū fuit legem communem dispensans. Quod patet, tum ex se; tum quia D. Paulus dicit de se abortum, seu gratiæ portentum fuisse ob suæ vocationis privilegium; tum deinde, quia iuxta communes regulas, vel qui non peccavere priùs exercentur in viis purgativa, & illuminativa, quàm in via vnitiva: â qua lege absoluti sunt, qui ex fæcibus peccatorum ad Dei vnionem evecti, in cœlumq; translati, Deum ipsum intuitivè contemplati fuere, quod D. Paulo evenisse communis opinio fert. Vnde privilegium eos absolvens à viæ purgativæ, & illuminativæ exercitiis, absolvit potiori iure â lege non illico transeundi á statu peccati, ad meditationem. Tum denique: quia si discursus noster teneret, etiam possemus noviter conversos in contemplatione ponere, eisque præcipere, vt exerceant, quæ Perfectorum propria sunt, sicut visum est in duobus Apostolis: at hoc est absurdum: ergò etiam positio nostra.

Plura hæc instantia tangit, quæ sanè intellecta sentētiam adversam prosternunt. In vocatione illorum Apostolorum, & aliis similibus, intuendus est & trāsitus immediatus â peccatis ad viam spiritualem, & gradus perfectionis huius spiritualis viæ, ad quem repētè evecti sunt. Hoc secundum fatemur, esse specialissimam gratiam concessam illis: sed illud prius gratia specialis nōn est. Quòd enim quis in meditatione collocetur, vt ex suæ culpæ consideratione magis, ac magis conteratur: vt minùs in se cōfidat, & suam spem in solo Deo collocandam iri cognoscat, neque est transire de extremo ad extremum, nec gratiam specialem requirit: vel vbi hoc indultum inveniatur, contrarii assignent. Per quod patet ad obiecta.

Ad primum quidem dicimus: Quòd ex se patet, fuisse specialissimam gratiam, Sanctos illos statim in apice perfectionis collocari. Verùm nec ex se, nec aliunde constat, quòd eos ponere statim in via spirituali, sit aliquod privilegium.

Ad secundum concedimus, Divum Paulum portentum fuisse, gratiæque abortum: negamus tamen hoc fuisse, quia de peccatore factus statim fuit in via spirituali; cùm non ob hoc factum fuisse gratiæ portentum, apertè constet; sed quia in apice huius spiritualis viæ repentè collocatus fuit.

Similiter ad tertium respōdetur primò: Privilegium ipsum ad perfectionis culmen Paulum elevans eum absolvisse á communi lege viæ purgativæ, illuminativæque.

Secundò respondetur cum nostra Schola orationis tract. 7. dub. 9. Paulum absolutum non fuisse ab exercitio illius duplicis viæ; quia Apostolus exercuit, quæ propriæ sunt incipientium, & proficientium; atque ideò privilegium fuit eum ad tantam gratiam sublimari

cum obligatione tamen faciendi, quæ imperfectorum sunt propria, vt sunt vitia extirpare, & virtutum acquisitioni indulgere: ad hoc enim nullam dispensationem habuit; non tamen fuit in illo statu medio, quem ponit sententia opposita inter peccatum, & meditationem: quod certè fuit, quia talis status non datur: vnde instantia hæc regeri in adversarium debet.

Ad vltimum dicas: Hominem non posse invertere ordinem â Divina providentia positum, iuxta quem in quolibet statu â gradu minori incipiendum est. Quiaque inter gradus orationis minor est incipientium gradus; propterea non potest homo istos ordines transcendere, sed iuxta illos animas dirigere: Deus autem, quia nulla lege tenetur, potest, prout sibi placuerit, facere.

49. Probatur insuper conclusio sic: Pueri non exercitati in observantia præceptorum possunt admitti ad exercitium cõsiliorum, Religionis habitum recipientes: ergo & noviter conversi possũt admitti ad exercitium orationis mentalis. Antecedens est D. Thomæ quolib. 4. quæst. 12. toto art. 23. vbi luculentissimè, & nervosissimè illud probat. Et consequentia probatur â paritate, quam ignoro, an clarè negare audeat sentẽtia opposita: cùm ferè omnia argumẽta, quibus vritur, vt in noviter conversis neget meditationis exercitium, adducantur â D. Thoma, prout diximus initio huius quæstionis, solvanturque; adeò vt videatur Auctor cõtrarius argumenta, contra resolutionem D. Thomæ in dicto articulo posita, exscripsisse, & contra præsentem nostram conclusionem vibrasse; nec huic reflexioni obest, quòd Divũ Thomam non nominet.

50. Confirmatur, & vrgetur hæc ratio: Ideò qui nõ est in præceptis exercitatus potest admitti ad consiliorum exercitium, quia consilia iuvant, vt perfectiùs serventur præcepta, sicut docet Divus Thomas laudatus: sed meditatio iuvat, vt noviter cõversus magis â peccato elongetur, vitia robustè extirpet, & puerilem charitatem foveat: ergo.

51. Sanctus Franciscus Salesius de amore Dei lib. 10. cap. 4. & 5. nostrum assertum declarat ex sacra Scriptura, in qua cap. 6. Cantic. v. 7. dicitur de superno Salomone dulcissimo animarum Sponso: *Sexaginta sunt Reginæ, & octoginta concubinæ: Et adolescentularum non est numerus.* In quibus verbis tres spirituales vias Mystici cõmuniter recognoscũt, quod etiam Præsul citatus tuetur. Reginæ sunt animæ perfectæ; concubinæ sunt proficientes; Adolescentulæ autem, quarum non est numerus, incipientes sunt. Hic est Salesii, & communis Mystarum sensus. Modò verò videndum nobis est, qui sint incipientes isti? Ad quod Auctor egregius respondet: *Adolescentulæ significant animas à peccatorum facibus recenter conversas, & in amore Divino tenellas, infirmas, & quasi novitias.*

§. II. *Sententiæ oppositæ motiva explosa.*

52. Arguitur primò: Impossibile est transire de extremo ad extremum sine medio: sed vita, â qua exierunt nuper conversi, & meditatio sunt extrema, inter quæ mediat devotum, & rationale exercitium compunctionis, & devotionis: ergo antequàm ad meditationem transeant, in tali exercitio ponendi sunt.

53. Confirmatur: Non est idoneus ad meditationem, qui in eius præceptis instrui non potest: sed denuo conversus sic est; quia species, fæcesque vitæ præteritæ non patiuntur ipsum percipere meditationis doctrinã: ergo.

Hoc argumentum proponitur â D. Thoma dicto art. 23. & ibi est argumentum 14. proponitur etiam ab eodem Angelico sequenti articulo 24. & est ibi 8. in ordine. Respondetur ergo cum D. Thoma sic: *Ad 14. dicendum, quòd ille, qui accedit ad cõsilia, non quærit ascensum per abrupta, postpositis gradibus, sed magis resecat, quæ possunt hominem impedire ab observatione præceptorum.* His solvit D. Thomas illud argumenrum, illisque, & nos solvimus argumentum præsens, dicentes: Non esse

esse transire de extremo ad extremum sine medio, quia tale medium inter meditationem, & vitã ante actam non agnoscimus: quin potiùs cùm noviter conversus sua peccata plorabũdus meditatur, resecat, *quæ possunt illum impedire* à maiori suarum culpatum contritione. Ex iis autem, quæ dicto articulo 24. respondet D. Thomas ad octavum colligitur nova ipsius argumenti enodatio, quam prætermittimus, quia dicta sufficiunt.

Ad confirmationem dicas: Ad contrarium spectare adducere motivum, ob quod denuo conversus non posit instrui in præceptis meditationis. Et mirum est, quòd sit ad hoc incapax, & simul inveniatur idoneus ad omnia illa, quæ ex cõtraria sententia initio quæstionis retulimus.

54. Arguitur secundò: Arbores recenter mortuæ aptæ non sunt, vt ex illis imago aliqua fiat; vt autem hoc fieri posit, priùs ab humoribus exsiccantur, sicque secure dolantur imagines, quæ priùs non bene fierent; sed vel in artificis manibus deturparentur impulsu vitoris non amisi: ergo cùm homines sint sicut arbores, quamvis mortui sint peccato, vsque dum viror præteritæ vitæ, qui est vitium radicarum præteritis actibus, exsiccetur, non possunt ad meditationem admitti.

55. Confirmatur: In noviter conversis imminet periculum deserendi orationem mentalem, qua derelicta, peius eis erit, quã si illam non habuissent: ergo, vt hoc damnum non incurrant, admittendi non sunt ad meditationem.

Respondetur: Quòd hoc argumentum cum sua confirmatione affertur à D. Thoma citato art. 23. estque argumentum 6. quod ex similitudine parietis non desiccati, cui tigna imponenda non sunt, probare intẽdit, puerum non exercitatũ in præceptis admitti ad Religionem non posse, nè fortè ipse in Religionem ingressus, sit illi, religionem deserenti, ruina, vt timet ibi argumentum 3. Et est timor confirmationis propositæ. Ad argumentum ergo respõdet Angelicus Doctor: *Ad sextum dicendum, quòd parieti nondum desiccato non est onus tignorũ imponendum; tamen non prohibetur, quin sit paries desiccandus. Desiccatur tamen paries à pravo humore sæcularis affectus per Religionem.* Hactenus Divus Thomas. Ex quibus ad obiecta patet. Desiccãdi vtique sunt parietes spirituales, seu ligna, quibus Deo habitaculum præparatur, per conversionem ad vitam virtuosam: *desiccantur autem à pravo humore* per meditationem, quam exercent, qui ad tale exercitium admittuntur: Vnde tantùm abest, quòd obsit, quod potiùs valde prodest ad ipsum, quod contradicit, extirpandum.

Ad confirmationem respondetur ex Angelico Præceptore ad 3. quòd damnum illud, quod timetur, non provenit ex occasione data, sed accepta: Vnde propter illud veritas nostræ assertionis deserenda non est: meditatio enim non influit in tale damnum. Immo ab illo vividè avertit. Et nota, quòd si hoc argumentum aliquid probaret, convinceret vtique, admittẽdos non esse denuo conversos ad Confessionẽ, nec ad Cõmunionem, nec ad illa exercitia, ad quæ sentẽtia adversa illos admittit, quia si iterum ruunt, graviùs peccant.

56. Arguitur tertiò: Semper est incipiendum à facilioribus: ergo cùm vita activa facilior sit, quàm contemplativa, priùs quàm noviter conversi ad istam accedant, in illa exerceri debent.

57. Confirmatur: Quia Iacob ante quàm Rachelem obtineret, Liæ amplexibus potitus est, quia teste D. Gregorio 6. moral. Lia vitam activam adumbrat, Rachel verò contemplativam: ergo.

Etiam hoc argumentum affertur à D. Thoma cum sua confirmatione art. cit. Respondetur tamen, quòd si argumentum convinceret, & vita activa, vt illud intendit, sumenda foret, nullus, etiamsi non multum peccasset, & licèt nec venialiter deliquisset, in exercitio orationis mentalis collocari posset; si priùs in illo medio, quod fingit, non exercitaretur. Relatè quippe ad omnes

fa-

facilior est vita activa, quã cõtẽplativa, & omnes debẽt incipere â facilioribus.

Respondetur ergo ex D.Thom. art. dict. 23. ad secundũ explicando dictũ illud Philosophi: *A facilioribus est incipiẽdum*: Quod verũ est respectu graduũ eiusdem facultatis, status, aut conditionis; non autem si comparatio fiat inter diversas conditiones, status, seu facultates. Quod patet, nam volentes addiscere Sacram Theologiam non priùs addiscunt Mathematicas, licèt in ipsa Theologia incipiant â facilioribus. Et vt ait Doctor Angelicus citatus: *Qui volunt fieri milites, non priùs exercitantur in lanificio, sed à pueritia exercentur in militia. Similiter, qui volunt fieri Clerici, non priùs exercentur in vita Laycali, sed à pueritia instruuntur in vita Clericali.* Et hoc modo, qui vitam spiritualem aggrediuntur, incipiunt â meditatione, ac de pertinentibus ad ipsam priùs facilia exercent. Et sic intelligendus est Philosophus, & Divus Gregorius, dum asserit: *Quòd in qualibet bona conversatione incipiendum est à minoribus, vt ad maiora perveniatur*, prout illum explicat citatus D.Thom. qui cõcludit: *Sicut enim milites à rudimentis militiæ, & Clerici à rudimẽtis clericaturæ, ita etiam &c.* Nos autem dicemus: ita etiã via spiritus incipitur â meditatione, quæ in tali via rudimentum est.

Ad confirmationem respondetur cũ citato D. Thom. ad 16. Rachelem significare quietem contẽplationis, in qua quiete ponẽdi non sunt denuo cõversi, sed in oratione discursus, quæ respectu contemplationis, activa, & laboriosa est, & significatur per Liam.

58. Arguitur vltimò: Qui vxorem amisit, etsi multùm desideret inter Sacerdotes numerari, prudẽtissimè â Prælato impeditur, auditque, ê matrimonio nuper dissoluto, non esse ad Sacerdotium transeundum, quin mediet tẽpus, in quo pietatis opera exerceantur, quòdq́ vitã præteritam obliteret: ergo pariformiter non est ad meditationem admittendus, qui denuo vitam licentiosam dimisit.

Hoc argumento contrarius Auctor totam rem se perfecisse arbitratur, cui annuens Lucinda sua materiam præsentem hoc solo simili absolutam fatetur. Sed vt verum fatear, nullam similitudinem in hoc simili reperio. Ille enim detinetur propter elevationẽ status sacerdotalis, cuius consequutio difficultatem habere debet, vt in deliciis habeatur: detinetur, nè post ordinũ susceptionẽ igne habitus præcedentis amburatur: vnde cũ meliùs sit *nubere, quã vri*, datur tẽpus ad experientiã, in quo, si constanter perseveret, ad ordines admittitur; sin minùs reuxoratur. Omitto alia, quia hæc sufficiunt, cum quibus nec vmbra similitudinis est in hoc nostro asserto. Quia nemini ianua orationis mentalis clauditur: omnibus enim accessus ad Deũ per meditationẽ conceditur. Insuper, si non cõcederetur noviter converso meditari, foret, vt, si ei ad vomitum revertere convenit, videret. Deinde nullũ inconveniens experiri potest, qui meditatur, sicut ille alius, si ordinetur. In quo enim similitudo hæc consistit? Nihil enim similitudinis datur inter illũ cassũ, & assertũ nostrũ: vnde simile illud non est, sed dissimile: atque adeò omisso antecedenti, negamus consequentiam.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrùm aliqui excludantur ab exercitio meditationis?

59. Væstio præsẽs vẽtilatur propter triplex genus personarum. Dantur enim aliqui, quibus Deus privilegium indulgẽs collocat â principiò in statu cõtemplationis. Dãtur etiam aliqui in territorio rationali adeò peregrini, vt nec imagines efformari possint; atque adeò, nec discurrere. Sunt & alii, qui â natura, vel â scrupulis, vel aliunde caput debilissimum habent. Propter hos enim præsens controversia excitatur: alios enim omnes in meditatione exercendos esse,

vt contemplari poſsint, conſtat ex quæſtionibus præcedentibus.

§. I. *Triplex concluſio pro veritatis reſolutione.*

60. SIt prima cõcluſio: *Sunt aliqui, quibus Deus privilegium confert, quo ab initio in contemplatione collocantur: & iſti meditationem exercere non debent.* Duas partes habet concluſio, quarum ſecunda, ex prima apertè ſequitur: Illi namque, quibus Deus confert â principio gratiam contemplationis, conſequuti ſunt finem, propter quem exercetur meditatio: ergo iſti meditari non debent. Patet iſta: quia obtento fine, aſſumenda non ſunt media ad finis conſequutionem deſervientia. Antecedens autem eſt certum: Quia meditatio ad hoc ſumitur, vt contemplatio habeatur: ergo conſequuta contemplatione habetur finis, propter quem aſſumitur meditatio.

61. Confirmatur 1. Qui in meditatione exercentur, dum tempus venit, quo ad contemplationem elevantur, meditationem deſerunt, vt modò ex noſtro Extatico Doctore lib. 2. aſcẽſus cap. 13. & omnium Myſtarũ ſenſu ſuppono: Ergo, qui antequàm meditationem exerceant, elevantur ad contemplationem, moram in meditatione facere non debent. Conſequentia nota eſt â paritate. Et certè omnia mala, quæ eveniunt animæ vocatæ ad contemplationem poſt exercitium meditationis, ſi in hac detineretur, evenirent etiam animæ, quam â principio Deus ponit in contemplatione, ſi in exercitio meditationis occupatur.

62. Confirmatur ſecundò: Ille, qui ad orationem accedit meditaturus, tandiu in meditatione detinetur, quandiu voluntas eius non inflammatur; veniẽte verò voluntatis inflammatione deſerit meditationem, vt rem meditatam contempletur; aliter tempus perdet, & fructũ, vt aſſerit Extaticus noſter Doctor citatus: ergo ſimiliter ille, quem Deus ab initio collocat in contemplatione, tempus teret, ſi contemplatione omiſſa, meditationem exercet.

63. Explicantur dicta omnia: Quia vt diximus in Iſagoge lib. 4. num. 6. meditatio eſt inquiſitio devotionis, qua voluntas inflãmatur ad amandum Deũ; vnde eſt motus, ſeu via ad terminum, eſtque inquiſitio veritatis; atque adeò inventa veritate, & termino acquiſito, ceſſat meditatio ipſa: Quiaque elevati ad contẽplationẽ ab initio terminũ habẽt, & veritatẽ inventã, non eſt, cur in terminũ moveãtur, vt veritatem inquirant. Malè apud omnes audiret, qui Romam ire intendẽs, ſi ab Angelo deferretur, & continuò inveniretur Romæ, media ad iter aggrediendum pararet: Vt quìd enim media illa, ſi terminus ex privilegio ſpeciali habetur. Hoc craſſum exemplum clarè ſuadet, quantum erret, qui ad cõtemplationem vocatus, in meditatione moratur.

64. Prima pars concluſionis aſſerens dari aliquos, quos Deus ab initio in contemplatione collocat, eſt pluriũ Myſticorum, inter quos illam defendit Schola veritatis conferent. 9. dub. 4. referens Victorem Geleſ. & Cœlum myſticum. Nos autem illam probamus ex D. Thom. qui quodlib. 5. quæſt. 11. art. 21. ad primum ait: *Contingit tamen quandoque, quòd vnus homo repentè incipit ab altiori gradu Sanctitatis, quàm ſit ſummum, ad quod pertingit perfectio alterius hominis, vt patet de Beato Benedicto, de quo Gregorius dicit in 2. dialog. Quòd præſentes, & ſequuturi omnes agnoſcant, quòd Benedictus puer converſationis gratiam à perfectione cœpiſſet.* Ex qua auctoritate argumentor ſic: Summum, ad quod pervenire poteſt perfectio noſtra eſt Divinæ veritatis contemplatio: ſed *contingit quandoque, quòd vnus homo incipiat ab altiori gradu Sanctitatis, quàm ſit ſummum, ad quod pertingit perfectio alterius hominis*: Ergo ſunt, qui vitam ſpiritualem â contemplatione incipiant.

65. Dices: Divum Thomam non accipere *ſummum*, prout ſignat ſummũ ſtatum; ſed prout dicit ſummum gradũ cuiuſcumque ſtatus: ergo ex hac auctoritate inferre non licet, poſſe aliquem â ſummo ſtatu contemplationis viam ſpi-

piritualem incipere. Antecedens probatur: Tum, quia hoc patet ex progressu illius articuli: Tum etiam, quia hoc probat exemplum illud Divi Benedicti viam spiritus incipientis â *perfectione*, hoc est, â termino ipso, in quo alii viã spiritus finierunt: Et hoc sive contemplativi sint, sive non, illi, quos in perfectione superavit: Tum denique, quia verba ipsa adducta hoc evidenter testãtur: ait enim Angelicus Doctor: vnum aliquando incipere *ab altiori gradu Sãctitatis*, quàm sit ille, ad quem alius pervenit. Quæ verba, si sic non sumimus, favere nobis non possunt: quia si vnus incipit *ab altiori gradu Sanctitatis*, quàm alius: ergo ille non â contemplatione incipit, sed ab alio *altiori gradu*.

Respondetur negando antecedens quoad primam partem: Vtroque enim modo sumitur *summum* â Divo Thoma ibi, quod inde demonstratur, quia argumentum illud, quod solvit, accipit *summum*, prout signat statum summum: sicque procedit impugnans Angelicam resolutionem; scilicet, quòd D. Matthæus ex telonio fuit assumptus ad perfectionem Apostolatus. Hoc assertum impugnat argumentum illud auctoritate Divi Gregorii, dicentis super Ezechielem: *Nemo repentè fit summus*. Vnde ly *summus* sumit arguens, prout signat statum; aliter contra resolutionem Divi Thomæ non procederet: Et hoc etiam modo sumitur â Divo Thoma in solutione; aliter argumento non satisfaceret. Bene verum est, quòd etiam sumitur prout signat gradum perfectissimum status: Gregorium enim loquutum fuisse de *summo*, prout signat gradum perfectissimum Sanctitatis, atque adeò dixisse, neminem incipere â *summo* perfectionis, ad quod ipse incipiens pervenire potest, certum est: ast violentiam faciens, qui arguit, vult Sanctum Doctorem loqui de *summo*, prout statum signat. Et hoc negat Doctor Angelicus, docens, posse aliquem repentè fieri summum, hoc est, repentè elevari ad summum statum: atque adeò nec eius resolutio, nec nostra, infringitur auctoritate Gregorii, sumẽtis *summum*, prout dicit gradum sublimissimum perfectionis, ad quem potest aliquis pervenire. Sic enim *nemo repentè fit summus*, vt locus merito detur; quia vt docet Divus Augustinus super Canonic. Ioãnis: *Charitas non mox vt nascitur perfecta est; nam vt perficiatur, nascitur: Cùm fuerit nata, nutritur: Cùm fuerit nutrita, roboratur: Cùm fuerit roborata, perficitur*. Cum hoc tamen stat, quòd si sublimis gradus Sanctitatis, â quo vnus incipit, conferatur cum alio, sublimior sit, quàm ille, ad quem alius ille pervenit: sicque *contingit quãdoque, quòd vnus homo repentè incipit ab altiori gradu Sanctitatis, quàm sit summum, ad quod pervenit perfectio alterius hominis*. Per quæ patet ad omnia obiecta.

66. Probatur secundò conclusio ratione eruta ex eodem Angelico Doctore in eodem art. ad idem argumentum, proponiturque sic: Quia aliqui inveniuntur incepisse vitam temporalem â perfectissimo statu tam sæculari, quàm spirituali: ergò etiam dantur aliqui, qui incipiant vitam spiritualem â sublimi gradu orationis, qui est contemplatio. Consequentiæ bonitatem paritas suadere videtur. Antecedens autem est D. Thomæ illud probantis exemplo eorum, qui â pueritia statim *ad statum Religionis, qui est perfectissimus, convolarunt; vel proprio arbitrio, sicut Beatus Ioannes Baptista, & Beatus Benedictus; vel etiam devotione Parentum, sicut illi, qui Monasteriis traduntur à Parentibus*. Probat etiam idem antecedens exemplo eorum, qui repentè assumuntur ad regnum, quod est summum inter sæculares status, *vel ab ipsa pueritia, sicut Salomon, & Iosias, Reges Iuda; vel etiam in vltimo statu, sicut Saul. Et Eccles. 4. dicitur, quòd de carcere, catenisque interdum quis ad regnum progreditur*.

67. Confirmatur: Sunt, qui viam spiritus incipiant â perfectissima charitate: ergo sunt, qui illam â contemplatione incipiant. Consequẽtia patet: tum â paritate, tũ etiã, quia ad contẽplationẽ præcipuũ, quod requiritur, est charitas, vt alibi ex D. Thoma diximus. Antecedens autem probatur: Martyrium suf-

sustinere, vel illi se se offerre faciliter, promptè, & delectabiliter, non potest fieri sine perfectissima charitate: atqui plures viam spirituale inceperunt sustinentes Martyrium, vel illi se se faciliter, promptè, ac delectabiliter offerentes, vti fecit Seraphica Theresia in Africam iam iam traiiciens, vt vitam pro Dei gloria,& animarum salute profunderet: ergo. Minor constat: Non enim potuit non delectabiliter martyrio se se offerre, quæ pedes tot spatia metiebatur, vt ipsos Tyrãnos provocaret: quæ ex frustratione desiderii anxia doluit, iugibus lachrymis deplorans optimam sortem sibi fuisse præreptam. Deinde probatur maior ex D. Thoma quodlib. 4. quæst. 10. art. 19. in corpore, vbi ait:*Dicendũ est,quòd hoc opus,quod est offerre se martyrio, vel etiam martyriũ sufferre, potest facere non solũ perfecta Charitas, sed etiam imperfecta*: *Et quod plus est,etiam ille, qui caret Charitate, secundùm illud Apostoli* 1. *ad Corinth*. 13. *Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam; Charitatem autem non habeam, &c. Sed Charitas perfecta hoc facit promptè, & delectabiliter, sicut patet de Laurentio, & Vincentio, qui in tormentis hilaritatẽ ostenderunt: hoc autem non potest facere charitas imperfecta, vel etiam ille, qui charitate caret.*

68. Secunda conclusio: *Qui imagines efformare non possunt, nec discurrere,non sunt exercendi in meditatione.* Assertio hæc ex ipsis terminis patet; quia meditatio ipsa discursus est: ergo qui discurrere non potest, nec meditare valebit.

69. Tertia conclusio: Etiam arcendi sunt â meditatione, qui vel â natura, vel â scrupulis, vel ab alia causa, caput multùm debile habent. Probatur: quia isti,si ad discursus efformãdos applicentur, evidenti periculo amentiæ exponuntur: ergo nè tam grave damnum expetiantur, arcẽdi sunt â meditatione. Nec in hoc ampliùs immorari debemus.

§. II. *Occurritur motivis oppositis.*

70. Contra primam cõclusionem arguitur primò: Non potest terminus haberi sine motu: sed meditatio est motus ad contemplationem: ergo sine meditatione non datur contemplatio. Maior ita certa est apud Philosophos, sicut apud Mysticos minor.

71. Confirmatur: Si hoc privilegium daretur alicui,maximè B. V. MARIÆ: sed hæc piissima peccatorum Mater illud privilegium non habuit; meditationem enim exercuit, vti ipsa revelavit B. Birgittæ, & asserunt D. Bernardus, Taulerusq; citati â schola veritatis: ergo nullus est, qui excludatur ab exercitio meditationis.

Respondetur argumẽto distinguendo maiorem: & concedendo illam de termino,vt est formaliter terminus huius determinati motus: non autem de termino, qui potest aliàs sine hoc motu dari. Exemplum: Compositum humanum est terminus generationis; quia verò hoc cõpositum potest media alia productione dari, non sequitur, quòd si datur compositum humanum,sit media generatione. Ita ergo contemplatio, & est terminus meditationis, & potest sine illa dari; atque adeò non sequitur, quòd meditatio præcedat necessariò omnem contemplationem.

Ad cõfirmationem fatemur B. Virginem illo privilegio decoram: nec hoc valde eius excellentiam extollit; cùm aliis longè melioribus, sibi soli concessis, pulchra sit. Ad improbationem dicas: æquivoco manifestissimo laborare. Aliud est enim dicere: omnes spirituales debent ab exercitio meditationis incipere; aliud verò: omnes, quantumvis Sancti, & etiam Regina Sanctorum omnium,meditati sunt. Primum enim abs dubio signat, contemplationem subsequi indispensabiliter ad meditationem. Secundum autem significat viros etiã perfectissimos aliquãdo meditationem exercere, ex quibus primum falsum esse asserimus; secundum verò verum esse affirmamus.

In

In quo nulli dubium esse potest, dicente Nostro Extatico Doctore lib. 2. ascensus cap. 32. quòd extra tempus, in quo Deus animam ditat advertentia sui generali, & amorosa, debet occupari in Sanctis meditationibus. Hæc sunt eius verba: *Fuera de este tiempo en todos sus exercicios, actos, y obras, se ha de valer de las memorias, y meditaciones buenas, de la manera que sintiere mayor devocion, y provecho, particularissimamente de la Vida, Passion, y Muerte de N. Sr. Jesu-Christo, para conformar sus acciones, exercicios, y vida, con la suya.* Vnde vel ipsi, qui privilegio incipiendi viam spiritus à contemplatione decorantur, debent extra tempus dictum meditari.

72. Dices: Non posse meditari viros perfectà cõtemplatione decoros, est doctrina nostræ Seraphicæ Doctricis mansione 6. cap. 7. §. *Ay algunas almas.* quia vt ait ipsa Sapientissima Virgo, remanet intellectus inhabilitatus ad meditationem post contemplationem sublimem: ergo si omnes meditati sunt, est, quia à meditatione inceperunt.

Respondetur, hanc obiectionem nihil sententiæ oppositæ suffragari, quia nunquàm tempus assignabit, in quo B. Virgo sublimissimæ contemplationi tradita non fuisset, & nihilominùs meditata fuit, vt cumulus auctoritatum, quas aggregat, & sine illis fateremur, persuadet: ergo post altissimam cõtemplationem non manet intellectus ad meditandum inidoneus: nec tale affirmavit Mystica N. Magistra, quæ solùm asserit loco citato: animam sublimis cõtemplationis alinam post ipsius perfectissimum actum manere, ita vt non possit discurrere Mysteria Passionis, & Vitæ Christi, sicut anteà, quod non est asserere nõ posse meditari. Manet quippe intellectus non ita habilis ad meditationem. Huius novitatis causam se ignorare fatetur Sapientissima Doctrix, dicens: *Creo debe ser la causa, que como en la meditacion es todo buscar à Dios, y queda el alma acostumbrada por obra de la voluntad à tornarle à buscar, no quiere cãsarse con el entendimiento.* Hactenus Illuminata Magistra, secundam causam adiiciens hisce verbis: *Y tambien me parece, que como la voluntad està ya encendida, no quiere esta potencia generosa aprovecharse de estotra, si pudiesse, y no haze mal, mas serà imposible.* Insuper eodem cap. postquàm causas dictas assignavit, aliam profundissimam tradit §. *Ya sabeis.* Et immediatè sequenti, vbi duo genera meditationis distinguit. Primum est, in quo mysterium aliquod consideramus: v. g. Verbi Divini Incarnationem, & quin sistamus in hoc mysterio progredimur ad considerandum mysteria totius suæ Sanctissimæ Vitæ. Secundum est, considerare aliquod mysterium, quod præsens afferat, speciatim, cùm ab Ecclesia Chatolica celebratur: quæ consideratio, magna quiete facta, animam facit ascendere ad benefactoris contemplationem. Ex his duobus meditationis generibus, primam concedit Sanctissima Doctrix non posse haberi ab illis, qui Deum perfecta contemplatione cognoscunt; & ita ait: *Esta es la que digo, que tendràn razon de dezir, que no pueden tener las que han llegado à llevarlas Dios à cosas sobre naturales, y à perfecta contemplacion.* De secundo autem contemplationis modo contrarium docet, dicens: *Mas no tendrà razon ninguna, si dize, que no puede detenerse en estos mysterios, y traerlos presentes muchas vezes, en especial, quando los celebra la Iglesia Catholica, ni es posible, que pierda memoria el alma, que ha recebido tanto de Dios de muestras de amor tan preciosas, porque son vivas centellas para encẽder la mas en el q̃ tiene à Nuestro Señor, sino que no se entiende; porque entiende el alma estos mysterios por manera mas perfecta, y es, que se los representa el entendimiento, y estampanse en la memoria, de manera, que de solo ver al Señor caido con aquel espantoso sudor, aquello le basta para no solo vna hora, sino muchos dias. Mirando con vna sencilla vista quien es, &c.* Posteà addit: *Y creo, que por esta razon no puede passar à discurrir mas en la Passion, y esto le haze parecer, no puede*

de pensar en ella. Y si esto no haze, es bien, que lo procure hazer, que yo sè, que no lo impedirà la muy subida oracion; y no tengo por bueno, que no se exercite en esto muchas vezes.

Molestus fortaßè fui in adducendo diffussam adeò auctoritatem; sed nunquàm reputavi superfluum, quod declarat materiam, quæ præ manibus habetur. Ex dicta ergo auctoritate constat, animas perfectè contemplativas esse in illa persuasione, quòd non poßint meditari; sed hoc, quod ipsis videtur, sic non est, licèt persuasionem causet novitas, quam experiuntur. Habemus etiam non esse securum iuxta doctrinam Sanctißimæ Theresiæ, quòd istæ animæ pluries meditationem non exerceant. Sed quam meditationem? Non illam, quæ de vno mysterio in alia transit, illa prolixè considerans; hæc enim est incipientium propria, qui cùm voluntatem non adeò Deo adhærentẽ habeant, maiori sudore debent ignem devotionis parare. Sed illam, quæ vnico intuitu quasi simplici obiectum, seu mysterium cognoscit, qui intuitus, veluti scintilla in arundineto discurrens, efficaci activitate animam ardere facit. Illa prima meditatio est, vt diximus, incipientium: hæc autem secũda est contemplativorum: eorum tamen anima, quæ intimè Dei benignitatem in sublimi contemplatione gustavit, non manet post eam, ita apta ad meditandum. Et ratio est, quia eius voluntas nollet operositatem intellectus; sed ipsa sola cum Deo dilecto suo deliciari:& etiam quia cùm ex præcedenti vnione remaneat anima Divinis charismatibus illustrata, veluti renuit per intellectus operositatem inquirere illũ, quem aliquomodò in illis charismatibus habet; sed non inveniens, surgit, & per vicos, & plateas meditationis, quem totis viribus diligit, inquirit. Hic est sensus Doctricis Seraphicæ, cuius doctrina, quæ diximus, non impugnat, sed protegit. Vnde verum manet, quod ad confirmationem dictum est.

73. Arguitur secundò: Plura evaquanda sunt ab anima, vt Deum valeat contemplari, sicut docent Mystici omnes, quos inter eminet Extaticus noster Parens: ergo priùs quàm hæc evaquatio fiat, anima contemplari non potest.

74. Confirmatur: Quia vel dicta sensuum, potentiarumque evaquatio debet præcedere contemplationem, vel non? Si non: ergo natura sine meditatione perfectibilis est â contemplatione, contra ea, quæ diximus quæstione prima: Si sic: ergo ante illam nemo poterit contemplationem exercere.

Respondetur argumento: Ante statum cõtemplationis perfectißimæ omnino evaquandos esse sensus, potentiasque; obstant enim ad vnionem plura, quibus anima illaqueatur, â quibus purgari debet, priùs quàm illam perfectionem obtineat. Nisi Deus velit vti sua providentia extraordinaria, qua, vt vidimus, cum D. Paulo vsus fuit. Cæterùm vt contemplatio minùs perfecta habeatur, licèt regulariter meditatio præcedat, hoc non est ita necessarium, vt sine meditatione haberi non poßit. Per quod patet ad confirmationem.

75. Arguitur tertiò: Etiam illi, quî irregulari providẽtia ad sublimem gradum spiritus elevantur, ab incipientiũ exercitiis non absolvuntur; sed illa implent, vt suprà de Divo Paulo dicebamus: ergo etiam meditationem exercẽt. Antecedens certum est, & consequentia probatur: Quia meditatio est exercitium proprium incipientium: sed illi sunt incipientes: ergo meditari debent.

Respondetur negando consequentiam. Ad probationem dicas: Exercitia incipientium vtique ab illis impleri, sicut impleta fuere â D. Paulo, de quo, & aliis similiter privilegiatis ita loquitur Venerabilis noster Pater Fr. Ioannes â IESV MARIA in schola orationis tract. 7. dub. 9. *Notandum nihilominùs, hosce privilegiatos, quanvìs sint perfecti, ipsa via purgativæ, & illuminativæ, exercitia modo quodam excellentiori, quàm sit ordinarius, facere; vti exemplo esse potest Apostolus Paulus, qui castigabat corpus suum, & virtutum acquisitioni, & augmento, modo quodam Apostolico attendebat.*

bat. Vnde isti, si ad sublimissimam contemplationem modo valde irregulari elevati sint, non sunt incipientes, porpter elevationem, qua incipientium exercitia exequuntur: Si verò non ad adeò perfectum gradũ evehuntur, sed solùm à meditatione excusantur; sive illos incipientes dicas, sive non, parum refert: nec vt sint, meditatio requiritur, sed insudare obstantium extirpationi.

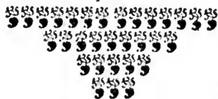
76. Arguitur quartò contra secundam conclusionem, & simul contra tertiam: Nemo deobligatus est ab eo, quod necessarium est ad salutem: qui orationem mẽtalem exercere non posset, careret aliquo necessario ad salutem: ergo non datur, qui meditari non posśit. Probatur minor: Oratio sive mẽtalis, sive vocalis, est necessaria ad salutem, vt posteà disputabimus: sed qui non potest mentaliter orare, nullam orationem habere potest: ergo. Probatur minor quoad orationem vocalem (de mentali enim probari non debet) quia oratio vocalis debet mentali associari, vt bona sit: ergo qui mentaliter orare non potest, nec potest habere vocalem.

Respondetur argumento negando minorem. Ad probationem dicendum: Quòd oratio vocalis, nisi formalicetur per mẽtalem, oratio non est, vt est doctrina N. Seraphicæ Magistræ in de itinere cap. 22. & 24. Cum hoc tamen stat, quòd multi, qui non possunt orationem mentalem nudam, vt sic dicamus, habere, illam habent associatam vocali, quod ipsa Seraphica Mater nostra eodem lib. cap. 30. testatur, dicens: *Yo conozco vna persona, que nunca pudo tener sino oracion vocal, y asida à esta, lo tenia todo; y sino rezaba, ibasele el pensamiento tan perdido, que no lo podia sufrir; mas tal tengamos todos la mental*, Huius ratio ea est, quòd verba ipsa offerunt recitanti, quæ consideret: quod sine hoc baculo facere non possunt multi ex iis, quos diximus à meditatione arcendos: atque adeò, licèt vocaliter orent, meditationem tamen exercere non possunt: alii verò, licèt quantum est ex parte capacitatis meditari valeãt; excluduntur tamen ab hoc exercitio propter debilitatem capitis.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrùm omnes, qui meditationem exercent, admittantur ad contemplationem?

Oquimur de illis, qui de se obicem non ponunt contemplationi: Sed, quantum est ex se, divinæ gratiæ cooperãtur, in suoque meditationis statu tota perfectione se gerunt, congregantes fructus, quos illis Divina liberalitas indulget. De aliis enim se se indisponentibus ad superiorem statum cõscendere, superfluum est disputare: isti siquidem ad contemplationis gratiã non sublimantur propter ipsorum indispositionem: vnde illis omissis, de aliis loquimur.

§. I. *Non omnes, qui meditationem exercent, ad contemplationem admittuntur.*

77. ASSertio hæc communissima est inter Doctores, illam expresśisśimè tradit Seraphica Mater nostra Sancta Theresia in de itinere perfectionis cap. 17. vbi ait: *No à todos lleva Dios por vn camino, y por ventura el que le parece, que va mas baxo, està mas alto en los Ojos del Señor. Assi, que no, porque en esta Casa todas traten de oracion, han de ser todas contemplativas: Es imposśible, y serà gran consolacion para la que no lo es, entender esta verdad, que esto es cosa, que lo da Dios: Y pues no es necessario para la salvacion, ni nos impide el premio* (alii dicunt: *ni nos lo pide de apremio*) *no piense, que*

que se lo pedirà nadie, que por esso no dexarà de ser muy perfecta, si haze lo que queda dicho: antes podrà ser, que tenga mucho mas merito, porque es a mas trabajo suyo, y la lleva el Señor como à fuerte, y le tiene guardado junto todo, lo que aqui no goza. Et aliquibus interiectis pro præsēti materia valde vtilibus, subdit: *Santa era Martha, aunque no dicen fue contemplativa: pues que mas quereis, que poder llegar à ser como esta Bienaventurada, que mereciò à Christo tantas vezes en su casa.*

78. Similiter Extaticus N. Parens procedit dicens, lib. 1. noctis. cap. 9. *No à todos los que se exercitan de proposito en el camino del espiritu lleva Dios à contemplacion perfecta. El porque èl se lo sabe. Y à estos nunca los acaba de desarrimar Dios de los pechos de las consideraciones, ò discursos.*

Ex dictis auctoritatibus constat veritas nostræ conclusionis, & etiam fundamentum, cui innititur, quod fundamentum proponitur â D. Thoma 2. 2. quæst. 84. art. 1. ex quo hæc ratio deducitur.

79. Ideò deberent admitti ad contemplationem omnes, qui meditantur, quia contemplatiò necessaria foret ad obtinendam perfectionem: Sed talis necessitas non adest: ergo Nec fundamentum, vt dicamus omnes meditativos ad fastigium contemplationis sublimari. Consequentia sequitur, & maior inde patet, quòd non est asignabile aliud huius necessitatis motivum. Minor autem probatur primò: Quia illā expræssissimè docet Seraphica Theresia verbis adductis, & etiam ipsius veritatem supponit Extaticus N. Parens loco citato.

¶ Probatur secundò eadem minor ex laudato D. Thoma: Perfectio consequitur per attingentiam proprii finis: sed sine contemplatione possunt meditativi Deum proprium finem attingere, media charitate, qua fulgent, & media meditatione, quam exercent: ergo ad perfectionis consequutionem non requiritur contemplatio.

80. Confirmatur hæc ratio primò: Quia perfectio nostra consistit in conformitate nostræ voluntatis cum voluntate Divina: sed sine contemplatione possunt meditativi conformare volūtatem suam cum Divina voluntate: ergo sine contemplatione possunt acquirere perfectionem. Consequentia est bona, & maior D. Thomæ 1. 2. quæst. 19. art. 10. & 1. sent. distinct. 48. q. 1. art. 4. & primo ad Anibal. distinct. 48. art. 2. q. 23. & de verit. q. 1. art. 4. Ipsam docet Seraphica Mater N. mansione 5. cap. 3. per hæc verba: *Digamos aora de la verdadera vnion, que se puede alcanzar con el favor de Dios, si nos esforzamos à procurarla, con no tener voluntad, sino atada con la de Dios.* Mira prosequitur cœlestis hæc Magistra de hac acquisita vnione, & conformitate cum voluntate Divina, quæ videri debent â suæ salutis studiosis, post quæ subdit: *Y de ser possible esta muerte, no ay que dudar, como lo sea verdaderamente la vnion con la volūtad de Dios. Esta es la que pido siempre à N. Señor: Esta es la que siempre he deseado, y la que està mas clara, y segura.* His dictis pro veritate maioris,

Probatur breviter minor primò: Quia si non possent sine contemplatione habere istam conformitatem, vel non tenerentur ad vniendam voluntatem suam cum Divina; vel non peccarent, si illam non vnirent, ex quo eis contemplatio non concederetur: ergo.

¶ Probatur secundò: Quia, vt supponimus in principio quæstionis, non habere istos meditativos cōtemplationem, non est ob ipsorum deffectum; sed quia Deus illam conferre non vult: ergo in hoc ipso, quod est contemplatione carere, possunt, debentque suam voluntatem cum Divina conformare; atque adeò ex hoc ipso, quod est non habere cōtemplationem, patienter sustinentes, perfectionem acquirunt, ad quod videtur respexisse D. Iacobus cap. 1. suæ epist. dicens: *Patientia opus perfectum habet.*

81. Confirmatur secundò: *Voluntas pro facto reputatur ei, qui non habet tempus operandi,* ait. D. Thom. in 4. distinct. 4. q. 3. art. 3. quæstiunc. 2. in cor-

corpore: ergo dicti meditativi defraudandi non sunt à perfectione, quam obtinent contemplativi. Probatur consequentia. Quia isti meditavi volunt contemplationem habere; siquidem quantum est ex parte sua se disponunt, vt Deus illos elevet ad contemplandum. Et hoc est, quod Sanctissima Theresia cap. 17. citat. itineris requirit, dicens: *Estad seguras, que haziendo lo que es en vosotras, y aparejandoos para contemplacion con la perfeccion, que queda dicha, que si èl no os la dà ::::: que os tiene guardado este regalo para daroslo junto en el Cielo.*

§. II. *Occurritur argumentis.*

82. ARguitur primò ex Seraphica nostra Doctrice, quæ sententiam nostræ oppositam clarè docet auctoritate, quam dedimus numero præcedenti; ibi enim omisimus, truncata auctoritate, hæc verba: *Yà lo que creo, no dexarà de darla* (scilicet contemplationem) *si es de veras el dessasimiento, y humildad.* Ergo cùm meditativi, de quibus loquimur, verè faciant, quicquid possunt, vt cõtemplentur, ipsi ex mente Doctricis Seraphicæ contemplationem habent.

Confirmatur: Quia meditatio, quæ non terminatur ad contemplationem, inutilis est: sed hìc loquimur de meditatione vtili: ergo hæc terminatur ad contemplationem. Probatur maior: Quia ex communi Mystarum placito, ait noster Venerabilis P. Fr. Thomas à IESV, de contemplatione Divina lib. 1. *Infructuosam deberi existimari meditationem, quæ non transit in contemplationem.*

Respondetur argumento: Seraphicam Doctricem adeò perspicuè suam mentem revelasse toto illo capite, vt non sit dubitationi locus. Vnde verborum obiectorum sensus venandus est ex illis, quæ inibi pluries repetit, atque adeò, vel loquitur de contemplatione quoad præmium, quod est perfectionis assequutio, vtì ipsa Sanctissima monet per hæc verba: *No ay que temer, ni ayais miedo, que dexeis de llegar à la perfeccion, como los muy contemplativos.* Vel loquitur in illis verbis de contemplatione, quam Deus aliquando concedere non implicat; non quia meditativos istos frequenter in cõtemplatione exercendos esse opinetur, sed quia aliquando ad illam Deus ipsos elevabit.

Ad confirmationem respondetur: Non esse inutilem meditationem, quæ ex disponente Deo, non transit in contemplationem: hæc enim meditatio infructuosa non est; sed fructuosissima, vt eam nominat Seraphica Mater nostra. Meditatio verò, quæ ex defectu meditãtis ad cõtemplationẽ non pervenit, infructuosa est, de hacq́ loquitur Sapientissimus ille, ac Venerabilis Doctor.

83. Arguitur secundò: Extraneum est à Dei benignitate impedire aliquem à consequutione propriæ perfectionis: hoc faceret, si meditantes ad contemplationem non assumeret: ergo. Probatur minor: Ex quo isti semper sint in statu meditantiũ, sunt semper incipientes; atque adeò nunquàm perveniunt ad statum Proficientium, & multò minùs ad Perfectorum statum: ergo.

Respondetur: Deum non solùm non impedire aliquem à cõsequutione perfectionis, verùm etiam ad ostium animæ pulsat, vt omnes ad perfectionem cõscendãt. Meditativos istos suam perfectionẽm consequi posse cõstat ex hactenus dictis: vnde quin contemplentur, possunt esse perfecti. Et licèt verum sit, quòd meditatio, si regulariter loquamur, pertinet ad incipientes: si autem loquamur in casu quæstionis pertinet meditatio ad omnes vitæ spiritualis vias: constitutivum enim illarum non est meditatio, aut contemplatio, sed id, de quo loquuti fuimus in Isagoge lib. 1. lect. 3. Vnde meditativi nostri omnes illas vias lustrant, & tandem ad perfectionem perveniũt: in quo summè laborant; quia id ipsum, quod sine sudore contemplativi habent, ab illis maxima solicitudine, labore plurimo, vigiliis, & angustiis habetur, eòque, si fideliter perseverent, non defraudantur à desiderio suo in his, quibus adeò fideliter inhiant.

84. Exemplo rem illustro: Tenentur duo Cōpostellam adire: ex iis vnus dives est, & iter conficit equo vectus, vel quadrigis: alter verò pauper est, & pede arripit iter. Dives citissimè Compostellam ingreditur, serò pauper. Verùm vterque pervenit, præcepto satisfacit, præmiumque meretur. Ratioque ea est: quia obligatio erat eundi; non autem equo, vel aliter tendendi. Equo Dives ivit, vt quantotiùs suæ obligationi satisfaceret: Pedes pauper ambulavit; quia aliud suæ sorti cōcessum non erat: Ideò vtriusque iter coronatur. Similiter in casu nostro: tenemur vnire voluntatem nostram cum Divina voluntate, in quo tota nostra perfectio est. ad hunc finem itur per observantiam eorum, ad quæ quisque tenetur: quòd autem iter hoc conficiatur pennis ocyssimis contemplationis; seu meditationis tardo gressu, non est in manu nostra; nec præmio carebit, qui semper tendit sudore meditationis gravatus, vt dissertis verbis nobis tradidit cœlestis nostra Magistra cap. citato.

85. Petrus, & Ioannes currebant in monumentum, & quamquàm Ioannes maiori agilitate curreret, ait facer Textus: *Currebant duo simul.* Cur *simul*, si Ioānes velociùs Petro currebat? Quia vterque currebat, quantum poterat. Similiter Spiritus illos, quos in Throno vidit Esaias, forsam Seraphin esse indicabis; nec falsò secundùm plurimorum sensum; sed non secundùm mentem D. Bernardi de verbis Isaiæ serm. 3. vbi ait: *Seraphin nomen est supernorum Spirituum ordinis vnius de novem summi, atque supremi. Verùm hoc loco, vt arbitror, non in ea ponitur significatione, præsertim, cùm innumera illa sint agmina, hìc duo tantùm Seraphin describantur. Et ego quidem, Fratres, si licet in hac parte vnicuique abundare in suo sensu, in duobus Seraphin duplicem arbitror creaturam rationalem, Angelicam, scilicet, & humanam. Nec mireris hominem Seraphin factum, memento, quia Creator, & Dominus Seraphin factus est homo ::: Audi enim quid ipse loquatur: Ignem, inquit, veni mittere in terram; & quid volo, nisi vt accendatur* ? Ecce hominem ad societatem supernorum Spirituum elevatum, quia ignis charitatis in Deum, quo illi supremi Spiritus fulgent, adeò intentissimè flagrat, vt Deum suum, sicut & illi faciunt, amet, quantum potest; quamobrem eodem elevato Throno apparet; ita ergo qui contemplari non potest, si quantum in se est exequitur, abs dubio præmium contemplativorum habebit.

86. Arguitur tertiò: Cōcors Mystarum sententia est, desumpta ex Angelico Doctore, quòd contemplatio acquisita est in manu nostra; & ideò acquisita dicitur: ergo qui fidelis est in meditatione, hanc contemplationem exercere potest.

87. Confirmatur: Quotquot meditātur sensus purgationem patiuntur; sed hæc sensuum purgatio est proxima dispositio ad contemplationem; ad hoc enim datur dicta purgatio: ergo illam patientes ad contemplationem transeunt.

Respondetur argumento: Contemplationem acquisitam esse quidem in manu nostra: non tamen exercenda est, nec deserenda meditatio, vsque dum dentur illa tria signa, de quibus cum nostro Extatico Doctore egimus in Isagoge lib. 1. â num. 115. Vnde si nunquàm hæc signa dantur, deseri meditatio non debet: atque adeò sicut meditatio est in hominis potestate: & tamen non omnes meditati possūt, vt vidimus quæst. præcedenti: sic similiter de contemplatione. Et vtriusque eadem ratio est, consistitq̄ in eo, quòd ea, quæ sunt in manu hominis absolutè sumpti, potest ipse homo, secundùm suas rationes individuales, vel aliunde, non habere, quomodò exequatur. Ad quod intelligendum recolenda sunt, quæ diximus nostro tractatu de signis mysticis, vbi plura signa inveniuntur, quæ ostendunt illa habentes aptos ad contemplationem non esse. Vnde & verum est, quòd absolutè loquendo, homo absolutè potest contemplari, & quòd facta reduplicatione alicuius, homini accidentaliter convenientis, contemplari non va-

valeat. Ad quod ăpliùs cognoſcendum, obſervandum eſt, quòd, licèt contemplatio acquiſita ſit in hominis poteſtate, intelligi debet adiutorio Divinæ gratiæ: quapropter, ſi hoc adiutorium Deus illi non præſtat, ob motiua ſuæ providentiæ reſervata, tunc homo tali adiutorio carens, contemplari non poteſt.

Ad Confirmationem reſpondetur: Omiſſa maiori, diſtinguĕdo minorem, illamque concedendo de ſubiecto, vel de homine, quem Deus ad contemplationem vocat: non autĕ de illo, quem Deus in meditatione manere vult. Huic enim purgatio dicta non deſervit ad cŏtemplationem, ſed, vt illam patiens, purificetur, & tendat ad conſequendă perfectionem aliis mediis, de quibus multoties diximus.

DISPVTATIO SECVNDA.

De Virtute Orationis, ac de potentia eam producente.

PLurima circa virtutem Orationis diſputăda occurrunt: Aſt, quia de omnibus diſputare non vacat, propterea aliqua omittens, alia, quæ magis proficua ſunt, maioremque difficultatem continent, ad incudem diſputationis voco. Quod, vt exequar, exurgat

§

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm rectè definiatur à Myſticis Oratio?

1. MYſtæ definiunt Orationem per hoc, quòd ſit *Elevatio mentis in Deŭ*, prout vidimus lib. 4. Synt 1. quod an ſit rectè factum, diſputamus.

§. I. *Vera Sententia proponitur.*

COncluſio noſtra Affirmat. Eam tenet D. Thom. 2. 2. quæſt. 83. art. 17. in corp. Damaſc. lib. 3. de fide, cap. 24. & Sanctiſsima Mater N. Thereſia cap. 7. lib. vitæ ſuæ, & in itinere perfect. cap. 25. Sicque omnes Myſtici tenent. Hæcque eſt præcipua concluſionis probatio: communis, ſcilicet Doctorum conſenſus, â quibus recedere piaculum eſt: ergo cùm myſticæ Theologiæ Proceres dicant, orationĕ eſſe elevationem mentis in Deum, hanc vt rectă orationis definitionem admittere debemus.

2. Deinde probatur concluſio hac ratione: Orare eſt cum Deo amicabiliter agere, vt ait Seraphica Thereſia loco citat. ex libr. vitæ ſuæ: ſed non poſſumus cum Deo agere, quin mentem elevemus: ergo oratio eſt elevatio mĕtis in Deŭ. Probatur minor: Non poſſumus ea, quæ ſupra nos ſunt attingere, quin elevemur, vel corpore, vel mente pro diverſitate rerum, & aſſenſuum: ſed Deus eſt valde ſupra nos: ergo non poſſumus cum Deo agere, quin elevemur.

3. Confirmatur: Orare eſt ad Deŭ mente accedere, vt tradit D. Thomas diſp. quæſt. 83. art. 17. Sed non poteſt homo ſic ad Deum accedere, quin elevetur propter ſublimitatem ipſius Dei: ergo oratio eſt elevatio mentis in Deŭ.

4. Dices primò; Qui pœnas inferni meditatur, verè orat: at hic nŏ elevat mentem in Deum; imò nec mentem elevat; cùm potiùs deprimat mentem: ergo.

5. Dices ſecundò: Licèt detur elevatio mentis in Deum, dum oratur, non tamen ipſa elevatio mentis eſt, in quo conſiſtit oratio: ergo. Probatur antecedens primò: Quia facta ratio cum eius confirmatione ſolùm probant dictam elevationem inveniri in oratione;

non verò, quòd in illa consistat oratio.

¶ Secundò probatur antecedens: Quia nostri Salmant. tract. 21. disp. 30. dub. 1. n. 1. aiunt: Elevationem mentis in Deum præsuppositivè se habere ad orationem: ergo.

6. Respondetur ad primum, negando minorem: Qui namque infernū meditatur, verè mentē elevat in Deum, vel considerans se ab illis pœnis Dei misericordia ereptum; vel illas mereri propter offensas, quibus Deum offendit; vel alias considerationes faciens. Vnde semper verum est, mentem orantis in Deum elevari.

7. Ad secundum respondetur, negando antecedens: Quia elevatio mentis in Deum est id, in quo propriè consistit orationis natura: per hoc enim, quòd quis intelligatur mētem elevatam in Deum habere, intelligitur orare: quā elevationem si auferas, oratio non datur; eòque in hac elevatione consistit quidditas orationis impropriè sumptæ. Per quod patet ad primam antecedentis probationē. ¶ Ad secundā respondetur ex eodem doctissimo Collegio: Elevationem mentis in Deum prævie se habere ad orationem propriè talē, nempe vt petitio est, de qua nunc non loquimur. Ad orationem verò generaliter sumptam, de qua nunc, quamque Mystici definiunt, non prævie, sed formaliter se habet mentis elevatio. Quod vel ex eo patet, quia qui aliquid ab aliquo petiturus est, priùs ad ipsum accedit, & postmodùm petit. In hoc secundo cōsistit orationis propriè dictæ quidditas, ad quam præsuppositivè se habet illud primum. Verùm hoc, quod est mentem ad Deum elevare, vt aliquid ab ipso petatur, est, quod Mystici nominant orationem, impropriè, seu generaliter dictam.

§. II. *Respondetur argumentis.*

8. Contra conclusionem arguitur primò: Alia ab oratione sunt elevatio mētis in Deum: ergo hæc non est bona definitio orationis. Patet ista: Quia definitio nequit aliis à definito convenire. Antecedens verò probatur: Sex illæ orationis partes, nempe præparatio, lectio, & aliæ, de quibus suprà egimus, sunt elevatio mentis in Deum: at non sunt oratio: ergo. Probatur minor: Pars, ex qua oratio componitur, oratio non est; sicut generaliter pars, ex qua sive metaphysicè, sive physicè, sive integraliter componitur aliquod totum, non est illud totum ex hisce partibus constans; animal enim, aut materia prima, aut manus non est homo: sed oratio integratur ex dictis partibus: ergo.

9. Cōfirmatur primò: Oratio est simplex qualitas incomposita, vt docent Salmant. tract. 12. in arbore n. 39. ergo non est elevatio mētis in Deū. Patet ista: Nā elevatio mentis in Deum plura ambit, quibus illud convenire non potest, vt patet in dictis partibus orationis: ergo.

10. Confirmatur secundò: Oratio est actus vnius potentiæ, & virtutis: sed dictæ partes sunt actus diversarum potentiarum, & virtutum; siquidem meditatio v. g. est actus intellectus, & actio gratiarum est actus volūtatis. Item: Gratiarum actio oritur â gratitudine ex 2. 2. quæst. 106. oblatio autem â devotione: ergo.

11. Ab hoc argumento se expedit Medul. myst. tract. 1. cap. 5. num. 32. negans dictas orationis partes esse propriè partes integrantes orationem, & concedens esse partes subiectivas, atque adeò asserit orationem in illas dividi divisione generis in species. Negat esse propriè partes integrantes, quia quævis ex illis oratio est, quod partibus integrantibus orationem convenire haud potest, vt argumentum convincit. Asserit esse partes subiectivas, primò, quia quævis differt specie ab alia: Secundò, quia quælibet est oratio mentalis.

12. Hæc tamen huius egregii Theologi doctrina vti non possum. *Primò*, quia cōfirmationes factæ illam impugnant. *Secundò*, quia quòd partes dictæ sint oratio negat propositum argumentum. *Tertiò*, quia asserere, quòd non sunt partes integrantes orationem, opponitur communi Mystarum, & Scho-

las-

lasticorum dictamini. Et, quod caput est, Divus Thomas quamquàm faveat Medullæ mysticæ dicens esse partes subiectivas in 4. dist. 15. q. 4. art. 3. in corp. Illi tamen contradicit, ipsas eisdem verbis nominans inibi partes integrantes; sic enim loquitur Doctor Angelicus: *Partes orationis dupliciter accipi possunt, scilicet, per modum partium integralium, & per modum partium subiectivarum. Partes autem orationis integrales distinguuntur per ea, quæ ad completam orationem requiruntur. Partes autem subiectivæ distinguuntur, vel secundùm diversitatem eorum, quæ petuntur; vel secundùm diversum modum petendi.* Quibus verbis asserit D. Thom. tales partes, & integrantes, & subiectivas esse: nec aliquod, vel leve fundamentum præstat, vt dicamus, esse impropriè partes integrantes; propriè verò subiectivas: cùm eodem modo de vtroque divisionis membro loquatur.

13. Hinc autem exurgit difficultas non exigua: Quia cùm toto cœlo distent pars integralis, subiectivaque, vt nemo ignorat, de quo videri possunt Nost. Salmant. trat. 24. disp. 5. dub. 4. num. 124. quomodò potest idem esse pars subiectiva, & integralis?

14. Verùm nodum istum enodabis, si consideres id, quod multoties dictum est: nempe orationem posse sumi impropriè, & propriè. Sub prima consideratione, sunt partes subiectivæ ipsius dictæ partes: sive enim legas, sive mediteris, mentem in Deum elevatam habes. Ast sub secunda consideratione, sunt partes integrantes; quia cùm hæ partes iuxta Salmant. proximè laudatos *sit quidam actus, seu dispositiones, quas oportet adesse, vt opus virtutis perfectum evadat*; propterea partes, de quibus loquimur, sunt partes integrantes, relatè ad orationem propriè sumptam; quia vt docet laudatus D. Thomas, non potest fieri decenter petitio, quin aliæ partes præcedant: temerè enim procederet, qui sine prævio ornatu præparationis, meditationis, & aliarum compartium, ad Deum petiturus accederet. Et quòd hæc diversitas sufficiat, vt dictæ partes subeant denominationem integralium, subiectivarumque, negabit nemo.

15. Nec intelligas, orationem propriè sumptam componi ex his partibus; sicut corpus humanum ex suis integralibus componitur: quippe partes integrantes non solùm sunt eæ, ex quibus illa compositio resultat; sed etiam illæ, quas modò nobis descripsere Salmant. Et hoc quidem habent propriè: aliter partes integrales Iustitiæ, Prudentiæ, & aliarum virtutum, impropriè haberent rationem partium. Quòd autem illi actus specie differant, non obest, vt propriè partes integrales sint, vt cernere est in adductis, pluribusque aliis exemplis.

16. Ex præmissa ergo doctrina ad argumentum respondetur negando antecedens ad probationem negetur minor. Ad probationem distinguitur maior: *Oratio non est* propriè, concedatur: largè: negetur: deinde distinguatur minor: *Oratio* propriè talis, concedo: largè, nego minorem, & consequentiam. Ex dictis patet solutio.

17. Contra illam tamen instabis primò: Quia D. Thomas loco citato ex sentent. ad 4. ait: *Gratiarum actio non ponitur pars orationis, quasi species eius: & ideo non oportet, quòd definitio orationis ei conveniat.* Ergo gratiarum actio non est pars subiectiva orationis: ergo nec integralis. Patet ista: Nam per nos omnes dictæ orationis partes, quæ sunt integrales, sunt etiam subiectivæ: ergo si gratiarum actio non est pars subiectiva, nec erit integralis.

18. Instabis secundò: Petitio est vna ex dictis partibus: at non est pars subiectiva, nec integralis: ergo ruit data doctrina. Minor pro secunda parte non indiget probatione. Pro prima verò probatur: Si namque esset pars subiectiva, foret respectu orationis largè sumptæ: sed implicat, quòd oratio propriè talis, qualis est petitio, sit species orationis largè sumptæ, vt de se patet: ergo.

19. Prima instantia non impugnat, sed firmat doctrinā datā: Quia respectu illius

illius orationis negat Divus Thomas gratiarum actionem esse partem subiectivam, de qua argumentum, quod ibi solvit, loquebatur: argumentum autem loquebatur de oratione rigorosè tali, vt per ipsum patet; sic enim procedebat: *Omnis oratio est petitio decentium à Deo secundùm Damasc. sed gratiarum actio non est petitio; quia est de iam acceptis: ergo.* Ad hoc argumentum respondet D. Thomas: Gratiarum actionem non esse speciem illius orationis, quæ est petitio; atque adeò nec illi talem definitionem convenire; quod constanter asserimus. Non enim dicimus gratiarum actionem, aut aliam ex partibus dictis, esse partem subiectivam orationis rigorosè dictæ; sed illam dicimus integrare. Vnde cùm aliàs habeamus ex ipso D. Thoma inibi in corpore, illas orationis partes munus vtrumque subire, & partium integralium, & subiectivarum, vt vidimus num. 12. sequitur, quòd gratiarum actio, & idem de aliis, sit pars integralis orationis propriè sumptæ, & subiectiva respectu orationis largè consideratæ: vnde, licèt non sit petitio, est elevatio mentis in Deum.

20. Ad secundam instantiam respondetur distinguendo maiorem: *Ex dictis partibus*, vt earum finis, concedatur: aliter, negetur. Licèt petitio inter partes orationis impropriæ ponatur, non est, quia ipsa sit illius orationis pars, vt rectè argumentum concludit: sed quia est terminus, in quem dirigitur iste motus, qui incipit in præparatione, & electione, aliisque prosequitur, ac denique in petitione terminatur. Vnde petitio numeratur, vt perfectissimus actus, cuius perfectio prærequirit omnes illos actus, vt iam ex Salmant. dicebamus.

Exemplo rem illustro: Qui iter in Hispalim meditatur, verè dicit: *Eundum mihi est in Hispalim*: vbi memorat spatium, quod inter Hispalim, & locum in quo est, datur: imò locum, in quo est, & Hispalim ipsam nominat; aliter tamen, & aliter: Nàm spatium interiectum respicit, vt medium præcisè transeundum: Hispalim verò, vt terminum obtinendum: quare malè diceretur Hispalis medium, quo in ipsam itur; ex quo in clausula iter exprimente, numeretur: quia non ponitur ibi, vt pars transeunda, seu integrans; sed vt itineris terminus. Similer in nostro casu.

21. Quòd si velis dicere cum Medulla Mystica præcitata: Partes dictas dici integrantes, quia tempus integrant orationi destinatum: quatenus in præparatione v. g. insumitur vna pars illius temporis, & aliæ in aliis, vsque ad petitionem, in qua cùm sua etiam pars temporis insumatur, debet etiam dici pars integrans: quod vel ex ipso exemplo apposito constat: quippe motus ille nedum integratur ex mediis; sed etiam ex terminis *à quo*, & *ad quem*.

Hoc si dicas: Verè quidem loqueris; sed impropriè: nòn enim hac materiali acceptione sumimus orationis partes: sed sicut illas dicimus subiectivas, quæ participant totam essentiam orationis, cui verè, & propriè subiiciuntur, & cuius definitione definiuntur: ita illas integrantes dicimus, quæ non orationis tempus, sed orationem ipsam integrant, deservientes, vt orationis perfectio integra, & ex omni parte pulchra evadat. Vnde cùm petitio sit hæc oratio, cuius integram perfectionem complent ipsius partes, propterea ipsa non vt pars reliquas inter accensetur; sed vt terminus, in quem aliæ collimant, numeratur.

22. Ex quibus ad confirmationem ex num. 9. patet: Respondetur enim partes dictas esse subiectivas relatè ad orationem, quæ est elevatio mentis: vnde non auferunt eius simplicitatem, & incompositionem.

23. Ad secundam confirmationem distinguatur maior: *Oratio* pro formali orationis, concedatur: pro substracto ipsius, negetur. Et sub eadem distinctione minoris, negetur consequentia. In oratione debet considerari entitas actus, quæ nihil aliud est, quàm ipsa animæ elevatio; & etiam considerandum est id, quod istam entitatem formalizat: nempe quòd illa elevatio mentis.

tis in Deum non sit purè speculativa, nec ob aliud motivum minùs nobile, quàm illud, quod D. Thomas assignat, dum dicit: *Alius est ascensus in Deum, vt in quo auxilium quærit ::: & talis ascensus est oratio*. Vnde elevatio mentis elevata, formalizataque per animum exhibendi Deo cultum, vt â quo auxilium sperat, est virtus orationis. In qua illa entitas materialis potest provenire â quacunque mentis potentia: ast id, quod talem entitatem formalizat, ab vna solùm potentia, vnoque habitu venit, vt postmodùm dicemus, loquētes de oratione propriè tali, in qua tam formale, quàm materiale entitatis non potest esse nisi ab vna potentia, modo, quo tunc declarabitur.

24. Arguitur secundò, & simul replicatur: Dictæ orationis partes sunt elevatio mentis in Deum: at non sunt oratio: ergo hæc non est elevatio mentis. Minor probatur discurrendo per singulas illas partes, primò quidem: Præparatio ad orationem non est oratio, sicut præparatio ad confessionem non est confessio; & absolutè, præparatio ad aliquod opus, non est illud opus, ad quod datur: Ergo. ¶ Ad hæc: Quod antecedit orationem non est oratio: præparatio antecedit orationem, secundùm illud Ecclesiast. 18. *Ante orationem præpara animam tuam*: Ergo.

Probatur secundò illa minor ex D. Thom. loco citato ex sent. art 1. quæstiunc. 2. ad 1. vbi loquutus de cōtemplatione docet: Eam tribus partibus constare, scilicet lectione, meditatione, & oratione: at meditatio, nec est, nec potest esse lectio: ergo similiter meditatio non est oratio. ¶ Probatur secundò hæc ipsa pars: Oratio est actus intellectus practici ex D. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 1. ad 3. at meditatio est actus intellectus speculativi ex eodem D. Thom. eadem 2. 2. q. 180. art. 3. vbi ait: Quòd meditatio est processus intellectus in veritatis inquisitione occupati, quæ veritatis inquisitio est opus rationis speculativæ: ergo.

Denique probatur minor illa: Quia gratiarum actio, & oblatio sui sunt actus voluntatis; eò enim dicuntur affectivæ: sed oratio est actus intellectus; vt cum suo Angelico Præceptore asserunt omnes Thomistæ: ergo.

25. Ad hoc argumentum respondetur: Dispositionem ad aliquam formam, seu actum, posse esse de genere ipsius actus, ad quem disponit; vt patet in dispositionibus ad gratiam, quæ licèt imperfectæ sint intra genus gratiæ supernaturalis; ad illud tamen pertinent. Vnde qua parte sunt imperfectæ, disponunt ad gratiam: qua verò parte attinent ad ordinem supernaturalem, nomen gratiæ sibi vendicant.

Sic ergo partes orationis præeuntes petitionem, & sunt intra genus orationis, & intra illud genus imperfectæ sūt. Qua ergo parte sunt imperfectæ, ad petitionem ordinantur, ipsam integrantes, ad illamque disponentes. Qua autem parte pertinent ad idem genus, nomen orationis habent. Qua doctrina ad primam minoris probationem distinguatur maior: *Non est oratio* perfecta, concedo: imperfecta, nego maiorem. Nec insertæ probationes obsunt: non enim dicimus, quòd omnis præparatio ad aliquid est id ipsum, ad quod disponit; sed hoc ex pecularibus rationibus venandum est: vnde etsi præparatio ad confessionem non sit confessio, præparatio ad orationem est oratio, ob rationes sæpiùs inculcatas, nempe, quia est elevatio mentis in Deum, quod, & nil aliud, requirunt Mystici, vt detur oratio, licèt intra tale genus imperfecta. Sicut vt detur gratia, nil aliud requiritur, nisi entitas supernaturalis, quantumvis minima; eo enim ipso gratia est, quamvìs imperfecta, & præparans ad perfectam, quod & alio exemplo patet: Præparatio siquidem ad iter aliquod aggrediendum solet multoties esse deambulatio: qui enim ad iter accingitur, pluribus passibus præparatur.

Et per hoc patet ad additamentum. Sensus enim Ecclesiast. est, quòd ante orationē perfectam præparetur anima oratione imperfecta: atque adeò ipsa oratio imperfecta præcedit orationem perfectam; sicut perfectam gratiam gratia

tia imperfecta.

26. Ad secundam probationem concessa maiori, & minori pro secunda parte, negetur pro prima. Etenim lectio, & est loquutio Dei ad nos, & simul est loquutio nostra ad Deū. Non enim potest fieri, quòd Deus nobis media lectione loquatur,& quòd nos Deo non loquamur. Illa quippe attentio, quæ Dei loquutioni præstatur, loquutio quædam est, qua media animam illa lectione exprimimus deliciari. Hoc nobis innuit David Psalm. 84. dicens: *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus*. Hìc enim proponitur nobis Deus loquens, & Propheta audiens, quæ auditio expresio abs dubio est voluptatis receptæ; atque adeò est loquutio quædam, mentisque elevatio in Deum loquentem. Videatur P. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 12. num. 21. Vbi bene distinguit inter loquutionem Dei ad hominem, & hominis ad Deum: & sive homo ad Deum, sive Deus ad hominem loquatur, semper hominem orantem supponit.

27. Ad 3.probationem pro prima parte dicas: Meditationem sanè, non esse orationem propriè dictam, nempe petitionem, de qua ibi loquitur Divus Thomas nomine orationis; esse tamen orationem generaliter sumptam, quod etiam lectioni convenit.

Pro secunda parte respondetur: Meditationem aliam esse, quæ investigat veritatem propter ipsam veritatem, de qua nobis sermo non est. Sed de illa meditatione, quæ veritatem quærit, vt voluntantem ardere faciat, iuxta illud Psalm. 38. *Concaluit cor meum intra me,& in meditatione mea exardescet ignis*. De qua meditatione agit D.Thomas 1. 2. quæst. 27. art. 2. in corp. & opusc. 4. cap. 3. Hæc ipsa meditatio carnem mortificat, & animam seiungens à visibilibus, cœlestibus iungit,secundùm illud Ecclesiast. 12. *Frequens meditatio carnis afflictio est*. De qua D. Thomas Serm. 1. Domin. 8. post. Pentec. De hac meditatione loquimur, quæ certè actus est intellectus practici; *nam intellectus speculativus* (verba sunt D. Thom. 1. part. quæst. 79. art. 9. in corp.) *est qui, quod apprehendit, non ordinat ad opus, sed ad solam veritatis considerationem. Practicus verò intellectus dicitur, qui hoc, quod apprehendit, ordinat ad opus*. Propter quod dicitur 2. Metaph. cap. 2. *Speculativæ etenim finis veritas: practicæ autem opus*. De quo videri potest nostra Logica complut. disp. 1. quæst. 6. Vnde cùm meditatio hæc dicto modo opus intendat, practica certè est.

28. Dices: Speculatio pertinet ad meditationem iuxta D. Thomam, 2. 2. quæst. 180. art. 3. ad 2. ergo non est practica.

Respondetur: D. Thomam dicere, speculationem ad meditationem pertinere, quatenus conveniunt in modo procedendi. *Speculatio*, vt inibi ait Angelicus Doctor, *dicitur à speculo, non à specula. Videre autem aliquid per speculum est videre causam per effectum, in quo eius similitudo relucet: vnde speculatio ad meditationem reduci videtur*. Quare cùm meditatio ex vno in aliud procedat,vt constat ex eius definitione, quam dedimus lib. 4. num. 5. propterea speculatio, quæ simili modo procedit; nempe ex speculo ad rem, quæ in illo relucet, ad meditationem reduci videtur. Hoc autem non aufert, quòd meditatio, de qua loquimur, sit practica. Eòque cùm D.Thomas docet, quòd *meditatio est intuitus animi in veritatis inquisitione occupatus*, non negat, esse practicam; cùm supponat ipsam ex se opus respicere.

29. Ad vltimā probationem constat ex dictis num. 23. Adde, quòd gratiarum actio (idem est de oblatione sui) propriè consistit in recognitione beneficii, quæ Deo, vel verbis, vel mente exprimitur, supponens voluntatem promptam, vt in tanti benefactoris obsequium plura faciat: vnde pro formali non cōsistit in ista promptitudine: hæc enim ad virtutem gratitudinis spectat; sed consistit in expresione illius recognitionis, quæ actus intellectus est. Actio enim gratiarum supponit receptum beneficium, & æstimationem, quam de illo

illo facit, qui illud recipit, & addit expresſionem illius æſtimationis, quæ eſt recognitio beneficii. Hæc autem expreſsio, vel fit beſactori, vel aliis: ſibi enim ipſi fieri vanum eſt. Si fit aliis, non eſt actio gratiarum; ſed laus benefactoris. Si huic fit: eſt certè gratiarum actio: & cùm talis expreſsio dicat ordinem, quo in benefactorem dirigitur, non poteſt non eſſe actus intellectus, vt tenent cum D. Thoma eius Diſcipuli. De quo poſteà.

30. Arguitur. 3. Devotio eſt elevatio mentis in Deum: At non eſt oratio: ergo hæc non eſt elevatio mentis in Deum. Minor patet; quia inter orationis partes non numeratur. Maior verò probatur: Quia devotio eſt voluntas promptè ſe tradendi in Dei famulatum; quod ſine mentis elevatione in ipſum fieri nequit. Deinde devotio eſt primarius actus Religionis; cuius obiectum eſt Dei cultus.

Huic argumento, ſimilibuſque aliis anſam præbet ipſa virtutum affinitas, & earum actuum penè impræſcindibilis germanitas, quæ licèt ſemper magna; nũquàm maior, quàm inter orationem, devotionemque: ſunt enim eiuſdẽ habitus Religionis duo principaliſsimi actus; eòq̃ ab vna vtriuſq̃ origine ſapiunt ſimillimas conditiones. Vnde vel ipſi Sanctiſsimi, & perſpicaciſsimi Eccleſiæ Doctores ferè confundunt devotionem cum oratione, vtì obſervat Suarez cap. 7. num. 10. libri præcitati. Hugo enim ab Alenſi relatus ait: *Orationem eſſe devotionem*, & D. Auguſtinus lib. de ſpiritu, & anima cap. 50. ait: *Oratio eſt mentis dovotio.* Aſt, cùm firmiter tenere debeamus, devotionem non eſſe orationem, niſi cauſaliter, quatenus cauſatur devotio ab oratione, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 82. art. 3. gloſſare debemus omnes illas auctoritates, quibus devotio oratio dicitur, in ſenſu cauſali. Quo licèt habeamus devotionem non eſſe formaliter orationem: vrget tamen factum argumentum, intendens vel devotionem orationem eſſe; vel orationem non eſſe elevationem mentis in Deum.

31. Ad illud reſpondet Diſceptatio myſt. tract. 1. q. 2. art. 1. num. 13. devotionem eſſe orationis effectum, & non partem. Ex conſideratione enim Divinæ miſericordiæ in nos, naſcitur illa prompta voluntas; qua in Dei obſequium tradimur: vnde non inter partes orationis eſt numeranda; ſed inter effectus ipſius accenſenda.

Hanc ſolutionem facilè dictus Auctor appellat. Contra illam tamen dubito primò: Qui intendit devotionem eſſe orationis partem, planè illam ſub orationis definitione collocat: ergo ſive ſit effectus orationis, ſive non, debet habere orationis naturam.

Contra ſecundò: Quia non poteſt negari devotionem eſſe elevationem mentis in Deum, vt dictus Auctor fatetur: ergo vel devotio eſt oratio; vel hæc non eſt elevatio illa mentis.

Contra 3. Quia licèt devotio ſit orationis effectus; non tamen eſt effectus omnium partium orationis; ſed ſolius meditationis, vt docet laudatus Divus Thom. ſed, quòd devotio ſit meditationis effectus, non arguit ipſam non eſſe orationem: ergo. Probatur min. 1. Meditatio componitur ex pluribus cognitionibus, quarum vna eſt cauſa alterius, vt conſtat ex definitione meditationis: at meditatio ſecũdùm omnes ſuas cognitiones eſt oratio: ergo. ¶ Probatur ſecundò: Gratiarum actio, & oblatio ſui ſunt oratio: at cauſantur â meditatione; ex quo enim quis meditando cognovit beneficia Dei, movetur ad agendum tali Benefactori gratias, & ad ſe offerendum in tantæ pietatis gratitudinem: ergo.

Contra 4. Quia meditatio ipſa, aliæque orationis partes ſunt effectus petitionis, quæ eſt oratio perfecta; nam â Deo petimus, quòd benè præparemur, rectè meditemur; immo & contemplemur ſecundùm illud: *Invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ.* Quod de contemplatione, petitione obtenta, intelligunt communiter Theologi cum eorum Principe D. Thom. 2. 2. quæſt. 180. art. 3. ad 4. ſed omnia dicta habent rationem orationis: ergo.

Contra denique: Petitio ipsa est effectus sui ipsius; siquidem à Deo petimus, vt congruè, & rectè petamus; quod Ecclesia facit in illa collecta: *Et vt petentibus desiderata concedas, fac eos, quæ tibi sunt placita, postulare*: atqui tam petitio petens, quàm petitio petita sunt oratio: ergo.

32. Vt autem argumentum factum, quod meæ tarditati non ita facile est, dissolvatur, scire debes, quòd cùm oratio dicitur elevatio mentis, non sumitur elevatio vtcumque: aliter non inveniretur actus virtutis, qui oratio non foret: omnes enim virtutes mentem elevant. Corporale ieiunium mentem elevat: virtus pœnitentiæ mentem elevat: &, vt alia omittam, virtutibus Theologicis ita mens elevatur, vt ad ipsam increatam celsitudinem terminetur. Quid ni, corporale ieiunium, & alia dicta, sunt oratio? Minimè: ergo oratio est aliqua particularis elevatio mentis; aliis non conveniens.

33. Hanc, vt detegamus, fatemur pœnitentiam elevare mentem; sed est detestando culpam: charitatem mentem elevare; sed est amplectẽdo Deum, vt amicum. Et vt proximiùs ad rem nostram accedamus, etiam Religio mẽtem elevat, offerẽdo Deo debitum cultum: & secundùm differentiam huius oblati cultus diversificantur Religionis actus. Quæ differentia non solùm venatur (bene nota) penès obiecta, quibus cultus offertur, secũdùm quæ alius est cultus Dei, alius Sanctorum: sed etiam attenditur secundùm rem oblatam in Dei cultum. Vnde devotio, quæ est primarius Religionis actus, solicitat cultum Dei, ipsi, vt materiam, offerens propriam voluntatem, promptam ad ipsius famulatum. Oratio, quæ est secundus actus Religionis, solicitat cultum Dei, ei exhibens, vt materiam oblatam, intellectum, illum Deo subiiciendo, vt Domino, à quo subveniri curat.

Vnde sicut sola Religio solicitat sẽper cultum Dei; atque adeò non dabitur actus Religionis, qui hunc cultum nõn intẽdat, nec virtus à Religione distincta, quæ illum cultum respiciat: ita sola, & semper devotio offert, vt materiam ad talem cultum, propriam voluntatem; taliter, quòd numquàm devotio talem voluntatem non offerat; nec alius actus, aut virtus offert in Dei cultum voluntatem. Similiterque sola, & semper oratio offert, vt materiam, proprium intellectum; nec dabitur orationis actus, qui hanc materiam non offerat; nec actus, qui oratio non sit, illam offeret. Quia hoc est privativè proprium orationis, quæ dictam materiam ex parte obiecti attingit, vt id, in quo verificatur, seu exprimitur, solicitudo, quam oratio habet de cultu Dei.

34. Hæc dixerim, vt ostenderem, non quamlibet mentis elevationẽ orationem esse: quod scite maximè oportet, nè plura valde necessaria in hac arcana Theologia, cui incumbimus, ignorentur. Maneat ergo, quòd virtus, cuius oratio est actus, debet respicere cultum Dei: vnde omnes illæ, quæ hunc cultum non respiciunt, quamquàm mẽtem elevent, sunt extra orationis chorum. Insuper: Deo cultum exhibere abstrahendo à præcepto, est privativè propriũ Religionis. Quia licèt obediẽtia etiam exhibeat Deo cultum: differt tamẽ à Religione in eo, quòd obedientia respicit cultum præceptum; si namque præceptum abesset, non adesset obedientia. Religio verò abstrahit à præcepto: quarè actus obedientiæ oratio non sunt; quia licèt cùm Deo obedimus, ei cultum, & honorem exhibeamus: cultus tamen hic ita præcepto subest, quòd sine eo non extaret. Vnde in omnium virtutum venusto templo sola Religio est, cuius actus est oratio.

35. Cæterùm inter ipsos actus Religionis, quia primarius, nempe devotio; ita respicit cultum Dei abstrahentem à præcepto, quod non mentem, sed voluntatem offerat; propterea oratio non est: hæc enim ita debet respicere cultũ Dei; vt nec præcepto ligetur, nec voluntatem; sed mentem offerat. Nec valet similitudo, quam cognoscimus, inter devotionem, & orationem, vt devotio sit oratio: sicut non valet similitudo in-

inter obedientiam, & Religionem, vt obediētia sit Religio. Quia sicut hæ virtutes differunt per præceptum, quod nō potest non respici ab obedientia; ita illi actus per diversas materias, quas offerunt, discriminantur.

Ex quibus ad argumentū factū sic breviter respōdetur distinguēdo maiorem: *Elevatio* offerens voluntatem, conc. offerens intellectum, nego maiorem: & concessa min. distinguatur consequens: *non est elevatio* voluntatem offerens, cōcedatur: offerens intellectum, negetur consequentia. Termini ex dictis noti sunt.

36. Obiicis tamen primò: Oratio respicit cultum præceptū: ergo non differt Religio ab obediētia per hoc, quòd hæc respicit cultum præceptum. Probatur antecedens; quia vt certum est, datur præceptum de oratione.

37. Obiicis secundò: Oratio est actus minùs perfectus, quàm devotio: ergo non differt oratio â devotione, per hoc, quòd hæc offerat voluntatem; illa verò mentē. Antecedēs certū est. Probatur consequētia: Ille actus est perfectior, qui rem perfectiorem offert: ergo si devotio præstat orationi, nequit hæc mentem offerre, & illa voluntatem. Patet ista; quia intellectus perfectior est voluntate.

38. Respondetur ad primam distinguendo antecedens: *respicit*, permissivè, concedatur: positivè, & necessariò, negetur. Orationis præceptum dari cōcedimus. Verùm etiam si hoc præceptum non extaret, daretur oratio; vt evenit de facto, cùm quis devotione sua orat. Ast obedientia ita respicit præceptum, vt sine præcepto omnino repugnet.

Radixque huius doctrinæ, quæ affatim pervia est, consistit in eo, quòd obedientia speciem capit â præcepto Superioris, vt tenet D. Thom. 2. 2. q. 104. oratio verò, vtpotè actus Religionis, respicit Dei cultum, ipsi exhibendum petendo ab eo auxilium, vt propriæ indigentiæ occurrat. Vnde ex quo homo cognoscitur indigens, & Deum veneratur potentem, accedit ad ipsum orans auxilium petiturus, sive extet, sive non extet præceptum, quæ omnia mirè cōplexus est Caietanus loc. citat. art. 3. §. *Ad hoc breviter*. his verbis: *Religio* (cuius actus est oratio) *ipsum Deum, qui præcipit, colit: obedientia verò ad eius præceptum attendit*. Ex quo colligit egregius hic Cardenalis superioritatem Religionis respectu obedientiæ: quia *constat*, ait, *quòd maius est Deum, quàm Dei præceptum venerari*. Videatur D. Thom. inibi ad 2. & art. 2. ad 3.

39. Ad secundam respondetur negando consequentiā: Ad probationem distinguatur ant. *Rem perfectiorem* in ratione cultus, & moraliter, concedatur: materialiter, & in ratione entis, negetur. Itaque intellectus in esse entis perfectior est voluntate: ast moraliter, & in ratione cultus est perfectior voluntas, cùm sit potentia libera; atque adeò sit moralitatis causa. ¶ Adde: Quòd voluntas non solū subiicit seipsam Deo; sed etiam facit, quòd aliæ potentiæ subiiciantur; quod non habet intellectus: quapropter etiam ex hac parte perfectior est in ratione cultus voluntas, quàm intellectus: vnde devotio offerens voluntatem, rem perfectiorem offert in ratione cultus; atque adeò perfectior est oratione.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm Scholastici rectè Orationem definiant?

40. octores Scholastici etymologia huius nominis *Oratio* ducti, quod â verbo *oro, oras*, quod petere significat, venit, orationem dicunt esse petitionem: Vnde illam definiunt per hoc, quòd sit *petitio decentium à Deo*. In quo an rectè procedant? disquiritur.

§. I. *Veritas tenenda statuitur.*

41. NOstra cōclusio affirmat. Illam docet D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 1. quæstiūc. 1. vbi in corpore concludit: *Vnde definitio Damasceni: oratio est petitio decentiū à Deo, verissimè essentiam orationis declarat*. Hoc idem docet Seraphica M. N. Diva Theresia pluribus in locis, & inter alios pulchrè hoc supponit mans. 1. cap. 1. Tantos Doctores vnanimi consensu sequuntur alii, & hæc adeò vniversalis conformitas est vrgentior probatio conclusionis: vnde brevissimè vlteriùs

42. Probatur: Tradita definitio præcisissimis verbis declarat naturam orationis metaphysicè, & formaliter sumptæ: ergo recta est. Antecedens probatur: Dicta definitio declarat naturam orationis per genus, & differentiam ipsius: ergo. Probatur antecedens: Nam illa particula *petitio* habet rationem generis; quippe per illam convenit oratio cum aliis petitionibus, quæ non habent rationem orationis, vndecunque illis hæc ratio deficiat. Ex particulæ *decentium à Deo* explicant orationis differentiam: hæc enim consistit in duplici inadæquato respectu, quo oratio terminatur, & in rem, qua indiget, & in Deum subvenire potentem. Ideò enim oratio in Deum fertur, vt remedium pro re, qua indiget, nanciscatur: vnde ille actus, qui per primam particulam cum pluribus conveniebat, per has duas ab omnibus illis secernitur: ergo cùm nihil aliud requiratur, vt aliqua definitio sit bona, nisi quòd per proprium genus, & differentiam explicet naturam definiti, sequitur, quòd data definitio sit bona; vtpotè sic procedens.

43. Confirmatur: Oratio iuxta communem sensum est *alicuius, ad aliquem, de re aliqua*: at hoc rectè explicatur per datam definitionem: ergo bona est. Maior patet: Quia si oratio est, non potest non esse alicuius orantis ad aliquem pro re aliqua obtinenda. Deinde probatur minor: Nam per particulam *petitio*, quæ est petentis exercitium, exprimitur ipse petens; per particulam *à Deo*, ostenditur is, ad quem oratio funditur; ac demum per ly *decentium*, explicatur res, quæ petitur: ergo.

§. II. *Primum argumentum solvitur.*

44. TAmetsi citentur aliqui traditam definitionem non admittentes, solum Navarrum vidimus, qui in Enchir. de orat. cap. 1. num. 18. & 29. illam carpit; eò, quòd non definiat orationem vt sic; sed solam orationem determinatè bonam. Autumat enim orationem abstrahere à bona, & mala; atque adeò, si oratio secundùm se, quod nunc intendimus, definitur, illa nostra definitione non adæquatur: eòque debet, vt diminuta, reprobari.

Arguitur primò: Oratio abstrahit à bona, & mala: ergo debet definiri definitione eam, prout abstrahit, adæquante: ergo data definitio non est bona. Patet ista: Quia talis definitio solùm convenit orationi bonæ. Antecedens verò probatur ex D. Thom. in 4. dist. 15. q. 4. art. 1. quæstiunc. 2. vbi exprsse ait: quòd illa particula *decentium non est de essentia orationis; quia si etiam quis indecentia petat à Deo, orat quidem; sed carnaliter orat: vnde illa conditio magis pertinet ad bene esse orationis, quàm ad rationem suæ speciei. Relinquitur ergo, quòd ex hoc oratio speciem trahit, & ad rationem virtutis trahitur, quod est à Deo petitio.* Quid clarius? Ergo oratio abstrahit à bona, & mala.

45. Confirmatur: Oratio dialectica abstrahit à vera, & falsa: ergo mystica abstrahit à bona, & mala. Probatur consequentia: Eò oratio dialectica abstrahit, quia veritas, & falsitas sunt eius qualitates, supponentes speciem constitutam, vt docent nostri Complutens. cap. de propositione: sed bonitas orationis mysticæ supponit speciem, & pertinet ad qualitatem: ergo. Probatur minor: Quod non requiritur ad esse; sed ad bene esse, supponit speciem, & pertinet ad qualitatem: sic est bonitas orationis, vt modò ex D. Thom. vidimus: ergo.

Tex-

46. Textus dictus ita vrgens visus est Navarro, vt ob illum introducat D. Thomam certò tenentem orationem abstrahere â bona, & mala: & ideò eminentissimum Caietanum de oblivione appellat, quòd illius non meminit. Ast cùm D. Thomas ex loco nostram definitionem, vt adæquatam comendet: quomodò sine magna Sanctissimi Præceptoris iniuria potest pro contraria positione citari?

Respondetur ergo argumento: negãdo antec. eò enim ipso, quòd oratio non sit bona, oratio non est. Loquimur enim de oratione, quæ est virtus: non quia anrequàm intelligatur vt virtus, concipiatur oratio: sed solùm præconcipitur vmbra quædam orationis, quæ solùm æquivocè dici oratio potest; vt homo mortuus, vel pictus, qui solùm æquivocè dicitur homo. Vnde, qui cognoscit actum rationis cõtrahibilem per orationem bonam, & malam, malè cognoscit. Quod vel ex ipsa definitione, quam Navarrus admitit, notum est: ait enim orationem esse *petitionem à Deo*. Sed enim cùm verba definitionis accipienda sint in sensu omnino formali, & rigoroso, sequitur quòd ly *petitio* sumi debet vt actus indigentis, humiliter accedentis ad potentem, vt illum moveat ad coferendum auxilium, quo â sua indigentia liberetur.

Similiter ly *à Deo* eodem rigore, & formalitate sumptum, vt debet, signat Deum, vt formaliter Deus est, qualiter bonus, & iustus est, atque adeò non potest ab ipso, prout sic, orans petere, nisi quod decens est; aliter enim non illum vt Deum existimabit; sed vt hominem; vel dæmonem, â quibus malum non sine fundamẽto speratur. A Deo autem vt tali, qualiter in orationis definitione ponitur, indecens aliquod sperare, prorsùs inauditum est,

Quod, vt meliùs percipiatur, rogo: qui â Deo aliquod indecens petit, vel cognoscit Deum posse facere id, quod petit, vel cognoscit illud non posse â Deo fieri: vel abstrahit ab hac cognitione? Non secundum, nec tertium; quia oratio accedit ad Deum, vt potentem succurrere. Nec aliud est imaginabile: nemo enim petit nisi ab eo, quem sibi auxiliaturum credit: nec credit auxiliaturum, nisi favere potentem. Relinquitur ergo, quòd qui malum â Deo petit, cognoscat illud malum contineri in potentia Dei: quod non est Deum respicere vt Deum, iustum, bonum, Sãctum, & omnipotentem; sed vt hominẽ, vel vt diabolum. His pro illo Navatti antecedenti dictis.

47. Ad textum D. Thomæ dicimus: Sanctissimum Præceptotem pro nobis esse: Primò, quia inibi ait, diffinitionem Damasceni verissimè essentiam orationis declarare. Secundò, quia licèt asserat, orare petentem mala â Deo, ait etiam, quòd *arnaliter orat*: quod idem est, ac dicere; talem orationem, nec nomen quidem orationis mereri, sicut cùm dicitur: homo pictus est homo, qui certè sine hominis essentia homo est. Sed explorare debemus, quo sensu loquatur Sanctus Thomas de oratione?

Respondet Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 2. num. 2. loqui D. Thom. de oratione non sub ratione virtutis; sed sub ratione communi petitionis, etiam â Deo. ¶ Verùm hoc glossema latet, quo animo â Suario introducatur: cùm vel sola lectione textus oppugnetur. Sic enim se habet: *Relinquitur ergo, quòd ex hoc oratio speciem trahit, & ad rationem virtutis trahitur, &c.* Vnde Suarii explicationem non admittimus. Quarè aliter ex antea dictis

48. Respondetur: Quòd ly *à Deo* formaliter, vt par est sumptum, infert, quòd solùm decentia petuntur; alia enim â Deo, vt Deus est, peti non possunt: vnde per hoc, quòd dicatur: *petitio à Deo*, datur orationis species, vt ait D. Thomas, quia & explicatur Deus, â quo petitur, & implicatur materia postulata; cùm â Deo, vt tali, non nisi decentia valeant postulari. Quarè Angelico Magisterio procedit D. Thomas, dum ait: orationem trahi ad speciem, rationemque virtutis, per hoc, quòd dicatur *petitio à Deo*.

49. Vt quid ergo additur ly *decentium*?

tium? Quia oratio, & habet esse virtutis, & bene esse. Et ad illam sub vtraque consideratione requiritur. Aliter tamen, & aliter: nam ad esse orationis requiritur implicitè; quod, vt dictum est, habetur per ly *à Deo*, in quo implicatur ly *decentium*. Additur tamen explicitè maioris claritatis gratia, quod multoties in definitionibus videmus. Cæterùm ad bene esse orationis, ita requiritur explicitè, vt sine illa particula non daretur. Quare relatè ad esse orationis requiritur illa particula, & implicitè, & explicitè. Implicitè quidem per se, & simpliciter. Explicitè, non per se, & simpliciter, sed ob maiorem claritatem. Relatè verò ad bene esse orationis requiritur omnino explicitè, & per se. Quod mihi videtur profundè tradidisse D. Thom. his verbis: *Vnde illa conditio magis pertinet ad bene esse orationis, quàm ad rationem suæ speciei*. Quia, ni fallor, ly *magis* supponit illam particulam pertinere ad esse orationis; licèt *magis pertinet ad bene esse ipsius*. Quia ad esse orationis pertinet & per se, & explicitè; at non simul; sed cùm pertinet per se, non explicitè, sed implicitè pertinet. Dum verò pertinet explicitè, non per se, sed gratia maioris claritatis pertinet. Cæterùm ad bene esse orationis pertinet per se, & explicitè simul; vnde *magis pertinet*.

50. Aliter textum istum explicat Magist. Ioannes â S. Thom. 2.2. quæst. 83. disp. 26. §. *Nec obstat*. Videatur, quia egregiè mentem D. Thomæ declarat. Et sanè textus hic prodesse Navarro non potest. Cùm enim certum sit, D. Thomam loqui de oratione in esse virtutis. Debuit attendere Navarrus neminem posse malè vti oratione, influente ea in tale malum: quia oratio in esse virtutis est bona qualitas mentis, qua nemo malè vtitur. De quo egimus tom. 1. lib. 1. num. 147. Influeret certè oratio in malum petitum, si illud peteret: ergo implicat oratio, quæ decentia non petat. Vel Navarrus construat aliud virtutum genus; aut aliam definitionem virtutum. Videantur N. Salmant. tract. 12. disp. 1. dub. 4. §. 2.

51. Ad confirmationem respondetur negando consequent. Ad probationem omissa maiori negetur minor. Ad cuius probationem, negetur etiam minor iuxta dicta. Quippe quòd decentia petantur pertinet ad esse, & ad bene esse orationis, eo modo, quo paulò ante diximus. Veritas verò, vel falsitas nullatenus pertinet ad esse, nec ad bene esse orationis enũtiativæ: de huius enim ratione solũ est vnum de alio enunntiare: vel cõponẽdo, quod est affirmare; vel dividendo, quod est negare. Quòd autẽ verè; vel falsò affirmet, aut neget, nõ est de essentia propositionis. Vnde hæ propositiones: *homo est lapis, homo nõ est animal*, sunt verè propositiones quamquàm sint propositiones non veræ. Oratio autem mystica dicit adeò intrinsecè rectitudinem, vt hac abeunte, pereat oratio.

Nec sine magno vitio â quodam logicali instrumento ad virtutem orationis dialecticatur. Cùm virtus ita ab obiecto morali, quod est bonum regulatum per Prudentiam, dependeat, vt illi quævis, quantumvis minima cogitetur, malitia repugnet, Vide Salmant. laudatos, & tract. 11. disput. 6. dub. 1. â num. 29. cuius oppositum manifestissimè evenit in oratione enuntiativa, non solùm, quia, vt dictum est, veritas, & falsitas supponunt eam adæquatè constitutam: sed etiam (quod inde sequitur) quia eadem propositio transit de vera in falsam sine sui mutatione, vt asserit Arist. cap. de subst. his verbis: *Eadem oratio, & opinio potest transire de vera in falsam*. Idem docet D. Thom. in 1. dist. 19. q. 5. art. 3. ad 5. & cum ipsis Nostri Complut. cap. de propositione, & Salmant. disp. 6. citata dub. 2. num. 39.

52. Quòd si cum aliquo artificio logicali posset oratio mystica quoad hoc comparari, esset cum cõsequentia. Ratioque ea est: quòd consequentia requirit connexionem inter antecedens, & consequens; quæ connexio, si adest, datur bona consequentia. Si verò abest, nullatenus consequentia datur. Quamobrem consequentiam malam, atque

adeò

adeò à bona, & mala abstrahentem, non agnoscit communis Thomistarum opinio, quos ducit Aristoteles libr. 1. Prior. cap. 5. vbi ait: *Syllogismum malum non esse Syllogismum defectu consequentiæ*. Sic ergo oratio mystica, si fit petitio decentium à Deo, est oratio bona: si verò aliquid ex his deficiat, qualitercumque deficiat, nec bona remanet, nec oratio.

53. Contra dicta tamen, & primò contra hoc vltimum instabis primò: Consequentia abstrahit à bona, & mala: ergo si tenet paritas adducta, etiam oratio abstrahet. Probatur antecedens primò: Divisum abstrahit à dividentibus, de illisque prædicatur: sed consequentia dividitur communiter in bonam, & malam: ergo ab illis abstrahit, & de illis prædicatur. Secundò probatur antecedens: A speciebus abstrahibilis est vna communis ratio: sed Aristoteles 1. Topic. cap. 1. ait: Quòd syllogismus demonstrativus, topicus, litigiosus, & pseudographus *species sunt Syllogismi*: ergo.

54. Instabis secundò contra antecedentia: Quia eadem oratio enunciativa transit de vera in falsam, dicimus, veritatē, & falsitatem supponere constitutam propositionem: sed eadem oratio mystica potest transire de bona in malam: ergo. Probatur minor: Tum, quia est expressa sententia Salmant. loco cit. eumdem numero actum virtuosum posse transire de bono in malum. Tum, quia sic etiam docetur â D. Thoma 1. 2. quæst. 9. art. 1. qui ex paritate veritatis, & falsitatis probat eumdem virtuosum actum posse illam mutationem subire.

55. Hæc ideò aliquando obiicimus, vt nostri Scholastici, quibus hoc opus cōficitur, species aggregent, quarum occasione haud pauca Thomistarum asserta colligāt, quibus accincti, & oppugnati obarmentur, & aggressores vtantur pro pulchra vicissitudine temporum. Hic huius operis scopus impellit, vt non semel in similibus occupemur.

Ad primam ergo obiectionem negetur antecedens: Ad probationem dicas: Divisum abstrahere, prædicarique de dividentibus in divisione propriè tali. Dum autem divisio est solùm similitudinaria, nec divisum abstrahit, nec prædicatur. Vt cernere est in divisione, qua homo dividitur in pictum, verumque. Vnde cùm consequentia mala solùm metaphoricè sit consequentia; ideò nec ab illa est abstrahibilis ratio communis consequentiæ, nec de illa prædicatur. Et quamquàm Aristoteles illam nominet speciem syllogismi, hoc fecit, quia habet vmbram quandam, & apparentiam syllogismi: non quia sentiret esse syllogismi speciem, vt patet ex auctoritate, quam adduximus num. 52. ex lib. 1. Prior. Vnde ex his robur accipit data doctrina; quia oratio mala non est oratio, nisi tantùm æquivocè, & similitudinariè.

56. Ad secundam instantiam respondetur primò negādo causalem maioris. Non enim dicimus veritatem, & falsitatem supponere constitutam propositionem; quia hæc, eadem manens, potest veritate nudari, & falsitate vestiri: quia propositiones in materia naturali, & repugnanti variationem illam minimè possunt subire. Dicitur tamen veritas esse extra speciem propositionis, quia in quacunque materia, hæc est enuntiatio vnius de alio, ac per hoc constituitur: posteà verò sequitur, quòd sit vera, vel falsa: sicut etiam subsequitur, quòd sit in hac, vel in illa materia. Diximus autem suprà, sequi ex eo, quòd veritas, & falsitas non sint rationes constituentes speciem propositionis, quòd vna possit transire de vera in falsam; quia hoc (permittente materia) ad illud sequitur, vt patet in materia contingenti. Verùm quia ex his, quæ possunt sic transire, potest sumi paritas, ideò

57. Respondetur secundò omissa maiori, negando minorem: ad probationem dicas: Actum virtuosum posse sumi vel quoad entitatem physicā; vel in esse moris. Hoc secundo modo respicit vt differentias per se bonitatem, & malitiam; non enim potest actus in esse mo-

moris non esse vel bonus, vel malus. Primo modo dicit propriam entitatem ab obiecto physicè sumpto dependentem: & respectu illius, prout sic, sunt differentiæ accidentales bonitas,& malitia; cùm non detur specialis connexio cum illarum aliqua, sed possit indifferenter â qualibet earum determinari. v. g. hoc obiectum: *vesci carnibus pro tuenda corporis valetudine*, secundum suam entitatē est indifferens ad moralem bonitatem, & malitiam; siquidem, si tempore prohibito fit, est malum: si verò fiat tempore non prohibito, erit bonum: immo, si tempore non prohibito incipiatur, & prohibito tempore continuetur, ante illud prohibitum tempus habet bonitatem moralem,quā, accedente prohibitione,privatur: quod omne fit per solam moralem variationem obiecti.

Hinc ergo dicimus, quòd potest idē actus virtuosus transire de bono in malum, manente eadem entitate physica; sed non manente eadem moralitate. Ex quo non sequitur orationem malam esse; hæc enim non constituitur per physicam actus entitatem; sed per rectitudinem, qua in bonum honestum dirigitur, qua ablata, non remanet virtus orationis, quamquàm entitas physica actus perseveret. Hæcque est D. Thomæ mens, & Salmanticentium, vt iidem Patres loco citato docent.

§. III. *Alia argumenta.*

58. IN paragrapho antecedenti ea obiecimus,quæ orationem dividi in bonam, & malam statuere conantur. Nunc verò ea argumenta proponimus, quæ sine tali respectu traditam definitionem per singulas ipsius particulas impugnant. Contra primam ergo arguitur primò: Petitio est pars orationis: ergo non est genus ad illam: ergo malè dicitur, quòd est petitio. Patet ista: Quia vna species malè ponitur vt genus in definitione alterius speciei. Probatur antecedens: Ex D. Paulo 1. ad Tit. 5. vbi ait: *Obsecro igitur primò omnium obsecrationes fieri orationes, postulationes, gratiarum actiones*: Ecce D. Paulum dicentem postulationem, quæ idem est, ac petitio, esse orationis quandam determinatam speciem, sicut obsecratio,& gratiarum actio: ergo sicut malè procederet,qui definiret orationem dicens: *oratio est gratiarum actio, &c.* similiter malè per petitionem definitur.

59. Confirmatur: Si petitio esset genus ad orationem non daretur oratio sine petitione: sed cùm oratio est perfecta nō datur petitio; ait enim Hugo de S. Vict. quòd tunc oratio est pura, cùm mens conversa in Deum, vt postulet, suæ petitionis obliviscitur: ergo.

60. Hoc argumentum solet esse valde importunum, eique occasionem præbet diversus modus, quo Doctores, & Patres orationem accipiunt: Vnde secundùm illam diversitatem diversas ei partes assignant, vt videre est in D. Thom. distinc. dicta art. 3. quarè molestissimum est, cùm ex partibus orationis aliquo particulari modo consideratis, sumitur argumentum contra ipsam orationē aliter sumptam. Quam molestiam, vt aliqualiter temperaremus, loquuti sumus quæst. præced. de partibus orationis, eas, claritate possibili, iam ad petitionem comparantes; iam ad orationem latè acceptam referentes. Modò verò, quia hoc argumētum nō absimili importunitate fatigat, illam superabis; si auream doctrinam in verbis num. 13. ex D. Thoma relatis, contempleris. Ait enim Angelicus Doctor agens de partibus illis orationis, quas laudatus D. Paulus enumerat: *Partes autem subiectivæ distinguuntur vel secundùm diversitatem eorum, quæ petuntur: vel secundùm diversum modum petendi.*

Ex qua doctrina habes: Quòd vt aliquid sit pars subiectiva orationis, vt est *petitio decentium*, qualiter de illa ibi loquitur Sanctus Thomas, sufficit, & requiritur; vel quòd petat determinatè id, quod absolutè,& indeterminatè petitur ab oratione; vel quòd petat diverso modo id ipsum, quod ab oratione petitur. Huius doctrinæ Angelicæ ap-

pli-

plicatio est evidens facti argumenti, & aliorum, quæ in simili possunt fieri, solutio.

61. Respondetur ergo negando antecedens. Ad probationem dicas: Ex illis quatuor partibus, quas orationi assignat Apostolus, gratiarum actio non est pars subiectiva orationis propriè sumptæ, vt suprà ex D. Thom. dicebamus: aliæ verò partes subiectivæ sunt, vt de singulis loquentes mõstrabimus. Obsecratio est pars subiectiva; quia vt D. Thom. ait: 2. 2. quæst. 83. art. 17. in corp. *Obsecratio est per sacra consestatio, sicut cùm dicimus: per nativitatem tuam libera nos, Domine.* Vnde obsecratio est *petitio decentium à Deo*, addita, vt differentia, qua & genus orationis contrahit, & ab aliis speciebus differt, *consestatione per sacra.* Quarè eamdem libertatem, quam per orationem genericè sumptam petimus, petimus per obsecrationẽ. Differunt tamen in eo, quòd oratio petit sine determinata forma; quia per hoc solùm, quòd sit *petitio decentium à Deo*, constituitur in esse orationis: ast obsecratio petit à Deo decentia, sub illa forma iam dicta: vnde & est oratio, & addit ad orationem formam, per quam in esse obsecrationis constituitur.

Insuper oratio particulariter dicta, & (quod immediatè ad argumentum accedit) postulatio, sunt partes subiectivæ orationis: Quia hæc petit decentia, quæcumque illa sint. Et quia inter hæc decentia, seu bona, alia sunt bona viæ, & alia patriæ: ille actus, quo bona viæ petuntur, dicitur oratio particulariter dicta; ille verò, quo petuntur bona patriæ, dicitur postulatio, vt expressè docet citatus D. Thom. Vnde istæ propositiones: *Obsecratio est oratio. Postulatio est petitio,* sunt omnino formales.

62. Nec mireris, quòd petitio, qua bona viæ petuntur, habeat nomen genericum orationis. Hoc enim ideò est, *quia consuetum est, quòd nomen commune ad illam speciem trahatur, quæ nihil addit dignitatis; vel minùs, quàm aliæ species supra commune.* ait D. Thom. ibi ad 2. & ideò subiungit: *nomen orationis ad illam speciem trahitur, secundùm quandam appropiationem, quæ habet minùs de dignitate, scilicèt qua petitur via bonum.*

63. Ad confirmationem respondetur Hugonem loqui de oratione, in qua ex impetu amoris anima, ita absorbetur in Deo, ad quem rapitur, vt omniũ, & etiam sui ipsius oblita, dilectum suum amplectatur: & tunc certè nihil determinatè petit. Verùm quæ peteret, præparaverat; & illa petit, non formaliter; nec enim vis amoris hoc patitur, sed virtualiter, aut æquivalenter: ille enim amplexus quædam petitio est, qua â dilecto suo obtinet, quicquid, si valeret petere, postularet: vnde semper datur petitio vel formalis; vel æquivalẽs.

¶ Adde: Raptum illum animam in contemplatione collocare: & petitio non est genus ad contemplationem, vt ex eius definitione supra data constat.

64. Arguitur secundò: Oratio ex sua intrinseca ratione offert Deo cultum, vt patet ex dictis â num. 33. ergo non est petitio. Probatur consequentia: Petere aliquid ab aliquo non est illum colere, sed sibi remedium quærere, vt ex ipsis terminis constare videtur: ergo oratio non est petitio.

65. Confirmatur primò: Petitio dicit ordinem ad rem petitam, & ad personam, â qua petit: sed secundùm nullum ex his ordinibus offert Deo cultum: ergo nec est oratio. Maior constat ex supra dictis. Minor pro prima parte nota est, pro secunda verò probatur: Petitio terminatur ad personam illam eo solo animo, vt rem petitam concedat: sed sic accedere non est offerre cultum illi personæ: ergo. Maior probatur primò. Eo animo accedit, qui explicatur in eius definitione: sed in ea solùm exprimitur animus obtinendi rem, quam petit: ergo. ¶ Probatur secundò illa maior: Quia potest quis sine eo, quòd aliquid cogitet de cultu Dei, petere ab eo: ergo tunc eo solo animo accederet.

66. Confirmatur secundò: Actus offerens Deo cultum respicit talem cul-

cultum, vt obiectum: sed petitio nullum cultum respicit, vt obiectum: ergo non offert Deo cultum. Probatur minor: Si aliquem cultum respiceret, hic in orationis definitione explicaretur: at nõ explicatur; siquidem nec verbum est, quod talem cultum ostendat: ergo. Maior probatur: Quia præcipuũ, quod est in oratione, est tendentia, seu respectus ad talem cultum: ergo hic explicari debet in eius definitione: ergo in hac malè ponitur petitio.

67. Respondetur argumento negando consequentiam. Ad probationem vt respondeas, nota: Orationem habere illum duplicem respectum iam dictum, & insuper duplicem materiam: scilicet materiam desideratam, & materiam oblatam, seu Deo per orationem subiectatam. Materia desiderata est id, quod petitur, & hæc materia non est obiectum orationis, de cuius ratione non est desiderare; sed petere, quod supponit â desiderio concupitum. Materia subiectata est propria petẽtis mens, vt dictum est suprà. Ex quo enim ad Deum accedit propriam indigentiam fassus, & ipsius Dei omnipotẽtiam confessus, accedit cum reverentia, & tanquàm inferior ad superiorem, cui subiicitur: & hæc subiectio est quædam reverentia, & cultus Deo â petente oblatus.

Hæc mirissimè docuit D. Thomas dicta. quæst. 83. art. 3. ad 3. vbi ait: *Ad tertium dicendum, quòd orando tradit homo mentem suam Deo, quam ei per reverentiam subiicit, & quodammodo præsentat.* Quæ vt explicet Caietanus, distinguit in oratione rẽ petitã, petitionẽ, & ipsum petentẽ. Si cõsideretur res petita, sic nihil Deo per orationem offertur; sed potiùs ab eo aliquid accipere speratur. Si autem cõsideretur petitio; sic cultum Deo exhibemus; nam ipse actus petendi subiectio est, professioque virtutis. Quod clariùs patet; si consideretur ipse petens: quia hic oratione petit; & cùm oratio sit actus mẽtis, idem est, quòd petens petat, & quòd mente sua ad petendum vtatur, & idem est, vti mente sua ad petendum, ac subiicere Deo mentem suam: sicut idem est, vti genibus ad genuflexionem coram Deo, ac ipsi genua offerre, & cõsecrare. Videatur omnino citatus D. Thomas, & Caietani explicatio. Ex quibus patet, quòd cùm â Deo petimus, in ipsa petitione nobilissimum hominis, scilicet mentem, offerimus. Immo, vt propriùs loquar, ipsa petitio est nostræ mentis oblatio.

Per quod patet ad probationem cõsequentiæ. Dicimus enim, quòd licèt orans remedium sibi quærat: in ipsa remedii solicitudine Deum colit; siquidem illum omnipotentem confitetur, eique consecrat mentem suam; ex eo, quod illa ad petendum vtatur.

68. Ad primam confirmationem negetur minor pro secunda parte. Ad probationem negetur maior, cuius probationes vanæ sunt: quia petens, eo ipso, quòd petat, non potest non venerari Deum, cuius potentiam, pietatem, & superioritatem fatetur in ipso petitionis actu, quamquàm petens hoc signatè, & reflexè non intendat. Huncque cultum sufficienter explicat definitio ea particula *à Deo.* Ex quo enim in Deum tendat petitio, Deum veneratur, eique petentis mentem præsentat in subiectionis signum. Per quod patet ad secundam confirmationem.

69. Arguitur tertiò contra illam particulam *decentium*: In oratione petuntur â Deo mala: ergo non solùm decentium est petitio. Probatur antecedens ex illo Psalm. 25. vbi David orabat dicens: *Proba me, Domine, & tenta me*: sed orare, vt tentetur, est determinatè malum; cùm opponatur doctrinæ Christi Domini docentis nos, vt dicamus: *Et nè nos inducas in tentationem*: ergo.

70. Confirmatur primò: Quia multoties Deus irascitur, dum cõcedit, quæ â se in oratione petuntur, vt quando dedit Regẽ filiis Israel, quod iratus fecit: ergo quæ sic concedit, non sunt decentia. Patet ista; nam si bona forent, Deum minimè provocarent.

71. Confirmatur secundò: Dæmon orare potest, vt ait Abul. in 6. Matth. quæst.

quæst. 85.& de facto orare, docet Navarrus citatus; etiamque Dives ille epulo in inferno positus oravit:sed nullus horum petit, peterevè potest, decentia: ergo.

72. Confirmatur tertiò: Licèt decentia posſint peti indecenter, hoc est, indebito modo, non ponitur in definitione orationis particula *decenter*: ergo licèt posſint peti indecentia, superfluit ly *decentium*. Antecedens ex ipsa definitione patet, vbi talis particula non ponitur. Et consequentia constat â paritate.

73. Respondetur argumento ex Caietano 2. 2. quæst. 83. art. 8. Licitè â Deo peti mala non culpæ, sed pœnæ; & hoc pro vtilitate correctorum: quo certè respiciebat David in verbis allegatis, vt tradit D. Thomas in expositione illius psalmi. Cuius oppositum non docetur â Christo Domino: siquidem, vt docet Sanctiſsima M. N. Theresia,hiſce verbis non iubemur petere, quòd Deus auferat tentationes â nobis, sed quòd non permittat, nos succumbere tentationibus. Vnde David petit tentationem, qua, & reus corrigatur, & fidelis comprobetur:& Christus imperat, vt petamus, nè â tentationibus superemur.

74. Ad primam confimationem respondet D. Thomas loco cit. ex sentent. quòd *talis impletio orationis, quæ fit cum Dei indignatione, non dicitur impetratio propriè loquendo.* Vnde nec oratio propriè est.

Respondetur secundò:Ly *decentium* debere secundùm dictamen efformatum ab orãte regulari:Multoties enim, quæ in re sunt bona, existimantur mala, & ê contra:vnde cùm petitur â Deo malum, non existimatum malum, datur oratio: ast Deus iratus per aliquam culpam, quæ in orante datur, & aliquando ob ipsam ignorantiam, qua sine debito examine mala, vt bona habentur, mala ipsa concedit, vt cautè postmodùm procedatur.

75. Ad secundam cõfirmationem respondetur: Illas non esse veras orationes; sed petitiones quasdam;vel nomine orationis indignas. Non enim procedere posſunt ex pio affectu, sine quo dabilis non est oratio.

76. Ad tertiam confirmationem respondetur primò: Distinguendo antecedens: *Non ponitur* explicitè,concedatur, implicitè, negetur. Licèt enim particula *decenter* non explicetur, implicatur tamen in aliis duabus, scilicet, *decentium à Deo*; quia petitio debet proportionari, & materiæ, & personæ, ad quam fit: vnde decenter fieri debet.

Respondetur secundò omiſſo antecedente negando consequentiam;quia in definitionibus non ponuntur circumstãtiæ requisitæ ex parte operantis; aliter immensæ forent. Id autem,quod ex parte actus requiritur, ponitur in definitionibus: eòque cũ oratio definitur, ponitur ly *decentium*, quod requiritur ex parte actus; non verò additur *decenter*; quia hoc pertinet ad orantem.

77. Arguitur vltimò contra vltimam particulam: Etſi â Deo media oratione petamus, nõ debet poni in eius definitione illa particula *à Deo*: ergo malè ponitur.Probatur antecedens: Licèt ad Sanctos oremus non definitur oratio per hoc, quòd sit petitio â Sanctis: ergo similiter.

78. Confirmatur: Vel in tradita definitione comprehẽditur oratio, qua â Sanctis petimus, vel non? Si non: ergo talis definitio nõ adæquat definitum. Si sic: ergo debuit poni illa particula *à Sanctis*; vel auferri illa *à Deo*.

79. Respondetur argumento ex D. Thoma in 4. distinct. 38. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 1. ad 4. vbi loquutus de voto,quod quidem est:*Promiſsio Deo facta*, ait: *dicendum, quòd votum non fit Sanctis, nisi secundùm quòd per suffragia sunt mediatores inter nos, & Deum, sicut & oratio ad Sanctos fit: & ideò omne votum ad Deum redditur, sicut & oratio.* Vnde, vt vides, ponitur Deus in definitione orationis; quia ipse solus potest concedere, quæ petuntur: Sãcti verò solùm intercedere posſunt; eòque non ponuntur in definitione dicta, in qua non debuit poni ille, ad quem porrigitur oratio, vt per ipsum impe-

tranda: sed ille, ad quem funditur, vt per ipsum implenda. Vti docet idem Angelicus Doct. 2. 2. quæst. 83. art. 4. in corp.

80. Diceres: Ad Sanctos oramus, nedum, vt intercedant tamquàm mediatores; verùm etiam, vt impleant tamquàm Domini: ergo data solutio non tenet. Probatur antecedens: Ex illo, quod Ecclesia à Sanctis Apostolis petit, dicens: *Nos à reatu noxios solvi iubete, quæsumus.* Vbi ly *iubete* non significat interpellationem subditi, sed Domini imperium.

81. Respondetur negando antec. Ad probationem dicas: Iis verbis commemorari potestatem, quam viventes Apostoli acceperunt ad ligandum, & solvendum, vt patet ex verbis antecedentibus: *Qui templa Cœli clauditis, serasque verbo solvitis.* Vnde cùm in ligando, & solvẽdo sint Principes Apostoli; eò, vt hoc ostendat Ecclesia, verbis illis illos alloquitur. Verùm quia, licèt respectu nostri sint Principes, tamen relatè ad Deum sunt servi; proptereà interpellatores sunt, non Domini. Vnde vel ipsa oratio, quæ ipsos vt Principes salutat, supponit, quòd ipsi priùs ad Deum accedunt, ei nostras vel proponendo orationes, vel exprimendo indigentias, & posteà, vt cœlestis curiæ Principes, miseris nobis succurrunt.

82. Ex dictis patet responsio ad confirmationem. Adde tamen: nos hìc agere de oratione, quæ est actus Latriæ, & hæc solùm Deum respicit: quòd si ad Sanctos etiam terminatur, est propter Deum, in quem vltimò refunditur, vt dictum est. Si verò aliqua oratio terminatur præcisè ad Sanctos, hæc non est Latriæ effectus; sed Duliæ, de qua nobis sermo non est.

QVÆSTIO TERTIA.

Cuius potentiæ actus sit oratio?

83. Arat originis cognitio cognitionem rei originatæ: Quapropter, vt plenè naturam orationis cognoscamus, eius originem quærimus. Et quamquàm in superioribus non semel orationem esse virtutẽ dixerimus; hoc tamen nõ est ita intelligendũ, ac si aliquis habitus esset: quippe oratio non est habitus, sed actus alicuius potentiæ rationalis. Quæ autem sit potentia hæc investigamus. Pro hac felicissima prole decertant; & quidem potentissimis armis; intellectus, voluntasque, quarum potens potentiarum luctamen in varias sententias compullit abire Doctores.

Prima sententia tenet orationem esse actum voluntatis. Ita S. Bonaventura, Ocham, Medina Cad. de pœnit. tract. de orat. cap. 2. Secunda sententia partim cum præcedenti convenit, partimque discriminatur. Air enim, quòd dupliciter possumus ad Deum loqui: primò mediis cõceptibus vocum: quod certè est quoddam loqui interiùs; & oratio, prout sic, est actus intellectus. Secundò possumus loqui sine his vocũm conceptibus; solùm concipiendo res, & dirigendo istum conceptum ad Deum; & sic est oratio actus voluntatis, sicut & loquutio Angelorum, quæ in huiusce modi directione consistit. Hunc dicendi modum sternit P. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 3. & 4. Tertia sententia absolutè iudicat, orationem esse actum intellectus. Hæc abs dubio est D. Thomæ locis citatis, & Sanctissimæ Theresiæ in de itinere cap. 25. quos Thomistæ, innumerique alii, sequuntur. Cum quibus

§. I. *Deffenditur sentẽtia Thomistica.*

84. NOstra conclusio: *Oratio est actus intellectus.* Et quia de mente D. Thomæ non licet in hac parte dubitare: Probatur primò conclusio ex Philos. 1. Ethic. dicente: *Ad optima deprecatur ratio.* Ex quo hæc brevis ratio formatur: Oratio est actus po-

potentiæ ad optima deprecantis: atqui hæc potentia est ratio, seu intellectus: ergo. Consequentia est omnino formalis. Minor est Philosophi citati. Maior verò negari non debet: Primò, quia deprecari idem omnino est, ac petere, seu orare. Secundò: quia etsi non essent idem; tamen illa potentia, quæ ad optima deprecatur, est, quæ petit: ergo.

85. Probatur secundò conclusio ex Seraphica Theresia, quæ loco citato ait: Cogitare, & intelligere quid loquimur, & cum quo loquimur, est oratio mentalis: atqui considerare, & intelligere est actus intellectus, & non voluntatis: ergo oratio mentalis actus voluntatis non est; sed intellectus.

86. Probatur tertiò ratione fundamentali: Oratio dicit pro formali ordinem inferioris ad superiorem: ergo est actus intellectus. Cōsequentiam nullus Thomista negabit; cùm sit Thomisticum dogma, vbique à D. Thomâ assertum, quod sumit vt fundamentum ad docendum locis citatis, orationem esse actum intellectus; ex hoc nempe, quòd dicit ordinationem, & ordinatio est opus rationis. Antecedens verò probatur: Oratio nil aliud est, quàm actus hominis propriam miseriam cognoscentis, & illam coram Deo manifestantis: sed hoc, quod est hominem in Deum dirigere suam indigentiam, eam manifestando, dicit pro formali ordinationem hominis ad Deum: ergo.

87. Confirmatur primò: Nam vt suprà dicebamus, oratio est *alicuius, ad aliquem, de re aliqua*, hoc est, est hominis indigentis ad Deum subvenire potentem circa necessitatem aliquam, quâ talis homo gravatur, & â qua exire desiderat: sed ex hoc sequitur, quòd oratio dicat de formali ordinationē: ergo. Probatur minor: Oratio nequit consistere in homine indigente, nec in indigentia hominis, nec in desiderio remedii, nec denique in Deo ipso; hæc enim omnia de materiali se habent: quod vel ex eo demonstratur, quòd ante orationem illa omnia dantur: ergo consistit in ordinatione illa, qua homo refert suam indigentiam in Deum, qui est terminus talis referentiæ. Patet ista: quia non remanet aliud, in quo consistere possit.

88. Confirmatur secundò: Oratio est eius potentiæ, & dicit pro formali idem, ac imperium: at imperium est actus intellectus formaliter ordinātis: ergo & oratio. Minor supponi nunc debet, nè ad extranea peregrinemur. Maior verò est expressa D. Thomæ pluribus in locis; immo loco cit. ex 2. 2. ait: quòd idem actus, qui relatè ad inferiores est imperium, & respectu æqualiū est petitio; si referatur ad Deū, est deprecatio, seu oratio.

§. II. *Obiectiones.*

89. Mirum est quot viis adversarii Auctores has rationes conati sint arietare. Alii enim asserunt, imperium esse actum voluntatis. Alii verò autumāt, esse simul, & ex æquo actum voluntatis, & intellectus. Ast cùm, vt dictum est, hoc debeat in præsentiarum supponi, omittimus obiectiones ab hoc principio venientes, quibus opponimus nostros Salmant: tract. 4. disp. 2. dub. 2. vbi quicquid ab hac parte nocere potest, solutum est. Cæterùm nè omnia omittamus, contra dictam fundamentalem rationem

90. Obiicies primò: Vnum ad aliud ordinare est opus voluntatis: ergo si oratio dicit hanc ordinationem erit voluntatis actus. Antecedens probatur ex D. Thom. 1. part. quæst. 107. art. 1. vbi cùm præmisisset intelligibile esse in intelligente tripliciter; nempe habitualiter, in actu, & vt ad aliud relatum, subdit: *de secundo gradu transfertur in tertium per voluntatem: nam per voluntatem conceptus mentis ordinatur ad alterum*: ergo.

91. Respondetur negando antecedens. Ad probationem explicetur D. Thomas hac distinctione: *per voluntatem ordinatur* originativè, est verum: formaliter, falsum est. Itaque inter intellectum & voluntatem datur mutua dependentia in elicientia suorum actuum: ita, quòd actus, qui formali-

maliter est â voluntate, radicaliter, seu originativè est ab intellectu, & è contra. Exemplum primi habes in electione, de qua suprà egimus tom. 1. libro 2. Hanc enim nemo negat esse actum voluntatis, quem tamen originativè causat intellectus:quia ex quo per consilium media suggetit, quibus finem voluntas obtineat, potest hæc eligere; aliter nunquàm electura. Vnde electio initiatur in intellectu; non tamen est actus eius, sed voluntatis: *Quia perficitur electio in motu quodam animæ ad bonum, quod eligitur; & ideò electio actus est appetitivæ potentiæ.* Ait D. Thom. 1. 2. quæst. 13. art. 1. quid autem sit id, in quo perficitur electio tradidit ipse Angelicus Præceptor quæst. 22. de verit. art. 15. Videnda tamen est combinatio, quam dicto lib. 2. fecimus actuum voluntatis, & intellectus, vt horum veritas faciliùs percipiatur.

Hoc ipsum, quod de voluntate diximus, invenitur in actibus intellectus. Imperium v. g. quamquàm originetur â voluntate, elicitur ab intellectu: Non enim potest intellectus imperare, nisi quod voluntas vult. Verùm quia hoc requirit cognitionem rei præceptæ, & subditorum, quibus præcipitur; nè cæco, & imprudenti modo præcipiatur: proptereà requiritur actus intellectus, qui hoc faciat. Voluntas enim, vtpotè cæca, hæc videre non potest. Quarè autem cùm electio, impetium, & idem intellige de illa ordinatione, de qua obiectio loquitur, ac de aliis actibus, dependeant simul â voluntate, & intellectu; & nihilominùs non vtrique potentiæ formaliter attribuatur: res est nimiùm Scholastica, & quæ modò supponi debet: licèt non semel occasio se se offeret dicendi aliquid circa illam. Videantur interim Salmant. citati.

Maneat ergo, quòd licèt imperium, & ordinatio illa, sint â voluntate, vt â movente intellectum, & ab hoc, vt â potentia mota; atque adeò formaliter, & elicitivè: tamen cum hoc stat, vt non rarò, nec sine proprietate, dicantur actus voluntatis propter dicta. Et sic loquutus est D. Thomas loco allegato, & aliis pluribus. Vnde in hoc sensu dixit, quòd conceptus mentis *per voluntatem ordinatur*.

92. Obiicies secundò: Oratio est ens reale: ergo non consistit in ordine necessariò dependente ab intellectu: ergo ab alia potentia fieri potest. Probatur prima consequentia: Ordo necessariò dependens ab intellectu ens rationis est: ergo oratio non consistit in ordine necessariò ab intellectu dependente. Antecedens probatur: Vel ille ordo habet esse antequàm intelligatur; vel non? Si non: ergo est ens in anima; hæc siquidem est entis in anima definitio. Si sic: ergo non dependet ab intellectu.

93. Respondetur negando consequentiam: Ad probationem distinguatur antecedēs: *ab intellectu* speculativo, transeat: â practico, nego antecedens. Hic ordo non ponitur dependens ab intellectu speculativo, sed â practico; vnde non est cur quis illum fictum suspicetur. Ratio huius est differentia intellectus speculativi â practico. Finis illius, vt suprà dictum est, est veritas: istius verò finis est operatio. Vnde licèt ordinatio, seu relatio ab speculativo facta, sit ficta; quia illam efformat solùm, vt cognoscat; eòque subiectivè nihil est; nec habet aliud esse, præter quàm obiici. Practicus verò suas relationes format, vt operetur, & vt iis mediis formalizet res: vnde tales relationes sunt aliquid realiter operabile, & extra intellectū: vt videre est in Artifice domum construente, qui priùs ideam ipsius format, deinde illam exequitur, ponens ad extra inter ligna, & lapides illum ipsum ordinem, quem in mente formavit. Nemoq; dicet illum ordinem fictum esse, etsi ab intellectu dependeat, qui sanè non causat lapides, & ligna; sed ea tali dispositione ordinat, vt ex illis sic dispositis domus resultet. Videatur Sapientissimus Magister Ioannes â Sto. Thoma 2. 2. quæst. 83. art. 1.

94. Obiicies tertiò: Oratio nequit esse actus impetii: ergo data doctrina non est vera. Probatur antec. Oratio

est

est actus supplicantis; imperium verò iubentis: sed supplicare, & iubere toto cœlo distant: ergo.

95. Respondetur distinguēdo antecedens: *Imperii* deprecativi, negetur: aliter sumpti, concedatur. Certum est orationem non esse imperium, nec nos tale quid asseruimus. Dicitur autem oratio imperium deprecativum ob similitudinem, quam habet cum imperio: quia, sicut imperium explicatur per verba modi imperativi, *vt fac nos, quæsumus: præsta quæsumus: Exaudi nos, Deus.* Et ob hanc convenientiam in procedendo dicitur imperium depræcativum. Imperium quidem, quia sub formula imperii datur: Depræcativum, quia non imperat, sed precatur. Præcipua tamen convenientia, quoad præsens, consistit in eo, quòd, sicut imperium est delatio, seu manifestatio voluntatis superioris facta subditis, vt rem imperatam faciant: ita oratio est manifestatio voluntatis inferioris facta Deo, vt rem petitam concedat. Vnde voluntas est, quæ movet; & intellectus est, qui hanc voluntatis motionem intimat dirigendo, & dirigit intimando: quòd si hæc intimatio fiat aliis personis præcipienti subditis, dicitur imperium politicum: si fiat aliis potentiis eiusdem personæ imperantis, dicitur imperium monasticum: si autem fiat Deo, dicitur imperium deprecativum.

96. Si dicas: Voluntatem imperare intellectui, & aliis potentiis inferioribus, imò, & sibi: ergo hoc non convenit intellectui.

Respondetur: Voluntatem movere intellectum quoad exercitium actus: quia facit illum tendere in obiectum, in quo intellectus ipse ordinem introducit: similiterque alias potentias movet medio vsu; imò & se ipsam movet. Verū ad hæc omnia movet, postquàm supponit ordinationem, quæ â solo intellectu causari potest. Et quia voluntas modo dicto movet, dicitur imperare; non quia imperium, aut ordo sint ab illa.

97. Replicabis: Ergo actus obedientiæ (idem est de pluribus aliis) est actus intellectus. Probas consequentiam: Actus respiciens formaliter ordinationem est per nos actus intellectus: sic est obedientiæ actus; ordinat siquidem hominem ad Deum, illum subiiciendo: ergo.

Respondetur negando consequentiam. Non enim quævis subiectio ad alium est ordinatio intellectus; sed illa, quæ fit intimando, & disponendo aliquid faciendum ab eo, cui talis intimatio fit. Et hoc fit media oratione, vel vt propriùs loquar, est oratio, actusque intellectus. Subiici verò Deo vt Superiori, præsuponit Deum præcipientem; atque adeò differt ab oratione.

98. Instas: Quod correspondet *præcipere* se teneti ex parte superioris, est ex parte inferioris, *obedire*: ergo si *præcipere* est imperium, sive politicum, sive monasticum; *obedire* erit imperium deprecativum.

Respondetur negando consequentiam. Reciproca enim correspondentia inter præcipientem, & obtemperantem stat in eo, quòd sicut superior ostendit medio actu intellectus voluntatem, quam habet, vt hoc, aut illud fiat: ita inferior voluntate paret: nec enim præcepta respiciunt intellectum; sed voluntatem; quia respiciunt libertatem. In quo mira consonantia reperitur: nam sicut qui orat, non intendit movere intellectum Dei; sed eius voluntatem, vt illi faveat, (absurdum quippe foret intelligere, orantem dirigere suam petitionem, vt Deus illam cognoscat) atque adeò tendit ad movendam voluntatem Divinam: pariformiter Deus præcipiens non intendit cognitionem sui præcepti; sed executionem, quæ fit per voluntatem.

§. III. *Vltima ratio pro conclusione.*

99. Statutam conclusionem satis, superque communitam iudicamus: Verùm aliam rationē adiiciemus, quæ proximiùs ad mysticam orationem accedit. Probatur ergo vltimò, & efficaciter ex ipsa nominis etymologia: Oratio mentalis dicitur

citur â mente; seu intellectu: ergo est actus eius. Antecedens patet, non enim poterunt adversarii aliam rationem huius denominationis assignare. Et consequentia probatur primò : Quia non est assignabile aliud fundamētum, vt dicatur mentalis, nisi quia est actus mentis. Secundò probatur â paritate: Ideò oratio vocalis sic dicitur, quia est actus oris : ergo mentalis sic dicitur, quia est actus mentis.

100. Confirmatur: Quia, vt ex Casiodoro ait D. Thom. oratio dicitur, *quasi oris ratio*, hoc est, est actus rationis explicatus per os: ergo cùm intellectus sit ratio, sequitur, quòd oratio est actus intellectus, ore explicatus.

101. Dices primò: Argumentum ab etymologia est omnino inefficax, vt asserunt Nostri Complut. in Log. disp. 12. quæst. 1. num. 6. ergo rationes factæ non tenent. Antecedens constat ex iis, quæ dicti Patres ibi docent: Nempe, quòd quamvìs substantia dicatur â substando; eius tamen essentia non consistit in hoc: priùs enim substantia est, quàm aliis substet: ergo sic, licèt oratio mētalis dicatur á mente, non sequitur, quòd sit actus eius.

102. Dices secundò: Mens, â qua oratio dicitur mentalis, non est intellectus; sed anima: ergo ex ratione facta solùm habetur, orationem esse actum animæ, operantis media aliqua virtute rationali : ergo cùm anima, prout rationalis, non solùm operetur medio intellectu, sed etiam media voluntate, non est cur oratio dicatur actus, non voluntatis, sed intellectus.

103. Dices tertiò contra confirmationem: Quia inibi loquitur Divus Thomas de oratione vocali, non de mentali: ergo ex adducta auctoritate non habetur, quòd oratio mentalis sit actus intellectus.

104. Respondetur ad primam distinguendo antecedens : *Ab etymologia* signante proprietatem; seu effectum, concedatur: essentiam signante, negetur, etymologia est duplex : alia, quæ derivatur ab ipsa natura rei nominatæ; & alia, quæ sumitur ab ipsius proprietate, seu effectu. Ex prima colligitur essentia: ex secunda verò non infertur. Manifestum exemplum nobis offert substantia ipsa in oppositum adducta. Substantia enim, vt ait D. Isidorus lib. 2. orig. cap. 27. dicitur, & â subsistendo in se, & â substando aliis. Aliter tamen, & aliter; nam substare signat substantiæ proprietatem; subsistere verò essentiam: vnde bene arguitur: *Substantia dicitur à subsistendo in se: ergo subsistere in se est essentia substantiæ.* Non tamen: *Substātia dicitur à substando: ergo hæc est eius essentia.* Ob rationem dictam hæc non valet. Vnde, cùm oratio dicatur mentalis ab essentia ipsius orationis, vt ex dictis patet, proptereà argumentum factum verè est efficax.

105. Ad secundam respondetur: Orationem dici quidem mentalem â mente, & mentis nomine hìc sumitur intellectus. Primò, quia ad sic sentiendum edocemur â D. Thoma, qui loco citato ex sentent. art. 1. quæstiunc. 2. ad secudum referens definitionem, de qua egimus quæst. 1. ait: Orationem esse *ascensum intellectus in Deum.* Et dicta q. 83. art. 1. in corp. concludit. *Damascenus dicit, quòd oratio est ascensus mentis in Deum.* Ecce D. Thom. apud quem indubitatum est, orationem esse actum intellectus, indifferenter & nomine intellectus, & mentis nomine vtentem in definitione orationis: quod non faceret, si nomine mentis aliquid diversum ab intellectu conciperet.

Itidem idem Angelicus Præceptor hoc clarissimè docuit 1. p. q. 79. art. 9. ad 4. his verbis: *Diiudicare verò; vel mensurare est actus intellectus applicantis principia certa ad examinationem propositorum: & ex hoc sumitur nomen mentis.*

Denique Doctores Mystici hoc ipsum sentiunt intellectum mentem nominantes; & voluntatem, quia ad mentem subsequitur, apicem mentis dicentes. Videatur Noster Fr. Ioseph â Spiritu Sancto in sua catena myst. fol. 3:

Ex

Ex quibus omnibus robur ingens accipit nostra ratio: siquidem ex illis habetur primò: Nomen mentis positum in definitione orationis sumi pro intellectu, vt patet ex D. Thom. citato. Secundò habetur, nomen mentis desumi ex actu *intellectus applicantis principia certa ad aliorum examinationem*: vnde soli intellectui convenit propriè ratio *mentis*. Tertiò habetur apud Mystas solum intellectum *mentis* nomine nominari: ergo si oratio mentalis est actus mentis, vt omnes fatentur, sequitur, quòd sit actus intellectus.

106. Ad tertiũ respondetur: Orationem in communi esse *oris rationem*, vt patet ex allegata auctoritate. Os autem, sicut & oratio, dividitur in mentale; seu spirituale; & in vocale; seu corporeum. Os spirituale loquitur mentalem orationem: os corporeum loquitur orationem vocalem. Dari os corporeum proferens orationẽ vocalem, nullum latet. Dari etiam os spirituale, quod mentalem orationem loquatur, certum est. Quod autem sit hoc spirituale? David docet, dum dicit: *Os iusti meditabitur sapientiam.* Ecce asserit os spirituale illud esse, quod meditatur. Vnde, cùm meditatio sit certissimè actus intellectus, vt vel ipsi adversarii nobiscum tenent; sequitur, quòd intellectus est os spirituale, per quod orantes mentaliter loquimur cum Deo. Vnde dicta auctoritas Casiodori, & ostendit orationem esse rationis actum, & eam pro diversitate oris dividi in mẽtalem, vocalemque.

107. Consultò opinionis supra dictæ Suarez non meminimus, vt impugnaremus: Quia hoc ex dictis affatim esse factum iudicamus. Ipse enim movetur ad asserendum, orationem esse aliquoties actum voluntatis; quia huius potentiæ est proprios conceptus ad personam, cum qua loquitur, ordinare. Vnde, cùm ex dictis constet, hanc ordinationem voluntatis non esse: tempus tererem, si in huius opinionis oppugnatione immorarer. Eò, vel maximè, quia solutio argumentorum, quæ pro stabilienda illa sua cogitatione efformat Suarius, erit clarissima ipsius impugnatio.

§. IV. *Argumenta.*

108. Arguitur primò: Clamor indigentis, quem Deus exaudit, est oratio: hic clamor est actus voluntatis: ergo & oratio. Probatur minor: Clamor ille est desiderium: at desiderium est actus voluntatis: ergo. Probatur maior ex illo psalm. 9. *Desiderium pauperum exaudivit Dominus.*

109. Confirmatur ex Magno Augustino ennarrat. in Psam. 37. vbi ait: *Ipsum desiderium tuum oratio tua est*: ergo oratio desiderium clamantis est.

Respondetur ad argumentum, & confirmationem: Dictas auctoritates, & plures alias, quibus chartas opplent adversarii, continere sensum, vel causalem, vel materialem; non formalem. Vnde, cùm dicunt: desiderium esse orationem, & exaudiri à Deo; solùm asserunt orationem originari à desiderio: ea enim petimus, quæ habere desideramus: atque ideò nostrum desiderium causat nostram orationẽ: & quia idem causare se ipsum non potest, infertur, orationem aliud quid à desiderio esse.

110. Arguitur secundò: Intellectus alias operationes non habet præter simplicem apprehensionem, iudicium, & discursum: sed ad nullam istarum potest oratio pertinere: ergo non est actus intellectus.

111. Respondetur ex D. Thom. dicta q. 83. art. 1. ad 3. Divisionem illam esse operationum intellectus specularivi. Intellectus verò practicus plures alias operationes habet, vt vidimus lib. 1. oratio autem nõ ad intellectum speculativum; sed ad practicum pertinet, vt diximus num. 93.

112. Dices: Si aliqua intellectus operatio esset oratio, maximè illa, quæ loquutio est; quia oratio, vt num. 24. ex Augustino vidimus, est loquutio: atqui hæc non est oratio: ergo. Probatur minor: Loquutio, quæ est actus intellectus, est ad se ipsum: sed oratio est lo-

loquutio ad alium: ergo. Maiorem probat Patet Suarez ex D. Thom. 1. p. quæst. 107. art. 1. vbi ait,quòd quando mens considerat actu; quod habet in habitu, loquitur sibi: ergo.

Respondetur negando minorem, ad probationem distinguatur maior: *Loquutio* purè exiens ab intellectu, concedatur: supponens motionem voluntatis, negetur, sicque glossandus est D. Thom. citatus. Itaque cognitio, quæ purè exit ab intellectu, hoc est, ad quā non præcedit actus voluntatis intellectum movens, vt in alium tendat, vtique est cognitio, qua sibi loquitur intellectus, quiescens in contemplatione rei cognitæ. Verùm illa cognitio, qua, ex motione præcedenti voluntatis, dirigitur, dirigitque alia intellectus in alium, est locutio cum illo alio, ad quem dirigitur: nihil enim aliud per hanc locutionem intelligitur, quàm talis directio: quiaque non potest hæc directio ab alio fieri, quàm ab intellectu, dicimus esse intellectus actum.

113. Arguitur tertiò, & simul replicat Suarez contra dicta: Inter spirituales naturas loquutio nihil aliud est, quàm volitio, per quam loquens vult actum suum ab alio intelligi, viderique: ergo loqui interiùs ad Deum est velle, vt Deus nostrum desiderium videat; quæ locutio erit petitio; si per talem actum simul quis velit, vt Deus tale desiderium expleat.

114. Confirmatur, & declaratur 1. Oratio purè mentalis est similis locutioni Angelorum: sed hæc est actus voluntatis ex prima parte quæst. 107. art. 3. vbi dicitur, Angelos *Solùm loqui ordinando per voluntatem conceptionem suam ad Deum, non vt illi aliquid communicent; sed vt ab eo aliquid accipiant*: ergo.

115. Confirmatur secundò: Non est assignabilis actus intellectus, à quo in oratione pùrè mentali proveniat hæc ordinatio, sitque locutio: ergo non est actus intellectus. Antecedens probatur 1. Supposito desiderio obtinendi rem, actus intellectus, qui dari potest, est cognitio huius desiderii: sed cognitio hæc, cùm terminetur ad ipsum desiderium, non est locutio cum Deo: ergo. *Probatur* secundò idem antecedens: In locutione solùm datur conceptus, sive ratio exprimens, & expressa: sed vtraque hæc ratio pertinet ad voluntatem: ergo. Minor quoad secundam partem nota est: ratio enim expressa est actus voluntaris; nempe desiderium, quod habet orans. Quoad primam verò partem probatur: Ratio exprimens est actus, quo vult suum desiderium in conspectu Dei repræsentare: at hic est actus voluntatis ergo. Probatur minor: Per hoc enim, quòd voluntas velit suum desiderium repræsentare coram Deo, ordinat suum conceptum, suumq desiderium ad Deum; atq adeò exprimit suā voluntatē: ergo.

116. Hæc legere placuit è plurimis, quibus Suarez introducere satagit illam suam purè mentalem orationem, quam molitur. Sed certè leviora sunt, quàm ab Eximio Theologo viam novam sternere exambienti sperare possem. Igitur ad argumentum negetur antecedens. Illa enim volitio non est loquutio: Aliud enim est velle audiri, & aliud loqui, vt audiatur: quippe velle aliquid facere, non est facere id, quod vult fieri. Quod adeò verum est, vt id, quod Suarez reputat eumdem actum, dicamus non solùm esse actus diversos, verùm etiam asserimus à diversis habitibus provenire: immo & à diversis potentiis originari. Quod docet D. Thomas dicta quæst. 83. art. 3. ad 2. vbi ait: *Desiderare quidem cadit sub præcepto Charitatis: petere autem sub præcepto Religionis*. Vbi, vt vides, desiderium loquendi provenire à Charitate dicit; atque adeò à voluntate: est enim Charitas, à qua oritur desiderium petendi ea, quibus indigemus. Petere verò ea, quæ desideramus, ad Religionem reducit, & ad intellectum, vt statuerat art. 1. eiusdem quæstionis.

Quod, licèt fateatur Suarez ita esse in oratione, quæ purè mentalis non est: negat tamen de illa,quā purè mentalem appellat. Nos autem phantasticam illam divisionem reputantes, de om-

omni oratione dicimus, esse actum intellectus. Ratioque in oratione purè mentali est eadem, ac in illa, quæ purè mentalis non est: quippe, licèt natura spiritualis velit actum suum ab alio audiri, viderique; si aliud non faciat, non adhuc loquitur: sicut enim potest audiens, quamquàm velit, non audire; sic potest & indigens, quamvis desideret petere, non postulare.

117. Si dicas: Hoc verum esse de voluntate inefficaci; seu conditionato desiderio petendi; non autem de absoluto, quia si hoc datur, non potest non dari petitio: ergo hæc est actus voluntatis efficacis.

118. Respondetur ex doctrina ipsius Suarez, num. 10. negando antecedens. Ad probationem insertam dicas primò: Quòd ad voluntatem efficacem, seu absolutam, habendi aliquid non sequitur infallibiliter petitio: si namque desiderans cognoscat, se alia via diversa à petitione posse consequi, quod desiderat: v. g. amici interpositione, superioris imperio, aut Dei inspiratione; tunc non petit: quia, cùm petitio ad obtinendum dirigatur; si alia via haberi potest idipsum, quod desideratur, nō infallibiliter petitio sequitur. Et ratio à priori ea est: quia, cùm aliquis finis per diversa media obtineri valet; quamquàm voluntas in illum tendere decernat, non cogitur hoc, aut alio medio determinatè uti; sed potest quodcunque indifferenter eligere, prout voluerit. Vnde si voluntas potest diversis mediis obtinere, quo eget ex desiderio habendi, non rectè infertur necessitas postulandi.

Adde: Quòd licèt ad desiderium absolutum petendi sequatur certò petitio: non tamen sequitur, quòd petitio sit illa voluntas efficax petendi: si namque idem forent, non inferret voluntas petitionem: Vnde, cùm petitio sit effectus voluntatis desiderantis, planè sequitur realiter inter se differre.

119. Ex dictis, quæ sunt ad mentem Suarii præcitati, habetur, quid dicendum sit pro completa huius sui argumenti solutione. Potest enim dari in oratione purè mentali voluntas absoluta habendi aliquid, desideriumque, vt Deus illam voluntatem expleat: cum quo stat, quòd non adhuc intelligatur petitio: primò, quia potest illa voluntas aliis mediis expleri. Secundò, quia licèt sola petitione explenda sit, adhuc non datur petitio: hæc enim est illius voluntatis effectus, vt dictum est: eòque ex hoc non habetur, quòd sit actus voluntatis; sed quòd ad illam opere intellectus consequatur.

Et sanè haud ægrè cognoscitur, non esse discrimen, quoad hoc, inter orationem, quam Suarez dicit purè mentalem, & aliam: Quia si Angelus inferior velit petere ab aliquo ex pluribus sibi superioribus aliquid: per hoc præcisè, non adhuc datur petitio, quia adhuc non datur determinatio vnius Angeli superioris, ad quem, relictis aliis, petitio fiat. Et insuper facta iam determinatione: dum vni loquitur, alii non audiunt; licèt detur actualis petitio. Quarè hoc? Quia deficit directio illius voluntatis: qua posita, & datur locutio relatè ad illum, ad quem directio fit, & consequenter ille audit. Ex quo sequitur, & quòd petitio sit distincta ab illa efficaci voluntate, & quòd non sit actus potentiæ desiderantis; sed dirigentis.

120. Ad primam confirmationem dato transeat ad maiorem, negetur miminor. Ad auctoritatem D. Thomæ respondetur ex suprà dictis. Ordinationem, seu directionem vnius ad alium esse actum voluntatis solùm præsuppositivè. Et miramur Suarium quærere in D. Thoma subsidium in re evidenter opposita Sanctissimo Præceptori, quem, si legisset articulo immediatè sequenti ad illum, quem pro se adducit, non tanta animositate duceretur. Sic enim ait Angelicus Doctor loco citato art. 4. *Locutio Angeli in intellectuali operatione consistit.* Similia habet q. 9. de verit. art. 4. ad 9. Vnde Suarez potest quidem sua sensa defendere; sed communem Magistrum non offendat.

121. Ad secundam confirmationem negetur antecedens. Ad primam pro-

probationem negetur maior: Supposito enim in voluntate desiderio obtinendi, sequitur ex motione ipsius voluntatis in intellectu cognitio directa, qua cognoscimus exprimendo, ordinandoque nostram cognitionem ad alium, cui manifestare intẽdimus indigentiam nostram. Quod vt altè penetres, memento: nos dupliciter posse cognoscere: scilicet, & nobis, & aliis. Cognitio, qua nobis cognoscimus, prærequirit actum voluntatis, quo volumus pro nobis cognoscere, ad quam voluntatem sequitur cognitio pro nobis, qua media, non aliis, sed nobis ipsis loquimur. Cognitio verò, qua aliis cognoscimus, supponit actum voluntatis, quo volumus in ordine ad alios cognoscere, & hic actus movet ad cognitionem, qua illis aliis loquimur. Vnde clarè percipitur, quòd ad desiderium obtinendi rem non sequitur cognitio ipsius desiderii; sed cognitio dirigens desiderium ipsum in eum, à quo consequi sperat, quod non habet.

122. Si dicas: Deum non indigere hac directione, vt indigentiam cognoscat. ¶ Respondetur: Orationem nostram non fieri ad Deum; quia hic ea indigeat, vt intelligat. Requiritur tamen directio illa, vt indigens loquatur, exprimens ordinationem, & dispositionem eius, quod per superiorem fieri vult, eique subiiciatur.

123. Ad secundam probationem illius antecedentis secundæ cõfirmationis negetur maior. Aliud est enim velle repræsentare suum desiderium; aliud verò de facto repræsentare, seu exprimere, vt multoties dictum est.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm Oratio eliciatur à virtute Religionis?

NOn bene positionem aliquam firmavit, qui salebras in eam emergentes non elisit; aliter id ipsum, quod fecit, infectum abs dubio lamẽtabitur. Simile mihi eveniret, si hanc quæstionem non excitarem. Quæstionis anteactæ assertum, vt potui, communivi, & ab aliquibus argumentis vindicavi; sed restat aliud adeò vrgens, vt solo eo, solo æquanda, constructa fabrica ruat, ni paretur modus, quo robustum hoc telum proteletur. Ad hoc ergo quæstio præsens excitatur, in qua ferocientes impetus conabimur cicurare.

§. I. *Prælibantur aliqua, & referuntur sententiæ.*

124. QVadrupliciter potest virtus aliqua influere formaliter in aliquem actum. Primò ita vt inter virtutem influentem, & actum medient potentia alia diversa ab ea, in qua illa virtus residet, & etiam alia virtus. Secundò ita vt sola virtus mediet; sed non potentia. Tertiò ita vt potentia mediet, & non virtus. Quartò denique ita vt nec virtus, nec potentia medict. Exemplis rem illustro.

In actum fidei, directum in Deum finem supernaturalẽ, influit formaliter charitas, cuius est Deum, vt finem supernaturalem respicere. Taliter tamen influit, quòd inter ipsam charitatem, & fidei actum mediant & habitus fidei, & intellectus, à quibus ille actus elicitur. Etiam ipsa charitas influit in actum humilitatis eodem modo Deum respicientis: at inter talem actum, & charitatem, licèt mediet habitus humilitatis; nulla tamen potentia mediat: quia charitas, & humilitas pertinent ad voluntatem.

Similiter fides, & pœnitentia influunt formaliter, illa in externam fidei confessionem; & hæc in confessionem peccatorum: Inter quas virtutes, & dictas confessiones mediant facultates, seu potentiæ externæ, quibus eæ confessiones fiunt: nulla tamen mediat virtus. Quod docet D. Thom. tum 2. 2. q. 3. art. 1. ad 3. tum in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 2. quæstiũc. 5. vbi, licèt cognoscat

cat diversitatem potentiæ, fiunt enim illæ confessiones ab ore, & lingua; non tamen admittit diversitatem virtutum; sed â fide, & pœnitentia asserit provenire.

Tandem charitatis habitus influit in suum actum charitatis; quin virtus, aut potentia mediet, vt de se notum est.

125. Quibus scitis, eaq́ ad rē nostram applicātes, dicimus, quòd quando inter potentiam influentem, & actū mediant alia potentia, aliaque virtus; vel sola virtus mediat, etsi non mediet potentia, tunc ille actus non est proprius illius virtutis mediatè influentis; atque adeò nō elicitur ab illa; sed imperatur: vt patet in dictis actibus fidei, & humilitatis, qui ob hanc rationem â charitate solùm imperantur; non autem eliciuntur. Eadem certitudine supponendum est, quòd quando nec potentia, nec virtus mediat; tunc actus est ita proprius virtutis influentis, vt ab ea eliciatur.

Vnde tota difficultas devolvitur ad virtutem influentem sine mediatione alterius virtutis, quamquàm potentia mediet, quæ difficultas excitatur propter virtutem Religionis, â qua oratio elici dicitur: quia, cùm Religio sit in voluntate, & oratio, vt patet ex tota quæstione præcedenti, sit actus intellectus, vix percipitur, quòd oratio â Religione eliciatur. Hæc difficultas admodùm gravis est, & *quæ non videtur hucusque vsque ad fundamentum exinanita*. Verba sunt Sapientissimi Magistri Ioannis â Sancto Thoma 2. 2. quæst. 81. art. 4. eiusque gravitas in varias sententias Auctores Mysticos, & Scholasticos divisit.

Prima negat, orationem elici â virtute Religionis. Auctores huius opinionis non parùm inter se discriminātur; conveniunt tamen in hoc, quòd Religio non elicit orationē. Sic Alensis 4. p. quæst. 88. Gab. sup. Can. lect. 49. Medina C. de orat. dub. 2. & alii. Secunda oppositum tenet, quæ abs dubio est D. Thom. locis sæpe citatis: sic etiam sentit Seraphica Theresia in de Via perfectionis cap. 30. explicans illud orationis Dominicæ, nempe: *Sanctificetur nomen tuum.* Et lib. vitæ cap. 11. Sequuntur hanc opinionem communiter Thomistæ.

§. II. *Statuitur nostra Conclusio.*

126. Nostra Conclusio: *Oratio elicitur â Religione*. Probatur primò ex illo psalm. 140. vbi ait David: *Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* Ex quibus verbis hæc ratio conficitur: Directio orationis in Deum est sicut directio incensi, quod in odorem suavitatis Domino offertur: sed incensi oblatio propriè est â virtute Religionis: ergo oratio â Religione producitur propriè, hoc est elicitivè. Maior constat ex verbis adductis psalmi. Minor verò continet doctrinam glossæ â Divo Thoma approbatam 2. 2. quæst. 83. art. 3. in argumento, *Sed contra,* quam adducit ad probandum, orationem â Religione elici.

127. Deinde probatur conclusio ratione fundamentali D. Thomæ eodem art. 3. in corp. ad hanc formam redacta: Oratio exhibet Deo formaliter cultum, & reverentiam: ergo elicitur â Religione. Antecedens patet ex suprà dictis, vbi pluries diximus, orationem præstare formaliter Deo cultum; quia illum omnipotentem, & pium confitetur, & illi se subiicit, nobilissimum donum, nempe mentem propriam, sacrificando. Præterquàm quòd ipsum antecedens est expræssum D. Thom. dicentis loco citato: *Ad Religionem propriè pertinet reverentiam, & honorem Deo exhibere.*

Iam verò probatur consequentia: Actus exhibēs formaliter cultum Deo elicitur â Religione: ergo si oratio hoc facit, â Religione elicitur. Antecedēs probatur primò ex D. Thoma dicente: *Omnia illa, per quæ Deo reverentia exhibetur, pertinent ad Religionem.* Secundò probatur idem antecedens: Actus, qui specificat Religionem, & specificatur ab obiecto Religionis, elicitur â Religione: actus exhibens formaliter cultum Deo specificat Religionem, & ab

ip-

ipsius obiecto specificatur: ergo. Consequentia est omnino formalis. Maior inde patet: Quia implicat attingi obiectum formale alicuius potentiæ, vel habitus, nisi ab actibus propriis habitus, vel potentiæ, cuius proprium est illud obiectum. Et quia habitus, sicut & potentia, non specificatur ab obiecto immediatè, sed mediante actu; proptereà idem actus, qui specificatur ab obiecto habitus, ipsum habitum specificat: vnde verum est, quòd actus, qui specificatur ab obiecto Religionis, illã specificat; ac per consequens elicitur ab illa.

Iam verò minor negari non debet: Quia actus, per quem Religio attingit suum obiectum formale, & specificatur ab ipso obiecto, & specificat Religionem, vt patet ex modò dictis: atqui actus exhibẽs formaliter cultum Deo est, per quem Religio attingit suum obiectum formale; siquidem cultus ille est obiectum formale Religionis: Vnde hæc definitur: *Virtus, quæ debitum cultum Deo tribuit tamquàm primo omnium principio*: ergo tenet minor.

128. Confirmatur primò: Religio influit formaliter in actum orationis: ergo illum elicit. Antecedens admittitur à Proceribus sententiæ nobis adversæ. Et consequentia probatur: Virtus influens formaliter in aliquem actum, vel illum imperat, vel elicit; nec datur alius modus formaliter influendi: atqui Religio non imperat actus orationis: ergo elicit. Cætera constant, & minor probatur: Prænotando discrimen, præ oculis habendum, quod est inter virtutem elicientem, & imperantem. Etenim virtus eliciens aliquem actum illum ordinat in finem intrinsecum, seu obiectum specificativum ipsius. Virtus autem imperans ordinat actum imperatum in finem extrinsecum ipsi actui. Vt patet in charitate, cuius actus elicitus, nempe amor, dirigitur in finem sibi intrinsecum à charitate. Imò charitas ipsa, medio suo elicito actu, attingit obiectum specificativum vtriusque. Actum verò imperatum non dirigit in finem intrinsecũ actus; sed in proptium charitatis finem, qui actui extrinsecus est. Radix huius doctrinæ ea est: quòd virtus eliciens actum dat illi primum suum, & essentiale esse: vnde, cùm esse specificativum actus veniat ab obiecto, seu termino intrinseco ipsius; proptereà idem est illum elicere, ac in talem terminum ordinare. Virtus autem imperans supponit actum; atque adeò & ipsius specificum esse: quare influxus, quem in illum præstat, non est, vt in finem intrinsecum dirigat; sed vt in extrinsecum ordinet. Perpetuus est Angelicus Doctor in hoc discrimen statuendo. Videatur in 3. dist. 27. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 3. & in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 1. quæstiunc. 3. vbi ait: *Actus ab illa virtute elicitur, qui secum convenit in propria ratione obiecti.* Ex his ergo

Probatur illa minor primò: Quia Religio dat primum, & specificum esse actui orationis, vt virtuoso, qualiter de illo loquimur: ergo illum elicit. Consequentia constat ex immediatè dictis. Et antecedens probatur: Esse specificum orationis est exhibere Deo cultum mentem sacrificando: atqui hoc habet oratio à Religione, cuius est Deo cultum exhibere: ergo. ¶ Probatur secundò illa minor: Cùm actus convenit in propria ratione obiecti cum virtute in illum influente, tunc virtus non imperat; sed elicit actum, vt modò ex D. Thoma vidimus: at oratio convenit cum Religione in propria ratione obiecti; siquidem vtraque respicit eumdem cultum: ergo.

§. III. *Argumenta.*

129. ARguitur primò: Actus intellectus nequit elici ab habitu residente in voluntate: ergo oratio, quæ actus est intellectus, nequit elici à Religione, quæ in volũtate residet. Probatur antecedens: Habitus elicit actum, ad quem concurrit, elevando potentiam: at habitus illam solùm potentiam elevat, in qua est: ergo.

130. Confirmatur primò: Intellectus est potentia consummativa orationis: ergo in eo debet residere virtus,

quæ

quæ ad eius elicientiam concurrit. Ergo hæc virtus non est Religio. Hæc secunda consequentia constat ex prima, quæ patet ex eo, quod communiter dicitur, nempe, quòd virtus ponitur in potentia consummativa operis. Antecedens verò probatur. Quia nihil aliud intelligitur per potentiam consummativam operis, nisi potentia elicitiva illius operis, cuius est elicitiva: ergo.

131. Confirmatur secundò: Mediatio obest elicientiæ: at inter Religionem, & orationem mediat intellectus: ergo nequit Religio orationem elicere. Probatur maior: Si namque mediatio non obesset, posset virtus elicere actum, etsi alia virtus mediatet: at hoc est falsum, vt patet ex numero 125. ergo.

132. Respondetur argumento negando antecedens. Ad probationem negetur minor, vel claritatis gratia distinguatur: *In qua est*, sive formaliter, sive per virtutem ab illo derivatam, concedatur: formaliter præcisè, negetur. Duplici modo est habitus in aliqua potentia, & vtroque est potentiæ elevativus. Primo modo est formaliter in se: & hoc modo Religio est in voluntate, eamque elevat, vt suos actus eliciat. Secundo modo est per virtutem â se decisam; qualiter in instrumentis est principale agens: & hoc modo est Religio in intellectu; siquidè illi imprimit motionem quamdam, media qua intellectus actum orationis producit.

Quæ, quia sunt præsentis controversiæ cardo, ampliùs explicare oportet. Etenim oratio & dicit ètitatem physicam, & etiam rectitudinem virtuosam. Entitatem habet ab intellectu, qui illam producit, sine eo, quòd volũtate adiuvante indigeat. Est enim entitas hæc locutio quædam, per quam intellectus propriam indigentiam fatetur. Quæ quidem locutio indifferens omnino est, nec ex huius vi habet, per quod constituatur in esse virtutis. Ast si hæc entitas physica, seu locutio, formalizetur per virtuosam rectitudinem, qua illa locutio elevatur, vt ea expresio indigentiæ fiat coram Deo, eo animo, vt media ipsa expresione, Deo cultus conferatur; iam illa expresio hac rectitudine pulchra, in sacro virtutum canone constituitur. Et hoc est, quod â Religione habet oratio: Quinque hæc rectitudo est de linea voluntatis, vt nemo negat; propterea ab habitu residente in voluntate producitur. Vnde Religio per se ipsam elevat voluntatem; & media motione, quam intellectui imprimit, elevat intellectum, vt vtraque potentia orationem producat, intellectus producens entitatem, & voluntas rectitudinem. Quod & nil aliud retrudit punctum hoc, quod tantùm displicet Doctoribus sententiæ adversæ. Verùm contra dicta

133. Obiicies primò: Implicat Religionem imprimere intellectui motionem, per quam confortetur ad eliciendam orationem, vt virtuosam: ergo data doctrina non tenet. Probatur antecedens. Actio â Religione procedens est immanens: ergo nil potest imprimere intellectui. Patet ista: Quia actio immanens nil potest facere extra propriam potentiam, ad differentiam actionis transeuntis.

134. Obiicies secundò: Si dicta vera sunt, oratio potiùs est actus voluntatis, quàm intellectus: ergo non debet absolutè dici actus intellectus. Probatur antecedens primò: Quia in esse virtutis provenit oratio â voluntate, licèt eius physica entitas sit ab intellectu: ergo potiùs debet dici actus voluntatis; cùm ab ea habeat, quod principale est. ¶ Secundò probatur idem antecedens: Quia, vt patet ex num. 128. eius est actus, â quo habet suum specificum esse: sed esse specificum orationis est â voluntate: ergo. Probatur minor: Esse specificum orationis est esse virtutis ipsius: sed hoc habet â voluntate, â qua formalizatur entitas, quam habet ab intellectu: ergo.

135. Respondetur ad primam obiectionem, ea vtentes omnem Philosophiam evertere. Nil enim certius in ea, quàm reciproca motio, quæ inter intellectum, & voluntatem versatur; cùm

cùm certo certius sit, actus intellectus, & voluntatis immanentes esse. Vnde id ipsum de Religione dicentes respondemus: eius actus esse quidem formaliter immanentes, sed virtualiter transeuntes: quarè virtutem suam imprimunt intellectui, vt ea media operetur.

136. Secunda obiectio cum suis probationibus procedit ex sinistra intelligentia eorum, quæ in præsenti materia omnino inspicienda sunt. Itaque actus procedens ab aliqua potentia, non absolutè sumpta, sed prout ab alia dependet; dependet â duplici illa potentia; ab vna, vt â movente; ab alia verò, vt mota: ita taliter, quòd in potentia mota cōpletur talis actus. Vnde, cùm â duplici illa potentia dependeat, ab vtraq̄ accipit esse, quod vtriusque causalitati correspondet: quarè, cùm illæ potentiæ concurrant, vna vt movens, & alia vt mota, actus habet â potentia movente id, quod formale est: â potentia autem mota habet id, quod est materiale. Ratioque huius ea est: quòd vnumquodque agit, & movet secundùm quod est in actu; agitur tamen, seu movetur secundùm quòd est in potentia: vnde movens, vtpotè in actu, tribuit id, quod est actuale, formale, & specificum, quæ idem quoad præsens sunt. Potentia verò mota, vtpotè in potentia, tribuit id, quod est materiale, entitativum, seu substantiale; hæc enim idem omnino sunt.

Hoc supposito, actus iste â duplici hac potentia dependens, absolutè, & simpliciter tribuitur illi potentiæ, â qua habet, non id, quod est formale; sed id, quod substantiale est. Quod dicimus tum auctoritate, tum ratione ducti. Auctoritate quidem, quia D. Thomas, & cum eo communiter Theologi sic sentiunt, docentes electionem esse absolutè, & simpliciter actum voluntatis, â qua actus electionis habet substantiam: licèt ab intellectu habeat, quod formale est in ipso actu. Simile evenit in actu imperii. Videri debet Angelicus Doctor, 1. 2. q. 13. art. 1. in corp. Vbi hæc clarissimè tradit, vbi loquutus de actu electionis ait: *Ille actus, quo voluntas tendit in aliquid, quod proponitur, vt bonum, ex eo, quod per rationem est ordinatum ad finem, materialiter quidem est voluntatis, formaliter autem rationis. In huiusmodi autem substantia actus materialiter se habet ad ordinem, qui imponitur à superiori potentia; & ideò electio substantialiter non est actus rationis; sed voluntatis. Perficitur enim electio in motu quodam animæ ad bonum, quod eligitur. Vnde manifestè actus est appetitivæ potentiæ.* Ecce D. Thomam electionem absolutè nominātem actum appetitivæ potentiæ: ex eo, quòd ab illa habet substantiam. *Quæ doctrina præ oculis habenda est, quia multoties invenitur apud D. Thomam similis locutio, cuius rationem habes tract. sequēti, disp. 6. à num. 69.* Aiunt doctissimi Salmat. in annotatione ad citatum articulum D. Thomæ: videantur.

137. Ex dictis ergo colligitur regula generalis ad cognoscendum, cui potentiæ, quando plures concurrunt, attribuendus est actus, vt imperanti, & cui vt elicienti: & ex his, quæ tum per se; tum medio aliquo suo habitu, actū eliciunt, habetur, cui attribuendus est talis actus quoad substantiam; cui verò non. Vt imperanti, attribuitur illi potentiæ, quæ concurrit modo dicto numer. 128. Ex iis verò, quæ ad elicientiam concurrunt, alia concurrit, vt superior, & movens; alia verò, vt inferior, & mota: prima tribuit, quod formale est in effectu; secunda autem id, quod est materiale. Quod, præter dicta numero præcedenti de electione, docet clarissimè D. Thomas de verit. q. 14. art. 5. dicens: *Quandocumque duo sunt principia moventia, vel agentia ad invicem ordinata, id, quod in effectu est ab agenti superiori, est sicut formale; quod vero est ab inferiori agenti, est sicut materiale.* Et quia potentiæ tribuenti id, quod materiale, seu substantiale est in actu, attribuitur iste, vt patet ex verbis eiusdem Angelici Doctoris num. antecedenti: propterea actus tribuitur absolutè, & simpliciter potentiæ concurrenti, vt motæ.

Ratioque ibi assignata â S. Thoma hoc

hoc convincit: quia illi potentiæ attribuendus est absolutè actus, in qua iste perficitur, & completur: completur,& perficitur in potentia substantiam actui dante, ac vt motæ concurrente: ergo huius est actus absolutè. Consequentia est formalis. Maior est expressâ Divi Thom. iis verbis: *Perficitur enim electio, &c.* Vbi ex eo, quòd electio perficitur in voluntate, concludit electionem esse voluntatis actum. Minor autem negari non debet.

138. Hanc generalem regulam materiæ præsenti applica, & factam obiectionem, pluresque alias, quibus adversarii vtuntur, contemnes. Intellectus, & voluntas concurrunt ad orationem. Voluntas, vt movens intellectum ad petendum: non enim petit intellectus, nisi quod voluntas desiderat: vnde â voluntate habet oratio id, quod formale est. Intellectus concurrit, vt motus: vnde ab illo habet oratio substantiam: quiaque actus dicitur absolutè eius potentiæ, quæ substantiam tribuit; propterea diximus quæst. præcedenti, orationem esse actum intellectus: & modò asserimus, ipsam orationem elici â Religione residente in voluntate. Per quæ patet ad obiecta. Videantur Salmanticenses citati.

139. Ad primam confirmationem ex num. 130. respondetur 1. dist. antecedens: *Orationis* quoad substantiam, conceditur: quoad rectitudinem, substantiam illam formalizantem, negatur. Et deinde negentur consequentiæ: quia virtus non ponitur in potentia cōsummativa actus quoad substantiam; sed in potentia consummativa actus quoad formale rectitudinis: eò quòd actus quoad substantiam, cùm non superet capacitatem potentiæ, non eget ista virtute confortante: ast, quia in esse virtutis excedit potentiæ vires, indiget virtute vires conferente.

Respondetur secundò: Concesso antecedenti distinguendo primum consequens: *Virtus* in se,& formaliter, nego: in sua motione ab ipsa virtute proveniente, concedo: & sic Religio media sua motione residet in intellectu, quàm in se, & formaliter sumpta, subiectetur in voluntate.

Respondetur tertiò distinguendo idem consequens; *quæ ad eius elicientiam concurrit,* si talis elicientia foret rigorosa, concedo: Cùm non est rigorosa; sed impropriè, seu largè talis, nego consequentiam. Licèt, cùm solùm mediat potentia, detur elicientia; tamen hæc elicientia non est ita propria, ac illa, quæ datur, cùm nec virtus, nec potentia mediant. Et inter hanc duplicem elicientiam hoc interest: quòd elicientia propria requirit virtutem in potentia; at elicientia impropria hanc virtutem non requirit; sed solùm motionem â virtute derivatam. Per quod patet ad secundam confirmationem ex num. 131.

140. Arguitur secundò: Rectitudo orationis est de linea intellectiva: ergo nihil est in oratione, quod â Religione provenire possit, Probatur antecedens: Oratio, vt diximus num. 95. est imperium deprecativum: sed rectitudo imperii est de linea intellectus; cùm ordinet vnum ad alium: ergo.

141. Confirmatur primò: Rectitudo orationis provenit ab illa motione, quæ â voluntate descendit in intellectum: atqui illa motio est virtus intellectiva: ergo. Probatur minor: Quia quod ab intellectu descendit in voluntatem, fit de linea volitiva: ergo quod â voluntate descendit in intellectum, fit de linea intellectiva.

142. Confirmatur secundò: Id, quod participat intellectus, vt orationem eliciat, est vera virtus: at non est Religio: ergo hæc non concurrit ad elicientiam orationis. Probatur maior primò: Quia virtus est dispositio perfecti ad optimum, vt patet ex 3. physicor. cap. 3. Sic est id, quod participat intellectus, vt orationem eliciat, vt de se patet: ergo. *Probatur* secundò illa maior: Quia si illud, quod intellectus participat, poneretur virtus, nil magis faceret, quàm modò facit: ergo prout modò ponitur, est virtus.

143. Respondetur ad argumentum negando antecedens. Ad proba-

tionem dicas: quòd, licèt oratio dicatur imperium deprecativum ob dicta num. citato; differt tamen ab imperio in eo, quòd imperium, cùm sit superioris, regulat, quæ imperat, quod solius intellectus est. Ast imperium deprecativum est inferioris; eoque regulare non potest; sed petere; quod quidem nullam rectitudinem exprimit: si namque mala, vel bona malè petat, dabitur entitas physica orationis; sed sine rectitudine virtuosa. Vnde requiritur voluntas hanc rectitudinem conferens; atque adeò orationis rectitudo propria voluntatis est.

144. Ad primam confirmationem negetur minor. Ad probationem concesso antecedēti negetur consequentia. Discrimen est, quòd intellectus, vtpotè potentia perfectissima, continet formas omnium: atque adeò nedum continet verum, sed etiam bonum: non quod attingat per proprium ipsius actum, sed quod per id, quod imprimit voluntati, attingat. Voluntas verò, quia inferior est non potest continere in se rationem veri; quia hæc ratio nimis abstracta est, solùmque attingere potest rationem boni, quæ minùs abstrahit, vtpotè, quæ concernit existentiam. Vnde id, quod descendit ab intellectu in voluntatem, fit de linea voluntatis; non autem ê contra. Ex quo sequitur, quòd descendens ab intellectu in voluntatem respicit rectitudinem propriam lineæ volitivæ; quod verò habet â voluntate intellectus, cùm non transeat ad lineam veri, illud attingere non potest; sed manendo intra lineam boni illud solum attingit. Et hoc est, quod evenit in oratione, cuius rectitudo est propria voluntatis, vt sæpe dictum est.

Explicatur hoc: Etenim quod intellectus communicat voluntati, cùm sit â potentia superiori, perfectissimum quid est, eoque habet rationem formæ simpliciter perficientis voluntatem. Quod verò hæc communicat intellectui; cùm sit â potentia inferiori, non perficit illum simpliciter; sed solùm secundùm quid: est enim modus quidam vialis, & incompletus. Et inter id, quod per modum formæ perfectæ communicatur, & id, quod per modum modi confertur, hoc interest: quòd primum perficit potentiam receptivam in ordine ad obiectum proprium ipsius potentiæ: vnde fit de linea ipsius, respicitque potentiæ obiectum, vt sui proprium. Secundum verò extrahit potentiam receptivam â linea suæ capacitatis essentialis: non enim datur, vt illam potentiam perficiat in ordine ad proprium obiectum; sed potiùs vt illam extrahat ad obiectum alterius. Ex quo habes, quòd id, quod ab intellectu descendit, est forma perfecta, simpliciter perficiens potentiam in ordine ad proprium obiectum, quod etiam proprium est talis formæ, vt patet in Iustitia, quam ab intellectu participat voluntas, & aliis virtutibus moralibus, quæ derivantur â ratione, velut quædam eius sigillationes, vt tradit D. Thomas quæst. 1. de virtut. art. 9. Cæterùm id, quod â voluntate derivatur in intellectum, est quidam modus imperfectus gerens vices virtutis, â qua derivatur; vnde proprium obiectum virtutis, pro qua substituitur, respicit. Quarè modus, quem Religio imprimit intellectui, vt orationem eliciat, manet de linea affectiva, respicitque idem obiectum, ac Religio; eoque oratio dicit rectitudinem propriam lineæ volitivæ.

145. Per quod ad secundam confirmationem negetur maior: Cuius prima probatio non vrget: quia, licèt verum sit, quòd virtus est dispositio perfecti ad optimum: tamen ly *perfecti* positum in definitione virtutis, signat subiectum perfectum, constitutum per ipsam virtutem: cùm autem intellectus non perficiatur per id, quod â Religione participat; eò quòd est quidam modus imperfectus, vt dictum est; propterea, licèt ille modus sit dispositio ad optimum, scilicèt ad actum orationis, non autem est dispositio subiecti perfecti per ipsam dispositionem; eoque nec virtus est.

Adde: quòd ly *dispositio* iuxta communem vsum Doctorum non sumitur, prout

prout differt ab habitu; sed prout est idem, ac habitus, per modum entitatis completæ perficientis, constituentisque subiectum, quod formalizat. Modus autem dictus non est habitus; sed quoddam viale, modaleque incompletum: Vnde, cùm non participet rationē genericam virtutis, virtus esse non potest; sicut Angelus nō est homo; quia, quamvis rationalis sit, non participat rationem genericam animalis.

Ad secundam probationem maioris negetur antecedens; quia, si ille modus esset virtus, redderet intellectum simpliciter perfectum, quod nunc non facit; sed tantùm perficit illum secūdùm quid. ¶ Adde: Quòd, si esset virtus, faceret id, quod nunc facit: verùm faceret virtute propria; non autem virtute, & nomine Religionis, cuius vices gerit, estq́ vicaria, illa virtuositas.

DISPVTATIO TERTIA.

De necessitate orationis.

Rationis necessitatem omnes clamant; sed quāquàm omnibus nota sit, plura circa illā solēt disputare Doctores: tum circa necessitatis modum, seu obligationis gradū: tum circa tempus, quo hæc obligatio vrget. Nos verò selectiora solummodò disputantes, videbimus, qua necessitate oratio necessaria sit, & an in primo instanti vsus rationis sit necessaria?

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm oratio necessaria sit, & qua necessitate?

1.

Oquimur de oratione sive mentali, sive vocali, &, vt sine confusione loquamur, scias primò: Necessitatem, quoad præsens, esse duplicem: aliam medii, & præcepti aliam: Id est necessarium necessitate medii, quod requiritur vt medium ad cōsequendum aliquem finem. Et eo modo, quod ad hoc requiritur, erit necessarium: vnde dividitur in necessarium absolutè, & ex suppositione: illud est, sine quo finis absolutè haberi non potest; istud verò, sine quo ex suppositione non potest haberi. Insuper medium necessarium, aliud est tale simpliciter, aliud verò ad meliùs esse. Item aliud medium est necessarium ex ipsa natura finis obtinendi, vt gratia relatè ad gloriam; aliud verò non est necessarium ex ipsa natura finis; sed ex determinatione dirigentis ad finem, vt Baptismus, qui in omnibus, sive adultis, sive parvulis, sive ratiocinantibus, sive amentibus requiritur: & potest esse necessarium quoad aliquos, vt mandatorum observatio, quæ in ratione vtentibus requiritur; non autem in infantibus.

Necessarium necessitate præcepti attenditur penès præcipientem, qui sua lege, seu imperio, cogit ad hoc, vel illud faciendum, omittendumve. Et hoc, iuxta diversitatem præceptorum, dividitur in præceptū naturale, Divinum, & humanum. Quorū notitiam, & aliorum, quæ priùs diximus, passim apud Auctores Scholasticos, Moralesque reperies. Nobis verò hæc indigitasse sufficiat.

Circa præsentem difficultatem leve dissidium est in resolutione sumenda; sed illam ab Heterodoxorum ictibus vindicare; non levem curam requirit. Sunt enim, quæ in necessitatem orationis iaculantur, gravissima, tam in se ipsis, quā ob abstrusas materias, quas concernunt.

§. I. *Proponitur, & probatur nostra prima Conclusio.*

2. PRima Conclusio: *Oratio est necessaria necessitate medii ad salutem.* Sic cõmunissimè Theologi cum Divo Thoma in 4. dist. 15. art. 1. quæstiunc. 3. & cum Sanctissima Theresia pluribus in locis suorum operum. Videatur lib. vitæ cap. 11. & in itinere cap .16. Probatur primò auctoritate D. Thomæ citati: *Ad orationem,* ait, *quilibet homo tenetur, ex hoc ipso, quòd tenetur ad bona spiritualia, sic procuranda, quæ non nisi Divinitùs dantur: Vnde alio modo procurari non possunt, nisi ab ipso petantur.* Et inibi ad 1. ait: *Amor, qui maximè voluntarius est, necessarius est, si quis velit ad salutis finem pervenire, & hoc modo etiam oratio necessaria est, & sub præcepto cadens respectu eorum, quorum voluntas sub necessitate prædicta cadit.* Hæc Angelicus Dr. in quibus & suam nobis mentem revelat, quam sectemur, & fundaméta sternit, nè impingamus. Ex iis ergo sic breviter; sed efficaciter, probatur conclusio nostra.

3. Sine oratione non potest consequi salus: ergo oratio est simpliciter necessaria ad consequendam salutem. Patet ista ex dictis num. 1. de necessario simpliciter. Antecedens probatur: Quivis tenetur ad procuranda bona spiritualia gratiæ, & gloriæ, quæ non nisi Divinitùs dantur: sed ad illa bona procuranda requiritur simpliciter oratio: ergo. Probatur minor: Oratio requiritur simpliciter ad illa bona, quæ non habétur, nisi petantur: sic sunt prædicta bona, vt patet ex prima auctoritate D. Thomæ: ergo tenet minor.

4. Confirmatur primò: Amor Dei est necessarius simpliciter ad salutem consequendam: ergo & oratio. Probatur cõsequentia ex secunda D. Thomæ auctoritate, vbi non solùm ponit orationem necessariam ad salutem; sed eodem necessitatis modo requiri adstruit, ac amor requiritur, ibi: *Et hoc modo oratio etiam necessaria est.* Ergo cùm amor sit necessitate medii necessarius, simili modo oratio necessaria est.

5. Confirmatur secundò: Ad ea est simpliciter necessaria oratio, respectu quorum voluntas cadit sub necessitate simpliciter, licèt ex suppositione: sed vt voluntas salutis finem consequatur, necessitatur simpliciter ad amorem habendum, & ad alia plura: ergo simili nacessitate adstringitur ad orationem, vt eumdem finem obtineat. Cõsequentia bona est, & minor certa; maior verò est expressa D. Thomæ præcitati.

6. Dicis: Durum omnino est ponere tantam necessitatem in oratione, ac in amore, in ordine ad consequutionem salutis: ergo oratio non est modo dicto necessaria. Antecedens videtur certum: Est enim amor, qui adhuc inter Theologicas virtutes primas fert: illo in hac vita Deo vnimur, & in futura beamur: illo omnes aliæ virtutes valorantur, quæ sine illo, aut prorsus eradicantur, aut in cadaver redactæ moriuntur; in his, & aliis innumeris amor eminet: ergo cum illo nequit oratio parificari.

Respondetur: Certo certiùs esse, amorem Dei esse inter omnes virtutes perfectissimum. Verùm hic excessus impertinens omnino est in præsenti: vbi non rerum perfectionem disquirimus; sed orationis necessitatem disputamus: & licèt amor, quoad perfectionem præstet; tamen hic excessus non arguit orationem necessariam nõ esse; vt patet in fide, quæ omnino necessaria est ad salutem: sine fide enim impossibile est placere Deo: & tamẽ fides multùm distat à perfectione charitatis: ergo licèt oratio sit minùs perfecta, est æquè necessaria.

Quod durum non erit cognoscenti, quòd impossibilis est beatitudinis assequutio, nisi prout est nobis à Deo conferenda: atqui Deus decrevit conferre nobis salutem media oratione: ergo sine illa consequi non potest. Cætera certa sunt, & minor est plusquàm certa. Primò: Quia constat ex innumeris locis sacræ Scripturæ, ait enim Dominus Lucæ C. 18. *Oportet semper orare.*

orare. Et nè putares verba hæc consilium, & non præceptum continere, ait Chrisostom. *Dum, oportet, dicit, necessitatem inducit.* Insuper ait ipse Dominus: *Petite, & accipietis.* Vbi tanquàm medium necessarium ad accipiendum assignatur oratio. Et clarissimè Iacobi cap. 5. dicitur: *Orate pro invicem, vt salvemini.* Quibus verbis evidenter ostenditur, quòd non aliter, nec aliis nisi orātibus panditur Æetherea domus omnipotentis olympi. Ergo quāquàm absolutè posset nobis aliter beatitudo conferrri; facta tamen suppositione Dei decernentis illam, vt medium ad salutem, quod ex adductis auctoritatibus nobis constat, est iam simpliciter necessaria. Quod omne etiam invenitur in Baptismo, vt vidimus initio huius quæstionis.

7. Instabis: Etsi ex dictis habeatur orationem esse simpliciter necessariam; hæc tamen necessitas non est per se, hoc est, ratione ipsius orationis; sed per accidens, id est, ob alias virtutes: ergo non est adeò necessaria.

Respondetur primò: Quòd si oratio conceditur nobis simpliciter necessaria; quòd hæc necessitas sit ratione ipsius orationis, vel ob alias virtutes, nihil, aut parum refert. Et certè argumenta opposita, vt mox videbimus, quamcumque necessitatem, & etiam vtilitatem; imò & honestatem orationis, impugnant. Vnde ea, per quæ necessariam esse convincimus, adversum placitum destruunt.

Respondetur secundò: Orationem esse per se necessariam ad consequendam salutem. Et hoc dupliciter: primò quia requiritur, vt auxilia, & virtutes consequantur, & perseverantia vsque in finem. Quæ certissima sunt, vt pluribus ostendere possemus. Sed nō omittam Augustinum dicentem lib. de bono perseverantiæ cap. 16. *Deum danda non orantibus alia, sicut initium fidei, alia non nisi orantibus præparasse, sicut vsque in finem perseverantiam.* Quibus verbis præter illam primam illustrationem, quæ actum nostrum præcedere debet, omnia sunt materia per orationem postulanda; quia non nisi orantibus præparata sunt. Dicere verò, quòd illa necessitas est per accidens, est sinistra intelligentia necessitatis per se, & per accidens.

Aliud est enim, quòd res sit necessaria per accidens, & aliud, quòd sit necessaria per aliud; seu propter aliud. De quo videre poteris nostros Complutenses, & Salmanticenses tract. 21. disp. 35. dub. 2. num. 32. Propter finem sunt necessaria omnia media: vnde si coinciderent necessarium proter aliud, & per accidens, nullum medium foret per se necessarium. Imò destrueretur status quæstionis, & celebris divisio, cui innititur, necessarii in necessarium necessitate medii, &c. Nam quidquid necessarium est necessitate medii, non est necessarium propter se, sed propter aliud. Hoc ergo modo est necessaria oratio: ac per consequens non per accidens, sed per se necessaria est; licèt necessitetur propter alia; nempe vt consequantur auxilia, vt habeantur virtutes, vt obtineatur perseverantiæ donum, & ipsa gloria. Quid autem sit necessitas per accidens postmodum num. 51. operosiùs ex Salmanticens. aperiemus.

Secundò est oratio necessaria per se; quia ipsa, quamquàm orans nulla re indigeret, adhuc necessaria foret. Quod, vt capias, memēto illius duplicis respectus, quem orationem habere in superioribus diximus: scilicèt respectus ad rem petitam, & respectus ad Deum, à quo petitur. Secundus respectus præcipuus est; eo quòd destrueretur natura orationis, si ille respectus non daretur. Primus autē necessarius est etiam: ast non vt essentiale constitutivum; sed vt circunstantia indispensabilis ex vi præsentis constitutionis, in qua pluribus indigemus, quæ, vt obtineamus, necessaria omnino est oratio. Et de oratione, prout dicit istum respectum, diximus paulò ante esse per se necessariam; quia non est alius modus illas res obtinendi, nisi media petitione.

8. Nunc verò addimus, orationem esse per se necessariam, secundùm

quod

quod dicit illum essentialem respectum ad Deum, cui per mentis oblationem cultus gratissimus offertur. Moveor ad hoc: quia homo tenetur ad offerendum Deo cultum, & ipsi omnia sua consecrare: sed ad hoc est necessaria per se oratio: ergo.

9. Dices: Est quidem necessarium Deo cultum exhibere, quod sanè pertinet ad Religionem; cæterùm non est necessarium, vt fiat per actum orationis; quippe fieri potest per alios actus ipsius Religionis, vt per devotionem. Quod si fiat recursus ad alias virtutes, clariùs hoc patet; quis enim dubitet, posse quempiam supplere illum ipsum cultum, qui media oratione Deo offertur, per actum charitatis? Ergo oratio non est modo dicto necessaria.

Respondetur primò: Posse certè per alium actum eiusdē Religionis, & etiam per aliam virtutem â Religione v. g. per charitatem, suppleri, quod per orationem Deo exhibetur. Verùm qui ex hoc negat necessitatem orationis, negabit etiam esse necessariam pœnitentiam ad abolenda peccata; eo quòd actus charitatis est virtualis dolor de peccatis, cum quo cōpati peccata haud possunt.

Respondetur secundò: Per nullam virtutem distinctam â Religione, nec per alium actum Religionis, quàm per orationem, posse Deo offerri illum cultum, quem oratio exhibet: quippe cultus iste consistit in sacrificio propriæ mentis, quæ per solam orationem sacrificatur, vt ex superioribus notum est: ac proptereà datur speciale præceptum de oratione sic sumpta, vt docet Divus Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 3. verùm hoc ad aliam conclusionem accedit.

§. II. *Secunda conclusio.*

10. NOstra secunda cōclusio: *Oratio necessaria est necessitate præcepti.* Non loquimur de præcepto Ecclesiastico; sed de naturali præcepto, & in hoc sensu communis est inter Theologos conclusio. Eam docet D. Thomas locis citatis. Clarèque habetur in sacra Scriptura, vbi frequentissimè modo imperativo nobis oratio proponitur, vt patet ex textibus suprà adductis. Idem cōstat ex eo, quòd Ecclesia vtitur ante orationem dominicam, vbi disertè asserit, quòd talem orationem dicimus *præceptis salutaribus moniti, & Divina institutione.*

11. Deinde probatur hac ratione: Media necessaria ad salutem sunt nobis â Deo præcepta: oratio est medium necessarium ad salutem, vt vidimus §. antecedenti: ergo oratio est â Deo præcepta. Consequentia est in tertio modo primæ figuræ. Maior probatur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 3. art. 2. vbi ait: *Dicendum, quòd ea, quæ sunt necessaria ad salutem, cadunt sub præcepto Divinæ legis.* Idem dixerat quæst. 2. art. 5.

12. Confirmatur primò: Per præcepta dirigitur homo in vitam æternam: ergo de iis, quæ necessaria sunt ad salutem, dantur præcepta: ergo cùm oratio necessaria ad salutem sit, sequitur, quòd cadit sub præcepto. Secunda consequentia constat ex prima, quæ probatur primò: Si de necessariis ad salutem non darentur præcepta, deficeret providentia in necessariis: ergo. Probatur antecedens: Deficiente directione deficeret providentia: at deficiente præcepto deficeret directio: ergo. ¶ Probatur secundò idem antecedens: Ex inductione fidei, Spei, charitatis, & aliorum, quæ, quia necessaria sunt ad salutem, cadunt sub præcepto: ergo similiter de oratione dicendum est.

13. Confirmatur secundò: Deum colere, & revereri cadit sub præcepto, vt patet ex illo Matth. *Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: Sed oratio Deum colit, reveretúrque: ergo cadit sub præcepto.

14. Dices: Tale præceptum implicat: ergo non datur. Antecedens probatur primò: Necessarium necessitate medii non est necessarium necessitate præcepti: oratio sic est: ergo de ea non datur præceptum. Probatur maior: Necessarium adequatè dividitur in necessarium necessitate medij, & præcepti: ergo cùm membra dividentia debeant se excludere; quod est necessarium primo

mo modo, non poteſt eſſe ſecundo modo neceſſarium.

Probatur 2. illud principale anteced. Si tale præceptũ daretur, vel eſſet naturale, vel Divinum: neutrum poteſt dici: ergo. Probatur minor quoad primam partem: Præceptum naturale dictatur â naturæ lumine, ſequiturque rationem naturalem: ſed implicat, quòd oratio dictetur â lumine naturæ, aut ſequatur rationem naturalem; cùm ſit in ſe quid ſupernaturale, mediumque ad conſequendam beatitudinẽ ſupernaturalem: ergo præceptum de oratione non poteſt eſſe naturale. Sed nec divinum: probatur: Quia tale præceptum vel eſt affirmativum, vel negativum: at præceptum de oratione nequit eſſe affirmativum, nec negativum: ergo. Probatur minor quoad primam partem: Præceptum affirmativum non obligat ad ſemper, quamquàm ſemper obliget: ſed præceptũ orationis obligat ſemper & pro ſemper: ergo. Minor in qua eſt difficultas probatur clariſsimè iis teſtibus, quibus nos ipſi vſi ſumus ſuprà: ait enim Chriſtus Dominus Lucæ cap. 18. *Oportet ſemper orare, & non deficere.* & 1. ad Theſal. 7. dicitur: *Sine intermiſſione orate.* Ergo ſi hæc verba continent præceptũ de oratione, tale præceptũ nõ erit affirmativum, vtpotè *ſine intermiſſione* obligans. Sed nec negativum eſt: probatur: Hoc præceptum imperat actum poſitivũ: ergo negativum non eſt.

Inſuper probatur hoc præceptum non eſſe Divinum: Præcepta Divina modificantur ab Eccleſia, quoad tempus adimpletionis eorum, vt inductivè oſtendi poteſt: ſed Eccleſia non adhuc determinavit; imò nec poteſt determinare tempus pro oratione: ergo. Probatur minor: Quia, cùm hìc loquamur de oratione abſtrahente â mentali, vocalique, & Eccleſia non poſsit de occultis iudicare; eò non poteſt orationem ſic ſumptam præcipere: ergo.

15. Reſpondetur negando antecedens. Ad primam probationem diſtinguo maiorẽ: *non eſt* formaliter, concedo: entitativè materialiter, nego maiorem. Qua diſtinctione evaneſcit difficultas: quia neceſsitas medii ſumitur per ordinem ad finem: neceſsitas autẽ præcepti attenditur per ordinẽ ad præcipientem; vnde, licèt in eadem entitate coincidat hæc duplex neceſsitas; tamen, cùm ſumatur per ordinem ad diverſa, datur ſufficiens diſtinctio, vt poſſit ad vtramque diviſionis partem attinere. Quod mille exemplis poteris comprobare.

Ad ſecundam probationem antecedentis reſpondetur: Quòd, cùm hìc loquamur de oratione, quæ eſt virtus ſupernaturalis, certum debet eſſe, quòd tale præceptum eſt Divinum: tum ob ea, quæ in obiectione tanguntur: tum quia eſt â Deo Auctore ſupernaturali. Inſuper eſt naturale; quia ſuppoſita fide, & cognitione beatitudinis ſupernaturalis; & omnium eorum, quibus homo indiget, vt talia conſequatur; valde naturale eſt, quòd homo videns propriam indigẽtiam recurrat ad Deũ, qui ſolus poteſt illum â ſua miſeria elevare, auxilia conferens, quibus bonum illud conſequatur. Videatur D. Thom. 2. 2. quæſt. 10. art. 1. ad 1. vbi aſſerit, quòd infidelitas eſt aliquomodò contra naturam; quia licèt fides ſit ſupra naturam, vtpotè virtus ſupernaturalis; tamen, quia, ſuppoſita fide, *in natura humana eſt, vt mens hominis non repugnet interiori inſtinctui, & exteriori veritatis prædicationi*; ideò ex hac parte præceptum fidei eſt naturale; eoque contra naturam infidelitas ei oppoſita. Vnde obiectio volens hoc præceptum orationis eſſe vel purè naturale, vel purè Divinũ, peccat; cùm habeat vtrumque, nempe, & naturale, & ſupernaturale.

Quare in forma reſpondetur negando maiorem: Non enim eſt hoc præceptum naturale; vel Divinum; ſed vtrumque; non purè, ſed partim eſt Divinum, & partim eſt naturale modo dicto. Deinde negetur etiam minor, ad cuius primam probationem, quatenus doctrinæ datæ obſtare poteſt, diſtinguitur maior: *præceptum naturale* purè tale, conceditur; partim tale, ſubdiſtinguatur: *dictatur à natura lumine* ſup-

suppofita fide, concedatur: ea non suppofita, negetur. Et fic refolvatur tota illa probatio.

Ad fecundam probationem refpondetur: Tale præceptum, quod Divinū certè eft, effe abs dubio affirmativum; vnde non obligat ad femper. Illæ auctoritates, quæ contrarium probare videntur, non obfunt: quia illis non iubemur, quòd continuò fimus in oratione actuali: quippe oratio, vt ait Divus Thomas loco citato ex 4. fentent. poteft fumi & in fe, & quoad effectum. Oratio in fe non iubetur ad femper. Quoad effectum verò ad femper præcipitur; quia prout fic nihil aliud eft oratio, quàm recta, & ordinata operatio, ad quam femper obligamur. Et certè, vt ait Gloffa in 1. ad Thefal. *Non ceffat orare, qui non ceffat bene agere*: & fic intelligendi funt textus illi, ait Angelicus Doctor, aliter impofsibilia præciperēt. Videatur ipfe D. Thomas dicta q. 83. vbi aliter textus dictos explicat.

Ad vltimam probationem dicas: Ecclefiam ftatuiffe quidem tempus, quo hoc præceptum impleatur: fiquidem Ecclefiafticis afsignat horas canonicas; & pro omnibus ponit celebrationem Divinorum officiorum, & Miffarum, omnes adeffe imperans, vt huic præcepto fatisfaciant.

16. Inftabis: Tam horæ canonicæ, quàm alia ex iis, quæ diximus, pertinent ad orationem vocalem: ergo cùm hìc loquamur de oratione abftrahente, non eft ad rem data doctrina.

Refpondetur: Ecclefiam præcipere, quòd Miffarum folemnia celebrentur, in quibus dantur celebrantes, & intereffentes. Celebrantibus imperat plura, quæ vocaliter dicāt, fed alia etiā tradit quæ non iubet vocaliter recitari: quin potiùs iuxta communem vfum mentaliter fiunt: vt patet in præparatione ad Miffam, in gratiarum actione poft illā, in oratione, quam poft facratifsimi corporis Domini Noftri fumptionem fieri ordinat, & etiam in mementis, & in aliis. Nec negamus cum Suario poffe Sacerdotem in dictis orationibus orare vocaliter, voce valde fubmiffa.

Hoc tamen dictis non obeft; quia Ecclefia, inquit: nunc vrget tempus adimplendi præceptum orandi: in hoc ergo tempore, in quo ex mea defignatione vrget hoc præceptum, præcipio Sacerdotibus, vt hæc, & illa vocaliter dicāt: alias orationes etiam facere præcipio; fed quòd vocaliter, vel mentaliter fiant, ad arbitrium Sacerdotum relinquo: quomodocumque autem fiant præcepto fatisfaciunt. Idem proportionabiliter dic de intereffētibus: nam eis præcipit Ecclefia, quòd Divinis officiis afsiftant orantes: quòd verò oratio hæc vocalis, mentalifve fit, eorum libito committit.

17. Replicabis: Non poteft Ecclefia præcipere orationem vel vocalē, vel mētalē pro libito orantis, faciendam, quin pofsit præcipere orationem vocalem, mentalemque: at Ecclefia nō poteft præcipere orationem mētalem: ergo. Probatur maior: Non poteft quis præcipere aliqua fub disiunctione facienda, quin fupra illa, quæ iubet, iurifdictionem habeat: ergo vt Ecclefia præcipiat orationem vocalem, feu mētalem, debet fupra vtramque iurifdictionem habere.

Vt clarè procedas, fcias: hoc effatum: *Ecclefia præcipit orationem mentalem* (de hac enim eft fpecialis difficultas) trifariam capi poffe: primò ita vt præceptum cadat fupra orationem mentalem, qua oratio præcisè eft: fecundò fupra ipfam, vt oratio mentalis eft: tertiò fupra eandem, non vt oratio, nec vt mentalis eft; fed vt tali tempore exercenda eft. Secundùm hanc triplicem acceptionem

Refpondetur primò: Ecclefiam non præcipere orationem mentalem, nec vt mentalem, nec vt orationem; fed afsignare tempus, in quo præceptum à fuperiore latum impleatur: vnde tale præceptum habet à Deo vim obligandi: quòd verò hìc, & nunc fatisfieri debeat, habet ab Ecclefia, quæ certè hoc præcipere poteft: quin propter hoc fupra ipfam rem præceptam quoad fubftantiam, poteftatem habeat, vt cernere eft in pluribus aliis præceptis Divinis

nis

cis, quorum adimpletionis tempus designat Ecclesia. Nec propter hoc aliquis dixit, Ecclesiam potestatem habere supra substantiam talium præceptorum.

Respondetur secundò: Ecclesiam præcipere orationem mentalem, non quia mētalis est; sed vt oratio est. Quod vt faciat, sufficit, quòd potestatem habeat supra orationem vocalem. Vrget enim præceptum satisfaciendi præcepto orationis; & ait Ecclesia: nunc orādum tibi est: ora ergo, vel vocaliter, quod tibi præcipere possum; vel mentaliter, quod tibi imperare non valeo: quoquo modo autem ores, præceptum imples: & quia orationē vocalem præcipere valeo; ideò absolutè orare iubeo.

Respondetur tertiò: Ecclesiam posse præcipere orationem mentalem, qua mentalis est, non auctoritativè, vt Domina illius interioris actus, de quo iudicare non potest; sed ministerialiter vrgendo, media propositione obligationis, vt præceptum à superiori auctoritate impositum, impleatur. Sic enim multoties videmus Ecclesiam præcipere orationem purè mentalem pluribus.

18. Si dicas: Hoc esse cōtra D. Thom. 1. 2. q. 91. art. 4. asserentem: Ecclesiam ea solùm præcipere, quæ potest iudicare: vnde, cū non possit iudicare de occultis actibus orationis mentalis, sequitur, quòd nec illos præcipere valeat.

Respondetur D. Thomam intelligi de præcepto, non ministerialiter, sed auctoritativè lato. *Præterquàm quòd*; licèt Ecclesia non possit cōtentiosè compellere, nec iudicare de interioribus; potest tamē mediis suis Ministris in foro Sacramentali iudicare.

§. III. *Argumenta.*

19. MVltifariam, multisque modis, assertis veritatibus opponuntur multi; adeò in illas acti, vt non solùm necessitatem negent; sed etiam orationis vtilitatem, honestatem, aliaque huc concernentia, deturbent. Diversis viis procedunt, de quo videri potest Castro verbo *oratio*: omnes tamen conveniunt in hoc, quòd oratio non est necessaria ad salutem; atque adeò nec præcepta: sic hæretici sentiunt. Est etiam in hac parte suum inter Orthodoxos dissidium; alii enim magis, alii minùs necessariam orationem recognoscunt. Argumenta contra vtramque cōclusionem promiscuè proponemus.

20. Arguitur primò: Oratio dedecet liberalitatem Divinam: ergo non est à Deo præcepta: ergo nec necessaria. Secunda consequentia constat ex prima: quicquid enim est necessarium ad salutem, præceptum à Deo est, vt vidimus num. 11. ex D. Thoma. Prima consequentia certissima est: Implicat enim Deum præcipere, quod ipsum dedecet. Antecedens probatur: Quia est cōtra rationem summè liberalis expectare petitionem, vt indigētibus subveniat, sicut ait Seneca: sed oratio est petitio indigentis: ergo contraria est Divinæ liberalitati.

21. Confirmatur: Volenti, scientique, quibus homo indiget, non est oratio necessaria, vt subveniat: sed Deus, quia summè bonus, & summè sciens, scit, vultque, quibus egemus, priùs quàm petamus: ergo illi necessaria oratio non est.

Respondetur argumento negando antecedens: Ad probationem respondetur primò: liberalem secūdum, quem solum cognovit Seneca, egere illa anticipatione in succurrendo, vt liberalis credatur: Deus autem, cuius natura bonitas, his expræssionibus non indiget.

¶ Respōdetur secundò distinguendo mai. *Expectare petitionem*, quam ipse nō causat, transeat: ad quam ipse præmovet, & movet, nego maiorē. Liberalis à quo aliquid petimus; si causa est petitionis, quam facimus, est maximè liberalis; quia & tribuit, quod petimus, & media confert, quibus desiderata petamus. Vnde, cùm Deus sic se habeat: per hoc, quòd petitionē expectat, summam liberalitatem ostendit.

Respondetur tertiò. Deum in conferendo nobis sua bona respicere nostram vtilitatem: & quia vtilissima est nobis oratio; cùm mediāte ea nostram indigentiam, miseriamque cognosca-

mus, mentemque noſtram Deo conſecremus: ideò non eſt contra Dei liberalitatem petitio noſtra; ſed potiùs oſtenditur maximè liberalis; dū cōſulens vtilitati noſtræ imperat, vt petamus.

Denique reſpondetur quartò: Deum plurima nobis conferre beneficia, quæ non petimus, imò illa nobis adiicit, quæ oratio petere non præſumit. Quare etiā ex hac parte lucet sūma Dei liberalitas, qui vel non petētes ſuis gratiis decorat: & petētibus, quæ nocerent, iis abiectis, profutura, quæ nec cogitāt, impertitur.

22. Ad confirmationem reſpondetur: Orationē non eſſe neceſſariam, vt Deus ſciat hominum indigentias; ſed vt nos Deo ſubiiciamus, eique cultum, & obſequium offeramus, vt ſæpiùs dictum eſt. Nec, cùm Dominus interrogabit Petrum de eius amore, illum Petri amor latebat; ſed fecit, vt Domino ſubderetur, eadem lingua faſſus, qua priùs illum negabat.

23. Arguitur ſecundò: Oratio habet rationem cauſæ relatè ad illum, ad quem funditur: ergo illam Deus non præcipit. Probatur antecedēs: Movens, & inclinans aliquem ad aliquid faciendum habet rationem cauſæ reſpectu moti, & inclinati: ſi oratio eſſet neceſſaria, moveret, & inclinaret Deum: ergo, &c. Minor certa eſt: Ille enim eſt effectus orationis. Maior verò etiā patet: Nihil enim aliud requiritur, vt aliquis ſit cauſa, niſi quòd moveat, & inclinet.

24. Confirmatur: Qui orat vel intendit Deum movere, vel non? Si non: ad quid orat? Si ſic: Ergo oratio Deum movet.

25. Reſpondetur: Orationem habere rationem cauſæ relatè ad rem, quā petit, vt de ſe patet: at relatè ad perſonam, â qua petit; ſi talis perſona creata ſit, habet oratio rationem cauſæ moralis; quia media illa excitatione, & inclinatione, quam oratio cauſat, nequit non eſſe cauſa moralis illius perſonæ vt ſic inclinatæ.

Cæterùm reſpectu Dei negandum omnino eſt orationem habere rationē cauſæ: Deus enim omnium ſuprema cauſa eſt: vnde oratio noſtra non movet; nec excitat Deum, vt tribuat, quod petimus; ſed ipſe Deus ab æterno decrevit nobis hæc, & illa dare: & quia eſt ſupremus Proviſor, nihil eſt in effectu, quod eius providentiam ſubterfugiat, atque adeò decrevit cōferre beneficia, & decrevit cauſas, medijs quibus illa conferret: vnde, ſicut decrevit tritici multiplicationem media induſtria hominum, & labore, ſic ſtatuit nobis benefacere media oratione, quæ clauditur ſub illa ſerie, quam providētia aſſumit, vt nobis benefaciat. Nemo ambigit, poſſe Deum concedere ſine oratione id, quod media oratione concedit: ſicut potuit triticum multiplicare ſine hominum labore, qui certè iam neceſſarius eſt, ex quo â Deo decretus eſt. Sic & oratio, ex quo Deus illam ſtatuit, vt cauſam proximam eorum, quæ nobis concedere vult, neceſſaria prorſus eſt, habetque rationem cauſæ relatè ad rem obtinendam; ſuam verò efficaciam habet â Deo, qui ſolùm â ſua infinita bonitate motus inclinat ſe ad nobis benefaciendum.

Per quod patet ad argumentum, & confirmationem: Oratio reſpectu Dei non habet rationem cauſæ; nec hoc, quod eſt movere, & inclinare, eſt effectus indiſpenſabilis orationis: ſiquidem, cùm ad Deum funditur, illum effectum non habet: funditur tamen, quia Deus decrevit benefacere mediante oratione, vt cauſa intermedia, vt ex dictis patet.

26. Arguitur tertiò: Oratio terminatur ad ſuperfluum, vel impoſsibile: ergo nec eſt neceſſaria; nec â Deo præcepta. Probatur antecedēs: Vel habet Deus ab æterno decretum conferre illud, quod media oratione petitur; vel nō? Si ſic: ſuperfluè petitur; quia, licèt non petatur, conferetur. Si non: impoſsibile petitur; quia ſtante decreto de non conferendo bonum, impoſsibilis redditur eius collatio.

27. Vrgetur hoc primò: Qui orat, vel intendit mutare Divinam voluntatem; vel non? Si ſic; impiè facit. Si non: ad quid orat? cùm Deus non poſsit cō-

cedere

cedere id, quod petit, quin voluntatem mutet.

28. Vrgetur secūdò: Qui orat: vel scit Deum decrevisse conferre bonum, quod petit; vel scit decrevisse contrarium? Si primum; superfluè orat, vt dictum est. Si secundum: impiè petit; cùm supponat Deum mutabilem,

29. Si dicas: Neutrum scire; & ideò petit. Contra est: Ergo orans cum hac ignorantia nec absolutè, nec sub conditione potest petere. Patet ista quoad secundam partem: Conditio, sub qua posset petere, est hæc: *Si contrarium determinatum non est*: Sed hæc conditio supponit prædefinitā collationem boni, pro qua orat, cùm voluntas Dei nō possit excogitari suspensa: ergo petitio hæc conditionata superflua est. Pro prima verò parte probatur eadem cōsequentia: Quia non potest absolutè ab aliquo peti id, quod ignoratur, an possit, vel nō possit cōcedere: sed qui modo dicto â Deo petit, ignorat, si Deus potest, vel nō potest cōcedere, quod petit: ergo. Probatur minor: Si Deus decrevit nō conferre illud bonū, reddita iam est impossibilis eius collatio: ergo qui ignorat hāc determinationē, nescit si collatio boni, quod petit, sit possibilis.

30. Faciliùs hæc vrgentur, quàm enodantur. Continent quippe senticosam difficultatem, quæ â primis sæculis multis, & quidem ingeniosissimis, paravit ruinam. Alii enim videntes necessitatem orationis dicebant, orationem mutare Divinam volūtatem. Alii ex opposito credentes immutabilitatem Dei, orationis necessitatem negavere. Quibus plures ex iis Catholicis, qui literas nec nominare sciunt, volūt tamen videri sapientes, morem gerunt: continuè hæc pipientes: vt quid Missæ, carnis maceratio, & huiusmodi alia? Quia si Deus decrevit nos salvare, sine his omnibus fiet: sin minùs; numquàm eveniet. Hæc viri aliàs Catholici, qui circa res temporales nulli solicitudini parcunt, vt in dies augeātur. Si hæc crocitantes linguam latinam noscerent, ad Caietanum remitterem 2.2. quæst. 83. vt sub tanti Doctoris ferula pretium stultitiæ ferrent.

Vt autem obscuræ huic materiæ aliquam lucem conciliemus, habendum præ oculis est: quòd vel Deus decrevit dare, quod ab ipso petimus, vel non? Si secundum asseras, quamquàm ores, non obtinebis: & in hoc apparet immutabilitas voluntatis Divinæ. Si primum dicas: obtinebis quidem; sed quidem sine oratione neutiquàm obtinebis: & hoc ostendit orationis necessitatem. Ratioque huius ea est: quòd decretum Dei, vt ex dictis patet, non terminatur ad rem absolutè; sed vt mediis hisce causis intermediis concedendam: atque adeò, cùm oratio causa intermedia sit, eaque proximior, non dabitur res petita sine oratione; sicut triticum sine labore nō dabitur. Et in hoc etiam apparet Dei dominium illæsum: quia in prima consideratione, cùm non obtineatur, quod petitur, explicatur Dei immutabilitas. In secunda verò, cùm obtineatur ex ipsius decreto, semper; & dare, & negare in eius supremam voluntatem refunditur. Et quod de oratione diximus, de auxiliis, & aliis mediis ad finem consequendum necessariis affirmamus: omnia enim illa â Deo habent suam efficaciam, non â libero arbitrio, aut â nostra cooperatione. Quod, quia â nostris Thomistis passim explicatur, indigitasse sufficiat; vt videas cohærentiam doctrinæ, & quòd nihil aliud de oratione dicimus, nisi quod cuiuscumque medii est propriū. Et quia factis argumentis, & similibus orationem ē medio tollebant hæretici, vt omnia, quæ in illam obiiciebant, videantur profundissimè enervata, vidēdus omnino est D. Thomas 3. contra Gent. cap. 56. & 1. p. q. 23. art. 8. ast, nè longiùs evagemur, & obiecta dissolvamus,

31. Scias: Orationē nostram mensurandam esse cum voluntate Dei, qui duplicem voluntatem habet: aliam antecedentem, seu signi: aliam cōsequentem, seu beneplaciti. Quarum notitiam ex Theologia Scholastica petere debes. Non tamen omittam, quòd voluntas an-

antecedens respicit bonum absolutè; voluntas verò consequens respicit bonum, vt vestitum omnibus suis circunstantiis: vnde id, quod est bonum respectu volũtatis antecedentis; atq; adeò amatur, solet non esse bonum, vt attinet ad voluntatem consequentem: quia res, quæ absolutè sumpta est bona, potest per aliquam circunstãtiam viciari. Quod patet in proiiciente merces, nè vitam amittat. Hoc etiam modo Deus voluntate antecedenti vult omnium hominum salutem: ast quia in magna domo non solùm sunt vasa honoris; sed etiam contumeliæ; propterea voluntate consequenti non omnium salutem decernit.

Nostra ergo mens debet in petendo confirmari cum voluntate Dei antecedenti, vt docet D. Thomas dicta quæst. 83. art. 5. ad 2. vbi ait: *Ad secundũ dicendũ: quòd, cùm orando petimus aliqua, quæ pertinẽt ad nostrã salutẽ, cõformamus volũtatẽ nostrã volũtati Dei, de qua dicitur 1. ad Thimot. 2. quòd vult omnes homines salvos fieri.* Quod si de voluntate consequenti nobis constaret, tunc cum ea conformaremur: verùm, cùm de illa nobis non constat, conformamur cum antecedenti. His hac brevitate dictis:

32. Respondetur argumento negando antecedens. Ad probationem dicas: Nostram orationẽ respicere rem petitam, prout pertinet ad voluntatem antecedentem, qualiter bona est. Atque adeò res illa non est, vt â nobis petitur, impossibilis: quia imposibilitas, quam habere potest, est ex suppositione, orta â decreto de non conferendo talem rem: hoc autem decretum non est voluntatis antecedentis, sed consequentis, cuius est decernere: vnde illa res v. g. salus Petri petitur, vt est bona, & possibilis; cùm adhuc non intelligatur suppositio illam imposibilem reddens. Et ob eamdem rationem non petitur superfluè, quia adhuc decretum extare non intelligitur. Per quod patet ad cõfirmationes.

Ad primam quidem, quia orans conformatur cum voluntate Dei antecedenti, quam certè mutare non intendit, & quæ adhuc intelligitur sine decreto reddente imposibilẽ rem, quam oratio petit. ¶ Ad secũdam dicas: Orãtem scire, adhuc non intelligi decretum de conferendo, vel non conferendo rem, pro qua orat, quia hoc decretum est voluntatis consequentis, cum qua non regulatur, sed cum antecedente.

Nec solutionem inter arguendum datam sustinemus: quia, cùm voluntas, quam oratio respicit, velit certissimè illud bonum; ideò petit, quod scit Deũ velle, eoq; non sub conditione aliqua speciali; sed absolutè petit. Vnde, cùm scimus rẽ esse bonã, absolutè petimus, si autẽ ignoramus an sit; vel nõ sit bona, tunc petimus sub hac conditione: *Si Deo placet.*

33. Contra dicta tamen obiicies primò: Si oratio respiceret voluntatem antecedentem, esset, vt ea media moveretur voluntas consequens ad sic; vel aliter decernendum: sed hoc non cohæret cum supremo Dei dominio, vt dictum est: ergo data doctrina ruit. Probatur maior primò: Quia si non sic concurreret, ad nihilum deserviret illa antecedentia. Secundò: Quia quæ se tenent ex parte actus primi influũt in actum secundum: sed voluntas antecedens se habet, vt actus primus respectu volũtatis consequentis: ergo.

Respondetur negando maiorem. Cuius primam probationem dicimus non vrgere: quia illa antecedentia nõ est causalitatis; sed præcisionis. Supponit enim, qui orat, voluntatem consequentem iam decrevisse, quid faciendum sit: non tamen ab illa regulatur; quia ignorat, quid per illam decretum sit; atque adeò, quid sit bonum, possibileq; respectu ipsius. Quod non evenit per ordinem ad voluntatem antecedentem, respectu cuius bonum est, & possibile id, quod petitur. Vnde orans scit cum tali volũtate conformari, dum petit: & ideò absolutè petit.

Vnde, vt omnis æquivocatio vitetur, memento, quòd non dicimus, orãtem respicere volũtatem signi; ac si ab æter-

æterno illa oratio prævideretur à Deo, vt sic; vel non sic decerneret:hoc enim foret ingens absurdum devorare Thomistam dedecens: sed asserimus, quòd orans videt Deum per suam voluntatem antecedentem velle, v. g. hominũ salutem: & hoc sat est, & requiritur, vt petat salutem omnium hominum: in hoc enim certus est, se petere rẽ à Deo volitam: quòd verò posteà per voluntatem consequentem huius, vel illius salus non decernatur,hoc cùm non cõstet, non impedit orationem.

Ad secundam probationem maioris patet ex dictis, nos non ponere orationem vt potentem influere in voluntatem consequentem: sed consideramus obiectum voluntatis antecedẽtis,illudque petimus. ¶ Adde: Voluntatem antecedentem non se habere per modũ actus primi, nec voluntas consequens vt actus secũdus: sed prima respicit obiectum secundùm se; secunda verò, vt vestitum omnibus circũstantiis. Et quæ sic se habent, valde distant, vt possint influere, vt patet in proiiciẽte merces, vt vitet naufragium.

34. Obiicies secundò: Oratio terminatur ad futura: ergo respicit voluntatem, quæ causat futuritionem, quæ abs dubio est voluntas cõsequens. Probatur antecedens: Oratio petit, quod consequi sperat: at non potest sperare possibilia; sed futura, vt de se patet: ergo.

Respondetur: Verum esse, quòd oratio terminatur ad futura, non quæ vt talia cognoscat; cùm ignoret, si Deus illa decrevit; sed quæ sperat in Dei misericordia futura esse: ast, quia illi non constat, quid decretum sit, regulatur per voluntatem antecedentem: quod non faceret, si cognosceret decretum Dei; tunc quippe per voluntatem consequentem regulari deberet. Vt patet in eo, cui Deus revelaret suam dãnationem:hic enim non posset petere suã beatitudinem, sicut nec sperare; quia huic iam constat de voluntate consequenti, eòque tunc non regulatur per antecedentem.

35. Dices: Licèt huius hominis salus negata sit; tamen voluntate antecedenti illam vult Deus: sed hoc sufficit, vt possit peti, etsi constet de eius negatione: ergo. Minor probatur primò: Cum illa revelatione compatitur respectus ille primarius constitutivus orationis: sed remanente hoc respectu, etsi alia desint, subsistit oratio: ergo. Maior patet: Quia oratio, vt suprà ex D. Thoma vidimus, primariò tendit ad exhibendum Deo cultum; secundariò verò terminatur ad rem volitam,& per illum respectum primarium constituitur species orationis; qui quidem respectus semper remanet; nam in quacũque providentia manet mens offerenda Deo, & Deus, cui mens offeratur.

Probatur secundò illa minor principalis: Possumus, & debemus petere salutem omnium hominum, ex quo sciamus Deum velle omnes homines salvos fieri: sed scimus certò non omnes homines salvandos esse: ergo.

36. Confirmatur: Si Deus alicui revelaret esse reprobandum ob peccatum non orandi; adhuc cum hac revelatione teneretur orare; aliàs si non teneretur, non peccaret omittendo orationem.sed tunc certò constabat de negatione salutis: ergo cum sciẽtia de negatione salutis stat oratio circa salutẽ.

37. Ad obiectionem negetur minor.Ad primam probationem dicimus: In moralibus malam circunstantiam vitiare actum: atque adeò in casu posito non remanet oratio in esse virtutis; quia, licèt ille actus esset petitio à Deo; non autem foret rei decẽtis; non enim est decens petere à Deo, quod certò scimus, esse contra eius voluntatem: imò, quod iam impossibile est. Vnde talis actus non est actus orationis.

Ad secundam probationem distinguo maiorem: *Omnium hominum* collectivè, nego: divisivè, concedo. Ex quo enim nobis constet, non omnes homines salvandos esse, non possumus salutem omniũ collectivè petere: quia verò intra hanc collectionem ignoramus, qui sint, vel non sint prædestinati; proptereà omnium eorum salutem petimus. Nec huius alia ratio quærenda

da est præter dictam:in primo enim casu non possumus petere;quia nobis cōstat de voluntate consequenti.In secundo verò, quia de illa nobis non cōstat, regulamur per voluntatem antecedentem. Videatur D. Thomas dicta quæst. 83. art. 7. ad 3. vbi ait,quòd, quia non possumus prædestinatos à reprobis distinguere, pro omnibus oramus. In quibus verbis tota præcedēs doctrina continetur, quia vt patet: si possemus prædestinatos à reprobis separare, solùm pro illis peteremus; quia iam tunc nobis de voluntate consequenti cōstaret: quia verò nunc illam ignoramus,recurrimus ad voluntatem signi, vt per eam nostras petitiones regulemus:eoque petimus pro omnibus divisivè.

38. Replicabis: Dū nobis iam constat de voluntate consequenti,superfluè petimus salutem: ergo data solutio non tenet. Probatur antecedens: Cùm constat de reprobatione facta per voluntatem consequētem, non potest salus peti; eo quòd reddita iam est impossibilis: ergo cùm nobis constat de salute prædestinata, vanè illam petimus. Patet ista: Quia vanè ab aliquo petimus id, quod iam ipse concessit.

Respondetur negando antecedens: Ad probationem nego consequentiam, & paritatem. Discrimen est, quòd, vt suprà ex D. Thom. vidimus, Deus decernit salutem, vt media oratione concedendam:Vnde ex hoc ipso,quòd prædestinata sit, debemus orare: aliter deficiente causa, iam necessaria, ad consequutionem salutis, hæc non consequetur. Relatè autem ad reprobationem nullum influxum oratio habere potest: vnde, ex quo de illa constat, oratio cessare debet.

Ad confirmationem respondetur: Casum illum esse implicatorium; quia facta illa revelatione non manet in illo potestas ad orandum: eoque non peccaret omittendo orationem: sicut neq salutem sperare teneretur.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm in primo instanti vsus rationis vrgeat orationis præceptum?

NOn est animus omnes temporis differentias percurrendi, in quibus Theologi, si præceptū orationis vrgeat? explorant. In hoc solùm convenientes, quòd vix duo inveniuntur,qui non sint toto Cœlo distantes. Solummodò de primo instanti vsus rationis disputo. Et quia in eo est specialis difficultas; & quia connexionem plurimam habet cum celeberrimo Thomistarum dogmate,amoris præceptū in dicto instanti obligare statuente. Verum quidem est, quòd ex eo, quod circa hoc dixerimus, plura circa alia tempora colligentur.

§. I. *Præmittuntur aliqua, & referuntur Sententiæ.*

NE iam dicta repetamus, memento, amabo te,eorum, quæ in superioribus diximus. Ibi enim habes, intellectum media oratione Deo subiici; & in illa dari duplicem respectum: primum ad rem petitam: secundū, & præcipuū ad Deū, qui medio hoc respectu colitur. Decrevit enim obsequium sibi sumere,ex eo,quòd homo propriam indigentiam fassus ipsum omnipotentem media sua petitione fateatur. His ergo sic refricatis, vt ad resolutionem accedamus:

39. Scias primò: Instans primum vsus rationis complecti spatium illud, quod primò quis insumit in discernendo inter bonum,& malum, amplectiturque resolutionem, post hanc discretionem efformatam. v. g. puer,cùm primò incipit medio discursu, vt homo vivere, à belluisque segregari, considerat (Auctore natura hoc agente) se duplici natura constare, alia, qua in bonum rationi dissonum rapitur; alia, qua in bonū rationi consonū fertur. Nec intelligas, in adeò infantili ætate hæc posse signatè cognosci;sed exercitè:non enim

po-

potest tunc hæc perfectè cognoscere, nec hoc requiritur. Sed videt se hinc inclinatum in bonum, quo ratio deliciatur; illinc propensum in aliud bonum, quod appetit appetitus: & quia tunc tẽporis vrget obligatio eligendi finem, in quem se, suaque omnia dirigat, propterea debet vnum ex illis bonis assumere: vtrumque enim assumere non valet. Et resolutio, quæ tunc sumitur, terminat illud spatium, quod dicimus vsus rationis primum instans.

Scias secundò: Puerum pervenientem ad vsum rationis incipere magnum hoc vitæ rationalis iter: atque adeò debere sibi præstituere finem, in quem tẽdat: vt in quocunque itinere, quod aggredimur, nobis evenit: priùs enim scopum eligimus, & posteà media, quibus in illum perveniamus; non aliter de mediis acturi, nisi quia finem illum desideramus. Vnde, cùm vitæ iter longius, & periculosius sit quocumque alio, debet speciali motivo finem habere.

Scias tertiò: Quòd, licèt puer sit adeò rudis, iam tunc incipit esse Dominus suorum actuum; eoque ex tunc liberè operatur. Quanquàm naturæ Auctor suam solicitudinem maximè ibi ostendat, illuminans puerum illum, vt malùm fugiat, & bonum amplectatur, media qua illuminatione intimat pientissimus Deus suam legem, quæ ex tunc incipit obligare: vnde intimat illi, subiectum debere esse Auctori naturæ, â quo quicquid boni habet, accipit, & â quo sperat pluribus aliis bonis ditari, & sine quo non potest sequi bonũ; cùm ex se solùm possit, quod non est meritorium operari. Et hoc ostenditur nobis apud Ioann. cap. 1. vbi dicitur: *Illuminat omnem hominem venientẽ in hunc mundum.* Quod de adventu ad vsum rationis intelligit Noster D. Cyrillus: quia tunc certè ille puer venit in mundum, vt homo: quia tunc media illa Dei illuminatione incipit libertate gaudere vt homo: priùs enim, licèt in mũdo esset, non erat, vt homo; cùm non liberè operaretur, vt homo: ab hoc verò instanti operatur, vt homo, cognoscens suæ salutis indigentiam, & quòd ex se consequi illam non potest; sed quòd solicitare debet adiutorem fortem, cuius auxilio superet scopulos ab inimicis suæ salutis obiectos.

Scias quartò: Pueros pervenientes ad vsum rationis alios esse, qui notitiam aliqualem habent Dei: quia hi, vtpotè inter fideles enutriti, vel antequã ad illud instans perveniant; si Deũ nominare audiunt, ingeniculantur, & pugnis pectora tundunt. Alios verò esse, qui nihil de Deo audierunt. Verùm, cùm ratio libertatis sit communis; propterea omnibus etiam communis est obligatio se in Deum convertendi: aliter tamen, & aliter secundùm differentiam ipsius Dei, vel vt Auctoris supernaturalis, vel naturalis; vel explicitè, aut implicitè, & in confuso cogniti. Quæ prolixè tradere, Scholasticorum est; nec ad resolutionem sumendam potest vel minimum deservire.

His scitis, in præsenti difficultate duplex extrema versatur opinio. Prima negativa est. Illam deffendunt Navarrus loco supra citato, P. Suarez, Magister Ioan. â S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 3. & alii. Hi Auctores diverso motivo ducuntur, vt idem negent. Alii enim moventur, quia non cognoscunt in primo instanti vsus rationis obligationem se in Deum convertendi. Alii verò, quia, licèt hanc obligationem fateantur ex 1. 2. quæst. 89. art. vltimo; negant tamen tunc obligare orationis præceptum: quamvìs enim hi non negent, orationem requiri ad illam conversionem; dicunt tamen hoc esse per accidens ratione præcepti amoris Dei. Secunda sententia tenet, vrgere in dicto instanti orationis præceptum. Hanc iudicamus esse de mente Divi Thomæ, & Seraphicæ Theresiæ locis infra referendis; etiam eam tenent Silvester in sum. verbo *oratio* Magister Torre 2. 2. quæst. 83. art. 2. disp. 2. num. 7.

§. II. *Eligitur sententia affirmativa.*

40. NOstra conclusio: *In primo instãti vsus rationis vrget orationis præceptũ.* Probatur 1. ex illo Zach. cap. 1. vbi monet Deus: *Covertimi-*

timini ad me, & ego convertar ad vos. Quod pueris ad rationem pervenientibus dictum esse docet D. Thom. 1. 2. quæst. 89. art. 6. ad 3. iis verbis: *Hoc est tempus, pro quo obligatur ex Dei præcepto affirmativo, quo Dominus dixit: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Ex quo sic argumentor: In primo instanti vsus rationis tenetur homo ad conversionem in Deum, vt patet ex verbis Zachar. adiuncto glossemate D. Thomæ: atqui oratio est conversio hominis ad Deũ: ergo tenetur ad orationem. Consequentia formalis est, & minor probatur ex Hugone adducto â Sylva locorum communium, vbi veluti definiens orationem ait: *Oratio est pia mentis, & humilis ad Deum conversio fide, spe, & charitate subnixa.* Ergo tenet minor.

41. Probatur secundò ex Matth. 6. vbi præcipit Christus: *Quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius.* Quæ verba, sicut & præcedentia, intelligit D. Thomas de eodem primo rationis vsu 7. de malo art. 10. ad 9. qua luce sic procedo: In dicto instanti debemus quærere regnum Dei ex Domini imperio: atqui regnum Dei quæritur oratione: ergo in primo illo instanti debemus orare. Minor probatur ex ipso Domino dicente: Matth. cap. 21. v. 13. & cap. 7. v. 8. *Domus mea domus orationis est, in ea omnis, qui petit accipit, qui quærit invenit, & pulsanti aperietur.* Quæ verba ad rem proprissimè applicat D. Thomas in 4. dist. 15. q. 4. art. 3. quæstiũc. 3. ad 4. vt posteà expẽdemus.

42. Si dicas: Hæc multùm generalia esse, & cuicumque virtuti applicari queunt: siquidem charitas, v. g. est conversio in Deum, & similiter pœnitentia, fides etiam, & spes; quibus etiam ipse Deus quæritur: ergo nihil speciale probant de oratione.

Respondetur: Nos non proprio discursu; sed auctoritate fundare dictas probationes: vnde, cùm illæ de oratione probent, quòd intendimus, nihil obest, quòd aliis virtutibus valeant applicari. Quod, si de charitate intelligas, obviis manibus fatemur, vrgere tunc præceptum charitatis. Pœnitẽtia non est propriè conversio in Deum: prætérquamquòd in nostro casu locum non habet; quia, licèt puer peccatum originеum habeat, hoc non est materia per pœnitentiam destruenda. Vnde patet, quòd, licèt in illo instanti convertatur homo in Deum media fide, credendo de Deo, quia est, & media spe eum habendo vt remuneratorem, & media charitate illum summoperè, quantum status patitur, diligendo; etiam convertitur in ipsum media oratione.

43. Probatur tertiò Conclusio ex Magno Augustino lib. de Ecclesiast. dogmat. cap. 56. vbi dicitur: *Nullum credimus ad salutem nisi Deo invitante venire: nullum invitatum salutem suam nisi Deo auxiliante operari: nullum nisi orantem auxilium promereri.* Ex quo hæc ratio deducitur: Homo perveniens ad vsum rationis tenetur ad salutem venire: atqui sine oratione non consequetur salutem: ergo ad orationem tenetur. Maior certa est: Quia ille homo vel maculatus est labe originea, â qua tunc exire debet, & iustificari, vt modò supponendũ est, vel, si iam per Baptismum est iustificatus, debet primitias suæ libertatis Deo offerre. Minor verò ex allata auctoritate clarissimè constat. Siquidem homo ille debet facere id, sine quo non consequetur auxilum: ergo orare debet.

44. Confirmatur ex eodem Divo Augustino, qui lib. de nat. & grat. cap. 43. ait: *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo admonet, & facere, quod possis, & petere, quæ non possis*: atqui in primo rationis instãti cognoscit homo se pluribus indigere, quæ non cõsequetur, nisi â solo Deo: ergo tunc tenetur orare, vt possit, quod desiderat, obtinere.

45. Deinde probatur conclusio ratione eruta ex Angelico Præceptore loco citato ex sent. art. 1. quæstiunc. 2. ad 2. Ascensus in Deum, vt in quo auxilium quærit, est oratio: sed homo veniens ad rationis vsum tenetur ascendere in Deum auxilium in ipso quærens: ergo tenetur orare. Consequentia bona est. Maior est expressa D. Tho-

mæ

mæ citati dicentis: *Alius est ascensus in Deum vt in quo* (homo) *auxilium quærit, vt in psam. 122. dicitur, ad te levavi oculos meos, qui habitas in Cœlis, & talis ascensus est oratio.* Minor verò certissima est, vt patet ex n. præcedenti.

46. Confirmatur ex eodem Angelico Præceptore verbis iis, quæ retulimus num. 2. ad præsens propositum applicatis: *Ad orationem quilibet tenetur ex hoc, quòd tenetur ad bona spiritualia sic procuranda, quæ non nisi Divinitùs dantur; vnde alio modo procurari non possunt, nisi ab ipso petantur.* Atqui homo in primo rationis instanti tenetur ad procuranda bona spiritualia, quæ non nisi Divinitùs dantur; nec aliter procurari possunt, nisi ab ipso flagitentur: ergo ex hoc tenetur ad orationem.

47. Probatur denique conclusio ex Seraphica M. N. D. Theresia, quæ inter Cœlestia monita, quæ â summo Cœlo nobis dedit in 17. sic ait: Res quælibet, quæ magni momenti est, antequàm decernatur, per orationem trāseat; similia dixerat monito 10. modò sic: sed sic est, quòd perveniens ad vsum rationis rem gravissimam decernit: ergo vt rectè decernat, orare debet.

48. Confirmatur primò: Homo perveniēs ad rationis vsum recipit magnos favores â D.O. M. ergo in illo instāti debet orare. Antec. patet: quia tunc incipit ratiocinari, & ad virtutem, & in Cœlum tēdere. Consequētia verò probatur: Quia sine ianua, per quā Cœlestes favores ingrediuntur, isti non habentur, vt patet vel ex materiali exemplo ianuæ materialis, & domus: atqui oratio est ianua, per quam ingrediuntur favores magni, quibus Deus animam honorat, vt ait. Seraph. Theresia lib. vitæ suæ cap. 8. Ergo vt illos recipiat, debet orare, qui ad vsum rationis pervenit.

49. Confirmatur secundò: Dictus homo incipit tunc tendere in Cœlum: ergo debet intrare iter regale, quo in Cœlum itur: ergo tenetur orare. Cætera de se, & ex dictis constāt, & secunda consequentia probatur: Quia oratio est regale iter, quo in Cœlum itur, ex Sanctissima Theresia lib. de itinere perfectionis, cap. 21. sed homo ille tenetur hoc iter arripere: ergo & orare.

§. III. *Commune Adversariorum effugium.*

50. AUctores oppositi vidētes nostrā conclusionē affatim cōmunitā, illā illudere conātur cōmuni effugio, quo vtūtur. Dicunt enim, quòd licèt puer perveniēs ad vsū rationis orare debeat: hoc non provenit ex obligatione, quam ad orandum habeat; sed quia vrget tunc tempus adimplendi alia præcepta, ob quorum adimpletionem orat: quòd si hæc alia præcepta tunc non vrgerent, nulla ratione teneretur orare: vnde oratio non requiritur per se; sed per accidens. Et hoc est, quo solo omnes rationes nostras dissolvere putant.

Aiunt enim, requiri quidem orationem, vt asserunt D. Augustinus, Angelicus Doctor, Seraphica Theresia, & nostræ rationes convincunt: ast, quia solùm per accidens requiritur; propterea præceptum non datur de oratione tunc habenda.

51. Verū, vt num. 7. dicebamus, hoc provenit ex sinistra intelligētia necessitatis per se, & per accidens. Quarū perfectam explicationem ad hūc locum reservavimus. Vt ergo ab obligatione ex tunc cōtracta liberemur, scire debes ex præclaro nostro Salmant. Collegio tract. 13. disp. 20. dub. 1. num. 6. ex duplici capite posse provenire obligationem ponendi aliquem actum. V. g. diligēdi Deum; vel fundēdi orationem in aliquo determinato tempore: scilicet aut ex periculo intrinseco, orto per se ex absentia talis actus; aut ex periculo extrinseco proveniente, non ex carentia talis actus; sed aliunde: tunc autem periculum est intrinsecum, quādo actus requiritur nō casu; aut ex huius, illiusve accidentis occursu; sed ex natura rei, & ex ordine Divinorū præceptorum. Non enim alia via, quàm per talis actus positionem potest caveri periculum, iuxta communem rerum ordinem. Quod quidem periculum non

vrget contra hoc; aut illud præceptum determinatum; ſed generaliter contra omnia, vel contra plura. Quod maximè verum eſt, quando præceptum non hunc, aut illum gravat, ſed plures; & hoc in eadem occaſione. Tunc enim ipſe rerum ordo per ſe poſtulat, vt tunc temporis detur præceptum de tali actu tunc exercendo: & hoc eſt præceptum obligare per ſe.

Periculum verò extrinſecum datur; quando non ordo rerum, aut Divinorum præceptorum; ſed occaſio aliqua accidentaliter occurrens poſtulat, vt adhibeatur talis actus ad tale periculum cavendum: vnde, cùm periculum non incurratur ex abſentia actus, poteſt tolli, tolliturque multoties ſine illo per ſolam abſentiã occaſionis: quamobrem, quòd actus tunc adhibeatur, non per ſe petitur â præcepto ipſius actus; ſed accidentaliter ratione alterius præcepti, cuius adimpletio per talem occaſionem impeditur. Vt ſiquis ponatur in occaſione frãgendi ieiunium, niſi oret: tunc orare debet: verùm oratio illa non per ſe ponitur, ſed per accidens, hoc eſt, ratione tentationis, tunc accidentaliter occurrentis, qua ablata, oratio non requiritur.

Ex quibus habes: Quòd idem eſt, actum requiri per ſe, ac eſſe talis conditionis, vt ex non poſitione illius ſequatur periculum frangendi alia præcepta: quia tunc poſitio illius actus eſt cauſa evadendi periculum; & ipſius abſentia eſt cauſa periculum incurrendi. Tunc verò requiri per accidens; cùm abſentia eius non eſt cauſa periculum incurrendi, hoc enim aliunde incurritur. Vnde licèt poſtquàm periculum iam eſt præſens requiratur actus ille, vt lex non violetur: tamen non per ſe; ſed per accidens requiritur, v. g. Tẽtatur quis vt ieiunium violet, ita vt niſi auxilium â Deo petat, franget præceptum ieiunii. Certum eſt, hunc debere orare: aſt hoc eſt per accidens: nempe ratione illius occaſionis, quam certè non induxit orationis abſentia: vnde, ſicut non fuit introducta per abſentiam orationis: ita nec, vt caveatur, requirit per ſe orationem.

52. In hoc explicando immorati ſumus; quia, vt diximus, hoc eſt vnicum Adverſariorũ effugium. Quod tam ex modò dictis, quàm ex aliis, antè expenſis, conſtat valde ruinoſum eſſe. Quare

Contra illud facit primò: Quòd oratio requiratur in primo inſtanti vſus rationis propter alia, non obeſt, vt ipſa per ſe requiratur: ergo ruit oppoſitum fundamẽtum. Antecedens probatur ex iis, quæ diximus num. 7. Quia, vt ibi dicebamus, ſi, quæ propter alia requirũtur, nõ requirerẽtur per ſe, nullum medium foret neceſſarium per ſe; cùm omnia ſolùm propter finem requirantur: ergo licèt oratio requiratur propter alia, per ſe neceſſaria eſt.

53. Contra ſecundò: In dicto primo inſtãti requiritur oratio ob periculum intrinſecum ortum ex abſentia talis actus: ergo tunc per ſe riquiritur. Patet iſta ex modò dictis. Antecedens verò probatur: Quia periculum imminens in illo inſtanti non caſu imminet; ſed ex natura rerum: non eſt contra vnum, aut aliud præceptum; ſed contra plura: non eſt contra hunc, aut illum hominem; ſed generaliter contra omnes: non in diverſis temporibus; ſed in eodem; nempe cùm ad rationem perveniunt: atqui hæc ſunt manifeſta ſigna orationem per ſe requiri in illo inſtanti: ergo. Conſequentia bona eſt, maiorem negabit nemo. Et minor conſtat ex toto num. 51.

54. Confirmatur hoc: Ex abſentia orationis in dicto inſtanti ſequitur periculum frangendi alia præcepta tunc occurrentia: ergo poſitio orationis per ſe requiritur. Conſequentia patet ex dictis. Et antecedens probatur primò: Quia ex non præparatione ad magnum, & periculoſum iter conficiendum; ex non peti tione auxilii, cùm imminent plures, eæque graviſsimæ difficultates, quas conſtat ſuperari non poſſe ſine recurſu ſupplici ad potentem, ſequitur periculum frangendi tunc obligationes occurrentes: at hæc eveniunt in dicto inſtanti; ſiquidem tunc homo ingreditur

tur hoc mare magnum, & spatiosum, vbi sunt reptilia, quorum non est numerus,& tunc maximè anhelant,vt sint prima libertatis possessio:ergo absentia orationis illa pericula incurrit.

Probatur secundò ipsum antecedens: Ex absentia auxilii indispensabiliter requisiti ad impletionem præceptorum in illo instanti obligantium, sequitur periculum frangendi talia præcepta: ex absentia orationis in tali instanti sequitur absentia auxilii:ergo & periculum frangendi præcepta. Minor, in qua aliquis dubitare posset, probatur ex verbis D. Augustini positis num. 43. vbi asseritur neminem nisi orantem auxilium promereri: ergo ex non positione orationis sequitur carentia auxilii.

Vrgetur hoc: Etenim eodem modo requiritur invitatio Dei, vt homo ad salutem veniat, & auxilium ipsius, vt homo post invitationem salutem operetur; ac requiritur oratio,vt tale auxilium consequatur: atqui invitatio, & auxilium Dei omnino per se requiruntur, vt homo ad salutem veniat, & illam operetur: ergo & oratio per se requiritur, vt consequatur auxilium. Minorem nullus Catholicus negabit. Maior verò constat ex dictis Augustini verbis in dicto numero relatis, quæ sic se habent: *Nullum credimus ad salutem nisi Deo invitante venire: nullum invitatum salutem suam nisi Deo auxiliante operari: nullum nisi orantem auxilium promereri.* Vbi eodem modo loquitur de veniente ad salutem per invitationem;de operante salutem per auxilium; ac de promerente auxilium per orationem. Vnde, cùm in dicto instanti maximè verificetur Dei invitatio, & salutis operatio, etiam vrget ibi maximè necessitas orationis.

Ad hæc: Ideò auxilium requiritur per se ad salutem; quia sine auxilio non est salus: atqui sine oratione non est auxilium: ergo per se requiritur. Minor probatur ex ipsis verbis dictis ibi: *Nullum nisi orantem auxilium promereri.* Et etiam ex illis positis numero 7. vbi ait idem Augustinus: Deum alia bona non orantibus: *alia non nisi orantibus præparasse.*

55. Contra tertiò, & præcipuè contra illos Thomistas, qui modò ex adverso sunt: Quia, vt ipsi fatentur, oratio est necessaria pro primo instāti vsus rationis:atqui est necessaria per se: ergo non tenet eorum evasio. Probatur minor: Quod cadit sub præcepto Divinæ legis, est necessarium per se: sic est oratio: ergo. Cætera constant, & minor probatur: Quod est medium necessarium ad salutem, cadit sub præcepto Divinæ legis: oratio in dicto instanti est medium necessarium ad salutem, de qua tunc maximè agitur: ergo tunc cadit sub præcepto. Cōsequentia est omnino formalis. Minorem non negabunt Adversarii; cùm fateantur, orationem necessariam esse in illo instanti; licèt per accidens. Maior verò continet expressissimam doctrinam D.Thom.2.2. quæst. 3. art. 5. vbi, vt vidimus numero 11. ait: *Quæ sunt necessaria ad salutem, cadunt sub præcepto Divinæ legis.* Vnde, cùm in dicto instanti agatur maximè de salute hominis, ad quam oratio necessaria est; sequitur orationem tunc cadere sub præcepto; atque adeò non per accidens, sed per se requiri: siquidem præcepta Divinæ legis nō sunt de accidentaliter requisitis.

56. Confirmatur: Quotiescumque aliquis non potest aliter consequi, quod debet habere, tenetur per se orare: atqui veniens ad vsum rationis non potest consequi ex se multa, quæ tunc temporis debet habere; vt sunt expulsio culpæ originalis (si adhuc illa maculatur) auxilia, quibus virtutum, maximè Theologalium, actus eliciat, & huiusmodi alia: ergo in illo instanti tenetur per se orare. Maior, in qua poterat esse difficultas, probatur ex eodem D. Thoma, qui 3. part. quæst. 21. art. 1. in corp. loquente de obligatione, quam Christus Dominus habuit ad orandum ait: *Quia in Christo est alia voluntas Divina, alia humana, & voluntas humana non est per se efficax ad implendum, quod vult, nisi per virtutem Divinam: inde est, quòd Christo, secundùm quod est homo, & humanam voluntatem*

luntatem habet, competit orare. Quibus verbis & maior illa probatur, & hactenus dicta fulciūtur, & vberioris doctrinæ, & claritatis gratia, sic dictā auctoritatem ad nostrum propositum applicamus: quia voluntas humana Christi non est per se efficax ad consequendum, quod vult, nisi per virtutem Divinam, debet Christus per se orare, implorando ipsam Divinam virtutem: atqui perveniens ad vsum rationis non est per se efficax ad obtinendum, quod pro tunc vult, nisi per virtutem Divinam: ergò tunc per se tenetur orare.

Ad hæc: Dari præceptum per se obligans ad orationem nobiscum tuētur ii, qui modò nobis contrariantur: ergo tale præceptum aliquando obligat. Ergo obligat in instanti dicto. Prima consequentia nota est: nō enim daretur præceptum; si aliquando non obligaret. Secunda autem consequentia probatur: Quia nunquàm magis viget necessitas orationis tam ex parte rerum petendarum, quàm ex parte cultus Deo exhibendi; siquidem tunc incipit ille homo vitam rationalem, ingrediturque viam spiritus, quem ex tota mēte debet Deo consecrare, vt primitias ei offerat ex omnibus, quæ possidet: ergo cùm per orationem mens consecretur, & alia tunc necessaria consequantur, in dicto instanti obligat per se oratio.

§. IV. *Argumenta.*

57. VEl nulla, vel paucissima sunt argumēta necessitatem orationis pro primo rationis instanti impugnantia, quæ pariter non impugnent necessitatem conversionis in Deum medio amore, quorum solutio apud nostros Salmant. Gonet, & alios Thomistas videnda est: quarè pauca afferemus. Arguitur primò: Si homo veniens ad vsum rationis teneretur orare, esset, quia tunc teneretur converti in Deum: sed ex quo tunc teneatur converti in Deum, non sequitur obligatio ad orationem: ergo. Probatur minor: Quando quis orat ad Deum, iam supponitur conversus in ipsum ex ad Roman. 10. vbi dicitur: *Quomodò invocabunt, in quem non crediderunt?* ergo ad conversionem non requiritur oratio.

58. Confirmatur primò: Per hoc, quòd homo ille convertatur in Deum; fugit malum, & finem honestum sibi præfigit, in quem se, suaque omnia dirigat: ergo tunc non tenetur orare. Patet ista: Quia si teneretur, esset ob contenta in antecedenti, quod probatur: Quia ille homo, ex quo fit conversus in Deum, respicit bonum honestum, vt finem vltimum: ergo cùm hic finis sit incōpatibilis cum bono delectabili, hoc fugit, in illumque dirigitur.

59. Confirmatur secundò: Homo, de quo loquimur, vel est educatus inter fideles, & baptizatus; vel non? Sed neutro modo tenetur orare: ergo. Minor pro prima parte probatur: Quia, si est baptizatus, habet quicquid requiritur, vt convertatur; ad hoc quippe sat sunt fides, & virtutes infusæ cum communi auxilio gratiæ: sed hæc omnia habet ille homo, ex quo baptizatus sit: ergo. Pro secunda parte probatur eadem minor: Quia, si homo ille baptizatus non est, non tenetur orare vsque dum illuminetur supernaturaliter: sed postquàm illuminatur, sufficit illa illuminatio cum adiuvante gratia, vt convertatur: ergo nullo modo orare tenetur.

Pater Suarez permittens obligationem amoris Dei in puero veniente ad vsum rationis, negat ipsum ad orationem teneri facto argumento cum suis confirmationibus. Illis tamen non solùm impugnatur nostra sententia; sed etiam, ni vehementer fallor, tollitur ê medio necessitas orationis nobiliori, & vrgentiori ex parte. Quippe, si antequàm homo oret, supponitur conversus in Deum, non orabit peccator auxilum pro sua conversione petens, quia, cùm iam sit in Deum finem vltimum conversus, supponitur bono commutabili aversus; atque adeò sine culpa. Si homo ille est fidelis, quamquàm ingenti peccatorum sarcina gravetur, sat est fides, quam habet, vt communi auxilio gratiæ convertatur. Si infidelis est; ante illuminationem non tenetur orare;

re; post illam verò, cum illa, & gratia auxiliante convertitur. Vnde solùm orabimus pro pluvia petenda, & similibus, aut pro aliis personis: quæ quis non videat quā absurda sunt; cùm continuus suam salutem desiderantium clamor sit directus, vt peccatorum remissionem obtineant: & Ecclesia de hoc Missam specialem habeat?

60. Ad argumētum ergo respondetur primò: Quòd oratio, vt vidimus num. 40. est ipsa conversio in Deum; vnde nō potest cōversio orationē præcedere. *Secundò* respōdetur distinguendo maiorem: *Converti in Deum*, quem media illuminatione tunc recepta cognoscit, concedatur. Quem iam amat, & à quo iam accepit auxilium, vt amet, negetur. Deinde distinguitur minor: *ad orationem* pro illuminatione, concedìtur. Pro auxilio ad amorem, & ad alia, negatur: sicque resolvatur totum argumentum.

Explicatur solutio: Homo veniens ad vsum rationis illuminatur certè à Deo, vt initio quæstionis dicebamus. Hæc illuminatio suggerit illi, debere amplecti bonum honestum, Deumque amare; vel explicitè, vel in confuso, de quo Salmanticenses vide; debereque quærere, vt hoc faciat, auxilium illius, qui sibi proponitur diligendus. Hæc omnia suggerit illa illuminatio, hæcque omnia perpendit homo ille, iam media illuminatione conversus, at non adhuc amans; vsque dum à finis bonitate allectus determinat, Deum sequi, ad quod ab ipso Deo auxilium petit, tuncque orat. Vnde habetur, quòd ad primam gratiam oratio non præcedit: verùm antecedit alias, quod perspicuè docuit Augustin. his verbis iam dictis: *Deum alia danda non orantibus, sicut initium fidei: alia non nisi orantibus præparasse.* Et idem docuit de Ecclesiast. dog. illis aliis: vbi priùs ponit Deum invitantem, posteà hominem orantem, & media oratione auxilium promerētem: Quia priùs Deus hominem illuminat invitando, posteà homo media hac illuminatione cognoscēs Deum, vt dignum, qui ametur, illum amare statuit, quod non faciet sine auxilio, nec hoc sine oratione habebit.

Ad primam confirmationem dicas: Quòd per hoc, quòd homo convertatur in Deum illum diligendo, habet, quod confirmatio refert: verùm hoc sine oratione non faciet. Per hoc verò, quòd convertatur in Deum media dicta prima illuminatione, non fugit malum; sed cognoscit bonum, quod sequi debet. Et vtinam omnes, qui media fide in Deum conversi sumus, taliter operemur, vt malum fugientes, sequamur bonum.

Ad secundam confirmationem negetur minor pro vtraque parte; quia vltra hoc, quod est posse Deum amare, requiritur auxilium, quo hoc fiat, & pro hoc auxilio oratio funditur: Quod semper verificatur, & maximè in nostro casu: quia tunc incipit ille homo operari, vt rationalis: tunc incipitur totius vitæ iter: atque adeò necessarius est recursus ad Deum, à quo petenda tunc plura occurrunt. ¶ Adde: Orationem non solùm requiri in dicto instanti, vt medium ad alia; sed etiam propter se ipsam requiritur; hoc est ex motivo Religionis. Quia tunc viget obligatio offerendi Deo primitias suæ mētis, quæ solummodò per orationem cōsecratur. Vide dicta à num. 7.

61. Arguitur secundò: Si in dicto instāti daretur obligatio ad orationem, puer tunc non orans peccaret; eoque teneretur hoc in Confessione aperire; sed hoc à nemine fit, nec iubetur: ergo talis obligatio non datur.

62. Confirmatur primò: Quia vix possibile est humano modo, ait Suarez, tam subitò illam obligationem recognoscere, & implere: ergo non datur. Patet ista: quia aliàs ad impossibile obligaretur homo ille.

63. Confirmatur secundo ex Magistro Ioan. à S. Thom. in 2. 2. quæst. S3. fol. mihi 346. Si daretur talis obligatio in dicto instanti, illam frangeret, qui non oraret, licèt poneret actum virtualiter, & æquivalenter, continentē orationē: sed in dicto instanti, & in mortis articulo, nō peccat, qui nō orat, dum-

dummodò ponat actum amoris Dei, in quo æquivalenter, & virtualiter, oratio continetur: ergo non datur obligatio ad orationem in illo primo instanti vitæ rationalis; sicut nec in vltimo.

Respondetur argumento concessa maiori, negando minorem: Debet enim in Cõfessione aperiri fractio illius præcepti. Quòd verò hoc non ab omnibus fiat, provenit, vel quia cõtrariũ probabiliter opinantur, vel quia non recordãtur, illã non implevisse, quod sat est, vt ad confitendum deobligentur: vel quia, vt Caietanus tenet, sufficit dicere: se confiteri de omni eo, quod in Deum fecit: vel denique non opus est hac expresione: quia, cùm hoc præceptum sit connexum cum præcepto amandi Deũ: si bene orat, amabit quidẽ: si non amat, est quia non orat: vnde dicens se contra vnũ ex his duobus præceptis peccasse; abs dubio asserit, se in alterum deliquisse.

Ad primam cõfirmationem respondetur: Verum esse, quòd illa humano modo non fiunt: est enim providentiæ Auctoris naturæ opus illud; sine quo nil faceret tam tenera ætas. Vnde ipse naturæ Auctor supplet sua benigna providentia defectus, qui ab illa ætate impræscindibiles sunt. Nec verum supponit ly *tam subitò*: non enim ad temporis angustias reducimus hoc negotium: nec pro omnibus idem spatium temporis designamus. Instãs illud non physicum; sed morale est, vt prælibavimus. Et ipsum morale instans brevius, longiusve est, secundùm agilitatem, vel tarditatem intellectus pervenientium ad illud. Debuissetque Suarez animadvertere, se hanc nostram opinionem impugnare, adhuc permissa doctrina D. Thomæ asserentis dari pro illo instanti præceptum amandi Deum: quo admisso, nescio quid particulare inveniat in oratione, vt non posit eius obligatio recognosci, & impleri; si permittit impleri posse amoris præceptum: cùm sint adeò inter se connexa, vt simul cognoscantur, impleanturque.

Ad secundam confirmationem respondetur ex doctrina ipsius Magistri, qui immediatè antè, nempe pag. mihi 344. agens de necessitate orationis absolutè, & sine determinatione ad speciale tempus, hæc habet: *Sed inquires: an quando dicitur oratio necessaria necessitate medii :::: sufficiat oratio virtualiter, vel causaliter, v. g. desiderium obtinendi aliquid à Deo; vel amor Dei, in quibus tãquàm in causa, & virtute continetur oratio?* Huic interrogationi respondet egregius hic Theologus, quòd etiamsi intellectus formaliter non petat, neque formaliter moveatur ascendendo in Deum; si tamen virtualiter ascendit faciendo aliquem actum, quo virtualiter procuret ipsam salutem â Deo, satisfacit necessitati orationis. Hæc doctissimus hic Magister.

Et tacitæ obiectioni ocurrens, addit: *Hoc tamen non tollit, quin oratio simpliciter sit medium simpliciter necessarium ad salutem; sicut pœnitentia est medium necessarium peccanti mortaliter, licèt actus charitatis, qui eminenter virtualiter continet pœnitentiam, sufficiat loco illius ad iustificandum.*

Hanc ipsissimam doctrinã, quam tradit citatus Magister circa orationem absolutè sumptam, applicamus orationi, vt vrgenti in primo rationis instanti. Vnde dicimus, quòd, licèt tam in primo, quàm in vltimo instanti possit oratio suppleri per alium actum illam virtualiter continentem, *hoc non tollet, quin oratio simpliciter sit simpliciter necessaria ad salutem pro illis instantibus.*

Adde: Quòd, licèt nõ negemus, quòd si veniẽs ad rationis vsum haberet amorem Dei, non teneretur orare; vnde tamen constat, illum habere Dei amorem? Et insuper, quod scimus, est, hunc ipsum amorem, auxiliumque ad illum, non nisi orantibus dari, vt patet ex dictis: ergo semper verum est, orationem necessariam esse per se: atque adeò in primo instanti vsus rationis per se requiritur oratio.

DIS-

DISPVTATIO IV.

De iis, qui possunt orare.

MVlti sunt, qui orare valent, & debent: Imperium quippe orationis, quod disputatione præcedenti lustravimus, vastissimum certè est, & numerum penè innumerum diversarum nationum comprenhendit. Orat peccator, vt in gratiam læsi Numinis revocetur: orat iustus, ne retro aspiciens in statuam insulsam salis convertatur: orat viator, nè tumentes vortices, quos mundi sinus in Myoparonem vibrat, vrnam conferant sepulchralem. Orat comprehensor, vt ergastuli horror, quo suum corpus fædatur, infelicitatis decorem commutetur. Orat Angelus pro aflictis, & captivis. Orant omnes quotquot in rationis clara sede sedem habent. In quo non est speciale dissidium. Sed an, in quocumque statu considerentur, eis orare conveniat, & an pro aliis orare valeant? habet specialem difficultatem. Et hanc causant existentes in Purgatorio, & in Empyreo. Similiterque est speciale dubium in hac parte circa D. O. M. qui cùm supra omnia sit, dubitatur, an orare posit? Has ergo difficultates in hac disputatione versabimus. Quarum

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Deo conveniat propriè, & formaliter Orare?

1.

LOquimur, vt titulus exprimit, de oratione, quæ propriè talis sit, de qua suprà disput. 2. q. 2. egimus. Vt autem via disputationi aperiatur, scire oportet: Deũ posse sumi, velut subsistit in natura propria; vel in aliena. Itidem vt subsistens in natura aliena potest sumi, vel pro tempore, quo nobiscum conversabatur in terris; vel pro hoc, quo regnat in Cœlis.

2. Verùm, vt certa ab incertis separemus: tenendum omnino est, Deum in propria natura subsistẽtem orare nõ posse. Quod patet: quia oratio est elevatio mentis in Deum; vel petitio decentium â Deo: ergo Deus in propria natura subsistens orare non potest. Probatur consequentia: Quia Deus non potest elevare mentem in Deum; nec aliquid â Deo petere; cùm nemo in se ipsum mentem elevet; nec aliquid petat â se ipso: ergo.

3. Confirmatur: Oratio est manifestatio propriæ indigentiæ, vt orans ab ea sublevetur: sed Deus nec habet, nec habere potest indigentiam, â qua sublevetur: ergo non potest orare.

4. Contra hanc tamen suppositionem obiicies primò: Quia oratio non solùm est ad Superiorem; sed etiam ad æqualem: atqui Personæ Divinæ sunt æquales: ergo vna aliam orare potest. Probatur minor ex D. Thoma 2. 2. q. 83. art. 1. dicente: *Oratio petit aliquid fieri ab his, qui ei non subiiciuntur, sive sint æquales; sive sint superiores*: ergo tenet maior.

5. Obiicies secundò: Vna persona accipit ab alia: ergo persona accipiens potest orare, vt ei concedatur id, quod accipit. Antecedens patet: Nam Filius â Patre, & ab vtroque Spiritus Sanctus accipit esse.

6. Confirmatur: Nam ad Roman. 8. dicitur: Spiritum Sanctum pro nobis postulare: sed postulatio oratio est, vt patet per D. Paulum 2. ad Thimot. ergo.

Respondetur ad primam primò: Omissa maiori, & cõcessa minori negando consequentiam: Contra quod non procedit Sanctus Thomas, siquidem oratio requirit distinctionem voluntatum; vt sic vna posit dare, quod alia de-

desiderat obtinere. Vbi autem datur eadem voluntas, quamquàm detur diversitas personarum, non potest oratio salvari.

Respondetur secundò: Quòd, cùm Divus Thomas ait, orationem terminari posse ad æqualem, intelligitur de æquali materialiter, non formaliter: potest enim quis petere ab amico, seu alio æquali: at si vterque consideretur, vnus vt petit, & alius vt â quo petitur, iam primus sub illa consideratione est inferior; alius autem Superior est: atque ideò semper verificatur, quòd oratio tendit in Superiorem: vel materialiter, & simul formaliter: vel ad minùs formaliter. Vnde, cùm inter Personas Divinas non sit dabilis hic formalis excessus, ad orationem requisitus, nec ipsa oratio potest dari.

Ad secũdam obiectionem distinguo antecedens: *Accipit* necessariò, concedo. Gratuitò, nego antecedens. Oratio requirit libertatem in dante, & in petente, quæ imaginari non potest inter Divinas Personas, vel communicantes esse, vel accipientes. Præterquamquòd, cùm eadem voluntate gaudeant, numquàm poterunt orare.

Ad confirmationem dicas: Spiritum Sanctum dici pro nobis postulare; quia nos postulare facit. De quo plura sunt in Sacra Scriptura. Videatur Extaticus noster Parens Divus Ioannes â Cruce in flamma vivi amoris.

7. Dices cum Magistro Lumbier quæst. 35. art. 3. Verbum Divinum ante carnis assumptionẽ orasse Patrem æternum nomine humanitatis assumẽdæ: ergo saltim sub hac consideratione Persona Divina orare potest.

Respondetur: Hanc Theologiam inauditam fore, eamque faciliter amãdamus. *Primò,* si Verbum oravit Patrẽ nomine humanitatis, quam postmodũ assumpsit, etiam Pater poterit nunc orare Filium nomine humanitatis, quã potest assumere. *Secundò,* Verbum, vt imaginatur orans, vel est Patri æquale; vel non? Si non: extra chorum agit Lumbier; ioquimur enim de Presonis, vt sunt æquales. Si sic: falsum asserit, vt ex dictis constat. *Tertiò,* Si nomine humanitatis in tempore assumendæ potuit Verbum ab æterno orare; pariformiter posset ab æterno crucifigi. Quæ omnia, cùm planè absurda sint, tenendum est: Deum in propria natura orare haud posse. Quare tota difficultas devolvitur ad Deum vt in natura aliena subsistentem. Et pro diversitate statuum diversas conclusiones proponemus.

§. I. *Dirimitur prima pars dubii.*

8. PRima conclusio: *Christus Dominus in hoc Mũdo verè, & propriè oravit.* Conclusio hæc non tam est rationibus comprobanda, quàm frequenti ipsius Christi D. praxi stabilienda. Oravit quippe Dominus mentaliter, oravit vocaliter; oravit solus, & coram aliis; oravit pro se, & pro aliis: vnde õnibus modis oravit. Quod ex clarissimis Sacræ Scripturæ testimoniis constat. Et â primo orationis modo incipiens: oravit Dominus mentaliter; siquidem Lucæ 6. dicitur, quòd *exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Quod de oratione mentali intelligit Pater Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 1. num. 7. Ex quo testimonio etiam constat, quòd oravit solus; ad hoc enim in montem exiit. Itidẽ oravit vocaliter, vt patet ex Matth. cap. 26. vbi dicitur: *Procidit in faciem suam, orans, & dicens.* Et ex Luca 23. vbi ipse Dominus ait: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Et hi textus ostendunt Christum orasse aliis orationis modis: quia in primo non solùm vocaliter oravit, sed oravit pro se, petens, vt calix transiret. Secundus verò textus proponit Dominum orantem vocaliter, & pro aliis, & coram aliis. Pro aliis, vt patet ex ipsis verbis. Coram aliis; siquidem ipsi, prò quibus indulgentissimus orabat, insanientes audiebant. Nec soli quidem; nam etiam auscultabat verba orantis regalis aula ipsius Numinis patientis; Beatissima, scilicet, Virgo MARIA, Mundi Regina, & Cœli Domina; & hoc ipsum aliæ fœminæ audiere: quippe *Stabant Iuxta Crucem Iesu Mater eius, &*

So-

Soror Matris eius, &c. Vnde non est orationis modus, quem Christus non exercuerit. Quarè conclusio nostra est de fide, vt ostendunt adducti textus, & alii innumeri, quos prætcrimus. Eam docet D. Thom. 3. p. q. 21. art. 1. quem Theologi sequuntur: sicut Scholastici Magistrum in 3. dist. 17. Idem tenet Seraphica Therefia Epist. 8. numero 17.

9. Præcipua tamen ratio pro conclusione desumitur ex dictis: Nã Scriptura clarissimè docet. Christum Dominum, dũ in mundo erat, orasse: at non est, cur hæc oratio non sit propriè, & formaliter talis: ergo oravit in hoc mũdo oratione propriè tali. Minor probatur primò: Quia si illa oratio non esset propriè talis; nec illam Christus toties exercuisset; nec illam nobis Scriptura tam accuratè commendasset, omnes eius circumstãtias proponens. Probatur secundò ipsa minor ex illa Theologorum regula, cuique nota: Verba Sacræ Scripturæ accipienda sunt in sensu proprio, quando ex hoc nullum sequitur inconveniens: sed ex hoc, quòd dicamus, Christum verè, & propriè orasse nullum sequitur inconveniens, nec hactenus ostensum est: ergo tenet minor.

10. Confirmatur: Christus verè habuit indigentiam auxilii à Deo, vt suum desiderium expleret: ergo verè petivit hoc auxilium. Ergo verè oravit. Patet ista: Quia oratio est *petitio decentium à Deo.* Prima consequentia etiam constat: Quia cum summa prudentia, & Sanctitate Christi non compatitur habere indigentiam auxilii, & illud non petere. Iam verò probatur antecedens: Quia plura, quæ Christus tam sibi, quàm aliis desiderabat, non poterat à se ipso habere: ergo. Hoc antecedens probatur multipliciter: primò: Quia si à se ipso posset habere, quod optabat, vanè ad suum Patrem recurreret petẽs, quod fecisse, allati textus ostendunt; est enim valde superfluum ab alio petere, quod quis potest habere à se ipso: ergo cùm Christus Dominus toties recurreret ad suum Patrẽ, signum est, quòd à se ipso habere non poterat, quod petebat. *Probatur secundò:* Quia Christus, qua homo, non est Omnipotens: ergo idẽ, quod priùs. *Probatur tertiò:* Quia permisso, quòd habere posset à se ipso; quod volebat, attenta materia concupita; tamen vt illam obtineret, concursu Dei indigebat; aliter non consideraretur, vt homo, destrueretur que status quæstionis: ergo hoc auxilium, seu concursum debebat, vt minus, petere à Deo.

§. II. *Deciditur dubium quoad secundam partem.*

11. SEcunda conclusio: *Nunc etiam in Cœlo Christus orat oratione propriè tali.* Antequàm conclusionem probemus, scias breviter: Orationem propriè talem, aliam esse virtualem, seu interpretativam; aliam formalem, seu expressam: hæc consistit in actu intellectus, quo petitur, quod desideratur. Illa consistit in ostensione alicuius rei, qua movetur Superior, vt concedat id, quod illam ostendens vult tam sibi, quàm aliis. Et in hoc consistit sentẽtiarum varietas. Nemo enim Catholicorum negare potest Christum in Cœlo pro nobis orare. Verùm alii dicunt, hanc orationem esse interpretativam; quatenus, scilicet, ostendit Patri suã Sacratissimã humanitatẽ vulneratã, vt eius intuitu moveatur Deus ad nostri miserẽdũ. Atque ita tentiũt Medina, Vasquez, Becanus, & alii relati à nostris Salmant. tract. 21. disp. 30. n. 23. Ex opposito verò alii docent, talem orationem esse formalem. Sic D. Thom. pluribus in locis, & Seraphica Therefia Epist. 27. num. 4. quos sequuntur Theologi communiter.

12. Probatur primò ratione fundata in Sacra Scriptura: Christus in Cœlo interpellat pro nobis, vt noster advocatus: ergo in Cœlo pro nobis orat oratione formali. Patet ista: Quia vt Advocatum interpellare, idem est, ac formaliter orationem fundere pro iis, respectu quorum Advocatus est. Antecedens verò constat ex Epist. Ioan. 1. cap.

cap. 2. vbi ait: *Advocatum habemus apud Patrem Iesum-Christũ iustum.* Et ex Roman. 8. vbi dicitur: *Qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Vnde cùm non detur motivum vrgens, vt hanc interpellationem, & advocationem non intelligamus propriè, & formaliter; sed solùm virtualiter;seu interpretativè, textus dictos intelligere debemus in sensu omnino formali, iuxta dicta num. 9.

Probatur secundò conclusio: Quòd Christus sit Deus, & in Cœlo sit, non obest, vt oret oratione formali: ergo sic orat. Consequentia bona est, etiam apud Adversarios. Antecedẽs verò pro 1. parte probatur: Christus in hoc mũdo existens oravit oratione formali, vt nobiscũ fatentur Auctores cõtrarii: sed tunc erat verus Deus: ergo Deitas non impedit, quòd oret oratione formali. Quoad secũdam partem probatur idem antecedens: Sancti, qui sunt in patria, orant pro nobis propriè, & non interpretativè: ergo status patriæ non obstat huiusmodi orationi in Christo. Patet ista â paritate: nec poterunt Auctores oppositi assignare inter Sãctos, & caput eorum Christum, discrimen, vt illi, & non hic, possint veram orationem cum beatitudine componere. Antecedens est D. Thomæ dicta quæst. 83. art. 11. & constat ex Ecclesiæ praxi canentis: *Sancte Petre, ora pro nobis.*

14. Probatur 3. conclusio: Christus in Cœlo *orat in nobis, & orat pro nobis, & oratur à nobis: orat pro nobis, vt Sacerdos, orat in nobis, vt caput nostrum, oratur à nobis vt Deus noster.* Verba sunt D. Augustini in Præfat. Psam. 85. atqui Christus in Cœlo orat in nobis, vt caput nostrum,& oratur â nobis, vt Deus noster oratione formali: ergo similiter oratione formali orat pro nobis, vt Sacerdos. Minor pro secunda parte est innegabilis. Pro prima verò etiam est certa: Quia orare Christum in nobis vt caput nostrum, est influere in nos, qui sumus membra eius, vigorem, vt oremus, nostrasque orationes valorare:quod sanè non interpretativè; sed propriè facit. Iam verò consequentia probatur primò: Quia Augustinus eodem modo loquitur de triplici illa oratione: ergo si quam facit in nobis, & nos ad illum facimus, est propria, & formalis; pariter illa, quam pro nobis facit, formalis erit. Probatur secundò eadem consequentia:Ideò oratio,quam in nobis facit,& quam ad eum facimus, est propriè talis; quia ipse est propriè, & formaliter caput nostrum, & Deus noster: sed etiam est formaliter, & propriè Sacerdos: ergo orat formaliter.

15. Probatur quartò: Quotiescumque alicui conveniunt prædicata opposita ob diversas naturas, seu proprietates, illa prædicata fundantes, totiès modo, quo illæ naturæ, seu proprietates, conveniunt, conveniunt etiam prædicata fundata: atqui orare, & orari sunt prædicata opposita Christo convenientia ob naturam Divinam,& humanam, quæ ipsi formaliter cõveniunt: ergo pariter orare, & orari cõveniunt ei formaliter. Consequentia est omnino formalis. Et ex secunda eius parte, quam Adversarii concedunt, firmatur prima hoc discursu: Eatenus orari convenit Christo propriè, & formaliter in Cœlo, quia ibi formaliter habet Divinam naturam, quæ fundat hoc prædicatum: ergo cùm ibi etiam habeat naturam humanam, ob quam ei orare convenit, hoc propriè,& non interpretativè convenit illi in Cœlo.

Minor verò facti syllogismi est certa. Maior verò potest inductivè ostẽdi; sed nè diutiùs immoremur, aut longiùs divertamur, in ipso Christo Domino ostenditur. Ipse enim est nunc in Cœlo propriè minor Patre, & etiam propriè est ei æqualis, ob naturas Divinam, & humanam, quarum prima coæqualitatem;secunda verò minoritatem fundat. Et sic de aliis, quæ passim offeruntur: ergo cùm Christo in Cœlo conveniant illa prædicata, nempe orari vt Deus, & orare vt homo est; propriè, & formaliter, & non interpretativè conveniunt, sicut Deitas, & humanitas, propriè, & non interpretativè conveniunt.

* * *
* *

§. 3.

§. III. *Argumenta contra primam conclusionem.*

16. Contra primam cõclusionem solùm sunt aliquæ obiectiones, quarum aliquæ ipsam; aliæ verò ea, quibus probatur, impugnant. Obiicies ergo primò: Oratio, quã Christus exercuit in hac vita, non fuit vera oratio; sed figura quædam, & indicium orationis: ergo non oravit verè. Probatur antecedens ex Theophylacto in cap. 11. Ioan. iis nominibus Christi orationem nominante. Similia habet Damasc. lib. 4. de fide cap. 19. vbi ait, Christum solummodò per simulationem orasse, vt etiam fecit, quando *finxit se longiùs ire*: ergo tenet antecedens.

17. Confirmatur: Oratio Christi non proficiebat ad expresſionem sui desiderii coram Deo; sed solùm ad nostrum exemplum: ergo non erat vera oratio. Patet iſta: Quia oratio eò dirigitur, vt suum desiderium ostendat; eòque dicitur â D. Thoma *desiderii interpres*. Antecedens autem probatur ex verbis ipsius Christi relatis â D. Ioan. cap. 11. *Ego sciebam, quoniam semper me audis: sed propter populum, qui circumstat, dixi, vt credant, quia tu me misisti*. Vnde Hilarius lib. 10. de Trinit. ait: *Cùm sibi non proficeret deprecationis sermo, ad profectum tamen nostræ fidei loquebatur*: ergo.

Respondetur obiectioni negãdo antecedens: Ad probationem dicendum: Christum Dominum, & esse verum hominem, & verum Deum; insimulque orasse mentaliter, & vocaliter, vt vidimus num. 8. Itidem orasse propriè, hoc est, petiisse decentia â Deo: & impropriè; non in illo sensu, quo nunc loquimur de oratione impropria; sed in illo, quo superiùs diximus gratiarum actionem, & alias orationis partes, esse quidem propriè orationem; at nõ esse propriam, & rigorosam orationem: hoc enim soli petitioni reservatur. Si his vti sciveris, plura, quæ hìc ex Scriptura, & Patribus accumulant Adversarii, sanè capies.

Igitur ad dictam antecedentis probationem respõdetur: Theophyl. apellasse eo loco orationem Christi *figuram orationis*: quia ibi Christus, vt ex textu patet, nihil vocaliter petiit, sed solùm referuntur gratiæ, quas suo Patri egit: Quiaque actio gratiarum non est rigorosè oratio, vt dictum est; proptereà Christus non dicitur ibi propriè orasse. Ad Damascenum dicitur: Christũ orãdo simulasse, seu occuluisse Deitatem, secundùm quam, si operaretur, posset abs dubio facere id ipsum, quod supplex precabatur. Vnde oratio Christi dicitur, & quidem eleganter, simulatio quædam, siquidem, ea media, abscondita est fortitudo ipsius.

Ad confirmationem respondet Divus Thomas 3. p. quæst. 21. art. 3. ad 1. his verbis: *Dicendum, quòd Hilarius loquitur, quantùm ad orationem vocalem, quæ non erat ei necessaria propter ipsum; sed propter nos*. Et ex hoc intelliguntur ea Christi verba in contrárium adducta. Christus enim dum vocaliter orabat, non propter se ipsum; sed nostri causa faciebat: quia non indigebat voce, vt suum desiderium exprimeret; sed vt nos instrueret, vtpotè Legifer, ac Præceptor noster: vnde D. Thomas citatus ait: *Christus ad hoc vti voluit oratione ad Patrem, vt nobis daret exemplum orandi*.

18. Obiicies secundò: Christus, vt homo, est omnipotens: ergo non eguit oratione. Patet consequentia: Eo enim oramus, vt obtineamus ea, quibus indigemus. Antecedens verò probatur: Christus habuit omnem potestatem in Cœlo, & in terra, vt ipse Dominus testatur apud Matth. cap. vltimo: ergo fuit omnipotens; siquidem omnipotens est, qui, vbicumque sit, omnem potestatem habet.

19. Confirmatur: Christi humanitas habet propter vnionem ad verbum aliquam potentiam, quam in proprio supposito non haberet: ergo est omnipotens. Patet consequentia: Quia ista potentia creata non est; cùm omnem creatam potestatem habere posset sine vnione. Antecedens probatur: ad mo-

M 2. dum

dum perfectiorem essendi sequitur modus perfectior operãdi, perfectiorq́ potẽtia: sed Christi humanitas ob vnionẽ ad Verbũ habuit perfectiorem modum essendi, melioremq́ dispositionem: ergo & perfectiorem potentiam.

20. Ad hæc: Operari sequitur ad esse: atqui esse Christi est increatum, vt modò suppono; siquidem existit per existentiam Divinam: ergo & eius potentia increata est.

Ad obiectionem respondetur primò: Christum vt Deum omnipotentem esse, & de se ipso sic sumpto loquitur, dum ait, datã sibi â suo Patre esse, â quo, & suum esse habet, omnem potestatem in Cœlo, & in terra. ¶ Respondetur 2. Christũ etiã vt hominẽ habere omnem potestatẽ, qua potest homo fulgere; siquidẽ fulget potestate capitis, quæ inter creatas res visibiles, aut invisibiles nulla maior, aut excellentior inveniri potest. Verùm potestas hæc non est omnipotentia, tum, quia id, quod vt forma hãc potestatem tribuit, est entitas creata. Tum, quia hæc, quamtumvìs insignis potestas, non abstulit, Christum indiguisse Dei auxilio, vt operaretur, vt num. 10. dicebamus. Vnde licèt possit dici, habuisse moraliter omnipotentiam; non tamẽ omnipotẽs dicẽdus est.

Ad confirmationem respondetur distinguendo antecedens: *Aliquam potentiam* moralem, conceditur: physicam, negatur. Ex quo enim illa humanitas assumpta fuit â verbo, maxima perfectione enituit, evectaque fuit ad altum gradum essendi formam constituentem hominem, qui est omnium hominum, & Angelorum caput. Verùm, quia in esse capitis constituitur per gratiam habitualem, quæ physicè accepta est eiusdem speciei cum nostra gratia; solùmque moraliter differens, propter societatem, quam habet cum gratia vnionis; propterea nullam potentiam physicam habet illa humanitas, quam in proprio supposito non haberet: & hæc potentia physica requirebatur, vt omnipotens diceretur. Per quod patet ad probationem antecedentis.

Ad vltimum respondetur: Quòd operatio sequitur ad esse naturæ; & ideò quia in Christo dantur natura Divina, & humana, dantur etiam operationes humanæ, & Divinæ; ad esse verò personale, seu existentiale non sequitur operari. Vnde, quamquàm in equo ponas existentiam humanam, numquàm inde alias operationes videbis, quàm equinas. Quod in nostro casu verificatur. Licèt enim Christus Dominus solũ vnicam existentiã, eamq́ Divinam habeat, hebet operationes Divinas, & humanas, ob rationem dictam. Verum quidem est, quòd tales humanæ operationes, ex quo sint ab humanitate assumpta, & â Divina existentia terminata, sunt infinitè satisfactoriæ, & valorosæ. Verùm hoc non potentiam infinitam physicam arguit, vt dictum est.

21. Dices: Humanitati Christi Domini cõmunicata fuit existantia Divina, vt cõstat ex immediatè dictis: ergo & õnipotentia. Probatur ista primò: Quia cui communicatur aliqua natura, communicantur etiam attributa talis naturæ: sed existẽtia Divina est prorsus idem cum Divina natura, & omnipotentia est attributum eius: ergo cui communicatur existentia, omnipotentia etiam communicatur. *Probatur secundò*: Subiectum capax habendi existentiam Divinam, etiam habere potest omnipotentiam; cùm vtraque sit prædicatum Divinum: ergo idem, quod priùs.

Respondetur negando consequentiam: Ad primam probationem dicas: Naturam Divinam esse omnino idem cum Divina existentia. Cæterùm alia est expressio naturæ, & alia expressio existentiæ: quæ expressionum diversitas sat est, vt ad extra non cõmunicentur attributa, licèt communicetur natura: quippe terminat non sub expressione naturæ; sed sub munere existẽtiæ; & attributa nõ sunt proprietates naturæ sub expressione existentiæ; sed sub munere naturæ.

Ad secundam probationem dico: Quòd existentia communicatur per modum purissimi termini, in quo nulla imperfectio datur. Ast si communicaretur omnipotentia, foret per modũ

for-

formæ, quod Divino prædicato repugnat. Nec aliter, quàm per modum formæ communicatæ posset denominare; & constituere humanitatem omnipotentem; sicut ipsa existentia Divina humanitatem terminans non constituit Deum; quia non vt natura; sed vt terminus communicatur.

22. Obiicies tertiò: Christus scivit per scientiam beatam, & infusam omne, quod erat futurum, aut non futurum: ergo nihil seriò petiit, nec oravit. Antecedens patet ex 3. p. quæst. 10. & 11. Et consequentia probatur: Quia nemo cordatè petit id, quod certò scit se obtinere non posse; aut id; quod iam concessum est: sed Christus per hoc; quòd sciret, quod erat futurum, sciebat, hoc iam concessum esse; & per hoc; quod sciret non futurum, sciebat, hoc obtinere non posse: ergo non oravit ex animo orandi.

23. Confirmatur: Quia, vt vidimus disp. antec. num. 40. oratio est conversio in Deum spe subnixa: sed oratio Christi non fuit subnixa spe: ergo nec fuit vera oratio. Probatur primò minor. Quia Christus, vtpotè comprehensor, non habuit spem. *Secundò* probatur ipsa minor: Quia etsi in Christo spes daretur; illa tamen vti ad orandum non posset; quia; cùm cognosceret quid esset, aut non esset futurum; futurum non poterat sperate consequi; quia iam concessum habebat. Non futurum etiam sperare non poterat: ergo vera est illa minor.

Ad obiectionem cōcesso antecedenti negetur consequentia: Ad probationem dicatur: Materiam desideratam; quæ oratione petitur, multipliciter cōsiderari posse: primò enim considerari potest absolutè, & ab omnibus circunstantiis nuda. Secundò potest sumi, vt omnibus circunstantiis vestita. Et multoties evenit, quòd res, quæ absolutè est bona, & vt talis amatur, considerata cum omnibus suis circunstantiis respuitur, vt patet in proiiciente merces, quas absolutè sumptas amat; ast illas ipsas, prout sunt naufragii causa, contemnit. De quo diximus disp. præced. num. 30. Itidem potest ipsa res considerari prout est obiectum voluntatis propriæ partis sensitivæ, quæ voluntas sensualitas, seu appetitus dicitur: & etiam prout est obiectum voluntatis rationalis; quæ adhuc consideratur dupliciter: primò, vt natura, secundò, vt formaliter rationalis. Primo modo respicit obiectum secundùm se: secundo autem modo respicit illud cū suis omnibus circunstantiis.

24. Ad rem ergo: Hæc, quæ conveniunt omni homini; inventa sunt in Christo, vt homo est. Et secundùm horum diversitatem respondendum est ad obiecta. Etenim voluntas rationalis Christi D. nunquàm desideravit, nisi quod sciebat futurum: vnde nunquàm eius intellectus oravit nisi pro re futura. Quia licèt oratio sit actus intellectus; hic autem solummodò petit, quod voluntas appetit; eoque, vt suprà ex D. Thom. vidimus, oratio dicitur desiderii interpres. Dum autem obbiicitur: si Christus sciebat hanc determinatam rem esse futuram: v. g. Sanctissimi sui corporis Resurrectionem, vt quid illam petebat? Respondet S. Thomas 3. part. quæst. 20. art. 1. ad 2. *Inter alia, quæ Christus scivit futura, scivit quædam esse facienda propter suam orationem, & huiusmodi non incōvenienter à Deo petivit.* De quo, quia de se patet, & quia multoties actum de illo in superioribus est, nihil aliud.

25. Voluntas autem per modum naturæ non respicit; seu terminatur ad obiectum, prout stat sub futuritione, nec prout non futuritionem dicit; sed ab vtroque abstrahit. Ratioque ea est: quòd hæc voluntas respicit obiectū absolutè, & sine circunstantiis: futuritio verò, & nō futuritio dicit volūtatem Dei cōsequentē, quæ in choro circunstātiarū numeratur. Quāobrē res ipsa cū suis circunstantiis est non futura; atque adeò ab hoc scienti appeti non potest; absolutè considerata bona est, & prout sic, & appeti, & peti valet. Et huiusmodi aliqua petiit Christus, quāquā exauditus non fuerit, vt in ipsius persona asserit Parens eius David dicens: *Domine,*

me clamabo per diē, & nō exaudies. Quod insimul constat ex oratione, quam in Ara Crucis fecit Reparator noster: ibi enim pro suis Crucifixoribus oravit, quorum aliqui per illam orationem salutem sunt consequuti, alii verò, non obstante illius orationis valore, æternaliter damnati fuere. Hæc omnia Christus evidenter sciebat, dum orabat: & tamen oravit pro Centurione, cuius salus futura erat; quia sciebat futuram, seu consequendam media sua oratione, atque adeò huius salutem appetiit voluntate rationali, & perfecta. Etiam pro aliis, qui damnati sunt, oravit, eòque eorum salutem voluit; ast hoc voluit per voluntatem illam per modum naturæ, quæ illorum salutem absolutè acceptam respiciebat: vnde semper bonum appetiit, & cordatè petiit.

26. Denique voluntas illa sensualitatis suum proprium respicit bonum, & huius voluntatis desiderium, sicut & aliarum, defert, dirigitque intellectus ad Deum, â quo petit, vt impleat id, quod illa voluntas appetit. Sic oravit Christus in horto exprimens sui appetitus desiderium Crucis patibulū horrentis, & tormentorum ingluviem formidantis. Et licèt Christus sciret necessariam iam esse passionem propter decretum factum, & quia vadis munus acceptarat: tamen his nō opponitur, quòd caro infirma perhorrescat opprobriis saturari; nec vlla prudentia prohibet, quòd intellectus coram Deo exprimat huiuscemodi infirmæ carnis horrorem. Quod quidem fecit Christus in hac oratione: & vt ait D. Thomas art. 1. cit. in corp. fecit, *primò quidem, vt ostenderet se veram naturam humanam suscepisse cum omnibus naturalibus affectibus. Secundò, vt ostenderet, quòd homini licet, secundum naturalem affectum, aliquid velle, quod Deus non vult. Tertiò, vt ostendat, quòd proprium affectum debet homo Divinæ voluntati subiicere.* Quæ vltroneus exscripsi, quia continent, quicquid in hac parte desiderari potest. Videatur totus articulus. Videatur etiam Seraphica Theresia loco citato num. 8. vbi adeò egregiè de hac Redemptoris oratione loquitur, vt eam insignibus notitiis Theologiæ Scholasticæ, Positivæ, & Mysticæ decoram eius eloquentissimus, ac Venerabilis Annotator prædicet.

27. Ex his omnibus habes primò, quid immediatè respondeas ad obiectionem, dicens: Christum vtique orasse pro re futura, & illam desiderasse per voluntatem rationalem, quæ semper impleta fuit; de hacque loquitur Div. Thomas laudatus, dum art. 4. asserit: *Omnis Christi oratio exaudita fuit*. Oravit etiā pro re non futura: ast istā desideravit vel voluntate sensualitatis, secundùm quam *homini licet aliquid velle, quod Deus non vult*, vt modò ex D. Thoma vidimus: vel desideravit per voluntatem, vt natura est, & sic non intendebat rem, vt non futuram, sed vt abstrahentem. Secundò habes nullam in Christo esse contrarietatem propter dicta; quia licèt contraria peteret; hoc tamen per diversas voluntates appetebat. Intellectus idem erat; sed non ob hoc diversa, seu contraria petens sibi ipsi contrariabatur, quia licèt petitio sit actus intellectus, iste tamen petit, vt motus â voluntate, & vt eius advocatus; sic enim intellectum nominat citatus D. Thomas. Vnde, cùm voluntates sint plures; propterea intellectus vt advocatus vnius voluntatis, petens diversum ab eo, quod petit vt advocatus alterius voluntatis, non sibi contrarius est: sicut nec mihi contrarius sum, dum Doctorum, inter se graviter dissidentium, opposita sensa propono.

Tertiò habes: Voluntatem sensualitatis, & per modum naturæ, non semper exauditas fuisse ex hoc ipso, quòd eis non repugnet velle aliquid, quod Deus non vult. Vti asserit S. Thomas 3. part. quæst. 18. art. 5. concludens: *Vnde patet, quòd Christus secundùm voluntatem sensualitatis, & secundùm voluntatem rationis, quæ consideratur per modum naturæ, aliud poterat velle, quàm Deus.*

Habes vltimò ex dictis solutionem non solùm obiectionis, pro qua hæc adducta sunt; sed etiam confirmationis illius,

illius, & probationis secundæ minoris. Ad primam verò probationem dicimus: Christum Dominum non habuisse quidem spem Theologicam, quæ primariò tendit in sperâtis beatitudinem, vt futuram; habebat tamen spem communiter dictam, quia plura desideravit; & huiusmodi spes sufficit ad veram orationem, vt patet in Beatis, qui quamquàm spe careant, verè tamen orant. Videantur nostri Salmanticenses tract. 18. disp. 3. dub. 2. Et Illustrissimus Palanc. tract. de Spe.

§. IV. *Argumenta contra secundam conclusionem.*

28. ARguitur primò: Si Christus in Cœlo oraret, ab eo peteremus, vt pro nobis intercederet; sicut cum S. Petro, & aliis Sanctis facimus dicentes: *Sancte Petre, ora pro nobis*. Et: *Omnes sancti, & sanctæ Dei, intercedite pro nobis*: Sed hoc non facimus; imò petimus, vt adiuvet nos, & misereatur nostri, dicentes: *Fili Redemptor Mundi Deus, miserere nobis*: ergo Christus in Cœlo non orat, nisi interpretativè.

29. Confirmatur: Si Christus oraret propriè, & formaliter in Cœlo, talis oratio vel impetraret aliquid novum, & diversum ab eo, quod meruerat in terris; vel non? Neutrum potest dici: ergo. Minor pro prima parte certa est: ex quo enim Redemptor noster dixit: *Consũmatum est*, totum nostræ reparationis remedium peractum est; atque adeò quicquid vtilitatis ex eius oratione habemus, ex illo tunc consequutum est. Pro secunda parte etiam constat eadem minor: Quia si in terris Christus omnia nobis meruit, iam non habet, quod nobis impetret: ergo non orat formaliter.

Hoc argumentum, & eius confirmatio, & omnia, quæ oppositi Auctores afferunt, in ipsos regeri debent; nihil enim difficultatis habet oratio formalis, quam dicimus Christum in Cœlis exercere, quæ non vrgeat in illam orationem interpretativam, quam adstruunt. Et patet: quia ad Christum non dicimus: *Ora pro nobis interpretativè*. Itidem: oratione interpretativa, vel meretur, & impetrat nobis novũ aliquid; vel non? Si non: vt quid interpretativè orat? Si sic: ergo in via non meruit, quicquid ad nostram salutem pertinet. Ergo falsò dixit: *Consũmatum est*. Quod semel monuisse sufficiat, vt impetus Contrariorum reprimas, vel illo effato communi: *Væ tibi, va nigra dicebat cacavus ollæ*.

Respondetur ad argumẽtum negando maiorem: cuius inserta probatio non vrget. Primò, quia, vt observant D. Thom. & Abul. in 6. Matth. quæst. 83. art. 1. *Christus* est nomen suppositi: quiaque Christi suppositum est Divinum, cui orare repugnat, vt vidimus â num. 2. proptereà â simili locutione abstinemus, sicque vitamus Arii, Nestoriique hæresim æqualitaté inter Divinas Personas negantem.

Secũdò non vrget: Quia Christus in Cœlo, & est minor Patre, & ei æqualis. Vt minor Patre orat, vt ei æqualis oratur. Cũ ergo supplices ad ipsum accedimus, non satis prudenter faceremus; si ipsius supremam maiestatem Divinam non respicientes, inferioritatem humanam rogaremus, contra vsitatissimam petentium consuetudinem; eos, ad quos petituri accedunt, sublimioribus titulis nominantium. Ast licèt Christus sic oretur, non sequitur ipsum formaliter non orare in Cœlo: sicut nec ex eo, quòd cæcus ille secùs viam mendicans dixerit: *Iesu fili David, miserere mei*, sequitur, adhuc apud Adversarios, Christum non orasse in Mundo.

Ad confirmationem negetur minor pro secunda parte: Ad probationem dicas: Christum in terris meruisse nobis omnem nostram salutem, quantùm ad copiosissimam, & superabundantem sufficientiam; efficax tamen huius remedii applicatio non excludit alias causas. Et sic videmus, quòd postquàm Reparator noster nostram salutem operatus est, Sacramentis indigemus, sub præsidiũ B. Virg. Mariæ cõfugimus, aliorum Cœlestis Aulæ Militum imploramus opem; non quia his omnibus aliquid pu-

putemus obtinere, quòd Christus pro nobis natus, nactus iam nobis non sit; sed vt illa ipsa salus, quam iam nostram esse fecit Dominus, ac Redemptor noster, iis mediis nobis applicetur. Inter quæ media eminet oratio Christi Domini iam regnantis: rogat enim in Cœlo, vt nobis applicetur, quod lucratus est nobis in solo. Nec possum percipere, quid difficultatis horreant Auctores contrarii in oratione Christi, quod non videant in Sãctorum orationibus. Vel discrimen assignent, & erunt mihi Magnus Apollo.

30. Vltimò arguitur: Christus in Cœlo non meretur: ergo nec orat. Antecedens est certum, & consequentia probatur: Non potest Christus orare, quin aliquid impetret: sed non potest aliquid impetrare, quin mereatur; quia id, quod oratio impetrat, est, quod ipsa meretur: ergo si Christus in Cœlo non potest mereri, non orat.

31. Confirmatur: Beatissima V. MARIA, & alii Sancti orant in Cœlo coram Christo; iuxta illud: *Tuæ ad tribunal gratiæ patrona Virgo postulat. Et Apostoli cum vatibus apud severum iudicem, veris reorum fletibus exposcite indulgentiam.* Ergo Christus ibi non orat. Probatur consequentia: Si Christus orasset in Cœlo, non oraretur; sed simul cum aliis pro nobis peteret.

Ad hoc argumentum, in quo Pater Vasquez cõfundit impetrationem cum merito, respondetur: D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstiunc. 2. hoc ipsum argumentum afferre applicatum orationibus Beatorum, quas hæretici negabant: argumentum hoc est: 3. *Præterea, quicumque orat pro alio, alteri meretur: sed Sancti, qui sunt in patria, non sunt in statu merendi: ergo nec in statu orandi.* Ecce ipsissimum argumentum, quo Vasquius Christi orationem impugnat: ad illud verò respondet Angelicus Doctor sic: *Dicendum, quòd aliud est impetrare, & aliud mereri, vt dicetur; & ideò Sancti, etsi non possint mereri, possunt tamen suis orationibus nobis aliquid impetrare.* Hoc idem respondemus argumento à Vasquio obiecto.

Ad cõfirmationem respondetur: Indulgentissimam Patronam nostram, & Cœlicolas omnes coram Christo vtique orare: sed hoc non tollit, quin etiam ipse Dominus oret ad Patrem suum; est enim homo Deus: vt homo orat, & oratur vt Deus. Nec per hoc negamus, quòd etiam ad Christum hominem oremus; oramus quidẽ, & orãt Cœlites omnes, vt ad omnium caput: quarè, sicut ad Sanctos oramus, & ipsi pro nobis orant: sic potiori iure oramus ad Christum, & ipse pro nobis interpellat. Qui sit benedictus in sæcula.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm Sancti, qui in Cœlo sunt, orent pro nobis?

SPeciale motivum, vt hoc de Sanctis iam regnantibus exploremus, obtulerunt nobis Accatolici, qui suis versutiis nihil Sanctum, nihil firmum inter illa, quæ ad fidem nostram; vel ad eius dogmata spectant, patiuntur.

§. I. *Diversa placita relata, & Catolica veritas proposita.*

32. HÆresis, asserẽtium Sãctos iam regnãtes à nobis nec orari, nec adorari posse, tribuitur veluti primo eius Auctori Eustathio Sebastẽsi Episcopo: Eum, insaniamque ipsius, vel extumulans, vel roborans, sequutus est Vigilantius, dicens apud Hieronymum lib. contra Vigilantium cap. 3. *Dum vivimus, mutuò pro nobis orare possumus: postquã autem mortui fuerimus, nullius pro alio exaudienda est oratio.* Hos postmodùm sequuti sunt eiusdem furfuris aliqui, de quo videri potest Belarminus de Sanctorum beatitudine, & noster Sapientissimus Liberius tom. 1. part. 2. controv. 10. Est tamen observandum: Hæreticos istos

tos multùm inter se dissidere. Alii enim absolutè negant Sanctos pro nobis orare: & alii, licèt negent Sanctorum orationes pro hoc, aut illo individuo, pro hac, vel illa indigentia: concedunt tamen Sanctos orare in genere, vt patet in Apol. confes. Augustanæ. E contra verò Catholici, vt certum de fide tenent, Sanctos orare pro nobis. Sic D. Hieronymus loco citato, D. Ambrosius lib. 6. de viduis. D. Thom. in 4. distinct. 50. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4. ad 1. & alibi. Noster Extat. Doctor loquutus de Angelis in suo cant. spirituali cantione 2. Non alios adducimus, quia omnes Orthodoxi sunt pro hac veritate.

33. *Nostra conclusio affirmativa est.* Probaturque breviter; sed efficaciter: Sancti, antequàm moriantur, pro aliis orant: ergo & post mortem. Vtraque propositio certissima est. Et prima probatur ex D. Iacobo cap. 5. vers. 16. vbi dicitur: *Orate pro invicem, vt salvemini.* Quibus verbis oratio proponitur, vt vtilissima tum orantibus, tum ipsis, pro quibus funditur: his, vt media aliorum oratione ab ærumnis liberentur: illis, vt ægregio illo charitatis exercitio, præmium charitati debitum consequantur. Estque adeò vera dicta propositio, vt vel ipsi Hærerodoxi illã negare non audeant, prout constat ex relatis Vigilantii verbis. Consequentia autem probatur: Eò enim Sancti, dum vivunt, pro aliis orant, quia charitas, qua abundant, eos compellit, vt fratribus suis opem ferant: sed in patria perfectiori charitate flagrant; est enim inamissibilis, & securitatem salutis supponens, non est de propria felicitate solicita: ergo nunc perfectiùs pro vivis orant.

34. Confirmatur primò: Inter Ecclesiam militantem, triunfantemque; datur communio, vti in symbolo asseritur illis verbis: *Sanctorum communionem:* atqui hæc communio orationibus exercetur; in hoc enim nobiscum Beati communicant, quod in nostris laboribus opitulentur: ergo. Cætera constant, & minor est D. Ambrosii citati dicentis: *Et tu habes proximos, qui Deo pro te supplicent: habes Apostolos proximos, habes Martyres proximos.* Qua auctoritate vtraque præmissa probatur: Maior quidem; quia dicens Sanctos esse nostros proximos, communio asseritur. Et minor: Quia huius communionis exercitium in orando pro nobis stabilitur.

35. Confirmatur secundò: Inter Ecclesiam militantem, & triunfantem est veluti contractus, vi cuius exules debẽt honorare Beatos, & isti illis debẽt auxiliari: sed exules venerantur Sanctos, eorum festa celebrãtes: ergo Sancti exulibus auxiliantur, pro eorum necessitatibus petẽtes. Ob hoc enim Sanctos veneramur, ait Euseb. Alexand. de Sanctis colend. *vt acceptis hymnis, & laudibus auditis, benignum Deum exorent, vt preces nostras caducas admittat.*

36. Præiactos discursus, quos magna ex parte ex Div. Thoma citato deprompsimus, fulcit D. Hieronymus contra citatum Vigilantium, sic nervosissimè disputans: *Dicis in libello tuo, quòd, dũ vivimus, mutuò orare possumus, postquàm autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio: præsertim, cùm Martyres vltionem sui sanguinis obsecrantes in Apocal. 6. impetrare nequiverunt. Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti possunt pro cæteris orare; quando de se adhuc debent esse soliciti; quantò magis post victorias, coronas, & triũphos? Vnus homo Moyses sexcẽtis millibus armatorum impetrat à Domino veniam. Et Stephanus, imitator Domini sui, & primus Martyr in Christo, persequutoribus veniam deprecatur: & postquàm cum Domino esse cœperint, minùs valebunt? Paulus Apostolus, ducentas septuaginta sex sibi dicit in navi animas condonatas: & postquã resolutus esse cœperit cum Christo, tunc ora clausurus est, & pro iis, qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderunt, mugire non poterit? Meliorque erit Vigilantius canis vivens, quàm ille Leo mortuus? Rectè hoc de Ecclesiastè proponerem, si Paulum in spiritu mortuum confiterer.*

§. II. *Hæreticorum somnia dissipata.*

37. ARguitur primò: Si Sancti orarent pro nobis, omnes illi omnibus nostris indigentiis succurrerent: non omnes nostris omnibus indigentiis succurrunt: ergo pro nobis non orant. Maior videtur certa; si namque moti charitate orant, æqualiter viventes omnes, omnesque ipsorum calamitates, aspicient. Minor verò probatur ex praxi ipsa fidelium, vnum Sanctum invocantium tempore pestis, & alium pro dolore dentium, & sic de aliis: ergo.

Hoc argumentum est Magdeburgẽsium, Calvini, & aliorum sequacium, ad quod respondetur: negando minorem; cuius probatio non vrget: Sciunt enim Fideles Sanctos omnes pro omnibus orare. Invocant tamen specialiter aliquos in aliquibus necessitatibus, quia cognoscunt experientia, Deum mediis illis illas oppressiones sublevare: Cum hoc tamen stat cognitio de potestate aliorum, quos tunc non invocant. Sicut frequenter recurrunt Fideles ad certam imaginem Christi Domini, vel eius Sanctissimæ Matris, auxilium petentes; non quia cognoscant alias eorum imagines æqualiter ipsis opitulari non posse; hoc enim intolerabile foret; sed quia Deus media hac imagine magis suã benignitatẽ ostendere solet. Sic erga Sanctos dicendum est.

38. Excipe tamen Sanctissimũ Patriarchã D. IOSEPH, qui non in aliquibus indigentiis, sed in omnibus calamitatibus opem fert, teste experientia Sanctissimæ eius filiæ, ac Matris nostræ S. Theresiæ; de eo in lib. vitæ suæ cap. 6. dicentis: *A otros Santos parece les dio el Señor gracia para socorrer en vna necessidad; este Glorioso Santo tengo experiencia, que socorre en todas* ::::: *solo pido por amor de Dios, que lo pruebe, quien no me creyere, y verà por experiencia el gran bien, que es encomendarse à este Glorioso Patriarca, y tenerle devocion.* Hæc dicta sint pro veritate, & pro cordialissimo amore, quo erga hunc Sanctissimum Patriarcham afficior.

Fundamentum doctrinæ datæ num. 37. eruo ex Divo Ambrosio lib. citat. de vid. post medium, vbi loquutus de Martyribus ait: *Non erubescamus eos intercessores nostræ infirmitatis adhibere; quia & ipsi infirmitatem corporis, etiam cùm viverent cognoverunt.* Vbi experiẽtia laborum pungere dicitur ad levamen: quapropter in labore aliquo speciali invocatur Sanctus ille, qui experientia didicit illius doloris vehementiam. Vnde in mammillarum dolore B. Agatha invocatur: in dentium pressuris Sancta Appolonia, & sic de aliis.

39. Arguitur secundò: Sancti non cognoscunt nostram indigentiam, nec orationes pro ipsa fussas: ergo non possunt orare pro nobis, nisi ad summum in genere. Consequentia certa est. Et antec. probatur: quia, vt Sancti cognoscerent nostram indigentiam, orationesque, debebant cordis hominum habere cognitionem: hanc cognitionem non habent: ergo. Maior patet, quia multoties tam passio, quàm oratio, sunt valde arcanæ. Minor verò probatur: quia hæc cognitio soli Deo asservata est, vt dicitur 3. Reg. 8. his verbis: *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* Ergo.

40. Confirmatur: Si hæc scirent Beati, esset per revelationem ipsis â Deo factam: sed Deus hæc non revelat: ergo. Probatur minor: Si namque Deus hæc Beatis revelaret, tunc antequàm â Sãctis peteremus, vt pro nobis orarent, deprecaremur Deum, vt eis revelaret nostram orationem: sed hoc non facimus: ergo.

Respondetur argumento negando antecedens: Ad probationem distinguo maiorem: *cognitionem* participatam, cõcedo. Naturaliter, & â se, nego maiorem. Et sub eadem distinctione minoris, negetur consequentia. Cogitationes cordium dupliciter cognosci possũt: & cognitione naturali, & hac Deus *solus cognoscit cor omnium filiorum hominum*: Et cognitione participata â Deo: & prout sic Beati habent cordium cognitionem cõmunicatam â Deo ex beatitudinis dono; quia in verbo tamquàm

in

in clarissimo speculo indigentias nostras, nostrasque preces intuentur. Quippe lumen beatificum perfectius est alio quocumque lumine; vnde si lumen prophetiæ sufficiens est, vt Propheta possit cognoscere cogitationes cordis; perfectiùs hoc habent Beati, quia lumine perfectiori ornati sunt. Et hæc perfecta cognitio est penitùs consentanea statui beatifico, in quo Beati appetitus nihil desiderare potest, quod non habet, iuxta illud psalm. 16. *Satiabor, cùm apparuerit Gloria tua.* Et illud Ioann. 6. *Vt gaudium vestrum sit plenum.* Naturaliter enim desiderant Beati scire, qui fundūt suas preces ad illos; quid patiantur sui cultores, & huius desiderii adimpletionem habent, ea, quæ scire desiderant, in Verbo videntes.

41. Dices: Si res ita se haberet, non de illa dubitaret Nazianzenus oratione de Gorgonia sorore sub fine dicens: *Si tibi aliqua nostri sermonis est ratio, & hoc Sanctis à Deo munus, vt talia resciscant, suscipe nostrum Sermonem multo epitaphiorum loco.* Et similiter Origenes lib. 2. in ad Roman. circa principium ait: *Si Sancti, qui cum Christo sunt, agunt aliquid, & laborant pro nobis ad similitudinem Angelorum, qui salutis nostræ ministeria procurant: vel rursum peccatores, etiamsi extra corpus positi agant aliquid secundum propositum mentis suæ, Angelorum nihilominùs ad similitudinem Ministrorum: habeatur hoc quoq; inter occulta Dei, nec chartulæ committenda mysteria.*

His, & similibus nugantur Achatolici, vt suadeāt esse contra Patrum mentem nostrū dogma. Igitur Naziāzenus illis suis verbis non dubitat; sed petit secundùm vulgarem formulam deprecandi, qua dicimus: *Si vides indigentiam meam.* Vel: *Si misericordiam habes, mihi indigenti succurre.* Hac ipsa formula vsus est D. Paulus ad Philem. dicens: *Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me.*

Auctoritas Origenis extra chorum est. Ibi enim nec verbum habetur de cognitione Beatorum, sed de ipsorum munere. Dubitat ergo Origenes, an sicut Angeli boni curant Beatorum salutem, sicut & mali perniciem; ita animæ Beatorum, damnatorumque similiter erga nos munus Custodis, seu persequutoris habeant? Quem nodum non solvit, sed *inter occulta Dei collocat.* At D. Thomas in 4. dist. 50. art. 2. q. 4. ad 2. positivè negat tale ministerium vt alibi diximus. His tamen non instingitur notitia, quam de nobis, nostrarumque rerum Sancti habent.

42. Si dicis: Apud Ecclesiast. cap. 9. v. 5. dicitur: *Viventes enim sciunt, se esse morituros, mortui verò nihil noverunt amplius*: ergo Sancti nostri notitiam non habent.

Respondetur: Illum textum loqui de damnatis, vt indicare videntur, quæ subdit: *Nec habent vltra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorū.* Quod de Beatis dici non potest, iuxta illud: *In memoria æterna erit iustus.* Vel si de iustis agit, loquitur de cognitione in ordine ad meritum: Beati enim nihil mereri iam possunt, vt inibi subditur: *nec habent vltra mercedem.* Vel denique loquitur de cognitione humano modo habita: vnde non negat, quòd alio modo cognoscant res, quæ apud nos sunt.

43. In declarando hunc modum variæ sunt sententiæ: De quo videre poteris Belarminum, Magistrum Torre, Ioannem à S. Thom. & alios. Nobis autem certissimum est, Beatos de nostris tribulationibus, & precibus notitiam hebere: sive illam habeant in Verbo formaliter; sive causaliter. Hoc est, sive illam habeant ex vi visionis beatificæ; sive per revelationem: sive hæc revelatio, & illa visio simul, & semel omnes orationes proponat præsentes, futurasque: sive successivè, prout existunt. Qualitercumque fiat, cognitio habetur. Quod si per revelationem dicamus haberi; non ideò debemus petere à Deo, vt ipsis nostras orationes revelet; quia cognitio hæc pertinet ad statum Beatorum: atque adeò est illis debita; vnde superfluè foret petitio illa. Per quod patet ad confirmationem.

44. Instas: D. Augustinus lib. de cura pro mortuis cap. 13. probat mortuos

tuos ignorare, quid vivi agant:ad quod in exemplum adducit Matrem suam, quam in Cœlo esse inibi fatetur; sed tamen, quia ad illum consolandum non properabat, suarum pressurarum notitiam non habere, dicebat. Et concludit Sanctus: *Si Parentes non intersunt: qui sunt alii mortuorum, qui noverunt, quid agamus, quidve patiemur? Isaias Propheta dicit: Abraham nos nescivit, & Israel non cognovit nos.*

Respondetur: Augustinum solùm denegare Sanctis notitiam naturalem eorum, quæ apud nos aguntur; non autem negat, nec potest, notitiam eorum statui correspondentem: cùm eodem lib. cap. 16. dicat. *Non ideò putandum est vivorum rebus, quoslibet interesse posse defunctos; quoniā quibusdam sanandis, vel adiuvādis Martyres adsunt; sed ideò potiùs intelligendū est, quòd per Divinā potentiā Martyres vivorū rebus intersint; quoniā defuncti per naturam propriā vivorum rebus interesse non possunt.* Quibus verbis, & Sanctos nostri notitiam habere asserit, & hanc notitiam naturalem esse negat: atque adeò idem sentit de assistentia erga nos: negat enim nobis interesse posse modo proprio conversationis humanæ; sed non negat notitiam, & auxiliū modo proprio status beatifici. Quod cōfirmat exemplo Matris suæ, quæ modo proprio cōversationis humanæ ad eū cōsolādū non veniebat, sicut faciebat priùs quā moreretur. Colligitq́, & bene, quòd si hoc nō faciūt Parentes, quibus nostri, nostrorūq́ cura fuit, minùs facient extranei, qui huiusce modi curam non habuerunt. Vnde nec Israel, nec Abrahan, sic proderant suo populo.

Licèt inter hos Patriarchas, cùm hæc de illis dicta sunt, & Matrem Augustini, aliosque Beatos, sit maximum discrimen. Illi enim tunc non erant comprehensores, detenti in Limbo: vnde cùm ex vna parte non possent naturaliter scire, quæ apud vivos agebantur; & ex alia non haberent ex vi sui status ius ad istam cognitionem: morabantur in tenebris circa ea, quæ apud vivos eveniebant, nisi vi alicuius particularis revelationis eis lux aliqua conferretur. Beati autem habēt ex vi sui status, quòd hæc notitia ipsis debeatur.

45. Sed quid dicemus Calvinistis Sanctos videre Deum ante iudicii diem denegantibus? Eos sine iudicio procedere, hæc dum pipiunt. Videatur Cardinalis Belarm. lib. 1. de Sanctorum beatitudine. Vident certè Sancti Deum, & in eo, quidquid ad ipsos attinet, cōtemplantur. Vnde D. Gregorius lib. 4. Dialog. ait: *Quid est, quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt.* Et Concilium Senonense in decretis fidei damnans errorem asserentium Sanctos non esse orandos, inquit: *Sed quàm sit hoc non modò veritati, sed etiam Scripturis contrarium non ignorat illud vniforme Divinitatis speculum, in quo, quidquid eorum intersit, elucescat.* Videatur Magister in 4. dist. 45. & inibi D. Thomas quæst. 3. art. 1.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrùm existentes in Purgatorio orent?

46.

Plura in titulo comprehenduntur, quæ declarare debemus, vt sine confusione procedamus. Multipliciter potest intelligi, quòd animæ, quæ in Purgatorio existunt, orent. Primò enim potest intelligi, quòd orent oratione cōmuniter dicta; vel oratione rigorosè accepta, de quibus multoties dictū est. Secundò potest intelligi, quòd orent pro se; vel pro aliis. Tertiò, quòd orent attento statu, in quo sunt; vel ex speciali aliqua Dei ordinatione. Quartò, quòd orent vel in generali, vel in particulari: in generali quidem quando orant pro omnibus suis fratribus militantibus; vel pro omnibus suis benefactoribus, quicumque illi sint: & in particulari, si orent pro hac, vel illis personis, quas de-

determinatè sciunt hac indigentia gravari. Quinimò denique potest intelligi, quòd titulus loquatur attento rigore metaphysico tam orationis, quàm Purgatorii, quod non ad aliud certè destinatum est, quàm ad pœnam: vel quòd loquatur de eo, quod magis pium videatur.

47. His ergo modis intelligi valet quæstionis titulus. Et ex hoc nunc supponimus primò, longè nos ire à Suario, & aliis, qui partem affirmativam tuentur, eo motivo ducti, quòd, nempe, sic sentire est *magis pium, & non est incredibile*, quod non semel repetunt; ac si alicuius momenti esset hic recursus; cùm rei natura exploratur medio disputationis rigore. Quarè inspicienda est natura Purgatorii, & motiva, ob quæ ibi animæ detinentur, vt sciamus; an ibi orent; vel non? Quod verò præter naturam illius status aliquando animæ orare dicantur, hoc speciali Dei providentiæ tribuendum est, quod sanè non convincit illum statum hoc ex se sustinere.

48. Secundò supponendum est: Animas in Purgatorio orare oratione communiter dicta, quod probatur: Quia illæ animæ habent mentem elevatam in Deum, quem cordicitus amant, & cui se totas subiiciunt: ergo modo dicto orât. Patet ista: Quia oratio generaliter dicta est elevatio mentis in Deum.

49. Confirmatur: Illæ animæ gratias Deo agunt pro beneficiis acceptis; eas enim ab inferno liberavit, confirmavit in gratia, & certitudine suæ felicitatis ditavit; nec est dubiũ; quin tanti benefactoris pietatem mediientur: sed gratiarum actio, & meditatio sunt species orationis communiter dictæ, vt disp. 2. quæst. 1. vidimus: ergo.

50. Vnde dubium remanet circa orationem, vt petitio est: in quo est multiplex sententiarum varietas, iuxta diversos modos, quibus propriè orare posse vidimus n. 46. Vt autem à non adeò necessariis segregemur, solùm referemus duplicem extremè oppositam opinionem. Prima affirmativa est, quam defendit turba magna Doctorũ ex omnibus gentibus, & linguis. Sic enim sentiũt Gabriel in Can. Missæ lect. 58. Medina cap. de orat. q. 4. & 5. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 10. & 11. Belarm. lib. 2. de purgat. cap. 15. Valent. tom. 3. disp. 6. quæst. 2. part. 6. Magist. Torre. à S. Thom. nost. Philip. 22. quæst. 83. & alii plures: qui, licèt inter se dissideant in hoc, quòd illarum animarum oratio sit hoc, vel alio modo ex dictis; omnes tamen rigorosè orare tuentur. Secunda sententia docet illas animas minimè orare attenta sui status natura: hanc cẽsemus de mente D. Thomæ mox laudandi, eam expresse tenet mundi stupor Abul. in 6. D. Matth. quæst. 83. ad 4. argument. Hæc ipsa opinio conformior est doctrinæ Seraph. Theresiæ pluribus in locis; præsertim in de itinere perfect. cap. 21. & in lib. vitæ cap. 8. & mans. 1. cap. 1. quibus suppositis

§. I. *Defenditur vera sententia.*

51. NOstra conclusio: *Animæ in Purgatorio existẽtes nõ orant*. Probatur primò: Illæ animæ nec nobis, nec sibi aliquid petunt: ergo nõ orant. Consequentia certa est: oratio enim nihil aliud est, quàm petitio facta Superiori, vt petenti; vel aliis, aliquod bonum concedat. Antecedens verò pro vtraque parte probatur: Nam illa oratio nec illis animabus, nec nobis servire potest: ergo nec nobis, nec sibi petunt. Patet ista: Quia numquàm fiet ab illis animabus, quod inutile, & superfluum est. Antecedens, in quo est difficultas, probatur: Vt oratio aliqua prosit; debet esse meritoria, satisfactoria, aut impetratoria: sed illarum animarum oratio nulli foret meritoria, satisfactoria, aut Impetratoria: ergo. Maior continet, quod indispensabiliter requiritur, vt oratio prodesse possit. Minor verò pro prima parte probatur: Animæ illæ sunt extra viam: ergo mereri non possunt. Deinde probatur pro secunda parte: Illis animabus determinata iam est satisfactio à Supremo Iudice; quantum, scilicet, passuræ sint: ergo oratio non foret pro ipsis satisfactoria.

ria. Patet consequentia: Quia, vt egregiè ait citatus Abulens. *Satisfactio est recompensatio pro pœna debita; scilicet vt recipiatur aliquid pœnale pro altero pœnali:* Atqui in Purgatorio non datur hæc subrogatio vnius pœnalis pro alio; quia, vt dictum est, iam à Supremo Iudice determinatum est pœnale, quod subeundum est: ergo illa oratio non foret satisfactoria pro ipsis: subindeque, nec pro aliis: quia qui pro se satisfacere non potest; potiori iure non potest pro aliis satisfacere.

Iam verò quòd illa oratio non esset impetratoria probatur: Quia ad impetrandum requiruntur merita præsentia, vel præcedentia, & insuper acceptatio Dei volentis intuitu illorum meritorum concedere, quod ab ipso petitur, vt patet in Beatis: sed licèt animæ illæ habeant merita præcedentia, non adest voluntas Dei illa acceptans, vt pro tunc aliquid imperretur: ergo. Probatur minor primò: Quia non constat de tali voluntate. Secundò: Quia locus ille solùm institutum est ad exolvêdum vsque ad novissimum quadrantem: ergo.

52. Probatur secundò conclusio ratione eruta ex D. Thom. Si existêtes in Purgatorio orarent, possent à nobis orari: atqui cordatè à nobis orari non possunt, vt plerique ex Adversariis fatentur: ergo non orant. Maior patet: Quia si earum oratio vtilis nobis foret, possemus ipsarum adiutorium implorare. Minor verò probatur ex D. Thoma loco citato ex sent. in argum. *Sed contra*: Quia non est eiusdem orare, & quòd pro ipso oretur: atqui nos oramus pro animabus Purgatorii tamquàm pro in extrema laborantibus; nec sibi favere potentibus: ergo ipsæ pro nobis non orant. *Secundò* probatur illa minor ex eodem D. Thoma ibi: Oratio est petitio inferioris ad Superiorem; vt multoties diximus: sed licèt ratione impeccabilitatis sint nobis superiores illæ animæ; tamen ratione pœnarum, quæ illius status propriæ sunt, sunt nobis inferiores: ergo idem, quod priùs. Minor, in qua poterat esse dissidium, est innegabilis: Quia in illa ratione, in qua aliquis alio indiget, est illo inferior: sed in ratione pœnarum indigent illæ animæ nostris orationibus: ergo sunt nobis inferiores.

§. II. *Obiectiones.*

53. ANgelicus hic discursus non placet Suario, & Belarmino: ob quod primus negat maiorem: aliud est enim, quòd animæ illæ orent; aliud verò, quòd nos eas oremus: primum quidê verum est; secundum autem fallum: bene enim percipitur posse animas Purgatorii orare pro se; vel pro aliis in generali; & quòd nos ad ipsas non oremus: quia vt cordatè ad ipsas oraremus, debebamus scire, illas cognoscere orationes nostras; atque adeò orare in particulari pro hoc ad hanc necessitatem in hoc tempore ipsarum patrocinium implorante: quod diversum quid est à præcedenti, & valde incertum; cùm ignoremus animas illas nostras orationes cognoscere: Vnde ex quo ipsæ pro se, vel pro Ecclesia militante in generali orent, non sequitur, non posse ad ipsas orare.

54. Hoc tamen non obest; sed reiicitur primò: Quia si illæ animæ orarent pro se, etiam pro nobis orarent; earum enim charitas perfectissima non pateretur côtrarium: ergo si non orant pro nobis; nec pro se orant. Secundò reiicitur: Quia quòd cognoscant; vel non cognoscant nostras orationes ad nihilum valet; quia eo modo, quo eis conceditur orare in generali, potest concedi orare pro illo in particulari, qui ad illas recurrit; vel qui ferventiùs illis favet; vel qui indigentiùs illas implorat, quem certè Deus cognoscit. Quod demonstratur à simili: siquidem nos oramus, non solùm pro animabus Purgatorii in communi; sed etiam pro magis aflicta, magis desolata, magis in Beatissimam Virginem affecta, & sic de aliis: quod certè facimus, quia aliquas animas in Purgatorio esse, quibus eæ conditiones conveniant, scimus: quamquã, quæ illæ in individuo sint, nô sciamus; scimus verò Deum illas bene nos-

cere:

cere: ergo si nos sic oramus, quod non negabit Suarius, cur ipsæ animæ hoc pro nobis facere nō possent, si orarent? Non est ratio, quæ hoc suadeat.

55. Hoc tamen, quod ita verum, facile, solidumque apparet, non arridet Suario; eòque lib. 1. cap. 10. num. 27. ait, quòd hic discursus *non satisfacit; quia si nostra petitio ad illarum notitiam pervenire non debet, inutilis est; nec potest habere rationem virtutis.*

56. Sed contra primò: Licèt ad nostram notitiam non perveniat, quæ anima sit in Purgatorio magis afflicta, oramus tamen pro illa, oratione habente rationem virtutis: ergo pariformiter licèt ad notitiam animarum non perveniat oratio indigentis viatoris; orabunt tamen, petentes à Deo auxiliū pro eo, qui hac, vel illa, vel aliqua necessitate gravatus: hoc, vel illo, vel aliquo pondere pressus, illarum opem imploret.

57. Contra secundò: Eò nos oramus pro animabus, modo dicto determinatis; quia certò scimus aliquam esse magis v. g. afflictam, illamque à Deo cognosci: atqui animæ certò sciunt, aliquos earum opem implorare, earumq́ orationibus indigere: ergo.

58. Contra tertiò: Vt oratio habeat rationem virtutis, sufficit, & requiritur, quòd sit petitio decentium á Deo: atqui oratio, qua opem animarum imploramus, casu quo orarent, foret petitio decētium â Deo: ergo haberet rationem virtutis. Probatur minor: Quia illa oratio terminaretur ad Deum ab ipso petens, vt animas Purgatorii moveret ad orandum pro nobis: ergo tenet minor. Probatur antecedens: Terminus, sine quo subsistere non potest oratio, est Deus, vt patet per orationis definitionem; vnde, licèt oratio fiat ad Sanctos, terminatur ad Deum; tum vt illos moveat ad interpellādum pro nobis; tum vt eorum auxilio nostra oratio sublevetur; vti adstruit D. Thomas dicta quæst. 83. ergo tenet antecedens.

59. Contra quartò: Quia iuxta opinionem adversam: animæ Purgatorii orant pro tota Ecclesia: sed Ecclesiæ indigentiam non agnoscunt media aliqua oratione ad ipsas facta: ergo licèt nostra oratio ad earum notitiam non perveniat, orabunt pro nobis; eòque possumus earum orationes petere. Minor probatur primò: Quia non facilè assignabitur illa oratio; quia Ecclesia potiùs orat pro animabus Purgatorii, quàm ipsas oret; dato tamen, quòd illam orationem funderet, ad earum notitiam minimè perveniret: vel si possent cognoscere hanc orationem Ecclesiæ; etiam particularium orationes cognoscent; non enim assignari valet prudens disparitas inter vtramque orationem.

60. Si dicas cum Adversariis: Animas Purgatorii pro Ecclesia orare; quia cognoscunt semper illam orationibus indigere; cùm semper necessitatibus oppleatur. Hoc si cum Suario dicas: Ex ore tuo te iudico, sic ex te contra te arguens: Animæ Purgatorii pro Ecclesia orant, quia sciunt ipsam semper necessitatibus circuiri: atqui etiam sciunt esse plures particulares indigentes, qui suis necessitatibus præssi, earum auxilium petunt: ergo vt pro istis orent, non obest, quòd non cognoscant eorum orationes in particulari; sed sat est, vt in generali tales orationes cognoscant.

61. Contra denique, & præcipuè reiicitur hic discursus Suarii â Suario ipso: Quippe paucis interiectis, vel sui oblitus; vel nescio quo spiritu actus, id ipsum rotundè adstruit, super quo nunc ipsius anima nauseat: sic enim cap. immediatè sequenti numero 16. loquitur Doctor Eximius: *Orare possunt pro illis viatoribus, qui ipsis suffragantur, & curam habent orandi:: Illa enim oratio in particulari est pro talibus personis, quas Deus optimè novit, licèt ipsis animabus ignotæ sint.* Ex quo sic argumentor: animæ Purgatorii orant pro illis viatoribus, qui ad illas orant; licèt eorum notitiam non habeant; sufficit enim, quòd Deus tales viatores, & eorum orationes in particulari cognoscat: ergo non est necessarium, quòd animæ Purgatorii cognoscant orationes, nec oran-

rantes in particulari, vt illis subveniant: ergo possumus illas orare oratione habente rationem virtutis, vt ab illis adiuvemur. Contra id, quod num. 41. dixit Suarez. Hæc secunda consequentia cõstat ex prima; & ista ex antecedenti nota est. Antecedens verò continet formalem doctrinam Suarii: ergo ea attenta, possemus animas Purgatorii orare; si ipsæ orare possent: ergo quòd ad ipsas non oremus, provenit ex eo, quòd ipsæ non orant, attenta loci, in quo puniuntur, conditione.

62. Hæc dixerim; quin disputare velim, an animæ possint cognoscere nostras orationes in particulari: quod certè arduum non foret statuere: maximè cùm P. Suarez ingenuè illud fateatur cap. 10. citat. num. 28. Vnde ex hac parte corruit fundamentum magnum doctrinæ adversæ: quia si existentes in Purgatorio cognoscunt in particulari orationes ad eos factas; & nihilominùs non orant pro nobis, vt asserit Doctor Angelicus, hoc non potest aliunde provenire, nisi quia animæ illæ non orant; si namque orarent, vtique nostri misererentur, & nobis indulgẽtiam Divinam implorarent.

63. Alia via procedit Cardinalis Belarm. contra discursum D. Thomæ dicens lib. 2. de Purgat. cap. 15. quòd ratio D. Thomæ, qua probat animas Purgatorii pro nobis non orare, quia sunt nobis inferiores, *non cõvincit*. Postquàm autem communi Magistro sic revereretur, concludit: *Sed quamquàm hæc vera sint; superfluum tamen videtur, ab eis ordinarie petere, vt pro nobis orent: quia non possunt ordinariè cognoscere, quid agamus in particulari.*

Cùm vidi Doctrinam huius gravissimi Auctoris, expectabam alium finem, remque certam, cui fidere valeremus. Superfluum asserit ab animabus petere. Cur ergo? Nam si pro nobis orare possunt; & nos etiam poterimus ipsarum auxilium implorare. Vel si hoc facere superfluum est; pariter superfluè asseris; illas orare pro nobis: imò & falsò. Nec hoc inconveniens cessat per id, quod addis, nempe: *ordinariè*; nam si *ordinariè* petere ab ipsis superfluum est; quãdo non erit superfluum? Quam regulam assignas, vt oremus ad illas animas? Nullam certè; nisi quòd *ordinariè* orare est superfluum.

64. Nec aliũ finẽ habere potuerunt rationes ab ipso factæ: sed illas videamus. Sic enim ait: Si animæ nõ orãt pro nobis, vel est, quia non vidẽt Deũ; vel quia maximè torquentur; vel quia sunt nobis inferiores: sed ob hæc non potest dici, quòd non orent: ergo ratio Divi Thomæ non convincit. Minor pro prima parte probatur: Quia existẽtes in Limbo orabãt pro populo: ergo. *Pro secunda parte* probatur eadem minor primò: Quia dives dãnatus orabat pro fratibus suis, Luc. 16. licèt esset in maioribus tormentis, quàm animæ in Purgatorio. *Secundò probatur*: Quia Martyres orabant pro se, & pro aliis, vt patet de Sancto Stephano Actor. 7. *Probatur tertiò*: Quia dolor non impedit rationem, & affectum animabus. *Probatur quartò*: Quia non est dubium, quòd pro se ipsis orent, etsi torqueantur: ergo similiter pro nobis orant.

Pro tertia parte probatur illa minor primò: Quia nos oramus pro iis, qui sunt nobis superiores, & Sanctiores, vt pro Episcopis, & Pontificibus, & pro D. Paulo orabant olim Christiani. *Probatur secundò*: Quia Animæ Purgatorii, etsi sint nobis inferiores ratione pœnarum; sunt tamen superiores ratione gratiæ, & charitatis, in qua confirmatæ sunt; quæ superioritas sat est, vt ad illas possimus orare.

65. Hæc, & non alia Belarminus; quæ certè rationem D. Thomæ non enervant. Respondetur ergo negando minorẽ quoad omnes suas partes. Prima enim eius pars est falsa; quia reddit non causam pro causa: quippe non ideò animæ pro nobis non orant, quia Deum non vident; cùm Patres in Limbo orarent, & nos ipsi pro invicẽ orare iubeamur, vt salvemur, vt suprà ex D. Iacobo dicebamus. Eò enim animæ illæ non orant, quia sunt in Purgatorio, qui locus non est orandi; sed patiendi. Etenim oratio nullum effectum ibi habere

po-

potest; cùm non posiit mereri, nec satisfacere, nec impetrare: vnde superflua est. Oratio pro aliis locum habere non potest in Purgatorio; quia, cùm illæ animæ pro se non exolverint, non possunt ad extranea diverti. Oratio pro se locum etiam ibi non habet; quia illa oratio propter dicta superflua foret. Est iam definita pœna, quam illæ animæ subituræ sunt; quarè petendi tempus cessavit. Quod clarissima brevitate docuit D. Thomas dict. q. 83. art. 11. ad 3. iis verbis: *Ad tertium dicendum, quòd illi, qui sunt in Purgatorio, etsi sint superiores nobis propter impeccabilitatem; sunt tamen inferiores quantùm ad pœnas, quas patiuntur: & secundùm hoc non sunt in statu orandi; sed magis vt oretur pro eis.* Nota illa verba: *non sunt in statu orandi*, quibus denegatur oratio illis animabus ob statum, in quo sunt: non verò quia Deum non vident. Insuper ly *orandi* excludit tam orationem pro se, quàm pro aliis: siquidem cum vtroque orationis modo pugnat Purgatorii locus.

66. Secunda pars illius minoris etiam est falsa: quia quòd animæ Purgatorii non orent, non est, quia torquentur præcisè; sed quia torquentur in loco solùm ad patiendum destinatum: vnde inspecta illius loci natura, locus orationi non datur. Per quod patet ad omnes partes illius probationis. Ad primam quidem dicitur primò: Quòd illa illius damnati petitio non est oratio; hæc enim ex pio affectu procedere debet, quem quis apud inferos invenire præsumat? Sic respondent communiter Theologi, verũ potest instari: Damnatus quamquàm maximè torqueatur, potest petere modo possibili suo infernali statui: ergo qui est in Purgatorio, potest petere ex pio affectu; quod certè proprium est animæ iustæ; atque adeò orare potest. ¶ *Ideò* respondetur secundò: Nos nõ negare animabus Purgatorii capacitatem orandi: possunt quidem orare; sed non orant; nec attenta sui status conditione orabunt, quia cùm illæ status non patiatur otiosè, & inutiliter operari: propterea animæ illæ, etsi possint, non orant; quia optimè norunt otiosam, & inutilem fore suam orationem, vti observat Abulensis citatus. Quòd verò damnati inutiliter, & otiosè petant, quis negabit? Vnde assimilari non debent animabus Sanctis; nisi velit Belarmin. vel animas Purgatorii inutiliter procedere; vel seriò damnatos operari.

Ad secundam ipsius partis probationem constat ex modò dictis. Martyres enim erant in loco ad orandum idoneo: vnde quãquàm ferosissimè torquerentur, orabant. Quapropter sicut, si ego sic arguerem: Martyres dum torquebantur, merebantur, & satisfaciebant: ergo & Animæ Purgatorii merentur, & satisfaciunt: negares consequentiam; eò quòd in Purgatorio non est locus merendi, & satisfaciendi: sic tibi dico: Martyres orabant; ast animæ Purgatorii non orant, quia locus ille non est orationis; sed passionis. ¶ Ad tertiam probationem dicimus: ideò, quia tormenta non absorbent animarum rationem, & affectum, non orant; quia sunt cum plena advertentia ad non faciendum aliquid proprio statui repugnans: quiaque statui illi repugnat inutiliter operari: propterea, ne inutiliter operentur, non orant.

Ad quartam probationem respondetur, apud nos dubium non esse, quòd animæ Purgatorii non orant, vt eo ipso loco, quem, vt impugnet, citat. Belarm. asserit S. Thomas dicens, quòd illæ animæ *non sunt in statu orandi*.

67. Tertia pars illius minoris etiã falsa est, cuius primam probationem non adduceret Belarminus, si rationem D. Thomæ introspexisset. Non enim negamus, inferiorem pro superiore orare posse ad Deum, cui ambo subiiciuntur. Verùm qui orat, est in statũ orandi, & insuper non eget eo ipso, quod alii petit. Ast qui extrema inopia laborat, non petit alii; sed sibi: quòd si in tali statu est, vt petere non possit; tunc nec sibi, nec alii petit. Et hoc est, quod invenitur in animabus Purgatorii: sunt enim in extrema necessitate, quæ adeò gravis est; vt eorum status

non permittat modum inquirendi remedium. Vnde non sunt in statu petendi sibi, aut aliis. Quod abs dubio docuit D. Thomas verbis illis, quæ num. 55. dedimus; & quæ Belarminus impugnat.

Quod vt penitiùs calleas, observa D. Thomam eo articulo quærere: *Vtrùm Sancti, qui sunt in patria, orent pro nobis?* Quod disquirit Doct. Angelicus, vt cõclusione affirmativa destrueret errorem Vigilantii somniantis, quòd, licèt dum vivimus, pro aliis oremus; post mortem tamen nullus orat. Vnde contra hunc errorem procedens S. Thomas non resolvit, Sanctos ex se (vt ita loquar) orare: hoc enim non negabat Vigilantius; quin potiùs ante mortem orare dicebat; sed determinat: Sanctos orare, vt sunt in patria; quia ille felicissimus status, non solùm non impedit Sanctorum orationes; sed potiùs eas firmat ob perfectam chariratem, ob impeccabilitatem, & ob alia privilegia, quæ secum affert, apprimè conducentia, vt Sancti tam pro se, quàm pro aliis petant. Ex quo deducitur, titulum articuli præiacitati sic esse paraphrassandum: *vtrùm status patriæ sit status orandi?* Ad quod affirmativè respondet S. Thomas.

68. Et quia rationes, quibus vtitur, magna ex parte conveniunt animabus Purgatorii: eæ enim sunt impeccabiles, perfectæ chatitatis, & de beatitudine certæ: propterea posset quis dubitare, vt de facto dubitatur: an status Purgatorii, in quo illæ prærogativæ inveniũtur, sit etiã status orãdi, sicut est beatitudo, in qua illa privilegia dantur? Ad quod in argumento citato respõdet D. Thomas duo. Primũ, quòd animæ illius status sũt nobis quoad impeccabilitatẽ superiores; & ex hac parte non solùm pro se; sed etiã pro aliis orare possent: verùm considerata conditione illius status, nullatenus orant; quia prout sic sunt nobis inferiores inferioritate eas ad tantam inopiam redigente, vt non solùm omni remedio egeant; sed quòd vel ab ipso quærendo destituuntur. Verba D. Thomæ iterum exscribo: *Qui sunt in Purgatorio, etsi sint nobis superiores propter impeccabilitatem; sunt tamen inferiores quantùm ad pœnas, quas patiuntur, & secundùm hoc non sunt in statu orandi.* Videatur ipse D. Thom. q. 4. citata ex sentent. quæstiunc. 2.

Secunda probatio illius tertiæ partis novum modum arguendi, & sanè facilem, docet: ait enim D. Thom. Animæ Purgatorii, etsi sint propter impeccabilitatem superiores; sunt tamen inferiores ratione pœnarum: ergo non orant. Et opponit Belarminus; illæ animæ, etsi ratione pœnarum inferiores, sunt superiores ob impeccabilitatem: ergo orant. Bene, & optimè. Respondetur ergo: Quòd ob impeccabilitatem non repugnat illis animabus oratio; sed propter conditionem status, in quo animæ illæ impeccabiles inveniuntur.

Maneat ergo rationem D. Thomæ inconcussam persistere; quia illa animarum inferioritas, illas constituit in statu, in quo nec petere possunt.

§. III. *Argumenta.*

69. CONtra nostram Conclusionem arguitur primò auctoritate D. Thomæ in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 3. ad 4. vbi loquutus de modo, quo pœna venialis remittitur in Purgatorio ait: *Ad 4. dicendũ, quòd post hanc vitam, non datur meritum respectu præmii essentialis; sed respectu alicuius accidentalis potest esse, quandiu manet homo in statu viæ aliquomodò: & ideò in Purgatorio potest esse actus meritorius quantùm ad remissionem culpæ venialis.* Ex quo habemus primò, animas Purgatorii esse aliquomodò in statu viæ. Secundò habemus posse illas animas mereri: Ex quo infertur, quòd orare possint.

70. Hic textus difficultate non caret; eam tamen superare nititur Cardinalis Belarminus lib. 2. de Purgar. capit. 3. dupliciter: Primò dicens: D. Thomam hanc sententiam retractasse in quæst. 7. de malo art. 11. vbi contrarium docet. Secundò ait D. Thomam non loqui de merito propriè tali: sed solùm de eo impropriè sumpto.

Quam

Quam explicationē proprissimā reor, eamque tradit ipse Doctor Angelicus art. 11. citato. Vnde dicendū est: Quòd in ipso egressu animæ â corpore, & ingressu in Purgatoriū elicit anima actū, vel charitatis, vel contritionis incompatibilem cum culpa veniali: quarè adveniente hoc actu perit culpa propter vtriusque incompossibilitatem: Et propter hoc asserit D. Thomas illam animā mereri remissionem culpæ: quæ certè est verissima locutio, licèt, vt dictū est, meritum illud non sit morale, seu proprium; sed improprium modo dicto. Ratioque ad id statuendum solida est: quia ex vna parte anima non intrabit in Cœlum, vsque dum ab illa culpa absolvatur: Ex alia verò iam non est meriti locus: Vnde, nisi de remedio provideretur, maneret anima illa in æternum â Paradiso exclusa. Quapropter indulgentissimus Deus merita huius animæ intuens facit ipsam actum elicere; qui ob physicam incompossibilitatem cum culpa, illam excludit. Videantur N. Salmanticenses tract. 24. ad art. 4. quæst. 83. â num. 9.

71. Arguitur secundò, & simul contra dicta replicatur: Existens in Purgatorio est in via: ergo meretur, & orat. Consequentia patet. Et antecedēs probatur 1. ex adducto D. Thom. affirmante, talem animam manere *in statu viæ aliquomodò*. Secundò probatur ratione: Illa anima non est in termino: ergo est in via. Patet ista: Quia non datur medium. Et antecedens probatur: Qui nō est in sūma felicitate; vel in sūma infelicitate, nō est in termino: existēs in Purgatorio nō est in summa felicitate, nec in summa infelicitate: ergo.

72. Confirmatur primò: Existens in Purgatorio habet charitatem imperfectam: ergo non est in termino. Probatur antecedens: Horrens, timensque pœnam habet charitatem imperfectam; quia *perfecta charitas foràs mittit timorem*: existens in Purgatorio horret pœnas, quas patitur; alias non essent involuntariæ, contra D. Thomam dist. 21. citata. quæst. 1. quæstiunc. 4. ergo.

73. Confirmatur secundò: Dum homo movetur in alium, non est in termino: existens in Purgatorio movetur in beatitudinem: ergo non est in termino.

Respondetur argumento negando antecedens, ad primam probationem dico: D. Thomam dicere illum esse *aliquomodò* in via; quia elicit actū aliquomodò meritoriū; quia sicut qui propriè meretur, propriè, & simpliciter est in via: ita qui impropriè meretur; impropriè, seu *aliquomodò* dicitur in via esse. Quod cùm faciat existens in Purgatorio, vt patet ex num. 60. propterea dicitur esse in via *aliquomodò*.

Ad secundam probationem respondetur: Terminum præfixū ad meritum, vel demeritum, non esse gloriam, sed mortem: atque adeò adveniente morte cessat via ad merendum, vel demerendū. Vnde, quamvìs anima non sit in Cœlo, nec in Inferno; sed vel in Limbo, vbi Patres fuere; vel in Purgatorio, vbi pressuratum torrente torrētur iusti debitores, iam non est in via; quia huius per mortem clausa est ianua. Quod patet exemplo corporei viatoris venientis ad civitatem; cùm fores clausæ sunt, qui iam perfecit iter, licèt expectet, quòd fores reserentur; anteà enim ingredi civitatem haud potest: & tamen toto illo spatio, quo ad valvas moratur, iam non est viator; etsi viatoris ornamenta retineat, vsque dum ingrediatur civitatem. Similiter existēs in Purgatorio viator nō est; etsi fidem, & spem, quæ sunt viatoris notæ, conservet. Per quod patet ad secūdam confirmationem.

Ad primam respondetur: Perfectam charitatem foràs mittere timorem culpæ propter pœnam; non verò timorem, & horrorem pœnæ ob culpam priùs commissam. Et quamquàm illas pœnas timeant, horreantque existentes in Purgatorio; eas etiam amant, vt suæ puritatis instrumenta; & vt media, sine quibus non possunt coronari. Videatur D. Thom. loco citato ex sentent. quæstiunc. 4. & 3. p. quæst. 15. art. 6.

74. Arguitur tertiò: Existentes in Purgatorio petunt liberari â suis angus-

 tiis;

tiis: ergo orant. Patet consequentia. Et antecedens probatur primò ex Div. Thoma quæstiunc. 4. citata, vbi in secundo argumento *Sed contra*,& in corpore asserit, animas illas frequenter suffragia petere. *Secundò probatur* ex repetitis historiis, & animarum apparitionibus, quæ passim recitantur: ergo tenet antecedens.

75. Confirmatur primò: Illæ animæ cognoscunt suam indigentiam, â qua liberari cupiunt, & cognoscunt Deum esse potentem, vt eas ab iis angustiis liberet: ergo illum orant. Probatur consequentia, quia, vt quis oret, nihil aliud requiritur, nisi ea, quæ in antecedenti continentur, vt de se notum est: ergo.

Confirmatur secundò: Fideles implorant, & quidem cum magno fructu, intercessionem existētium in Purgatorio: ergo ibi orant. Consequentia est evidens, & de antecedenti nemo est, qui dubitet, ob celebres experientias, quas habemus, & etiam patet: quia B. Paschasius, adhuc in Purgatorio existens, miraculum fecit in favorem ipsius intercessionem implorantium, vt refert D. Thomas in 4. dist. 15. citata: ergo vera est consequentia.

76. Respondetur argumento negando antecedens: Ad vtramque probationem simul dicimus: verum esse, quod in ipsis continetur; nobis autem non opponi. Ea quippe eveniunt ex Dei speciali voluntate, qui operari cum illis animabus vult, præter id, quod petit conditio Purgatorii. Hoc enim non est ex se orationis locus: Verùm Deus, qui causas animarum iudicat, imponit aliquibus animabus, vt socios quærant, qui mediis suis suffragiis,& orationibus opem illis ferant. Verùm, præcisa hac Dei speciali voluntate, non orabunt; quia debent conformari cum conditione status, in quo sunt, nè, si aliter faciant, inutiliter operentur.

77. Dices primò: Ergo anima, cui Deus hoc privilegium non concedit, potest illud â Deo petere: ergo & orare. Probatur prima consequentia: Id possumus â Deo petere, quod videmus aliis Deum concedere solitum: sed gratiam petendi suffragia dispensat Benignissimus Deus pluribus animabus: ergo illa carentes possunt â Deo petere.

78. Dices secundò: Animæ in Purgatorio non orant, nè inutile quid faciant: sed ex quo orent non sequitur, quòd aliquid inutile faciant: ergo. Probatur minor: Ex quo in Purgatorio possint orare, non sequitur, quòd ibi aliquem defectum committere possint: ergo ex quo actu orent, nullum defectum committunt. Antecedens patet: Ille enim status, nedum defectum; verùm, & potentiam ad deficiendum excludit. Et consequentia probatur: Si namque potentia ad orationem in Purgatorio non est potentia ad deficiendum; pariter orationis actus non est defectus, vt paritas, & proportio, quæ inter potentiam, & actum servari debet, ostendunt.

79. Respondetur ad primam negando consequentiam: Ad probationē dicas maiorem esse veram, si simus in statu petendi; tunc enim possumus: imò debemus â Deo petere gloriam, & ea, quæ ad gloriæ consequutionem conducunt. Existētes in Purgatorio non sunt in statu orandi; eòque non petent illius gratiæ participationem: quia oratio ibi facta non est medium ad consequutionem talis gratiæ propter dicta num. 51. quæ repetit ibi citatus Abulensis quæst. 83. ad secundum dicens: *Causa tamen potissima est, quia oratio sua non potest nobis, nec ipsis in aliquo prodesse, vt ostensum est; ideò numquàm orant.* Vnde nisi Deus mera benignitate sua, vel intercessione alicuius Cœlicolæ, aut peregrinantiū suffragiis, & orationibus motus, illam gratiam dispenset, non alius modus est tunc illam habendi. Hincque altè colligere debemus, perfectionem vitæ, quam obtinere tenemur; vt sic illi Purgatorio igni pabulum, in quo moretur, auferamus: & quòd, dum vivimus, patronos in Cœlo præparemus, qui, dum in Purgatorio simus, pro nobis orent; ad quod eximium remedium est ipsis Purgatorii animabus nunc opitulari; vt cùm cœlestem curiam inha-

bi-

bitent, nobis vbicumque degentibus, & egentibus gratiam rependant. Sciamus Animas in Purgatorio fore velut corpus ita languidum, & debile, vt ne moveri quidē posit, vt sibi ipsi subveniat, nec vocem dare ad alienam protectionem. Quamobrem Seraphica M. nostra Theresia ait loco cit. ex mans. 1. *El alma sin oracion es como cuerpo con perlesia, ò tullido, que aunque tiene pies, y manos, no los puede mandar.* Vbi nobis confert cœleste pro præsenti materia documētum: quippe si valet: *anima sine oratione est*: ergo *sibi subvenire non potest*. Ita è converso valet: *anima sibi subvenire non potest*: ergo *est sine oratione.* Si namque oraret, illis angustiis minimè premeretur. Ast iustissimus, & benignissimus Deus eam, omni ex parte, fatigat, vt sic citiùs, quò graviùs; pulchriùs, quò acerbiùs purificetur.

80. Ad secūdam obiectionem respondetur: Actum orationis correspondentem potentiæ ad orationem in Purgatorio non esse inutilem; sed fructuosum: sicut ipsa potentia inutilis non est: actus enim ille, & potentia substernuntur Divinæ dispositioni, qua accedente, illas animas orare, dicimus. Verùm actus orationis, prout respicit cōditionem Purgatorii, omnino impertinens est, ob sæpiùs dicta: vnde, si animæ illum sic ponerent, inutiliter operarētur. Nec in hac anili, & transcendenti replica, ampliùs immorari oportet.

81. Ad primam confirmationem respondetur: Animas Purgatorii cognoscere quidem ea, quæ in antecedenti continentur; & insuper cognoscunt orationem suam ad nihilum valere: & ideò ab orando abstinent.

82. Ad secundam cōfirmationem respondetur cum Magistro Torre dicente: Illud verò, quod obiicitur de more fidelium se commendantium animabus Purgatorii nihil probat; cùm his, & similibus occupetur rude vulgus: sicut in implorando opem animarum Purgatorii pro custodia peccorum, pro inventione rerum perditarum, &c. Sapientes quidem eis opitulantur suis suffragiis, ab ipsis verò nihil petunt. Hactenus hic Magister 2. 2. quæst. 83. art. 4. disp. 6. cum D. Thoma, quem omnes Thomistæ sequuntur.

Ad illud de miraculo Paschasii respondet D. Thomas citatus, & ex eo Abulensis sic: *Ad tertiū dicendum, quòd Paschasius, qui erat in Purgatorio, miraculum fecit, eò quòd in miraculis non attenditur præcipuè Sanctitas eius, qui oratur; sed fides, & devotio orantis: nam Dominus infrà 9. & Lucæ 8. mulieri, quam sanavit à fluxu sanguinis, dixit: fides tua te salvam fecit: Non tamen exaudiebatur oratio eorum, qui orabant ad Paschasium, quasi Paschasius in Purgatorio existens oraret pro eis, quia pro nullo orabat, & si oraret, esset oratio inutilis; sicut cæterorum existentium in Purgatorio, vt suprà ostensum est.*

DISPVTATIO QVINTA.

De iis, qui possunt orari.

D. O. M. Orari debere nemo est, qui ābigat, qui vel ipsā orationis definitionē audivit: Certū est etiam ad Sanctos, qui in patria delicianter, nostras orationes terminari, quod fide Sanctum est. Solùm potest esse difficultas circa modum, quo Sancti nostras orationes cognoscunt, vt sic, illis cognitis, nobis opitulentur. De quo videri valent Raphael de la Torre, & Magist. Ioannes à S. Thoma 2. 2. quæst. 83. art. 4. Qui hanc difficultatē egregiè versant. Nobis verò solùm disputare nunc placet, sub qua ratione oratio nostra à Deo terminetur? Et an possimus orare ad Sanctos, sive in Cœlo existentes, sive terrestrem Paradisum habitantes? Quod dicimus propter Magnū Patriarchā N. Parētem Eliam? Est enim in hoc Sanctissimo viro speciale dubium, quod in aliis Sanctis non datur. De animabus autem Purgatorii iā diximus q. præcedēti. Vnde solūmodò dictas quæstiones excitabimus.

QUÆS-

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Deus oretur sub ratione personæ?

1. Agister Torre attic. citato disp. 1. num. 6. ait, præsentẽ quæstionem excitati à Doctoribus Scholasticis in 4. dist. 15. vbi de ea agit D. Thomas. Postquàm autem hoc præmittit, subiungit: *Dubitatio meo iudicio frivola, & vt talis à D. Thoma in summa relicta: eò quòd indifferenter ad essentiam, & ad personas, prout devotio suggesserit, oratio fundenda est.* Et subdit: *Petitio namque factionem postulat; parùm curans de formalitate faciendi.*

2. Plura in his hic auctor devorat, quæ maturiùs cõsiderate debuisset. Frivolam dubitationem appellat, quam Doctores Scholastici, & Theologorum Princeps D. Thomas excitant loco citato ex sententiariis. Cur ergo frivola est? Primò, quia in summa omittitur à D. Thoma. Secundò, quia oratio indifferenter terminatur ad essentiam, & ad personas prout devotio suggerit. Tertiò, quia oratio effectum quærit, parùm curans de formalitate faciendi. Egregiè. Dum infero: ergo D. Thom. in sententiariis frivolas dubitationes versat: eas vti, quæ innumeræ sunt, quas amittit in summa. Itidem: ergo frivolè quærit D. Thom. adhuc in summa, & cum eo hic Auctor, an oratio nostra terminetur ad solum Deum? an etiam ad Sanctos? Quia oratio indifferenter terminatur iam ad Sanctos, iam ad Deum, prout devotio suggerit. Adhuc: ergo frivolè quærit D. Thom. etiam in summa, & cum eo hic Auctor, an oratio sit actus appetitivæ virtutis? An sit actus Religionis? (infinita prætereo) quia orans intendit consequi, quod desiderat: quod verò sit oratio actus voluntatis, vel non? Aut quòd à Religione eliciatur, vel imperetur, valde materiale est, dummodò, quo caret, obtineat. Si vera hæc forent, sine oleo, & opera quotquot vivimus, astris dominaremur omni sapientia vel nusti.

3. Maneat ergo D. Thomam hanc quæstionem cordatè in sententiariis excitasse: Falsumque, illam in summa, vt iam dicam, omisisse. Et etiam falsum est, quòd nostra oratio indifferenter ad essentiam, & ad personam terminetur; si de ratione terminandi loquamur. Ac denique falsum supponit, dum eo modo vult, Theologos in disputationibus procedere, ac in suis devotionibus idiotæ.

4. Ad rem ergo licèt oratio ad Deum terminetur: quia tamen aliud est id, in quod aliquid refertur, & aliud ratio sub qua in illud ordinatur: propterea examinandum restat, an oratio respiciat Deum sub aliqua ratione absoluta, an verò sub aliqua ratione relativa?

§. I. *Communis sententia statuitur.*

5. NOstra conclusio: *Ratio sub qua Deus à nobis oratur est absoluta.* Conclusio hæc communissima est. Eam docet D. Thomas non solùm loco citato, sed etiam 2. 2. quæst. 83. art. 4. Abulens. in 6. Matth. quæst. 88. & Seraphica Theresia in de itinere perfect. cap. 23. Probaturque ratione D. Thomæ sic formata: Deus oratur à nobis, vt Auctor gratiæ, & gloriæ: ergo oratur sub ratione absoluta. Patet consequentia: Deus enim vt gratiam, & gloriam confert, operatur ad extra; atque adeò sub ratione communi toti Trinitati; quæ quidẽ ratio, vt potè communis, absoluta est. Antecedens verò probatur: Deus oratur sub illa ratione, sub qua terminat orationis intentionem: atqui intentio orationis dirigitur ad Deum, vt gratiæ, & gloriæ Auctorem: ergo sic illum respicit. Maior certa est. Probatur minor ex D. Thom. dicente art. citato in corpore: *Omnes orationes nostræ ordinari debent ad*

gratiam, & gloriam consequendam. ergo tenet minor.

6. Confirmatur primò: Oratio respicit Deum, vt bonum: sed bonitas est ratio absoluta: ergo sub hac oratur. Minor patet; quia relationes, nec perfectionem, nec bonitatem dicunt, iuxta selectiores Thomistas. Maior verò probatur: Deus oratur, vt est sui communicativus: sed hoc habet, quia bonus est, de cuius ratione est, quòd suas divitias in nos diffundat: ergo.

7. Confirmatur secundò: Oratio respicit Deum, provt Deus intelligitur aliquam habitudinem dicere ad creaturas orantes, & prout istæ realiter ordinantur ad ipsum: atqui ratio, sub qua percipitur Deus cum aliqua habitudine ad creaturas orantes, & ad quam istæ realiter ordinantur, est absoluta: ergo oratio terminatur ad Deum sub ratione absoluta. Consequentia formalis est. Et maior omnino certa; non enim creatura Deum oraret, nisi aliquid ab eo speraret; vnde Deus oratus intelligitur cum aliquo ordine ad orãtem, qui realiter ordinatur ad Deum; sunt enim quasi correlativi. Minor verò probatur primò: Quia Deus vt terminat orationem, est causa creaturæ: atqui est causa creaturæ sub ratione absoluta, vt de se patet: ergo. ¶ Secundò probatur minor: Si namq; ratio illa non esset absoluta, sed relativa, orãs ad Filiũ æternum v. g. illum respiceret, vt filius est: atqui hoc absurdum est: ergo tenet minor. Maior certa est, & minor probatur: Filius vt talis non respicit nisi Patrem; nec ab alio nisi â Patre respicitur: sed absurdũ est dicere, quòd orans sic respiciat Verbum Divinum; aut sic ab illo respiciatur: ergo.

8. Vnde habes: Quàm immeritò dixerit Torre, orationem nostram indifferenter ad essentiam, & personam terminari; si per hoc, quòd ad personam terminetur, velit, quòd ratio terminandi sit relativa. Quippe nemo negat, orationem nostram terminari ad personas: cùm enim dicimus: *Spiritus Sancte Deus, miserere nobis,* personam oramus. Verùm ratio terminandi hanc orationem non est aliquid relativum; sed absolutum: quod vel ex ipsa orationis formula patet, dicimus enim, *Spiritus Sancte Deus*; atque adeò personam alloquimur sub ratione absoluta Deitatis: in quo certè devotio nostra arbitrari non potest.

9. Etiam habes contra ipsum Magistrum: Angelicum Præceptorem non omisisse in sua mirabili summa hanc quæstionem; quamquàm munus Resumptoris adimplens eam non verset sigillatim. Verùm asserens nostras orationes ad Deum dirigi, vt Auctorem gratiæ, & gloriæ: simul, & semel adstruit Deum esse principalem orationis terminum, & hunc per rationem absolutam constitui. Quod in Angelica Div. Thom. summa passim offendes. Videatur Caietanus, cit. loc. ex 2. 2. art. 11.

§. II. *Obiectiones.*

10. HAs rationes, quæ abs dubio conclusionem certissimam exprimunt, aliquas labefactare videntur. Obiicies ergo primò contra rationem probativam. Multa petit oratio, quæ non sunt gratia, & gloria: ergo Deus non oratur, vt Auctor est gratiæ, & gloriæ. Antecedens probatur, primò ex dictis lib. 4. vbi agentes de petitione diximus, â Deo petenda esse plura, quæ non sunt gratia, & gloria. *Probatur secundò*: Quia Christus D. iubet nos orando petere ea, quæ in oratione dominica continentur: atqui in oratione hac, præter gratiam, & gloriam, plura alia petuntur, vt panis quotidianus, & liberatio â quocumque malo: ergo. *Probatur tertiò* ex D. Thom. citato art. 9. in corpore dicente: *Illa rectè solùm orando petimus, quæ rectè desiderare valemus*: sed desiderare valemus valetudinẽ, sciẽtiam, aliaque: ergo.

Respondetur ex D. Thoma loco citato, ex sent. art. 4. quæstiunc. 2. vbi hæc ait: *In illis, quæ desiderantur, est duplex distinctio attendenda: prima est, quia quædam desiderantur propter se ipsa, quædam propter aliud. Secunda est, quia quædam non habent superfluitatem desiderii, sicut virtutes; quædam autem habent,*

bent, sicut voluptates, divitiæ, & huiusmodi. Bona autem temporalia, & propter aliud desideranda sunt, & cum quadam mensura: scilicet secundùm quòd sunt necessaria ad vitam præsentem agendam, & ideò hoc modo orari etiam pro eis potest. Per quod patet ad primam, & tertiam probationem antecedentis.

Ad secundã probationem dicimus: Illam esse confirmationem datæ doctrinæ. Christus enim Dominus illa sua Divina oratione docuit nos res, quas petituri sumus, & modum, quem in petendo observare debemus. Res omnes, quas â Deo petituri sumus, continentur in illa oratione. Nec alia, qui Christi discipulato gloriamur, petere debemus licèt aliis verbis illa ipsa petere valeamus. Quod egregiè tradit Augustinus Epist. 121. cap. 12. vbi locutus de oratione dominica ait: *Liberum est aliis, atque aliis verbis; eadem tamen in orando dicere: sed non debet esse liberum alia dicere.* Eamdem vtilissimam doctrinam tradit Extaticus N. Parens D. Ioannes â Cruce lib. 3. ascen. cap. 43. per hæc verba: *Quando à Christo Señor Nuestro rogaron sus Discipulos, que les enseñasse à orar, es cierto les diria todo lo que haze al caso, para que nos oyesse el Padre Eterno, y solo les enseñò aquellas siete peticiones del Pater noster, en que se incluyen todas nuestras necessidades espirituales, y temporales.* Verùm has res temporales, desiderare,& petere debemus propter ipsas res spirituales; nõ autem propter se ipsas, vt modò ex D. Thom. vidimus: quòd si ipsæ res temporales petantur non vt gratiæ, & gloriæ subiiciuntur, sed aliàs: tunc petitio illa non est actus Religionis; sed petitio quædã, quæ certè oratio nõ est: vt monet laudatus Augustinus hisce verbis: *Quisquis id dicit, quod ad istam Euangelicam precem pertinere non possit: etiam si non illicitè orat, carnaliter orat, quod nescio, quomodò non dicatur illicitè: quandoquidem spiritu renatos non nisi spiritualiter decet orare.* Videatur Caietanus att. 4. cit. ex 2. 2. vbi profundè hoc declarat, & Mag. Ioan. â S. Thoma ibidem, vbi satis nervosè Caietanum cõtra Suarium, eum impugnantem, defendit.

11. Obiicies secundò contra primam confirmationem: Est probabilis opinio, quòd relationes Divinæ dicunt suam bonitatem: ergo stando in hac opinione poterit Deus orari sub ratione aliqua relativa.

12. Confirmatur: Quamquàm relationes ex se non habeant bonitatem, illam dicunt ratione essentiæ, quam includunt: sed hoc sat est, vt possint terminare orationem: ergo. Probatur minor: Ad Sãctos terminatur oratio nostra, licèt non habeant ex se, sed ex Deo concedente, gratiam, & gloriam, propter quas illam terminant: ergo pariformiter poterit ad relationes terminari, etsi ex se non dicant bonitatem.

Ad obiectionem respondetur negando consequentiam Quia bonitas, quam oratio respicit, debet esse sui communicativa: hoc enim intendit oratio, vt â summè bono participet bonitatem, qua mala propria exuat; bonitas autem illa relativa non est participabilis; vnde orationem terminare non potest. Dum autem dicimus, bonum esse sui diffusivum, non loquimur de bono relativo, quod, vt dictum est, non solùm non est communicabile; verùm ex se affert incommunicabilitatem: quarè bonitas ea relativa, quam illa opinio veneratur, apta non est, vt ad eam oratio terminetur.

Respondetur secundò ex D. Thom. art. 5. ex loco citat. sentent. quæstiunc. 3. vbi in argum. *Sed contra* ait: *Cùm bonitas sit attributum essentiale, videtur quòd oratio dirigatur ad Deum ratione naturæ.* Quibus verbis,& relationes non dicere bonitatem docet, & obiectionem diluit, & nostram conclusionem firmat.

Ad confirmationem concessa maiori distinguatur minor: quæ negari debet; si velit, relationem esse rationem terminandi. Si autem velit relationem, seu personam esse terminum *qui* orationis, quæ ad ipsam personam ratione bonitatis termínetur, concedi debet, & firmari paritate illa Sanctorum, ad quos certè non terminatur oratio nostra, nisi propter illa, quæ â Deo habent

bent. Vnde proportione servata, idem in vtroque casu dicimus.

§. III. *Argumenta.*

13. Arguitur primò: Terminus, ad quē dirigitur oratio, constituitur relatione: ergo hæc est ratio sub qua Deus oratur. Patet ista: Nam ratio sub qua attingitur terminus, est forma ipsum in esse termini constituens. Antec. verò probatur: oratio debet dirigi ad Patrem æternum, dicente Christo Domino apud Ioann. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo.* Et similiter apud Matth. 6. præcipit nos orare dicentes: *Pater noster, qui es in Cælis*: atqui Pater constituitur relatione paternitatis: ergo.

14. Confirmatur: Oratio Christi terminatur ad Patrem: ergo & nostra; quia vtraque est eiusdem speciei; eòque eumdem terminum habere debet. Probatur antecedens. Nam Matth. 26. oravit Christus, dicens: *Pater, si possibile est, transeat, &c.* qua veritate imbutus D. Ioannes ait: *Advocatum habemus apud Patrem*: ergo.

Vt his, similibusque aliis respondeas, scias: nomen *Pater* dupliciter sumi in Divinis, primò essentialiter: Secundò personaliter. Primo modo Pater est Deus, cōstituiturque per Deitatem, quæ communis est omnibus Personis: nec Patri sic sumpto correspondet ad intra aliquis terminus; sed solū ad extra. Pater personaliter acceptus cōstituitur Paternitate: Verū potest, debetque adhuc dupliciter cōsiderari ex D. Tho. quæstiunc. 3. citata ad 1. quippe potest sumi, vt est persona quædam ab aliis distincta; vel provt est principium communicans Deitatem aliis personis: & prout sic dicit omnes personas; quia se ipsum dicit, vt origo aliarum, & alias etiam personas dicit, vt â se originatas. Ita laudatus D. Thomas ex Hilar. lib. 8. de Trinitat. Ex iis ergo

Ad argumentum respondetur dupliciter: primò, negãdo antecedens. Ad probationē distinguatur maior: *ad Patrē* essentialiter sumptum, concedatur: personaliter acceptum, negetur. Et hac distinctione explicentur auctoritates in contrarium adductæ, quæ sanè loquuntur de Patre essentialiter sumpto. Videatur Abulensis præcitatus quæstione 88.

Respondetur secundò negando similiter antecedens, & distinguatur maior: *Ad Patrem*, vt est persona quædam distincta ab aliis, negatur: Ad Patrem, vt dicit alias personas tamquàm ab ipso habentes Deitatem, conceditur. Sicque argumentum resolvatur. Illæ quippe auctoritates intelligendæ sunt de Patre hoc secundo modo accepto, qualiter tam ipse, quàm aliæ Divinæ Personæ dicunt, vt rationem formalem prædicatum absolutum; siquidem ratio formalis constitutiva principii, & termini Divinarum processionum, absoluta est, vt modò supponi debet.

Ad confirmationem respondetur: Quòd, vt dictum est, Pater vel sumitur essentialiter; vel si personaliter, non accipitur, vt est persona quædam distincta ab aliis; sed provt illas modo dicto dicit: & vtroque modo, dum Pater oratur, orantur aliæ personæ.

15. Arguitur secundò: Si Deus oraretur sub ratione absoluta, non posset vna persona orari sine alia: sed potest, & de facto oratur: ergo non oratur sub ratione absoluta. Cætera constant, & minor probatur ex praxi Ecclesiæ dirigentis suas orationes ad Patrem, & ad Filium, non verò ad Spiritum Sanctum: ergo.

16. Confirmatur: Potest quis vnam Personā orare; quin alias oret: ergo terminus formalis orationis est relatio. Probatur ātecedēs primò: Actus liber potest sic, vel aliter fieri; sicut potest fieri, vel non fieri: sed oratio est actus liber; & terminari ad vnam personam, vel ad aliam est sic, vel aliter fieri: ergo potest ad vnam, vel ad aliam terminari. *Probatur secundò* antecedens: Possumus, & debemus gratias agere ob beneficium redemptionis: sed hoc respicit personam Verbi, & non alias: ergo.

Respondetur argumento negando minorem: Ad probationē dicas: Quòd

licèt vna persona possit orari,quin aliæ nominenturoratio verò ad omnes terminatur ob rationem dictam: nempe, quia ratio terminãdi est omnibus communis: quòd si aliquis vnam personam oraret ob specialem affectũ erga illam, quem ad alias non haberet, talis affectus culpabilissimus foret, ad hæresimque pertineret; quia hic affectus subsistere nequit, nisi regulemur per cognitionem supponentem vnam personam meliorem alia;seu habere diversam bonitatem: quod certè falsissimum est. Vnde oratio debet terminari, vel ad Deum absolutè; vel ad omnes personas sine alicuius exclusione: quòd si aliqua exprimatur, hoc non intelligẽdum est; ita vt aliæ tunc eodem actu non orentur; quod certè facit Ecclesia, cùm ad vnam personam dirigit orationem.

17. Persistis tamen: Cur Ecclesia non dirigit orationem ad Spiritũ Sanctum? Respondetur ex D. Thoma præcitato ad 2. falsum id prorsus esse; cum *etiam ad Spiritum Sanctum Ecclesia orationes aliquas dirigat, & hymnos, qui loco orationum in Ecclesia recitantur; sicut patet: nunc Sancte nobis Spiritus: & veni, creator Spiritus.* Et vt observat relatus Abulensis, Ecclesia petit ab Spiritu Sãcto non sub ratione sibi propria; sed sub ratione aliis communi; ideò in primo loco dicitur:*Vnum Patri cum Filio.* In secundo verò illum nominat creatorem, quod sanè commune est: vt hac methodo ostendat Ecclesia, Spiritui Sancto competere dare, quod ab ipso petitur, ex eo, quòd vnum; seu vnus Deus cum Patre, & Filio.

Cum hoc tamen stat, quòd rarò Ecclesia dirigat suas orationes ad Spiritũ Sanctum, cuius rei rationem pulchrè assignat D. Thomas inibi his verbis: *Ad secundũ dicendum, quòd Spiritus Sãctus ex personali proprietate habet, quòd sit donum; & ideò magis convenit, quòd ipse petatur, quàm quod ab eo aliquid petatur.*

Ad confirmationem respondetur negando antecedens: Ad probationem dicendum: Liberum certè esse orare: sed ex quo oretur, debet oratio terminari ad suum propriũ terminum, qui communis est omnibus Divinis personis. Et sic fieri debet ex duplici respectu inveto in oratione, de quo in superioribus actum est. Siquidem oratio, & Deum colit, & ab eo vult obtinere, quod petit. Quia est Dei cultus, non potest terminari ad Deum cum exclusione personarũ,nec ad vnã personã cum exclusione aliarũ;quia eadẽ latria coluntur, eò quòd eadem ratio in omnibus reperitur. Sicut ob similẽ rationem nõ potest Deus sine personis, nec vna persona sine aliis intuitivè videri. Itidem quia oratio vult obtinere, quod petit, debet ad omnes personas terminari: Quia omnes tres Personæ sunt idem omnipotẽs Dominus, vnica gaudens voluntate. Vnde cùm oratio tendat ad inclinandam volũtatem Dei; ex quo ad Patrem tendat, filii voluntatem satagit inclinare: &, si aliter desideret, non erit oratio, sed execratio.

Ad secundam probationem respondetur: Id ipsum, quod per modum termini fecit Verbum carnem assumens, facere per modum efficientis omnes Divinæ Personæ: vnde non est ratio, quæ magis moveat in vna, quàm in alia.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm Ad Sanctos orare valeamus?

Licèt quid tenendum sit circa quæsitum præsens maiori ex parte constet ex dictis quæst. 2. disput. antecedentis.Quia tamen aliqua motiva, quæ ibi exprimere non potuimus, habent Hætherodoxi, vt nos ad Sanctos orare possimus, negent: propterea excitamus præsẽtem controversiam, in qua omnino certum est, idem prorsus esse ad Sanctos orare,ac eorum implorare patrocinium.

§. I.

§. I. *Superstites possunt orare Sanctos.*

18. Assertio hæc est omnium Catholicorum, eamque probamus primò ex genes. 48. vbi Iacob filiis Ioseph benedicens, invocans protectionem Angelorum dixit: *Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* Hoc ipsum constat innumeris aliis scripturis, in quibus tam Angelorum, quàm hominum Beatorum patrocinium imploratur.

Probatur secundò ex vsu antiquissimo Ecclesiæ ad Sanctos in Litaniis orãtis, eorumque protectionem deposcentis. Quas Litanias vetustissima Concilia indixere: vnde horum vestigia indefectibilia sequentes orare possumus ad Sanctos cum Christo regnantes.

19. Si dicas: Litanias in iis Conciliis vocari *Kyrie eleison*, *Christe eleison*: hoc enim, & non aliud iuxta græcum nomen vocant Græci Litanias, vt constat ex D. Basil. Epist. 63.

Respondetur primò: In illis Conciliis vocari Litanias id ipsum, quod nunc: nõ enim ibi Litanias iuxta nomen græcum vsurpabant; sed iuxta proprietatem latinam, secũdùm quàm Litania est invocatio Sanctorum, vt docet Strabo cap. 28. de rebus Ecclesiast. verùm ista relinquentes nostris cõtroversistis, qui cum Hæreticis immediatè digladiãtur, vt ostendant, Sanctorum invocationem non esse novitatem Papistarum, nullo antiquitatis fundamento Sanctam, sed ab Ecclesiæ exordio, vnanimi Patrum etiam Grecorum consensu Sancitam: de quo videri potest egregius N. Liberius â Iesu in suis controver. dogmat. tom. 1. p. 2. controv. 11.

Respondetur secundò: Nobis, qui Romanam Ecclesiam regulam indefectibilem veritatis agnoscimus, sat esse ipsam in dictis Litaniis Sãctos omnes invocare, vt preces ad Sanctos fusas licitas esse dicamus: Quia est insolentissima insania, iuxta Augustinum Epist. 118. ad Ianuar. contra praxim vniversalem totius primitivæ Ecclesiæ disputare. Vnde cùm vniversalis Ecclesiæ praxis â primis temporibus Sanctos in Litaniis invocet, insani est disputare hanc veritatem.

20. Probatur tertiò conclusio argumento, cui nũquàm Acatholici potuere, vel apparenter satisfacere: si namque ad Sanctos non possemus orare; esset, vel quia nobis ipsi succurrere nolunt, vel quia non possunt, etsi velint, vel quia ignorant nostras preces; vel denique quia per Sanctorum invocationem aliqua iniuria Christo irrogaretur: sed hoc omne falsum est: ergo ad Sanctos orare possumus. Maior continet omnia capita, quæ possent hanc invocationem superfluam ostendere. Minor verò probatur quoad omnes suas partes.

Quoad primam quidem: Quia si Sancti dum erant in hac miserabili vita, charitate fervidi, volebant fratribus suis afflictis opem ferre; meliùs in Cœlesti curia iam regnantes hoc optabunt. Incredibile enim est, D. Stephanum pro suis persecutoribus orasse in terra, & nolle petere pro suis cultoribus in Empyreo, vtì D. Hieronym. disp. 4. num. 36. aiebat, vbi Stephanus ipse, aliique Cœlicolæ beantur, *de sua immortalitate securi, & de nostra incolumitate solliciti*, vt ait D. Cyprianus Serm. de mortalitate.

Quoad secundam partem constat eadem minor: Quia si Sancti, dum in terra indigentes erant, poterant aliis auxilium præstare, vt Calvinus, Vigilantius, aliique Acatholici tenent; perfectiùs hoc ipsum possunt iam felices. ¶ Quoad tertiam partem patet ex dictis quæst. 2. citata num. 42. ¶ Vltima etiam ratio nullius momenti est; quia si Sanctos viventes invocamus, quin ex hoc nostro Reparatori aliqua iniuria irrogetur: nulla certè irrogatur per invocationem eorum, qui iam in Cœlo sunt.

Confirmatur: Beati nobis præsident, nostri curam agunt, resque nostras gubernant: ergo volunt, possuntque nobis succurrere, ac sciunt, quæ apud nos aguntur; nec Christo iniuriam irrogat, qui illos invocat. Consequentia nota est; & antecedens probatur multipliciter.

ter. Primò quidem dicursu superiùs facto: Supersti tes curant de honore, & cultu Beatorum, eorum festa celebrantes: ergo Beati suis orationibus solicitant sublevationem nostræ miseriæ; aliter non daretur mutua correspondentia inter hos fratres componentes idem corpus, cuius caput Christus est. Et certè ex Ecclesia, & Patribus, in hoc consistit communio Sanctorum, vt supra dicebamus, colligiturque ex verbis illis, quæ Sacrum celebrantes dicimus: *Vt illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem; & illi pro nobis intercedere dignentur in Cælis, quorum memoriam agimus in terris.*

Probatur secūdò antecedens ex verbis Christi Domini Matth. 24. dicentis: *Beatus ille servus, quē, cùm venerit Dominus eius, invenerit sic facientem, amen dico vobis super omnia bona sua constituet eum.* Bona autem Domini sunt fideles, quorū curā Beati habent, vtpotè â Domino constituti, vt illos protegant.

Probatur tertiò ex innumeris Patrū Auctoritatibus. Sufficiat reproducere Cyprianum numero hoc adductum, & D. Ambros. afferre libr. 8. in Luc. dicentem: *Sicut Angeli præsunt, ita & hi, qui vitam meruerunt habere Angelorum*: atqui Beati *vitam meruerunt habere Angelorum*: ergo nobis præsunt, *sicut Angeli præsunt.*

21. Nostri afferti veritas est expressa in D. Thoma illam docente in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 5. quæstiunc. 1. in corp. & 2. 2. quæst. 83. art. 4. vbi inquirit: *Vtrùm solus Deus debeat orari?* Et respondet: Sanctos etiam orandos esse. Eius aliqua verba postmodùm liberabunt nos ab Hæreticorum insultibus.

Similiter docet nostram opinionem Seraphica M.N. quam â Deo accepisse, & iuxta illam operatam fuisse, testatur Sacra Congregatio in lectionibus Sancti Petri de Alcantara his verbis: *Ipsa autem* (scilicet Seraphica Virgo) *à Deo edocta, quòd Petri nomine nihil quisquam peteret, quin protinus exaudiretur, eius precibus se commendare, & ipsum adhuc viventem Sāctum appellare, consueverit.* Hoc telum non potest lethaliter non ferire Acatholicos: siquidem habemus Deum ipsum docentem invocationem Sanctorum, & orationem, qua adiutorium D. Petri de Alcantara invocatur, sibi esse adeò acceptum, vt sic faciens, sui voti cōpos evadat. Quam doctrinam â Deo verè esse, testis est Sanctitatis oraculum, orbis Magistra S. Theresia, quod approbat Vener. adeò Congregatio. Habemus etiam ipsam Sanctissimam Theresiam iuxta doctrinam â Deo acceptam fecisse, & Sancti illius interpositionem invocasse.

22. Eamdem doctrinam docet Extaticus N. Doctor, & eius certitudinem supponens lib. 3. ascens. cap. 36. ait: *En viendo la Imagen sea corporal, ò imaginaria, sin reparar en su hechura, ni en algunos otros accidentes, le haga su adoracion, que manda la Iglesia: Y luego levante su corazon, y pensamiento à Dios, ò à el Santo, que representa, ò invoca.* Et cap. 34. eiusdem lib. dixerat: *Imaginum vsus dirigit Ecclesia ad duos fines præcipuos; videlicet, vt mediis Imaginibus cultus Sanctis deferatur, & vt nostra devotio erga illos excitetur.* Vt quid ergo devotio nostra erga Sanctos excitaretur, si illi nostris indigentiis subvenire non possent?

§. II. *Nebulæ Hæreticorum dissipantur.*

23. ARguitur primò: In Beatos credere non possumus: ergo nec illos invocare valemus. Antecedens est innegabile, & consequentia probatur ex ad Roman. 10. vbi dicitur: *Quomodò invocabunt, in quem non crediderunt.* Ac si diceret: ille solus dignus est, vt invocetur, qui solus dignus est, vt in ipsum credatur.

Confirmatur primò: Quia apud Isaiam 8. reprehenduntur, qui pro vivis ad mortuos confugiunt: ergo licèt vivorum patrocinium possimus implorare; non autem mortuorum.

Confirmatur secundò: Sacra Scriptura docet, spem nostram in Deo solo po-

ponendam esse: sed si ad Sanctos orare possemus, possemus etiam ponere nostram spem in illis: ergo non possumus ad Sanctos orare.

Respondetur argumento concesso antecedenti negando consequentiam. Ad probationem dicas: D. Paulum docere, Sanctos non esse invocandos â nobis, vt Auctores beneficiorum, quæ de fide ramus, hoc enim solius Dei proprium est: non negat tamen Apostolus Sanctos invocandos â nobis, vt intercessores apud Deum beneficiorũ Auctorem: obiectum autem nostræ fidei non est, qui vt intercessor invocatur; sed qui invocatur vt auctor. Sic Div. Thomas loco citato ex 2. 2. vbi ait: *Dicendum, quod oratio porrigitur alicui dupliciter: vno modo quasi per ipsum implenda: alio modo sicut per ipsum impetranda. Primo quidem modo soli Deo orationem porrigimus; quia omnes orationes nostra ordinari debent ad gratiã, & gloriam consequendam, quam solus Deus dat, secundum illud Psalm.* 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus. Sed secundo modo orationem porrigimus Sanctis Angelis, & hominibus, non vt per eos Deus nostras petitiones cognoscat, sed vt eorum meritis, & precibus orationes nostræ sortiantur effectum.*

Quod discrimen non possunt ignorare Acatholici: *nam*, vt observat mibi idem Doctor Sãctus, *à Sanctissima Trinitate petimus, vt nostri misereatur: ab aliis autem Sanctis quibuscumque petimus, vt orent pro nobis.* Et si adhuc nolunt intelligere, vt bene agant; dicam, quòd dum vivos ad vivos orare concedunt, in vivos, â quibus petunt, non credunt vivi petentes; & tamen eos invocant. Hoc ipsum, & cum maiori fundamento de Sanctis dicimus.

Ad primam confirmationem respondetur: Continere clarissimum exemplar impudẽtiæ Hæreticorum, qui adeò inverecundè Sacra Scriptura abutuntur: vbi nec vmbra est invocationis Sãctorum, nec assertæ, nec exclusæ. Etenim eo loco reprehenduntur, qui superstitiosa commercia cum mortuis habent, quærentes pythones, & Divinos, qui mediis sacrilegis sortilegiis, responsa â mortuis acquirerent. Sic enim ait Propheta: *Cùm dixerint ad vos, Quærite à pythonibus, & à Diviuis, qui strident in incantationibus suis: numquid non populus requiret à Domino suo visionem pro vivis, ac mortuis? Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. Idest*, ait inibi D. Thomas, *Christus tenebras pellens.* In quo ergo ex his verbis sit Sanctorum invocatio reprobata non apparet. Scimus tamen, interprete D. Thoma, quòd Deus *hic removet Divinorum communicationem.*

Ad secundam confirmationem respondetur, sicut ad argumentum: Spem nostram ponendam esse in illo, quem invocamus, vt auctorem beneficiorum: non autem in eo, qui vt intercessor invocatur. Sicut nec in vivis ponit suam spem vivus ab illis petens.

24. Arguitur secundò. Cùm Christus docuit nos orare, solumodò Deum orandum esse docuit, dicens apud Luc. 11. *Cùm oratis, dicite: Pater, Sanctificetur nomen tuum.* Et apud Matth. 6. *Sic ergo vos orabitis: Pater noster, &c.* in qua oratione nulla mentio fit Sanctorum: ergo ad ipsos orare non possumus.

25. Confirmatur. Quia in hac dominica oratione ponuntur res, quas petere debemus, ideò nullam aliam, nisi has possumus â Deo petere; quamvis aliis verbis illas petere possimus; ergo quia in ipsa oratione statuitur, ad quem debemus orare, non alius, sed ipse solus orandus est. Antecedens patet primò ex D. Augustino dicente apud D. Thomam citatum art. 9. *Si rectè, & congruenter oramus, nihil aliud dicere possumus, quàm quod in ista oratione dominica positum est*: ergo. Probatur secundò ex D. Thoma ibi, vbi ait: *Vt sic hæc oratio non solùm instruat postulare, sed etiam sit informativa totius nostri affectus.* Ergo noster affectus solùm terminari debet ad ea, quæ in hac oratione exprimuntur, & non ad alia. His pro antecedenti dictis,

Probatur consequentia ex Nostro Doc-

Doctore extatico lib.3. ascens. cap.43. vbi de hac ipsa materia agens ait: *Clarum est, quòd cùm Christi Discipuli ab eo petierunt, vt ipsos ad orandum instrueret, diceret omne, quod requiritur, vt ab æterno Patre exaudiremur, sicut qui tam perspectam habebat eius voluntatem.* Et paucis interiectis addit: *In hisce petitionibus continetur omne, quod Deus vult, & omne, quod nobis convenit.* Ex quibus sic probatur consequentia: In oratione dominica continetur quicquid Deus vult,& nobis convenit:atqui in illa non continetur Sanctorum invocatio; sed solius Dei: ergo aliũ præter Deum invocare, nec est voluntas Dei, nec nobis conveniens.

Respondetur argumento: Hæterodoxos, qui refugium in Scriptura quærunt, vt Sanctorum invocationem eliminent,densiori salebra suis se ipsos discursibus irretiri. Si solus Deus orandus est;quia in oratione dominica non alius dicitur obsecrandus, quomodò vivos â vivis invocari posse fatemini? Si solus Pater orandus est: ergo non Christus Dominus? Vbi est ergo iniuria illa, quam nos Christo irrogare dicitis; si alios advocatos quærimus: cùm sat sit ad nostra desideria ille, quem *advocatum habemus apud Patrem Iesũ-Christum iustum*? Videte,quid ad hæc respondeatis;dum facilè ad vestrum argumentum dicimus: Christum Dominum illa sua sanctissima oratione docuisse nos, quas res petere debeamus; & â quo illas petere debemus, scilicet â Deo, â quo in nos descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum:quòd autem, vt hæc dona obtineãtur á Patre luminum,Sanctorum protectio invocetur, non est contra Christi voluntatem, doctrinamque, etsi attentè res consideretur, impleri voluntatem Dei petimus in dicta oratione: & esse Dei voluntatem nostrum ad Sanctorum invocationem recursum, constat ex iis, quæ numer. 21. dicta sunt.

Ad cõfirmationẽ respõdetur: Perfectionem orationis dominicæ consistere in eo,quòd contineat omne,quod â nobis peti potest. Ad hunc sensum; quòd non possumus aliud petere præter illa, quæ in dicta oratione recitantur; vel quæ ad illa reducuntur. Vnde possumus illis ipsis verbis vti, aliter tamen dispositis, vt tenent D. Augustinus, & D. Thomas citati. Possumus etiam alias orationes facere, vt observat Seraphica nostra Doctrix in explicatione orationis dominicæ. Cæterùm,quæ in illis petimus ad id, quod in dicta oratione petimus, reduci debẽt. Similiter ergo cùm Sanctorum invocatio ex vna parte pertineat ad modum orationis:quippe substantia ipsius salvatur per hoc, quòd ad Deum terminetur:est enim *petitio decentium à Deo*: & ex alia parte invocatio hæc reducatur ad Deum, ad quem accedimus illo patrocinio suffulti;propterea non adest inconveniens aliquod in dicta invocatione. Vnde ad probationem consequentiæ ex auctoritatibus Nostri Doctoris Mystici desumptam, respondetur:expedire nobis,& esse iuxta Dei placitum, quòd Sanctos invocemus; nec hoc dominicæ orationi contrariatur, quia invocatio hæc non pertinet ad substantiam orationis; sed ad ipsius modum: & aliàs vltimò revocatur in Deum.

26. Arguitur tertiò: Sanctos invocare est illos supponere mediatores inter Deum, & homines: sed hoc est Christo iniuriosum, dicente D. Paulo 1. ad Thimot. 2. *Vnus Deus, & vnus Mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus.* Ergo. Cætera constant: & minor probatur ex ipsis verbis Apostoli: Iniuriosus esset Deo, qui plures Deos assereret: ergo Iniuriosus est Christo, qui plures Mediatores non negat. Antecedens est de fide: & consequentia probatur: Sicut Paulus asserit, quòd *vnus est Deus*, sic etiam docet, quòd *vnus est Mediator*: sed inducere plures Deos est Dei iniuriosum; quia *vnus est Deus*: ergo asserere plures Mediatores iniuriosum est Christo; quia *vnus est Mediator*.

27. Confirmatur: Non possumus Angelos invocare vt Mediatores: ergo nec homines beatos: Cõsequentia á paritate constat, & antecedens probatur ex-

ex ad Colos. 2. vbi ait Paulus: *Nemo vos seducat volens in humilitate, & Religione Angelorum, quæ non vidit ambulans.*

28. Hoc argumentum magnificant Hæretici, & eo veluti palmario vtuntur in Redemptoris, vt gloriantur gratiam, qua ob suam proterviam orbi in luce meridiana cæcutiunt. Vt hoc suum palmarium argumentum prorsus debilites, scias primò ex nostro laudato Liberio nomina *Mediator*, *Salvator*, *& advocatus* indifferenter tribui in Scriptura, & Patribus homini Deo, & puro homini. De Christo enim dicitur Matth. 1. *Ipse enim salvum faciet populum suum.* & Angelus ad pastores: *Natus est vobis hodie Salvator.* Et hoc etiam de homine puro asseritur, dicēte Paulo 1. ad Corinth. cap. 9. de se ipso: *Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem salvos.* Item de Christo Domino dicitur: *Advocatum habemus apud Patrem*, 1. Ioan. cap. 2. atque adeò, *interpellat pro nobis.* vt dicitur ad Roman. 8. & de homine puro ait Deus apud Ezechiel. 22. *Quæsivi de eis virum, qui se interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra.* Itidem de Christo Domino dicitur loco in argumento citato: *Vnus Mediator est.* Et de puro homine idem affirmatur, vt constat ex verbis adductis Ezechielis, & ex Deuteronomio: vbi de se ipso ait Moyses: *Ego sequester, & medius fui inter Dominum, & vos.* Constat etiam ex ad Galat. 3. vbi habetur, quòd lex data est, *& ordinata per Angelos in manu Mediatoris, Mediator autem vnus non est, Deus autem vnus est.*

29. Secundò scias: Ex Cardinali Belarm. mox citando tripliciter posse aliquem munus Mediatoris excercere. Primò declarando pro qua ex partibus est iustitia. Et sic nullus fuit Mediator inter Deum, & homines: Certissimum enim erat homines in Deum peccasse. Secundò potest aliquis mediare, solvendo, vt vas creditori debitum â debitore contractum. Tertiò denique orando creditorem, vt debitum debitori remittat.

30. Ex quibus habetur (Scias tertiò) hos Mediatores vltimos, (de primo nihil dicimus, quia non fuit) appellari, primum, Mediatorē Redemptionis: quippe mediavit suum pretiosissimum sanguinem fundens pro hominum libertate. Secundus autem dicitur Mediator intercessionis; quia suis orationibus populi redempti; exilii tamen instabiles fluctus deplorantis, miseretur. Quam divisionem Mediatoris in Mediatorem redemptionis, & intercessionis Calvini pervicacitas calumniatur lib. 3. instit. cap. 20. §. 20. hisce verbis: *Merum est nugamentum, quid balbutiunt Papistæ, Christum esse Mediatorem redemptionis; fideles autem intercessionis.* Blasphema hæc loquela blasphemum eius Auctorem manifestat. Solummodò in consequentiam observamus. Concedit Calvinus, vt sæpius diximus, vivos pro vivis orare: ergo vivi orantes sunt mediatores; nisi terminis ludere velit, & ad voces rem magni momenti reducat. Modò sic: Sed vivi orantes nō sunt Mediatores redemptionis, vt vel hæretica pravitas non negat: ergo sunt Mediatores intercessionis. Et hoc etiam est, quod de terram viventium inhabitantibus dicimus: & ex his,

Respōdetur ad argumentum primò, illud in Hæreticos regerendo, paritate illa vivorum pro vivis orantium; quin Christo iniuriosi sint. ¶ Secundò respondetur distinguendo maiorem: *Supponere Mediatores*, intercessionis: concedo. *Mediatores* redemptionis, nego maiorem. Vel aliter claritatis gratia dico: Si nomen *Mediator* sumitur pro Mediatore redemptionis, minor est vera, sed falsa maior: si autem sumitur pro Mediatore intercessionis, minor falsa est, & maior vera: Quia vt ex dictis constat, Mediator intercessionis non vnus est; sed multiplex, licèt Mediator redemptionis non sit multiplex, sed vnus. Cui doctrinæ non opponitur D. Paulus, qui ibi loquitur de Mediatore redemptionis, qui certè est vnus. Dum autem Apostolus loquitur de Mediatore intercessionis, multiplicem esse fatetur, quod fecit loco citato num. 28. ex Epist.

Epist. ad Galat. vbi perspicuè affirmat, quòd *Mediator vnus non est*.

31. Contra hanc tamen clarissimam, verissimamque doctrinam insurgit Hæreticus probatione illius minoris, asserensque D. Paulum parificasse Mediatorem, & Deum; atque ideò sicut non est dabilis nisi vnus Deus, sic dabilis non est, nisi Mediator vnus.

Sed apagè imposturam insulsam: Verum est, quòd loco in argumento citato asserit Paulus: *Deus vnus est, & vnus Mediator*: Sed loco â nobis adducto ait; *Mediator autem vnus non est. Deus autem vnus est*. Ecce hìc asserit Paulus, quòd licèt Deus vnus est, *Mediator autem vnus non est*. Quid ergo, eritnè sibi Paulus contrarius? Aut fulget auctoritate maiori Epistola ad Thimot. quàm ad Galatas? O miser, & miserabilis, & quanta luce destitutus, devorare non renuis! Concilia textus hos, eiusdem enim Scripturæ â Numine dictante conscriptæ, & per vnicum sui fidissimum organum traditæ sunt. Concilia ergo illos: quod si cordatè facias, insectaturum polliceor: qualitercumque enim explices, si bene explanas, semper in aliquo vero sensu plures Mediatores fatebere. Quia*q̃* minus, quod requiritur, vt munus Mediatoris salvetur, est, quòd pro supplici debitore intercedat: ex quo plures Mediatores admittas, Beatos te,ominor,vt veros Mediatores culturum. Quocumque modo te geras, vires tui argumenti dehiscunt: Quia si de Mediatore redemptionis est sermo, tunc *vnus Deus, & vnus Mediator est*: Si autem sermo sit de Mediatore intercessionis, tunc *Mediator vnus non est, Deus autem vnus est*.

32. Et vt perfectiùs tuam oscitantiam calleas, (vtinam illam perfectè solùm calleres) si ipsum textum, quem in nos vibras, aliqua reflexione videres, non adeò inverecundè loquereris. Pauli verba, quibus in nos procedis, reproduco: *Vnus Deus, & vnus Mediator Dei, & hominum homo Christus* IESVS. Hæc verba, vel superficialiter inspecta, proponunt nobis extremum duplex: vnum est Deus, qui est creditor: aliud est humanum genus, quod debito contracto gravatur. Inter hæc duo extrema aliquis mediare debet, qui debitum solvens, debitorem restituat in gratiam creditoris. Hic, qui mediare debet,non potest esse Deus in sola propria natura subsistens: Quia Deus prout sic se tenet ex parte vnius extremi, & implicat, quòd extremũ vt tale mediet: & propter eamdem rationem non potest esse homo purus; quia hic est aliud extremum. Vltra quam quòd Deus in propria natura solvere non potest, ob sui eminentiam; nec purus homo ob propriam exiguitatem. Insimulque Mediator iste debet ita convenire cum vtroque extremo, quod pariter differat ab vtroque: hoc est enim de ratione cuiuscumque medii; atque adeò, & Mediatoris.

Quære ergo nunc Mediatorem, cui hæc conveniant, & videbis, quòd non est alius, nisi *homo Christus* IESVS, qui non se habet ex parte primi extremi, quia licèt sit verus Deus, est etiam homo:nec se habet ex parte secundi extremi, quia licèt homo, est etiam Deus. Etiamq est per propriã naturam Deus, â quo per humanitatem differt: & per assumptam humanitatem convenit cum hominibus, â quibus per Deitatem discriminatur: ergo si ex vna parte ponitur Deus, & ex alia humanum genus, quod in eo textu fecisse Paulũ demonstrant illa verba: *Mediator Dei, & hominum*; tunc non est dabilis nisi vnus Mediator, nec hic alius esse potest, nisi *homo Christus* IESVS. In textu autẽ ad Galatas aliter processisse Apostolum, eius lectio manifestat. Non posuit Deum, vt vnum extremum, & homines vt extremum aliud: sed absolutè loquendo dixit:*Mediator autem vnus non est*,quod verissimum esse constat ex dictis; quia inter ipsos homines alii sunt aliorum Mediatores.

33. Quòd si tua obstinatione ductus vim facias, in eo,quod D. Paulus in Epist. ad Thimot. ait: *Deus vnus est*,atque adeò sicut Deo iniuriosus esset, qui Deum alium coleret; sic & Christo iniuriosus est, qui aliũ Mediatorẽ quærit.

Visa

Visa tua hac proterva tenacitate dicam: Ex ore tuo te iudico, serve nequã: quia sicut Mediator præcipuus vnus est, â quo alii Mediatores dependent, & per cuius influxum sua mediatio valoratur: sic etiam Deus per essentiam *vnus est*: sed per participationem multi sunt Dii: videlicet omnes illi, quos gratia decorat; quod vividiùs fulget in Beatis gratia consummata venustis. Vnde habemus, quòd Deus indepēdens *vnus est*, & Deus dependens ab illo vno Deo nō vnus est, sed tot, quot iusti dãtur. Et similiter Mediator dependens ab alio Mediatore nō vnus est, Mediator verò â Mediatore indepēdens vnus est. Quò respexit D. Bernardus serm. 5. de Assūptione, vbi de Christo agēs dicit: *Opus est nobis Mediatore ad istum Mediatorem.*

34. Non quiescit Hæreticus, & opponit contra dicta Augustinum lib. 2. contra Parmenian. cap. 8. dicentem: *Si Ioannes ita diceret: hæc scripsi vobis, vt non peccetis, & si quis peccaverit, Mediatorē me habebitis apud Patrē. Ego exoro pro peccatis vestris::::: quis eum sicut Apostolum Christi, & non sicut Antichristum intueretur?* Et posteà. *Si esset Mediator Paulus, essent vtique, & cæteri Coapostoli eius: ac sic multi Mediatores essent, nec ipsius Pauli ratio constaret, qua dixerat: Vnus Deus, vnus Mediator Dei, & hominum.* Ergo quomodocumque asseratur, Sanctos Mediatores esse, est contra D. Paulum; & qui plures Mediatores ponit, debet, vt Antichristus intueri.

Sed Augustinum perpetuum esse in adstruenda invocatione Sanctorum, eius scripta demonstrant. Loco ipso contra nos adducto laudat consuetudinē Christianorum mutuò se se orationibus adiuvantium. Tract. 84. in Ioan. ait, quod Martyrum memoriam facimus, *vt ipsi pro nobis orent.* Sermone 17. de verb. Apost. docet, quòd in Martyrum *nos debemus orationibus commendare.* Item lib. de Cura pro mortuis cap. 4. ait Sanctos esse nostros Patronos, quia *apud Dominum nos orando commendant.* Similia passim tradit, quod nolentes advertere Acatholici textum citant, ostendentem ipsorum oscitantiam, vel vafritiem.

In eo enim arguit S. Doctor ad hominem contra Donatistas, asserentes à sanctitate Sacerdotis pendere valorem, effectumque Sacramentorum; ita vt Baptismus a bono ministro collatus gratiam conferret; â pravo autem malitiam communicaret. Contra hos procedens Augustinus ait, Baptismum eumdem esse, sive â bono, sive â malo Ministro conferatur: quia sive Petrus baptizet, sive Paulus, hic est, qui baptizat, nempe Christus, qui fons est Sacramentorum, â quo valorem accipiunt. Et in hoc est Christus vnicus Mediator Dei, & hominum; quia munus Auctoris Sacramentorum convenire non potest Mediatoribus intercessionis; sed est vnicè proprium Mediatoris redemptionis. Et si aliquis Christum non esse in hoc vnicè Mediatorem senserit, non vt Christi Apostolus veneretur; sed potiùs vt Anti-Christus conspuatur. Hæc est Augustini mens textum legenti notissima: ex hoc tamen quid contra invocationem Sanctorum?

Ad confirmationem ex num. 27. respondent Patres diversissimis viis; omnes tamen illæ nodum solvunt. Primò enim D. Hieronymus, & Augustinus intelligūt per *Angelos* dœmones, quos aliqui colebant. Secundò Irenæus Epiphanius, & Tertul. tenēt, Apostolum agere contra Simonem Magum, qui Platonicos sequutus docuit, quosdam Angelos esse, qui adorari debent, vt minores Dii, per quos Mundus factus est, quique per Prophetas locuti sunt. Horum Angelorum religionem damnat hìc Paulus. Et ex his satis, superque respōdetur confirmationi; quia nos non facimus Beatos, sive sint Angeli, sive homines, Deos, aut dœmones: puras creaturas fatemur; sed Deo intimas, & amicissimas; atque adeò â nobis in nostris calamitatibus invocabiles.

Tertiò D. Chrysostomus hom. 7. ad Colos. ait: *Sunt nonnulli, qui dicunt, non oportere per Christum reconciliari, & ad Patrem accedere; sed per Angelos: propterea sursum, ac deorsum, quæ de Christo sunt, versat Paulus.* Hi ergo sunt, contra quos procedit Apostolus textu allato: erant enim aliqui, qui falsa humili-

A SPIRITV SANCTO. Q tate

tate â maiestate Christi Domini deterrebantur, dicentes, commodiùs per Angelos, qui creaturæ sunt, ad Deum venire, quàm per Christũ, qui Creator est. Horum humilitatem falsam, religionemque nocivam damnat Paulus, nobis tamen non opponitur.

Placet denique respondere cum D. Thoma hìc: Apostolum procedere contra hypocritas, qui falsam humilitatem præmittentes, & Angelorum puritatem simulantes, intrinsecùs sunt lupi rapaces, qui ovile Domini devorare conantur, nulli sudori parcentes, vt hoc obtineant, hos cavere monet Paulus de proximorum salute solicitus.

QVÆSTIO III.

Vtrùm detur præceptum de invocatione Sanctorum?

SAnctos â nobis invocari posse vidimus quæst. præcedenti. Sed an ad hoc aliqua lege obligemur, ex illa resolutione non constat. Multa enim facere possumus, ad quæ nullo præcepto tenemur. Hoc autem explorare volumus in præsenti controversia. In qua Heterodoxi, cùm ipsam invocationem, vt superstitiosam habeant, consequenter præceptum de illa negant. Similiter negant hoc præceptũ aliqui Catholici, licèt catholicè ipsam invocationem fateantur. Alii autem præceptum adesse dicunt, de quorum numero sunt Cardinalis Belarm. lib. 1. de Sanctorum beatit. cap. 20. Eminent. Recheliu in controvers. contra Hæret. lib. 3. cap. 4. Exim. Suarez tom. 1. in 3. partem disp. 54. sect. 6. insignis Noster Liberius â Iesu, qui eam versat manu adeò plena, vt nihil intactum videatur relinquere; & quidem subtiliter, & nervosissimè.

§. I. *Conclusio nostra proponitur.*

35. NOstra conclusio: *Datur præceptum de Sanctorum invocatione.* Probatur 1. assertio hæc ex cap. vltimo Iob, vbi ad eius amicos præcepit Deus: *Ite ad servum meum Iob, & offerte holocaustum pro vobis: Iob autem servus meus orabit pro vobis.* Ex quo sic argumentor: Ex dictis verbis colligunt Orthodoxi omnes vtilitatẽ invocationis Sanctorum contra Heterodoxos: ergo ex ipsis verbis etiam constat adesse præceptum. Antecedens certum est, nec Catholicum invenies, qui præsentem materiam verset, & non cognoscat iis verbis vtilitatem invocationis Sanctorum. Consequentia autem probatur; quia ibi non proponitur oratio ad Sanctos, vt vtilis solùm; sed etiam vt obligatoria, imò vt vtilis, veluti supponitur, vt obligatoria autẽ formaliter, ac seriò inducitur: ergo si inde colligitur vtilitas invocationis Sanctorum, non est cur obligatio non colligatur.

36. Dicunt Hæretici: Non posse ex illis verbis colligi orationis ad Sanctos obligationem, nec vtilitatem; quia tunc casus Iob erat vivus; eòque intercedere poterat pro suis amicis. ¶ Verùm ad hoc satìs, superque responsum â nobis est tota quæst. præcedenti. Et etiam disp. 4. quæst. 2.

37. Dices: Casus ille particularis est: ergo ex illo inferri non potest obligatio pro omnibus casibus, & personis. Antecedens est certum, & consequentia constat: Quia si ex præcepto particulari vni, vel paucis imposito, colligeretur præceptum pro omnibus in materia invocationis Sanctorũ: in omni alia materia inferretur idem: hoc autem est absurdum; aliàs omnes habentes filios tenerentur primogenitum immolare, vt Abraham imperatum est; sicque de aliis: ergo.

Hoc effugio vtuntur communiter contrarii. Contra quos tamen disputo sic primò: Ex casu illo, licèt particulari, colligitur vtilitas invocationis Sãctorum: ergo particularitas non obest, vt obligatio colligatur. Notum est antecedens, & consequentia â paritate constare videtur; quia si particularitas illius casus non obest, vt invocatio Media-

to-

toris creati paucis illis iniuncta, habeatur vtilis pro omnibus; nec oberit, vt pro omnibus intelligatur obligatoria, sicut pro illis paucis fuit præcepta.

Secundò disputo sic: Quia non est insuetum in scripturis, ex casu particulari inferre in doctrinalibus illationem generalem: ergo casus, eò quòd particularis sit, non est incapax inducendi obligationem. Probatur antecedens ex eo, quòd adolescenti roganti quid faceret, vt saluus fieret, respondit Dominus: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*, Matth. 19. Inferunt legitimè Doctores: omnes volentes salutem necessariò mãdata adimpleturos; ac similiter, ex quo eidem dixerit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes*: colligitur, consilia euangelica esse necessaria ad consequendum statum perfectionis: ergo similiter particularitate illius casus non excluditur obligatio pro omnibus.

Tertiò: Etiamsi Acatholici negent verba illa Redemptoris: *Si vis perfectus esse, &c.* obligationem generalem inducere; eò quòd vni solummodò dicta sunt, talem generalem obligationem cognoscunt in iis verbis Catholici: ergo verba dicta ad amicos Iob, licèt solummodò illis dicta sint, non excludit generalem obligationem pro omnibus.

38. Dices forsam: Aliud esse ex casu particulari non excludi generalem obligationem; aliud verò ex illo positiuè probari. Assertum nostrum proponit obligationem positiuè pro omnibus conuenientem: eamque probat ex verbis directis ad amicos Iob. Et hoc est, quod ab Aduersariis negatur.

Sed contra: Quia Aduersarii ex hoc solùm, quòd casus est particularis, nolunt recognoscere generalẽ illam obligationem: ergo per hoc, quòd comprobetur casus particularitatem non obstare illi generalitati, impetus Aduersariorum retunditur, & assertio suadetur. Antecedens est certum apud omnes, qui hanc obligationem negant; per hoc enim, quòd verba illa illis tribus dicta sint, renuunt ad alios illam obligationem extendere. Et consequentia probatur: Quia ratio, propter quam Auctores illi oppositi nobis sunt in hac parte, nulla alia est, nisi casus particularitas: ergo qui conuincit illam rationem insufficientem esse, benè procedit.

39. Si dicas: Benè procedit contra oppositam sententiam; sed suam non benè probat: quia hæc per illationes positiuè concludentes probanda est; non autem per earũ non repugnantiam.

Venimus ad vltimum, ad quod in præsentiarum possumus peruenire. Itaque debitum illud fatemur; sed non adhuc rei sumus; quia tempus pro satisfactione perseuerat. Et antequàm, quæ muneris nostri sunt, adimpleam, placet Aduersarios ostendere eodem modo irretitos. Ipsi enim ex particularitate casus negant obligationem: ergo non est casus particularis, qui aliam, vel alias personas, præterquàm, ad quas dicitur, comprehendat. Sed hoc est falsum, vt patet ex scripturis à nobis adductis; sexcentisque aliis, quæ afferri poterant: ergo. Quod, vt clariùs constet, sic propono: Vel casus particularitas obest positiuæ extensioni; vel non? Si non: ergo ex quo amicis Iob præcipitur, quòd ad inuocationem Mediatoris confugiant, omnes alii eidem obligationi subsunt. Si sic: ergo solus ille adolescens, cui Christus dixit: *Si vis perfectus esse, vade, &c.* tenetur illa facere: ergo quin illa faciant, possunt alii statum perfectionis habere. Et similiter cùm idem Dominus, ac Redẽptor Noster suis Discipulis modum, quo orare debent, & ipsam orationem imperauit dicens: *Cùm oratis dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum*, Luc. 11. vel vt Matt. cap. 6. refert. *Vos autem sic orabitis; Pater noster, &c.* Ita cũ solis suis Discipulis loquutus est, vt illa obligatio non comprehendat alios. Vel ad summum dicemus; orationem dominicam pro Apostolis vtilem fuisse, ac præceptam, pro nobis tamen præceptam non esse; sed vtilem. Quicquid ad hæc dicant Aduersarii, suum illum impetum in casus particularitatem sedaturum spero.

40. Pro omnibus tamen dicimus: Particularitatem dictam, nec positivam extensionem obligationis inducere, nec illi contrariari. Tunc autem verba Dei, vni dicta, omnes alios ligant, quando materia intimata communis est, & finis eius non aliter consequibilis est, nisi illo medio: ast, cùm materia particularis est; vel eius finis aliis mediis æquè est consequibilis, non ligant verba illa, nisi personam particularem, cui dicuntur. Termini isti explicatione non indigent, sed applicatione. Dicit Christus Dominus adolescenti: *Si vis perfectus esse, vade, & vende, &c.* Materia hîc intimata sunt consilia Euangelica, quæ certè communia sunt; nec sine illis, perfectionem ambiens, consequetur perfectionem. Vnde quamvis vni illa verba dicta sint, pro omnibus, perfectionem desiderantibus, dicta esse intelliguntur. Pariformiter, cùm orationem dominicam suos discipulos Christus Dominus docuit, præcepit eis, vt Divina creatis, & temporalibus spiritualia præferrent, teste D. Thom. in proœmio opusc. 7. & hæc materia omnibus communis est: nec æterna fœlicitas, quæ est finis illius Divinæ orationis, vt in ipsa dicitur iis verbis *adveniat regnum tuum*, potest haberi, nisi illa ordinatione procedatur.

41. E contrario autem immolatio filii, quæ est materia intimata Abraham, non solùm non est communis, sed potiùs cõtraria communis est: Omnibus enim præcipitur: *Non occides*, atque adeò solus ille tenetur ad illam immolationem, qui præceptum habet â potente illam legem dispensare, vt omnium absoluto Domino. Quòd si pro materia dicti præcepti velit aliquis intelligere promptam obediẽtiam, quæ Deo exhibenda est: fatemur, talem materiam communem esse: omnes quippe tenemur promptè Deo obtemperare. Verùm quia hoc pluribus possumus exhibere; propterea non tenẽtur omnes ad filiorum immolationem, quamvis illa materia non foret aliàs prohibita. Et ex his, quæ dicta sunt, si materiæ, de qua agimus, applicentur, instaurantur facti discursus in hunc modum.

42. Etenim materia præcepta amicis Iob est communis omnibus, cuius finis frequenter sine illa non consequitur: ergo illa obligatio extenditur ad omnes. Consequentia constat ex modò dictis, & antecedens probatur: Quod ibi præcipitur, est invocatio Mediatoris apud Deum: sed hæc invocatio omnibus communis est, & sine illa frequenter non obtinetur, quod intenditur: ergo. Cætera constant, & minor duas partes habet, prima, quòd Sanctorum invocatio omnibus est communis. Secunda, quòd sine hac invocatione frequenter non habetur res desiderata. Circa primam partem nullum est dissidium, quia si, fatentibus Adversariis, Sanctorum invocatio est omnibus vtilis, & hoc colligunt ex illo textu Iobi planè evincitur, quòd etiam communis sit.

Quoad secũdam partem probatur ipsa minor: Sine ordine instituto â Deo, vt petita obtineamus, non illa obtinemus: sed Deus instituit nobis benefacere media intercessione Sanctorum, quos invocamus: ergo petita obtinentur media hac invocatione. Minor, in qua difficultas consistit, probatur multipliciter. Primò ex D. Thom. in 4. dist. 45. q. 3. art. 2. dicente: *Iste ordo institutus est à Deo secundùm D. Dionysium, vt per media vltima reducantur in Deum: vnde, cùm Sancti, qui sunt in patria, sint Deo propinquissimi, hoc Divinæ legis ordo requirit, vt nos, qui manentes in corpore peregrinamur à Domino, in eum per Sanctos medios reducamur: quod quidem contingit, dum per eos Divina bonitas suum effectum diffundit. Et quia reditus noster in Deum respondere debet processui bonitatum ipsius ad nos: sicut mediantibus Sanctorum suffragiis Dei beneficia in nos deveniunt; ita oportet nos in Deum reduci; vt iteratò beneficia eius sumamus mediantibus Sanctis: & inde est, quòd eos intercessores pro nobis ad Deum constituimus, & quasi Mediatores, dum ab eis petimus, quòd pro nobis orent.* En legem à Deo latam, vt Sanctorum patrocinium invocemus, asserit ex D. Dionysio D. Thomas, atque

adeò mirari non debes, si hoc medium institutum esse, vt per illud desiderata impetremus, asserimus.

43. Nec intelligas hunc ad Sanctos recursum provenire ex defectu Divinæ Misericordiæ ad nostram miserationem sublevandam paratissimæ. Hoc enim non sic est, vti statuit Angelicus ipse Doctor citatus ad primum dicens: *Non est propter defectum misericordiæ ipsius, quòd oporteat eius clementiam per orationes Sanctorum pulsare; sed est ad hoc, vt ordo prædictus conservetur in rebus.*

44. Probatur insuper ipsa minor, doctrinam traditam applicando omnium Sanctorum Reginæ, de qua ad præsentem materiam firmandam infinita extant Patrum, Doctorumque monumenta. Vnum, vel alterum proponimus. S. Germanus de Zon. virgin. inquit: *Nullus est, qui salvus fiat, nisi per te, ò Sanctissima, nemo est, qui liberetur à malis, nisi per te, ò Purissima: nemo est, cui donum concedatur, nisi per te, ò Castissima: nemo est cui misereatur gratia, nisi per te, ò Honestissima.* Deinde D. Bernardus ait: Deus *omnia contulit in Mariam; quia nihil nos habere voluit nisi per Mariam.* Quis ergo Catholicorum hæc audiens non asserat, obligatos nos esse ad invocationem auxilii huius piissimæ Dominæ, si nostra desideria impleri desideramus?

45. Plus probavimus, quàm promisimus; siquidem promisimus probare, frequenter non obtineri petita â Deo nisi per Sanctorum invocationem. Et motiva, quibus vsi sumus, convincunt, nunquàm Deum sua beneficia conferre, quin ad Sanctorum invocationem recurramus. Clarissimè hoc ostendunt, quæ de Beatissima Virgine adduximus, & D. Thomæ auctoritates. Cæterùm hæc non adeò rigorosè capienda sunt, quòd semper, cùm â Deo aliquid petimus, ad Sanctorum intercessionem recurrere debeamus. Præceptam nobis esse orationem vidimus disp. 3. q. 1. & tamen multoties Deus sua beneficia confert, quin oratio præcedat: quia Deus adeò benignus est, vt merita supplicum excedat, & vota. Ad hunc ergo modum dicimus, quòd Sanctorum invocatio in præcepto est; licèt non semper, quòd ad Deum preces fundimus, Sanctorum protectionem invocare debeamus. Tenemur, Sanctos invocare diebus festis Sanctorum, quos Ecclesia in eorumdem Sanctorum honore proponit toti populo. Et ratio est: quia cùm Sanctorum invocatio non solùm cedat in nostram vtilitatem, sed etiam in Sanctorum cultum, de quo vide, quæ diximus disp. 4. quæst. 2. ideò iis diebus, quos, vt venerentur, instituit Ecclesia, invocandi sunt; quod præcipuè viget in festo omnium Sanctorum. Invocandi sunt, cùm res, quam desideramus, ardua est. Invocandi sunt, cùm, postquàm ad Deum sine iis Patronis recurrimus, petita nõ obtinuimus. His, & similibus casibus Sanctorum intercessionem implorare debemus; & sic adimplemus obligationem, quam habemus venerandi Sanctos, & legem implorandi ipsorum patrocinium. Ex dictis constat, quòd verba illa, quæ ex Iob retulimus, intentum nostrum suadent. Etsi, quæ diximus, per modum præsuppositi sumantur, ex illis

46. Probatur vrgentèr assertio nostra: Etenim tenemur observare legem â Deo positam nobis: sed Sanctorum invocatio est lex nobis â Deo posita: ergo tenemur ad invocandos Sanctos. De consequentia, & de maiori nemo dubitare potest. Minor autem probatur ex dictis num. 42. & 43. & 44. vbi vidimus adesse hanc legem respectu Sanctorum, quæ præcipuè viget erga Beatissimam meam, quia peccatorum Matrem. Deus enim *nihil nos habere voluit nisi per* MARIAM. O MARIA dulcissima, ô MARIA benignissima, ô MARIA potentissima, adiuva tuis precibus imbecillitatẽ meam, vt, te Mediatrice, consequar, quæ tam indigenter, quàm negligenter â tuo Sanctissimo filio deprecor.

47. Confirmatur primò: Quicumque orat, tenetur facere, quòd sua oratio exaudibilis â Deo sit: sed, vt oratio sit â Deo exaudibilis, requiritur interpositio Sanctorum: ergo quicumque orat,

orat, tenetur Sanctos invocare. Probatur minor primò: Quia vt oratio sit â Deo exaudibilis, debet orans ordinatè in sua oratione procedere: sine Sanctorum invocatione inordinatè procedit orans: ergo sine Sanctorum invocatione non est oratio exaudibilis. Probatur minor: Non servans ordinē statutum â Deo pro oratione facienda, inordinatè procedit: qui Sanctos, orans, non invocat, non servat ordinem statutum â Deo, vt constat ex dictis in iisdem numeris 42. & 43. & 44. ergo.

¶ Probatur secundò minor principalis ex D. Thom. in Psalm. 19. vbi ait: *Est ergo triplex causa, quæ facit orationem exaudibilem. Prima est, Divina bonitas: Secunda, Sanctorum suffragia: tertia, proprium meritum*: ergo vt oratio nostra sit â Deo exaudibilis, necessaria est Sanctorum invocatio; ad eum proportionabiliter modum, quo requiritur proprium meritum in orante, & bonitas Divina in concedente.

48. Confirmatur secundò: Quia ad minùs non possunt contrarii negare, necessariū nobis esse recursum ad nostrum liberalissimum Reparatorē Christum IESVM. Est enim *Mediator Dei, & hominum*: ob quod quicquid Ecclesia petit, petit per *Christum Dominum nostrum*. Quæ veritas adeò perspicua est, vt vel ab ipsis Acatholicis concedatur; negantque Sanctorum invocationem, quia illam nostro Servatori iniuriosam rentur. Vnde non possunt Adversarii negare necessitatem recursus ad ipsum, qui est Noster Advocatus apud Patrem, *qui etiam interpellat pro nobis*. Ex hoc ergo principio sic discurro: Tenemur rogare Christum Mediatorem nostrum: ergo tenemur invocare Sanctos. Antecedens constat ex dictis, & consequentia probatur primò ex Divo Bernardo, qui Serm. 5. de Assumptione agens de Redemptore nostro ait: *Opus est nobis Mediatore ad ipsum Mediatorem: nec alter nobis vtilior, quàm* MARIA: ergo qui tenetur orare Christum Mediatorem, tenetur etiam invocare Sanctos, qui sunt Mediatores ad illum principalem Mediatorem. Patet ista: Tum quia ly *opus est nobis*, quo vtitur Bernardus, non signat solùm vtilitatem, sed præcisionem: tum quia qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad id, sine quo haberi non potest; sicut qui tenetur Sacrum audire, adire tenetur locum, vbi Sacrum celebratur. Videant ergo Adversarii quomodò cum hac D. Bernardi auctoritate componatur, invocationem Sanctorum esse nobis solummodò vtilem.

Probatur secundò consequentia illa principalis ex D. Thom. in 2. dist. 27. art. 6. ad 2. vbi ait, quòd Christi Domini meritum *est quodammodò sicut causa vniversalis, quam oportet ad effectus determinatos applicari per causas particulares; sicut sunt Sacramenta, & orationes Ecclesiæ; & inde est, quòd non tantùm Christum oramus, sed etiam Sanctos eius, quorum meritis, & precibus eius auxilium percipimus*: ergo qui tenetur Christum orare, Sanctos invocare tenetur. Patet ista: Nam sicut virtus causæ vniversalis non applicatur ad effectus determinatos, nisi per causas intermedias; sic etiam regressus effectus determinati, vt perveniat ad causam vniversalem debet trāsire per ipsas intermedias causas. Aliter non servabitur ordo, quem esse â Deo institutum vidimus ex ipso Doctore Angelico num. 42. & 43.

§. II. *Argumenta proposita, & soluta.*

49. CONtra nostram conclusionem arguitur primò ex D. Ambr. in cap. 1. ad Rom. vbi ait: *Ad Deum autē (quem vtiq; nihil latet, omnia enim merita novit) promerēdum, suffragatore non opus est, sed mente devota.* Similia habet Chrysost. tom. 3. homil. de persec. euang. asserens: *Certum non opus tibi Patronis apud Deū, neque multo discursu, vt blandiare aliis; sed licèt solus sis, Patronisque careas, & per te metipsum Deum depreceris, omnino tamen voti compos eris.* Quid clarius contra necessitatem invocationis Sanctorum? Vtilis est invocatio hæc, sed non est obli-

obligatoria, *non opus est*, inquit vterque.

Respondetur quòd invocatio dicta obligatoria, ac præcepta est illa nobis opus est: opus est nobis suffragatore apud Deũ. Nec huic veritati cõtrarii sũt Chrysostomus, & Ambrosius. Ad huius auctoritatem dicimus: Sãctum hunc Doctorem inibi agere contra Simonianos, qui asserebant, non esse nobis accessum ad Deum, nisi per Angelos; quia his Deus indiget, vt notitiam nostræ necessitatis habeat: sicuti Rex indiget interprete, vt linguam extraneam intelligat, & interlocutore, vt subditorum calamitates cognoscat. Quarè asserit: *Ideò ad Regem per Tribunos, & Comites itur, quia homo vtique est Rex, & nescit, quibus debeat rempublicam credere. Caterùm ad Deum promerendum suffragatore non opus est, sed mente devota*; & hòc ideò est, quia ipsum *nihil latet, omnia enim merita novit*. Vnde Ambrosius denegans necessitatem suffragatoris Deum certificantis, non negat necessitatem suffragatoris pro nobis intercedentis: imò illam defendit, prout vidimus num. 20. in fine.

Ad secundam auctoritatem dicimus mentem Chrysostomi esse clarissimam. Ibi enim Doctor S. reprehendit quosdam bene agere nolẽtes; & totam suam fiduciam in aliorum orationibus collocantes. His itaque dicit, melius esse, quòd peccator sine aliorum consortio pro se oret, quàm, quòd, eo non orante, alii pro ipso deprecentur. Vbi triplex hominum genus indigitat Doctor S. Primi pro se non orant; curant tamen, vt alii orent; & hos reprehendit, vt vana spe innixos. Alii orant pro se, sed quin alii pro ipsis orent: & hi præferuntur primis. Omnibus autem præferendi sunt pro se ipsis orantes, & alios comites in sua deprecatione habentes. Quæ idem S. Doctor docet homil. 5. in Matth. dicens: *Non igitur quasi oscitantes, & desides ex aliorum meritis pendeamus: habent enim vim, & quidem maximam, orationes, supplicationesque Sanctorum, sed tunc profectò, cùm nos quoquè id ipsum per pœnitentiam postulamus*. Eadem enim brevissimè complexus est homil. 1. in prim. Epist. ad Thessalonic. vbi habet: *Nec Sanctorum preces contemnamus, neque totum in illis projiciamus*.

50. Arguitur secundò: Nullum præceptum datur de invocatione Sanctorum: ergo licèt vtilis sit, obligatoria non est. Probatur antecedens: Invocare Sanctos non est præceptum negativum, nec affirmativum: ergo nullum. Probatur antecedens pro prima parte: Præceptum negativum obligat ad semper: Sanctos invocare non ad semper obligat, vt patet tum ex se, tum ex dictis num. 45. Pro secunda parte probatur ipsa minor primò: Quia non constat de tali præcepto. Secundò quia præceptum affirmativum obligat pro aliquo determinato tempore: sed non est assignabile tempus, in quo obliget Sãctorum invocatio: ergo non est de præcepto affirmativo.

51. Confirmatur: Quia Ecclesia non vrget ad Sãctorum invocationem; ergo nõ datur præceptum de illa. Consequentia bona est: Si namque præceptum aliquod circa hoc daretur, Ecclesia vtiq; vrgeret pro eius adimpletione, sicut facit cùm aliis præceptis. Antec. autem inde constat, quòd talis Ecclesiæ praxis nemo vidit vnquam.

Respondetur argumento negando antecedens. Ad probationẽ dicas: Præceptum hoc simile esse præcepto orationis, de quo diximus disp. 3. quæst. 1. esse partim naturale, & partim positivum. Idem dicimus de hoc præcepto, quod est partim naturale, quia vt docet Cardinalis Belarm. lib. 1. de Sanctorum beatit. cap. 20. ad 6. *Quod ad mandatum attinet, nullum certè mandatum requiritur, quando ipsa necessitas nos impellit*. Quæ intelligenda sunt, vt ait Doctissimus noster Liberius, ita vt non sit *exquirendum particulare præceptum positivum, cùm datur præceptum naturale radicatum in necessitate, tum ex parte ordinis rerum, tum ex parte nostri indigentium*. Vnde hoc præceptum est naturale, quia natura ipsa dictat, petendum esse remedium ab illud conferre potente. Est tamen elevatum ad ordinem supernaturalem, prout accidit

in

in aliis plurimis.

Ad secundam partem respondetur: Hoc præceptum esse etiam positivum, habetque duplicem considerationem: quia est Sanctorum cultus, & petitio decentium: quatenus est Sāctorum cultus, reducitur ad quartum præceptum Decalogi, vbi præcipimur: Parentes honorare. Et Sancti cum Christo regnantes Parentes nostri sunt secundùm illud Eccles. 44. *Laudemus viros gloriosos, & Parentes nostros.* Vt autem est decentium petitio, idem iudiciū de ea ferendum est, ac de oratione ipsa: modo tamen dicto disp. 3. quæst. 2. ad confirmationem vltimi argumenti. Videantur ibi dicta. Atque ex dictis constat de tali præcepto constare.

Ad id, quod dicitur de tempore, quo hoc præceptum obliget: iam diximus num. 45. quando obliget tale præceptū, quod nullā difficultatē specialem circa hoc habet; est enim hoc commune aliis præceptis.

Ad confirmationem dicendum: primò, quòd etiamsi Ecclesia non vrgeret ad obseruātiā huius præcepti inefficax cōtrarius discursus foret: quia sufficit, quòd necessitas ipsa vrgeat, vt præceptum recognoscamus. Sed respōdetur 2. Ecclesiam certissimè vrgere, vt hoc præceptum servetur. Semper, quòd occurrit dies festus in honorem Sanctorum, præcipit Ecclesia Sanctos invocare: quia præcipit Sacrum audire: quæ Sacri auditio est huius præcepti adimpletio: quia audiens Sacrum in diebus festis Sanctorum submittit se intentioni Ecclesiæ, quæ illum actum ordinat in Sanctorum cultum, & ad implorandam ipsorum intercessionem. Nec hoc voluntatiè dictū est, sed â D. Thom. traditū in 4. distin. 15. q. 4. art. 1. quæstiunc. 3. vbi postquàm obligationem, quam ad orandum habent Ministri Ecclesiæ dictavit, subdit: *Omnibus etiam, qui Ecclesiæ ministerio non funguntur, videtur ab Ecclesia determinatum tempus orandi statutum esse; cùm ex Canonum statuto teneātur diebus festis Divinis officiis interesse, vt Ministris pro Populo orantibus suam intentionem conforment.* Hæc D. Thomas circa præceptum orationis, de quo aliàs. Circa præsens tamen facit: quòd Sacrum audientes debent suam intentionem conformare cum Ministris orantibus: sed Ministri Ecclesiæ orantes in solemnitatibus Sanctorum tenentur eorum implorare suffragia, iuxta ordinem ab ipsa Ecclesia statutum: ergo qui non sunt Ecclesiæ Ministri per hoc, quòd cum dictis Ministris se conforment, & ipsius Ecclesiæ intentioni se submittant, & Sanctos venerantur, & ipsorum protectionem implorant. Ecce tempus ab Ecclesia pro omnibus tam Ministris, quàm aliis statutum, vt Sancti invocentur. De aliis occasionibus vide, quæ diximus dicto num. 45.

52. Arguitur tertiò: Si esset præcepta invocatio Sanctorum, vel essent invocandi omnes, vel eorum aliqui: neutrum potest dici: ergo non datur talis obligatio. Cætera nota sunt, & minor pro prima parte probatur: Quia omnes Sanctos ab omnibus superstitibus invocari, prorsus impossibile est: ergo cùm nemo ad impossibile teneatur, hinc sequitur, tale præceptum non dari. Pro secunda parte probatur eadē minor: Quia, si eorum aliqui invocari debent, restat scire, qui sunt isti, quos invocare debemus? Et quarè præceptum sit de invocatione horum, & non aliorum? Ergo vera est quoad vtramque partem illa minor.

53. Confirmatur: Dum Sanctos invocamus, est, vt eorum auxiliis adiuvemur: ergo si hìc datur aliqua obligatio, est per accidēs: Ergo non datur speciale aliquod præceptum. Hæc secunda consequentia constat ex prima, quam infert antecedens, quod ex hactenus dictis patet.

Respondetur argumento negando minorem quoad vtrāque partem; tenemur enim Sanctos omnes invocare in solemni die omnium Sanctorum; tunc enim Ministri Ecclesiæ Sanctorum omnium intercessionem invocant: & qui Ministri non sunt, hoc ipsum præceptum implent Divinis officiis interessentes, & se se cum Ministris conformā-

tes,

tes, ad quod teneri, docuit iam nos D. Thomas. Insuper in aliis casibus tenemur invocare aliquem, vel aliquos Sãctorum, non omnes, sed quos, & quot voluerimus: vnde sufficit, si vnum invocemus. Et ratio huius ea est: Quia Sanctos invocamus, vt orationes nostræ fiãt exaudibiles apud Deum; quod cõsequimur, si vnum, vel alterum, prout devotio dictaverit, invocemus. Qui enim litem aliquam in curia habet, tenetur vtique aliquos, vel aliquem curiæ Advocatum habere; non tamen omnes: sed vt minus vnum, & huius electio ipsi est arbitraria. Sic in casu nostro. Cum hoc tamen stat prudentissima admonitio nostri Liberti; vel ob illam solam â nobis summoperè diligendi: *Cautum tamen est* (ait). *B. Virginem præ cæteris exorandam, vtpotè constitutam canalem universalem donorum: deinde S.* Ioseph: *petrasque fundamentales Ecclesiæ Sanctos Apostolos*

Adde: Quòd cultus vni Sanctorum exhibitus redundat in alios, vnde qui vnum honorat, omnes venerari censetur; atque adeò ex hac parte potest dici, quòd hoc præceptum est de invocando omnes.

Ad confirmationem respondetur: Quòd Sanctos invocamus, non solùm, vt eorum auxiliis adiuvemur; sed etiam vt ipsis cultum debitum deferamus; quod multoties diximus. Vnde vel ob hoc solum præceptum daretur. Verùm prætermisso anteced. negamus vtramque consequentiam. Non enim obligat hoc præceptum per accidens; sed per se; nec ex illo antecedenti gratis permisso aliud inferre licet. Recole, quæ diximus disp. 3. quæst. 2. §. 3. Vbi num. 51. cum Nostris Salmanticens. tract. 13. disp. 2. dub. 1. num. 6. explicuimus, quæ sit obligatio *per se, & quæ per accidens*. Ibi dicta videre debes; nè eadẽ sine causa speciali repetamus.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm omnes superstites Sanctos invocare debeant?

54. Ehemens oppositio, quã adversus quietistas nobis semper est, facit, vt quoties occasio se se offert in illos calamum dirigendi non prætermittamus. Multa sunt instrumẽta, quibus in Empyreum Tartarus bella gerit. Ab omnibus veluti â facie colubri cavẽdum nobis est. Sed â quietistis maximè, obsucatos virtutum visus, quibus vitiorum horrenda spectra colorant. O animæ fideles! Attendite â falsis his Magistris, *qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecùs autem sunt lupi rapaces*: O animarum Directores! O omnes, ad quos hæc attinere quoquomodò possint! Inspicite, introspicite, *palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet*. Heu, Sancti omnes, quos invocandos pro viribus asseruimus! *Exurgat Deus, & dissipentur* (hi) *inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius: sicut deficit fumus, deficiant, & sicut fluit cera à facie ignis, sic* (isti) *pereant peccatores à facie Dei*. Sicque bellum, quod fidelium animas non rarò miserè exterminat, extinguetur. Nullum peius bellum, quàm vitium protendere virtutis signaculo lemniscatum. Acetum movens stomachum exhibere, iurantes *vinum, germinans Virgines*, propinare. Et quod nostro Iudicio acerbissimum est, clanculùm sua perversa dogmata infundunt, quò eos publica disputatione confundere non valemus. Sed quorsum ista? Iam hoc ostendit.

§. I. *Motivum præsentis controversiæ exponitur, & sana doctrina stabilitur.*

55. INter illuminatorũ propositiones â Generali Inquisitione dãnatas anno D. 1623. hanc reperio, quæ est 34. *Potest esse tam perfectus, quòd non egeat Sãctorũ intercessione, neque in-*

vocatione. Hanc damnatam propositionem sequebatur nobilis quædam Matrona, cuius meminit Sapientissimus noster Liberius tom. 1. p. 2. controv. 11. Hæc ergo Mulier Cãticũ Canticorum, Prophetas, aliosque libros Canonicos commentariis explanavit. Et adeò copiosè (autumabat illa) â Numine dictabatur, vt assereret, se gratiam adstantibus communicare abundanter, & frequenter, sicut Mater, quæ pleno vbere patitur, si lac filio non impertitur. Se basim, Ecclesiæque columnam dicebat, & in futurum habituram sequatium milliones affirmabat. Vaticinata est, quòd sicut in primitiva Ecclesia fuere plures Martyres Christi; sic nunc erunt plures Martyres Spiritus Sancti, eò quòd plures patientur, occidenturque pro deffensione orationis,& Divini amoris, cuius inspirator Spiritus Sanctus est.

Interrogata â suo quodam Directore Episcopo, an veniam suorum peccatorum â Deo peteret? Repondit :Se tali oratione non indigere. Rogata iterum: an Sanctos invocaret? Reposuit: Sponsam non decere.

Incarcerata autem ob suspicionem falsi quietismi:Adhuc sub vinculis (ante sententiam tamen) suos habebat deffensores. Et licèt nolim iudicium facere de hoc spiritu, tot signa pravi spiritus exhibente: Quia tamen proprii muneris est, Sanctorum invocationem deffendere: Ideò contra supra positam illuminatorum propositionem, quos detestor, statuitur.

56. Nostra assertio. ***Etiam Perfecti ad Sanctos orare debent.*** Conclusio hæc, præter illos, qui supra dictam mulierem deffendebant, quorum, nec numerum, nec qualitatem scio, est omnium Orthoxorum; si de vtilitate orationis loquamur; si autem sermo sit de ipsius præcepto, illorum est, quos dedimus quæst. præcedenti.

Probatur ergo primò ex Sacra Scriptura, quæ pluribus in locis docet nostram conclusionem; in primis enim cantic. 5. ver. 8. orat Sponsa ad filias Hierusalem, vt sua interpositione desiderata assequatur. Ait enim: ***Adiurò vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, vt nuntietis ei, quia amore langueo.*** Quod se facturas spoponderunt dicentes inibi: ***Quò abiit dilectus tuus, ò pulchrerrima mulierum, quò declinavit dilectus tuus, & quæremus eum tecum?*** Vbi Sponsa, quæ perfectissima erat, vtpotè ***mulierum pulcherrima***, intercessionem implorat filiarum Hierusalem, quæ, Iudice D. Thom. ibi, ***sunt animæ fideles, quæ vel adhuc in præsenti peregrinantur,vel etiam Christo fruuntur, id est filiæ supernæ illius civitatis, in qua est superna pax, & felicitas Divinæ contemplationis.*** Quæ animæ Sanctæ Sponsæ preces non vt supefluas respuerunt; quin potiùs pollicitæ sunt eas invocanti suffragaturas: ***& quæremus eum tecum.***

57. Si dicas: D. Thomam docere, per filias Hierusalem hoc loco debere intelligi animas ***adhuc in hac peregrinatione versantes***: Ergo ex mente D. Thomæ textus præsens Perfectos ad Sanctos orare non probat.

Malè infers: Ex quo enim Perfectas possit orare animas sibi in exilio, ac perfectione socias; planè evincitur,posse orare ad Sanctos iam regnantes. Nec assignari valet discriminis ratio, quæ potiori iure non probet, Sanctorum invocationem Perfectos etiam ligare.Vnde si adductus textus probat, perfectum recurrere ad viatores virtuosos, ipsorum interpositionem exoptantem: â fortiori deducitur, esse sub lege recurrendi ad Beatos. Vide, quæ ex D. Hieronymo diximus contra Acatholicos concedentes vivos ad vivos orare posse, non autem ad vita functos num. 36. disp.4. quæst.2.

Adde: Quia ideò asseritur, animam perfectam Sanctos invocare non debere, quia sponsa est, intimè sponso vnita: ex qua ratione, & aliis, quæ iam videbimus, si aliquod inconveniens resultat in eo, quòd perfectus Sanctos iam regnantes invocet; potiùs resultabit cõtra invocationem viatorum. Vnde inconsequentia magna procedit, qui concedens perfectum invocate viatorum

au-

auxilium, hunc ipsum recursum relatè ad Beatos non admittit.

58. Secundò docetur eadem veritas eodem cant. lib. cap.8. vbi suæ perfectissimæ Sponsæ ait Sponsus Divinus, *quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuã.* Quibus Christus Dominus suam dilectissimam instruit, monetque tempus opportunum adesse, vt oret, quia præsentes sunt, qui suas orationes delaturi sunt ad ipsum, videlicet *amici*, per quos D. Thom. intelligit omnes Deo fruentes tam homines, quàm Angelos: *quos*, explicat Angelicus Doctor, *tibi amicos fidei per effusionem sanguinis mei, tuosque adiutores, ac protectores contra malignos spiritus institui*: ergo ad ipsos recurrere debet anima, quantumvis perfecta sit; siquidem adiutores, & protectores eius sunt, ipsiusque voces auscultant, vt illas ad omnium Dominum deferant pro ea interpellantes.

59. Item eodem libro cap. 2. v. 5. ait eadem pulcherrima, ac perfectissima Sponsa: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Quibus abs dubio aliquid â se desideratum petit. Et â quo petit? Hoc explanat ibi D. Thoma dicẽs: *Alloquitur animas iam perfectè Divino amori inhærentes, &c. Et est sensus. O Sanctæ Animæ, quæ iam dilectioni Cõditoris vestri inhæretis, fulcite me bonorum vestrorum exemplis, & qualiter in exordio virtutum, vel in profectu, vel in perfectione bonorum operum vixeritis, ostendite, quia amore langueo.*

60. Cap. 2. vers. 15. eiusdem libri ait ipsa perfectissima Sponsa: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas.* Vbi Extaticus N. Parens in suo cant. spirit. cant. 16. ait: *Invocat Angelos, dicens: Capite nobis, &c.*

61. Insuper apud Iob. cap. 33. dicitur: *Si fuerit pro eo Angelus loquens vnus de millibus, vt annuntiet hominis æquitatem, miserebitur eius. Et dicit: libera eum, vt non descendat in corruptionem: inveni, in quo ei propitier.* Quod clarissimè ostendit per Angelum deprecantem, Deum iusti hominis misereri: vnde istum, licet perfectus sit, ad Angelũ recursũ habere cognoscitur. Cognovitq; certò idem Iob. cap. 19. v. 21. dicens: *Miseremini mei, miseremini mei, saltẽ vos, amici me i.* Vbi per amicos Angelos intelligit, iuxta Augustinum ibi.

62. Denique Sanctissimus erat D. Paulus, & suffragia Sanctorum expostulabat, vt constat ex pluribus locis suarum Epistol. Primò enim ad Roman. 15. ait: *Obsecro vos, fratres, &c. Vt adiuvetis me in orationibus vestris pro me apud Deum.* Vbi ait D. Thom. *petit auxilium orationis eorum.* Similiter ad Colos. cap.4. v. 2. ait: *Orationi instate, &c. Orantes simul, & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum Mysterium Christi.* Idem petit 2. ad Thessalon. cap. 3. his verbis: *De cætero, fratres, orate pro nobis, vt sermo Dei currat.*

Pluribus aliis scripturis constat nostræ assertionis veritas. Prædictas adduxi nonnullis forsam molestus: feci tamen, quia sententia opposita præcipuè in Scriptura Sacra suffugium se habere iactat. Quàm autem falsò procedat, ex dictis constat: illis enim videmus animas Sanctissimas auxilium petẽtes, non solùm â Cœlicolis; sed etiam ab exulibus. Vnde non est, cur præcepto orationis ad Sanctos non subesse, dicamus.

63. Post Scripturã sequuntur Concilia, quæ sanctissima, ac perfectissima sunt: vtpotè in Spiritu Sancto legitimè congregata. In quibus semper orationes funduntur ad Sanctos invocandos. Et ipsos Sanctos ab omnibus invocandos esse, præcipiunt. Vnde verbo, & opere nostram conclusionem firmant. Ex illis adducimus septimam Synodum Generalem opere, quod assertio docet, exequentem: dicitur enim act. 6. in fine: *Cum timore omnia agamus postulantes intercessiones incontaminatæ Deiparæ, item Sanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum.*

Sacrosãcta Synodus Trident. ses. 25. præcipit omnibus docẽdi munus habẽtibus, vt de invocatione Sãctorum omnes doceant: *bonum, atq; vtile esse suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetrãda à Deo per Filium eius Iesum Christum.*

Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor, & Salvator est, ad eorum orationes opem, auxiliumque confugere. Ecce omnes viatores, sive imperfecti, sive perfecti sint, docentur ad Sanctorum *orationes opem, auxiliumque confugere.*

Eamdem doctrinam tradiderat sessione 22. cap. 3. vbi tractans de sacrificiis, quæ in memoriam, & honorem Sanctorum celebrantur, monet, quòd Ecclesia hoc facit *Deo de illorum victoriis gratias agens*: Sicque *eorum patrocinia implorat, vt ipsi pro nobis intercedere dignentur in Cælis, quorum memoriam facimus in terris*: quibus can. 5. addit: *Si quis dixerit, imposturam esse Missas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit, anathema sit.*

Hæc omnia, quæ invocationẽ Sanctorum rotundè suadent, de quo alibi, convincunt etiam omnes, quotquot exules lachrymantur, ad illam teneri: siquidem pro omnibus legẽ ipsam constitutam esse, vel ipsa verba demonstrant. Vnde excipere Perfectos, error est, iustissimè proscriptus, prout vidimus numer. 55. Et hæc est alia probatio nostræ Conclusionis valde vrgens: nempe ipsa illius ibi adductæ propositionis damnatio, quæ nil al ud continet, nisi quod sententia opposita sustinet.

64. Accedant iam Sancti Patres, qui omnes in hanc etiam veritatem stabiliendam conspirant. Pauca dicemus, quia plura adducere non est opus. Quid autem in hac parte sentiat D. Thomas, iam vidimus. Extaticus autem N. Parens suam mentem nobis revelavit verbis num. 60. relatis. Sanctus quòque Ephræm in serm. de laud. Martyr. eorum patrocinium, Sanctissimus cùm esset, implorat dicens: *Precamur, Beatissimi Martyres, &c. vt pro nobis miseris, & peccatoribus, & de negligentia squalore sordentibus, Dominum interpellare dignemini, vt superveniat in nos gratia Christi.* Doctor Maximus eamdem veritatem firmat in epitafio Paulæ, vbi ait: *Vale, ò Paula, & cultoris tui vltimam senectutem orationibus iuva: fides, & opera tua Christo te sociant, præsens faciliùs, quod postulas, impetrabis.*

65. Adsunt viri Sanctissimi, & Perfectissimi Sanctorum interpellationem invocantes: & nè diceres, eos orasse in communi, vel pro aliis, clarissimè pro se ipso orat Hieronymus, & in vltima senectute constitutus, cùm iam longa ætas cumulum perfectionis comparaverat, clamabat vtique ad Dominum, *vsque ad senectam, & senium Deus, nè derelinquas me.* Psalm. 70. vers. 18. sed & Paulæ interpositionem ambiebat, vt gratiam, quam precabatur, obtineret.

Assignatque motivum, quo ducitur, vt Paulæ interpositionem exoptet. Est enim Paula Christo per gloriam coniuncta, ex qua præsentia oritur, quòd faciliùs impetret, quàm absentes. Quapropter ad illam confugit, vt sui voti compos evadat. Quæ ratio generalissima æquè, ac vrgens est: reorque, quòd si illam introspiceret adversa opinio, herbam exemplò porrigeret.

66. Deinde probatur nostra conclusio ratione sic primò: Sanctitas summè Perfectorum nihil obstat, vt implorent auxilium Beatorum; ergo summè Perfecti Beatos invocant. Consequentia nota est; eò enim possent à communi regula eximi, quia magna eorum perfectio eos eximeret. Antecedens autem probatur: Eatenus non adeò Perfecti egent Sanctorum patrocinio, quia viatores sunt, inimicis vndique circumdati, peccata committentes, calamitatibus pressi, nec de sua æterna felicitate securi: sed viventes, quamtumvis perfectissimi sint, sunt viatores, pluribus hostibus circumdantur, septies cadunt, terũtur calamitatibus, nullamque certitudinem habent de sua æterna felicitate: ergo Sanctos invocare debent, vt in tot adversitatibus illos adiuvent. Consequentia bona est, & præmissæ sunt adeò certæ, vt de earum veritate dubitari non possit.

67. Dices: Præmissas vtique veras esse; sed consequentiam negandam: quia licèt verum sit, quòd anima perfecta sit in valle lachrymarum, sicut imperfecta: hæc tamen, quæ Domini

Sponsa non est, debet invocare conservos; non autem illa, quæ Sponsa dilectissima est, intimamque, ac immediatam vnionem cum Sponso habet. Vnde ratio facta in vanum laborat; siquidem non causam pro causa assignat.

Ad hoc pro nunc plenè respondere non possumus, vsque dum argumenta solvamus, quorum robur committit sententia adversa huic intimæ,& immediatæ vnioni Sponsæ cum suo Sponso. Pro nunc autem dicimus:Quòd illa intima immediatio non extrahit animam perfectam â statu viæ, nec â pressuris eam concomitantibus: vnde nec extrahit â recursu ad Sanctos, quorum ope ab iis pressuris liberatur. Sicut enim hanc vitam comitantur indivulsè tot ærumnæ, â quibus nec Perfectissimi liberantur: sic etiam in horum auxilium, & levamen,provisa â Deo misericorditer est invocatio Sãctorum, â qua etiam eximi non debet anima perfectissima, dum illis ærumnis subest. Sicque servatur proportio in omnibus. De his autem iterum posteà dicemus.

68. Probatur secundò conclusio hac ratione: Sancti cum Christo regnantes invocant alios Sanctos, eorumque auxilium exposcunt: ergo viatores, quamvis Perfectissimi, debẽt Sanctos invocare. Consequentia innegabilis est. Et antecedens est expresse traditum â D. Greg. Nicen. oratione in Sanctum Theodorum vbi, ait: *Intercede, ac deprecare pro patria apud communem Regem,& Dominum.Timemus afflictiones, expectamus pericula, non longè absunt Scelesti Scythæ bellum adversùs nos parturientes. Vt miles propugna pro nobis: vt Martyr pro conservis vtere libertatem loquendi,&c. Quòd si maiori etiam opus fuerit deprecatione, fratrum tuorum Martyrum coge chorum, & cum omnibus vnà deprecare. Admone Petrum, excita Paulum, Ioannem etiam Theologum, ac discipulum dilectum.* Clarissimè Doctor hic Sanctissimus, & scientissimus loquitur. Non solùm invocat S. Theodori opem; sed etiam ab ipso petit, vt imploret aliorum Sanctorum pariter regnantium auxilium.

69. Confirmatur: Faciliùs potest comprehensor impetrare, quod petit, quàm viator, etsi Perfectissimus sit: ergo hic illius opem implorat. Patet antecedens ex D. Hieron. num. 64. adducto. Et consequentia probatur primò: Quia in rebus maximi momenti est, vt minus, prudentia recurrere ad illum, qui potest consecutionem facilitare. Secundò probatur: Quia ex quo faciliùs Beatus consequatur, quod petit, manet recursus ad illum omnibus illis, qui non ita faciliter consequuntur. Quis enim aufferre potest, quòd Petrus summè perfectus, sciens, quòd interpositione alicuius Sancti faciliùs habebit, quod optat,ad ipsum recurrat? Ex quo futilitas præcipui fundamenti sententiæ oppositæ constat. Quippe, si indecens Sponsæ foret, Sanctos invocare: nedum ad illos invocandos non teneretur: verùm etiam nec pro libito recurrere posset: quia quòd Spõsæ dignitatem dedecet, executioni mandari ab ea non potest.

70. Ratio tertia pro conclusione probanda sic procedit. Viator, etiam perfectissimus, habet Angelum custodem: ergo illum invocat. Ergo & Sanctos alios. Antecedens certum est, doceturque â D. Thom. 1. part. quæst. 113. artic. 4. consequentia prima ex antecedenti sequitur, primò: Quia si Angelus custos invocari non posset, in vanum custos esset: vt quid ergo hæc custodia, si homo perfectus Angelum invocare non potest? Secundò: Ex quo Angelus sit custos relatè ad hominem perfectũ,est hic Angeli Custodis cliens: sed cliẽs invocare potest suũ Patronum: ergo. Tertiò:Nõ dedecet Spõsam, quòd ab alio custodiatur præter Sponsum, nec quòd eius, â quo custoditur, cliens sit: ergo nec dedecet, quòd illum invocet. Notum est antecedens, quod bene infert consequentiam.

Quæ omnia mirè elucidat Caietan. tom. 3. opusc. tract. 12.cap. 4. dicens: *Ad Hæbreos quòque cap. 1. de Sanctis Angelis dicitur, quòd omnes sunt administratorii spiritus, qui in ministerium mittuntur, propter eos, qui hæreditatem*

capi-

capiunt salutis. Ex hoc enim, quòd Deus disposuit nos gubernare per medios Angelos, non propter se Deum, sed propter nos hæredes vitæ æternæ, ordinasse intelligitur, vt nos invocemus Sanctos Angelos, tamquàm medios inter nos, & Deum: nisi vsque adeò desipere liceat, vt dante Principe, seu curia Advocatum peregrino, vel Pupillo; negetur simul disponi, vt peregrinus, aut pupillus invocare possit patrocinium Advocati dati. Desipit ergo iuxta doctissimi Cardinalis mẽtem, qui concedens Clientem, & Patronum, negat ad Patronum recurrere posse Clientem. Videatur toto illo capite Caietan. quia rem præsentem mirè elucidat.

Secunda autem consequentia, quæ asserebat, viatorem in culmine perfectionis positum, posse Sanctorum patrocinium invocare; ex quo concedatur posse invocare Angelos, probatur primò: Quia omnes rationes, quibus sententia adversa movetur, vt Sanctorum invocationem à viro perfectissimo releget, pariter vrgent in invocatione Angelorum: siquidem si Sponsam non decet ad servos recurrere; omniũ Domino vnita cùm sit, ad quem est conversio eius. Istud herclè, aliaque similia, quæ talis opinionis fundamentum esse, dicunt, omnem illam vim, quam erga Sanctos haberent, pariter erga Angelos conservarent.

Probatur secundò: Eò ad Angelos potest recurrere Sponsa viatrix, quia mediant inter ipsam, & Deum, cuius vniversalissimum influxum attemperant, proportionantque, vt multoties tam in hoc tomo, quàm in præcedenti diximus cum D. Thoma: atqui hoc ipsum invenitur in Sanctis: ergo ad ipsos recurrere potest viator, etiamsi perfectissimus sit. Cætera constant, præter minorem, quam probatam habes egregia D. Thomæ Auctoritate, quam adduximus num. 42. 43. & 48. Videatur, sicut & Caietanus præcitatus.

71. Confirmatur ratio facta: Nemo quantumvis perfectus æquat perfectionem totius Ecclesiæ militantis, quæ & includit perfectionẽ cuiuscumque particularis viatoris, additque perfectionem aliorum omnium viatorum particularium; ac insuper est Sancta, Catholica, indefectibilis, columbaque tota pulchra, & sine macula: atqui Ecclesia hæc adeò perfecta invocat Angelos, & alios Sanctos, vt patet cùm eorum festa celebrat, & relatè ad Sanctos, constat etiam in Litaniis maioribus, vbi auxilium Sanctorum petit; qua invocatione supposita, post alia pro se ipsa determinatè orat Deum, quem propitium media interpositione Sanctorum supponit, dicitque: *Vt Ecclesiam tuam Sanctam regere, & conservare digneris, te rogamus audi nos*: ac tandem quia numerus Sanctorum dierum numerum longè superat, diem instituit, in quo omnium simul Sanctorum patrocinium invocaret, vbi etiam Sanctorum Angelorum meminit: ergo perfectio cuiuscumque viatoris obesse minimè potest invocationi Sanctorum.

§. II. *Motiva adversæ opinionis enervata.*

72. Contra nostram conclusionem arguitur primò ex illo Euangelistæ D. Ioannis scribentis cap. 16. v. 23. Christum Dominum Apostolis dixisse: *In illo die me non rogabitis quicquam: amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Loquitur de die Pentecostes, in quo Apostoli perfectissimam gratiam receperunt, post cuius susceptionem, ait Christus, eos non indigere Christo Mediatore; atque ideò, potiori iure, nec Sanctis.

Hoc argumentum plus probat, quàm eo vtentes velint. Excludere enim *Advocatum, quem habemus apud Patrem Iesum-Christum iustum*, vt dicitur 1. Ioan. cap. 1. nec conducit ad excludendam Sanctorum interpellationem: Nec Acatholici perversissimi tale quid fecere. Imò Sanctorum invocationem renuunt, quia Christo Mediatori iniuriosam esse, rentur. Verùm quicquid de hoc sit, debemus respondere huic argumento, quòd certè implexum est

prop-

propter glossarũ diversitatem. Omnia, quæ in eo solvendo dixerimus, hauriemus cum gaudio de fonte Angelici Præceptoris super Ioannem ibi, qui glossas illas refert; vnde quicquid dicam, ex D. Thom. accipio.

Respondetur ergo primò: Quòd ly *rogabitis* non significat hìc petere; sed interrogare. Iuxta quod sententiæ sensus est: *In illo die* Pentecostes, imbuti vos omni scientia per Spiritum Sanctum, qui *suggeret vobis omnia; quæcumque dixero vobis; me non rogabitis* (hoc est, non interrogabitis) *quicquam.* Secundùm quod argumentum non est ad rem: quia in textu allato non agitur de invocatione, seu petitione.

Respondetur secundò: Illum diem, de quo Christus loquitur, non esse diem Pentecostes, sed gloriæ. Quæ gloria dupliciter intelligi potest, videlicet vel omnino consummata, & perfecta, qualis erit post diem iudicii; vel de gloria, quæ licèt perfecta sit quoad essentialia gloriæ; non tamen quoad accidentalia ipsius: atque adeò modò Sancti aliqua petunt tam sibi, quàm aliis; nempe suorum corporum glorificationem, & adimpletionem numeri electorum, & iuxta hoc glossema sensus Christi est: *in illo die* gloriæ non omnino consumatæ, hoc est, ante diem iudicii, *me non rogabitis quicquam* pertinens ad gloriam essentialem; licèt deprecemini pro aliquibus accidentaliter ad vestram beatitudinem expectantibus. Ast *in illo die* gloriæ omnino perfectæ, hoc est, post iudicii diẽ, *me non regabitis quicquam* etiam accidentale: quia tunc nihil est, quod petere valeatis. Et secundùm hanc explicationem corruit argumentum; quia illud facientes, & nos, non loquimur de cõprehensoribus, sed de viatoribus. Loquimur de die huius vitæ, in cuius hora vndecima nunc sumus iuxta magnum Gregorium hom. 19. in Euang.

Respondetur tertiò: Diem illum, de quo Christus sermonem facit, esse vtique diem Resurrectionis, & Pentecostes; & ly *rogabitis* esse idem, ac *petere.* Sensus tamen est: *In illo die* pentecostes, seu Resurrectionis, hoc est, post meam Ascensionem *me non rogabitis quicquã:* id est, non ad me venietis, vt hominem, qualiter hactenus fecistis orantes, vt pro vobis ad Patrem interpellem: sed ad me vt Deum accedetis, & vt eiusdem naturæ cum Patre orabitis. Apostolos assuetos humanitati Sanctissimæ Christi voluit Dominus elevare ad perfectam cõtemplationem Divinitatis, ad quod necessarium dixit regredi ad Patrem, dicente ipso ibidem: *Expedit vobis, vt ego vadam, si enim non abiero Paraclytus non veniet ad vos, si autem abiero, mittam eum ad vos.* Vnde ab eo die Apostoli non accedebant ad Christum hominem; sed ad ipsum, vt Deum, petentes, vt desiderata concedat. Quem morem servat Ecclesia, quæ licèt petat in nomine Christi, & per ipsum tamquàm Mediatorem: non tamen petit ab eo, vt pro illa ad Patrem deprecetur; sed vt eius misereatur: non enim dicimus: *Ora pro nobis;* sed *miserere nobis.* Et hoc est, quod verbis in argumento positis docet nos. Ex quo nihil contra nostrum assertum habetur. Quia & Apostoli, & nos in nomine Christi petimus, & non solũ perfecti, verùm nec imperfecti petunt ab eo, vt oret; sed vt concedat.

Habes ergo triplicem modum, quo textum dictum intelligas, adductum à D. Thoma. Primus est D. Chrysostomi, qui etiam est Nostri Extat. Doctoris lib. 2. noctis cap. 20. in fine. Secundus est Divi Augustini. Tertius est iuxta D. Ioannem Chrysostomũ Teophil. & alios; & iuxta omnes illos vires argumenti dehiscunt.

73. Dices: Ibidem ver. 26. ait Redemptor noster: *Et non dico vobis; quòd ego rogabo Patrem de vobis; ipse enim Pater amat vos; quia vos me amastis.* In quibus verbis duo ponderanda sunt: primum est, quòd Christus dicit, se pro Apostolis non rogaturum; atque adeò nec ad ipsum, vt Mediatorem adire debemus: consequenterque nec ad Sanctos. Non ad illum; quia non orat: non ad Sanctos, quia si Christus relatè ad Apostolos munus Mediatoris non exercet, multò magis hoc debet verificari de Sanctis.

Secundum, quòd in dictis verbis ponderare licet, est causalis, quam Christus assignat, vt pro Apostolis non oret. Ait enim: *ipse Pater amat vos*: ergo qui perfectam charitatem habet, Deum solummodò precatur. Ergo non Sanctos. Vnde Sanctorum invocatio viatores; perfecta charitate præditos, minimè decet.

Hic textus est, quo plures Catholici, & Acatholici patrocinium se adinvenisse, rentur, illi, vt Christum Dominum in Cœlis formali oratione orare negent: hi autem, vt Sanctorum invocationem explodant. De vtroque integram quæstionem habemus, in quarum prima asserimus: nostrum Redemptorem esse, *qui est ad dexterã Dei, qui etiã interpellat pro nobis*, vtì dicitur ad Roman. 8. v. 34. *Vnde salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis*. Ad Hebræ. 7. v. 35. quod de oratione formaliter tali intelligendum esse, ibi dessendimus. In secunda autem Sanctorum invocationem contra Hetherodoxos propugnamus.

Præsens verò assertio nostra neutiquàm contrariatur verbis illis Christi Domini, quorum sensum laudatus D. Thomas sic ex D. Chrysostomo explanat: *Hoc fortè dicit, nè credant Discipuli, quòd ita sint per Filium impetraturi, quòd ipsi non habeant immediatum accessum ad Patrem, quasi dicat: modò ad me recurritis, vt pro vobis interpellem; sed tunc tãtam fiduciam habebitis apud eum, quòd etiam ipsi à Patre petere poteritis in nomine meo, non indigentes alio introducente. Sed nunquid Apostoli non indiguèrunt Christo homine ad interpellandum? Aliàs cùm ipse interpellet, superflua erit eius interpellatio. Sed dicendum, quòd non interpellat pro eis tamquàm pro absentibus, & accessum habere non valentibus: sed faciens preces eorum exaudibiliores*. Aliter D. Augustinus textum explicat, vt videre est in D. Thoma.

Qui Angelicus Doctor hunc textum ita mihi aperire videtur, vt clarissimè contra nos non esse, dignoscatur. Ait enim: *Tacet autem se rogaturum Patrem pro eis: Vnde dicit: & non dico vobis; quia ego rogabo Patrem*. Ecce brevissimam & quantùm capio, proprissimam explanationem. Aliud est enim dicere: *non dico vobis, quia ego rogabo*. Et aliud essèrere: *dico vobis, quia ego non rogabo*. Quia hoc secundum orationem negat, quàm illud primum non excludit. Vnde Christus dicens se non dicere pro Apostolis ad Patrẽ oraturũ, suã mediationẽ nõ negat; sed *tacet*, seu dissimulat sermonem de ea facere. Ex quo nil contra nos sequitur.

74. Arguitur secundò: Sponsa nihil petit à Sponso mediis domesticis, & ministris, cùm ipsa sit eis omnibus superior: ergo cùm Sancti sint ministri, & domestici Dei, non debet Sponsa illos invocare.

75. Confirmatur primò: Quia Sponsa est in cubiculo cum suo Divino Spõso: sed ibi nullus domesticorum admittitur: ergo ibi sine eorum interpositione ad ipsum orat. Cætera constant, & maior patet ex illo cant. 1. v. 11. vbi ait Sponsa: *Cùm esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum*.

76. Confirmatur secundò: Inter Spõsam, & Sposum est intima, & mutua correspõdentia, cui obest quæcumque mediatio: ergo. Probatur antecedens pluribus cantic. textibus: cap. 2. v. 10. ait Sponsa: *En dilectus meus loquitur mihi*. Et cap. 7. v. 10. ait: *Ego dilecto meo, & ad me conversio eius*. Insuper cap. 2. dicto v. 11. ait: *Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum*. Vbi ipsa Sponsa per se ipsam sine alterius interpositione Spõsum alloquitur, egressumq̃ in agrum deprecatur. Plura omitto, sed non illa, quæ cap. 8. v. 5. afferuntur: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum*. Vbi soli dilecto suo inniti Sponsa dicitur: & si Sãctos invocaret, media eorum interpositione ascẽderet; illique inniteretur.

In his, similibusque cãtic. dictis præcipuè fundatur opinio adversa. Respondetur ergo argumento: Illud, cæteraque omnia, quibus vtuntur contrarii, fundari supra falsam imaginationem: videlicet, quòd anima, de qua loquimur,

mur, est Sponsa, & Sancti, quos invocare dicimus, sunt servi, ac ministri, atque adeò indecens Spōsæ est, servorum patrocinium invocare; cùm ipsa Regina sit.

77. Quæ si ita essent, sicque intelligi deberent, absdubio & nos idem omnino diceremus. Verùm aliter hæc capienda sunt: Anima siquidem, de qua hic sermo nobis est, Sponsa est; sed pariter est Dei ancilla, cùm vel ipsa, quæ nec similem habuit, nec habebit sequentem, dum ad thronum sublimissimum efferretur, se Domini ancillam fassa esset, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* Luc. cap. 1. vers. 38. Sancti sunt vtique servi; sed etiam quævis anima Deum vidēs est perfectissima Cœlestis Sponsi sponsa. Vnde si Beati assumuntur, seu considerantur vt ministri, consideretur Sponsa viatrix, pariter vt ancilla: etsi hæc vt Sponsa concipitur: hæc ipsa dignitas in illis consideretur. Sicque inveniemus, quòd inter servos viatores, & comprehensores est discrimen status viæ, & gloriæ, quod discrimen præstat sufficientissimum fundamentum, vt servi viatores, ad servos comprehensores confugiant. Similiterque Sponsa Deo fruens est in statu perfectiori, quàm sponsa viatrix; atque adeò hæc illam invocat sine suæ perfectionis, ac dignitatis, dedecore.

Quarè ad argumentum respondetur: Sponsam viatricem Sanctos invocantem, ad illos recurrere, qui intra sublimissimam sponsarum classem occupant primam sedem: vnde indecens non est, quòd sponsa exul sponsæ, Sponso fruentis, patrocinium exquirat.

Ad primam confirmationem dicas, Spōsam viatricem esse intra cubiculum fidei: sponsam verò Deo fruentem esse intra cubiculum gloriæ, & hoc discrimen est sufficiens, vt dictum est, ad salvandum, quòd Sponsa, quæ detinetur intra cubiculum fidei, sine ipsius dedecore invocet protectionem spōsæ fruentis intra cubiculum gloriæ.

Ad secundam confirmationem respondetur, quòd intimitas, & immediatio sponsæ cum suo dilectissimo Sponso non auffertur per interpositionem animarum earum, quæ etiam sponsæ sunt: Si namque illæ animæ, quæ Sponsæ non sunt, mediarent; tunc casus intimitas, immediatioque, perirent.

Adde ex dictis num. 45. recursum Sponsæ viatricis ad Sanctos non esse ob aliud specialius motivum diversum ab eo, quod habent, qui Perfecti non sunt, vt Sanctos invocent. Vnde sicut de his num. assignato diximus, non teneri in sua omni deprecatione Sanctos interponere: sic de sponsa potiori titulo dicimus: cum hoc tamē compatitur, quòd ipsam spōsam non dedecear, præsidium Sanctorum quærere.

Quarè verificatur illud: *En dilectus meus loquitur mihi.* Et illud: *Dilectus meus mihi, & ad me conversio eius.* Verificabitur etiam illud: *Veni, dilecte mi,* dictum â Sponsa immediatè cum suo Sponso loquente. Tum, quia alterius spōsæ interpositio immediationem non tollit, vt dictum est in prima solutione: tum etiam, quia non semper tenetur alterius sponsæ auxilium quærere.

78. Nec hoc est speciale aliquod privilegium spōsæ etiam Reginæ; etiam concubinæ, etiam adolescentulæ hoc faciunt, vt vidimus dicto numero. Et sanè cùm aliquis etiam peccator orationem dominicam dicit, cum Deo alloquitur sine omni prorsus mediatione: potest enim Sanctos invocare, vt quæ in illa oratione â Deo petit, obtineat: & potest sine illa invocatione procedere. Hoc ipsum est, quod de Sponsa asserimus. Quæ licèt possit Sponso suo sine interpellanti loqui; non tamen indecens suæ dignitati est, interpellatore vti. Maximè pro iis occasionibus, in quibus ad meritum sponsæ subtrahitur Sponsus, ac veluti absens, vel offensus dilectissimam suam, propriæ absentiæ coro vastatore, quatit. Quo, & de Spōsæ dilectione, experimentum sumit, & eius meritum auget, & illam ea afflictione ad Sanctos invocandos invitat.

Hoc sic evenire quotidiana experientia notum est, & etiam Sacro oraculo. In ipso cant. lib. cap. 5. v. 6. & 7. ait ipsa Sponsa: *Pessulum ostii mei aperui di-*

lecto meo; at ille declinaverat, atque transierat. Anima mea liquefacta est, vt loquutus est, quæsivi, & non inveni illum, vocavi, & non respondit mihi. Invenerunt me custodes, qui circumeunt civitatem: percusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium mihi custodes murorum.

79. Vidimus Sponsum absentem, Sponsamque ob Sponsi absentiam languentem, spoliatam, percussam. Quid tunc perfectissima hæc anima fecit? Nil aliud, nisi ad aliarum Sponsarum patrocinium confugere. Sic enim ipsa versu immediatè sequenti ait: *Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, vt nuntietis ei, quia amore langueo.* Vides nè, Sponsam perfectissimam patrocinium inquirentem, vt Sponsum suum dilectissimum inveniat?

80. Quod nè â nostra memoria laberetur, alia simili occasione se ipsamet fecisse testatur cap. 3. v. 1. 2. & 3. dicens: *In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea: quæsivi illum, & non inveni. Surgam, & circuibo civitatem: per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea: quæsivi illum, & non inveni. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis?*

En Sposum absentem, & illum Sponsam inquirentem, Sanctorumque, qui custodiunt civitatem, protectionem implorantem. Fructum autem huius invocationis ipsa Sponsa immediatè explicat. *Paululum cùm per transissem eos, inveni, quem diligit anima mea.* Non potuit Sanctorum cum Christo regnantium interpositio expresiùs explicari; nec fructus ipsius potuit citiùs obtineri.

81. Textus vltimus in hac secunda confirmatione adductus Protestantium sequaces ostendit, eo vtentes ad finem in illa expressum. Vt enim constat ex suprà dictis, Protestantes asserunt, Christo iniurium esse, qui alium præter ipsum, Mediatorē quærit. Respondetur ergo: Sponsam inniti principaliter in suo dilecto Sponso; ministerialiter tamen, seu instrumentaliter inniti Sanctis cum Christo regnantibus; vt suprà fusè dictum est.

82. Arguitur 3. Ex N. Doctore Extatico, qui in suo cantico ait de Sponsa cant. 35. sic:

En soledad vivia,
Y en soledad ha puesto ya su nido;
Y en soledad la guia
A solas su querido
Tābien en soledad de amor herido.

In cuius generali declaratione ait Sanctus Doctor: quia anima perfecta eligit segregari ab omni re creata propter amorem Sponsi sui, ob hoc Sponsus eius illam ardentissimè amat, curam de illa habens, in sinu suo habitare concedens, in se ipso bona omnia conferens, spiritumque eius ducens ad intima arcana Dei. Nec solummodò spiritum ducit; sed ducit ipse solus sine aliis mediis, nec Angelorum, nec hominum. Hactenus sublimis hic Doctor.

Continentque verba data sententiæ oppositæ fundamentum. In iis enim asseritur, Sponsum sua intima colloquia cum Sponsa habere sine eo, quòd mediet aliquis vel Angelus, vel homo: ergo si horum nullus mediat, eorum neminem Sponsa invocat.

Quæ expresiùs tradit Mysta hic expertissimus in explicatione vers. 4. vbi ait: Hæc est proprietas vnionis animæ cum Deo in matrimonio spirituali; videlicet, quòd Deus operetur in anima, & se illi communicet per se solum, & non iam mediis Angelis. Et concludit illum §. dicens: Iam res nulla animæ prodest, nec deservit, vt vltra progrediatur, nisi ipse Sponsus, qui eò quòd illam in deliciis habet, vult per se solum eam dictis favoribus decorare.

Respondetur mentem S. Doctoris aliò tendere, & non illùd, quod argumentum intendit. Etenim anima, quæ Deo vnita est in matrimonio, non quærit inter creaturas Creatorem: nemo enim quærit, quod habet. Priùs, antequàm vnio hæc felicissima celebrata esset, Sponsum inter creaturas ivestigabat. Vnione autem hac celebrata, non est, quid inquirat: cùm iam centrum desiderii sui possideat. Habet tamen

quid

quid exoptet, nēpe dissolvi, & esse cum Christo. Exoptat in amicitia sui Sponsi perseverare. Exoptat illum; cùm absens est, invenire. Hæc omnia, aliaque his similia desiderat, & hæc ipsa, quæ desiderat, petit à suo Sponso, multoties Sanctorum invocationem interponens. Quod non pugnat cum sui status perfectione, vt patet in ipsis Beatis, aliorum sui in sua felicitate sociorum opem invocantibus, vti num. 68. docuit D. Gregorius Nis.

83. Hancque esse mentem nostri Theodidacti Doctoris constat ex eius lectione. Ait enim: sic se Sponsum cum anima gerere; quia hæc omnibus rebus creatis valedixit propter sui dilecti amorem. Et sanè Sanctorum invocationi valedicere, & oppositam perfectioni reputare, non est virtus, quam Sanctus Sanctorum remuneret tot favoribus. Vnde S. N. Parens in eo sensu, quem dedimus, loquitur.

Quod evidenter patet, cùm dicit, Deum solum animæ perfectæ Ducem esse sine aliis mediis, nec Angelorum, nec hominum. Explicat enim se Sanctus ipse addens: nec formarum, nec figurarum; hocque ideò esse asseruit: quia anima media hac solitudine à se electa, fruitur iam vera spiritus libertate, nec ligatur alicui ex his mediis. Vides nè, Sanctum Doctorem loquentem hìc de Angelis, & hominibus, sicut de formis, & figuris deservientibus ad ascendendum in Deum? Vnico verbo: loquitur de Angelis, & hominibus, vt mediis, non vt Mediatoribus.

84. Quæ vltimo loco in argumento adducuntur, similiter sumi debent. Sicut enim illis verbis non excludit sublimis hic Theologus Directorem humanum, vti vidimus cùm tomo præced. 2. part. disp. 2. de Mystico Direct. ageremus; sic nec Sanctorum invocationem excludit. Vnde sensus est: quòd iam anima illa non quærit à creaturis Sponsi sui notitiam; sed illam à Deo Sponso suo habet, qui hoc favore eam indulgentissimè ditat. Hoc antem cum nostra assertione non pugnat.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrùm ad Sanctissimum Patriarcham nostrum D. Eliam possimus orare?

CVm de iis, ad quos fundere preces valemus, vt nobis opem ferant, sermo est, piaculū fore ducimus; si de magno Parente Elia non ageremus. Quarè postquàm de Sanctis iam regnantibus egimus, pro filiali obsequio in hūc Sāctissimum Patriarcham præsens dubium exciramus.

§. I. *Eligitur vera sententia.*

85. NOstra conclusio: *Sanctissimus Patriarcha Elias potest orari.* Hanc conclusionem defendunt Plures, iique gravissimi Theologi rum domestici; rum extranei: quapropter nullum in particulari referimus. Videatur noster Fr. Philippus à Sāctissima Trinit. in 2. 2. q. 188. disp. 8. dub. 5.

Probatur primò auctoritate S.Scripturæ dicentis 2. Parilip. cap. 21. v. 12. Eliam scripsisse, misisseque litteras ad Ioram Regem Iuda, in quibus certissimus Propheta Domini de iis, quæ apud Dei populum fiebant, de scandalis Regis, de Regni prostitutione, de Iustorū clamore, de iniustorum vitiis; Regi, à cuius ferali vulva tot mōstra serpebant, minatur ruinā domus, & vitæ particularissimis circūstātiis. Ait enim Propheta zelantissimus: *Ecce Dominus percutiet te plaga magna cum Populo tuo, & filiis, & vxoribus, vniversaque substantia tua. Tu autem ægrotabis pessimo languore vteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies.*

86. In hisce verbis cōtinetur nostræ conclusionis clarissimū fundamentum. In primis enim habemus, Parētem Eliam cognoscere res, quæ apud nos

feruntur, notitia valde particulari; aliter ad circunstantias adeò individuas non descenderet. Vnde ruunt adversæ hæsitationes: prima dicentium, Eliam nunc non posse cognoscere, quid in Mundo agatur: ecce enim constat, scivisse, Ioram Regem Iuda esse, & viam Iosaphat Patris sui deseruisse, in fornicationibus domus Achab ambulasse, fratres suos occidisse, aliaque similia patrasse, vt textum legens deprehendet, quibus pœnas ibi relatas meruisse. Qua verò ianua hæc paradisum ingrediantur, iam videbimus.

87. Secundò habetur ex dicta auctoritate: Eliam vti notitiis, quas habet, in Dei obsequium, cuius honorem adhuc zelat in commune mortalium patrocinium. Sic communiter Doctores, quos inter gravissimus Cornel. sic inibi ait de Nostro Sanctissimo Patriarcha: *Scripsit de paradiso, vt magis percelleret impium Ioram, & converteret: vtque ostenderet quantum ipse, & Sancti etiam post hanc vitam hominum fidelium præsertim habeant curam.* Et in Ecclesiast. cap. 48. v. 6. repetens datam historiam ait: *Ex dictis videas, Eliam esto paradisi colonum; tamen pristinum pro Deo zelum gerere, ac res mortalium curare; deque suæ gentis salute esse solicitum.*

88. Ex quibus omnibus clarissimè constat, Scripturam Sacram nobis proponere Sanctissimum nostrum Patriarcham idoneum, vt ad ipsum oremus; siquidem dicto loco illum proponit res nostras scientem, ac de nostra salute solicitum; ita vt Cœlicolis eum in hac parte assimilet laudatus Cornl.

89. Nec dicas: Hunc esse casum particularem; atque adeò ex illo deduci nō debet doctrina generalis. ¶ Nam contra est primò: Quòd licèt casus sit specialis; proponit tamen nobis magnum Eliam, vt vniversaliter nostram salutem intendentem: ergo etiam illum nobis proponit, vt vniversaliter nostra suspiria auscultantem.

Contra secundò: Nam licèt sit particularis casus illius divitis damnati ad Abrahamm orantis, & guttulam aquæ petentis, quem nobis refert Scriptura; docemur tamen ex illo, vt, damnatos orare oratione tamen virtutis ratione carente, dicamus: ergo similiter. ¶ Contra denique: Nam nos non hoc solummodò loco Sacræ Scripturæ probamus Eliam invocari posse, vt videbimus numero 93. ergo semper firmum est nostram conclusionem in Sacra Scriptura fundari.

90. Verùm alia via dicta evertere conaberis, dicens cum Caietano, Eliam, qui ad Ioram scripsit, non esse nostrum Eliam. Verba Caietani hæc sunt ad dictum locum ex 2. Paralip. *Alterum esse hunc Eliam ab illo Magno Elia, manifestum fit ex eo, quòd tempore Iosaphat Patris istius Ioram Eliseus florebat, Elia iam rapto in Cœlum.* In quibus duo facit Caietanus: primò negat Eliam illum scribentem esse nostrum Thesbitem. Secundò suæ opinionis exprimit fundamentum: scilicet, quòd tunc temporis Noster Patriarcha inter mortales non erat, iam Paradisi Colonus.

91. Sed contra: Si, quia inter nos non morabatur magnus Elias, dum illæ litteræ allatæ sūt, sequitur ab ipso scriptas non esse; pariter Moyses, & Elias, qui Domino trāsfigurato astiterūt, non essent Moyses ille populi Legislator, nec noster magnus Elias; siquidem tunc temporis iam Moyses erat mortuus, & Elias noster in Paradisum translatus; similiter, & ob eandem rationem Elias ille, quem suspicari sunt crucifigentes Dominum, venturum, vt ipsum Dominum liberaret, dicentes: *Eliam vocat: & sine videamus, an veniat Elias liberans eum*, non esset noster magnus Elias; sed alius: atqui hæc sunt cōtra Caietanum: ergo & asserere, non fuisse nostrum Eliam eum, qui litteras eas misit. Consequentia bona est, & minor paret: Quia Caietanus tenet cum aliis omnibus Doctoribus, Moysen illum in Thabore visum, populi Israelitici Ducem fuisse; & similiter Eliam, Moysis socium, fuisse magnum nostrum Eliam, vt videre est apud Matth. 27. Insuper: Ipse Caietanus cum omnibus aliis asserit ad cap. 27. D. Matth. Eliam illum; ad

ad quem rati sunt carnifices, Christum in Cruce orasse, fuisse Thesbitem nostrum: ergo tenet minor. Iam verò probatur maior: Quia sicut tempore Ioram fuerat Elias noster tanslatus, sic etiam translatus fuerat, cùm Dominus transfiguratus, & crucifixus est; & Moyses similiter erat vita functus: ergo si, quia tempore Ioram fuerat translatus, non posset de illo intelligi textus ille; pariter in aliis casibus.

92. Confirmatur: Eodem modo loquitur Scriptura de Elia in tribus illis occasionibus; imò in prima addit ad nomen Eliæ munus Prophetæ dicens: *Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia Propheta,* quod est munus ante omnia in nostro Elia ab ipsa Scriptura celebratum, vt patet per Ecclesiast. dicentem: *Surrexit Elias Propheta quasi ignis.* Quod non facit in aliis duabus occasionibus; sed licèt in his duabus solùm ponat nomen Eliæ, fatetur Caiet. Scripturam loqui ibi de magno Elia: ergo potiori iure in illa prima occasione; atque ex his patet N. Eliam esse, de quo loquitur liber Paralip. cap. cit.

93. Probatur deinde conclusio nostra ex ipsa Sacra Scriptura: Quia cùm post raptũ Eliæ Elisæus vellet Iordanis aquas scindere; nè ei transeunti obessent, illas pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit; sed in casum: quod videns Propheta, ad Numen superius recurrens, eius auxilium imploravit dicens: *Vbi est Deus Eliæ, etiam nunc*? Hæbraicè habetur, quæ etiam est lectio 70: *Vbi est Deus Eliæ, etiam ipse.* Quod sic Eminentissimus Caietanus explanat: *Quia non fuerant aquæ Iordanis divisæ à pallio Eliæ: ad merita Eliæ invocãda apud Deum confugit.* Nec Elisæus in vanum Eliæ patrocinium imploravit; siquidem obtinuit, eo invocato, fluminis divisionem, quam priùs obtinere non potuit. Quo facto clarissimè comprobatur, Eliam invocari posse, & de facto invocatum fuisse ab Elisæo cum magno, & celeri fructu, & obiter nota: quòd licèt Caietanus suprà nobis opponeretur; non tamen negat, Eliam orari posse, vt clarè ex allata auctoritate cognoscitur.

§. II. *Ecclesiæ auctoritate probatur rursus conclusio.*

94. IVstissimè iuxta Sacrã Scripturam Ecclesiæ auctoritas ponitur, ex qua probatur conclusio: Quia Ecclesia omnibus Carmelitis concedit proprium solemne officium de Sanctissimo nostro Patriarcha quotanis die 20 Iulii celebrandum. Et cùm festa Sanctorum celebremus, vt eorum intercessionibus communiamur, vt ex Augustino constat. Sanè Ecclesia concedens magnum Eliam celebrare: statuit, quòd possumus ad ipsum recurrere, vt in nostris necessitatibus subleve-mur.

Et certè Ecclesiæ statutum nedùm possibilitatem invocationis; verùm factum ipsum adstruit: siquidem ad hoc dirigitur officium concessum, cuius oratio hæc est: *Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, vt qui Beatum Eliam Prophetam tuum igneo curru mirabiliter elevatum esse credimus, eodem interveniente ad Cælestia sublevemur, Sanctorum tuorum consortio gaudeamus.* Simili claritate in hymnis loquitur. Facessat ergo eorũ hæsitatio, qui spernendis obicibus assurgentes Eliam orandum negant; si namque eorum dictamen valeret, hoc Ecclesia minimè pateretur. Vel dicant, cuius è Cœlitibus auxilium clariùs publica, privatavè auctoritate imploratur?

92. Idem, quod in toto Ordine Carmelitarum, fit Vngariæ in Ecclesia Agriẽsi, vt legitur in Breuiario impresso anno 1514. vbi antiphona ad Benedictus pro Sanctissimo Elia hæc est: *Cælestis lætitiæ fac nos, quæsumus, participes tuis Sanctis precibus, &c.* Et ad Magnificat: *Vatum summe :: nos ad summa trahe post te superna gratia.* Et oratio continet, quæ sequuntur: *Deus, qui Beatum Eliam Prophetam variis virtutibus decoratum :::: tribue fidelibus tuis ipsius meritis adiuvari, & patrociniis communiri.*

93. Græcorum menologium hanc solicitudinem protegendi in Magno Elia

Elia supponit, & omnibus eum invocantibus præsto adesse, fatetur hymno sequenti.

Propheta Christi præco,
Tu nũquã â sede Maiestatis abiũgeris,
Et singulis ægrotãtibus præsẽs ades,
In Ecclesiis fũdẽs pro õnibus preces,
Orbi terrarum beneficia tribuis,
Et laudibus vbique celebraris.

Quæ abs dubio precipua sunt pro stabilienda nostra conclusione, eòque ipsorum Græcorum Ecclesia magnum Eliam colit, diem illi sacrans, in quo ab operibus servilibus omnes abstinent.

97. Hunc morem invocandi M. Eliam viguisse ab antiquissimis temporibus constat ex testimoniis fide dignis. Videatur Genebr. lib. 1. Cronog. in Ior. Reg. Isr. qui ex antiquissimis aliis auctoribus refert, erectum, consecratumque fuisse Templum in honorem Sanctissimi nostri Patriarchæ in monte Carmelo ab eius discipulis, ipsum mõtem incolentibus; quod factum, ait, statim post raptum ipsius. Similiter S. Helena Imperatrix inter alia suæ pietatis, & munificentiæ opera, quæ in Palestina fecit, duo Templa in honorem magni Eliæ construxit; vnum in dicto monte Carmelo, de quo Niceph. lib. 8. cap. 30. aliud in mõte Thabor, vbi in maiestate coram Domino visus est, vt refert Adricom. in tribu Zabulon. His addere possem ferè innumera alia Templa iam â pricis sæculis in honorem huius mirabilis Viri consecrata, & alia suæ protectionis monumenta, quæ sciens, prudensque prætereo; quia dicta datam resolutionem affatim fundant.

98. Non tamen omittam reflexionem non invenustam supra id, quod num. 91. dictum est. Rati sunt, qui Numen ê patibulo pendens blasphemabant, ipsum Thesbitem magnum invocasse, ad ipsiusque patrocinium in angustiis impetrando recurrisse; dum dixit querula voce: *Eli, eli lamma sabathani?* Hi, qui iudicarunt Eliam invocatum fuere; ait ibi D. Thom. milites Romani, qui cùm audissent â Iudæis maximũ Thesbitẽ invocãtibus præsto adesse, vtpotè virtute potentem, & suæ gentis piissimum Protectorem, ob quod illum cordicitus venerantur: propterea milites illi exteri; eòque illius gentis linguam ignorantes, *Eli, Eli* audientes, Eliam invocatum putavere. Et curiosi volentes experiri, an ea, quæ de Eliano auxilio â Iudæis inaudierant, vera forent, commilitoni, offerenti spongiam aceto plenam, vt Dominus patiens citiùs moreretur, dixere: *Sine, videamus, an veniat Elias liberans eum.* Sic verba intelligit Theophilactus in Matth. dicens: *Acetum Christo in potum dabant, vt moreretur, priùs quàm veniret Elias*: (vide quàm alta de Eliæ invocatione conceperant) *vnde alii dicunt; sine, videamus, an veniat Elias: hoc est: sine eum, non facias mori, vt sciamus, an iuvetur ab Elia.*

Pulchrè cõsonat D. Marcus cap. 15. dũ hoc ipsum referens ait: *Sinite, videamus, si veniat Elias ad deponendum eum. Sinite,* ait Marcus, & *sine* in singulari Matthæus, non est inter vtrumque dissentio; sed magna veritatis assertæ confirmatio. Quippe militi acetum propinanti dixere alii: *sine &c.* hoc est, vt ex Theophilact. vidimus, siste paululùm, nec mortem acceleres, vt videamus, si vera sunt, quæ de isto, interpellato â Iudæis inaudivimus. Ad hos ergo sic loquentes respondet miles ille, *sinite, &c.* hoc est, ait Franciscus Lucas, nè me inceptum desinere iubeatis, quia si vultis videre, si vera sunt, quæ audistis, nullo aptiori modo nanciscemini: nam si Elias invocatus adest, vt audivimus; quo magis periculum vrgeat, citiùs veniet: rumpet enim moras, si, in mora periculum adesse, contempletur: Vnde hoc eodem aceto, & Eliam invocanti mortem velotiorem paro, & ipsi invocato Eliæ efficax calcar adhibeo: sicque quantotiùs experiemur, an dicere possimus: sicut â Iudæis de Eliæ protectione in civitate audivimus, sic in hoc monte videmus.

Quomodocumque autem intelligas; quæ adduximus, Eliæ patrocinium vividè commendant: Vnde deducitur, invocari posse Sãctissimum Patriarcham, ac de facto â valde multis invocari.

Vt

§. III. *Aliter vera resolutio probatur.*

99. VT autem conclusionem nostram ex D. Thoma probemus, duximus præmittenda, quæ idem Angel. Doctor docet loco sæpius citato ex 4. sent. vbi quæstiunc. 2. negans Animas Purgatorii invocari posse, ait ad 2. argumentum: *Quòd quamvis illi, qui sunt in Purgatorio, sint in maiori securitate, quàm nos; tamen sunt in maiori afflictione, & iterum non sunt in statu merendi; & ideò magis indigent, vt pro eis oretur, quàm quòd ipsi orent.* Similiter secunda secundæ q. 83. art. 11. ad 3. ait: *Quòd illi, qui sunt in Purgatorio, etsi sint superiores nobis propter impeccabilitatem; sunt tamen inferiores quantùm ad pœnas, quas patiuntur; & secundùm hoc non sunt in statu orandi; sed magis, vt pro eis oretur.* Quæ omnia, licèt suprà allata sint, modò refricare volui; vt ex iis observes plura: *Primum*: Quòd in Purgatorio existentes sunt nobis superiores; quia habent gratiam inamissibiliter. *Secundum*: Quòd sunt nobis inferiores; quia sunt in summa afflictione. *Tertium*: Quòd non merentur: *Quartum*: Quòd ad eos non oramus; quin potiùs oramus pro eis: quia in doctrina D. Thomæ, vt ex suprà dictis patet, non est eiusdem orare, & orari; hoc est, quòd aliquis oret alium, cuius orationibus eget, & quòd simul ab ipso oretur: vnde ille, pro quo oratur, non orat. Ex his ergo probatur sic nostra conclusio.

100. Si existentes in Purgatorio vnirent cum inamissibilitate gratiæ, quòd non affligerentur, vt rei, vtique invocari possent: sed magnus Elias vnit cum inamissibilitate gratiæ Paradisi delicias, vbi non vt reus punitur; sed vt amicus deliciatur: ergo orari potest. Consequentia bona est, nec de minore potest aliquis dubitare. Maior verò est D. Thomæ locis modò adductis. Et insuper suadetur; Si existentes in Purgatorio essent nobis non solùm quoad impeccabilitatem; sed etiã quoad alia, superiores, possent â nobis orari; siquidem tunc casus nostris orationibus non indigerent: sed si vnirent cum in amissibilitate gratiæ, quòd non affligerentur vt rei, essent nobis quoad omnia superiores: ergo illos orare possemus.

101. Confirmatur: Eò ad existentes in Purgatorio non oramus, quia oramus pro eis; & non est prudentia petere ab indigente: atqui pro magno Elia non oramus: ergo ad ipsum orare valemus. Maior est D. Thomæ præcitati. Minor verò inde patet, quia magnus Elias est nobis in omnibus superior. Primò: Quia est in deliciarum Paradiso, liber ab huius sæculi miseriis. Secundò; Quia est confirmatus in gratia, eiusque conversatio est cum Cœlitibus. Deinde consequẽtia nota videtur: Nõ enim datur status medius inter orare, & orari in regia gratiæ: quia si subiectum indiget orationibus ab ipsi subveniente non oratur: Si verò aliorum orationibus ob sui status superioritatem non indiget, pro aliis orat; maximè si ab ipsis oretur; nè in vanum Dei gratiam recepisse, convincatur.

102. Iterum probatur conclusio alio discursu, quo precedens firmatur: Sancti, qui in Limbo fuere, poterant orari: ergo potiori iure potest orari magnus Elias, qui est in deliciarum Paradiso. Patet consequentia argumento â minori ad maius, quo vtitur Div. Thom. cit. art. 11. vt probet, Sanctos in patria existentes orare; quia videlicet Sancti, qui in Limbo erant, pro suis orabant. Antecedens verò probatur primò: Quia docetur ab illo, qui nobis contrariatur. Probatur secundò: Quia etiam docetur apud Iob, cap. 5. vbi dicitur: *Voca ergo, si est, qui tibi respondeat, & ad aliquem Sanctorum convertere.* Vbi sermonem esse de Sanctis in Limbo existentibus, exinde constat, quòd tunc temporis nemo Sanctorum Curiam Cœlestem inhabitabat; quia ad hæc ianuæ eius clausæ erant: eòque de existentibus in Limbo intelligitur frequenter; vel ab Adversario, locus iste; vnde Raphael de la Thorre ad cit. art. 11. D. Thomæ disp. 5. num. 9. ait; ibi fieri petitionem *ab existentibus in Limbo, qui cognita petitione Iobi per ministerium*

rium Angelorum possent eum iuvare orationibus. Non posset hic auctor, nec alius Thomista posset, sic Iobum non intelligere; cùm in hoc sensu explicetur â D. Thoma ibi hisce verbis: *Ad aliquem Sáctorum convertere*: nunc Doctor Angel. vt *eo mediante huius rei veritatem à Deo cognoscere posʃis*, vbi expressissimè loquitur de invocatione patrocinii eorum, qui in Limbo morabantur; quia, vt dictum est, adhuc Sancti non erant in Cœlo: ergo verum est antec. Vt hanc rationem penitùs calleas, & ab obiectionibus vindices, memento eorum, quæ diximus disp. 4. q. 3. præcipuè toto §. 2.

103. Denique probatur conclusio aliis rationibus, quas indigitare sufficiat; earum enim fundamenta iacta in antecedentibus sunt. Earum prima est. Sanctus, quem Ecclesia invocandum proponit, invocari potest: Parentem Eliam proponit nobis Ecclesia invocandum, vt constat ex dictis toto §. 2. ergo invocari potest.

104. Secunda ratio est: Ille, qui de facto tam oratione publica, quàm privata oratur, orari potest; proceditur enim de actu ad potentiam: Parens Elias de facto oratur oratione publica, & privata: ergo orari potest. Minor patet tum ex dictis cit. §. 2. Tum ex nostro Philippo â Sanctissima Trinitate, & ex propugnaculo Eliæ lib. 3. tit. 2. cap. 2. art. 3. vbi plura sunt, quæ illius minoris veritatem ostendunt.

105. Tertia ratio est: Sáctus sciens nostras calamitates, easque volens, & potens sublevare, potest orari: magnus Elias scit nostras calamitates, vt patet ex num. 93. & ex toto §. 1. & insuper vult, potestque nobis subvenire, vt Adversarius non negat, & insuper constat ex locis modò cit. Ergo potest orari.

§. IV. *Argumenta.*

106. Contra nostram conclusionem opinatur Magister Raphaei de la Torre 2. 2. quæst. 83. art. 4. disp. 5. in fine, pro quo arguitur primò auctorit. D. Thomæ dicentis art. cit. ex sent. quæstiunc. 2: *Nihil petitur ab aliquo, qui non habet: vnde cùm beata vita sit, quæ in orando petitur, ad illos solos dirigi potest, qui beatam vitam habent, non autem ad illos, qui in Mundo sunt*: ergo cùm Parens Elias non habeat beatam vitam, non potest orari.

107. Vt hic textus explicetur, scite debes: Quòd vel in illo comprehendit D. Thomas nostrũ eximium Thesbitem, vel non? Si non: Ergo malè contra nos affertur. Si sic: rogo: cum quibus illum accenset, cum habẽtibus beatam vitam; vel cum illis, qui sunt in hoc Mundo? Si primum asseras; te ipsum condemnas. Si secundum; falsum promis; quia illa clausula *ad illos, qui sunt in Mundo*, solùm comprehendit in hoc Mundo viventes, nobiscumque conversantes: quod patet primò ex communi modo loquendi; non enim in hoc Mundo esse dicuntur, qui iam extra hanc nostram vivendi rationem commorantur: sive beentur in Cœlo; sive plectanur in Baratro, sive purgentur in Purgatorio, sive carcerentur in Limbo; sive in Paradiso delicientur. Secundò: Quia post illa verba addit Sanctus Thomas: *Neque ad illos, qui in Purgatorio sunt*: Vnde sicut in illa particula, seu clausula, *qui sunt in hoc Mundo*, non comprehenduntur existentes in Purgatorio; aliter superfluè adderet illa alia verba D. Thom. ita in ipsa clausula non comprehenditur Elias. Tertiò: Quia evidenter se explicat D. Thomas inibi addens: *Quamvis ad illos, qui in Mundo sunt, supplicatio, vel petitio aliqua fieri posʃit.* Constat autem supplicationem, vel petitionem non fieri nisi ad eos, quibus cum verbaliter, & præsentialiter tractamus, vtì docet suprà citatus Abulensis. Quarè sicut per ly *in Mundo* non intelliguntur existentes in Purgatorio; & ideò addi debuit: sic non intelliguntur existentes in Limbo; aut in Paradiso: Omnes enim isti iam non sunt *in Mundo* propter dicta.

108. Secundò scire debes: Quòd gratia, vel est amissibilis, vel inamissibilis. Gratia amissibilis non potest dici pro-

propriè beata vita seu gloria: quia non dicit cum illa infallibilem coniunctionem. Ast gratia inamissibilis, propter coniunctionem infallibilem, quam cum gloria dicit, iã dicitur vita beata. Quòd autem D. Thomas nomine beatæ vitæ non intelligat præcisè ipsam gloriam, quæ gratiam habentibus datur; inde patet, quòd asserat beatã vitam esse, quod peti in oratione debet: cùm art. 4. q. 83. ex 22. doceat: *Quòd omnes orationes nostræ ordinari debent ad gratiam, & gloriam consequendam.* Vnde nomine beatæ vitæ comprehenditur in præsenti tam ipsa gloria, quàm gratia, media qua consequitur; quæ sanè est gratia inamissibilis, siue hanc inamissibilitatem habeat â dono cõfirmationis, siue aliunde; quod nostra non refert. Subiectum gratiam amissibilem habens; vel de cuius inamissibilitate nobis non constat, non oratur; quia illa gratia non eximitur â Mundo: hoc est, â modo communi Mundi: si autem de eius inamissibilitate nobis constet, iam tunc dicitur cum proptierate vita æterna, ob coniunctionem cum gloria; & insuper illam habentem facit dignum, vt invocetur. Quod patet:

Quia Sanctissimæ Deiparæ adhuc inter nos viventi constructum est â D. Iacobo, Templum Cesar-augustæ. Similiter Fabinianus in Gallia aliud Tẽplum erexit in honorem Principis Apostolorum viventis adhuc, de quo videri potest Canisius de B. Virg. lib. 2. cap. 23. Et Insignis Lezana noster in Consiliis Cõsil. 3. n. 114. qui plura circa hæc adducit. Hinc ad propositum argumẽtum

109. Respondetur primò: D. Thomam non comprehendisse illis suis verbis magnum Eliam: quod patet tum â simili: tum â ratione. A simili quidem: Quia etiam non comprehendit Patres in Limbo existentes, ad quos orari posse constat ex iis, quæ num. 103. nobis dixit Angel. Doctor.

110. Nec dicas: Patres illos non esse in Mundo, ex quo mortui sunt; quod cùm Eliæ non acciderit: est enim vivus; propterea cum illis æquiparari non potest. Nam contra est: quòd in ipsis verbis D. Thom. non comprehenduntur B. Virgo, nec Apostolorum Princeps, quibus viventibus, vt dictum est, Templa consecrata fuere, & in eis, cultu publico celebrabantur: ergo quòd sit vel non sit mortuus Elias, nihil facit. Adde: Quòd raptus fuit idẽ Eliæ, quòd aliis mors, vt opinio adversa fatetur; vnde nec hoc ipsi deficit, vt possit, aliis illis Patribus æquiparari. Quarè sicut textus oppositus non comprehendit Patres in Limbo existentes, qui certè mortui erant; nec Beatissimam Virginem, ac D. Petrum, adhuc superstites: sic non comprehendit Eliam, qui mortuus, & vivus est; atque adeò convenit cum omnibus illis: cum existentibus in Limbo; quia civiliter est mortuus; cum Beatissima Virgine; quia realiter est vivus.

111. Secundò respondetur: Quòd si in verbis D. Thomæ comprehenditur Elias, pertinet ad habentes beatam vitam, quam licèt in se ipsa non habeat; habet tamen illam in securitate, quam de illa possidet, ob infallibilem connexionem, quã dicit gratia illum decorans cũ gloria, de quo videatur Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 56. sect. 1. Quãobrem illa gratia potest ob dicta dici beata vita.

112. Adde: D. Thomam resolvere in dicta quæstiunc. non esse orandos eos, pro quibus oratur, vt patet ex argumento *sed contra*, Vnde cùm pro magno Elia non oretur, vt de se notum est: planè infertur, vel quòd Elias non comprehenditur iis verbis: vel quòd, si comprehenditur, pertinet ad habentes beatam vitam, tamquàm vitæ æternæ candidatum, vt illum nominat Tertul. de Resurrect. carn. cap. 58.

113. Adde secundò: Nonnullos Doctores, Patresque sentire D. Ioãnem Euangelistam adhuc vivere, quæ opinio fundatur iis verbis Christi Dom. relatis ab eodem Ioanne cap. 21. v. 22. *Sic eum volo manere donec veniam.* Vbi D. Thomas ait: *Quidam autem dicunt, quòd sepulchrum vivens intravit, & Divina virtute exivit translatus ad locũ Henoch, & Eliæ: vbi reservatur vsque ad finem Mundi.* Nunc ergo supposita probabilitate huius opinionis, qualis talis proba-

bilitas fuerit, quid dicet Adversarius ad textum D. Thom. quem nobis opponit? Sanè aliquo ex modis dictis illum explicabit; vel aliis profundioribus; ast qui semper nostram conclusionem tueantur. Itidem permissa probabilitate opinionis præiactæ, quid dicet Adversarius de Ecclesia protectionem, & intercessionem Sanctissimi Euangelistæ postulante, Tēpla, & Altaria in ipsius honorem constituente, aliaque huiusmodi faciente, quæ videmus, quæ audimus, quæ perspicimus, quæ manus nostræ contrectant de cultu erga Verbi dilectum? Quidquid ad hoc dicat, dicimus nos ad omnia, quæ nobis opponit, vt nostri Patriarchæ protectionem oppugnet. Quarè semper, amabo te, huius exemplaris memento, & non videbis Adversarii telum, quod illo non protegetur.

114. Adde vltimò: Non deesse Auctores asserentes magnum Eliam frui visione beatifica, de quo vide historiam propheticam lib. 1. cap. 28. num. 7. quod licèt positivè negemus, indigitare voluimus; vt cognoscat sententia opposita, quòd omnia, quibus arietare satagit, Eliam orari posse, cerea sunt, quæ calore huius lucidissimi solis evanescunt.

115. Arguitur secundò: Patres, qui in Limbo fuere, non invocabātur, dum Limbum inhabitabant: ergo nec Elias invocari potest. Antec. probat Magister Torre: Quia non legitur, vbi dicatur, *Abraham, Isaac, &c. orate pro nobis, sicut facimus modò Christiani dicentes: Sancte Petre, &c. orate pro nobis.* Consequentia verò probatur: Quia omne id, quod in Elia invenitur, vt adstruamus eum invocandum, inventum est in illis Patribus; quippe erant Dei amici, & gratia inamissibili ornati: sed licèt his fulgerent; non invocabantur: ergo.

116. Confirmatur: Maius fundamentum erat in illis Patribus, vt invocarentur, quàm in Elia: & tamen non invocabantur: ergo neque Elias. Probatur maior: Ii enim Patres iam erant extra statum viæ, nec ad illum erant redituri; quod Elias non habet: siquidem adhuc mortis tributum non solvit, & ad nos iterum redditurus est: ergo tenet maior.

117. Ad hoc argumentum, in quo fundatur datus Magister, vt orationes nostras ab Aris Eliæ expellat, multipliciter respondetur. Primò: Dissolvitur plenè; si respondeas iuxta dicta numeri 114. Secundò: Dissolvitur; si respondeas ea, quæ diximus num. 113. Ast respondetur tertiò dato transeat ad antecedens: negando consequentiam, ob duplex discrimen. Primum est: Quòd illi Patres sua culpa, quam â suo capite contraxerant, detinebantur, nè Deum viderent: atque adeò, quòd non essent idonei, vt invocari possent, nō in Deum; sed in eos, qui peccaverant, refferri debet; sicut & quòd gloria tunc eis interdiceretur, in ipsos revocabatur. Elias nō retardatur ab ingressu in gloriam sua culpa. Imò culpa nō est, quòd gloriā non ingrediatur; sed privilegiū, & quidem ingens: siquidem reservatur in statu felicissimo; merita accumulans, quibus affatim, tempore â Patre prædefinito, beetur; vnde conferre in hoc existentes in Limbo cum magno Elia, est conferre pœnam, qua nulla maior, cum gloria singularissima.

118. Secundum discrimen est ad hominem contra ipsum Magistrum: eò enim negat illorum Sanctorum invocationem; quia non legit eos invocatos: sed Elias legitur invocatus sub illa ipsissima forma, quam ipse petit; dicimus enim in Litaniis: *Sancte Pater Elia, ora pro nobis.* Et in confessione dicimus: *Ideò precor Beatam MARIAM semper Virginem:: Beatum Patrem nostrum Eliam, &c.* Et in officio omnium Sanctorum nostri ordinis dicimus post primam lectionem hoc resp. *Sancte Propheta Dei Elia Carmelitarum Dux, & Pater, intercede pro nostra, omniumque salute,* & in officio sepulturæ dicimus: *Satisfaciat tibi, quæsumus, Domine Deus noster, pro anima, &c. Sancta Dei genitricis, semperque Virginis MARIÆ, & Beati Patris nostri Eliæ, omniumque Sanctorum oratio.* Quòd si parva, aut pauca sunt ista, adeat §. 2. huius quæst. & videbit; si magnus Elias in-

invocatur, tam privatè, quàm publicè, tam â propriis, quàm ab extraneis. Insuper adeat N.Philipp. â Sma. Trinitate cit. Et videbit Orientales, nedũ Christianos, & Iudeos; verũ etiã Mahometanos; & Gentiles maximum Thesbitem invocantes; imò & cavernam, quam in mõte Carmelo inhabitavit, voti causa invisentes: quod omne ipse citatus Auctor se audivisse testatur per duodecim ferè annos, quibus in Oriente commoratus est.

119. Quartò denique respondetur ad præfatum argumentum negando antecedens: Patres enim illi in Limbo existentes invocabantur â superstitibus. Quòd autem sub illa forma, quam Magister Torre vult, non invocarentur, fateor: cùm tunc temporis non essent adhuc institutæ Litaniæ. Quòd autem orarentur; vel â damnatis discimus: Quia Dives epulo in Inferno positus Abrahamum invocavit; nedum vt intercederet, verùm etiam vt imperaret.

120. Dicere verò cum præfato Magistro: Abraham cognovisse ex speciali dispensatione Dei orationem divitis invocantis; non aliter nisi ex tali dispensatione cognoscendam; vel quòd si sine speciali dispensatione cognoverit divitem orantem; non possunt tamen sine illa dispensatione cognoscere existentes in Limbo vivorum orationes: quia ex Augustino lib. de Cura pro mortuis, *nesciunt mortui, quid agant vivi.*

121. Hoc certè valde frivolum est, tum absolutè: Tum ad hominem contra ipsum Auctorem. Vnde facit contra datam solutionem primò: Quia nos in præsenti supponimus cum eodem Auctore loco sæpiùs citato ex 2. 2. art. 4. disp. 3. num. 4. Nec magnum Eliam, nec animas separatas cognoscere naturali cognitione nostras orationes, maximè purè internas, & ea, quæ nostræ libertatis sunt: quod adeò verum est, vt nec Beati hæc naturali cognitione cognoscunt; sed quæ ex dictis cognoscunt, Beati in Verbo vident; aliæ autem animæ separatæ hæc cognoscunt, vel per specialem Dei revelationem immediatè factam; vel ministerio Angelorum; vel aliarum animarum illuc de novo euntium relatione; vel aliis modis, quibus Deum hoc disponere posse, non est negandum. Et quod ad nostrum Eliam pertinet, fatemur dicta, aliaque; non cognoscere naturali cognitione; sed non ob hoc ea dicendus est ignorare: cognoscit quidem, & hoc plurimis mediis, quorum aliqua ponit S. Thom. 1. p. quæst. 89. ad 1. Alia alii assignant. Dicamus aliqua.

122. Primò enim cognoscit hæc magnus Elias in Verbo; si verum est, quod retulimus numero 114. *Secundò* cognoscit eo modo, quo D. Ioannes Euangelista, permissa probabilitate opinionis num. 113. positæ. *Tertiò* cognoscit ex specialissimo privilegio ad instar Angelorum ea, quæ ad ipsum cognoscenda diriguntur. Sic Leonardus Marius in Gen. cap. 5. *Quartò* cognoscit hæc; quia tempore raptus habuit â Deo species vniversalissimas, & perfectissimas; vel ipse Deus speciali modo species præexistentes tunc coordinavit; vel nunc cum illis concurrit; ita vt quovis ex his modis eæ species omnia, quæ ad Eliam diriguntur, repræsentent. Vide N. Philippum ad 1. *Quintò* cognoscit per Dei revelationem. *Sextò* ministerio Angelorum. Sic D. Thomas laudatus. Quem modum etiam multi alii assignant, quos inter eminent Sapiẽtissimus; Venerabilisque Maluenda lib. 9. de Antichristo cap. 12. vbi ait: Eliam *frui frequenter colloquiis Angelorum: Divinis imbui revelationibus.* Et Pater Suarez tom. 2. in 3. p. dis. 55. sect. 1. Sanchez in 4. Reg. cap. 2. *Septimò* denique cognoscit; quia terram deambulare, & quæ apud nos aguntur, audire; videreque, valde credibile est. Sic historia Prophetica lib. 1. cap. 29. num. 6. Ex his ergo modis eligat Raphael de la Torre, quem voluerit, & illo sciat magnum Eliã nostras orationes audire; atque adeò posse orari. Similiter Patres in Limbo existentes potuerunt mortalium deprecationes audire: semper tamen verum est, cognitionem non esse naturalem, eòque extra chorum agit

Torre, dum ait, speciali Dei dispensatione cognouisse Abraham diuitis petitionem: sine hac enim nec Patres illos cognoscere fatemur. Quod hinc patet. &

123. Contra secūdò: Quia si Deus vtitur illa dispensatione, vt damnatus exaudiatur; cur non illa vteretur, vt exaudiātur afflicti in Beatitudinem euntes? Illam verò auctoritatem Augustini ex lib. de cura pro mortuis debuisset supprimere Torre. Tum quia illam ipse explicat de cognitione naturali, dicens loco ad num. 121. citato num. 7. *Intelligendus est Augustinus de cognitione naturali; non verò de cognitione beatifica; aut per reuelationem.* Et post pauca addit cum Sixto Senens. *Augustinum illa ferè omnia, quæ dixit in illo libro de Cura pro mortuis, dixisse dubitando, & recitando; quia fortè tunc illa res non erat illi adeò cognita. Et hæc est expressa mens D. Thomæ 1. p. quæst. 89. art. 8.* Si ergo sic explicat Augustinum, & ex Angelic. Doctore explicationem transcribit: vt quid nobis opponit Augustinum, nouissimè â se ipso cum D. Thoma explanatum.

124. Contra tertiò: Quia dicere Patres in Limbo existentes non inuocari, malè cohæret cum Sacra Scriptura dicente 5. Iob verba, quæ dedimus numero 103. quæ D. Thom. inibi adductus explicat de auxilio, quod viui petiīt *ab existentibus in Limbo, qui cognita petitione Iobi per ministeriū Angelorum possent eum iuuare orationibus*, vt ibi nobis dicit Torre: ergo non tenet illa disparitas animarum separatarum inter se ex vna parte, & viuorū ad illas ex alia.

125. Contra quartò: Quia licèt non esset medium, quo viuorum orationes peruenirent ad existentes in Limbo, adhuc isti poterant orari: ergo ruit data solutio. Antecedens probatur primò ex dictis disp. 4. quæst. 3. vbi vidimus, sufficere notitiam generalem tum orationum, tum illorum eas fundentium ob aliquas oppressiones, quibus grauantur; vt animæ separatæ pro superstitibus orent; quod dictus Magister concedit: ergo non est cur existentes in Limbo non inuocarentur; vt sic subuenirent eorum auxilium postulantibus; sint, qui fuerint: hoc enim Deus scit, quod, & non aliud, requiritur. Videantur dicta loco citato.

Probatur secundò antecedens: Quia expressè docetur â D. Thoma loco citato ex 1. p. ad 1. vbi ait: *Ad primum dicendum, quòd animæ mortuorum possunt habere curam de rebus viuentium; etsi ignorent eorum statum; sicut nos habemus de mortuis, eis suffragia impendendo, quamuis eorum statum ignoremus:* Ergo sicut nos suffragia impendimus pro animabus patientibus; ita existentes in Limbo orabant pro ipsos inuocantibus.

Ad confirmationem ex num. 116. negetur maior, quam probatio non euincit. Siue enim Elias sit, vel non sit viator, nihil refert, vt oretur. Quia ratio, propter quam constituitur capax terminandi orationem, est eius perfectissima inamissibilis Sanctitas, quæ illum inducit, vt res nostras curet, vt subueniat, prout num. 88. vidimus ex Cornel. conferente in hoc magnum Eliam cum Sanctis iam regnantibus. Vnde sicut Beati, nedum nobis subuenire possunt, sed re ipsa opitulantur, ob quod inuocātur â nobis: similiter magnus noster Elias, & potest inuocari, & inuocatur de facto, vt ex hactenus dictis constat.

126. Dices cum eodem Cornelio 5. Genes. Eliam nunc neminem colere, & inuocare: ergo quamquàm possit inuocari, non tamen de facto inuocatur.

Respondetur: Mirabile quidem esse virum piissimum, & doctissimum, præsertim in historia Ecclesiast. qua abundant sua scripta, rem latere triuiis notam, & tonstrinis. Verùm in euidenti hac materia bonus iste Homerus dormitauit.

DIS-

DISPVTATIO SEXTA.

De iis, pro quibus orare possumus.

VIdimus in anteactis disputationibus, qui fundere orationem possunt, & ad quos potest dirigi oratio nostra. Superest, vt modò videamus, pro quibus orare possumus ad perfectum complementum huius nostri primi prædicabilis. Gravissima dubia continet præsens disputatio, illaque suo doctrinali modo versant nostri Theologi Mystici, de quibus non pauca eumdem stylum insequentes diximus tomo 1. in 1. parte. Nunc verò selectiora disputamus in sequentibus quæstionibus.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm possimus à Deo petere gloriam essentialem Beatorum?

SI gloriam essentialem Beatorum postulare possumus, pro ipsis orare posse, non est dubium. Vnde, vt videamus, an pro Sanctis orare possimus, incipimus ab ipsorum essentiali gloria, qua felices illi beantur.

§. I. *Nonnullis præmissis referuntur sententiæ, & ponitur nostra assertio.*

1. FElices illi eum Christo regnantes sumi possunt, vel quoad Beatitudinem essentialem, qua beantur, vel quoad accidentalem felicitatem, qua fruuntur. Quid sit Beatitudo essentialis, & quid accidentalis? Vanum foret in præsenti edisserere; cùm res sit ex ipsis terminis nota. Modò loquimur de Beatitudine essentiali, de accidētali autem quæstione sequēti disputabimus.

2. Scias tamen primò, Beatitudinem essentialem posse bifariam considerari: Primò vt possessam, secundò, vt continuandam. Primo modo dicit se ipsam vt modò habitam; secundo autem modo dicit se ipsam vt continuandam in futuro.

3. Scias etiam, Beatos pro se ipsis orare: Quippe ex pluribus Scripturis constat, ipsos plurima petere. Petunt enim Divini nominis exaltationem: petunt suorum corporum glorificationem: petunt numeri Prædestinatorum impletionem: petunt denique pro fratribus suis absentibus, vt vidimus disputatione 4. tota quæstione 2. Nec, dum audis Sanctos pro se ipsis orare, vnumquemque pro se solùm orare intelligas: siquidem orat vnusquisque pro se, & etiā pro aliis eiusdē felicitatis consortibus, vti cum Divo Gregorio Nisseno diximus disputatione 5. num. 68.

Ad hunc ergo modum dubitari potest: An etiam nos exules pro Beatis orare valeamus? Et non loquimur de oratione impropriè tali: sic enim certissimū est, quòd possumus gratias agere Domino Deo nostro pro gloria, qua suos illos milites fidelissimos coronat. Loquimur de oratione, prout est petitio, tenditque ad obtinendum desiderata.

4. His præmissis circa præsens quæsitum est triplex sententia: Prima tenet Beatitudinem essentialem Sanctorum posse à nobis peti; imò & ab ipsis. Ad hoc enim sufficit prioritas naturæ, quam comitatur quædam Logica futuritio, qua salvari cōceptum desiderii, &c, quod magis est, spei Theologicæ, cōminiscitur. De quo §. sequenti aliquid dicemus. Istam sententiam, eiusque Auctores videre poteris apud nostros Salmāticenses, tractatu 18. disputatione 3. dub. 2.

5. Secunda sententia docet, quòd quamvis non possimus orare pro gloria

ria essentiali Beatorum, vt possessa, possumus tamen illam, vt continuandam petere: Quia cùm prout sic sit futura, peti potest. Ita opinatur Alensis 4. p. quæst. 26. membro 3. articulo 4. §. 2. ait enim quòd Beati petunt â Deo continuationem suæ Beatitudinis; atq̃ adeò hoc ipsum possumus ipsis petere & nos.

6. Tertia sententia affirmat, imprudens omnino esse, orare pro gloria essentiali Beatorum: Quia cùm iam sint in eius felicissima possessione non potest peti. Sic communissimè sentiunt Theologi, quos proinde superfluum est nominare. Cum quibus sentimus, eorumque sententia est nostra resolutio, quæ

7. Probatur sic: Omni certitudine scimus Beatos esse in possessione suæ gloriæ essentialis: ergo sive indigeant, sive non indigeant nostris orationibus ad alia; pro ipsorum tamen gloria essentiali orare non possumus. Antecedens est omnino certum ex ipsis terminis; per Beatos enim eos intelligimus, qui sunt in possessione supernæ felicitatis. Et consequentia probatur: Nam oratio terminatur ad obtinendum id, quod desideratur; ideòque dicitur, *desiderii interpres*: sed non possumus desiderare gloriam essentialem Beatis: ergo nec illam â Deo petere. Cætera constant. Et minor probatur: Nam desiderium respicit rem desideratam vt absentem, & non possessam: ergo cùm certissimè sciamus, gloriam essentialem non esse absentem, sed possideri á Beatis, illam ipsis desiderare non possumus.

8. Confirmatur: Quia nostra *oratio procedit ex virtute spei, secundum illud Psalm. 36. Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet*, vt dicitur apud nostros Salmanticenses tract. 18. disp. 3. dub. 2. num. 33. sed non possumus sperare Beatis gloriam essentialem: ergo nec illam â Deo petere possumus. Probatur minor ex ad Romanos 8. vbi dicitur: *Spes, quæ videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat?* Ergo cum evidentia, quam habemus, de possessione gloriæ essentialis in Beatis, non possumus illam ipsis sperare. Probatur secundò: Spes respicit bonum arduum, futurum, consequi possibile; & quocumq̃ ex his deficiente; spes non remanet: sed gloria essentialis, licèt sit bona Beatis, non est ardua; quia superatis difficultatibus arduitas evanescit: nec est futura, vt supponimus: ergo, &c. Omnia certa sunt, & maior quoad 2. part. est Divi Thomæ in disp. de spe. art. 4. vbi ait: *Sublato principali obiecto alicuius habitus, non potest remanere habitus. Spei autem obiectum, si spes absolutè consideretur, est bonum arduum, futurum, possibile, vt supra dictum est. Vnde si cesset aliquid esse bonum, vel esse futurum, vel esse arduum, vel esse possibile, cessat spes.*

Probatur tertiò illa minor: Si possemus sperare Beatis gloriam essentialem; etiam illi possent sibi ipsis talem Beatitudinem sperare: Beatos implicat spem habere circa suam essentialem Beatitudinem: ergo, &c. Maior certa est; probatur minor: Tum quia in Beatis non datur virtus spei, nec dari potest, vt docet Divus Thomas loco citato, & in 3. dist. 26. quæst. 2. art. 5. quæstiunc. 2. & in 2. 2. quæst. 18. art. 2. & 1. 2. quæst. 67. art. 4. quem sequuntur communiter Theologi, de quo videri possunt nostri Salmanticenses ad locum citatum ex 2. 2. Tum etiam, quia licèt concederetur spes in Beatis, nullum actum haberet, sed precisè esset ad ornatum, vt tenent pauci aliqui Theologi. Tum denique, quia etsi habitum, & actum spei dari in Patria diceremus, vt tenent aliqui, hoc tamen non esset respectu beatitudinis essentialis: ex quo enim illam possident Beati, sperare non possunt, sicut nec desiderare ob ea, quæ nuper dicebamus, & plura alia, quæ apud laudatos Salmant. videri possunt. Qua in re multùm vrget dictum Apostoli paulò ante memorati: *Spes, quæ videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat?*

9. Confirmatur secundò ex modò dictis: Beati non petunt â Deo suam essentialem Beatitudinem: ergo nec nos illam ipsis possumus postulare. Antecedens est certum, quia est prorsus super-

flu-

ſuum petere id, quod iam habetur. Et conſequentia inde conſtat: Quia ſi aliquod motivum adeſſet, vt poſſemus petere à Deo gloriam eſſentialem Beatorum, hoc ipſum priùs ipſis conveniret: vnde priùs poſſent ipſi petere pro ſe, quàm nos pro ipſis.

§. II. *Solvuntur aliquæ obiectiones.*

10. CONtra rationem, qua noſtram cõcluſionem probavimus, eiuſque confirmationes plura obiici poſſunt, deducta ex multis opinionibus, quæ apud aliquos circumferuntur: Eò devenientes, vt non ſolùm habitum ſpei, ſed & actum ipſius compati cum ſtatu beatifico autument. Et hoc etiam reſpectu gloriæ eſſentialis, quam ſperare, atque adeò petere poſſe ex eo ſibi perſuadent, quòd, ſat eſſe, opinentur, prioritatem naturæ, quam actus orationis habet relatè ad rem deſideratam, vt hæc ſit logicè futura; vt initio quæſtionis inſinuavimus. Vnde & ſperari, & poſtulari poteſt ab ipſo poſsidente; & potiori iure, nos poſſumus illam ipſam Beatorum gloriam eſſentialem, vt futuram illa futuritione Logica conſiderare: Vnde illam ipſis poſtulare valemus.

11. Verùm quàm inane ſit hoc fundamentum perſpicuè demonſtrant noſtri Thomiſtæ, & cõmuniter alii Theologi, circa quod conſulendi ſunt Salmant. noſtri loco citato, vbi nervosè hoſce diſcurſus impugnant, & quicquid ex illis opponi poteſt contra veritatem ſtabilitam enervant. Ad illos Lectorem remittimus, & pauca, quæ rationem factam oppugnant, afferemus. Et ſanè quòd prioritas illa naturæ deſervire non poſsit, vt res præſens ſperetur, petaturque à poſsidente, non ſolùm Theologia, ſed etiam Phyloſophia docet, apud quam prioritas naturæ non eſt prioritas eſſendi; imò nec cognoſcendi vnum ſine alio: ſed eſt prioritas independentiæ: quia videlicet id, quod ea prioritate eſt prius, eſt independens ab eo relatè ad quod prius eſt. Cauſa enim actu cauſans, quia eſt independens ab effectu, quem cauſat, eſt prior illo hac naturæ prioritate: non tamen eſt ſine illo, nec ſine illo intelligitur: cùm ſit omnino impoſsibile, quod actu cauſet, & non intelligatur id, quod ab ea cauſatur. Vbi eſt ergo illa futuritio Logica, ſeu fundamentum ad illam? Quæ, etſi adeſſet, deſerviret quidem pro Logica ſolùm petitione poſſet.

12. Adde: Quòd licèt data doctrina deſervire poſſet pro inſtanti, in quo Beati intrantes in gaudium Domini ſui, ab eo gloria eſſentiali honorantur: non tamen pro tempore ſequenti, in quo ipſi, noſque cognoſcimus Beatitudinem iam adeſſe: vtì ſubtiliter obſervant laudati Salmanticenſes num. 19. §. *Tertiò reiicitur*. Quæ obſervatio, etſi non placeat Magiſtro Albend. egregia eſt, arrideretque illuſtriſsimo Palanco tract. de ſpe Theologica num. 113. vbi ab obiectionibus præfati Magiſtri Patres Salm. ſolerter vindicat. Et non habentes quid præclaro huic Theologo addere poſsimus, hac memoria in gratiam ſuæ illuſtriſsimæ ſapientiæ ſoluta, obiectiones proponimus.

13. Obiicies ergo primò: Poſſunt coexiſtere actus meritorius, & præmiũ ipſius actus: ergo poſſunt coexiſtere petitio rei, & ipſa res, quæ petitur: ergo licèt ſciamus præſentem eſſe gloriam eſſentialem Beatorum, poſſumus illam ipſis à Deo poſtulare. Hæc ſecunda conſequentia apertè ex prima deducitur, quæ etiam ex antecedenti ſequitur: Quia ſicut meritum eſt motus ad præmium, ſic etiam oratio eſt motus ad rem petitam: ergo ſi non repugnat coexiſtentia meriti, & præmii; pariter nec coexiſtentia orationis, & rei, quæ media oratione poſtulatur. Antecedens autem probatur: Tum, quia illa coexiſtentia meriti, & præmii non eſt, vnde repugnet, ob quod illam admittunt frequenter Theologi; tum etiam, quia Chriſtus Dominus meruit in inſtanti ſuæ conceptionis, & Angelus in inſtanti ſuæ creationis, & homo in eodẽ inſtãti, in quo meretur augmentum gratiæ ſæpè recipit illud, vt docent noſtri Salmanticenſes tract. 19. & tract. 16. diſp. 1.

ii. dub. 4. num. 30. tum denique, & est dictorum ratio, quia cùm motus est instantaneus, est simul cum suo termino, vt patet in generatione substantiali; & in aeris illuminatione: quippe in eodem instanti, in quo datur generatio substantialis, & aeris illuminatio, datur etiam res genita, & aer lucidus est: atqui nulla datur repugnantia in eo, quòd meritum sit motus instantaneus, vt vidimus in merito Christi, & Angelorum: ergo non adest repugnantia in coexistentia meriti, & præmii.

14. Respondetur ex nostris Salmanticensibus loco citato ex tract. 19. & ex tract. 16. num. 21. & ex præadducto illustrissimo Palanco num. 109. præmium bonorum operum esse duplex: primum est præmium omnium vltimum, quod simpliciter, & absolutè habet rationem præmii; atque adeò, & termini operis meritorii. Et hoc præmium nullum aliud est nisi visio Beatifica. Præmium secundum sunt illæ gratiæ, quibus opera salutaria remunetat indulgentissimus Deus, vt sunt augmentum gratiæ, Charitatis, & huiusmodi alia: quæ ita sunt præmium, & terminus operis salutaris præcedentis, vt simul sint motus in terminum, & præmium illud vltimum. Ad hoc enim conceduntur illæ gratiæ Iusto, vt iustificetur adhuc; nec ibi sistat; sed donec dies est operetur, eatque de virtute in virtutem, vsque dum facialiter videat omnium Dominum in Sion.

15. Inter quæ duo præmia hoc interest, quòd præmium omnium vltimum nullatenus potest coexistere cum merito. Præmium autem aliud permittit talem coexistentiam. Ratio primi ea est: Quia opus meritorium præmii vltimi regulatur per fidem, & á gratia non consummata ortum ducit, quod ei convenit ex generali ratione meriti, dicente D. Thom. 1. p. q. 62. art. 9. ad 1. *Mereri est eius, quod movetur ad finem*: quiaq́ implicat, quòd in eodem instanti cõpatiatur fides, & visio Beatifica, gratia non consũmata, & gratia consummata: proptereà non potest præmiũ vltimum ipsi merito coexistere. Mereri, ex sua intrinseca ratione, est moveri, vt ex Divo Thoma vidimus: moveri, seu ambulare, est proprium fidei, vt dicitur 2. ad Corinthios cap. 5. num. 6. *Dum sumus in corpore peregrinamur à Domino, per fidem enim ambulamus*. Vnde sicut est de intrinseca ratione meriti fides; ita repugnat ipsi coxistentia cum præmio vltimo. Tunc enim opus illud salutare eliciens peregrinaretur, & non peregrinaretur, ambularet per fidem, & visione Beatifica frueretur. Quæ omnimodam repugnantiam dicunt.

Ratio autem secundi, nempe quòd præmium non vltimum potest compati cum merito, ea est; quòd sicut meritum petit fide regulari, sic essentialiter sumptum nihil aliud est nisi obsequium præmio dignum, seu opus dignum remuneratione. Et ex vi huius nulla adhuc levissima repugnãtia adest, in eo, quòd in eodem instanti dentur opus præmio dignum, & ipsum præmium, quo dignum est illud opus. Cæterùm intra lineam præmii non vltimi dantur aliqua, quibus ob speciales rationes operis salutaris, quod meretur illa præmia, non possunt cum ipso opere compati. Talis est actus spei, & orationis: Spei quidem, quia respicit futurum, vt suprà cum D. Paulo, & Divo Thoma dicebamus. Orationis etiam, tum, quia *procedit ex virtute spei*, vt vidimus num. 8. Tum etiam; quia ipse orationis actus est *interpres desiderii*, vt dictat Angel. Doctor 2. 2. quæst. 83. art. 1. ac de intrinseca ratione desiderii est, quòd sit rei absentis, cum qua coexistere, est impossibile. Vnde sicut nullum meritum potest compati cum præmio omnium vltimo; sic nec meritum, quod de intrinseca sui ratione respicit absens, potest simul cum illo existere.

16. Hanc repugnantiam coxistentiæ orationis cum re perita angelicè docuit Divus Thomas dicta quæst. 83. art. 15. in corpore dicens: *Oratio præter effectũ spiritualis consolationis, quam præsentialiter affert, duplicem habet virtutem respectu futuri effectus, scilicet virtutem merendi, & virtutem impetrandi*. Vbi orationem duos effectus habe-

re

te dicit, vnum de præsenti,& est illa spiritualis refectio,quam secum affert oratio: alium de futuro, & est obtentio illius, quod desideratur, & petitur. Modò inquiro: Cùm D. Thomas docet, quòd obtinere postulata est effectus futurus orationis, loquitur de futuritione rigorosa, ac simpliciter tali; vel de futuritione illa logica, & quæ solùm requirit prioritatem naturæ?

Si primum dicas: Planè euincitur orationem incompatibilem esse cum præsentia rei petitæ; siquidem in eodem instanti implicat rem esse præsentem, & simul futuram illa futuritione propriè tali.Si autem afferas secundum: ergo etiam spiritualis illa consolatio, quam oratio causat, erit non præsens, sed futura. Patet ista: Quia illa spiritualis consolatio est effectus orationis,quæ ideò est prior illa prioritate naturæ:cùm omnis causa sit hac prioritate naturæ prior, quàm suus effectus,vt docet Aristoteles 1. Physicor. & D. Thomas ibidem lect. 6. quos omnes Phylosophi sequuntur, vnum si excipias Paulũ Soncinatem. 5. Metaphys. quæst. 7. contrarium singulariter edocentem.

17. Ad hæc: Si effectus media oratione impetratus esset solummodò posterioritate naturæ posterior, quàm oratio, non diceretur à Diuo Thoma futurus: ergo ita est posterior, vt simul compati cum illa non valeat. Consequentia certa est, & antecedens probatur: Quia D. Thomas cõtraponit hunc duplicem orationis effectum, vnum dicens præsentem, & alium futurum: sed ille, quem præsentem dicit, est posterior natura, quàm oratio: ergo ille, quem futurum dicit, est oratione posterior, non solùm natura, sed etiam duratione: aliàs vel primum effectum non diceret præsentem, sed futurum; vel secundum non nominaret futurũ,sed præsentem. Maneat ergo quòd cum illo secundo effectu compati oratio nõ potest. atque adeò non possumus orare pro gloria essentiali Beatorum.

Ex quibus ad obiectionẽ factã facilis est solutio. Respõdetur enim distinguendo antecedens: *Et præmium vltimum ipsius actus*, nego. *Et præmium* non vltimum, subdistinguo: attenta precisè natura meriti, concedo: inspecta aliqua speciali ratione, per quam meriti natura contrahitur, quæque non potest terminari nisi ad rẽ absentem, nego antecedens. Termini ex dictis noti sunt. Ad primam probationem antecedentis dicas: Quòd relatè ad præmium vltimum est, vnde repugnet meriti coexistentia cum ipso; videlicet;quia fide regulatur, Ast respectu præmii nõ vltimi, si inspiciatur natura meriti, non est repugnantia in tali coexistentia: Si autem attendatur aliqua specialis circunstantia; repugnantia adest: quæ circunstantia,cùm reperiatur in actu orationis, vt dictum est, propterea compati cum re petita non valet.

Ad secundam probationem antecedentis concedimus, ita esse omnia, quæ ibi dicuntur: Verùm nec ibi datur meritum simul cum præmio vltimo: nec datur meritum cum speciali illa circunstantia opposita coexistentiæ: vnde mirum non est, quòd talis coexistentia detur. *Ad vltimam* probationem similiter respondetur: Meritum præmii vltimi non posse esse instantaneum, sicut nec meritum, quod ex peculiari sui ratione dicit pro formali desiderium.

18. Contra traditam doctrinam obiicies primò: Meritum non dicit intrinsecam repugnantiam, vt coexistat præmio vltimo: ergo nec vt coexistat cuicumque præmio non vltimo. Consequentia patet,& antecedens probatur: Eò ex natura meriti repugnaret, quia meritum ex sua natura petit fide regulari, vt diximus num. 15. at hoc est falsum: ergo. Probatur minor: Beatis non implicat meritum, vt docent nostri Salmanticenses tract. 16. disp. 1. dub. 4. num. 31. at in Beatis non datur fides: ergo meritum non petit ex natura sua fide regulari.

19. Obiicies secundò: Quodvis meritum connectitur cum spe, & ex spe consequendi præmium procedit: & tamen ex natura sua non contradicit coexistentiæ præmii non vltimi; quin potius multoties illi coexistit: ergo licet

oratio procedat ex virtute spei, potest compati cum re petita. Maior, in qua sola poterat esse difficultas, videtur per se nota; si namque præmii spe animus non erigeretur, non eliceretur opus meritorium.

20. Respondetur ad primam: Opus meritorium præmii vltimi nullatenus posse cum illo cōpati. Et hoc est, quod nos asseruimus. Quòd autem Beatus, qui iàm habet præmium vltimum, possit alia præmia secundùm quid talia, scilicèt accidentalia, mereri, est alia difficultas: ad quam cum præcitatis Patribus Salm. dicimus, quòd de lege ordinaria non potest; licèt possit attento posse absoluto Dei, qui certè plures actus liberos, & moraliter bonos, quos Beati habent, potest in alia providentia acceptare, & ordinare ad aliquod præmiū accidentale. In quo nulla apparet repugnantia. Nec tunc Beati essent viatores; quia licèt moverētur ad illū vlteriorem terminū; cū ille terminus, seu præmium, sit accidentale, & secundùm quid; proptereà compati, inspecto absoluto posse Dei, potest cum statu existentium extra viam simpliciter, qui est status viatorum.

Quomodocumque tamen hoc sit, in illo casu diceremus de merito Beatorū, quod nunc de ipsorum orationibus dicimus: quantùm ad hoc, quod est, quòd ea, quæ nunc petunt, non compatiuntur cum existentia rei, quam petunt. Idem esset tunc in iisdem orationibus, quæ meritoriæ essent. Vnde ad factam obiectionem distinguatur antecedens: *Meritum*, per quod præmium vltimum obtinetur, negandum est. *Meritum*, per quod obtinetur præmium secundùm quid, & non vltimum, transeat. Idem enim dicimus de hoc merito, non impossibili Beatis, ac de merito, quo viatores præmium non vltimum consequuntur: debita proportione servata. Vnde semper manet verum, quòd meritum præmii simpliciter vltimi assequutivum, regulatur fide, quæ compati cum visione beatifica, Beatorum statum constituente, per nullam potentiam potest.

21. Ad secundam obiectionem respondetur negando illam connexionem spei, & meriti: Quia Christus Dominus verè meruit, & certè spe caruit. Et modò vidimus Beatos posse per extraordinariam providentiam mereri, cùm tamen secundùm nullum posse valeant spem Theologicam habere. Ast quia potest fieri instantia circa desiderium, quod, opera meritoria eliciens, habet,

Dicimus: Quòd meritum non dicit essentialem connexionem cum desiderio. Eliciens enim opus Charitatis intensissimæ non præmium respicit; nec ex desiderio præmii Deum, quem in præcordiis habet, diligit. Sed Deum ipsum indepēdenter â præmio amat. Tam longè abest, vt præmium quærat, quòd totis suis visceribus in suum dilectum rapitur, nil de præmio cogitans. Imò quamquàm nullum præmium adesset, ipsum, quem nunc ardentissimè diligit, deperiret.

Ex quo in cællam vinariam introducta Charitatem ordinatam habet anima, totam suam mentem in Deo collocat, & omnium aliorum, suique ipsius oblita ipsum Deum propter se ipsum, & non ob remuneratione aliquam exoptans, clamat: *Indica mihi :: vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Quibus verbis solùm Deum obtinere cupit vinculo inamissibili, de nullo alio cogitans, vt exponit sublimis noster Doctor D. Ioannes â Cruce in suo cantico cantione 1.

22. Quam mercedem, quodve præmium exquirebat illa Cœlestis Sponsa Diva Theresia, quæ rogo Divini amoris venusta, *aut pati, aut mori* exoptabat dicens canticor. 8. vers. 6. *Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum, quia fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio.* Quæ Sanctissimæ Sponsæ verba sic ad rem nostram elucidat Extaticus Noster Parens lib. 2. noctis cap. 19. dicens: *Neutiquam hic anima quærit solatium suum, nec delicias, nec in Deo, nec extra Deum: nec ob motivum proprii solatii, aut vtilitatis propria petit â Deo præmium: quia iam totam suam curam collocat in hoc, quod est placere Deo, illique servire propter se ipsum, & quia dignus ipse*

est

est omni obsequio, & etiam ob ea, quæ ab ipso recepis.

23. Audis, quantū distat â præmii desiderio anima, quæ Deum habet in deliciis? Sed audi etiam Seraphicam ipsam Doctricem in libro *conceptuum amoris Dei*, cap. 7. vbi ait: *Cum opera activa ex hac radice procedunt, sunt miri, & odoriferi flores; quia oriuntur ab hac arbore Divini amoris, & fiunt propter ipsum solum sine mixtura vtilitatis propriæ.* Eandem doctrinam tradit mansione 4. cap. 3. & alibi pluries. Nec aliud magis decantatum apud Theologos reperies.

24. In cuius rei confirmationem non omittam excessum quemdam animæ summæ perfectionis avidissimæ. Dicebat enim, se maximum solatium habere propter Dei infinitā scientiam, qua scrutatur renes, & corda; quin detur aliquid, quod ipsum lateat. Asserebat tamen, se ex parte gaudium non leve habituram, si posset bene operari; quin bona sua opera ad Dei notitiam pervenirent. Tunc enim, dicebat, præmii spe penitùs amputata, nullum aliū pro Cinosura, & Helyce haberem, nisi ipsum Deum propter seipsum, quocumque alio circumscripto, dilectum.

Ex his, innumerisq; aliis elatū est, non omne opus meritoriū procedere ex desiderio, atq; adeò non respicere tem absentē. Vnde potest cōpati cum præmio in eodē instanti. Hoc tamen de oratione verificari non valet propter oppositam rationem: atque adeò illam fundere non possumus pro Beatorum gloria essentiali. Vide dicta num. 15.

25. Respondetur secundò ad objectionem principalem ex dictis num. 12. quòd licèt meritum coexistat præmio, cum hoc acquiritur: postquàm autem iam præmium habetur, non adest ea coexistentia, quia opus meritorium transit. Vnde ex hac paritate ad summum inferretur, nos posse orare pro Beatis in eo instanti, in quo beantur: nōn autem postquàm iam sunt visione beata decori. Vide, quæ num. citat. diximus.

26. Obiicies secundò: In oratione dominica sic Deum oramus: *Fiat voluntas tua.* Et sic: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et nè nos inducas in tentationem; sed libera nos à malo.* At, quæ hic petuntur, petuntur, vt coniungenda cum ipsa petitione: ergo hæc, & res petita simul compati possunt. Ergo nulla est ratio, qua probavimus, fundi non posse orationem pro gloria essentiali Beatorum. Secunda consequentia constat ex prima, quam præmissæ inferunt. Probatur min. primò. Quæ ibi petimus, eo modo petimus, quo â Deo possunt concedi: sed nulla est implicatio in eo, quòd Deus concedat, quæ ibi petimus, in eodem instanti, in quo petuntur: ergo.

Probatur secūdò minor illa: Eo modo petimus illa â Deo, quo illa desideramus; sed illa desideramus non solùm pro tempore sequenti; sed etiam pro tempore illo, in quo preces eas fundimus: ergo pro illo tempore illa petimus. *Probatur tertiò*: Quia dissonū videtur petere illa bona pro tempore futuro, & non pro præsenti; cùm potiùs ad petendum pro præsenti, & non pro futuro ipsa oratione dominica doceamur, quæ panem hodiernum, & non crastinum petit: ergo idem, quod priùs. *Probatur quartò*: Eo modo petimus nostrorum debitorum dimissionem, sicut dimittimus aliena: sed hæc dimittimus pro tempore, in quo petimus: ergo, & illa.

27. Confirmatur: Quia si petitio, & res petita simul dari non possunt, sequitur, quòd detur tempus, in quo repugnet, nos facere Dei voluntatem, & debita nostra â Deo nobis dimitti: consequens est omnino absurdum: ergo id, ex quo sequitur, absurdum est. Probatur sequela: Pro tempore illo, in quo â Deo petimus suæ in nobis voluntatis adimpletionem, & nostrorum debitorum dimissionem, implicat Divinæ in nobis voluntatis adimpletio, debitorūque dimssio: ergo vera est maior. Probatur antecedēs: Implicat per nos coexistentia petitionis, & rei postulatæ: ergo pro illo tempore, quo petimus dicta bona, repugnat eorum existentia.

28. Non levem difficultatem ista continent: Sed non propter illam deserenda est veritas nostræ assertionis. Respondetur ergo primò: Iuxta dicta num. 25. Respondetur secundò: Negando minorem, ad cuius primam probationem negetur etiam minor; per nullam enim potentiam fieri potest coexistētia, illa sicut per nullam potentiam coniungi possunt spes, & existentia rei speratæ. *Ad secundam* probationem dicas: Maiorem verificari; quia id ipsum, quod desideramus, petimus, & propter ipsum finem petimus, propter quem desideramus; ad quod minimè requiritur prædicta coexistentia; imò implicatoria est, vt ex dictis patet: Vnde ex eo, quòd pro instanti, in quo petimus, adest illud desiderium, convincitur, non posse pro illo instanti adesse, quod desideratur.

Ad tertiam probationem negetur antecedens; potiùs enim dissonum foret, petere illa bona, vt habenda illo ipso instanti, in quo petuntur; cùm hoc implicet. Nec inserta probatio momenti est: Quia dies hodiernus plura instantia habet. Et cùm in aliquo eorum *panem nostrum quotidianum* petimus, non petimus illum, vt habendum pro eodem instanti deprecationis; sed pro subsequentibus. ¶ Adde: Quòd, cùm dicimus, *da nobis hodie*: per ly *hodie* intelligitur tota vita præsens, vt docet Divus Thomas in Matth. cap. 6.

Ad quartam probationem dicēdum, quòd vt â Deo obtineamus nostrorum delictorum veniam, proponimus indulgentiā, qua vtimur erga debitores nostros. Et hoc signatur per ly *sicut*; non autem coexistētia illa rerum inconiungibilium, quam sententia opposita tenaciter stabilire molitur.

Vt confirmationi respondeas, observa: Orationem dupliciter posse consequi suum effectum: Primò impetrativè, seu meritoriè: Secūdò formaliter. Exēplum: adest tentatio vehemens; & illa quassatus orat dicens: *Deus, in adiutorium meum intende*: *Domine, ad adiuvandum me festina.* Hæc oratio meretur Divinum auxilium, quod implorat, quo fultus, tentationem patiens, triumphat. Et etiam antequàm auxilium, quod implorat, recipiat, tentationi non succumbit; si namque succumberet, non oraret. Adest ergo duplex orationis effectus: Primus est resistentia, quam meritoriè obtinuit: secundus est resistentia, quam formaliter introduxit. Primus effectus est, qui petitur, nec consequitur pro eo instanti, in quo petitur; sed pro sequentibus. Secundus effectus est vel ipsa oratio, vel eius effectus formalis, & hic est prorsus inseparabilis ab ipsa: vnde adest in eodem instanti. Nec hunc effectum illa postulat: absurdum enim foret petere, quod ipsa formaliter, & subiectivè facit.

29. Respondetur ergo ad confirmationem negando maiorem. Ad primam probationem dicas: Quòd, dum dicimus: *fiat voluntas tua*, petimus nobis obedientiam præceptis Dei, vtì ex Augustino docet D. Thomas dict. q. 83. art. 9. ad 1. quod dupliciter consequitur pia oratio. Primò meritoriè, & hoc non pro illo instanti, in quo petit, sed pro subsequentibus. Secundò formaliter, & hoc adest in ipso instanti: quippe Dei voluntati obedimus, cùm oramus, vt ipsius auxilium impetremus. Præcipit enim Deus, quòd deprecemur ipsum, tum, vt mentem nostram ei subdamus: tum etiam, vt ab ingruentibus inimicorum insidiis liberemur. Ait enim: *Petite, & accipietis*: *quærite, & invenietis*: *pulsate, & aperietur vobis*: Et etiam: *vigilate, & orate, nè intretis in tentationem.* Insimulque: *oportet semper orare, & non deficere.* Per quod patet, quòd ille, qui orat, per hoc, quòd piè orat, Divinæ voluntati obtemperat. Verùm hoc, quod formaliter facit oratio illa *fiat voluntas tua*, non est, quod petit. Sed vltra hoc, quod formaliter in illo instanti facit, petit, quòd tempore subsequenti, iam orando, iam operando non recedat illam fundens â voluntate Dei, sed ipsum ita in omnibus, quæ præcipit, obtemperet, & sequatur, vt tandem feliciter assequatur.

Per quod patet ad primam partem illius sequelæ. Ad secundam autem dicimus, quòd cùm dimissio debitorum nostrorum sit opus Dei: Quia nos non possumus nobis ipsis dimittere, quæ pecca-

cavimus; propterea oratio non potest hanc dimissionem formaliter causare: illam tamen meretur, & impetrat; sed numquam pro illo instanti, in quo funditur.

30. Vltimò obiicies: In dicta oratione dominica petimus nominis Dei Sanctitatem, hoc enim oramus, cùm dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*: ergo petimus id, quod ante nostram orationem iam existit. Probatur consequentia: Quia nomen Dei semper est Sanctum, secundùm illud Sanctissimæ Dominæ nostræ apud Luc. cap. 1. *Fecit mihi magna, qui potens est, & Sanctum nomen eius*: ergo cùm petimus Sanctitatem huius Sanctissimi nominis, existunt simul petitio, & res petita.

Respondetur ex D. Thom. d. q. 83. art. 9. *Ad primum ergo dicendum, quòd sicut Augustinus ait in libro de Serm. Domini in monte, cùm dicimus, Sanctificetur nomen tuum, non hoc ponitur, quasi non sit Sanctum nomen Dei, sed vt Sanctum ab hominibus habeatur: quod pertinet ad Dei gloriam in hominibus propagandam.* Aliud est enim, quòd nomen Dei sit Sanctum in se: aliud verò, quòd hæc nominis Dei Sanctitas inter homines propagetur. Primum existit certè, sed non illud petimus. Secundum est, quod petimus, quia non vt par est, existit, nec perfectè complebitur vsque ad vitam futuram, vt docet inibi D. Thomas.

§. III. *Argumenta diluuntur.*

31. CONtra conclusionem arguitur primò: Beati esuriunt, & sitiunt ipsam Beatitudinem essentialem, qua fulgent: ergo possumus orare pro illis, vt eorum esuries, sitisque satietur. Antecedens patet ex illo Ecclesiast. cap. 24. vbi dicitur: *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.* Vbi sermo est de gloria essentiali Beatorum, qui illâ ipsam gloriam, quam possident, vt denotant verba illa *edunt, bibunt*, illam ipsam dicuntur esurire, & sitire. Et consequentia probatur: Quia si possessio gloriæ compatitur cum esurie, & siti de ipsa gloria, etiam compati potest cum ipsius gloriæ petitione. Nec apparet prudens discrimen, ob quod esuries, ac sitis concedatur, non autem oratio. Vnde sicut orare possumus pro iis, de quibus apud Matth. cap. 5. dicitur: *Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Sic & pro Beatorum gloria essentiali, vt fames, sitisque, quas causat, extinguantur.

32. Confirmatur: Cum gloria essentiali Beatorum compatitur desiderium ipsius gloriæ: ergo & oratio. Patet ista: Eò enim oratio repugnaret, quatenus hæc terminatur ad rem absentem, quod habet, quia est interpres desiderii, vt multoties diximus: ergo si cum gloriæ possessione compatitur desiderium; sic & oratio compatitur. Antecedens autem probatur ex 1. Petri cap. 1. vbi asseritur, Angelos desiderium habere videndi Deum, quo abs dubio fruuntur, *in quem desiderant Angeli prospicere.*

Respondetur ad argumentum primò negando antecedens. Ad probationem nego, quòd verba illa Ecclesiast. intelligi debeant de gloria essentiali Beatorum, nec de accidentali. Etenim iuxta gravissimæ notæ Auctores, vt sũt Lyra, Estius, plurésque alii, ibi sermo est de aqua spirituali, spiritualique cibo, quibus viatrix anima reficitur, & pulchrescit. Et licèt sensus iste, non esset eorum Doctorum calculo adeò firmus, sufficeret nobis auctoritas Angelici Præceptoris super Ioan. cap. 4. docentis, dicta verba intelligenda esse de aqua sapientiæ salutaris, quæ est donum Spiritus Sancti, qua in hac vita proportionatur anima ad futuram.

33. Et sanè in illo capite Ecclesiast. Sapientia est, quæ loquitur, ac de se ipsa dicit: *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.* Sed cur de hac ipsa aqua loquutus Christus Dominus cap. 4. Ioan. ait: *Qui autem biberit ex hac aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum*? Potest nè eadem Sapientiæ aqua iterum sitim causare, & sitim in æternum extinguere?

Proponit D. Thomas cap. 4. citato hoc dubium hisce verbis: *Sed contra:* Ec-

Ecclesiastici 24. dicitur, qui bibunt me, adhuc sitient, quomodò ergo non sitiet in æternum, qui biberit ex aqua hac, scilicet Divina sapientia: cùm ipsa sapientia dicat: qui bibunt me, adhuc sitient? Et respondet Sanctus, *sed dicendum, quòd vtrumque verum est, quia qui bibit ex aqua, quam Christus dat, & sitit adhuc, & non sitit.* Vis scire cur non sitiat? Audi Angelicum Magistrum sic discrimen aquæ materialis, & spiritualis, tradentem; ait enim: *Differentia est inter rem spiritualem, & temporalem; licèt enim vtraque generet sitim, tamen aliter, & aliter, quia res temporalis habita causat quidem sitim non sui ipsius, sed alterius rei. Spiritualis verò tollit sitim alterius rei, & causat sui ipsius sitim.* Vide quomodò, qui bibit hanc aquam salutarem *sitit, et non sitit*, videlicet, *sitit* ipsam spiritualem aquam perfectiùs possessam, vsque dum illa inebrietur in Patria, vbi iam *non sitiet in æternum.* Vnde concludit D. Thomas: *Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, scilicet in Mundo isto, quia saturabuntur in vita gloriæ.*

34. Et hic ipse, qui hác aquam spiritualem bibit, non sitiet iterum, aquam scilicet, quæ non salit in vitã æternam. Nã per huius spiritualis aquæ potationem terrenarũ rerum sitis extinguitur. Ab eodem fonte, â quo Angel. Doctor hanc suam mirabilem doctrinam hauserat, hausit quòque Seraphica Theresia, quæ eãdem difficultatem versans, & differẽtiam inter has aquas assignans libro de itinere perfectionis cap. 13. ait: *Non sitiet rem aliquam huius vitæ, quamquàm crescet sitis rerũ æternarum, multò magis, quàm possumus cognoscere argumẽto à siti naturali desumpto.*

Per quæ patet ad omnia, quæ in argumẽto sunt. Negato enim locum Ecclesiastici loqui de Beatis, omnia corruũt. Loquitur ille textus de viatoribus, qui certè orare possunt, & debent, pro ipsa aqua, quam bibunt, vt perfectiùs bibant: & medium, quo hæc huius Sanctissimæ aquæ maior perfectio habetur, est oratio, vt docet laudatus D. Thomas his verbis: *Haustoriam autem, quo aqua sapientiæ salutaris hauritur, est oratio.*

35. Respondetur secundò ad argumentum simul, & confirmationem: Ecclesiasticum, & D. Petrum, loquutos quidem de Beatis; cæterùm non de gloria ipsorum essentiali, sed de accidentali, quam eos esurire, sitire, ac desiderare fatemur. An autem pro hac accidentali Beatorum gloria possimus orare, postmodùm disputabimus.

36. Respondetur tertiò ex D. Thoma 1. 2. quæst. 67. art. 4. ad 3. vbi ait: *Dicendum, quòd quantum ad gloriam animæ non potest esse in Beatis desiderium, secundùm quod respicit futurum ratione iam dicta: dicitur autem esse ibi esuries, & sitis per remotionem fastidii: & eadem ratione dicitur esse desideriũ in Angelis.* Res mundialis, & æterna in hoc præcipuè differunt: quòd mundialis, postquàm obtinetur, fastidium generat; Cælestis verò nullum fastidium causat, vt docuit nos D. Thomas, & Seraphica Theresia. Vt hanc Cœlestis Beatitudinis indolem ostenderent nobis Ecclesiasticus, & D. Petrus, aiunt: Esuriem, sitim, ac desiderium causare: sumentes esuriem, desiderium, ac sitim, prout sunt idem, ac fastidii remotio. Vnde nec Beati pro se, nec nos pro illis orare possumus; quia ad orationem prærequiritur desiderium, quod respiciat rem desideratam, vt futuram, qualiter *non potest esse in Beatis.*

37. Arguitur secundò: Ecclesia petit â Deo gloriam ipsis Beatis: ergo oratio pro gloria essentiali Beatorum fieri potest. Consequentia est evidens, & antecedens probatur primò: Quia in Missa Sancti Leonis in oratione secreta eiusdem Sancti ait Ecclesia: *Vt per hæc piæ placationis officia, & illum beata retributio comitetur, & nobis tuæ misericordiæ bona conciliet*: ergo Ecclesia petit â Deo gloriam essentialem Sancti Leonis, quam nominat *Beata retributio.*

Probatur secundò idem antecedens: Quia in alia oratione ait eadem Ecclesia, se Missarum Sacrificia Deo offerre in Beatorum cultum, *vt sicut Sancta Mysteria Sanctis prosunt ad gloriam, ita nobis proficiant ad medelam*: ergo eo-

dem

dem modo, quo Ecclesia orat pro viatorum medella, orat & pro Beatorum gloria. Et eodem modo, quo appetit salutem viatorum, desiderat Beatorum felicitatem.

38. Confirmatur: Quia Sacramenta efficiunt, quod figurant: sed Sacramentum Altaris figurat Beatos: ergo circa illos ponit suum effectum: quod est idem, ac illis prodesse ad gloriam. Maior videtur certa, & minor probatur: Nam pars Hostiæ, quæ in Calicem mittitur Beatos figurat iuxta Magistrum in 4. dist. 12. vbi D. Thomas quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 3. ad 4. Asserítque Angelicus Doctor in huius comprobationem versus illos: *Hostia dividitur in partes tincta Beatos, plena sicca notat vivos, servata sepultos*: ergo sicut pars sicca plena prodest vivis, quos figurat, & pars servata (antiquitus enim servabatur Hostiæ pars vsque ad finem Missæ; *qui tamen mos modo cessavit propter periculum; nihilominus remanet eadem significatio partium*, ait citatus D. Thomas ad 3.) existentibus in Purgatorio, quos denotat; sic etiam pars tincta proderit Beatis, quos signat.

Respondetur argumento negando antecedens. Ad primam probationem, & similiter ad secundam respondetur ex D. Thoma loco citato ex sentent. dist. 45. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 4. *Ad primum ergo dicendum, quòd huiusmodi loquutiones non sunt sic intelligendæ, quasi Sancti in gloria proficiant quantùm ad se, quòd eorum festa recolimus, sed quia nobis proficit, qui eorum gloriam solemnius celebramus; sicut ex hoc, quòd Deum cognoscimus, vel laudamus; & sic quodammodò eius gloria in nobis crescit; nihil Deo, sed nobis accrescit.*

Exemplum illud Dei, quo angelicè vtitur D. Thomas, rem declarat. Deo enim festa sacrantur, & in ipsius gloriam, honorémque fiunt: Non quia ex nostris actibus habeat Deus in se novam aliquam gloriam, vel honorem: sed quia ex illis nostris actibus resultat nobis meritum, & ipsius gloriæ, ac honoris Dei exaltatio inter nos, ac propagatio. Est idem, quod num. 30. dicebamus circa illa verba orationis dominicæ, *Sanctificetur nomen tuum.* Quod non dicimus, *quasi non sit Sanctum nomen Dei, sed vt Sanctum ab omnibus habeatur: quod pertinet ad Dei gloriam in hominibus propagandam.* Itaque Deus habet duplicem gloriam, seu Sanctitatem, aliam in se; quam secum semper habuit, & cui ex nostris operibus, seu Sacrificiis nulla additio, accretiovè fieri valet. Aliam in nobis, quæ consistit in eo, quòd Dei Sanctitatem veneremur, & in omnium cordibus desideremus sculptam. Hanc illis verbis petimus, vt numero citato dicebamus.

Proportionabiliter ergò Sanctorum gloria duplex est: alia, quā in se habent, & aliam, quam habent in nobis, qui eorum gloriā meditantes accendimur, vt eorum vestigiis insistamus, & æmulantes charismata meliora, munificum Sāctorum Remuneratorem cordicitus veneremur. Primam illam nec petimus, nec possumus illi addere. Secundam verò postulamus: *& quò eorum gloriā solemnius celebramus*, eò magis proficimus; atque adeò illa gloria, quam Sancti in nobis habent, augetur.

Ad confirmationem respondetur ex eodem Angelico Doctore citato: *Ad secundū dicēdum, quòd quamvis Sacramenta efficiant, quod figurant, non tamen illū effectum suum ponunt circa omne id, quod figurant; aliàs cùm figurent Christum, in ipso Christo aliquid efficerent, quod est absurdum: sed efficiūt circa suscipiētem Sacramentum ex virtute eius, quod per Sacramētum significatur. Et sic non legitur, quòd sacrificia pro fidelibus defunctis oblata Sāctis prosint, sed quia ex meritis Sāctorum, qui recolūtur, vel significantur in Sacramento, prosunt aliis, pro quibus offeruntur.*

39. Arguitur tertiò: Beati timent amittere Beatitudinem: ergo possumus orare, nè illis hoc malum eveniat. Probatur antecedēs. Beati habent timorem, quo respiciūt Deum, vt potentē sibi infligere malū: sed non est aliud malum, quod timeant, nisi amissio Beatitudinis: ergo illam amittere timent. Minor certa est. Probatur maior: quia Beati habēt do-

donum timoris: sed habẽs donum timoris respicit Deum, vt potentem infligere sibi malum: ergo. Maior vera est, constatq̃ ex 2. 2. q. 19. art. 11. Min. verò inde constat: quia sicut humilitas respicit Deũ, vt cui absolutè subiicitur, & Religio subiicitur Deo, vt omnipotenti ad benefaciendum, ita donum timoris Deo subditur, quatenus potest malum infligere: Vnde sicut non est dabilis humilitas, quæ illam reverẽtiam erga Deum absolutè sumptum nõ dicat, nec oratio, quæ illum illo respectu non reveteatur; ita donum timoris, vbicumque sit, non potest non recipere Deum, vt malum infligere potentem.

Respondetur ex D. Thoma 1. 2. q. 67. art. 4. ad 2. vbi ait: *Timor filialis habet duos actus, scilicet revereri Deum, & quantùm ad hunc actum manet in gloria: et timere separationem ab ipso, & quantùm ad hunc actum non manet: separari enim à Deo habet rationem mali; nullum autem malum sibi timetur secundùm illud Proverb. 1. Abundantia perfruetur malorum timore sublato.* Et in 3. dist. 34. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 4. docet: *In Patria tolletur timor quantùm ad hunc actum, qui est timere separationem; sed manebit quantùm ad actum, qui est admirari, vel revereri illud arduum; quod fit, quando ex admiratione tanta altitudinis homo in propriam resilit parvitatem.* Idem repetit pluribus aliis locis. Circa hoc tamen omnino videndi sunt nostri Salmanticenses in arbore virtutum numer. 19. & tract. 18. disp. 4. toto dubio 4. & præcipuè num. 52.

Ex quibus habes, Beatos per donum timoris respicere quidem Deum, vt potentem eis infligere malum, vel annihilationis, vel aliud. Ex hoc tamen anxii non sunt; quia illud malum non formidant, vt imminens, aut futurum: Imò nec vt posibile statui, in quo sunt; sed solùm, vt posibile naturæ, qua constant: atque ideò nec ipsi pro se, nec nos pro ipsis orare debemus. Si nãque malum illud esset posibile statui, tunc orationes requireret, vt vitaretur, & gigneret anxietatem. Hoc tamen non evenit; quia solùm relatè ad naturam est posibile, prout docet Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 19. art. 11. dicens: *Fuga ergo huius mali, quod est Deo non subiici, vt posibilis naturæ, impossibilis autem Beatitudini, erit in Patria.*

40. Arguitur vltimò: Beatitudo, vt importat sui continuationem est gloria essentialis: possumus orare pro Sanctorum gloriæ continuatione: ergo & pro gloria essentiali. Probatur minor primò: Quia continuatio Beatitudinis non est præsens, sed futura: ergo possumus illam postulare. Patet ista: Eò enim negavimus posse peti, vt possessam, quia prout sic, iam habetur, & oratio respicit futurum. *Secundò* probatur minor: Quia Deus potest destruere Sanctorum Beatitudinem: ergo possumus à Deo petere; nè illam destruat; quod est idem, ac petere ipsius conservationem.

Probatur antecedens primò: Quia Sanctorum Beatitudo non est essentialiter perpetua: ergo potest Deus illam destruere. Secundò probatur antecedens: Quia certò cognoscimus, posse Deum non conservare Beatitudinem: ergo certò cognoscimus, posse Deum illam destruere.

41. Confirmatur: Quia non implicat, Deum revelare alicui viatori Beatitudinem Divi Petri conservandam non esse: sed tunc posset ille viator preces fundere pro cõservatione talis Beatitudinis: ergo non implicat, quòd pro Sanctorum gloria essentiali fundamus preces. Consequentia bona est: Si namque hoc potest Deus revelare: ergo dabilis est huius revelationis adimpletio: ergo & sine revelatione tale malum timere non est imprudens. Maior autem non est, vnde repugnet, nec minor, vt de se patet.

Respondetur argumento ex D. Thoma in disp. de spe art. 4. ad 3. vbi ait: *Dicendum, quòd continuatio Beatitudinis non habet rationem futuri, quia in quantùm aliquis homo fit Beatus, æternitatem participat, in qua non est præteritum, & futurum.* Idem docet 2. 2. quæst. 17. art. 2. ad 2. dicẽs: *Quòd Beatitudo Sanctorum dicitur vita æterna, quia per hoc, quod Deo fruuntur, efficiuntur quodam-*

mo-

modò participes æternitatis Diuinæ, quæ excedit omne tempus: & ita continuatio Beatitudinis non diuersificatur per præsens, præteritum, & futurum; & ideò Beati non habent spem de continuatione Beatitudinis, sed habent ipsam rem, quia non est ibi ratio futuri. Per quæ ad factum argumentum, & etiam ad confirmationem facilis est solutio.

Respondetur enim negando minorem. Ad primam probationem negetur antecedens. Quia, vt ex modò dictis constat, in Beatitudinis continuatione nulla est ratio futuri; & sanè si futuri ratio adesset, esset & anxietas pro illius futuri consequutione, quod est contra essentialem conceptum status beatifici, de cuius ratione est omnimoda securitas, vt docet Angelicus Doctor 2. 2. q. 19. art. 11. hisce verbis: *Excluditur enim talis timor* (seruilis) *per securitatem æternæ Beatitudinis, quæ est de ipsius Beatitudinis ratione.* Non potest autem securitas esse de ratione Beatitudinis, & quòd ista sub aliqua sui ratione sit futura, & spem, seu desiderium terminet: vnde etiam, vt continuata non est futura, sed præsens.

Ad secundam probationem minoris respondetur: Deum vtique posse destruere Sanctorum Beatitudinem, si absolutè consideretur: ast vt subest decreto immutabili de ipsius Beatitudinis cōseruatione destrui non potest. Quod decretum Beatis notum est: aliter quieti non essent, nec omnino felices, dicente Diuo Thoma 2. 2. quæst. 18. art. 3. in corp. *Requiritur enim ad perfectam, & veram Beatitudinem, vt aliquis certus sit de suæ beatitudinis perpetuitate.* Quo probat Angelicus Doctor damnatorum infelicitatem, qui certissimi sunt de suarum pœnarum perpetuitate: si namque hanc certitudinem non haberent, illas euadere posse sperarent, eòque non essent summè infelices; cùm haberent, vnde gaudiū aliquod habere possent. Sic ergo si Beati nō essent omnino certi de suæ Beatitudinis perpetuitate, haberent, vnde tristarentur, quod prorsus pugnat cum nobilitate status beatifici. Vnde quòd absolutè possit Deus destruere Beatitudinem, non sufficit, vt possimus orare pro Beatis: sicut nec quòd absolutè possit eripere ab Inferno damnatos, sat est, vt preces pro eorum liberatione fundamus. Quarè ad illam minoris probationem distinguo antecedens: *potest*: absolutè, concedo: *potest*: supposito decreto de Beatitudinis perpetuitate, nego antecedens.

Ad primam eius probationem omisso antecedenti, nego consequentiam. Etenim siue Beatitudo sit essentialiter perpetua, siue nullatenus ex se perpetua sit: ex quo tamen adest decretum de ipsius perpetua duratione, in æternum absque dubio permanebit. *Ad secundam probationem* similiter dicimus: quòd nos, qui certò cognoscimus Deum, absolutè posse non conseruare Beatitudinem, cognoscimus etiam certissimè illam conseruaturum ex suppositione dicti decreti.

Ad confirmationem respondetur: Illam reuelationem implicare supposito decreto de perpetuitate Beatitudinis. Sicut & ob eamdem rationem implicat reuelatio de non permanentia damnationis. Et loquimur de Beato, qui absolutè, & non ad tempus, intrauit in gaudium Domini sui: Quia si confirmatio loquatur de aliquo, qui solùm ad tempus beatur, sicut visum est in Diuo Paulo; tunc non implicat talis reuelatio, & pro hoc orari posse, non negamus: sicut & pro damnatis, qui ad tēpus damnati sunt, vt accidit Diuo Gregorio, qui pro Traiano ad tempus damnato orasse dicitur, de quo postmodùm fusè disputabimus.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm possimus orare pro gloria accidentali Beatorum?

Postquàm de gloria essentiali Beatorum loquuti fuimus, æquum est, vt de gloria accidentali disputemus. Potest enim esse omnino irrationale petere beatitudinem essentialem ipsis; quin irrationale sit, accidentalem beatitudinem postulare: Hæc enim futura ipsis Beatis est, pro illaque suas preces fundunt, vtì ex aliquibus scripturis notum est. Inquirimus ergo: An illos nostris precibus ad Deum fusis, vt, quod precantur, obtineant, adiuvare valeamus?

§. I. *Post brevem observationem referuntur sententiæ, & duplici conclusione dirimitur controversia.*

42. IN quo Beatitudo accidentalis consistat, ipsum nomen manifestat. Hæc beatitudo accidentalis duplex est, alia, quæ necessariò connectitur cum beatitudine essentiali: alia verò, quæ hanc connexionem non dicit. Prima habetur ex meritis beatitudinis essentialis, cuius veluti cōplementum est: Sicut accidentia connaturaliter debita formæ sunt perfectionis ipsius complementum, sine quo vltimam sui perfectionem non habet.

Secunda autem non est complementum exactum ab ipsa essentiali beatitudine: Vnde sine illa concipitur beatitudo essentialis cum vltima sui perfectione. A quo tamen principio proveniat hæc beatitudo accidentalis cū essentiali non connexa? Est, quod principaliter vestigamus: licèt aliqui Auctores idem sentiant de vtraque hac accidentali beatitudine, de quo posteà.

43. Scias tandem, & præcipuè nostram orationem dupliciter posse deservire Beatis: Primò vt medium, quo indigent, vt desiderata obtineant. Secundò vt materia, seu occasio, ex qua oritur, quòd Beati habeant id ipsum, quod desiderant, licèt hoc non obtineant ex meritis nostræ orationis, sed aliunde. Esseque hos concurrendi modos valdè diversos, ex ipsis terminis notum est. Medium enim, quo aliquid obtinetur, diversum omnino est ab occasione, qua posita, aliunde habetur, quod desideratur. Quod amplius constabit ex dicendis.

44. His ergo sic statutis: Prima sententia tenet, orationes nostras posse esse medium, quo gloria accidentalis Beatorum consequatur. Sic sentit eximius Suarez tom. 2. de Religione, lib. 1. cap. 14. â num. 3. Et Magister Torre 2. 2. quæst. 83. art. 8. disp. 4. Qui licèt num. 2. limitet assertum ad gloriam accidentalem, non connexam cum essentiali: posteà verò num. 3. ad 3. & 4. argumentum, de omni gloria accidentali loquitur; cuius egregium memoriæ lapsum miratur Magister Ioannes â Sancto Thom. ibi.

Secunda sentētia docet, nostras orationes posse aliquando deservire ad gloriam accidentalem Beatorum, non vt medium, & ratio habendi gloriam illam; sed vt occasio, qua posita, aliunde, & non ab ipsa oratione habent Beati gaudium aliquod accidentale, hæc sententia est D. Thomæ. in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. quæstiunc. 4. eam tenet Magister Ioannes â Sancto Thoma dict. q. 83. disp. 27. art. 6.

45. Prima nostra conclusio: *Orationes nostræ Sanctis deservire non possunt vt medium, quo gloriam accidentalem consequantur. Vnde in hoc sensu pro ipsis orare non possumus.* Secunda pars huius conclusionis manifestè ex prima colligitur: Illa enim oratio penitùs frustranea esset, eòque virtutis nomen habere non posset. Prima autem pars communissima est inter Theologos. Probaturque primò ex Magistro in 4. dist. 45. dicente de Beatis, *quorum tanta est perfectio, vt his adiutoriis non indigeant,*

qua-

quales sunt Apostoli, & Martyres. Vt enim ait Augustinus, iniuria est pro Martyre orare in Ecclesia, cuius nos debemus orationibus commendare.

46. Probatur secundò conclusio ex cap. *Cum Marthæ de celebrat. Missar.* §. *tertio loco*, vbi Innocent. 3. ait: *Cùm Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quòd iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, idem est ratione consimili de Sanctis aliis sentiendum, quia orationibus nostris non indigent, pro eo quòd, cùm sint perfectè Beati, omnia eis ad votum succedunt, sed nos potiùs eorum orationibus indigemus. Vnde quod in plerisque orationibus continetur, prosit, vel proficiat huic Sācto, vel illi, talis oblatio ad gloriam & honorem; ita debet intelligi; vt ad hoc prosit, quòd magis, ac magis glorificetur à fidelibus.*

Quibus verbis clarissimè Pontifex assertum nostrum statuit, firmat, ac defendit. Statuit quidem, vt de se patet. Nec ambigendum est, Innocentium loqui de gloria accidentali, quod ex verborum contextu euidens est. Firmat etiam Pontifex assertum rationibus vrgentissimis, quarum prima est D. Augustini de verb. Apost. Serm. 17. dicentis: *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro eo, cuius nos debemus orationibus commendare. Quod idem est ratione consimili de Sāctis aliis sentiendum.* Sunt enim Sancti Dei omnes in statu felicissimo huius exilii, nulla re indigētes, sed omnia ad placitum suum ex vi illius felicissimi status obtinentes. Vnde dupliciter Sanctis iniurius est, qui pro ipsis deprecatur. Primò quia supponens illos auxilio suo indigere; summè felices non supponit. Secundò quia de Beatorum statu non, vt par est, sentit: cùm alterius infimi status subsidio indigere iudicet.

47. Secunda ratio cōtinetur etiam in verbis D. Augustini: *Cuius nos debemus orationibus commendare.* Etenim *non est eiusdem orari, & quòd pro eo oretur*, ait D. Thomas in 4. dist. 15. q. 4. art. 5. quæstiunc. 2. in argumento primo *Sed contra*: Atqui Beati orantur à nobis, vt constat ex adductis verbis Augustini, quibus Innocentius, & Magister sententiarum vtuntur: ergo pro Beatis non oramus.

48. Tertia ratio respicit statum ipsum Beatorum, qui ex eo, quòd *sint perfectè Beati, omnia eis ad votum succedunt.* Non ergo indigent nostris orationibus, qui habent statum adeò felicem, vt, quicquid desiderant, ex vi status, quem habent, consequuntur. Et certè non esset adeò eminens status Beatorum, si ipsi nostris orationibus indigerent.

49. Postquàm autem Pontifex factis rationibus fundauit assertum, defendit illud ab obiectione, quæ illud labefactare poterat. Consistitque in eo, quòd Ecclesia petit gloriam Sāctorum, quod non est sic accipiendum, vt Sanctis orationibus nostris opus sit, vt iis mediis aliquod accidentale bonum obtineant: *Sed ita debet intelligi, vt ad hoc prosit, quòd magis, ac magis glorificetur à fidelibus.* Vide quæ ex Angelico Præceptore diximus quæst. præced. num. 37. in simili casu.

50. Probatur tertiò ex D. Thoma citato dist. 45. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 4. vbi ait: *Ad quartam quæstionem dicendum, quòd suffragium de sui ratione importat quādam auxiliationem, quæ non competit ei, qui defectum non patitur. Nulli enim iuuari competit, nisi in eo, quòd indigens est, vnde cùm Sancti, qui sunt in Patria, sint ab omni indigentia immunes inebriati ab vbertate domus Dei, eis iuuare per suffragia non competit.* Idem intentum concludit in argumento secundo. *Sed contra*, dicens: *Eius est iuuari, cuius est indigere; sed Sancti in Patria sunt absque omni indigentia*: ergo.

51. Dices: Datas D. Thomæ auctoritates intelligendas esse de iis, quæ spectant ad gloriam essentialem Beatorum: ergo illis non improbatur oratio pro pertinentibus ad gloriam accidentalem. Probatur antecedens: Diuus Thomas asserit Beatos esse *ab omni indigentia immunes, & absque omni indigentia*: sed hoc verum non est de pluribus spectantibus ad gloriam accidentalem; non enim sunt immunes ab ho-

rum indigentia: ergo de his non loquitur Angelicus Doctor, sed solùm de gloria essentiali. Cætera constant, & minor probatur: Beati desiderant, petuntque plura conducentia ad suam gloriam accidentalem, vt est suorum corporum gloria, Prædestinatorum numeri adimpletio, & alia huiusmodi: ergo non sunt sine horum indigentia; aliàs illa non desiderarēt, nec peterent.

Respondetur negando antecedens, quippe Angelicus Doctor loquitur de iis, quæ pertinent ad gloriam essentialem, & etiam de spectantibus ad accidentalem: nec aliter verus esset vniversalis ille loquendi modus *ab omni indigentia immunes*, & *sunt absque omni indigentia*: non enim est *absque omni indigentia*, qui aliqua, etiam levissima indigentia laborat. Et mirum foret, quòd nūquā D.Thom. meminisset vulgarissimæ illius distinctionis gloriæ essētialis, & accidētalis, cùm toties in dicto loco ea vtendi occasio occurrat; si ad mentem illius esset. Sed nec probaturus assertum, nec argumenta soluturus, illius meminit: quod esse non potuisse firmissimè censemus, nisi quia Beatos immunes esse cognovit ab omni indigentia, non solùm quoad gloriam essentialem, verùm etiam quoad accidentalem. Similiter si Angelicus Doctor solùm de gloria essentiali loqueretur; non adeò suppressisset illud suum familiare, vrgēsque principium, quo sæpissimè vtitur, vt vidimus §. 2. quæstionis præcedentis: videlicet, quòd orationes nostræ, nostraque suffragia non possunt prodesse Beatis pro gloria essentiali obtinenda, quia iam illam habent. Huius autem principii, tam familiaris sibi, nullam mentionem facit, dum, an Beati nostris orationibus indigeant, disputat: ergo signum est, ipsum Angelicum Doctorem loqui non solùm de gloria essentiali, sed etiam de accidentali, quam desiderant.

52. Sed petit obiiciens: Si illam desiderant: ergo ab illius indigentia non sunt immunes. Respondetur illam desiderare; ast, vt illam habeāt, nostris orationibus non indigere. Ratio est: Quia sublimitas status beatifici potest quidē pemittere absentiam alicuius rei ad ipsum accidentaliter spectātis, vsque dum omnino post diem iudicii consummetur: non tamen permittere potest, quòd illud, quod abest, aliunde obtineri à Beato possit, nisi vi ipsius beatifici status. Indigere enim subsidio status inferioris cum tanta eminentia pugnat. Vnde constat, verum esse Beatos plura desiderare, & petere, & quòd etiam sunt *immunes ab omni indigentia*; quia immunes prorsus sunt ab eo, quòd nostris orationibus, suffragiisve indigeant, vt illa ipsa, quæ desiderant, nanciscantur. Vnico verbo: sunt *ab omni indigentia immunes*, quia illis, quibus iam fulgent, non egent: illa autem, quæ in se ipsis non habent, habent, vnde habeant, scilicet virtute sui felicissimi status, quin ope exulis auxiliantis indigeant.

Probatur deinde assertio hac brevi ratione eruta ex hactenus dictis. Etenim Beati sunt summè felices: ergo nostris orationibus non indigent. Probatur consequentia: Quia summa felicitas omnem indigētiam excludit: ergo cum summa felicitate Beatorum non compatitur indigētia orationum nostrarum.

Confirmatur: Si Beati nostris orationibus indigerent, possent à nobis petere, vt pro ipsis intercederemus: consequens est omnino absurdum: ergo & antecedens. Cætera constant, & sequela probatur primò: Quia si illud possent à nobis petere, aliquando visi essent nos interpellantes, vt preces pro illis funderemus, sicut quotidie faciunt existentes in Purgatorio: ergo cùm numquàm Beati hoc fecerint, signum est, quòd nobis nō indigent. *Secundò* probatur: Quia nos petimus ab omnibus Beatis, vt pro nobis intercedant, dicētes: *Omnes Sancti, & Sancta Dei, intercedite pro nobis*: ergo illi non possunt à nobis petere, vt pro ipsis oremus. Probatur consequentia primò: *Quia non est eiusdem orari, & quòd pro eo oretur*, vt vidimus ex Divo Thoma num. 47. *Secundò*, quia est iniuriosa intercessio facta pro eo, cuius orationibus debet se intercedens commendare, vt eodem, & precedenti num.

vidi-

vidimus ex Augustino. *Tertiò* denique, quia qui orat, est inferior respectu illius, ad quem orat: est prorsus insolens dicere, Beatos esse nobis inferiores: ergo non possunt à nobis petere, quòd pro ipsis intercedamus.

53. Secunda conclusio: *Possumus orare pro Beatis ad hunc sensum, quòd nostræ orationes illis offerunt materiam, & occasionem gaudendi.* Hanc assertionem neminem credimus negaturum. Probaturque sic: Invenimus orationes factas pro Sanctis: sed illæ non possunt esse medium, vt Beati bonum aliquod consequantur: ergo deseruiunt, vt occasionem gaudendi Beatis offerentes. Consequentia sequitur: Ex quo enim orationes illæ non sint medium, quo Beati indigeant, nullum alium effectum habere possunt, nisi ministrare occasionem, qua gaudeant. Minor constat ex prima conclusione, maior autem probatur, quia omissis aliis orationibus, D. Augustinus in soliloquiis loquens cum Deo de Beatis, sic orat: *Da igitur, Pater, da eis semper gaudere de nobis, vt & tu semper per eos lauderis in nobis.*

54. Confirmatur: Nam ex viatoribus, & Beatis conflatur vnum corpus, cuius caput Christus est: ergo mutuò debent sibi bona solicitate: ergo, & possunt pro se invicem orare. Antecedens certum est. Prima consequentia constat ex antecedenti, dicente D. Paulo 1. ad Corinth. cap. 12. num. 25. *Pro invicem solicita sint membra.* Vbi solicitudinem, quam inter se servāt membra corporis naturalis exprimit, & ex illa eamdem solicitudinem inter membra corporis mystici adstruit. Deinde secunda consequentia probatur: Quia hæc solicitudo, quam membra huius egregii mystici corporis debent inter se habere, optimè explicatur per hoc, quòd pro invicem membra hæc preces fundant: de factoque Beati hanc solicitudinem explicant orantes pro viatoribus: ergo & viatores ipsi illam eodem modo explicare possunt. Cum discrimine iam dicto, videlicet, quòd viatores indigent orationibus Beatorum: hi autem illorum precibus non egent: offerunt tamen illas ex mero affectu, & vt eo modo, quo possunt, suam solicitudinem explicent, nempe gaudii occasionem ipsis offerentes.

55. Dices: Si ratio facta aliquid convincit, probat quidem orationem nostram pro Beatis esse obligatoriam: at nemo asseret viatores obligatos esse ad orandum pro Beatis: ergo dicta ratio, quia multum probat, nihil probat. Maior, in qua est difficultas, probatur: Quia solicitudo, quam pro invicem habent membra corporis sive materialis, sive mystici, obligatoria est; eòque tenentur sibi invicem auxilii esse: ergo si ex hac radice provenit nostra oratio pro Beatis, talis oratio sub præceptum cadit.

Respondetur negando maiorem. Ad probationem dicas, aliud esse solicitudinem, quam ad invicem debent habere membra corporis mystici; & aliud medium, quo talis solicitudo exercetur. Solicitudo vtique obligatoria est; sed medium, per quod exercetur, non semper est obligatorium. Primum patet ex textu allato, vbi membra pro invicem solicita esse præcipiuntur. Secundum autem inde constat: Quia si suppetant plura media, quibus hæc solicitudo exerceatur, tunc per eorum quodvis valet præcepta solicitudo satisfieri. Quod potiùs verificatur, cum illis huius corporis eximii membris, quæ nullo obsequio indigentes summa felicitate fruuntur. Respectu horum tenemur ad solicitudinem; non tamen ad orandum pro ipsis: quia nostris orationibus non indigent. Possumus tamen pro ipsis orare, & sic præceptā solicitudinem adimplemus. Quia ex eo, quòd eis nostris orationibus gaudii occasionem offerimus, soliciti pro illis sumus, prout possumus.

§. II. *Solvuntur argumenta vtramque assertionem impugnantia.*

56. Contra primam conclusionem arguitur primò ex Inocentio III. qui verbis adductis n. 46. hæc addit: *Plerique reputant non indig-*

dignum. Sanctorum gloriam vsque ad iudicium augmentari, & ideò Ecclesiam posse augmentum glorificationis eorum optare. Quibus verbis docet nos posse optare, exindeque petere gloriam Sanctorum.

57. Confirmatur: Quia *hoc licet orare, quod licet desiderare.* ex 2. 2. quæst. 83. art. 6. sed iuxta dicta numeri præced. licitum est optare Sanctorum glorificationem: ergo licitum est illam â Deo postulare.

Huic argumento plurimum detulit Magister Ioannes â Sancto Thoma, qui opinionem illam cognoscens, recurrit ad hoc, quòd Pontifex *licèt expresè non refutet, non tamen sequitur illam.* Sic nodum istum enodatum putat gravissimus hic Theologus: eius tamen placito acquiescere non possum: Vnde contra illum

Disputo sic primò: Quia inibi Pontifex duas refert opiniones, & neutrius exprimit electionem: ergo non adest fundamentum, vt secunda reprobetur, ex hoc, quòd illam Pontifex non sequatur. *Secundò*: Quia id ipsum, quod dictus Magister dicit in explicatione illius textus, possunt dicere adversarii: ergo hæc sua explicatio non tenet. Probatur antecedens: Ait enim: Opinio sustinens viatores posse orare pro Beatis, sustineri non debet; quia licèt Innocentius, qui illã refert, *non refutet, non tamen sequitur illam*: sed Adversarii possunt similiter dicere: nostra opinio tacitè approbata ab Innocẽtio est, quia illã referens, licèt nõ sequatur, nõ refutat: ergo.

Disputo tertiò sic: Quia inibi Pontifex duo dicit, seu refert. Primum est, quòd Sanctorum gloria vsque ad iudicium augetur. Secundum, quòd possumus augmentum glorificationis optare: sed neutrum horum potest negare dictus Magister: ergo admittere debet id ipsum, quod respuit. Maior constat ex verbis ipsius auctoritatis obiectæ. Et minor pro prima parte probatur: Quia gloria, de qua ibi sermo est, est gloria accidentalis, vt de se constat, & docent N. Salmant. tract. 7. in annotationibus ad art. 9. quæst. 62. 1. part. sed gloriam accidentalem augeri in Beatis vsque ad iudicium, non potest negari â dicto Magistro: ergo tenet minor pro prima parte. Consequentia bona est. Et minorem docet D. Thomas citato articulo 9. ad 3. vbi ait: *Potest tamen augeri Angelorum gaudium de salute eorum, qui per ipsorum ministerium salvãtur &c. sed hoc gaudium ad præmium accidentale pertinet, quod quidem augeri potest vsque ad diem iudicii.*

Probatur eadem minor pro secunda parte: Nam supposito, quòd præmium accidentale Sanctorum potest augeri, nullum inconveniens adest in hoc, quod tale augmentum ipsis optetur. Non possumus orare pro Beatis iudicantes illos indigere nostris orationibus: Quia sic orare est iniuriam eis, eorumque perfectissimo statui facere: Cæterùm optare præmii accidentalis augmentum nullatenus iniurium illis esse potest. Quam iniuriam Deo irrogavit illud Sanctitatis incendium, dum non potens ignem, quo amburebatur, celare, superstites, Cælitesque in stuporem adduxit, dicens: *Si Augustinus foret Deus, & Deus foret Augustinus? &c.* Hisce flammis iniuriam nullam Numini irrogavit, sed ardentissimæ Charitatis Cœlestem rogum ostendit. Sic prout potuit, obsequium Deo exhibuit, ipsi optans bonum abs dubio repugnans. Sic etiam desiderare possumus, Sanctos obtinere illud accidentale præmium, quod habituri sunt.

58. Dices: Si ita res se habet, non erunt duæ oppositæ opiniones, quas ibi Innocentius recenset: at hoc dici nequit, vt cuique textum legenti constabit: ergo doctrina data ruit. Probatur maior: Quia iuxta datam doctrinam ipsi etiam, qui primam illam opinionem ibi relatam tuentur, debent tueri & secundam: ergo oppositæ non sunt.

Huius obiectionis solutio est facti argumenti responsio, & textus suprapositi explicatio. Respondetur ergo: Inibi duplicem opinionem referri. Prima asserens, non posse viatores orare pro Beatis. Secunda docens, posse pro Beatis orare viatores. In quo oppositio non

non est, si modus, in quo procedit, introspiciatur. Etenim dum negat, nos posse pro Beatis orare, loquitur de oratione, quæ Beatum supponat illa indigentem; eòque adducit Augustinum dicentem: *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Dum autem asserit, posse nos pro Beatis fundere preces, loquitur de oratione, quæ solùm reputatur posse deservire, vt sit occasio, qua beatus gaudeat. In quo nulla iniuria adest, sed adimpletio moniti D. Pauli suprà dati, videlicet: *Pro invicem solicita sint membra.* Ex quo constat textus adducti explicatio, & quòd ille quoad partem, quæ nunc nobis obiicitur, non est contra primam nostram conclusionem, sed potiùs firmat secundam.

Ad confirmationem patet ex dictis: Nos quidem posse optare, & petere præmium accidentale Sanctorum, non tamen, quia iudicemus, Sanctos illo nostro desiderio, & petitione egere: sed quia ex pio in ipsos affectu modo, quo possumus, solicitudinem nostram erga eos exhibemus.

59. Arguitur secundò: Quia non est indecens statui Beatorum, quòd non posśint mereri: ergo possumus mediis nostris orationibus mereri præmium illud accidẽtale, quod habituri sunt Beati. Antecedens est certũ, & consequentia probatur: Eò non possemus orare pro Beatis, quia ipsi ratione sui status habẽt, quicquid requiritur, vt obtineant præmium accidẽtale, quod habere possunt: sed licèt hoc verum sit; non tamen verum est, quòd posśint mereri illud præmiũ: ergo possumus nos mereri illud ipsis; vt sic pluribus titulis habeant illam gloriam accidentalem.

60. Confirmatur: Possumus Deo gratias agere pro præmio, quod iam habent Beati: ergo possumus â Deo petere præmium, quod habituri sunt. Antecedens cõstat, & consequentia probatur: Quia sicut gratiarum actio est pars orationis; sic etiam petitio: ergo sicut gratiarum actio potest exerceri erga Beatos, sic etiã petitio. *Adde*; quòd petitio perfectior est, quàm gratiarum actio: atque adeò si id, quod est minùs perfectum, non habet repugnantiam cum statu beatifico, minùs repugnabit magis perfectum.

Respõdetur augumento, cõcesso anteced. neg. cõsequẽtiã. Licèt enim possimus nobis, aliisque mereri: non tamen mereri aliquid possumus Beatis, sicut nec dãnatis: his ob sui summã miseriam; illis verò ob sui summã felicitatem. Est quippe prorsus dissonum, quòd Cœlestis Aulæ cãdidati â miseris, vel minimã depẽdentiã habeant. Et certè Suarez, cuius est hoc argumẽtũ, non multũ cõstans videtur: quia immediatè anteà dixerat, orantem pro Beatis illis iniurium non esse, quia non orat *ex præsumptione plus valendi apud Deum, quàm valeant ipsi Beati.* Nunc verò vult, nos posse mereri Beatis, quod supponit, & bene, ipsos facere non posse: ergo relatè ad hanc circunstantiam *merendi*; si Beatis prodesset, non posset nostra oratio pro ipsis fieri, quin esset ex intẽtione *plus valendi apud Deum, quàm valeãt ipsi Beati.*

Nec aliquid perfectionis accrescere potest Beatis, quòd præmium accidentale, quod habent, meritoriè habeant: Si namque hoc aliqua perfectio ipsis esset, vel illam virtute sui status haberent; vel si â nobis ipsis proveniret, non posset non ille felicisśimus status esse hac ex parte imperfectus. Præterquam quòd illa ipsa præmia accidentalia, quæ consequuntur, etiam meritoriè habent, vt doctè observant N. Salmant. tract. 16. disp. 1. dub. 4. num. 34. dicentes: *Totum illud, quod Beati denuo possunt acquirere, vt est gaudium accidentale, & gloria corporis, debetur eis ratione prioris mereti, quo, dum essent viatores, meruerunt beatitudinem essentialem: ex quo etiam eis debetur, vt, dum orãt pro nobis, exaudiantur: sunt enim omnia hæc quasi complementum, & corollarium consequens illam beatitudinem; & ita non indigent novo merito, sed cadunt sub merito ipsius beatitudinis.*

Ad confirmationem constat ex dictis, nos posse gratias agere Deo pro Beatorum gloria, in quo nulla Beatorum, nec beatifici status imperfectio ostenditur; daretur tamen, si propter influxum nos-

nostrarum actionum illi sua præmia accidentalia haberent. Vnde possumus Deo gratias reddere, & quia gloriam essentialem illis contulit, & quia ad statum penitùs â nobis independentem sublimavit.

Et si hæc confirmatio, quæ etiam est eximii Suarez, aliquid probaret, convinceret quidem nos posse orare pro Christo Domino. Quod certè animus Christianus abhorret. Sequela autem videtur nota ex ipsa paritate: quia Deo Patri gratias agimus, quòd sic dilexerit Mundum, vt Filium suum vnigenitum daret. Gratias agimus, quia exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen: ergo si ex gratiarum actione petitionem inferre licet, poterimus rogare pro nostro piissimo Redemptore. Per quæ patet ad additamentum.

61. Arguitur tertiò: Multoties apparuere Beati petentes â viatoribus, vt orent pro aliquibus indigentiis: ergo Beatos non dedecet, quòd pro ipsis orent viatores. De veritate antecedentis dubitare non licet. Consequentia autem probatur primò: Quia si petunt Beati â viatoribus, vt orent, quin hoc indecens sit eorum gloriæ, pariter & viatores poterunt pro ipsis orare. *Secundò* probatur consequentia: Quia Beati desiderant remedium illius indigentiæ, & vocant in auxilium viatores, vt multiplicatis intercessoribus, quod desiderant, consequantur: ergo similiter poterũt viatores subvenire Beatis, dum ad Deum orant.

62. Confirmatur primò: Plùs distat peccator â iuxto viatore, quàm hic â comprehensore: sed peccator orat pro iuxto viatore: ergo & hic pro comprehensore orare potest.

63. Confirmatur secundò: Dantur aliqui iusti viatores maiorem charitatem habentes, quàm multi comprehensores: ergo pro istis poterunt illi orare. Probatur consequentia: Quia habens perfectiorem charitatem perfectior est: ergo viator habens charitatem perfectiorem, perfectior, ac superior est relatè ad Beatos inferiori charitate præditos: atque adeò poterit orare pro illis.

Respondetur argumẽto: Distinguendo antecedens: *indigentiis* propriis, nego suppositum. Alienis transeat antecedens, & negetur consequentia. Ad primam probationem dicas: Illam Beatorum loquutionem non esse petitionem, sed imperium Dei, quod viatoribus intimant: vnde non ab illis petunt, sed iubent. *Ad secundam* probationem negetur, quòd Beati vocent in auxilium viatores. Nil tale fit: sed quia Deus decernit plura facere media oratione, vt ex D. Thoma vidimus disp. 3. quæst. 1. Propterea nomine Dei personæ petituræ præcipiũt, vt pro tali, vel tali persona, pro tali, vel tali indigẽtia, preces fũdat.

Et sanè non solùm Beatus, sed ipse Deus multoties hoc facere non dedignatur. Multoties enim dilectissimæ Sponsæ suæ, ac Matri nostræ D. Theresiæ præcepit, vt pro aliquibus oraret: quin ex hoc sequatur, quòd illa Dei loquutio sit petitio, aut quòd suæ Sponsæ auxilium quæreret. Pariformiter, debita proportione, in nostro casu.

Ad primam confirmationem, omissis præmissis, negetur consequẽtia; quia iustus viator tam ex se, quàm ratione status orationibus eget. Vnde nil mirum, quòd pro ipso oretur. In Beatis autem locum non habet oratio ob oppositam rationem, vt dictum est.

Ad secundam confirmationem dicendum: Quòd viator maiorem charitatem habens est inferior, quàm Beatus minori charitate decorus: quia hæc minor charitas consummata, & inamissibilis est: illius verò maior charitas non est inamissibilis: Vnde non potest pro illo orare oratione, quæ medium esse possit, vt Beatus aliquod præmium acquirat.

64. Arguitur vltimò contra secundam conclusionem: Ex nostra oratione pro Sanctis nullus fructus sequitur: ergo inutilis est: ergo fieri â nobis non potest. Hæc secunda consequentia ex prima constat: oratio enim inutilis vitiosa est; eòque non potest fieri. Prima consequentia sequitur ex antecedenti; quod probatur: quia si aliquis fructus se-

ſequeretur, non poſſet non eſſe præmium accidentale: ſed præmium accidentale Sãctorum non habetur ex noſtris orationibus pro ipſis: ergo.

Reſpondetur: Ex noſtra oratione pro Sanctis plura ſequuntur bona, quæ illam non inutilem, ſed honeſtam, & actum charitatis, Religioniſque eſſe oſtendunt. Primò enim ſequitur adimpletio ipſius ſuprapoſiti præcepti: *Pro invicem ſolicita ſint membra*: Quia media hac oratione ſolicitudinem iſtam, prout poſſumus, explicamus. Ex quo ſecundò ſequitur ipſorum Beatorum de noſtra hac ſolicitudine gaudium.

65. Dices: D. Thomas diſt. 45. pluries citata ex 4. ſentent. negat Sãctos gaudere de noſtris bonis operibus, docens, quòd ſi de illis gauderent, illis iuvarentur, & præmium eſſentiale eorum variaretur: ergo de noſtra oratione gaudere non poſſunt Sancti.

Reſpondetur: D. Thomam inibi clariſsimè vtramque noſtram concluſionem docere. Ait enim, quòd *ratio gaudendi in Sanctis de quibuſcumque gaudent, eſt ipſe Deus: Vnde ex hoc, quòd bona multiplicantur, de quibus gaudendi ratio eis Deus eſt, non ſequitur, quòd intenſiùs gaudeant, ſed quòd de pluribus gaudeant: & ideò non ſequitur, quòd operibus noſtris iuventur.* Quibus docet Angelicus Doctor, quòd Beati noſtris orationibus non iuvantur; quia non ſunt ratio formalis, qua Beati gaudium habeant, quod certè firmat noſtram primam concluſionem. Verùmtamen noſtris orationibus habent, quòd de pluribus gaudeant; quia noſtræ orationes materiam eis miniſtrant, vt de Deo, qui *gaudendi ratio eſt*, gaudeant. Et hoc eſt, quod in ſecunda concluſione aſſerimus. Ex quo non ſequitur, quòd præmium eſſentiale Beatorũ varietur, quia ratio formalis gaudendi, qui eſt Deus, non variatur.

Vltra dicta ſequitur ex noſtris orationibus in Beatis nominis eorum honor, cultus, & exaltatio apud homines: ad eum modum, quo de Deo hoc ipſum deſideramus, dum in oratione dominica dicimus: *Sanctificetur nomen tuum.* Vnde ſicut ob hoc motivum oratio hæc Deo facta Sancta, & ſalubris eſt: ſic etiam virtuoſa eſt oratio facta ipſi Deo pro Sanctorum exaltatione, ipſorumque nominis claritate.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrùm orare poſsimus pro damnatis, vt ab æternalibus flammis liberentur?

AB almæ Sionis Emulis ad æternalitèr catenatos convertimur, vt an erga ipſos aliquid oratio valeat, videamus.

§. I. *Titulus explicatus, ſententiæque propoſitæ.*

DUpliciter intelligi poteſt, quòd noſtræ orationes damnatis proſint. Primò vt â fætido illo carcere liberentur. Secundò, vt mitiùs ibi puniantur. De hoc ſecundo agemus quæſtione ſequenti, de illo primo agimus in præſenti. Nec loquimur de illo, de quo Deus revelaret, damnatũ ad tempus eſſe: pro hoc enim orare poſſemus, ſicut & pro exiſtentibus in Purgatorio rogamus. Cum hoc tamen ſtat, quòd non debemus pro nunc ſupponere, Inferni pœnas æternas eſſe: ſi namque in æternum ſupponantur duraturæ, non poteſt quæſitum habere locum. Vnde exploramus, an vis, poteſtaſque orationis tanta ſit, vt abyſsi catenas abrumpere valeat, eiſque catenatos liberare. Qua in re ſunt diverſiſsimæ opiniones, illas referunt Cardinal. Bellarmin. lib. 2. de Purgat. cap. 1. Thomas Hurtado 1. part. Reſol. Moral tract. 5. cap. 6. Reſol. 51. Et alii Doctores, qui â D. Thoma didicerunt in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 2. quæſtiunc. 1. â quo, & nos mutuantes, ſicut â communi Magiſtro, non omnia, ſed aliqua accipiemus, inter quæ nonnulla pro ſequenti quæſtione

tione præmissa volumus.

66. Prima ergo opinio est eorum, qui asseruere, ante diem iudicii aliquos damnatos iuvari nostris suffragiis: post diem verò iudicii nulli damnator. in nostras orationes profuturas. Alii dicebant, fidelibus orationes, & suffragia prodesse, adhuc in Inferni voragine: infidelibus autem prodesse non posse. Et tantum crescere potest multitudo, seu efficacia orationum pro fidelibus damnatis factarum, vt illos ab Inferno liberatet, non pro semper, sed vsque ad diem iudicii. Ab illa autem postrema die vsque in sempiternum sub tartara iterum mittendi sunt miseri illi redempti. Sic opinatus est Præpositiv. contendens sic vitatum Origenis errorem, qui sine hac limitatione absolutè liberandos esse, dixit.

67. Altisiodorensis dixit, orationes nostras damnatis prodesse, nō quia pœnam auferant, sed quia illam patientes confortant, vt sic possint post orationem suos cruciatus robustiùs tolerare. Aliorum opinio est, quòd licèt orationes non liberent à pœna, nec illam minuant: offerunt tamen levamen aliquod, quod damnati habent, videntes se in orātium memoria permanere.

68. Alios refert D. Augustinus lib. 21. de Civitate Dei cap. 18. & 24. asserentes, omnes omnium damnatorum pœnas, præter Diaboli, temporales esse: vnde omnibus hominibus dānatis orationes proficuas fore autumabant.

69. Pluribus tādem erroribus circa præsentem materiam omissis, dixere alii, omnes illos, qui pauperibus suis eleemosynis subveniūt in hac vita, non esse æternaliter damnandos in futura, dicente Christo Domino apud Matth. cap. 5. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* De his, aliisque huc spectantibus, vide laudatum D. Thom. & etiam dist. 45. q. 2. art. 3.

Dicta omnia in hoc cōveniunt, quòd possumus preces fundere pro damnatis, sive pro omnibus, excepto Diabolo, sive pro aliquibus; sive vt liberentur absolutè, & pro semper; sive solùm ad tempus: secundùm quod, prout videntur, Inferni pœnas non semper duraturas suspicantur.

70. Sententia alia hactenus dictis extremè opposita docet: Vitiosum esse preces fundere pro damnatis, quia Inferni tormenta æterna sunt. Sic sentiunt omnes Patres, Theologiq; omnes cum Mag. in 4. dist. 45. & omnes D. Thom. Expositores cum ipso Mag. Ang. 3. p. q. 84. art. 1. Sic etiā docet Seraph. Mater nostra Diva Theresia in de itin. cap. 1. §. *O Redemptor mio.* Et cap. 40. §. *Acordaos, hijas mias.* Et lib. vitæ. cap. 32. vbi mirifisimè de inferno, de pœnarum perpetuitate, ac incessabili punitione loquitur pro animarum profectu. Sic denique Mysticæ Theologiæ Princeps D. Dionysius Areopag. cap. 7. de Ecclesiast. Hierarch.

§. II. *Veritas sectanda proponitur.*

71. NOstra cōclusio: Pro damnatis orare non possumus, vt a pœnis liberentur. Probatur primò veritas hæc ex Sacra Scriptura: Nam apud Matth. cap. 25. ait Iudex omnium supremus: *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.* Et ne putares, quòd licèt ignis æternus sit, non tamen habitatio damnatorum in illo, adiecit: *Et ibunt hi in supplicium æternum, Iusti autem in vitam æternam.*

Et in Apocalypsi c. 20. dicitur: *Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, vbi & bestia, & Pseudopropheta cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorū.* Et apud Isaiam c. vltimo dicitur: *Ignis eorum non extinguetur.*

Quo fundamento ductus Gregorius III. in Epist. decretali. 1. ad Bonifacium, quæ habetur tom. 3. Concil. p. 1. & refertur *in cap. pro obeuntibus* 13. *quæst.* 2. docet eamdem veritatem dicens: *Sancta sic tenet Ecclesia, vt quisquis pro suis mortuis verè Christianis offerat oblationes, atque Presbyter eorum faciat memoriam. Et quamvis omnes peccatis subiaceamus, congruit tamen, vt Sacerdos, non nisi pro mortuis Catholicis memoriam faciat, & intercedat: non*

enim

enim pro impiis, quamvìs Christiani fuerint, tale quid agere licebit. Vbi solùm pro defunctis *verè Christianis* oblationes, orationesque offerri posse tradit: pro illis autem, qui verè Christiani non sunt, hoc est, qui operantur, ac si Christiani non essent; sic q̃ decedunt, orandum non est.

Quæ diffinitio fundatur in ipsa natura pœnarum æternalium, & orationis. Etenim oratio ex se tendit in rem consequibilem; aliter non erit oratio. Similiter in gravi culpa decedens punitur pœna culpæ gravi correspondente, quæ secundùm fidem æterna est, vt patet ex dictis, docetque D. Thomas 1. 2. quæst. 87. art. 3. de quo videndi sunt N. Salmant. tract. 13. disp. 17. dub. 3. Ex quo habetur, quòd oratio non potest respicere vt rem postulandam damnatorum liberationem. Quippe, vt hoc fieret, necessarium erat, vel quòd oratio tendere posset in rem non assequibilem: vel quòd dãnatorũ liberatio res cõsequibilis foret, quæ duo prorsus repugnant.

72. Quamobrem D. Thomas loco citato ex Sententiar. dist. 45. hæc de opinione nobis opposita tradit: *Est nihilominùs, & prædicta opinio præsumptuosa, vtpotè Sanctorum dictis contraria, & vana, nulla auctoritate fulta, & nihilominùs irrationalis, tum quia damnati in Inferno sunt extra vinculum Charitatis, secundùm quam opera vivorum cõtinuantur defunctis: Tum, quia totaliter ad viæ terminum pervenerunt, recipientes vltimam pro meritis retributionem, sicut & Sancti, qui sunt in Patria.* Vbi duplicem rationem efficacem nobis proponit Doctor Angelicus:

73. Prima est: Oratio vivorum non habet, quo pervenire possit ad damnatos: ergo illis prodesse nequit: ergo pro illis orandum non est. Hæc secunda consequentia apertè constat ex prima, quam antecedens benè infert, illudque probatur: Vt vivorum oratio posset pervenire ad damnatos, deberet esse inter vivos, damnatosque continuativũ, quo tãquàm vinculo vnirẽtur: tale continuativũ non datur: ergo nõ est, quo oratio vivorũ possit ad dãnatos pervenire. Consequentia sequitur, & maior vel inter res materiales nota est. Non enim potest aqua, vel vox ab vno extremo in aliud pervenire, quin detur medium, quo tamquàm vinculo extrema illa vniantur, & continuentur. Deinde probatur minor primò: Nõ datur vinculum, vbi repugnat charitas, quæ *est vinculum perfectionis* ex ad Colossens. 3. v. 14. in damnatis repugnat charitas: ergo & vinculum, quo orationes continuẽtur. *Secundò* probatur minor: Vbi repugnat ratio proximi, repugnat vinculum, quo orationes continuentur: in damnatis repugnat ratio proximi: ergo & vinculum, quo orationes continuẽtur. Consequentia formalis est, & maior constat: Quia si sic non esset, possemus quidem orare pro dæmone, & etiam pro irrationalibus. Minor autem supponi debet ex 2. 2. quæst. 25. Vide N. Salmant. tract. 19. disp. 2. dub. 3. num. 35.

Ad hæc magis requiritur vt pro aliquo possimus orare, quàm, vt ipse sit noster proximus; siquidem Beati sunt nostri proximi, & pro illis orare non possumus oratione aliquod bonum ipsis impetrare præsumente: sed damnati non sunt nostri proximi, vt modò vidimus: ergo non possumus fundere preces pro illis.

74. Secunda ratio est: Damnati sunt totaliter extra viam; quippe *totaliter ad viæ terminum pervenerunt*: ergo illis prodesse non possunt superstitum orationes. Patet ista primò à paritate: Eò nostræ orationes prodesse non possunt Beatis, quia totaliter ad viæ terminum pervenerunt: ergo pariformiter de damnatis. *Secundò*: Quia si damnatis orationes prodessent, iis mediis moverentur in terminum, pro cuius adeptione prodessent: sed damnati non possunt in terminum moveri: ergo nec orationibus iuvari. Maior constat: Quia nihil aliud intelligitur per hoc, quòd alicui prosint orationes, nisi quòd mediis illis tendat in terminum, quem orans desiderat. Minor verò probatur: Nam qui est in termino, in terminum moveri repugnat: damnati *totaliter ad*

 viæ

via terminum peruenerunt: ergo non possunt in terminum moueri.

75. Explicatur hoc: Etenim duo sunt termini creaturæ rationalis, scilicet, terminus perditionis, in quo damnati sunt, & terminus felicitatis, in quo sunt Cœlestis Aulæ milites, & in quem orationes ordinant illum, cui prosunt: sed damnati in nullum ex his terminis moueri valent: ergo. Probatur minor pro prima parte: Quia in illo infelici termino iam sunt; vnde moueri in illum non possunt. Quoad secundam probatur etiam: Quia vt quis moueatur in terminum beatitudinis, debet esse in via: ergo cùm damnati sint iam totaliter extra viam, implicat quòd in illum moueantur.

§. III. *Aliquot obiectiones adducuntur.*

Dicta omnia reducuntur ad auctoritates, quibus pœnarum æternitatem comprobauimus, & ad rationes ex illis auctoritatibus deductas: Contra illa tamen sunt nonnullæ obiectiones, quibus oportet occursum ire, vt asserta veritas penitiùs percipi valeat.

76. Obiicies primò: Quamquàm attenta prouidentia ordinaria æternæ sint pœnæ, quas damnati patiuntur; inspecta tamen extraordinaria prouidentia finem habere possunt, vt apud omnes in confesso est: sed hoc sufficit, vt possimus pro illa tormenta patientibus orare: ergo datæ auctoritates non excludunt nostras orationes pro damnatis. Probatur minor: Ex quo simus certi, quòd Deus potest damnatos ab Inferno liberare, talis liberatio est consequibilis, desiderabilis, & appetibilis: ergo & postulabilis.

Respondetur omissa maiori, negando minorem. Ad probationem transeat antecedens, & nego consequentiam. Itaque res, quam petere in oratione possumus, debet esse ex iis, quæ attenta prouidentia ordinaria fiunt: nec sat est, quòd per absolutam potentiam fieri possint, vt â nobis postulari valeant, proptereàque, vt communiter obseruant Theologi, quos inter videre potes Magistrum Torre 2. 2. quæst. 83. art. 5. disp. 2. num. 4. non possumus â Deo petere tantam Sanctitatem, ac fuit in Apostolis, ac in Cœlorum Regina: & certè Sanctitatis gradus illis æqualis, imò & superior, possibilis est, & desiderabilis. Verùm quia scimus, decretum â Deo esse, quasdam singulares personas, sicut in dignitate, sic etiam in Sanctitate inter omnes alias eminere: propterea non esset oratio, sed potiùs audax præsumptio illum gradum Sanctitatis petere. Sic etiam præsumptio punienda foret, petere â Deo liberationem damnatorum; cùm sciamus, statutum â Deo pœnas damnatorum numquàm finiendas. Quod nobis constat ex dictis num. 71. & aliis pluribus, quæ communiter circumferuntur.

77. Obiicies secundò contra primam rationem positam num. 73. damnatos ex Charitate diligimus: ergo inter superstites, & damnatos datur vinculum, quo orationes continuari possint. Patet ista ex dictis numero citato. Et antecedens probatur primò: Quia est expressum D. Thomæ 2. 2. quæst. 25. art. 11. *Secundò* probatur antecedens: Quia sicut Deus est obiectum primarium Charitatis, ita & Fidei: sed damnati sunt obiectum secundarium Fidei: ergo & Charitatis. *Tertiò*: Creaturas irrationales ex charitate diligimus, vt docet D. Thomas citatus art. 3. in corpore: ergo & damnatos. Patet ista, quia maior remotio est inter superstites, & irrationalia, quàm inter illos, & damnatos. *Quartò* denique: Quia illum, de cuius damnatione omnino certi sumus, ex charitate diligimus, ac pro eo oramus: v. g. Antichristus, de cuius reprobatione nobis constat, & capax est, vt â nobis diligatur, & vt pro ipso deprecemur: ergo pariformiter de damnatis dicendum est. Antecedens est certum, & consequentia constat â paritate.

Respondetur negando antecedens, quod nulla ex iis probationibus suadetur, vt constabit audienti D. Thomam, qui dicto art. 11. ait: *Aliquid ex Charitate diligitur dupliciter. Vno* mo-

modo ſicut ad quem amicitia habetur: & ſic ad illos ſpiritus (damnatos) *charitatis amicitiam habere non poſſumus: pertinet enim ad rationem amicitiæ, vt amicis noſtris bonum velimus. Illud autem bonum vitæ æternæ, quod reſpicit charitas, ſpiritibus illis à Deo æternaliter damnatis, ex charitate velle non poſſumus. Hoc enim repugnaret charitati Dei, per quam eius iuſtitiam approbamus. Alio modo diligimus aliquid, ſicut quod volumus permanere, vt bonum alterius: per quem modum ex charitate diligimus irrationales creaturas, in quantum volumus eas permanere ad gloriam Dei, & vtilitatem hominum, vt ſuprà* (art. 3.) *dictum eſt. Et per hunc modum, & naturam dæmonum etiam ex charitate diligere poſſumus: in quantùm ſcilicet volumus illos ſpiritus in ſuis naturalibus conſervari ad gloriam Dei.*

Hæc Angelicus Doctor loquutus de dæmonibus, inter quos, & homines damnatos nullum eſt quoad præſens diſcrimen. Ex dictis ergo patet, quòd amor Charitatis, qui amatum reſpicit vt amicum, & proximum, eſt ille ſolus, qui termino amato bonum vult, atque adeò qui illi petit illud bonum, non poteſt charitas velle alicui bonũ, quod non ſit vita æterna, vel ad illam ordinatum; ſicut nec oratio poteſt petere niſi vitam æternam, vel quod ad illam dirigitur; vt in ſuperioribus dictum eſt cum D. Thoma eadem 2. 2. quæſt. 83. art. 9. Vnde, cùm damnati omnes ſint incapaces æternæ vitæ, propterea non poſſumus eos diligere ex charitate amicitiam fundante, nec bonum ipſis deſiderare, nec pro ipſis petere. Et aliter facere turpiſsimum foret, quia *repugnaret charitati Dei, per quam eius iuſtitiam approbamus.* Illo alio charitatis amore amicitiam non inferente, damnatos diligere poſſumus, ſicut & creaturas irrationales. Ex hoc autem amore non habetur, quòd pro illis orare poſsimus, ſicut nec quòd ſint noſtri proximi. Et licèt minùs diſtent â nobis, quàm creaturæ irrationales, hæc minor diſtantia non pertingit ad amicitiæ amorẽ. Per quod patet ad primam, & tertiam obiectionem.

Ad ſecundam reſpondet D. Thomas dicto art. 3. *Ad tertium dicendum, quòd fides ſe poteſt extendere ad omnia quocumque modo vera; ſed amicitia charitatis ſe extendit ad illa ſola, quæ nata ſunt habere bonum vitæ æternæ. Vnde non eſt ſimile.*

Ad vltimam reſpondetur, quòd ſicut reprobi, & etiam ipſe Antichriſtus, habent Angelum cuſtodem, â quo in bonum inclinentur, ab inimicis tueantur, ac cohibeantur, nè adeò pravi ſint ac ſine illa cuſtodia forent; vt docet Divus Thomas 1. p. quæſt. 112. art. 4. ad 3. ſic etiam pro omnibus illis orare poſſumus, vt minùs vt auxilia conſequantur, quibus ſuffulti minùs mali ſint, quàm ſine illis, quod ſufficit ad veram amicitiam, ſuppoſita abſoluta poteſtate, quã habent conſequendi beatitudinem, quæ certè non verificantur de damnatis; atque adeò non poſſumus eos amicabiliter diligere, nec pro illis petere.

78. Dices: Illi, de cuius reprobatione ſumus certi, nullum bonum velle poſſumus: & tamen illum, vt modò diximus, diligimus ex Charitate amicabili: ergo etiam hoc modo poſſumus diligere damnatos. Probatur maior: Illi, de cuius reprobatione ſumus certi, non poſſumus velle beatitudinem, nec ipſi illam petere: ergo nec aliud bonum. Conſequentia conſtat ex dictis: Diximus enim, nos non poſſe ex charitate velle, aut petere bonum aliquod illi, cui non poteſt deſiderari, aut peti beatitudo; quia quodcumque bonum ex charitate volumus, aut petimus, debet eſſe vel æterna vita, vel bonum ad ipſam ordinatum. Antecedens autem probatur.

Primò: Quia tale deſiderium, & petitio *repugnaret charitati Dei, per quam eius iuſtitiam approbamus*, vt nuper dicebat D. Thomas. *Secundò* probatur antecedens: Quia vt diximus diſput. 3. quæſt. 1. licèt noſtrum deſiderium in petendo regulari debeat per voluntatem Dei antecedentem, dum nobis non conſtat de conſequenti; dum autem de conſequenti nobis conſtat, per illam re-

regulandum est, sed modò vt supponimus, licèt sciamus Deum velle hunc hominem salvum fieri voluntate antecedenti; scimus etiam voluntate consequenti illum reprobasse: ergo.

79. Probatur tertiò illud antecedens: Ideò pro damnatis non possemus desiderare, aut petere beatitudinem, quia eius sunt incapaces: sed homo, de quo loquimur, est incapax consequendi beatitudinem: ergo illam illi desiderare, aut postulare non possumus.

Si dicas, esse discrimen, quia licèt homo, de quo loquimur, sit incapax ex suppositione, absolutè tamen capax est: Vnde ipsi possumus desiderare, aut petere beatitudinem.

Contra est: Quòd etiam damnati sunt beatitudinis incapaces ex suppositione status, in quo sunt: absolutè verò, attentâ eorum natura, capaces sunt videndi, & amãdi Deum: ergo vel damnatis possumus desiderare, & petere Beatitudinem, vel non possumus illam desiderare, aut petere homini isti.

Respondetur negando maiorem. Ad probationem nego antecedens: ad cuius primam probationem dicas: hominem istum, etiam in sensu composito decreti de sua reprobatione, esse absolutè mobilem in beatitudinem; quia ad hoc sat est, & requiritur, quòd absolutè sit capax beatitudinis. Indidemque iste homo potest per longum tempus in gratia permanere; potest plurima bona opera facere, & multa mala vitare. Nihil ergo desideratur, vt ipsi hæc bona, quæ potest habere, & illud, in quod mobilis est, desiderentur.

80. Quod vt prorsus calleas, rogo: Homo iste reprobus, cùm est in gratia, vt potest, imò & in gradu sublimissimo Sãctitatis, diligitur â Deo amore amicitiæ? Malè apud Fidem audires, si negares. Si ergo Deus sic diligit reprobum pro tempore, quo in gratia est, pariter & nos illum diligere debemus pro tempore, quo capax est gratiæ: quippe nostra *charitas non exigit communicationem in vita Divina in actu, sed sufficit, quòd sit in potẽtia, quia quod est in potentia quodammodò est* ait Divus Thomas in 3. dist. 28. quæst. 1. art. 4. ad 1. Vnde amor circa hunc hominem non repugnat *charitati Dei, per quam eius iustitiam approbamus*: quin potiùs est tali charitati conformis.

Ad secundam probationem antecedentis respondetur, quòd sicut nobis constaret de illius hominis reprobatione: sic etiam constaret de voluntate Dei, volentis, vt illum amore amicitiæ diligeremus, pro tempore, quo non amittit capacitatem ad gloriam, & ad media, quibus gloria consequitur: sicut & ipse Deus illum diligit pro toto illo tempore, quo perseverat in gratia; quin iste Dei amor erga illum reprobum pugnet cum decreto de ipsius reprobatione. Vnde, quia debemus regulare nostrum desiderium, orationemque cum eo, quod scimus â Deo decretum; propterea hunc reprobum amore amicitiæ diligere debemus: quia scimus, esse voluntatẽ Dei, quòd mobilẽ in beatitudinem, & mediis, quibus obtinetur ipsa, decorum, seu decorari potentem, diligamus.

Ad tertiam probationem ad mittimus solutionem inter arguendum datam, ad cuius improbationem dicimus, quòd damnati non sunt capaces gratiæ, nec aliorum, quæ hominem perducunt ad gloriam, cuius contrarium evenit in reprobo viatore. Hic enim, etiam in sensu composito decreti, non est in termino, vnde retinet mobilitatẽ in duos illos terminos num. 75. dictos, ac per consequens potest iam in vnum, iam in alium tendere.

81. Obiicies tertiò contra secundam rationem num. 74. positam, & potest esse replica contra modò dicta: Licèt repugnet, quòd ille, qui est in vno termino, moveatur in ipsum terminum, in quo est; non tamen repugnat, quòd in alium terminum moveatur: ergo licèt damnati sint totaliter extra viam relatè ad terminum, in quo sunt, possunt moveri in terminum beatitudinis; sic enim suadet paritas termini motus materialis, vt illam considerans cognoscet.

Respondetur ex N. Salmant. tract. 16.

16. disp. 1. dub. 4. num. 29. *Quòd licèt non repugnet existentem in vno termino moveri ad alium, quando terminus ille, in quo existit, non est vltimus; secùs autem quando prædictus terminus habet rationem vltimi, qui sicut existentem in eo constituit extra viam simpliciter, ita ex natura rei petit, quòd vlteriùs nō moveatur.* Per quod solvitur objectio, quæ si convinceret, probaret quidem, Beatos esse mobiles in damnationem; atque ideò deberemus à Deo petere, nè illos damnaret. Quod ingens absurdum est.

82. Dices: Licèt Beati sint in termino vltimo, atque adeò sint ex natura rei immobiles ad alium terminum; tamen per posse absolutum non implicat, quòd in alium terminum moveantur, vt docent laudati Patres num. 28. & 31. ergo existentia in vno termino vltimo nō pugnat cum motu in alium.

Respondetur, quòd licèt hoc concederemus, nil tamen inferre posset contra nostrum assertum; siquidem, vt diximus num. 76. in oratione petere à Deo debemus, quæ providentiæ ordinariæ subsunt: non autem, quæ ad absolutam spectant.

Dicimus tamen cum iisdem N. Salmanticens. quòd existens in termino vltimo, qui eo ipso est simpliciter talis, potest de posse absoluto moveri in terminum secundùm quid talem: In terminum autem alium simpliciter implicat omnino motus: vnde Beati, ex quo sunt in termino vltimo, ac simpliciter tali, solummodò in terminū secūdùm quid, & hoc per posse absolutum, moveri possunt, quarè solùm moveri possunt ad merendum aliquod præmium accidentale, vel novum aliquem gradum præmii essentialis.

Vnde in forma respondetur distinguendo antecedens: *In alium terminum simpliciter talem*, nego: secundùm quid, subdistinguo: *in alium terminum* secundùm quid, & nullam oppositionem dicentem cum termino vltimo, in quo sunt, concedo: dicentem aliquam oppositionem, nego antecedens. Deinde distinguo consequens: *Cum motu in alium* vltimum, & simpliciter talem, nego. Non vltimum, sed secundùm quid, sub distinguo: Si non dicit dictam oppositionem, concedo: si illam dicit, nego consequētiam. Mereri præmium aliquod accidentale, aut novum gradum gloriæ essentialis, nec est in terminum simpliciter talem tendere, nec opponitur cum beatitudine. Quòd autē damnati moverentur in beatitudinem, & esset in terminum simpliciter vltimum ire, & terminum penitùs pugnantem cum termino, in quo sunt, respicere.

§. IV. *Testimonium Divi Dionysii mysticæ Theologiæ Principis in comprobationem nostræ conclusionis.*

83. INsignis Mysta D. Dionysius propositam nostram assertionem suadet loco citato suprà sic dicens: *Non enim Summus Sacerdos Divinæ Iustitiæ Propheta peteret aliquando nisi à Deo amabilia, & ab eo donari divinitùs promissa: propter quod pro immundis non orat hic dormientibus: quoniam non solùm Prophetico in hoc averteretur ordine, & quid hierarchicorum superiùs auderet à perfectionum Principe merendus; sed quia iniustam orationem non consequeretur, à iusto eloquio ipse non immerito audiens: petitis, & non accipitis, quia malè petitis.* Post quæ concludit: *ergo Divinus Summus Sacerdos expetit Divinitùs promissa, & amabilia Deo, & omnino donanda.*

Non est verbum in his, quæ ex Areopagita exscripsimus, quod nostram assertionem non suadeat. Ait enim, Sacerdotem sua oratione non petere nisi ea, quæ sunt *Deo amabilia, & ab eo donari Divinitùs promissa.* Ex quibus constat, cuius conditionis sit res in oratione petenda: quippe debet esse bona, seu amabilis Deo, & ex iis, quæ Deus dare promisit: si namque mala sit in se, vel non sit ex à Deo promissis, non est materia in oratione petenda.

Quod expressiùs docuit idem Dionysius vltimis verbis asserens in oratione esse petenda ea solùm, quæ sunt *omnino donanda*. Per quod non intelligas, quòd solùm ea, quæ reapsè conse-

quen-

rum non misereretur Deus: ergo illæ pœnæ finem habent: ergo & â nobis potest peti eorum liberatio.

Idem docet D. Paul. in ad Rom. cap. 11. vbi ait: *Concludit Deus omnia sub peccato, vt omnium misereatur*, vbi eadem doctrina nobis traditur, ac in præcedenti auctoritate.

Respondetur ex D. Thoma loco citato ex sententiar. Deum quantùm in se est, misereri omnium. Cum quo tamen stat, quòd eius misericordia ad aliquos non se extendat, quia ea indignos se fecere, cuiusmodi sunt damnati; qui, obstinati cùm sint, indigni sunt, vt eos sublevet Divina misericordia. *Potest tamen dici*, ait laudatus D.Thomas, *quòd in eis misericordia etiam locum habet, in quantùm citra condignum puniuntur: non quòd à pœna totaliter absolvantur.*

Ad auctoritatem D. Pauli dicimus idem, quod ad præcedentem dictum est. Secundò respondetur: Ly *omnium* supponere distributivè incompletès atque adeò supponit pro omnibus generibus peccantium non tamen pro omnibus individuis. Vnde omnium generum peccantium, scilicet, Catholicorum, Hæreticorum, Iudæorum, Gentilium, & aliorum Dominus miseretur. Ex illis plures misericorditer sanans, & ad viam veritatis reducens. Hac tamen misericordia non vtitur cum omnibus illorum generum individuis.

88. Adde: Certissimè piissimum Dominum cum ipsis damnatis magnam suæ pietatis ostensionem fecisse, dum viverent. Ad eorum ostium stetit, eorum corda pulsavit, toties, aperite mihi, dixit, quoties eos sua vocante gratia, præmonuit. Illi verò tamquàm surdi non audiebant, nolentes intelligere, vt benè agerent, ac tandem sua perversitate politi sunt in miserrimo statu suæ obstinationis, cum qua incompatibilis est præteritorũ dolor; atque adeò misericordiæ consequutio. Videatur D. Thomas 1. part. quæst. 64. art. 2. in corp. & ad 2.

Ex dictis habes, quid dicas D. Anselmo, quem pro se adducunt Contrarii, lib. 1. *Cur Deus homo cap. 6.* vbi ait: *Non est iustum, vt Deus creaturam rationalem, quam fecit ad beatitudinem, omnino perire sinat.* Quippe non omnino perire sinit creaturam rationalem, qui illam ante mortem vocat, & ad ovile suum reducit, & hoc postquàm â miserabili Dæmonis captivitate proprii sanguinis larga effusione redemit. Eidemque non omnino perire sinit *creaturam rationalem, quam fecit ad beatitudinem*, qui adhuc in Inferni voragine citra condignum plectit.

89. Arguitur secundò: Nam apud Esaiam cap. 14. dicitur de Diabolo: *Tu autem proiectus est*, circa quod dicit Glossa: *Si omnes animæ aliquãdo habebunt requiem, tu numquam*: ergo licèt Diabolus numquàm â pœnis eripiatur, homines verò aliquando liberari possunt.

90. Confirmatur: Quia ex 2. Machab. cap. 12. constat, Iudam Machabæum virum Sanctissimum, Sapientemque præcepisse, vt orationes fierent pro militibus in prælio occisis, qui damnati erant. Verba textus subiicio: *Et ad preces conversi rogaverunt, vt id, quod factum fuerat delictum, oblivioni traderetur. Quarè Iudas misit duodecim millia drachmas argenti offerri eas in Ierusalem pro peccatis mortuorum.* In quibus duo habentur. Primum est, orationes, oblationesque pro illis defunctis factæ. Secundum est, milites illos in peccato obiisse constat ex illis verbis: *Quod factum fuerat delictum.* Et ex illis: *Offerri eas in Ierusalem pro peccatis mortuorum.*

Delictum horum occisorum, cum quo decesserunt, fuit gravissimum, gravissimisque pœnis prohibitum in Deuteronom. cap. 7. Fuitque hoc peccatum, quia dum milites isti præliarentur cum Idolatris, abstulerunt ab eis Idolorum donaria, eaque abscondita habebant sub tunicis. Ecce pro occisis in gravi peccato, qui abs dubio damnati erant, orationes fiunt.

Respondetur negando consequentiam, nec sensus Glossæ est ille, quem arguens intendit, sed quem docet D. Thomas in supplemen. ad 3. part. q. 99. art. 3. ad 5. vbi ait: *Dicendum, quòd*

illa Glossa non loquitur simpliciter, sed sub hypotesi impossibilis ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius Diaboli. Ac si diceret: Quamquàm damnati homines aliquando forent misericordiam consequuturi: tu autem, ô Lucifer, qui manè oriebaris,& tui ipsius amore captus de Cœlo cecidisti; adeò infeliciter lapsus es, vt numquàm â casu surgere sit possibile.

Hæc loquutio similis illi est,qua Luc. 21. vtitur Christus: *Cælum, & terra transibunt; verba autem mea non præteribunt.* Hoc est: quamvìs impossibile sit Cœlum, solumque transire, & etiam verba oris mei non impleri; tamen impossibilius est, quòd â me dicta non verificentur, quàm quòd Cœlum, & terra finiantur. Vide Seraph. Caponi ad locum citatum D.Thomæ, vbi in appendice plura dicit circa misericordiam, quam Deus vtitur cum damnatis.

Ad confirmationem respõdetur cum Angel. Præcept. in 4. ad Anibald. dist. 45. ad 3. vbi ait: *Ad primum ergo dicendum, quòd illi non acceperunt donaria Idolorum in eorum reverentiam, sed tamquàm victores iure belli cum quadam avaritia veniali. Vel dicendum secundùm quosdam, quòd in ipso mortis periculo pœnituerunt, secundùm illud Psalm. 77. Cùm occideret eos, quærebant eum.* Duplici hac via occurrit D. Thomas huic confirmationi, cuius vires, quacumque ex illis enervantur.

91. Arguitur tertiò: Damnati orant pro vivis,nè damnentur: ergo vivi possunt orare pro damnatis, vt â pœnis eripiantur. Consequentia constat â paritate, eamque ratio suadet; quia magis est, orare pro aliis, quàm aliorum orationis fructum percipere, vt patet in animabus Purgatorii, quæ possunt orationibus vivorum iuvari; sed orare pro vivis, attenta conditione status, in quo cruciantur, non possunt. Antecedens autem probatur: Quia miser ille dives apud Luc. cap. 16. petiit ab Abraham, vt Lazarũ mitteret in domũ Patris sui: *Habeo enim,* aiebat, *quinque fratres, vt testetur illis; nè & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*

92. Confirmatur primò: Quia Dæmones plura â Christo Domino petierunt, obtinueruntque, vt quòd eos mitteret in porcos, potiùs quàm in Infernum Luc. 8. Et nè eos ante tempus torqueret,quod consequuti sunt: Marc. cap. 5. ergo cùm magis sit orare, & obtinere,quàm aliorum orationibus iuvari, non est cur pro damnatis orare non possimus.

93. Confirmatur secundò:Orationes vivorum magis prosunt defunctis, quàm vivis: sed vivis, etiamsi in peccato sint,prosunt: ergo & mortuis, etiamsi Inferno sint. Probatur maior ex D. Dionysio cap.7. de Cœlesti hierarchia, vbi ait: *Si Iustorum orationes, & secundùm hanc vitam, quanto magis post mortem in illis, qui digni sunt, Sacris orationibus operantur.*

Respondetur argumento: Primò omisso antecedẽti,negando consequentiam. Discrimen est, quòd nostra oratio pro damnatis nobis prohibita est: damnatorum verò oratio, vel ipsis non prohibetur, vel quamquàm prohibeatur, illi de his prohibitionibus non curant. Vnde etsi illi pro vivis orent, vivi pro illis orare non valent.

Respondetur secundò: Damnatos velle omnes superstites damnari: Quia tamen sciunt, aliquos salvandos esse, volunt suos propinquos esse de numero eorum, qui salvandi sunt. *Et exinde fuit,* ait D.Thomas in supplemen. quæst. 98. art. 4. ad 1. *Quòd dives petiit fratres suos à damnatione eripi: sciebat enim, quòd aliqui eriperentur; maluisset tamen cum fratribus suos omnes alios damnari.* Videatur ibidem Angelicus Doctor. Et in 4. ad Anibald. dist. 50 quæst vnic. art. 1. ad 2. & qui sic orat, indignus est, vt pro ipso oretur.

Ad primam confirmationem dicas: Verum quidem esse, aliqua Dæmones â Christo Domino postulasse,& consequutos fuisse; eorum tamen petitio mala fuit: atque adeò hinc nullum fundamentum sumi potest, vt nos pro ipsis fundamus preces.

Ad secundam confirmationem respondet laudatus D. Thomas quæst. 71.

art.

art. 5. *Ad tertium dicendum, quòd quantùm ad hoc magis acceptatur suffragium pro mortuo, quam pro vivo, quia magis indiget; cùm non possit sibi auxiliari, sicut vivus. Sed quantùm ad hoc vivus est melioris conditionis, quia potest transferri de statu culpæ mortalis in statum gratiæ, quod de mortuis dici non potest: & ideò non est eadem causa orandi pro mortuis, & pro vivis.*

Eodem etiam modo intelligendum esse Dionysiū, docet August. lib. de cura pro mortuis, vbi ait: *Pia opera eis tantum defunctis prodesse, qui, cum viverent, hæc sibi, vt posteà possent prodesse, meruerunt.* Et certè Areopagitam non loqui de damnatis, inde constat, quia loquitur de illis, *qui sunt digni sacris orationibus*: damnati autem non solùm non sunt digni, vt sacris orationibus adiuventur, verùm etiam indigni sunt, vt preces pro ipsis fundantur.

94. Arguitur quartò: Quia precibus D. Gregorii Papæ liberata fuit Traiani anima ab æternalis supplicii flamma: ergo preces pro damnatis fusæ exaudiuntur à Deo. Antecedens, in quo est difficultas, est expressum D. Ioannis Damasceni in oratione de Fidelibus defunctis, vbi ait agens de D. Gregorio: *Hic intensissimas pro peccatorum Traiani remissione preces ad animarum amantem, & misericordem Dominum fudit: statimque Divinitùs vocem emissam audivit. Preces tuas audivi, ac Traiano ignosco. Tu verò posthac caveto, nè mihi pro impiis supplex sis. Quodque istud verum sit, atque ab omni calumnia alienum, Oriens totus, atque Occidens testatur.* Videsnè antecedens illud Damasceni auctoritate, & totius Orientis, Occidentisque consensu comprobatum?

Respondetur: Casum istum de liberatione Traiani ob preces D. Gregorii multum pulverem concitasse, Auctoresque in sententias nulla vi fœderandas divisisse. Extemplò à Baronio longè sum, qui tom. 8. ad ann. 600. Theologos carpit, quia punctum hoc historiale seriò explorant mittentes falcem in alienam messem, ac si facultas sit, quæ Theologiæ non inserviat. Historia, aliæque facultates ancillæ sunt, quas mittit Sacra doctrina, vt ad arcem, & ad mœnia pulcherrimæ civitatis vocent quicquid est, vt de quocumque, quamquàm minimum sit, agat suo nobilissimo modo.

Quod si aliquis excessus (quod non impossibile suspicor) apud Theologos est in hac parte: Non parum etiam excessisse Baronium, deprehendet, quisquis illum delictorum Traiani catalogum à se compactum consideraverit. Difficultas est: An Traiani historia vera sit, nec nè? Ad hoc, quid refert Iuliani dictum refricare,

Et rapti Ganymedis honores?

Impiissimū fuisse Traianū, factū ipsum supponit; siquidem supponit illum in fœtido damnatorum ergastulo. Quòd autem sit incarceratus pro mille, aut pro mille & quingentis, nihil conducit.

Ad rem ergo. Historiam istam magnificari ab aliquibus, vt nostri asserti eversivam, conspicimus; ex illa tamen nil contra illud haberi sequentia ostendunt.

Respondetur ergo primò negando antecedens, ad probationem nego tale quid asseri à D. Ioanne Damasceno; imò nec asseri potuisse: præcessit enim Damascenus Gregorium per multos annos. Quippe Damascenus floruit sub Theodosio Seniore, cuius familiarissimus fuit: Divus verò Gregorius vixit imperante Mauricio, & Phoca tyranno, quos inter ferè ducentorum annorum differentia fuit. Non ergo potuit Damascenus casum illum referre, qui post ipsius obitum evenisse debere, comprobatur.

Scio Cardinalem Bellarminum lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis agentem de S. Ioanne Damasceno dixisse: Itaque longè à veritate aberrant, qui Damascenum tempore Theodosii Senioris *floruisse, scribunt.* Quarè illum vixisse, tradit sub Leone Isaur. Et Constantino Copronymo, à quo multa passus est propter Catholicam Fidem. Ac denique Auctorē præfatæ historiæ fatetur.

Verùm, quicquid de tempore sit, quo

Damascenus floruit, nobis pro hac firmanda prima solutione satis, superque fuerit plures, gravissimosque Auctores in palàm adducere, si opus esset, qui constanter tenent, vixisse sub Theodosio Seniore Damascenum. Sic ergo docent Seraph. Capponi 3. part. in supplemen. quæst. 71. art. 5. ad 5. Et Mag. Torre 2. 2. q. 83. art. 8. disp. 2. num. 12. Sic etiam alii plures. Qui omnes negant, scriptum illud Damasceni esse; sed falsò illi adscribi, vt historiæ credulitas conciliaretur: vel forsam ex aliqua æquivocatione alterius Damasceni, qui potuit esse Auctor illius scripti. Vt vt sit; Doctores isti negant, Damascenum historiam illam scripsisse: vnde cùm tota huius historiæ credulitas innitatur auctoritati Damasceni, corruit totum credulitatis pondus, ex quo falsò adscribi Damasceno, cognoscitur.

Respondetur secundò admittendo casum: Sed negamus ex illo posse colligi, nos orare posse pro damnatis, imò contrarium infertur, vt constat ex illis verbis: *Tu autem posthac caveto, nè mihi pro impiis supplex sis.* Ex quo interdictã nobis esse orationem pro dãnatis, nemo non videt. Vnde, etiamsi Adversariis historiam illam, prout ipsi volunt, concedamus, ex illa potiùs firmatur nostra assertio.

Respondetur tertiò ex D. Thoma locis citatis: Traianum, si vera est illa historia, vtique in Inferno fuisse; sed non finaliter iudicatum. Ob prævisas enim D. Gregorii preces mansit eius causa iniudicata finaliter. Accessit D. Gregor. oratio, cuius intuitu ad vitam miraculosè redivit, pœnitentiam egit, & gloriam adeptus est. Quod multoties accidit: multi enim Sancti suis orationibus nacti sunt, vt plures revocarentur ad vitam: quorum multi damnati erant, vtpotè idololatræ, ac in peccato decedentes: sed tamen non erant in æternum damnati, sed ad tempus. Si casus Traiani sic ponitur: non est insolitus, nec contra nos, qui de finaliter damnatis loquimur. Hacque via excusat D. Thomas historiam illam à censura. Si autem contrarii Auctores teneant, Traianum finaliter damnatum, historiam non admittimus. Videantur N. Salmant. tract. 13. disp. 17. dub. 3.

VI. *Solvitur argumentum difficile.*

95. VLtimò arguitur: Quia Ecclesia Catholica verè veritatis Magistra orat pro damnatis: ergo oratio pro damnatis valet. Probatur antecedens: Clarissimè ex vsu ipsius Ecclesiæ, quæ in Missa defunctorum ad Deum pro ipsis clamat hisce vocibus: *Libera, Domine, Animas omnium fidelium defunctorum de pœnis Inferni, & de profundo lacu: libera eas de ore Leonis, nè absorbeat eas tartarus, nè cadant in obscurum, & c.*

Vbi observandum primò est: Ecclesiam orare pro animabus *omnium fidelium Defunctorum*: atqui in Inferno sunt plures animæ *fidelium defunctorum*: ergo pro illis orat Ecclesia. *Secundò*, quòd Ecclesia petit, vt illæ animæ, pro quibus orat, liberentur *de pœnnis Inferni*; velut in officio sepulturæ dicitur, *ab Inferni voragine*: ergo orat pro animabus damnatorum.

Ecce argumentum ex se multùm difficile, & quod magis insuperabile reddidere Doctorum diversissimæ solutiones. Qualitercumque inspiciatur, tenebrosissimum est. Si namque de animabus æterno supplicio adiectis intelgamus, corruit funditùs assertio nostra. Si autem intelligamus de iis, qui igne Purgatorio expiantur, contradicit ipsius deprecationis contextus. Primò enim, Purgatorium non dicitur Infernus, nec profundus lacus, nec obscurum, nec tartarus, nec Inferni vorago. Hæc nomina propriissima sunt Inferni, vbi damnati plectuntur, non Pugatorii, vbi prædestinati expiantur. Nec res creditu digna videtur, Ecclesiã Dominum deprecantem impropriis adeò vocibus vti.

Secundò: Si de existentibus in Purgatorio capienda sunt dicta verba: quomodò petit Ecclesia, vt non *cadant in obscurum*? *Non absorbeat eas tartarus*? Siquidem iam in obscuro habitant à tar-

tartaro absorptæ. Videsnè argumēti difficultatem? Audi aliqua è multis, quæ ad eius enodationem accumulant Doctores, qui supponunt, & nos cum illis, prædicta verba intelligenda esse de existētibus in Purgatorio. Sic docent Ioannes de Medina C. de orat. quæst. 6. Greg. de Valen. tom. 3. disp. 6. quæst. 2. de orat: punct. 8. Bellarm. lib. 2. de Purg. cap. 5. Thomas Hurtado resol. moral. tract. 5. cap. 6. §. 1. resol. 58. N. Salmant. tract. 21. disp. 7. num. 113. Et insuper quotquot nobiscum in præsent. catholico affetto conveniunt. Difficultas est, quomodò de Purgatorio possint verba illa intelligi?

96. Respondet primò citatus Medina: Tales orationes non parum ineptitudinis continere. In quo hic Auctor nullum reperit inconveniens: *Multa enim*, ait, *in Ecclesia legi permittuntur, quamvis non omnino vera sint, vel non omnino apta; quia conferunt ad fidelium devotionem excitandam, vt in legendis Sanctorum, & opinionibus Doctorum. Ita ergo dici potest de illis orationibus, quæ à privatis personis factæ sunt, & non à Concilio aliquo, nec in eo sunt approbatæ.*

Verùm hæc responsio sua se animositate destruit: Tales orationes vt Sanctissimæ, verumque sensum continentes venerandæ sunt. Et licèt obscuritatem aliquam habeant, ob quam in earum explanatione spatiātur Theologi: semper tamen earum proprietas debet supponi; nec fas est dicere eas ineptitudine laborare. Quod non sint factæ, approbatæve in aliquo Concilio, nullum fundamentum præbet, vt de illorum proprietate dubitetur; cùm ab Ecclesia vniversali approbatæ sint. Nec volumus in hac re ampliùs immorari.

97. Respondet secundò dictus Valentia: Ecclesiam iis orationibus non petere, quòd existentes in Purgatorio liberentur ab Inferno: constat enim iam liberos esse ab Inferni voragine. Petit tamen exequutionem illius decreti, quo eos liberos fecit, quæ exequutio mediis orationibus obtinenda est. Sicut cùm Patres antiqui suspirabant pro Messiæ adventu, non clamabant pro decreto adventus Messiæ: hoc enim iam factum certissimè supponebant: precabātur tamen exequutionem illius decreti, quam fiendam mediis orationibus cognoscebant. Sic præfatus Auctor.

Contra eius tamen doctrinam disputo sic primò: Nemo cordatè petit, quod iam concessum esse cognoscit: at Ecclesia scit, vt fide Sanctum, existentes in Purgatorio, liberos esse ab Inferno: ergo hoc non petit. *Secundò* disputo: Orans petit sibi, vel aliis id, quod nondū habetur: liberationem à tartaro habēt certissimè existentes in Purgatorio: ergo hoc nō petit Ecclesia. *Tertiò*: Quia Ecclesia non potest dubitare de felicitate Beatorum, non petit, nè tartarus eos absorbeat: sed etiam est æquè certa de prædestinatione existentium in Purgatorio: ergo.

Quartò: Eadem res nequit ab eodem haberi, vt præterita, & vt futura: sed quicūque petit, respicit rem, quam petit, vt futuram, & Ecclesia respicit salutem existentium in Purgatorio, vt iam habitam: ergo illam petere non potest. *Quintò*, & ad hominem: Eò Ecclesia non petit decretum de ereptione existentium in Purgatorio; quia iam factum supponitur tale decretum: sed etiam facta est exequutio talis decreti: ergo. *Sextò*: Eò Patres antiqui petebant exequutionem decreti de adventu Messiæ, & non ipsum decretum; quia hoc supponebant factum, non autem exequutionem: at Ecclesia supponit iam exequutionem decreti de ereptione existentium in Purgatorio: ergo. *Septimò*: Si post adventum Messiæ oraret aliquis pro exequutione illius decreti; absque bubio vapularet; quia sua oratio testis irrefragabilis esset de ipsius incredulitate, vel hæsitatione circa illum adventum: ergo cum certitudine, quam habet Ecclesia, de exemptione dicta, non compatitur, quòd eam petat.

98. Respondet tertiò præadductus Bellarmin: Quòd quamvis animæ existentes in Purgatorio certissimæ de sua salute sint, ex quo indicatæ fuere in iudicio particulari, quod in cuiusvis mor-

morte celebratur: remanet tamen iudicium generale in fine Mundi celebrandum; eóque pro eis orat, vt *evadant iudicium vltionis*.

Sed contra primò: Quia Ecclesia non potest timere aliquod malum existentibus in Purgatorio pro tempore iudicii vniversalis: ergo non orat, vt ab illo iudicio liberentur. Patet ista: Quia, qui timens orat, intendit aliquod malum imminens vitare: Vnde cùm Ecclesia timens, supplexque orat pro existentibus in Purgatorio, si ad iudicium vniversale suas orationes dirigeret, aliquod malum eis inde venire posse, timeret. Antecedens autem probatur: Quia impossibile est, assignare, quod sit malum illud, quo timeri posset.

Contra secundò: Quia si pro existentibus in Purgatorio orat Ecclesia, vt *evadant iudicium vltionis*; pariter pro Beatis poterit deprecari, vt tale iudicium evadant: hoc est absurdum: ergo. Probatur maior, seu sequela: Eò pro existentibus in Purgatorio orat Ecclesia, vt evadant illud iudiciũ generale, quia illud iudicium eis remanet: sed etiam remanet Beatis; ipsi enim non adhuc secundùm illud iudicati sunt: ergo tenet maior. *Contra tertiò*: Quia etiam poterit Ecclesia orare pro damnatis, qui in illo vniversali iudicio comparebunt; atque adeò in illo vniversali iudicio habebunt aliquod malum, quod timeant, aut aliquod bonum, quod sperent: ergo poterit Ecclesia orare, vt damnati, vel malum, quod timent, non incurrant; vel bonum, quod sperant, consequantur.

99. Respondet quartò Thomas Hurtado loco citato, admittendam esse in Purgatorio duplicem mansionem. Prima est Inferno damnatorum contigua, & hæc est valde obscura, & propter immediationem cum Inferno subiacet iisdem nominibus, ac Infernus ipse. In hac mansione sunt animæ, quæ graviùs pœna sensus torquentur. Secunda mansio segregata ab Inferno est, estque relatè ad illam primam locus clarus, & amœnus. In hac mansione sunt animæ, quæ vel nullam pœnam sensus patiuntur, vt non improbabile reputat citat. Bellarm. & alii ab ipso Hurtado adducti: vel licèt aliquam pœnam sensus patiantur; est tamen in loco hoc lucido, non autem in illo alio tenebroso: Vnde locus hic, ait Bellarm. est *mitissimum Purgatorium, & quasi carcer quidam senatorius, atque honoratus*.

Hinceque, ait dictus Pater Hurtado, singulariter intelligitur oratio, quam facit Ecclesia pro defunctis dicens: *Libera, Domine, animas omnium fidelium defunctorum de pœnis Inferni, &c.* Siquidem Ecclesia hæc dicens petit, vt animæ illæ liberentur â pœnis, quas patiuntur in illo obscuro loco, qui ob immediationem cum Inferno, & ob sui obscuritatem dicitur Infernus, profundus lacus, obscurum, tartarus, Infernique vorago. Ab hoc ergo loco desiderat Ecclesia animas eripi, & in illo alio lucido, & carcere senatorio constitui, quod vt assequatur, suas preces interponit.

Contra hanc tamen singularem intelligentiam, ipsamet singularitas pugnat. Primò: Quia Ecclesiam sua illa oratione petere absolutam liberationem existentium in Purgatorio, nemo est, qui non asserat: ergo singularitas illius singularis intelligentiæ ipsam perimit. *Secundò* contra illam intelligentiam facit: quòd Ecclesia potest illa sua oratione petere liberationẽ absolutam: quam ergo rationem assignas, vt illam de facto non petat? *Tertiò*: Quia hac via non salvatur præcipua difficultas contenta in verbis datæ orationis. Etenim vel animæ, dum oratio fit, supponuntur iam in illo loco obscuro; vel non? Si non: ergo Ecclesia non petit, quòd inde extrahantur, & in lucido alio loco collocentur. Si sic: Quem sensum habent verba illa: *Nè absorbeat eas tartarus, nè cadant in obscurum*? Siquidem iam supponuntur in illo obscuro tartaro carceratæ.

Quartò denique, & præcipuè: Quia singularis illa intelligentia rotundè contradicit ipsi orationi factæ ab Ecclesia. Hæc enim non solùm assignat locum, â quo liberas desiderat animas, pro quibus deprecatur; verùm etiam exprimit lo-

locum, in quem transferri desiderat. Quippe postquàm locum, â quo extrahi cupit, assignat; ostendit, quò eas sublimari vult, subiungens: *Sed signifer Sanctus Michael representet eas in lucē Sanctam, quam olim Abrahæ promisisti, & semini eius.* Est nè locus ille non adeò obscurus, lux illa Sancta, quam olim Deus promisit Abrahæ Patri, eiusque in æuum semini? Hactenus non audivi, Sanctum Michaelem occupari in transferendo Purgatorii animas ab vno in alium locum ipsius Purgatorii. Ad maiora reservatum tantum ducem audivimus ab ipsa Ecclesia, quæ in eius officio ait: Hunc cælestis militiæ Principem esse, *cui tradidit Deus animas Sanctorum, vt perducat eas in Paradisum exultationis.* Hic Paradisus exulationis est illa lux Sancta Abrahæ promissa, qua desiderat piissima Mater Ecclesia animas in Purgatorio existētium perfusas, ab illo ergastulo liberas. Vnde intelligētia hæc singularis admittenda non est.

100. Alii respondent quintò: Ecclesiā hisce orationibus petere â Deo, nè damnet existentes in Purgatorio: quod certò potest facere secundū suam potentiam absolutam. Hic modus explicandi orationes Ecclesiæ brevior, clariorque est omnibus aliis: sed qui cogi debeat navigare Antyciras. Quippe Beati possunt per absolutam Dei potentiam damnari, & damnati, attento eodem posse, possunt in Cœlum conscendere: ergo orandum nobis erit, nè Beati in tartara ruant, & vt damnati salventur.

101. His ergo modis explicandi Ecclesiæ orationem omissis, respondetur cum N. Salmant. citatis: *Ea verba non continere orationem, qua Ecclesia de præsenti petat pro animabus Purgatorii, quòd à damnationis iudicio, vel inferni pœnis liberentur: hoc enim iam certò supponit. Sed continere piam quamdam representationem status earum animarum pro eo tempore, quo separantur à corpore, & Dei iudicio afferuntur: & hoc modo repræsentat orationes, quæ eo tempore, & instante periculo fiunt, aut fieri debent. Sicut cùm celebrat Christi adventum, & ait: Rorate, Cæli, desuper, & nubes pluant Iustum, non petit, quòd modò fiat id, quod olim Patres petebant, & certò credit iam factum esse: sed piè repræsentat antiquorum orationes, & desideria.*

Hactenus gravissimi hi Theologi, qui rem solita profunditate prosequuntur. Ex quibus constat, Ecclesiam, dum hoc precatur, quasi retrotrahi ad tempus, in quo suus ille filius, pro quo orat, animam iam iam agebat: Tuncque petere â clementissimo Iudice, vt illam, vel illas animas liberet â Purgatorio, quod Purgatorium nominat Infernum, tartarum, voraginem, obscurum propter pœnarum acerbitates, quæ in ipso perpetiuntur. Et sanè qui hunc procedendi modum in Ecclesia suggillat, censurabit etiam ipsam petentem quotannis Messiæ adventum.

Piissimè procedit Ecclesia petens adventum Messiæ, quia cùm hoc facit, *repræsentat antiquorum orationes, & desideria:* Eo fine vt illis nunc repræsentatis, nasci dignetur in nostris cordibus; sicut tunc illis invitatus, visibiliter natus est. Sic pro defunctis orans repræsentat illud tempus, in quo ad iudicium properabant, & in quo non potuit hasce orationes fundere. Fundit tamen, cùm potest: & sic indulgentissimæ Matris munus explet: Quia ex prævisione harum precum modò fusarum, consequitur apud severum, piissimumque Iudicem gratiam reus, sicut ex prævisis D. Gregorii precibus Traianus dicitur veniam consequutus.

102. Nec addere omiserim: Quòd etiam pro ipso tempore, in quo preces illæ funduntur propriissimæ, & proficuæ sunt. Nec contrarium habetur ex verbis dictæ orationis. Petit enim, quòd animas, quæ iam sunt in Purgatorio, ab illo liberet, petit etiam, *nè absorbeat eas tartarus, nè cadant in obscurum.* Hoc est, nè tartarus prosequatur absorbens, obscurumque catenans illas animas; sed quòd quantotiùs ab illo carcere exeuntes, supremam arcem conscendant.

Ex dictis ergo respondetur in forma negando antecedens. Ad probationem constat ex iis, quæ diximus, illam ora-

tio-

tionem fundi, non pro damnatis, sed pro existentibus in Purgatorio. Et mirum sanè foret, quòd in Missa, quæ est pro animabus Purgatorii, oraret Ecclesia pro damnatis. De orationis proprietate ambigendum non est, vti iam diximus: Quia vel Ecclesia constituta in tempore, in quo iudicium celebratur, petit, quòd reus ille à Purgatorio liberetur. Vel si iam in illo est, petit, quòd inde extrahatur, & intra Paradisi amœna virentia collocetur.

Quòd autem Purgatorium dicatur *tartarus, Infernus, &c.* iam d'xi, esse cum omni proprietate propter acerbitatem pœnarum, propter loci immediationem, & etiam quia idem ignis, qui in Inferno damnatos torquet, idem in Purgatorio contractos reatus abstergit. Superest, quòd Ecclesia petit pro animabus *omnium fidelium defunctorum.* Sed hoc nobis obesse non potest, quia pro illis fidelibus petit, qui fide formata, quæ per dilectionem operatur, decesserunt, vti docent Magister, & Angelicus Doctor locis adductis.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm possimus orare pro damnatis, vt levamen aliquod accipiant?

Rationes prodesse non posse, vt damnati ab Inferno liberentur, vidimus quæst. præcedenti. Discutiendum restat, an possint illos levare, eorum tormenta mitigantes?

§ I. *Proponitur vera sententia.*

103. NOstra conclusio est negativa. Eam docent ii omnes, quos præcedenti dedimus n. 70. paucis exceptis, quorum aliquos ibi memoravimus, quos etiam invenies apud Albertum Magn. tom. 21. de Sacrif. Missæ tract. 3. cap. 16. de quo postmodùm agemus. Probatur ergo primò conclusio nostra ex Apocalyp. cap. 20. vbi, vt vidimus 71. dicitur: *Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, vbi bestia, & Pseudopropheta cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum.* Vbi duo asseruntur, primum est æternitas pœnarum Infernalium. Quod ostendunt illa verba: *In sæcula sæculorum.* Secundū est: Quòd in illis tormentis nec minimam consolationem habent: quod clarissimè demonstrant illa verba: *die, ac nocte.* Quod idem est, ac dicere: miseri illi Satanam ducem sequuti sunt, in æternum, seu *in sæcula sæculorum* in eius lugubri societate cruciabuntur, & adeò severè cruciabuntur, vt nullam consolationem experturi sint; siquidem *die, ac nocte* plectentur.

104. Probatur secundò assertio hoc discursu: Scimus damnatos nullum levamen habituros nostris orationibus: ergo non possumus orare pro eis, vt levamen habeant. Patet ista; eò enim non possumus orare pro illis, vt ab Inferno liberentur; quia scimus, quòd numquàm talem liberationem consequuturi sunt: vnde si etiam cōstat consolationem percepturos non esse nostris orationibus, illas fundere pro illis non valemus.

Probatur antecedens primò ex data auctoritate: Secundò ex Epist. D. Iacobi cap. 4. vbi dicitur. *Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam:* sed si nostris orationibus solatium aliquod obtinerent, iam non fieret cum eis *iudicium sine misericordia;* quin potiùs cum magna misericordia fieret: ergo tenet antecedens.

105. Dices: Ergo ei, qui in hac vita fecit misericordiā, iudiciū cū misericordia fiet. At non cū misericordia liberantes; *quia in Inferno nulla est redemptio:* ergo cū misericordia refrigerātes. Cætera nota sunt, probatur prima cōsequentia primò. Quia exceptio firmat regulam in contrariu: sed qui non fecit misericordiam, misericordiam non experitur: ergo misericordiam experitur, qui fecit misericordiam. *Secundò* probatur consequentia: Quia apud Matth. cap. 5.

aie

ait Christus Dominus: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam cōsequentur*: at non consequentur misericordiam liberantem, si apud inferos sint, vt vidimus tota quæst. præcedenti: ergo consequentur misericordiam refrigerantem, sine qua ad minus veritas textus extare nequit.

Probatur tertiò consequentia ex D. Thom. in 4. dist. 46. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 4. ad 1. vbi ait: *Et ideò tales* (scilicet damnati, qui misericordes fuere) *misericordiam pœnitùs absolvētem non consequentur, etsi consequantur misericordiam de pœnis debitis aliquid relaxantem*: ergò idem, quod priùs.

Respondetur negando primam consequentiam intellectam de iam damnatis, vt modò loquimur: Non autem de ipsis damnatis, prout sistuntur ad tribunal Iudicis: tunc enim non adhuc damnati sunt. Et licèt appensa in statera eorum vita inveniatur minùs habens; atque adeò feratur in illos damnationis sententia: tamen piissimus Iudex propter opera misericordiæ, quæ fecerunt, aliquòd de pœna malæ eorum vitæ correspondente, misericorditer relaxat: tuncque eos mittit in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & stridor dentium sine consolatione; siquidem *cruciabuntur die, ac nocte* sine solatio, sine intermissione, *sine misericordia*. Per quod patet ad tertiā probationem consequentiæ, & ad textum D. Thomæ ibi adductum.

Ad primā probationem dicas: Quòd misericordiam facere est de genere boni: misericordem non esse, est de genere mali: Quiaque bonum non consurgit nisi ex integra causa, & malum proveniat ex quocumque defectu: proptereà, qui non facit misericordiam, quamquàm in nullo alio deficiat, habet quantùm sufficit, vt damnetur. Quippe, *qui totam legem servavit, offendat autem in vno, factus est omnium reus*. ait præcit. D. Iacobus: ast qui misericordiam fecit, in aliis autem deliquit, Iustus non est; quia non constituitur Iustus per solam misericordiam, sed per illam, & alia plura: vnde quocumque ex illis deficiente, non habemus Iustum, sed damnatum.

106. Ex dictis patet, quomodò intelligedæ sunt promissiones, & enuntiationes Sacræ Scripturæ. Etenim quādo aliquid promittitur, seu enuntiatur per verba affirmativa, vt adimpleatur res enuntiata, plura requiruntur, præter ea, quæ in tali enuntiatione exprimuntur. Si verò promissio fiat negando, sine limitatione aliqua intelligenda est; vt enim adimpleatur, nihil aliud requiritur præter id, quod exprimitur in ipsa.

Abundat exemplis ipsa Scriptura Sacra: Vnicum tantùm proponimus. Ait Christus D. apud Ioan. cap. 6. loquutus de Sacra Eucharistia: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*. Inibi etiam inquit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: Eiusdem Divini Præceptoris nostri verba sunt de eadem re sermonem facientis, sed in prima auctoritate per verba affirmativā, per verba autem negativa in secunda. In prima verò, licèt asseratur, quod verissimum est, debet tamen intelligi, servatis illis circūstantiis ad vitæ æternæ adeptionem conducentibus; Per hoc enim, quòd quis Panem Eucharisticum manducet, si nihil aliud faciat, vitam æternam non consequitur: imò panis ille, qui illum cum debitis circunstantiis sumenti vitam conferret, mortem inferet sine illis.

Secunda autem auctoritas, quæ negativè enuntiatur, sine aliqua limitatione, seu circunstantia capienda est. Quia licèt omnia alia, ad quæ tenetur, adimpleat quis, si tamen hunc Cœlestem panem non manducat, non habebit vitam in semetipso. Similiter ergo in nostro casu, dum dicitur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*, debet intelligi, appositis aliis, quæ ad consecutionem misericordiæ requiruntur. Cùm verò enuntiatur: *Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam*. Sine respectu ad aliquid aliud debet absolutè sumi: Quia per hoc, quòd non faciat misericordiam,

quamvis montes transferat nihil est.

107. Non quiescis: Per hoc præcisè, quòd quis dignè sumat panem Eucharisticum, habet vitam æternã in semetipso: ergo per hoc præcisè, quòd verè misericordiam faciat, misericordiam consequitur.

Respondetur cõcedendo consequentiam. Cæterùm sicut plura requiruntur, vt dignè possit quis ad Christi accedere Sacramentum; sic etiam requiruntur plura, vt quis verè misericors sit: quæ si exequatur, absdubio misericordiam consequetur. Primũ autem, quod requiritur est, quòd dum aliorum miseretur, sui ipsius non obliviscatur. Frangat vtique esurienti panem suum, verùm carnem suam nec despexerit. Inordinata enim misericordia est, aliis vel spiritualiter, vel corporaliter laborantibus subvenire, & animam suam non dirigere in bonum, sed in perditionem. Qui sic operatur, quamvis omnia sua distribuat inter pauperes, verè misericors non est.

Ita citatus D. Thomas dicens: *Ad primum ergo dicendum, quòd illi misericordiam consequentur, qui misericordiam ordinatè impendunt: non autem ordinatè misericordiam impendunt, qui se ipsos in miserendo negligunt, sed magis se impugnant malè agendo.* Per quod patet ad omnia obiecta.

108. Probatur tertiò conclusio ratione alia Sacræ Scripturæ, etiam innixa: Beati non orant pro damnatis, vt refrigerentur: ergo nec nos possumus hoc illis postulare. Patet ista, quia eatenus hoc facere possemus, quatenus ex cognitione tormẽtorum, quæ patiuntur moveremur ad orandum pro illorum alleviatione: vnde, cùm Beati multò perfectiùs, quàm nos cognoscant damnatorum pœnas; & aliàs habeant perfectissimam charitatem: si viatores charitate moti, & pœnarum cognitione ducti possent pro damnatorum refrigerio orare, potiori titulo possent idipsum facere Beati.

Antecedens probatur primò ex D. Luca cap. 16. vbi Abraham diviti Lazarum ad refrigerium exoptanti, *vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*, respondet: *Inter nos, & vos chaos magnum firmatum est: vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare.* Sed chaos istud est impossibilitas, quam Beati habent ad orandum pro damnatorum refrigerio: ergo. Probatur minor ex Magist. in 4. dist. 50. dicente: *Quid est illud chaos inter bonos, & malos, nisi hinc Iustitia, inde iniquitas, quæ nullatenus sociari valent? Adeò enim Sancti Dei Iustitiæ addicti sunt, vt nulla compassione ad reprobos transire valeant, nulla pro eis inter Sanctos fiat intercessio.*

Desumpsit hanc doctrinam Magister ex magno Greg. hom. 40. de divite, vbi ait: *Sicut reprobi à pœnis ad gloriam Sanctorum transire volunt, & non possunt: ita & Iusti per misericordiam mente ire volunt ad positos in tormentis, vt eos liberent, sed non possunt: quia Iustorum animæ etsi in natura suæ bonitate misericordiam habent, iam tunc Auctoris sui iustitiæ coniunctæ tanta rectitudine constringuntur, vt nulla ad reprobos compassione moveantur.*

Probatur secundò idem antecedens: Beati nullam compassionem habent damnatorum: ergo pro illis non orant. Constat consequentia: Quia orare pro damnatis, vt eorum pœna mitigaretur, aliunde provenire non posset, nisi ex compassione erga ipsos. Antec. autem probatur primò ex D. Greg. & Magist. qui datis verbis illud docent. Secundò probatur ex D. Thoma eadem dist. 50. quæst. 2. art. 4. quæstiunc. 2. vbi docet, quòd ad damnatorum *miserias non poterit esse compassio secundùm electionem rectam; & ideò Beati, qui erunt in Gloria, nullam compassionem ad damnatos habebunt.*

109. Dices: Si Beati non haberent compassionem damnatorum, non vellent ad locum, vbi torquentur, transire: sed volũt transire ad barathrum, in quo plectuntur: ergo compassionem habent; atque adeò & desideriũ, vt eorum pœnæ temperentur. Maior videtur certa: Vt quid ergo transitus fieret, nisi motivo iuvandi miseros illos? Minor verò aper-

apertè constat ex textu adducto, iis verbis: *Vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint*: quod etiam clarissimè docetur à D. Greg. verbis suprà positis: ergo Beati *per misericordiam mente ire volunt ad positos in tormentis.*

Dupliciter soluit Magister hanc obiectionem. Primò sic: *Quia si Dei iustitia admitteret, non fieret eis molesta liberatio eorum.* Dicitur Beatos velle ad damnatos transire, non quia reapsè velint eos liberare, aut subleuare: sed quia vellent, si Iustitiæ Dei non contrariaretur. Vnde ex hoc potiùs firmatur assertio nostra: quippe constat, prohibitum esse fundere preces pro mitigatione pœnarū existentium in Inferno.

Secundò respondet idem Magister: *Vel ita dicuntur velle, & non posse, non quia velint, & non possint; sed quia etsi vellent, non possent eos iuuare.* Hincque insigne fundamentum desumitur pro nostro asserto roborando. Si namque Sancti cum Christo regnantes, qui adeò potentes sunt, non valerent dānatos confortare, quamquàm vellent; atque adeò pro ipsis non orant, multò minùs possemus viatores illis opem ferre, tametsi illos subleuare nostris precibus conaremur.

§. II. *Respondetur argumentis.*

110. Contra conclusionem arguitur primò ex diuersis Patrum auctoritatibus. Primò enim D. Chrisostomus ad illa verba: *Non est mortua puella, sed dormit.* apud Matth. cap. 9. ait loquēs de filio diuitis morientis: *Putas eum maculis inquinatum obiisse? Da ipsi sua, vt ab illis maculis se abstergat. Putas in iustitia ipsum decessisse? Prabe ipsi sua ad mercedis, & retributionis adiectionem.* Quibus docet, quòd cum maculis decedenti prosunt suffragia, & orationes.

111 Clarissimè loquitur Theophil. in cap. 12. Lucæ, vbi ait: *Hoc autem dico propter oblationes, & distributiones, qua fiunt pro defunctis, qui in grauibus peccatis decesserunt, esse licitas intercessiones pro damnatis.* Vbi non de existentibus in Purgatorio, sed de Inferno detentis loquitur: hi enim sunt, *qui in grauibus peccatis decesserunt*: & preces pro his factas appellat *licitas intercessiones*: atqui non vt ab ipsis pœnis liberentur: ergo vt remissiùs puniantur.

Magnum Parentem Augustinum pro ipsis esse, dicunt Aduersarii, quia in Enchirid. cap. 112. ait: *Pœnas damnatorum certis temporum interuallis existiment, si hoc eis placet, aliquatenus mitigari: dummodò intelligatur in eis manere ira Dei, hoc est, ipsa damnatio.* Ibidem etiam cap. 10. inquit: *Quibus prosunt suffragia, aut ad hoc prosunt, vt plena sit remissio; aut tolerabilior sit ipsa damnatio.*

Nulla tamen ex his auctoritatibus assertionis nostræ veritas infringitur. Vnde ad primam respondetur: Non esse certum Chrisostomum loqui de filio diuitis mortuo, sed morituro. *Cui*, ait, *si maculis inquinatum iudicas, da illi sua*, vt antequàm moriatur, *peccata sua eleemosynis redimat, quoniam eleemosyna à morte liberat.* Si autem iudicas *in iustitia decessurum*: hoc est, talem esse, vt à lecto in Cœlum, morte præeunte, conscendat, *prabe illi sua*, vt bene illa distribuat *ad mercedis, & retributionis adiectionem.* Hoc est, vt præmio iam suis bonis operibus priùs factis correspondenti, adiiciatur, quod huic piæ distributioni correspondet.

Quòd si de iam mortuo loquitur, intelligi debet de eo, qui mortuus est, non maculis culpæ inquinatus; sed reatibus pœnæ culpis iam dimisis correspondentibus; qui reatus solent peccata vocari iuxta illud 2. Machab. 12. *Vt à peccatis soluantur.* Vel de illo, qui non solùm sine culpa, sed etiam pœnæ reatu obiit. Vnde sensus Chrisostomi est: Si mortuus est cū reatu pœnæ, *da illi sua*, vt hoc suffragio ab igne Purgatorio liberetur. Si mortuus est sine tali reatu, adhuc *prabe illi sua*, vt mercedi, & retributioni, qua iam fulget, hoc est, præmio essentiali beatitudinis adiiciatur gaudium accidentale ex bona suorum distributione proueniens.

Ad Theophilactū patet ex dictis: Ipsum nomine grauis culpæ non intellexisse

xisse peccatum grave quoad culpam, sed quoad reatum pœnæ, pro cuius extinctione orare, est licita deprecatio pro damnatis ad Purgatorii tormenta.

111. Ad primam Augustini auctoritatem ait Magister Torre disp. citata n. 8. illum dicendi modum fortasse salvari posse per illud celebre dictum Theologorum: *Deus damnatos punit citra condignum.*

Sed contra: Quia Deus semper punit citra condignum damnatos, recordatus misericordiæ suæ, adhuc cùm iratus est: sed mitigatio, de qua D. Augustinus loquitur, non fit semper, sed solummodò *certis temporũ intervallis*: ergo modus loquendi Augustini non fundatur, nec potest salvari, per hoc, quòd Deus puniat damnatos citra condignum.

Contra secundò: Quia punire citrà condignum est taxare pœnam minorem culpa, sicut præmiare vltra condignum est præmium superexcedens concedere. Quæ pœna iam semel applicata inquirimus: potest nè temperari nostris orationibus, necne? Sicut supposito Beatorum præmio ipsis vltra condignum iam collato, inquisivimus in prima quæst. an possit nostris orationibus augeri? Vnde quòd Deus puniat citra condignum impertinens omnino est ad præsens institutum.

112. Quarè respondetur, inibi Augustinum disputare cum asserentibus pœnas damnatorum non esse æternas, quos vt impugnaret, nolens in re, de qua non erat disceptatio, occupari, permisit, seu omisit damnatorum pœnas esse talis conditionis, vt possint nostris orationibus mitigari: dummodò perpetuas esse, intelligatur. Ac si diceret: omitto, quòd damnatorum tormenta superstitum orationibus temperentur, hoc enim nihil conducit ad præsentem controversiam: vnde transeat, quòd *pœnas damnatorum certis temporum intervallis existiment, si hoc eis placet, aliquatenus mitigari: dummodò intelligatur in eis manere ira Dei, hoc est, ipsa damnatio.*

113. Secunda D. Augustini auctoritas diversimodè Doctores antiquos divisit, de quo videre poteris Albertum Mag. citatum. Horum explicationes proponunt, impugnantque D. Thomas initio quæst. præcedentis adductus, & ipse Albertus num. 4. qui refutatis aliorum placitis, suum proponit, quod reducitur ad hoc, quòd si damnati fuere in hac vita causa, vt alius benè operetur, tum decrescit vermis eorum, qui certò nunquàm moritur, dicente Esaia cap. vlt. *Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum nõ morietur.* Vnde si damnatus causa fuit, vt bonum fieret; quoties illud bonum fit, toties decrescit vermis illum torquens. Sicut si fuit causa mali in aliis quoties ille alius malè operatur, toties vermis augetur.

Sic ergo Albertus explicat Augustinum, sed non possumus talem explicationem admittere. Primò, quia, vt hæc explicatio teneat, supponendum videtur animas damnatorum scire, quæ apud superstites aguntur, vt sic magis, aut minùs torqueantur, secũdum quòd malum, vel bonum, quorum causa fuere, exercetur. Cõcedere damnatis hanc notitiam, est protsus à veritate alienum, & contra ipsum Augustinũ lib. de Cura pro mortuis cap. 13. de quo D. Thomas dist. 45. cit. quæst. 3. att. 1.

Secundò, quia suffragia vivorum non possunt facere, quòd damnati, dum viverent, non fuissent causa mali, vel boni in aliis: ergo quòd ex hoc crescat, vel decrescat damnatorum tormẽtum, nullum habet cum suffragiis commercium. Probatur consequentia: Quia oratio, qua alleviationem damnati peto, omnino disparatè se habet ad malum, vel bonum, quod Iudas causavit, dum viveret, & ad hoc, vt alius exemplar illud sequatur.

Tertiò non potest admitti modus ille Augustinum explicandi, quia talis modus in sui simillimo explosus à D. Thoma est dicta distinctione 45. quæst. 2. art. 2. vbi ait: *Sed istud etiam non potest esse secundùm legem communem; quia vt Augustinus dicit in lib. de cura pro mort. agenda, quod præcipuè de damnatis verum est: ibi sunt spiritus defunctorum, vbi non vident quæcumque aguntur, aut eve-*

eveniunt in ista vita hominibus: & ista non cognoscunt, quando pro eis suffragia fiunt: nisi supra communem legem hoc remediũ detur Divinitùs aliquibus damnatorum. Quod est verbum omnino incertum. Vnde tutiùs est simpliciter dicere, quòd suffragia non prosunt damnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit.

Si tamen non displicet, addiderim: Quòd licèt damnati cognoscerent orationes pro ipsis factas, nullum inde levamen haberent: imò talis notitia eos vehementer cruciaret, propter invidiam, quam haberent visis illis vivorum bonis operibus. Videntes enim vivos orantes, & illa sua oratione proficientes perciti livore tabescerent. Huius Diabolicæ invidiæ fundamentum est sua obstinata malitia, qua neminem volunt viam spiritualem sequi, sed desiderant, omnes barathri spineta sectari. Vnde vel id ipsum, quod eos magis torquet, appetunt, si cedat in vivorum perniciem.

Testor Angelicũ Præceptorem, qui loco cit. dist. 50. q. 2. art. 1. quæstiũc. 4. hoc argumentum proponit: *Tertiò prætereà damnati non desiderant augmentum suæ pœnæ: sed si plures damnarentur, maior esset damnatorum pœna: ergo damnati, &c.* Huic argumento respondet Ang. Doctor: *ad tertium dicendum, quòd quamvis ex damnatorum multitudine pœna singulorum augeatur: tamen tantùm superexcrescet odium, & invidia, quòd magis eligerent torqueri magis cum multis, quàm minùs soli.*

Modò sic: Sicut ex multitudine pereuntium crescit damnatorum pœna; sic etiam ex notitia bonorum operum vivorum: atqui pœnám, quam ex multitudine pereuntium percipiunt, appetunt ex odio in superstites: ergo propter ipsum odium respuerent levamen illud, quod illos percipere fingis ex nostris orationibus.

Respondetur ergo ad auctoritatem dictam: Augustinum nomine damnationis intellexisse Purgatorium, in quo abs dubio damnationem patiuntur, qui ibi torquentur. Ex quibus alii medio suffragio hìc, & nunc applicato, in Cœlum conscedunt: & horum *plena est remissio.* Alii verò habent vltra quod solvant: & horum non est tunc *plena remissio:* Ast, quia eis suffragium prodest ad pœnæ moderationem, propterea *est tolerabilior ipsa damnatio.*

114. Arguitur secundò: Qui a Damasc. in serm. *quòd defuncti à vivis adiuventur,* refert ex testimonio Palladii S. Macharium, qui frequenter pro defunctis orabat, in quodam itinere offendisse calvariam cuiusdam defuncti, quærentemque, cuius caput esset? Audivisse: illud esse cranium cuiusdam Sacerdotis gentilis damnati: & adiecit: se, & alios damnatos orationibus Macharii iuvari. Ecce damnatum confitentem iusti orationes existentibus in Inferno prodesse ad pœnarum levamen. Ecce etiam Iustum pro damnatis orantem: ergo orare pro damnatis possumus.

Respondetur primò: Quòd de illo serm. Damasc. iam suprà diximus, quid sentiendum sit numero 94. Secundò respondetur: Nullam fidem adhibendam esse pagano damnato aliquid asserenti, sicut nec Dæmoni: vnde prohibita auctoritate vtuntur Adversarii contra certissimam veritatem.

115. Dices: D. Thomam in supplement. quæst. 71. art. 5. ad 4. admittere vt veram talem narrationem, eiusque veritate supposita, respondet argumento concedens aliquod gaudium obtinuisse damnatos orationibus illis D. Macharii.

Respondetur sicut num. citato, D. Thomam non admisisse, sed permisisse veritatem illius narrationis: Quia etiam si vera foret, nihil contra nos probaret. Et hic est egregius modus respondendi, quo arguentibus ostendi solet futilitas suorum discursuum, quorũ fundamentum, etiamsi admittatur, nihil concludere ostenditur. Est etiam brevior, formaliorque modus procedendi: quatenus respondens hac via prohibet extranea. Quod in casu præsenti certissimum est. Etenim facto argumento poterat primò responderi, negando, talem sermonem esse Damasceni. Secundò negando homini damnato fidem adhiberi posse.

posse. Quocumque ex his modis solvitur argumentum. Verùm arguens, vt illud prosequatur, divertit ad aliena, quibus nullum, aut remotum commercium est cum præsenti materia. Illam autem directè concernit, omittere disputationē illius sermonis circa Auctorem, & circa narrationis veritatem: quibus prætermissis, vel arguens deserit argumentum; vel si illud prosequi mavult, cogitur materiæ subiectæ limites non deserere.

Hoc præclarissimo procedendi modo vtitur ferè semper D. Thomas in suis Angelicis scriptis, vti ipsa planè testantur. Et in presenti art. non semel fecisse constat; quia ad argumentum quintum, quod cōsistit in antedicta historia Traiani, quæ Damasceno tribuitur, omisit S. Doct. an Damascenus fuerit Auctor huius historiæ, & an D. Gregorius pro Traiano potuerit orare. Hisque omissis, mo dum scrutatur, quo, etiamsi vera forent, quæ omittit, suam Angelicam resolutionem non infringerent. Ait enim: *Ad 5. dicendum, quòd de facto Traiani hoc modo potest probabiliter existimari, &c.* Vt suprà diximus.

Similiter in præsenti omissis duobus illis, quæ vidimus; ac veluti si vera essent, se gerens, respondet: Quòd gaudium illud non erat verum, sed phantasticum, quod in damnatis esse non repugnat.

Audiamus Doctorem Angel. *Ad 4. dicendum, quòd illud adiutorium non erat, quòd pœna eorum diminueretur, sed in hoc solo, vt ibidem dicitur, quòd eo orante, concedebatur eis, vt mutuò se viderent, & in hoc aliquod gaudiū non verum, sed phantasticum habebant, dum implebatur hoc, quod desiderabant. Sicut & dæmones gaudere dicuntur, dum homines ad peccatum pertrahunt, quamvis per hoc eorum pœna nullatenus minuatur: sicut non minuitur Angelorum gaudium per hoc, quòd malis nostris compati dicuntur.*

Hoc est gaudium cuius capaces sunt miseri illi; nec licitum est orare, vt gaudium hoc phantasticum habeant. Nec verum est D. Macharium pro ipsis damnatis orationem fudisse, sed pro defunctis dicitur postulasse. Et ex tali oratione pro defunctis fusa resultabant illa phantastica gaudia; si fides danda est (à quo præscindimus) illi narrationi.

Habes ergo ex dictis, quid facto argumento respondeat D. Thomas: *Non tamen ob hoc dicit* (ait inibi egregius eius Explanator) *quòd coacti simus ad credendum, quòd caput illius pagani non sit mentitum in dicto suo illo de iuvamine.* Quæ omnia quamquàm prolixè, notare placuit, quia non rarò viros doctos videmus, credentes multa esse de mente D. Thomæ præcisè, quia illa non negat. Maneat ergo D. Thomā non concedere caput illud vera loquutum, & phantastica esse gaudia, quæ in damnatis admittit.

116. Arguitur tertiò, & est replica contra dicta: Damnati capaces sunt veri gaudii: ergo possumus orare, vt illud verum gaudium, cuius sunt capaces, consequantur. Consequentia bona est, & antecedens probatur ex D. Thom. 1. p. q. 64. art. 3. vbi vera gaudia Dæmonibus concedit dicens: *Dicendum, quòd timor, dolor, gaudium, & huiusmodi, secundùm quòd sunt passiones, in Dæmonibus esse non possunt; sic enim sunt propriè appetitus sensitivi, qui est virtus in organo corporali. Sed secundùm quòd nominant simplices actus voluntatis, sic possunt esse in damnatis:* ergò in damnatis vera gaudia dātur. Patet ista: Tum quia D. Thomas non loquitur de phantastico, sed de vero gaudio. Tum quia eodem modo loquitur de gaudio, ac de dolore: vnde, cū in dānatis detur verus, dolor, concedendum etiam est verum gaudium.

117. Confirmatur primò: Gloria Sanctorum videri non potest sine vero, & maximo gaudio: sed damnati vident gloriam Sanctorum: ergo habent verum gaudium. Minor poterat dissidium aliquod causare, si nō esset communissima inter Theologos, quorum extrinseca auctoritas aufert difficultatem, quam habere poterat. Constatque ex D. Luc. cap. 16. vbi dicitur, divitem illum damnatum vidisse Abraham, & Lazarum inter in Domino quiescentes, clamasseque

que: *Pater Abraham, mitte Lazarum, &c.*

Si dicas: Huiuſcemodi viſionem non eſſe ad gaudium ex illa colligendum, ſed ad invidiam, & mœrorem comparandum.

Contra eſt: Quia ſi ob hanc rationem Sanctorum gloriam nunc intuerentur, etiam poſt diem Iudicii illam viderent; ab illa enim die pluſquàm anteà torquebuntur: at poſt diem Iudicii non videbunt damnati gloriam Sanctorum ex D. Thom. in 4. ad Anibald. diſt. 50. art. 2. ad 3. ergo.

118. Confirmatur ſecundò: In conſideratione ſcientiæ eſt maxima delectatio, tum ex parte cognoſcibilium, ſi diligantur, tum ex parte cognitionis, quia conveniens eſt naturæ rationali, & perfectæ: atqui damnati vtūtur ſcientia, quam in Mundo habuerunt, vt docet D. Thom. dicta diſtinct. quæſt. 2. art. 2. quæſtiunc. 1. ergo hoc vſu veram delectationem habent.

119. Confirmatur tertiò: Non poteſt Deus cogitari ſine magna delectatione: Damnati de Deo cogitant: ergo habent delectationem. Conſequentia ſequitur, & minor eſt D. Thomæ citati quæſtiunc. 2. Maior autem probatur ex illo Pſalm. 76. vbi dicitur: *Memor fui Dei, & delectatus ſum*: ergo.

Reſpondetur argumento: In Dæmonibus, aliiſque damnatis poſſe dici, eſſe vera gaudia, non formaliter, ſed præſuppoſitivè, quia habēt multa, ex quibus verum gaudium natum eſt ſequi, nempe conſecutionem eorum, quæ petunt, vt conſtat ex ſuprà dictis, adimpletionem eorum, quæ deſiderant, vt quando hominem peccare faciunt, & quando damnatorum numerum creſcere conſequuntur. Hæc omnia nata ſunt ex ſe gaudium cauſare. Verùm in damnatis gaudium hoc non reſultat, vel quia incompatibile eſt cum ſumma anguſtia, qua cruciantur; vel quia, ſic petente eorum infelicìſsimo ſtatu, Deus concurſum ſuſpendit, nè verum gaudium ex illo fundamento reſultet.

Exemplo aptiſsimo res hæc nota fiet. Etenim ſicut deſiderii conſequutio parit gaudium, ſic mœrorem parit deſiderii fruſtratio: ſed quamvis boni Angeli deſiderium circa ſui clientis ſalutem fruſtretur, non verè triſtatur; eò quòd ſumma felicitas, qua fruitur, omnem triſtitiam expellit: ergo pariformiter. Vnde gaudium, quod D. Thom. loco cit. concedit damnatis, ſi formaliter ſumitur, eſt phantaſticum; ſi præſuppoſitivè conſideretur, non eſt ad rem præſentem. Videatur Magiſter Ferre tract. de Angel. quæſt. 18. §. 3. num. 1129.

Ad primam confirmationem reſpondetur admittendo ſolutionem inter arguendum datam: ad improbationem dicas: Quòd ſicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: ſic damnatis omnia cooperantur in malum. Videre Beatorum gloriam, eſt nunc ipſis maximum tormentum, & invidiæ: non videre illam poſt Iudicii diem, erit etiam maxima pœna. Cognoſcent ſiquidem tunc Beatos eſſe in gloria, & hoc cedit in damnatorum tormētum: ſcient etiam, quòd illos tunc non videre, eſt quia reputantur indigni tali viſione, & ex hoc creſcit eorum cruciatus. Bone Deus, libera nos à tali miſeria propter mortem, & ſepulturam tuam.

Ad ſecundam confirmationem reſpondetur: Quòd in cōſideratione ſcientiæ eſt per ſe maxima delectatio; per accidens tamen eſt in damnatis deſperata triſtitia. *Conſiderabunt enim*, ait inibi D. Thom. *mala, quæ geſſerunt, ex quibus damnati ſunt: & bona dilecta, quæ amiſerunt, & ex vtroque torquebuntur. Similiter etiam torquebuntur de hoc, quòd conſiderabunt notitiam, quam de rebus ſpeculabilibus habuerunt, imperfectam eſſe, & amiſiſſe ſummam eius perfectionem, quā poterant adipiſci.* Quamobrem conſideratio, quæ ſanè eſt per ſe delectabilis, eſt cauſa deſperati mœroris in damnatis, ex adiunctis.

Ad tertiam cōfirmationē dicas: Deum poſſe cogitari dupliciter: primò ſecundùm ſe, ſeu vt eſt totius bonitatis principium: & ſic eius cogitatio delectationem cauſat. Secundò cōſideratur Deus, vt Iudex pœnas pro peccatis infligens, & prout ſic eius cogitatio delectationem minimè cauſat, ſed furorem in dam-

damnatis. Primo modo non cogitant damnati de Deo, vnde vera est maior confirmationis, sed falsa minor. Secundo modo cogitant, sed tali cogitatione non delectantur, sed torquentur: vnde vera est minor, & falsa maior.

120. Arguitur quartò: Status damnatorum admittit refrigerium in tormentis: ergo possumus petere à Deo, vt ipsis illud refrigerium conferat. Probatur antecedens: Quia damnari torquentur igne, & frigore, transeuntes de vno in alium, vti dicitur apud Iob cap. 24. his verbis: *Transibunt ab aquis nivium ad calorem nimium.* sed qui sic transeunt, refrigerium habent in ipso transitu: ergo.

Respondetur argumento ex D. Thoma in 4. dist. 50. quæst. 2. art. 3. *Ad tertiũ dicendum, quòd damnati transibunt ex vehementissimo calore ad vehementissimum frigus, sine hoc, quòd in eis sit aliquod refrigeriũ, quia passio ab exterioribus non erit per transmutationẽ corporis à sua pristina naturali dispositione, vt contraria passio ad æqualitatẽ, vel tẽperiem reducendo, refrigerium causet, sicut accidit nunc. Sed erit per actionẽ spiritualem secũdùm quod sensibilia agunt per sensum, prout sentiuntur imprimendo formas illas secundùm esse spirituale in organum, & non secundùm esse materiale, vt suprà dist. 44. dictum est.*

121. Arguitur quintò: Damnati plura opera bona, & mala liberè faciunt: ergo possumus Deum orare, vt bene, & non malè operentur. Consequentia videtur nota: Eò enim pro vivis oramus, vt libertas eorum bonis actibus expliceτur. Antecedens probatur primò pro vtraq; parte: Quia damnatorum voluntas est essentialiter libera: ergo per damnationem non est ab eis ablata potestas ad bene, & malè operandum. *Secundò* probatur antecedens pro prima parte: Quia pœnitere de peccato est actus bonus: sed damnatos pœnitet de peccatis; dicitur enim libro sapient. cap. 5. v. 3. *Pœnitentiam agentes.* Et 9. Ethic. ait Philosophus: *Pœnitudine replentur pravi.* ergo.

122. Confirmatur: Licitè possumus compati de miseriis damnatorum, maximè sanguine, vel amicitia nobis iunctorum: ergo possumus pro eis orare. Antecedens certum est, & consequentia inde cõstare videtur, quòd non est alius modus exprimendi nostram compassionem, nisi per orationem.

Respondetur argumento negando antecedens pro prima parte. Vt enim ait D. Thomas dicta dist. 50. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 1. In damnatis debet considerari duplex voluntas, alia naturalis, & alia deliberativa: primam habent non ex se ipsis, sed ab Auctore naturæ: secũdam autem ex se ipsis habent. Vnde prima illa voluntas potest esse bona: secunda verò semper est mala: Quia volũtas non potest esse bona, nisi per ordinem ad finem vltimum, à quo aversi semper sunt damnati: vnde quamvis aliquod bonum velint, nunquàm tamen bonum illud bene volunt; atque adeò semper operantur pravè.

Ad primam antecedentis probationem dicas: In damnatis esse libertatem simpliciter talem, quæ quidem non est de fine, sed de mediis, per quæ cõsequendus est voluntatis finis. Quarè sicut Beati sunt perfectissimè liberi, licèt non valeant malè operari; ita damnati sunt liberi, licèt bene operari non valeant. Et ratio est, quam iam insinuavimus; quia libertas respicit electionem mediorum: Vnde sunt liberi Beati, quia hoc, vel alio medio tendunt in Sanctissimum illum finem, quem iam inamissibiliter respiciunt: & etiam sunt liberi damnati, quia hoc, vel alio medio electo ab ipsis, dirigunt, quicquid volunt, in illum pravum finem, cui obstinatè vi primæ electionis adhærent. Quarè libertas pro diversitate statuum diversa habet prædicata. In viatoribus Indifferens est ad bonum, & malum. In iis verò, qui in termino existunt, hanc indifferentiam non habet, sed immobiliter adhæret fini bono, si est libertas Beatorum; vel malo, si est damnatorum libertas: conservat tamen indifferentiam, vt his, aut aliis mediis vtatur, & hoc est de indispensabili conceptu libertatis. Videatur D. Thomas prima part. quæst.

quæst. 64. art. 2. & ibi Caiet. Bann. & noſtr. Philipp. â SS. Trinit.

Ad ſecundam probationem antecedentis reſpondetur: Quòd pœnitere de peccato propter ipſius deformitatem, eſt actus laudabilis: pœnitere autẽ propter pœnas inflictas, & maximè conſervando voluntatem obſtinatam in malitia, eſt actus abominabilis. Damnatos hoc ſecundo modo pœnitet de ſuis culpis: Vnde eorum pœnitentia deſtetabilis eſt.

Ad confirmationem reſpondetur primò: Quòd oratio eſt actus præcipuè imperatus â Charitate, vt docet Divus Thom. 2. 2. quæſt. 83. art. 7. Vnde non poteſt ſe extendere vltra id, quod Charitas reſpicit. Charitas autem non ſe extendit ad damnatos, vtì dictum eſt in hac diſput. numero 77. atque adeò licèt naturali compaſsione poſsimus illorum miſereri; non tamen compaſsione Charitatis; vnde neque orare pro eis poſſumus.

Secundò reſpondetur negando antecedens, vel illud diſtinguendo de voluntate, vt natura eſt, & vt deliberativa. Primo modo poteſt habere eos effectus, non autem ſecundo: Quia prout ſic non poteſt diſcordare â voluntate Dei damnatos, vt inimicos punientis, &, vt pro illis non oremus, imperantis. Videatur Magiſter in 4. diſt. 50. §. *De chaos inter bonos, & malos.* Videatur etiam D. Thom. ibi. Et Bann. ac noſt. Philipp. laudati.

123. Arguitur vltimò: Quia D. Ildephonſus ſerm. 5. de Aſſump. Virg. circa finem ait: *Gaudium, & lætitia huius diei clauſtris infernalibus incluſis aliquod remedium, & refrigerium præſtat: non audent, opinor, miniſtri tartarei attingere ſuos captivos*: ergo pia interpoſitione Sanctiſsimæ Dominæ noſtræ mitigantur damnatorum pœnæ: ergo poſſumus huius Sanctiſsimæ Reginæ auxilium implorare pro illis miſeris iuvandis.

124. Confirmatur: Quia in vita S. Brandani refertur, quòd videns Iudam ambulantem in pratis, interrogavit, quarè non eſſet in Inferno? Et reſpondit Iudas: *Quia ad tempus refrigerium habebat propter bona, quæ fecerat.* Ita refert Pat. Thomas Hurtado citatus.

Reſpondetur argumento: Nullum diem, etiam aſſumpt. Dominæ noſtræ, nullam horam, nullum inſtans dari, in quo ceſſent damnatorum tormenta, vt conſtat ex ſuprà dictis, docetque Seraph. Thereſia initio quæſtionis præcedent. adductæ, præcipuè loco cit. ex lib. vitæ ſuæ, vbi inter alia ait de Inferni pœnis: *Y ver, que avian de ſer ſin ſin, y ſin jamàs ceſſar.* Vbi per ly *ſin jamàs ceſſar*, non pœnarum perpetuitatem deſignat, hanc enim iam per ly *ſin ſin* oſtenderat. Oſtendit tamen pœnas illas numquàm ob ſui perpetuitatem finiendas, & nullo vnquam, etiam leviſſimo, refrigerio temperandas.

Quapropter magnus Auguſtinus aiebat: *Si ſcirem Patrem, vel Matrem meam eſſe in Inferno, non magis pro eis orarem, quàm pro Diabolo.* Et D. Greg. lib. 32. moral. cap. 12. inquit. *Eadem cauſa eſt, vt non oretur pro hominibus æterno ſupplicio damnatis, quæ nunc eſt, vt non oretur pro Diabolo, & Angelis eius.*

Nunc ergo ſententia oppoſita non vult, nos pro Diabolo poſſe orare, nec ad hoc deſervire poterat adducta Divi Ildephonſi auctoritas, cùm miniſtros tartareos planè excludat: vnde cùm eadem ratio ſit de hominibus damnatis; nec pro illis orandum nobis eſt, quia incapaces ſunt refrigerii. Quid ergo dicemus ad verba adeò expreſſa D. Ildephonſi?

Reſpondetur primò cum aliquibus, quos ſuppreſſo nomine citat dictus Hurtado: S. Doctorem loqui de patientibus in Purgatorio, quorum tormenta mitigat, ſeu ſuſpendit Cœlorum Regina ſidera ſcandens. Hoc tamen non eſſe valde conforme menti Ildefonſi, eius verba clariſsimè clamant.

Quamobrem reſpondetur ſecundò: B. Ildephonſum illa verba aſſertivè non dixiſſe, vt conſtat ex ipſius verbis: *Dicam plus, ſi audeo, dicam fideli præſumptione, dicam pia temeritate.* Quæ verba planè oſtendunt, illa in contrarium obiec-

iecta, dicta esse non animo asserendi, sed gloriam Sanctissimæ illius solemnitatis exaltandi. Vnde debemus in hoc Sanctissimæ Dei genitricis fervidum erga ipsam affectum æmulari, & ea credere, quæ ipse credidit, dixitque assertivè.

Ad Confirmationem respondetur: Illam revelationem, vel esse apochrypham: vel fuisse illusionem, quod non repugnat animabus Sanctis, quæ multoties, quæ sunt â proprio spiritu, credunt sibi esse â Deo revelata. Videatur Caiet. tom. 1. cap. 23. quæst. 2.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrùm existentibus in Limbo prodesse possint orationes viatorum?

125. Ari locum vbi cum sola labe originea decedentes carcerantur, certissimum est. Hic locus Limbus dicitur, in eoque pueri, quos aqua baptismalis non abluit, detinentur. Vnde præter Infernum damnatorum, qui non solùm pœna damni, sed etiam pœna sensus puniuntur, datur Infernus, in quo decedentes cum solo originali sunt, qui non pœna aliqua sensibili, sed solummodò pœna damni cruciantur.

Si dicas, quòd receptacula debentur animabus post mortem, propter peccata, quæ commiserunt in vita, & propter bona opera, quæ fecerunt: sed non datur nisi vnum receptaculum, scilicet Paradisus, vbi bona præmientur: ergo non datur nisi vnum receptaculum, nēpe Infernus, vbi peccata puniantur.

Respondetur ex D.Thom. in 4. dist. 45. quæst. 1. art. 3. *Ad primum ergo dicendum, quòd bonum contingit vno modo, sed malum multifariè, sicut patet per Dionysium cap. 4. de Divin. nomin. & per Philosophum in 2. Ethic. & propter hoc non est inconveniens, si locus bonæ retributionis est vnus, loca verò pœnarum sint plura.*

126. Instas: Bonum non contingit vno modo, sed multifariè, sicut malum: ergo vel debet dari duplex locus, vbi constituantur boni; vel non datur nisi vnum receptaculum, vbi plectantur mali. Probatur antecedens: Quia parvuli sine Baptismo decedētes diverso modo malum contrahunt, ac adulti, qui damnantur, dicitur, quòd in eis malum non contingit vno modo, sed multifariè: sed parvuli cum Baptismo decedentes diverso modo felicitatem consequuntur, ac adulti, qui beantur: ergo in eis bonum non contingit vno modo.

Respondetur decedentem in gratia pertinere ad gloriam, sicut in peccato mortali moriens spectat ad Infernum. Ast ad Infernum spectat quis duplici titulo, nempe vel propter aversionem â Deo, qua sola stante, dignus est pœna eterna; vel propter dictam aversionem, & simul propter conversionem ad bonum commutabile. Et sic potiori iure pertinet ad Infernum; aliter tamen, & aliter, nam si propter aversionem â Deo, & simul propter conversionem ad bonum commutabile spectant; tunc plectuntur pœna damni, & pœna sensus, ex quibus prima correspondet aversioni; secunda autem conversioni, vt docet D. Thomas quæst. 5. de malo art. 2. Si autem pertinet propter solam aversionem, tunc plectitur pœna damni, sed pœna sensus cur torquebitur, qui ad bonum commutabile pravè conversus non fuit? Sed nec præmio digna est illa conversio non prava; quia ad præmium supernaturale non sufficit absentia pravitatis: sed insuper requiritur conversio positivè bona, scilicet relata in finem supernaturalem. Videantur nostri Salmanticenses tract. 13. disp. 16. num. 68.

Vnde duplex damnatorum receptaculum dari debet. Primum, in quo sunt, qui pœna damni, & sensus puniuntur: Secundum autem, in quo punitur solum-

summodò pœna damni, & hoc est, vbi parvuli sine Baptismo decedentes morantur. Parvuli autem decedentes cum Baptismo non sunt â Deo aversi; atque adeò conversi positivè in illum sunt: eòque ad idem receptaculum spectant; ac adulti, qui in Domino moriuntur: cum hac solùm differentia, quòd gloria, quæ in parvulis est hæreditas, est in adultis corona.

Habes ergo, quòd modalis diversitas non est sufficiens ad diversitatem receptaculi; sed quòd requiratur substantialis. Hæc non est inter Beatos, sed illas quia omnes eandem gloriam recipiunt, cum illa tamē modali distinctione gloriæ per modum hæreditatis, ac per modum præmii. Inter damnatos autem datur substantialis diversitas: Quia licèt omnes plectantur pœna damni, non verò pœnam sensus habent omnes; sed illa carent parvuli in Limbo commorantes, de quibus loquimur in præsenti, an illis orationes nostræ prodesse valeant, explorantes.

§. I. *Quid sit tenendum proponitur, & probatur.*

127. NOstra cōclusio: *Existentibus in Limbo prodesse non possunt nostræ orationes: Vnde pro illis orare non possumus:* Conclusio hæc certissima est secundùm Fidem; vnde circa illam non est inter Orthodoxos dissidium. Probatur ergo hac auctoritate Ecclesiast. cap. 11. v. 3. *Si ceciderit lignum ad Austrum, sive ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.* Quibus verbis iuxta omnes Patres, ac Interpretes ostenditur perpetuitas Inferni, & Limbi. Vnde sicut non possumus orare pro damnatis ad Infernum; quia ipsorum tormenta perpetua sunt; atque adeò nullum fructum ex nostris orationibus percipere possunt: sic etiam vanum esset, orare pro existentibus in Limbo.

128. Probatur deinde conclusio ratione ex data auctoritate deducta: Quia pro damnatis orare nō possumus: ergo nec pro existentibus in Limbo. Antecedens patet ex dictis quæst. 3. & 4. & consequētia probatur primò: Quia existentes in Limbo verè damnati sunt, neq in hoc potest esse aliquod dubium: ergo.

129. Probatur secundò: Ideò non possumus orare pro damnatis ad Infernum, quia sunt in termino simpliciter vltimo, qui incompossibilis omnino est cum alio vltimo termino: sed existentes in Limbo sunt in vltimo termino incompossibili cum alio termino vltimo: ergo prodesse nō possunt orationes nostræ existentibus in Limbo. Cætera constant, & minor etiam patet, quia terminus, in quo sunt existentes in Limbo, est omnino idem cum termino, in quo sunt damnati, qui terminus est simpliciter vltimus, incompossibilisque cum alio termino vltimo, videlicet cum æterna felicitate; quæ illis irrevocabiliter deneganda est, vt patet ex adducta auctoritate.

130. Probatur denique conclusio sic: Quia si possemus orare pro existentibus in Limbo, esset vel vt ab illo carcere exirent, vel vt pœna, quam ibi habent, mitigaretur: neutrum potest dici: ergo pro illis orare non valemus. Minor pro prima parte probatur ex dictis: *Quia in Inferno nulla est redemptio, & lignum, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.*

Pro secunda parte probatur ipsa minor: Quia existentes in Limbo non vapulant pœna sensus, sed pœna damni: sed pœna damni mitigari non potest: ergo tenet illa minor. Maior patet ex dictis initio huius quæst. & minor probatur: Pœna damni est privatio; atque adeò consistit in indivisibili: ergo minorari non potest. Patet ista, tum ex se, tum etiam, quia si nostris orationibus minorari posset pœna illa, tantùm possent orationes augeri, quòd pœna penitùs finiretur: quod est contra perpetuitatem illius. Vide, quæ in simili diximus suprà num. 66. & 70.

Ex dictis constat tantùm abesse, quòd orationes nostræ, quæ abs dubio damnatis nō prosunt, prodesse possint existentibus in Limbo: Quòd potiùs etiam

si damnatis essent fructuosæ, vt eorum tormenta mitigarentur, adhuc inutiles forent pro existentibus in Limbo. Et ratio ex dictis nota est: Quia damnati patiuntur pœnam sensus, cui ex se mitigatio non repugnat; in Limbo autem hæc pœna non adest, vnde magis cognoscitur repugnantia vtilitatis nostrarum orationum erga existentes in Limbo, quàm erga damnatos.

§. II. *Obiiciantur non nulla contra istam rationem.*

131. VLtima ratio, quæ sanè intentum suadet, ex duplici capite impugnari potest. Primum est, quòd falsò asseritur, existentes in Limbo pœnas sensus non experiri: ergo facta ratio corruit ex hac parte. Probatur antecedens primò ex Matth. 25. Vbi supremus Iudex dicet omnibus ad ipsius sinistram constitutis in iudicio vniversali: *Discedite à me, maledicti, in ignem æternum*: sed existentes in Limbo comparebunt in Iudicio ad sinistram Iudicis: ergo ipsis dicetur, *discedite à me, &c.* Et ad ignem æternum damnabuntur, quod est idem, ac pœna sensus puniri.

Probatur secundò idem antecedens: Nam peccato originali correspondet in hac vita multiplex pœna sensus: ergo similiter in futura. Patet ista: Quia nullum fundamentum adest, vt in futura vita non correspondeat pœna sensus peccato originali, & quòd in hac vita pœna sensus puniatur. Et probatur antecedés: Quia mors, infirmitas, aliaque incommoda temporalia, corporaliaque, quæ patimur, sunt effectus peccati originalis: ergo.

132. Confirmatur primò: Quia existentes in Limbo sunt conversi ad bonum commutabile: ergo patiuntur pœnam sensus. Consequentia constat: Nam vt suprà diximus pœna sensus correspondet conversioni ad bonum commutabile, quæ adest in peccato. Antecedens autem probatur: Quia existentes in Limbo sunt habitualiter aversi à Deo: ergo sunt habitualiter conversi ad alium finem. Antecedens est certum. Et consequentia inde constat, quòd illorum voluntas non potest non aliquem finem respicere.

133. Confirmatur secundò: Quia iuxta nostros Salmanticenses tract. 13. disp. 17. num. 95. pœna sensus non solùm correspondet conversioni ad bonum commutabile, sed etiam aversioni ab incommutabili bono: sed existentes in Limbo aversi sunt ab hoc bono: ergo torquentur pœna sensus.

Ad obiectionem respondetur negando antecedens: Ad cuius primam probationem dicas: Sententia illa feriendos vtiq; quot quot in Iudicio vniversali ad sinistram Iudicis constituentur: aliter tamen, & aliter, quia damnatos feriet eos ad ignem, qui verè ignis est, ad aliaqu e torméta pœnam sensus causantia, mittens: existentes verò in Limbo mittet ad ignem, sumpto igne non quoad speciem ignis, pœnam sensus causantis, sed pro genere, quatenus nomine ignis signatur pœna damni, qua torquentur.

Duplicem partem habet solutio pro diversitate eorum, qui ad sinistram Iudicis collocandi sunt. Prima asserit dãnatos mitti ad ignem verè talem, eoque causante pœnam sensus: in quo nulla difficultas est: sic enim fatentur omnes. Secunda tenet, quòd quando existentes in Limbo dicuntur ignem, aliaque huiuscemodi pati, non sumuntur ista quoad speciem, sed in genere, prout pœnã significant: quiaque illi solùm pœnam damni patiuntur, propterea de pœna damni intelligi debent.

Quoad istam partem solutio est D. Thomæ quæst. 5. de malo art. 2. ad 1. vbi ait: *Dicendum, quòd nomen tormenti, gehennæ, supplicii, & cruciatus, vel si quid simile in dictis Sanctorum inveniatur, est largè accipiendum pro pœna, vt ponatur species pro genere. Ideò enim tali modo loquendi vsi sunt, vt detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asserebant, in parvulis nullum peccatum esse, nec eis aliquam pœnam deleri.* Hæc Divus Thomas dicta aliquorum Sãctorum exponens, quæ expositio, vt de se

cons-

constar, convenit etiam sententiæ illi supremi Iudicis.

Nisi mavis dicere: sententiam illam solùm damnatos ferire: de his enim, & non de existentibus in Limbo intelligi potest culpa, qua indignatus Iudex illa dicet, videlicet: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi bibere.*

Ad secundam probationem antecedentis respondet Divus Thomas in 2. dist. 33. quæst. 2. art. 1. *Ad tertium dicendum, quòd non est eadem ratio de pœna sensibili ante mortem, & post mortem: quia ante mortem pœna sensibilis cõsequitur virtutem naturæ agentis, sive sit pœna sensibilis interior, vt febris, & aliquid huiusmodi: Sive etiam sensibilis pœna exterior, vt vstio, & aliquid huiusmodi. Sed post mortem nihil aget virtute naturæ; sed secundùm Iustitiæ Divinæ ordinem tantum, sive in animam separatam, in quã cõstat, quòd ignis naturaliter agere non potest. Sive etiam in corpus post resurrectionem; quia tunc omnis actio naturalis cessabit, cessante motu primi mobilis, qui est causa omnis motus, & alterationis corporalis.*

134. Ad primam confirmationem respondetur distinguendo antecedens: *Sunt conversi* habitualiter, concedo: actualiter, nego antecedens. Et pro conversione habituali non debetur pœna sensus; sed solùm pro actuali. Sic laudatus Divus Thomas cit. loco de malo: *Pœna sensus numquàm debetur habituali dispositioni. non enim aliquis punitur ex hoc, quòd est habilis ad furandum, sed ex hoc, quòd actu furatur. Sed habituali privationi absque omni actu debetur aliquod damnum, puta, qui non habet scientiam literarum, ex hoc ipso indignus est promotione ad Episcopalem dignitatem. In peccato autem originali invenitur quidem concupiscentia per modum habitualis dispositionis, quæ parvulum facit habilem ad concupiscendum, vt Augustinus dicit, adultum autem actu concupiscentem: & ideo parvulo defuncto cum originali non debetur pœna sensus, sed solùm pœna damni: quia scilicet non est idoneus perduci ad visionem Divinam propter privationem originalis iustitiæ.*

Ad secundam confirmationem respondetur mentem Patrum Salmantic. abundè ab ipsis inibi explicatam esse: Loquuntur enim non de peccato originali, sed de peccato gravi personali, in quo duo attendenda sunt. Primum est, ratio voluntarii, cui correspondet pœna sensus, iuxta illud Apocal. 18. *Quãtum glorificavit se, & in deliciis fuit, tãtum date illi tormentum, & luctum.* Secundum est, improportio ad visionem beatificam propter defectum principii ad eius elicientiam, videlicet propter carentiam gratiæ sanctificantis; & huic carentiæ correspondet pœna damni.

Verum quidem est, quòd in peccato mortali personali tam aversio, quàm conversio & est voluntaria, & dicit dictam improportionem: Ast prima ratio voluntarii invenitur in conversione, & prima ratio improportionis reperitur in aversione: quapropter dici frequenter solet, quòd pœna damni correspondet aversioni, & pœna sensus conversioni. Quæ locutio non respicit ea, quæ tam formaliter, quàm connexivè dicunt prædicta aversio, & conversio; sed solùm illa, quæ de formali important. Si autem omnia, quæ dicunt, considerentur, fatendum est, & pœnam sensus correspondere aversioni, & conversioni pœnam damni.

Ex quibus constat, quòd peccatum eorum, qui in Limbo existunt, non debet puniri pœna sensus; quia in ipso non datur voluntarium proprium, cui priùs talis pœna correspondet: licèt pœnæ damni subiaceat, quia affert secum carentiam gratiæ, seu improportionem ad beatificam visionem. Sicut à contrario peccatum veniale, quia non dicit dictam improportionem, non subiacet pœnæ damni: punitur tamen pœna sensus, quia dicit proprium voluntarium. Videantur citati Salmanticenses.

Secundum caput, quo impugnatur vltima illa ratio à nobis facta, consistit in eo, quòd pœna damni, quia privatio est, consistit in indivisibili; quod est cõtra D. Thomam 1. 2. quæst. 73. art. 2. dicentem, privationes suscipere magis, &

& minùs: ergo non consistunt in indivisibili.

Obiectio hæc plurima inculcat in præsenti materia supponenda: Vnde opus non est illa explanare pro nostra ratione defensanda. Non nulla tamen dicemus lectorem remittentes ad nostr. Salmanticenses, vbi quicquid desiderare potest, inveniet. Respondetur ergo D. Thom. loco citato loqui de privationibus *in fieri*, non autem de illis, quæ consistunt *in facto esse*. Pœna damni non est ex privationibus primi generis, sed ex secundo genere privationum: vnde D. Thom. non est nobis contrarius.

136. Si dicas: Etiam privatio *in facto esse* suscipit magis, & minùs: ergo data distinctio non tenet. Probatur antecedens: Pœna damni est privatio beatificæ visionis totalis, *& in facto esse*: sed hæc privatio suscipit magis, & minùs: ergo. Minor constat ex dictis nostris Salmanticensibus disp. 18. dub. 1. §. 3. & 4.

Respondetur ex iisdem PP. inibi num. 10. distinguendo antecedens, illudque concedo de privatione sumpta ex parte causæ, quæ illam privationem induxit: Non autem de privatione ex parte formæ, qua privat. Hæc enim, si talis sit, & *in facto esse*, cōsistit in indivisibili; ac de privatione sic sumpta procedit ratio nostra. Circa hæc tamen videri debent laudari PP. Salmanticenses rem egregiè enucleantes.

§. III. *Respondetur argumentis.*

137. ARguitur primò: Quia Innocentius Tertius c. *Cum Mart.* de celebratione Missarū ait: *Ex mortuis quosdam esse valde bonos, qui non egent suffragiis, quosdam valde malos, qui non possunt iuvari, quosdam mediocriter bonos, quibus suffragia prosunt ad expiationem, quosdam mediocriter malos, quibus prosunt ad propitiationem.* Vbi Pontifex de quadruplici genere defunctorum loquitur. Ad primum genus pertinent Beati, qui sunt *valde boni, & non egent suffragiis.* Ad secundum pertinent damnati, qui sunt *valde mali; cæque non possunt iuvari.* Ad tertium spectant in Purgatorio existentes, qui sunt mediocriter boni, quibus suffragia prosunt ad expiationem. Ad vltimum pertinent existentes in Limbo, & hi sunt mediocriter mali, quibus suffragia prosūt ad propitiationē: ergo possumus pro illis orare, vt illis Deus propitius sit.

Hoc argumentum ait Magister Torre 2. 2. quæst. 83. disp. 2. num. 27. magnum negotium Canonistis facessivit, ad illud ergo respondet dictus Magister dupliciter: Primò dicens, quòd mediocriter boni, & mediocriter mali sunt existentes in Purgatorio: ita vt mediocriter boni sint, qui nullam ibi habent culpam; sed solùm reatum pœnæ. Mediocriter tamen mali appellantur illi, qui habent culpam aliquam, non mortalem, hæc enim igne Purgatorio non plectitur; sed venialem.

Hanc explicationem admittere non possumus; licèt supponamus, vt de facto supponimus, mediocriter bonos, & mediocriter malos esse, qui in Purgatorio torrentur. Ast quòd in Purgatorio detur culpa aliqua, etiam levissima non admittimus: quippe ante Purgatorii ingressum elicitur actus charitatis ita fervidus, vt in conspectu eius dispareat culpa venialis, licèt remaneat pœna in Purgatorio luenda. Vide dicta disp. 4. num. 60. vide etiam Salmanticenses N. tract. 24. in annot. ad art. 4. quæst. 87. num. 12.

138. Respondet secundò dictus Magister, Innocentium desumpsisse illam divisionem ex Augustino in enchir. cap. 110. & in lib. de Cura pro mortuis, vbi ponit divisionem illam trimembrem: quarè Innocentius illam quadrimembrem ponens, vel memoria lapsus est, quando divisionem ab Augustino desumpsit, vel sine causa adauxit vnum membrum. Sic respondes Pontifici?

Respondetur ergo: Augustinum divisionem illam, quam ex ipso desumpsit Innocentius, quadrimembrem posuisse. Hæc sunt eius verba: *Ist enim quidem vivendi modus, nec tam bonus, vt non requirat ista post mortem, nec tam ma-*

malus, vt ei non prosint ista post mortem: est verò talis in bono, vt ista non requirat, & est rursus talis in malo, vt nec his valeat, cùm hæc vita trãsierit, adiuvari. Ecce Augustinum quadruplicem vivendi modum ponentem, quibus in futura vita correspondet: eorum vltimo Infernus, tertio Gloria, primo, & secundo Purgatorium.

Vnde Innocentius non ob memoriæ lapsum, sed Augustinum exscribens illam divisionem posuit habens magnum hoc fundamentum. Habuit & causam: Quia ex existentibus in Purgatorio, alii quasi nihil debent:& hi sunt mediocriter boni. Alii multùm debent: & hi sunt mediocriter mali. Primi oratione hìc,& nunc applicata, â pœnis liberantur: Secundi verò non liberantur, sed levamen accipiunt, dicẽte inibi eodem Augustino: *Quibus verò prosunt suffragia, vel ad hoc prosũt, vt sit plena remissio, vel certè, vt tolerabilior sit ipsa dãnatio.*

Constat ergo ex eodem Augustino Innocentium rectè divisisse, & quarè quartum illud membrum assignavit. Quod sine dubio admisit Magister sentent. in 4. dist. 45. qui postquàm omnia dicta ex Augustino retulit, concludit: *Ecce quibus, & qualiter prosint illa, quæ pro defunctis frequentat Ecclesia: mediocriter malis suffragatur ad pœnæ mitigationem, mediocriter bonis ad plenam absolutionem.*

139. Arguitur secundò: Existentes in Limbo sunt ibi propter solum peccatum originale: sed incarcerati propter solum peccatum originale possunt liberari: ergo possumus pro illis orare. Cætera nota sunt, & minor probatur: Nam Patres antiqui, qui in sinu Abrahæ detinebantur propter peccatum originale liberati sunt ab illo carcere: ergo incarceratus ob solum originale liberari valet.

140. Confirmatur: Existentes in Limbo nõ sunt ibi ob propriam culpam, sed ob peccatum alterius: ergo ob aliorum orationes possunt inde liberari.

Respondetur argumẽto ex D. Thoma in 4. distinctione 45. q. 1. art. 2. quæstiunc. 3. *Ad primum ergo dicendum, quòd ad culpam originalẽ non eodem modo se habebant Patres, & Pueri. In Patribus enim originalis culpa expiata erat, secundùm quod erat infectiva personæ; remanebat tamen impedimentum ex parte naturæ, pro qua nondum fuit plenariè satisfactum: sed in pueris est impedimentum, & ex parte personæ, & ex parte naturæ:* Vnde licèt Patres ab illo carcere liberati sint; â suo carcere liberati non possunt existentes in Limbo, quia eorum culpa expiata non est; atque adeò non est redemptio.

Ad confirmationem respõdetur cum eodem Angelico Doctor. dist. cit. q. 2. arr. 2. quæstiunc. 3. *Ad primum ergo dicendum: quòd quamvis peccatum originale sit huiusmodi, quòd pro eo possit aliquis ab alio iuvari: tamen animæ puerorum in Limbo existentes sunt in tali statu, quòd iuvari non possunt, quia post hanc vitam non est tempus gratiam acquirendi.*

Ex quibus omnibus constat, quòd apud Limbum nulla est redemptio; sicut nec in Inferno, vti diximus in superioribus; notumque fuit Statio lib. 3. Sylvarum dicenti:

Ad manes, ignare, fugis, nec flectere parcas,
Aut placare malæ datur aspera Numina Lethes.

Et Ovidio Epist. ad lib. de morte fil. asserenti:

Supprime iam lachrymas, non est revocabilis istis,
Quem semel imbrifera navita lintre tulit.

Et Propertio lib. 3. Eleg. testificanti:

Desine, Paule, meum lachrymis vrgere sepulchrum,
Panditur ad nullas ianua nigra preces.

QVÆST.

ba tamquàm ab ipſis animabus dicta viventibus plures accipiunt, vt nemo ignorat. Conſtatque ex eis, quæ vener. Thom. Cantiprat. refert lib. 2. Apum cap. 49. num. 23. ait enim: Cuidã Religioſo Dominicano adſtitiſſe cuiuſdam animam mittentem illum ad hæredes vnius hominis paulò ante defuncti, nec adhuc tumulati, vt hæc eis diceret: *Legatione fungor pro animabus in Purgatorio purificandis; hæ enim mandant ſuis in derelictis poſſeſsionibus conſtitutis: miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltèm vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Hæc Venerabilis Doctor, qui plura alia pro re præſenti firmanda inibi habet.

Nec animæ illæ ſuperſtitũ auxilium implorarent, ſi illi ſuis orationibus opem illis afferre non valerent. Valent quidem, vt conſtat ex adducta relatione, innumeriſque aliis, quæ cuique nota ſunt, vnius tantùm in gratiam earumdem animarum mentionem faciemus.

145. Egregius ille vir Ioann. Thritemius refert in chronico ſuo anno 1098. non longè â VVormamatia per multos dies, nocteſque maximam armatorum militum multitudinem auditam fuiſſe. Accidit ergo, quemdam Monachum Linxurgenſis Cænobii ad locum, vbi milites audiebantur, aliquot ſociis ſtipatum quadam nocte veniſſe, & milites veluti inter ſe digladiantes ſignaculo Sanctiſsimæ Crucis munitum in virtute Dei omnipotentis, vt, qui eſſent, quidque vellent, exponerent, adiuraſſe. Cui vnus ex agmine reſpondit. *Non ſumus phantaſmata, nec militum viventium turba, ſed animæ hominum quondam in hoc Mundo Principi terreno militantium, non ante multos annos hoc in loco interfectorum. Arma, habitus, & equi, quæ, dum viveremus, nobis inſtrumenta erant peccati; etiam nunc poſt mortem in nobis ſunt quædam indicia tormenti: omne, quod iam cernitis circa nos, totum ignitum eſt nobis, quamquàm vos ignem minimè videatis.*

Motus ad compaſsionem Monachus quæſivit: An poſſet illis auxilium in tot cruciatibus ferre? Cui reſpondit ſpiritus: *Ieiuniis, & orationibus, & maximè oblatione Corporis, & Sanguinis Chriſti adiuvari poſſumus, & rogamus.* Quibus dictis tota illa multitudo diſparuit ter ſimul inclamans: *Orate pro nobis, orate pro nobis, orate pro nobis.* Verùm in re adeò pervia quid moramur? Videatur Seraph. M. N. Thereſia, lib. Vitæ cap. 31. & 38. vbi non pauca invenientur, quibus præſens hoc aſſertum firmatur.

146. Probatur ſecundò concluſio diſcurſu ſequenti vrgentiſsimis auctoritatibus innixo. Etenim poſſumus orare pro defunctis, vt requiem æternam conſequantur: at non ſunt alii defuncti, pro quibus hoc petere poſsimus, niſi aſsiſtentes in Purgatorio: ergo pro illis poſſumus orare. Conſequentia eſt omnino formalis, & minor conſtat ex dictis in hac ipſa diſputatione: Quia defuncti vel deliciantur in Patria, vel vapulant apud Inferos, vel commorantur in Limbo, vel torquentur in Purgatorio: nec eſt alius locus, ſeu receptaculum pro decedẽtiũ animabus, vt videre eſt apud D. Thom. in 4. d. 45. quæſt. 1. art. 3. modò ſic: ſed non poſſumus petere ſalutem exiſtentium in Patria; quia iam in illa decorantur: nec poſſumus orare pro dãnatis, nec pro incarceratis in Limbo; quia eorũ nulla eſt redẽptio; quod omne patet ex quæſtionibus præcedentibus, in quibus ex Scriptura, ex P. P. & â ratione horum veritatem demonſtravimus: ergo non remanent alii defuncti, pro quibus orare poſsimus, niſi exiſtentes in Purgatorio.

Maior autem probatur primò ex ſecundo Machabæorum cap. 12. vbi dicitur: *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſolvantur.* Probatur ſecundò eadem maior ex D. Dionyſio cap. 7. Cœleſtis Hierarch. vbi ait: *Divinus Sacerdos pro mortuis orans pro illis orat, qui Sãctè vixerunt; & tamen aliquas maculas habuerunt ex infirmitate humana contractas.* Vbi & Sacerdotem pro mortuis orare dicit, & hos mortuos, pro quibus Sacerdos orat, eſſe exiſtentes in Purgatorio, verbis diſſertiſsimis docet. Idem

tradit Dionysius ipse loco citato cap. vlt. vbi ritum commemorat, quo in primitiva Ecclesia pro mortuis orabatur; & ibi etiam asserit vivorum suffragia mortuis prodesse.

Probatur tertiò ex D. Augustino, & D. Ioann. Damasc. apud D. Tho. citata quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 2. in arg. 2. *sed contra*, verba Angelici Præceptoris subiicio: *Secundò præterea, Augustin. dicit in lib. de cura pro mortuis agenda: non parva est vniversæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret auctoritas, vt in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad eius Altare funduntur, locum suum etiam habeat commendatio mortuorum, quæ quidem consuetudo ab ipsis Apostolis inchoavit, vt dicit Damascen. in quodam sermone de suffragiis mortuorum sic dicens: Mysteriorum conscii Discipuli Salvatoris, & sacri Apostoli in tremendis, & vivificis mysteriis memoriam fieri eorum, qui fideliter dormierunt, sanxerunt.*

Vides trium horum sublimium D.D. nostrã illam maiorem calculo cõprobatam. Et etiam vides, doctrinam ipsius ab Apostolis diminasse. Quod, prætérquamquòd dicentis auctoritate firmissimum est, placet in Achatholicorum confusionem sic aperire, adductis decretis aliquorum Apostolorum.

147. Omnium caput D. Petrus hoc continuè populos edocebat, vti testis est Sãctus Clemẽs Romanus Epist. 1. de Santo Petro circa finem, vbi ait: *Quotidiana illius prædicatio inter cætera Divina mandata hæc erat ::: quantum vnusquisque sapit, totis intimi cordis visceribus Deum diligere, & proximum, velut se ipsum ::: Pauperes recreare, nudos vestire, infirmos visitare, sitientes potare, mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisque orare, & eleemosynas dare.* Nihil expressiùs pro præsenti materia adduci valet. Nec inobservatum deseras, hanc pro mortuis iuvandis exhortationem quotidianum D. Petri exercitium fuisse, *quotidiana illius prædicatio*: Et talem exhortationem *inter cætera Divina mandata collocasse*: ac si hoc non iam consilii sit, sed præcepti. Verùm de hoc forsan aliàs.

Idem docuit Magister, ac Patronus N. Sanctus Iacobus, de quo refert idem Clemens lib. 1. const. Apost. quòd inter alia, quoties solemnia peragebat, populum ad mortuorum iuvamen excitabat, dicens: *Precemur pro iis, qui in Fide requieverunt.*

Sanctus Iacobus minor ipsum statuit in suis liturgiis, siquidem inter alia dicebat Sacerdos: *Memento, Domine Deus, spirituum, & vniversæ carnis, quorum memoriam egimus, & quorũ memoriã non egimus, Orthodoxorum ab Abel iusto vsque in hodiernum diem. Ipse tibi eos fac requiescere in regione viventium.* Quibus, aliisque subiungebat Diaconus: *pro requie Patrum, & fratrum nostrorum, qui ante nos dormierunt, dicamus omnes toto animo, Domine, miserere.*

D. Matth. Apostolus, pariter & Euãgelista idem tradit in sua liturgia, quæ habetur in Bibliotheca Patrum, vbi post alias pro defunctis deprecationes ait Sacerdos: *Domine Deus noster, mem ẽto dormientium, & in recta fide quiescentium, & concede sanitatẽ, quia tu es vita, spes, liberator, & resurrectio omnium.*

148. Alia prætereo, quia dicta sufficiunt, vt quisque cognoscere possit, qua vigilantia Christianæ militiæ Duces pro defunctis orabant, aliosque orare faciebant. Vnde evidens est fundamentum, quod habuit D. Thom. vt istum Sãctissimum morem ab Apostolis derivatum doceret. Quod præstiterat D. Isidorus lib. 1. de Offic. Eccles. cap. 15. vbi ait: *Sacrificium pro defunctorum requie offerri, vel pro eis orari; quia per totum hoc orbem custoditur, credimus, quòd ab Apostolis traditum sit. Hoc enim vbique Catholica tenet Ecclesia.* Et laudatus Areopagita ait: *De prædicta precatione, qua Antistes super defuncto precatur, quænam ad nos pervenerit à Divinis Ducibus nostris traditio, dicere necesse est.*

149. Confundatur ergo Munsteri impudentia, morem adeò apud nos vsitatum offerendi sacrificia, fundendique orationes pro defunctis, inventionem esse Papistarum garrientis. Cuius delirii rationem ostendere nititur

ad-

addens: Quòd Iudæi, qui literis Sanctis instructi sunt, nunquàm talem vsum habuere orandi pro defunctis. Sic Hæreticus: sed malæ causæ peius patrocinium.

Quippe Iudas Machabeus Iudæus fuit, & in lege Sapientissimus; & tamen, vt dicitur lib. 2. Machabeorum cap. 12. *facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolimam offerre pro peccatis mortuorum sacrificium: bene, & religiosè de resurrectione cogitans (nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis) & quia considerabat, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam habere repositam gratiam.*

Insuper etiamsi mos iste apud Iudæos non inveniretur, insulsè procedit, qui hoc fundamento iacto subinfert. Ergo hoc est Papistarum inventum: Cùm posſit esse traditio: vtì hanc esse ex dictis notum est. Nec intelligas ipsos Apostolos (quod satis, superque foret ad nostrum intentum) Auctores fuisse huiuscemodi ordinationis. Auctor eius fuit Christus Dominus, qui animarũ saluti intẽtus misit per vniversum Mundum Apostolos suos dicens apud Math. cap. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis. Ex quibus quidem,* ait noster Elias à Santa Theresia lib. 2. cap. 34. num. 1. *vnum fuisse illud, vt excitarent Fideles quatenus pro defunctis orarent, multorum est opinio.*

150. Vnde constat Hæreticorum insaniam, dum suffragia, orationesque vivorum defunctis prodesse negãt. Prosunt quidem, vt hactenus dicta ostendunt, comprobantque innumerabiles revelationes, in quibus defuncti ipsi visi sunt ad vivos clamantes, suffragiaque, quibus leventur, petentes. Constat etiam ex vsu omnium Fidelium, qui ab initio nascentis Ecclesiæ hoc ipsum credidere: & hac fide defunctorum animas levare curant orationibus, tum publicis, tũ privatis. Cõstat deniq; ex ipsa Ecclesia, quæ non solùm habet Missam, Officiumq; defunctorum; verùm etiam ipsorum requiem petit illa deprecatione; *Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace.* Sic horas Canonicas terminat præter cõpletorium: tunc enim hanc memoriã non facit, vel quia Christiani nomine indignus est, qui in fine diei, dũ suo corpori requiem parat, requiem animarum non curat, vt aliqui volunt: vel, si placet, quia tunc temporis, signo facto ab Ecclesia, omnes Fideles ad animas sublevandas excitantur.

151. Hactenus consideravimus assertionem nostram absolutè, & prout ab Acatholicis impugnatur. Ex dictis tamen arduum non erit, intelligere omnes partes ipsius; siquidem diximus: *Quòd omnes omnium superstitum orationes impetratoriæ sunt pro omnibus existentibus in Purgatorio.* Vbi ly *omnes*, & ly *omnium, & pro omnibus* extensiones sunt ipsius conclusionis; quæ quidem vera contra Hæreticos consisteret, etiam si non *omnes* orationes, sed aliquæ tantùm: vel si non *omnium*, sed solùm aliquorum, vel si non *pro omnibus*, sed pro aliquibus in Purgatorio existentibus impetrarent.

Veritas tamen huius extensionis inde constat; quia *omnes* viventium orationes comprehendit tam orationem publicam, quàm privatam. De oratione publica nemo est inter Catholicos, qui dubitet: de privata dubitat Caietan. vt vidimus: sed tamen deseritur ab aliis omnibus, qui licèt efficaciam longè superiorẽ, vt par est, in publica oratione recognoscant: nihilominus orationem privatã sua etiam efficacia gaudere, cõfitentur. Quod constat primò ex praxi omnium Catholicorum privatas suas orationes pro existentibus in Purgatorio fundentium, quod non facerent, si illis non prodessent. Constat secundò ex ferè omnibus, quæ hucusque diximus: illa enim orandum pro defunctis suadent; sed privatam orationem non excludunt. Nec illa verba Iob, quæ vtì diximus, & probavimus, veluti ab existentibus in Purgatorio dicta accipiuntur,

tur, publicam orationem tantummodò designant: clamant enim; *miseremini mei, miseremini mei saltèm vos amici mei*: vbi nec verbum est, quod privatam orationem non admittat.

152. Sed tamen probatur tertiò, & â priori: Quia eò viventes possunt pro defunctis orare, quia possunt mereri de congruo pro illis; vel vt minùs, possunt illis impetrare, quod optant: sed ad hoc sufficit oratio privata; nec præcisè publica requiritur: ergo oratio privata illis proficua est. Ergo omnes orationes viventium illis prosunt. Hæc secũda consequentia constat ex prima, quam præmissæ bene inferunt. Maior certissima est: Minor autem inde constat, quòd non est, qui orationẽ privatã habentem requisita ad merendũ de congruo meritoriã non esse, astruat. Quibus si caret, impetrare valet. Cuius ratio ea est: quòd impetratio non innititur meritis orantis, sed soli pietati Numinis miserentis. Vnde omnes viventium orationes proficuæ defunctis sunt, quia ipsorum redemptionem, vel solatium aut merentur de congruo, aut impetrant.

Ex quibus probantur etiam aliæ duæ præiactæ extensionis partes. Prima quidem, quia omnes superstites pro animabus Purgatorii orantes, vel sunt Deo accepti, sicque mereri possunt: vel si infensi Deo sint, valent impetrare; siquidem, vt modò vidimus, impetratio soli Divinæ benignati innititur; atque adeò ab existentibus in peccato non est aliena. Indidemque omnes omnium viventium orationes prosunt defunctis omnibus.

153. Et hoc est vltimum, quod probare debemus. Probatur tamen ex dictis: Quia opinio adversa Caietan. excludit defunctos illos, qui erga claves Ecclesiæ specialem devotionem nõ habuerunt: at hoc est falsum: ergo omnes omnium vivorum orationes proficuæ sunt pro omnibus defunctis. Bona est consequentia, maiorque continet fundamentum sententiæ adversæ: Minor autem probatur: Quia illis, qui dictam affectionem erga Ecclesiæ claves non habuerunt, prosunt orationes publicæ; ergo & privatæ. Antecedens est doctrina Caietani, & consequentia probatur primò: Quia non est fundamentum, nec hactenus ab Eminent. hoc Theologo ostensum est, vt has privatas orationes, & nõ publicas inutiles illis reputemus. Cur ergo infructuosæ sunt orationes privatæ; publicæ verò fructuosæ?

Probatur secundò â priori dicta consequentia, per quod probatio modò facta roboratur: Quia capacitas proximè requisita, vt defunctus posit orationibus sive publicis, sive privatis iuvari, est, quòd in gratia decedat reatui peccatorum obnoxius. Si namque in peccato moritur, ad tartara mittitur, vbi oratio non suffragatur: sin autem non solùm â culpa immunem, verum & â pœnæ reatu alienum mors illum inveniat, tunc sidera scandit nostris orationibus non indiguus: vnde illa duo, quæ diximus, requiruntur, sufficiuntque; quin requiratur illa ad claves devotio: ergo oratio specialis existentibus in Purgatorio prodest. Patet ista: Quia si non prodesset, maximè quia requiritur aliquid aliud præter statum gratiæ, & debitum non solutum: sed nihil aliud requiritur, vt modò vidimus: ergo.

154. Confirmatur: Oratio specialis vtilis est existentibus in Purgatorio, qui illam devotionem ad claves Ecclesiæ habuere: ergo & aliis. Patet ista: Primò, quia illa devotio non requiritur. Secundò, quia, vt aliis inutilis asseratur, debet ratio, vel textus adduci hoc suadens: vnde quousque hoc fiat, fundamentum non adest, vt excipiantur â perceptione fructus orationis privatæ illi, in quibus devotio illa non emicuit: Tertiò, quia illi, ex quo in gratia, & cum pœnæ reatu extremum halitum exhalarunt, habent, quod sat est, vt fructus talis orationis sint capaces.

Nec negandum reor: Defunctos illos, qui dum viverent, bene erga Ecclesiæ claves affecti fuerunt, faciliùs indulgentiam consecuturos; habent enim motivum speciale, quo Dei misericordiam consequantur, vel ad orationem exaudiendam; vel ad ipsam, vivos movens, multiplicandam. Quod, & nihil

aliud

aliud evincunt Caietani discursus. Ex hoc tamen nostra resolutio non infringitur.

§. II. *Acatholicorum argumenta soluta.*

155. CONtra nostram conclusionem absolutè sumptam (omissis iis, quæ in negatione Purgatorii fundantur) arguitur primò plurimis scripturis, quibus ostendere conantur Hæretici vivorum orationes inanes prorsus esse, vt existentibus in Purgatorio prosint. In primis enim ad Galat. cap. 6. ait D. Paulus: *Quæcũque homo seminaverit, hæc & metet.* Itidem in 2. ad Corinth. cap. 5. inquit: *Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, vt accipiat vnusquisque, prout gessit.* Deinde Psalm. 61. dicitur: *Deus reddet vnicuique iuxta opera sua.* Et cap. 5. Apocalyps. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur, opera enim illorum sequuntur illos.* Quæ omnia planè conspirant in nostram resolutionem, vt singula expendenti constabit. Siquidem ex prima scriptura constat, hominem in alia vita messurum, quæ ipse, & non alius in hac præsenti vita seminaverit: quippe *vnusquisque prout gessit* ipse accipiet, vt dicitur in secundo textu: quibus, vt notum de se est, consonant duæ scripturæ sequentes; de propriis vniuscuiusque operibus loquuntur: de aliorum autem operibus nec verbum quidem faciunt.

156. Dicta planè declarant, insimulque roborant verba D. Pauli ex loco citato ad Galat. adiuncta glossa D. Hieronym. ait enim Apost. *Vnusquisque onus suum portabit.* Quæ sic inibi elucidat Doct. maximus: *Docemur per hanc sententiolam, novum dogma, quod latitat; dum in præsenti sæculo sumus, sive orationibus, sive consiliis invicem posse nos coadiuvari: Cùm autem ante Tribunal Christi venerimus, non Iob, non Daniel, nec Noë rogare posse pro quopiam, sed vnumquemque portare onus suum.*

Respondetur primò: Omnes dictas scripturas intelligendas esse de acquisitione status; non autem de consequentibus statum accidentalem, seu de aliqua dimisione pœnæ. Est dicere: Quòd status sive beatitudinis, sive damnationis consequitur per propria opera consequentis, non per opera ab alio facta: *Quia etiam si aliquis impetret alteri, vt ad vitam æternam perveniat, nunquàm tamen hoc fit nisi mediantibus operibus propriis, dum scilicet precibus alicuius gratia alicui datur, per quam meretur vitam æternam,* ait D. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 1. ad 1. Ast de consequentibus statum accidentalem, qualis est status existentium in Purgatorio, seu de aliqua pœnæ dimisione eæ scripturæ non loquuntur.

Non prima, *quia messio illa est perceptio vitæ æternæ, sicut habetur Ioan. 4. & qui metit, fructum congregat in vitam æternam.* Docet laudatus D. Thomas. Non secunda, quia illa acceptio intelligi debet *quantùm ad retributionem, quæ fiet in finali iudicio, quæ erit æternæ gloriæ, vel æternæ miseriæ, in qua quilibet recipiet solũ secundùm quod ipse in corpore gessit: interim tamen iuvari possunt vivorum suffragiis,* inquit Ang. Doct. quæstiunc. 2. eiusdem artic. ad 1. sed nec tertia, nec quarta ob eandem rationem.

157. Respondetur secundò permittendo datas scripturas loqui de consequentibus statum accidentalem Purgatorii, ac de dimisione pœnæ ibi existentium: adhuc tamen nostræ resolutionis veritas perseverat: Quia in gratia decedens meruit, dum vixit, vt superstitùm orationes proficuæ sibi forēt. Est doctrina expressa D. Thom. cit. loco ex quæstiunc. 2. ad 1. vbi explicans sensum sententiæ Divi Pauli ex 2. ad Corinth. in oppositum adductæ, inquit: *Ad primum ergo dicendum, quòd homo, dum in corpore vixit, meruit, vt hæc ei valerent post mortem: & ideò si post hanc vitam eis iuvatur, nihilominus hoc procedit ex his, quæ in corpore gessit.*

Quæ doctrina est Mag. inibi Augustinum adducentis, dicentisque. *Nec negandum est, vt ait Augustinus, defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cùm pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ fiunt in Ecclesia, sed hæc eis tantùm prosunt, qui, cùm viverent, hæc sibi vt posteà possent*

pro-

prodesse, meruerunt. Quibus subiungit: *Non ergo ista, quæ pro defunctis commendandis frequentat Ecclesia, illi Apostolicæ sunt adversa sententiæ, qua dictum est; omnes stabimus ante Tribunal Christi, vt referat vnusquisque secundùm ea, quæ per corpus gessit, scilicèt bona: quia etiam hoc meritum sibi quisque, cum in corpore viveret, comparavit, vt possent ei ista prodesse.* Videatur Mag. illa dist. 45. toto titulo *de diversis animarum receptaculis.*

158. Ex quibus ad scripturas in oppositum allatas respondetur ad primam quidem, quòd homo in gratia decedens, seminavit vivens, vt mortuus, dum sit, sibi vivorum orationes prosint: vnde metit mortuus, quæ seminavit superstes. *Ad secundam* iam vidimus, quid Augustinus, quid D. Tho. & quid Magister respondeant.

Ad *tertiam* similiter dicimus: Quòd Deus media oratione viventium, dimittens pœnam patientis in Purgatorio, reddit illi *iuxta opera sua*: siquidem per sua opera meruit, vt eæ orationes pro ipso acceptari valerēt. *Ad quartā* pariter dicas: Quòd opera defunctorum, *qui in Domino moriuntur*, verè *sequuntur illos*: cùm verè illos sequatur suffragiorum, orationumque vtilitas, quas vtiles sibi pro tempore illo fecerunt, virtute operum bonorum, quæ, dum nobiscum erant, exercuerunt.

159. Quòd si adhuc hæreas in hoc, quòd non nisi per propria opera potest pœnæ remissio obtineri: Respondetur tertiò ad factum argumentum: Opera, quibus defunctis superstites opem ferunt, fieri propria mortuorum ex superstitum intentione. Sic D. Thomas quolibet. 8. quæst. 7. art. 2. & in 4. ad Anib. dist. 45. quæst. vnica art. 2. ad 3. vbi & hoc ita esse dicit, & modum, quo verificatur, docet: sic enim ait: *Ad tertium dicendum, quòd suffragia vivorum prosunt defunctis, secundùm quod vivorum opera defunctorum fiunt. Quod quidem contingit dupliciter: vno modo propter vnionem Charitatis; & sic prosunt ad gaudium omnibus in Charitate existentibus, & magis eis, qui sunt maioris Charitatis. Alio modo per intentionem facientis; & sic valent præcipuè ad diminutionem pœnæ per modum cuiusdam satisfactionis.* Videatur idem Angelicus Doctor loco sæpiùs citato in illo art. 1. in corp. & *ad secundum*, vbi inter alia ait: *Quod opus, quod pro aliquo fit, efficitur eius, pro quo fit: & similiter opus, quod est eius, qui mecum est vnum, est quodammodo, & meum: vnde non est contra Divinam Iustitiam: sed vnus fructum percipit de operibus factis ab eo, qui est vnum secum in Charitate; vel ab operibus pro se factis.*

Per quæ ad singula, quæ Hæretici obiiciunt, respondetur. Ad primum dicas: Quòd existens in Purgatorio *metit*, quæ tunc aliquo modo *seminat*: vel quia qui *seminat* est *vnum secum in charitate*; vel quia qui *seminat*, facit illud opus pro eo; atque adeò *efficitur eius, pro quo fit.*

Ad secundum respondetur: Quòd verè in pœnæ diminutione *accipit vnusquisque, prout gessit*, sive per se, sive per illum, qui *secum est vnum in charitate*: aut quia ex intentione ei subveniendi fecit opus; quod eo ipso *efficitur eius, pro quo fit.* Similiter ad tertium, & ad quartū respondetur, quòd illa opera facta à vivis sunt existentium in Purgatorio, iis modis iam dictis.

160. Superest, vt ad id, quod ex num. 156. relictum est, respondeamus. Ad quod dicimus: Non adhuc exploratum esse, an D. Hieronym. loquatur de iis, quæ eveniant post iudicium vniversale, an verò de iis, quæ vsque ad illum diem evenient. Si in primo sensu dicas loquutum Hieronym. admittimus omni veneratione eius auctoritatem, quæ continet doctrinam verissimam. Siquidem post vniversale iudicium *vnusquisque onus suum portabit*: quin locus tunc sit ad aliquid de novo acquirendum. Vide, quæ diximus quæst. 2. num. 52. Adde: Quòd si in hoc sensu loquatur Hieronym. hæc auctoritas non est ad rem: tunc enim non erunt vivi, qui pro mortuis orent.

Si autem dicas: Doct. maximum loqui in primo sensu, respondetur dupliciter:

ter: primò; quòd intelligi debet de gloria essentiali, quæ, vt dictum est, per illa opera solummodò, quæ viventes facimus, habetur. *Secundò* respondeo: D. Hieronym. inibi non loqui de mortuis, *qui in Domino moriuntur*; sed de iis, qui in peccato mortali decesserunt.

161. Arguitur secundò: Vivorũ orationibus iuvari, est aliquomodò proficere: sed existentes in Purgatorio nullatenus porficere possunt: ergo nec vivorũ orationibus iuvari. Cætera constant, & minor probatur: Quia proficere est eorũ, qui sunt in via: existẽtes in Purgatorio nullomodò sunt in via: ergo.

162. Confirmatur: Existentes in Purgatorio non possunt ob mala vivorum opera puniri: ergo nec ob opera eorum bona poterunt misericordiam experiri. Antecedens est certum, & consequentia probatur. Eò enim non possunt ob mala aliorum opera puniri; quia spectat ad Divinam Iustitiam mala pro malis infligere, & foret cõtra Iustitiam Divnam infligere malum vni ob mala alterius: sed etiam spectat ad ipsam Divinam Iustitiam reddere bona pro bonis: ergo contra ipsam foret pro bono opere vnius reddere bonum aliis.

163. Respondetur argumento negando minorem, ad probationem dicas: Existentes in Purgatorio esse simpliciter extra viam; atque adeò mereri, aut demereri iam non possunt statũ, in quo in æternum permaneant. Ast quia ab ingressu in æternam felicitatem, quam meruerunt, detinentur, ob pœnæ reatum, quo impediuntur: propterea adhuc possunt secundùm quid moveri: indidemque vivorum orationibus adiuvari: quod est proficere, & esse in via secundùm quid. Et hoc sat est, vt vivorum orationes illis vtiles afferantur.

Ad confirmationem respondetur ex D. Thoma laudato ad quartum, quòd liberalitas non potest esse iustitiæ opposita; siquidem virtutes sibi ipsis non contrariantur. Contrariatur iustitiæ iniustitia, quæ aufert aliquid ab aliquo, quod sibi debetur. Concedere animabus Purgatorii aliquid, quod ipsis non debetur, non est contra iustitiam; nemo enim ob hoc læditur: sed est liberalitas. Quòd autem illæ animæ punirentur propter aliorum peccata, esset contra iustitiam; siquidem earum ius læderetur. Vnde licèt possint vivorum orationibus adiuvari, quod sanè est opus liberalitatis Divinæ, Divinæ Iustitiæ germanæ: non tamen possunt, ob mala vivorum plecti, nè Divina Iustitia conqueratur.

Adde: Quòd si verum foret, quod in hac confirmatione cõtinetur, non possent vivi orare pro vivis, quod Hæretici negant. Ratio est: Quia etiam inter vivos vnus non punitur ob peccatum alterius.

164. Arguitur tertiò: Per opus vnius non laudatur alius: ergo nec opus vivorum est mortuis fructuosum. Certum est antecedens, & consequẽtia probatur: Quia ab eadem radice provenit, quòd opus sit fructuosum, ac laudibile; eò enim hæc habet, quia est voluntarium: ergo si opus vnius laudem alteri non affert, sic nec fructum.

Confirmatur: Vt aliquis opere alterius iuvetur, debet esse inter illos aliqua vitæ communicatio: sed mortuorum ad vivos nulla communicatio adest ex Philos. 1. Ethic. ergo defuncti existentes in Purgatorio vivorum orationibus non iuvantur.

Respondetur argumento, quòd sicut meritum est privativè proprium facientis opus, sic & laus. Ratioque vtriusque est eadem: Videlicet, quòd sicut meritum, ita & laus concernit conditionem, statumque subiecti. Vnde sicut mereri non potest ille, cuius opus non est proprium, sic nec laudari. Quòd autem opus sit alicui fructuosum, non solùm provenit ex conditione, aut statu ipsius, sed etiam attenditur ad hoc aliquid consequens conditionem ipsius, & statum; vt constat ex supradictis. Videatur D. Thom. art. 1. citato ad tertium.

Ad confirmationem respondetur: Philosophum denegare commucationem civilem inter vivos, & vita functos. Nos autem inter superstites, ac Purgatorium inhabitantes, agnoscimus communicationem, quantùm ad ope-

opera spiritualis vitæ, quæ est per charitatem ad Deum, cui mortuorum spiritus viuunt.

§. III. *Alia argumenta contra extensionem assertionis nostræ.*

165. Contra extēsionem nostri asserti positam n. 11. arguitur primò à Caietan. loco citato, sic ex Augustino, qui ait: Videtur enim, quòd Ecclesiæ suffragia, saltèm specialia, & similiter indulgentiæ, quæ vt specialia *suffragia subrogantur, illis solis defunctis prosint, qui in hac vita meruerunt, vt in Purgatorio hæc illis prodessent*. Ex qua doctrina infert Caietan. quòd orationes speciales, seu priuatæ non prosunt illis animabus, quæ suprà datas conditiones, dum viuerent, non habuere; atque adeò non *omnes* superstitum orationes prosunt *omnibus* in Purgatorio existentibus.

Respondetur totam hanc Caietani doctrinam rotundè oppositam esse ipsi Augustino, quem non ita fideliter adducit. Inibi enim totus est Caietanus in distinguendo inter mereri, quòd viuorum orationes existentibus in Purgatorio *possunt prodesse*,& inter hoc, quòd tales orationes illis animabus reapsè *prosint*. Primum dicit esse certissimum; siquidem pertinet ad præmium essentiale; atque adeò ex quo quis in gratia decedat, meretur, vt *omnes* orationes sibi *prodesse possint*: non tamen eo ipso meretur, vt de facto *prosint*; quia hoc pertinet ad præmium accidentale: vnde compatitur, quòd in gratia decedat, & quòd tale accidentale præmium de facto non mereatur.

Hæc ad vnguem Caietanus loco citato:inter quæ plura sunt, quæ sanè percipere non possum, nec, quia tempus vrget, impugnare. Vnde solùm Augustini auctoritatem, quam adducit, & supra quam totam suam hanc fabricam molitur, contemplor.

Etenim Augustinus non dicit, quòd nostræ orationes illis defunctis prosint, *qui in hac vita meruerunt, vt in Purgatorio hæc illis prodessent*. Verba Augustini dedimus num. 157. ex Magistro, modòque reproducimus, sic ergo se habent: *Hæc eis tantùm prosunt, qui, cùm viuerent, hæc sibi, vt posteà possent prodesse, meruerunt*. Ecce Augustinum non dicentem, vti asseris, meruerunt, vt sibi posteà *prodessent*: sed asserentem: *meruerunt, vt hæc sibi posteà possent prodesse.* Ac per hoc, quòd Augustinus doceat, quòd ex hoc, quòd existentes in Purgatorio meruerint, dum viuerent, vt hæc sibi possent prodesse, intelligit D. Thom. Magister sententiarum, omnesque alii, ipsum docuisse,nostras orationes proficuas reipsà esse in Purgatorio degentibus; quin illius distinctionis, à Caietano excogitatæ, mentionem, nequidem leuissimam, faciant. Ex quo in Caietanum ex ipso Caietano, & ex Augustino, quem affert, sic breuiter disputo.

166. Illis, qui in hac vita meruerunt,vt sibi *omnes* orationes nostræ prodesse possint, prosunt orationes nostræ: sed *omnes* existentes in Purgatorio meruerunt, dum apud nos erant, vt *omnes* nostræ orationes sibi prodesse possent: ergo *omnibus* in Purgatorio existentibus prosunt *omnes* orationes nostræ. Illatio est omnino formalis.Maior est expressa doctrina Augustini; & minor continet doctrinam adducti Caietani, qui videri potest; vt sic magis constet id, quod contra ipsum diximus.

167. Arguitur secundò ad probandum *non omnium* viuorum orationes defunctis prodesse: Etenim oratio existentis in peccato proficua non est existenti in Purgatorio: ergo non omnium superstitum orationes illis proficuæ sunt. Consequentia bona est, & antecedens probatur: Primò, quia vt oratio proficua sit, debet à Deo exaudiri: sed *peccatores Deus non exaudit* ex D. Ioan. cap. 9. ergo. *Secundò* probatur antecedens: Quia opus magis fructuosum est facienti, quàm aliis: sed opus peccatoris nullatenus ei prodest:ergo nec existenti in Purgatorio.

Respondetur negando antecedens: Ad primam probationem dic: quòd Deus etiam peccatores exaudit, non ex

co-

torum merito, sed ex sua Clementia, ob quam, dum aliquid ei acceptum efflagitant, exaudiuntur. Verba illa relata à D. Ioan. sunt cæci denuò ad visum restituti. Vnde asserit glossa, quòd loquitur, *vt inunctus, hoc est, vt non adhuc plenè videns*: atque adeò nil mirum, quòd illa dixerit.

Ad secundam probationem respondetur: Quòd quando cætera sunt paria, opus ab aliquo factum magis fructuosum sibi est, quàm alii. Verùm contrarium evenit, quando cætera non sunt paria, vt in præsenti; quia opus faciens incapax est ob pravum statum, quo catenatur, percipiendi fructum sui operis: existens autem in Purgatorio hanc incapacitatem non habet: vnde percipere potest talem fructum.

168. Arguitur vltimò: Opus meritorium debet esse vivũ, hoc est, Charitate formatum: sed opus peccatoris est prorsus sine Charitate: ergo non potest esse meritorium; eòque nec pro levãdis Purgatorii animabus deservire.

Respondetur tale opus nullatenus esse meritorium; potest tamen imperrare non ex meritis operantis; sed ex mera benignitate concedentis. Quod dicimus, vt sic omnia, quæ pro existentibus in Purgatorio fieri solent, etiam privatas orationes comprehendamus. Si autem peccator orat vt minister Ecclesiæ, aut offert Sacrificium Altaris, aut ea exequitur, quæ mortuus dum viveret, imperavit: tunc certo certius est, illa opera vtilia esse existentibus in Purgatorio. Quod egregiè docet D. Thom. art. 1. citato quæstiũc. 3. ibi: ¶. *Ad tertiam quæstionem dicendum, quòd in suffragiis, quæ fiunt per malos, duo possunt considerari. &c.* quæ videri omninò debent in ipso Sancto Doct. qui omnia, quæ pro præsenti materia desiderari possunt, adducit.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrùm pro viventibus omnibus orare possimus?

PLura sub hoc titulo comprehendimus, quæ integram disputationem complerent: sed nè, vel fusiùs, quàm par est, processisse; vel necessaria surripuisse, convincamur, per diversos §. §. quid tenendum sit, vnica hac quæstione statuemus.

§. I. *Non licet orare pro salvatione omnium hominum collectivè sumptorum.*

169. ASsertum hoc certum apud omnes est, potestque sic probari: Non licet petere rem impossibilem: ergo non licet petere, vt hominum collectio salvetur. Antecedens est omnino certum, & consequentia probatur: Quia impossibile est, quòd omnes homines collectivè sumpti salventur, ex suppositione decreti de exclusione plurium à Gloria, quod decretum nobis constat; vnde nota nobis est talis impossibilitas: ergo cum hac certitudine compati non potest petitio illa.

170. Confirmatur: Petere à Deo salvationem omnium hominum collectivè, foret Deo iniuriosum: ergo non licet hoc facere. Probatur antecedens: Quia petere id ipsum, quod scimus Deo displicere, esseque contra ipsius voluntatem, est Deo iniuriosum: salus omnium hominum collectivè sumptorum displicet Deo, estque contra ipsius voluntatem, siquidem habet decretum contrarium: ergo illam petere, non potest non esse iniuriosum Deo.

171. Hinc habetur: Talem petitionem non esse decentium à Deo; atque adeò, nec orationem. Illa enim est orationis metaphisica diffinitio. Nec decens potest dici, quod est contra Divinam voluntatem.

Rursus: Non datur oratio sine spe consequendi id ipsum, quod petitur, & desideratur, Habere autem spem con-

ſequendi â Deo id ipſum, quod ſcimus, omnino iam inconſequibile eſſe, penitùs impoſsibile eſt: vnde ſi ea petitio fieret, ſpei non inniteretur, atque adeò non eſſet oratio.

Denique: Omnis noſtra oratio eò tendere debet, vt nos Divinæ voluntati conformet: hic enim eſt finis orationis noſtræ, vt modò ſuppono ex omniū Myſtarum calculo. Vnde, cùm ſupponatur Dei voluntas contraria ſalvationi omnium hominū collectivè ſumptorum, planè ſequitur, nos non poſſe talem ſalvationem petere. Hoc enim non eſſet orare, quia tali actu, nobis ſcientibus, poſitivè recederemus â voluntate Divina.

§. II. *Occurritur aliquibus, quæ propoſitum aſſertum impugnant.*

172. Contra veritatē ſtabilitā obiicies primò:Petitio, qua conformamur Divinæ voluntati, non habet vnde excludatur á ratione orationis: ſed petentes ſalutem collectionis hominum conformamur Divinæ voluntati: ergo talis petitio oratio eſt: ergo & â nobis poteſt fieri. Cætera omnia nota ſunt, & minor probatur: Quia ex D. Paulo 1. ad Thimot. cap. 2. *Deus vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: ergo petentes ſalutem omnium hominum Divinæ voluntati conformamur.

173. Confirmatur: Quia, vt multoties in ſuperioribus diximus, ex D. Thom. id licet petere, quod licet deſiderare: ſed poſſumus deſiderare collectionem omnium hominum ſalvam fieri: ergo & hoc ipſum petere poſſumus. Minor, in qua poteſt eſſe difficultas, videtur certa:tum quia illa ſalus eſt â Deo volita, vt modò ex Apoſt. vidimus;tum quia eſt res omnino bona, & amabilis: ergo & deſiderabilis.

Reſpondetur argumento negando minorem, ad probationem dicendum eſt primò illam voluntatem, de qua ibi loquitur D.Paulus non eſſe voluntatem conſequentem, ſed antecedentem, vtì docet D. Thom. tum ibi; tum 1. part. quæſt. 19. arr. 6. ad 1. de quo videri poſſunt N. Salmant. tract. 9. diſp. 9. dub. 3. n. 8. & tract. 19. diſp. 6. dub. 7. num. 52. Nos autem debemus ſequi ductum voluntatis Divinæ antecedentis, dum nobis non conſtat de voluntate conſequenti, vt non ſemel diximus diſp. 3. quæſt. 1. In præſenti autem certi ſumus Deum nolle voluntate beneplaciti collectionem omnium hominum ſalvandam iri. Vnde non poſſumus cum illa antecedenti voluntate conformari: ſed cum hac volūtate conſequenti debemus regulare petitiones noſtras; atque adeò non poſſumus petere ſalvationem collectionis hominum.

174. Dices: Solutio hæc, vel ſe ipſam deſerit, vel textui Apoſtolico contradicit: ergo ſuſtinenda non eſt. Probatur antecedens: Iuxta datam ſolutionem loquitur Paulus de voluntate Dei antecedenti: ſed orationes noſtræ debent, ſeu poſſunt fundi pro iis, quæ placita ſunt Deo ſecundùm voluntatem antecedentem, quamvìs ſecundùm voluntatem conſequentem ſint nolita: ergo. Probatur minor: D. Paulus optimè ſciebat diviſionem illam Divinæ voluntis in antecedentem, & conſequentem, & quòd Deus, qui ſecundùm vtramque voluntatem *Iacob dilexit*, & ſecundùm antecedentem dilexit etiam Eſaū, nihilominus ſecundùm voluntatem conſequentem ipſum *Eſau odio habuit*: & tamen textu allato repræsētat vt cauſam, qua nos ad orandum pro omnibus moveat: quòd Deus *vult omnes homines ſalvos fieri*: ergo quamquàm hæc omnium ſalus ſit nolita voluntate conſequenti, ſat eſt, quòd voluntate antecedenti volita ſit,vt illam â Deo petamus.

Minor, in qua poterat eſſe diſsidium nota fiet ſola textus lectione, & expenſione contextus. Sic enim ait Apoſt. *Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes,poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate cōſtituti ſunt; vt quietā, & tranquillā vitam agamus in omni pietate, & caſtitate.*

175. Vidiſti Apoſt. monitum: Accipe

cipe motivum, sic enim immediatè prosequitur: *Hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

Quibus verbis, ait inibi D. Thomas, *ponitur ratio* (seu motivum) *orationis*: & observat ipse Angelicus Doctor duplex motivum ad hanc orationẽ, quam solicitat, Apostolum assignare: primum ex parte ipsius operis, ibi: *Hoc enim bonũ est. Ponit ergo*, ait D. Tho. *rationem ex operis specie, quia quando aliquid est secundùm se bonum, illud debemus facere: sed pro aliis orare est huiusmodi, quia est actus charitatis.*

Secundum autem motivum est ex parte ipsius Dei, ibi: Et *acceptum coram Salvatore nostro Deo.* Ratio autem, ob quam orare pro omnibus sit *acceptum coram Salvatore nostro Deo*, est, quia ipse *omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

Quæ omnia breviter complexi sunt Salmant. N. tract. 9. disp. 9. dub. 3. num. 15. dicentes: *Apostolus in verbis antecedentibus exhortatur, vt pro omnibus hominibus cuiuscumque status, & conditionis sint, fundantur ad Deum preces, vt quietam, & tranquillam vitam agant in omni pietate, & castitate, & ratio, quam adducit ad id suadendum, est, hoc esse acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

Ex his omnibus forsam molestè inculcatis, sed quæ omittere haud potuimus, manifesta est illa min. propositio, propter quam adducta sunt: Ex quibus sic breviter, claritatis gratia, instauratur obiectio facta.

176. D. Paulus asserit, acceptas esse Deo nostras preces fusas pro iis omnibus, quos salvos fieri vult: Atqui *Deus vult omnes homines* collectivè sũptos *salvos fieri*: ergo pro omnibus illis collectivè acceptis orare possumus. Consequentia bona est. Maior ex modò dictis est certa, & minor probatur ex verbis Apostoli sic à Theologis intellectis. Videantur dicti PP. Salmant. tum loco citato, tum tract. 14. disp. 6. dub. 7. num. 51.

Respondetur solutionem argumento datam nec se ipsam deserere, nec Apost. contrariari. Loquitur enim Apost. de voluntate Dei antecedenti, secundùm quam vult Deus omnem collectionem hominum salvam fieri: ob quod motivum nos invitat Apost. vt pro omnibus illis preces fundamus, quin aliquis excludatur, nisi ille, seu illi, de quibus nobis constet exclusos esse à Regno Dei voluntate consequenti ipsius. Pro his orare non possumus, vt salventur, vti §. sequenti videbimus: modò sat sit audire D. Augustinũ lib. 21. de civitate Dei cap. 24. vbi ait: *Si sciret Ecclesia de aliquo esse reprobum, non magis oraret pro illo, quàm pro his, qui sunt in Inferno.*

Ex hac auctoritate evidenter habetur, quòd si nobis constaret de alicuius reprobatione, vt de Antichristi reprobatione nobis constat, pro huius salute orare non possumus, quia illa generalis regula Divi Pauli limitanda est, ita vt pro omnium salute Dominum deprecemur, iis exceptis, quos reprobos esse scimus.

Cùm autem nobis clarissimè cõstet, plures (ô vtinam nõ tot talem pœnam incurrerent!) esse reprobos; eò quòd multi sunt vocati, pauci verò electi; propterea orare pro tota hominũ collectione non possumus. Vnicum enim si excipias à tota collectione, iam collectio non remanet. Vnde solus Antichristus, quem scimus damnandum esse, sufficit, vt pro tota collectione petere nõ possimus, aliter pro ipso, quem exclusum supponimus, peteremus.

Maneat ergo D. Paulum monere, vt pro omnibus hominibus preces fundamus. Pro omnibus, inquam, divisivè, non collectivè. Nec te tædeat huius limitationis in amplissima illa loquendi formula D. Pauli; siquidem & alias exceptiones pati generalem illam regulam, notum est. Quippe non comprehendit homines damnatos, vt existimavit Estius super dictum locum Pauli, propter hoc censurans illam expositionem: quia videlicet ex illa infertur,

orandum esse pro damnatis.

Insulsa sanè illatio. Non possumus orare pro damnatis, quamquàm hortemur orare pro omnibus, quia illa generalis limitatur ad viatores. Similiter excipiuntur ab illa generali regula infantes, & amentes; pro his enim orare non possumus, vt quietam, & tranquillam vitam agant in omini pietate, & castitate: sunt enim huiuscemodi effectus incapaces.

Excluduntur etiam reprobi, quos, vt tales agnoscere possumus, & propter hoc excluditur etiã collectio omnium hominum, erga quam eadem omnino ratio exclusionis datur, ac erga reprobos invenitur.

Respondetur secundò argumento facto: D. Paulum præiactis verbis loqui de voluntate Dei consequenti, secundùm quam *vult omnes homines salvos fieri*: non quia non sint plures, quos salvos esse non vult; *sed quia nullus salvus sit, quem non velit salvum fieri*: ait D. Thom. 1. part. quæst. 19. art. 6. ad 1. vbi etiam aliter Paulum explicat, vt videlicet eius verba faciant distributionem pro generibus singulorum, & non pro singulis generum. Vnde Deus vult de omni genere, seu statu hominum, aliquos salvatis, non tamen vult, quòd omnia individua cuiuscumque status hominum salventur: sicut voluit, quòd ex omni genere animalium fuissent aliqua individua in arca Noë. Ex hoc autem, quòd D. Paulus loquatur in hoc sensu, nihil contra nos sequitur, vt quis cognoscere poterit.

177. Ad confirmationem ex num. 173. relictam respondetur: Dictum illud D. Thomæ intelligendum esse, quando aliunde nobis non constat de contraria Dei voluntate. Tunc enim licèt possimus aliquid desiderare, illud tamen petere non possumus, nè Divinæ voluntati contrariemur. Adde: Quòd tunc deficit spes consequendi, sine qua dabilis non est oratio nostra.

178. Arguitur secundò: Non semper debemus conformari cum Divina voluntate; immo aliquando discordare debemus: sed nullibi videtur adesse maius fundamentum ad hoc, quàm in casu præsenti: ergo in illo non debemus conformari Divinæ voluntati; atque adeò petere pro collectione hominum valemus. Maior vt certa supponitur. Minor probatur, quia in casu præsenti, adhuc supposita voluntate consequenti denegandi gloriam toti collectioni, remanet salus totius collectionis vt obiectum bonum, honestum, & amabile: ergo possumus pro illa orare.

Accedit: Quòd si in casu hoc deberemus conformari cum Divina voluntate, sicut Deus non vult positivè salutem collectionis; sic & nos illam positivè nolle deberemus: consequens est omnino imprudens: ergo non tenemur in hoc casu conformari. Cætera nota sunt, & maior, seu sequela probatur: Quia, sicut non conformatur cum Deo, qui vult aliquid, quod Deus non vult; sic etiam non conformatur, qui non respuit id, quod Deus respuit: ergo si talis conformatio dari debet, debemus positivè nolle salutem collectionis humanæ.

Rursus: Tenemur conformari cum Deo in hoc, quod est velle, aut nolle salutem collectionis hominum: ergo tenemur positivè velle, & positivè nolle talem salutem. Patet ista: Quia Deus voluntate antecedẽti positivè vult omnes homines salvos fieri; quod certè positivè non vult voluntate consequenti: ergo pariformiter, & nos voluntate antecedenti, hoc est, respicientes illam salutem absolutè possumus illam desiderare, & petere: & voluntate consequenti, hoc est, respicientes illam cum omnibus suis circunstantiis, debemus illam odisse. Nec in hoc aliqua contrarietas datur, sicut non adest contrarietas in illa voluntatis Divinæ diversitate.

Hoc argumentum plura inculcat, de quibus sine molestia hìc agere, haud possemus. Eorum tamen aliqua, vel indigitatio necessaria erit, vt vires argumẽti, quæ abs dubio vulgares non sunt, dehiscant. Igitur

179. Respõdetur rectitudinem voluntatis nostræ dependere ex cõformitate

tate ad voluntatem Divinam; *quia primum in vnoquoque genere est causa, & mensura cæterorum.* Vnde, cùm Divina voluntas sit prima in hac linea, debet voluntas nostra cum illa mensurari, vt rectitudinem habeat; aliter inordinata erit, vtpotè devians ab illa prima regula totius rectitudinis. Ita D. Thomas 1. 2. quæst. 19. art. 9. qui posteà art. 10. statuit, hanc conformitatem nostræ voluntatis cum Divina debere esse in volito formali; non autem in volito materiali.

180. *Volitum formale* est id, ratione cuius, sive finis, propter quem res aliqua volita est. *Volitum materiale* est ipsa res volita propter illum finē. Quòd autem voluntas creata conformari debeat cum Divina *in volito formali*, adeò clarum est, vt probatione non indigeat. Quippe, vt hominis voluntas sit recta, debet referre, vt minùs aptitudinaliter, omnia, quæ vult, ad vltimum finem, qui est bonum commune, & Divinum: sed hoc bonum commune, Divinumque est ipsa ratio volendi omnia, quæ Deus vult: ergo vt hominis voluntas recta sit, debet convenire cum Divina in hac ratione volendi.

Quod verò non teneatur homo conformare voluntatem suam cum volito materiali, inde patet, quòd sæpissimè homo ignorat, quod in particulari Deus vult; vnde præciperetur ipsi impossibile, si deberet in materiali volito conformari.

Etiamque: Quia multoties id, quod secundùm vnam rationem, & relatè ad vnum finem est abominabile, secundùm aliam rationem, & relatè ad alium finem est appetibile. Vnde illam rem odio habet, qui secundùm primam rationem intuetur; ipsam autem habet in deliciis, qui secundùm secundam contemplatur.

181. Exemplo rem illustrat Sanctus Thomas: Etenim vita vxorati homicidæ, & abominabilis est, & appetibilis. Est appetibilis vxori; Iudici tamē, & Reipublicæ est abominabilis. Respicit Iudex illam vitam relatè ad bonum commune; respicit eandem illam vitam vxor relatè ad suum proprium bonum, & quatenus conducit ad propriam sustentationem. Sub prima consideratione odibilis est vita illa, & ideò â Iudice suspendio, vel alio supplicio consimili extirpatur. Sub secunda consideratione est amabilis; proptereàque ab vxore defectus eius, vt valet, impeditur. En vita eadē eodem momēto vni est laudabiliter exosa, & alii virtuosè cōcupita. Primus illam, nec aliter suo muneri satisfecisset, oppetit. Secunda autem ipsam ex proprio munere appetit. Nec huius tam diversi discriminis aliam rationem inquiras, nisi diversitatem finis, affectus adeò dissitos regulantis.

182. Habes duplicis præiacti voliti intelligentiam, secundùm quam maiorem propositi argumēti distinguēdam esse cognosces; etsi loquatur de volito formali, negetur: si autem loquatur de volito materiali, concedatur. Sed priusquàm ad minorem accedamus, non te tædeat, amabo te, præclaram nostrorum Salmant. observationem audire. Est enim admodum mystica, & propria summæ perfectionis, cui omnes inhiare debemus: sicque quid tenendum circa talem propositionem maiorem, perfectiùs callebis. Ita enim prædicti P. P. in annotat. ad dict. art. 10. D. Thom. loquuntur, postquàm ea, quæ modò diximus, dictavere.

Sed licèt rationes istæ (aiunt) *suadeant,* non requiri ad rectitudinem voluntatis creatæ conformitatem cum Divina in volito materialiter: non tamen probant, quòd non sit maior perfectio talis conformatio, supposito, quòd nobis constet, quid Deus in particulari velit. Et properteà Beati, quibus hoc certò constat, in omnibus cōformantur voluntati Divinæ; tam quoad volitum formliter, quàm quoad volita materialiter. Neque est, cur negemus, pertinere etiam ad maiorem viatorum perfectionem similem conformitatem in omnibus, quæ constat volita esse â Deo (saltèm excepta proprii peccati permissione) ita vt plùs gaudere possimus dequocumque Deus vult, prout ab eo volito, quàm debeamus tristari de eodem se-

ſecundùm aliam rationem, aut de aliis, quæ Deus non vult. Diximus ſaltèm excepta proprii peccati permiſsione, nam quid de hac tenendum ſit, ſive in Beatis, ſive in viatoribus, alibi dicetur: modò autem neque cum aliis materialiter volitis eam comprehendimus, *neque ab eorum regula excludimus.*

Hæc prædicti P. P. qui, dum toto rigore Scholaſtica verſant, hoc myſticæ Theologiæ arcanum documentum propinant. Ex iiſque habes, quomodò maiorem illam propoſiti argumenti intelligere debeas. Deinde negatur minor; ad cuius primam probationem

183. Reſpondetur: Ita eſſe, quòd ſalus totius collectionis hominum abſolutè ſumpta bona eſt, & amabilis. Sed non ideò pro illa orandum eſt propter dicta num. 176. quibus adde (& ſit ſecunda ſolutio) quòd ſalus illa eſt amabilis per illam voluntatem, cuius eſt obiectum: vnde non eſt amabilis per voluntatem conſequentem, ſed ſolùm per voluntatem antecedentem, quæ non reſpicit rem particularibus ſuis circunſtantiis veſtitam, ſicut illa alia voluntas: ſed reſpicit rem ſuis circunſtantiis peculiaribus nudam: quamobrèm non eſt voluntas, propriè loquendo, ſed velleitas: Quia voluntas propriè talis terminatur ad rem, prout dicit omnes ſuas particulares circunſtantias, & quæ ſic illam non reſpicit, impropriè voluntas dicitur.

Quæ doctrina eſt D. Thom. 1. p. q. 19. art. 6. ad 1. vbi poſt alia, quæ videri poſſunt, ait: *Neque tamen id, quod antecedenter volumus, ſimpliciter volumus, ſed ſecundùm quid: Quia voluntas comparatur ad res ſecundum quod in ſe ipſis ſunt: in ſe ipſis autem ſunt in particulari. Vnde ſimpliciter volumus aliquid ſecundùm quod volumus illud conſideratis omnibus circunſtantiis particularibus, quod eſt conſequenter velle. Vnde poteſt dici, quòd Iudex iuſtus ſimpliciter vult homicidam ſuſpendi, ſed ſecundùm quid vellet eum vivere, ſcilicet in quantùm eſt homo. Vnde magis poteſt dici velleitas, quàm abſoluta voluntas; & ſic patet, quòd quidquid Deus ſimpliciter vult, fit, licèt illud, quod antecedenter vult, non fiat.*

184. Dices: Voluntas antecedens eſt propriè, & formaliter voluntas: ergo malè dicimus, cùm voluntatem impropriè eſſe affirmamus.

Reſpondetur non deeſſe diſcrimen inter voluntatem antecedentem Dei, & hominum, vt hæc dicatur impropriè talis; illa verò non. Aſt quia ex vna parte hoc diſcrimine non egemus, & ex alia intra voluntatem impropriè talem, etiam Divinam comprehendimus alibi: ideò dicimus, quòd voluntas antecedens verè, & formaliter eſt talis, de quo vide noſtros Salmant. tract. 4. diſp. 9. toto dub. 3. Cæterùm quia eſt voluntas ſecundùm quid, vt vidimus ex D. Thom. propterea, relatè ad volũtatem conſequentem dicitur impropriè talis.

185. Inſtas: Ex voluntate Dei antecedenti, quamvìs modo dicto impropria ſit, ortum ducit pulcher auxiliorum imber, quæ Deus re ipſa confert, vel vt minùs offert, toti hominum collectioni: ergo poſſumus voluntate noſtra antecedenti hanc auxiliorum collectionẽ petere. Sicque ſervabitur plena conformitas voluntatis humanæ ad Divinam: dum id, quod iſta voluntate conſequenti non vult, pariter nec illa voluntate ſimiliter cõſequenti. Et quod illa vult voluntate antecedenti, & in ſignum huius volitionis auxilia confert, ſeu offert, etiam humana voluntas antecedens amat, pro illoque auxiliis ditando, preces fundit.

Reſpondetur concedendo antecedens quoad oblationem auxiliorũ: Falſum enim eſt, quòd Deus reapsè conferat illa auxilia collectioni omnium hominum; ſed ſolùm adultis, rationis compotibus: ac deinde negetur conſequentia: Ratioque ea eſt, quòd ea ſolùm petere feriò à Deo poſſumus, quæ danda nobis, vel aliis à Deo ſunt, & mediis noſtris orationibus dare conſuevit. Si autem aliqua ab ipſo non dantur, ſed ſolummodò offeruntur: vel ſi dantur, non ſunt ex iis, quæ mediis noſtris precibus dare decrevit, hæc petere non debemus; ſicut non petimus craſtinum

num ortum solis; quia solis ortus crastinus independenter â nostris orationibus decretus est â Deo.

Auxilia illa, quæ voluntatem antecedentem consequuntur, sunt in multiplici differentia, vt videre est apud N. Salmant. loco cit. ex tract. 14. quæ omnia peti â Deo non posse, inde constat: quòd auxiliũ illud sufficiens, quod necessariò requiritur, vt seriò ad Deum preces fundam, antecedit orationem: vnde illud petere non possum. Alia autem auxilia remotè ad salutem conducentia, vt quid pro tota collectione petam? Cùm videam magnam collectionis partem illis decoram.

Alia autem auxilia sufficientia ad salutem â Deo petimus vtique; verùm hoc non facimus per voluntatem illam antecedentem; sed per consequentem; sufficit enim, quòd illa auxilia soleat Deus media oratione conferre, vt possint â nobis peti; & in hoc Divinæ voluntati conformamur.

186. Nec inde inferas: Posse â nobis peti salutem collectionis; siquidem ex auxiliis pro illa consequenda, alia supponimus data, & alia petere possumus.

Ad quod dicendum est, quòd licèt possimus velle, & petere media illa ad salutem necessaria; ipsam autem salutem velle, aut petere haud valemus. Ratioque huius alia non est, nisi illa, cui innititur hoc argumentum, scilicet conformitas, quam habere debemus cum Divina voluntate; quia *licèt ex hoc* (aiunt nostri Salmant. tract. 4. citato num. 24.) *quòd ex vi huius volitionis* (antecedentis) *sequatur, Deum providere de mediis necessariis ad salutem, optimè colligatur, quòd velit efficaciter prædicta media, non tamen, quòd simpliciter velit salutem ipsam, neque quòd talis salus maneat sub statu futuritionis absolutè, & simpliciter; sed solùm secundùm quid, scilicet, quantùm est ex vi auxiliorum supernaturalium, & ex se sufficientium ad illam: & ideò non obstante hac voluntate, potest Deus voluntate consequenti velle, quòd plures ex hominibus non salventur, sicut de facto id voluit.*

187. Si dicas: Frustra vult aliquis media conducẽtia ad aliquem finem, si talem finem non vult: ergo non stat, quòd auxilia conducentia ad collectionis salutẽ velimus, & petamus, & quòd ipsam salutem petere non possimus.

Respondetur distinguendo antecedens: *Si talem finem*, vt stat sub illis mediis, *non vult*, concedatur: aliàs, subdistinguo: si considerato illo fine cum particularibus suis circunstantiis non adest ratio vrgens ad oppositum, concedatur, si talis ratio adsit, negetur.

Explicatur solutio: Etenim sicut Deus vult efficaciter illa media, non tamen vult ipsam salutem; quia illa mediorum volitio non extrahit collectionis salutem â statu possibilitatis *absolutè, & simpliciter; sed solùm secundùm quid, scilicet quantùm est ex vi auxiliorum*; quod ita evenit propter vrgentem rationem manifestationis attributorum Dei, quæ prædestinatione aliquorum, & aliorum exclusione â gloria refulgent: sic & nos possumus petere illa media; non tamen salutem ipsam ob vrgẽs motivum, quod adest; nempe quia tenemur cum Divina voluntate conformari. Vnde volumus media, & volumus finem, ad quem illa media conducunt. Sed media volumus, & petimus, quia de illis non petendis decretum non adest. Finem tamen non petimus, nè cõtra Dei voluntatem procedamus. Volumus tamen ipsum finem, quatenus aliquo modo intra statum futuritionis cõstituitur, quantùm est ex vi auxiliorum.

Ad secundam probationem positam num. 178. dicas: Nullam imprudẽtiam apparare in eo, quòd nolimus ea, quæ certò scimus, Deum nolle: immo *licitum erit delectari, quòd Deus aliquos vagè, & in communi reprobaverit, vt in hoc maxima eius libertas, & circa prædestinatos liberalitas, ac misericordia reluceat*: Vt docent citati Salmant. tractat. 13. disp. 11. dub. 3. num. 45. ad finem.

Per quæ patet ad vltimam probationem: Concedimus enim totum, quod continet, præterquàm illud, quod de illius salutis petitione asserit: non enim salutem illam totius collectionis petere pos-

possumus, quamquàm illam desideremus, propter dicta.

§. III. *Orare non licet pro eo, de cuius reprobatione sumus certi.*

188. ASSertio loquitur de oratione pro gloria, seu salute consequenda; quòd autem possimus orare pro reprobo, vt minùs malus sit; vel vt plùs perseveret in gratia, vel vt alia bona consequatur, non diffitemur, dictumque iam nobis est suprà quæst. 3.

Supponit etiam conclusio casus possibilitatem, & rectè: Quia si dabile est, quòd Deus alicui revelet suam damnationem, potiori iure poterit ipsi alterius damnationem revelare. Cum hoc tamen discrimine, quòd damnationem alienam potest potentia ordinaria notam alicui facere; damnationem autem propriam, si alicui revelet, erit de posse absoluto ipsius.

Sic docet D. Thom. in 1. dist. 48. quæst. 1. art. 4. ad 2. & quæst. 23. de veritate art. 8. vbi ait: *Ad secundum dicendum, quòd quamvis de potentia absoluta Deus possit revelare suam damnationem alicui, non tamen hoc fieri potest de potentia ordinaria, quia talis revelatio cogeret eum desperare, etsi alicui talis revelatio fieret, deberet intelligi non secundùm modum prophetiæ prædestinationis, vel præscientiæ, sed per modum prophetiæ comminationis, quæ intelligitur, supposita conditione meritorum.*

Habes ergo, Deum de posse ordinario non revelare alicui propriam reprobationem; *quia talis revelatio cogeret eum desperare*: Quod si alicui talem revelationem faciat, debet intelligi *per modum prophetiæ comminationis*. Quod quidem denegandum non est supremæ Dei potestati, vt de se notum est: sicut etiam est certum, quòd, vt alienam damnationem revelet, sufficit ordinaria potentia. Tunc enim cessat illud desperationis inconveniens. Sed estò, quòd nec hoc posset facere, nisi de posse absoluto, adhuc rectè procederemus, vt quisque cognoscere potest. His ergo præmissis

189. Probatur primò assertio nostra ex Augustini verbis; quæ suprà n. 176. dedimus, prout â Mag. Torre referuntur 2. 2. quæst. 83. art. 7. disp. 2. num. 6. modò verò sic ea damus: *Si de aliquibus ita certa Ecclesia esset, vt qui sunt illi etiam nosset, qui licèt in hac vita sunt constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum Diabolo, tam pro eis non oraret, quàm pro ipso; sed quia de nullo certa est, orat pro omnibus.*

Vbi eo modo orandum esse, docet, pro eo, de cuius damatione constat, ac pro Diabolo, pro quo orare nefas esset. Ratioque huius perspicua est: Quia eò pro Diaboli salute fundere preces non possumus, quia consecutio talis salutis est omnino impossibilis, quia iam est in termino damnationis, vbi nulla est redemptio. Vnde, cùm homo, de quo loquimur; licèt adhuc sit in via, subsit irrevocabili damnationis decreto, de quo nobis, vt supponimus, constat, non possumus pro ipsius salute orare oratione virtutis nomen habente, sed vitii, vtpotè Divinæ voluntati cōtraria, nullaque spe suffulta.

190. Probatur secundò conclusio ex D. Thom. qui in Epist. 1. ad Thimoth. cap. 2. lect. 1. inquit: *Deus vult Sanctos suos voluntate beneplaciti, velle quòd omnes salvi fiant: hoc enim velle debet esse in Sanctis, quia nesciunt, qui sunt prædestinati, & qui non.* Similiter 2. 2. quæst. 83. art. 3. ad 3. ait: *Orantes autem non pro omnibus peccatoribus exaudiuntur, sed pro quibusdam. Exaudiuntur enim pro prædestinatis; non autem pro præscriptis ad mortem ::: sed sicut nulli quandiu vivit hic, subtrahendum est correctionis beneficium, quia non possumus prædestinatos distinguere à reprobis, vt August. dicit in lib. de Corrept. & gratia: ita etiam nulli est denegandum orationis suffragium.* Ex quibus sequens pro cōclusione probāda formatur ratio.

Si sciremus *prædestinatos distinguere à reprobatis*, non possemus orare pro reprobis: sed in casu conclusionis, scimus, qui sunt reprobi: ergo pro illis orare non possumus.

Si-

Similiter *Deus vult Sanctos suos voluntate beneplaciti velle, quòd omnes salvi fiant*; atque adeò quòd omnium salutem petant, & hoc ideò est, *quia nesciunt, qui sunt prædestinati, & qui non*: At in nostro casu sciunt Sancti, qui non sunt prædestinati, videlicet illi, de quorum damnatione revelatio adest: ergo horum salutem velle non debent, atque adeò nec pro illa orare.

Deinde probatur conclusio præsens omnibus illis quibus §. 1. probavimus neminem posse orare pro salute omnium hominum collectivè sumptorum, illa enim omnia præsens hoc assertum planè evincunt. Vnde nè diutiùs immoremur, illa vel sic refricare, placuit.

§. IV. *Occurritur aliquibus obiectionibus.*

191. Obiicies primò: Præceptor, ac Legifer noster Christus Dominus oravit in Cruce pro suis crucifixoribus: sed Christus Dominus certò sciebat, plures ex Crucifixoribus esse reprobos: ergo pro iis, quos reprobos esse scimus, orare possumus. Consequentia nota est: Si namque scientia, quam de alicuius damnatione habemus, nostræ orationi obesset, etiam Christi orationi obstaret. Minor est omnino certa, & maior constat ex verbis illis apud Luc. cap. 22. *Pater, ignosce illis.*

Respondetur primò ex D. Thom. 3. p. q. 21. art. 4. vbi ait: *Ad secundum dicendum, quòd Dominus non oravit pro omnibus Crucifixoribus, neque etiam pro omnibus, qui erant credituri in eum, sed pro his solùm, qui erant prædestinati, vt per ipsum vitam consequerētur æternam.* Per quæ planè soluta manet obiectio.

Respondetur secundò ex dictis tum in hac ipsa q. tum quæst. 3. Christum Dominum orasse quidem pro omnibus Crucifixoribus prædestinatis, & reprobis: Aliter tamen, & aliter, nam pro prædestinatis oravit, vt media sua passione salutem consequerentur. Pro reprobis autem oravit, vt non adeò mali essent, ac sine illa interpositione forent, & vt alia bona, præter gloriam, quam illis impossibilem cognoscebat, obtinerent. Quo modo etiam nos pro reprobis orare posse, constat ex iis, quæ locis citatis dicta sunt, vbi videri poterunt. Vide etiam, quæ diximus disp. 4. quæst. 1. num. 25.

192. Obiicies secundò: Etsi sciamus contrarium esse â Deo determinatum, possumus preces fundere pro eo, de cuius damnatione nobis cōstat, quin talis oratio sit otiosa, aut Deo iniuriosa: ergo nihil obstat, vt talis reprobi salutem petamus. Consequentia bona est: Eò enim diximus, talem orationem fieri â nobis non posse, quia otiosa esset; siquidem, sine spe rem petitam obtinendi, procederet: & etiam, quia esset iniuriosa Deo, cùm contra ipsius voluntatem niteretur. Antecedens autem probatur: Licèt Christus Dominus sciret, suam mortem decretam â Deo esse, tamen *oravit dicens, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.* apud Matth. cap. 26. ergo etsi dicamus, &c.

Respondetur ex laudato D. Thom. *ad primum* pluribus solutionibus SS. PP. quæ ibi adducit, ex quibus cōstat, Christum petiisse, quæ Pater illi media sua hac oratione concessit. Vnde non petiit cōtrarium decreto Divino, sed potiùs, quæ Deus se concessurum decreverat. Si enim per ly *transeat à me calix iste*, precatus est Redemptor noster, vt calix ille sic in suos milites, qui ipsum sequuturi erant, transiret, vt ipsum biberent; quomodò ab ipso bibebatur, hoc est, *sine spei diffidentia, sine sensu doloris, sine metu mortis.* Vt explicat D. Hilar. hoc planè cōsecutus est, prout testantur tot Martyrum myriades, qui sitibundi currentes ad Calicem Passionis, adeò strenuè illius amaritudinem exhausere, vt vel ipsa mors, affatim palabunda, in ipsorum victoria absorberetur.

193. *Si petiit, quòd timor bibendi Calicis* (ait loco citato D. Thom.) *eum non perturbaret, vel quòd mors eum non detineret; omnino impletum est, quod petivit*: Quia videlicet nec timore illo fuit perturbatus, nec â morte detentus;

siquidem, vt prædictum de ipso erat, non vidit corruptionem. Verùm quia in hac sanctissima oratione communiter dicitur, Christum aliquid efflagitasse, quod non obtinuit; atque adeò petiisse aliquid, cuius contrarium, decretum â Deo esse, sciebat; propterea

Prosequitur Angelicus Doct. *Si verò intelligitur petiisse, quòd non biberet calicem mortis, & passionis, vel quòd non biberet ipsum à Iudæis, non quidem est factum, quod petiit, quia ratio, quæ petitionem proposuit, nolebat, vt hoc impleretur, sed ad instructionem nostram volebat demonstrare nobis suam voluntatem naturalem, & motum sensualitatis, quam sicut homo habebat.*

Habes ergo ex Ang. Præcep. plura posse intelligi, Christum in illa sua oratione postulasse, & consequutum fuisse. Quod si alia non adeptum asseras, fuit, quia talia petiit, non vt obtineret, sed vt noster instructor exhiberetur, *demonstrans nobis suam voluntatem natulem, & motum sensualitatis.* Quid sit voluntas, vt natura? Quò respiciat eius desiderium? Quidque sit sensualitatis oratio? Non licet in præsentiarum repetere. Vide, quæ disp. 4. quæst. 1. præcipuè num. 26. & 27. dicta sunt, & horum omnium sensum sanum habebis, cognoscesque, nostrum assertum loqui de oratione, quæ sit propria rationis suo nomine, & voluntatis deliberatæ petentis; non autem de oratione desiderium sensualitatis, velut ipsius advocata, repræsentante.

194. Mirissimè de hac Christi Domini oratione loquuta est eius dilectissima Sponsa, ac Mater N. D. Theresia epist. 8. num. 17. vbi ait: In illa oratione petebat Christus Dominus noster, vt aufferrentur ab ipso amaritudo, ac difficultas, quas in aggrediendo tormenta, patitur natura humana. Non postulabat laborum ablationem, sed amaritudinis, qua labores patiebatur. Et quod ipse hominis portioni inferiori petebat, erat, quod fortitudo spiritus carni communicaretur, in qua spiritus fortitudine carnis infirmitas robur haberet, promptaque, & accincta esset, sicut ipse promptus erat, cùm audivit Calicis potationem necessariam esse, quod idem prorsus est, ac quod idem pusillanimitatē, & imbecillitatem carnis superaret. Ac denique, vt nobis demonstraret, quòd quamvìs erat verus Deus, etiā erat verus homo; siquidem, vt cæteri homines, pœnalitatibus tristabatur.

Hactenus hæc Catholicæ Ecclesiæ eximia Doctrix, de cuius profūda doctrina ait Venerabilis eius Annotator ibi num. 35. *in n.* 17. *confert* orationem, quam in horto fecit Christus afflictorum orationi: ostendens, quàm altus, & purus spiritus erat huius Sanctæ Præceptor in Theologia mystica, Scholastica, & Positiva, quas ibi propinat, agens de portione superiori, & inferiori *anima Christi.* Sic elequentissimus hic Præsul.

Parce prolixitati, quia Theresiam audivisti arcana Theologiæ Mysticæ, Scholasticæ, & Positivæ profundissimo magisterio reserantem, & adeò ad mētem Præceptoris Ang. procedentem, vt possis veraciter intonare: *vnus spiritus, & vna fides erat in eis.* Videatur Caietan. ad locum citatum D. Thom. vbi non multis materiam hanc, de se non multùm claram, declarat.

195. Dices: Et sit tertia obiectio: Postquàm Christus Dominus prædixit Petro: *Antequàm gallus cantet, ter me negabis.* Tenebatur Petrus ad non negandum Christum: ergo poterat petere auxilium ad vitandam negationem: ergo cum certitudine decreti circa negationem compatibilis est oratio circa vitationem negationis: ergo cum certitudine decreti de alicuius reprobatione stat oratio pro illius salute. Hæc vltima consequentia nota est ex secunda, quæ ex prima colligitur manifestè. Prima autem apertè sequitur ex antecedenti, in quo non videtur adesse difficultas: Quia si non teneretur ad vitandam negationem, negans non peccaret.

196. Confirmatur: Posita revelatione de alicuius damnatione potest ille, & tenetur vitare peccata, ob quædam-

damnandus est,etiam si ipsi fiat talis revelatio: ergo ipse, & potiori titulo, alii possunt petere auxilium ad vitanda illa peccata.

Ad obiectionem respōdetur primò ex D. Thom. adducto num. 188. illam revelationem non fuisse secūdùm modum *prophetiæ prædestinationis, & præscientiæ, sed per modum prophetiæ comminationis.* Cui intelligentiæ maximum fundamentum præbet illa animositas, qua tunc temporis supra cæteros coapostolos sibi Petrus fulgere videbatur, dum dixit: *Etiam si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquàm scandalizabor*, apud Matth. cap. 26. quam animositatem, vt retunderet Dominus, comminatus est negationem: vt sic Discipuli iactantiam cohiberet, & totam suam fiduciam in Domino collocaret. Vnde vi huius revelationis nec spem Theologicam amisit, nec infallibilem certitudinem decreti circa negationem habuit; eòque potuit sperare, debuitque petere auxilium ad negandum.

Hac via penitùs vis factæ obiectionis evacuatur. Ast quia communiter aliam sequuntur Theologi, quorum doctrina est pro pluribus valde Magistralis, eaque indigemus, vt confirmationem solvamus: propterea

Respondetur secundò concesso antecedenti, negando omnes illas consequentias, inde deductas, quia licèt Petrus teneretur ad non negandum; immo & ad confitendum Christum teneretur iuxta nostros Salmant. tract. 27. disp. 3. dub. 1. num. 8. tamen orare non poterat, vt auxilium ad non negandum, vel ad confitendum, obtineret. Ratioque ea est: Quòd, vt oraret, deficiebat ipsi aliquid de intrinseca ratione orationis necessariò exactum: videlicet fiducia obtinendi à Domino rem petitam, quam fiduciam tunc habere non poterat D.Petrus: est enim omnino incompatibilis fiducia ad obtinendum cum certitudine decreti circa negationem.

Pro præcepto autē Fidei,quod tunc Petrus implere tenebatur, nihil ei defuit: vnde habebat quicquid pro illo adimplēdo necessariū est. Quarè tentationi cōtra Fidē succumbens peccavit; Cæterū orationem omittens non deliquit, quia primum poterat, & tunc obligatio vrgebat: pro secundo autem vires sufficientes non habebat; atque adeò non tenebatur.

197. Dices: Orationem esse medium necessarium ad obtinendum,quibus indigemus, pluribus suprà probavimus disp. 3. tota quæst. 1. sed D. Petrus tunc per nos non habuit vires sufficientes ad orandum pro auxilio, quo Fidei præceptum impleret: ergo iis viribus caruit pro adimpletione præcepri Fidei, atque ideò non confitendo Christum, non peccavit.

Respondetur pro tali casu præceptum orationis fuisse, ac si non esset, vt D. Petrus vires haberet ad confessionem Fidei; quia omissio orationis erat ei simpliciter necessaria: vnde alia via implere debuit Fidei præceptum, ad quod vires sufficientes habebat.

Sic in casu vrgentiori respondēt PP. Salmant. tract. 18. disp. 5. dub. 2. n. 28. loquentes de homine, cui facta esset revelatio de sua damnatione. De quo dicunt laudati PP. non gravari præcepto sperandi salutem: *In eo eventu* (dicunt) *non daretur, aut non obligaret præceptum sperandi salutem; siquidem omissio talis actus esset simpliciter necessaria. Vnde non diceretur homo posse consequi salutem, quia posset adimplere hoc præceptum; sed quia posset facere omne id, ad quod teneretur, haberetque ad id auxilia sufficientia.* Similiter in nostro casu.

198. Per quæ patet ad confirmationem:Dicimus enim illum hominem non teneri ad orandum, quia ad hoc deest fiducia, quæ est de formali,& intrinseca ratione orationis. Teneri tamen ad vitanda omnia peccata, ob quæ damnandus est, quia præcepta manent in sua vi, ad illaque implenda habet vires sufficientes.

Adest exemplum lucem huic materiæ cōcilians.Etenim Fide sanctum est, neminem sine specialissimo privilegio (quo sola Beatissima Virgo decora

 fuit)

fuit) posse venialium collectionem vitare, licèt ad omnia divisivè sumpta vitanda vires quisque habeat; de quo N. Salmant. tract. 14. Seraphica Mat. N. Diva Theresia locis in 3. prædicabili citandis; vbi de hoc fusè nobis agendum est.

Qua veritate posita, possum petere â Deo non solùm pro me, verùm etiam pro aliis, vt taliter vivant, quòd venialiter non peccent. Hoc est, possum orare, vt omnia venialia divisivè sumpta vitent, quamquàm certissimè sciam, eos aliquando casuros. Ast quia ad vitanda illa ipsa venialia, quæ commissuri sunt, habent vires sufficientes; propterea oratio illa non est otiosa, sed vtilis. Non esset vtilis, sed otiosa, si peterem, quòd collectionem venialium vitarent; quia certus sum, vires ad talem collectionem vitandam ipsis denegatas esse.

199. Sic ergo dicimus, quòd pro illo, de cuius reprobatione revelationem habemus, possumus orare, vt pro impletione omnium præceptorum, ad quorum impletionem vires sufficientes habet, auxilium consequatur, quo illa adimpleat. Quod verũ est loquendo de illis præceptis divisivè: aliud autem est, si collectivè sumãtur; sic enim talem orationem fundere, otiosum est; quia certissimè nobis constat, talẽ hominem aliquod, vel aliqua præcepta vagè sumpta fracturum, ex quo scimus, illum dãnandum esse. Vnde orare non possumus, vt collectionem adimpleat propter dicta; nec vt salutem speret; quia tali præcepto, si conscius est revelationis, non gravatur.

Plures, easque magni ponderis, obiectiones hinc inde contra dicta emergentes nemo non videt. Verùm quia citati nostri Salmanticenses toto illo dubio 2. quicquid pro illarum enodatione necessarium est, manu plenissima conferunt, proptereà illas omittimus. Videantur etiam, quæ diximus disp. 3. quæst. 1. præcipuè â num. 36.

200. Obiicies vltimò: Non possumus lætari de reprobi damnatione: ergo possumus orare pro eius salvatione. Antecedens constat; quia illa delectatio animum malè affectum, & inimicum erga illum hominem ostenderet, quod charitas Christiana non patitur. Consequentia autẽ probatur: Eò enim orare non possumus, quatenus teneremur conformari cum Divina voluntate: at in hoc non tenemur conformari, immo discordare debemus; aliàs sicut Deus positivè vult illius hominis damnationem, sic & nos teneremur illam velle, in ipsa delectari, ac pro ipsa orare: ergo &c.

Confirmatur: Possumus desiderare reprobi salutem, quin in hoc Divinæ voluntati cõtrariemur: ergo possumus signa huius desiderii exhibere. At non est aliud signum proprius, quàm illam petere: ergo.

Ad obiectionem respondetur cum nostris Salmanticẽsibus tract. 13. disp. 9. dub. 3. n. 45. in fine: Quòd *si præcedat suppositio, quòd Deo placuit, Petrum reprobare, licebit de hoc gaudere, præcisè, quia ipsi placuit, & sub respectu ad istam Dei complacentiam; non verò absolutè, aut præviè ad talem suppositionem.* Videantur prædicti Patres hanc ipsam doctrinam prosequentes.

Itaque possum gaudere de Petri reprobatione, si fiat suppositio de Dei complacentia; quia tunc obiectum huius gaudii est complacentia Divina, in qua possum, & debeo complacere. Sed non possum gaudere de tali reprobatione, si dicta Dei complacentia non præcedat; quia tunc gauderem de malo ipsius reprobi, quod lex Charitatis non suffert. Nec in hoc teneor conformari cum Divina voluntate, quæ summè præcisiva est. Sic nostri Salmantic. loco citato ex tract. 18. num. 16. dicentes: *Licèt homo se debeat conformare voluntati Divinæ quantùm ad motivum volendi, non tamen se debet semper conformare quantùm ad rem volitam, quia voluntas creata ob suam defectibilitatem nequit multoties sistere in re volita à Deo, quin transeat ad peccatum, & hac de causa non possumus velle permissionem peccati, nec complacere in eius entitate, licèt Deus, cuius volũtas est summè præci-*

tisiva, & indefectibilis, permissionē peccati velit; & in eius entitate complaceat.

Ad confirmationem constat ex iam dictis in hac ipsa quæstione, quòd possumus desiderare, & amare salutem reprobi; quia amor respicit rem absolutè, & non prout cadit sub iudicio prudenti. Oratio autem, cùm prærequirat spem obtinendi, debet terminari ad obiectum, vt futurum: vel ad ipsum quatenus de ipsius non futuritione non cōstar. Vnde salus reprobi non potest peti oratione habente nomen virtutis, quàvis possit amari, & desiderari; immo & peti, sed non oratione, quæ sit virtus, de qua loquimur.

Cuius desiderii signa posse exhiberi non negamus. Fatemur quidem exhiberi posse, & etiam huiusmodi signum esse petere illam salutem, fatemur. Verū talis petitio non est virtus, sed quædam levis, imprudensque petitio, vtpotè sine fiducia, & contra Dei decretum ab orante cognitum procedens.

Egregiè Caietanus num. 60. citatus hæc explanat dicens: *Adverte hic, novitie, quòd oratio est explicativa voluntatis, & illius procuratrix; non solùm autem volūtatis deliberatæ, sed velleitatis, & affectus, vt patet ex supradictis, & ex oratione Christi: Transeat à me Calix iste. Verùm sicut volūtas distinguitur in simpliciter, vel secundùm quid, ita oratio, vt est petitio, distinguitur in simpliciter, vel secundùm quid. Et vt petit, seu procurat pro voluntate deliberata, est omnino simpliciter: vt autem pro velleitate, & affectu humano, est oratio secundùm quid.*

Hæc Eminentissimus hic Theologus, quæ non intelligenda sunt ita, vt omnis oratio, quæ non est simpliciter, sit imprudens, & otiosa: sic enim oratio Christi Domini apud hortum otiosa, & imprudens foret, quod, vel cogitare, nefas. Tunc enim est imprudēs, quando sine motivo prudenti rem desideratam à voluntate, vt est velleitas, petit proprio nomine ratio, ac si illud desiderium esset voluntatis deliberatæ, quæ abs dubio rem impossibilem, vt iam est illa, de cuius negatione adest decretum, seriò desiderare, non potest.

§. V. *Pro omnibus superstitibus divisivè sumptis possumus orare.*

201. EXclusionem, seu limitationem duobus §§. præcedentibus stabilitam supponit assertio nostra, quæ est omnium Orthodoxorum contra Vvicleph. dicentem non esse orandum pro aliqua determinata persona. Et contra Pelagium garrientem orationes, quas fundit Ecclesia, sive pro infidelibus, & peccatoribus, vt convertantur, sive pro Iustis, vt in bono perseverent, frustra fieri: Contra hos Hæreticos statuitur assertio nostra, quæ

Probatur primò expresso testimonio Sacræ Scripturæ, quoniam D. Iacobus cap. 5. suæ epist. ait: *Orate pro invicem, vt salvemini.* Vbi sive præceptum sit, sive consilium, orationes vivorum proficuas esse vivis, demonstratur. Vrgetq̄ motivum à Sacro textu insinuatum, videlicet: *Vt salvemini*: ac si diceret: Salvantur illi, pro quibus oratio funditur: quia eorum salus media vivorum oratione prædestinata est. Salvantur etiam superstites, qui pro aliis superstitibus orant, quia ob illam gratiam, quā charitativè conferunt iis, pro quibus postulant, merentur & ipsi gratiam. Omnibus vivis oratio est duplici titulo vtilis: Est vtilis, quia pro omnibus orat; & est vtilis, quia ab omnibus pro omnibus oratur.

Dices: Ex hac auctoritate habetur quidem non posse orare pro vivis; hoc enim ad minùs probat; si autem bene cōsideretur, etiam præceptum inducit. Ast quòd hoc sit pro omnibus vivis, nullo excepto, ex textu allato minimè habetur.

Respondetur textum adductum præceptum quidem inducere. Verùm quia orare pro aliquibus in particulari, v.g. pro inimicis, *perfectionis est non necessitatis*; vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 8. propterea non illum adducimus ad suadendam necessitatem orationis; sed ad probandam vtilitatem.

Ex quo autem oratio ſupponatur vtilis aliquibus,omnibus vtilis eſſe debet: Siquidem ſi ille, pro quo oratur, eſt infidelis, deſervit oratio, vt illius mens illuminetur, & convertatur. Si eſt fidelis, ſed peccator, auxilia ei obtinet, vt â viis ſuis peſsimis retrocedat. Si iuſtus eſt, deſervit, vt iuſtificetur adhuc.

Non eſt, qui ſe abſcondat â calore orationis,neque eſt aliquis, in quo non inveniatur capacitas, vt pro ipſo oretur. Cuius doctrinæ radix ea eſt, quòd *orare pro alio Charitatis eſt*, ait D. Tho. citat. vnde, cùm non ſit homo, quem charitas, vt proximum non reſpiciat iuxta Auguſtinum lib. 1. de Doctrina Chriſt. cap. 30. & D. Thom. dicta 2. 2. q. 25. art. 6. propterea non eſt homo ſuperſtes,pro quo orare non valeamus. Vnde licèt ex textu Divi Iacobi non habeatur orationis præceptum ita amplum, quòd omnes comprehendat, habetur tamen vtilitas orationis nullum excludens:& hoc eſt, quod probare intendimus.

203. Replicabis: Pro excommunicatis orare non licet: ergo non eſt orandum pro omnibus vivis ita, quòd nullus excludatur ab vtilitate orationis.

Reſpondetur ex Divo Thoma in 4. diſp. 18. quæſt. 2. art. 1. ad 1. quòd *pro excommunicatis orari poteſt, quamvis non inter orationes, quæ pro membris Eccleſiæ fiunt: & tamen fructum non participant,quandiu in excommunicatione manent, ſed operatur, vt detur in eis Spiritus pœnitentiæ, vt ab excommunicatione ſolvantur.*

Eſt dicere iuxta Theologorum, & Canoniſtarum ſenſum:Orari poſſe pro excommunicatis oratione privata,non autem publica;quod noſtro aſſerto non obeſt. Loquitur enim de oratione vel publica, vel privata; ita vt nemo ſit, pro quo orari non poſsit oratione vel publica, vel privata.

Quod luculenter docuit D. Bernardus de grad. humilit. grad. 12. dicens: *Abſit à nobis,vt etiam ſi pro talibus* (loquitur de excommunicatis) *etſi palàm non præſumimus, vel in cordibus noſtris orare ceſſemus. Etſi enim à communibus orationibus ipſi ſe excludant, ſed ab effectibus omnino non poſſunt.*

204. Probatur ſecundò concluſio ſic: Pro his omnibus poſſumus orare, quibus bona deſiderare valemus: ſed omnibus hominibus diviſivè ſumptis bona valemus ex Charitate optare: ergo pro illis omnibus orare poſſumus. Conſequentia ſequitur, minor certa eſt, & maior probatur primò ex illo, quod ſæpè ex Angelic. Doct. & Auguſt. deſumpſimus; videlicet: Id licet petere,quod licet optare: dummodò non ſit ſpecialis prohibitio petendi aliquid, quod optatur, vt vidimus in ſalute omnium collectivè ſumptorum, & in ſalute illius, de cuius reprobatione nobis cõſtat: ſed nulla adeſt prohibitio nobis, vt oremus pro omnibus vivis diviſivè acceptis: ergo poſſumus pro illis orare illa bona, quæ ipſis ex charitate optamus, poſtulantes.

§. VI. *Reſpondetur aliquibus obiectionibus.*

CONtra ſtatutam cõcluſionem pluriſariam procedi poteſt: Primò quidem negando,quòd vnus poſsit orare pro alio, quicumque ille ſit: ſecundò per excluſionem aliquorum vivorum,pro quibus orare nõ liceat. Quod in multas claſſes ſubdividi poteſt, vt ſcilicet excludantur inveterati in malo,& alii. De omnibus aliqua dicemus. Et â primo incipiens:

205. Obiicies primò: Oratio vivorum non eſt pro aliis exaudibilis: ergo pro illis fundi non poteſt. Conſequentia conſtat; ad hoc enim oratio funditur, vt exaudiatur: & probatur antecedens: Oratio pro aliis non ſervat conditiones bonæ orationis: ergo exaudibilis non eſt. Patet iſta; vt enim oratio exaudibilis ſit, debet eſſe bona, & virtuoſa, quod non habet illa oratio, quæ bonæ orationis conditiones non ſervat. Antecedens autem probatur: Oratio, vt ſit virtuoſa, debet habere quatuor conditiones, videlicet, vt fiat *piè, perſeveranter,pro ſe, & de neceſſariis ad ſa-*

salutem: at oratio pro aliis, etsi fiat *piè, perseveranter, & de necessariis ad salutem*, non tamen est *pro se*: ergo.

Respondetur negando antecedens; ad probationem distinguitur antecedens: *Bonæ orationis*, hoc est, orationis, quæ infallibiliter ex Divina promissione consequatur effectum, concedatur: Orationis, cui non sit facta promissio infallibilis consecutionis, negetur antecedens. Ad cuius probationem dicas: Omnes illas cōditiones non requiri, vt oratio virtuosa sit, qui enim pro alio orat, virtuosè procedit: ponuntur tamen eæ conditiones, tamquàm propriæ illius orationis, quæ infallibiliter rem petitam consequitur. Vt enim docet D. Thom. dict. quæst. 83. art. 7. ad 2. *pro se orare ponitur conditio orationis, non quidem necessaria ad effectum merendi, sed sicut necessaria ad indeficientiam impetrandi.*

Vnde oratio *pro se* facta, si adsint illæ aliæ conditiones infallibiliter impetrat; facta autem pro aliis, etiam impetrat; non tamen infallibiliter, & hoc nō ex defectu ipsius orationis, sed *propter impedimentum, quod est ex parte eius, pro quo oratur*; prosequitur inibi Ang. Doct. videatur etiam in 4. dist. 15. q. 4. art. 7. tota quæstiunc. 3. & ea, quæ tomo 1. 1. p. diximus.

206. Obiicies secundò: *Pater non libenter exaudit orationem, quam Filius non dictavit*, ait D. Chrysostom. in imperfect. homil. 14. sed Filius, cùm nos orare docuit, non dictavit orationem pro aliis; sed pro se; siquidem in oratione Dominica non aliis ex cætu viventium; sed nobis petimus panē quotidianum, debitorum dimissionem, & alia: ergo nō possumus pro aliis viventibus postulare.

Respondetur: Ipsa oratione Dominica firmari assertum nostrum; in illa enim docuit nos Divinus Præceptor noster, vt pro aliis peteremus; propterea͂q non dicimus: *Pater meus*; sed *Pater noster*: nec etiam dicimus: *Da mihi*; sed *da nobis*: vt sic ad alios vivētes instrueremur, nostram orationem extendere. Ita Divus Cyprianus lib. de oratione Dominica, vbi ait: *Ideò non dicimus Pater meus, sed noster: nec da mihi; sed da nobis; quia vnitatis Magister noluit privatim precem fieri, vt scilicet quis pro se tantum precetur.*

Nec Chrysostomo dissentit: Siquidem illa ipsa homilia in cōtrarium adducta circa principium ait: *Pro se orare necessitas cogit, pro altero autem charitas fraternitatis hortatur. Dulcior autem ante Deum est oratio, non quam necessitas trāsmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat.*

207. Obiicies tertiò: Aliqui viventes peccant in Spiritum Sanctum: sed pro his, qui peccant in Spiritum S. orare non possumus: ergo nec pro omnibus hominibus viatoribus. Cætera constant, & probatur minor ex verbis Domini apud Matth. cap. 12. vers. 32. vbi inquit: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei, qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei nec in hoc sæculo, nec in futuro.* Ergo non possumus *orare pro his, qui hoc peccato gravantur*. Patet ista, quia, vt ex supradictis constat, non possumus petere id, cuius oppositum est â Deo decretum; vnde, cùm determinatum sit a Deo, non remittere peccatū in Spiritum Sanctum, vanè ab ipso petetur eius remissio.

Hoc argumētum difficultatem continet ita gravem, vt de eo dixerit Augustinus tract. 2. de verbis Domini. *Fortè in omnibus Sanctis Scripturis nulla maior quæstio, nulla difficilior invenitur.* Illam tamen superare conabimur Sanctorum PP. & maximè D. Thomæ doctrinam præ oculis habentes. Pro huius difficultatis enodatione integrā quæstionem cum quatuor articulis instituit Angelicus Doctor, & est 14. in 2. 2. vbi art. 1. refert diversas opiniones asserentes quid sit peccatum in Spiritum Sanctum, quæ inibi videndæ sunt, nè in immensum abeamus. Ex iis ergo, quæ ibi habentur,

Respōdetur primò ad obiectionem: Quòd peccatum in Spiritum Sanctum iuxta Divum Augustinum citatum est finalis impœnitentia, quando scilicet

quis

quis permanet in peccato vsq; ad mortem, & pro hoc certum est, nos orare non posse; quia tale peccatum non remittitur, *nec in hoc sæculo*, quia cum illo moritur peccator, *nec in futuro*, quia tunc non est tempus pœnitentiæ.

Respondetur secundò ex laudato D. Thom. peccatum in Spiritum Sanctum esse peccatū factum ex certa scientia, malitiaque peccantis, qui abiiciens vires, quas habet ad bene agendum, & scientiam, qua fulget ad discernendum inter bonum, & malum, sciens, volensque malum ex industria operatur.

Dicitur autem hoc peccatum irremissible, non quia absolutè irremissibile sit, *sed quia quantùm est de se, habet meritum, vt non remittatur*, docet Ang. Doct. quæst. citata art. 2. in corp. *& hoc dupliciter: vno modo quantùm ad pœnam, qui enim ex ignorantia, vel infirmitate peccat, minorem pœnam meretur: qui autem ex certa malitia peccat, non habet aliquam excusationem, vnde pœna minuatur*. Et aliquibus interpositis prosequitur assignans secundum caput huius irremissibilitatis, dicens. *Alio modo potest intelligi, quoad culpam: sicut aliquis dicitur morbus incurabilis, secundùm naturam morbi, per quem tollitur id, per quod morbus potest curari, puta, cùm morbus tollit virtutem naturæ, vel inducit fastidium cibi, & Medicinæ, licèt talem morbum Deus possit curare. Ita etiam peccatum in Spiritum Sanctum dicitur irremissibile secundùm suam naturam, in quantùm excludit ea, per quæ fit remissio peccatorum. Per hoc tamen non præcluditur via remittendi, & sanandi omnipotentiæ, & misericordiæ Dei, per quam aliquandò tales quasi miraculosè spiritualiter sanantur.*

208. Dices: Omne peccatum mortale, *quantùm est de se, habet meritum, vt non remittatur.*; siquidem excludit ea, *per quæ fit remissio peccatorum*, nempe Gratiam, & Charitatem: ergo vel omne peccatum mortale est peccatum in Spiritum Sanctum, vel hoc peccatum aliud est ab eo, quod asserit Divus Thomas.

Confirmabis: Peccans ex inclinatione habitus vitiosi peccat ex certa malitia; sed omne peccatum mortale potest esse ex inclinatione habitus vitiosi, vt notum est: ergo omne peccatum mortale procedit ex certa malitia: ergo si peccatum in Spiritum Sanctum est peccatum factum ex certa malitia, omne peccatum mortale potest esse in Spiritum Sanctum.

Respondetur, quòd in hac instantia novitiorum dubium occurrit, vt docet Caiet. ad art. 3. quæst. dictæ, cui satisfacit ipse dicens: *Quòd inter peccata in Spiritum Sanctum*, & alia mortalia hæc est differentia, quòd peccatum in Spiritum Sanctum excludit directè retractivum â peccato; alia verò non excludunt hoc directè, sed ex quadam sequela. Non enim omnis peccans mortaliter directè excludit misericordiam, sicut desperans: aut gratiam, sicut dolens de diffusione gratiæ Divinæ, & sic de aliis. Et propterea huiusmodi peccatum dicitur irremissibile, & morbus incurabilis ex parte peccantis; quia directè tollit ea, per quæ fit remissio, & cura: aliis tollentibus *principium curæ ex consequenti*. Hæc Caietanus.

Itaque peccatum in Spiritum Sanctum illud est, quod consultò, & ex malitia contemnit bonum, proceditque ex ipsa electione mali. Et hoc non ex inclinatione habitus vitiosi (per quod occurritur confirmationi) qui malitia dicitur; ast peccare ex eius inclinatione, non est peccare in Spiritum Sanctum ob motivum, quod confirmatio ipsa repræsentat. Tunc verò in Spiritum Sanctum peccatur, *cùm per contemptum abiicitur, & removetur id, quod electionem peccati poterat impedire, sicut spes per desperationem, & timor per præsumptionem, & quædam alia huiusmodi, vt infrà dicetur. Hæc autem omnia, quæ peccati electionem impediunt, sunt effectus Spiritus Sācti in nobis: & ideò sic ex malitia peccare, est peccare in Spiritum Sanctum.* ait D. Thom. art 1. in fine corp.

209. Quam doctrinam, vt pœnitiùs calleas, memento ex 1. 2. quæst. 88. art. 2. quòd peccatum veniale dicitur â venia, sicut mortale dicitur â mor-

morte animæ, quam inducit. Peccatum autem veniale tripliciter sumi potest, *primo, quia est veniam consecutum, & sic dicit Ambros. quòd omne peccatum per pœnitentiam sit veniale. Et hoc dicitur veniale ex eventu. Alio modo dicitur veniale, quia non habet in se, vnde veniam non consequatur, vel totaliter, vel in parte. In parte quidem, cùm habet in se aliquid diminuens culpam; vt cùm sit ex infirmitate, vel ignorantia, & hoc dicitur veniale ex causa. In toto autem ex eo, quòd non tollit ordinem ad vltimum finem.* Et hoc est peccatum, quod communiter dicitur veniale.

210. Ex quibus duo prima genera peccatorum mortalia abs dubio sunt, & omissis iis, quæ ad primum genus spectant, peccatum mortale, quod *habet in se aliquid diminuens culpam, dicitur veniale ex causa*; & hoc, quod culpam huius peccati diminuit, est impotentia, seu infirmitas, & ignorantia, quibus perpetratum est. Non quia cum ignorantia, & impotentia simpliciter talibus stare possit peccatum, sed quia, dum committitur, adest, vel ex parte intellectus ignorantia, quæ superari debuerat, vel ex parte appetitus sensitivi aliqua passio vehemens vires ad non peccandum, veluti supprimens. Hoc peccatum dicitur ex infirmitate, sicut illud primum ex ignorantia.

Peccatum directè oppositũ his duobus est illud, in quo nec ignorantia, nec infirmitas reperitur, & hoc est peccatum ex malitia non habens ex se aliquid, quod eius malitiam minuat. Huius peccati principium dicitur voluntas: non quia voluntas non sit causa omnium peccatorum, sed quia ipsa voluntas se determinat ad hoc peccatum ex mera malitia.

Quod egregiè edocetur à D. Thoma dicta 1. 2. quæst. 78. art. 1. per hæc verba: *Principia autem humanorum actuum sunt intellectus, & appetitus, tam rationalis, qui dicitur voluntas, quàm sensitivus. Peccatum igitur in humanis actibus contingit, quandoque ex deffectu intellectus, puta, cùm aliquis per ignorantiam peccat: & deffectu appetitus sensitivi, sicut cùm aliquis ex passione peccat, ita etiam ex deffectu voluntatis, qui est inordinatio ipsius.* Et post alia omnino videnda, quibus hoc peccatum, cuius principium est voluntas, explicat, concludit: *Vnde dicitur ex certa malitia, vel industria peccare, quasi scienter malum eligens.*

211. Nec dicas: Peccare ex certa malitia est peccare ex electione mali: sed qui peccat ex passione, aut ignorantia, etiam eligit malum, aliàs non peccaret: ergo qui peccat ex passione, aut ignorantia, peccat ex certa malitia:

Quia ad hoc respondet D. Thoma nuper citatus art. 4. *Ad 3. dicendum, quòd aliud est peccare eligentem, & aliud est peccare ex electione. Ille enim, qui peccat ex passione, peccat quidem eligens, non tamen ex electione: quia electio non est in eo primum peccati principium, sed inducitur ex passione ad eligendum, quod extra passionem existens non eligeret, sed ille, qui peccat ex certa malitia, secundùm se eligit malum. Eo modo, quo dictum est: Ideò electio, quæ est in ipso, est principium peccati, & propter hoc dicitur ex electione peccare.*

212. Igitur ex dictis notissimum est discrimen inter peccata ex infirmitate, & ignorantia ex vna parte, & peccatum ex certa scientia ex alia. Hoc vltimum dicitur peccatum in Spiritum Sanctum, cuius denominationis rationem desiderabis. Illamque pulchrè assignat D. Thom. loco citato ex 2. 2. quæst. 14. art. 1.

Cuius doctrinæ fundamentum consistit in eo, quòd inter Divinas personas divisa est attributio potentiæ, sapientiæ, & bonitatis. Patri enim attribuitur potentia: Filio sapientia, & Spiritui Sancto bonitas. Peccatorum principia iam vidimus, esse tria, videlicet infirmitas, impotentia, aut passio; hæc enim omnia idem sunt, ignorantia, & malitia. Peccata ex impotentia, aut infirmitate sunt contra Patrem, cuius est potentia, cui impotentia contrariatur. Peccata ex ignorãtia sunt cõtra Filium, cuius est sapientia, cui opponitur ignoran-

rantia. Restat ergo, quòd peccata ex malitia sint contra Spiritum Sanctum, cuius est bonitas, quam conatur eliminare malitia.

Hoc peccatum in Spiritum Sanctum dicitur irremissibile *& in hoc sæculo, & in futuro*: Non autem peccata in Patrem, & Filium, quod explicat noster Sylveira tom. 6. in Euang. ad cap. 3. D. Marci quæst. 4. dicens, quòd illa clausula *solùm denotat, quòd tam grande, ac grave peccatum non facilè remittitur; nec condonatur*; quod glossema non est extra Scripturæ morem: vnde improbandum est.

Nos autem rationem magis genuinam, & Theologicam dedimus ex D. Thom. num. 206. videlicet, quòd tale peccatum est ex se omnino irremissibile; quia ex se non habet, quod illud *in hoc sæculo*, hoc est apud homines, aut *in futuro*, hoc est apud Dei iudicium excuset, aut eius malitiam minuat, quod habent alia peccata; proptereàque ista dicuntur venialia *ex causa*; illud verò est simpliciter, & absolutè mortale.

Quod angelicè declarat exemplum illud morbi corporalis â D. Thom. positum num. 206. omnis siquidem corporalis morbus salutem destruit: sed est morbus relinquẽs capacitatem in natura, vt adiuta medicaminibus valeat in morbum decertare, & hic non dicitur incurabilis. Et est morbus talem capacitatem non relinquẽs, & hic dicitur absolutè immedicabilis; non quia absolutè superari non valeat, sed quia quantùm est de se mortem inferet; quia ex parte subiecti nihil est, quod possit vires ipsius frænare.

Sic de morbo hoc animæ cõtra Spiritum Sanctum dicendum est: ast debemus pro illo laborante preces fundere, vt illi propitius sit Deus, & cor mundum in ipso creans, spiritum rectum innovet in visceribus eius, remittatque ex sua benignissima pietate peccatum omnino, attenta sua natura, irremissibile.

Solvi, vt potui, difficultatem, quam maximè prædicat August. prout vidimus suprà. Idemque confirmat variarum penè innumerabilium diversitas, in quas Patres Doctoresq̃ Sacri, illam, vt superarent, abiere. Si in eius enodatione multus tibi fuit, parce: forsam non omnibus multus ero.

213. Obiicies quartò, & potest esse replica contra dicta: Quia ex textu Sacro admonemur, vt pro aliquibus peccatoribus non petamus: ergo pro omnibus viatoribus orare non possumus. Probatur antecedens: Quia in 1. Ioann. cap. 5. dicitur: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccantis non ad mortem; est peccatum ad mortem, non pro illo, dico vt roget quis.* Vbi distinguitur peccatum non ad mortem â peccato ad mortem, ac pro primo præcipimur orare, non autem pro secundo.

Probatur secundò idem antecedens alia Scriptura ex 1. Regum cap. 2. vbi habetur: *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus; si autem in Dominũ peccaverit, quis orabit pro eo?*

Probatur tertiò: Quoniam apud Hierem. cap. 7. præcipitur: *Tu ergo noli orare pro populo hoc, & non obsistas mihi, quia non exaudiam te.* Vbi clarissimè constat de voluntate Dei nolentis orationes pro illo populo fundi: Quiaque numquàm desunt, qui similibus criminibus gravati sunt, propterea pro illis orandum non est; atque adeò nec pro omnibus divisivè consideratis.

214. Respondetur negando antecedẽs: Ad 1. probationem sunt, qui dicant, peccatum ad mortem esse peccatum mortale, cui annexa est finalis impœnitentia, pro quo nemo ambigit orandum non esse, quia si nobis constat de aliquo tali peccato gravari, hic proculdubio reprobus est, pro quo orandum non esse, constat ex asserto 2. opinio hæc Patronos adeò superiores habet, vt non possit â nobis non admitti, & quidem reverenter. Verùm quia D. Ioan. loquitur de peccato, quod possumus absque difficultate cognoscere, qualis non est finalis impœnitentia: propterea

215. Respõdent alii vim facientes in

phrasi D. Ioan. qui non ait *pro peccato ad mortem dico, vt non roget quis*: sed sic, *pro peccato ad mortem non dico*, vt roget quis. Vnde Seraphim Capponi 2. 2. quæst. 14. art. 3. ait, quòd Apostolus quasi in medio cōsistens, hoc est, inter demeritum culpæ, & benignitatem Omnipotentis, nec consulit orare pro illo peccato ob ipsius malitiā, nec prohibet orare ob Dei benignitatem.

Hanc tamen explicationem reiiciendam putamus; quia D. Ioan. considerans indigentiam, qua premitur committens peccatū non ad mortē, hortatur, vt à fratribus pro eo orantibus adiuvetur, & immediatè videns superiorem indigentiam, qua peccans peccato ad mortē gravatur, fratrum auxilium non petit? Quis credat? Superior hæc indigentia potiùs, quàm indifferentiam illam, quam in Apost. supponunt, petit positivam applicationem ad subvemēdum. Oratio est eleemosyna spiritualis, qua animæ subvenitur, sicuti eleemosyna materiali mēdici à potentibus sublevātur. Inordinatè certè procederet, qui minùs patienti subveniendū ab omnibus prædicaret, & ad extrema indigētia laborantē perveniens nihil diceret, *sed quasi in medio consistens* abstraheret. Quarè hac solutione reiecta, vel ad sensum iam subiiciendæ redacta.

216. Respondetur ad primam probationem antecedentis: Peccatum ad mortem esse peccatum in Spiritum Sanctum, & peccatum non ad mortem esse peccatum vel ex ignorantia, vel ex infirmitate. Omnia hæc peccata dupliciter considerari valent. Primò secundùm ea, quæ ex se habent. Secundò cum respectu ad Divinam misericordiam. Sub hac secunda consideratione omnia illa remissibilia sunt, atque adeò possumus pro illis omnibus orare. Sub prima consideratione peccata ex infirmitate, & ignorantia habent aliquid, per quod remissibilia dicantur, illud videlicet, quod eorum malitiam minuit, excusatque. Vnde pro illis sic acceptis, etiam orare valemus. Ast peccatum in Spiritum Sanctum, attenta eius conditione, irremissibile est, vt patet ex dictis. Eòque pro illo sic sumpto non dicit Ioan. *vt oret quis*, quia in vanum preces fundet.

Et, si novitas non displiceret, addiderim: D. Ioannem illo suo testimonio de vno solo peccatorum genere locutum fuisse, nempe de peccato in Spiritum Sanctum, quod est ad mortem, & non est ad mortem. Est ad mortem considerata ipsius conditione. Sicque irremissibile est, nec pro eo orari potest. Non est ad mortem, inspecta benignitate Dei miserentis; sicque non est irremissibile: vnde orandum pro illo est.

217. Respondetur secundò ad eandem primam antecedentis probationem ex D. Thom. quæst. 3. de malo art. 15. ad 3. vbi ait: *Si autem intelligatur peccatum, ad mortem, id est, quod ex malitia committitur, sic non prohibetur, quin aliquis pro eo oret: sed non quicumque, quia non quicumque est tanti meriti, vt orando ei gratiam impetrare possit; quia sanatio talium est quasi miraculosa: sicut si diceretur: pro suscitatione mortui, non dico, vt oret quis pro eo, id est, quicumque; sed aliquis magni meriti apud Deum.* Idem docet de verit. quæst. 24. art. 11. ad 8.

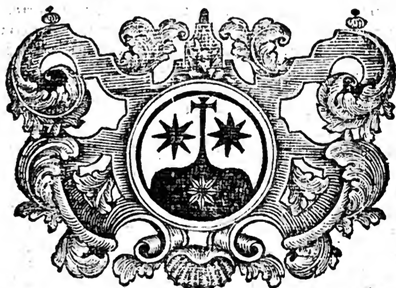
Ac per hoc patet ad secundam probationem antecedentis. Respondetur enim; quòd iuxta D. Cyprianum lib. 3. ad Quirin. cap. 28. per peccatum in Deum ibi intelligi peccatum in Spiritum Sanctum & per peccatum in hominem intelligi alia peccata. Vnde ex dictis constat, quid dicendum sit pro intelligentia huius Scripturæ.

Quòd si peccatum in Deum intelligatur peccatum contra præcepta primæ tabulæ, & pro peccato in hominem, peccata contra præcepta secundæ tabulæ, vti solidè probat inibi Abulens. tunc pro peccato in virū cuiuslibet iusti precibus *placari ei potest Deus.* Sed pro peccato in Deum ex malitia procedente, *quis orabit* cum certa spe obtinendi veniam, nisi fuerit iustus eximia Sanctitate decorus?

218. Ad tertiam probationem res-

respondetur ex D. Thom. loco citato: Verba illa dicta esse ad ostendendam illius populi indignitatem, non quia obstinatus esset, & incapax percipiendi fructum orationis pro ipso factæ.

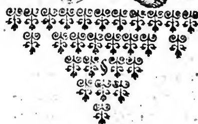
Vel dicas cum eodem Divo Thoma in 4. d. 15. quæst. 2. art. 4. quæstiunc. 3. *Ad primum ergo dicendum, quòd Dominus loquitur quantùm ad hoc, quòd in illo populo erant impedimenta, quarè oratio Prophetæ exaudiri non poterat, scilicet incorrectus error illorum, & finalis impænitentia, vt glossa ibidem dixit.* Et hæc de hoc primo prædicabili dixisse sufficiat.

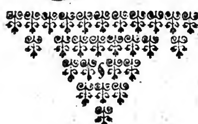

HISPALI
Apud FRANCISCVM SANCHEZ RECIENTE, Typographum signatè Latinum, in vico de la Sierpe.

SECVN:

SECUNDUM PRÆDICABILE

De natura mysticè perfectiva.

PROOEMIUM

VIVS secundi mystici prædicabilis argumentum est Divina Contemplatio, ex quo eius sublimitas venari debet. Est quippe contemplatio omnium humanarum actionum finis, teste Theologorum maximo D. Thom. lib. 3. contra gent. cap. 25. Vbi sextam rationem sui asserti probativam sic concludit: *Est ergo cognitio Divina finis vltimus omnis humanæ cognitionis, & operationis.* Quam etiam veritatem magnum ipsum opus nostræ creationis suadet: quandoquidem, agente pietate, factum est, vt terrei, miserique vermiculi eveherentur ad videndum Deum Deorum in Sion, in quem desiderant Angeli prospicere. Hic nostræ conditionis finis est, Deum facialiter videre, ac in æternum, & vltrà contemplari. Sic oraculum indefectibile annuntiat apud Matth. cap. 5. dicens: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Et apud Joan. cap. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum.* Et in hunc fœlicissimum finem omnes vitæ christianæ actiones diriguntur: est enim contemplatio illa eminentissima nostra beatitudo; eoque finis, ac terminus totius nostri laboris.

Et quod absolutè, & simpliciter verum est de illa faciali contemplatione, veritatem etiam habet relatè ad contemplationem viæ. Hæc enim finis est copiosissimi sudoris, quo viam spiritualem lustrantes ascetæ madent, dum per viam spiritus interdum senticeta calcantes gradiuntur. In illam incipientes tendunt; proficientes respiciunt, omnium eorum labor, & ardor est, thesaurum istum in agro creaturarum absconditum invenire.

Ex eo autem quòd contemplatio sit finis aliarum omnium cognitionum, & operationum, infertur, illam esse hominis perfectivam: quippè finis ipsum intendentis perfectivus est. Vti docet D. Thom. quæst. 21. de veritate art. 1. dicens: *Primò, & principaliter dicitur bonum ens perfectivum alterius per modum finis: sed secundariò dicitur aliquid bonum, quod est ductivum in finem.* Ex quibus constat, idem esse quòd aliquid habeat rationem finis, ac quòd sit perfectivum eius, quod illud, vt finem habet. Quod vcce clarissima monstrant ipse appetitus, conatusque in

finem, neutiquàm habendi, si finem intendens non perficeretur a fine.

Est igitur contemplatio, quo homines perficiuntur. Quod ex conceptu finis in ipsa reperto assatim manifestum esse, non obnues. Verum enim vero alia via clarissimè ostensum contemplabere. Etenim homo contemplativus non est homo, si rem æqua lance ponderes; sed est aliquid supra hominem. Sic D. Thom. asserit in 3. d. 35. quæst. 1. arr. 2. quæstiunc. 2. hisce verbis: *Ad primum igitur dicendum, quòd homo, in quantum est contemplativus, est aliquid supra hominem: quia in intellectus simplici visione continuatur homo superioribus substantijs, quæ intelligentiæ, vel Angeli dicuntur.* Vides ne hominem veluti abiectæ conditionis terream sarcinam à mandare, ac inter cœlestes intelligentias recenseri? Vnde hæc fœlicitas? In promptu responsio est: à contemplatione. Contemplatione contemplativus constituitur, & ad cœlestium agminum classem illa perfectione venustus elevatur.

Istud hominis perfectivum est præsens nostrum argumentum: quia sicut in primo prædicabili de oratione, qua homo redditur proximè à contemplatione perfectibilis, loquuti sumus; sic modò de ipsa contemplatione illam perfectibilitatem actuante tractamus. Plurima, eaque gravissima, se se offerunt discutienda. Nec omnia, quæ de hac sublimi entitate disputari possunt, possumus in præsenti prædicabili disputare. Quapropter ea, quæ sublimioris contemplationis propria sunt ad tertium prædicabile reservamus. Vnde hoc secundum prædicabile ad explorandam existentiam contemplationis, ipsiusque quidditatem, species, bonitatem, vitæ rationem, principia, habitus, & species ad ipsam contemplationem, tum acquisitam, tum infusam, deservientes, destinamus.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De existentia Divinæ Contemplationis.

Licèt divinæ contemplationis existentia sit à Deo nota: sunt tamen motiva non contemnenda, vt disputemus, an Divina Contemplatio detur? Plura enim, quæ hìc dicenda sunt, viam ad alia, postmodùm exploranda sternunt. Vnde præmitti debent, vt postea expeditiùs procedere valeamus. Hoc que motivo ducti communem scriptorum methodum retinemus, & ante alia *an est* contemplationis disquirimus.

QUÆSTIO PRIMA.

An detur Divina Contemplatio?

Titulus intelligendus est, nedum de contemplatione acquisita, verùm etiam de infusa contemplatione quamquàm ob motiva postmodum subijcienda, præcipuus sermo erit de contemplatione acquisita, quæ etiam activa dicitur.

§. I. *Duplici conclusione deducitur controversia.*

1. Sit prima assertio: *Datur contemplatio infusa.* Assertum hoc vnanimi omnium P. P. & D. D. suffragio comprobatur: Vnde impertinens omnino est, aliquem in particulari referre: præterquam quod eorum plurima testimonia totam hanc disputationem exornabunt.

Pro-

Probatur primò conclusio sic: Quoniam, vt diximus tom. 1. lib. 4. Contemplatio infusa dicitur *Simplex intuitus Divinæ veritatis à principio supernaturali proveniens*: Sed datur hic *simplex veritatis intuitus*: Ergo datur infusa contemplatio. Maior supponi nunc debet postmodum disputanda, & minor probatur: quia datur principium supernaturale, à quo simplex hic intuitus proveniat: Ergo & ipse datur. Patet ista, quia aliâs tale supernaturale principium, vel superfluum esset, vel imperfectum, quandoquidem producere non posset actum istum adeò sibi proprium. Antecedens autem probatur: quia fides, dona Spiritus Sancti, & etiam ipsis superius aliud donum, principia sunt, à quibus provenit talis simplex intuitus veritatis Divinæ, iuxta vnanimem Mystarum sensum: sed talia principia supernaturalia sunt, vt de se constat: Ergo.

2. Confirmatur, & aperitur vis huius rationis: Etenim principium scientificum naturale causat contemplationem naturalem, qualis est contemplatio philosophica, quæ causatur à scientia naturali, inutilesque foret habitus scientificus naturalis, si hanc naturalem contemplationem non causaret: Ergo & principium scientificum supernaturale, & infusum causat contemplationem infusam, ne inutile asseratur.

3. Probatur secundò conclusio: datur contemplatio attingens Deum non ex cognitione creaturarum, & sub figuris; sed quasi nuda veritate: Ergo datur contemplatio infusa. Consequentia patet: quia talis contemplatio non potest esse nisi à Deo; superat quidem modum intellectus humani, qui sua industria pertingere non potest ad attingendum Deum, nisi phantasmata speculando, eumque ex creaturis cognoscendo. Antecedens autem est D. Thom. in 3. dist. 34. quæst. 1. art. 2. vbi hæc habet: *In his autem, quæ super rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio Divinorum in speculo, & ænigmate: connaturalis enim modus est naturæ humanæ, vt Deum non nisi per speculum creaturarum, & per ænigmata similitudinum percipiat. Quòd autem spiritualia, quasi nuda veritate capiantur supra humanum modum est, & hoc facit donum intellectus.*

Docet ergo Præceptor Sanctus hominem dupliciter propriam perfectionem ostendere: primo quidem operando secundùm modum proprium ipsius, & hoc sive faciat opera ad lineam naturalem attinentia; sive opera faciat ad ordinem supernaturalem spectantia; semper enim operatur secundùm modum sibi connaturalem; atque adeò *Deum non nisi per speculum creaturarum, & per ænigmata similitudinum percipit.* Secundo modo operatur supra modum sibi connaturalem: vnde petit moveri à superiori impulsu, & ad hoc dantur Spiritus Sancti dona, quibus homo redditur facilè mobilis à Spiritu Sancto, ducitur que in terram viventium. Quod idem Ang. Doct tradidit 4. contra gentes cap. 52. art. 2. dicens: *In hæreditatem illius terræ beatorum nullus potest pervenire nisi moveatur, & ducatur à Spiritu Sancto, & ideo ad illum finem consequendum necessarium est homini habere dona Spiritus Sancti.*

Hæc autem contemplatio, quæ supra connaturalem modum intellectus contemplantis est, quæque indispensabiliter requirit principium infusum, infusa certè est. Nihil enim aliud per contemplationem infusam intelligitur ab omnibus. Verùm in re cui nemo contradicit, quid moramur?

4. Sit secunda conclusio: *Datur contemplatio acquisita, seu activa.* Hanc assertionem tuentur quam plurimi P. P. & Theologi, quos adducit Lucerna Mystica fol. 7. & 8. Eam à tempore Apostol viguisse asserens, contra non nullos, qui eius novitatem sugillant. Nobis autem sat sit, hanc veritatem tradi à D. Dyonis. lib. de Divin. Nomin: cap. 1. & 7. Vbi D. Thom. lect. 1. loco citat. ex sententiarijs, & 2. 2. quæst. 45. art. 5. & quæst. 130. art. 1. Sic etiam docent Seraph. Mag. nostra D. Theres. & Extaticus noster Parens S. Joannes à Cruce, quos nostrates omnes sequuntur, & innumeri ex alijs Theologis.

Probatur ergo primò ex D. Dyonis. qui ad Timoth. scribens, ait: *Tu autem ó Timothee charissime, intentissima contuendis spectaculis mysticis exercitatione, & sensus linque, & intellectuales operationes, & sensibilia, & intelligibilia omnia, & quæ sunt, & quæ non sunt omnia: & vt illi iungaris qui super omnem substantiam, omnemque scientiam est ignotè pro viribus te ipsum intende.* Vbi certum est Dyonisium loqui de anima circa Deum occupata, non autem per meditationem: hæc siquidem nec sensus, nec intellectuales operationes, nec sensibilia, nec intelligibilia derelinquit, nec derelinquere valet. Est enim meditatio discursus quidam, quem anima efformat, vt per ea, quæ facta sunt, Deum inquirat. Propterea que ait Richard. à Sancto Victor. lib. 1. de contemplatione cap. 3. loquutus de cogitatione, meditatione, & contemplatione: *Multum á se invicem hæc tria in modo differunt, quamvis quando que in materia conveniant::: Cogitatio per devia quæ que lento pede sine respectu perventionis passim huc, illuc que vagatur. Meditatio per ardua sæpè, & aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur.*

Non ergo intelligi potest Dyonisius de anima meditante; vnde solùm intelligi potest de anima contemplante: hæc tamen contemplatio, de qua loquitur, non est infusa; quia infusa contemplatio non dependet ab industria humana, nec est in manu nostra illam habere. Contrarium evenit illi contemplationi, de qua loquitur Areopagita: siquidem monet linquere *sensus, & intellectuales operationes*, quod non moneret, si hoc industria Timothei, Divina tamen gratia adiuti, fieri non posset.

Quod clariùs constat ex vltimis verbis huius testimonij: *Ignote pro viribus te ipsum intende*: Vbi supponit, esse sub potestate Timothei, & cuiuscumque ascetæ proviribus se ipsum intendere, vt Deum, relictis figuris, & imaginationis strepitu, contempletur. Aliter posset Timotheus respondere: hoc, quòd imperas boni consulo, sed mihi iussa capessere fas non est, quia extra ambitum propriæ potestatis est.

5. Immensus essem; si omnia Divi Dyonisij testimonia, quæ hanc conclusionem suadent, afferre vellem: vnum tamen, vel alterum adhuc subijciam. Sic enim loquitur Epist. 9. *Operæ pretium est vt symbolis, quæ sensum movent, divina mysteria exuentes, ea per se nuda, & pura oculo fidei intueamur: Si enim sic spectemus venerabimur fontem vitæ in semetipsum diffusum, in se ipso stantem: Cernemus etiam quandam vim simplicem per se mobilem, per se agentem, se non deserentem, sed scientiam, quæ omnium scientiarum scientia est, & semper per se ipsam semetipsam contemplatur.*

Quibus verbis à symbolis, quibus meditatio vtitur animam elevare satagit, & spiritualia sine figurarum involucro, per se nuda intueri consulit. Quod, vt modo dicebamus, non faceret, si non esset in nostra potestate hanc eminentiam, Numine favente, obtinere.

6. Denique lib. citato de Divinis Nominib. cap. 7. inquit: *Oportet autem videre, mentem nostram habere quidem virtutem ad intelligendum, per quam intelligibilia inspicit, vnitionem autem excedentem mentis naturam, per quam coniungitur ad ea, quæ sunt super ipsum.* Quibus dictis concludit: *Secundùm hanc igitur* (vnitionem) *oportet divina intelligere, non secundùm nos, sed nos ipsos extra nos ipsos statutos, & totos deificatos.*

Quæ mirifsimè elucidat D. Thom. inibi lect. 1. dicens: *Dicit, quòd oportet considerare, quòd mens nostra duo habet ad intelligibilia cognoscenda. Primò quòd habet naturalem virtutem, id est intelligentiam, per quam inspicere potest intelligibilia sibi proportionata. Secundò verò habet quandam vnitionem ad res divinas per gratiam, quæ excedit naturã mentis nostræ: per quã vnitionẽ coniunguntur homines per fidẽ, ad quamcumque cognitionem, ad ea, quæ sunt super naturalem virtutem mentis. Oportet ergo vt*

vt intelligamus divina secundùm hanc vnitionem. Ergo quia non trahendo divina ad ea, quæ sunt secundùm nos, sed magis totos nos statuentes, supra nos in Deum, ita per prædictam vnitionem totalitèr deificemur.

His auditis, quis nisi cerebrorsus asserat Dionysium loqui de meditatione? cùm potiùs omnia ipsius verba meditationem, rudem que ipsius formam deserendas iri, clament. Sed nec intelligi potest de contemplatione infusa: cùm dicat, contemplationem, de qua agit, esse effectum virtutis, quam mens nostra habet *ad intelligendum, per quam intelligibilia inspicit*, & vnitionis *ad res divinas per gratiam*, quæ licèt superet naturam mentis nostræ; non tamen extrahit hominem ab hoc, quod sit mobilis per rationem, nec illum constituit in statu superiori, in quo vt mobilis à Spiritu Sancto à donis ipsius movetur. Vnde de contemplatione acquisita loqui, ambigendum non est.

7. Probatur secundò conclusio testimonijs Ang. Præcept. & primò considerandum est, illud, quòd numero præcedenti adduximus. In illo enim adeò perspicuè tradit nostram assertionem, vt tergiversari non possit. Simili claritate loquitur Doct. S. in lib. de Divinis Nominib. quoties Dionysium de contemplatione activa loquentem exponit. Authoritas ex sententiarijs num. 3. adducta idem suadet. Ibi enim vtramque contemplationem explanat. Infusam vltimis verbis, quibus donum intellectus eiusdem infusæ contemplationis, principium esse docet: Alijs autem verbis antecedentibus, acquisitam. Vnde hoc vnico testimonio vtrumque assertum nostrum de mente Ang. Præcept. comprobatur.

8. Et ne in dictis offendas, memento eorum, quæ tom. 1. lib. 4. num. 20. diximus, loquentes de contemplatione activa, videlicet, aliam esse per affirmationem, & aliam per negationem. Prima affirmat de Deo ea, quæ in creaturis observat, ablatis tamen imperfectionibus. Secunda vero negat de Deo quicquid in mentem venire potest, intelligens illum esse aliquid supra omne id, quod illa cognoscere valet. Vtriusque contemplationis affirmativæ, & negativæ mentionem fecit Dionys. de Mystica Theologia cap. 1. vbi ait: *Cùm ei, vt causæ omnium, ea etiam omnia, quæ in naturis dicuntur tribuenda sunt: eadem que omnia magis propriè, ac veriùs non tribuenda sint, vt qui omnia multum, ac longè superet.* Vbi non solùm vtramque hanc contemplationem versat; sed excessum negativæ supra affirmativam statuit ijs verbis *magis propriè, ac veriùs.* Vnde dixit D. Thom. 1. part. quæst. 14. art. 4. ad 5. *In hac vita magis manifestatur nobis de Deo quid non est, quàm quid est.*

Hæc ergo maior perfectio contemplationis negativæ petit perfectiorem modum procedendi, & attingendi proprium obiectum, atque adeò contemplatio affirmativa Deum attingit *per speculum creaturarum, & per ænigmata similitudinum.* Contemplatio autem negativa *symbolis, quæ sensum movent, Divina mysteria per se nuda, & pura oculo fidei intuetur.* Vt numero 5. dicebat Areopagita.

Hoc etiam modo eadem Divina mysteria intuetur contemplatio infusa, nec mirùm cum vtraque in multis conveniat, vti loco citato dicebamus, & forsam infra dicemus. Verùm discriminantur etiam in multis, è quibus vnum est principium, & aliud modus procedendi. Principium enim contemplationis infusæ est aliquod donum Spiritus Sancti, vel aliud superius, vt multoties dictum est. Modus autem procedendi est ex speciali motione Spiritus Sancti. Vnde ex quo D. Thom dixerit, illius contemplationis, de qua num. 5. principium esse donum intellectus; propterea necessè est, illum intelligere de contemplatione infusa.

9. Contemplatio autem acquisita quamtumvis perfectissima sit, nec requirit principium adeò sublime, nec ex speciali motione Spiritus Sancti provenit: exercet enim homo hanc contemplationem, vt est mobilis per rationem. Vnde licèt idem obiectum respiciat,

image
not
available

bus mundialibus. Dico ipsam velle, quia hæc non est res omninò supernaturalis, sed est in nostro arbitrio, possumus que facere, adiuvante divina gratia.

Non potuit contemplatio activa expresiùs, pulchriùsve exhiberi: Anima intra se ingreditur, valvas que spiritus omnibus rebus creatis occludit, volente ipsa hæc facere, & satagente. Cuius ea oratio est, quòd hæc contemplatio non est omnino supernaturalis; sed est in potestate nostra, possumus que illam, Numine auxiliante, habere.

Nemo dicat, Seraphicam Doctricem loquutam fuisse de meditatione; quia non est verbum in data authoritate, quod non contradicat. Sed nec afferat, sermonem facere de contemplatione infusa; hæc enim est omnino supernaturalis; non est in nostra voluntate illam habere; nec habetur, nisi ex speciali gratia, quæ cùm non inveniatur in contemplatione, de qua hic loquitur Sanctissima Mater N. non est, cur ipsam loqui de activa contemplatione, negetur.

13. Hoc ipsum probat quadruplex illud orationis genus, de quo agit à cap. 11. vsque ad 19. vitæ suæ Sanctissima Doctrix, illa que discrimina, quæ ad invicem habent orationes illæ, confert cum quadruplici modo, quo xystus irrigari potest. Profundissimè hæc edisserit: Videri ab omnibus debet: dum dicimus, ibi clarissimè, ex ibi dictis, haberi, dari contemplationem activam, diversam à meditatione, quam aqua prima designat, & etiam à contemplatione infusa, quæ per vltimam aquam de Cœlo venientem, viridarium que totum sine heri sudore amœnissimè irrigantem, adumbratur. Sufficiant hæc, quàm plurimis omissis, vt nostrum assertum de mente Sanctissimæ Matris nostræ verè esse, dicamus.

14. Extaticus noster Parens S. Joannes à Cruce hoc ipsum docet lib. 2. Ascens. cap. 14. Vbi inter alia ait: *Finis meditationis, & discursus in rebus divinis est lucrari aliquam notitiam, & amorem Dei, & quoties anima hoc lucratur, est vnus actus: Et sicut plures actus inqualibet re generant habitum in anima; sic plures actus harum notitiarum affectuosarum, quas anima sigillatim lucrata fuit per vsum, sic continuantur, vt fiat in illa habitus, &c. Et ita quòd anima prius per suum laborem meditandi separatim obtinebat in particularibus notitijs, iam ex vsu factum est in illa habitus.*

Hæc Theodidactus iste Doctor, qui proculdubiò loquitur de contemplatione acquisita; tum quia loquitur de contemplatione, ad quam ascendere debemus, postquam illa tria signa, quæ pro desserenda meditatione ponit ibi, viderimus: quod de contemplatione infusa verificari non valet: ad illam siquidem nunquam debemus ascendere, quasi nostra industria exercendam. Tum, & præcipuè, quia loquitur de contemplationis habitu, qui ex actuum repetitione habetur, qui habitus infusus esse non potest. Non enim datur actus, qui habitum infusum causare queat; immo est manifesta contradictio, quòd habitus sit infusus, & quòd ex actuum repetitione proveniat.

Omnes D. D. quos num. 4. adduximus, vidimus contemplationem activam concedentes. Nostrates omnes adeò vnanimitèr in eandem veritatem conspirant, vt omnia ipsorum opera testantur. Videat, qui fidem adhibere recusat; donec ex extraneis vnum, vel alterum invitamus.

15. Insignis Theologus Joannes Gerson tom. 3. tract. de Mystica Theologia consid. 24. sic loquitur: *Contemplatio facilitatem habet tum ex habitibus per meditationem acquisitis, tum propter abstractionem, separationem que intelligentiæ à sensibilibus, tum sæpius propter divinæ gratiæ collustrationem in divina spectacula sublevantem. Meditatio nimirum si debitè fiat transit in contemplationem, sicut cogitatio in meditationē. Facta enim sedula inquisitione veritatis denudatis insuper per vehemens studium rerum quidditatibus ab accidentalibus circunstantijs, generatur habitus ex frequentatione, deputatur lumen intelligentiæ, fit que lucidius quantò*

est tenebrositati sensualis cogitationis impermixtius. Contemplatio igitur, in quam transit meditatio, non est infusa, sed acquisita: sicut etiam acquisita est, & non infusa, quæ ex frequentatione generatur, vti num. 14. dicebamus.

16. Mysta celebris Richard. de Sancto Victor. lib. 5. cap. 2. triplicem contemplationis modum assignat, quorum *primus surgit ex industria humana, tertius ex sola gratia divina, medius autem ex vtriusque permixtione humanæ videlicet industriæ, & gratiæ divinæ.* Et lib. de præparat. ad contemplationem cap. vltimo ait: *Toties ergo Ioseph super collum Beniamin ruit, quoties meditatio in contemplationem desinit. Tunc Beniamin fratrem suum super ferventem excipit, quandò ad studium meditationis animus in contemplationem assurgit.*

Ex dictis authoritatibus rationes efformari possunt vrgentissimæ in comprobationem assertionis nostræ. In earum enim pluribus nedum Authoris mens aperitur, verùm etiam fundamentum ostenditur, quo movetur. Aliunde tamen sic breviter sequenti discursu.

17. Probatur denique conclusio: omnis scientia quantumvis imperfecta, de se, & sine recursu ad aliquid ab extrinseco infusum, contemplatur suum obiectum: Theologia Mystica est scientia, & inter omnes scientias perfectissima: Ergo de se suum obiectum contemplatur. Syllogismus est in tertio modo primæ figuræ, vnde consequentia est bona. Minor quoad vtram que partem fusè disputata est tom. 1. disp. 1. Maior autem certissima est; siquidem tota scientiarum solicitudo eò tendit, vt veritatem inveniat, quam cognoscat, vel sistendo ibi in talis veritatis contemplatione, vel vltra ad opus extra intellectum se conferens. Prima scientia dicitur speculativa, seu contemplatrix, vt eam nominat Aristot. teste Laert. lib. 5. de Vita Philosophorum in vita Aristot. dividentis scientiam contemplatricem in Physicam, & Logicam. Quam denominationem non aliunde habet, nisi quia veritatem inventam contemplatur. Quod etiam evenit scientiæ practicæ, licet quia finis eius non est veritatis cõtemplatio, sed opus; propterea non dicitur contemplatrix secundùm illud, *speculativæ etenim finis veritas: practicæ autem opus.* Ex 2. Metaph. cap. 2.

Cùm autem Theologia Mystica sit scientia perfectissimè speculativa, & practica, non potest non veritatem primam, quæ est ipsius obiectum, contemplari: ipsius cognitioni insistens, vt mirabilibus delicijs inde haustis perfruatur, voluntatem que inflammet, vt illam ipsam, quam cognoscit, veritatem amet, ob eius que amorem mira operetur: Tum in sui profectum, tum in proximorum salutem, quibus practica demonstratur.

Accedit: quòd Theologia scholastica sub expressione talis suum obiectum contemplatur, & in eius contemplatione deliciatur, quæ est contemplatio pure scholastica. Cur ergo hoc idem denegabimus Theologiæ ipsi sub munere mysticæ?

18. Dices: contemplatio conveniens Theologiæ Mysticæ, qua scientia est, est communis omni scientiæ, nec potest dici contemplatio activa, de qua loquimur; sicut non dicitur contemplatio activa, cognitio, qua Metaphysica Deum contemplatur; aliter etiam cognitio, qua Logica ens rationis contemplatur, contemplatio activa diceretur. Idemque evenit in delectatione indè resultante; omnis quippe scientia in sui obiecti attingentia delicias experitur; sicut etiam intellectus, in cuius consideratione est maxima delectatio, teste Philosopho 10. Ethic: Sed hæc delectatio non est propria contemplationis religiosæ, sicut nec cognitio est religiosa contemplatio: Ergo pariformiter de Theologia Mystica.

Respondetur ex D. Thom. in 3. dist. 35. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3. *ad 2. dicendum, quòd delectatio, quæ est in actu intellectus, causatur ex congruentia operationis ad operantem, non autem ex dilectione ad ea, circa quæ est operatio, sicut est in sapientia.* Maximum dis-

discrimen paucis comprehendit Doct. Sanctus inter Theologiam Mysticam ex vna parte, & intellectum, scientias que naturales ex alia. Intellectus enim, & scientiæ naturales obiectum vtique contemplantur, in eius que contemplatione delectantur. Ast cognitio intellectus, & scientiarum naturalium est propter ipsam veritatem cognoscendam: scientiæ autem mysticæ contemplatio est propter veritatem amandam. Propterea que D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 1. docet: quòd contemplatio religiosa, de qua loquimur, habet principium in affectu, ad quem etiam terminatur: si quidem ad illam movet, ipsam que terminat charitas. Videatur inibi Caietanus. Vnde sicut repugnat, esse Theologiam scientiam illam, quæ ad Deum non terminetur; sic implicat, quòd sit Theologia Mystica, illa scientia, quæ ad primam veritatem amandam non dirigitur.

19. Instas: Si paritas aliarum scientiarum tenet, probabit quidem, nunquam dari contemplationem, quin præcedat meditatio, seu discursus: At hoc non admittimus, cùm dicamus, quòd habentes habitum contemplationis, illam exercent, quin illis opus sit veritatem meditando inquirere: Ergo. Probatur maior: quia antequam scientia naturalis veritatem contempletur, præcedit apprehensio terminorum iudicium de prædicatorum convenientia, aut repugnantia, & discursus, medijs quibus proprietates inferuntur, veritas que habetur, quam post hæc omnia contemplatur: Ergo tenet maior.

Respondetur hac instantia firmari datam doctrinam. Etenim sicut incipientes Logici, aut Metaphysici illa omnia requirunt ante Logici, aut Metaphysici habitus acquisitionem, perfectam que ipsius habitionem, qua semel habita, simplici actu veritates Logicas, & Metaphysicas contemplantur; quin illa omnia ex indigentia præcedant. Sic etiam incipientes mystici meditatione indigent, quousque contemplationis habitum consequantur, Quo semel acquisito, sine illo strepitu, mora que discursuum contemplationem exercent. Vnde nihil aliud, quoad hoc dicimus de Theologia Mystica, nisi id ipsum, quod omnes de alijs scientijs fatentur. Ex eo que habetur dari contemplationem activam.

§ II. *Argumentis contra vtramque conclusionem respondetur.*

20. Contra primam conclusionem arguitur 1. ex 2. Ex quo detur contemplatio activa, implicat infusa: datur activa, vt patet ex 2. assertione: Ergo repugnat infusa. Probatur maior: quia contemplatio activa habet idem obiectum, ac infusa haberet; siquidem obiectum contemplationis acquisitæ est Deus; insuper habet idem medium, quia in creaturis, ac in sacris litteris veritatem, quæ est ipsius obiectum, intuetur: Ergo id ipsum habet contemplatio activa, quòd infusa haberet; atque adeò hæc non datur.

21. Confirmatur: sicut natura non deficit in necessarijs, nec redundat in superfluis; sic potiori titulo gratia, vt supra dixit D. Thom: sed, si daretur contemplatio infusa, gratia superflua faceret, cùm id ipsum, quòd faceret infusa cōtemplatio, habetur per activam: Ergo infusa contemplatio non datur.

Respondetur negando antecedens. Ad probationem dicas: Contemplationem infusam, activam que in aliquibus convenire, sed in plurimis discriminari, vti in Mystica nostra Isagoge diximus, posteà que dicemus. Vnde non est verum, quòd activa faciat id ipsum, quòd infusa, ac per consequens, nec quo hæc redundet. Per quod patet ad confirmationem.

Adde: quod etiam in ijs, in quibus diximus convenire, plurimum differunt dictæ contemplationes propter sublimiorem modum procedendi, obiectum que attingendi, quem servat contemplatio infusa, ad quem nunquam pervenire valet acquisita, quamtumvis

image
not
available

fusam definientes, vel ipsius effectus declarantes. Dicere autem, dictum authorem loqui non de contemplatione infusa, sed de acquisita, impostura est adeò manifesta, vt sola libri apertione confutetur.

26. Si hæreas illis vltimis verbis, scilicet, *in quo oratio à meditatione, & ab alijs secernitur*, quasi nomine orationis intelligat contemplationem illam, quæ est immediata meditationi, quæ quidem acquisita est. *Respōdetur*: (quicquid sit, an rectè inferatur, quòd eo nomine *Oratio* intelligenda præcisè sit contemplatio acquisita) *sola textus lectione hunc scrupulum evacuari. Sic enim habet. In quo hoc genus orationis à meditatione, & ab alijs secernitur*. Non dicit *oratio*, sed *hoc genus orationis*. Quod genus orationis? Non aliud, nisi illud, de quo loquitur, videlicet, contemplatio infusa, seu perfecta. Vnde habetur, P. Alvarez naturam contemplationis comprehendisse, & in activam nunquam militasse. His dictis, in à nobis assertam contemplationem activam.

27. Arguitur primò ex D. Dionysio, qui lib. de Divin. Nominib. cap. 1. ait: *Tamen ad ipsius respicientes, quantùm Thearchicorum eloquiorum radius se ipsum immittit ad splendores superiores, & simus circa Divina temperantia, & sanctitate constriti*. Vbi clarissimè damnat eos, qui Deum contemplari præsumunt, nisi quandò ipse dederit, & prout dederit: quamobrem *temperantia* nos vti oportere, docet.

Accedit glossema D. Thom. inibi dicentis: *Ad eas non magis nos ingerimus, quàm nobis est datum*. Hæc vltima verba omnem nostram industriam erga contemplationem damnant, ad quam *non magis* nos ingerere debemus, *quàm nobis est datum*.

Respondetur primò, Dionysium hisce verbis loqui de divinorum contemplatione, quæ superat vires nostras, adhuc communi gratiæ auxilio adiutas. Quæ contemplatio infusa certè est, & ad illam non magis nos ingerere debemus, quàm nobis desuper datum sit.

Respondetur secundò, mentem Dionysij toto illo §. 1. eo tendere, vt doceat nos, nè ea, quæ supra nos sunt discursibus concipiamus, sed secundùm ea, quæ nobis in Sacra Scriptura traduntur. Vnde ausus culpabilissimus foret velle aliter, seu aliunde intelligere Divina. Hoc autem nobis non oponitur, qui asserimus, Deum à nobis contemplandum esse secundùm ea, quæ ex Scriptura Sacra habemus.

28. Arguitur secundò contemplatio, quæ provenit à donis Spiritus Sancti, est infusa: omnis contemplatio provenit à donis Spiritus Sancti: ergo omnis contemplatio est infusa: Ergo non datur contemplatio acquisita. Consequentiæ bonæ sunt, & minor à Mysticis edocetur, maior que probatur: quia contemplatio, quæ est iuxta instinctum, & motionem Spiritus Sancti, est infusa: contemplatio, quæ provenit à donis, sic est: Ergo. Probatur minor: quia donum Spiritus Sancti ex D. Thom. 1. 2. quæst. 68. art. 1. & 3. *Est habitus supernaturalis, quo homo disponitur, vt sit promptè mobilis à Spiritu Sancto*. Hæc que est præcipua differentia inter dona, & virtutes, quòd istæ perficiunt hominem, vt operetur secundùm rationem; illa verò, vt operetur, prout est mobilis à Spiritu Sancto: proptereà que contemplationem, quam numero tertio docuit D. Thom. esse à dono intellectus, diximus esse infusam.

Respondetur distinguendo maiorem, illam que concedendo de donis influentibus secundùm propriam ipsorum naturam; negando verò de donis, provt se attemperant conditioni subiecti, in quo sunt, modo que operandi illius. Itaque dona dupliciter hominem perficiunt; primò simpliciter, vt dona sunt, ac secundùm ea, quæ ex se habent. Et provt sic elevant hominem, vt ductum Spiritus Sancti sequatur, contemplatio que ab illis, sic sumptis, proveniens absdubiò infusa est. Sic que accepta definiuntur tradita diffinitione.

Secundò perficiunt hominem dona, provt se attemperant conditioni ipsius hominis. Sic que illa diffinitione non definiuntur, nec influunt in con-

templationem infusam, nec extrahunt hominem à modo connaturali operandi illius; scilicet, vt mobilis per rationem. Vnde discrimen præcipuum inter virtutes, & dona attenditur, sumptis donis secundùm illam primam considerationem, secundùm quam sumptum à D. Thom. fuit donum intellectus loco citato; eoque de contemplatione infusa locutus ibi fuit iuxta intelligentiam omnium Mysticorum, quos, vt par erat, secuti fuimus.

Dices: non est intelligibile, quid conferant dona contemplationi acquisitæ: Ergo falsum est, quòd ad illam concurrant: Ergo omnis contemplatio, ad quam concurrunt, est infusa.

Respondetur: donum Sapientiæ, quod inter dona Spiritus Sancti præcipuum principium est contemplationis, absdubiò in activam influere, vtì docuit D. Thom. allatus num. 11. ait enim, ***contemplationem provenientem ab hoc dono nulli habenti gratiam denegari, quantùm est necessarium ad salutem.*** Quod intelligi non valet de contemplatione infusa, quæ iustis quamplurimis non conceditur, nec est ad salutem necessaria.

Verùm, quia obiectio hæc negat donorum concursum ad contemplationem activam, quia non percipit modum concurrendi, dicimus: quòd donum Sapientiæ, de quo loquebamur (idem de alijs donis proportionabiliter intellige) illustrat aliquandò intellectum contemplantis, clarificans conceptum illum, quem fide formavit de Deo in caligine, quo conceptu facit Deum aliquomodò præsentem ipsi intellectui. Solet que etiam facere, quòd ipse intellectus contemplantis percipiat vmbram quandam, Deique protectionem, qua Fides, & Spes roborantur, fervorque Charitatis augetur. Hæc, aliaque plura facit hoc donum, quin hominem extrahat à suo connaturali modo operandi; propterea que contemplatio inde proveniens acquisita est.

Id ipsum, quòd de dono hoc diximus per ordinem ad intellectum, asserimus de eodem relatè ad voluntatem; quia cùm donum istud sit in intellectu secundùm suam essentiam, & in voluntate secundùm suam causam, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 45. art. 2. proptereà etiam voluntatem inflammat, vt actus sapidissimos amoris eliciat. Ast intellectum derelinquit in suo connaturali modo operandi: vnde non adest contemplatio infusa.

Cùm autem Deus vult, animam mirabiliter illustrare, speciali auxilio elargitur præcipuum actum huius doni, cum eximia illustratione ex parte intellectus, & extraordinaria inflammatione ex parte voluntatis, tribuens quasi gustandam supernæ beatitudinis dulcedinem. Quæ facit sapientiæ donum, elevans hominem supra suum connaturalem modum; atque adeò est contemplatio infusa. Videantur D. Greg. lib. 16. Moral. cap. 10. D. Thom. in 3. dist. 34. art. 1. & 1. part. quæst. 43. art. 5. ad 2. Et Noster Ioseph à Iesu Maria lib. 1. cap. 25.

29. Arguitur tertiò: Si activa contemplatio daretur, ab antiquis temporibus nota fuisset: hoc non sic est: Ergo talis contemplatio non datur. Sequela certa est; non enim possent tot viri doctissimi, & Sanctissimi notitiam huius contemplationis non habere, nec possent non suis scriptis illam alijs communicare: minor verò probatur: quia talis activa contemplatio est aliquorum modernorum inventum, nullum fundamentum habens in authore, cui assurgere debeamus: nec in Sacra Scriptura notitia illius offertur: cuius signum est, quòd Mystæ hanc contemplationem introducentes, nullam scripturam adducunt in sui patrocinium, quod & nos etiam fecimus in tota hac quæstione.

30. Confirmatur: quia in mirabilibus scriptis Seraph. M. N. D. Theres. omnia orationis genera cœlesti spiritu enucleata inveniuntur: at non invenitur contemplatio activa: Ergo hæc non datur.

Hoc argumentum apud omnes Mysticos invenio; in nullo tamen invenire potui, quis sit, qui activam contemplationem, vt nuperam censuret: sed

ſed ita hoc eſſe credentes à probatione concluſionis hoc argumentum cum ſua confirmatione debilitare ſtuduimus, tot antiquorum D. D. quorum authoritate æquum eſt premi teſtimonia recenſentes, & etiam S. M. N. Thereſ. Et licèt ex illis maneat protelatum hoc telum, vt penitiùs protoletur.

Reſpond. negando minorem ad probationem quoad primam partem affatim ex dictis conſtat, quàm maximum fundamentum habeat in Sanctis D. D. concluſio noſtra: immo quàm perſpicuè à quamplurimis ex illis verbis irrefragabilibus doceatur. Vt flocci facias contrariorum audaciam, vide Lucernam myſticam longum cathalogum P. P. & D. D. Græcorum, & Latinorum antiquorum, & modernorum texentem folio 7. & 8.

Ad ipſam minorem quoad ſecundam partem dicimus, pluribus ſcripturis probari noſtrum aſſertum. De quo videri poteſt S. Parens N. D. Joann. à Cruce, qui iuxta noſtr. Joſeph à Jeſu Maria lib. 2. aſcenſ. cap. 14. electus fuit à Deo in Magiſtrum contemplationis acquiſitæ, quam vt perſuadeat, frequentiſsimè Sacra Scriptura vtitur.

31. Inſuper Chriſtus Dominus apud Luc. cap. 10. hanc contemplationem docuit, dum Marthæ dixit: *Solicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum eſt neceſſarium.* Quid eſt hoc *vnum*, quòd *neceſſarium* aſſeritur; indidemque ſubſiſtens ſupponitur? D. Auguſt. ſerm. 27. de Verb. Domini. D. Greg. alijque innumeri intelligunt dicta verba modo, quo his Caſsian. collat. 1. cap. 8. ait: *Vnum vnius Dei intuitus, & contemplatio, vt ſcilicet etiam Sanctorum actus, ac myſteria mirifica ſuper greſus ſolius Dei iam pulchritudine, ſcientia que paſcatur.*

Quæ ſi aliquantulum explanare velimus, dicemus: per Martham, & Mariam, vt omnes norunt, intelligere vitam activam, & contemplativam. Vita activa non ſolùm dicitur illa, quæ aliorum vtilitati deſtinatur, ſed etiam quæ in profectu proprio meditationibus exercetur iuxta D. Thom. in 3. diſt. 35. art. 3. Hæc ergo activa vita pluribus occupatur, quæ in Dei obſequium parat. Verùm plurima ſunt: Vnde ex hac parte, quòd plurimis incumbat, reprehenſibilis eſt, & admonetur, ſuam illam pluritatem deſerendam iri, & in puram, ſinceram, vniformemque fidei contemplationem commutari, & hoc eſt illud *vnum*, quod à Domino dari ſupponitur, & aſſeritur neceſſarium.

Denique apud Eccleſ. cap. 28. verſ. 25. dicitur: *Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu ſapientiam præcipiet.* Vbi diſſertè aſſeritur, contemplationem, quæ nomine Sapientiæ intelligitur, tunc haberi, quandò anima dimittens omnia ſenſibilia, ab eiſque vacua, ſe reducit ad ſimplicitatem actus, quod ſanè eſt actu minorari. Quæ omnia, cùm fieri poſsint communibus gratiæ auxilijs, habetur dari acquiſitam contemplationem iuxta Sacram Scripturam.

32. Ad confirm. reſpond. iuxta N. citatum Joſeph à Jeſu Maria, Seraph. Mater noſtr. deſtinatam à Deo fuiſſe doctricem contemplationis infuſæ: propterea que de hac ferè ſemper agit in ſuis ſcriptis, ſed contemplationem activam non omiſsit, illam alijs nominibus nominans, vt videre eſt in locis à nobis adductis, & alijs pluribus. Videatur idem Joſeph. lib. 1. cap. 23.

Ex dictis conſtat, quantùm diſtet à vero contrariorum dictum aſſerentium, de hac contemplatione activa non inveniri veſtigium apud Authores antiquos, nec apud Seraph. Thereſ. Contrarium enim demonſtravimus: & etiam ex ipſa Scriptura Sacra talis contemplationis exiſtentiam oſtendimus, qui plura de hoc voluerit, adeat citatum N. Joſeph cap. 23. & 24.

33. Addiderim tamen, antequam aliò tranſeam: contemplationem activam, nedum à fide decoris edoceri, verùm etiam ab Ethnicis. Ariſtot. enim lib. 10. Ethic. cap. 7. ait: *Oportet non ſecundùm ſuadentes humana ſapere hominem entem, neque mortalia mortalem; ſed in quantùm contingit immortalem facere.* Et in 1. Metaph. cap. 2. inquit.

quit. *Homo debet se trahere ad divina in quantum potest.* Vnde cùm homo possit *se trahere ad divina*, non solùm per pluritatem discursuum, verùm etiam per simplicitatem actus, fidei que vniformitatem: *Si ergo in quantum potest, debet se trahere ad Divina,* in illa intuitu simplici debet ferri: atque adeò media contemplatione acquisita speculari.

Audiatur Angelic. Doct. 2. 2. quæst. 130. art. 1. *ad 2. dicendum, quòd Divina, & immortalia secundũ ordinem naturæ sunt supra hominem. Homini tamen inest quædam potentia naturalis, scilicet, intellectus, per quam potest conjungi immortalibus, & Divinis; & secundùm hoc Philosophus dicit, quòd oportet hominem se trahere ad immortalia, & Divina, non quidem, vt ea operetur, quæ decet Deum facere, sed vt eis vniatur per intellectum, & voluntatem.*

QVÆSTIO SECUNDA.

An detur oratio fidei, quæ sit idem cum divina contemplatione?

NVllibi sedem magis idoneam hæc controversia habere potest, quàm in præsenti; qua propter illam nunc excitamus.

§. I. *Quæstionis titulus aperitur, sententiæ referuntur, & non nulla ante resolutionem prælibantur.*

34. VIget hac tempestate controversia de oratione fidei, cuius orationis existentiam quærimus. Quòd autem sit idem cum Divina contemplatione, non disputamus; sed si verè existit, supponimus. Nihil enim per fidei orationem intelligunt communiter illam adstruentes, nisi cœlestem contemplationem.

Quia que contemplatio Divina est duplex, activa, videlicet, & infusa, vt diximus quæst. præcedẽti, & vnaquæque diversissimos gradus magis, vel minus perfectos habet; habendum est præ oculis, nostra non referre, quòd oratio fidei sit idem cum vtraque contemplatione, sive cum vna tantùm; nec similiter, quòd sit idem cum aliqua ex illis secundùm omnes gradus, quos habet, vel secundùm aliquem tantùm. Dummodo verificetur, esse idem cum aliquo gradu contemplationis, sat est, vt resolutio affirmativa sit. Vt vel cæci vident; siquidem non potest oratio fidei non dari, si id, quod est cum illa idem, subsistit. His circa tituli explicationem brevissimè dictis.

35. Prima sententia tenet, dari orationem fidei, esseque idem cum contemplatione activa, de qua quæstione antecedenti egimus. Sic cum alijs pluribus sentit Author Lucernæ mysticæ in prolegomen. animadversion. pag. 6. per plures numeros, num. autem 12. hæc habet. *Hæc contemplatio acquisita illa est, quam Theologi vocant orationem fidei, non quia sola fides concurrat, quia simul concurrit Charitas in illa affectiva, & amatoria Dei notitia, & pariter concurrit Spes summi boni. Dicitur autem oratio fidei, quia fides proponit objecta revelata, quæ contemplanda sunt.*

Vbi & orationem fidei dari supponit, & illam esse contemplationem acquisitam docet sine graduum differentia, sed absolutè. Ac denique motivum, ob quod dicitur oratio fidei, explanat; & observa, hunc authorem *de mente Theologorum* supponere existentiam orationis fidei.

Secunda sententia asserit, orationem fidei esse quendam gradum Divinæ contemplationis, quæ inter alios sic nomi-

nominatur. Sententia hæc est plurium Mysticorum. De quo agit N. Franc. à Sanct. Thoma in sua medul. tract. 4. cap. 5. Verùm hic Author ita describit orationem fidei, vt sit specialis modus contemplationis modos alios, seu gradus veluti transcendens. Addit que, hunc contemplationis gradum esse non solùm acquisitum, sed etiam infusum. Vnde orationem fidei facit idem cum vtraque contemplatione. Et sanè lucernam Mysticam huic dictamini contrariari, non reor. Licèt enim non dicat orationem fidei esse idem cum contemplatione infusa, non tamen hoc negat. Et motivum illud, quo ducitur, commune est contemplationi activæ, infusæ que: siquidem vtrique *fides proponit objecta revelata, quæ contemplanda sunt*. Vnde hæc secunda sententia à prima non differt, nisi tantùm in modo se explicandi.

36. Alia sententia negat, dari orationem fidei, & fundatur in eo, quòd non detur contemplatio activa, vt vidimus præcedenti quæstione. Contra hanc opinionem jam ibi egimus, & infra illam etiam confutabimus, persuadentes contemplationis activæ exercitium.

37. Vltima sententia, & quæ nobis ansam præbuit huic controversiæ, est, quam fuisimè ad nauseam vsque mordicus, & iusulsè defendit Doctor Barambius tom. 1. contra propositiones Michaelis de Molinos pluribus in locis, sed præcipuè discurs. 21. propos. 21. per plura capita: ibi enim num. 23. Supponit celebrem divisionem contemplationis in acquisitam, & infusam, & tamen toto illo discursu negat orationem fidei, ob quod hæc sententia diversa est à præcedenti.

Tam multa, diversa que congerit hic Author in hac sua opinione suadenda, vt facile non sit in multis eum insectantes scire, quid defendāt nec illum impetentes agnoscere, quid oppugnent. Primò enim procedit contra perditi illius hominis propositionem ipsius damnatione loricatus. In quo omnes Catholici cum ipso sentimus. Et quid mirum, si post damnationem ab vniversali Pastore, sic censeamus obsequentissimi filij, qui ante damnationem talem doctrinam improbabamus.

Secundò invehitur contra eos, apud quos meditatio malè audit, & animas omnes in contemplatione, seu oratione fidei occupari volunt. In quo etiam à nobis est, qui in primo prædicabili disp. 1. per plures quæstiones fusè impugnavimus opinionem, quæ meditationem excludit, volens viam spiritus à contemplatione ordiri. Ibi etiam probavimus, perfectos, cùm extra actum contemplationis sunt, meditari debere. Quod etiam quamquàm sine hac expressione, asserit in præsenti Barambius.

Hic est huius Authoris scopus. Vt autem illum muniat, ea assumit, in quibus, an benè procedat, dicenda mostrabunt. Vellem tamen ne tantum pulverem concitaret tenebras offusissimas causantem, quibus arduum est, verum à falso discernere, pretiosum à vili segregare. Ex propositione damnata procedit in doctrinas sanas, ac si eidem damnationi subjacerent. Ex tota propositione proscripta nullam ipsius partem indemnem putat: ac si à Catholicis ex ipsa veritate Catholica falsa sua dogmata inferre non soleant. Quidquid asserit, vt oraculum haberi vult, tamquam fide sanctum, Conciliorum, P.P. que authoritate sancitum, ac rationi consentaneum. Quidquid impugnat, nocivum suo judicio, animabus est, nuperum est, & contra Philosophos, ac Theologos, non solùm *Mysticos*, *sed Theologicos*, & hanc divisionem Theologorum in *Mysticos*, & *Theologicos* non nuperam, risu que dignam habebit. Bonè Deus, & quàm inquieta mens!

38. Vt autem aliquem conceptum efformes doctrinæ, quam in præsenti versamus, & Authoris, de quo loquimur; forsan enim ad tuas manus eius opera non pervenerunt, scito: ipsum orationem fidei detestari. Sic enim asserit dicto discursu 21. num. 27. in fine hisce verbis: *Esta es nuestra determinacion,*

nacion, y porque no nos podemos detener, dezimos, que no ay oracion de fee obscura, y vniversal, &c. Ni la ha avido, ni la ha de aver. Todo esto es vn embuste de el Demonio. Hoc est: hæc est nostra determinatio: & quia non possumus immorari, asserimus, quòd nec datur oratio fidei obscuræ, & vniversalis, &c. nec data fuit, nec dabitur. Omne hoc Dæmonis mendacium est.

Posteà verò num. 41. absolutissima resolutione procedens, inquit: *Entre Catholicos Christianos no se ha de admitir oracion de fee de ninguna manera*, Hoc est, *inter Catholicos nullo modo admitti debet oratio fidei.* Bene nota, & suo tempori serva, quòd *nullo modo admittenda est oratio fidei inter Catholicos.* Motivum huius tam amplæ resolutionis est duplex, de quo posteà differemus.

39. Guttulam immensæ paludis inspexisti; vt autem eius profunditatem ex Authore intueare, non alio peregrinandum est tibi, sed in ipso, quem præmanibus habemus, discursu vrgens motivum offendis, quo verum iudicium efformes. Scriptor hic procedit contra præjacti Hæresiarchæ propositionem 21. quæ Latino idiomate sic se habet.

In oratione opus est, manere in fide obscura, & vniversali, cum quiete, & oblivione cuiuscumque cogitationis particularis, ac distinctæ attributorum Dei, ac Trinitatis; & sic in Dei præsentia manere ad illum adorandum, & amandum, ei que serviendum, sed absque productione actuum; quia Deus, in his sibi non complacet.

Nostro autem idiomate, in quo à Barambio adducitur ipsa propositio, est hæc: *En la oracion es necessario estarse en fee obscura, y vniversal con quietud, y olvido de todo otro pensamiento particular, y distinto de los atributos de Dios, y Trinidad; y estarse assi en la presencia de Dios para adorarlo, servirlo, y amarlo, pero sin producion de actos; porque Dios no se satisfaze de estas cosas.*

Sensum illorum verborum; *cum quiete, & oblivione, &c.* Quivis tamet si nihil aliud, quam legere sciat, cognoscit esse, quod in oratione habenda non est cogitatio particularis, ac distincta *attributorum Dei, ac Trinitatis*, sed in cumulum omnis prædicati divini tam lineam primordialem, quàm ad alias attinentis; tam ad absolutam, quàm ad relativam spectantis, esse dirigendam mentis aciem: hanc que appellat fidem obscuram, & vniversalem. Hoc asserit propositio illa, non propter hoc omne damnata, vt mox videbimus.

Hunc ergo sensum, adeò cuique pervium, invium Barambio fuisse, ex suis verbis constat: Quandoquidem inter alia propositionis inconsequentiam censurat; quia loquens de fide vniversali, assignat objectum particulare, nempe attributa, & Trinitatem. Sic propositionem intelligit, ex quo eius profunditatem dignoscere potest quilibet, qui eius scripta non vidit: quippe propositio dicit, quòd, vt oratio fidei vniversalis detur, non debet mens dirigi aliqua cogitatione particulari, ac distincta in objectum aliquod Divinum speciale, vt est attributum aliquod, vel omnia attributa, vel mysterium Trinitatis. Hæc asserit propositio; & Barambius inquit: propositionem asserere, attributa, seu mysterium Trinitatis, aut aliud objectum particulare esse fidei vniversalis objectum. Iudicet cordatus sic scribentis profunditatem. Possemus sanè ob hæc, innumeraque alia Barambio reponere ea, quæ ipse dicit conrra Authores orationis fidei discursu citato num. 40. pag. 375. col. 2. lin. 13. vsque ad 16. quæ ibi videri possunt.

Nec valebit recursus non insuetus ad Amanuenses, vel Impressores. Quia contextus hunc recursum non patitur: seriò enim de inconsequentia propositionem accusat propter dicta.

Hic igitur est Author, qui opus impugnandi propositiones dictas aggressus est: qui passim Scripturas, Concilia, P. P. Theologos, tum Mysticos, tum *Theologicos*, ac Philosophos affert, quibus

quibus nec parvam requiem concedit: sed ex eorum mente, quam se assecutum gloriatur, orationem fidei susquedeque invadit, & eliminandam censet. Contra hunc Authorem procedo. Vnde in præsenti mihi cum Barambio res est: ac de his satis.

40. Sed priusquam ad resolutionem accedamus: operæ pretium duximus observandum, nos quidquid circa orationem fidei dixerimus, absque præjudicio eorum, quæ dicta relinquimus tom. 1. part. 2. disp. 1. q. 7. Dicemus que, cùm de principio elicitivo contemplationis agamus, capiendum velle. Stat enim rationes suadentes, fidem esse principium elicitivum contemplationis roborare, & ab impugnatoribus defendere, quin positivè aliàs asseram, contemplationis elicitivum principium fidem esse. Cuius ea ratio est, quia quod formaliter ad præsentem controversiam attinet, est, an detur oratio fides? Quod verò hæc oratio eliciatur à fide, vel ab alio principio, extraneum est à præsenti litigio. Eò vel maximè, quia prima resolutio semper hîc tenenda, firma nobis erit, sive fidem esse, sive non esse principium elicitivum contemplationis dicamus.

Accedit: quòd sic procedere, est propriè præscindere ab eo, quod directè ad præsentem disputationem non attinet. Vt sic id, quod directè attinet, disputetur. Discursus que contrarios enerves ostendere; quia quæcumque pars substineatur, nihil contra nos comprimuntur se consecutos fateri.

41. Observandum similiter secundò est: nos in præsenti causam, ob quam oratio fidei sic nominetur, haud disquirere, nec de proprietate nominis disputare. Hoc nobis extra chorum est, qui nomen à potestatem habentibus impositum supponimus, & rem ipsam, eo nomine nominatam vestigamus. Vnde de eo, quod Catholici D. D. fidei orationem vocant, loquimur: sive propriè, sive minùs propriè, sive hoc, sive illo motivo tale nomen impositum ab illis fuerit.

42. Vltimò, ac præcipuè observandum est id, quod semper testamur: Videlicet, nos, vt filij obsequentissimi supremi Pastoris, damnationem ipsius latam cõtra propositiones Michaelis de Molinos venerari, & justissime fulminatam interiùs, exteriùs que censere: quam debita submissione amplectimur, hominem illum, eius que doctrinam tales reputantes, quales in decreto Sanctissi Domini Innocentij XI. facto feria 5. die 28. Augusti anno 1687. proponuntur.

Nec huic venerationi contradicit alicuius Doctoris contra illas propositiones procedentis, doctrinam, vt falsam, aut futilem, aut minùs consonam impugnare. Hoc enim non est defendere hæreticum, sed impugnare Scriptorem: Quod non esse prohibitum, quis non videt? Vt autem paucis plurima, sive omnia comprehendam, omnia, quæ in hac quæstione, (sicut & in omnibus alijs) dicenda à me sunt, infallibili Ecclesiæ correctioni, sapientumque dictamini subjicio.

§. II. *Vera sententia eligitur, & probatur.*

43. Sit nostra conclusio: *Oratio fidei datur, quæ idem cum contemplatione est.* Secunda pars huius assertionis modo, quo num. 34. dicebamus, intelligi debet; prima autem pars probatur sic: Nam apud Sancti Jacobi Epistolam cap. 5. vers. 14. & 15. dicitur: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbiteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum.* Sine discursuum ambagibus habemus orationem fidei assertam à sacro oraculo.

44. Non sine risu Barambium hanc probationem auditurum credimus, &, quid oratio fidei, de qua loquimur, quamque ille negat, cum Sacræ vnctionis Sacramento, de quo Apostolus loquitur, commercij habere potest, interrogaturum? Hanc ergo fidei ora-

tionem nemo Catholicorum negabit. Cum adeò expressè textus illam doceat. Ast oratio fidei, de qua assertio procedit, in hac scriptura nullatenus continetur.

45. Contra hoc tamen disputo 1. sic inferens: Ergo sub aliqua consideratione, seu aliquo modo datur oratio fidei. Consequentia hæc negari non potest, nisi apertè contra datum textum procedatur. Ergo substineri non potest tua illa amplissima resolutio num. 38. posita, videlicet: *Inter Catholicos nullo modo admittenda est oratio fidei.* Patet ista, quoniam hæc propositio, *inter Catholicos nullo modo admittenda est oratio fidei*, contradictoriè opponitur cum illa: *Aliquo modo datur oratio fidei*; atque adeò eo modo, quo datur, est inter Catholicos admittenda: Sed hæc secunda propositio est omnino vera, ac fide sancta: Ergo cùm non possint duæ contradictoriæ esse simul veræ, illa prima propositio substineri non valet.

Declaratur ampliùs: hæc propositio, *inter Catholicos nullo modo admittenda est oratio fidei*, est omninò idem cum ista, *inter Catholicos nulla oratio fidei datur*, quia videlicet, si aliquo modo esset admittenda oratio fidei, iam esset aliqua fidei oratio; atque adeò *si nullo modo est admittenda oratio fidei*, est, quia verum est, quod *nulla datur oratio fidei*; ex veritate enim, aut falsitate huius propositionis simplicis provenit veritas, seu falsitas illius reflexæ. Modo sic: Sed hæc propositio simplex, *inter Catholicos nulla datur oratio fidei*, est omnino falsa: Ergo, & illa alia. Consequentia patet. Et minor probatur: Hæc propositio, *inter Catholicos nulla oratio fidei datur*, est contradictoria huius; *inter Catholicos datur aliqua oratio fidei*: Sed hæc secunda est vera, vt patet ex textu D. Jacobi: Ergo illa prima vera esse non potest.

Si dicas: Illam negativam non distribuere pro omnibus speciebus orationis fidei, sed solùm pro illis, quæ juxta subjectam materiam debent intelligi, nempe pro ijs, quæ mentalem orationem, seu contemplationem concernunt; qualis est illa oratio damnata impij Molinos, & illæ aliæ, quas mihi Barambius impugnat, quamvis damnatas dicere non audeat. Ad has ergo debet restringi vniversalis illa negativa, pro illisque solis distribuere.

Sicut siquis sermonem instituisset de Æthiopibus, & postquam eis albedinem denegaret, concluderet: *Inter sapientes nullo modo admittendum, est hominem esse album*: hanc negativam pro solis illis hominibus, de quibus sermo fuerat, distribuere, censendum erat. Similiter in nostro casu. Vnde dicta resolutio nullatenus textui allato contradicit; quia non loquitur de omni oratione fidei absolutè, sed de omni illa, de qua locutus fuerat.

Hæc sunt, quæ ad salvandam suam illam, illimitatam resolutionem afferre potest Barambius: sed quam infaustè iam subjicienda monstrabunt. Vt autem impugnationes num. 45. inceptas prosequamur, & simul modò dicta impugnemus.

47. Disputo 2. sic: Quia propositio, quæ exponitur censuranda non est propositio mentalis, sed objectiva, vt docent N. Salmantic. tract. 17. disp. 9. dub. 4. num. 37. Estque communis Theologorum sententia, ac praxis qualificationis propositionum, vbi non attenditur, quid propositionem enuntians in mente habeat, aut quo mentem dirigat, sed quid objectum suæ enuntiationis, quod est propositio objectiva, vt Logici nominant, ex se, & circumscripto quocumque alio, mereatur: Sed hæc propositio objectiva; *inter Catholicos nulla datur oratio fidei*; ex se, & independenter à mente proferentis contrariatur oraculo Divi Jacobi: Ergo talis propositio substineri non valet. Idemque dicimus de illo, qui illam aliam propositionem num. 46. positam enuntiaret.

48. Disputo 3: Et si illa propositio vera foret, adhuc substineri non posset; quia malè sonat negare absolutè, & sine aliqua, vel minima limitatione orationem fidei; stante Scriptura

Sacra,

Sacra, quæ fidei orationem dari docet. Vnde quamquàm de illis orationibus, de quibus, ibi sermo est, dicatur loqui propositio illa; semper tamen malè sonat; adeò absoluta cùm sit.

49. Disputo 4: Quia textus D. Jacobi non intelligitur de Sacramento extremavnctionis, sed vel de ipsius forma, quæ sanè deprecatio est: vel de oratione fidelium ægroto astantium, qui, dum inungitur, Dominum deprecantur, vt animæ sanitatem, corporis non exclusa, concedat, vtì est communis sacrorum Interpretum glossa: Ergo datur oratio mentalis, & vocalis, quæ propriè dicatur oratio fidei: illa videlicet, quam fideles pro infirmo fundunt, & quam inungens Sacerdos pronuntiat. Ex quibus.

50. Disputo 5: Oratio mentalis dicta dicitur à D. Jacobo oratio fidei, quod cum magna proprietate, & fundamento factum, supponi debet. Quod fundamentum, si explorare vellimus, inveniemus, quòd dicitur oratio fidei, non solùm, quia sit actus elicitus à fide; sed etiam, quia & si à fide non eliciatur, habet tamen à fide, quòd desiderata obtineat. Vnde idem Apostolus cap. 1. vers. 5. & 6. præmiserat: *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Satque erit petere à Deo sapientiam, vt hæc obtineatur? Minimè, si in fide oratio non fiat. Vnde additur: *Postulet autem in fide nihil hæsitans.*

Quare D. Augustin. serm. 36. de verbis Domini ait: *Si fides deficit, oratio perit. Vnde & Apostolus, cùm ad orandum exhortaretur, ait: omnis quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit, vt ostenderet, fidem esse fontem orationis.* Et D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 15. docet, *quòd oratio efficaciam movendi habet à charitate, at verò efficaciam impetrandi à fide, & à fiducia.* Ecce quare oratio illa, qua fideles proximum animam penè halantem confortant, dicitur fidei oratio. Quod si hinc Barambius inferat, omnem orationem appellandam esse orationem fidei: dicemus: nullum emolumentum talem illationem suæ resolutioni allaturam; quia si omnis oratio dicenda est oratio fidei, clariùs constat falsitas asserentis: *Inter Catholicos admittenda non est oratio fidei.*

Insuper quamquàm omnis oratio, quæ verè oratio sit, possit dici oratio fidei, propter dicta, atque adeò ex hac parte oratio fidei non determinet specialem orationis speciem: nihilominùs tamen illa ex communi Mysticorum vsu fidei dicitur, in qua fides specialiter augetur, redditurque vividior ex incendio maiori charitatis: Huiusmodi est illa oratio, de qua D. Jacobus loquitur: in illa enim, vel quia à publico ministro Ecclesiæ facta, vel quia à pluribus vnitis fusa; vel quia extrema proximi indigentia excitat, fervet charitatis opus, fidesque augetur, sicque signat illa oratio specialem speciem orationis, quæ fidei oratio dicitur.

Cuius rei illustria exempla adhuc in nostra Mystica Theologia sunt, quæ si Barambius considerasset, non adeò hallucinatus fuisset: siquidem omnis oratio est oratio quietis; quia quietem, & elongationem à tumultibus requirit oratio omnis. Similiter omnis oratio non incongruè diceretur oratio recollectionis; quia in omni sua oratione debet orans se ipsum intra se recolligere, vt sic possit Deo suo vacare. Et tamen datur specialis oratio, quæ oratio quietis dicitur, & etiam datur gradus orationis specialis, quæ oratio recollectionis nominatur. Ergo pariformiter. Omnia, quæ in hoc numero dicta sunt, cò collineant, vt ijs positis, subsumamus.

Sed contemplatio, vel elicitur à fide, vt omnes Mystæ asserere videntur, dum dicunt, principium eliciti-vum formale contemplationis esse fidem; vel habet pro vnico medio, cui innititur, fidem, à fideque habet objectum, quòd contépletur: Ergo contemplatio propriè dicitur oratio fidei. Consequentiam probat paritas; si namque propter illas causas oratio illa, de qua loquitur D. Jacobus, dicitur oratio fidei; cur non etiam propriè dicitur ora-

tio fidei contemplatio, cùm ad ipsam quoquè concurrant eædem causæ.

Minor autem pro prima parte probata manet probatione ibi inserta, de qua posteà sermo redibit. Quoad secundam autem partem probari potest eadem minor pluribus authoritatibus, sed brevitatis causa; solùm afferimus profundissimi Mystici testimonium, hic est noster Extatic. Doct. qui lib. 2. ascensus cap. 9. ait de fide: *Quæ sola est proximum, & proportionatum medium, vt anima Deo vniatur: siquidem nullum aliud discrimen adest, nisi quod Deus visus, aut creditus sit.* Et paucis interjectis, subiungit: *Et sic per hoc solum medium manifestatur Deus animæ in divina luce, omnem intellectum superante: ideò que quantò magis anima fide emineat, tantò erit magis vnita Deo.* Videatur expertissimus hic Doctor toto illo capite; quod in hoc ipsum enucleando insumit.

Quoad tertiam partem, videlicet, quòd à fide habeat contemplatio objectum, quod attingat, est adeo certa ipsa minor, vt non indigeat probatione. Clarissimè illam docet D. Dionyl. epist. 9. ad Titum rogantem, *quæ sit domus sapientiæ, quis crater, & quisnam eius cibus, ac potus?* Huic ergo Sanctissimo Episcopo respondet Dyonisius inter alia dicens: *Operæ pretium est, vt symbolis, quæ sensum movent, divina mysteria exuentes, ea per se nuda, & aperta oculo fidei intueamur: si enim sic spectemus, venerabimur fontem vitæ, &c.* vt num. 5. Vbi non aliter Deus, qui fons vitæ est, promittitur contemplandus, nisi fide ductrice intueatur.

Similiter Angelic. Doct. in 3. dist. 34. q. 1. art. 2. ait: *In his autem, quæ supra rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio divinorum.* Ex quibus, omissis alijs pluribus, constat, veram esse tertiam partem illius minoris; atque adeò patet etiam, quàm magno fundamento contemplatio dicatur oratio fidei, sicut dicitur oratio fidei illa oratio, de qua S. Jacobus loquitur.

51. Confirmantur hæc omnia: Etenim D. Jacobus illam orationē, de qua agit, vocat orationem fidei, rationem que reddit Estius ibi per hæc verba: *Dicitur oratio fidei; quia à fide profecta, fide que subnixa*: sed contemplatio est oratio *à fide profecta*: siquidem principium elicitivum eius est fides, vt est communis Mystarum doctrina: ac insuper innititur fide, quia fides est medium, cui innititur, & quo in suum objectum ducitur, vt numer. præcedenti ostendimus: ergo contemplatio propriè dicitur, & est oratio fidei.

§. III. *Aliæ authoritates, & rationes propositæ.*

52. Probatur 2. nostra conclusio verbis Redemptoris nostri apud D. Joan. cap. 4. vbi ait: *Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate.* Quæ verba sic explicat D. Thomas ibi: *In veritate: primo quidem fidei, quia nullus fervor spiritualis desiderij est ad merendum idoneus, nisi adsit veritas fidei.* Vbi instruuntur contemplativi, tunc suam orationem Deo placituram, quando Deum adorent *in veritate fidei.* Sic enim fusa ab ipsis oratio, & eis est meritoria, & Deo, quem adorant, accepta. Hinc que constat, nomen fidei convenire propriè huic orationi: oratio siquidem *in veritate fidei* facta maxima proprietate dicitur oratio fidei.

53. Probatur 3. ex Mysticæ Theologiæ Parente Dionys. qui cap. 1. Mysticæ Theologiæ affert, ad hanc veritatem comprobandam, illud Exodi cap. 24. vers. 15. Vbi Moysi præcepit Dominus, quòd solus montem conscenderet, vt ibi cum Domino familiariter sublimis contemplativus loqueretur. Mons erat offusissima nube coopertus, in cuius medio positus Moyses cum Domino obscurè cognito loquutus est.

In hoc, dicunt communiter Mystici post Dionysium, præsens materia figuratur. Etenim Moyses signat animam contemplativam. Hanc Deus vocat ad contemplationis montem, qui ful-

fulgebit, si innititur fide Divina, quæ in nube totum montem recondente, Moysenque obvelante, figuratur. Solus, & supra montem positus tegitur contemplativus nube fidei, nec aliter Deum contemplari valeret; quia fides est vnicum medium, quo contemplatio subsistit, vt supra ex nostro Seraphico Doctore dicebamus.

Huc respexit Augustinus dum lib. meditat. cap. 22 dixit: *Transeat ab his animus, & transcendat omne, quod creatum est: currat, & ascendat velociter, pertranseat, & in eum, qui creavit omnia, quantùm potest, oculos fidei dirigat.* Videat Barambius, si adest fundamentum ingens, vt hæc contemplatio dicatur *oratio fidei*. Qui sunt illi oculi fidei, quos *in eum, qui creavit omnia*, debet animus dirigere, *quantùm potest*? Absdubio sunt actus fidei, quibus, suo modo, videt fides *eum, qui creavit omnia*: quia sicut actus intellectus sunt oculi, quibus animus, ipseque intellectus vident rem intellectam, sic & oculus fidei sunt fidei actus, quibus animus, intellectus, & fides tendunt in rem contemplatam. Cur ergo novum inventum ad perdendas animas dicitur ab hoc monialium Præceptore, id, quod tam inconcussis fundamentis firmissimè solidatur? Id, quo Sacræ paginæ, Sanctorum Patrum, Theologorum, Contemplativorumque suffragijs fulcitur? Liceat secundò reponere Barambio id, quod ex ipso in ipsum num. 39. insinuavimus.

54. Verùm, quia vt ab exordio quæstionis præmonuimus, non est è re nostra discutere, ob quæ motiva contemplatio dicatur *oratio fidei*; propterea in id solum dirigitur præsens labor, vt ostendamus dari orationem fidei, quin vim faciamus in aperiendo modum, quo concedi debet; hoc enim ad disputationem de principio elicitivo contemplationis reservamus. Nonnulla tamen dicenda sunt, quæ aliquomodò modum, in quo consistat, suadere vt cumque possint, semper tamen sub prælibata præcisione. Et quia videmus Barambium summè affectum erga Sacram Familiam Litteratissimæ Societatis, & quia Seraphicam Matrem nostram Sanctam Theresiam, dum passim illam citat, nominat, *mea Sancta Mater*, propterea ex hoc duplici capite ostendamus, placet, quantum à vero distent omnes discursus Barambij.

A Sacra Societate incipimus, cuius singuli filij sunt Barambio pro Cynosura, & Helice. Vnde eorum authoritate præoccupatus tædium, quo in orationem fidei gravatur, depositurum speramus, immo, & quòd ipsum pœniteat, suos Magistros non vidisse, vt viam aliam lustrasset. Dupliciter in hoc capite procedere possumus; primò adducendo testimonia Doctorum Societatis. Secundò aliorum authoritatem, qui licèt ex Societate non sint, approbantur tamen à D. D. Societatis. In hoc omnes bene affectum Barambium credimus: in primos propter familiam: in secundos autem propter approbationem. Vnum tantùm ex vtraque classe adducimus, nè pluribus implicemur.

55. Extaticus noster parens D. Joannes à Cruce indubitanter docet, dari orationem fidei, in cuius comprobationem omnia eius profundissima scripta in medium adduco: ferè enim non est in ipsis caput, quo hanc veritatem non doceat. Ast, vt aliquid circa hoc dicamus, occurrit cap. 3. lib. 2. ascensus, vbi plura habet hanc veritatem suadentia. Ibi enim ait: *Aliæ scientiæ luce intellectiva acquiruntur, ast hæc scientia fidei sine intellectus naturali luce obtinetur.* Hæc scientia, quam fidei vocat, est scientia contemplationis: si ergo fides est scientia contemplationis, contemplatio ipsa erit vtique actus fidei; quia scientia actualis habitus scientifici actus est. Videatur Sanct. Doct. toto illo cap. vbi hoc diversis scripturis comprobat. Prima est Isaiæ cap. 7. v. 9. dicentis juxta version. 70. *Si non credideritis, non intelligetis*: hoc est: sine fide non habebitis lucem, nec contemplationem sublimem, ac supernaturalem, vti idem Sanct. Doct. exponit.

Secunda est illius nubis tenebrosæ,

sæ, & illuminantis, de qua Exodi 14. vers. 20. dicitur: *Erat nubes tenebrosa, & illuminans noctem.* Quòd nubes lucida illuminaret, nil mirum; sed quòd illuminat tenebrosa, stupenda res est. Sed nè mirere; quia juxta eumdem Extaticum hoc in figura contigit Judæorum populo, vt nobis daretur intelligi, quòd fides, quæ animæ est ob sui obscuritatem tenebrosa nubes, ipsa sua tenebrositate animam mirabiliter illuminat. Quæ est doctrina Areopagitæ lib. de Mystica Theolog. cap. 1. vbi inquirit: *Quænam sit Divina caligo?* Ac inter alia dicit: *Aperiuntur in caligine plusquam lucente silentij arcana docentis, quæ in obscuritate tenebrosissima plusquam clarissimè superlucet, & in omnimoda intangibilitate, atque invisibilitate præpulchris splendoribus mentes oculis captas superadimplet.* Videantur annotationes Corderij, & paraphrasis Pachymeræ.

Vbi caligo fidei plusquam lucens dicitur ob lucidam scientiam, qua ambit animam, illam caliginem ingredientem. Ac insuper, quòd *in obscuritate tenebricosissima*, ne dum hæc scientia fidei lucet, verùm etiam *plusquam clarissimè superlucet.* Ac denique asseritur, quod ipsa scientia caliginosæ fidei *splendoribus*, non quibuscumque, *sed præpulchris, mentes oculis captas*, quia fide ductas, *superadimplet.*

56. Tertia scriptura, qua hoc ipsum ostendit Seraphicus noster Parens, est celebre illud Oraculum Psalm. 18 vers. 3. *Dies diei eructat verbum & nox nocti indicat scientiam.* Hoc est, eodem Doctore exponente, *dies*, qui est Deus clarè visus, ostendit clarè verbum à se genitum *diei*, id est, Angelis, & animabus Beatorum. Similique modo *nox*, quæ est fides, docet arcanam scientiam, id est mysticam, animas viatorum, qui *nocti* comparantur, quia nocte fidei ducuntur. *Vltima* scriptura est illa eiusdem Psalmistæ Psalm. 138. vers. 11. vbi ait: *Et nox illuminatio mea in delicijs meis.* Quod idem est, ait idem sanctus, ac si diceret: *In delicijs* meæ sublimis contemplationis *nox fidei* erit *illuminatio mea.* Quia ipsa *nox fidei* me docebit, ducetque.

Plura alia ex eodem expertissimo Doctore afferre decreveram, dicta tamen sufficiant, vt videat Barambius, si adest fundamentum, vt contemplatio dicatur *oratio fidei*, vt potè quæ, hoc est, ipsa fides, docet, ducitque contemplationem. Vt autem data doctrina omnino Barambio placeat, audiat quid de illa insignis Societatis scriptor dicat.

57. Balthasar Corderius in orbe litterario notissimus, sacræque Societatis digna proles, in Isagoge ad Mysticam Theologiam D. Dionysij cap. 2. hæc fatur: *Finis per hancce sapientiam intentus est vnio cum Deo, quanta nimium potest in hac vita obtineri arctissima, suavissimaque. Media verò huius obtinendæ sunt actus Theologici supernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, quibus immediatè mens Deum attingit, per Fidem scilicet caliginosè; per Spem suspensè; per Charitatem perfectè::: Fides quidem intellectum, Spes memoriam, Charitas voluntatem, & affectum supra naturam mysticè perficit, & informat; ita vt tribus istis excelentissimis virtutum Theologicarum actibus totius Mysticæ Theologiæ perfectio, & essentia contineatur, vt pulchrè, ac si se in libris divinissimis de ascensu montis Carmeli, de nocte obscura, & de cantionum verè mysticarum declarationibus exponit Venerabilis Pater Joannes de la Cruz rerum mysticarum expertissimus.*

Hactenus egregius iste Doctor. Et observa, quòd plus fecimus, quàm promisimus. Siquidem Corderius, nè dum doctrinam nostri Theodidacti Doctoris circa orationem fidei extollit; verùm etiam ipsam fidei orationem tuetur, vt patet ex verbis datis, alijs que in data Isagoge adductis; nec aliter poterat opinari fidissimus Areopagitæ annotator. Nihil horum Barambius vidit, & proptereà in orationem fidei adeò generalibus spiculis digladiatur, vt nullo modo inter Catholicos admittendam sentiat. Sed pergere oportet, & Societatis authorem assignare, qui asserat, contemplationem esse orationem fidei,

fidei: & quidem sine tergiversatione, vt videat Barambius, quantùm sua doctrina à suis Magistris distet.

58. Inter innumeros, eósque celebres sacræ Societatis Theologos, nullum suspicor cum venerabili, eximioque Suario contendere de primatu. Hic enim insignis Theologus, cui Deus, referente Hormaza in suo thesauro manuali, Theologiæ clavem concessit, hæc circa præsens punctum tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 10. num. 5. docet.

Ex his ad secundum punctum dicitur, illum actum (de actu contemplationis loquitur) *in substantia sua esse, vel actum fidei proprium, & elicitum, vel esse actum Theologicum, & quasi scientificum. Priorem partem indicavit Augustinus in lib. meditat. cap. 27. vbi, &c.* (hic ponit Augustini verba, & posteà ait) *similiter Gregorius homil. 8. in Ezech. ante medium eadem ferè verba Augustini vsurpat. Ratio verò est, quia perfecta contéplatio huius vitæ esse debet cum perfecta adhæsione intellectus ad veritatem contemplatam per firmum assensum fundatum in revelatione divina, quæ in hac vita obscura est: ergo talis contemplatio debet esse per assensum fidei.* Hæc Eximius Suarez, qui toto illo capite videndus est, præsertim à num. 7. Videat ergo author, in quem procedimus, qualiter cum hac doctrina Suarij, pro ea Augustinum, Gregorium, & Doct. Angelicum allegantis stare posit, orationem fidei novum inventum esse in animarum perniciem, nulloque modo esse inter Catholicos admittendam.

59. Seraphica Mater nostra D. Theresia hoc ipsum docet mansione 6. cap. 7. Vbi clarissimè monet, quòd cum Deus non concedit contemplationem infusam, nec meditationibus applicari valemus, veritates mysteriorum fidei simplici intuitu inspiciamus. Quod fieri à nobis posse ibi docet alma Doctrix. Nunc ergo; simplicem intuitum mentis terminatum ad fidei veritates, quis negabit esse actum fidei? Sicut objectum per illum simplicem intuitum attactum est veritas fidei; & habitus, qui ab illo objecto essentiatur, est habitus fidei: ergo & contemplatio, quæ ibi exercetur, est oratio fidei. Quod non negabit, nisi qui in re clarissima hallucinatus fuerit.

Rationes pro conclusione suadenda non efformamus, quia ex dictis facilimum cuique erit eas cudere, tum vt probet, contemplationem esse actum fidei; tum etiam, vt quamvis actus elicitus à fide non sit, dici tamen potest cum omni proprietate oratio fidei ob allatas authoritates, rationesque, quas ipsæ offerunt.

§. IV. *Argumenta proponuntur.*

60. CONtra nostram conclus. arguitur. 1. *Oratio fidei* videtur damnata in propositione 21. impij Molinos: ergo talis oratio non datur. Probatur antecedens: Dicta propositio absdubio loquitur de contemplatione, quam dicimus orationem fidei: ergo hæc oratio damnata in illa propositione videtur.

61. Confirmatur: Ad orationem fidei, quam concedimus, vel requiritur productio actuum, vel non? Si non: ergo damnata est talis oratio in dicta propositione, quæ ideò proscribitur, quia productionem actuum prohibet. Si sic: Ergo talis oratio non est simplex intuitus veritatis: Ergo nec actus fidei: Ergo nec fidei oratio.

62. Antequam huic argumento eiusque confirmationi respondeam, placet hæc in Barambium regerere, sicut & omnia, quæ boans circa hæc scripsit in ipsum regeri possunt. Disputo sic: Propositio illa loquitur de contemplatione: damnatur propositio: Ergo & damnatur contemplatio. Similiter: Propositio loquitur de fide: damnatur propositio: Ergo & fides. Indidem: Omnes illæ *orationes fidei* Authorum Catholicorum, quas inibi Barambius reprobat, sunt contemplationes: ob illas reprobat absolutè *orationem fidei*: Ergo debet reprobare absolutè contemplationem. Vel sic: Sed ob illas *orationes fidei*, quas reprobat, non reprobat

probat contemplationem: ergo nec ob illas orationes fidei, debet absolutè reprobare fidei orationem. Videat Barambius, quid ad hæc respondere possit, nec præceps in verba ruat vltimò paritura mœrorem. Debet enim homo esse *velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum*, juxta Oraculum Divinum. Respond. Ergo ad argument. neg. anteced. Ad probat. Concedatur, talem propositionem loqui de *oratione fidei*, ac de contemplatione: verùm ex hoc non sequitur, quòd damnatio propositionis comprehendat *orationem fidei*, sicut nec fidem, nec contemplationem comprehendit.

63. Ad confirmat. negatur propositio illa disiunctiva; quia vtraque eius pars est vera; vnde disiunctiva est falsa, vt modò ex summulis suppono. Itaque *ad orationem fidei*, seu contemplationẽ requiritur productio actuum, & non requiritur talis actuum productio. Nota Novitie parùm perspicax, me nõ dicere, quòd nõ requiratur productio actus, sed *actuum*. Hæc, inquam, actuum productio, & requiritur, & non requiritur *ad orationem fidei*. Requiritur: quia ad contemplationem præcedunt plurimi actus, plures que discursus. Requiritur: quia etiam in ipsa contemplatione, si calor tepescat, discursibus fovendus est, vt eius flamma reviviscat. Non requiritur: quia contemplatio, seu *oratio fidei* est vnicus actus, ille que simplex, quo veritas intuetur. Et sanè, si dum veritas simplici intuitu speculatur, alij actus producerentur, quies, pax que contemplationis periret: immo ipsius contemplationis natura decumberet.

64. Angelic. Doct. 2. 2. q. 180. art. 3. quærit: *Vtrum ad vitam contemplativam pertineant diversi actus?* Et respondet, quòd loquendo de vita contemplativa, secundùm quod ad hominem pertinet, *vnum quidem actum habet, in quo finaliter perficitur, scilicet, contemplationem veritatis, á quo habet vnitatem. Habet autem multos actus, quibus pervenit ad hunc actum finalem, quorum quidam pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem veritatis: alij autem pertinent ad deductionem principiorum in veritatem eius, cuius cognitio inquiritur. Vltimus autem completivus actus est ipsa contemplatio veritatis*: Loquitur D. Thom. de contemplatione tam secundùm ea, quæ præviè dicit, quàm secundùm id, in quo formaliter consistit. Quia tamen addidimus, quod etiam requiritur productio actuum, habita iam ipsa contemplatione, oportet hoc probare, & aperire, nè sit, qui sana hac doctrina abuti velit.

Seraphica Mater nostra pluribus in locis hanc doctrinam tradit. lib. vit. cap. 1. docet, quod etiam, qui sublimi contemplatione fulgent, debent aliquando ad incunabula redire, lac que spiritus, veluti passiones suggere. Videatur etiam Sanctissima Doctrix loco citato ex mansione 6. desumptaque est hæc doctrina ex Davide dicente: *In meditatione mea exardescet ignis*. Quia videlicet ignis sacer contemplationis, meditationibus interjectis, *exardescit*. Non meditationibus, quarum prolixitas contemplationem obruat, sed meditationibus, quarum tenuis vivifica aura ignem cœlestem contemplationis foveat.

65. Accedit Extaticus noster Parens, qui lib. 2. ascensus cap. 32. de anima in simplicissima contemplatione, etiam acquisita, posita hæc fatur. *Tunc* (hoc est dum simplici intuitu anima intuetur Divina) *semper satagat manere cum intellectus quiete sine mixtione formarum, figuratum, aut notitiarum particularium; nisi valde raptim; nec tunc illas valde procuret, sed cum suavitate amoris, vt magis hoc in igne anima ignescat. Ast extra hoc tempus in omnibus suis exercitijs, actibus, & operationibus vtatur memorijs, & meditationibus bonis, prout maiorem devotionem, vtilitatem que cognoverit, particularissimè vtè debet meditatione vitæ, passionis, mortis que Domini nostri Iesu Christi.*

66. Cuius proficuæ, subtilis que doctrinæ tres illæ illuminatæ mentes diversis locis radicem detegunt. Loquatur

quatur pro omnibus D. Thom. Requiri, diximus, ad actum proprium contemplationis plures actus: huiusque doctrinæ radix, seu ratio ea est, quam Ang. Doct. loco citato assignat dicens: *Dicendum, quòd de vita contemplativa nunc loquimur, secundùm quod ad hominem pertinet. Hæc autem est differentia inter hominem, & Angelum, vt patet per Dionys. 7. cap. de Divin. nominib. Quod Angelus simplici aprehensione veritatem intuetur. Homo autem quodam processu ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis.* Et hæc est ratio, ob quam ad contemplationem illi actus prærequiruntur. Quæ doctrina contraria omnino est asserentibus non esse meditandum, sed ab initio vitæ spiritualis contemplandum, quos disp. 1. impugnavimus.

Etiam diximus, quòd habita iam contemplatione requiritur productio actuum, tum vt contemplatio non tepescat: tum etiam, vt ea finita, non cesseriter cœleste animæ. Hæc duo diximus cum nostra Seraphica Matre, ac cum nostro Extatico Doctore: & vtriusque radicem proponit laudatus D. Thom. art. 8. per hæc verba. *Ad secundum dicendum: quòd nulla actio potest diu durare in sui summo. Summum autem contemplationis est, vt attingat ad vniformitatem Divinæ contemplationis, vt dicit Dionys. sicut suprapositum est. Vnde etsi quantùm ad hoc contemplatio diu durare non possit; tamen quantùm ad alios contemplationis actus potest diu durare.*

67. Non potuit doctrina sana, quam sustinemus, penitiùs, apertiùsque ostendit. Ex dictis constat, datam doctrinam à damnata propositione toto cœlo distare. Illa enim damnata propositio asserit: *In oratione opus est manere in fide obscura, & vniversali.* Quod falsum est, & impossibile. Est falsum, quia qui meditatur, verè orat; quin maneat *in fide obscura, & vniversali.* Et etiam qui contemplatur Trinitatem Divinam, aut Dei attributa verè orat, & contemplatur, & non manet *in fide obscura, & vniversali*: fides enim *vniversalis* ad omne prædicatum Divinum, quin aliquod non includat, terminatur. Est & impossibile; quia ille simplex intuitus veritatis non potest diu permanere, quin vel frigescat, vel emoriatur: si frigescat, requiruntur discursus ad fomentum: si emoriatur, requiruntur ijdem discursus in animæ alimentum: aliter in otium turpe ruet, in quo nihil præter præcipitium inveniet.

Et huius propositionis mala origo suam malitiam manifestam habet à propositione antecedenti, vbi ait hæreticus: *Asserere, quòd in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est, &c.* Et etiam à propositione 18. vbi ait: *Qui in oratione vtitur imaginibus, figuris, speciebus, & proprijs conceptibus non adorat Deum in spiritu, & veritate.* Quam similiter detegit pluribus alijs suis propositionibus. Vnde illis damnatis, debuit, & hæc pariter proscribi. Indidemque damnatur talis propositio, quia asserit, tales actus Deo non placere; cùm sint absdubio boni, & virtuosi. Sed, quod nostro judicio, caput talis damnationis est, continetur in propositione sequenti, vbi inquit, hanc contemplationem fidei, de qua in propositione 21. locutus fuerat, non esse actum à creatura productum, sed à Deo infusum, quem actum non cognoscit creatura, dum illum habet, nec posteà. Quo nihil aptiùs ad seducendas animas in baratrumque mittendas per turpissimum quietistarum otium. Et licèt Barambio non placeat, quòd vtraque dicta propositio de eadem cognitione fidei loquatur, nihil refert: cùm alij sic intelligant, ostenditque ipsa propositio, quæ sic incipit: *No es este conocimiento de la fè, &c.* vbi illud relativum *este* certissimè ostendit in hac propositione 22. de eadem cognitione fidei sermonem esse, ac in propositione 21.

68. Sed opponit Barambius discurs. 22. num. 19. & 24. quòd in prima propositione sermo est de cognitione elicita à fide, in alia autem de cognitione ad fidem terminata: per primam,

cognoscit fides suum obiectum: ac per secundam cognoscitur ipsa fides. Moveturque ex verbis ipsius propositionis, quæ hæc sunt: *No es esta conocimiento de la fè vn acto producido de la criatura, &c.* Vbi per illa verba: *conocimiento de la fé*, affatim constat, sermonem esse de cognitione ad fidem terminata, non verò de cognitione à fide elicita.

69. Sed nodus indignus est, vt in eius enodatione Theologus occupetur. Si namque *cognitio fidei* non signat actum fidei, sed cognitionem ad fidem; pariter cognitio intellectus cognitionem terminatam ad intellectum significabit: ac similiter visio oculorum non actum videndi, sed terminum visionis ostendet: atque adeò cum Isaias vaticinatus est, quod Dominus, ac Redemptor N non secundùm visionem oculorum iudicabit, non loquutus fuit de visione, qua Christus visurus erat, sed qua eius oculi videndi erant ab alijs. Quo quid absurdiùs? Sed imprudenter in his quisquilijs moramur. Et adeò insulsum scrupulum potuit Barambius deponere, si antequam scripta in orbem litterarium misisset, propositiones has, prout sunt in Latino idiomate videret. Hæc enim, de qua loquimur, sic ait prout P. Arbiol, & P. Casnedi scribunt: *Cognitio hæc per fidem non est actus à creatura productus, &c.* Quo, & vtramque propositionem de eadem cognitione fidei loqui convincitur, & stupeus hic Barambij scrupulus dissipatur.

70. Ex dictis constat immensa distantia, quæ adest inter nostrum assertum, & propositionem proscriptam. Nos enim præviè, concomitanter, & subsequentèr ad orationem fidei *obscuræ, & universalis* actuum productionem, inquibus Deus sibi complacet, requiri sentimus. Ipsam *orationem fidei*, seu contemplationem, etiam infusam actum à creatura elicitum propugnamus. Quod si aliquando Doctor aliquis Catholicus actum contemplationis infusæ infusum dicat, qualiter cum appellat P. Suarez loco allegato, num. 5. in fine: non asserit actum ipsum non esse à contemplante elicitum, sed principium elicitivum talis actus infusum docet.

71. Arguitur 2. *oratio fidei* quomodocunque explicetur ac sub quocunque modo proponatur, aut nominetur, nec minimum vestigium, signum vè fidei habet: ergo non datur. Consequentia sequitur, & antecedens proponitur illis ipsis verbis à Barambio discurs. 22. num. 24. sine probatione tamen, ac si res indubitata foret: potest tamen ex ijs, quæ dicit discurs. præcedenti, num. 30. probari sic 1. quia *oratio fidei* nominatur sic ab eius Authoribus, vel quia in ea exercetur fides, vt aliqui volunt; vel quia, vt dicunt alij, terminatur ad Divinitatem, & non ad humanitatem; vel denique, vt alij autumant, quia in ea anima nihil facere debet, præter quàm manere in Dei præsentia ad faciendam Divinam voluntatem: sed quocumque ex his modis explicetur, non est oratio fidei: Ergo hæc non datur.

Probat. 2. ex ijs, quæ eodem discursu affert num. 41. *de oratione fidei*, quomodocunque explicetur, non verificatur, quòd sit *oratio*, nec quòd sit *fidei*: ergo qualitercunque explicetur, repugnat talis oratio. Certissima est consequentia. Probatur antecedens quoad primam partem: quia illa oratio non est meditatio, contemplatio, nec vnio: ergo a sufficienti partium enumeratione non est oratio. Probatur idem antecedens quoad secundam partem; quia in illa oratione fidei non datur actus explicitus, nec implicitus veræ fidei: ergo non est oratio fidei. Probat. hoc antecedens 1. ex traditis ab hoc Authore num. 21. quia per orationem, quam dicunt fidei, solùm respicitur Deus: atqui, vt detur actus fidei, non sat est, quòd Deus respiciatur, sed insuper requiritur, vt, quia ipse revelavit, credatur: Ergo.

Probat. 2. idem antecedens; quia habens *orationem fidei*, hoc facit secundùm aliquos talem orationem sustinentes, accedit ad locum orationis, & genuflexus humiliatur coram Domino, quem præsentem inspiciens fide viva dicet: Domine adest tibi pauper iste,

fiat in me tua sanctissima voluntas, & quin aliud dicat amorosa attentione,& resignatione, manebit, Deum, trinum, & vnum intuens, & diligens super omnia: in hocque exercitio perseverabit. Modò sic subsumit Barambius: sed hic non exercetur fides. Patet ista: Quia solùm nominatur fides ante orationis principium, posteà verò humilitas, & resignatio nominantur; vnde non est cur hæc oratio dicatur *fidei* potiusquam humilitatis, aut resignationis.

Confirmatur hæc ratio ex ijs, quæ dictis discursibus pluries repetit datus auctor: quia oratio fidei est contra id, quod docuere sacra Concilia S.S. P.P. & Theologi: ergo talis oratio concedi non debet. Patet ista: Quia si dabilis foret, non esset contra tot, tam sacrasque authoritates. Antecedens non probat, sed credendum nostræ vrbanitati committit.

72. Hæc ex lacunoso sinu seligere placuit inter innumera huius surfuris. Non quia digna, vel minima reflexione putemus; sed nè eorum auctor sibi sapiens videatur; si eorum aliqualiter non meminimus. Igitur respondetur argumento negando antecedens, quod debuisset Barambius vel supprimere, vel probare, nè de audacia appelletur; intra ambitum illius termini, *quomodocunque*, & illius *quocumque modo*, clauditur *oratio fidei* à D. Jacobo asserta, vt vidimus §. 2. quam fidei orationem non admittere, hæreticum planè est, vnde falsum omnino, vt minus est, quòd *oratio fidei quomodocumque explicetur, ac sub quocumque modo proponatur, aut nominetur, &c. non datur*: quia ex indefectibili illa authoritate habemus, dari *orationem fidei*, nec illam sic Apostolus nominaret, si aliquod signum, vestigiumve fidei non haberet. Insuper alijs scripturis probavimus dari *orationem fidei*; pluribusque authoritatibus D. Dionys. D. August. D.Thom. Seraph. M.N. ac nostri Doct. Seraphici, quibus accessit P. Suarez, & Mystæ ferè omnes dicentes, principium elicitivum contemplationis esse fidem. Postquæ omnia nuperus iste, nec *vestigium*, nec *signum fidei* cognoscit in fidei oratione.

Ad primam antecedentis probationem omissa maiori, negamus minorem. Quicumque cordatus expectabit, qualiter Barambius probat orationem ijs tribus modis factam, non esse *fidei*. Audiat probationem, & consideret: *Quivis litteratus, & mediocris capacitatis cognoscet, quòd nec hæc est oratio mentalis fidei, nec ista fides obscura, & vniversalis est fides divina, & supernaturalis, de qua loquimur, & loqui debet. Dicet, credo, quod ego multoties dixi, quòd hæc oratio, & modus manendi in illa sunt contra fidem catholicam. Dicet, quòd implicat tam hæc oratio, quàm illa fides obscura, & vniversalis. Quod totum hoc est mendacium, Dæmonisque fallacia.* Respondimus supra Barambio, nè sapiens sibi videretur: modò autem ei non respondemus, nè similes illi videamur.

73. Omisimus maiorem, quia, vt ab initio quæstionis præmonuimus, nostra mens eò dirigatur, vt *orationem fidei* dari ostendat: quod autem sic, vel aliter explicetur, parum refert. Probamus tamen maiorem quoad primam partem, videlicet *in oratione fidei*, sive contemplatione, fidem exerceri, vel quia fides elicit illum actum, vel quia est vnicum medium, cui innititur, vel quia obiectum proponit contemplandum, quæ omnia affatim constant ex hactenus dictis.

Approbamus etiam tertiam partem eiusdem maioris, & parvum, seu potiùs pravum conceptum de præsentia Dei habet, qui in illa fervidæ contemplationis exercitium adesse, si provt debet, habeatur, non videt. Vt autem pretiosam hanc margaritam non parvi pendat, audiat D. Dionys. qui locutus de Sanctissima Trinitate lib. de Divin. Nominibus cap. 3. ait: *Ipsa quidem vniversis adest, non autem omnia ipsi adsunt. Cùm autem ipsam invocamus castissimis quidem orationibus, & revelata mente, & ad divinam vnitionem aptitudine; tunc, & nos ipsi adsumus.* Videatur inibi D.Thom. inter alia dicens,

Revelata mente, idem esse, ac vt *intellectus noster non obumbretur caligine phantasmatum, quod accidit illis, qui spiritualia non supra corporalia capere volunt, vt qui posuerunt Deum effiguratum figura humani corporis, propter quod etiam impedimur ab ascensu in Deum*.

Vbi quantùm fides conducat, vt simus Deo præsentes, nemo non videt: sicut, & quòd tunc sumus Deo præsentes, cùm eum *castissimis orationibus invocamus, & revelata mente, & ad divinam vnitionem aptitudine*. Videatur ergo, si ille, qui sic Deo præsens est, aliquid facit. Et si vt illæ orationes, quibus Deo præsentes sumus, sint castissimæ, conducat maximè fides, iudicent, qui in re litteraria suffragium habere possunt. Ast de his iterum sermo redibit.

74. Ad 2. antecedentis probationem negetur antecedens pro vtraque parte. Ad probationem primæ dicas: Egregiū hunc Mystam malè ratiocinari, quod sic ostenditur: *Petitio decentium à Deo* non est meditatio, contemplatio, aut vnio: ergo petitio decentium à Deo non est oratio. Antecedens est plusquam certum, & consequentiam negare hic auctor non potest: quia si oratio fidei non est oratio, quia non est meditatio, nec contemplatio, nec vnio; pariter petitio dicta oratio non erit contra omnes D.D. essentiam orationis metaphysicè, per hoc, quod sit petitio, definientes. Simile argumentum potest fieri de actione gratiarum, alijsque partibus orationis præter meditationem.

75. Si autem meditatio sumatur (nec hac glossa dignus erat, qui Catholicorum sensa sectariorum delirijs aggerat, & in omnia sine discrimine furit) prout signat orationem discursus, quæ vulgò *meditatio* dicitur, estque membrum dividens orationem abstrahentem à contemplatione, & oratione discursus. Si sic, inquam, accipitur adhuc malè, infulleque ratiocinatur. Quia si oratio dividitur in meditationem, & contemplationem; qui concedimus *orationem fidei*, dicimus esse contemplationem. Vbi ergo disputare didicit, qui *orationem fidei* non esse orationem pipiens, probat: quia oratio dividitur in meditationem, contemplationem, & vnionem: Et veluti si nos herbam iam porrigere compulisset, non intendit probare *orationem fidei* ad nullum ex illis dividentibus pertinere?

76. Nec illud tertium membrum, in quod dividit orationem, dividens est; quia per vnionis orationem, vel intelligit contemplationem infusam, vel aliquem gradum infusæ contemplationis. Si primum, malè facit; quia contemplatio infusa absolutè sumpta dividitur in orationem vnionis, quietis, aliosque gradus, quos omnes sola materiali lectione librorum Seraph. nostræ Doctricis, quam toties Matrem appellat, debuit scire. Vnde oratio vnionis est particularis quidam gradus infusæ contemplationis; atque adeò non debet poni, vt dividens contra alia dividentia sicut non ponitur Petrus, qui est rationale quoddam, vt dividens contra irrationale animal. Ex quibus probatum manet, non posse per orationem vnionis intelligi id, quod ipsa reapsè est, nempe gradus quidam contemplationis infusæ. Quibus adde: quòd oratio vnionis dividitur in acquisitam, & infusam; quia non solùm datur vnio infusa, sed etiam acquisita, vt docet alma Doctrix, iamque insuperioribus dictum à nobis est. Vnde non adest motivum, vt per illum membrum *vnio*, quo hic auctor pro suo libito vtitur, intelligatur potiùs gradus vnionis infusæ, quàm acquisitæ.

Denique per secundum dividens, quod est contemplatio, vel intelligit contemplationem acquisitam, vel infusam, vel abstrahentem? si acquisitam, qua facultate hoc facit? Et nomen *contemplatio*, quod vtramque signat, ad solam acquisitam restringit? si loquitur de infusa: vbi adest acquisita? Si loquitur de abstrahente: quæ oratio est illa quam illud nomen *vnio* significat? Siquidem vnio, quamtumvis omnium perfectissima, qualis est Beatifica, contemplatio certè est. Vnico verbo: si nomen

nomen *vnio* contemplationem infusam significat; malè loquitur in secundo, & tertio dividente. Si autem significat aliquam orationem diversam a contemplatione acquisita, infusaque, novum genus orationis introducit: atque adeò in ipsum militant omnia, quæ in orationem fidei vibrat, vt molestissimè de novitate suggillet.

77. Ad secundam probationem antecedentis negetur antecedens: ad primam ipsius probationē respondetur: novam philosophiam in illa contineri à quovis, quantumvis tyro, sibilandam. Fidei *respicere* est credere, sicut *cognoscere* intellectus est intelligere, & *cognoscere* potentiæ visivæ est videre. Asserere autem fidem posse respicere Deum, quin credat, est idem ac affirmare, visum sive materialem, sive spiritualem posse respicere obiectum, quin illud cognoscat. Et sanè si hæc nova philosophia vera foret, nutaret definitio, à nemine non admissa, quam de fide actuali tradidit Augustinus dicens: Fides *est credere, quod non vides*: vnde ridicula prorsùs est illa præcisio fidei respicientis, & non credentis, quia si ille actus, quo supponitur fides respiciens obiectum, est actus fidei, vt nemo negare audebit: planè sequitur, quòd per illum actum creditur, quod non videtur.

Placet reproducere verba D. Thom. num. 50. adducta: *In his autem, quæ supra rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio Divinorum.* Et ea, quæ ex nostra Seraph. Doctrice num. 59. retulimus, illaque refert Barambius discurs. 20. num. 10. Quamvis authoritatem bis sine signo ostendente, & (possibile est) non sine aliquali malitia interrumpat. Ait ergo Doctrix Sancta: *Intelligit anima hæc mysteria per modum magis perfectum: & ratio est, quia intellectus illa repræsentat, & imprimuntur memoriæ, ita vt per hoc solùm, quod videat Dominum postratum in horto cum illo horribili sudore, hoc solùm sat illi est, nedum pro vna hora, sed pro multis diebus; respiciens simplici intuitu quis est, & quàm ingrati fuimus tanto sudori. Posteà venit voluntas, quamvis non sit cum sensibili devotione, & desiderat rependere aliqualiter tantam misericordiam.*

Dicta omnia Barambij præscisionem ex pungunt; quia actualis fides datur iuxta Ang. Præceptorem, per hoc, quod detur *inspectio Divinorum.* Et iuxta Doctricem Seraph. respicientes intuitu simplici veritates divinas habemus divinam illam contemplationem, de qua ibi loquitur. Et sanè contemplatio per hoc, quod sit simplex intuitus veritatis divinæ, definitur. Vbi est ergo discrimen illud inter *respicere* fidei, & credere revelatis, quia revelata à Deo sunt? Qui simplici illo intuitu, de quo Seraph. Doctricem loquentem audivimus, respicit veritates fidei, respiceret illas, comite voluntate, si eis non assentiret? Ergo *inspectio Divinorum* vel est, vel supponit, vel associatur cum assensu fidei circa veritatem contemplatam: atque adeò extat motivum vrgentissimum, vt talis *inspectio Divinorum*, seu *simplex intuitus divinæ veritatis, dicatur oratio fidei.*

78. Superest, vt ad secundam probationem eiusdem antecedentis positam num. 71. respondeamus: dicimus ergo 1. Barambium non bene inferre, non dari absolutè orationem fidei, quia non potest dici, nec est oratio fidei, quam hic, aut ille author affirmat Sicut malè infertur: Omnes scriptores inscij sunt, & audaces, ex eo quòd aliquis particularis scriptor audax, & inscius sit. Vnde si ille diceret, illam orationem, quæ ibi describitur, aliasque similes, nec esse *orationes fidei*, nec *orationes*; forsam cum illo non disputarem: bilem tamen commovent eius illimitatæ illationes, resolutionesque, quarum aliquas iam dedimus. Est non absimilis cæco, quem vnicus, & plurima turba offendit, de quo, vt vindictam sumat, Scipionem contra omnem turbam igneus vibrat, quin effervescentiam frænet, quod accidere non raro solet, videlicet innocentis, immo, & compatientis percussio. Quod P. Martinus Cearrote, alijque illum, vel alium modum *orationis fidei*

fidei fabricent, fundamentum præstat, vt, si tibi non placent, illos impugnes. Ast *oratio fidei* non ijs modis explicata, sed à Scriptura edocta, a Proceribusque doctrinæ sanæ tradita, nosque, qui illam, prout ab ijs fontibus haustam, sustinemus, quid mali tibi fecimus, vt nobiscum, veluti cum acatholicis, agas?

Vt respondeamus 2. præmonere placet: in illa *oratione fidei*, quæ num. 71. describitur, exiemplo nobis displicere, quod eius auctores volunt viam spiritus ab ea oratione incipi, in eaque permanere spiritualem quoties Deo vocante, contemplationem infusam non exercet: est enim, aiunt ij Authores, temporis dispendium meditationibus occupari. Hoc autem nobis summoperè displicet, falsumque esse, & valde periculosum, multis ostendimus tota disp. 1. Et si bene consideres nihil aliud probant fulgura, quæ hinc, indè Barambius turbidus ciet. Ast, si in illis verbis contineatur oratio perfectissima, quæ *fidei* nominanda sit, non est ex cerebro Barambij pensandum, sed iuxta lydium Catholicorum lapidem discutiendum.

79. Hic lapis Sacra Scriptura est, quæ lib. 1. Reg. cap. 3. vers. 10. ait: Samuelem ex præcepto Heli Domino vocanti respondisse: *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Hic abs dubio oravit Samuel, siquidem rem decentem a Deo petivit. Confer, oro, orationem hanc Samuelis, cum illa, quæ dicto num. describitur, & simillimam reperies. Humiliavit se Samuel, servum se Domini dicens, promptum se exhibuit, vt iussa Domini exequeretur. Quod idem invenitur in illa alia oratione. Siquidem invenitur humilitas, & resignatio: Ergo qui ponitur in Dei præsentia, dicitque; *Domine adest tibi pauper iste, fiat in me tua sanctissima voluntas*: Non est cur dicatur non orare. Nec motivum adest, vt tanta authoritate dicatur, in ea orandi formula, nec veram orationem dari, nec fidem exerceri: datur enim oratio vera, vt constat ex oratione Samuelis: datur, & fides.

80. Quod si inquiras, an prolibito nostro, an re ipsa fides ibi adsit? Respondeo: re ipsa, & non ex nostro libito fidem adesse ibi. Quod constat 1. ex ipso textu, in quo Samuel fatetur, se Deum audire: *Audit servus tuus.* Verbum *audio* ibi inter alia, significat *credere*, vti eruditè probat Franc. de Mendoza super illum textum, qui ait: *Audit servus tuus, id est credit.* Vides nè actum fidei ibi adesse? sicut & ob eandem rationem adfuit fides maximè viva in illa Davidis oratione relata in Psalm. 84. vbi ait: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam.* Davidem ibi altissimè contemplantem constat ex nostro Extatico Doct. lib. 1. noct. cap. 9. & in siam. canc. 2. v. 3. §. 6. in fine, qui omninò videri debet. Et pro tali contemplatione fidem necessariam explicuit verbo illo *audiam*. Introspice formulam illam orationis quam tot vocibus, sed aereis, Barambius impugnat, &, ni vehementissimè fallor, Davidem, & Samuelem illam formulam in suis dictis orationibus observasse, comperies. Ita vt ab illis, similibusque exemplaribus desumptam fateare.

Constat 2. in ijs orationibus orantem fidem exercuisse; quia illæ verè orationes fuerunt, vt ex dictis patet. Et vera oratio dari sine fide non valet, vt sæpiùs in superioribus dictum est. Vndè vna ex conditionibus bonæ orationis est, quòd fiat in fide. Quod monitum à D. Jacobo cap. 1. suæ Epistolæ observavimus supra ijs verbis: *Postulet in fide nihil hæsitans.* Ex quibus tertiò constat in dictis orationibus fidem datam fuisse, quia David, Samuel & quivis alius ad Deum accedens, verè orans, propriam miseriam, indigentiamque fatetur: Deum misericordem, omnipotentemque veneratur. Sine quo vera oratio non datur, & cum quo fides abs dubio exercetur.

81. Adest exemplar aliud nobilissimum ex eadem Sacra Scriptura. Postquam caduceator Gabriel cum sua Regina, nostrique omnium Domina, locutus est, dixit Sanctissima Virgo: *Ecce*

Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum. Luc. cap. 1. Quis non videat hæc Sanctissimæ Virginis verba, simillima esse illis: *Adest tibi pauper iste, fiat in me tua sanctissima voluntas?* In his purissimæ Virginis vocibus radiat humilitas, dum se Domini ancillam confitetur. Vnde ait D. Bernard. serm. 4. super Missus est: *Quæ est ista sublimis humilitas, quæ honori cedere nescit, insolescere gloria non novit. Dei Mater eligitur, & ancillam se nominat.* Resplenduit etiam resignatio ibi: *Fiat mihi secundùm verbum tuum.* Eòque inquit Theophilact: *Tabula sum pictoria, pingat pictor, quod voluerit.* His ergo verbis, quæ solùm actum humilitatis, & resignationis continere videntur, profundissimè oravit Sanctissima Dei Mater. *Hæc vox (fiat) tum consentientis, & assensum Angelo ad verbi cōceptionem præbentis est. Tum optantis, desiderantis, orantis, & obsecrantis, vt Messias incarnaretur.* Ait gravissimus Cornelius cum August. Bernard. Ambrosio, Euthymio, & Beda.

Emicuerunt in illa oratione Beatissimæ Virginis plures aliæ virtutes, & prima omnium assignatur fides à N. Sylveira. q. 57. vbi inquirit: *Quæ virtutes se manifestaverint in consensu Beatissimæ Virginis?* Et similiter Albertus Magn. fidem Deiparæ in oratione illa emicuisse, docet: Ergo stat bene, quòd anima humilis, & conformis Deum, quietè, & pacificè contempletur, & quòd in illa sua oratione plures virtutes exerceat, & taliter, quòd illud virtutum exercitium quietem contemplationis non perturbet.

Eandem veritatem docet David Psalm. 72. dicens: *Ego ad nihilum redactus sum, & nescivi. Vt iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.* Quæ verba sic paraphrasat eruditus Leblanc: *Ex hac terrenarum mutabilitatis contemplatione, tuaque summa potestate in redigendis ad nihilum summis hominum divitijs, & honoribus in vnius amorem exarsi, & delicias omnes, ac voluptates contempsi::: Vilis instar iumenti, quod omnem in partem agitur, omnique onere premitur tecum esse statui, tibique ad omnes vsus inservire.* Et titulus articuli, in quo hæc exponit, iste est: *Vitæ vnitivæ initium, ac virtutes in eo necessariæ.*

Adest sublimis contemplatio ex consideratione mutabilitatis mundialium nacta, in qua contemplans corde inflammato suam humilitatem, & resignationem confitetur; quin per hoc aliæ virtutes excludantur. Videatur citatus author, qui pluribus hoc ipsum ostendit. Vnde per hoc, quòd in illa orationis norma, quam Barambius impugnat solius humilitatis, & resignationis mentio fiat, non propterea aliæ virtutes amandantur.

82. Dices ex Barambio num. 39. in fin. si qui præsens adest Deo humilis, & conformis tot virtutes exercet, illa oratio non est motivum, vt potiùs dicatur fidei, quàm spei, aut Charitatis, sed non dicitur oratio Charitatis, aut spei: Ergo nec fidei.

Respondetur: hoc iam esse concedere *orationem fidei*, ac de ipsius nomine disputare: quod nomen proprijssimum est, tum propter dicta, tum etiam quia D. Paulus ad Roman. cap. 5. Licèt spes, & Charitas ad iustificationem concurrant, solius fidei meminit: Quod ideo fuit; quia fides iustificat, *vt radix, & fundamentum iustificationis*, pro vt docet Concil. Trid. sess. 6. cap. 8. & Canon. 9. Propterèaque fides dicitur, & est *sperandarum substantia rerum*: quia licèt accidens sit, est veluti aliorum suæ classis substantia; eò quòd eorum fundamentum, ac radix est. Quæ simili ratione contemplationi applicanda sunt.

83. Ad confirmationem ex num. 71. relictam respondetur, falsissimum esse antecedens: & quia Barambius illud non probat, haud prosequimur. Monemus tamen, P. Suarez, aliosque Theologos affirmare, peccare, censuramque mereri, qui suam sententiam, vt tueatur, oppositam probabilem, vt dignam censura, ferit. Si autem doctrina nostra sit probabilis, nè dicam certa hactenùs

dicta

dicta demonstrant. Nec imputandum nostræ veritati est, quod illam fervidus hic impugnator non intelligat. Recole supradicta, & miraberis veritatem fingentis *orationem fidei* esse novum figmentum contra id, quod Sancti P.P. Theologique docuere.

Quæ excusasset vnum Gersonem, præter alios laudatos, si vidisset. Hic enim gravissimus, expertissimusque vir sic ad rem præsentem loquitur: Per quadraginta annos, & plus laboravi, sudavi litteris multum vacans, legens, orans, quietisque horis orationis meditationem exercens: & nihilominus rem nullam inveni magis proficuam, & efficacem ad obtinendam mysticam Sapientiam, quàm quòd spiritus ad pedes Domini effundatur, veluti puer indigens, & ignorans, qui eleemosinam petit ad ianuas Divinæ Sapientiæ, & Misericordiæ, vbi mendicitas spiritualis primum locum habet in sinceritate fidei.

Hactenus egregius iste Doctor, cuius verba requirere debes à Medula mystica tract. 4. cap. 6. num. 22. est nè figmentum novum, nullo modo inter Catholicos admittendum, qualitercumque explicetur *oratio fidei*? Est ne otiosus, & nihil agens, qui dicto modo sistitur coram Domino? Linguam cohibe, & nè Doctorem adeò resolutum agas, in his, quæ prorsus ignoras.

84. Arguitur 3. Barambius, innumera inconvenientia proponens, quæ ex hac *fidei oratione* sequuntur: illa enim est animæ præcipitium, vt testantur hominum multitudines, quæ diversis temporibus à sacro fidei senatu vapularunt. Ex ijs plures laudabilitèr per viam spiritus incedebant; sed ad manus *orationis fidei* devenientes bonis omnibus spoliati miserabiliter perierunt. Quæ mala, vt, quantum posset, à Christiana republica arceret hic fidei Catholicæ strenuus pugil, publicas conclusiones defendere in Matritensi curia meditatus est. Sed ij, qui ex adverso erant, timentes Barambij ictus totam suam industriam, vt meditatum certamen lucem publicam non videret, collocarunt: quod, proh dolor! assecuti sunt. Videatur dicto discurs. 21. cap. 44. num. 28. & 29. tragœdiam istam deplorans.

Ex quibus deducuntur duo, *orationem fidei* eliminandam esse simùl, & valdè efficacitèr suadentia. Primum est ruina, quæ ex hac *fidei oratione* paratur animabus: secundum est, quòd talis orationis propugnatores ambulant in tenebris, lucemque renuunt; siquidem suæ illius orationis rationem palam dare, recusant.

Si Barambius mysticos libros legisset, non talia crocitaret; sed iam explosa videret. Totum hoc suum aereum argumentum solvit celebris Mysta in sua Lucerna Mystica ad ianuam ipsius, videlicet in prologo num. 28. vbi gravissimi Authoris authoritatem adducens, sic fatur: *Nostram igitur concludimus sententiam cum ea, quam quædam sacra insula Hispaniæ circa prædictam orationem, & activam contemplationem protulit*: (sequuntur illius insulæ verba) *hæc pessima intelligentia* orationis fidei, nullum debet vitium inferre solido, & catholico exercitio contemplationis, & veræ fidei orationis, quia cognita zizania, maiori cum æstimatione manet triticum ad escam. Temporibus quippe Zenonis Imperatoris fuerunt hæretici vocati Pacificantes, vt refert Evagrius: nec propterea infectum fuit nomen eorum, qui pacem veram in Ecclesia Sancta introducunt. Tempore etiam Sancti Vincentij Ferr ad annum scilicet 1400. orta fuit hæresis flagellantium, vt refert Bernard. de Lucemburg: nec ex inde destitit Vincentius laudabilem, & pœnitentem cerimoniam in publicis Ecclesiæ processionibus, tam in maiori hebdomada, quàm in cæteris missionibus Apostolicis; cùm veritatem disiunxisset ab errore, illæsa remanente pœnitentia devota, & exemplari. Error Flagellantium erat affirmare, neminem posse salvari absque imitatione Christi in hac cruenta flagellatione: & adversus hunc errorem prædicans Vincentius conservavit, quod bonum habebat illa

pœni-

pœnitens mortificatio. Tandem fuerunt hæretici, qui B. Virginem Mariam, tanquam Deum colebant, teste Epiphanio. Quem excessum contraxit Ecclesia ad adorationem hyperduliæ, quæ valdè cedit in beneficium animarum. Ergo licèt perfidus Molinos suam perfidam orationem mentalem vocet orationem fidei, & contemplationem acquisitam; non videtur vitiandam esse per suum pestilentem anhelitum veram orationem fidei, *quæ in optima, & catholica intelligentia exercetur. Hactenus ille* (ait Lucerna Mystica) *qui nihil amplius nobis dicendum reliquit.*

Nec nos habemus; quid addere valeamus: dictis enim corruit totum argumentum Barambij toties in illis suis discursibus reproductum, & semper infœlicissimè. Et sanè, si res omnes, quibus abutuntur mali, malæ forent, vbi inveniretur bonum? Plura alia adducit locis citatis, sed quæ nec minimam difficultatem contineant: Vndè illa omittimus.

DISPUTATIO OCTAVA.

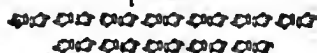
De quidditate Divinæ Contemplationis.

POst *an est* contemplationis divinæ, de quo disp. præcedenti egimus, rectò ordine sequitur agere de ipsius quidditate, & natura. Circa quod plurima disputare possemus; illa tamen ad locum magis proprium reservamus, ea solummodò in hac disputatione attingentes, quæ ad illam directè spectant, nec alibi possent simili commoditate versari. Vndè in præsenti agendum nobis est de definitionibus vtriusque contemplationis activæ scilicet, & passivæ: quia diffinitio est, quæ rei naturam ostendit; Et quia divisio etiam rei quidditatem manifestat, nonnulla similiter de divisione contemplationis in activam, & passivam, seu, quod idem est in acquisitam, & infusam dicemus. De alijs etiam agemus, vt progressus demonstrabit. Præterita omnia, & si summè difficilia in se; relatè tamen ad futura, quæ iam apparere incipiunt, summè facilia videntur. Hactenùs in littore fuimus, vbi arduum non est agere Protetam. Sed iam ingredimur altitudinem maris, vbi nihil est, nisi pontus, & æther, nubibus hic tumidus, fluctibus ille minax. Vnde in præsenti potiori iure debemus recurrere ad Patrem luminum, vt suam nobis sapientiam concedat, quo aliqua de hac arcana sapientia dicere valeamus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Divina Contemplatio?

SEmper quòd quid est rei, eius definitio nobis aperit. Vnde cùm in præsenti quidditatem Divinæ contemplationis vestigamus, diffinitiones ipsius adducemus. Et loquimur de vtraque contemplatione, activa videlicet, & passiva.

A SPIRITU SANCTO:

§. I. *Assignatur propria diffinitio contemplationis activæ.*

1. VArias definitiones contemplationis activæ trahunt D.D. aliquas multoties in superioribus adduximus; modò tamen videndum est, quas ex illis omnibus magis placeat. Et in primis sunt, qui ita talem contemplationem definiunt ex D. Thom.

2. 2. q. 180. art. 3. *Est simplex intuitus veritatis.* Quam definitionem aptè naturam contemplationis acquisitæ declarare, ostendere videntur ea omnia, quæ Angelicus Doctor antè, & post illa verba docuit.

2. Verùm non deest, qui illos Mystas, qui modo dicto contemplationem definiunt, audacter carpat, dicens talem definitionem non esse Angelici Præceptoris. Huius animositas, præterquamquòd iam pretium stultitiæ tulit, ipsa textus lectione retunditur. Quippe Doctor Sanctus loco citato in corpore sic loquitur: *Hæc autē differentia est inter hominem, & Angelum, vt patet per Dionysium 7. cap. de Divin. Nominib. quòd Angelus simplici apprehensione veritatem intuetur. Homo autem quodam processu ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis.* Ex quibus, alijsque, quæ ibidem tradit, clarissimè constat, contemplationem Divinam ex mente D. Thom. esse simplicem intuitum veritatis, in quem homo pervenit medio præcedenti processu ex multis. Angelus autem sine tali processu ex multis, sed simplici apprehensione. Vnde mystici tradita definitione vtentes rectè procedere, dicendum est.

3. Magis apparenter posset quis objicere, inibi D. Thomam definijsse contemplationem abstrahentem à Philosophica, & Evangelica. Siquidem in adducta definitione non est verbum, quòd contemplationis philosophicæ non sit proprium: atque adeo non potest illa definitio aptari contemplationi Evangelicæ, provt condistinctæ à Philosophica: vnde non benè contemplationem Evangelicam definiunt, qui illa definitione vtuntur.

Objectio hæc duo petit. Primum est, an loco citato definiat D. Thom. contemplationem Evangelicam? An vero contemplationem abstrahentem ab Evangelica, & Philosophica? Secundum est, supposito, quòd contemplationem Evangelicam definiat, an definitio sit bona?

Ad primum videtur posse responderi pro sic definientibus contemplationem, inibi D. Thomam contemplationem Evãgelicam definijsse, quod sequenti discursu videtur ostendi: Etenim D. Thomas illam ibi contemplationem definit, de qua ibi loquitur: ibi loquitur de contēplatione Evangelica: Ergo Evangelicam contemplationem definit. Consequentia formalis est; & maior negari non debet: Minor autem constat ex tota illa quæstione, in qua patet D. Thomam locutum de contemplatione, quæ constituit vitam contemplativam, quæ secundùm D. Gregorium in art. 1. adductum est: *charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, & soli desiderio conditoris inhærere.* Loquitur de contemplatione, quæ ex eodem Gregorio ad 2. citato: *calcatis omnibus, ad videndum faciem sui creatoris inardescit.* Loquitur de contemplatione, ad quam dispositivè pertinent virtutes morales, vt dicitur art. 2. in corpore. Et ad primum asserit, quòd *dilectio Dei, & proximi requiritur ad vitam contemplativam.* Loquitur de contemplatione, ad quam pertinent *oratio, lectio, & meditatio*, vt asserit art. 3. ad 4. Ex quibus omnibus, plurimis prætermissis, constat fundari in Angelico Præceptore opinionem eorum, qui modo tradito contemplationem activam definiunt. Ea enim, quæ ex Angelico Doctore relata sunt, conveniunt contemplationi Evangelicæ, & nullatenus possunt Philosophicæ convenire.

4. Ad secundum dicimus: datam definitionem non deesse fundamentum, vt asseratur rectam esse: ad quod suadendum sat est ipsa D. Angelici relata authoritas. Præterquamquòd ratio etiam aliqualiter suffragatur: quia verba illa *simplex intuitus veritatis* non sumenda sunt absolutè, & secundùm amplitudinem totius significationis. Sic enim nec actum intellectus determinatè significant: quia *intuitus* ex se latius patet, quàm linea intellectiva: siquidem visus corporeus, & etiam sensus interni vident: proptereàque dantur visiones externæ, & imaginariæ sicut intellectuales. Vnde sicut ly *intuitus*

tus determinatur per ly *veritatis* ad significandum actum intellectus, cuius solius est veritatem intueri: Et per ly *simplex* excludit actum compositivum, & discursivum, sic per ly *veritatis*, quæ iuxta subjectam materiam signat veritatem primam practicè, & affectivè, seu ex motione fervida charitatis attactam, ab ipsaque degustatam, determinatur potentialitas, seu amplitudo illorum verborum *simplex intuitus* ad significandum pro contemplatione Evangelica, ita vt minimè possit Philosophicæ convenire.

5. Confirmatur hoc idem: quoniam contemplatio Gentilica, seu Philosophica non sic dicitur, quia solis Gentilibus, aut Philosophis conveniat; convenit etiam Theologo Scholastico sublimia de Divinis speculante; sed qui suam illam speculationem ad inflammandam voluntatem non dirigit, vtì benè observavit nostra Disceptatio Mystica tract. 2. q. 3. art. 1. n. 3. illa ergo contemplatio non qualitercumque respicit veritatem; sed veritatem primam respicit tanquam objectum primarium: hæc enim sola est primarium objectum Theologiæ Scholasticæ, vt modo suppono ex 1. p. q. 1. Rogo nunc: in hac definitione *simplex intuitus veritatis*, quæ per te convenit contemplationi illius Scholastici mere speculativi, quis cogit, vt ly *veritatis* determinatè signet primam veritatem, seu Deum, non solum, vt Authorem naturæ, sed etiam vt Authorem gratiæ? Nihil aliud propriùs dicere valebis, nisi quòd Theologus ille procedit ex principij fidei supernaturalis; atque adeo ex acceptis à fide facultas eius consurgit ad attingendam primam veritatem supernaturalem; licèt, quia ad voluntatem movendam non terminatur, nomen Evangelicæ contemplationis non meretur. Ast ex hoc quòd præsupponitur procedere ex acceptis à fide, plane ly *veritatis* non quamcumque veritatem, sed primam, & ad ordinem supernaturalem spectantem signat Hac igitur facultate, qua tu limitas illam particulam *veritatis* ad primam supernaturalem veritatem, limitant illi fundati in data authoritate D. Thomæ illā ipsam particulam, vt non quomodocumque primam veritatem supernaturalem signet, sed illam ex inflammatione, & gustu voluntatis attactam. Qualiter non attingitur per Theologiam merè speculativam, sed per mysticam: nec per contemplationem Philosophicam, sed per Evangelicam.

Vis ne vim huius confirmationis altius penetrare? audi: procedere ex acceptis à fide sat est per te, vt illa particula *veritatis* signet primam veritatem, non qualiter a Philosophis Gentilibus attingitur; sed provt spectat ad ordinem supernaturalem: Ergo procedere ex acceptis à fide donis Spiritus Sancti illustrata, & ex affectuosa motione charitatis, terminarique ad augendam ipsam charitatem, sat erit, vt illa particula *veritatis* signet primam supernaturalem veritatem, vt attingibilem per contemplationem Evangelicam. Consequentia videtur nota à paritate. Nunc ergo subsumitur sic: sed D. Thom. loquitur de *simplici intuitu veritatis*, qui non solùm procedit ex acceptis per fidem supernaturalem, sed etiam est ex affectuosa motione charitatis, ad quam augendam terminatur: Ergo si primum sufficit, vt signetur prima veritas, provt est objectum Theologiæ Scholasticæ; pariter sufficit & secundum, vt significetur prima veritas, provt est objectum Theologiæ Mysticæ. Minor subsumpta, in qua poterat esse difficultas, vel sola textus lectione suadetur. Videatur Angelicus Doctor tota illa quæstione, vbi pluries repetit, contemplationem, de qua loquitur incipere in affectu, & ad ipsum terminari.

6. Ad hæc: ista definitio *simplex intuitus veritatis*, quæ est propria contemplationis abstrahentis à Philosophica, & Evangelica; convenit etiam contemplationi determinatè Philosophicæ. Quare ergo convenit? Quia non est vna definitio, sed duæ. Illa verba, pro vt dicunt *simplicem intuitum veritatis* abstrahentem à modis determinatis, permittentemque contrahi per deter-

minatas differentias attingendi primam veritatem ex ijs solùm, quæ fides docet, vel vltra hoc, ex fervida motione charitatis, continent definitionem contemplationis abstrahentis ab Evangelica, & Philosophica. Ast, vt determinatè dicunt intuitum simplicem veritatis merè speculativum; continent definitionem contemplationis philosophicæ, nec iam provt sic possunt contemplationi abstrahenti convenire. Eadem ergo facultate, qua tu hoc dicis, dicunt & isti, data verba non continere duas solùm diffinitiones, sed tres. De duabus iam est facta mentio. Tertia autem est, cùm simplex intuitus veritatis determinatè procedit non solùm ex principijs fidei; sed etiam ex motione affectuosa charitatis. Sic enim acceptâ illâ definitio diversa est omninò à duabus alijs, nec alteri, quàm contemplationi Evangelicæ convenire potest.

7. Hæc, licèt ita sint, definivimus in nostra Isagoge contemplationem Evangelicam vnicum verbum addentes. Modò autem, vt claritate posibili procedamus, sic contemplationem Evangelicam acquisitam definimus: *est simplex intuitus Divinæ veritatis nostra industria comparatus.* Sic quoad substantiam mystici D.D. licèt non omnes hisce verbis vtantur. Videatur noster Philippus p. 2. tract. 1. art. 5. Probatur hæc nostra assertio explicando singulas datæ diffinitionis particulas. Dicitur 1. contemplatio acquisita *intuitus*, in quo convenit cum visione externa, & sensuum internorum; hæ quippe etiam *intuitus* sunt. Ab ijs tamen differt per illã particulã *veritatis*: quia cũ verba in definitione debeãt sumi in sẽsu rigoroso, & formali; ideo ly *veritatis* limitat ly *intuitus*, vt solummodò significet pro visione, cuius formale objectum est veritas, quod de solo intuitu intellectuali verificari potest: veritas enim nullius potentiæ, præterquam intellectivæ, objectum est. Insuper per illam ipsam particulam *veritatis* differt actus contemplationis à simplici apprehensione intellectus: Quoniam simplex apprehensio non attingit veritatem, vt formaliter veritas est, sicut ex mysticis observat nostrum Directorium tract. 3. sect. 2. & ex Dialect. & Metaphys. plures, vt sunt Magister Parra, Froylan, Prado, & alij, de quo infra fusè agemus, cùm de actu, in quo contemplatio consistat, sermo sit.

Vltra hoc per illam particulam *simplex* differt contemplatio ab omni actu intellectus, qui simplex non sit, vt sunt actus iudicij componentis, ac dividentis, & etiam actus discursus. Per illam particulam *Divinæ* differt contemplatio Evangelica à Philosophica; hæc enim, licèt sit *simplex intuitus veritatis*, non tamen *Divinæ*, quæ particula accipienda est in sensu omnino formali, vt supra dicebamus de omnibus; quæ in diffinitionibus ponuntur. Vnde sicut ly *veritatis* signat veritatem, quæ; vt veritas formaliter est, cognoscatur, secundùm prius dicta; sic etiam ly *Divinæ* signat veritatem Divinam, vt propriè, ac rigorosè Divina est: qualiter est origo, terminus que totius boni nostri ad quamcumque lineam pertinentis.

Quod tunc vividè exprimit, cùm charitas ipsius diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui in suis donis nobis datur, estque finis vltimus, in quem nos dirigunt ipsa charitas, & dona. Sicque penitùs differt contemplatio Evangelica à Philosophica, quæ planè Divina non attingit ob amorem Divinorum. Adhuc tamen contemplatio Evangelica acquisita non habet per quid differat ab infusa: ab illa tamen discriminatur per subsequentes particulas, videlicet *nostra industria comparatus.* Quippe contemplatio infusa non comparatur nostra industria, nec possumus quamquàm velimus, illam habere; sed est ex merâ liberalitate donantis.

8. Ex dictis constat traditam definitionem esse rectam, egregièque *quid est* contemplationis acquisitæ declarare. Etenim illa est recta diffinitio, quidditativa, quæ naturam diffiniti ostendit per proprium eius genus, & differentiam, servatque regulas bonæ dif-

diffinitionis: Sic est diffinitio tradita; siquidem per proprium genus, & differentiam contemplationis acquisitæ eius naturam manifestat, servatque regulas omnes bonæ definitionis: Ergo est bona. Consequentia bona est; & maior patet, minorque constabit cuivis, quæ hactenus diximus, si consideret.

§. II. *Solvuntur aliquot argumenta.*

9. Contra omnes particulas datæ diffinitionis non contemnenda argumenta sunt; quorum enodatione quidditas contemplationis activæ clariùs cognoscetur. Igitur arguitur 1. contra illam particulam *intuitus*: Quoniam hæc particula habet rationem generis in definitione contemplationis activæ, per quam convenit cum alijs visionibus, nempe cum externa, & imaginaria: Ergo ly *intuitus* non limitatur ad intuitionem intellectualem. Antecedens constat, & consequentia probatur: quia si limitatur ad solam intuitionem intellectualem; non erit intuitus ille ratio generica ad intuitum externum, & imaginarium.

Si dicas: ly *intuitus* esse de se rationem genericam ad omnes illos intuitus, ast per differentiam constitutivam contemplationis contrahi eius amplitudinem, limitarique, vt solummodò intuitum intellectualem significet. Quod in omnibus alijs diffinitionibus evenire, nemo ambigit.

10. Sed contra, & arguitur 2. habens visiones externas, aut imaginarias, altissimè contemplatur: Ergo intuitus contemplationis non limitatur ad intuitum intellectualem. Antecedens est omninò certum. Quis enim negabit, quòd cùm misericors Deus cum anima desponsatur, est hæc in sublimissima contemplatione? Et tamen hæc felix anima habet tunc visionem imaginariam Sacratissimæ humanitatis dulcissimi sponsi sui, ac mundi reparatoris, vtì docet expertissima Theresia mans. 7. cap. 2. per hæc verba: *Cum primò Deus hoc favore* (de sponsalitio loquitur) *animam honorat, vult ipsi animæ exhiberi per visionem imaginariam suæ Sacratissimæ humanitatis.* Deinde consequentia videtur nota; quia si cum visione imaginaria addest altissima illa contemplatio, signum est, quòd contemplatio non est intuitus solummodò intellectualis.

Respondetur argumento: Primò solutione inter arguendum data, quæ optima est: nec illam debilitat argumentum secundum; cui respondetur, omisso antecedenti, negando consequentiam. Quia aliud est, quòd habens visionem imaginariam v. g. contempletur, aliud verò, quòd contemplatio sit ipsa visio imaginaria. Contemplatio est actus constitutivus vitæ contemplativæ, sine quo hæc dari nequit. Quæ tamen datur de facto sine illis visionibus, sive externæ sint: sive imaginariæ, aut intellectuales. Ipsa visio v. g. imaginaria, cognitio quidem est, vtì constat ex eius diffinitione, quam ex D. Thom. super 1. Isai. cap. afferunt Disceptatio Mystica tract. q. 1. art. 2. & alij: Cæterum alia est cognitio terminata ad corpus, quod exterius videtur; seu ad imaginem, quæ imaginationi repræsentatur; seu etiam ad ipsam veritatem, quæ intellectui proponitur: & aliud est intuitus ipse veritatis Divinæ, cui, sicut, & vitæ contemplativæ, omnino accidentales sunt illi alij intuitus, seu visiones. Istæ infusæ prorsus sunt; quia si nostra industria habentur, iam non sunt favores, sed falaciæ: Contemplatio autem, de qua modò loquimur, nostra industria acquisita est, sed nec cum contemplatione infusa idem sunt; quia illi etiã sunt omnino accidentales: Evenit quippe in his visionibus, quod in alijs favoribus Divinis: quia anima raptum v. g. patiens altissimè contemplatur: raptus autem ipse contemplatio formaliter non est. Sic ergo in casu præsenti.

Per quæ solutum manet aliud argumentum, quod contra eandem particulam *intuitus* fieri poterat: scilicet, quòd si contemplatio est intuitus, seu visio intellectualis, spectabit quidem

ad

ad illam classem visionum intellectualium, quas mystici ponunt, vt membrum, illudque nobilius, dividens visionem, vt sic; quæ communiter dividitur in illa tria visionum genera, quæ insinuavimus.

Hoc, inquam, solutum manet ex dictis, quia contemplatio licèt visio sit, non est visio aliqua ex ijs tribus, quæ quidem nullatenus constituunt virum contemplativum: sine illis enim visionibus intellectualibus manet vita contemplativa in sua substantia, & perfectione: vnde non potest spectare ad illas visiones intuitus contemplationis, prout de illo loquimur; Videatur noster Philippus part. 3. tract. 1. art. 5. Vbi ait dictas omnes visiones non esse gradus orationis, sed quædam circunstantiæ contemplationem concomitantes, à quibus denodandas esse animas docet Extaticus noster Doctor lib. 2. ascens. cap. 10.

11. Arguitur 3. contra illam particulam *simplex*: Quoniam contemplatio est actus intellectus, vt ratio est: ergo non est intuitus *simplex*, sed discursivus. Patet ista: quia intellectus, vt ratio, discursivus est; & antecedens probatur: Quia contemplatio est actus intellectus secundùm id, à quo homo dicitur homo: sed homo dicitur homo à ratione, seu discursu, per quem differt ab omni ente, quod homo non est: ergo contemplatio est actus intellectus, vt ratio est.

Confirmatur: quia contemplatio est id, per quod divina cognoscuntur: ergo est intuitus discursivus. Antecedens est certum, & consequentia probatur: Motus discursivus est venire in cognitionem vnius ex alterius cognitione: sed ita cognoscuntur à nobis Divina; quia *invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur*, Ex ad Rom. 1: ergo.

Ad argumentum respondet D. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. ***Ad primum igitur dicendum, quòd homo, in quantum est contemplativus, est aliquid supra hominem; quia in intellectus simplici visione continuatur homo superioribus substantijs, quæ intelligentiæ, vel angeli dicuntur: sicut animalia continuantur hominibus in vi æstimativa, quæ est supremum in eis, secundùm quam aliquia simile operibus rationis operantur.*** Vide argumentum solutum: vide vitæ contemplativæ perfectionem: vide contemplativorum fœlicitatem. Ad confirmationem. Respondet ibi idem Ang. Doct. sic: ***Ad secundùm dicendum, quòd quamvis creaturæ visibiles sint via deveniendi in contemplationem Divinorum; tamen in hac via non consistit principaliter contemplatio, sed in termino viæ, vt dictum est.***

12. Arguitur 4: Contemplatio est consideratio: sed consideratio, quamvis sit intuitus intellectualis, non est simplex: ergo contemplatio non est simplex intuitus. Consequentia bona est, & minor, prætérquamquod est de se nota, est expressa D. Bernardi adducti à D. Thom. præcitato in argumento 1. ***Sed contra***, vbi ait, ***quòd consideratio ad inquisitionem magis se habet.*** Maior autem probatur ex Philosopho 3. de anim. dicente: (vt testatur idem D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 3. ad 1.) ***Omnis operatio intellectus consideratio dicitur:*** ergo contemplatio consideratio est.

Respondetur distinguendo maiorem: est *consideratio*, si *consideratio* sumatur in latissima quadam significatione, concedo: si sumatur in rigorosa, & propria sui significatione, nego maiorem. Ad cuius probationem dicas: Philosophum asserere omnem operationem intellectus dici considerationem, sumpta consideratione, in significatione nimiùm ampla, & impropria, quatenus per omnem suam operationem considerat, seu advertit intellectus ad id, quod cognoscit: & prout sic ipsa meditatio *consideratio* est; cùm motus meditationis valdè distet à pacifico contemplationis otio. *Consideratio* autem in sui propria significatione inquisitionem veritatis significat, prout D. Bernard. nos docuit: & hoc modo sumpta *consideratio*, multùm à contemplatione distat, quæ est intuitio veritatis iam inventæ.

Contra

13. Contra illam particulam *veritatis* argumenta sunt, sed quæ commodiùs infra enodabimus, cùm de actu, in quo contemplatio consistat, disputemus: vnde contra illud complexum *Divinæ veritatis* arguitur 5: quoniam contemplatio non solùm est intuitus veritatis Divinæ, sed aliarum veritatum etiam, quæ Divinæ non sunt: ergo ly *Divinæ veritatis* malè ponitur in diffinitione contemplationis Divinæ. Consequentia certa est, & antecedens probatur: quia quævis veritas, quæ est perfectiva intellectus, est objectum Divinæ contemplationis: non solùm veritas Divina, sed etiam veritates creatæ sunt perfectivæ intellectus: ergo.

Respondetur, quòd veritas Divina est objectum primarium Divinæ contemplationis, per ordinem ad quam definitur; quin per hoc excludantur veritates creatæ, qua absdubio contemplatio Divina attingit: non tamen diffinitur per ordinem ad illas; quia pertinent ad objectum secundarium, attinguntur que per ordinem ad Deum, & non aliter à contemplatione, dicente D. Thoma 1. p. q. 1. art. 7. *Omnia pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei, vel quia sunt ipse Deus, vel quia habent ordinem ad Deum, vt ad principium, & finem.* Videantur, quæ fusè diximus tom. 1. disp. 1. per plures quæstiones præsertim quæst. 6.

14. Contra vltimam particulam *nostra industria comparatus* solummodò occurrit, quòd si nostra industria compararetur contemplatio, nemo ab eius exercitio excluderetur: quod falsum esse inde constat; quia multi ad hoc sacrum exercitium non admittuntur, vt multoties in superioribus in hoc tomo, & præcedenti dictum est: sicut etiam multoties diximus, quòd etiam illi, qui ad contemplationem admittuntur, aliquando contemplari non possunt; tuncque ad meditationem recurrendum illis esse tradidimus: quæ sanè pugnant cum hoc, quòd contemplatio industria nostra habeatur: si namque nostra industria haberetur, semper quòd voluntas adesset, contemplaremur.

Accedit: Quòd etiam si nostra industria haberetur contemplatio, semper tamen ad illam habendam requiritur gratiæ auxilium, quod in tradita definitione non explicatur. Vnde ex hac etiam parte nutat, vt potè diminutè procedens.

Respondetur de hoc argumento actum iam, agendumque à nobis esse: vnde in præsenti solummodò dicimus: aliud esse contemplationem nostra industria comparari, aliud verò pro libito nostro exerceri. Comparatur quidem propria industria, quia quoties contemplationem activam habemus, vires nostras ad illam exercendam applicamus, sine quibus nullatenus haberetur. Non tamen habetur pro habentis libito, vt constat ex ijs, quæ verè in argumento dicuntur. Quæ ideo sic eveniunt, vt ex eo, quòd non omnes contemplativi sint, pulchritudo ex illa varietate consurgens habeatur: dùm per viam spiritus alij sedentes secus pedes Domini, contemplativi gradiuntur; alij verò solicita pietate erga plurima occupati regna syderea conscendunt.

Insimulque ipsi contemplativi non semper contemplationem exercent. Tum quia qui paulò ante meditabantur, non possunt extemplò meditationem penitùs derelinquere, attenta rerum providentia, quam Deus, disponens omnia suaviter, indemnem servare vult. Tum etiam, quia licet contemplatio sit fœlicitas, est fœlicitas huius vitæ: eoque sapere debet vitæ huius conditiones; quò circa non potest in eodem statu invariabili permanere: quare, vt hæ vicissitudines sine animæ dispendio suppleantur, recurrunt vel viri perfectissimi ad meditationem, non valentes tunc temporis contemplari. Ex quo patet aliud esse propria industria contemplari, qui contemplantur; aliud verò, quòd pro libito suo contemplentur.

Exemplum: qui Ecclesiam ingreditur propria industria, hoc est, passibus, ac solicitudine proprijs: sed non

pro suo, sed pro libito januam reserantis ingreditur. Quia si clausa est janua, quamquam velit, viresque ad ingrediendum, quod supponimus, habeat, non intrabit. Similiter in nostro casu dicendum est. Quantum est ex parte eorum; quæ requiruntur ad contemplationem, omnes contemplari valent, & sua industria contemplantur; si janua huius gratiæ ipsi reseretur: quod non semper evenit, propter dicta. Viresque illas, quas habent ad contemplandum, habere ex auxilio gratiæ, nemo ambigere potest; cùm contemplatio actus adeò Divinus sit: immo Divinissimus, vt eam appellat D. Dionysius lib. de Divin. Nominib. cap. 7. §. *præterea*, vbi ait: *Est rursus Divinissima Dei cognitio, &c.* Vnde non debet addi in diffinitione contemplationis, quòd sit ex auxilio gratiæ, nisi à volentibus tot verba in definitionibus, quot possunt contra illas argumenta fieri. Præterquamquòd ex illa voce *Divinæ* in data definitione posita, satis constat, ad contemplationem activam opus esse gratia.

§. III. *Proponitur diffinitio contemplationis infusæ.*

15. Sicut Mystici D. D. varias definitiones pro contemplatione acquisita assignant; sic etiam diversas cudunt pro contemplatione infusa iam sub nomine contemplationis, iam sub Theologiæ Mysticæ nomine de illa agentes. Illos imitati sumus in præcedentibus diversimodè hanc contemplationem declarantes. Modò autem, quia definitionem, quæ magis placeat, regulisque Scholasticis, quas ex munere sequimur, aptior sit, tempus est, vt statuamus, sic contemplationem infusam definimus: *Est simplex intuitus Divinæ veritatis à principio supernaturali procedens.* Ita noster Philippus contemplationem hanc definit part. 2. tract. 3. discurs. 1 art. 1. quam ipsam definitionem cum ipso Authore tradidimus tom. 1. lib. 4 num. 27.

16. Bonitas huius diffinitionis breviter ostenditur: & in primis illa verba *simplex intuitus veritatis Divinæ* affatim constant ex dictis duobus §§. præcedentibus, vbi sermo fuit de contemplatione activa, cum qua in illis convenit infusa, quæ etiam est simplex intuitus veritatis Divinæ. Vnde quicquid pro eorum expensione, ac defensione ibi dicta relinquimus, hîc pro infusa contemplatione dicta, intelligenda sunt.

17. Differt tamen contemplatio infusa ab activa per clausulam subsequentem, scilicet, *à principio supernaturali procedens.* Quippe contemplatio infusa petit principium supernaturale, non qualitercumque, sed formaliter, & immediatè influens; Quod sic probatur: Etenim actus contemplationis infusæ est intrinsecè, & entitativè supernaturalis, vt posteà differemus: ergo principium illam eliciens supernaturale est. Patet ista: Quia principium, quod intrinsecè supernaturale non sit, non potest elicere actum intrinsecè supernaturalem.

18. Confirmatur; Contemplatio passiva est actus per se infusus: ergo eius principium per se infusum est: Ergo est intrinsecè supernaturale. Hæc secunda consequentia constat ex prima; quia vel supernaturale, & infusum coincidunt, juxta à nobis dicta cum nostris Salmanticensibus, tom. 1. disp. 1. num. 191. vel, si non coincidunt, priùs est, quòd principium sit supernaturale, quàm quòd infusum sit. Vnde licèt, juxta hunc dicendi modum non valeat: *est supernaturale: ergo & infusum*; è contra autem bene valet. Prima verò consequentia ex antecedenti nota est: nec aliter haberet actus infusus, vnde infusus diceretur, si eius elicitivum principium non esset per se infusum. Vide quæ tradidimus loco citato à n. 199. vsque ad 203. Quamobrèm per hoc, quòd contemplatio infusa à principio supernaturali sit, in suo esse constituitur, & ab activa contemplatione discriminatur.

19. Dices: Quod contemplatio passiva sit à principio supernaturali, non potest esse ratio distinctiva ipsius à con-

contemplatione acquisita: ergo in definitione contemplationis infusæ poni debet distinctivum ipsius ab acquisita contemplatione. Probatur antecedens: quia principium elicitivum contemplationis infusæ est eius causa efficiens: sed causa efficiens contemplationem non potest esse principium distinctivum eiusdem contemplationis: ergo. Probatur minor; quia causa efficiens, & etiam ordo ad ipsam est quid omnino extrinsecum relatè ad contemplationis actum; sicut generaliter extrinsecus est ordo, quem quilibet actus dicit ad suam causam efficientem: vnde videmus, eundem hominem produci ab homine, & posse creari à Deo; eundem ignem ab igne, & à Sole generari posse, & sic de alijs: sed ratio distinctiva contemplationis infusæ debet esse ei intrinseca: ergo causa efficiens, nec ordo illam possunt contemplationem infusam secernere ab acquisita.

20. Respondetur cum nostris Salmant. in arbore virtutum num. 8. quorum verba dedimus tom. 1 disp. 1. num. 214. & cum Magistro Ioanne à S. Thoma 1. 2. quæst. 68. disp. 18. nu. 9. Principium elicitivum contemplationis infusæ non esse purè efficiens, sed habere etiam rationem regulantis, & mensurantis. Et principium effectivum habens rationem regulæ, ac mensuræ est ratio distinctiva actus, quem producit: vnde cùm dicitur, quòd contemplationis infusæ actus procedit à principio supernaturali, intelligitur principium regulans, & mensurans ipsum actum: hoc est, principium procedens supra mensuram rationis, & contemplationem ex speciali instinctu Spiritus Sancti eliciens. Quapropter discrimen inter vtramque contemplationem planet constat ex earum diffinitionibus, provt à Doctoribus traditis, & acceptis: quandoquidem contemplatio activa est secundùm regulas rationes, atque adeò non ex speciali instinctu Spiritus Sancti; sed ex communibus gratiæ auxilijs nostra industria comparatur, & hoc est, quod eius diffinitio manifestat. Ast contemplatio infusa procedit ex motione speciali Spiritus Sancti; ideoque supra regulas rationis, quod explicatur in eius definitione, per hoc, quòd dicitur: *à principio supernaturali procedens.* Ex hoc ergo mensurante, ac regulante suam speciem habet dicta contemplatio; quippe respectus ad suam regulam, & mensuram non est actui mensurato extrinsecus, sed intraneus, & essentialis. Per quod patet ad exempla incontrarium adducta. Ignis enim v. g. & Sol ignem generantes, vel Deus illum producens, non habent rationem regulantis, ac mensurantis relatè ad ignem productum. Vnde nil mirum, quòd ordo ille extrinsecus sit, & quòd non posit ignis productus speciem ab illo habere.

21. Præter dicta, quæ absdubio objectionem solvunt, poteris, si placuerit, respondere juxta ea, quæ diximus tom. antecedenti disp. 1. q. 4. à n. 68. Per quæ penitùs dissolvitur illa objectio, circa quod non semel in subsequentibus locuturi sumus; eòque nihil addimus modò.

22. Ex dictis in hac quæstione colliges; traditas definitiones esse essentiales. Quod inde patet: quia tales definitiones declarant naturam suorum definitorum per ipsorum proprium genus, & differentiam: quiaque definitio sic procedens essentialis est; propterea definitiones illæ sunt essentiales. Nec contra hoc est aliquod argumentum, quod non valeat sine difficultate solvi, tum ex dictis, tum etiam ex regulis, quas pro diffinitionibus accidentium tradunt communiter Doctores.

A SPIRITU SANCTO.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm divisio contemplationis Divinæ essentialis, & adæquata sit?

Celebrem divisionem contemplationis in acquisitam, & infusam, seu, quod idem prorsùs est, in activam, & passivam, tradunt passim DD. Mystici: nec parum ad earum naturam dignoscendam conducere judicamus, si, quæ titulus repræsentat, disputemus.

§. I. *Duplex assertio pro veritate stabilienda.*

23. Prima conclusio: *Divisio Divinæ contemplationis in acquisitam, & infusam essentialis est.* Sic supponunt Mystæ omnes ex D. Thom. in 3. dist. 34. q. 1. art. 2. de quo inter alios videri potest noster Philippus p. 2. suæ Theologiæ Mysticæ tract. 1. art. 2. Probaturque conclusio sic: Contemplatio acquisita, infusaque, licèt conveniant in ratione contemplationis, quam propriè participant, differunt prorsùs in rationibus contrahentibus generalem contemplationis conceptum: ergo essentialis est divisio contemplationis in acquisitam, & infusam. Consequentia patet, & antecedens probatur; quia differentia propria contemplationis acquisitæ est *quòd sit nostra industria comparata*; differentia verò contemplationis infusæ est, quòd à nobis non comparetur, sed à Deo nobis infundatur: At istæ duæ rationes sunt inter se omnino differentes, vt de se patet: ergo licèt conveniant in conceptu illo vniversali contemplationis, differunt tamen secundùm rationes illum contrahentes.

24. Confirmatur: ratio constitutiva contemplationis acquisitæ repugnat ab intrinseco contemplationi infusæ, & è contra: ergo diversæ ab intrinseco sunt tales contemplationes. Probatur antecedens sic: Quòd contemplatio infusa sit nostra industria comparata, ab intrinseco repugnat contemplationi infusæ; sicut & quòd non sit nostra industria comparata repugnat contemplationi acquisitæ: sed ratio constitutiva contemplationis acquisitæ est, quòd nostra industria comparetur, & ratio constitutiva contemplationis infusæ est, quòd non comparetur nostra industria, vt patet ex earum definitionibus essentialibus, quas dedimus quæstione antecedenti: ergo tenet antecedens, quod iterum

25. Probatur sic: Procedere juxta regulas rationis repugnat contemplationi infusæ, & procedere supra illas repugnat contemplationi acquisitæ: sed hæ sunt rationes constitutivæ harum contemplationum: Ergo verum est illud antecedens. Quod denique sic probatur: Procedere ex communi auxilio gratiæ repugnat contemplationi infusæ, sicut & procedere ex speciali instinctu Spiritus Sancti repugnat contemplationi acquisitæ: sed hæ sunt harum contemplationum rationes constitutivæ, vt modò supponimus: Ergo ratio constitutiva contemplationis acquisitæ repugnat contemplationi infusæ, & è contra.

26. Secunda conclusio: *Divisio contemplationis in acquisitã, & infusam est adæquata.* Sic etiam sentiunt omnes Mystici communiter: Probatur ergo assertio hoc vnico discursu: Etenim divisum in hac divisione est contemplatio Evangelica: sed Evangelica contemplatio adæquatè dividitur in acquisitam, & infusam: ergo divisio contemplationis in acquisitam, & infusam est adæquata. Probatur minor; quia contemplatio Evangelica non potest aliter procedere, nisi vel secundùm regulam, & mensuram rationis, aut supra rationis

nis

nis regulas: sed prima est contemplatio acquisita, secunda verò infusa: ergo contemplatio Evangelica adæquatè dividitur in acquisitam, & infusam.

27. Confirmatur, seu potiùs aperitur vis rationis factæ. Etenim si illa divisio non foret adæquata, esset vel quia daretur aliqua cõtemplatio Evanlica, quæ non procederet juxta regulas rationis, nec supra illas; vel quia sic procedens potest constituere diversum dividens à contemplatione infusa, & acquisita; nec aliter potest intelligi inadæquatio huius divisionis: consequens est falsum: Ergo, &c. Probatur minor pro prima parte; quia procedere juxta regulas rationis, est procedere modo proprio ipsius contemplantis secundùm omnium intelligentiam; juxta quam etiam procedere juxta regulas rationis, est procedere juxta modum non proprium, ac connaturalem contemplantis: sed non est alius modus, quo contemplatio Evangelica procedat, nisi vel juxta modum proprium, & connaturalem contemplantis, aut juxta modum non proprium, & connaturalem ipsius: ergo.

Pro 2. parte probatur etiam ipsa minor; quia supposito, quòd contemplatio vno ex dictis modis procedat, iam pertinet ad vnum ex illis duobus dividentibus; atque adeo licèt possit sub aliqua consideratione atoma ab alijs discriminari, semper tamen est vel acquisita, vel infusa juxta modum, quo procedit. Vnde nunquam poterit assignari Evangelica contemplatio, quæ non spectet ad aliquod ex assignatis extremis: eòque tradita divisio adæquata est.

§. II. *Respondetur argumentis contra vtramque conclusionem.*

28. Contra 1. conclusionem, in qua ostendimus, contemplationem activam, passivamque esse ad invicem oppositas. Arguitur 1. Eo modo dividitur contemplatio in acquisitam, & infusam, sicut virtus moralis ad contemplationem disponens dividitur in politicam, purgatoriam, & purgati animi: sed hæc divisio virtutis moralis non fit per differentias oppositas, seu quod idem est, quæ faciant dividentia essentialiter inter se differre: ergo divisio contemplationis in acquisitam, & infusam non est per differentias oppositas, sed eiusdem entitatis in diversos modos. Minor patet ex ijs, quæ diximus tom. 1. lib. 1. num. 150, & 151. Maior autem probatur; nam idem iudicium ferendum est de contemplatione, ac virtutibus ad ipsam disponentibus: sed virtutes morales disponunt ad contemplationem ex D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 2. ergo.

29. Confirmatur: quia contemplatio, qua homo se tradit Deo quantùm potest, est contemplatio omnium perfectior, atque adeò est infusa: sed contemplatio hæc non differt essentialiter ab acquisita: Ergo inter has contemplationes non adest differentia essentialis. Maior videtur nota; quia si alia perfectior contemplatio daretur, iam in illa minùs perfecta non se traderet homo Deo quantùm potest. Et minor probatur: Illa contemplatio est propria Proficientium: ergo est acquisita. Patet ista; quia, vt in pluribus locis diximus, contemplatio acquisita est exercitium Proficientium. Antecedens autem probatur; quia virtus spectans ad Proficientes, cuique eorum contemplatio associatur, est virtus purgatoria, sicut politica pertinet ad incipientes, & purgati animi ad Perfectos: sed virtus purgatoria ea est, in qua homo se tradit ad Divina quantùm potest ex D. Thom. 1. 2. quæst. 61. art. 5. in corpore: ergo dicta contemplatio est propria Proficientium.

30. Respondetur argumento negando maiorem. Vt enim ex Caietano diximus num. 151. citato, divisio illa non est virtutis *secundùm essentiam, sed secundùm statum, & actus perfectionis*: divisio autem contemplationis non est secundùm perfectionem actus, immo nec potest; quia sunt species diversæ, quæ non dividuntur penes statum, aut

 actus

actus perfectionem, sed secundùm specificas differentias. Quòd si paritas inter nostras contemplationes, & illas virtutes servari debet in earum divisione, dic: quòd si ratio virtutis communis ad politicas, purgatorias, & purgati animi, inter quas sunt aliæ acquisitæ, infusæ aliæ, dividatur in virtutem acquisitam, & infusam; tunc virtutes infusæ, quæ in illa divisione inveniuntur, differũt essentialiter ab acquisitis: si autem divisio sit eiusdem virtutis in seipsam, secundùm quod politica, purgatoria, aut purgati animi est, qualiter eam dividit D. Thom. loco citato in argumento, tunc divisio est accidentalis, seu secundùm diversos gradus, seu status. Quod idem in nostris contemplationibus invenitur: siquidem dum contemplatio Evangelica dividitur in acquisitam, & infusam, divisio est essentialis, vt probavimus: ast si eadem contemplatio, sive acquisita, sive infusa dividitur secundùm statum, seu graduum differentiam, quos vnaquæque habet, divisio accidentalis est. Sed de hac in præsenti non loquimur; quia non comparamus eandem entitatem contemplationis cum diversis gradibus, sibi convenientibus; sed loquimur de duabus speciebus contemplationis, ex quibus vna acquisita est, infusa alia.

31. Ad confirmationem respondetur, quòd hoc, quod est hominem se tradere Divinis, seu se ad Divina tradere quantum potest, stat dupliciter. Primòquidem, vt sit quantum propria industria potest. Secundò ex instinctu speciali Spiritus Sancti: Primum facit homo media virtute purgatoria, & contemplatione acquisita. Secundum autem facit media virtute purgati animi, ac contemplatione infusa: si autem hominem se trahere ad Divina quantum potest, intelligatur secundo modo, vera est maior, sed falsa minor: Si vero intelligatur primo modo, minor est vera, sed maior falsa. Vnde nihil contra nos sequitur.

32. Arguitur 2: Eo modo differt contemplatio acquisita ab infusa, sicut virtus communiter dicta differt ab heroica: sed inter virtutem communiter dictam, heroicamque non datur diversitas specifica: ergo nec inter dictas contemplationes. Minor patet ex ijs, quæ diximus tom. 1. disp. 1. num. 213. & 214. Maior autem probatur: eò illæ virtutes accidentaliter differunt, quia habent idem objectum formale, licèt cum maiori perfectione attactum ab heroica, quàm ab alia: Sed contemplatio acquisita habet idem objectum formale, ac infusa immo eandem rationem *sub qua*, vt fusé dictum à nobis est loco citato tota quæst. 5: ergo non differunt essentialiter.

33. Confirmatur: Quia hæ duæ contemplationes eosdem effectus habent, cum sola illa differentia maioris vel minoris eorum perfectionis: ergo non datur inter illas differentia essentialis. Patet ista; quia si essentialiter differrent, neutiquam eosdem effectus habere possent. Et antecedens probatur: quia vtraque animam à terrenis separat, Deoque coniungit: vtraque easdem Divinas veritates intuetur; & in eodem medio, siquidem vtraque intuetur divinas illas veritates in creaturis, ac in sacris litteris, quæ omnia apud Mystas communia sunt: ergo.

34. Confirmatur 2. Meditatio, quam exercent incipientes, non differt essentialiter à meditatione Proficientium, & Perfectorum, sed solùm penes maiorem status perfectionem: ergo similiter de dictis contemplationibus. Probatur consequentia: Eò enim illæ meditationes non differunt, quia earum objectum est idem: ergo cùm, vt dictum est, idem sit objectum vtriusque contemplationis: eadem indistinctio essentialis verificari debet.

35. Respondetur argumento: Virtutem heroicam posse sumi dupliciter. Primò provt est idem cum virtute, quæ divina dicitur, estque infusa. Secundò, provt dicit virtutem excellentissimam, sed intra lineam virtutis acquisitæ. Vtrunque docuit D. Thom. primum 1. 2. q. 34. art. 3. in fin. corp. vbi ait: *Virtus humana, quæ disponit ad actum convenientem naturæ humanæ,*

næ, distinguitur à divina virtute, vel heroica, quæ disponit ad actum convenientem cuidam superiori naturæ. Quæ distinctio est specifica, quia ibi Angelicus Doctor intellixit per virtutē heroicam, virtutem infusam, ac per virtutem humanam acquisitam, vti docent nostri Salmant. tract. 12. in animadversionib. ad art. 5. 1. 2. q. 6. vbi n. 6. dicunt. *Ad 2. ex D. Thom. respondetur, per virtutem humanam intellixisse acquisitam, per heroicam verò infusam, vti constat ex contextu, & ideò distinxit eas essentialiter.*

Docuit etiam idem Ang. Doct. secundum 3. p. q. 7. art. 2. ad 2. vbi ait: *Habitus heroicus, vel divinus non differt à virtute communiter dicta, nisi secundùm perfectiorem modum.* Hacque ipsa acceptione sumpsimus virtutem heroicam loco adducto in argumento. Ex quibus ad argumentum dicimus; quòd si virtus heroica sumitur primo modo vera est maior, sed minor falsa est. Si autem secundo modo accipiatur, neganda est maior; ad cuius probationem dic, quòd illæ virtutes modo dicto sumptæ non differunt accidentaliter, sed essentialiter, quæ diversitas, vltra alia, provenit ab objectis formaliter diversis. Qualiter differre objectum contemplationis acquisitæ ab objecto contemplationis infusæ, nulli dubium esse potest: cùm ex motione adeò diversa procedant, nedum in esse motionis, & efficientis; verùm etiam in esse principij regulantis juxta dicta num. 20. cum nostris Salmanticensibus adductis tom. 1. disp. 1. q. 8. numeris in argumento citatis; & quæ ibi dicta sunt, videri debent, nè eadem repetamus. Reducuntur tamen ad hoc, quòd virtus heroica secundo modo ex duobus dictis sumpta (qualiter de illa tunc loquebamur, estque propria frequens illius consideratio) tantùm materialiter differt à virtute communiter dicta; quia non petit procedere ex altiori motione regulativa, quàm sit illa, ex qua virtus cōmuniter dicta procedit. Principium autem elicitivum contemplationis infusæ petit procedere ex illa sublimi motione. Vnde non solùm differt à virtute communiter dicta, sed etiam à virtute heroica. Quibus ad argumentum factum patet solutio.

36. Dices: Intra ambitum cuiuslibet virtutis sive moralis, sive Theologicæ dantur opera adeò extraordinaria, vt non possint fieri sine speciali motione Spiritus Sancti: & tamen ista opera fiunt ab ipsis virtutibus procedentibus juxta mensuram rationis: ergo, quòd contemplatio infusa non fit, nisi ex speciali instinctu Spiritus Sancti, non arguit principium elicitivum ipsius fore entitativè diversum à principio contemplationis acquisitæ: ergo hæ tantùm differunt, vt actus magis, vel minùs perfectus eiusdem virtutis. Maiorem authores probare solent diversis Sanctorum exemplis: Nos autem vnico probamus, in quo omnium virtutum Sacer chorus emicuit. Istud nobis dedit SS. Mater nostra Theresia; quæ pene mundo nata, & iam ad stupenda proclivis, in Africam properabat, vt vitam nuper sibi donatam creditori suo proprio cruore tinctam redonaret. In quo Spiritus Sancti motione Sanctissimam puellulam ductam, neminem suspicor negaturum. Et tamen extraordinarium hoc opus virtutibus iam tunc in cœlo cœlestis illius animæ fulgurantibus, adscribitur.

Respondetur: hanc objectionem, pluresque alias, quæ hîc fieri possunt, sine fructu laborare. Quia illa egregia opera fiunt quidem ex speciali motione Spiritus Sancti. Ast motio illa duplex est. Prima est specialis specialitate modi; secunda autē est specialis specialitate rei: liceat his terminis vti, vt rem penitùs aperiamus. Motio specialis specialitate modi est, quæ licèt extraordinaria sit, & valde sublimis intra lineam virtutis juxta modum humanum procedentis, hunc tamen modum non transcendit. Motio specialis specialitate rei est, quæ modum humanum operandi superat, & altiori mensura regulatur. Nunc ergo dicimus, quòd SS. Theresia in illo mirabili exemplo, & quotquot sic mirè operantur, motione

ne vtique speciali ducuntur. An autem hæc motio sit specialis specialitate modi? An autem sit specialis specialitate rei? Tuæ discussioni relinquimus. Quodcumque enim asseras, nostram resolutionem non impugnas.

37. Nec omittendum duximus Seraphicam Theresiam in casu adducto ex motione specialissima donorum Spiritus Sancti, quæ superat omnes rationis regulas, processisse; sicque mirandum illud opus patrasse. Dicta enim dona virtutes Theologicas illustrarunt, Fidem donum intellectus, & scientiæ, Spem donum timoris, & donum sapientiæ Charitatem. Aliaque dona virtutes morales sibi correspondentes elevavère ad opus tam irregulare per puellam pene non adhuc ratiocinantem, aggrediendum. Si autem idem dici debet de S. Apollonia se in rogum iaculantis, ac de Jamsone in asini maxilla mille viros aggredientis: iam tuæ discretioni relictum à nobis est.

38. Ad 1. confirmationem respondetur: contemplationem activam, passivamque in pluribus convenire; in pluribus tamen differre, quæ sine speciali discrimine inter ipsas verificari non possent. Differunt quidem primò ex parte moventis, vt hactenus ostensum est. Differunt 2. ex parte principiji: quia principium formale elicitivum contemplationis infusæ, est donum Spiritus Sancti, aut superius aliud, vel etiam ipsum lumen gloriæ; quod contemplationi acquisitæ convenire non potest. Differunt 3. ex parte specierum ad ipsas deservientium; quia species deservientes contemplationi acquisitæ non solùm sunt naturales quoad entitatem, sed etiam quoad modum; siquidem sunt propria industria à phantasmatibus abstractæ, & modo connaturali ad contemplandum applicatæ. Ast contemplatio infusa vtitur speciebus supernaturalibus, vel in entitate, vel in modo: sive quia præexistentes modo supernaturali ordinantur, sive quia de novo specialiter infunduntur. De quo infra in hoc ipso prædicabili agendum est.

Differunt 4. in modo attingendi suum objectum, quia contemplatio infusa multò clariùs, perfectiùsque cognoscit, quàm acquisita; propterea quæ hæc solet à Sanctis dici speculatio; illa verò absolutè dicitur contemplatio. vti facit D. Bonavent. de sept. itin. ætern. itin. 3. dist. 3. vbi ait: *Quamvis contemplatio, & speculatio pro invicem soleant poni, & in hoc sæpe scripturæ sententiæ proprietatem obnubilent, & involvant: apertiùs tamen, & expressiùs speculationem dicimus, quando per speculum cernimus; contemplationem verò quando veritatem sine aliquo involucro, vmbrarumque velamine in sui puritate videmus.* Et est idem, quod nos docuit D. Thom. in 3. dist. 34. quæst. 1. art. 2. dicens: *In his autem, quæ super rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio divinorum in speculo, & in ænigmate. Quod autem spiritualia quasi nuda veritate capiantur, supra humanum modum est, & hoc facit donum intellectus, qui de auditis per fidem mentem illustrat.* Quiaque contemplatio acquisita semper per ænigmata procedit in speculo suum objectum attingendo, propterea speculatio dici solet. Quod infusæ contemplationi convenire nullatenus valet, quia nuda veritate cœlestia contemplatur; eoque semper contemplatio dicitur. De quo videri debet Hugo de S. Victore homil. 1. in Ecclesiastem proprijssimè, ac profundissimè de hoc discrimine inter vtramque contemplationem agens. In alijs pluribus differunt dictæ contemplationes, quæ videri apud Mysticos possunt; dicta enim sufficiunt, vt esse distinctas essentialiter, convincatur; quamquàm in aliquibus convenire demonstretur.

39. Ad 2. confirmationem respondetur, quòd si daretur meditatio acquisita, & infusa, vtique essentialiter diversas assereremus, sicut de dictis contemplationibus dicimus. Nullus tamen meditationem infusam meditatus est, nec potest; quia meditatio est actus veritatem inquirens. Vnde quantumvis perfecta sit, debet esse actus procedens juxta modum meditantis

cò

eòque infusus esse non potest. Nec illud de objecto aliquid probat, vt patet ex dictis: quia si daretur meditatio infusa, licèt acquisita idem objectum attingeret, non possent non differre essentialiter, propter diversitatem motionis regulantis, diversamque moralitatem refundentis.

40. Contra 2. conclusionem arguitur 1. ex Richard. Victor. lib. 5. cap. 2: vbi contemplationem Evangelicam triplicem esse clarissimè docet. Prima, quæ surgit ex nostra industria, & hæc est acquisita. Alia, quæ est ex sola gratia divina, & hæc est infusa. Tertia verò, quæ de illis duabus participat, & nec acquisita potest dici, nec infusa. Verba igitur Richard. subjicio: *Hos igitur contemplationis modos experiuntur, qui vsque ad summam eiusmodi gratiæ arcem sublimari merentur. Primus surgit ex industria humana: tertius ex sola gratia divina: medius autem ex vtriusque permixtione, humanæ videlicet industriæ, & gratiæ divinæ.*

Respondetur: nunquam Richard. aliam contemplationem essentialiter diversam ab acquisita, & infusa cognovisse. Siquidem cap. 1. præcedenti dixerat, nos in contemplatione proficere *aliquando ex sola gratia, aliquando ex adjuncta industria.* Vbi solùm duo illa contemplationum genera dari, cognoscit; quod explicat exemplo Moyses, & Beseleel, quorum primus arcam in monte, & nube sine vllo industriæ labore, ex sola Domini revelatione vidit. Secundus autem ipsam arcam proprio labore formavit. *In morem*, ait, *Moysis arcam Domini sine aliqua humana industria videmus, cùm ex sola Domini revelatione radium contemplationis accipimus; sed tunc quasi juxta Beseleel exemplum in idipsum, ex proprio opere proficimus, cùm in eandem gratiam nostro studio, & labore, arcam comparamus.*

Ad argumentum autem dicimus cum nostro Philippo part. 2. Theolog. Mystic. tract. 1. art. 2. ibi nullam mentionem à Richardo fieri contemplationis, quæ vel activa, vel passiva non sit. Contemplationem activam in illo primo gradu collocat. Contemplationem autem infusam in alijs duobus comprehendit. In primo gradu continetur contemplatio activa, quia hæc, vt supra definivimus, *nostra industria comparatur*; quod idem est, ac illam quærere proprio studio, & ipso repertam exercere cum adjutorio divinæ gratiæ. Sub alio duplici gradu comprehenditur contemplatio infusa; cuius duplex, quoad præsens, gradus est. Primus perfectissimus, qui dicitur *Theologia Mystica*, quam qui exercet, verè agit, sed adeò subtiliter, & arcanè, vt non agens, sed patiens divina dicitur à D. Dionysio. Secundus gradus, quamquàm infusus sit, ita illum exercens agit, vt eius operatio, gratiæque cooperatio de facili cognoscatur; proptereàque videtur procedere ex propria industria, & ex hac parte convenit cum contemplatione activa: eòque dicitur hæc contemplatio mediare inter activam, & passivam perfectissimam illam contemplationem, cùm re vera infusa sit, ac distincta essentialiter ab acquisita. Vide citatum nostrum Philippum.

41. Arguitur 2. Quia vel contemplatio acquisita est entitativè naturalis, vel supernaturalis; quicquid dicatur, arguit datam divisionem non esse adæquatam: ergo non est bona. Probatur minor pro secunda parte: quia si contemplatio acquisita, quam concedimus, est supernaturalis, remanet exclusa ab hac divisione contemplatio naturalis, quam dari, negari non potest, siquidem nullum fundamentum adest, vt mens humana præsupposito lumine fidei, Deum virtuosè non contempletur. Si autem contemplatio, quam dicimus dividere contemplationem contra infusam, est naturalis, remanet contemplatio supernaturalis, in quam fidē influere docent communiter Mystici; atque adeò non recensentur omnia, quæ dividunt contemplationem; vnde divisio adæquata non est.

Hoc argumentum provocat nos ad certamen, quod sæpissimè recusavimus vsque ad tempus statutum; idelicet

licet vsque ad illud, in quo de principijs contemplationis agamus. Vnde in præsenti dicimus; quòd divisio nostra comprehendit omnem Evangelicam contemplationem acquisitam ex vna parte, & ex alia omnem contemplationem infusam. Vnde cùm ex parte primi dividentis ponamus illam contemplationem Evangelicam, quæ modo humano habetur, & ex parte secundi dividentis omnem contemplationem infusam, quæ eo ipso fit supra modum humanum: fit consequens, quòd si contemplatio fit supra modum humanum; etiam si sit ipsa visio beatifica, comprehensa est sub secundo dividente. Si autem contemplatio Evangelica fit juxta humanum modum, quæcumque illa sit, sive naturalis, sive supernaturalis asseratur, comprehenditur sub primo dividente: quamquàm aliàs contemplationes ipsæ acquisitæ inter se distinctæ essentialiter sint: sicut etiam beatifica visio diversa est essentialiter ab alijs contemplationibus infusis fide regulatis. Ac de his pro nunc nihil amplius.

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrùm Divina contemplatio sit vera actio de prædicamento actionis?

SIcut in duabus quæstionibus præcedentibus naturam divinæ contemplationis acquisitæ, & infusæ ex earum diffinitione, ac divisione venari conati sumus; sic modò earundem contemplationum quidditatem percipere optamus, illas in se ipsis considerantes. Quiaque divinus iste actus Evangelicæ contemplationis, vtì ex hucusque dictis constat, duo sibi essentialia habet; primum, in quo convenit cum contemplatione Philosophica. Secundum verò, in quo ab illa secernitur: optimè credimus naturam contemplationis disquiri, dum quidditas illius, quod ipsi genus est, & etiam illius, quod rationem differentiæ habet, disputatur. Primum facimus in hac quæstione, vbi de eo, quod omni contemplationi convenit, loquimur: de eo quod proprium est contemplationis Evangelicæ acquisitæ; & infusæ postmodùm locuturi. Forsam præsentem quæstionem impropriam huic nostro operi Mystico judicabis; cum adeò Scholastica sit, imò & Metaphysica, seu Philosophica; qua ptopter de illa agunt, vt sibi propria, tum Theologi Scholastici, tum Metaphysici, tum Philosophi: ergo Mystico Theologo impropria est præsens controversia. Respondeo tamen: quòd si omnibus illis licet hanc difficultatem versare: quia vnusquisque habet aliquid, per quod ad suum institutum asserat spectare; similiter, & nos dicimus: quia plura habet difficultas hæc, per quæ nostri Mystici instituti propria sit. Agit de illa Philosophus; quia sui muneris est de anima, de eius potentijs, ac de earum actibus tractare. Agit Metaphysicus; quia in omne ens, veluti in proprium centrum dirigit mentem suam. Agit Scholasticus, quia suum est, de speciali quadam contemplatione, scilicet visione beatifica, disputare: ergo similiter agat Mysticus, cuius absdubio est de anima rationali, de sensibus externis, & internis, ac de animæ potentijs, harumque viribus, & actibus agere, vtì faciunt, nosque cum ipsis fecimus in Isagoge lib. 1. per plures lectiones. Agat Mysticus, cuius, potiùs quàm Metaphysici, est agere de omni ente, vt vidimus tom. 1. disp. 1. q. 6 Agat denique Mysticus, qui non solùm agit de contẽplatione illa fœlicissima, quæ Deum intuitivè contemplatur, sed etiam de omni illa contemplatione, quæ in divisione contemplationis Evangelicæ quæstione præcedenti statuta, continetur.

Hæc licèt gravia sint non adeò vrge-

vrgerent, vt præsentem controversiam attingerem, nisi hoc factum vidissem à Mysticis celeberrimis. Noster Philippus à SS. Trinitate in sua Mystica Theologia discursu proœmiali §. *vnde ad fundamentum* de hac difficultate agit. Similiter Noster Antonius à Spiritu S. in suo Mystic. direct. tract. 1. disp. 1. sect. 3. n. 43. hoc idem facit. Si dicas: eos Authores de hoc agere, vt cuidam objectioni respondeant, non autem disputando. Respondeo, quòd si solummodò disputarem, quæ à Mysticis DD. disputantur, nil penitùs disputarem. Vide, quæ diximus in Prolegom. à nu. 58. Habemus ergo propriam nostri muneris esse præsentem controversiam, ad cuius resolutionem accedamus oportet.

§. I. *Tituli brevissima explicatio, & duplex post eam stabilitur conclusio.*

43. IN quæstionis titulo duo inquirimus. Primum est, an contemplatio sit vera actio? An verò solùm grammaticaliter actio, seu operatio dicatur? Secundum est, an sit actio de prædicamento actionis? Et cùm apud omnes in confesso sit, contemplationem directè spectare, vel ad prædicamentum actionis, vel ad prædicamentum qualitatis; idem omnino est dicere, contemplationem non pertinere ad prædicamentum, v. g. qualitatis, ac asserere ipsam ad actionis prædicamentum spectare, & è contra. Quin opus habeamus diversas pro hoc conclusiones ponere. Est enim idem, quod ad vnum ex illis duobus prædicamentis non pertineat, ac quòd in alio collocetur.

44. Prima conclusio: *Divina contemplatio acquisita, & infusa est verè, ac propriè actio, seu operatio.* Assertio hæc est D. Thom. ac inter Theologos, & Philosophos communissima. Probatur 1. authoritate D. Thom. *de verit.* q. 8. art. 6. dicentis: *Dicendum, quòd duplex est actio: vna, quæ procedit ab agente in rem exteriorem, quam transmutat, & hæc est sicut illuminare: alia verò actio est, quæ non procedit in rem exteriorem, sed stat in ipso agente, vt perfectio ipsius, & propriè dicitur operatio; & hæc est, sicut lucere. Actio autem appetitus, & sensus, & intellectus non est sicut actio progrediens in materiam exteriorem, sed sicut actio consistens in ipso agente, vt perfectio eius.* Vbi Angelicus Doctor celebrem illam divisionem actionis in immanentem, & transeuntem memorat, & de vtraque asserit, esse veram, & rigorosam actionem. Vnde cùm contemplatio nostra actio immanens sit, vera actio est, & non solùm grammaticaliter.

45. Dices 1. D. Thom. in allato testimonio docet, contemplationem, seu actionem immanentem dici propriè operationem: Ergo non est propriè actio. *Secundò* dices: Angelic. Doct. ait, quod contemplatio est actio *sicut lucere*: sed *lucere* tantùm grammaticaliter actio est; ergo & contemplatio.

Hæc ab aliquibus objiciuntur satis inconsequenter; quia D. Thom. docet, quòd actio immanens *propriè dicitur operatio*, & immediatè subjungit, *& hæc est sicut lucere.* Modò interrogo: lucere est propriè operatio? Minimè: ergo stat, quòd contemplatio sit secundùm D. Thom. *propriè operatio*, cum illo exemplo, quo vtitur: *sicut lucere*: ergo similiter ex illo exemplo non habetur cõtemplationem non esse propriè actionem. ¶ Ad 1. ergo respondetur nomen *actio* ex sua proprijssima institutione impositum esse ad significandum actionem, quæ transit in rem exteriorem, quæ est idem, ac actio transiens: nomen autem *operatio* proprijssimè signat actionem illam superiorem, quæ simul est *fieri*, *& factum esse*, simul via, & terminus, qualis est actio immanens, de cuius conceptu non est terminum à se distinctum producere. Vnde D. Thom. vt penitus actionem immanentem à transeunte secerneret, non solùm ostendit diversitatem earum quoad id, in quo vnaquæque consistit; sed etiam quoad ipsarum

nomen: proptereàque dicit, quòd licèt vtraque verè actio sit; tamen nomen *actio* proprium est actionis transeuntis: nomen vero *operatio* proprijssimum est actionis immanentis. Nec hoc tibi voluntarium apparebit, si consideres vltra dicta, quod D. Thom. non dixit: *actio immanens propriè est operatio*: sed sic: *propriè dicitur operatio*; ita vt per ly, *dicitur*, ostenderet, se non negare, quòd illa actio propriè actio sit; sed solùm de nomine ipsius esse dissidium. Ac si diceret: actio immanens verè, & propriè est actio; sed non ita propriè nominatur: habet enim aliud nomen sibi proprium; & hoc nomen est *operatio*.

Ad 2. objectionem respondetur, quod *lucere* dicit duo: primum est, quòd non procedit in rem exteriorem, sed manet in lucente. Secundum est nomen actionis, quod habet. Ex quibus illud primum dicit cum omni proprietate: secundum autem tantùm grammaticaliter dicit. D. Thomas comparat contemplationem cum *lucere* secundùm illud primum, quod dicit, non autem juxta illud secundum. Nec hoc debuit explicare D. Thomas; quia, cùm dixisset, quòd actio immanens *propriè dicitur operatio*, dictum erat, illud exemplum non adduci secundùm nomen actionis, quod tantùm grammaticaliter *lucere* convenit; sed quia *non procedit in rem exteriorem*, sed stat in ipso agente, vt perfectio ipsius, in quo propriè convenit *lucere* cum actione immanenti, eratque, quod ibi aperire intendebat Angelicus Doctor.

46. Probatur 2. assertio nostra ratione gravissimis authoritatibus innixa: Etenim contemplatio Evangelica est verè vita actualis: ergo est verè actio: Antecedens patet ex illis verbis Christi Domini apud Joann. cap. 17. dicentis: *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te*: Et consequentia probatur, quia contemplatio non est vita per modum principij viventis, aut per modum termini à se producti, sed per modum exercitij, quo vivens vivit, & movet se; sed exercitium, per quod vivens vivit, & movet se, est vera actio: ergo contemplatio vera actio est. Maior, quoad primam partem, patet, quia cōtemplatio non est principium vivens per ipsam contemplationem; hoc enim est suppositum contemplationem eliciens. Deinde quoad secundam partem constat ipsa maior; tum quia contemplatio non petit de se terminum producere, vt patet in visione beata; tum quia contemplatio sub munere contemplationis productiva termini nunquam est; sed intuitiva termini priùs potentiæ contemplatrici conjuncti: tum denique, quia licèt sub munere dictionis terminum producat, implicat, quòd sit ipse terminus à se productus, vt de se constat. Resta ergo, quòd sit vita per modum exercitij principij viventis, & termini, iam potentiæ intimè vniti, contemplantis, & hæc est tertia pars illius maioris.

Probatur ergo minor. Exercitium agentis est vera actio: ergo exercitium viventis est verè actio vitalis, seu, quod idem est, est verè vita actualis. Antecedens est certum; aliâs nec actio transiens vera actio foret. Et consequentia probatur 1. Quia vivens, seu vitam actu exercens, est quoddam speciale agens: ergo sicut exercitium agentis est vera actio; sic exercitium agentis specialis est vera actio specialis; ac subinde exercitium vitam actu exercentis est vera actio vitalis. *Probatur* 2. illa consequentia; quia visio beata est verè vita actualis, seu actio vitæ: sed hoc habet, quia est exercitium viventis illa superna vita: ergo exercitium viventis est vera actio vitalis. Cætera constant & maior est expressa D. Thom. 1. 2. q. 3. art. 2. vbi docet beatitudinem esse operationem.

Ad hæc: Contemplatio est verè actus secundus contemplantis, seu vitam contemplativam exercentis: ergo est propriè operatio. Antecedens est omnino certum, & consequentia probatur ex eodem laudato D. Thom. dicente: *Manifestum est autem, quòd operatio est vltimus actus operantis. Vnde, & actus secundus à Philosopho nominatur*

minatur in 2. de anima. Nam habens formam potest esse in potentia operans; sicut sciens est in potentia considerans. Et inde est, quòd in alijs rebus, res vnaquæque dicitur esse propter suam operationem, vt dicitur in secundo de cælo. Necesse est ergo beatitudinem hominis operationem esse. Videatur Ang. Doct. tota illa quæstione, vbi loquitur de beatitudine, tum perfecta, qualis est visio beatifica: tum imperfecta, qualis est contemplatio huius vitæ, semperque nomine actionis, & operationis illas nominat.

47. Secunda assertio: *Contemplatio Evangelica non pertinet ad prædicamentum actionis, sed ad prædicamentum qualitatis.* Resolutio hæc est contra Nostrum Philippum, Nostrumque directorium mysticum locis citatis n. 42. vbi planè asserunt contemplationem esse actionem de prædicamento actionis; quod consequenter ad sua principia docet citatus Philippus, qui in lib. de anima q. 44. art. 1. docet intellectionem directè pertinere ad prædicamentum actionis. Idem docent plures alij DD. tam intra, quàm extra Scholam D. Thom. quos adducunt nostri Complutens. lib. 3. de anim. disp. 20. q. 1. Nos autem, qui cum ijsdem Complutens. tenemus, intellectionem esse actionem de prædicamento qualitatis, id ipsum de contemplatione asserimus. Hoc etiam docetur communiter à nostris Thomistis, & ab alijs pluribus.

Probatur ergo assertio ex D. Thom. opusc. 47. cap. 7. vbi ait: *Intelligere, & sentire sunt actiones immanentes; quia dicunt actum intelligendi esse actum in intelligente, vel sentiente: hæc autem actio immanens non est directè in prædicamento actionis*: Ex quibus verbis hæc deducitur ratio: Contemplatio hominis ad aliquod prædicamentum debet directè pertinere: Ergo pertinet directè ad prædicamentum qualitatis. Antecedens certum est, & consequentia probatur: non potest contemplatio directè spectare nisi ad prædicamentum actionis, vel qualitatis, vt constat ex dictis num. 43. sed non pertinet directè ad prædicamentum actionis, vt nobis dixit S. Thom: Ergo directè pertinet ad prædicamentum qualitatis.

48. Probatur deinde conclusio sic. Actio pertinens directè ad prædicamentum actionis est actio, quæ fluit ab agente cum motu: Contemplatio non fluit ab agente cum motu: ergo non collocatur in prædicamento actionis. Probatur maior: Actio prædicamentalis subjectatur in motu, per illum quę definitur; quippe talis actio *est motus provt ab agente*: sed actio, quæ in motu subjectatur, ac per illum definitur, fluit ab agente cum motu; non enim potest sine subjecto consistere: ergo. Hic discursus fundatur in doctrina D. Thom. in 1. dist. 8. q. 4. art. 3. vbi ait: *Dicendum, quòd actio, secundùm quod est prædicamentum, dicit aliquid fluens ab agente, & cum motu.* Vbi Ang. Doct. duo exprimit requiri, vt actio in prædicamento actionis collocetur. Primum est, quòd sit fluxus ab agente. Secundum est, quòd motui associetur. Licèt enim detur actio, quæ realiter fluat ab agente, si tamen sine motu fluat, actio prædicamentalis non erit. Vnde contemplatio quamvis realiter à contemplante fluat, non est actio prædicamentalis, quia sine motu fluit.

49. Hic discursus, qui intentum planè convincit, non placet nostro Philippo, & ad testimonium D. Thom. super quod fundatur inquit: Ang. Doct. in illis verbis, *& cum motu*, non loqui de motu propriè dicto, & provt est actus imperfecti, diffiniturque à Philosopho 3. Physic. per hoc quòd sit *actus entis in potentia, secundùm quod in potentia*: sed loqui etiam de motu, qui est actus perfecti; quem motum in contemplante inveniri certum est: omnis enim actio immanens mutatio quædam est, & motus communiter dictus. Vnde infert, quòd ex dicto testimonio sequitur, contemplationem inter actiones prædicamentales accensendam esse.

Confirmat hic Author D. Thom. debere intelligi, provt ab ipso explicatur, ex ijs, quæ immediatè annectit illis verbis; ait enim: *Sed in Deo non est*

aliquid medium secundùm rem inter ipsum, & opus suum, & ideò non dicitur agens actione, quæ est prædicamentum. Sed actio sua est substantia. Vbi nihil medium *secundùm rem* cadere inter Deum, & opus suum docet Sanctus, per quod non solùm excluditur actio transiens, quæ cum motu propriè dicto fit; sed etiam excluditur actio immanens, quæ fit cum mutatione. Vnde de vtraque sermo est in dicto textu.

Respondetur D. Thom. non posse intelligi, nisi de motu propriè dicto; & ratio est: quia quævis actio, etiam si sit perfectissima contemplatio, fluit ab agente, & mutatio est, seu motus perfecti, sed non quævis actio fluit ab agente, & est motus imperfecti. Vnde, vt ostenderet D. Thom. se loqui de actione prædicamentali, addidit ly, *& cum motu.* Quod sanè; si ob hoc non fieret, superfluum foret. Quia quòd illa actio fiat cum mutatione, ex hoc, quòd sit fluxus ab agente, convenit cuicumque actioni; atque adeò non erat necessarium, imò superfluum foret addere, *& cum motu.*

Sed quare D. Thom. loquitur de actione prædicamentali; si quævis actio, etiam si prædicamentalis non sit, non mediat secũdùm rem inter Deum, & opus suum? Respondetur: Angelic. Doct. in art. 2. illius quæstionis docere, Deum non collocari in prædicamento substantiæ. Posteà in dicto art. 3. quærit: *Vtrùm alia prædicamenta de Deo dicantur?* Resolutio est negativa, contra quam efformat argumenta, quæ Deum ad prædicamenta plura spectare, suadere conantur. Primum argumentum agit de quantitate, & qualitate; de quibus etiam agit 2. In 4. agitur de relatione. A quibus omnibus Deum excludit. Tertium autem argumentum loquitur de actione in hunc modum: *Deus est primum agens: ergo in eo actio præcipuè invenitur.* Actio de qua hìc sermo est, non est actio attinens ad prædicamentum qualitatis, ad quod iam dixerat non pertinere; sed loquitur de actione, quæ ad prædicamentum actionis spectat. Proptereàque, vt de ipsa actione, de qua argumentum procedebat, loqueretur, dirigit solutionem ad ipsam actionem prædicamẽtalem, quæ non solùm est fluxus ab agente; sed est *cum motu.* Quam actionem docet in Deo non reperiri. In quo etiam non reperitur illa alia, quæ sine motu mediat secundùm rem inter agens, & opus suum: ast de hac ibi non loquitur, quia ex duplici argumento præcedenti iam constabat in Deo non reperiri; si namque reperiretur, non posset non spectare ad prædicamentum qualitatis, in quo juxta sententiam eiusdem Ang. Præcept. actio illa, quæ fit sine motu, collocatur, vt constat ex num. 47.

§. II. *Argumenta assertiones impugnantia solvuntur.*

50. CONtra 1. conclusionem arguitur 1. Quia viri contemplativi dicuntur divina patientes, cùm contemplantur. De quibus intelligunt communiter Mystici dictum illud D. Pauli, *qui Spiritu Dei aguntur.* Ob quæ non nulli ex SS. PP. docent, contemplationem sublimem esse ab extrinseco. Ex quibus, quæ omnibus pervia sunt, hoc conficitur argumentum; qui sublimem contemplationem exercent, non agunt, *sed patiuntur*; & *spiritu Dei aguntur*: ergo istorum contemplatio non est propriè actio. Probatur consequentia: nam patientis influxus non est agere, sed pati: Ergo eius causalitas est passio, & non actio, nisi valde impropriè.

Respondetur negando antecedens: Illi enim contemplativi aguntur, & agunt. Aguntur quidem; quia lumen supernaturale recipiunt, quo contemplantur. Aguntur, quia speciali Spiritus Sancti motione vocantur, vt eius specialem instinctum sequentes, occulta Sapientiæ Divinæ intueantur. Vnde verificatur, quòd *spiritu Dei aguntur,* & simul, eius ductum sequentes, agant; Quod egregiè tradidit August. lib. de correct. & grat. cap. 2. dicens: *Intelligant, si filij Dei sunt, se spiritu Dei agi, vt, quod agendum est, agant; & cum egerint,*

egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant: Aguntur enim, vt agant, non vt ipsi nihil agant. Idem docet Doct. Sanct. sermon 3. de verb. Apost. cuius doctrinam, immò & verba exscripsit Venerab. Beda ad illum Pauli locum, vbi ait: *Dicet mihi aliquis: Ergo agimur, non agimus. Respondeo: Immo & agis, & ageris, & tunc bene agis, si à bono ageris: Spiritus enim Dei, qui te agit, agenti adjutor est tibi.*

Huius doctrinæ rationem Philosophicam nobis offert D. Thom. quæst. vnic. de vnione verbi art. 6. his verbis: *Considerandum tamen, quòd si virtus, quæ est actionis principium ab alia virtute superiori moveatur, operatio ipsa procedens, non solùm est actio, sed etiam passio, in quantum scilicet procedit à virtute, quæ à superiori movetur.* Cùm autem actus Divinæ contemplationis perfectissimæ, nedum fit à virtute superiori movente, verùm etiam infundente principium proximum eliciti-vum illius; propterea illa contemplatio *non solùm est actio, sed etiam passio.*

51. Dices tamen: si res ita se habet, cur illa contemplatio dicitur tantùm passio, & non simul appellatur actio? Et similiter, cur illam habentes dicuntur *patientes divina*, & non agentes, sed acti? *Respondet* Illustrissimus Bracharensis Antistes 2. p. compendij cap. 11. §. 2. *Quamvis hæc ferventis dilectio elicitur à voluntate; dicitur tamen passiva; quia ad illam non excitat voluntas se ipsam, sicut ad primam; sed immediate excitatur à Deo fortiter.* Nec omittam egregiam eximij Suarez responsionem ad hoc ipsum dubium: sic enim tom. 2. de religione lib. 2. cap. 12. num. 18. loquitur: *Est ergo vitalis illa passio, vnde non est sine intellectus, & voluntatis efficientia: denominatur autem potiùs passio, quàm actio, quia principalis motor ibi est Spiritus Sanctus, qui in animam tunc agit per specialissimum auxilium internum, per dona sua, & non tantum per ordinarium modum operandi virtutibus accommodatum.*

Radicem huius sanissimæ doctrinæ deterit D. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 1. vbi ait: *Ad 2. dicendum, quòd voluntas non solùm est motiva quantùm ad exteriores motus, qui vacationi repugnant, sed etiam motuum interiorum, etiam ipsius intellectus, quiquidem motus æquivocè dicuntur, vt patet in 3. de anima: sunt enim actus perfecti; & ideo magis assimilantur quieti, quàm Motui.* Ecce quare Contemplatio hæc passio dicitur, & contemplativi dicuntur divina pati. Illa contemplatio verè, & propriè actio est; sed est actio, quæ *magis assimilatur quieti, quàm motui.* Vnde illam habentes magis recipere videntur, quàm agere; proptereaque pati, & non agere dicuntur. Per quæ patet ad objecta, & ad plura alia, quæ hìc objici adhuc poterant, propriùsque de eis alibi agetur. Constat etiam ad id, quod num. 50. dictum est, de aliquibus Sanctis dicentibus, contemplationem esse actum ab extrinseco intellectui impressum. Hæc enim locutio falsa omnino est de ipso actu contemplationis perfectissimæ. Verùm quia principium elicitivum talis actus, motioque ad illum eliciendum, sunt penitus ab extrinseco; non solùm, quia à Deo dantur, sed etiam quia motio est totaliter extra id, quod petit connaturalis modus operandi intellectus, eò dicitur ab extrinseco esse talis actus.

52. Arguitur 2. contra secundam conclusionem ex Arist. qui 10. Ethic, ait: *Neque enim virtutis operationes qualitates sunt, neque fœlicitas:* sed operationes virtutis, & fœlicitas sunt actiones immanentes: ergo actiones immanentes non sunt qualitates, sed pertinent ad prædicamentum actionis. Minor pro prima parte certa est: pro secunda autem constat ex ipso Arist. qui cap. 7. sequenti docet, fœlicitatem esse actum intellctus.

Respondetur ex D. Thom. ibi lect. 3. Verba illa Philosophi continere argumentum Platonicorum contra Eudoxium, qui asserebat, delectationem esse de genere bonorum, quod argumentum à Platonicis confectum, & ab Aristot. propositum, & solutum refert

D.

D. Thom. sub hac forma: *Bonum videtur ad genus qualitatis pertinere: quærenti enim quale est hoc? Respondemus, quoniam bonum: delectatio autem non est qualitas: ergo non est bonum.* Hoc est argumentum: audiamus solutionem. *Sed hoc* (prosequitur D. Tho.) *Aristot. removet dicens, quòd non sequitur, si delectatio non sit de genere qualitatum, quod propter hoc non sit de genere bonorum: bonum enim dicitur non solùm in qualitatibus, sed etiam in omnibus generibus.*

Constat autem ex istis Aristotelem in enodando illud Platonicorum argumentum noluisse negare illam minorem propositionem: *delectatio non est qualitas*: quam si negasset, æquivocationem non paterentur adversarij. Noluit tamen illam, quamquàm falsam, negare, vt arguentibus irrideret, sui argumenti futilitatem ostendens. Noluit ergo negare illam minorem, sed nec concessit: omisit tamen illam, ex qua omissione nihil adhuc concludere argumetum, testatus est, dicens, quòd licèt delectatio non foret qualitas, adhuc tamen poterat esse de genere bonorum; quia bonum *dicitur non solùm in qualitatibus, sed etiam in omnibus generibus.*

53. Arguitur 3. Divisio actionis in immanentem, & transeuntem est divisio generis in species: ergo actio, quæ est divisum, est genus relatè ad actionem immanentem, & transeuntem: ergo istæ duæ actiones pertinent ad idem prædicamentum: atque adeò cùm actio transiens spectet ad prædicamentum actionis in eo etiam collocanda est actio immanens. Cætera constant, & antecedens probatur à nostro Philippo sic: ab illis actionibus abstrahibilis est vna ratio vnivoca *actionis*, quæ de illis vnivocè prædicetur: ergo cùm illa ratio abstracta dividitur in illas actiones, datur divisio generis in species.

54. Confirmatur: Omnis vera substantia creata collocatur in prædicamento substantiæ, & omnis quantitas, in prædicamento quantitatis, & sic de alijs: Ergo omnis vera actio collocatur in prædicamento actionis. Modò sic: sed contemplatio est vera actio: ergo in prædicamento actionis collocatur.

Respondetur argumento negando antecedens; quia actio immanens, transiensque non sunt species sub vno aliquo genere; pertinent enim ad diversa prædicamenta: & cùm prædicamenta sint prima genera, non datur supra illa aliquod vnum genus. Nec aliud necesse est addere pro huius argumenti solutione: quia arguens non fundat illam suam vnivocam rationem, quam fingit: idem enim posset dicere de relatione abstrahente à transcendentali, & prædicamentali: nec enim maius fundamentum inveniet, vt actio astrahat vnivocè ab immanenti, & transeunti, quàm vt relatio abstrahat ab ijs relationibus.

Ad confirmationem respondetur negando antecedens, quod certè falsissimum est: quia licèt omnis substantia creata pertineat ad prædicamentum substantiæ, & ad predicamentum quantitatis vera quantitas; non tamen sic est de omnibus alijs. Siquidem, vt modò vidimus, dantur veræ relationes, quæ non pertinent ad prædicamentum relationis, datur etiam vera passio, quæ non pertinet ad prædicamentum passionis, sed ad qualitatem, estque tertia qualitatis species. Ad hunc ergo modum datur vera actio, quæ non ad actionis, sed ad qualitatis prædicamentum spectat propter dicta. Videantur nostri Complutenses citati, nobis autem circa hæc immorari non licet.

QVÆS-

QVÆSTIO QUARTA.

Vtrùm Divina contemplatio sit entitativè supernaturalis?

LOcuti sumus quæstione præcedenti, vt num. 42. obseruavimus, de Divina contemplatione secundùm ea, in quibus conveniunt, tum contemplatio acquisita, & infusa inter se; tum etiam secundùm id, (& hoc præcipuè) in quo vtraque hæc Divina contemplatio convenit cum contẽplatione Philosophica. Sicque quidditatem Divinæ contemplationis aperire studuimus per id, quod ipsi commune est. Modò autem eius quidditatis cognitionem exploramus per id, quod contemplationi infusæ, & acquisitæ proprijssimum est, ac differentiale. Et hoc non solùm loquendo de constitutivo contemplationis Divinæ, vt talis illamque prout sic conferendo cum contemplatione Philosophica: sed etiã, (& hoc maximè) comparando contemplationem infusam cum acquisita secundùm ea, in quibus, ex earum diffinitionibus quæstione 1. datis, ad invicem differre dicebamus. Vnde quæstionis titulus sic explicatur, & cardo difficultatis aperitur: ***An divina contemplatio acquisita, & infusa secundùm id, in quo inter se differunt, sint entitativè supernaturales?***

§. I. *Prænotantur aliqua, & referuntur sententiæ.*

55. PRælibandum 1. est cum nostris Salmant. tract. 14. disp. 3. dub. 3. n. 24. rem aliquam ex triplici capite posse habere supernaturalitatem, videlicet ex causa efficienti, finali, & formali. Causa enim materialis supernaturalitatem refundere non potest; quia est potentia receptiva; quod à natura habet; vnde supernaturale non est, & consequenter non potest supernaturalitatem præstare. Ex parte efficientis est aliquid supernaturale, quando, vt fiat, requiritur virtus supernaturalis, quamquam res facta naturalis sit. Et hoc modo dicitur supernaturalis illuminatio cæci; quia licet potentia visiva restituta sit naturalis, nunquam tamen restitueretur, si virtus supernaturalis non adesset. Ex parte causæ finalis est aliquid supernaturale, cùm ab extrinseco in finem supernaturalem ordinetur, quamvis res in illum finem supernaturalem ordinata sit in se naturalis. Et hac ratione actus virtutum acquisitarum, si per charitatem in finem supernaturalem ordinentur, supernaturales sunt, ac salutares.

Ex parte denique causæ formalis est aliquid supernaturale, quando eius intrinsecum constitutivum supernaturale est, vt patet in charitate, cuius intrinsecus respectus, quem ad Deum dicit, supernaturalis est. Vnde cùm hic respectus sit forma intrinseca charitatis ab hac forma habet charitas suam supernaturalitatem, à cuius objecto etiam illam habet; hoc tamen est, tanquam à causa formali extrinseca, & termino suæ habitudinis. Quare ille habitus erit intrinsecè, seu entitativè supernaturalis, cuius terminus in ratione termini illius habitus, supernaturalis fuerit. Tunc enim habitus ille supernaturalitatem habet à termino, vt à causa formali extrinseca; ab habitudine verò in talem terminum, tanquam à causa formali intrinseca. Habitus autem, vel actus respicientes terminum naturalem; vel si supernaturalis sit; non tamen respicitur, vt supernaturalis; vel denique, si vt supernaturalis inspicitur; non tamen est proprius terminus talis habitus, vel actus, sed isti in illum ordinantur ex aliunde acceptis; tunc habitus, & actus sunt entitativè

tativè naturales; & solùm sub vltima consideratione habent supernaturalitatem; hæc tamen modalis est, aut ex objecto.

56. Insuper prænotandum est, (vt aliqualis notitia entitatis supernaturalis habeatur) quòd sicut ab intitate divina provenit entitas quæcumque creata, Deus enim est totius creatæ entitatis origo; sic etiam à supernaturalitate Dei omnis creata supernaturalitas derivatur. Vnde sicut illud est ens, quod cum primo ente mensuratur, sic & illud est supernaturale, quod entis supernaturalis supernaturalitatem capit. Hoc autem primum supernaturale est tale simpliciter, & omnibus modis, quod inveniri nequit in secundo supernaturali: hoc enim, ex quo secundum est, defficienter supernaturalitatem habet: vtì à simili patet in secundo libero, in secundo ente, & alijs. Vnde in primo supernaturali dantur plura, quæ inveniri in secundo haud possunt. Et hoc non solùm intelligas de alijs prædicatis diversis ab ijs, quæ non sunt propria secundi supernaturalis; verùm etiam de ijs, quæ illi propria sunt. Quare Charitas v.g. non solùm non habet immensitatem, omnipotentiam, rationemque luminis, quæ sunt propria luminis increati, omnipontentiæ, immensitatisque divinæ; sed etiam caret modo illo peculiari, quo gaudet charitas increata; secundùm quem secum identificat tam principium radicale volendi, quàm volitionem ipsam, obiectumque ipsius. Vnde datur supernaturalitas in charitate creata eo deficienti modo, quo nec obiectum, nec principium radicale, nec actum secum identificet. Quod tam in charitate creata, quàm in alijs secundis supernaturalibus revocari debet in id, quod non sit suum esse, sicut est primum supernaturale.

57. Dices: si dicta vera sunt, substantia creata erit ens supernaturale: hoc est falsum: ergo eò doctrina tradita. Probatur mai. substantia creata participat à primo ente suam entitatem: licèt ea deficientia, vt suum esse non sit; sicut charitas creata habet à prima charitate suum esse eodem dificientiæ modo: ergo similiter.

Respond. nos adhuc non definisse ens supernaturale; ex eius tamen diffinitione constabit, nihil valere obiectionem. Itaque ens supernatnrale primum est, quod ex se, & a se omnem naturam creatam, & creabilem superat. Vnde ens supernaturale secundùm illud erit, quod excedit omnem naturam creatam, & creabilem, licèt hoc non habeat ex se, aut à se, sed à primo supernaturali. Ex quo constat substantiam creatam non esse ens supernaturale; quia non excedit omnem naturam creatam, & creabilem. Si namque omnem naturam creatam excederet, se ipsam, quæ vtique natura creata est, superaret: quod manifestam dicit contradictionem. Charitas autem, fides, spes, & alia huiusmodi supernaturalia sunt, quia omnem naturam creatam, creabilemque transcendunt.

58. Obijcis: malè ens supernaturale diffinitur per hoc, quod omnem naturam creatam, creabilemque superet: ergo talis diffinitio deserenda est. Probatur antecedens: definitio non explicat naturam entis supernaturalis: ergo &c Probatur antecedens 1. quia data diffinitio solùm exprimit, quòd ens supernaturale est excedens, & etiam extremum huius excessus exprimitur: sed per hoc nulla certa notitia definiti nobis datur: ergo. Probatur 2. idem antecedens: quia ob datam rationem male definiret hominem, qui diceret, hominem esse ens, superans omnem naturam sensitivam creatam, & creabilem.

59. Confirmatur: quia N. Complut. in log. disp. 15. quæst. 2. num. 6. referentes diffinitionem, qua P. Hurtado qualitatem definit, quæ sic se habet: *Qualitas est accidens absolutum à quantitate distinctum* illam censurant, quia *nullo modo explicat essentiam quatatis, cùm declaret illud, per quod ens contrahitur ad esse qualitatis, & per quod istud prædicamentum distinguitur ab alijs generibus. Dicere namque*

qua-

qualitatem esse accidens absolutum distinctum à quantitate, notificat, quid qualitas non sit, sed minimè exponit quid sit. Quod plane nugatorium est, sicut si quis definiret animal esse vivens distinctum à planta, &c. Hæc, & alia de illa diffinitione prædicti P.P. quod præsenti entis supernaturalis definitioni applicari posse, quis negabit?

60. Ad hæc: cùm dicitur, quòd ens supernaturale superat omnem naturam, vel illa natura signat naturam substantialem præcisè, vel non? Si non: Ergo, non habemus, vnde sciamus fidem excedere omnem naturam: cùm detur fides humana, aliaque accidentia dentur, quæ naturam non superant. Si sic: sequitur 1. quòd non habeamus, vnde sciamus, fidem humanam non similiter excedere omnem naturam. Sequitur 2. datam definitionem pugnare cum probabili opinione asserente posibilem esse substantiam supernaturalem. Si namque hæc daretur, vtique accidentia supernaturalia, superaret, quiaque diffinitio est velut primum principium, quod ab omnibus admitti necesse est: proptereà tradita definitio non est bona.

Respond. datam definitionem bene naturam entis supernaturalis exprimere: Per hoc enim, quòd dicam fidem divinam exigentiam cuiuscumque naturæ superare affatim naturam fidei exprimo. Vt autem hæc planè percipiantur, observa, fidem v. g. posse sumi vt particulare quoddam supernaturale, & etiam posse accipi secundùm ea, præcisè, quæ dicit, vt est ens supernaturale. Primo modo non solùm differt ab ente naturali per supernaturalitatem, sed etiam per suum proprium specificativum differt ab omni alio ente supernaturali, quod fides non sit. Secundo tamen modo sumpta non differt ab ente supernaturali, sed solùm ab ente naturali. Primo modo accepta non definitur tradita definitione; sed habet propriam, quam dedimus in Isagoge. num. 153. lib. 1. Ast si secundo modo accipiatur, rectè diffinitione tradita diffinitur: sicut si quis definiret hominem sub ratione intellectivi, congruè procederet dicens hominem esse ens superans omnem naturam sensitivam, creatam, & creabilem. His enim sufficienter explicatur natura hominis sub illa abstractione sumpti; quamvis vt intellectivus discursivus est, non illa definitione definiatur, sed habet propriam. Similiter de qualitate v. g. dicimus, quòd vt accidens, eius definitio non est alia, nisi definitio accidentis. Cæterùm vt qualitas debet definiri definitione illam speciale accidentis demonstrante, diversum ab omni alio accidente. Propterèaque definitionem num. 59. positam carpunt P. P. Complut. quia ea nec sub conceptu entis, nec sub ratione accidentis, nec qualitatis diffinitur. Per quæ patet ad obiecta vsque ad confirmationem.

Ad additamentum respondetur: per naturam intelligi vtique substantiam. Ad primùm, quod contra hæc obijcitur, dicas: naturæ exigentiam esse reciprocam: vnde sicut datur natura exigens, sic & datur res à natura exacta: atque adeo fides divina est supernaturalis; quia nec est natura exigens, nec res creata à natura, sed accidens omnem naturæ exigentiam transcendens. Fides autem acquisita non est supernaturalis, quia licèt non sit natura exigens: est tamen accidens haud superans exigentiam naturæ.

Ad secundum respond. dari sanè illam opinionem, quam omnes Thomistæ impugnant, alij *insignem ignorantiam* dicentes, alij *temerariam* nominantes ipsamque P. Vazquez *ineptam* dicit. Ex quibus mirari non debes, si ad opinionem his privilegijs decoram sustinendam communis definitio desideratur, & eius loco aliæ ad libitum subrogentur. Consule circa hoc nostros Thomistas, quos inter rem egregiè versat, vt solet, Illustrisim. Palanco tract. de Deo vno disp. 3. q. 2.

61. His igitur breviter dictis pro cognoscenda vtcumque entis supernaturalitate, de quo videri possunt N. Salmanticenses tract. 14. disp. 4. dub. 3. præcipuè num. 41, dubium speciale est

circa cognitionem huius ſupernaturalitatis, & inquibus reperiatur. Non eſt enim valde arduum ſcire, illud ens eſſe intrinſecè ſupernaturale, quod ſuperat naturam omnem creatam, & creabilem. Aſt percipere, quid requiratur ad hũc exceſſũ, & in quo reperiatur? Hoc valde arduum eſt, nec poſſumus circa illius declarationem detineri, nec proprios limites, vltra debitum tranſgrediamur. Placet tamen proponere dictos N. Salmant. tract. 12. diſp. 3. dub. 2 num. 33. optimè definijſſe ſupernaturalitatem *per habitudinem mediatam, vel immediatam ad Deum ſecundùm modum, quem habet, in ſe tanquàm ad obiectum, vel finem ſupernaturalem, aut per connexionem cum illo ſecundùm hanc rationem.* Et aliquibus interiectis ſubiungunt. *Quòd ſi ſupernaturalitatem rerum creatarum explicare velimus per modum participationis à Deo non oportet, vt talis participatio ſit formalis; imò nec ſufficit; nam ſubſtantia creata, intellectus, voluntas, & ſimilia participant perfectionem formaliter in Deo repertam; & non ideò ſunt formaliter ſupernaturalia: ſufficit ergo, & requiritur, quòd participatio ſit alicuius convenientis Deo ſecundùm modum eſſendi ſibi proprium, & qui ex affectibus naturalibus venari nequit: ſive talis participatio ſit formalis, vt contingit in gratia, charitate, & lumine gloriæ: ſive ſolùm virtualis, vt in humilitate, pœnitentia, fortitudine, & ſimilibus virtutibus infuſis.*

62. Quibus addendum nihil eſt, vt quantùm per materiam nobis licet, aliquam notitiam entis ſupernaturalis nos tradidiſſe verum ſit. Ad rem autem noſtram accedentes dicimus: gratiam ſanctificantem eſſe naturam in ordine ſupernaturali, primumque ſupernaturale creatum, cuius conditionem æmulari debent ſecunda creata ſupernaturalia. Vnde ſicut gratia conſtituitur per hoc, quod ſit participatio formalis naturæ divinæ ſub conceptu naturæ; quòd affatim cum ſuo Ang. Præcept. ſuadent aliàs noſtri Thomiſtæ, & docet Sanctiſsima Thereſ. lib. exclamat. 17. atque adeò ex hoc cap. cognoſcitur eius exceſſus ſupra omnem exigentiam naturæ, vti adſtruit Seraph. ipſa Doctrix lib. vitæ cap. 40. in maſ. cap. 4. Ita omne ens ſupernaturale debet ſuo modo, & proportione habere, quod gratia habet. Eoque videmus, quòd ab hac natura divina per participationem ſua attributa emanent, vt ſunt lumen gloriæ, Charitas, Fides, aliæque virtutes infuſæ, & dona, in quibus gratiæ conditiones relucent; nam ſicut illa participat phyſicè naturam divinam, eſtque principium radicale operationum ſupernaturalium; ſic lumen gloriæ participat increatum lumen, & charitas increatam charitatem, fideſque, quæ luminis vicaria eſt eius conditionem in infallibilitate aſſenſus ſapit. Ab ijs etiam gratiæ attributis proveniunt proximè operationes illæ ſupernaturales, quæ radicaliter à gratia procedere dicebamus. Vnde à lumine, & à charitate eliciuntur operationes videndi, & amandi Deum, vt eſt in ſe: quæ operationes ſunt participationes excellentium illorum actuum, quibus Deus ſe ipſum contemplatur, & amat. Atque adeò dilectio, qua Deum iuſtus amat, eſt participatio illius dilectionis, qua Deus ſe ipſum diligit: & intellectio, qua Deus facie ad faciem intuetur, eſt participatio illius divinæ intellectionis, qua Deus ſe ipſum contemplatur. An etiam de contemplatione, qua iuſtus viator Deum attingit, hoc idem dicendum ſit, vt ſic intrinſecè ſupernaturalis aſſeratur, eſt quod in præſenti inquirimus: & loquimur de vtraque contemplatione acquiſita, ſcilicet, & infuſa.

§. II. *Relatis ſententijs proponitur noſtrum in hac parte iudicium.*

63. IN hac controverſia prima ſententia docet contemplationem infuſam eſſe entitativè, & intrinſecè ſupernaturalem. In hoc conveniunt omnes Authores, ques vidi. Circa con-

contemplationem acquisitam est præcipua difficultas, quam adauget obscuritas ingens, qua in hac materia Mystici D.D. procedunt. Qui ferè omnes adeò dubiè loquuntur vt iam naturalem dicere, iam supernaturalem asserere videantur. Verùm ex ijs, qui expresse hanc materiam versant duplex invenitur opinio.

64. Prima tenet contemplationem acquisitam esse intrinsecè supernaturalem. Sic sentire debent quotquot dicunt principium proximè elicitivum contemplationis acquisitæ esse fidem infusam: actui enim proprio infusæ fidei, quis supernaturalitatem intrinsecam denegabit? Ast quia hos omnes non loqui, nec posse si sibi constantes sunt, de principio ita propriè elicitivo contemplationis acquisitæ, vt hanc proprium actum fidei asserant, firmavimus tom. 1. disp. 1. quæst. 7. toto num. 154. Ibique modum, quo intelligi possunt fusè diximus: propterea non omnes, qui fidem esse principium contemplationis adstruunt, illam intrinsecè supernaturalem fateri censemus. De quo non adhuc nostrum vltimum iudicium promimus, sed vsque ad locum non semel statutum reservamus. Monentes, quòd quicquid tunc temporis affirmemus, præsenti resolutioni non obstabit. Sicut non semel in superioribus præmonuimus.

Inter eos autem, de quorum mente dubitari non potest, est nostra Disceptat. mystica, fidem infusam principium contemplationis tum infusæ, tum acquisitæ adstruens, vt videre est in tract. 3. quæst. 3. art. 5. & tract. 2. quæst. 3. art. 1. & 7. In fine enim dicti art. 1. loquens de vtraque contemplatione ait: *Prima contemplatio* (acquisita) *est quidem supernaturalis quoad substantiam, naturalis verò quoad modum. Secunda autem* (infusa) *& quoadmodum, & quoad substantiam est supernaturalis.* Pro eadem opinione referri possunt omnes illi, qui censent habitum Theologiæ Scholasticæ esse supernaturalem, & non distingui ab habitu Theologiæ Mysticæ.

65. Secunda sententia extremè opposita docet contemplationem acquisitam esse intrinsecè naturalem, licèt radicaliter remotè, & ex obiecto supernaturalis sit. Hanc conformiorem iudicamus menti Ang. Præceptoris pluribus in locis infra referendis. Illam docet Seraph. M. N. S. Theres. Extaticus N. Parens D. Joannes à Cruce, N. Philip. à Sanctissima Trinitate, N. Anton. a Spiritu Sancto, & Mag. Valgornera, locis, quæ mox assignabimus. Alij etiam hoc idem tuentur, maximè illi, qui Theologiam Scholasticam, & Mysticam eundem habitum esse tradunt, & scholasticam naturalem esse defendunt, ei supernaturalitatem solummodò radicalem, remotam & ex obiecto concedentes: qui sanè plurimi sunt & præsertim, è Thomistarum choro. Ad resolutionem igitur accedentes primùm de contemplatione infusa, in qua minor est difficultas, loquemur.

66. Prima nostra conclusio. *Contemplatio infusa est intrinsecè supernaturalis.* Probatio huius conclusionis sunt omnia, quæ §. antecedenti prælibavimus, ex quorum brevissima applicatione probatur sic primò assertio: Contemplatio infusa superat omnem naturam creatam, & creabilem: Ergo est intrinsecè supernaturalis. Consequentia constat ex dictis, & antecedens probatur: quia contemplatio infusa ex vna parte non est natura, seu substantia exigens; ex alia autem à nulla substantia creata exacta est, nec valet exigi: ergo est supra omnem naturam. Consequentia patet ex dictis num. 60. & antecedens quoad vtramque partem est per se notum. Similiter applicare potes ea, quæ diximus num. 57. vt hanc ipsam supernaturalitatem comprobare valeas, sicque ad alia transimus.

67. Probatur 2. conclusio: quia principium formaliter elicitivum contemplationis infusæ est intrinsecè supernaturale: Ergo & ipsa est supernaturalis intrinsecè. Consequentia est evidens; quia sicut à principio intrinsecè naturali non potest actio supernaturalis haberi; sic nec à principio in-

trinſecè ſupernaturali proximè, & formaliter influente, poteſt operatio non ſupernaturalis produci. Antecedens autem probatur primò; quia ſic conſtat ex diffinitione contemplationis infuſæ, quam dedimus num. 15. in ea ſiquidem dicitur, quòd contemplatio infuſa *à principio ſupernaturali provenit.* Probatur ſecundo idem antecedens: quia principium formale proximè elicitivum contemplationis infuſæ, vel eſt fides infuſa, vel aliquod Spiritus Sancti donum, vel aliud donum ſuperius ipſis Spiritus Sancti donis, aut etiam ipſum lumen gloriæ, vt tenet communiſsima Myſticorum ſententia: ſed omnia hæc ſunt intrinſecè ſupernaturalia, vt nemo negare audebit: ergo principium contemplationis infuſæ eſt intrinſecè ſupernaturale.

68. Confirmatur: quia contemplatio infuſa, vel infuſa non eſt, vel eſt ſupernaturalis intrinſecè: primum implicat ex ipſis terminis: Ergo eſt intrinſecè ſupernaturalis. Probatur mai. quia id, quod per ſe infuſum eſt, eſt intrinſecè ſupernaturale, vt patet in virtutibus Theologicis, ac etiam in moralibus, quæ infuſæ per ſe ſunt: ſed contemplatio infuſa eſt actus per ſe infuſus: Ergo. Probatur minor: Ille actus eſt per ſe infuſus, qui per ſe procedit ex ſpeciali motione Spiritus Sancti, & ſupra modum connaturalem intellectus: ſic procedit contemplatio infuſa; vt ſæpiùs diximus: Ergo eſt habitus per ſe infuſus.

69. Secunda aſſertio: *Contemplatio acquiſita eſt intrinſecè naturalis, & ſolùm extrinſecè, & ex principio remoto, atque ex obiecto eſt ſupernaturalis.* Huius aſſertionis 2. pars probatione non indiget: ex quo enim contemplatio activa non ſit entitativè ſupernaturalis, habetur, quòd ſit ſupernaturalis extrinſecè: aliàs enim non differret hæc Sanctiſsima contemplatio à vaniſsima contemplatione Gentilium. Diſcriminantur certè, & diſcrimen conſiſtit in eo, quòd diverſis in locis tetigimus. Vide dicta num. 6. & quantùm ad præſentem materiam facit, conſiſtit talis differentia in hoc, quòd contemplatio Evangelica activa eſt ſupernaturalis ex principio remoto, quod eſt fides, quæ indiſpenſabiliter requiritur, vt talis contemplatio detur, eſt etiam ſupernaturalis ex obiecto, vt ſæpiùs dictum eſt.

70. Prima autem pars noſtræ concluſionis præcipuam difficultatem continet; ſed quæ ſuperata iam eſt ex dictis tom. 1. diſp. 1. q. 8. vbi fuſiſsimè probavimus principium proximè elicitivum huius contemplationis eſſe habitum Theologiæ, qui cùm intrinſecè naturalis ſit: propterea & ipſa contemplatio intrinſecè naturalis. Sic enim ibi diximus cum Ang. Præcept. qui 1. p. q. 1. art. 3. inquirit: *Vtrùm ſacra doctrina ſit vna ſcientia?* Quod quæſitum reſolvit ſic: *Reſpondeo dicendum ſacram doctrinam vnam ſcientiam eſſe.* Vbi nomine ſacræ doctrinæ comprehendiſſe Myſticam Theologiam diximus loco citato num. 187. quod Doct. Sãctus clariſsimè tradit in 1. diſp. 1. q. 1. art. 2. vbi ait: *Iſta ſcientia vnica manens, non multiplicata diverſarum rerum conſiderationem habet, non tantùm in communi, ſicut Metaphyſica, quæ conſiderat omnia in quantùm ſunt entia, non deſcendens ad propriam cognitionem moralium, vel naturalium: ratio enim entis cùm ſit diverſificatio in diverſis, non eſt ſufficiens ad ſpecialem rerũ cognitionem, ad quarum manifeſtationem divinum lumen in ſe vnum manens habet efficaciam.* Eſt ergo certum habitum Theologicum comprehendere ſine omni prorſus ſpecifica diſtinctione Myſticam noſtram Theologiam.

Eadem certitudine indubitabile eſt, hunc habitum Theologicum eſſe acquiſitum, & non infuſum quod docuit D. Thom. 1. p. q. 1. art. 6. ad 3. Vbi inquirens an Theologia ſit ſapientia? Arguit ſic pro parte negativa. *Hæc doctrina per ſtudium acquiritur. Sapientia autem per infuſionem: vnde inter ſeptem dona Spiritus Sancti connumeratur, vt patet Iſaiæ 11. ergo hæc doctrina non eſt ſapientia.* Ad hoc argumentum reſpondet, quòd *ſecundum dupli-*

duplicem modum iudicandi dupliciter sapientia accipitur. Contingit enim aliquem iudicare vno modo per modum inclinationis, sicut qui habet habitum virtutis rectè iudicat de his, quæ sunt secundùm virtutem agenda in quantum ad illa inclinatur. Vnde & 10. Ethic. dicitur quòd virtuosus est mensura, & regula actuum humanorum. Alio modo per modum cognitionis, sicut aliquis instructus in scientia morali posset iudicare de actibus virtutis, etiam si virtutem non haberet. Primus igitur modus iudicandi de rebus divinis pertinet ad sapientiam, quæ est donum Spiritus Sancti secundùm illud Corinth. 12. spiritualis homo iudicat omnia. Et Dionys. dicit 2. cap. de divinis nominibus Hierotheus doctus est non solùm discens, sed & patiens divina. Secundus autem modus iudicandi pertinet ad hanc doctrinam, secundùm quod per studium habetur, licèt eius principia per revelationem habeantur. Similia docet Doct. Sanctus 2. 2. q. 45. art. 1. ad 2. & in 1. disp. 1. q. 1. art. 3. quæstiunc. 2. ad 3. in quibus locis semper dicit, quod habitus Theolog. acquisitus est. Ex quibus

71. Probatur cōclusio ratione ex ijs D.Thom. authoritatibus eruta: nullus actus habitus acquisiti est entitativè supernaturalis: contemplatio est actus habitus acquisiti: ergo non est intrinsecè supernaturalis. Consequentia est in quarto modo primæ figuræ. Minor constat ex adductis D. Thom. testimonijs pro quorum perfecta intelligentia videnda sunt, quæ loco citato diximus, & Authores, quos ibi adduximus. Maior autem ad quam præsens difficultas reduci poterat, probatur sic. Habitus acquisitus est entitativè naturalis: ergo eius actus non est intrinsecè supernaturalis. Consequentia bona est, quia cùm actus habeat suum esse ab habitu, & non posit habitus naturalis causare entitatem supernaturalem; propterea repugnat supernaturalitas intrinseca actus, si habitus naturalis est. Antecedens autem probatum relinquimus dicta q 8. num. 191. & 202. ab authoritate. Modò verò probatur sic breviter: etenim si ille habitus supernaturalis esset acquisitus, vel acquireretur actibus naturalibus, vel supernaturalibus: neutrum potest dici: ergo si habitus supponitur acquisitus non est supernaturalis. Probatur minor pro prima parte: quia actus naturalis non potest esse causa habitus supernaturalis; non enim illum valet præcontinere præterquamquòd iam daretur gratia ex operibus naturæ, quod dici, salva fide, non potest: ergo actus naturalis nequit habitum infusum causare. Sed nec à supernaturali acquiri potest. Probatur ista: quia ille actus acquisitivus habitus vel provenit ab aliquo auxilio transeunte; vel ab aliquo habitu? Si primum: iam divisio habitus in habitum per se acquisitum, ac per se infusum periret; quia nullus habitus daretur, qui non posset nostris actibus acquiri; atque adeò nullus esset per se infusus. Si asseratur secundum: debet assignari habitus, à quo actus isti supernaturales causantes supernaturalem alium habitum provenire queāt. Quòd si pro præsenti habitu Theologiæ assignetur fides, quam debet præsupponere: Contra est: nam etiam omnes virtutes morales per se infusæ, & prudentia infusa præsupponunt fidem, & charitatem; atque adeò per actus charitatis poterunt acquiriri virtutes morales infusæ, ac per actus fidei, prudentia infusa. Quod disonum prorsus est. Videatur Mag. Gonet. tom. 1. disp. 1. art. 6.

Dices: possumus elicere actum entitativè supernaturalem: ergo & habitum supernaturalem producere. Antecedens patet in actibus virtutum Theologalium, alijsque: & consequentia probatur. 1. quia actus est perfectior, quàm habitus: ergo si possumus producere actum, potiori iure possumus producere habitum. Probatur 2. antecedens à paritate supernaturalitatis actus, & habitus, quæ supernaturalitas non obest, vt actus à nobis eliciatur: ergo nec vt producatur habitus.

Respondetur concesso antecedenti negando consequentiam. Discrimen est: quia ex vna parte, actus impli-

cat

cat, quòd sit talis, & non procedat intrinsecè ab operante, cuius motus, & vita actualis est. Aliunde autem habet principia, à quibus supernaturalitatem accipiat, nempe obiectum supernaturale, à quo speciem habet, & principium elicitivum, sive illud sit transiens, sive permanens. De habitu vero hæc non verificantur: quia ex vna parte habitus non est vita actualis; vnde non petit vitaliter ab operante procedere. Ex alia verò, non adest principium, per quod acquiri possit; quia si tale principium daretur, iam tales habitus non essent per se infusi, vt constat ex dictis num. præcedenti. Videatur Mag. Joannes à Sancto Thoma 1. p. q. 1. disp. 2. art. 8. num. 5.

Per quod patet ad probationes illius consequentiæ, ad primam quidem, omisso antecedenti, negatur consequentia, sive enim habitus sit, vel non sit minùs perfectus quàm actus, potest quidem hic à nobis elici, & ille non potest acquiri propter dicta. Ad secundam similiter negetur consequentia: quia quòd habitus acquiri non possit, non provenit ex eo, quòd sit habitus, neque ex eo quòd sit supernaturalis; sed ex complexo habitus supernaturalis. Datur vtique supernaturalitas acquisita, qualis est actus virtutis supernaturalis. Datur etiam habitus acquisitus: cæterū habitus acquisitus supernaturalis dari nequit ob ostensam repugnantiam. Vnde tametsi actus supernaturalis acquiri possit, habitus supernaturalis non potest acquiri.

§. III. *Alijs authoritatibus, & probationibus inde haustis, probatur eadem secunda assertio.*

73. PRobatur 2. conclusio ex Seraph. M. N. D. Theres. quæ in de itiner. cap. 29. ait loquens de anima contemplativa: *Cùm hæc anima vult intra se ingredi in hunc paradisum cum Deo suo. Dico quòd vult, quia intelligere debetis, hoc non esse omnino supernaturale.* In his verbis loquitur Alma Doctrix de contemplatione, vt vel ex titulo capitis constat. Cæterùm non loquitur de contemplatione infusa; siquidem asserit illam contemplationem, de qua ibi, esse in nostra voluntate, & potestate, supposito auxilio divino, *sine quo*, addit, *nihil possumus, nec ex nobis bonam aliquam cogitationem habere valemus.* De hac ergo contemplatione acquisita inquit, quòd *non est omnino supernaturalis.* Supernaturalitatem concedit; omnimodam tamen negat. Ex qua authoritate sic in favorem asserti propositi argumentor: Contemplatio non omnino supernaturalis est contemplatio entitativè naturalis, & supernaturalis ex principio remoto, & ex obiecto: contemplatio acquisita sic à nobis ponitur, vt patet ex vtraque parte nostræ secundæ conclusionis: ergo hæc quoad vtranque partem est doctrina Seraph. M. Nostræ. Maior certa videtur: quia contemplatio supernaturalis ex objecto dicit quidem supernaturalitatem, sed non omnimodam, cùm sit entitativè naturalis.

Declaratur hoc: omnimoda supernaturalitas contemplationis est, quòd sit ex omni parte supernaturalis: ergo non omnimoda supernaturalitas tunc datur quando ex aliqua parte est naturalis: atqui non potest esse supernaturalis entitativè, & naturalis ex objecto, vt de se notum est: ergo illa contemplatio est non omnimodè supernaturalis, quæ ex objecto, & principio remoto habet supernaturalitatem; ex entitate autem naturalis est.

74. Dices: divisionem assignatam supernaturalitatis inadæquatam esse; quia remanet alius modus supernaturalitatis, quo gaudet contemplatio activa, ac de quo loquitur Magistra Cœlestis. Quippe datur supernaturalitas ex obiecto, & hæc est extrinseca: datur etiam supernaturalitas entitativa, & hæc est duplex; quia actus supernaturales quoad substantiam, & modum, quales sunt actus donorum Spiritus Sancti, & omnes alij infusi, qui

sunt

ſunt ſupernaturales quoad ſubſtantiam, vt ſupponitur, ſunt etiam ſupernaturales quoad modum; quia fiunt ſupra modum connaturalem hominis operantis. Dantur etiam alij actus quoad ſubſtantiam ſupernaturales, qua ſupernaturalitate gaudere actus virtutum infuſarum, certum eſt. Verùm quia dictis virtutibus vtimur, provt volumus: proptereà tales actus ſunt quidem entitativè ſupernaturales, ſed naturales quoad modum. Et hæc certè eſt ſupernaturalitas media, ſeu non omnimoda, de qua loquitur Seraph. Doctrix: quia inter naturalitatem quoad ſubſtantiam, & ſupernaturalitatem entitativam mediat ſupernaturalitas entitativa, & naturalitas quoad modum. Et de hoc modo ſupernaturalitatis non omnimodæ loquuntur quotquot aſſerunt contemplationem activam eſſe ſupernaturalem.

Reſpondetur ita eſſe, quòd inter actum naturalem quoad ſubſtantiam, & modum; & ſupernaturalem, quoad modum, & ſubſtantiam, mediat actus ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, & naturalis quoad modum. Proptereaque non locuti, fuimus de actu abſolutè, ſed de actu contemplationis: quia in contemplatione non admittimus talem ſupernaturalitatem entitativam iunctam naturalitati ex modo procedendi. Ratio eſt: quam iam ſæpiſsimè pluribus in locis tetigimus, videlicet, quòd talis contemplatio eſt actus proprius fidei, vt volunt eius Authores; & cùm aliàs ſit actus ſcientificus; ignoramus pro nunc quomodò actus fidei ſcientificus eſſe poſsit. Adveniet deſtinatum tempus, ſcilicet, cùm de principio elicitivo contemplationis ſermo ſit; & tunc videbimus, ſi ab hac ignorantia exire poſſumus. Pro nunc verò ſolum habitum Theologicum agnoſco principium elicitivum contemplationis activæ ob fuſiſsimè dicta loco citato ex 1. tom. Vnde cùm ipſe Theologicus habitus ſit quoad ſubſtantiam naturalis, & ſolùm ex principio remoto, & ex objecto ſupernaturalis; ideò hanc ſolummodò ſupernaturalitatem refundit in actum activæ contemplationis. Quæ ſupernaturalitas etiam mediat inter naturalitatem omnimodam, & omnimodam ſupernaturalitatem, vt de ſe patet. De illaque locutam Seraph. Doctricem non dubitamus. Tum, quia non aſsignabunt contrarij locum, vbi aſſerat appoſitum, nec faciat fidem principium elicitivum contemplationis. Tum etiam, quia N. Anton. à Spiritu Sancto, & N. Philipp. (eximius mentis Thereſianæ indagator, ac in eius operibus verſatiſsimus) nobiſcum tenent dictam contemplationem eſſe tantùm extrinſecè ſupernaturalem; quod non facerent, ſi contrarium de mente Sanctiſsimæ Magiſtræ foret. Præterquamquòd ex alijs locis eiuſdem idem conſtat.

75. In Epiſtola 18. num. 3. ait (proprio idiomate verba dabo, nè aliquid eius elegantiæ derogetur) *la primera oracion, que ſenti, à mi parecer ſobrenatural, (que llamo yo lo que con induſtria, ni diligencia no ſe puede adquirir, aunque mucho ſe procure, aunque diſponer ſe para ello ſi, y debe de hazer mucho al caſo) es vn recogimiento interior, &c.* Vbi perſpicuè docet Sanctiſsima Magiſtra, id ſolùm ab ipſa vocari ſupernaturale, quod propria induſtria, ac diligentia acquiri non poteſt. Quod eſt idem ac nos in noſtra concluſione aſſerimus: videlicet, contemplationem acquiſitam, quæ, ex eo quòd acquiſita eſt, noſtro labore, ac induſtria habetur, non eſſe ſupernaturalem, niſi ex objecto: quia, cùm ſermo eſt de contemplatione, illam ſolummodò vocamus ſupernaturalem, quæ noſtra induſtria non habetur, vti fecit Seraph. Thereſia.

Quæ eandem doctrinam repetit manſ. 4. vbi juxta expertiſsimum, ac excellentiſsimum eius Annotatorem agit de contemplatione ſupernaturali, & §. *Pareceme, que nunca*: ait: *No penſeis, que es por el entendimiento adquirido, procurando penſar dentro de ſi à Dios, ni por la imaginacion, imaginandole en ſi: bueno es eſto, excelente manera*

de

de meditacion : : : *Mas no es esto; que esto cada vno lo puede hazer (con el favor de el Señor se entiende todo.)* Postea §. immediato addit : *Pareceme, que he leìdo que es como vn erizo, ò tortuga quando se retira hazia si: debialo entender bien quien lo escriviò; mas estos ellos se entran quando quieren, acà no està en nuestro querer, sino quando Dios nos quiere hazer esta merced.* Ecce cœlestem Magistram contemplationem supernaturalem explicantem per hoc, quod non possumus illam habere, cùm volumus: vnde illam contemplationem, quam, cùm volumus, habemus, non esse supernaturalem nisi tantùm ex objecto, ex adductis testimonijs planè constat.

76. Extaticum nostrum Doctorem idem sentire constat ex pluribus testimonijs, quæ adducere ex ipso poteramus: sufficiat tamen dicere, quòd Vener. Dom. Dom. Joann. de Palafox loco citato docet nostrum Seraph. Patrem agere de contemplatione supernaturali lib. 2. noct. cap. 5. quod caput, si attente legas; Immò, & antecedentia, & subsequentia, videbis, ipsum de contemplatione infusa loqui, ac de modo, quo anima, quæ iam contemplationem acquisitam exercet ad infusam habilitetur: ac si idem sit contemplatio infusa, & supernaturalis. Ex quo fit, quòd non est supernaturalis illa contemplatio, quæ non est infusa.

77. Sed probemus assertionem nostram ratione fundata in authoritate eiusdem Sancti Doctoris, quæ sic se habet: Principium proximum contemplationis activæ est intrinsecè naturale: ergo & ipsa. Antecedens præter dicta num. 71. probatur: principium proximum contemplationis, activæ est habitus ipsius contemplationis habilitans potētiā, vt illā exerceat: iste habitus est naturalis: ergo. Probatur minor: iste habitus est acquisitus per frequētes actus meditationis, qui talem habitum causant: ergo iste habitus est naturalis. Consequentia patet, tum ex dictis dicto num. 71. tum etiam quia habitus causatus per actus meditationis, non habet quo intrinsecè supernaturalis sit, nisi meditatio ipsa entitativè supernaturalis asseratur: quod, etiam si poneretur, adhuc non posset habitum supernaturalem causare, vt num. citato vidimus. Antecedens, in quo posset esse difficultas, probatur expressa authoritate Theodidacti P. Nostri lib. 2. Ascens. cap. 14. vbi. §. *La segunda*, ait: *Ya el alma en este tiempo tiene el espiritu de la meditacion en substancia, y habito. Porque el fin de la meditacion, y discurso en las cosas de Dios, es sacar alguna noticia, y amor de Dios, y cada vez, que el alma la saca es vn acto: y assi como muchos actos en qualquiera cosa vienen à engendrar habito en el alma assi muchos actos de estas noticias amorosas, que el alma ha ido sacando en vezes, vienen por el vso à continuarse tanto, que se haze habito en ella. Lo qual Dios tambien suele hazer sin medio de estos actos de meditacion (à lo menos sin aver precedido muchos) poniendolas luego en contemplacion. Y assi lo que el alma antes iba sacando en vezes por su trabajo de meditar en noticias particulares: ya por el vso se ha hecho en ella habito, y substancia de vna noticia amorosa, general, no distinta, ni particular como antes. Por lo qual ya en poniendose en oracion como quien tiene llegada el agua bebe sin trabajo en suavidad, sin ser necessario sacarla por los arcaduces de las passadas consideraciones; formas, y figuras. De manera, que luego en poniendose delante de Dios, se pone en acto de noticia confusa, amorosa, pacifica, y sossegada, en que el alma està bebiendo sabiduria, amor, y sabor.* Hactenus hæc illuminata mens. Quo nihil expressiùs, elegantiùsve dici potuit.

Est dicere: quòd meditatio, vt fructuosa sit, debet ad contemplationem terminari. Quippe vt ait N. Thomas à Jesu de contemplatione Divina lib 1. cap. 13. *Infructuosam meditationem debemus facilè credere, & existimare, quæ in contemplationem, quæ illius finis est, non transit: erit enim tunc via sine termino, navigatio sine portu, corpus sine anima.* Quod intelligendum est, non solùm de meditatione vt sic,

com-

comparata cum Divina contemplatione eodem modo sumpta: verùm etiam de meditatione hac in individuo, quæ, vt fructuosa sit, debet ad contemplationem terminari. Ad illam videlicet, quæ in quolibet actu orationis meditativæ habetur, diciturque *attentio quieta*, vt diximus cùm de his in Isagoge disseruimus. Inqualibet ergo meditatione notitia particularis Dei acquiritur, in simulque assuescit paulatim anima, vt quietè, & pacificè Deum intueatur, & totum tempus, quod in hac propria habilitatione, & notitiarum acquisitione insumit, est in statu meditationis, & incipientis. Postquam autem iam habitum contemplationis acquisivit ex frequentia, & repetitione prædictorum actuum, transit ad statum contemplationis, & Proficientis. Ex quibus patet illud nostrum antecedens, quo, vt suaderemus, hæc adduximus, verissimum esse, ac de mente Myst. N. Parentis. Illud etiam docet D. Bernardus *de oct. punc.* punct. 2. dicens: *Noscere debes, quòd divina virtus plus facere potest, quàm homo cogitare, & quomodo frequentia actus similem sibi habitum generare consuevit, inde sæpiùs contingit quòd ad illud ad quod fortasse se homo à principio adstrinxit cum quadam violentia, & difficultate, posteà faciliter operabitur, & tandem cum magna delectatione dummodo non desistat.* Sic ergo per meditationis actus generatur habitus contemplationis: vnde constat, illum non esse fidem infusam, nec aliquem alium habitum supernaturalem.

78. Numero 61. diximus pro nostra opinione esse egregios mystas N. Philippum, & N. à Spiritu Sancto, & Mag. Valgorneram. Comprobemus ergo hoc ita esse. Vnius tantùm verba referemus, quia omnes illi adeò vnanimiter scribunt in hac parte, vt nec in verbis discrepent: ita vt spiritus antiquioris, qui N. Philip. est in alios videatur transmigrasse. Si fidem mihi de neges, illos vide, primum eorum parte 2. Theologiæ Myst. tract. 1. art. 2. §. *differunt igitur*, & tract. 3. discur. 1. art. 1. secundum in Director. mystico tract. 3. disput. 1. sect. 8. num. 45. & disput. 3. sect. 1. num. 210. tertium denique quæst. 3. Theolog. Mysticæ disp. 1. art. 4. num. 3. & disput. 3. art. 1. num. 3. Vnde vnius solùm verba referam, quia, eo audito, audiuntur, & alij. Eorum primus loco citato ex tract. 1. postquam in 1. artic. naturam contemplationis expressit, eamque prima sui divisione in Gentilicam, & Christianam divisit; instituit art. 2. cuius titulus est. *Dividitur Contemplatio fidelium in acquisitam, & infusam*, & aliquibus præmissis, ait:

79. Differunt igitur hæ duæ species contemplationis primò ex parte principij; nam contemplatio acquisita naturam ipsam pro principio immediato, & Deum vt authorem naturæ pro principio primo cognoscit; quia in ordine naturæ continetur: contemplatio autem infusa Deum, vt authorem gratiæ pro suo agnoscit immediato principio; continetur enim in ordine gratiæ. Vnde prima illa est in entitate sua naturalis, quamvis ad eius exercitium auxilia divinæ gratiæ actualis requirantur; nam ad bona quæcumque ardua etiam ordinis naturalis propter naturæ nostræ corruptæ debilitatem, ac infirmitatem, necessariò gratiæ robur, & auxilium prærequiritur. Secunda verò est in entitate supernaturalis; proptereà dicitur infusa, nec ad illam causa secunda concurrit, nisi priùs elevata lumine supernaturali, vt statim dicemus.

80. Hæc gravissimus iste Doct. ab alijs duobus exscriptus. Quæ quidem verba (ait Discept. Myst. solummodò M. Valgoneram referens tract. 2. q. 3. art. 7. num. 30.) rectam continere videntur contemplationis intelligẽtiam. Tum: quia loquitur de contemplatione præcisè naturali, vt est illa, quam habuerunt Philosophi de Deo, vt prima causa. Tum: quia loquitur de contemplatione, quæ non est de veritatibus fidei præcisè. Alioquin falsum esset, quod dicitur: Vbi enim aliquid ad fidẽ pertinens, vel ad Scholasticam Theologiam proponitur contemplandum,

non sufficit lumen naturale, sed lumen fidei requiritur. Hucusque Author ille de cuius explicatione potest ipse, quem nititur explicare, grauissimo fundamento conqueri. Vnde.

81. Contra talem explicationem facit 1. quòd dicti Authores locis citatis non loquuntur *de contemplatione præcisé naturali*, vt est illa, quam habuerunt Philosophi: quia de hac contemplatione iam egerant, diuidentes contemplationem vt sic in Gentilicam, & Christianam, vbi vtriusque differētias tum ex principio, tum ex objecto earum aperiunt. Vt quid ergo hîc repeterent, quod immediate antea dixerant.

Secundò facit, quòd hîc contraponitur contemplatio acquisita immediatè contemplationi infusæ, vt constat ex data authoritate: sed contemplatio Philosophica non contraponitur immediatè contemplationi infusæ; siquidem mediat contemplatio acquisita Evangelica: Ergo.¶ *Tertiò facit* quòd data authoritas loquitur de illa contemplatione, de qua in titulo articuli pollicetur loqui: at articuli titulus loqui promittit non de contemplatione Philosophica, sed de Evangelica, vt patet ex num. 71. in fine in illis verbis ***diuiditur contemplatio fidelium in acquisitam, & infusam***: Ergo, &c. Et sanè, si promitteret loqui de contemplatione fidelium; & non de ea, sed de contemplatione Gentilium seriò, & ex proposito loqueretur non serius scriptor foret, sed ab omnibus sibilandus.

Quartò facit, quia contemplatio, de qua ibi loquitur, requirit *auxilia diuinæ gratiæ actualis*. Requiruntur hæc auxilia diuinæ gratiæ ad contemplationem Philosophicam? ¶ Quinto denique quia ipse Valgornera, quem explicare satagit, explicatione non indiget; quia ipse adeò manifestè, vltra dicta se explicat loco citato ex q. 3. (idem faciunt alij duo) vt alienam explicationem non expectet. Hæc sunt verba ipsius: *Vt contemplatio supernaturalis dicatur non sufficit, quòd viam fidei supernaturalem incedat: loquimur enim de contemplatione supernaturali intrinsecè, & quantùm ad substantiam actus, non autem extrinsece tantum, & ex parte obiecti: sed requiritur, quod principium talis actus elicitiuum, siue proximè ac immediatè concurrens ad contemplationem, ac simul medium, quo concurrit, & elicit, sint ordinis supernaturalis. Cùm enim principium elicitiuum, & concurrens ad actum est tamen mediatum, & remotum, licet aliàs sit supernaturalis ordinis, à principio tamen naturali proximo, & immediato, limitatur, modificatur, & ad ordinem naturalem actus inde procedens deprimitur.* Hæc præfactus author loquitur de contemplatione infusa, illam quę ab acquisita distinguens, qui dicta num. 79. dixerat de contemplatione acquisita illam ab infusa secernens. Indigent hæc aliqua explicatione? & si aliqua indigerent, foret illa num. 80. posita: & hactenus impugnat? Nec omittendum duximus, Discept. Mysticam dicere, quod author à se explicatus loquitur de contemplatione, tum (seu 1.) Philosophica, tum (seu 2) quæ non est de veritatibus fidei; nec Theologiæ. *Vbi enim aliquid ad finem pertinens, vel ad Scholasticam Theologiam proponitur contemplandum*, &c. Rogo: contemplatio, quæ nihil ad fidem pertinens, vel ad Scholasticam Theologiam contemplatur, in quo differt à contemplatione Philosophica?

82. Vt autem Discept. Mysticæ scrupulum sedetur, dico: authorem, quem explicat, sanam doctrinam, nulla elucidatione indigentem tradere. Consistitque in hoc, quòd contemplatio infusa non solùm prærequirit gratiam, & fidem, sed etiam procedit ex principio proximo supernaturali: vnde ipsa est intrinsecè, & entitatiuè supernaturalis. Nec inobseruatam relinquas in verbis num. 79 positis illam clausulam: *secunda verò est entitatiuè supernaturalis, propterea dicitur infusa*, quæ clarissimè denotat, quòd ideo illa contemplatio *dicitur infusa*, quia *in entitate supernaturalis est*: vt noscas quòd idem est, quòd contemplatio sit *in entitate supernaturalis*, ac quòd *dicatur infusa*.

Ac

Ac subinde, quòd contemplatio, quæ non dicitur infusa non est inentitate supernaturalis. Sed ad inceptum redeuntes: contemplatio Evangelica acquisita prærequirit etiam gratiam, & fidem; aliter Evangelica non foret. Verùm principium proximum ipsius est entativè naturale, modoque naturali procedit, hoc est, iuxta modum naturalem intellectus contemplantis. Vnde licèt per viam fidei incedat, non habet supernaturalitatem entitativam à fide, quæ est principium mediatum, ac remotum ipsius: atque adeò per principium proximum, & immediatum *limitatur, & modificatur, & ad ordinem naturalem actus inde procedens deprimitur.* Consequenterque talis habitus naturâ pro principio immediato habet, hoc est, intellectum iuxta modum sibi connaturalem intelligentem. Quod minimè pugnat cum hoc, quod per viam fidei incedat, vt constat ex dictis, ampliùsque ex dicendis constabit.

§. IV. *Respondetur argumentis.*

83. Contra primam conclusionem non adest argumentum, cui necessarium sit occursum ire. Contra secundam autem arguitur sic 1. ex D. Dionys. cap. 7. de Div. Nomin. §. *propterea*: vbi ait: *Est rursus divinissima Dei cognitio, quæ est per ignorantiam cognita secundùm vnitionem super mentem quando mens ab alijs omnibus recedens posteà, & se ipsam dimittens vnita est super splēdentibus radijs. Inde, & ibi non scrutabili profundo sapientia illuminata.* Ex quo testimonio hæc ratio formatur. Contemplatio, de qua hìc Dionys. loquitur, est acquisita: sed est intrinsecè supernaturalis: ergo contemplatio acquisita intrinsecè supernaturalis est. Minor patet ex illo nomine, quod huic contemplationi Dionys. tribuit illam *divinissimam* dicens, quod de actu naturali dici nequit. Accedit que, quod alibi probavimus supernaturalitatem intrinsecam contemplationis infusæ, ex eò, quòd D. Thom. eam dixerit quodam modo *divinam.* Vnde cùm hìc Dionys. acquisitam contemplationem appellet *divinissimam*, erit vtique intrinsecè supernaturalis. Mai. autem prob. Contemplatio illa, in qua, qui contemplatur propria operatione procedit, est acquisita: sic est contemplatio præsens, vt denotant ea verba *ab alijs omnibus recedens*, & illa *se ipsam dimittens*, quæ activitatem contemplantis exprimunt: ergo talis contemplatio activa est.

Respondetur negando maiorem. Dionys. enim inibi de duplici contemplatione agit, vt observat D. Thom. quarum illa, de qua in præiacta authoritate loquitur, estque divinissima, contemplatio infusa est. Vnde *divinissima* dicitur, & intrinsecè supernaturalis à nobis cognoscitur. Ad probationem autem in contrarium dicas: contemplationem infusam esse propriam operationem contemplantis. Verùm quia sensus arguentis est, quòd ibi contemplans ex propria industria procedat, propterea hoc negamus, nec verba illa insertæ probationis tale suadent. Quia *recedens ab alijs*, & *se dimittens*, potest hoc facere ex se, aut ex propria industria, & potest facere ex speciali instinctu Spiritus Sancti si primo modo fiat, activè contemplatur: si fiat secundo modo, contemplatur passivè. In præsenti ergo recessus ille ab omnibus alijs, suique ipsius dimissio est Spiritus Sancti specialissima motio, quam ostendunt: tum subtilissima illa contemplatio, quæ *divinissima* asseritur: tum alia, quæ ex Dionys. contextu, & D. Thom. expositione ostenduntur, vt textum, & explanationem legens haud difficulter cognoscet.

Accedit quòd Maximus in scholijs illa verba *secundùm vnitionem super mentem*, sic legit *secundum illam, quæ supra intellectum est vnionem*, quæ sic explicat: *nota eum vnionem visionis Dei mentem superantis intellexisse.* Ex quo patet Dionys. loqui vel de contemplatione intuitiva, vel si de contemplatione viæ, loquitur de illa, quæ est su-

pra ipsum intellectum, vel mentem, quæ proculdubio infusa est.

84. Vt secundam solutionem huic argumento præstemus: nonnulla observare oportet, quæ præsenti materiæ, pluribusque alijs lucem non modicam credimus allatura, naturamque contemplationis divinæ, cuius elucidationi incumbimus, non parùm aperient. Primò igitur observa: quòd multa, quæ sine revelatione, aut lumine fidei, nullatenus attingere valeremus, quia vel *an est* ipsorum nobis prorsus ignotum foret supposito tamen lumine fidei docente nos illas veritates, seu mysteria possumus illa cognoscere non solùm cognitione elicita ab ipsa; atque adeò intrinsecè supernaturali: verùm etiam cognitione alia infra fidem, consequenterque intrinsecè naturali, & solùm ex principio remoto supernaturali. Quod docuere N. Salmant. tract. 14. disp. 3. dub. 3. num. 48. patetque in fide revelante nobis Verbum Divinum nostram naturam assumpsisse, qua revelatione supposita, illi innixi plurima circa hoc ineffabile mysterium discursibus naturalibus Sacra Theologia imbutis disquirimus, ac resolvimus. In quo fides ipsa, quæ mysterium revelat, facem offert, seu est, vt ea illustratus valeat intellectus mysteria sublimia tractare. Vnde possumus, ac debemus dicere fidem ad hæc concurrere. Primò vt influens medio suo supernaturali actu. Secundò vt ostendens veritatem, quam intellectus proprio suo actu cognoscat.

85. Secundò observa: contemplationis species, seu gradus proponi à Richard. de Sanct. Vict. relato à D. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 2. vbi in argumento 3. ait: *Ricard. de Sanct. Vict. ponit sex species contemplationis. Prima est, quando sensibilia per imaginationem considerantes in eis Divinam Sapientiam admiramur. Secunda est, quando earum rationes inquirimus. Tertia est, quando ex visibilibus invisibilia ascendimus. Quarta quando remota imaginatione in solis intelligibilibus versamur. Quinta quando ea consideramus, quæ ex divina revelatione cognoscimus non humana ratione. Sexta quando ea consideramus, quibus etiam humana ratio contradicere videt.* Ad quos sex gradus omnes modos Evangelicæ contemplationis tàm acquisitæ, quàm infusæ reduxit insignis iste Mysta. Nec intelligas; aliquos ex illis gradibus ad contemplationem activam spectare, alios verò ad infusam pertinere. Hoc imaginari aliquos suspicor: siquidem illos cespitantes miror in rebus, in quibus non debuissent cespitare. Veritas tenenda est: quòd omnes illi sex contemplationis gradus possunt, & activa, & infusa contemplatione exerceri. Huius rei authoritatem offero, postmodùm allaturus rationem.

Ipse enim Richard. quem num. 40. omnimodò videndum retulimus, sic ad rem præsentem lib. 4. de contemplatione. Cap. 22. fatur: *Ad quolibet contemplationum genus pertinentia possunt Domino revelante per mentis excessum* (hoc est contemplatione infusa) *videri. Sed ex Beseleel opere nihilominus potest perpendi, quia qualibet horum absque illo mentis excessu* (hoc est contemplatione acquisita) *possunt & solent in contemplationem adduci. Quod enim, quæso, est arcam fabricare, auro vestire, coronaque cingere, Propitiatorio tegere, Cherubim adiungere: nisi gradatim quidem indicta contemplationum genera artem comparare, & multo studio atque labore alia post alia addiscere, & in vsum adducere, & tandem aliquando opus consummare, & ad vltimum in omnibus perfectum esse? Sed vt de arca taceam, quid de ipsis Cherubim dicam? Nunquid vt eos formaret, vel formatos videret, legitur vel montem ascendisse, vel ad nubem intrasse? Vnde & manifestè datur intelligi, quia & illa novissima contemplationum genera* (quæ in principio huius numero scripsimus) *quibus quasi proprium esse videtur per mentis excessum exerceri; solent tamen quandoquè infra humanæ comprehensibilitatis metas cohiberi. Omnia contemplationum genera possunt modo vtroque fieri: & modò per mentis ex-*

excessum, *modò sine aliquo mentis excessu solent exerceri.* Vidisti authorem, & quidem luculentissimum, clarissimè, quod tradideram, edocentem: accipe motivum: etenim contemplationes divinæ, sive acquisita, sive infusa, nec differunt ex parte obiecti, nec ex parte potentiæ: eadem enim potentia vtramque elicit, & ad ipsum obiectum vtraque terminatur. Vndè vtraque, ductrice fide, in idem centrum collineat. Discrimen stat in hoc, quòd infusa attingit obiectum sub ratione supernaturali; in simulque potentia hanc infusam contemplationem exercens non procedit iuxtà modum sibi proprium; sed suprà illum, seu, iuxta phrasim Richardi, *per mentis excessum.* Ast contemplatio activa illud ipsum obiectum attingit modo naturali: consequenterque potentia procedit tunc iuxta modum sibi proprium, hoc est, per proprium discursum deveniendo in simplicem objecti intuitum; quod appellatur ab eodem Richardo *absque vllo mentis excessu.* Nec datur objectum ita sublime, & arcanum, quod non valeat intellectus iuxtà modum sibi proprium cognoscere: sicut non datur obiectum ita infimum, quod non possit etiam supra connaturalem sibi modum contemplari. Quia, vt dictum est, diversitas non stat in objecto attacto, sed in modo, quo attingitur objectum.

Radicem huius doctrinæ iam insinuavimus; modò verò illam explicatiùs offerimus. Consistitque in eo, quòd vtraque contemplatio procedit per viam fidei. Vndè ipsa fides, cui innititur contemplatio infusa, & à qua edocetur, est, quæ docet, ac dirigit contemplationem activam. Quare cùm fides sit vna, eandem lucem, quam vni præstat, præbet & alteri. Cum diversitate tamen ex parte modi, scilicet, vel iuxtà, vel suprà mentem.

86. Ast quia in hoc, quod est contemplationem esse supra mentem, aut, quod idem est, suprà modum connaturalem intellectus; seu ex speciali Spiritus Sancti motione potest latêre ingens æquivocatio, quæ intelligentiam quidditatis Divinæ contemplationis penitùs impediat: proptereà debes observare 3. ly *supra mentem* dupliciter intelligi posse. Primò, vt cadat supra modum contemplandi. Secundò, vt cadat supra rem contemplatam. Tunc cadit supra modum, quando licèt res contemplata sit de facili ab intellectu cognoscibilis; modus tamen illam cognoscendi adeò sublimis est, vt *supra mentem* sit. Tunc cadit supra rem contemplatam, quando hæc talis est, vt intellectus ex se nunquam posset in eius cognitionem pervenire; suffultus tamen superiori illuminatione, in eius cognitionem venit. Cæterùm modus, quo talem rem cognoscit, est sibi connaturalis, videlicet per discursus.

Horum exempla in promptu sunt. Siquidem quoad primum, nemo ambigere potest, quòd res quædam naturalis potest ita sublimiter contemplari, & ex motione tam superiori, & arcana; vt totus ille progressus *supra mentem* esse, faciliter cognoscatur. Quæ cõtemplatio solet esse etiam ita efficax, vt raptum causet. De quo plura exempla sunt illorum, quia ex intuitu rei naturalis, aut ex auditione vnius vocis, extatici mirabiliter fiunt. In quo certum est superioritatem huius contemplationis non provenire ex obiecto attacto; sed ex modo, quo anima fertur in obiectum.

Quoad secundum autem etiam res est perspicua, constatque ex duobus vltimis gradibus cõtemplationis, quos ex Richardo retulit D. Thom. num. 85. in eorum primo vtique *supra mentem* procedimus; quia ex nobis in illa dirigimur, ad quorum attigentiam natura nobis vires dedit: vnde cùm ea contemplamur, quæ solùm ex revelatione cognoscimus, *supra mentem* procedimus. Quod clariùs constat in alio gradu, in quo illa consideramus, *quibus etiam humana ratio contradicere videtur*, quia ex nobis illa solùm considerare valemus, quæ humana ratio nobis dictat: vnde in illa dirigi, *quibus humana ratio contradicere videtur*, abs dubio

dubio est *supra mentem* cognoscere. Verùm quia fides, cuius ductu obiecta illa, nostram mentem transcendentia, attingimus, non confert nobis modum illa attingendi superiorem nostro modo discursivo, nec ex consequenti, discursum nostrum aufert, aut prævenit: propterea illa ipsa arcana, & sublimissima objecta cognoscimus ex discursu; atque adeò iuxta modum connaturalem intellectus, consequenterque non *supra mentem*. Ex quibus

Respondetur. 2. ad factum argumentum: prætermissa maiori, distinguendo minorem: contemplatio, de qua, &c. *si supra mentem* fiat, conceditur: si fiat *juxta mentem*, ac modum proprium intellectus, negatur. Itaque Dionys. loquitur de sublimissima contemplatione, quæ per negationem habetur, quæ quidem haberi non valet, quin intellectus sublimetur ad operandum supra modum sibi proprium; vnde *supra mentem* est illa contemplatio, ly *supra mentem* cadente supra rem contemplatam juxta dicta num. antecedenti; quia semper, quòd talis contemplatio datur, debet esse hoc modo *supra mentem*. Cæterùm objectum illud, vt dictum est, potest attingi modo proprio intellectus; atque adeò *juxta mentem*, & tunc quamquàm objectum sit adeò sublime, contemplatio est acquisita, & naturalis, quia per illum modum naturalem, quo intellectus procedit ad ordinem naturalem actus inde procedens deprimitur: vt vidimus numero 81. Si autem obiectum illud attingatur ex motione transcendente modum proprium intellectus; atque adeò *supra mentem*; tunc contemplatio est infusa. Quæ omnia ex ijs, quæ prælibavimus, constant. Vnde patet, illam contemplationem, quam nobis Dionys. loco citato proponit, vtroque modo posse haberi: & secundùm modum, quo facta fuerit, erit, vel non erit intrinsecè supernaturalis.

Per quæ patet ad ea, quibus minor illa propositio negata suffulciebatur. Etenim Dionys. illam contemplationem appellat *divinissimam*; vel quia infusa est juxta primam solutionem, vel quia juxta secundam, potest esse infusa: vel denique, quia licet acquisita sit, multoties, favente Deo, transit in infusam. Quod licèt etiam accidat meditanti, & etiam vocaliter recitanti, vti adstruit Seraph. M. Nostra; frequentiùs tamen evenire solet contemplanti contẽplatione illa adeò elevata, quamquàm acquisita. Vnde ob hoc motivum iure etiam dicitur *divinissima*: licèt, si inspiciantur, quæ ipsa habet ex se, hoc nomen ei non detur.

87. Arguitur 2: quæ differunt secundùm substantiam, continuari non possunt: actus contemplationis acquisitæ, & infusæ continuantur: ergo non differunt secundùm substantiam: ergo cùm substantia contemplationis infusæ sit supernaturalis; pariter, & substantia contemplationis acquisitæ. Hæc secunda consequentia constat ex prima, quæ legitimè infertur ex præmisis, quarum maior certissima est, minor verò est juxta ea, quæ diximus num. præcedenti.

88. Confirmatur 1. Quia contemplatio acquisita causat intensiorem amorem supernaturalem: ergo & ipsa supernaturalis est. Antecedens apud omnes mystas est certissimum, qui cum D. Thoma 2. 2. quæst. 180. art. 1. in corp. & 3. ad 3. docent, contemplationem terminari ad voluntatem, quam facit igne intensiori inflammari. Et consequentia probatur: intensio illa amoris est de linea ipsius amoris: vnde supernaturalis est: sed effectus supernaturalis nullatenùs provenire potest à causa naturali: ergo contemplatio acquisita, quæ talem intensionem causat, est supernaturalis.

89. Confirmatur 2. Contemplatio acquisita est regulativa illius amoris sibi correspondentis: ergo est supernaturalis. Antecedens patet: quia quivis actus voluntatis regulatur per actum intellectus; vnde obiectum voluntatis est bonum, vt ab intellectu apprehensum, sibique propositum; ita vt nihil voluntas diligat, nisi id, quod ei intellectus proponit. Deinde probatur con-

fe-

sequentia, quia actus intellectus regulans amorem supernaturalem debet esse supernaturalis: ergo contemplatio acquisita, per quam regulatur amor ille supernaturalis, supernaturalis est. Probatur antecedens: quia voluntas nequit diligere nisi id, quod sibi intellectus proponit, & ex motivo proposito ab intellectu: sed voluntatis actus, quem regulat contemplatio acquisita, tendit in obiectum ex motivo supernaturali: ergo ipsa contemplatio regulans attingit idem supernaturale motivum; atque adeò supernaturalis est.

90. Respondetur argumento ex nostris Complutensibus lib. 1. de anim. disp. 5. q. 2. num. 9. & cum nostris Salmant. tract. 14. disp. 3. num. 56. concedendo maiorem, & negando minorem. Nec nos diximus, actus contemplationis acquisitæ, & infusæ continuari. Sed diximus, quod omnes docent, videlicèt, quòd animam, contemplationem activam fervidè exercentem, solet Deus elevare ad contemplationem infusam. ¶Quãdo autem hoc evenit, datur vera successio vnius actus post alium: vnde continuatio non adest. Variatur enim motivum, & obiectum formale contemplationis: quare hæc non potest non variari. Quod clarissimè constat ex illo addito in contrarium adducto. Siquidem vocaliter recitantem potest Deus elevare, elevatque aliquando, ad infusam contemplationem. Dum tamen anima ingreditur contemplationem infusam, hanc cum oratione vocali quis asserat continuari? Similiter in nostro casu: in eo quippè datur vera, & realis successio: non tamen datur continuatio. Videantur citati Salmantis. Complut. que.

91. Ad primam confirmationem respondere debent, qui nobis in hac parte adversantur. Etenim meditatio dirigitur ad inflammandam voluntatem, rogumque charitatis augescendum, vt multoties dictum in superioribus est, & modò supponi debet. Est nè meditatio causa illius supernaturalis amoris, vel non? Si non alio recurrendum est, vt causa illius intensionis inveniamus; quod idem in casu præsenti dicemus. Si sic: ergo potiori iure idem dicemus de contemplatione acquisita. Insuper frequens mysticorum opinio tenet, Theologiæ Scholasticæ habitum esse principium elicitivum contemplationis acquisitæ, quæ non terminatur ad ipsas veritates fidei, sed ad conclusiones inde deductas. Inquiro: est nè habitus Theologiæ Scholasticæ causa amoris ex illa contemplatione, veluti resultantis, vel non? Quodcumque dicatur, nihil contra nos hanc confirmationem, sequentemque probare convincitur. Quia si est causa; habemus intentum. Si autem causa non est: aliam assignare teneris, de qua nos idem dicemus.

Respondetur ergo ad primam confirmationem; contemplationem acquisitam, nec alium actum cuiuscumque virtutis, & etiam actus ipsius charitatis, non posse causare intensionem, seu augmentum charitatis, nisi in genere causæ dispositivæ, ob ea, quæ nostri Salmant. docent. tract. 19. disp. 5. dub. 3. num. 16. Quòd autem contemplatio hoc modo possit influere in charitatis augmentum, res est communis omni virtuti, nedum infusæ; sed etiam acquisitæ, vt docent ijdem P.P. tract. 16. disp. 4. dub. 2. Quod quidem in contemplatione specialiter vrget. Cùm certum sit, evenire posse, quòd iustus eliciat actus aliarum virtutum (vt contingit cùm intra Sacramentum iustificatur) priusquàm actum formalem charitatis eliciat, vt tradunt dicti Patres loco citato ex tract. 19. dub. 4. num. 223. Cæterùm contemplationis actus elici non potest, quin charitas præcedat, juxta doctrinam D. Thom. in ipso loco, qui contra nos citatur. Vnde ex hoc habet contemplatio acquisita, quòd dicto modo influat in augmentum charitatis.

Ob quæ Abbas Antiochus oratione 128. dixit: *Nihil ita cor hominis inflammat, sicut Theologia.* Sed audiendus est D. Thom. in quo hactenus dicta fundantur. Sic enim loco citato art. 7. inquit. *Ad primum ergo dicendum,*

dum, quòd vita contemplativa, licèt essentialitèr consistat in intellectu: principium tamen habet in affectu, in quantùm videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem incitatur. Et quia finis respondet principio: inde est, quòd etiam terminus, & finis contemplativæ vitæ habetur in affectu: dum scilicet aliquis in visione rei amatæ delectatur, & ipsa delectatio rei visæ amplis excitat amorem. Vnde Gregorius dixit super Ezech. quòd cùm quis ipsum, quem amat, viderit, in amorem ipsius ampliùs ignescit. Et hæc est vltima perfectio contemplativæ vitæ, vt scilicet non solùm divina veritas videatur, sed etiam vt ametur.

Ad 2. confirmationem ex doctrina tradita patet solutio. Hìc enim etiam vrget illud, quod de actu meditationis dicebamus, & etiam de actu contemplationis acquisitæ ad veritates deductas ex principijs fidei terminatæ. Vnde licèt actus naturalis non possit ex se effectum supernaturalem habere, nec obiectum supernaturale attingere: actus autem, qui ex se naturalis est, supernaturalis autem aliundè; potest quidèm, provt sic, effectum intra ordinem supernaturalem habere, & obiectum supernaturale attingere, illudque ex motivo supernaturali proponere voluntati. Vnde, cùm contemplationem acquisitam, licèt naturalem quoad substantiam; supernaturalem tamen radicalitèr, & ex obiecto dixerimus: propterea ex hoc, quod ei ex fide, ac charitate accrescit, potest facere, quod sibi relicta, haud valeret.

92. Arguitur 3. contemplatio acquisita est participatio formalis prædicati Divini, illius scilicet intellectionis, qua Deus seipsum contemplatur: ergo est quoad substantiam supernaturalis. Consequentia patet ex ijs, quæ prælibavimus, & antec. prob. Ex eo quòd nihil videtur deesse huic nobilissimo actui, vt sit formalis participatio illius supernæ intellectionis, sicut illam participat contemplatio infusa: ergò illius participatio formalis est. Prob. antec. Solùm adest differentia inter contemplationem acquisitam, & infusam, in eo, quòd illa sit minus perfecta, quàm ista: sed hæc minor perfectio non obest, vt participet dictam intellectionem; sicut patet in virtutibus Theologalibus, & moralibus infusis, quæ licèt, se in perfectione excedant, sunt nihilominus participationes prædicati divini, & vt comparatio fiat inter res eiusdem ordinis, diversi gradus infusæ contemplationis se in perfectione excedunt: & tamen omnes illi participant dictam intellectionem divinam: Ergo.

93. Confirm. Si contemplatio acquisita fieret ex speciali motione Spiritus Sācti, vt infusa, foret vtique supernaturalis intrinsecè, sicut illa: sed quòd non fiat ex speciali illa motione, non obest, vt sit intrinsecè supernaturalis: Ergo est. Consequentia sequitur, & mai. certa videtur; quia in hoc solummodò differunt hæ duæ contemplationes, vt patet ex multoties dictis, in quo, si non differrent, auferri non posset contemplatione acquisita intrinseca supernaturalitas; vel illam contemplatio infusa non haberet. Minor. autem probatur; quia actus virtutum Theolog. sunt intrinsecè supernaturales, etiam si fiant non ex speciali motione, sed ex industria, ac studio nostro: Ergo licèt ex simili studio procedat contemplatio acquisita erit intrinsecè supernaturalis.

94. Respondetur argum. negando antec. Quia tunc datur supernaturalitas intrinseca quando datur participatio alicuius prædicati Deo *convenientis secundùm modum essendi sibi proprium*, vt diximus num. 61. si autem aliter participetur tale prædicatum, non solùm intrinsecam supernaturalitatem non arguit; quinimo illam excludit. Quòd autem contemplatio acquisita hoc secundo modo, & non illo primo Dei prædicatum participet, inde omissis alijs constat, quia si primo illo modo participaret, in Deum vt terminum supernaturalem tenderet, quod non habet, vt ex dictis constat. Nec huius alia ratio, vltra datas, modò necessaria

est,

est nisi illa, quam assignant nostri Salmanticenses tract. 12. dub. 2. num. 36. hisce verbis: *Actus non attingit obiectum nisi in virtute sui principij proximi, ex eiusque directione, & idcò quamvis in obiecto sint plures rationes aliàs formales, & propter se attingibiles; si tamen predictum principium non omnes formaliter respiciat, sed aliquam, vel aliquas purè materialiter, hoc ipsum debet habere actus.* Vnde licèt in obiecto contemplationis acquisitæ sit ratio supernaturalis; quia verò hanc rationem illa ex se non attingit; eo quòd principium eius, nempe habitus Theolog. acquisitæ, non respicit illam pro formali; propterea actus ille supernaturalis intrinsecè non est.

Per quod patet ad ea, quæ pro illius antecedentis probatione adducta sunt. Etenim contemplatio acquisita, ita est minùs perfecta, quàm infusa, quòd sit generis multum inferioris: eoque adest discrimen notissimum inter has contemplationes, & exempla ibi allata; siquidem illa diversa sunt intra lineam entis supernaturalis, in qua illam maiorem, vel minorem perfectionem habent. Contemplatio verò acquisita est extra genus entis supernaturalis: vnde non adest paritas.

95. Ad confirm. respond. maiorem impossibile continere: ex quo sequitur quodlibet. Si namque contemplatio acquisita fieret ex speciali motione Spiritus Sancti foret, & non foret supernaturalis: foret quidem, vt supponitur; sed non foret, quia eius principium proximum non esset tunc supernaturale, sicut nec nunc. Vnde etiam si non differrent contemplatio acquisita, & infusa in motivo, ex quo procederent: Si tamen principium proximum contemplationis acquisitæ maneret naturale, ipsa esset, & non esset supernaturalis, vt dictum est. Vnde falsum est, quod ibi additur, videlicet, has duas contemplationes solùm differre in motivo, ex quo procedunt. Differunt in motivo, differunt in principio proximo, & differunt in pluribus alijs; & quamquàm dum de his contemplationibus loquimur, regulariter dicamus, in motivo discriminari: Hoc non est, quia alias rationes differentiæ excludamus: sed quia ista verè differentia est, & in illa aliæ implicantur.

Ad min. autem, quatenus nobis opponi potest, dicimus ex tom. 1. disp. 1. quæst. 8. num. 200. habitum supernaturalem dupliciter infundi. Primò ita, vt actus eius nostræ industriæ relinquatur. Secundò ita, vt actus eius sit ex superiori motione, nec subsit industriæ nostræ. Habitus contemplationis supernaturalis infunditur hoc secundo modo, & illo primo modo infunduntur habitus virtutum Theologalium, & aliarum infusarum virtutum. Vnde actus harum virtutum, licèt sint supernaturales, fiunt à nobis, dum volumus. Actum verò contemplationis, quæ intrinsecè supernaturalis sit, non, cùm volumus, elicimus: sed cum illa Spiritus Sancti motione specialissima, ad eius elicientiam requisita, ditamur. Quare contemplatio illa, quæ ex hac motione non procedit, intrinsecè supernaturalis non est.

96. Dices: Cur in alijs generibus dantur actus acquisiti naturales, vt sunt omnes actus virtutum acquisitarum, tum moralium, tum aliarum: dantur etiam virtutum supernaturalium habentium idem nomen cum acquisitis, actus supernaturales acquisiti, vt sunt actus virtutum omnium infusarum: Insuper, ac denique dantur actus infusi, quales sunt actus donorum Spiritus Sancti? vt patet ex dictis num. 37. & 38. Cur inquis, hoc ipsum non dabitur in contemplatione: ita talitèr, quod detur contemplatio naturalis acquisita, & contemplatio acquisita supernaturalis, & demùm contemplatio infusa? Datur v. g. fortitudo virtus naturalis, cuius actus intrinsecè naturalis est: & datur virtus fortitudinis supernaturalis, cuius actus intrinsecè supernaturalis est, licèt acquisitus, hoc est, nostra industria elicitus: ac datur fortitudo donum Spiritus Sancti cuius actus non solùm est supernaturalis, sed & infusus: Idem evenit in fide; quia datur

datur fides humana, quæ est merè acquisita, & fides virtus Theologica, quæ est infusa, licèt actus sit acquisitus, & fides quæ est vna ex gratijs gratis datis, quæ penitùs infusa est: idem evenit in alijs, & ab hac generalissima regula excipietur Divina contemplatio; siquidem non ponimus actum contemplationis, qui sit intrinsecè supernaturalis, & acquisitus medians inter contemplationem naturalem, & prorsùs infusam?

Obiectio hæc petit quod sæpissimè negavi, quamquàm simulet petitionem. Explorare enim vult, quid circa virtutem fidei hac in parte sentiamus. Quod iam diximus, neutiquam revelandum, vsque ad locum sæpe sæpiùs dictum; nec iam plurimum distat. Et certè de hoc multotiès sermonem facere cogimur; nè si instantiam, cum ipsa se se prodit, præterimus, ex alio fine illam dissimulare videamur. Nec te moræ tædeat; quippè res admodùm difficilis est, & ab Authoribus innumeris Scholasticis, & Mysticis, quos sedula reflexione vidi, penitùs prætermissa.

Ex ijs enim invenies, qui dicant, vt suo loco monuimus, Theologiam Mysticam, & Scholasticam esse eundem habitum, ac insuper principium proximè elicitivum contemplationis esse fidem. Quibus addunt, Theologiam Mysticam esse scientiam. Hæc dicunt, & quomodo compatiantur, nec levissimè insinuant. Nobis autem in animo fuit ab initio huius operis, nodum istum, Gordiano superiorem, penitùs abscindere, si non possumus, quod optamus, enodare; viamque hanc, quam calcatam, non video, sternere; si fortè alijs alicuius, vel minimi solatij esse possum; nè in eius senticetis sudent, vt nos, & quidem copiosissimè, sudasse, potes credere. Præterquàm quòd, etiam si suo loco dicam, actum contemplationis esse actum fidei, nihil ex eijs, quæ modò asserimus, & priùs asserta sunt, mutationem subibit. Vnde divisionem adæquatam contemplationis in infusam, & acquisitam; huius, de qua hic loquimur, naturalitatem intrinsecam; habitum ipsius esse Theologiæ habitum; esse scientiam, aliaque similia minimè mutabimus. Nullum ergo malum tibi facit, circa illud punctum suspensio nostra. Maximè cùm, ad locum vbi propriorem sedem habet, sit remissio. Patientiam ergo habe in me, & omnia tibi, favente Numine, reddam.

97. Pro nunc autem respondetur ad factam obiectionem conced. Omnia, quæ dicit de illis omnibus virtutibus, donis, & gratijs, & negando hoc ipsum inveniri posse in contemplatione. Discrimen offertur ab ipsa rerum, de quibus agimus, natura. Etenim vt illæ virtutes habeant illam triplicitatem actuum, nulla adest repugnantia; immo provida convenientia, vt Theologi explanant. Ast, vt eadem actuum triplicitas detur in contemplatione, adest clarissima repugnantia. Quia actus ille contemplationis supernaturalis acquisitæ non est principium proximum, à quo eliciatur. Non auxilium aliquod trãsiens; quia talis actus debet fieri, seu procedere connaturaliter à contemplante, ad quod necessarium est, ponere habitum permanentem, vt passim cum communi sententia Theologor. docent Salmant. nostri.

Iste habitus non potest esse Donum Spiritus Sancti, aut aliud superius, quia hæc Dona operantur ex speciali motione Spiritus Sancti. Vnde actus ipsorum sunt infusi. Præterquamquòd Dona Spiritus Sancti sub iudice est, an ipsa sint principia proximè elicitiva actuum: an verò solùm concurrant, vt modificantia principium proximum, de quo loco insinuato agemus. Videatur interim Discept. mystica tract. 2. q. 3. artic. 7. num. 29.

Insuper habitus iste debet esse intellectualis, de quo nemo dubitare potest: Ergo vel est habitus principiorum, vel sapientia, aut scientia, aut prudentia, aut ars. Patet, quia in hos habitus adæquatè dividitur habitus intellectualis ex Aristot. 6. Ethic. cap. 4. quem omnes sequuntur. Videantur à nobis

nobis dicta in Isag. lib. 1. num. 157. & disp. 1. prooemiali num. 211. Habitum contemplationis non esse artem, nec prudentiam, quis negare audebit? Habitus principiorum est habitus naturalis, vnde actum supernaturalem producere non potest. Si autem pro habitu principiorum velimus intelligere Donum intellectus, quod à D. Thom. solet dici habitus principiorum, huius actus est infusus; quare contemplatio acquisita non potest esse actus eius.

Si verò pro habitu principiorum sumatur fides, quam relatè ad Theologiam idem Ang. Doct. vocat habitum principiorum; adhuc non potest esse contemplatio acquisita actus eius. Tum: quia hic actus est scientificus: vnde à fide esse non potest. Tum: quia aliàs fides esset virtus intellectualis, contra ea, quæ ex D. Thom. diximus dicto loco ex Isag. num. 154. vnde devolvitur tota controversia ad sapientiam, & scientiam.

Sed nec istæ possunt esse principium contemplationis acquisitæ supernaturalis. Quia adhuc in nullo Theologorum aliam sapientiam, aut scientiam vidimus, nisi vel acquisitam; vel infusam. Infusa est Donum Spiritus Sancti, aut gratia gratis data, aut alia superior. Harum omnium actus infusi sunt: actus autem sapientiæ, & scientiæ acquisitæ sunt, sicut & ipsæ, intrinsecè naturales. Vnde nullum adest principium proximum, quod elicere posit hanc contemplationem supernaturalem acquisitam.

98. Instas: omnia hæc superantur, si dicatur, habitum Theologicum esse intrinsecè supernaturalem; sic enim contemplatio erit acquisita, & supernaturalis intrinsecè. ¶ Respond. non sic omnia superari: quia si habitus Theolog. ponitur intrinsecè supernaturalis, non dabitur contemplatio Evangelica naturalis; atque adeò de hac fiet idem argumentum, quod factum est num. 96. Adde: supernaturalitatem habitus Theologici non esse opinionem adeò communem, vt illi possimus rem adeò communem, ac fundatam alligare. De quibus nihil ampliùs.

99. Arguitur vltimò: Contemplatio acquisita Evangelica habet supernaturalitatem superiorem supernaturalitate contemplationis merè Scholasticæ: sed contemplatio merè Scholastica est supernaturalis ex principio remoto, & ex obiecto: ergo supernaturalitas contemplationis Evangelicæ acquisitæ est intrinseca. Consequentia bona est; quia supernaturalitas creata adæquatè dividitur in supernaturalitatem intrinsecam, & extrinsecam. Vnde id, quod est supernaturale, & non extrinsecè, erit vtique intrinsecè supernaturale. Min. vera est; quia Theolog. Scholastica, quæ est principium proximum illius contemplationis Scholasticæ, est supernaturalis à fide, quæ est principium eius mediatum, & ab obiecto, vt neminem latet. Mai. autem probatur: quia contemplatio Evangelica acquisita petit indispensabilitèr gratiam, & charitatem, estque actus vitæ æternæ meritorius, nihil horum habet ex se contemplatio merè Scholastica; siquidem datur in peccatore, & dummodò salvetur fides Theologica, salvatur Theologia Scholastica: ergo tenet maior.

100. Confirm. seu vrgetur ratio facta: Contēplatio Evangelica acquisita habet intimam, ac indispensabilem connexionem cum ente supernaturali, scilicet cum gratia, & charitate, à qua indispensabiliter procedit, in ipsamque terminatur, vt supra ex D. Thom. vidimus: ergo est intrinsecè supernaturalis. Anteced. patet: quia pereunte charitate, perit necessariò contemplatio Evangelica acquisita, quod non potest aliundè provenire, nisi ex intima connexione, quam cum charitate habet. Et consequentia probatur: quia nullum ens naturale dicit illam connexionem cum ente supernaturali: ergo si talem connexionem dicit contemplatio Evangelica acquisita, est quia est intrinsecè supernaturalis.

101. Respond. argum. ex dictis in nostra Isag. lib. 1. num. 159. & num. 68. vsque

vſque ad 71. Virtutes, & vitia poſſe ſumi, & in eſſe habitus, & quoad eſſentiam; & in eſſe virtutis, & vitij, ſeu quoad ſtatum. Virtus (idem eſt de vitio) in eſſe habitus dicit ipſam eſſentiam virtutis, adeò remiſſam, vt nec habentem denominet *virtuoſum*, vt dicunt N. Salmant. tract. 12. diſp. 4. dub. 2. num. 28. nec alia, quæ ſunt propria virtutis, habeat. Virtus in eſſe virtutis dicit ſe ipſam cum perfectione ſtatus. Horum exemplum eſt fides infuſa, que in peccatore non eſt in eſſe virtutis, ſed in eſſe habitus; in iuſto autem ſtatum virtutis habet, eſtque principium operum valdè ſublimium, quorum in eſſe habitus non poteſt principium eſſe. Ex quibus ad argumentum,

Dicimus: habitum Theolog. in eſſe virtutis eſſe principium contemplationis Evangelicæ acquiſitæ, quæ indiſpenſabiliter petit pro principio habitum ipſum perfectum, & quoad ſtatum, quod non habet ſine gratia, & charitate, ſicut & aliæ virtutes acquiſitæ. Aſt principium contemplationis merè Scholaſticæ non exigit ipſum habitum quoad ſtatum pro principio; ſed poteſt elici ab ipſo habitu in eſſe habitus. Vtrobique tamen ſupernaturalis extrinſecè eſt. Licèt dum procedit ab illo in eſſe perfecto, ſit illa ſupernaturalitas perfectior, & à pluribus, perfectioribuſque principijs proveniens. Sicut patet in ipſa fide informi, & formata, quæ ſemper eſt ſupernaturalis intrinſecè, ſed perfectior formata, quàm informis. Ac denique, ſicut pereunte fide informi, perit contemplatio Scholaſtica, ſic abeunte fide formata, abit contemplatio Myſtica. Vnde in forma,

Reſpondetur: Conceſſa maiori de ſuperioritate intra lineam ſupernaturalitatis extrinſecæ, & conceſſa etiam minori, negando conſequentiam; quia ſine eo quòd detur alia ſupernaturalitas diverſa ab extrinſeca, & intrinſeca, datur exceſſus in illis, ſive extrinſecæ, ſive intrinſecæ ſint, vt dictum eſt. Per quod patet ad omnia, quæ in argumento dicuntur.

Ad confirmat. dicas: eandem intimam connexionem cum gratia, & charitate habere etiam contemplationem Scholaſticam, ſi proveniat ab habitu Theologico in ſtatu perfecto. Vnde dicit illam connexionem cum ente ſupernaturali: non tamen propter hoc eſt intrinſecè ſupernaturalis contemplatio Evang. acquiſita, quia talem connexionem non dicit intrinſecè, & ex ſe; ſed ex gratia, ex fide, ex charitate. Vnde licèt, illud, quod ex ſe, & intrinſecè dicit illam intimam connexionem cum ente ſupernaturali, ſit ſupernaturale entitativè, quod, & non ampliùs probat hæc confirmatio; Illud tamen quod ſolùm ex aliundè acceptis dicit talem connexionem, non eſt entitativè ſupernaturale. Et ſi ob dicta contemplatio Evangelica intrinſecè ſupernaturalis foret; etiam Theologia Scholaſtica eadem ſupernaturalitate gauderet; ſiquidem ipſa quoquè dicit intimam, ac indiſpenſabilem connexionem cum fide; ita vt in non habente fidem dari nequeat. Et etiam omnis virtus acquiſita in eſſe virtutis, & quoad ſtatum, petit indiſpenſabilitèr charitatem, & non ob hoc ſunt entitativè ſupernaturales. Videantur N citati Salmant. ex quorum doctrina aliquot inſtantias contra dicta ex aliquibus reduplicationibus provenientes, haud difficulter ſolvi poſſunt.

DISPUTATIO NONA.

De bonitate Divinæ Contemplationis.

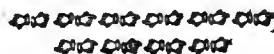
DIſputationem de quidditate Divinæ Contẽplationis abſolvimus, ſed non adhùc ab illa recedimus; Immo nec in toto hoc prædicabili recedemus. In eo enim tota noſtra ſolicitudo in id dirigetur, vt huius

huius excellētiſsimæ operationis quidditas aperiatur. Omnia quippè de quibus in eo agendum nobis eſt, lucem conferunt ad hanc nobiliſsimam cognitionem nanciſcendam: tum ab eius cauſis: tum ab effectibus: tum ab alijs. In præſenti diſputatione de bonitate ipſius acturi ſumus. Nec ipſius bonitatem diſquirimus, ſed ſupponimus. Et hac contemplationis bonitate ſuppoſita, modum, quo ei convenit, & quomodo convenit, aliaque huius materiæ propria, explorabimus. Duplex bonitas in contemplatione conſideranda eſt. Prima, quæ ipſi convenit in quantum eſt ens: omne enim ens eſt bonū, vt docet D.Thom. 1. p. q. 5. art. 3. conſtatque, quia *bonum* eſt vna ex affectionibus entis: vnde cùm Contemplatio Divina ſit ens completum, & perfectum, vtpote directè in prædicamento poſita; proptereà bona eſt. Verùm de illa ſecundùm hanc bonitatem conſiderata non loquimur, quia hoc eſt valdè commune; eoque deſervire non poteſt, vt mens circa eſſentiam Divinæ Contemplationis illuſtretur. Alia eſt bonitas ipſi conveniens, vt eſt animæ in perfectionem cuntis perfectiva; ac de iſta loquimur in præſenti. Quia cùm hoc prædicabile de perfectivo animæ modo dicto ſumptæ, agat, & hoc perfectivum ſit Cōtemplatio Divina, quæ animam veluti à propria conditione alienat, hominemque veluti divinum cōſtituit, vt ex ſupra dictis conſtat, ampliùſque ex dicendis conſtabit: ideò de bonitate Contemplationis, vt eſt hominis perfectiva, nobis in præſenti ſermo eſt.

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Contemplatio Divina ex ſe ſit bona?

SVpponimus Divinam Contēplationem eſſe bonam, & perfectivam hominis, quem extrahir à confuſione pluralitatis actuum, cui dum meditaretur, inſudabat, conſtituitque in ſtatu Proficientium, & Perfectorum. De quo ſpecialiter diſputare noluimus; quia res eſt ſatis nota, & quàm omnia quæ de Divina Contemplatione diximus, dicemuſque, affatim oſtendunt. Breviter tamen placuit aperire, an hoc, quod eſt perficere hominem, ſeu eſſe bonam habeat Divina Contemplatio ex ſe, an aliunde illi proveniat? Et loquimur indiſcriminatim de omni Divina Contemplatione, acquiſita ſcilicet, & infuſa; quia ſeorſim de qualibet loqui in præſenti neceſſarium non eſſe, progreſſus ipſe monſtrabit. Accedit: quòd præcipuè de contemplatione acquiſita loquuturi, quid circa infuſam tenendum ſit, explanamus.

§. I. *Statuitur, probaturque pars affirmativa.*

1. NOſtra concluſio: *Contemplatio Divina ex ſe eſt bona.* Sic ſentiunt omnes D. D. Myſtici bonitatem divinæ contemplationis ſummis laudibus efferentes, & nunquam pro merito ſe illam extollere iudicantes. Ita vt de illa dicere poſsimus, quod de æterna fœlicitate ait Auguſt. trat. 34. in Joan. *Deſiderari poteſt, concupiſci poteſt, ſuſpirari poteſt, verbis explicari non poteſt.* Probatur ergo 1. aſſertio ratione ab authoritate deſumpta: Contemplatio ex ſe eſt appetibilis: ergo ex ſe eſt bona. Conſequent. patet ex D. Thoma 1. p. q 5. art. 1. vbi in fine corporis ait: *Manifeſtum eſt, quòd bonum, & ens ſunt idem ſecundùm rem: ſed bonum dicit rationem appetibilis.* Etiamque patet ex Philoſ. 1. Ethic. vbi inquit: *Bonum eſt, quod omnes appetunt.* Vnde ſi contemplatio ex ſe habet appetibi-

tibilitatem, eodem modo habet bonitatem.

Anteced. autem prob. 1. à D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 7. in argumento *sed contra*, vbi illud probat ex sacra Scriptura, & ex D. Greg. in hunc modum: *Sed contra est, quod de contemplatione dicitur Sapientiæ 8. non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus eius, sed lætitiam & gaudium. Et Gregor. dicit super Ezech. quòd contemplativa vita amabilis valdè dulcedo est.* Et artic. 7. ad 3. affert idem Sanctus Doct. verba eiusdem Salomonis inibi de contemplatione loquentis, dicentisque: *Amator factus sum formæ illius.* Ergo Contemplatio Divina est appetibilis.

Plura concurrunt ad hanc appetibilitatem Divinæ Contemplationis suadendam, ex quibus pauca adducam, quibus probatur 2. illud antecedens. Primum sit illud eiusdem Sapientiæ cap. 7. vbi dicitur: *Invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ.* Hæc Sapientia est Contemplatio Divina, teste D. Th. dicta q. 180. art. 3. ad 4. dicente: *Ad 4. dicendum, quòd homo ad cognitionem veritatis pertingit dupliciter, vno modo per ea, quæ ab alio accipit, & sic quidem quantum ad ea, quæ homo à Deo accipit, necessaria est oratio secundùm illud Sapientiæ 7. invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ.*

Vidimus, Salomonem de Divina Contemplatione loqui in allatis verbis: videamus, quid secum afferat contemplatio, vt hac via eius appetibilitas demonstretur. Prosequitur Salomon ipse contemplationis sua oratione obtentæ conditiones proponens hisce verbis: *Et præposui illam regnis, & sedibus, & divitias nihil esse duxi incomparatione illius: nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum incomparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem, & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius, & lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia.* Videatur totum illud cap. 7. & sequens, in quibus multa, & mira dicit pro hac Contemplationis Divinæ appetibilitate commendada. Inter quæ ait: *Hanc amavi, & exquisivi à iuventute mea, & quæsivi in sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius.*

2. Nec multum est, & si tam magnum Divinam Contemplationem esse hominibus desiderabilem; quod verè mirandum est, ipsi Deo esse appetibilem: quod eodem cap. 8. Salomon ipse asserit subiungens: *Sed & omnium Dominus dilexit illam.* Nihil vividiùs exprimere potest bonitatem, & appetibilitatem Contemplationis Divinæ; siquidem si *omnium Dominus dilexit illam* evidens est, bonam esse, suavem, & appetibilem esse. Quò respiciens Exitaticus N. Parens cant. 39. profundissimè modulatus est.

El aspirar de el ayre,
El canto de la dulce Filomena,
El soto, y su donayre
En la noche serena, (pena.
Con llama, que consume, y no dà

Vbi per illam serenam noctem consumentem, pœnam tamen haud causantem, intelligit Divinam Contemplationem, in qua, inter sublimia alia, certum animæ est, se dulcissimæ Philomelæ cantum dulcissimum habituram. Cuius cantus suavitas non solùm animam recreat; sed etiam ipsi Deo dulcissima est. Hæc sunt verba huius expertissimi Doct. inibi: *Et ita hæc vox iubilationis est dulcis Deo, & etiam dulcis animæ.* Quod comprobat ex ipso sponso Deo hanc vocem audire desiderante, sicque lib. Canticor. cap. 2. v. 13. & 14 suum hoc desiderium exprimente: *Surge amica mea, speciosa mea, & veni: Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Videatur idem Doct. Sanctus in explicatione illius cantionis, vbi mira affert, mirè contemplationis appe-

petibilitatem, atque adeò bonitatem, comprobantia.

3. Probatur 2. concluſ: Bonum, & pulchrum ſunt idem: Diuina Contemplatio eſt ex ſe pulchra: ergo & bona. Conſequentia bona eſt: vnde duas alias propoſitiones probare debemus. Probatur ergo minor ex D. Thom. dicta q. 180. art. 2. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd pulchritudo, ſicut ſupra dictum eſt, conſiſtit in quadam claritate, & debita proportione. Vtrumque autem horum radicaliter in ratione invenitur, ad quam pertinet, & lumen manifeſtans, & proportionem debitam in alijs ordinare. Et ideò in vita contemplativa, quæ conſiſtit in actu rationis per ſe, & eſſentialiter invenitur pulchritudo. Vnde Sapient. 8. de Contemplatione Sapientiæ dicitur: Amator factus ſum formæ illius.*

Hoc idem convincitur ex verbis Salomonis num. præcedenti poſitis. Illa enim Contemplationis Divinæ pulchritudinem affatim manifeſtant. Verùm in ipſo cap. 7. v. 29. & 30. hæc veritas clariſsimè demonſtratur his elegantiſsimis vocibus: *Eſt enim hæc ſpecioſior Sole, ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata invenitur prior. Illi enim ſuccedit nox, ſapientiam autem non vincit malitia.* Supereſt, vt propoſiti ſyllogiſmi maiorem propoſitionem veram etiam eſſe oſtendamus. Igitur

Probatur mai. ex eodem D. Th. qui illam clariſsimè docet tum 2. 2. q. 145. art. 2. tum 1. p. q. 5. art. 4. ad 1. vbi ait: *Pulchrum, & bonum in ſubiecto quidem ſunt idem; quia ſuper eandem rem fundantur, ſcilicet ſuper formam, & propter hoc bonum laudatur vt pulchrum.* Ex quibus perſpicuè apparet identitas inter bonum, & pulchrum; & ratio huius identitatis: quin opus ſit alia addere, vt hæc veritas conſtet, niſi authoritatem D. Dionyſ. Areopag. qui cap. 4. de Divinis Nominibus *de bono, & pulchro* profundiſsimè differens inquit: *Hoc bonum laudatur à cunctis Theologis, & ſicut pulchrum, & ſicut pulchritudo, & ſicut dilectio, & ſicut diligibile*, & poſteà ait: *Omnibus igitur eſt pulchrum, & bonum, deſiderabile, & amabile, & diligibile.*

4. Dices: D. Thom. dicto art. 4. docet, Pulchrum, & bonum planè inter ſe differre; ſiquidem *bonum* pertinet ad voluntatem, habetque rationem finis. *Pulchrum* autem pertinet ad intellectum, habetque rationem cauſæ formalis: ergo tradita doctrina ruit.

Reſpondetur hanc obiectionem ſolummodò convincere *bonum*, & *pulchrum* differre *ratione*, vt in ibi docet Ang. Doct. quod nos minimè denegamus: ſunt tamen idem re: Et hoc ſufficit, vt factus diſcurſus teneat: quia ſi ſunt identicè idem; ex quo Divina Contemplatio *per ſe*, & *eſſentialiter* ſit pulchra, vt ex D. Thom. vidimus num. 3. habetur, quòd etiam ſit bona; & hoc eſt, quod intendimus, non autem, quòd nec ratione differant. Immo hæc diverſitas ſecundùm rationem nobis favet: quia non vtcumquè aſſerimus, noſtram Contemplationem eſſe bonam; ſed taliter bonam dicimus, quòd ſit animarum perfectiva; ac proptereà de illa agimus in hoc prædicabili, quod de myſtica differentia, ſeu de myſtico perfectivo agit. Vnde, ſi in contemplatione concurrunt duæ illæ rationes, ſecundùm quas & bona, & perfectiva eſt; bona, quia habet rationem finis; & perfectiva, quia *pulchrum propriè pertinet ad rationem cauſæ formalis*, vt ibi aſſerit D. Thom. ex hac doctrina prorſùs aſſertum noſtrum firmatur.

§. II. *Solvuntur argumenta.*

5. CONtra concluſ. arg. 1. Si contemplatio eſt *eſſentialiter* pulchra, & bona; vt diximus num. 3. erit bona, & pulchra *per eſſentiam*: implicat, quòd res creata ſit bona per eſſentiam: ergò implicat, quòd contemplatio ſit ex ſe, ſeu *eſſentialiter* bona. Cætera nota ſunt, & maior probatur: Quia nihil magis convenit per *eſſentiã* contemplationi, ſicut & cuilibet enti, quàm id, quod ex ſe, ſeu *eſſentialiter* conve-

venit: ergo, si est bona ex se, seu *essentialiter*, erit *per essentiam* bona.

Respond. 1. concedendo 1. conseq. Nec nos dicimus, contemplationem esse ex se, seu per suam essentiam bonam: si namque hoc assereremus, vtique teneremur admittere, contemplationem esse bonam *per essentiam*, quod de nulla creatura potest dici. Quippè sicut creatura non est ens à se, seu ex se, seu per suam essentiam; sic non potest esse per suã essentiam bona. Itaque aliud est dicere: *Contemplatio ex se, seu per suam essentiam est bona.* Et aliud est affirmare: *Contemplatio est bona ex se, seu per suam essentiam.* Primum significat, contemplationem ex sua natura esse appetibilem, & perfectam, perfectivamque animarum. Quod certè cum entitate ab alio non pugnat. Secundum autem explicat, contemplationem habere bonitatem à se, quod indubiè falsum est.

Solutio hæc est Eminent. Caietani 1. p q. 6. art. 3. vbi dictam differentiam adesse docet inter has propositiones: *Hoc per suam essentiam est bonum.* & *Hoc est bonum per suam essentiam.* Et quamquàm D. Thom. art. 3. loquatur de bonitate sine hac differentia: hoc ideò est, ait idem Cardinal. quia iuxta subiectam materiam, de qua ibi sermo est, vterque loquendi modus coincidit. Cæterùm, si ea, quæ ex se exprimunt datæ propositiones, consideremus, datum discrimen subsistere, verum est.

Respond. 2. cum N.N. Salmant. tract. 11. disp. 2. num. 15. negando mai. Ad probationem negatur conseq. Ratio verò est, quia illa locutio, *bonum per essentiam* denotat, non vt cumque aliquid esse tale ratione suæ essentiæ; sed esse tale à se, & non per participationem ab alio. Quare licèt contemplatio sit essentialiter bona; non tamen est bona per essentiam

Addunt dicti P. P. illud propriè dici *per essentiam* bonum, quod ita ex se habet omnem suam bonitatem, vt illam nullatenus habeat ex aliquo antecedenti, concomitante, seu subsequente. Et hoc soli Deo convenit; alia verò licèt sint essentialiter bona, in illa etiam bonitate, quam essentialiter dicunt, augentur, vel ex adiunctis; vel alias. Quod in nostra contemplatione evidens est; siquidem prærequirit plures actus, & virtutes morales, aliaque concomitantia, & subsequentia, vt eius bonitas perseveret, & augeatur. Nunquam tantã bonitatem habet, quantam, eius natura considerata, potest habere. Siquidem, si status non repugnet, semper potest bonitas contemplationis augeri. Vnico verbo dicimus, quòd si *bonum per essentiam* sumatur, prout est idem ac bonum non participatum, seu ab alio; sic contemplatio non est per suam essentiam bona: si autem sumatur, provt est idem, ac non accidentaliter; sic est bona per suam essentiam, seu ex se.

6. Arguit. 2. Quod ex se est bonum & animæ perfectivum, semper hoc habet: sed contemplatio, maximè acquisita, multoties est mala, & animæ destructiva: ergo ex se non est bona. Mai. pat. quia quod alicui essentialiter convenit, semper illi convenit; immo non solùm non potest concipi sub opposito; sed nec sine illo, quod sibi essentialiter convenit, potest concipi. Minor autem probatur: Quia contemplatio acquisita multos perdidit, duxitque in lamentabilem ruinam, quorum catalogus innumerabilis posset fieri; si hoc non esset ab omnibus notum. Hinc Quietistæ orti sunt, in quorum tartaream classem quotidiè multi accensentur, in ea manibus cõtemplationis activæ collocati: ergo hæc potiùs destructiva animæ est dicenda, quàm bona, & perfectiva nominanda.

Respond. nullam rem adeò bonam esse, quæ vitiari non posit hominum malitia. Contemplatio de se bona est. Sed siquis, incipiens cùm sit, vult ad illam quin meditationem exercuerit convolare: proculdubiò suam ruinam experietur. Siquis sine Directore, se sibi sufficere iactans, contemplationem exercet, nè miretur, si pennis, quibus erat sydera calcaturus, præcipitatur. Siquis media contemplatione non satagit

tagit fervorem accendere, sed potiùs tumulare, desidiæ, ac torporis altor: nil mirum, si in turpissimum otium ruat miserrimè strangulandus. Nec intelligas, hos, dum pereunt, Divinam Contemplationem exercere; si namque illi incumberent, haud perirent. Paulatim propria sua culpa vrnam sibi construunt fœtidè sepulchralem, quam cùm occupant, iam in eis non remanet contemplatio, sed abominatio.

Itaque Divina Contemplatio bona est, perfectiva animæ est, otium est; sed non turpe illud Quietistarum otium; sed otium Sanctum, otium vigilans, otium penetrabilius omni gladio ancipiti. D. Augustin. huius sanctissimi otij expertissimus cultor otium illud contemplationis, & vitæ activæ laborem in illis duabus sororibus Martha, & Maria contemplatus est, dixitque Serm. 27. *De verbis Domini.* Sic: *in duabus fœminis duæ vitæ ambæ innocentes: vna laboriosa, & altera otiosa.* Otiosam dixit contemplationem; sed ea otiositate otiosam dixit, de qua aliàs idem sanctissimus Doct. dixit: *Meum otium magnum est negotium.* Vel ipse Poeta Princeps fidei lumine destitutus, otium agnovit non turpe, ac negligens; sed bonum, & rationabilitèr appetendum, cùm cecinit: *Deus hæc nobis otia fecit.* Verùm de his non plura, quia de eis multotiès in superioribus actum est, agendumque in subsequentibus, & præcipuè in 3. prædicabili, dum, an in exercitio Theolog. Mysticæ anima tantùm patiatur? exploremus.

Vnde in forma ad argumentum factum negetur minor. Ad cuius probationem negetur anteced. Illi enim, de quibus ibi sermo est, non propter contemplationem, ruinam experti sunt, sed propter suam malitiam. Præcipitium vtique vitarent, si, vt par est, & à spiritus Magistris traditur, contemplationem exercerent. Vnde Divina Contemplatio semper, & vbicumque consideretur, non ruinam parat, sed, illam virtuosè exercenti, coronam. Vide, quæ diximus disp. 7. q. 2. in fine.

7. Arguitur 3. Quia D. August. 8. de Trinit. cap. 3. ait, quod Deus est *bonum omnis boni*, cui consonat Boet. in lib. *An omne ens sit bonum?* vbi ait *Omnia dicuntur bona, in quantum ordinantur ad Deum*: Ergo Contemplatio Divina non est ex se bona. Probatur conseq. Quod est bonum à bonitate divina, ac per ordinem ad ipsam, non est intrinsecè bonum: Divina Contemplatio est bona à bonitate divina, & per ordinem ad ipsam, vt patet ex allatis authoritatibus: ergo.

Respond. argumento ex D. Th. 1. p. q. 6. art. 4. Contemplationem Divinam duplici bonitate gaudere. Prima est bonitas, quæ in ipsam, & quodvis bonum creatum derivatur à primo bono. Secunda est, quam ipsa ex propria entitate habet. Primam fatemur, esse extrinsecam: Ast secunda intrinseca est, & de qua loquimur in præsenti. Vnde sicut contemplatio in ratione entis analogatur. Cum primo ente, analogia attributionis: & prout sic dicitur ens extrinsecè ab entitate primi entis: quod non obest, vt ipsa dicat aliàs intrinsecè suam propriam entitatem: sic de bonitate discurrendum est. Videatur Ang. Doct. loco citato, & ibi Caietan.

8. Arguitur vltimò: Contemplatio Evangelica acquisita non est intrinsecè supernaturalis: ergo nec est intrinsecè bona. Anteced. constat ex dictis tota quæstione præcedēti, & consequentia probatur: Eodem modo dicta contemplatio est bona, ac est supernaturalis: sed est extrinsecè supernaturalis: ergo & bona. Probatur mai. Sicut contemplationi accidit, quòd veritates supernaturales speculetur, atque adeò quod sit supernaturalis; sic accidit, quòd virtuosa, & meritoria sit; atque ideò quòd sit bona: & sicut salvatur essentia contemplationis acquisitæ, quin ex principijs fidei infusæ procedat; sic salvatur tota essentia ipsius contemplationis, quin charitatem infusam habeat pro principio, & termino: sed quia salvatur essentia contemplationis acquisitæ, quin fidem infusam pro principio habeat, est solummodò ex-

trinsecè supernaturalis: ergo pariformiter, quia salvatur essentia ipsius contemplationis, quin sit ex influxu charitatis, erit bona solum extrinsecè.

Respondetur neg. conseq. discrimen inter supernaturalitatem, ac bonitatem contemplationis acquisitæ consistit in hoc, quod contemplatio ex se non habet vnde supernaturalis sit; habet tamen ex se vnde sit bona. Nec, vt bona sit dicta contemplatio, requirit charitatis influxum: quippe contemplatio Philosophica bona est. In hoc ergo æquivocationem patitur arguens, quòd bonitatem aliam non agnoscit in contemplatione acquisita, nisi bonitatem virtuosam, seu ad lineam moralem spectantem. Quod quidem falsum est; quia illa, præscisa omni moralitate, suam habet bonitatem, quæ est intellectus perfectiva. Intellectus enim verbum producens illud contemplatur, & per hanc verbi contemplationem illustratur, ac perficitur. Vnde priusquàm moralitas, ac supernaturalitas intelligatur, iam contemplatio bona est, & perfectiva potentiæ. Et de hac bonitate loquimur in præsenti. Quæ bonitas posteà per gratiam, & charitatem ad lineam bonitatis moralis supernaturalis elevatur: ac de hac bonitate supernaturali idem dicimus, ac de supernaturalitate ipsa diximus quæstione antecedenti.

Vnde informa ad probationem consequentiæ distinguatur. mai. *est bona* bonitate illa, ad quam ab extrinseco elevatur, concedo. Bonitate sibi ab intrinseco convenienti, nego mai. Et concessa minori, distinguatur consequens; ergo *& bona* bonitate, quam habet ab elevatione, concedo: bonitate, quam ante elevationem habet, nego consequentiam. Ad probationem maioris patet ex dictis, quòd contemplationi acquisitæ non accidit, quòd sit bona, & potentiæ perfectiva; si sermo sit de bonitate, quam ante elevationem habet: si verò de ea, quam ab elevatione habet, sermo sit, hanc iam diximus esse extrinsecam.

9. Dices: Licèt contemplationi abstrahenti à Philosophica, & Evangelica accidat bonitas supernaturalis, contemplationi tamen Evangelicæ non accidit: siquidem necessario debet dicere principia supernaturalia, scilicet gratiam, & charitatem: ergo doctrina data ruit. Consequentia patet, & antecedens probatur: Quia id, quo ablato, necessariò perit contemplatio Evangelica non accidit ipsi: sed ablata gratia, & charitate, necessariò perit Evangelica contemplatio: ergo.

Si dicas: Idem argumentum posse fieri de virtute morali acquisita, quæ vt alibi diximus, non potest esse in statu perfecto sine gratia: & tamen virtus illa, adhuc sub statu perfecto non est intrinsecè supernaturalis, nec bonitate supernaturali bona est: ergo similiter de contemplatione Evangelica.

Contra est, Quia si paritas adducta virtutis moralis aliquid probat; convincet quidem, divisionem contemplationis in Philosophicam, & Evangelicam non esse essentialem, sed accidentalem, & penes diversos status eiusdem contemplationis, quorum vnus illam in esse imperfecto dicit, alter verò in statu perfecto: at hoc est contra ea, quæ multoties diximus præsertim disput. præcedenti q. 2. & contra veritatem ipsam: ergo.

Respond. ad obiectionem, Quòd licèt contemplationi Evangelicæ non accidat gratia, sed illam necessariò dicat; non tamen est intrinsecè bona bonitate supernaturali: sicut licèt contemplationi Theologicæ, merè Scholasticæ, non accidat fides infusa, sed illam necessariò supponat, non tamen est intrinsecè supernaturalis. Et vtriusque ratio est omnino eadem; videlicet, principium proximum, quod est intrinsecè naturale, quodque influxum illum virtutum supernaturalium limitat, & coarctat, vt quæst. præcedenti dicebamus, nè actus, principia illa supernaturalia supponens, intrinsecè supernaturalis sit. Vnde sicut actus Theolog. Scholasticæ, qui necessariò requirit fidem infusam, est ob datam ratio-

rationem intrinsecè naturalis: sic etiam ob eamdem rationem actus Theolog. mysticæ acquisitæ intrinsecè naturalis est.

Nec momenti est, quòd actus Theolog. mysticæ plura principia supernaturalia prærequirat, quàm actus Theolog. Scholasticæ. Quippe principium proximum, quod potest coarctare influxum vnius principij remoti supernaturalis; nè actus intrinsecè supernaturalis evadat: potest idem facere cum innumeris principijs supernaturalibus remotè concurrentibus. Quiaque bonitas sequitur entitatem; nec compati potest bonitas supernaturalis, si entitas naturalis est: propterea bonitas actus Theolog. mysticæ acquisitæ non est intrinsecè supernaturalis.

Vnde solutionem inter arguendum datam, licèt veram doctrinam contineat, non probamus, quia pro materia præsenti est insufficiens. Est verum id, quod de virtutibus moralibus dicit: & idem verificatur in Theologia Mystica, quæ diversissimos gradus habet, se in perfectione superantes. Verùm divisio hæc accidentalis est, vti bene contra illam instatur. Divisio autem contemplationis in Philosophicam, & Religiosam non est accidentalis; sed essentialis. Et ratio est, quia cùm actus specificentur ab obiectis, & duplex hæc contemplatio obiecta adeò diversa habeat, vt in 1. tomo diximus: propterea distinctio, quæ inter illas datur essentialis est, licèt vtraque intrinsecè naturalis sit.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrùm Divina Contemplatio sit honesta?

Divisio illa celebris, ac vulgarissima, qua bonum dividitur in honestum, delectabile, & vtile, motivum præbet, vt de Divina Contemplatione exploremus, an sit vtilis, delectabilis, & honesta? Viso enim iam Contemplationem Divinam esse ex se bonam, restat, vt videamus, an illo triplici modo bona sit, an verò aliquibus, vel aliquo tantùm ex ipsis? Primum in hac quæstione facimus, in subsequentibus alia discussuri. Incipimus tamen à bono honesto, quia primum locum inter alia tria sibi vendicat.

§. I. *Statuitur veritas tenenda.*

10. Nostra conclusio: *Divina Contemplatio habet bonitatem honestam.* Assertio hæc communissima est, & antequam illam probemus, observandum est ex Caietano 2. 2. q. 145. art. 1. bonum honestum bifariam posse considerari. Primò vt pertinet ad lineam virtutis: & de illo hoc modo sumpto agit D. Thom. dicta quæst. Secundò potest considerari, vt dicit bonitatem transcendentalem: ac de illo sic accepto differit Ang. Doct. 1. p. q. 5. quæ non est divisio rei, & rei; sed consideratio eiusdem rei sub maiori, vel sub minori amplitudine, vt inibi docet Caietanus. In præsenti autem non loquimur de bono honesto sub hac, vel sub illa determinata consideratione, sed indifferenter loquimur de vtroque; quia eadem est respectu vtriusque considerationis difficultas præsens. Quamobrèm, nec hoc, quoties sermo occurrat, tenemur explicare, nec diversas assertiones pro vtraque illa consideratione ponere. Sicut nec illas ponimus pro contemplatione acquisita, infusaque; sed indiscriminatim de vtraque loquimur; quia idem de illis, quoad presens, dicendum est. Igitur

Probat. 1. conclusio ex Sacra Scriptura; quia in lib. Sapient. cap. 7. verbis adductis q. 1. num 1. sermo est de Divina Contemplatione; vt ibi ex D. Thom. probavimus. Et ibi expressissimè honestatem Contemplationis

Divinæ docet Salomon; ait enim v. 13. *Quam sine fictione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo.* Et v. 11. dixerat: *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.* Vbi ponderatu dignissimum iudicamus, quòd postquam Salomon, se omnia bona, sine alicuius exclusione sortitum esse pariter cum contemplatione, fatetur, postea de honestate contemplationis, veluti de bono inter omnia, quæ secum contemplatio affert, vel eminentiori, vel propriori eloquatur

11. Probat. 2. conclusio ratione fundata in authoritate D. Thom. 1. 2. q. 39. art. 2. quam sub hac forma proponimus: Actus procedens ex rectitudine intellectus, & voluntatis dicit bonitatem honestam: contemplatio est actus procedens ex rectitudine intellectus, & voluntatis: ergo dicit bonitatem honestam. Consequentia est in tertio primæ. Mai. autem est expressa D. Thom. loco proximè citato vbi inquit: *Omne autem bonum honestum ex his duobus procedit, scilicet, ex rectitudine rationis, & voluntatis.* Min. verò probatur: quia contemplatio procedit ex voluntate rectificata per charitatem infusam, & ab intellectu rectificato per fidem, & prudentiam infusas, ac per Spiritus Sancti Dona: ergo procedit ex rectitudine intellectus, & voluntatis.

12. Confirmatur 1. hæc ratio ex eodem Ang. Mag. *Omne, quod meretur præmium vitæ æternæ, habet rationem honesti*: Sed contemplatio Evangelica meretur præmium vitæ æternæ: ergo habet bonitatem honestam. Consequentia bona est, & min. omninò certa. Mai. autem est D. Thom loco citato in argumento *sed contra*, vbi ex illa propositione, quam assumit, suadet, tristitiam esse bonum honestum.

13. Confirmatur 2. ex descriptione, quam de contemplatione facit D. Gregor. homil. 14. super Ezech. estque huiusmodi: *Contemplativa vita amabilis valde dulcedo est, quæ super semetipsam animam rapit, cœlestia aperit, spiritualia mentis oculis patefacit, & terrena contemptui esse debere, ostendit.* Ex quibus, quàm magna rectitudine guadeant intellectus, voluntasque, cùm Contemplatio Divina adest, faciliter cognosci potest: actus siquidem animam supra semetipsam rapiens, cœlestia aperiens, spiritualia patefaciens, & mundialia contemnens, non potest non esse nisi ab intellectu, & voluntate eximiè rectificatis: consequenterque actus ille rationem boni honesti habet.

14. Dices: nulla contemplatio datur proveniens ab intellectu, & voluntate meliùs, nec æquè rectificatis, quàm beatifica contemplatio: atqui contemplatio beatifica non habet rationem boni honesti: ergo ex eo, quòd contemplatio procedat *ex rectitudine intellectus, & voluntatis*, non sequitur, quòd habeat rationem boni honesti. Cætera omnia notissima sunt, & min. probat. 1. nam actio, habens bonitatem honestam, est laude digna ex D. Isidor. lib. 10. Ethym. cap. 8. dicente: *Honestas dicitur quasi honoris status*: Sed contemplatio beatifica laude digna non est; quia per opus necessarium, quod facit, nemo laudabilis est: ergo. Probatur 2. illa min. quia contemplatio beatifica non meretur præmium vitæ æternæ: ergo non habet rationem boni honesti. Consequentia patet ex dictis num. 12. ex D. Thom. & antecedens constat: quia in solida Theologia meritum debet præcedere præmium: sed visio beatifica non potest præcedere præmium vitæ æternæ, vt notum de se est: ergo.

15. Confirmatur: quia actus, quibus à Deo primò excitamur, sunt actus provenientes à Deo, vt à causa morali, suntque iuxta regulas morum: sed isti actus *honesti* non sunt propter assignatam rationem, scilicet, quia sunt necessarij, atque adeò nullatenùs laude digni: ergo quòd nostra contemplatio sit ab intellectu, & volũtate rectificatis, & consonè ad regulas rationis, morumque concurrentibus, non arguit ipsam esse *honestam*.

Faciliter argumentum, & confirmatio

firmatio solverentur, si diceremus: nostram rationem procedere de contemplatione viæ, quam, sive infusa sit, sivè acquisita; sivè Philosophica, sivè religiosa, liberè fieri, non est dubium. Vnde supposito, quòd debet esse actus liber; si procedat ex intellectu, & voluntate rectificatis, *honestus* sanè est. Quod inveniri in omni contemplatione Evãg. certum est. In contemplatione autem Philosophica invenitur rectitudo intellectus, quæ ad honestatem transcendentalem sufficit. Nec mirum est, quòd contemplatio, quæ manet intra intellectum, ita vt non extendatur ad inflammandam volũtatem, intellectus rectificationem solummodò expòscat, à quo, sic per naturalia rectificato honestatem transcendentalem, sicut & entitatem habet. Per quæ omninò patet ad argumentum, & confirmationem.

Cui solutioni præluxit D. Thom. 1. p. q. 5. art. 6. in corp. dicens: *Respondeo dicendum, quòd hæc divisio propriè videtur esse boni humani.* Loquitur ibi Ang. Doct. de divisione boni *per honestum, delectabile, & vtile.* Et si hanc resolutionem applicemus, vt par est, nostræ contemplationi, quæ actio est, vt vidimus disput. anteriori q. 3. & bona est, vt patet ex quæstione antecedenti, inveniemus, ipsam contemplationem esse *honestam*, prout est actio humana. Actio autem humana illa solummodò est, quæ cum libertate fit, iuxtà doctrinam eiusdem Ang. Mag. 1. 2. q. 1. art. 1. dicentis: *Illæ solæ actiones vocantur propriè humanæ, quarum homo est Dominus. Est autem homo dominus suorum actuum per rationem, & voluntatem: vnde & liberum arbitrium esse dicitur facultas voluntatis, & rationis. Illæ ergo actiones propriè humanæ dicuntur, quæ ex voluntate deliberata procedunt.*

16. Quia tamen illa resolutio D. Thom. loco citato ex 1. p. iuxta Caietanum inibi, est secundùm communem opinionem. Propriam autem statuit verbis immediatis dicens: *Si tamen altiùs, & communiùs rationem boni consideremus invenitur hæc divisio propriè competere bono, secundùm quod bonum est.* Propterea, vt plenè facto argumento eiusque confirm. satisfiat, observare debes cum nostris Salmant. tract. 11. disp. 1. dub. 2. num. 11. *Honestum* posse dupliciter sumi, primo quidem in tota sua latitudine, qualiter sumitur à D. Thom. cùm loco citato ex 1. part. ponitur in divisione boni transcendentalis: sicque includit omnem perfectionem consonam naturæ rationali: vnde includit substantiam, accidens, potentias, habitus, obiecta, & actus, sive necessarij sint, sive liberi, sive ad ordinem moris spectent, sive ad ordinem naturalem: quia quicquid potest honestè, & ordinatè amari, includitur in *honesto*; hoc modo sumpto. Secundò autem sumitur *honestum* strictè pro sola honestate & bonitate morali, quæ fundat meritum, laudemque propriam virtutis. Ex quibus

Respondetur ad obiectionem: concessa mai. distinguendo min. *boni honesti* strictè sumpti, conc. latè considerati, neg. min. & negetur absolutè consequentia: termini constant ex facta observatione, quin aliquid addere oporteat, vt percipiantur. Vnde ratio à nobis facta in suo robore perseverat, & contemplationem beatificam rationem boni honesti habere constat. Ad id, quo contemplationis beatificæ honestas impugnatur, dicas: ipsam esse laude, & honore dignissimam; quia iuxta D. Thom. 2. 2. quæst. 145. art. 1. ad 2. *Virtuti quidem debetur laus, secundùm quod est appetibilis propter aliud honor autem, prout est appetibilis propter se ipsam: & secundùm hoc habet rationem honesti.* Vndè cùm beatifica contemplatio sit appetibilis propter aliud, nempe propter Deum, quem apprehendit; & etiam propter se, quia ex se est bona: propterea est laude digna, & etiam est digna honore. *Et secundùm hoc*, quod est digna honore, quia appetitur propter se, *habet rationem boni honesti.*

17. Instas: visio beata, vt appetibilis propter aliud, non habet rationem boni honesti, vt patet ex modò dictis: ergo

ergo nec vt appetibilis propter se. Patet ista: quia vtroque modo est amabilis, & bona illa fœlicissima contemplatio: ergo si sub prima consideratione non dicit honestatem, nec sub secunda.

Respond. rationem *boni honesti* esse rationem propriam finis, sicut & rationem *delectabilis*: finis autem est id, quod propter se appetitur; non autè id, quod appetitur propter aliud: hoc enim non habet ratione finis, sed medij: vnde cù de *bono honesto* sermo est, id dicitur habere ratione *honesti*, quod habet ratione finis: non autem illud, quod medium est. Atque ideò, cùm contemplatio beatifica, vt est appetibilis proptèr aliud, sit medium, & non finis, propterea, prout sic, est quidem digna laude; non tamen digna honore, nec habet rationem *boni honesti*; quam habet, vt est appetibilis propter se: quia tunc dicit rationem finis.

Ad id, quod num. 14. opponebatur, dic: quòd nos num. 12. non diximus, quòd omne honestum meretur præmium vitæ æternæ; sed quòd *omne, quod meretur præmium vitæ æternæ, habet rationem honesti.* Vnde licèt contemplatio beatifica non mereatur præmium vitæ æternæ, rationem boni honesti habet modo dicto. *Ad confirm.* ex num. 15. respondetur ex dictis: actus illos honestos esse, sumpto *honesto* in tota sua latitudine, vt dictum est.

§. II. *Respondetur Argumentis.*

18. Contra conclusionem arg. sic 1. *Ratio honesti* est ratio propria finis: contemplatio Evangelica non est noster finis: ergo nec habet rationem boni honesti. Consequentia bona est, & maior est omnino certa. minor autem probatur: Contemplatio Evangelica est medium ad obtinendam vnionem cum Deo, & ad consequendum ipsum Deum: ergo non est finis. Patet ista, ex repugnantia, quæ datur in hoc, quòd aliquid sit respectu eiusdem medium, & finis: siquidem finis diligitur propter se; medium autem diligitur propter aliud: vnde cùm implicet, quòd idem sit respectu eiusdem appetibile propter se, & propter aliud, relinquitur, quod non possit, esse simul medium, & finis.

19. Si dicas: rationem finis non posse contemplationi denegari. Quod constat ex Philos. 2. de Cœlo text. 27. vbi ait: *Vnum quodque est propter suam operationem.* Quod refert, & approbat D. Thom. 1. 2. q. 3. art. 2. in corpore, inde probans nostram beatitudinem esse operationem.

Hoc si dicas: contra est 1. Quia per hoc non occurritur repugnantiæ ostensæ in hoc, quod idem sit simul medium & finis, quæ nunc clariùs proponitur: etenim omnis bona divisio fieri debet per membra opposita, seu quorum vnum non sit aliud: sed *honestum, delectabile, & vtile* dividunt *bonum*, vt dictum est: ergo ista tria sunt opposita; sive nullum illorum aliud est. Modò sic: sed sic est, quod vtile est idem, ac medium, & honestum est idem ac finis: ergo idem non potest simul esse finis, & medium: ergo cùm evidens sit, contemplationem esse medium, sequitur ipsam non posse rationem finis habere.

Contra 2: quia licèt D. Thom. laudatus illa Philos. authoritate, quæ ferè in parœmiam abijt, vtatur: Nec ipse Angelicus Doct. nec Philos. volunt, operationem esse finem operantis. Eorum tamen mentem aperuit nobis Caietan. inibi art. 4. dicens: *Cùm dicitur: vnumquodque est propter suam operationem, potest dupliciter intelligi. Primò sicut propter rem, quæ est eius finis: & sic falsissimum est. Alio modo sicut propter suum complementum: & sic est verum: ita quòd vnumquodque habens operationem esse propter suam operationem, nihil aliud est, quàm esse propter se ipsum in actu completo, & perfecto.* Vnde operatio non est finis operantis, si sumatur quasi in abstracto, seu se sola; sed in concreto, & prout includit ipsum operans. Videantur nostri Complut. de anima elucidantes animæ definitionem essentialem ad illa verba *actus primus.*

Con-

Contra denique: quia, vt ipsi P. P. ibi docent, in dicta authoritate extrema comparationis non sunt operatio, & operans, sed operatio, & potentia immediatè operativa, media qua operans elicit operationem. Verba prædictorum P. P. accipe. *Cùm dicitur, vnumquodque esse propter suam operationem, vel debet intelligi de eo, vt constituto per potentiam proximè operativam, & facta tota redplicatione supra illam, non supra substantiam, &c.* Et hoc nobis non opponitur: cùm sæpissimè dixerimus, potentias, & habitus ab actibus speciem, & perfectionem habere. Ex quibus omnibus relinquitur, contemplationem non posse esse finem hominis contemplantis.

20. Respond. argumento neg. min. ad probationem negetur conseq. cuius probationem diluit D. Thom. 1. p. quæst. 5. art. 6. dicens: *Ad 2. dicendum, quòd hæc divisio (boni in honestum, vtile, & delectabile) non est per oppositas res, sed per oppositas rationes.* Quam Doctrinam repetit 2. 2. q. 145. art. 3. in corp. per hæc verba: *Ipsa etiam virtus, quæ secundùm se honesta est, refertur ad aliud, sicut ad finem, scilicet, ad fœlicitatem: & secundùm hoc idem subiecto est honestum, vtile, & delectabile; sed ratione differunt: nam honestum dicitur, secundùm quod aliquid habet quandam excellentiam dignam honore propter spiritualem pulchritudinem: delectabile autem, in quantùm quietat appetitum: Vtile autem in quantùm refertur ad aliud.* Videantur nostri Salmant. tract. 8. disp. 1. dub. 1. num. 2. & 14. & P. P. Complutens. in logica disp. 1. q. 6. num. 35. in simili dicentes: *Logicam quatenùs speculativam appeti propter se, cùm tradat notitiam plurium veritatum circa ens rationis; simul tamen est appetibilis propter alias scientias: quia est earum instrumentum, & ministra.*

Per quod patet ad omnia illa, quæ in oppositione, quam inter se debent habere membra dividentia, fundabantur. Quippè necessum non est, vt sit oppositio realitatum; sed sat est, quòd adsint formalitates diversæ, penes quas fiat divisio. Vide dicta num. 16. Solutio inter arguendum data non potest à nobis sperni: quamquàm adeò vrgenter impugnata. Ad primam impugnationem patet ex modò dictis. Vt secundam, & tertiam enervemus prænotare oportet. Primò operationem posse esse illam, quæ nos coniungit cum nostro fine; vel illam, seu illas, quas elicimus; quin, ijs medijs, cum nostro fine vltimo coniungamur. Illa, qua nostro fini vltimo vnimur, est ipsa beatitudo: quæ si vnit nos cum nostro fine vltimo supernaturali, erit supernaturalis & ipsa: & hæc est visio beatifica, quam ad vivum æmulatur, quantùm per exilium licet contemplatio Evangelica. Si autem vnit vltimo fini naturali, est beatitudo naturalis, quam in veritatis contemplatione Philosophica collocavit. Rursùs operationes illæ, quæ non sunt coniunctio operantis cum suo vltimo fine, possunt considerari, vel in esse entis, vel in esse actus secundi. Termini ex se noti sunt. Sicut etiam noti sunt termini illi, secundùm quos dividitur perfectio in perfectionem *simpliciter, & secundùm qui talem.* Ex his ergo, sic breviter refricatis,

Observare debes 2. Motivum, ob quod denegatur, quòd operatio sit finis operantis, non esse aliud, nisi quòd finis debet esse perfectior ipso operante: quod entitatulæ accidentali, qualis operatio est, convenire haud potest. Ast hoc motivum prorsus ruit, si sermo sit de operatione, qua coniungimur nostro fini vltimo supernaturali; sive per gratiam in via; sive per gloriam in termino. Hæc enim est operatio supernaturalis, de cuius conceptu est, quòd superet non solùm substantiam operantis, sed omnes etiam substantias creatas collectivè sumptas, vt tradunt nostri Salmant. tract. 14. disp. 4. dub. 7. num. 130.

Quod, præterquamquòd illi fœlicissimæ operationi convenit ex conceptu entis supernaturalis, ad cuius classem spectat, convenit etiam ex privativa ratione vniendi nos cum eo, quod

quod nobis nobilius est. Quod angelicè docuit D.Thom. in 4. dist.49. q.1. art. 2. quæstiunc.1. ad 5. dicens: *Aliquod accidens potest esse substantia nobilius, in quantùm per ipsum substantia aliqua coniungitur alicui nobiliori se. Et hoc modo beatitudo creata, & gratia, & huiusce modi sunt aliquid nobilius natura animæ, cui inhærent.*

21. Nemo negare potest hanc D. Thom. doctrinam multùm favere asserenti, etiam operationem, quæ est coniunctio cum fine vltimo naturali, esse perfectiorem ipso operante: sed nè in non adeò necessarijs implicemur: negari non debet, hanc ipsam operationem, sub expresione coniungentis principium cum suo fine, præstare ipsi operanti, vt minùs secundùm quid. Quem excessum dicit etiam sub expresione actus secundi: atque adeò omnem operationem esse secundùm quid perfectiorem ipsa substantia operantis. De quo videri possunt nostri Complut. loco citato de anima, approbantes, vindicantesque hanc Caietani opinionem, quæ sanè dici communissima potest, eamque D. Thom. pluribus in locis tradit. ex his ergo,

Ad secundam, & tertiam impugnationem respondetur, quòd operatio supernaturalis ex conceptu supernaturalis perfectior est omni substantia creata. Vnde si huic conceptui accedat, quòd talis operatio sit immediata coniunctio operantis cum suo fine supernaturali, vtî facit contemplatio beatifica, & etiam quantùm potest contemplatio Evangelica viæ; tunc talis operatio evadit simpliciter, multùmque perfectior operante: subindeque potest esse ipsius finis. Vnde de hac fœlicissima operatione intellecta parœmia illa communis, *vnumquodque est propter suam operationem*, vera est, provt iacet. Consequenterque solutio inter arguendum data bona est, transitque in probationem assertionis nostræ.

Si autem sermo sit de operatione purè naturali, sivè sit coniunctio immediata, sive mediata cum fine vltimo naturali: talis operatio sub expressione actus, & coniungentis, perfectior est; sed excessu secundùm quid. Vnde se sola, seu in abstracto non potest esse finis operantis: quia finis præstat operanti simpliciter. Quare de hac operatione non potest proloquium illud verificari, nisi prout à Caietano, aut à Complutensibus explicatur. Hoc tamē nobis non obest, qui loquimur de operatione supernaturali, qualis est Divina Contemplatio.

22. Dices: Contemplatio est perfectiva animæ, ac propter hoc loquimur de illa in hoc prædicabili: ergo non est finis contemplantis. Probatur cōsequentia: Finis non habet rationem *perfectivi*, sed *perfecti*, vt docet D. Th. loco citato ex 1. p. & 3. contra gentes cap. 37. Sed conceptus *perfecti* differt à conceptu *perfectivi*; quia est prior illo; siquidem priùs est, quòd aliquid sit in se *perfectum*, quàm quòd aliud perficiat: ergo Contemplatio Divina non est finis contemplantis.

Respond D.Thomam ferè semper explicuisse finem per rationem *perfectivi* alterius, scilicet appetitus, vt patet in quæst. 21. de veritate art. 1. vbi ait: *Primò, & principaliter dicitur bonum ens perfectivum alterius per modum finis.* Similiterque pasim hoc ipsum repetit. Vnde cùm certò constet de mente Ang. Præcept. parum refert, quòd aliquandò oppositum tradidisse aliquibus videatur; quia *ad hoc dicitur, quòd cùm constet de certa conclusione, verba, quæ apparent quandoquè dissona, piè interpretanda sunt*, ait aliàs Caietan. 1. 2. quæst. 4. art. 1. Quod in præsenti eò faciliùs implendum est, quò clarisimè nullam repugnantiam inter illos modos explicandi naturam finis adesse, constat; quin potiùs adest maxima cohærentia. Quandoquidem finis est vtique perfectivus, ad quod priùs debet in se esse bonum *perfectum*: non enim potest esse bonum perfectivum alterius, quod aut *bonum* non est, aut in se non est *perfectum*. Exquibus habentur duo. Primum est, quòd cùm *bonum* sit diffusivum sui, idem prorsus

ſus eſt, quod finis ſit *bonum perfectum*, ac quòd ſit ſui ipſius diffuſivus, indidemque alterius *perfectivus*. Secundum eſt, quòd cùm *perfectum* ſumi non impropiè poſsit pro *perfecto* cauſaliter: propterea finis, qui vtpotè *perfectivus* reddit *perfectum* id, relate ad quod *perfectivus* eſt, eſt etiam cauſaliter *perfectus*, hoc eſt, facit perfectum proprium perfectibile. Quod ſi tibi hæc non placeant, vide noſtros Salmant. loco citato ex tract. 8. vbi dicta D. Thom. teſtimonia apparenter repugnantia luculenter conciliant.

Quomodocunque conciliatio fiat, Contemplatio Divina & eſt perfecta, & perfectiva animæ contemplationem exercentis: vnde habet rationem finis per ſe appetibilis, deſiderabiliſque ab anima, rationemque *boni honeſti*, quod idem eſt, ac eſſe appetibilis per ſe.

23. Arguitur 2. & ſimul contra dicta replicatur: Contemplatio non eſt per ſe amabilis: ergo non habet rationem *boni honeſti*, nec finis. Conſequentia eſt bona. Vt enim ſæpiſsimè diximus, eſtque concors Myſtarum, ac Scholaſticorum ſententia, idem eſt finis, ac bonum honeſtum; idemque eſt bonum honeſtum, ac bonum per ſe amabile. Antecedens autem probatur: Id eſt per ſe amabile, quod terminare poteſt actum virtuoſum voluntatis: Contemplatio Divina non poteſt per ſe actum virtutis terminare: ergo. Probatur minor 1: Quia actus voluntatis terminatus ad Contemplationem Divinam regulatur per actum intellectus ad ipſam terminatum: ſed actus intellectus terminatus ad Contemplationem Divinam, non eſt vnde virtuoſus ſit; ſiquidem eſt merè ſpeculativus: ergo.

Probatur 2. illa minor: Qui amat Contemplationem Divinam, vel amat illam ſecundùm ſe ſumptam; vel amat in ordine ad Deum; vel propter perfectionem ipſius contemplantis: Quodcunque ex his modis ametur, vel non eſt finis; vel non poteſt terminare actum virtutis: ergo tenet illa minor. Conſequentia bona eſt, & maior continet omnia capita, ex quibus Divina Contemplatio poſſet actum virtutis terminare, aut finis rationem ſortiri. Minor autem, in qua tota difficultas conſiſtit. Probatur 1. quoad 2. partem: quia ſi Contemplatio Divina amatur in ordine ad Deum, iam non eſt finis, ſed medium illius amoris; ſiquidem non amatur propter ſe, ſed propter aliud. Deinde probatur ipſa minor quoad 1. partem: quia ſi ſecundùm ſe amatur, ſequitur 1. illum actum voluntatis non eſſe actum charitatis infuſæ; hæc enim terminatur ad Deum propter ſe ipſum, & ad alia propter ipſum Deum. Sequitur 2: illum actum voluntatis regulari per actum intellectus, cuius finis ſit ſcire propter ſcire, *quod* teſte D. Bernardo, *turpis curioſitas eſt*. Sequitur 3: illum actum intellectus, & voluntatis in nullo diſcriminari ab actibus voluntatis, & intellectus terminatis ad obiecta merè Philoſophicè contemplanda; atque adeò illi actus conflabunt quidem contemplationem, non Evangelicam, ſed Gentilicam, ſeu Philoſophicam, qualis eſt illa, quæ ex affectu præcedente voluntatis ad Mathematicas v. g. earum veritates contemplatur.

Quoad vltimam partem probatur ipſa minor: quia ſiquis propter perfectionem ſui ipſius amat contemplationem, elicit actum amoris non divini, ſed proprij: ſed amor proprius non eſt virtutis; Immo, vt omnes Myſtici docent, eſt omni veræ virtuti contrarius: & etiam inter Scholaſticos noſtri Salmant. tract. 8. diſp. 4. dub. 3. num. 39. vel ipſum nomen *amoris proprij* odibile repræſentant hiſce verbis: *In vulgari locutione nomen amoris proprij ſonat in malum, & accipitur pro amore inordinato.*

Accedit, quòd vt diximus in Iſagoge lib. 4. num. 21. Contemplatio Philoſophica, quæ nullatenùs virtus eſt, ſed vanitas, diffinitur per hoc quòd ſit *ſimplex intuitus veritatis propter perfectionem contemplantis*: ergo diligere contemplationem propter aman-

tis perfectionem, non est actus virtutis.

24. Confirmatur 1. quia obiectum actus electionis non est finis, sed media, quibus finis intentus obtinetur: sed Contemplatio Evangelica est obiectum actus electionis: ergo non habet rationem finis; subindèque nec boni honesti. Consequentia bene infertur, & mai. est expressa D. Thom. 1. part. q.83.art.3. vbi ait: *Proprium obiectum electionis est id, quod est ad finem.* Idem docet quæst. 22. de veritat. art. 15. de quo agunt nostri Salmant. disp. 1. citata ex tract. 8. dub. 4. Minor autem probatur: nam qui intendit viam spiritualem lustrare, eligit ad desiderij impletionem vitam activam, vel contemplativam, quarum qualibet finis ille fœlicissimus adipiscitur: ergo Contemplatio Evangelica, sicut & actio est obiectum formale actus electionis.

25. Confirmatur 2. Contemplatio Evangelica est via, & motus, quo finis vitæ spiritualis obtinetur: ergo non habet rationem boni honesti, aut finis. Consequentia patet: quia motus ad terminum non est ipse terminus, sed omninò ab illo differt, vt evincunt nostri Complutens. in Physica disp. 16. q. 3. Anteced. autem probatur: quia terminus vitæ spiritualis est vnio cum Deo: sed via, qua in hanc vnionem itur est Evangelica Contemplatio, vt nemo non videt: ergo talis contemplatio est via, seu motus ad consecutionem termini vitæ spiritualis.

26. Hoc argumentum plura continet ad notitiam quidditatis Divinæ Contemplationis apprimè idonea. Illud autem, quamquàm difficile, enervè fecit omniscius D. Thomas, tum innumeris, quæ dictavit, vt telum hoc protelaretur, ex quibus iam non nulla dicta à nobis sunt. Tum directè modum, quo vitetur docens 2. 2. q. 180. art. 1. dicens in corp. *Movet autem vis appetitiva ad aliquid inspiciendum, vel sensibiliter, vel intelligibiliter: quandoque quidem propter amorem rei visæ, quia dicitur Math. 6. vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum: quandoque autem propter amorem ipsius cognitionis, quam quis ex inspectione consequitur.*

Similiter art. 7. ait: *Respondeo dicendum, quòd aliqua contemplatio potest esse delectabilis dupliciter. Vno modo ratione ipsius operationis, &c.* Quibus si adiungas, quæ ipse Doct. S. docet ibidem q. 145. art. 3. in corp. nempe: *Honestum est naturaliter homini delectabile, sicut de operatione virtutis Philosophus probat in 1. Ethic.* Invenies, quòd idem est, actum Contemplationis Evangelicæ esse delectabilem, ac esse honestum; quia *honestum est naturaliter homini delectabile.* Et ratio est; quia ipsa honestas contemplationis, seu virtutis fundat delectabilitatem, quæ ab illa veluti propria passio resultat.

Qua Angelica doctrina imbutus egregius ille Theologus Scholasticus, Mysticusque P. Suarez tom. 2. de *Religione* lib. 2. cap. 9. & 10. mirisimè discurrit; aliqua ex ijs, quæ inibi docet exscribam, sunt enim dignisima scitu, inquit enim: Ait verò D. Thom. hunc affectum interdum esse ipsius contemplationis, interdum esse amorem rei contemplatæ, nimirùm Dei. Prior affectus videri potest imperfectus, & insufficiens ad studiosam contemplationem, de qua tractamus; quia non videtur practicus sed merè speculativus, qualem etiam habet ad speculationem, qui Metaphysicæ, vel Mathematicis studet, quia ad illam speculationem affectus est: nihil ominùs tamen siquis ex consideratione ipsiusmet contemplationis, & fructuum eius ad illam affectus sit, & ex hoc affectu ad illam applicetur, satis practica, & studiosa est applicatio. Potestque ille affectus interdum esse ex religione ipsa, si feratur in contemplationem sub ratione cultus divini; nam reverà est magnus cultus Dei, vt Bernardus dixit. Nam ipsamet divinæ maiestatis actualis consideratio est quædam Dei gloria, ideòque vt cultus eius appeti potest. Interdum verò potest esse illa propensio ex affectu proprij commodi, non humani, sed supernatu-

naturalis, qui ad ſpem reducitur, nam contemplatio magnum ſpirituale commodum ſecum affert, & ideo hoc etiam modo propter proprium commodum honeſtiſsimè appeti poteſt contemplatio. Maximè verò amari poteſt, & debet ex affectu charitatis ad Deum ipſum, quatenus amicitiæ proprium eſt, vniri amico, & adeſſe illi, atque cum illo colloqui. Quomodò Beati in patria amant viſionem beatam, non tantùm vt proprium commodum ſuum, ſed maximè ex charitate Dei.

27. Hactenùs Eximius hic Theologus, qui in ibi plura addit pro præſenti materia affatim propria, quæ videnda ſunt, vt huius argumenti robur penitùs declinetur. Ex his ergo reſpondetur ad argumentum, neg. antec. ad probationem negetur min. ad cuius primam probationem dicas: actum illum intellectus, qui terminatur ad Divinam Contemplationem, regulat que affectum ad ipſam, non eſſe merè ſpeculativum, ſed ſatis ſtudioſum, ac practicum. Quod vel ex ipſo, quod nobis opponitur conſtat. Siquidem actus intellectus regulans, movenſque voluntatem, vt rem dignam amore diligat, nemo negare poteſt, non eſſe merè ſpeculativum. Itaque actus ille debet eſſe ſupernaturalis, quandoquidem ad obiectum ſupernaturale terminatur, repræſentatque voluntati motivum ſupernaturale, vt applicetur ad diligendum Contemplationem Divinam. In quo recedimus à doctrina laudati Suarez in fine illius num. 10. Sed contrarium tenendum eſt, vt iam diſput. 8. num. 91. & alibi cum noſtris Salmant. diximus. Quarè licèt poſsit evenire, quòd quis ex fama ſolummodò ipſius Contemplationis Divinæ accendatur in ipſius amore: quod vt certum docent noſtrates, de quo videri poteſt noſtra Catena Myſtica colat. 1. Prop. 1. Reſp. 1. ſi tamen amor eſt ſupernaturalis, vt eſt ille, de quo loquimur, actus intellectus ad illum movens, applicanſque voluntatem, ſupernaturalis debet eſſe. Vnde actus ille eſt virtuoſus, & practicus.

28. Ad 2. eiuſdem min. probationem: concedatur mai. & negetur min. quoad omnes ſuas partes. Etenim Divina Contemplatio amatur propter ſe, & propter aliud: eſt enim finis intermedius: vnde quà finis, propter ſe amatur: quà intermedius, amatur propter finem vltimum, cum quo animam coniungit. Et per hoc patet ad ſecundam probationem illius minoris.

Ad probationem pro prima parte dicimus: Omnia illa, quæ ibi repræſentantur aerea eſſe. Ad primum quidem reſpondetur Divinam Contemplationem poſſe amari ex triplici illo motivo propoſito num. 26. vnde poteſt amari ex motivo Religionis, ex motivo proprij commodi ſupernaturalis, & etiam ex motivo charitatis. Quòd verò iam propter ſe, iam propter alium ametur, arguit quidem ipſam Divinam Contemplationem non eſſe finem vltimum; non autem, quod non habet *honeſtatem*, finis intermedij propriam.

Ad ſecundam dicas: regulativum illius amoris eſſe actum intellectus proponentis voluntati *honeſtatem* ſupernaturalem Divinæ Contemplationis, applicantiſque illam, vt rem illa honeſtate decoram, diligat. Vnde non terminatur ad ſcire propter ſcire, ſed ad ſcire propter vberes fructus inde ſibi colligendos. Atque adeò non eſt merè ſpeculativus ille actus, ſed etiam eſt practicus, prorſuſque diverſus, ab eo; qui ex affectu ad Mathematicas earum veritates contemplatur. Per quod patet ad 3. quod in comprobationem illius primæ partis adductum eſt.

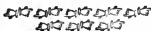
29. Ad probationem primam ipſius minoris quoad tertiam partem reſpondetur, illum amorem poſſe quidem eſſe proprij commodi, ſed ſupernaturalis, vt dictum eſt. Et quamquàm amor proprius ſit tinea, virtutem omnem ſpiritus corrodens, ob quod vel nomen ipſius abominabile eſt apud Myſtas, conſtatque ex adducta authoritate P.P. Salmant. ex tract. 8. nihilominus

ominus tamen ipsos P.P. Salmanticenses, & vulgarem locutionem, cui innituntur, explicamus Salmanticensibus ipsis, qui tract. 15. disp. 3. dub. 1. num. 13. hæc dictant: *Non omnis affectus, qui fundatur in amore sui est vituperabilis, sed solus ille, qui affert separationem à Deo, & conversionem ad bonum proprium, tamquam ad vltimum finem. Ille autem affectus, qui ex honesto amore sui trahit hominem ad Deum, & qui ita reflectitur supra amantem, vt nihilominus vlteriorem ordinem ad Deum non excludat, reputandus est inter affectiones honestas. Sicut etiam spes respicit obiectum sub ratione proprij; & tamen quia ex se non excludit ordinem ad Deum vltimum finem, qui habetur per charitatem, non est affectus vituperabilis, sed honestus, & conducens ad salutem.*

Hæc prædicti P.P. quibus fermè omnia dicta firmantur. Ex illis constat, quòd licèt hoc complexum *amor proprius* rem malè sonatem ex vulgari acceptione, repræsentet; ipse tamen proprius amor non semper malus est. Et P.P. Salmant. qui loco adducto ex tract. 8. *Amoris proprij* abominabilis fœtidum aspectum ex vulgari locutione proponunt: inibi etiam docent, pluribusque testimonijs Aristot. & D. Thomæ fundant, amorem proprium fundare affectus honestos erga virtutem, etiam in ijs, qui gratia destituti sunt. Videantur dicti P. P. In casu autem nostro cessat omnis difficultas, quia loquimur de proprio commodo supernaturali. Ex dictis tamen habes, quid sentire debeas de illo, qui ex fama, vel abstractiva notitia, aut alia naturali cognitione Divinæ Contemplationis, illam sibi cuperet, vt fructus, quos secum affert, perciperet. Hic enim naturali amore honesto, fundato in amore proprio, Divinam Contemplationem diligeret: Et forsam de hoc intelligi potest P. Suarez num. 27. adductus. Si autem loquatur de alio amore supernaturali, iam diximus, debere ad illum præsuponi supernaturalem cognitionem.

30. Ad vltimum, quod argumentum affert respondetur: Contemplationem Philosophicam esse quidem propter contemplantis perfectionem non moralem, seu Mysticam; sed inanem, aeream, & phantasticam, qua perficitur intellectus veritatem aliquam acquirens; ast cùm acquisitio illius veritatis non sit ex motivo virtuoso; propterea illa contemplatio cum illa sua perfectione inflat. Amor autem ad Divinam Contemplationem, & cognitio ad illum movens, licèt possint esse propter operantis perfectionem, hæc perfectio virtuosa, & mystica est. Vnde toto cœlo differunt isti actus ab illa Gentilica contemplatione.

31. Ad primam confirmat. respondetur esse quidem medium ad finem vltimum nanciscēdum; eòque esse obiectum *electionis*. Cum quo stat, quòd etiam sit finis, atque adeò, quòd honesta sit, vt dictum est.¶ Ad secundā confirmationem dic: Contemplationem Divinam non esse viam, aut motum; sed terminus motus præcedentis. Quod vel in ipsa Contemplatione Philosophica verum est, quæ supposito motu meditationis scientificæ ad veritatem per illum motum inventam terminatur, simplici tamen intuitu. Verum est, quòd Divina Contemplatio est medium ad intimam vnionem cum Deo; sed ex hoc non sequitur, quòd non sit etiam finis. Discrimen inter medium, & finem ex vna parte, & inter motum, & terminum ex alia consistit in hoc, quòd motus realiter differt à termino, vt docent P.P. Complut. citati: vnde nec motus potest esse terminus, nec è contrà. Vtile autem, & honestum, seu, quod idem est, medium, & finis, non sunt res realiter diversæ, sed eiusdem rei diversæ formalitates, vt dictum est: atque ideò, id ipsum, quod, vt vtile medium est, habet bonitatem, & honestatem, propterquam vt finis diligatur.

QVÆS-

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrùm Divina Contemplatio sit bonum delectabile?

32. TAmetsi *delectabile* latius pateat, quàm *honestum*, vt de se constat, observavitque D. Thom. 2. 2. quæst. 145. art. 3. tamen quia non de *delectabili* in tota sua amplitudine loquimur, sed de illo, quod bonum comitatur: propterea priùs de honestate Divinæ Contemplationis egimus, modò verò de ipsius delectabilitate disputamus, vltimum locum vtilitati reservantes. Qua methodo vtimur sequentes Ang. Præceptorem, qui 1. p. q. 5. art. 6. ait: *Ad 3. dicendum, quòd bonum non dividitur in ista tria sicut univocum æqualiter de his prædicatum, sed sicut analogum, quod prædicatur secundùm priùs, & posteriùs: per priùs enim prædicatur de honesto, & secundariò de delectabili, tertiò de vtili.* Ob hoc ergo motivum, & ob alia plura, quæ in ipsa natura horum dividentium fundantur, agimus post honestatem de contemplationis delectabilitate. Circa quam plures difficultates occurrunt proprijssimæ, ac gravissimæ, quarum aliquas, levi tamen manu, attingemus.

§. I. *Divina Contemplatio delectabilis est.*

33. HÆc nostra assertio est, quam tenent omnes Doctores Scholastici, & Mystici. Illam probat D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 7. ex cap. 8. Sapientiæ, vbi de contemplatione Sapientiæ dicitur: *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus eius, sed lætitiam, & gaudium.* Vbi expressissimè asseritur id ipsum, quod pro conclusione statuimus. Deinde idem Ang. Doct. ibidem probat hoc ipsum authoritate D. Greg. super Ezech. homil. 14. dicentis: *Contemplativa vita amabilis valdè dulcedo est.* Itidem probat hanc ipsam veritatem à ratione in corp. artic. quam postmodum proponemus.

34. Probatur deinde assertio nostra authoritate Mystici P. N. D. Joann. à Cruce, qui pluribus in locis hanc Divinæ Contemplationis delectabilitatem commendat. Non omnia ipsius testimonia adducere possumus, nè in immensum abeamus; sed nec omnia præterire valemus. Clarissime loquitur in suo spirituali cantico, dum Cantione 25. modulatur:

Alli medió su pecho,
Alli me enseñó sciẽcia muy sabrosa.
Y yo le di de hecho
A mi, sin dexar cosa
Alli le prometi de ser su Esposa.

Scientiam sapidissimam vocat contemplationem, ob insignem delectabilitatem, quam secum affert. Radixque huius saporis, quem secum affert Divina Contemplatio detegit Theodidactus P. dicens in declaratione versus secundi. *Hæc scientia sapida est Theolog. Mystica, quæ est scientia arcana de Deo, quam spirituales vocant contemplationem, quæ sapidissima est: quia est scientia amoris, qui est huius scientiæ Magister, & qui omne facit sapidum. Et quia Deus confert hanc scientiam, & intelligentiam in eo amore, quo se animæ communicat; ideò hæc scientia sapida est intellectui, quia est scientia ad illum pertinens. Est etiam sapida voluntati, quia est scientia in amore, qui ad voluntatem spectat.*

Dictis authoritatibus nostram conclusionem affatim communitam censemus. Vnde, innumeris alijs non allatis, illam suadere conabimur, tum ratione D. Thom. tum etiam discursibus super authoritatem nostri Extat. Doctoris fundatis. Sed priùs obijcere potest: data testimonia, & illa innumera, quæ omitti dicimus, posse intelligi

ligi de Contemplatione Divina ex parte obiecti contemplati, quod quidem Deus est, qui suavissimus, ac dulcissimus est, à cuius dulcissimæ domus vbertate animæ contemplativæ inebriantur; siquidem eas liberalissimè potat de torrente suæ voluptatis: ergo cùm hîc de ipsa Contemplatione Divina in se ipsa inspecta loquamur, non videtur datis authoritatibus comprobata nostra conclusio.

Respondetur: hunc nodum enodatum à D. Thom. esse loco citato vbi ait: *Resp. dicendum, quòd aliqua contemplatio potest esse delectabilis dupliciter. Vno modo ratione ipsius operationis: quia vnicuique delectabilis est operatio sibi conveniens secundùm propriam naturam, vel habitum. Contemplatio autem veritatis competit homini secundum suam naturam, prout est animal rationale: ex quo contingit, quòd omnes homines natura scire desiderant: & per consequens in cognitione veritatis delectantur. Et adhuc magis fit hoc delectabile habenti habitum sapientiæ, & scientiæ, ex quo accidit, quòd sine difficultate aliquis contemplatur. Alio modo contemplatio redditur delectabilis ex parte obiecti, &c.*

Hæc Doctor Ang. quibus ex duplici capite delectationem habere Divina Contemplatio dignoscitur. Nec intelligas: delectationem, quam ex obiecto habet Contemplatio Divina, fore ei extrinsecam, quod videtur obiectio facta supponere. Vtraque delectatio; seu vt propriùs loquar, delectatio, quam ex vtroque illo capite habet, est intrinseca sibi: quia quod accidens respectivum ab obiecto habet intrinsecum illi est. Aliud est enim, quòd obiectum sit causa extrinseca; aliud verò, quòd id, quod ab ipso in effectum derivatur, sit extrinsecum effectui. Quod à simili causæ efficientis notum est. Vnde sensus verborum D. Thom. iste est: Videlicet, quòd contemplatio, ita ratione sui est delectabilis, vt, etiam si ab obiecto delectabilitatem non haberet, dulcis foret: & ita ex obiecto est dulcis, vt, etiam si ratione sui suavis non esset, delectabilitatem ex obiecto sortiretur. Hoc ergo est, quod adductis verbis docet D. Thom. quibus etiam rationem solidissimam confert, qua conclusionis veritas ostendatur.

36. Probatur ergo conclusio ratione D. Thom. sub hac forma proposita: Contemplatio Divina, vt contemplatio, est delectabilis: ergo etiam, vt divina, delectabilis est. Duplici propositione constat hoc breve argumentum, & vtramque probare debemus. Suadetur 1. anteced. Contemplatio Divina, vt contemplatio est, *competit homini secundùm suam naturam, prout est animal rationale*: ergo vt contemplatio est, est delectabilis. Antecedens est D. Thom. loco citato, & 2. 2. q. 83. att. 10. & consequentia probatur: Quia vnicuique delectabilis est illa operatio, quæ ei convenit secundùm propriam naturam: sed contemplatio veritatis est operatio conveniens homini secundùm propriam naturam: ergo contemplatio veritatis est homini delectabilis. Omnes propositiones notæ sunt, tum ex se, tum ex prætacta authoritate.

37. Dices tamen, minorem huius Syllogismi non esse veram; quod inde suadere conaris: quia quod competit homini secundùm propriam naturam, scilicet *prout est animal rationale* soli homini convenit: sed contemplatio veritatis non soli homini convenit: ergo contemplatio veritatis non convenit homini, *prout est animal rationale*. Cætera constant, & min. probatur: Quia contemplatio veritatis convenit Angelis, & etiam Deo convenit: ergo non convenit homini *prout est animal rationale*. Probatur ista: quod convenit homini *prout est animal rationale*, convenit ei, prout est discursivus: quod convenit homini, prout est discursivus, non convenit Deo, & Angelis: ergo si contemplatio veritatis conveniret homini, prout est animal rationale, &c.

Respond. quòd contemplatio veritatis potest sumi. Primò vt est sublimis mentis oratio ad aliquod beneficium obtinendum ordinata. Secundò prout est simplex intuitus veritatis, sive

hæc

hæc veritas, primariò contemplata, sit à contemplante distincta, sive indistincta sit. Primo modo sumpta contemplatio non convenit, nec convenire potest Deo, cui in propria natura orare repugnat, vt fusè dictum à nobis est in primo prædicabili disp. 4. q. 1. Sed hoc modo accepta contemplatio convenit Angelis, & etiam homini *prout est animal rationale*; quin hæc reduplicatio aliquam repugnantiam retrudat. Et ratio est, quam assignat D. Thom. art. 10. citato hisce verbis: *Ad 2. dicendum, quòd intellectus, & ratio non sunt in nobis diversæ potentiæ, vt in primo habitum est. Differunt autem secundùm perfectum, & imperfectum, & ideò quandoquè intellectuales creaturæ, quæ sunt Angeli, distinguuntur à rationalibus: quandoquè autem sub rationalibus comprehenduntur. Et hoc modo dicitur oratio esse proprium rationalis creaturæ.* Vnde, cùm dicimus, contemplationem esse propriam hominis secundùm propriam naturam rationalem, sub natura rationali Angeli comprehenduntur.

Si autem contemplatio secundo modo consideretur, tunc convenit homini, prout est intellectivus: quippè contemplatio non est actus intellectus, vt *ratio* est, sed vt intellectus est: sicque convenit omni intellectivo cum distinctione tamen; quia intellectivo Divino convenit sine distinctione à principio contemplante: Angelico autem, & humano cum reali distinctione à principio contemplante, & ab obiecto contemplato. Siquidèm solius contemplativi Divini est, quòd sit sua contemplatio. Et hoc modo non incongruè dicitur, quòd contemplatio convenit homini *prout animal rationale est*, hoc est, prout est intellectivus: quippè gradus intellectivi tripartitur in Divinum, Angelicum, & humanum.

38. Quæ vt penitiùs ostendantur, observare placet: D. Thomam dicentem, contemplationem convenire homini, *prout est animal rationale*, contulisse hominem cum omni natura sibi inferiori. Vnde extremum exclusum per illam reduplicationem solummodò est natura homine inferior, non autem illæ naturæ, quibuscum, licèt deficienter, convenit in gradu intellectivi. Est dicere: quòd homo est medium inter naturas purè spirituales, & purè materiales. Vt medium participat de vtroque extremo. Hoc ergo medium, quatenus participat de extremo superiori, comparatur cum inferiori extremo. Et idcircò dicitur, quòd contemplatio ei convenit secundùm propriam naturam; quia reverà, quod ei convenit, prout convenit cum extremo superiori, secundùm propriam naturam illi convenit.

39. Et hanc intelligentiam, quam præiacto testimonio D. Thom. dedimus, ab ipso Sancto Doctore didicimus, qui in 3. disp. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. Quærit, an contemplatio sit actus intellectus, vt intellectus est? An verò vt ratio est? Resolutio est: quòd contemplatio non est actus rationis, sed intellectus. Contra quam resolutionem ponit primò hoc argumentum. *Vita contemplativa est vita humana: sed humana vita est secundùm operationem humanam: cùm ergo operatio humana sit secundùm rationem, à qua dicitur homo, videtur, quòd vita contemplativa consistat in operatione rationis principaliter.* Ecce argumentum, in quo quicquid contra traditam doctrinam potest obijci, continetur. Videamus, quid ad illud respondeat Ang. Magister.

Ad primum igitur dicendum, quòd homo in quantùm est contemplativus, est aliquid supra hominem: quia in intellectus simplici visione continuatur homo superioribus substantijs, quæ intelligentiæ, vel Angeli dicuntur, sicut animalia continuantur hominibus in vi æstimativa, quæ est supremum in eis, secundùm quam aliquid simile operibus rationis operantur. Est ergo contemplatio operatio homini conveniens secundùm propriam naturam, vel *prout est animal rationale*; taliter tamen, quòd consideretur homo, vt *supra hominem est*, & vt continuatur substantijs supe-

superioribus: atque adeò contemplatio est homini delectabilis, pro quo suadendo hæc omnia à nobis adducta sunt. Sed nec adhuc ab hoc proposito recedimus. Vnde

40. Probatur 2. illud anteced. positum num. 36. ex D. Thom. loco citato ex sententiarijs q. 2. art. 2. quæstiunc. 2. vt sic propositionem, quam ex doctrina D. Thom. deduximus, ipsius etiam doctrina comprobemus. Præcept. Ang. verba hæc sunt: *Secundùm quod Philosoph. dicit in 11. de animalibus: Amans in prima comprehensione amati magis delectatur, quàm in magna aliorum comprehensione. Et ideò, vt ipse dicit, illud parum, quod de substantijs separatis cognoscere possumus, plus desideratur, & delectat, quàm quicquid de alijs rebus cognoscimus.* Videatur idem Ang. Doct. art. 7. citato ex 2. 2. ex quo manet etiam hac authoritate comprobatum illud antecedens.

Nec dicas: D. Thom. in loco illo locutum de dono intellectus, quod est principium contemplationis supernaturalis: vnde illa authoritas impertinens est ad probandum contemplationem ex conceptu contemplationis esse delectabilem.

Respondetur enim: D. Thomam vtique eo loco disputasse de dono intellectus, quod sanè contemplationis supernaturalis principium est. Ast verba, quæ retulimus, non loquuntur de contemplatione supernaturali, sub conceptu supernaturalis; sed sub consideratione contemplationis, quomodo nunc de illa loquimur. Quod evidens erit observanti, Ang. Doctorem adduxisse in comprobationem illius suæ doctrinæ, Aristotelem, qui abs dubio de contemplatione supernaturali nihil docuit; cùm illam, fide orbus, penitùs ignorasset. Quo solo evidens fit, ibi sermonem esse de contemplatione sub expresso contemplationis.

41. Sed rogas: cur Ang. Doctor, cùm de contemplatione supernaturali, vt tali, loquitur, ea tradit, quæ sunt propria contemplationis sub conceptu contemplationis? Responsio huius dubij est nostræ consequentiæ, num. 36. positæ, congrua probatio. Itaque D. Thom. in illa quæstiuncula, immo in toto articulo, loquitur de contemplatione Divina, de cuius delectabilitate, vt aliquid diceret, sic processit. Ostendit Contemplationem Divinam, sub generali ratione contemplationis, esse delectabilem; & sic, sub munere Divinæ, delectabilem esse demonstrabat. Veluti si hoc enthymema conficeret: *Contemplatio Divina, vt contemplatio, est delectabilis: ergo etiam vt Divina.* Antecedens probavit inter alia authoritate illa Philosophi: & illius antecedentis veritate ostensa, consequentia probata manet, vt potè legitimè ex antecedenti deducta.

Hoc ipsum, & nos fecimus, vt præsens nostrum assertum probaremus. Vnde probato antecedenti, in cuius ostensione hactenùs immorati sumus, probata relinquitur nostra illa consequentia.

42. Declaratur, & illustratur vis prædictæ probationis: idcirco contemplatio, vt contemplatio, est delectabilis, quia est actus dignissimus procedens à potentia nobilissima, & terminatus ad obiectum dignissimum: atqui hæc omnia magis vigent in contemplatione, sub expressione divinæ: ergo. Maior constat ex dictis, estque etiam iuxta mentem Philosophi 10. Ethic. cap. 8. & 9. vbi perfectæ contemplationis tres conditiones assignat. Prima quòd sit actus potentiæ altissimæ, secunda, quòd sit in actu nobilissimo; tertia in obiecto dignissimo. Quas conditiones adduximus in Isagoge lib. 4. num. 30. Et contemplatio, quæ has omnes conditiones habet, vtique dignissima, ac delectabilissima est.

Deinde probatur minor: quia Contemplatio Divina, sub conceptu Divinæ, est actus potentiæ altissimæ, scilicet intellectivæ, quæ insignem excessum habet respectu sui ipsius, vt elicit contemplationem sub munere contemplationis; siquidem dicit elevationem supernaturalem; aliter enim

actum

actum adeò sublimem elicere nunquam posset. Deinde est ab habitu nobilissimo, videlicet ab habitu fidei, vel remotè, vel proximè influentis, etiam à donis Spiritus Sancti, qui sunt nobilissimi habitus, & similiter habitus Theologiæ quamquàm inferior, habitus nobilissimus est. Tertiam denique conditionem habet sub altiori ratione, quandoquidem habet obiectum dignissimum, quod attingit prout supernaturale est: ergo illa, quæ contemplationem, vt contemplatio est, faciunt delectabilem, verificantur, & perfectiori modo, de contemplatione divina, sub expressione divinæ.

43. Confirmatur etiam ex dictis: Ideò contemplatio, vt contemplatio, est delectabilis homini, quia est operatio secundùm propriam naturam ipsi conveniens: Hoc ipsum habet contemplatio divina, vt talis: ergo pariter delectabilis est. Probatur minor: quia natura hominis potest esse vel natura, qua in esse hominis constituitur; vel qua constituitur in esse iusti; quippe gratia sanctificans est, diciturque natura in ordine, supernaturali: sed contemplatio divina, est homini conveniens secundùm vtramque hanc naturam: ergo, &c. Minor probatur pro 2. parte: quia gratia sanctificans, sine qua divina contemplatio non est dabilis, est natura ipsam contemplationem, radicans, eamque, medijs habitibus vel fidei, vel donorum, & charitatis, eliciens: ergo contemplatio divina convenit homini iusto secundùm propriam naturam, per quam in esse iusti constituitur. Pro prima parte etiam probatur: quia natura, qua homo in esse hominis constituitur, est intellectiva, habetque capacitatem, vt proportionetur ad aradicandam eliciendamque divinam contemplationem; nempe per gratiam, & habitus infusos: ergo hæc convenit homini, secundùm propriam naturam, illum in esse hominis constituentem. Vnde delectabilis est divina contemplatio.

A SPIRITU SANCTO.

§. II. *Respondetur argumentis.*

44. CONtra nostram conclusionem arg. 1. In contemplatione divinorum adest luctamen, & pugna: ergo delectatio non adest. Patet ista; Quia pugna, sudorque certaminis sunt cum delectatione incompatibiles. Antecedens autem est Div. Gregor. super Ezech. homil. 14. vbi ait: *Anima cùm contemplari Dominum nititur, velut in quodam certamine posita, modò quasi superat, quia intelligendo, & sentiendo de incircumscripto lumine aliquid degustat: modò succumbit, quia degustando iterum deficit.*

45. Confirmatur, & declaratur ratio facta: Quia Jacob ex sublimi contemplatione, quam habuit, dum *vidit Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima eius*, vt dicitur Genes. cap. 32. vehementissimam læsionem corporalem contraxit, quandoquidem toto nervo fæmoris eius claudicabat: ergo in illa contemplatione delectationem non habuit. Ergo in nulla datur. Hæc secunda consequentia constat ex prima: Sinamque in contemplatione illa perfectissima delectatio non fuit, nullum adest motivum, vt in alijs adesse, dicamus. Prima autem consequentia probatur: Quia læsio corporalis, & maximè vehemens, omnem delectationem excludit: vbi enim adest dolor, delectatio non adest.

46. Respond. arg. ex Div. Thom. artic. 7. citato: Certamen contemplationis non esse cum veritate, quam intuetur; quin potiùs est, vt in intuitu illius veritatis securiùs, expeditiùs, diutiùsque occupetur. Quod non faceret contemplativus, si ille supernæ veritatis intuitus sibi non foret delectabilis. Vnde pugna contemplativi est cum proprio corpore illam suavissimam contemplationem non sustinente, iuxta illud Sapient. 9. vbi dicitur: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.* Hinc ortum habent

querulæ illæ voces cum Apostolo: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Hinc cum ipso Apostolo desiderium illud: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Hinc cum Davide clamant: *Heu! quia incolatus meus prolongatus est, multùm incola fuit anima mea.* Hinc denique cum Extat. Patre nostro frænare satagit imaginationum turbam suavem illam quietem perturbantem dicens:

O Nimphas de Judea,
En tanto que en las flores, y rosales,
El ambar perfumea,
Morà en los arrabales,
Y no querais tocar nuestros vmbrales.

Hoc est certamen viri contemplativi, illudque init propter delectabilitatem divinæ contemplationis: sinamque ipsa appetibilis non foret, neutiquam contemplativus tot adversa propter illam sustineret. Vnde certamen illud, quod Div. Gregor. in contemplatione dari docet, contemplationis delectabilitatem commendat. Sicut commendat delectabilitatem honoris, aut coronæ, certamen initum ob coronæ, aut honoris conservationem.

47. Ad confirmationem respondetur; Delectationem contemplationis divinæ præstare omni dolori, & delectationi corporali, vt postmodùm dicemus. Et hoc non solùm quoad se, sed etiam quoad nos, *cuius signum est* (ait Caietan. loco citato) *quòd tales* (hoc est contemplativi) *tolerant quæcumque contraria delectationibus corporalibus, & sensibilibus, potiùs quàm amittant contemplativam delectationem.* Vnde quamquàm Jacob dolore vehementi gravaretur, illum tunc temporis non sentiret; quia si eius illa contemplatio fuit adeò sublimis, anima, tota in Deum rapta, dolorem illum corporalem percipere non valebat.

Nec motivum habemus, vt asseramus, dolorem illum ex nervi fæmoris tactu resultantem, fuisse adeò vehementem: quandoquidem ea ipsa die, immediatè ad luctam, ac contemplationem ad nervi fæmoris contusionem, & ad claudicationem inde ortam, dicitur cap. 33. *Elevans autem Jacob oculos suos vidit venientem Esau::: Et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies; donec appropinquaret frater eius.* Et tunc, ait ibi Abulens. iam non claudicabat Jacob. Et si dolor fuisset adeò vehemens, gravem relaxationem in parte illa summè delicata, argueret: atque ideò non tam citò evanuisset claudicatio.

Claudicationis dictæ licèt naturaliter subsecutæ mysterium ad nostrum propositum, detegit Div. Thom. in dicto art. 7. his verbis: *Ad 4. dicendum, quòd Jacob post contemplationem vno pede claudicabat: quia necesse est, vt debilitato amore seculi, convalescat aliquis ad amorem Dei, vt Gregor. dicit. super Ezech. & ideò post agnitionem suavitatis Dei vnus in nobis pes sanus remanet atque alius claudicat. Omnis enim qui vno pede claudicat, solùm illi pedi innititur, quem sanum habet.* Ecce duplicem claudicationem contraxit ex illa contemplatione Jacob. Primam, spiritualem: secundam, corporalem: hanc defectuosam, illam virtuosam: à defectuosa illico sanavit: virtuosam autem per totam vitam retinuit: ad hoc enim illi infusa fuit, vt Deo suo pijssimo se totis suis viribus in posterum consecraret.

48. Arg. 2: Delectatio est propria passio appetitus sensitivi: ergo contemplatio non dicit delectationem. Patet consequentia, quia contemplatio est actus rationis. Et antecedens probatur: tum ex Mysticorum, & Scholasticorum consensu vnanimi. Tum etiam ex eo, quòd in brutis dantur delectationes; ergo delectatio est passio propria appetitus sensitivi.

49. Confirmatur: Nulla delectatio est bona: ergo contemplatio nullam delectationem dicit. Patet ista: quia contemplatio est ex se bona, & honesta, vt vidimus quæstionibus præcedẽtibus. Vnde non potest dicere ex se nisi id, quod sit bonum. Insuperque, quia delectatio est complementum actionis delectantis: & complementum actionis

nis de se bonæ, qualis est contemplatio, non potest non esse bonum. Antecedens autem probatur ex Philosoph. in 2. Ethicor. cap. 3. docente, quod virtus, & ars sunt circa difficile, & bonum: sed nulla ars ordinata est ad delectationem: ergo hæc bona non est.

50. Respondetur argum. cum D. Thom. 1. 2. q. 31. art. 3. Quòd datur delectatio consequens naturam, & delectatio consequens rationem. Prima est passio appetitus sensitivi. Secunda autem appetitus rationalis. Per primam convenit homo cum brutis, à quibus per secundam differt. Hæc est propria contemplationis, & non illa. Vtraque dicta delectatio convenit homini; cùm sit compositus ex eo, in quo cum sensitivis convenit, & ex eo, in quo convenit cum Angelis. Delectatio ergo propria contemplationis est illa, quæ convenit homini, secundùm id, in quo convenit cum Angelis. Quod mirè docet D. Thom. citatus art. 4. his verbis: *Ad 3. dicendum, quòd in nobis est delectatio non solùm, in qua communicamus cum brutis; sed etiam in qua communicamus cum Angelis. Vnde ibidem Dionys. dicit, quòd sancti homines multoties fiunt in participatione delectationū angelicarū: & ita in nobis est delectatio non solùm in appetitu sensitivo, in quo communicamus cum brutis, sed etiam in appetitu intellectivo, in quo communicamus cum Angelis.*

51. Dices: Philosoph. lib. 1. Reth. cap. 10. in fine, diffinit delectationem per hoc quòd sit *motus quidam sensibilis*: sed in parte intellectiva non est motus sensibilis: ergo nec delectatio.

Respond. ex eodem D. Thom. art. citato ad primum Philosoph. nomine motus sensibilis intellexisse quamcumque apprehensionem. Vnde: cùm pars rationalis capax sit apprehensionis, & voluntas bonum, vt apprehensum, respiciat: propterea potest etiam delectationem habere. Et Philos. ipse etiam in ipso Deo delectationem posuit, cùm dixit lib. 7. Ethicor. cap. vltim. *Quòd Deus una simplici operatione gaudet*. Consequenterque delectatio non restringitur ad naturam sensitivam. *Adde*: quòd etiam potest dici: Philosoph. ibi definijsse delectationem, quæ est propria appetitus sensitivi.

52. Instas: Omnis delectatio est passio quædam: sed omnis passio est propria appetitus sensitivi: ergo & omnis delectatio. Ergo nulla datur in appetitu rationali. *Respondetur*: Quod si nomen *passio* propriè sumatur, dicit transmutationem corporalem: & prout sic non datur in appetitu rationali, sed solùm in sensitivo. Si autem nomen *passio* non ita propriè sumatur, sed *secundùm simplicem motum*, vt ait laudatus. D. Thom. ad 2. sic invenitur in appetitu rationali, vt patet ex dictis. Invenitur etiam in Angelis, vt docet Div. Dionys. lib. de *Cælest. hierarch.* cap. vlt. per hæc verba: *Angeli non sunt susceptibiles nostræ passibilis delectationis, sed congaudent Deo secundùm incorruptionis lætitiam.* Invenitur etiam in Deo, vt constat ex authoritate Philosoph. num. præcedenti posita. Et etiam ex illo Proverb. cap. 8. *Ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, & deliciæ meæ esse cum filijs hominum.* Et ex illo Cãtic. 2. *Vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Dicente ibi Ang. Præcept. *Tu, inquit, dilecta mea; quæ in lecto contemplationis dulcissimè requiescis, veni, & ostende faciem tuam mihi.* Et post pauca: *Sonet vox tua in auribus meis: Vox videlicet prædicationis, vel divinæ laudis, qua alios facias proficere: In auribus enim Dei vox Ecclesiæ sonat, cum prædicatione ex multorum conversione delectatur Deus.*

Ad confirm. respondet idem Div. Thom. loco citato ex 1. 2. q. 34. art. 1. *Ad 3. dicendum, quòd non omnis boni est ars, sed exteriorum factibilium, vt infra dicetur. Circa operationes autem, & passiones, quæ sunt in nobis, magis est prudentia, & virtus, quàm ars.* Et hoc verificatur in nostra contemplatione, pro cuius exercitio, & delectationis ab ipsa procedentis perceptione, maximopere requiritur virtus, scientia, & prudentia, vt constat ex

ex ijs, quæ multoties in superioribus dicta sunt.

53. Obijcies: Delectatio impedit vsum rationis, & *corrumpit existimationem prudentiæ*: ergo prudentia non potest servire ad regendam delectationem contemplationis. Patet ista ex antecedenti, quod probatur: quia est expressum Philosoph. 6. Ethic. & Div. Thom. citati, q. 33. art. 3.

Respond. ex eodem Ang. Doct. inibi: Delectationem, quoad præsens duplicem esse. Prima earum est propria actus delectantis; secunda autem extranea. Inter quas hoc interest: quòd delectatio propria operationis delectantis, non impedit, sed adauget ipsam operationem; est enim eius complementum, vt dictum est. Et per proprium complementum non impeditur operatio, sed perficitur. Accipe verba Div. Thom. *Delectationes propriæ adaugent operationes, extraneæ verò impediunt. Est ergo quædam delectatio, quæ habetur de ipso actu rationis, sicut cùm aliquis delectatur in contemplando, vel ratiocinando, & talis delectatio non impedit vsum rationis, sed adiuvat: quia illud attentiùs operamur, in quo delectamur: attentio autem adiuvat operationem. Sed delectationes corporales impediunt vsum rationis triplici ratione, &c.* Prosequitur Doct. Sanct. assignans motiva, ob quæ delectationes extraneæ impediant delectationem contemplationis. Cuius doctrinæ exemplum est v. g. in ludo, cui si nimis quis deditur propter delectationem, quam inde percipit: Hæc delectatio ludi actionem ipsam ludendi non impedit, sed invitat: est quippe talis delectatio propia illius actionis. Impedit tamen delectationem extraneam, videlicèt delectationem litteris, vel divinæ contemplationi vacandi. Hoc ergo modo verum est, delectationem vsum rationis impedire; & eius conditionis potest esse delectatio, tantamque distractionem causare, seu superexcedentiam habere, vt *corrumpat existimationem prudentiæ*. Et hoc est, quod Philosoph. in testimonio illo contra nos obiecto docet, quod nobis non obesse, ex dictis constat.

54. Arg. 3. Delectatio est de bono præsenti, seu possesso: sed contemplatio nostra est de bono absenti: ergo non est delectabilis. Consequentia bona est, & mai. est expressa D. Thom. qui motum apetitus sive sensitivi, sive rationalis comparat motui corporeo docens, quòd sicut in termino motus quiescit mobile, sic etiam, obtento bono, habet appetitus suam quietem, quæ nihil aliud est, quam delectatio habita de ipsa habitione, seu possessione boni. Hoc multoties repetit Div. Thom. in quæstionib. modò citatis ex 1. 2. & q. 23. art. 4. & q. 30. art. 2.

Minor autem probat. 1. Quia nostra contemplatio innititur spei, estque actus fidei, vel actus fidem indispensabiliter requirens: Ergo nostra contemplatio non est de bono præsenti, & possesso; sed de absenti, & sperato. *Probatur* 2. illa minor: Quia quò perfectior est contemplatio, eo crescit sitis, desideriumque erga rem contemplatam: sed sitis, ac desiderium obtinendi rem contemplatam implicat cum quiete ob habitionem boni desiderati: ergo idem, quod priùs. Consequentia est legitima, & minor certa videtur, patetque exemplo illo motus materialis, & mobilis in terminum pervenire cupientis, quod desiderium, & motus repugnant cum quiete in termino. Maior autem constat, tum ex Div. Thom. 2. 2. q. 130. art. 1. & 7. vbi clarissimè docet, divinam contemplationem esse effectum, & causam amoris divini. Effectus: quia ipse divinus amor, quo anima flagrat, movet ad cõtemplationem: est & causa, quia ipsa divina contemplatio rogum ipsum amoris auget, cuius flamma mirabiliter crescit sitis desideriumque animæ, quæ hac amoris sagitta, siti, ac fame saucia clamat ad suum sponsum dicẽs cum nostro Doct. Extat. in suo cantico cantione 1.

A donde te escondiste,
Amado, y me dexaste con gemido?
Como el ciervo huiste,
Aviendome herido:
Sali tràs ti clamando, y ya eras ido.

Hoc

Hoc dicit anima in ſublimi contemplatione poſita. Et in explanatione verſus 2. ait Sanctus Doct. *Notandum eſt, abſentiam dilecti cauſare continuum gemitum in amante*. Circa quæ duo ſunt obſervatione digna. Primum eſt: myſticum noſtrum Doctor. expreſsiſsimè docere, animam in inſigni contemplatione poſitam, à ſuo ſponſo eſſe abſentem. Vnde non poteſt tunc anima quietem in ſponſo ſuo dilecto habere. Secundum eſt: gemitus ille, quem ob talem abſentiam habet. Quo gemitu

55. Confirmat. & illuſtrat. ratio facta: Contemplatio noſtra, etiam eminentiſsima cauſat gemitum: ergo non cauſat delectationem. Anteced. conſtat ex citato teſtimonio, & conſequentia probatur: Quia gemitus, & delectatio omnino contrariantur: ſed contemplatio cauſat gemitum: ergo delectabilis non eſt. Maior, in qua poterat eſſe difficultas, ſuadetur: quia gemitus dicit triſtitiam: ſed triſtitia eſt omnino contraria delectationi; quia delectatio, quæ ſecundùm rationem eſt, eſt idem ac gaudium, vt patet ex Div. Thom. quæſt. 31. citata art. 3. Ergo gemitus, & gaudium contrariantur.

56. Tota machina huius argumenti ruit impetu doctrinæ Angelicæ locis citatis. Etenim q. 32. art. 3. ſic ait: *Ad primum ergo dicendum, quòd ſpes, & memoria ſunt quidem eorum, quæ ſunt ſimpliciter abſentia, quæ tamen ſecundùm quid ſunt præſentia, ſcilicet, vel ſecundùm apprehenſionem ſolùm, vel ſecundùm apprehenſionem, & facultatem, ad minus æſtimatam*. Videatur Ang. Doct. in corp. art. vbi docet, quòd *coniunctio ſecundùm apprehenſionem* cum re ſat eſt ad delectationem memoriæ: & coniunctio cum ipſa re *ſecundùm facultatem, vel poſſibilitatem adipiſcendi* bonum, ſufficit, vt ſpes cauſet delectationem.

Eandem doctrinam repetit Doct. Sanctus q. 33. art. 2. vbi ad ſecundum ait: *Id quod imperfectè habetur, ſecundùm quid habetur, & ſecundùm quid non habetur, & ideò ſimul de eo poteſt eſſe, & deſiderium, & delectatio*. Et ad primum dixerat: *Quando delectatio eſt perfecta, tunc habet omnimodam quietem, & ceſſat motus deſiderij tendentis in non habitum: ſed quando imperfectè habetur: tunc non omnino ceſſat motus deſiderij tendentis in non habitum*. Ex quibus

57. Reſpond. ad argumentum: Quod in contemplatione divina. Deus contemplatus eſt præſens contemplanti non ſolùm ſecundùm memoriam, vel *apprehenſionem*, quod ſufficeret ad cauſãdam delectationem, vt dictum eſt, ſed etiam eſt præſens *ſecundùm facultatem*, videlicet fidem, ſpem, charitatem, dona Spiritus Sancti, religionem infuſam, & alia. Secundùm hæc ergo præſens eſt. Aſt hæc præſentia, & ſi ſublimis, imperfecta eſt, comparata cum præſentia faciali, in qua ſine velamine fidei ſponſum dilectum ſuum anima facie ad faciem contemplatur. Hæc ergo facialis contemplatio dicit perfectiſsimam delectationem, excludentem ſitim, aut deſiderium tendens *in non habitum*. Illa verò alia contemplatio, quæ fidei velamine clauditur, delectat quidem; ſed delectatione (ſi conferatur cum illa alia delectatione patriæ) imperfecta, & quæ non excludit ſitim, ac deſiderium tendens in *non habitum*. Videre poteris, quæ diximus in noſtra Iſagoge lib. 3. à num. 34. & lib. 2. à num. 136. vbi agentes de actibus intellectus, & voluntatis lect. 3. & 4. diximus, *bonum* diverſimodè poſsideri à facultate, videlicet iam minùs, iam magis perfectè: ſemper tamen cauſare delectationem.

Vnde ſi argumentum loquitur de præſentia, aut poſſeſsione perfecta *boni*, minor eſt vera; ſed maior falſa: vt enim detur delectatio non requiritur præſentia intuitiva, aut perfecta; ſufficit imperfecta. Si autem loquatur de præſentia imperfecta, vera eſt maior, ſed falſa minor; quia noſtra contemplatio, licèt ſit de re abſenti, prout abſentia opponitur præſentiæ perfectæ; non tamen eſt de re abſenti, prout abſentia compatitur cum imperfecta præ-

præsentia. Atque adeò nostra contemplatio est de re præsenti *secundùm apprehensionem, & secundum facultatem.* Vnde delectabilis est. Quia autem ea, quæ ad suadendas maiorem, & minorem propositi argumenti, datæ doctrinæ possunt aliqualiter obstare; & etiam, ac speciatim, quia pro dictorum intelligentia possunt plurimùm deservire: propterea ad id, quo maior suadetur,

Resp. ita esse, quòd D. Thom. multoties adducit illam paritatem motus corporei, vt declaret naturam motus appetitivi. Quod & cum ipso Sancto Doct. dicimus. Quia ex hac paritate ægregiè delectabilitas nostræ contemplationis ostenditur. Itaque qui iter è Matrito in Hispalim arripit, non vnico motu, numquam interrupto, iter conficit; sed tot terminos intermedios, motum illum interrumpentes, habet, quot dietæ præter vltimam, mediant. Matritum inter, ac Hispalim. In illis terminis intermedijs vtique viator ille quiescit, ac de absoluto illius diei motu fatigante delectatur. Etiam delectatur, & quiescit, cùm in Hispalim pervenit. Verùm inter has duas delectationes, seu quietes hoc interest; quòd hæc secunda est absoluta, & perfecta, atque adeò excludit desiderium obtinendi terminum; quia iam hic obtentus est; excludit etiam angorem, ac solicitudinem motus, quia iam motus finitus, & absolutus est. Illa autem prima quies, aut delectatio excludit quidem motum illius diei, ac de hoc gaudet viator; sed non excludit motum dierum sequentium, de hocque angitur, torquetur, ac solicitus est. Desiderat enim pervenire ad terminum vltimum sui motus, vbi quietem sine amaritudinis permixtione reperiat.

Habemus ergo, quòd in motu progressivo est quies perfecta, & imperfecta. Illa non habetur, vsque dum terminus vltimus habeatur: hæc autem etiã in terminis intermedijs reperitur. Prima, quia perfecta, omnem motum excludit. Secunda verò, quia imperfecta est, excludit quidem motum illius diei, dierum autem sequentium motum non excludit. Hoc ipsum invenitur in motu appetitivo. Quippe almæ Sionis æmuli Sionem versus gradimur. Terminus vltimus huius motus est Deus clarè visus. Terminus intermedius est ipse Deus sub fidei obscuritate contemplatus. In hoc termino vtique quiescimus, deliciamur. Ast hæ deliciæ, ista quies, quia imperfectæ sũt, vt potè termini nondùm perfectè habiti, non excludunt motum, nec solicitudinem animæ erga ipsum terminum perfectè possessum. Vide igitur quam magno fundamento conferat Ang. Doct. motum appetitivum cum progressivo: & quàm idoneus iste sit ad perfectam intelligentiam illius.

Ad primam probationem minoris respondetur primò ex dictis, distinguendo consequens: *non est de bono præsenti* præsentia perfecta, concedatur; imperfecta, negetur. Termini ex dictis noti sunt: & ideò, *Respondetur* secundò: Div. Thom. dicta quæst. 32. integrum articulum habere, in quo inquirit: *Vtrum spes, & memoria sint causæ delectationis?* Cuius resolutio est affirmativa, & videri debet, quia pro præsenti materia est admodùm vtilis.

Ad 2. illius minoris probationem patet etiam, quòd contemplatio nostra, quia non est adeptio perfecta Dei contemplati, licèt delectabilis sit, admittit secum, immo & causat sitim, ac desiderium ipsius Dei perfectè habiti. Videatur citatus Div. Thom. qui alium articulum habet, & est secundus quæstionis trigesimæ tertiæ, vbi quærit: *Vtrùm delectatio causet sui sitim, vel desiderium?* Et respondet affirmativè. Videatur ibi Doct. Sanctus, quia omnia, quæ docet, pro cognoscenda delectabilitate nostræ contemplationis multùm prodesse possunt

58. Ad cantionem adductam Extat. nostri Patr. dicas primò ipsum loqui de absconsione, qua sponsus divinus animas sibi amicissimas torquere solet, se se ab illis abscondens, ac in maxima

-ximæ spiritus ariditate, ac si offensus esset, constituens. Quam destitutionem dum patiuntur, clamant, gemuntque ad sponsum, vt ipsas exaudire dignetur. Verùm quia etiam iuxta mentem eiusdem Sancti Doct. loquitur de absentia, quam arguens intendit: Ideò ex doctrina data,

Respond. 2. Extat. Doct. loqui de absentia, quæ excludit omnem rationem sitis, & desiderij *tendentis in non habitum*: non autem de absentia, quæ cum imperfecta præsentia compatiatur. Ibi, inquam, clamat anima pro intuitiva contemplatione sponsi, se asserens insaciatam, vsque dum gloria Domini sibi appareat. Videatur Sanct. Doct. in declaratione generali dictæ Cant. Hoc autem non obest, vt in contemplatione huius viæ delectetur propter sponsi præsentiam imperfectam, & obscuram, vt patet ex dictis, constatque ex eodem Sanct. Doct. in Cant. 22. vbi ait:

Entrado se ha la Esposa
En el ameno huerto deseado,
Y à su sabor reposa,
El cuello reclinado
Sobre los dulces brazos del amado.

Ecce animam ipsam, quæ Deum desiderat vt absentem, super ipsum dulciter quiescere. In quo nulla adest contradictio; siquidem quiescit, & delectatur in illo imperfectè, seu obscurè habito: desiderat autem ipsum perfectè, seu clarè contemplatum.

Ad confirmar. respond. ipsam contemplationem, quæ causat delectationem propter Deum imperfectè habitum, causare etiam gemitum, & tristitiam, quia Dei perfecta, facialisque possessio differatur. Et *nihil prohibet idem secundùm diversa esse causam contrariorum. Sic igitur spes in quantum habet præsentem æstimationem boni futuri, delectationem causat, in quantum autem caret præsentia eius, causat afflictionem.* Verba sunt D. Thom. ex dicta quæst. 32. art. 3. ad 2. quæ materiam præsentem optimè explanant, & miram consonantiam inter Doctrinam Angel. nostri Doct. & Seraph. nostri Patr. adesse, demonstrant.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm contemplatio, qua parte tristitiam causat, sit delectabilis?

PRæcedenti quæstione vidimus, divinam contemplationem duos effectus valdè contrarios causare: videlicet delectationem, & mœrorem: hunc propter absentiam perfectæ possessionis dilecti: illam ob præsentiam imperfectam amati. Restat modò inquirere: an non solùm sit delectabilis divina contemplatio, propter imperfectam præsentiam amati, qua gaudet; sed etiam propter illam perfectam præsentiam, qua caret, & pro qua gemebunda suspirat? Quod est idem, ac explorare: An dolor, gemitus, & tristitia divinæ contemplationi indivulsè assistentes, sint re ipsa delectabiles?

§. I. *Statuitur, probaturque affirmativa conclusio.*

59. NOstra assertio: *Ipsa tristitia, ipse clamor, & dolor divinæ contemplationis est ex natura sua delectabilis.* Conclusio hæc est omnino ad mentem D. Thom. qui illam probat dicta q. 33. art. 4. in arg. *sed contra*, ex illo Psalmi 41. vbi David inquit: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte.* Quæ verba sic inibi declarat Sanctus Doct. *Per panem autem refectio delectationis.* Ex quibus infert: *Ergo lacrymæ, quæ ex tristitia oriuntur, possunt esse delectationis causa.* Sed

videamus totum textum, & mirabimur insignem explicationem.

Ait David: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei.* Ac si diceret: Ipsa Dei memoria, quam habeo, in lacrymas me effundere compellit, quia ipsum non video: verum ipsæ, propter dictam absentiam, tristes lacrymæ sunt mihi delectabiles, ac veluti robustus panis reficiunt, quia me *vsque ad domum Dei* contemplandam ducunt, & spes, quam habeo, hanc domum Dei videndi, in eaque ipso in æternum fruendi, meam vitam fulcit, ac reficit.

60. Clarissimè hoc ipsum docet Doct. Sanctus super hunc Psalm. vbi solidissimas rationes tradit, ob quas lacrymæ ipsæ delectabiles sunt. *Panis reficit, & sic lacrymæ reficiunt duplici ratione. Vna est, quia vnicuique est delectabilis actio sibi conveniens. Vnde tristitia est delectabilis actio conveniens tristitiæ, & lacrymatio est tristitiæ actio. Alia ratio est, quia quando calor evaporat extra, minuitur: & ideò dicit, quod lacrymæ sunt ei sicut panis, quasi reficientes eum. Vel sicut panis; quia sicut per panem sustentatur, ita ipse sustentatur in bono per lacrymas.* Quas rationes sic expendo, illisque

61. Probat. iterum conclusio: Actio alicui conveniens est ipsi delectabilis: sed contemplativo dolenti de Dilecti absentia convenit lacrymatio: ergo illi lacrymatio est delectabilis. Consequentia est bona, maior, & minor sunt expressæ Div. Thom. in primis verbis propositæ authoritatis, quæ potest sub hac forma proponi: *Vnicuique est delectabilis actio sibi conveniens: vnde* (seu ergo) *lacrymatio*, quæ quidem *est tristitiæ actio, est delectabilis actio conveniens tristitiæ.* Cuius enthymematis duæ propositiones eæ sunt, quas pro maiori, & minori in nostro Syllogismo posuimus.

Deinde prob. min. in qua difficultas viget. Exuli de sua patria cogitanti convenit lacrymatio: Contemplativus dolens propter absentiam Dilecti, est exul cogitans suam patriam, in qua ipsum in æternum facie ad faciem videbit: ergo ipsi conveniens est lacrymari. Consequentia sequitur; & minor est certa. Maior autem pluribus probari poterat, brevitatis tamen causa illam probamus toto Psalm. 136. vbi exul contemplativus sic loquitur: *Super flumina Babylonis, illic sedimus, & flebimus, cùm recordaremur Sion. In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra.* Et volentibus ipsos audire more suæ patriæ canentes, responderunt: improprijssimam esse exulibus musicam, cùm ipsis fletus conveniat, *Hymnum cantate nobis de canticis Sion. Quomodò cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Vide exules suæ patriæ memoriam habentes, & absentiam deplorantes: lætitiæ instrumenta, veluti exilio repugnantia, in salicibus suspendentes, & vel iussi ab ijs, quibus complacere congruum videbatur, canere recusantes: ergo exuli de sua patria cogitanti, non cantare proprium est, sed lacrymari.

Super hunc Psal. poema fecit Noster Mystic. Doct. quo & animas in cœlestis patriæ desiderium maximè excitat, & omnia dicta firmat. Sic enim ait:

Encima de las corrientes,
Que en Babilonia hallaba,
Alli me sentè llorando,
Alli la tierra regaba.
Acordandome de ti,
O Sion, à quien amaba
Era dulce tu memoria,
Y con ella mas lloraba.

Quibus verbis, & sequentibus, ostendit, *qualem decet exulis esse* operationem: videlicet tristitiam, & lacrymas ob absentiam à patria. Hasque lacrymas fore exuli delectabiles exprimit, dicens:

En mi por ti me morìa,
Y por ti resucitaba,
Que la memoria de ti
Daba vida, y la quitaba.

Confer

Confer verba hæc cum alijs Psal. 41. quæ num. 59. adduximus, & videbis huius cantus veritatem super illorum infallibilitatem fundatam. Ait enim Sanctus Doct. quòd Dilecti absentis memoria contemplativum reficit, & interficit, eique vitam confert, & aufert. Vnde ipsa gemens memoria delectabilis est ei, qui ab ipsa vitam se habere, fatetur.

62. Confirm. ratio facta: ei, cui est tristabile vnum contrarium, aliud contrarium est delectabile: sed contemplativo propter Dilecti absentiam suspiranti est tristabilis risus: ergo ipsi est delectabilis planctus. Consequentia benè infertur, quia risus, & fletus, tristari, & gaudere contraria sunt. Maior certa est, & minor probatur ex Ecclesiast. cap. 22. v. 6. dicente: *Musica in luctu importuna narratio.* Sed quare in luctu musica est narratio importuna, seu, iuxta Figur. Div. Hieronym. & & Malu. *intempestiva?* Respondet Cornel. *Quia lugentes, dum lugent, non delectantur musica, sed ea magis contristantur luctumque quasi per antiperistasin adaugent.* Hanc ipsam veritatem nobis eadem claritate docet alia Scriptura ex cap. 25. v. 20. Proverb. vbi dicitur: *Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.* Symmach. vertit, *tristissimo.* Cuius oraculi sensus idem est, ac præcedens. Estque quod in nobismetipsis experimur: siquidem, cùm tristamur, si aliquid ad lætitiam provocans viderimus, non gaudemus, sed exasperamur. Sit ergo musica *in convivio vini*, vt ait idem Ecclesiast. 49. v. 2. quia *vinum letificat cor*; & lætis est musica sonora, tristibus autem adversa. Ex quibus omnibus constat, quam vera sit illa minor, pro qua suadenda allata sunt. Videlicet, quòd contemplativo propter Dilecti absentiam suspiranti risus tristabilis est. Quia si datur *tempus flendi, & tempus ridendi*; tempus illud non est ridendi, sed flendi. Vnde fletus est tunc contemplativo delectabilis, quia pro illo tempore est ipsi conveniens.

63. Dices: Hæc confirmatio se ipsam destruit: ergo nihil probat. Anteced. probatur. 1. Quia lætitia, & mœror cōtrariantur: ergo non possunt simul in formaliter eodem inveniri. Ergo in dicto contemplativo, in quo, vt supponimus, adest planctus, non est lætitia. Ergo planctus ille ei non est delectabilis. Antecedens certum est, à nobisque assertum num. præcedenti. Et ex illo prima, & secunda consequentia legitimè deducuntur. Tertia autem ex ipsis manifesta est; si namque lachrymæ forent illi delectabiles, iam tristitia, ac lætitia invenirentur simul in formaliter eodem; & illi contemplativo idem omnino tempus foret tempus flendi, atque ridendi.

Probat. 2. principale antecedens: quia musica non est disconveniens tristibus, vt constat ex citato Psal. 136. vbi exules illi tristissimum Psalmum illum canebant, ad cuius imitationem Extat. noster Doct. carmina illa fecit, quæ retulimus: ergo contemplativo propter Dilecti absentiam suspiranti non est tristabilis musica: ergo nec delectabilis planctus. Est dicere; vel cantus ille erat illis exulibus mæstissimis delectabilis; vel non: si sic: ergo Musica in luctu non est intempestiva narratio. Si non: ergo planctus non est contemplativo delectabilis.

64. Respond. negando antecedens, ad cuius probationes, vt respondeas, observa: nos posse loqui de tristitia contemplationis, prout contemplatio est actio contemplativo tristi conveniens, vel, vt propriùs loquar, conveniens tristi. Vel de tristitia contemplationis sub munere contemplationis, & sub formalitate Evangelicæ, Deum vt vltimum finem inspicientis, pro ipsiusque faciali intuitu suspirantis. Essque hæc munera diversissima cæcus est, qui non videat. Nec Div. Thom. in q q. supra quas hanc disputationem fundamus, loquitur de delectatione contemplationis, vt contemplatio est, sed de omni delectatione. Et hanc ipsius rationem, quam modò expendimus, clarum est, loqui

de delectatione in suo generali conceptu.

65. Deinde observa id ipsum, quod iam ex ipso Ang. Mag. diximus num. 53. videlicet, delectationem aliam esse propriam illius operationis, quam complet; aliam verò extraneam ipsi operationi, & est illa, quæ est propria alterius operationis differentis. Ex quo provenit, quòd vna delectatio sit impeditiva alterius delectationis: sicut delectatio ludi impedit delectationem litterarum. Quapropter Div. Thom. q. 31. citata art. 8. docet, delectationem posse esse delectationi contrariam. His suppositis, loquendo de divina contemplatione, prout operatio est contemplantis lugentis

Respond. ad primam antecedentis probationem distinguendo antecedens: *Contrariantur*, si lætitia, vel delectatio sit extranea mœrori, concedo: si extranea non sit, nego antecedens. Termini patent ex dictis num. præcedenti. Quia cùm actus est de se contrarius, vel ex suppositione incompatibilis cum alio actu: tunc delectatio correspondens vni actui est impeditiva delectationis alij actui correspondentis, ipsique extranea. Ast delectatio propria actus eliciti, nec est illi extranea, nec ipsi contrariatur: Immo ipsum complet, & perficit, vt loco citato dicebamus. Quiaque, vt dictum est, actio alicui conveniens, ex conceptu generalissimo actionis convenientis, est illi delectabilis; propterea lachrymæ, & tristitia sunt delectabiles lugenti: quin illa delectatio, seu lætitia cum illa tristitia dicat oppositionem; quandoquidem non est extranea, sed propria; nec quòd sit propria; atque adeò delectabilis potest ab illa auferri; quin auferatur, quod sit conveniens. Cùm autem num. 62. diximus, luctum, & lætitiam contrariari, loquebamur de lætitia, quæ fletui extranea est.

Hac ipsa doctrina respondetur ad duas propositiones primò illatas, sed negetur tertia consequentia absolute. Ad probationem dic: delectationem non extraneam fletui compati cum illo, ipsumque complere. Similiterque concede, tempus flendi non esse diversum à tempore ridendi: si per ly *ridendi* intelligatur risus, seu delectatio propria fletus convenientis suspiranti. Si autem intelligatur delectatio, seu risus extraneus fletui, tunc tempus flendi diversum est à tempore ridendi, cum ipsoque incompatibile. Et hoc modo sumitur in illo textu, vt apud omnes notum est, affatimque nomen *ridendi* manifestat.

Ad secundam antecedentis principalis probationem, poterat responderi, Psalmum illum factum fuisse à Davide, qui captivitatem tribuum annis pluribus antecessit; vel à Ieremia, qui in Babilone non fuit. Verùm quia negari non debet, ipsum huius Psalmi compositorem, quisquis ille fuerit tristissimum fuisse, cùm illum composuit. Insimulque esse compositionem proprijssimam cuiuscumque exilium à patria deplorantis, sicut ea frequenter vsum esse nostrum Mysticum Doct. constat ex datis eius carminibus. Ideò ex dictis

Respond. Musicam lugubrem, quæ idem est ac lamētatio, non esse lugenti intempestivam: hæc quippè musica non est extranea, sed propria, vt tristes conceptus exprimat, quos mæstus concipit. Musica verò extranea à melancholico statu lachrymantis, qualis est musica Symposij, seu convivij vini, hæc est in luctu importuna, & quæ magis audientem exasperet, quàm demulceat. De hacque loquitur Oraculum factum ex cap. 22. Ecclesiast. Vnde ad vltimum, quod in illa probatione affertur, dicito: planctum illum fore illis exulibus delectabilem, non quia ipse in se non sit mœstissimus, & angustiati animi propria expressio; sed quia cum sit actus conveniens luctui, ideò est lugenti delectabilis.

67. Si verò contemplatio sumatur sub expressione contemplationis religiosæ, vt num. 64. observavimus: tunc eodem modo respondendum est ad factam obiectionem, quatenus

contra

contra hanc primam rationem Div. Thom facta est: quandoquidem contemplatio, prout hic, est operatio contemplativi exilium à patria cœlesti deplorantis: (de hoc enim procedit difficultas) vnde illa contemplatio, qua malum hoc defletur, est operatio conveniens illi contemplativo; consequenterque est ipsi delectabilis. Nec in hoc aliquid particulare occurrit, in quo liceat immorari. Sed ea, quæ ex natura sua habet operatio conveniens operanti, applicantur huic operationi lachrymanti cõtemplativo convenienti. Per quod patet responsio ad ea, quæ obiecta sunt, quin ad singula respondere debeamus.

68. Dices: Dolor, & lamentum proprijssima sunt status damnatorum: & tamen illis delectabilia non sunt, sed potiùs tristabilia; nihil enim est, quod ipsis delectabile sit: ergo quòd deploratio exilij sit actio propria, & conveniens contemplativo lugenti, non arguit, illam esse delectabilem.

Respond. ex D. Thom. d. q. 32. art. 8. ad 2. *Quod delectatio duo habet, videlicet, quietẽ in bono, & huiusmodi quietis perceptionem.* Damnati autem nullã quietẽ habẽt, nec habere possũt, nec sibi possibilis est, quã impossibilitatem ipsi clarè agnoscunt. Vnde nulla illorum operatio ipsis potest esse delectabilis. Nec illorum operationes sunt illis convenientes: conveniens enim operatio ea dicitur, qua operans proprium centrum apprehendit, vel illi approximatur. Damnati in termino suæ infœlicitatis positi sunt: vnde nec proprium centrum, nempe Deum, possunt obtinere, nec illi approximari. Hæc diximus circa delectationem per ordinem ad Deum, & quæ secundùm rationem sit. Delectationes autem pravæ, quales fuere illæ, quæ ipsos ad tartara duxerunt, ibi locum non habent. Non enim erit ipsis delectabilis memoria præteritarum delectationum; sed tormentum, & afflictio maxima. Nec ibi est possibile illas, vel similes de præsenti habere; quia non est vnde haberi possint. Vel ipsa sui desiderij adimpletio, quæ ex se est maximoperè delectabilis, ipsos cruciabit. Vt autem plenè hæc percipias, factamque obiectionem solvas, vide, quæ diximus in 1. prædicab. disp. 6. q. 4. ferè per totam, & præsertim in solutionibus ad argumentum, & confirmationes à num. 116. vsque ad num. 119.

§. II. *Proponitur alia ratio D. Thom. in comprobationem conclusionis.*

69. Secunda autem ratio, quam adducit Div. Thom. num. 60. relatus, optimè nostram assertionem probat, illamque proponimus sub hac forma. Id, quo minuitur tristabile, ex parte, qua minuit, habet rationem delectabilis: sed vehemens dolor, quem habet contemplativus propter absentiam sponsi, minuit illud, quod illum torquet: ergo talis vehemens dolor habet rationem delectabilis. Consequentia patet, & maior nota est, tum ex se: tum etiam, à contrario: quia id, quo minuitur delectabile, ex qua parte illud minuit, habet rationem disconvenientis, & mali: ergo id, quod minuitur tristabile, habet rationem convenientis, & boni. Deinde probatur minor: Ipsa vehemens tristitia cõtemplativi lachrymas extrahit, quibus intimus dolor penè suffocans, evaporatur, ad extra diffusus: ergo lachrymæ illæ minuunt illum intimum dolorem, quo maximè contemplativus torquetur. Antecedens est certum, & consequentia patet ex data authoritate Div. Thom. suadeturque facilè: quia virtus dispersa est debilior se ipsa, vt vnita: ergo virtus illius doloris intimi adextra diffusa minor est, quàm antequàm adextra medijs lachrymis diffunderetur: ergo lachrymæ, quibus medijs diffunditur, sunt contemplativo delectabiles; siquidem sunt medium, vt tormentum pene extinguens minus fiat.

Dictis rationibus Ang. Præceptoris vsi fuimus, quibus certè conclusio nostra probata manet ex prin-

cipio illo generali, tum operationis convenientis;tum etiam lachrymarum vehementem dolorem minuentium: sub illisque contemplatio nostra, vt quædam specialis operatio comprehenditur, sicut albedo sub generali ratione coloris, vti hactenus ostendere conati sumus. In secunda autem ratione numero hoc expensa, alias duas assignat. Div.Thom. prima desumpta ex eo, quòd lachrymæ reficiunt, sicut panis, lachrymantem: secunda ex eo, quòd sicut panis sustentat comedentem, sic etiam lachrymæ sustentant in bono deplorantem. De prima iam locuti sumus, modò autem secundam expendemus. Verba Div.Thom. hæc sunt. *Vel sicut panis; quia sicut per panem sustentatur, ita ipse sustentatur in bono per lachrymas.*

70. Prob. iterum conclus. hac ratione Div. Thom. ad hanc formam redacta: Id, quod contemplativus sustentatur in bono, est ipsi delectabile: sed per contemplationem, vt tristitiam, doloremque causantem, sustentatur in bono: ergo contemplatio, qua parte tristitiam causat, est contemplativo delectabilis. Consequentia est omnino formalis. Maior autem innegabilis est: si namque illud, quo sustentamur in bono corporis, est nobis suave, & appetibile; id quo sustentamur in bono animæ, multò magis debet esse appetibile, ac delectabile. Minor autem expressa est in data Div. Thom. authoritate.

71. Illustratur ratio facta, detegendo fundamētum authoritatis propositæ: vnde probatur minor: nulla contemplatio æquè amara, ac terribilis est, sicut contemplatio illa, quæ causat purgationem partis intellectivæ: atqui hæc contemplatio adeò horribilis sustentat contemplativum in bono: ergo per contemplationem, vt causativam tristitiæ sustentatur contemplativus in bono. Consequentia bona est: si namque contemplatio, qua parte tristitiam causat non firmaret hominem in bono; dum maiorem tristitiam causat, minùs illum in bono firmaret, vt de se evidens est, nec indiget probatione. Iam verò præmissas nemo, qui Theologos Mysticos legerit, negare poterit. In primis enim maior est certa, constatque ex ijs, quæ diximus in Isagoge lib. 5. à num. 26. ampliùsque constabit ex dicendis in quarto prædicabili.

72. Minor autem probatur multipliciter 1. sic: Media hac purgatrice contemplatione subijcitur pars superior hominis Deo: ergo hæc contemplatio terribilissima firmat hominem in bono. Antecedens patet ex ijs, quæ loco allegato diximus ex communi doctrina Mysticorum. Et consequentia probatur: quia ex quo pars superior Deo subiecta sit, subiecta est pars inferior parti superiori, nec ab illa, quantùm status iustitiæ originalis amissæ patitur, discedit: sed per hoc, quòd divinus ordo harum subordinationum servetur, contemplativus in bono sustentatur: ergo contemplatio omnium terribilior sustentat contemplativum in bono.

73. Probat. 2. illa min. Id, quo anima tendit ad vnionem cum Deo, quin cognoscatur à mundo, dæmone, & carne suis infensissimis adversarijs, tale iter semper impedire conantibus, sustentat animam in bono: Contemplatio hæc amarissima est id, quo anima tendit ad vnionem cum Deo, incognita illis adversarijs: ergo. Cætera nota sunt, & minor, in qua adest difficultas, probatur ex cant. 1. quam lib. 1. noct. cap. 1. ponit Mystic. noster Doct. estque huiusmodi:

En vna noche obscura
Con ansias en amores inflamada,
O dichosa ventura!
Sali sin ser notada,
Estando ya mi casa sossegada.

In cuius generali explicatione, sic ait expertissimus hic Doct. *Hoc iter potuit anima carpere vi, & calore ad hoc à Sponso suo sibi datis in dicta contemplatione obscura.* (Quæ vel ob hoc solùm foret appetibilis, quamquàm adeò terribilis sit) *In quo ostendit fælicitatem, quam habuit in dirigendo se*

ad

ad Deum, adeò prosperè, vt nullus ex tribus adversarijs, nempe mundus, dæmon, & caro (qui semper hoc iter impediunt) illi obesse potuisset; eo quòd dicta nox contemplationis purificativæ sopivit omnes suas passiones, & appetitus secundùm suos motus contrarios in domo propriæ sensualitatis. Constat ergo veritas illius minoris ex hac præclara doctrina egregij huius Doctoris.

74. Prob. 3. eadem min. Media hac horribili contemplatione cognoscit anima perfectè, ac facillimè quicquid cognoscibile est tam in solo, quàm in cœlo: ergo hæc acerba contemplatio sustentat animam in bono. Patet ista ex antecedenti, quod edocetur ab illuminato nostro Doct. lib. 2. noct. cap. 8. in fine. Vbi concludens dicit. *Hæc est proprietas spiritus purgati, & ad nihilum redacti ab omni particulari affectione, & intelligentia: quòd in hoc nihil gustare, nihilque in particulari intelligere, manens in vacuitate, obscuritate, ac tenebris, omnia magna dispositione complectitur: vt sic mysticè verificetur in illo illud Div. Pauli 2. Corint. cap. 6. Nihil habentes, & omnia posidentes. Talis quippe beatitudo tali spiritus paupertati debebatur.*

75. Prob. denique minor principalis: Hæc afflictiva contemplatio constituit animam adeò proximam Deo, vt ab ipso protegatur, & liberetur ab omni, quod non est Deus: ergo sustentat animam in bono. Patet ista: nam à protectione divina omnis nostra securitas, & permanentia in bono dependet. Antecedens autem est doctrina nostri Seraph. Parentis loco citato cap. 16. vbi §. *Pero aqui ay*, illud clarisimè tradit; quin opus sit verba ipsius exscribere, continent enim id ipsum, quod antecedens refert. Non tamen omittam, quæ addit, illaque proprio idiomate dabo, vt meliùs sententiæ energia dignoscatur. Ait enim dictorum rationem reddens: *Por que como està aqui puesta en cura el alma, para que consiga su salud, que es el mismo Dios: Tienela su Magestad en dieta, y abstinencia de todas las cosas, estragado el apetito para todas ellas: bien assi como para que sane el enfermo, que en su casa està estimado, le tienen tan adentro guardado, que no le dexan tocar del aire, ni gozar de la luz, ni que sienta las pisadas, ni aun el rumor de los de casa, y la comida muy delicada, y muy por tassa, de substancia, mas que de sabor.*

Hæc illuminatus iste Doct. cuius doctrinam prorsùs eandem esse cum doctrina Angelica, deprehendimus. Vterque enim profundissimè nobis aperit motiva, ob quæ divina contemplatio, etiam acerbisima, & horrorosissima, vel ex illa parte, qua crudeliter cruciat, sit appetibilis, & delectabilis. Quandoquidèm ex ipso, quod in bono sustentet, est, licèt amarisima, delectabilis animæ sustentationem in bono desideranti. Nec adeò magna bona affert animæ contemplatio, nisi terribilis, & amara sit, vt est constans doctrina Mysticorum, inter quos eminet N. Illuminatus Doct. qui in illis mirabilib. lib. noct. obscuræ hanc veritatem passim docet. Vnde si divina contemplatio acquisita delectabilis est, qua parte dicit suavitatem, propter bona, quæ ex illa animæ accrescunt: multò magis delectabilis est contemplatio illa acerbisima, quia illa sua amaritudine multo maiora, & perfectiora bona anima, crucem purgationis sustinens, sibi comparat. De quo nihil amplius: quia de illo in 4. prædicabili acturi sumus.

§. III. *Divina contemplatio, qua parte tristitiam causat etiam est delectabilis, si consideretur, vt est opus quoddam virtuosum.*

QVia huius quæstionis argumentum forsam aliquibus censebitur paradoxum ab ipsius tituli lectione; dum in ipso tristativo appetibilitatem quærimus: propterea contemplationem divinam non sub vnico tantùm munere, sed sub omnibus, quibus considerari valet, inspicimus, vt si

sic nulla parte implicantia inquirere, sed, quæ omni ex parte rationi sunt consona explorare, videamur. Divina igitur contemplatio potest sumi, vt est operatio quædam conveniens cuidam speciali operanti: & hoc modo esse delectabilem, vidimus iam toto §. primo, & initio secundi. Potest etiam considerari secundùm suum essentiale distinctivum, & non secundùm ea, in quibus cum alijs operationibus convenit, & hoc sub illa ratione, qua tristitiam causat. Et etiam sub hac formalitate vidimus §. præcedenti, vel ipsam contemplationem omnibus amariorem, & quæ angustias veluti infernales infert, esse delectabilem. Modò suadere conamur, ipsam, vt intra sphæram operis meritorij est, esse etiam appetibilem, secundùm illam formalitatem, sub qua amaritudinem dicit. Sicque quacumque ex parte consideretur divina contemplatio, etiam amarissima, corda omnium sua delectabilitate alliciens, invenietur.

76. Prob. vltimò conclus. nostra sequenti discursu. Contemplatio divina, qua parte tristitiam causat, sivè illam causet ob considerationem proprij peccati, sivè alieni; sivè ob huius vitæ pericula, sivè ob exilium à cœlesti patria, sivè ob absentiam sponsi, est opus Deo acceptum, æternaque remuneratione dignum: ergo prout tristitiam causat, est delectabilis. Consequentia non indiget probatione: quandoquidem opus, quod Deo acceptum ita est, vt illud æterna remuneratione præmiet, non potest non esse nobis delectabile, vel quia præmium illud æternum exoptamus, vel quia Deo conformari cupimus. Probatur antecedens ex Sacra Script. nam apud Matth. cap. 5. ait Christus Dominus: ***Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur***, in quo omnis virtuosus luctus intelligitur, vt iam videbimus, atque adeò intelligitur contemplatio luctuosa: sed illa consolatio, qua Christus pollicetur remunerandam iri contemplationem luctuosam, suam perfectionem habebit in patria, vt docet Div. Thom. 2. 2. q. 9. art. 4. ad primum: ergo divina contemplatio, qua parte tristitiam causat, est Deo accepta, æternoque præmio remuneratur.

Vis huius rationis cōsistit in eo, quòd lugentibus, vel propter propria peccata, vt tenent D. Hilarius, & D. Hierony. vel propter propria, & aliorum peccata, vt explicāt D. Chrysost. *in Imperf.* homil. 9. D. Paschal. lib. 3. in Matth. & alij: vel propter infirmitates, & adversitates, quibus à Deo premuntur, vt docent D. Gregor. Nyss. lib. de beatitud. conc 3. & D. Ambros. lib. 2. de offic. Vel denique propter tædium huius vitæ, periculis plenæ, & propter exilium a patria cœlesti, quam totis viribus exoptant, vt in illa suo dilectissimo Sponso, cuius modò absentiam plorant, æterno amplexu fruantur, vt dicunt Div. Thom. & Alb. Mag. Lugentibus, inquam, propter omnia dicta, vel propter earum aliqua, promititur æterna consolatio: ergo amor huius consolationis æternæ reddit appetibile, ac delectabile medium, quo ipsa obtinetur; sicut desiderium salutis corporeæ habendæ medium ad ipsam comparandam, quamquàm acerbissimum sit, appetibile facit: ergo contemplatio, qua dicta omnia, vel simul, vel divisivè lugentur, est lugenti delectabilis propter consolationem æternam inde sibi comparandam.

77. Confirm. Actus donorum Spiritus Sancti sunt delectabiles: contemplatio luctuosa est actus doni Spiritu Sancti: ergo est delectabilis. Consequentia infertur, Major patet; tum ex perfectione, principio, fine, & præmio illorum actuum: Tum etiam ex eo, quòd procedunt ex connaturalitate, & affectione ad res divinas, vt cum Angel. Præcept. multoties in superioribus diximus. Min. verò probatur. Quia doctrina est Div. Thom. 1. 2. q. 69. art. 1. quòd beatitudines sunt actus donorum: sed contemplatio luctuosa est beatitudo, vt patet ex dictis: ergo

ergo est actus Spiritus Sancti.

78. Si autem quæras, ad quod ex septem Spiritus Sancti donis spectet contemplatio luctuosa? Respondetur cum D. Thoma 2. 2. q. 9. art. 4. Tertiam beatitudinem spectare ad donum scientiæ. Quæ sententia est etiam D. August. lib. 1. de Serm. Dom. in monte, cap. 9. vbi ait: *Scientia convenit lugentibus, qui didicerunt, quibus malis vincta sunt, quæ quasi bona appetierunt.* Huiusque rationem assignat D. Thom. citatus in corp. dicens: *Ad scientiam propriè pertinet rectum iudicium creaturarum.* Quiaque creaturæ sunt occasionaliter causa, qua homo à Deo avertitur, in ipsis finem suum vltimum constituens: quæ inversio præstat abundantissimam materiam fletus viris spiritualibus, qui hoc damnum per donum scientiæ cognoscunt: proptereà *beatitudo luctus ponitur respondere dono scientiæ.* Videatur idem Ang. Mag. qui aliqua, quæ hanc resolutionem impugnant, solvit.

79. Dices: Luctus non est actus pertinens ad intellectum, sed ad voluntatem, vt videre est apud nostros Salmant. *in arbore virtutum* num. 16. sed donum scientiæ est habitus intellectualis: ergo luctus non est actus doni scientiæ.

Respond. cum eijdem Salmant. quòd luctus *beatitudo tribuitur scientiæ, non quasi ipse luctus sit actus ab ea elicitus; sed tamquam quidam affectus existens in voluntate, designansque proprium actum scientiæ existentem in intellectu.* Huiusque ratio assignata iam est à D. Thom. consistitque in eo, quòd luctus iste sanctus occasionatur ex damno, quod homo incurrit propter perversum commercium creaturarum; quod damnum homini innotescit per iudicium rectum, quod de creaturarum æstimatione efformat: vnde cùm hoc iudicium, vt dictum est, propriè pertineat ad donum scientiæ: ideò actus scientiæ existens in intellectu causat luctum existentem in voluntate: & luctus existens in voluntate designat ortum habere ab actu scientiæ, existente in intellectu.

Nec nos diximus, beatitudinem luctus esse actum doni scientiæ; sed ipsi dono scientiæ respondere, vel ad ipsum spectare, quod ipsum tradit D. Thom. Quòd autem hoc sufficiat, vt ipse luctus delectabilis sit, negabit nemo, qui prædicta consideret. Esse enim actum elicitum à dono scientiæ, vel non esse elicitum, nihil conducit, vt sit appetibilis; dummodò actus ipsius scientiæ illum inferat, cæteraque alia, quæ diximus, habeat.

§. IV. *Argumenta contra conclusionem, & solutio eorum.*

80. Contra nostram conclus. arg. 1. Præsentia rei contristantis causat tristitiam, nullo modo delectabilem: sed contemplatio luctuosa est præsentia rei contristantis: ergo causat tristitiam nullatenus delectabilem. Ergo contemplatio, qua parte tristitiam causat, delectabilis non est. Patet ista: vt enim illa, prout tristitiam causat, foret delectabilis, pariter deberet esse delectabilis tristitia ab ea causata. Prima consequentia constat ex præmissis, quarum maior probatur 1. Absentia rei contristantis causat delectationem omnimode appetibilem: ergo præsentia ipsius causat tristitiam nullo modo delectabilem. Patet consequentia ex antecedenti, quod innegabile est; quia recessus, & absentia nocivi omni ex parte delectabilis est: ergo à contrario, accessus, & præsentia ipsius nocivi omnimode tristis est. Probat. 2. ipsa maior: Præsentia rei delectantis causat lætitiam nullo modo recusandam. Ergo præsentia rei contristantis causat tristitiam nullo modo prosequendam. Antecedens est certum, & consequentia constat à paritate.

81. Confirm. ratio facta: Contemplatio gaudiosa non est delectabilis per aliquod triste, sed per aliquod lætum: sed contemplatio luctuosa

non

non potest esse delectabilis nisi per aliquod triste: ergo cùm hoc repugnet, sequitur, quòd non sit delectabilis. Minor constat: quia in illa nihil datur, quod triste non sit. Et consequentia probatur: quia idem effectus nequit præstari à rebus inter se contrarijs: sed res læta, & tristis oppositæ sunt: ergo non possunt causare eamdem divinæ contemplationis delectationem.

82. Respond. argumento, & confirmationi iuxta dicta §. §. præcedentibus. Ex qua doctrina facile est obiecta disolvere. Ad argumentum quidem negetur maior; quia, vt dictum est, iuxta primum modum, quo probavimus conclusionem, licèt præsentia rei tristis de se causet tristitiam recusatu dignam; nihilominus tamen quia illa operatio est conveniens illi melancholico, ideò delectabilis est, & tunc temporis contraria operatio delectabilis non esset. De quo §. 1. egimus, & præcipue num. 62. sed ibi dictis addimus egregium Ang. Præcept. testimonium, quod habetur 1. 2. quæst. 38. art. 2. vbi inquirit: *Vtrùm tristitia mitigetur per fletum?* Resolutio est affirmativa, contra quam ponit tertium argumentum, simile argumento facto, ad quod respondet: *Ad 3. dicendum, quòd imaginatio rei contristantis, quantùm est de se, nata est augere tristitiam: sed ex hoc ipso, quòd homo imaginatur, quòd facit illud, quod convenit sibi secundùm talem statum, consurgit inde quædam delectatio: & eadem ratione, si alicui subrepat risus in statu, in quo videtur sibi esse lugendum, ex hoc ipso dolet, tamquàm faciat id, quod non convenit, vt Tullius dicit in 3. de Tuscul. quæstionibus.*

Nihil clarius, elegantiusve dici potuit in nostrum favorem. Itaque, vt contemplatio dicatur delectabilis, non attenditur, an res contemplata læta, vel tristis sit? Sed an sit actio conveniens contemplanti, vel non? Si est conveniens, quamquàm res contemplata tristissima sit, ipsa contemplatio delectabilis est; quia ex hoc, *quòd homo imaginatur, quòd facit illud, quod convenit sibi secundùm talem statum, consurgit inde quædam delectatio.* Si autem conveniens non est; licèt obiectum sit lætissimum, non erit delectabilis; quia tunc faceret contemplativus *id, quod non convenit.*

83. Vt autem hanc generalem doctrinam, qua sola ingluviem argumentorum hinc inde nostram assertionem impugnantium, retundes, penitiùs calleas: observa pulcherrimam doctrinam eiusdem Ang. Præcept. ibidem dicentis: *Ad 1. ergo dicendum, quòd ipsa habitudo causæ ad effectum contrariatur habitudini contristantis ad contristatum: nam omnis effectus est conveniens suæ causæ, & per consequens est ei delectabilis: contristans autem contrariatur contristato: & ideò effectus tristitiæ habet contrariam habitudinem magis ad contristatum, quam contristans ad ipsum; & propter hoc mitigatur tristitia ratione contrarietatis prædictæ.* Hanc eamdem doctrinam prosequitur in solutione secundi argumenti, vbi ait: *Ad 2. dicendum, quòd habitudo effectus ad causam est similis habitudini delectantis ad delectatum; quia vtrobique convenientia invenitur.*

Ex quibus notissimum tibi est, quodvis agens, v.g. contemplativum, duplicem habitudinem terminare. Prima est rei contristantis, vel delectantis ad ipsum, à qua denominatur contristatus, vel delectatus. Secunda est, habitudo operationis, v. g. contemplationis ad ipsum, vt ad causam. Inter quas duas habitudines hoc interest: quòd habitudo contemplationis, vt effectus, ad contemplativum, vt ad causam, semper exprimit delectabilitatem: *Nam omnis effectus est conveniens suæ causæ, & per consequens est ei delectabilis*: eò quòd *habitudo effectus ad causam est similis habitudini delectantis ad delectatum; quia vtrobique convenientia invenitur.* Cæterùm habitudo contristantis ad contristatum non potest non esse disconveniens ipsi contristato: vnde delectabilis non est:

foret

foret tamen, si conveniens esset, vti est habitudo effectus ad causam, & habitudo delectantis ad delectatum.

Ex data doctrina vides, quàm bene negavimus maiorem argumenti facti, quam, claritatis gratia, potes distinguere. *Nullo modo delectabilem*, si attendatur habitudo contristantis ad contristatum, conceditur: si attendatur habitudo effectus ad causam, negatur maior: immo & suppositum; quippe sub ista habitudine effectus ad causam, nullatenus causat tristitiam, sed delectationem contemplatio luctuosa: est enim operatio tunc tẽporis conveniens.

84. Ad primam probationem mai. Similiter respondetur: quòd absentia rei contristantis causat quidem delectationem sub vtraque habitudine: præsentia verò ipsius causat illam, attenta habitudine effectus ad causam, licèt non illam causet considerata habitudine contristantis ad contristatum. *Ad 2. probationem* minoris dicas: Præsentiam rei delectantis sub vtraque dicta habitudine causare delectationem: & præsentiam rei contristantis causare illam sub habitudine effectus ad causam.

Ad confirm. resp. negando minorem. Contemplatio enim luctuosa est delectabilis per aliquod lætum contemplanti, videlicet per hoc, quòd illa operatio est tunc ei conveniens secundùm habitudinem effectus ad causam: Vnde servatur paritas inter vtramque contemplationem: licèt gaudiosa addat illam aliam delectationem secundùm habitudinem delectantis ad delectatum. Sic ergo iuxta primum modum, quo conclusionem probavimus, solvitur argumentum eiusque confirmatio; & solutione data, possunt alia innumera haud difficiliter solvi.

85. Dices tamen: licèt quando obiectum est contristans, & non contemplatio, verificetur duplex illa habitudo, earumque diversitas percipiatur; ast quando ipsa contemplatio est, quæ affligit, impossibilis est talis habitudinum differentia: ergo tunc contemplatio ex ea parte, qua affligit, non est delectabilis.

Resp. negando suppositum antecedentis: Contemplatio numquam est afflictiva; est enim cognitio veritatis: & in cognitione veritatis nullum nocumentum habet intellectus. Vnde contemplatio secundùm se sumpta semper est delectabilis: cum quo tamen stat, quòd per accidens possit ipsa contemplatio habere rationem mali contristantis. Quod omne docetur a D. Thom. q. 35. art. 5. vbi ait: *Ad 3 dicendum, quòd contemplatio secundùm se numquam habet rationem mali; cùm contemplatio nihil aliud sit, quàm consideratio veri, quod est bonum intellectus: sed per accidens tantùm, in quantum scilicet, contemplatio vilioris impedit contemplationem melioris; vel ex parte rei contemplatæ, ad quam inordinatè appetitus afficitur.*

86. Replicab. contemplatio illa, qua anima purgatur, estque adeò horrorosa, vtì diximus à num. 71. est secundùm se afflictiva animæ: ergo solutio data ruit. Probatur antecedens: Causa formalis, qua anima purgatur, est secundùm se afflictiva animæ. contemplatio dicta est causa formalis illius purgationis: ergo.

Respond. negand. anteced. Consideratio enim veri, in quo sita est essentia contemplationis, semper est delectabilis, si secundum se sumatur. Quod abs dubio verificatur de illa contemplatione, quæ sanè rigorosissima est; sed hoc non est, quia secundùm se aliquid rigoris habeat; sed quia infunditur subiecto non purificato: cùm autem illa ipsa contemplatio infunditur subiecto plenè purgato purissima, & benignissima est, vt ex doctrina nostri Illuminati Parentis, iam supra dictum a nobis est. Vbi hoc ipsum comprobavimus exemplo ipsius contemplationis, quæ cùm lucidissima secundùm se sit; immo & obiectum eius sit ipsa lux, animæ autem, præcipuèque non purgatæ, est tenebrosissima nox.

Adest & aliud motivum, vt illa contemplatio contristationem causet: videlicet, quia ex vna parte repræsentat vel minimas imperfectiones animæ:

ex alia verò proponit divinam bonitatem offensam, ipsum Deum vt severissimè castigantem; ipsam denique animam vt in æternum à Domino derelictam. Hæc omnia animam rigidissimè cruciant; & ideò dicitur amarissima contemplatio illa. Verùm hoc, vt dictum est, est per accidens.

87. Instas: ea, quæ sunt propria contemplationis, & ex natura sua illi conveniunt, vbicumque contemplatio detur, debent verificari, nec per aliquod accidentaliter contingens, possunt ab illa auferri: sed contemplatio hæc amara, non solùm ex parte obiecti, vt modò vidimus, sed etiam ex parte sua est horribilis subiecto non purgato: ergo illa ex natura sua non est delectabilis.

Respond. nos non dixisse, quòd hæc contemplatio, quæ est causa formalis purgationis animæ, ita sit, ob indispositionem subiecti, afflictiva, vt delectabilis non sit. Est vtique delectabilis, & horribilis: immo (quod præsentis dubij scopus est) ipsa vt horribilis, est pariter delectabilis. Est horribilis per accidens, & ob indispositionem contemplantis: est etiam delectabilis ex natura sua; quia illa ipsa contemplatio, quæ ob imperfectionem contemplantis est horribilis, est operatio conveniens tunc illi subiecto, & hac parte delectabilis est, vt sepè diximus. Vnde illa semper habet id, quod ex natura sua sibi convenit; & in casu præsenti addit rigorem illum, qui potest adesse, & abesse absque illius corruptione.

88. Non quiescis: quia num. 35. diximus, quòd ea, quæ contemplatio habet ab obiecto, sunt ei essentialia, conveniuntque ei ex natura sua: ergo amaritudo, quam habet contemplatio ab obiecto contristante, ex natura sua illi convenit, consequenterque non potest esse ex natura sua delectabilis.

Respond. obiectum, à quo speciem capit contemplatio, est bonum intellectus: quòd autem hoc sit contristans, vel delectans non est proprium obiecti contemplationis secundum se sumptæ, sed illius vt luctuosæ, vel non luctuosæ, quæ sunt reduplicationes accidentales relatè ad naturam contemplationis. Vnde hæc, per hoc quòd sit conveniens operatio subiecti est ei delectabilis, à quo non excludimus, sed comprehendimus, id, quod hæc operatio habet ab obiecto, non sumpto sub reduplicatione aliqua accidentali, sed prout est bonum intellectus, qualitèr de illo loco adducto loquebamur.

89. Persistis: quia secundùm Div. Thom. tristitia habetur propter præsentiam contristantis; vel propter absentiam delectantis; sicut delectatio est de præsentia delectantis, vel de absentia contristantis. Qua veritate supposita, sic in datam doctrinam proceditur: In dicta contemplatione vel adest contristans, vel abest: si abest: erit delectatio sine admixtione tristitiæ. Si adest: erit tristitia sine delectatione. Ergo numquam potest verificari, quòd contemplatio amara sit delectabilis.

Resp. quòd *contristans*, & *delectans* absolutè prolata significant obiecta tristia, vel læta, non autem operationem attingentem obiecta illa. Vnde quando D. Thom. inquit, quòd tristitia provenit ex præsentia contristantis, & ex eius absentia delectatio; non loquitur de delectatione proveniente ab operatione ipsa, ex ratione convenientis; sed de delectatione, quæ habetur ex obiecto delectante. Et quòd non loquatur de delectatione, quam ipsa operatio causat; vel ex eo evidens est: quod docet, præsentiam contristantis tristare; absentiam verò delectare. Numquam enim potest contemplatio absens esse à contemplante, nec ab operante operatio. Vnde convincitur, Sanctum Doct. non loqui ibi de delectatione contemplationis: tum quia hæc non venit nomine *delectantis* absolutè sumpti: tum quia ipsa est à contemplante inseparabilis. Atque adeò ad factam obiectionem respondetur: in dicta contemplatione adesse quidem cōtristans, quòd maximè contemplativum vexat, sed non abesse delectationem contemplationis, quæ est operatio tunc temporis conveniens.

Se-

90. Secundò arguitur, & simùl replicatur contra dicta: supra dicta coniunctio tristitiæ, ac delectationis non potest verificari, quin vna aliam minuat: sed neutra aliam minuere potest: ergo non datur illa coniunctio. Ergo contemplatio illa ita amara est, vt secum nullam dulcedinem patiatur. Mai. videtur certa, quia tristitia, & delectatio contrariantur: vnde non possunt non se vel penitùs auferre, vel minuere. Minor autem probatur: quia ex vna parte tristitia illius contemplationis non potest minuere eius delectationem; tum quia ratio formalis, quare illa contemplatio sit delectabilis; est quia est operatio conveniens; & hoc est indivisibile, à quo non potest aliquid auferri, quin totum auferatur. Tum etiam: quia illud, quod auferretur, esset vtique conveniens: vnde non esset ratio, vt illud auferretur, & non aliud. Etiamque si tristitia auferret aliquid illius delectationis, maior tristitia magis auferret: sicque posset augeri tristitia, ita vt omnis delectatio tolleretur.

Quòd autem delectatio illius contemplationis non possit minuere tristitiam, probatur: quia contrarium minuens contrarium illud superat; vnde est illo fortius: sed delectatio cōtemplationis talis est inferior, quàm eius amaritudo: ergo illam minuere, ac superare non potest. Probat. min. 1. quia tristitia illius rigorosæ contemplationis est vehementissima, ita vt in desperationem inclinet, & inferni doloribus conferatur; eius autem delectatio valde remissa est, & quæ ex solo generalissimo conceptu operationis convenit: ergo. *Probat.* 2. eadem min. Quia illud est superius, & fortius, quod magis movet appetitum: sed appetitus fortiùs movetur ad fugam illius tristitiæ, quàm ad prosecutionem illius delectationis, dicente Aug. lib. 83. q. 36. *Nemo est, qui non magis dolorem fugiat, quàm appetat voluptatem*: ergo.

91. Confirm. si in illa contemplatione datur talis coniunctio tristitiæ, ac delectationis, potiùs diceretur contemplatio illa delectabilis, & dulcis, quàm horribilis, & amara; siquidem res potiùs denominanda est ab eo, quod est sibi intrancum, & secundùm suam naturam conveniens, quàm ab eo, quod est sibi adventitium: atqui non dicitur dulcis, sed amara: ergo hoc ideò est, quia illius amaritudo expers est totius delectationis.

92. Respondet. argumento: Concessa maiori, negando minorem, non quantùm ad hoc, quòd tristititia talis contemplationis, quamtumvis maxima, possit minuere delectationem illius: quoad hoc enim vera est illa minor, illamque eius probationes affatim persuadent: sed quantùm ad hoc, quòd illa delectatio non minuat illam tristitiam; quoad hoc falsa quippè est illa minor. Quandoquidem, vt ex Div. Thom. vidimus supra, ex hoc quòd angustiatus contemplativus elicit illam operationem, adeò sibi convenientem, minuitur eius dolor, delectatione illa, quam percipit, ex operatione sibi convenienti. Et hoc non procedit ex falsa illa imaginatione, quam instantia admittit, nempe quia illa tristitia, & delectatio contrariæ sint; hæc enim est falsa suppositio seu rudis imaginatio. Quod vt noscas, scire debes ex Div. Thom. q. 35. art. 5. *Quòd delectatio contemplationis potest intelligi dupliciter. Vno modo, ita quòd contemplatio sit delectationis causa, & non obiectum, & tunc delectatio non est de ipsa contemplatione, sed de re contemplata. Contingit autem contemplari aliquid nocivum, & contristans, sicut & aliquid conveniens, & delectans: vnde si sic delectatio contemplationis accipiatur, nihil prohibet delectationi contemplationis esse tristitiam contrariam. Alio modo potest dici delectatio contemplationis, quia contemplatio est eius obiectum, & causa, puta cùm aliquis delectatur de hoc ipso, quod contemplatur; & sic, vt dicit Gregor. Nyssen. ei delectationi, quæ est secundùm contemplationem, non opponitur tristitia aliqua.*

In quibus verbis habes, cui delectationi contemplationis contrarietur tristitia, & cui non contrarietur.

Contrariatur quidem delectationi, quæ non est de ipso actu contemplationis; *Sicut*, & est exemplum D. Thom. ibidem, *delectationi, quæ est de calore, contrariatur tristitia, quæ est de frigore. Non autem contrariatur delectationi, quæ est de ipso actu contemplationis; quia huic delectationi non opponitur aliqua tristitia.* Vnde compatiuntur summa illa tristitia, quæ est ex obiecto contemplationis, & delectatio ipsius contemplationis. Quare minor secundùm illam partem est falsa, & nititur fundamento rüinoso.

Ad probationem huius min. & ad primam ipsius probationem dicas: Ibi nullam adesse contrarietatem: nec vehemens illa tristitia potest facere, quòd illa contemplatio non sit delectabilis, sicut non potest facere, quòd non sit conveniens contemplanti: quia *ex hoc ipso, quòd homo imaginatur, quòd facit illud, quod sibi convenit secundùm talem statum, consurgit inde quædam delectatio*, ait D. Thom. num. 82. adductus. Summa illa tristitia potest quidem vehementissimè torquere contemplantem, & facere, quòd contemplatio elicita tristissima sit, vt potè expressio animi intensissimè patientis; verùm eo ipso, quòd tristis est contemplatio, est conveniens expressio animi contribulati; ac per consequens *consurgit inde quædam delectatio.*

Ad 2. probationem respondetur eam falsa illa imaginatione claudicare. Augustinus enim loquitur de dolore, ac voluptate ab obiectis doloroso, & voluptuoso provenientibus: non autem loquitur de voluptate causata ab actu, quo attingitur obiectum ipsum dolorosum. Et adhuc in illo sensu, in quo loquitur. Augustinus, debes ita intelligere eius verba, vt non per se, sed per accidens fugiatur magis dolor, quàm appetatur voluptas. Videatur D. Thom q. 35. art. 6. ad 1.

93. Ad confirm. respondetur: quòd denominatio *dulcis*, & *amaræ* absolutè sumpta in contemplatione significat dulcedinem, & amaritudinem habitas ab obiecto delectanti, vel tristanti. Vnde cùm contemplatio, de qua loquimur, habeat obiectum valde tristans; ideò tristis dicitur. Sicut contemplatio delectabilis dicitur illa, quæ habet obiectum delectans. *Accedit*, quòd hæc contemplatio sumitur modò, secundùm quod ab illa alia contemplatione discriminatur. In hoc ergo quòd est, esse delectabilem, delectatione propria operationis operanti convenientis, vtraque contemplatio convenit. Vnde debent nominari secundùm id, quod ob obiecto habent: & secundùm hoc tristissima est hæc contemplatio, quamvis ipsa sua tristitia delectabilitatem exprimat, vt conati sumus explicare.

§. V. *Respondetur alijs solutionibus.*

94. DIximus §. 2. contemplationem esse, ex ea parte, qua tristititiam dicit, delectabilem, quia ipsa sua tristitia facit contemplativum in singultus prorumpere, in querelas, ac fletus spatiari: quo vehemens tristitiæ ardor mitigatur. Ex qua doctrina ad primum argumentum respondetur: quòd præsentia rei contristantis causat quidem tristitiam: sed negatur, quòd hæc tristitia non sit aliquo modo delectabilis: videlicet quia illa tristitia diffunditur ad singultus, ac per hoc mitigatur: & illa mitigatio habet rationem boni, & delectabilis; sicut qui nimio calore interno aduritur, si ad extra calor ille diffunditur, temperatur. Quæ temperatio calorem pacienti delectabilis est.

Ad primam probationem maioris concesso antecedenti, negetur consequentia, propter modò dicta. Paritas illa absentiæ, ac præsentiæ lasivi ad causandum delectationem, & tristitiam, tenet vtique quoad hoc, quod est illam causare simpliciter: discriminantur tamen in modo, quia absentia mali causat gaudium, nullatenus respuendum: præsentia verò ipsius causat dolorem alicuius delectationis non expertem. Ratio discriminis consistit in

in hoc, quòd absentia læsivi est bonum, eòque naturæ consonum; vnde ex parte ipsius non est principium in oppositum inclinans; aliter naturaliter inclinaremur in malum. Præsentia verò læsivi est malum; atque adeò dissonum naturæ, cuius propensio est ad bonum. Vnde etiam cùm læsivum adest, habemus, quo malum illud conemur respuere, vel, vt minùs, temperare. Ad quod vividiùs consequendum ipsa adeo vexans tristitia conducit. Non mihi credas, sed Angelico Præcept. qui 1. 2. q. 39. art. 3. ait: *Ad 2. dicendum, quòd sicut quodlibet eligibile fit minus eligibile propter tristitiam: ita quodlibet fugiendum redditur magis fugiendum propter tristitiam, & quantùm ad hoc tristitia est vtilis.* Vnde vel ipsa tristitia, sua ipsa onerositate, impellente, læsivum fugere conamur. Et hic conatus non potest non esse delectabilis.

Ad 2. probationem maioris patet ex modò dictis, negandam esse consequentiam. Et ratio cur negetnr, etiam constat. Ad confirmationem respondetur negando minorem; quia ille fletus, illa afflicti contemplativi suspiria temperant tristitiæ impedimentum. Quod sanè triste non est, sed delectabile, vt docet Augustinus lib. 4. Confess. dicens, *quòd quando dolebat de morte amici, in solis gemitibus, & lachrymis erat ei aliquantula requies,* quod refert Div. Thom. q. 38. art. 2. in argumento *sed contra.* Videatur ibi Ang. Doct. qui hæc egregiè elucidat statuens hoc assertum: *Respondeo dicendum, quòd lachrymæ, & gemitus naturaliter mitigant tristitiam. Et hoc duplici ratione.* Quas ibi videre poteris; iam enim à nobis tactæ, & expensæ sunt.

95. Solvimus facta argumenta offerentes duplicem modum, vtrumque naturalem, quo ipsa tristitia delectabilis reperitur. Modò autem iuxta dicta §. 3. solvenda sunt. Ibi enim statuimus modum supernaturalem, quo anima in ipso luctu, & amaritudine dulcedinem suavissimam inveniat. Ex ibi ergo dictis, respondetur tertiò ad argumentum primum (ex quo, quid ad secundum dici debeat, constabit) negando maiorem; tristitia enim, quam causat præsentia rei contristantis delectabilis est; eò quòd est medium, quo præmium vitæ æternæ obtinetur. Vnde cùm ad obtinendum hoc præmium maximoperè conducat, ideo delectabilis est eius ipsa amaritudo. Proptereàque in lib. Ecclesiastes cap. 7 dicitur: *Cor sapientum vbi tristitia, & cor stultorum vbi lætitia.* Et etiam: *Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum convivij.* Et apud Ecclesiasticum cap. 7. dicitur: *Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula.* Quæ omnia, hisque innumera similia nullatenus dicerentur; si ipse melancholicus luctus, vnde delectabilis foret; non haberet.

Ad vtramque probationem maioris simul respondetur, negando consequentiam, quippè præsentia rei contristantis habet vndè delectabilis mysticè sit, videlicet, quia conducit ad consequendam æternam consolationem, quæ lugentibus promittitur, ipsos illicò Beatos denominans: *Beati qui lugent.* Quamobrem ait Isaias cap. 61. num. 3. *Date his, qui lugent Sion gloriam pro cinere, vnctionem lætitiæ lugentibus pro spiritu mæstitiæ amictum gloriæ.*

Ad confirm. similiter respondetur negando minorem. Id enim per quod contemplatio luctuosa est delectabilis non est aliquod triste: hoc enim nullatenus posset ad delectationem deservire; sed ad lamentum. Est tamen contemplatio illa delectabilis, quia conducit ad æternam beatitudinem, quod planè lætissimum est.

96. Dices: Tristitia est secundùm se mala: ergo non potest assumi vt medium ad consequendum præmium vitæ æternæ. Consequentia est evidens, & antecedens edocetur evidenter à D. Thom. dicta 1. 2. q. 39. art. 1. vbi ait: *Dicendum, quòd aliquid esse bonum, vel malum potest dici dupliciter. Vno modo simpliciter, & secundùm se. Et sic omnis tristitia est quoddam malum; hoc enim ipsum*

ipsum quod est appetitum hominis anxiari de malo præsenti, rationem mali habet: impeditur enim per hoc quies appetitus in bono. Quid clarius?

97. Si dicas: D. Thom. loqui de malitia naturali; non autem de malitia mystica, seu morali. Contra est totus ille articulus D. Thom. in quo loquitur clarissimè de tristitia, secundùm quod ad quemcumque ordinem spectat, & præsertim ostendit se vel comprehendere, vel loqui de malitia morali, concludens in fine corporis: *Sed quia sermones morales sunt in singularibus, quorum sunt operationes, &c.* Vbi perspicuè de malitia in ordine moris se loqui ostendit.

Respond. ex eodem D. Thom. ibidem, distinguendo antecedens: *Tristia* si absolutè consideretur, vel vt explicat ibi Caiet. solitariè sumpta, *est secundùm se mala*, concedo antecedens: ex suppositione mali contristantis, vel non solitariè accepta, nego antecedens. Sicque explicatur authoritas D. Thom. Itaque tristitia absolutè, seu solitariè sumpta, non habet vnde appetibilis sit; est enim simpliciter mala. Ast tristitia ex suppositione mali contristantis est bona, est appetibilis, & delectabilis. *Sic igitur*, inquit Sanct. Thom. *supposito aliquo contristabili, vel doloroso, ad bonitatem pertinet, quòd aliquis de malo præsenti tristetur, vel doleat.*

98. Adest v. g. vir contemplativus, qui videns tot hominum myriades, qui sæculi vanitates insequuntur, assumit voluntarium lamentum, vt hoc malum deploret. Hic luctus, qui absolutè, & solitariè consideratus, non habet bonitatem: ex suppositione illius mali tantam bonitatem habet, vt sit æterna consolatione dignus, & inter supernaturales beatitudines collocetur. Quapropter aiebat Chrysost. homil. 15. super illa verba Matth. adducta, vbi Christus Domin. lugentibus æternam consolationem promittit: *Vbi verò, dic mihi, consolabuntur? Et hic profectò, &, quod est amplius, in futuro. Quia enim præceptum ipsum valde videbatur onerosum, hoc se promittit daturum, quo illud quàm maximè leve possit efficere. Itaque si velis consolari, luge. Neque putes ænigma esse, quod dixi.*

Vide quantùm distet luctus absolutè sumptus, à se ipso *ex suppositione* consideratus. Sic enim delectabilis est, quia est medium ad præmium æternum obtinendum. Vt expressissimè traditur emphaticis illis verbis: *Itaque si velis consolari, luge.* Quod idem eadem elegantia docuit Sanctus Doct. hom. 14. in ad Philip. vbi considerans verba illa Apostoli, cap 4. v. 4. *Gaudete in Domino semper, iterùm dico gaudete:* docet hoc Pauli monitum neutiquam verbis Christi Domini, lugentibus æternam consolationem promittentis, contrariari. Ait enim: *Non est autem hoc gaudium luctui illi contrarium, etenim ex illo luctu nascitur quoquè gaudium.* Similiter Euthim. ad caput. 5. Matth. addubitat: Si Christus ait, *Beati, qui lugent: quomodò ergo alio loco dicit Paulus: gaudete in Domino semper? Quia & ille gaudium dicit, quod è luctu oritur; habet namque luctus repensum sibi gaudium.*

Et ob hoc forsam cœlestis sponsus suam dilectam *columbam* vocat; quia vt observavit Raban. ad cap. 3. Matth. *Columba gemitum pro cantu habet: ita & sancti, sicut alij delectantur in cantu, ipsi in gemitu pro peccatis.* Habet ergo tristitia, non absolutè, seu solitariè sumpta, sed facta aliqua suppositione, rationem delectabilis, secundùm Doct. Ang. contra nos adductum. Et Angelica hæc divisio tristitiæ desumpta videtur ex Apost. 2. ad Corinth. cap. 7. vbi ait: *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam.* Ac si diceret: non gaudeo de vestra tristitia absolutè, sive solitariè accepta; sic enim tristitia vestra nihil habet, quod gaudio pabulum esse possit. Gaudeo tamen de vestra tristitia ex suppositione finis, ob quem illam habetis; videlicet, quia vos tristes pœnitet peccatorum, quæ fecistis. Et ex hac suppositione tristitia redditur delectabilis. Vnde addit ipse Apost. *Contristati enim estis secundùm Deum,*

vt

vt in illo detrimentum patiamini ex nobis. Quæ enim secundum Deum tristitia est, patientiam in salutem stabilem operatur.

99. Contra dicta omnia videtur esse divinum oraculum apud Ecclesiast. cap. 30. dicens: *Tristitiam non des animæ tuæ.* Et rationem huius præcepti assignans, addit: *Multos enim occidit tristitia, & non est vtilitas in illa.* Quæ sanè omnem rationem bonitatis, atque adeò & delectabilitatis à tristitia longè esse asserere videntur.

Ad hoc respondet D. Thom. d. 1. 2. q. 39. art. 3. *Ad 1. ergo dicendum, quòd authoritas illa intelligitur de immoderata tristitia, quæ animum absorbet: huiusmodi enim tristitia immobilitat animum, & impedit fugam mali.* Videatur idem Ang. Doct. q. 59 art. 3. ex quibus omnibus patet, solutionem illam inter obijciendum positam num. 97. nullatenùs admittendam esse.

QUÆSTIO QUINTA.

Vtrùm Contemplatio Divina sit bonum vtile?

ILlius celebris divisionis *boni*, cuius supra meminimus, duo prima dividentia percurrimus. Rationi consentaneum est, vt de vltimo disseramus. Videntes, an, sicut in contemplatione rationem boni honesti, & delectabilis invenimus, etiam rationem boni vtilis inveniamus. Vtile idem est ac necessarium *ad melius esse*. Vnde, inquirere, an divina contemplatio sit vtilis? Idem prorsus est ac explorare, an sit necessaria, vt meliùs christianæ vitæ finis habeatur? Hic finis vitæ christianæ est charitas, quæ nos dirigit in nostrum finem vltimum supernaturalem, qui est D. O. M. ad quem diligendum, & obsequendum in hac vita nati sumus, vt postmodum ipsum intueamur, eoque fruamur, in futura. Possunt etiam hìc nomine *finis* non incongruè intelligi alia plura, quæ meliùs habentur media contemplatione, quàm sine illa, licèt propriè loquendo finis illius non sint: vnde nec ipsa est propriè medium. Licèt possit dici vtilis ad eorum habitionem propter rationem attactam.

§. I. *Proponitur, & probatur pars affirmativa.*

100. SIt nostra Conclus. *Divina Contemplatio est bonum vtile.* Sic omnes sentiunt. Et probatur breviter ratione eruta ex Div. Thom. 1. p. q. 62. art. 9. ad 2. Contemplatio Divina est medium ad consequendum Deum: ergo habet rationem boni vtilis. Consequentia patet, quia nihil aliud intelligitur per bonum vtile nisi medium, quo vtimur ad obtinendum aliquem finem. Anteced. autem probatur authoritate laudati Div. Thom. dicentis: *Aliquid dicitur vtile dupliciter. Vno modo sicut quod est in via ad finem, & sic vtile est meritum beatitudinis.* & 1. 2. q. 16. art. 3. in corp. inquit: *Ea, quæ sunt ad finem accommodata, vtilia dicuntur.* Ex quibus sequens ratio formatur: id, quod est idoneum ad consequendum finem vltimum, ipsiusque fruitionem meretur, est vtile, seu medium, vt talis finis vltimus habeatur: sed divina contemplatio est idonea, meritumque ad consequendum Deum vltimum finem: ergo habet rationem medij in consecutione illius finis.

101. Confirm. finis actionis meritoriæ est præmium ei correspondens, ad quod obtinendum ipsa actio meritoria vtilis est: sed Deus clarè visus est præmium divinæ contemplationis: ergo Hæc medium est, rationemque boni vtilis habet, vt tale præmium habeatur: Consequentia bona est, & min. non indiget probatione. Maiorque expressa est in prima authoritate Div. Th. ijs verbis: *& sic vtile est meritum beatitudinis.* Dices:

102. Dices: vtile, & præmij meritorium non sunt idem: ergo ex quo contemplatio sit præmij meritoria, eius vtilitas non probatur. Probatur antecedens ex Div. August. lib. 1. de doct. Christ. cap. 32. vbi ait, quòd Deus vtitur hominibus, & Angelorum ministerijs erga homines, ad nostram, & Angelorum vtilitatem, & ad ipsius Dei bonitatem: ergo Angelorum erga homines ministeria vtilia sunt ipsis Angelis. Modò sic: sed illa ministeria non sunt Angelis meritoria, quia iam Angeli sunt in termino: ergo vtile, & meritorium non sunt idem.

Respond. ex citato Div. Thom. quòd vtile dicitur dupliciter: primò, vt via ad terminum, meritum ad præmium, & medium ad finem habendum. Secundò, *sicut pars est vtilis ad totum, vt paries ad domum. Et hoc modo ministeria Angelorum sunt vtilia Angelis beatis, in quantùm sunt quædam pars beatitudinis ipsorum. Diffundere enim perfectionem habitam in alia, hoc est de ratione perfecti, in quantùm est perfectum.* Vnde patet, quòd vtile latiùs patet, quàm meritorium, quare non omne vtile meritorium est. Cæterùm omne meritorium est vtile: atque adeò ex quo contemplatio divina sit possessionis vltimi nostri finis meritoria, relinquitur, quòd sit vtilis ad consequendum illum finem.

§. II. *Respondetur argumentis.*

103. Contra conclus. arg. 1. Contemplatio divina est appetibilis propter se: ergo non habet rationem boni vtilis. Anteced. constat ex q. q. præcedentibus. Et consequentia probatur ex D. Thom. lib. 1. Ethicor. lect. 9. dicente: *Est aliquid, quod appetitur non propter aliquam formalem bonitatem in ipso existentem, sed solùm in quantum est vtile ad aliquid, sicut medicina amara.* Et 1. p. q. 5. art. 6. ad 2. ait: *Vtilia dicuntur, quæ non habent in se, vnde desiderentur, sed desiderantur solùm, vt sunt ducentia in alterum, sicut sumptio medicinæ amaræ.* Et quæst. 24. de verit. art. 6. inquit: *Tota ratio appetibilitatis eius, quod est ad finem, in quantum huiusmodi, est finis.* Ergo cùm divina contemplatio habeat in se, vnde desideretur, & sit maximopere appetibilis, non habet rationem medij, aut vtilis; siquidem hoc solummodò, vt conducens ad alterum desideratur, & *non propter aliquam bonitatem in ipso existentem.*

104. Confirm. Quia bonitas rei, quæ est vtilis, convenit ipsi, sicut sanitas convenit medicinæ, & salivæ, sed appetibilitas contemplationis non sic ei convenit, sed intrinsecè, & ex natura sua: ergo contemplatio divina non habet rationem vtilis. Minor constat ex dictis, & maior edocetur à D. Thom. quæst. 21. de verit. art. 1. his verbis: *Sic ergo primò, & principaliter dicitur bonum ens perfectivum alterius per modum finis; sed secundariò dicitur aliquod bonum, quod est ductivum in finem prout vtile dicitur bonum: sicut & sanum dicitur non solùm habens sanitatem, sed perficiens, & conservans, & significans.* Quibus verbis perspicuè traditur, medium ita esse bonum, & appetibile, sicut saliva, quæ sanitatem significat, est sana: atqui saliva solùm extrinsecè est sana: ergo medium, seu vtile solùm extrinsecè est bonum.

Mirum est, quantum pulverem in theatro litterario concitarint hæc Angelica testimonia. Alijs propter ipsa asserentibus, bonitatem non reperiri intrinsicè nisi in fine, in medijs verò solùm extrinsicè: Alijs verò ex ijs, qui bonitatem intrinsecam in medijs recognoscunt, in diversissima placita, vt data testimonia explicent, abeuntibus. Nobis autem non ita arduum videtur illas authoritates conciliare cum nostra resolutione de bonitate intrinseca contemplationis, quam rationem boni vtilis habere, asseruimus. Sed breviter nonnulla prælibanda sunt.

105. Observa ergo 1. id, quod iam num. 20. tradidimus, videlicet, qòud divisio boni per honestum, vtile, & delectabile *non est per oppositas res, sed per oppositas rationes*, vt ibi docuit

D.

D. Thom. Quod ita intelligendum est, vt illæ rationes, seu formalitates eodem modo se reciprocè excludant, sicut se excludunt entitates oppositæ. Vnde formalitas *honesti* in bono non est formalitas *delectabilis*, nec formalitas *vtilis*. Quippe formalitas honesti dicit bonum, vt finem propter se amatum: formalitas *delectabilis* dicit idem bonum, vt id, in quo appetitus quiescit: formalitas verò *vtilis* dicit eandem rem, quæ re ipsa est honesta, ac delectabilis; ast sub expresione *vtilis* non dicit bonitatem propter se appetibilem, sed bonitatem appetibilem, quia conducit ad consecutionem alterius, quod propter se appetibile est. Vnde licèt illa res quatenus *vtilis* sit amabilis ex se: non tamen est amabilis propter se, sed propter aliud. In quo certè videntur æquivocationem pati aliqui magnæ notæ Theologi. Quam æquivocationem, vt vitare valeas

106. Observa 2. particulam *propter* in operatione voluntatis esse ita propriam finis, in quem vel tendit, vel iam quiescit voluntas, vt nullatenus posit alteri cōvenire. Vnde tametsi in aliquo detur intrinseca bonitas; si tamen illud aliquod non est finis, erit quidem ex se, & per se amabile: *propter se* autem neutiquam erit appetibile. Hoc enim est privativè proprium finis sivè proximi, sivè vltimi. In hocque medium discriminatur à fine, quod licèt in vtroque detur intrinseca bonitas, bonitas finis diligitur *propter se*: medium autem non diligitur propter suam, quam habet, bonitatem, sed *propter* bonitatem finis. Ex quo oritur.

107. Observa 3. quòd *propter* eandem bonitatem diligitur, finis, & eligitur medium: quia ipsa bonitas finis & allicit *propter* se ipsam voluntatem, & facit, quod *propter* se ipsam terminet medium actum voluntatis. Vnde in eodem medio duplex bonitas consideranda est: prima est sibi intrinseca, secunda verò extrinseca: hæc est propria finis; illa autem ipsius medij propria est. Bonitas sibi propria facit illud vtique intrinsecè appetibile; sed non appetibile *propter* se, sed *propter* bonitatem aliam sibi extrinsecam, quæ est bonitas finis. Quæ doctrina est D. Thom. loco citato ex q. 7. 1. 2. vbi ait: *In his autem, quæ ad aliquid dicuntur, denominatur aliquid non solùm ab eo, quod inest, sed etiam ab eo, quod extrinsecùs adiacet, vt patet in dextro, & sinistro, æquali, & inæquali, & similibus: & ideò cùm bonitas actuum sit in quantum sunt vtiles ad finem, nihil prohibet eos bonos, vel malos dici secundùm proportionem ad aliqua, quæ exterius adiacent.*

Quo testimonio vtuntur, qui intrinsecam bonitatem in medijs non agnoscunt: sine fundamento tamen, quia Sanctus Doct. clarissimè loquens de *vtili*, quod abs dubio respectivum est, docet denominari *non solùm ab eo, quod inest, sed etiam ab eo, quod extrinsecùs adiacet*. Ac si diceret: In medio est duplex bonitas. Vna, quæ ipsi *inest*, estque ei intrinseca: alia, quæ, quia extrinseca est, *extrinsecùs adiacet*. Quam bonitatem extrinsecam, quæ principalis est, vt potè finis, explicat exemplo illo *dextri*, ac *sinistri*. De alia autem, vt potè indubitata, & minùs principali non loquitur. Vel dicant adversarij, quibuscum convenimus, fatentes extrinsecam illam mediorum bonitatem, quæ bonitas est illa, quam D.Thom. docet medijs in esse? Non potest esse extrinseca. Tum quia bonitas extrinseca non *inest* ei, cui extrinseca est. Tum etiam quia bonitas extrinseca comprehenditur sub illa clausula *sed etiam ab eo, quod extrinsecùs adiacet*. Vnde sicut nos cum illis bonitatem extrinsecam mediorum, vi secundæ clausulæ fatemur: debent & ipsi nobiscum, virtute primæ, bonitatem intrinsecam confiteri. Sin minùs, sensus D. Thom. erit: Medium denominatur non solùm à bonitate extrinseca, sed etiam ab extrinseca bonitate.

Nec insolens tibi appareat, quod eadem res illa duplici denominatione gaudeat. Siquidem dicitur intrinsicè ens ab entitate sibi intrinseca, & etiam dicitur extrinsicè ens ab entitate primi entis.

entis. Quo circa analogatur cum Deo, non solum analogia proportionalitatis propriæ; sed etiam analogia attributionis. Vt docent nostri Complut. tract. *de analogia*. Hoc ergo idem, quod in ordine rerum evenit, verificatur etiam in ordine appetibilium. Vnde idem medium dictam duplicem bonitatem habet.

108. Vltimò observa, seu potiùs contemplare, authoritatem illam, quam num. 103. adduximus ex quæst. 24. de verit. quam reproducere placet: *Tota ratio appetibilitatis eius, quod est ad finem, in quantum huiusmodi, est finis.* Hoc testimonio Adversarij triũphum contra nos se consecutos, gloriantur. Ipso & nos ferè omnia eorum tela protelare speramus. Ex quibus

109. Respond. argumento concesso antecedenti, negando consequentiam: ad primam eius probationem dicas: medium non appeti propter bonitatem sibi intrinsecam, quia *ly propter* designat bonitatem finis, vt constat ex secunda observatione. Vnde licèt contemplatio, vt vtilis, sit intrinsicè appetibilis; non tamen est appetibilis *propter* bonitatem sibi intrinsecam: hoc enim solius finis proprium est. Quocircà vtilitas contemplationis, *in quantum huiusmodi*, hoc est; in quantum medium, denominatur appetibilis *propter* bonitatem finis. Et etiam est appetibilis intrinsecè, & ex se; à bonitate, quæ ipsi inest; sed non *propter* se.

Exemplum illud medicinæ amaræ, quo vtitur D. Thom. rem benè explicat; quia licèt medium, vt dictum est, dicat illam duplicem bonitatem, & vtraque medium in esse talis, constituat: nihilominùs tamen prima bonitas, intrinseca medio, non est, quæ illùd constituit formalissimè in esse medij. Tum, quia illa bonitas non est ex se ad alterum: bonitas autem, medium, formalissimè constituens, est respectiva. Tum, quia sublata bonitate finis, vel cessante appetitu huius hominis illum finem desiderantis, manent quidem media vtilia, sed non in actu secundo, & relatè ad illum finem, cuius bonitas sublata supponitur; nec respectu illius appetentis, quem illum finem iam non appetere, supponimus: sed in actu primo, & relatè ad alium finem, aliumque appetitum, vti egregiè docent P. P. Salmant. tract. 8. disp. 1. dub. 1. num. 18. Ex quo evidenter deducitur, quòd *vtile* dicitur tale in actu secundo per aliquid distinctum à sua intrinseca bonitate. Quod non est aliud, quàm bonitas finis: vnde per hanc bonitatem sibi extrinsecam constituitur formalissimè *vtile* in esse talis in actu secundo. Et hoc est *vtile*, quo vtitur in finem tendens; &, vt vnico verbo dicam: hoc est *vtile, in quantum huiusmodi*, vt pulcherrimè loquitur Div. Thom.

Vt autem ad exemplum medicinæ amaræ redeamus: Medicina hæc bonitatem intrinsecam habet, ex natura sua conducentem ad sanitatem: nec contrarium imaginabile suspicamur. Quomodo ergo potest intrinsicè conducere ad bonitatem salutis, quod in se nihil intrinsecum habet, conducens ad recuperandam salutem? Hanc autem intrinsecam bonitatem semper in se habet medicina amara. Verùm vt in actu secundo medium sit, requiritur, quòd spes obtinendi finem subsistat: si namque non subsistit finis, vel quia salus desperata est, vel quia iam est consecuta, tunc ipsa medicina *vtilis* in se, desinit esse *vtilis* in actu secundo. Immò & nociva incipit esse: quippè quod infirmo prodest, obest sano. Vnde medicina amara est in actu secundo *vtilis*, per hoc, quod hic infirmus illam eligat propter bonitatem salutis, quam, ea media, consequi desiderat.

Vnde constat quàm verum sit dictum Div. Thom. videlicet, quòd medium solùm appetitur *in quantum est vtile ad aliquid, sicut medicina amara.* Primò, quia loquitur de eo, quod appetitur tamquam finis, vt denotat illa particula *propter*. Secundò, quia etsi de bonitate medij intelligatur: per ly *solùm* non excludit bonitatem intrinsecam medij, sed loquitur de bonitate, quæ medium formalissimè, seu

in

in actu secundo constituit, quam fatemur esse extrinsecam medio, vt constat ex dictis.

110. Ad 2. authoritatem ex prima parte dessumptam similiter respondetur; quod *vtilia* non habent in se bonitatem, per quam in actu secundo constituantur: vndè *in quantum huiusmodi*, hoc est, vt in actu secundo constituta, *desiderantur solùm, vt sunt ducentia in alterum.* Ad 3 authoritatem ex quæst. 24. de verit. iam diximus, esse pro nobis. Et sanè illa reduplicatio *in quantum huiusmodi* non est superflua: otiosam dicere nefas foret. Rogo nunc quid intendit Div. Thom. significare illa reduplicatione? Non aliud facile invenies, nisi quod medium, licèt habeat suam intrinsecam bonitatem: tamen *in quantum huiusmodi*, hoc est, vt in actu secundo constitutum *tota ratio appetibilitatis eius, est finis.*

111. Ad confirm. respondetur distinguendo antecedens: *bonitas*, quæ in actu secundo est constitutiva *rei, quæ est vtilis, convenit ipsi*, &c. concedo. *bonitas*, qua in actu primo constituitur, nego antecedens. Termini ex dictis noti sunt. Vnde formalitas illa contemplationis, quæ habet rationem *vtilis*, duplici bonitate constat. Vna est ei intrinseca, & illa constituitur *vtilis* in actu primo. Alia est ei extrinseca, & hac constituitur *vtilis* in actu secundo. Bonitas intrinseca non convenit ei, sicut sanitas convenit salivæ: bonitas verò extrinseca convenit, sicut salivæ sanitas. Vnde sicut saliva dicitur sana à sanitate intrinseca hominis, cum quo analogatur, analogia attributionis, eadem sanitate vtrumque illud analogatum denominante: sic etiam eadem bonitas finis constituit intrinsecè ipsum finem, & denominat contemplationem *vtilem* in actu secundo: & contemplatio, prout sic, analogatur cum fine in ratione illa bonitatis, analogia proportionis. Cum quo fine analogatur etiam analogia proportionalitatis propriæ, secundùm illam aliam bonitatem sibi intrinsecam, quæ illam constituit medium in actu primo, eo ipso modo, quo creaturæ analogantur in ratione entis cum primo ente, vt diximus num. 107. Qua doctrina explicata manet authoritas illa Div. Thom. in eadem confirmatione adducta in comprobationem minoris, quæ eadem distinctione, quæ maiori applicata est, resolvi debet. Immò hac ipsa distinctione duplicis analogiæ explicari possunt omnes authoritates præcedentes, quin sit necessarium aliquid aliud addere, vt quisque noscere potest.

112. Arg. 2. Si contemplatio divina esset vtilis, vel esset respectu sui ipsius; vel respectu alterius: Neutrum potest dici: ergo non est vtilis. Maior certa est; quia quod est vtile, relatè ad aliquem finem obtinendum vtile est. Quocirca non stat, quòd ipsa contemplatio sit vtilis; quin eius vtilitas deserviat, vel vt ipsam contemplationem lucremur, vel vt alium finem habeamus. Minor autem pro prima parte probatur: Quia non potest contemplatio sub formalitate vtilis haberi; quin ipsa entitativè habeatur, vt de se constat: ergo non potest ipsa sub formalitate vtilis deservire ad se ipsam, vt finem obtinendam. *Probatur* eadem minor pro secunda parte: Quia divina contemplatio, qualitercumque consideretur, est finis intermedius, quo vltimus finis obtinetur; sed finis intermedius non habet rationem vtilis: ergo.

Respond. negando minorem pro vtraque parte; quia divina contemplatio est nobis vtilis, vt illam perfectiùs habeamus: & etiam vtilis est, vt alia consequamur. Primum patet, quia exercitium contemplationis habilitat nos, vt ipsam perfectiùs exerceamus: Vnde licet formalitas *vtilis* non deserviat ad obtinendam contemplationis entitatem, cuius est formalitas; prodest tamen ad alium actum contemplationis perfectiùs eliciendum. Secundùm etiam constat: quia licet divina contemplatio sub formalitate boni honesti sit finis intermedius; ipsa tamen sub formalitate *vtilis* non est finis, sed medium.

113. Argum. 3. Si contemplatio

esset vtilis, omnes possent animum elevare ad contemplandum: at hoc est falsum: ergo contemplatio non habet rationem vtilis. Probatur min. Quia est contra humilitatem animum ad contemplationem elevare, vsque dum Deus animam in contemplatione constituat: ergo vera est illa minor.

Hoc argumentum plura, eaque gravissima continet, vndè solvi non potest, vsque ad disputationem 11. quæst. 2.

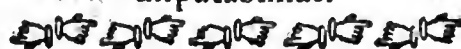
DISPUTATIO DECIMA.

De Divina Contemplatione prout est vita.

DIv. Thom. in 3. d. 35. q. 2. & 1. Ethic. lect. 5. & 2. 2. q. 179. 180. 181. & 182. per plures articulos, & alijs in locis agit de vita activa, & contemplativa, quarum prima actione constituitur: secunda autem contemplatione: quamquàm apud Sanctum Doctorem idem omnino sit vita activa, & actio; sicut & vita contemplativa, & contemplatio. Quod P. Suarez videtur admittere noluisse, quandoquidem distinctionem adesse inter cōtemplationem, & vitam contemplativam seriò tradit, de quo postmodum. Modò verò illam distinctionem non negamus, nec illam Doctor Angelicus negat: sed quia loquitur de vita contemplativa, iuxta ea, quæ à contemplatione, illam constituente, habet: propterea vnam pro altera vsurpat, pro eodem contemplationem, ac vitam contemplativam habens. Hoc ipsum & nos in hac disputatione faciemus, nisi occasio aliqua occurrat, quæ aliter procedere compellat.

Igitur quæst. 179. citata agit Sanctus Thomas de vita activa, & contemplativa duos articulos scribens, in quorum primo agit de convenientia vitæ in contemplativam, & activam; in secundo decernit sufficientem esse talem divisionem, quia vita adæquatè in illa duo dividentia secatur. In q. 180. agit de vita contemplativa octo articulos excitans, in quorum primo quærit: *Vtrùm vita contemplativa nihil habeat in affectu, sed totum in intellectu?* Resolutio est negativa, quod in superioribus multoties statum à nobis est. In secundo articulo inquirit: *Vtrùm virtutes morales pertineant ad vitam contemplativam?* De quo etiam non pauca diximus, dicemusque. In tertio explorat: *Vtrùm ad vitam contemplativam pertineant diversi actus?* Et quod circa hoc punctum docet, pluries iam in discursu huius operis dedimus. In quarto articulo tractat de obiecto contemplationis: de quo plena manu scripsimus tomo primo disput. 1. per plures quæstiones. In quinto articulo negat, contemplationem huius vitæ posse pertingere ad claram Dei visionem. Et hoc alibi à nobis examinandum est. In sexto articulo agit de illo triplici contemplationis motu, recto, obliquo, & circulari, de quo sermo nobis fuit in Isagoge. In septimo contemplationem delectationem habere docet. Quod fusè disputatione præcedenti tradidimus. In octavo contemplationis diuturnitatem statuit: ac de hoc in hac disputatione nobis agendum est.

In quæstione 181. quatuor articulos excitat circa vitam activam. In quæstione 182. comparat vtramque vitam inquirens primò: quæ earum sit dignior? Secundò, quæ sit maioris meriti? Tertiò: an activa impediat contemplativam? Quartò denique, quæ sit prior? Hæc Doctor Sanctus de vtraque hac vita disputat, & nos cum ipso de ijs, quæ ad præsens spectant, disputabimus.

QVÆS-

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Contemplatio Divina sit vita animæ?

DE Contemplatione Divina tum acquisita, tum infusa sermo est; quia si Contemplatio Divina rationem vitæ habet, convenit ei ratio hæc non expeculiaribus differentijs, secundùm quas vtraque illa contemplatio discriminatur; sed ex conceptu communi, vel ipsam contemplationem Philosophicam comprehendenti. Vnde indiscriminatim de vtraque illa contemplatione loquemur.

§. I. *Contemplatio Divina est vita animæ.*

1. Assertio hæc certissima est apud omnes: illam tenet Divus Thomas 1. part. quæst. 12. art. 4. & 6. & 1. 2. quæst. 3. art. 4. & 3. cont. gent. cap. 61. & alibi. Probat. ergo conclusio hac ratione fundata in Sacra Scriptura. Cognitio Dei est vita animæ: ergo & contemplatio. Patet ista: quia contemplatio divina nihil aliud est nisi Dei sublimis, perfectissimaque cognitio. Antecedens autem prob. ex verbis Christi Domini apud Ioannem, cap. 17. v. 3. dicentis: *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te.* Quibus verbis probat Divus Thomas citatus æternam beatitudinem consistere in actu intellectus. Et cum detur duplex beatitudo, inchoata videlicet, & perfecta: hæc, quæ in patria habetur, est propria Beatorum; illa autem viatoris propria est, & vtraque est cognitio, qua cognocens vivit. Quo circa, vti obseruavere Caietanus, Titelman. & Janson. non dixit Christus, *hæc est vita æterna*, vt videant te, quod sanè ad solos comprehensores spectat. Sed *vt cognoscant te*, quod commune est & Beatis Deum facialiter intuentibus, & viatoribus Numen ipsum fervidè contemplantibus. Omnes illi Deum cognoscunt, & ipsa cognitio est omnibus illis vita æterna, in qua tantùm proficimus, quantùm de illa perfecta contemplatione habemus. Egregiè D. Augustinus tract. 105. *Si cognitio Dei est vita æterna, tantò magis in vita æterna quantò magis in hac cognitione proficimus.*

Eandem veritatem alia scriptura suadet. Etenim apud Ecclesiast. cap. 15. v. 3. dicitur: *Cibabit illum pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum.* Sermo est de divina sapientia, seu, vt suprà ex nostro Extatico Doctore dicebamus, de cœlesti contemplatione, & ait: *Cibabit illum &c.* Hoc est, exponit ibi Cornelius: *Sapientia mentes suorum cibat, & potat, id est, pascit pane, & potu spiritali, putà intelligentia, & sapientia, hoc est, se ipsa, suisque dogmatibus, institutis, & præceptis, quæ salutem, & vitam gratiæ, & gloriæ ei conferunt.*

2. Probatur adhuc secundò sequenti ratione in alia scriptura fundata: Contemplatio est mors viro contemplativo; ergo etiam est ei vita. Antecedens est verum juxta vnanimem sensum Mysticorum, contemplationem *mortem* appellantium; quia animam à mundo se iungit, faciens eam omnibus visibilibus valedicere, vt sic expeditiùs valeat propriæ vtilitati insudare. Consequentia autem probatur multipliciter. Primò sic: Quia si ex vna parte contemplatio est mors animæ, & ex alia non esset ei vita, foret animæ prorsùs inutilis contemplatio: hoc est absurdum: ergo contemplatio est vita animæ. Bona est consequentia, & minor certissima. Maior autem non indiget probatione, sed expensione. Etenim si contemplatio est mundialium mors; cœlestium tamen non est vita, in quo est vtilitas contemplationis? Immò si contemplatio non solùm est mors rerum mundanarum; verùm etiam discur-

cursuum, ac operationis distinctæ vti cum sana Mystarum doctrina multoties in superioribus dictum est: manifestè deducitur, quòd si contemplatio non foret animæ vita, nedum inutilis, verùm etiam nociva foret: quandoquidem ex vna parte nullam vitam conferret, & ex alia inferret mortem distinctæ operationis, & discursuum, quibus posset anima suam salutem operari. Modò verò eò vtilis, & proficua est; quia si mortem infert discursuum, confert vitam indistinctæ, ac pacificæ operationis, cum qua faciliùs, fœliciùsque negotiatur, quam omnibus illis operationibus inquietis, quas in animæ vtilitatem interimit, hincque

Probatur secundò consequentia. Idcircò contemplatio dicitur mors, quia à rebus visibilibus animam separat, ac veluti mortuam relatè ad illas constituit: ergo pariformitèr, quia facit animam adhærere Deo, cœlestibusque delitijs potiri, est vita animæ.

13. Probatur demum principaliter consequentia vulgarissimo, pariterque divino illo oraculo Sanctissimi illius contemplativi Divi Pauli, cui vivere Christus erat, & mori lucrum, ex quo conversatio eius in Cœlis fuit, hic enim in ad Galatas cap. 2. ait: *Christo confixus sum Cruci. Vivo autem iam non ego: vivit verò in me Christus.* Mortuum se fatetur Paulus, insimulque viventem. *Vivo*, verùm *non ego*, sed *Christus*. Duplex vita erat Paulo, sicut & cuilibet alio: non tamen simul habenda. Prima erat vita animalis, secunda vita spiritualis. Vtraque hæc vita in eodem simul reperiri non potest: est quippè vita spiritualis mors vitæ animalis, & hæc est interitus vitæ spiritualis. Duplici hac vita, diversis licèt temporibus, vixit Paulus. Prima viuebat, cùm æmulator paternarum traditionum Ecclesiam Dei persequebatur. Huius vitæ mors fuit sublimis illa contemplatio, vi cuius raptus est Paulus vsque ad tertium cœlum, vbi audivit arcana verba cœlestis vitæ iam strenuus candidatus. Ex tuncque Reparatoris nostri Crucifixi mysteria profundè sciens, cum eo confixus est Cruci in testimonium novæ illius vitæ, qua fulgebat. Quo circa protulit: *Vivo autem iam non ego.* Hoc est, non vivo ego vita illa terrestri, qua priùs vixi; sed vivo ego vita illa cœlestis contemplationis, quæ me ad Cœlos vsque efferens fecit, quòd vivat *in me Christus*. Immò quod *mihi vivere Christus* sit, *& mori lucrum*.

Angelicè Divus Thomas mentem Apostoli aperit, insimulque fundamentalem rationem, qua postmodum nostram assertionem probemus, edocet. Sic enim ait ad locum citatum Pauli: *Homo quantùm ad illud dicitur vivere, in quo principaliter firmat suum affectũ, & in quo maximè delectatur. Vnde & homines, qui in studio, seu in venationibus maximè delectantur, dicunt, hoc eorum vitam esse: quilibet autem homo habet quendam privatum affectum, quo quærit, quod suum est: dum ergo aliquis vivit quærens tantùm quod suum est, soli sibi vivit: Cum verò quærit bona aliorum, dicitur etiam illis vivere. Quia ergo Apostolus proprium affectum deposuerat per Crucem Christi, &c.* Ac posteà introducit eundem Apostolum dicentem: *Vivo autem, id est, iam non vivo ego quasi in affectu habens proprium bonum: sed vivit in me Christus, id est, tantùm Christum habeo in affectu, & ipse Christus est vita mea.*

4. Apostoli spiritum æmulata est Sanctissima Mater nostra Theresia vti de se ipsa testatur epistolarum tom. 4. Epistola 12. num. 17. vbi ait: *Vienen dias en que me acuerdo infinitas vezes lo que dize San Pablo (aunque á buen seguro que no sea assi en mi) que ni me parece vivo yo, ni hablo, ni tengo querer; sino que està en mi quien me govierna, y dà fuerça, y ando como casi fuera de mi.* Hoc est; sunt dies, in quibus infinities memoriam facio dicti Divi Pauli (est illud, quod ex ad Galatas, præmanibus habemus, quod constat, tum ex se, tum ex nota marginali) in his ergo diebus, prosequitur alma Doctrix, videtur mihi, quòd nec ego vivo, nec loquor,

nec

nec velle habeo; sed quod est in me, qui me dirigit, & vires confert, & sum veluti extra me. Vides sanctissimam istam animam viventem, & non viventem: loquentem, & non loquentem: volentem, & non volentem. Hæc omnia signa sunt mortis, & vitæ, quæ simul, beneficio eminentissimæ contemplationis, in illa mysticè inveniebantur. *Vivebat, & non vivebat*: quia veluti extra se posita non vivebat ipsa, sed Christus ab ipsa contemplatus erat eius vita: ipse etiam in illa loquebatur, & vivebat. Quibus planus est Theresianus sensus, & ex eo suadetur, contemplationem fore vitam animæ contemplatricis.

Eandem veritatem ostendit illud ipsius Sanctissimæ Matris cœleste poema, quod igne sublimissimæ contemplationis fervida eructavit hisce verbis:

Vivo sin vivir en mi,
Y tan alta vida espero,
Que muero porque no muero.

Fatetur se vivere sine vita: non tamen sine vita absolutè; sed sine vita in se: *Vivo sine eo, quod in me vivam*: quia contemplatio illa, qua tunc temporis fruebatur, vitam propriam veluti eliminabat, & superiorem aliam vitam conferebat. Videatur Glossa, qua eadem Sanctissima Doctrix data carmina explicat: eandem enim veritatem suadent.

Clarissimè hoc, quod dictis verbis de se Apostolus affirmavit, de omni anima perfectè contemplativa verificari, docet Extaticus Noster Doctor pluribus in locis. In flamma cant. 2. sic profundissime fatur:

O cauterio suave!
O regalada llaga!
O mano blanda, ò toque delicado!
Que à vida eterna sabe,
Y toda deuda paga,
Matando, muerte en vida la has trocado.

Novæ cœlestis vitæ, qua anima exul adhuc fulget ob fervidam contemplationem, qua gaudet, memoriam facit. Et inter alia, quibus traditam cantionem explicat, inquit versu ultimo: *Y como quiera que cada viviente viva por su operacion, como dizen los Philosophos, teniendo sus operaciones en Dios por la union que tienen con Dios, el alma vive vida de Dios, y se ha trocado su muerte en vida. Por que el entendimiento, que antes de esta union cortamente entendia, ya es movido, è informado de otro principio, y lumbre mas superior de Dios, y la voluntad, que antes amaba tibiamente, aora ya se ha trocado en vida de amor divino, por que ama altamente con afecto de amor divino movida de el Espiritu Santo, en que ya vive.* Et subdit: *Y finalmente todos los movimientos, y operaciones que antes tenia el alma del principio de su vida natural, è imperfecta: ya en esta union son trocadas en movimientos de Dios.* Et concludit: *Lo qual acaece en este estado perfecto de vida espiritual, aunque no tan perfectamente como en la otra. Y de esta manera dize bien: Matando, muerte en vida la has trocado. De donde puede dezir aqui el alma con mucha razon con San Pablo: Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus.* Quæ omnia idiomate latino sic se habent.

Cum unumquodque vivens vivat sua operatione, uti Philosophi tradunt, habens suas operationes in Deo ob unionem, quam tales operationes habent cum Deo, anima vivit vita Dei, eiusque mors in vitam versa est. Quia intellectus, qui ante hanc unionem parùm intelligebat, iam movetur, informaturque aliò Dei principio, ac lumine eminentiori. Voluntas, quæ tepidè priùs amabat, modò mutata iam est in vitam divini amoris; quia eminenter amat affectu divini amoris, mota ab Spiritu Sancto, in quo iam vivit. Ac demum omnes motus, operationes omnes, quas anteà habebat anima à principio suæ vitæ naturalis, & imperfectæ, iam in hac unione in motus Dei mutatæ sunt. Quod evenit in hoc perfecto statu vitæ spiritualis, quamquàm non adeò perfectè, sicut in patria. Sicque benè dicit anima, cùm dicit: *Matando, muerte en vida la has trocado.*

Hoc

Hoc est: vitam auferens, seu mortem inferens, ipsam mortem, quam intulisti, in vitam mirabiliter commutasti. Vnde potest hîc anima serio cum Divo Paulo dicere: *Vivo autem iam non ego; vivit verò in me Christus.* Hæc illuminatus hic Doctor, quibus affatim nostras assertiones suadet. Quam ob rem plures alias eiusdem probationes subtice mus.

5. Ex quibus omnibus probatur sic vltimò nostra assertio: *Vnumquodque vivens ostenditur vivere ex operatione sibi maximè propria, ad quam maximè inclinatur*, ait Divus Thomas 2. 2. q. 179. art. 1. in corp. Sed contemplatio est operatio maximè propria contemplativi, & ad illam maximè inclinatur: ergo contemplatio habet rationem vitæ. Consequentia est bona, & maior est authoritas Divi Thomæ, qui eamdem doctrinam tradidit num. 3 js verbis: *Homo quantùm ad illud dicitur vivere, in quo principaliter firmat suum affectum, & in quo maximè delectatur.* Idem docuit nos Seraphicus Noster Pater numero præcedenti adductus, vbi ex communi Philosophorum dicto, videlicet, *vnumquodque vivens vivit sua operatione*, adstruit, contemplationem divinam esse vitam contemplativi. Iam verò minorem dati Syllogismi quis negabit? Duas partes habet: prima, quæ asserit: contemplationem esse operationem maximè propriam contemplativi. Quod adeò verum est, vt à nemine dubitari valeat. Secunda autem pars, scilicet, quòd contemplativus ad contemplationem maximè inclinetur, est etiam certissima: constatque ex suspirijs, quæ contemplativi emittunt, dum ab otio contemplationis amoventur, & ex tædio, quo in tale otium impedientia invehuntur. Hinc Apostolus clamabat: *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* Et, *infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.* Ex quo enim in hoc exilio: *Caro concupiscit adversus spiritum*, ad Galat. cap. 5. quo bello & continuatio contemplationis impeditur, & assecutio æternæ felicitatis periclinatur; oritur, quòd contemplativi dissolvi cupiant, & esse cum Christo, vbi nec timor non assequendi beatitudinem adest, nec continuatio contemplationis disrumpitur. Et idcircò clamant, vt Deum sine obicibus contemplentur, dicentes cum eodem Apostolo: *Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quòd ædificationem ex Deo habemus: domum non manufactam, æternam in cælis.* 2. ad Corinth. cap 5. Quo spiritu ductus Noster Seraphicus Doctor inflam. Cant. 1. cecinit.

O llama de amor viva!
Que tiernamente hieres
De mi alma en el mas profundo centro:
Pues ya no eres esquiva,
Acaba ya si quieres,
Rōpe la tela de este dulce encuētro.

In idem centrum collineabant singultus almæ Matris Nostræ Theresiæ iam citatæ, dum dicebat:

Ay! que larga es esta vida:
Que duros estos destierros!
Esta carcel, y estos hierros,
En que està el alma metida!
Solo esperar la salida
Me causa vn dolor tan fiero,
Que muero por que no muero.
Acaba ya de dexarme
Vida, no me seas molesta:
Porque muriendo, què resta,
Sino vivir, y gozarme?
No dexes de consolarme
Muerte, que à si te requiero,
Que muero porque no muero.

Verùm in re adeò per via immorandum non est. Constat ergo ex dictis minorem propositi Syllogismi veram esse.

6. Confirmatur ratio facta: etenim actio est vita activi, seu vitam activam exercentis: ergo sic contemplatio est vita contemplativi. Antecedens est certum, constatque ex laudato Divo Thoma: & consequentia patet ex paritate ipsa: quia eodem modo se habet contemplatio ad contemplativum, sicut se habet actio ad exercentem vitam activam. Vnde si actio est vita huius, pariter contemplatio erit vita contem-

pla-

plativi. Vtramque facti enthymematis propositionem docuit citatus Divus Thomas, vbi postquam pro maiori propositione posuit id, quod iam ex ipso retulimus, videlicet, quòd *vnumquodque vivens ostenditur vivere ex operatione sibi maximè propria, ad quam maximè inclinatur.* Sub hac vniversali posuit, *sed quidam homines præcipuè intendunt contemplationi veritatis, quidam intendunt principaliter exterioribus actionibus*: Ergo seu, *inde est, quòd vita hominis convenienter dividitur per activam, & contemplativam.* Quibus verbis vtramque nostram propositionem veram esse, docet.

§. II. *Solvuntur obiecta.*

7. CONtra nostram conclusionem arguitur primò. *Vivere viventibus est esse* ex Arist. 2. de anima, text. 37. Sed contemplatio non est *esse* contemplativo: ergo, nec vivere. Cætera nota sunt, & minor inde patet. Quia *esse* præsupponitur ad operationem; non enim posset contemplativus actum contemplationis elicere, nisi supponeretur *esse* ipsius; quod quidem omni causæ efficienti commune est.

Resp. ex Divo Thoma citato, qui ad primum sic ait: *Vivere dicitur esse viventium ex eo, quòd viventia per hoc, quod habent esse per suam formam, tali modo operantur.* Et dicere: quòd *vivere* viventium causatur ab eorum *esse*. Vnde *esse* est, non formaliter, sed causaliter, vivere viventibus. Quocirca cùm contemplatio causetur à formà constituente, ac tribuente *esse* contemplativo; propterea verificatur de illa dictum illud Philosophi.

Adde primò, quòd si dictum Philosophi accipiatur de *esse* non substantiali, sed de accidentali, & loquamur de nostra contemplatione: ipsa planè est *esse* existentiale; quia est intellectio, quæ in ordine intelligibili existentia est. Vt docent Salmanticenses tract. 3. disp. 2. num. 105. & tract. 4. disp. 1. num. 21. Adde secundò nos non loqui de contemplativo, vt ens est, sed de ipso, vt homo operans est, qui prout sic sua operatione vivit, & est. Vnde tametsi in esse entis præsupponatur cum suo esse; in esse tamen operantis constituitur per operationem.

8. Dices: Contemplativus nullatenus constituitur in esse talis per contemplationem: ergo data solutio non tenet. Probatur antecedens 1. quia contemplativus constituitur per id, quo ablato perit contemplativus, & quo posito, ponitur: sed posita contemplatione, non ideò ponitur contemplativus; nec ablata aufertur: ergo, &c. Probatur minor pro prima parte: quia, vt multoties diximus, non rarò meditativi, seu incipientes habent contemplationem; sed licèt isti exerceant contemplationem, non sunt contemplativi; cùm eorum exercitium meditatio sit: ergo. Probatur pro secunda parte ipsa minor: quia contemplativus dicit statum firmum, seu permanentem; contemplatio autem est actus fluidus, qui citò evanescit: ergo pereunte contemplatione, non perit contemplativus. Ex his, *Probatur* secundò antecedens: quia inter constitutivum, & constitutum debet dari proportio: sed inter contemplativum, & contemplationem nulla proportio datur; siquidem hæc res labilis, citòque fluens est; ille verò est permanens, ac stabilis: ergo. *Probatur* tertiò: contemplans dicitur à contemplatione: ergo ab ea non dicitur contemplativus. Certum est antecedens, & consequentia probatur: quia ab eodem nequeunt res differentes constitui: ergo cùm contemplans diversum quid sit à contemplativo; si contemplans dicitur à contemplatione, nequit ab eadem dici contemplativus.

Vt hæc, aliaque plura, quæ contra dicta vrgeri possunt, solvas, scire debes primò, contemplationem posse sumi vel signatè, vel exercitè. Contemplatio exercitè dicit ipsum actum contemplationis à contemplante elicitum, qui sanè non est actus quoad speciem præcisè sumptum; sic enim à parte rei poni non potest; sed est hic numero actus in individuo. Contemplatio

tio signatè sumpta dicit contemplationem præscindentem ab individuationibus ipsius: qualiter est terminus habitudinis, quam contemplativus ad ipsam dicit, sicut generaliter operativum respicit operationem. ¶ Scias secundò, ex dictis alibi: contemplationem posse sumi vel materialiter, vel formaliter: formaliter accepta dicit se ipsam, vt constitutivam status: materialiter dicit se ipsam, non vt constitutivam status; sed aliàs, hoc est, vt præcisè dicit, quòd sit simplex intuitus divinæ veritatis. Quibus præmissis

Resp. ad objectionem: distinguendo antecedens: *Per contemplationem* exercitam, concedo: signatam, nego antecedens. Termini patent ex dictis. Ad primam probationem distinguatur minor. Quæ si loquatur de contemplatione exercita, & non constitutiva status, concedimus, quòd posita contemplatione hac, non ideò ponitur contemplativus; nec aufertur, ablata exercita contemplatione. Ast, si loquatur de contemplatione signata, & status constitutiva, negamus, quòd ea posita, vel ablata, non pariter ponatur, & auferatur contemplativus. Per quod patet ad probationem minoris pro vtraque parte: siquidem ex vna parte contemplatio illa, quam incipientes habere solent, non est status constitutiva: & ex alia contemplatio signatè sumpta semper permanet terminans habitudinem contemplativi: quamvis ipsa contemplatio exercita fluat.

Per quæ patet ad secundam probationem antecedentis. Siquidem contemplatio signatè accepta non est res fluida, sed adeò stabilis, vt possit contemplativi habitudinem terminare, & proportionem cum illo dicere. *Ad vltimam* probationem dicas: contemplantem dici à contemplatione exercita: contemplativus verò à contemplatione signata. Vnde adest sufficiens fundamentum, vt eadem contemplatio diversis illis modis considerata, possit constituere illa, eo modo differentia, constituta.

9. Instas: si dicta vera sunt, est quia sunt propria cuiuscumque operationis, etiam si contemplatio divina non sit; immò nec intellectio: commune est enim cuicũque operativo respicere modo dicto operationem: sed modò loquimur de contemplatione divina, & si ea, quæ ex nostro Extatico Doctore diximus, consideremur, non conveniunt cuivis divinæ contemplationi, sed perfectissimæ; vt verba intuens agnoscet. Ergo data doctrina non est pro re præsenti idonea.

Respondetur: verum esse, quòd contemplatio ex communi conceptu operationis se moventis habet rationem vitæ: quippè huius officium est moveri à se. Et hoc à principio huius controversiæ fassi sumus, dum ante ipsius resolutionem diximus, conceptum vitæ convenire contemplationi divinæ *ex conceptu ipsam contemplationem philosophicam comprehendenti.* Vnde doctrinæ omni operationi vitali communes, propriæ sunt ad firmandum ea, quæ ex illo generali conceptu conveniunt divinæ contemplationi. Præ oculis autem habere debes ex ijs, quæ infra dicemus: quòd vita, de qua modò nobis sermo est, est *vita humana ordinata, quia de inordinata non intendimus*, ait Divus Thomas in 3. d. 35. q. 1. art. 1. Hæc autem *vita humana ordinata* adæquatè dividitur in contemplativam, & activam, vt iam videbimus. Quo circà in præsenti affirmamus, conceptum vitæ humanæ ordinatæ inveniri in contemplatione divina, quod aliquis dubitare posset propter dicta, dicendaque. Ast hæc *vita humana ordinata* dividitur in naturalem, & supernaturalem: naturalis convenit contemplationi naturali, sive Philosophica sit, sive Evangelica; supernaturalis convenit contemplationi supernaturali: & quo hæc contemplatio supernaturalis perfectior est, eo perfectiùs vitæ rationem habet. Extaticus Noster Doctor à nobis adductus loquitur de perfectissima illa contemplatione, quæ animam cum Deo perfectissimè vnit: Vnde perfectissimam vitam esse docet.

Hoc

Hoc tamen non est asserere, solam illam perfectissimam contemplationem esse vitam; sed quòd ratio vitæ, quæ communis est omni contemplationi, ibi perfectiùs, felitiùsque reperitur. Per quod & nostræ doctrinæ ratio redditur, & objectio facta dissipatur.

10. Arg. secundò: vita importat motum: sed contemplatio motum excludit; ergo contemplatio non est vita. Consequentia bona est, & maior est Divi Dionysij cap. 4. de div. nomin. minor autem probatur ex illo sapientiæ 8. vbi dicitur: *Intrans in domum meam conquiescam cum illa*, scilicet divina sapientia seu contemplatione: insuper probatur ex illo Psal. *Vacate, & videte, quoniam suavis est Dominus*. Quapropter Sancti, & Mystæ *otium* appellant contemplationem, vt in superioribus dictum est; Immò & Arist. lib. 10. Ethicor. cap. 8. Contemplationem dicit vacationem: ergo contemplatio excludit motum.

Resp. Contemplationem esse quietissimum suavissimumque intuitum: quod datis authoritatibus, alijsque, quas passim Mystici offerunt, comprobatur: sed etiam habet rationem motus; æquivocè tamen, prout motus est actus perfecti, vt ait Philosophus in 3. de anima, de quo agunt nostri Complutenses lib. Physicor. Vnde contemplatio etiam iuxta physicam facultatem motus est, quin per hoc quies sua perturbetur. Quieti enim opponitur motus exterior; eoque repugnat, quòd quis quiescat, & simul hoc genere motus moveatur. Ast motus, qui est actus perfecti cum quiete divinæ contemplationis, adhuc physicè loquendo non pugnat. Quamobrem in nostra Isagoge contemplationem divisimus cum Divo Dionysio cap. 4. de divin. nomin. per tres illos motus rectum, obliquum, & circularem. Quòd si de ipsa contemplatione mysticè loquamur, est motus activissimus, quo exul anima ad vnionem absolutè, & simpliciter; vel ad perfectiorem vnionem cum Deo tendit. In quo motu omnem suam quietem, quoad exilium durat, reperit. Tam longè abest, vt quies hæc, motusque inter se pugnent; quod potiùs ab eadem radice pullulantes fraternali vinculo fœderentur.

Egregiè rem istam aperit insignis contemplator regius Psaltes dicens Psal. 54. v. 7. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?* Quasi dicat, ait gravissimus Leblanc, alas columbæ habeam, volabo, & in ipso volatu delectationem meam, ac requiem collocabo. Ad Deum ferar, donec vivam, & ad eum volans gaudebo: distabit quidem semper à me, cùm sit infinitæ perfectionis: itaque semper restabit volare. Sed nè desperem, aut languescam, ipsum volare erit in Deo quiescere. Hactenus doctus iste. Vides, quomodò in ipso volatu, seu motu contemplationis omnem suam quietem collocet contemplativus? De illò videtur dictum illud Deuteronomij cap. 33. v. 12. videlicet: *Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo*: (in Deo scilicet) *quasi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requiescet*. Vnde dum audis motum contemplationis, quietem maximam ab ea non excludas; ac dum audis contemplationis quietem, non intelligas otiositatem inertem; sed quietam activitatem, qualem Dionysius Carthusianus in epist. 2. ad Corinth. cap. 5. v. 4. describit hisce verbis: *Mens æstuantissimo charitatis ardore succensa Deo coniungitur per contemplationem theoricam, & vnitivam. Innititur enim Deo tanquam incomprehensibili: & incarnatæ veritati infigitur, super essentiali Deitati, & super beatissimæ Trinitati tam radiosé, amorosé, & proximè copulatur, quòd nihil aliud advertit, nec proprium actum attendit; sed defluit à se ipsa, atque in proprium refluit fontem, amoris immensi igne comburitur, in Deitatis abyssum profunditur, vt videatur quodammodo esse creatum exuere, & increatum, idealeque esse induere.*

11. Nec dicas: traditam doctrinam esse contra id, quod Psalm. 61. contemplativus ait: *Non nè Deo subiecta erit anima mea? Ab ipso enim salutare*

tare meum: nam & ipse Deus meus, & salutaris meus, susceptor meus non movebor ampliùs. Vbi se motum non admissurum, pollicetur. *Verùm* ibi sermo est, non de motu, de quo loquimur, sed de motu contra Deum, vt explicat Seraphicus Noster Doctor in sua Egloga Cant. 19. in fine.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrùm vita contemplativa ex æquo diversa sit ab activa?

AD plenam notitiam contemplationis, seu vitæ contemplativæ habendam conducens affatim iudicamus, scire quomodò ab activa distinguatur. Distinctionem inter illas dari certissimum est: quo circa supervacaneum est, hoc ad examen vocare. Vnde inquirimus, an simpliciter, & ex æquo distinguantur: ita vt vita contemplativa sit simpliciter alia ab activa?

§. I. *Post non nullas observationes dirimitur controversia.*

12. OBservandum est primò, præ oculisque habendum id, quod docet Divus Thomas 2.2. quæst. 181. art. 1. in corp. hisce verbis: *Vita activa, & contemplativa distinguuntur secundum diversa studia hominum intendentium ad diversos fines, quorum vnum est consideratio veritatis, quæ est finis vitæ contemplativæ: aliud autem est exterior operatio, ad quam ordinatur vita activa.* Ex quibus duo habes: primum est, quòd idem actus potest esse vita activa, seu contemplativa, secundùm quod per studium hominis in diversos fines referri potest. Quandoquidem si homo referat illum actum ad considerationem veritatis, erit vtique vita contemplativa, seu ad illam pertinebit: ast si illum referat ad operationem exteriorem, ad vitam activam spectabit. Secundum, quòd ex dictis habes, est, quòd hic, aut alius actus in individuo vitam non constituit; sed studium ad ipsos actus, vnde potest quis, ac de facto sine aliqua operatione spectat ad vnam ex duplici vita dicta: Immò quis exercens opus vitæ activæ pertinet ad vitam contemplativam, & è contra. Rationque ea est, quòd vita non per actum, sed per studiū constituitur, de quo multoties locuturi sumus.

13. Observa secundò diversitatem inter vitam activam, & contemplativam pensandam esse ex fine. Finis humanæ vitæ est duplex, sicut & duplex est intellectus, nempè speculativus, & practicus. Differentia autem, quæ adest inter intellectum practicum, & speculativum assignatur à nostris Complutens. abbrev. 3. de anima, disp. 18. quæst. 2. ex Divo Thoma 1. p.q. 79. art. 11. in corp. dicente: *Intellectus speculativus est, qui, quod apprehendit, non ordinat ad opus; sed ad solam veritatis considerationem: practicus verò intellectus dicitur, qui hoc, quod apprehendit, ordinat ad opus.* Quia que docente eodem Angelico Magistro, 2. 2. q. 179. art. 1. ad 2. *eadem est divisio intellectus, & vitæ humanæ*; propterea sicut idem intellectus per illam ordinationem, vel non ordinationem ad opus est speculativus, vel practicus: sic eadem operatio est practica, vel speculativa secundùm finem, in quem dirigitur. Vnde operatio intellectus speculativi pertinet ad vitam contemplativam: operatio verò intellectus practici attinet ad vitam activam. Et hoc intelligitur ex natura sua, & non ex libito operantis: nam aliud est, quòd operans possit hanc operationem in hunc, vel in alium finem ordinare; aliud verò quòd possit facere, quod operatio insistens contemplatio-

ni

ni veritatis, non sit contemplatio. Primum quidem est verum, vt mox amplius declarabimus: secundum verò est falsum, quia speculatio veritatis ex natura sua pertinet ad vitam contemplativam, sicut & actio exterior ad activam: quamquam non negemus, posse ipsam veritatis speculationem referri ad vitam activam, vt siquis facultati logicali insudet, vt ita expeditiùs valeat ignorantes erudire: ac similiter fatemur, posse actionem in vitam contemplativam ordinari, vt cùm quis in suis passionibus morigerandis vigilat, nè otium contemplationis perturbent. Hic tamen est finis operantis, non operis. Quæ diximus propter illam singularem Philosophiam, quam in P. Vasq. P.P. Complutenses improbavere in sua Logica disput. 1. q. 6. num. 67. volente Logicam esse simpliciter practicam, quia ab illam habente in finem practicum potest dirigi.

14. Observa tertiò doctrinam D. Thomæ loco citato ex 2. 2. q. 180. art. 4. in fine corporis dicentis: *Sic ergo ex præmissis patet, quòd ordine quodam quatuor ad vitam contemplativam pertinent. Primò quidem virtutes morales: secundo autem alij actus præter contemplationem. Tertiò verò contemplatio divinorum effectuum: quartum verò contemplativum est ipsa contemplatio divinæ veritatis.* In quibus verbis quidquid ad vitam contemplativam pertinet (estque hæc notitia pro re præsenti, alijsque, summè necessaria) continetur. Igitur ad vitam contemplativam alia pertinent dispositivè, & præviè; alia verò formaliter constitutivè. Constitutivè, & formaliter pertinet ipse actus contemplationis veritatis divinæ, & nullus alius, cuius rationem tradidit Angelicus ipse Doctor articulo præcedenti in argum. *sed contra.* sic disputans: *Sed contra est, quòd vita hic dicitur operatio, cui homo principaliter intendit: ergo si plures sunt operationes vitæ contemplativæ, non erit vna vita contemplativa, sed plures.* Rem totam angelicè confecit efficax hæc argumentatio, ex qua habemus, in vnico solummodò actu, scilicet, in contemplatione veritatis divinæ vitæ contemplativæ quidditatem sitam esse.

Quia vero contemplatio hæc est actus intellectus hominis rebelles impetus carnis, anhelantis contra spiritum, sustinentis: proptereà requiruntur plura, vt dispositiones ad talem contemplationis actum, quæ, vt de se patet, etiam ad vitam contemplativam spectant, dispositivè tamen. Ad sedandum iurgium illud partis inferioris contra spiritum, vt potest in hoc exilio sedari, prærequiruntur ad contemplationem virtutes morales, quarum est animi passiones frænare, ne quietem contemplationis exturbent: & ob eandem rationem quietant exteriorum occupationum tumultus à quibus etiam contemplatio impeditur. Ita Divus Thomas, q. citata, art. 2. in corp. vbi ait: *Dispositivè autem ad vitam contemplativam virtutes morales pertinent: impeditur enim actus contemplationis, in quo essentialiter consistit vita contemplativa, & per vehementiam passionum, per quam abstrahitur intentio animæ ab intelligibilibus ad sensibilia, & per tumultus exteriores. Virtutes autem morales impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus, & ideò virtutes morales dispositivè ad vitam contemplativam pertinent.* Vbi obitèr notare debes in confirmationem eorum, quæ numero præcedenti diximus, quòd virtutes morales, quæ ex natura sua pertinent formaliter ad vitam activam ex Aristotele lib. 10. Ethic. cap. 7. & 8. vbi ait, illas pertinere ad felicitatem activam, non autem ad contemplativam: hæ ipsæ virtutes per modum removentis spectant ad felicitatem contemplativam.

Et ipse Doctor Angelicus, qui modò, vt vidimus, dixit, virtutes morales pertinere ad vitam contemplativam; posteà quæstione sequenti art. 1. docet, quòd *virtutes morales pertinent essentialiter ad vitam activam.* Vbi per ly *essentialiter* huius authoritatis, & per ly *dispositivè* præcedentis aufertur

tur contradictio, quam minùs prespicax posset imaginari, quam etiam ipse Doctor Sanctus clariùs dissipat ad tertium argumentum respondens, vbi Caietanus hæc habet: *In responsione ad tertium eiusdem articuli sufficit, quòd memor sis distinguere inter finem virtutum moralium secundum se, vel ex parte operantis, & subsumere, quod ex parte operantes finis virtutis moralis quandoque est vita activa, quandoque contemplativa. Secundum se autem ita vita activa est finis virtutis moralis, quòd relinquit ipsam moralem virtutem esse dispositionem respectu vitæ contemplativæ. Non enim incongruit idem esse substantiale in vno, & dispositionem respectu alterius: sicut dicimus, quòd bonitas moralis est ita perfectio hominis, quòd est dispositio ad bonitatem meritorum, & hanc responsionem tangit author in calce tertij argumenti.*

15. Vidimus quid dispositivè pertineat ad contemplationem, quatenus hæc habet impedientia, vel retardantia; superest, vt videamus secundum, quod ad ipsam disponit; atque adeò dispositivè tantùm pertinet ad vitam contemplativam. Hoc iuxta Divum Thomam initio numeri præcedentis, sunt alij actus, vt plurimum, intellectuales: Hi actus sunt oratio, lectio, meditatio, cogitatio, speculatio, consideratio, auditio, huiuscemodique alij, quorum nullus contemplatio est; omnes tamen illi disponunt ad contemplationem. Quod vt probè calleas, memento illius magnæ differentiæ, quæ quantùm ad præsens adest inter hominem, & Angelum, quam docet Divus Dionysius cap. 7. de Divin. nominib. & ex eo Divus Thomas art. 3. quæst. citatæ 180. quæ differentia consistit in eo, quòd *Angelus simplici apprehēsione veritatem intuetur.* Vnde sicut non prærequirit contemplatio Angelica virtutes morales sedantes passiones, exterioresque tumultus; quia talia in Angelo non dantur: ita non prærequirit, quòd præcedant alij actus disponentes, seu manuducentes in cognitionem veritatis contemplandæ; simplici enim apprehensione illam cognoscit. Homo autem non potest sic veritatem intueri; sed multo labore, & sudore plurimo veritatem, quam contemplatur, explorat. Et omnes illi actus, qui ad sic inveniendam veritatem necessarij sunt, disponunt ad ipsam contemplationem.

Isti autem actus sunt in multiplici differentia: nam alij pertinent ad acceptionem principiorum: si namque in homine non præcedat hæc principiorum acceptio, nullatenus potest veritatem in illis principijs contentam, intueri. Alij verò actus deserviunt ad deducendam veritatem, quæ inquiritur, ex ipsis principijs, quorum acceptio præsupponitur: est enim adeò limitata mentis humanæ acies, vt etiam si principia habeat, & in ipsis principijs adsit veritas; est tamen adhuc illi prorsus abscondita: vnde opus illi est inquirere id ipsum, quod in se reapsè habet. Et ad hoc vtitur discursibus, quibus veritas illa è vulua talium principiorum educitur, & illam iam sic eductam contemplatur. Ac per hoc patet, quòd isti actus, tametsi actus intellectus sint, non sunt contemplatio, sed ad contemplationem dispositio: quandoquidem eorum nullus est simplex intuitus veritatis, vt patet in discursu, qui fanè non est veritatis intuitio, sed inquisitio. Vt autem ad aliquos actus, qui ad contemplationem disponunt, recta methodo descendamus, advertere vltra dicta debes: hominem dupliciter pervenire in veritatis cognitionem, primò ex ijs, quæ habet ab alio, qui *alius* potest esse vel Deus, vel homo. Secundò proprio studio ac labore. Ex his ergo iam quare dicti actus ad contemplationem disponant, dicere non est arduum.

Etenim si inspiciatur indigentia, quam homo habet, vt ab alio accipiat, quod optat, videlicet veritatis inventionem: si ille alius est Deus, à quo *est omne datum optimum, & omne donum perfectum*, prærequiritur oratio secundùm illud Sapient. 7. *Invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ.* Si autem ille alius sit homo, tunc vel tradit veri-

veritatem verbo, vel scripto. Si primum, requiritur auditio, si secundum, requiritur lectio. Quòd si veritatem inquirens vtitur proprio studio, ac labore, tunc datur meditatio, quæ in inquirenda veritate discurrit: quarè ait Richardus libro de contemplatione, cap. 3. quòd meditatio est *intuitus animi in veritatis inquisitione occupatus*. Ad idem proprium studium spectat cogitatio, quæ iuxta datum Richardi, *est animi respectus ad evagationem pronus*. Vnde cogitatio non parum molesta est contemplativis; vt testatur expertissima Mater Nostra Diva Theresia; disponit tamen ad contemplationem, quatenus, teste eodem Richardo cap. 4. pertinere videtur ad multorum inspectionem, ex quibus aliquis colligere intendit vnam simplicem veritatem. *Vnde*, infert Sanctus Thomas art. 3. *sub cogitatione comprehendi possunt & perceptiones sensuum ad cognoscendum aliquos effectus, & imaginationes, & discursus rationis circa diversa signa; vel quæcumque perducentia in cognitionem veritatis intentæ*. Et ad idem deservit ille alius actus, qui dicitur consideratio, vt inibi docet idem Angelicus Doctor, qui eodem articulo ad 2. docet, speculationem ad meditationem pertinere. Vnde habes, omnes actus assignatos disponere ad contemplationem, & modum, quo vnusquisque disponit. Et etiam habes vitam contemplativam, quantùm ad præsentem materiam deservire potest, explicatam.

16. Restat, vt idem de vita activa faciamus; breviter tamen, tum quia non est instituti nostri, nisi quatenus deservit ad vitam contemplativam perfectiùs cognoscendam. Tum etiam, quia non tam multa requirit, vt eius cognitio habeatur. Igitur ex D. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 1. *Activa vita consistit in omnibus agibilibus, sivè sint ad seipsum, sivè ad alium, sed principaliter consistit in his, quæ ad alium sunt: quia bonum multorum secundùm Philosophum in 5. Ethicor. dicitur esse pulcherrima virtutum.* Vnde ad vitam activam pertinent omnes illi actus, quorum finis non est veritatis cognitio, sed opus. Quo circa spectant ad ipsam essentialiter omnes actus omnium virtutum moralium, non solùm exteriores; sed etiam interiores, quibus homo studet ipsis virtutibus. Pariter pertinet ad hanc vitam mortificatio passionum, & sensuum, tum externorum, tum internorum. Circa quod videre poteris D. Thomam locis citatis, & scholam Orationis, tract. 8. & communiter Doctores Mysticos. Nos ergo ex præmissis gradum facimus ad resolutionem dubij propositi.

17. Sit nostra conclusio: *Vita contemplativa est simpliciter, & ex æquo diversa à vita activa*. Sic Divus Thomas locis citatis, & assertum hoc est apud omnes certissimum: probatur ergo sic: Vita contemplativa habet finem simpliciter diversum à fine vitæ activæ: ergo est simpliciter ab illa diversa. Antecedens constat ex dictis num. 13. vbi observavimus, finem vitæ contemplativæ esse veritatis cognitionem; finem verò vitæ activæ esse operationem: qui fines omnino diversi sunt. Deinde probatur consequentia. Vitæ habentes fines simpliciter diversos sunt diversæ simpliciter: ergo si vita contemplativa, & activa habent fines simpliciter diversos, diversæ simpliciter sunt. Antecedens probatur paritate scientiæ speculativæ, & practicæ, quæ diversæ abs dubio sunt ob fines diversos, quos respiciunt: quia, videlicet, scientia speculativa respicit veritatem, vt illam cognoscat; practica verò opus tamquàm finem respicit.

18. Probatur secundò conclusio: Vita contemplativa, & activa realiter separantur: ergo adinvicem, & ex æquo distinguuntur. Cõsequentia constat; quia separatio realis est signum evidens distinctionis realis. Antecedens autem probatur primò: Quia in patria durabit quidem vita contemplativa; sed activa neutiquam permanebit. Sic docet Divus Thomas loco citato ex 2. 2. quæst. 181. art. 4. vbi in

argu-

argum. *Sed contra* ait ex D.Gregorio: *Sed contra est, quod dicit Gregorius super Ezechielem cum præsenti sæculo vita aufertur activa: contemplativa autem hic incipitur, vt in cœlesti patria perficiatur.* Cuius rationem tradit ipse Doctor Angelicus in corpore, simulque tacitam obiectionem solvit, dicens: *Resp. dicendum, quòd sicut supra dictum est, vita activa habet finem in exterioribus actibus, qui si referantur ad quietem contemplationis, iam pertinent ad vitam contemplativam. In futura autem vita Beatorum cessabit occupatio exteriorum actuum: & si qui actus exteriores sint, referentur ad finem contemplationis.* Ergo vita contemplativa, & activa realiter, ac in æternum separantur.

Probatur secundò illud antecedens: Quia adhuc in hac vita, vbi certè datur vita activa, invenitur realiter à contemplativa separata: ergo tenet antecedens principale. Probatur hoc: Quia adhuc in hac vita, vita activa significatur per Martham, & contemplativa per Mariam, quæ Dominum hospitio exceperunt, vti docent Divus Augustinus, Divus Gregorius, & Divus Thomas, quia Martha, ita Domino famulabatur, vt tota occupata esset circa frequens ministerium, nihil de quiete contemplationis habens: Maria verò ita Dominum in sua domo excipiebat, vt sedens secus pedes eius nihil aliud faceret nisi audire verbum illius: ergo inter has duas sorores ita divisa, ac separata erat vita contemplativa ab activa, quòd in Maria hæc non inveniebatur, nec illa in Martha.

Probavimus antecedens principale, iam à diversitate statuum exilij, & patriæ, iam à diversitate subiectorum, in quibus, adhuc in hac vita, vtraque illa divisa reperitur. Modò verò absolutè, & à priori probatur antecedens, animadvertendo priùs, quòd loquimur de eo, quod frequenter evenit; non autem de eo, quod in animabus perfectissimis evenire solet, de quo est sua difficultas, & quidem non levis, postmodum discutienda: an, scilicet, in ijs, qui summè perfecti sunt, dentur simul vita activa, & contemplativa? Modò autem loquimur absolutè, & sub hac consideratione probatur sic antecedens: Quia contemplativus ille est, qui principaliter occupatur in contemplatione veritatis; & activus, qui principaliter intendit exterioribus actionibus: sed non potest idem principaliter exterioribus actionibus studere, & in veritatis contemplatione principaliter occupari: ergo, non potest idem esse simul activus, & contemplativus. Ergo vita activa, & contemplativa separatæ realiter sunt. Secunda consequentia constat ex prima, quam præmissæ inferunt. Maior est Divi Thomæ verbis, quæ dedimus num. 6. suntque ista: *Quia ergo quidam homines præcipuè intendunt contemplationi veritatis, quidam intendunt principaliter exterioribus actionibus; inde est, quòd vita hominis convenienter dividitur per activam, & contemplativam.* Minor autem probatur; nam occupari principaliter in contemplatione veritatis, est, vel nullatenus, vel minùs principaliter, occupari in actionibus exterioribus: ergo non potest idem simul in vtroque occupari principaliter. Consequentia est innegabilis, & antecedens notum est de se: quia quævis ex illis partibus trahit secum negationem alterius. Vnde licet posit quis occupari in vno, & non in alio; vel in vno principalitèr, & minùs in alio: Cæterum, quòd simul occupetur principalitèr in vtroque, res est contradictionem involuens, vt minùs de ijs, quæ communiter accidunt, loquentes: sicut implicat, quòd Petrus currat simul velocitèr, & non velociter. Hæc est doctrina Divi Thomæ in 3. d. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. vbi ait: *Ad primum igitur dicendum, quòd ad diversa potest homo principaliter intendere diversis temporibus, quamvis non simul.*

19. Confirmatur ratio facta: etenim, vt constat ex data authoritate Div. Thomæ, & ex hactenus dictis, vita humana dividitur in activam, & contemplativam; ergo istæ distinguuntur, ac separan-

parantur. Probatur consequentia: nam in omni bona divisione membra dividentia debent se ad invicem excludere: ergo vita contemplativa excludit activam, & è contra. Omnia asserta, quæ in hac disputatione proponemus, sunt huius veritatis probationes, quamobrem nihil super hoc addentes, ad argumentorum solutionem properamus.

§. II. *Respondetur argumentis.*

20. Contra conclusionem arguitur primò: Quia docere alios est ex se simul actus vitæ activæ, & contemplativæ: ergo vita activa, & contemplativa sunt idem. Patet ista; quia si sic non esset, non posset idem actus vtrique vitæ ex se correspondere. Antecedens autem pro prima parte probatur ex Divo Gregorio homil. 14. in Ezech. vbi ait: *Activa vita est panem esurienti tribuere, verba sapientiæ nescienti docere.* Vbi eodem modo loquitur de distributione doctrinæ, ac de distributione panis: sed hoc ex se pertinet ad vitam activam: ergo, & illud. *Accedit*, quod nescientem docere est opus misericordiæ: & quod omnia opera misericordiæ attineant ex se ad vitam activam, certum est, & constat ex dictis. Probatur idem antecedens pro secunda parte, in qua dicitur, quòd *docere* pertinet ad vitam contemplativam: quia ad eandem vitam pertinet actus, & habitus talem actum eliciens: sed sapientia, & scientia, quæ sunt habitus, quorum actus est *docere*, pertinent ad vitam contemplativam: ergo, & ipsum *docere* ad vitam contemplativam spectat.

21. Confirmatur: Consideratio peccatorum, quæ quis commisit, pertinet ad vitam activam, vt non obscurè colligitur ex supra dictis: sed hæc consideratio est propria vitæ contemplativæ: ergo hæ vitæ non differunt. Minor, in qua poterat esse dissidium, probatur ex Divo Bernardo, qui lib. 5. de consideratione ait, esse secundam speciem contemplationis, cùm quis iudicia Dei, & peccata sua recogitat: ergo vera est illa minor.

Respondetur argumento negando antecedēs pro secūda parte: *docere* enim est opus misericordiæ, vt dictum est, atque adeo spectat ad vitam activam. Ad probationem dicas: actum sapientis, & scientis esse *sapere*, *& scire*, qui actus, si dirigitur ad contemplationem veritatis, & ad percipiendum delectationem inde resultantem, est actus vitæ contemplativæ: si autem referatur ad docendum, erit actus vitæ activæ. Vnde sapientia, quæ sapientem constituit, eodem modo pertinet ad vitam activam, vel contemplativam. Videatur D. Thom. in 3 d. 31. q. 1. art. 3. q. 1. ad 3. quòd si vim facias in eo, quòd in dicta solutione non tam attenditur finis operis, quàm operantis iuxta superiùs dicta. Ideò

Respondetur secundò cum eodem Angelico Doctore ibidem dicente: *Ad tertium dicendum, quòd doctrina est duplex, quædam, quæ ad cognitionem veritatis tantùm ordinatur, (hæc est doctrina ex se speculativa) & hæc, quamvis ad alterum sit, limites tamen vitæ contemplativæ non exit. Est autem quædam doctrina, quæ (ex se) ordinatur ad persuadendum bonos mores, quæ prædicatio dicitur: & hæc ad vitam activam pertinet. Vnde Gregorius ait: qui ad laborem prædicationis se dirigit, minùs videt, & ampliùs parit: & sic significatur per Liam, quæ erat fœcunda, & lippis oculis.*

Ad confirmationem, respondet ipse Sanctus quæstiunc. 2. *Ad 3. dicendum, quod præteritum iam transit in necessarium: vnde consideratio præteritorum peccatorum, magis ad contemplationem, quàm ad practicam pertinet.* Est dicere: quòd quia consideratio est actus ex se disponens ad contemplationem, prout vidimus num. 15. si hic actus respiciat obiectum necessarium, quale est peccatum præteritum, quod iam in necessarium transivit: Iam tunc ex omni parte spectat consideratio hæc ad vitam contemplativam. Pertinet ex se; quia hæc est natura ipsius, vt dictum

ctum est. Pertinet ex obiecto considerato; quia ex ipsius consideratione considerans dolet, conteritur, & in contemplationem Domini miserantis consurgit. Per quod non negamus, quòd mortificatio appetitus, quæ ex illa consideratione resultat, nè accumulentur peccata, ad vitam activam aliquo modo pertinere illam ipsam considerationem, suadet. Quod emphaticè innuit Sanct. Thom. data authoritate, dum dixit, quòd *magis* pertinet dicta consideratio *ad contemplationem, quàm ad practicam.*

22. Argu. 2. Ipsa divina contemplatio spectat ad vitam activam: ergo hæc non est ex æquo distincta à vita contemplativa. Patet ista: Quia si diversæ forent, non posset contemplatio, quæ est vitæ contemplativæ constitutiva, ad vitam activam spectare. Antecedens autem probatur: Contemplatio est actus intellectus practici: ergo attinet ad vitam activam. Conseq. ex dictis nota est. Probatur antecedens. Intellectus dum elicit divinam contemplationem extenditur ad voluntatem, quam inflammat, & à qua ipsa contemplatio ortum ducit, vt multoties dixit nobis Div. Thom. asserens, quòd contemplationis principium, & terminus est voluntas: atqui intellectus extensione fit practicus, vt nemo ignorat: ergo, contemplatio est actus intellectus practici.

23. Confirm. cognitio, quæ est actus intellectus, pertinet formaliter ad vitam contemplativam, & activam: ergo istæ diversæ non sunt. Ant pro prima parte certum est, & pro secunda probatur: Quia actus donorum scientiæ, & consilij cognitionem importat: Sed ista dona pertinent ad vitam activam: ergo.

Respond. argumento, quòd actus intellectus practici respicit agibilia; eòque ad vitam activam spectat, cuius est ad agibilia terminari. Contemplatio, quamvis à voluntate oriatur, in ipsamque terminetur, non respicit agibile: sed fruibile: Vnde ad vitam activam pertinere non potest. Neç ob hoc conceptum practicæ à divina contemplatione prorsùs excludimus: est sanè cognitio practica: non quæ agenda respiciat, quod erat necessarium, vt ad activam vitam spectaret; sed quæ fatuitatem contemplationis purè Philosophicæ excludat, & id ipsum, quod cognoscit, ad augendum amorem Dei dirigat. Et hoc est, quod habet divina contemplatio, nec aliter divina foret, nec actus habitus Theologici, aut alterius superioris, in quibus practicum, & speculativum adunantur. *Per quod* patet ad confirmationem: quia cognitio, quæ respicit intelligibilia, est vitæ contemplativæ; illa verò, quæ respicit agibilia, pertinet ad vitam activam.

24. Dices: Quia habitus eliciens contemplationem divinam est simul speculativus, & practicus, propterea & ipsa divina contemplatio est simul practica, & speculativa: sed potentia eliciens cognitionem intellectivam, scilicet intellectus, est simul speculativa, & practica: ergo omnis cognitio intellectiva vtramque rationem adunat. Præmissæ constant, & consequentiam suadere videtur paritas.

Respondetur: potentiam intellectivam actuari, determinarique per habitum in ipsa receptum; atque adeò elicit actum sapientem conditionem habitus determinantis: quo circa, si habitus est speculativus, vt est habitus Philosophiæ, actus speculativus est: si autem habitus sit practicus, vt est habitus medicinæ, pariter & actus est practicus. Cæterum si habitus est simul practicus, & speculativus; eodem modo actus est speculativus, & practicus. Sed taliter practicus est huiuscemodi actus, quòd agibilia non respicit; hæc enim ratio adunari in eodem actu cum ratione speculativi prorsus implicat. Immò & in eodem habitu: adeò enim dissitæ sunt rationes istæ, sicut & ordo essendi, & operandi: Vnde sicut implicat, quòd idem sit formalitèr in ordine essendi, & sit immediatè operativum: ita implicat, quòd idem habitus respiciat ex natura sua intelligibilia,

lia,

lia, & agibilia. Quòd verò sit practicus praxi non extrahente illum ab ordine contemplativo, nullam repugnantia n involuit: eoque possunt inveniri hæ rationes adunatæ in habitu, & actu superioribus. Cuius ratio insinuata iam est, videlicet, quòd hæc praxis non extrahit actum ab ordine contemplandi veritatem: quinimmò mutuò se se fovent, adiuvantque hæ rationes: quia vt alibi ex nostro Seraph. Doct. observamus, estque doctrina D Thom. qua vsi multoties fuimus, maior illa cognitio, quæ habetur de Deo in contemplatione, stimulat, vt magis ametur Numen illud, quod contemplatur: & similiter perfectior illa dilectio invitat ad perfectiorem ipsius contemplati Numinis cognitionem. Et quia, quòd intellectus veluti ingrediatur limites voluntatis, extendaturque, sat est, vt dicatur practicus: proptereà contemplatio, quæ ab intellectu sic, vt ita dicam, extenso oritur, practica, & speculativa est. Vnico verbo: si praxis sit illa, quæ respicit agenda, non potest adunari in eodem habitu, quamtumvis superiori, cum speculatione. Si verò praxis sit talis conditionis, quòd solùm fruibilia respiciat; tunc in habitu, & actu superioribus adunantur.

§. III. *Consectaria aliqua colliguntur digna scitu.*

25. EX hactenus dictis colliges 1. vitam humanam adæquatè dividi in activam, & contēplativam: ita quòd non detur aliud membrum hanc communem rationem dividens. Hoc corollarium ex dictis notum est. Etenim *eadem est divisio intellectus, & vitæ humanæ*, docet Div. Thom. num. 13. adductus: sed intellectus adæquatè dividitur in activum, & contemplativum, vt concors est Doctor. sensus: ergo vita humana adæquatè dividitur in contemplativam, & activam. Hoc ipsum, quòd probavimus ex principio vitæ humanæ, roboratur, si finis ipsius vitæ consideretur. Quandoquidem finis vitæ humanæ est duplex, nempè, veritatis cognitio, & opus exterius; nec assignabilis est alius finis talis vitæ: sed veritatis cognitio constituit vitam contemplativam, & opus exterius vitam activam constituit: ergo vita humana adæquatè dividitur in activam, & contemplativam.

Insuper: Vita humana significatur, vt suprà diximus, in duabus illis sororibus Martha, & Maria, per hanc vita contēplativa; per illam verò activa. Similiter iuxta D. Gregor. & D. Thom. adumbratur etiam in illis alijs sororibus Rachele, & Lia: in Rachele vita contemplativa, & in Lia activa. Itidem secundùm eundem D. Thom. in 3. dist. 31. q. 2. art. 3. quæstiunc. 3. Vita contemplativa, quæ Deum magis familiarem habet, significatur per dilectum discipulum Div. Joannem: Vita autem activa, quæ est laboriosior, per Div. Petrum. Ac denique idem Doct. Angel. serm. 3. Domin. infraoct. Epiphan. super illa verba: *Ego & Pater tuus dolentes quærebamus te*, inquit: *Quærentes erant Maria, & Joseph, per quos duo genera hominum designantur, à quibus quæritur Dominus, à contemplativis in contemplatione, & ab activis ab actione. Maria interpretatur illuminata, & significat contemplativos, qui in contemplatione suscipiunt divinas illuminationes. Ioseph interpretatur augmentum, & significat activos, qui debent habere augmentum operum misericordiæ.* Modò sic: sed si vita contemplativa, & activa non adæquarent divisum, scilicet rationem communem vitæ humanæ, non esset congrua dicta significatio; siquidem daretur alia vita particularis, quæ non adumbraretur in Martha, & Maria, in Lia, & Rachele, & sic de alijs: ergo cum hoc sine iniuria tantorum Patrum dici nequeat, dicendum est, vitam humanam adæquatè dividi in vitam activam, & contemplativam.

26. Contra statutam veritatem oppones 1. Augustinum lib. 19. de Civit. Dei assignantem tria membra vitæ particularis, quæ dividunt rationem communem vitæ; dividit enim vitam

in otiosam, actuosam, & compositam ex vtraque; vitam otiosam nominat contemplativam propter quietem, qua fruitur: actuosam vocat activam propter solicitudinem, qua fulget, vltra quas aliam ex vtraque compositam dari docet, quæ etiam est doctrina Div. Thom. & nostrorum Salmant. tract. 20. disp. 2. dub. 3. Ergo vita activa, & contemplativa non dividunt adæquatè rationem vitæ humanæ.

27. Confirm. Datur status diversus ab activo, & contemplativo: ergo datur vita diversa ab activa, & contemplativa. Consequentia constat: quia vita est constitutiva illorum statuum: ergo si datur status diversus ab illis duobus, necessum est, quòd detur vita diversa à duabus illis. Antecedens autem probatur: Quia dantur Religiones purè activæ, & aliæ purè contemplativæ, vltra quas dantur Religiones mixtæ, illæ, videlicet, quarum vita continet eminentèr rationes vitæ purè activæ, & purè contemplativæ, vtì docent dicti Salmant. num. 28. sed Religiones hanc vitam mixtam profitentes sunt distinctæ essentialiter ab alijs Religionibus purè activis, & purè contemplativis: ergo datur status diversus ab activo, & contemplativo.

28. Ad obiectionem respondet Div. Thom. loco citato ex sententiarijs art. 1. *Ad 5. dicendum, quòd illud tertium membrum apponitur ab August. non quantùm ad diversitatem vitæ, sed magis quantùm ad diversitatem viventium. Quidam enim sunt, qui exercitijs activæ insistunt principalitèr, quamvis etiam quandòque contemplationis actus exequantur. Quidam verò sunt, qui postpositis curis activæ, principalitèr contemplationi student. Alij verò, qui circa vtrumque insistunt. Sunt nihilominus, & quædam operationes, quæ vtrumque requirunt, sicut prædicatio, & doctrina, quæ à contemplatione inchoatæ in actionem terminant, sicut à causa in effectum procedentes, & hoc medium in extremis includitur.* Vnde habes, quòd illud tertium membrum ab Augustino assignatum, verè datur; non tamen est ibi distincta vita, sed distinctum genus viventium: quia nempè aliqui viventes assumunt, vt observent, quæ sunt propria vtriusque vitæ, media habentes, quibus finis ille ex vtraque vita mixtus, assequantur. Ex quo fatemur, dari diversum illum statum; ast diversam vitam ab illis duabus non fatemur. Vt enim daretur hæc tertia vita, deberent illi viventes vivere per actum, qui simul, & semel foret essentialiter activus, & contemplativus. Quod non evenit, nec talis actus datur propter superiùs dicta, quod hanc repugnantiam probat à priori. Modò verò illam à posteriori probamus ex eo, quòd si talis vita daretur, tunc status per illam constitutus foret simul simpliciter contemplativus, & simpliciter activus. Quod non dari, nec dabile esse, luculenter probant citati Salmant. num. 29. statuentes illam religionem esse, ac dici mixtam, *quæ primariò, & principaliter respicit contemplationem, non quidem sistendo ibi (quod est munus vitæ contemplativæ) sed ex ipsa contemplatione descendendo ad opera spiritualia vitæ activæ circa proximum, cuiusmodi sunt prædicare, sancta consilia præbere, confessiones audire, morientes in illo agone adiuvare, ministrare Sacramenta, & alia huiusmodi.* Quam verissimam doctrinam mirè complexus est Div. Thom. relatus illis paucissimis verbis: *& hoc medium in extremis includitur.*

Per quod patet ad confirmat. Concedimus enim dari illas religiones, esseque diversas à purè activis, & contemplativis; immò illis simpliciter perfectiores. Cæterùm ex hoc non sequitur, quòd detur vita diversa ab activa, & contemplativa; sed quòd illæ religiones vtramque vitam activam, & contemplativam profiteantur.

29. Dices: non potest religio esse simul activa, & contemplativa, quin constituatur per formam diversam à pura contemplatione, & pura actione: ergo ruit doctrina data. Probat. antec. Religio constituta est vna simpliciter: ergo ab aliqua vna forma simpliciter

tali. Tunc sic: sed sic est, quòd pura contemplatio, & pura actio non sunt vna forma simpliciter, sed plures: ergo non ab illis, sed ab alia entitate indivisibili, illas includente, constituitur.

30. Vrgetur hæc ratio: si religio mixta constitueretur per contemplationem, & actionem; vel esset per vtramque ex æquo, & simpliciter; vel per vnam principaliter, & minùs principaliter per aliam: neutrum est verum: ergo, nec quòd per illas constituatur. Maior certa est, & min. pro prima part. constat ex dictis num. 28. vbi probavimus, implicare, quòd vita activa, & contemplativa respiciantur ex æquo ab aliqua religione, aut persona. Quoad secundam partem probatur ipsa min. 1. quia si talis religio est simul contemplativa, & activa: si in esse contemplativæ, v. g. constituitur per contemplationem in recto, illamque principaliter respicit: Cur non eodem modo respiciet sub munere activæ actionem? *Probatur* secundò illa min. Quia si sat est, vt religio sit simul contemplativa, & activa, quòd respiciat principaliter contemplationem, & minùs principaliter actionem, nulla erit religio, quæ purè contemplativa sit. Probatur hoc: etenim quævis religio purè contemplativa actionem secundariò respicit, iam opera misericordiæ exercẽdo, iam doctrinã sanissimã omnibus offerendo, iam per alia opera, quæ vitæ activæ propria sunt. Sacra Carthusianorum familia purè contemplativa est, & nullam familiam sacram propensiorem ad sublevandam egenorum inopiam continuis, iisque largissimis eleemosinis, reperies. Ergo quòd actio minùs principaliter respiciatur, non sufficit, vt religio activa sit.

31. Respondetur prænotando, quòd Divina contemplatio potest bifariam, quoad præsens attinet, considerari: 1. quoad entitatem ipsius. 2. quoad ipsius statum perfectum. Primo modo dicit se ipsam, vt soli subiecto, in quo est, sufficientem. Secundò autem modo dicit se ipsam, vt non solùm subiecto, in quo est, sufficientem, sed etiam vt alijs ex redundantia proficuam. Similis est hæc contemplationis divisio ei, quam disp. sequenti num. 56. ex D. Thom. dabimus circa donum sapientiæ, quod est divinæ contemplationis principium. ¶ *Secundò* prænotare debes: religionem mixtam ex contemplatione, & actione, non esse talem, quia respiciat simpliciter vtramque, vt dictum est. Nec quia respicit principaliter actionem, & minùs principaliter contemplationem. Vtrumque nervosè probant laudati Salmanticenses, quod quia in præsenti supponi debet, à nobis non probatur. Dicitur ergo religio mixta illa, quæ ita respicit simpliciter, & principaliter contemplationem, vt respiciat illam non solùm, vt sibi sufficientem: sic enim respicitur contemplatio à religione purè contemplativa; sed taliter contemplationem inspicit, vt sit etiam proficua alijs, & ad hoc habet media idonea, quibus hunc duplicem finem consequatur. Vt cernere est in quatuor Ordinibus mendicantibus: hi enim Ordines sacri habent media conducentia, vt sui professores contemplationem nanciscantur: talia sunt paupertas, vitæ austeritas, ieiunia, oratio, à sæcularibus seiunctio, & huiusmodi alia. Ast quia ita principaliter inspiciunt contemplationem, quòd de absconditis suis proximis opem ferre velint: propterea habent etiam media, quibus hoc faciant. Hæc sunt prædicatio, Sacramentorum administratio, & alia.

32. Vnde benè nota: quòd prædicatio, v. g. potest sumi dupliciter: primò absolutè. Secundò vt effectus contẽplationis. Prædicatio absolutè sumpta nullatenus pertinet ad vitam contemplativam: Quo circa status ille, qui prædicationi vacare profiteretur, minimè contemplativus foret, sed purè activus: ille verò status, qui insistit prædicationi, vt ortæ ex redundantia divinæ contemplationis, est simul contemplativus, & activus. Est contemplativus, quia respicit principaliter contemplationem; est & activus, quia taliter contemplationem inspicit, quòd

in

in ea non sistat, sed ex acceptis in contemplatione aquæ ipsius foras derivantur,& in populi vtilitatem deriguntur. Hocque modo quatuor Religiones mendicantes proximorum vtilitati student, actione non absolutè sumpta, sed vt ex cōtemplatione dirivata. Quo circa harum sacrarum familiarum alumnus, qui toto nixu in aliorum vtilitatem feratur actione, quæ ortum à contemplatione non trahat; sciat se suo muneri neutiquam satisfacere, nec illa opera esse sui status propria; eoque subest terribili, vnàque verissimæ comminationi Angel. Præcept. qui loco citato ex sentent. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. in fine corp. ait: *Et quia Prælatorum est in vtraque vita perfectos esse, vt potè qui medij sunt inter Deum, & plebem, à Deo recipientes per contemplationem, & populo tradentes per actionem: ideò oportet eos in moralibus virtutibus perfectos esse: & similiter Prædicatores, aliàs indignè quis Prælationis, vel prædicationis officium assumit.*

33. Vltimò debes prænotare: quòd, vt aliqua religio dicatur mixta, debet, vt dictum est, media propria habere, quibus seriò, & per se incumbat, vt sic posit vtramque illam vitam adunare. De medijs conducentibus ad consecutionem eius, quod principaliter respicit, non est dubium. De ijs verò medijs, quæ tendunt ad consecutionem eius, quod minùs principaliter considerat, præcipuè loquimur. Vnde non sufficiunt quæcumque actiones, vt religio dicatur mixta: aliàs nulla daretur religio, quæ mixta non foret: quandoquidem religio purè activa habet plura, quæ vitæ contemplativæ sunt propria, vt sunt aliqua meditatio, conscientiæ examen, huiusmodique alia. Et similitèr religio purè contemplativa habet aliqua opera vitæ activæ. Igitur vltra hoc, quòd est illa opera habere, requiritur, quòd seriò, & per se præscribantur, exequanturque, vt media ad talem finem consequendum opportuna. Vnde eodem proportionali modo, quo præscribuntur, & exequuntur media, quæ sunt propria finis principaliter intenti: sic etiam dicendum est de medijs circa finem minùs principalem. Per quæ facilè iam solvuntur obiecta.

34. Ad instantiam distinguat. anteced. *per formam diversam* diversitate modali, seu formalitatis, conc. diversitate entitatis, negetur anteced. Termini patent ex dictis num. 31. Religio enim purè activa respicit actionem, non vt provenientem à contemplatione, vt dictum est num. 32. sed absolutè. Religio purè contemplativa respicit contemplationem, non vt alijs proficuam; sed vt sibi sufficientem. Ast religio mixta respicit contemplationem, vt ex ipsius redundantia alijs vberes fructus parantur. Et licèt contemplatio primo, & secundo modo sumpta sit eadem entitativè; est tamen modaliter diversa, quæ diversitas modalis sat est, vt diversum statum constituere posit. Ad probationem anteced. concedant. omnes propositiones obiectæ; nulla enim earum datam doctrinam impugnat. Nec nos dicimus, quòd religio mixta sit principaliter contemplativa, & activa etiam principaliter: quin potius hoc imposibile esse diximus num. 31. sed dicimus, quòd respicit principaliter contemplationem, & actionem minùs principaliter, ad quod sat est, quòd respiciat contemplationem, vt se ad actionem extendentem: sic enim est à religiòne purè contemplativa secernitur, & in esse activæ modo tradito constituitur.

Ad vrgentiam negetur minor pro secunda parte: ad 1. probationem dicas illam religionem non esse æquè principaliter activam, & contemplativam: sed contemplativam principaliter, & minùs pirncipaliter activam. Vnde non debet æquè principaliter contemplationem, actionemque respicere, vt dictu mest. Ad 2. probationem respond. ex dictis num. 33. Vnde si illa religio talitèr actioni incumbat, vt media seriò, & per se exequenda tradat, respiciet per se actionem, quamquam minùs principaliter: vnde non erit pure contemplativa. Sin minùs quam-

quamvis aliquomodo actioni videatur incumbere, mixta non est. Per quæ solvuntur plura, quæ circa hoc dici possent: quin opus sit ad particularia descendere: qui descensus non infrequenter odiosus esse solet. Doctrina tradita est vera: ex illa sumere vnusquisque valet, quod sibi placuerit; & valeat.

35. Contra idem consectarium opponés 2. & est replica contra omnia hucusque dicta: Quia fratres nostri laici, ac donati sunt simpliciter contemplativi, ac simpliciter activi: ergo vivent per formam diversam à contemplatione, & actione: ergo hæ non dividunt adæquatè conceptum vitæ humanæ. Secunda consequentia constat ex 1. quæ, suppositis modò traditis, deducitur ex antecedenti, quod pro prima parte certum est: quia dicti fratres eandem regulam ac Sacerdotes profitentur, eademque media, vt illam adimpleant, habent: Vnde simpliciter contemplativi sunt. Pro 2. parte probat. idem antecedens, 1. Quia dicti fratres appellantur *vitæ activæ*: Ergo illam principaliter respiciunt; aliàs denominarentur ab eo, quod minus principaliter respiciunt, quod est contra vsum communem. *Probat.* 2. Quia magis respiciunt vitam activam, quàm Sacerdotes: Isti respiciunt illam minus principaliter: ergo illi illam principaliter respiciunt. *Probat.* 3. Quia omnia exercitia, quibus dicti fratres incumbunt, activa sunt: quod suadet, ipsos actionem respicere principaliter.

Resp. neg. ant. pro secunda parte: dicti enim fratres ad eundem statum spectant, ac choro deputati: vnde contemplationem respiciunt principaliter, & minus principaliter actionem. Ad 1. probationem dic: tales fratres non dici *vitæ activæ* absolutè; sed relatè ad choro deputatos: quiaque isti, licèt actionem respiciant, est minus quàm illi: propterea relatè ad eos *vitæ activæ* dicuntur. Nec obest, quòd denominatio debeat provenire à principali: quia hoc verùm est in denominationibus absolutis, non autem in illis, quæ dantur relatè ad aliud extremum eadem vita fruens. Præterquamquòd etiam hæc denominatio non in congruè potest dici, quod provenit à principali, non quòd ita sit absolutè; sed quia cum, vt dictum est, dicti fratres magis, quàm choro deputati respiciant actionem; ideò ab eo, quòd magis actionem respiciant, nomen habent.

Vel dic: quod inter opera vitæ activæ, quibus nostri instituti professores insudant, sunt alia nobilissima, vt prædicatio, Sacramentorum administratio, & his similia: quæ spectant ad choro destinatos. Sunt & alia mechanica, & hæc illis fratribus committuntur. Quiaque nomen commune solet applicari speciei minus perfectæ; ideò denominatio vitæ activæ, quæ ex statu est omnibus nobis communis, attribuitur fratribus mechanicis illis actionibus deditis. Per quod patet ad 2. probationem: non enim illi fratres respiciunt magis, quàm alij vitam activam; sed respiciunt opera, quibus ob sui imperfectionem nomen commune vitæ activæ tribuitur. Præterquamquòd intra hoc, quòd est minus principaliter respicere operationem, datur sua latitudo: Vnde licèt omnes minus principaliter operationem respiciant, potest dari aliquis excessus inter ipsos respicientes.

Ad 3. probat. dicendum: omnia exercitia, quæ spectant ad illos fratres, provt ab alijs secernuntur, activa esse. Exercitia verò quæ illis, & alijs sunt communia, non esse activa, sed contemplativa. Vnde etsi illis actionibus, sibi proprijs, dediti sint, non debent omittere, quod & faciunt, quæ sunt contemplationis. Nec illi magis addicti sunt suis mechanicis actionibus, quam prædicatores verbi divini prædicationi, Confessores suo ministerio, Lectores suorum discipulorum instructioni: & tamen isti non exonerantur à vita contemplativa: Cum illas ipsas actiones, vt à contemplatione ortas, exerceant. Quod idem in illis fratribus verum esse debet, si volunt irreprehensibiles in die Domini apparere.

Oppo-

36. OpPones 3. Philosoph. lib. 1. Ethic. cap. 5. dividit vitam in voluptuosam, activam, & contemplativam, & has tres vitas dicit esse maximè excellentes: ergo vltra vitam activam, & contemplativam datur alia vita.

Resp. nos in præsenti loqui de vita humana ordinata, vt supra ex D. Thom. diximus. Vita humana ordinata, si per regulatas actiones consulit necessitatibus vitæ præsentis, est vita activa: si autem dirigatur ad considerationem veritatis, pertinet ad vitam contemplativam. Illa verò vita, quæ deservit concupiscentijs, sub nulla istarum comprehenditur, sed est vita voluptuosa, quæ ab eodem Philosopho inibi dicitur vita bestialis.

37. Secundò colliges ex dictis: Omnem actionem spectare ad vitam activam; sed non omnem cognitionem ad vitam contemplativam attinere. Prima pars huius corollarij inde patet; quòd omnis humana actio est essentialiter vita: ergo vel activa, vel contemplativa. Non secundum: ergo primum. Prima propositio est omninò vera, vt patet ex supradictis. Secunda constat ex primo corollario, in quo non dari vitam aliam præter activam, & contemplativam fusè ostensum est. Tertia propositio patet; quia omnis actio terminatur ad opus: ergo spectare non potest ad vitam contemplativam, quæ occupatur solummodò in contemplatione veritatis. Ex quibus constat veritas vltimæ propositionis, nempè quod pertineat ad vitam activam. Secunda autem huius corollarij pars constat ex dictis num. 23.

38. Dices: Sicùt se habet vita activa ad actionem, sic vita contemplativa ad contemplationem: sed omnis actio est ita propria vitæ activæ, vt non spectet ad contemplativam: ergo pariformiter nulla cognitio pertinet ad vitam activam.

Respondetur esse duplex discrimen inter actionem, & cognitionem. Primum est, quòd nulla datur actio, quæ non sit practica: cum detur cognitio, quæ non sit speculativa. Vnde potest cognitio practica ad vitam activam attinere: non autem datur actio, quæ ad contemplationem spectet. *Secundum* discrimen est: quòd actio non dirigit contemplationem, & cognitio dirigit, regulatque actionem: quam obrem non est actio, quæ vitæ contemplativæ propria sit; cùm detur cognitio, quæ vitæ activæ sit propria. Nec hoc argumentum, quod modò proposito ab aliquibus confectum video, benè formatum esse, deprehendet, qui consideret, illud à cōtemplatione, quæ est quædam particularis cognitio, ad cognitionem omnem in consequentia procedere. Tunc autem rectè dispositum esset, quandò propositio diceret: *Sicut se habet vita activa ad actionem, sic vita contemplativa ad cognitionem*: Tuncque maior est falsa, non solùm, quia datur cognitio practica, quæ directiva est operationis exterioris, vti iam diximus, sed etiam, quia non omnis cognitio speculativa est essentialitèr contemplatio, vt modò dicemus.

39. Vltimò habes ex iam dictis: non omnem cognitionem speculativam esse essentialiter contemplationem. Quod patet: quia consideratio, speculatio, meditatio, pluresque actus alij intellectus sunt cognitiones speculativæ; & tamen non sunt essentialiter contemplatio: quia earum nulla est simplex veritatis intuitus. Vnde licèt dispositivè spectent ad vitam contemplativam; non tamen pertinent constitutivè, & essentialitèr. Qua propter plures Mystici meditationem ad vitam activam spectare dicunt, quorum ratio est: quòd meditantes in vita activa occupantur, videlicet in extirpatione vitiorum, & peccatorum consideratione, quæ ad vitam activam aliqualitèr spectare vidimus ex Div. Thom. num. 21. Et alibi hoc ipsum asseruimus de ipsa meditatione loquentes cum dictis Mysticis, qui propriè abs dubio loquuntur, quia meditantes soliciti sunt, & turbantur erga plurima. Ast quia ipsa sua solicitudine *vnum, quod est necessarium* inquirunt, nempè contemplationem,

nem, vt supra dictavi; ideò est dispositio ad contemplationem. Vt sit, semper nostrum corollarium verum est.

40. Dices: sicut se habet vita activa ad agibilia, sic vita contemplativa ad contemplabilia: sed non est actus circa agibilia, qui ad vitam activam non pertineat: ergo non est actus intellectus circa intelligibilia, qui ad vitam contemplativam non spectet.

Respondet Div. Thom. citatus art. 2. quæstiunc. 3. *Ad 1. ergo dicendum, quòd actus vitæ activæ non habent ex se ipsis ordinem, sicut actus vitæ contemplativæ: vnde non potest dici, simpliciter loquendo, quòd consistat in aliquo illorum principalitèr, sed quoad aliquem consistit principalitèr in hoc, in quo ille magis exercitatur: sicut quidam magis insistunt operibus iustitiæ: quidam verò operibus temperantiæ, & sic de alijs.* Vbi, vt vides, ideo asseritur, quòd omnis actus circa agibilia pertinet ad vitam activam, quia tales actus *non habent ex se ipsis ordinem*: Vnde debet vnusquisque ex se, & ex natura sua pertinere ad vitam activam; alias nullo modo pertinebit. Actus autem intellectus, seu vitæ contemplativæ habent inter se ordinem: quo circa alij pertinent ad vitam contemplativam essentialiter, vt contemplatio: alij verò per ordinem, quem ad ipsam contemplationem dicunt, spectant ad ipsam vitam contemplativam: & hoc est, dispositivè pertinere. Sicque pertinent meditatio, quæ discursus est, iudicium compositivum, simplexque apprehensio, & alij.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrùm vita contemplativa dignior sit quàm vita activa?

PLura circa perfectionem divinæ contemplationis absolutè sumptæ in superioribus dicta sunt, plurimaque in subsequentibus aperiemus. Sed quia conferre perfectionem ipsius cum perfectione vitæ activæ multùm conducit ad ipsius contemplationis perfectionem dignoscendam: propterea præsens controversia excitatur.

§. I. *Declaratur quis titulus, & quid tenendum sit aperitur.*

41. DVm contemplationem actioni comparatam audis, non intelligas contemplationem illam perfectam, de qua num. 31. locuti sumus, quæque præcontinet perfectionem vitæ contemplativæ, & activæ: quandoquidem ex redundanti perfectione ipsius, illa decorus in proximorum vtilitatem spatiatur. Sed nec intelligas actionem illam, quæ ab hac perfectissima contemplatione oritur; siquidem hæc actio, vt minus ex parte eius, quod in ipsam influit, perfectior est, quàm contemplatio solitariè sumpta, seu non ita perfecta, ac illa, de qua modò loquebamur. Vnde, vt scopus, in quem nostra disputatio dirigitur, detegatur; loquimur de contemplatione, provt constituit vitam purè contemplativam: & similitèr de actione, provt vitam activam constituit: sicque exploramus, quæ earum perfectior sit?

42. Perfectio ergo est duplex alia simpliciter talis, & alia secundùm quid. Prima est perfectio ex genere; secunda verò ex ijs, quæ naturam supponunt. Passim exempla occurrunt huius notissimæ veritatis. Vnde videmus substantiam ipsam, quæ simpliciter perfectior est, quàm accidens, excedi secundùm quid ab accidenti. Homo etiam perfectior simpliciter, & ex gene-

nere suo est, quàm corpora cœlestia: hæc autem in ratione corporis homine perfectiora sunt. Eodem modo philosophandum est de perfectione absolutè sumpta, ac relatè ad aliquod subiectum considerata: siquidem potest aliquid esse perfectius in se, & absolutè; atque adeò simpliciter: non tamen respectu huius subiecti, & in casu: quare Philosoph. lib. 3. Topic. cap. 2. ait, quòd philosophari est melius, quàm ditari, sed ditari melius est necessitatem patienti. Modò ergo non exploramus perfectionem adventitiam, & in casu; sed perfectionem simplicitèr, & ex suo genere, seu natura, rei perfectæ convenientem. Sic ergo quæstionis titulo declarato, iam ad propositionem asserti properamus.

43. Sit nostra conclus. *Vita contemplativa est simpliciter perfectior, quàm activa; licèt secundùm quid, & in casu perfectior sit vita activa, quàm contemplativa.* Duas partes habet conclus. quarum secunda ex dicendis constabit: prima autem est Div. Thom. locis citatis, illamque probat octo rationibus ex Philosoph. lib. 10. Ethicor. cap. 7. & 8. desumptis. Earum prima est; quòd vita contemplativa convenit homini secundùm id, quòd in eo est optimum, scilicèt, secundùm intellectum, & respectu propriorum obiectorum, nempè intelligibilium: quod non habet vita activa, quia circa exteriora occupatur. Secunda ratio est: quia vita contemplativa potest esse magis continua, licèt non quantum ad summum gradum contemplationis. Tertia: quia maior est delectatio vitæ contemplativæ, quàm activæ. Quarta: quia in vita contemplativa est homo magis sibi sufficiens, quia ad eam indiget paucioribus. Quinta: quia vita contemplativa magis propter se ipsam diligitur, & activa propter aliud. Sexta: quia vita contemplativa consistit in quadam vacatione, & quiete; activa, autem erga plurima occupatur. Septima: quia vita contemplativa est secundùm divina; & activa secundùm humana. Octava demùm: quia vita contemplativa est secundùm id, quod est proprium homini, nempe secundùm intellectum: vita autem activa secundùm inferiores vires, quæ sunt nobis, & brutis communes.

44. Ecce octo solidissimæ rationes, quibus ex Aristot. probat Angel. Doct. perfectiorem esse vitam contemplativam. Sed nec illis solummodò assertum probat alias addens: nec illas reliquit præcise in authoritate Aristotelis, sed vnamquamque ex Sacra Scriptura veram esse ostendit, præter tertiam, quam firmat authoritate Augustini. Hic tamen studiosissimus labor non placuit Henrico de Gandavo, qui quodlib. 12. Div. Thom. conclusionem impugnat, ipsum paritèr sugillans, quia authoritate Aristotelis vsus fuit in re, quam Philosoph. ignoravit, videlicet, futuram vitam; relatè ad quam melior nunc simpliciter est vita activa. Et ideò velut dogma firmissimè inconcussum statuit, quod *rationes Aristotelis modicum valent apud catholicum.*

45. Circa primum nihil modò dicimus, quia postmodum visuri sumus, quam aereis fundamentis; Immò & impropriissimis, contra statutam veritatem vtatur Gandavensis: nunc autem pretium stultitiæ feret, quòd carpat Div. Thom. authoritate Aristotelica vtentem. Contra sic ergo carpentem disputo 1. ita: sit, quòd authoritas Aristot. nihil secundùm se sumpta valeat in præsenti materia, illam tamen, si inveniatur Sacræ Scripturæ conformis, Sanctorumque doctrinæ consona, quis apud Catholicum valere, neget? Immò dicet Aristot. quod Samaritanæ sui concives dixere: Joan. cap. 4. vers. 42. *Iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audivimus, & scimus* à Sacra Scriptura, Patribusque vera esse, quæ dicimus: atqui, quæ hic tradit ex Aristotele Div. Thom. sunt Sacræ Scripturæ conformia, consonaque Patrum doctrinæ: ergo apud Catholicos valere non est negandum. Cætera constant, & min. patet ex sola lectione textus D. Thom. quippè

quippè post vnamquamque rationem Sacram Scripturam, vel Augustinum adducit, vt magis, quod ex Aristotele dixit, firmet.

46. Disputo 2. quòd contemplatio sit, vel non sit perfectior, quàm vita activa, est res conveniens contemplationi, & actioni, non ex differentia constituente ipsas intra lineam supernaturalem gratiæ, quæ Philosophum latuit; sed ex prædicatis metaphysicis ipsarum: sed quod convenit contemplationi, & actioni ex suis prædicatis metaphysicis egregiè novit Aristoteles, eiusque authoritas circa hoc plurimum vbicùque valet: ergo idem, quod prius. Conseq. est bona, min. certa. Maior autem si ab Henrico negetur, extra Chorum aget. Modò enim licèt loquamur de contemplatione divina, illamque prout sic perfectiorem actione adstruamus: non tamen dicimus, quòd hæc maior perfectio conveniat divinæ contemplationi solùm ex prædicato illam in esse divinæ constituente, sed ex ratione communi contemplationis. Hocque probant rationes allatæ, vt quòd conveniat secundùm intellectum: quòd sit delectabilior: quòd consistat in quadam vacatione: quòd sit propter se appetibilis. Hæ, & aliæ rationes conveniunt contemplationi ex conceptu communi contemplationis, & non solùm ex differentia illam constituente intra ordinem gratiæ. Quæ quia non destruit, sed perficit naturam, propterea si contemplatio ex natura contemplationis est perfectior, & ad hoc suadendum valent Aristotelis discursus; pariter & ipsa intra ordinem gratiæ collocata perfectior erit, & ad hoc suadendum non sunt inutiles Philosophi discursus.

47. Vltimò, plura prætermittens, disputo: quia ipse Gandavensis se ipsum de Div. Thom. malè intellecto arguit: ait enim: quòd *in ordine ad futuram vitam, quam Philosophus ignoravit, melior simpliciter est vita activa.* Sit; quòd vita activa melior sit in ordine ad futuram vitam: quid inde? Eritne ob hoc falsa Div. Thom. resolutio, vt falso asseris? Neutiquam: quia quòd sit perfectior *in ordine ad futuram vitam*, non est, quòd sit simpliciter, & ex natura sua perfectior; sed solùm *in ordine ad futuram vitam*, quæ est maioritas secundùm quid: sicut ditari melius est, quàm philosophari, relatè ad subiectum indigens, vti ex eodem Philosopho vidimus num. 42. Infeliciter ergo processit in hac parte Gandavensis: tum quia falsissimum est, quòd relatè *ad futuram vitam* melior sit vita activa. Tum quia hoc permisso, non inde probatur perfectio simpliciter maior. Quo circa, qui asserit, vitam activam esse simpliciter meliorem in ordine ad futuram vitam, vel terminos maioritatis simpliciter talis ignorare videtur. Maneat ergo Div. Thom. angelicè processisse, discursibusque, qui apud catholicos valent, suam positionem probasse. Illisque nos eandem assertionem probatam relinquimus: quamquàm vnam, vel alteram ex illis rationibus fusius discussam postmodù afferemus. Nunc verò

48. Probat. 2. conclus. ratione Sacræ Scripturæ innixa, & vnanimi Sanctorum Patrum consensu: illa vtitur Div. Thom. in argumento, *sed contra*, reduciturque ad hanc formam: Vita contemplativa est illa, quam Maria Magdalena elegit sedens secus pedes Domini, & audiens verbum illius: & vita activa est, in qua soror ipsius Martha occupabatur: sed vita, quam Maria elegit, fuit simpliciter melior, quàm vita, in qua Martha occupabatur: ergo vita contemplativa simpliciter melior est, quàm activa. Conseq. est innegabilis: Maior autem continet sensum Sanctorum Patrū, & Mystarum omnium illam docentium. Minor autem est expressa authoritas Christi Domini Luc. 10. dicentis: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Vbi & maiorem perfectionem vitæ contemplativæ docet: & rationem huius excessus tradit, dum perpetuitatem vitæ contemplativæ supra activam commendat, dicens:

Quæ non auferetur ab ea. Verùm de hoc est specialis controversia infra à nobis discutienda. Modò verò sat nobis est, nostram resolutionem esse oraculo Christi Domini traditam.

49. Probat. 3. conclus. ratione, quæ comprehendit plures rationes ex octo assignatis, maximè primam, septimam, & octavam: eaque vtitur Div. Thom. loco citato ex sentent. art. 2. quæstiunc. 3. reduciturque ad hanc formam. Contemplatio est actus potentiæ simpliciter perfectioris, quam potentia, a qua elicitur actio: ergo contemplatio est simpliciter perfectior actione. Patet conseq. Quia actus potentiæ simpliciter perfectioris non potest non esse perfectior: tum quia actus habet efficienter suum esse a potentia: tum, quia hæc speciem sortitur ab actu. Vnde cum perfectius specificatum requirat specificativum perfectius; manifestè contradictionem involvit, quòd potentia sit perfectior, & non actus. Anteced. autem probat. quia contemplatio est actus intellectus, qui perfectior est inter omnes animæ potentias, vt modo supponi debet: ergo est actus potentiæ perfectioris.

50. Confirm. 1. Quia contemplatio est actus habitus simpliciter inter omnes nobilissimi: ergo est actus simpliciter dignior actione. Consequent. constat ex dictis num. præced. & anteced. probat. Contemplatio elicitur ab habitu sapientiæ: sed iste est inter omnes habitus nobilissimus: ergo tenet antecedens. Vnde sive contemplatio sit mere gentilica, sive christiana acquisita, sive infusa, semper est actus habitus sapientiæ, vel quæ est virtus intellectualis, vel quæ est Sacra Theologia, aut donum Spiritus Sancti.

51. Confirm. 2. Contemplatio est actus circa obiectum simpliciter dignius: ergo est actus simpliciter perfectior. Constat conseq. ex eo, quòd actus suam perfectionem ab obiecto habet; eòque actus obiectum simpliciter perfectius attingens, debet esse simpliciter perfectior. Ant. probat. Quia obiectum contemplationis est Deus. *Vnde*, ait laudatus Div. Thom. *Etiam Philosophi vltimum tempus vitæ suæ reservabant, vt dicitur, ad contemplandum divina, præcedens tempus in alijs scientijs expendentes, vt ex illis habiliores fierent ad considerandum divina.* Quo respexit Div. Gregor. dicens lib. 6. moral. cap. 28. Quod *in contemplatione principium, quod est Deus, quæritur*

52. Contra omnia dicta, & 1. Contra rationem factam, obijcies: Quod est probabilissima opinio, adhuc in sententia Div. Thom. quòd voluntas est potentia simpliciter perfectior, quam intellectus: ergo non est adeò certum, contemplationem esse simpliciter perfectiorem actione; vel vt minùs ex ratione facta hoc non habetur: nec debuit res adeò certa incertæ rei alligari. Anteced. in quo poterat esse difficultas, probatur: tum quia ferè omnes Scotistæ, & plures alij Doctores ab illa sententia sunt. Tum quia Sanct. Thom. q. 22 de ver. art. 11. Perspicuè docet, quòd intellectus, relatè ad res sensibiles est voluntate perfectior; sicut intelligere lapidem perfectius est, quàm velle lapidem. Relatè verò ad res divinas, quæ sunt anima superiores, perfectior est voluntas, quàm intellectus: quia perfectius esse habent in se ipsis, quo modo à voluntate amantur, quàm in intellectu, quo modo ab illo cognoscuntur. Modo sic: sed contemplationis obiectum est Deus, vt dicitur in secunda confirmatione: ergo vel contemplatio non est actus intellectus; vel facta ratio non tenet.

Contra 1. confirmat. obijcies: quòd charitas est habitus perfectior omnibus habitibus, qui in hac vita possunt in intellectu subiectari: ergo si contemplatio non elicitur à charitate, non est actus habitus nobilissimi. *Contra* 2. confirmationem facit, quòd Deus ipse, & perfectiori modo attactum, vt dictum est, est obiectum voluntatis: ergo contemplatio non est actus circa obiectum simpliciter dignius.

Dictorum veritate supposita, sur-

surgit immediatior obiectio: etenim actio est à voluntate, vt à potentia, & à charitate, vt ab habitu, ex quibus habet, quòd habeat obiectum perfectius, quàm quilibet actus intellectus: sed voluntas, & charitas sunt perfectiores simpliciter, quàm intellectus, & omnes eius habitus, etiam si sit donum Spiritus Sancti: ergo actio perfectior est contemplatione. Cætera constant, & maior probatur: Quia opera vitæ activæ sunt opera charitatis; sicque absolutè dicuntur; quod esse non potest, nisi quia procedunt à charitate: atque adeò à voluntate: ergo tenet maior.

Multum pulverem concitarent factæ obiectiones, si omnia, quæ hîc inde dici possent proferremus; quod minimè necessarium iudicamus. Vnde ad omnia obiecta simul respondetur cum Div. Thom. citato sic dicente: *Ad 11. dicendum, quòd à contemplatione voluntas non excluditur: vnde Gregor. dicit super Exod. quòd vita contemplativa est Deum, & proximum diligere: vnde eminentia vitæ contemplativæ ad activam non præiudicat.* Quibus adde, quæ ipse Doct. Sanct. docet citata 2. 2. q. 182. art. 2. in corpor. vbi ait, quòd vita *contemplativa directè, & immediatè pertinet ad dilectionem Dei. Dicit enim August. 19. de Civit. Dei, quòd otium sanctum, scilicet contemplativæ vitæ, quærit charitas veritatis, scilicèt divinæ, cui potissimè vita contemplativa insistit, sicut dictum est. Vita autem activa directiùs ordinatur ad dilectionem proximi, quia satagit circa frequens ministerium.* Rogo nunc: quando charitas est perfectior, cùm directè, & immediatè tendit in Deum; aut cùm directiùs ad proximum ordinatur? Cæcus es, si asseras hoc secundum. Igitur charitas invenitur in vita contemplativa, & activa: sed in activa vt respicit proximum; in contemplativa autem, vt respicit Deum: quo circa perfectior est charitas, prout invenitur in vita contemplativa, quàm prout in activa reperitur.

Hinc ergo ad 1. obiectionem respondetur: quòd sivè voluntas sit perfectior intellectu, sivè intellectus voluntate, semper contemplatio est actus potentiæ nobilissimæ; quia voluntatis, & intellectus actus est. Tum quia *à contemplatione voluntas non excluditur.* Tum quia *otium sanctum, scilicet, contemplativæ vitæ, quærit charitas veritatis.* Nec verum est, quòd res certa probetur per incertum; quia in omnium sententia intellectus, & voluntas sunt potentiæ omnes alias superantes. Per quod patet ad ea, quæ contra vtramque confirmationem obiiciebantur. *Ad vltimam* dicas, quòd in vita contemplativa, & activa invenitur charitas; sed charitas vitæ activæ *directiùs ordinatur ad dilectionem proximi*: Charitas autem vitæ contemplativæ *directè, & immediatè pertinet ad dilectionem Dei.* Vnde perfectior est charitas vitæ contemplativæ: atque adeò & ipsa vita contemplativa perfectior est.

Hæc diximus, vt factas obiectiones solveremus, nos præscindentes à controversia illa acerrimè disputata circa maiorem perfectionem intellectus supra voluntatem; aut voluntatis supra intellectum: in qua semper cum Thomistica Schola sentimus. Nec eius Princeps Div. Thom. contrarium docuit loco citato: quin potius ibi asserit, quòd si intellectus comparetur voluntati sine respectu ad hoc, vel illud obiectum, sed absolutè, & in vniversali; tunc intellectus perfectior est. Et hæc consideratio potior est inter omnes alias; siquidem considerat has potentias secundùm ea, quæ ipsis iuxta suam naturam conveniunt: hincque excessus simpliciter earum venandus est. Non autem ex eo, quod in ordine ad hoc, vel illud obiectum evenire potest. Accedit id, quod ipse Doct. Sanct. docet 1. part. q. 82. art. 3. ad 2. *Intellectus est prior voluntate sicut motivum mobili, & activum passivo; bonum enim intellectum movet voluntatem.* Quibus immediatè præmiserat: *Illud, quod est priùs simpliciter, & secundùm naturæ ordinem, est perfectius: sic enim actus est prior potentia. Et hoc modo intellectus*

lectus est prior, &c. Hæc etiam consideratio attendit ipsam harum potentiarum naturam, & iuxta illam voluntas cedit in perfectione intellectui, ad quod est sanè efficacissima ratio proposita à Div. Thom. sic illam reproducimus: *Illud, quod est priùs simpliciter, & secundùm naturæ ordinem est perfectius*: Sed *hoc modo intellectus est prior voluntate sicut motivum mobili, & activum passivo; bonum enim intellectum movet voluntatem*: ergo intellectus est simpliciter perfectior.

53. Nec obest, quòd loco citato de verit. dicat sanct. quòd per ordinem ad divina voluntas perfectior sit. Nam præterquamquòd illa ratio procedere non potest de intellectu comprehensoris: vnius entis non est, nisi vnica natura: vnde si, illa attenta, est perfectius simpliciter, non poterit esse simpliciter imperfectius secundùm eandem considerationem: aliàs foret, & non foret relatè ad idem, & secundùm idem perfectius, quod involuit contradictionem. Vnde illa maior perfectio, quam voluntati concedit, non est attenta harum potentiarum natura, penès quam perfectio simpliciter attenditur; sed sub alia consideratione, secundū quam non attenditur excessus simpliciter talis. Et adhuc sub illa consideratione debet esse verum, propter dicta, quòd actus intellectus, sub consideratione actus intellectivi, dignior est actu voluntatis, sub eadem præcisione sumpto. Videantur nostri Complut. tomo de anima, quæst. vltima ad vltimum argum. Quæ addere placuit, vt tacita quædam obiectio, quæ circa dicta fieri poterat, solveretur. Videlicèt, quòd licèt dicta vera essent de contemplatione divina: non tamen applicari possunt contemplationi mere philosophicæ, quæ nullum commercium cum voluntate, nec cum charitate habet. Vnde contra illam reproduci poterant omnia obiecta. Sed ex dictis obiectio hæc dissipatur, manetque semper verum, quòd contemplatio, quæcumque illa sit, est actus potentiæ inter omnes animæ potentias simpliciter perfectioris, quod philosophicæ illius contemplationis insignis professor docuit, vt testatur D. Thom. loco citato ex 1. p. in arg. *sed contra* vbi ait: *sed contra est, quòd Philosoph. in 10. Ethicor. ponit altissimam potentiam animæ esse intellectum.*

54. Vltimò probat. Conclusio alia ratione ex Div. Thom. deprompta: finis est simpliciter perfectior, quàm ea, quæ sunt ad finem: sed vita contemplativa est finis vitæ activæ: ergo vita contemplativa perfectior simpliciter est. Min. est Div. Thom. loco citato ex sentent. q. 1. art. 4. quæstiunc. 1. vbi ait: *Aliquid enim dicitur bonum, quod propter se ipsum est desiderandum; & sic vita contemplativa simpliciter melior est activa, in quantum magis assimilatur illi vitæ, ad quam per activam, & contemplativam nitimur pervenire: vnde & contemplativa est finis activæ, & fini vltimo vicinior.* Et D. Gregor. homil. 3. in Ezech. idem docet his verbis: *Activa vita prior est tempore, quàm contemplativa: quia ex bono opere tenditur ad contemplationem.* Mai. autem est omnino certa; eaque vsus est Sanct. Thom. 2. 2. q. 124. art. 3. vt probaret, fortitudinem esse minùs perfectam fide, & charitate; *Quia*, inquit, *tolerare mortem non est laudabile secundùm se, sed solùm secundùm quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu virtutis, puta ad fidem; vel ad dilectionem Dei. Vnde ille actus virtutis, cum sit finis, melior est.* Vnde cùm vita contemplativa sit finis activæ vitæ, est simpliciter illa perfectior.

55. Hæc ratio, quæ se sola intentum nostrum suadet, habet contra se plura, quibus labefactari videtur. Omnia dissimulare non possum. Igitur ad diruendum fundamentum, cui innititur ratio facta, obijcies 1. Actus intellectus practici est simpliciter perfectior, quàm operatio voluntatis ad quā movet: sed hæc operatio voluntatis est finis illius actus intellectus: ergo non est verum, quòd finis sit simpliciter perfectior, quàm ea, quæ sunt ad finem. Ergo ex quo vita contemplativa sit illius

finis vitæ activæ, non infertur excessus illius supra istam. Secunda consequentia constat ex prima, quam præmissæ inferunt, quarum min. est certa: quia sicut finis intellectus speculativi est veritas; ita finis intellectus practici est opus ex 2. metaph. cap. 2. maior autem constat ex dictis num. 52. & 53. vbi de excessu intellectus, & eius actibus supra voluntatem, & actus suos disputavimus.

56. Confirm. 1. Nam gratia sanctificans ordinatur, tanquam ad finem ad visionem beatificam: sed visio beatifica est minus perfecta quàm gratia sanctificans: ergo idem quod priùs. Visionem beatificam esse minus perfectam, quàm gratia sanctificans est adeò certum, vt probari non debeat: sicut nec quòd gratia sanctificans ordinetur ad beatificam visionem. Confirm. 2. Prudentia est simpliciter perfectior, quàm virtutes morales, vt docet Div. Thom. 1. 2. q. 66. art. 1. & 3. & tamen prudentia ordinatur, tanquam ad finem ad dirigendum actus moralium virtutum: ergo.

57. Confirm. tandem: quia potentia operativa ordinatur ad suam operationem: sed potentia operativa est perfectior, quàm operatio: ergo perfectius ordinatur ad minus perfectum. Cætera constant, & min. patet in potentia intellectiva, quæ adæquatè sumpta est perfectior, quàm quælibet particularis intellectio, ad quam ipsa potentia, vt dictum est, ordinatur.

58. Ad obiectionem, vt respond. scias 1. rationem practici non convenire intellectui secundùm se considerato: eò quòd praxis non est per se primò actus intellectus, sed *actus alterius potentiæ ab intellectu*: Vnde intellectus, non secundùm se, sed *extensione fit practicus*, vt tenet paræmia communis ex Aristot. 3. de anim. cap. 10. desumpta. Intellectus ergo fit practicus per coniunctionem ad voluntatem, à qua habet, quòd practicus sit. Quod, vt penetres, memento, &

59. Scias 2. ex Div. Thom. 1. 2. q. 31. art. 1. & alibi. Intellectum, & voluntatem, & vtriusque actus, se invicem causare. Ex quo habetur, quòd virtus, & perfectio vnius in alio remaneat. Vnde in actibus voluntatis relinquit intellectus ordinem, & directionem, & similiter voluntas ponit in actibus intellectus efficaciam, & motionem, vt videre est in actu imperij. Quare harum potentiarum actus habent aliquid sibi ab illis participatum; atque adeò in actibus intellectus invenitur id, quod est de linea voluntatis, & contra.

60. Scias 3. quòd quia intellectus secundùm se sumptus est perfectior voluntate; propterea illud, quod in actu voluntatis relinquitur ab intellectu, nempè rationis ordo, est simpliciter perfectius ipso actu voluntatis considerato secundùm ea, quæ habet ex se. Similitèrque, ea, quæ voluntas relinquit in actu intellectus, sunt minus perfecta, quàm intellectus ipse, eò quòd voluntas, quæ est causa, à qua intellectus illa participat, non æquat perfectionem intellectus, si hic sumatur secundùm se & ex proprijs. His ergo prælibatis ad obiectionem, quam affert Caietan. 1. 2. q. 3. art. 5. ex ipso Caietano

61. Respond. distinguendo mai. *Simpliciter perfectior* si sumatur, vt est actus intellectus, hoc est, secundùm ea, quæ intellectus ex proprijs dicit, conc. Si sumatur, quatenus practicus est, neg. mai. Deindè disting. minor: *illius actus intellectus*, vt practici, conced. vt actus intellectus, neg. min. & sic resolvatur tota obiectio. Etenim intellectus, eiusque actus, possunt considerari, vel secundùm ea, quæ ex se habent vel secundùm quod subsunt voluntati. Primo modo est simpliciter perfectior intellectus voluntate; vnde ad illam prout sic non ordinatur. Secundo modo practicus est, & sic ad voluntatem ordinatur, & consequenter perfectior illa non est. Quod nec communi Thomistarum sententiæ de maiori perfectione intellectus præiudicat, nec discursui à nobis facto contradicit. Vnde vtrumque inconcusum remanet, si præ oculis habeatur hæc distinctio, cuius fun-

fundamentũ cõſtat ex num. 58. Subeſt autẽ intellectus, prout practicus, volũtati; quia prout ſic exprimit intellectus, non ea, quæ ipſi ſunt propria; ſed id, quod à voluntate participatum habet, quod quia eſt de linea voluntatis, vt conſtat ex num. 59. propterea non eſt intellectus, prout hoc exprimit, ipſa voluntate perfectior. Immò minus perfectus eſt non ipſa voluntate abſolutè accepta, ſed ipſa prout eſt finis ipſius practici intellectus. Ratioque ea eſt, quam dedimus num. 60. Videlicet, quòd ſicut intellectus, vt practicus, dicit id, quod in eo relinquit voluntas, quod quidem, quia de linea voluntatis, eſt minus perfectum, quàm intellectus ſecundùm ſe: Ita ſimiliter voluntas, vt eſt finis practici intellectus, dicit id, quod in voluntate relinquit intellectus: & hoc; quia de linea intellectiva perfectius eſt, quàm ipſa voluntas. Vnde intellectus, vt depreſſus per id, quod habet à voluntate, ordinatur ad voluntatem, vt elevatam per id, quod habet ab intellectu. Quãobrem nunquàm ſequitur, aut quod intellectus ſit inferior voluntate; aut quod magis, vel æquè perfectum reſpiciat vt finem minus; vel æquè perfectum.

62. Per quod patet ad 2. confirmationem, quia prudentia pertinet ad intellectum practicum: nec aliter niſi vt reduplicativè practica reſpicit morales virtutes, ad quas ordinatur, quæque ſunt fines relatè ad prudentiam, non abſolutè, ac ſecundùm ſe ſumptæ, ſed vt participant rationis ordinem, qui ordo perfectior eſt, quàm praxis, quæ in prudentia reperitur, vt conſtat ex modò dictis. Ad 1. confirm. negamus, quòd gratia ſanctificans ordinetur per ſe ipſam ad viſionem beatificam. Gratia enim ſanctificans eſt nanatura in ordine ſupernaturali; atque adeò non ordinatur ad operationem, ſicut nec ſubſtantia creata. Et ratio eſt; quia ordinari ad operationem eſt proprium rei, quæ eſt immediatè operativa: quod nec ſubſtantiæ in ordine naturali, nec in ſupernaturali gratiæ ſanctificanti convenire poteſt, vt modò ſupponendum eſt. Vnde ſicut ſubſtantia creata non reſpicit per ſe ipſam operationem; ſed medijs ſuis potentijs proximis: ſic etiam gratia ſanctificans reſpicit viſionem beatam medijs ſuis habitibus infuſis, qui ſunt eius facultates proximè operativæ.

63. Ad vltimam confirmationem dicas: intellectionem perfectiorem eſſe intellectu; quia licèt intellectus excedat intellectionem in extenſione, & permanentia; ſuperatur tamen ab illa in actualitate. Inter quos exceſſus primus maioris extenſionis, & permanentiæ, eſt ſecundùm quid; ſecundus autem eſt ſimpliciter talis. Quæ doctrina deſumitur ex Div. Thom. 1. 2. q. 71. art. 3. ad 1. vbi ait: *Nihil prohibet aliquid eſſe ſimpliciter altero potius, quod tamen ſecundùm quid ab eo deficit. Simpliciter autem potius indicatur, quod præeminet, quantum ad id, quod per ſe conſideratur in vtroque: ſecundùm quid autem, quod præeminet ſecundùm id, quod per accidens ſe habet ad vtrumque. Oſtenſum eſt autem ex ipſa ratione actus, & habitus, quòd actus eſt potior in bonitate, & malitia, quam habitus: quòd autem habitus ſit diuturnior, quàm actus, accidit eo, quod vtrumque invenitur in tali natura, quæ non poteſt ſemper agere, & cuius actio eſt in motu tranſeunte. Vnde ſimpliciter actus eſt potior tam in bonitate, quàm in malitia: ſed habitus eſt potior ſecundùm quid.* Quod ergo hìc docet Angel. Doct. de actu relatè ad habitum, intelligitur etiam de actu reſpectu potentiæ. Tum quia ratio id ſuadet: tum quia idem Doct. Sanct. ſic docet 1. p. q. 25. art. 1. ad 2. dicens: *Quandocumque actus eſt aliud à potentia, oportet, quòd actus ſit nobilior potentia.* Et q. 5. de potent. art. 5. ait: *Operatio manens in operante eſt finis operantis, & per conſequens excellentior quàm forma operantis.*

§. II.

§. II. *Solvuntur argumenta.*

64. Contra nostram conclusionem sentit Henricus de Gandavo supra adductus, qui conatur ostendere, vitam activam esse simpliciter perfectiorem, quàm contemplativa, quod vt astruat, arguit sic primò. Illud est simpliciter melius, quòd est magis meritorium: vita activa est magis meritoria homini virtutibus prædito, ad regendum apto, & coacto ad hec: ergo vita activa est simpliciter melior. Minor patet, quia ille tenetur præferre actionem vt quid, etiam sibi, melius, contemplationi. Mai. autem probatur: ea vita est simpliciter perfectior, in qua principaliter invenitur id, quod est principale in vtraque: sed meritum, quod est in vtraque vita principale principaliter invenitur in vita activa, quàm in contemplativa: ergo hac illa perfectior simpliciter est.

65. Confirmatur: Vita activa est melior hominibus benè dispositis: ergo est simpliciter melior. Patet ista; quia illud est simpliciter melius, quod est melius hominibus benè dispositis, iuxta Philosoph. in 1. polit. Probatur antecedens: quia vita activa est melior hominibus virtutibus præditis, aptis ad agendum, ad hocque coactis: ergo est melior hominibus benè dispositis.

66. Confirm. 2. Opera vitæ activæ sunt propria status excedentis in perfectione vitam contemplativam: ergo vita activa perfectior est. Consequentia infertur: quia opera perfectiora arguunt statum, cuius propria sunt, perfectiorem esse. Anteced. autem probatur: Opera vitæ activæ sunt propria status Prælatorum: sed hic Prælatorum status est perfectior simpliciter, quàm vita contemplativa: ergo.

67. Hæc, & non alia Henricus, quæ certè subticere debuit vt potè inania, contra assertum, quod impugnat. Ad 1. ergo respond. Quòd hic non comparamus vitam contemplativam activæ secundùm ea, quæ ipsis accidentalia sunt; sed secundùm bonitatem substantialem, ac propriam vtriusque. Ratio meriti prorsùs accidentalis est: quia hæc pendet a charitate: vnde id, quod maiori charitate factum fuerit, erit vtique magis meritorium: hinc tamen non habetur, quæ ex dictis vitis perfectior sit propter dicta: cuius signum est, quod opus abs dubio perfectius est minus meritorium, si cum minori charitate fiat, quàm opus ex suo genere minus perfectum, si fiat cum maiori charitate. Iustitia perfectior est temperantia, & tamen actus temperantiæ cum maiori charitate magis meritorium est, quàm actus iustitiæ factus cum charitate minori. Vnde sicut in his duobus actibus alia est ratio meriti, quæ provenit à charitate, & alia bonitas substantialis vtriusque: similiter alia est ratio meriti inventa ex charitate in vita activa, & contemplativa, & alia bonitas substantialis earum. Modò disputamus de hac substantiali bonitate: posteà agemus de ratione meriti; quia priùs agendum est de proprijs, & substantialibus, quàm de extraneis, & accidentalibus. Quod & fecit Div. Thom. in præsenti. Vnde arguere ex bonitate substantiali ad accidentalem vitium intolerabile est. Habet & aliud vitium intolerabilius ipsum argumentum: ex eo enim quod vita activa sit melior huic, infert, quòd absolutè sit melior; quod est idem ac si ex hoc, quòd manere in sæculo sit melius huic, inferatur, quòd manere in sæculo sit absolutè melius, quàm religiosum esse. Quare in forma respondetur facto argumento disting. mai. Et si cætera sint paria, hoc est, si adsit eadem charitas, concedatur: si cætera non sunt paria, hoc est, si charitas est maior in vno extremo, quàm in alio, negetur mai. quia tunc ex maiori merito solùm arguitur excessus accidentalis, non substantialis, de quo disputamus modò. Deinde omissa minor. negetur absolutè conseq. Quia ex quo vita activa sit melior huic, male infertur, quòd absolutè, & omnibus melior fit. Ad probat. mai. constat ex dictis, meriti rationem non attendi in comparatione,

quam modò facimus: sed solùm ratio bonitatis substantialis vtriusque vitæ.

Prima confirmatio eodem vitio laborat: quare omisso antecedenti, negetur consequentia; nec authoritas Philosophi favet arguenti, quia Aristotel. vt Caietanus docet, non loquitur de benè dispositis ad hoc, vel illud particulare, vt est aliorum regimen; sed de benè dispositis *secundùm conditiones naturales, quæ ad speciem corporis, vel animæ spectant simpliciter*. Vnde volens illa authoritate suadere, quòd conveniens benè dispositis ad aliquod particulare, & in particulari casu coactionis, perfectius absolutè sit violentiam infert textui, & malè arguit: quandoquidem, vt hic docet citatus Caietanus, processus iste *implicat in adiecto: quoniam assumit subiectum secundùm quid conditionatum, & prædicatum ponit simpliciter*.

Secunda confirmatio expers ab illo, vel ab alio vitio est: sed quam etiam debuit arguens prætermittere, quia est primum argumentum, quod in hoc articulo facit in suam assertionem Div. Thom. illudque evidenter solvit in hunc modum. *Ad 1. ergo dicendum, quòd ad Prælatos non solùm pertinet vita activa, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplativa. Vnde Gregor. dicit in pastorali: Sit Rector in actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus*. Si hoc Henriq. vidit, vt quid nobis hoc argumentum, veluti à se inventum, ab alijsque indissolubile, opponit? Verùm ex dictis num. 31. quorum meminimus nu. 41. sic in forma respondetur. disting. antecced. *Vitæ activæ* vt contrapositæ vitæ contemplativæ, neget. antecced. *Vitæ activæ* provenientis ex redundantia contemplationis, subdistinguo: *Sunt propria, &c. Vitam contemplativam*, purè sumptam, conced. *Vitam contemplativam*, ex cuius redundantia habentur opera vitæ activæ, neg antecced. Ad cuius probationem dicas: statum Prælatorum vtramque vitam comprehendere: vnde illius status propria sunt & opera vitæ activæ, & opera vitæ contemplativæ: atque adeò ex hoc argumento nihil habetur contra nos.

68. Arg. 2. Vita activa imperat vitæ contemplativæ: ergo perfectior est illa. Patet ista, quia in omnibus artibus, & potentijs imperans est nobilius imperato. Antec. autem probatur 1. Quia politica, quæ ad vitam activam spectat, imperat omnibus disciplinis, & disponit de pertinentibus ad vitam contemplativam, ex Philosoph. in 1. Ethicor. cap. 2. Ergo tenet antecedens. Quod *probat*. 2. ex illo Exodi cap. 19. Vbi dictum est Moysi: *Descende, & contestare populum, ne fortè velit trāscendere propositos terminos ad videndum Deum*: Ergo idem, quod priùs.

69. Confirm. 1. Quia Tullius lib. 1. de Officijs probat præeminentiam iustitiæ relatè ad alias virtutes, quia propter exercitium iustitiæ actus aliarum virtutum interimuntur: sed multi revocantur à contemplatione, vt exerceant opera vitæ activæ: ergo hæc est illa perfectior. Cætera constant, & minor probat. tum ex dictis num. præcedenti de Moyse, qui revocatus fuit ab otio altissimæ contemplationis, vt intenderet vitæ activæ. Tum etiam quia frequenter videmus viros spirituales contemplationem deserentes, vt misericordiæ operibus applicentur. Tum denique: quia videmus, viros spirituales à quiete contemplationis avulsos, & curam, directionemque ovium suscipientes: in quo munere vitam activam exercere non est dubium: ergo multi à contemplatione revocantur, vt opera vitæ activæ exerceant.

70. Confirm. 2. Bonum multitudinis divinius est, quàm bonum vnius: Sed vita contemplativa est bonum vnius hominis, & vita activa est bonum multorum, qui ab vno vitæ activæ operibus dedito, pascuntur: ergo vita activa perfectior est.

71. Resp. arg. neg. ant. ad 1. probation. dicas ipsum Philosoph. in 6. Ethicor. cap. 18. Enodasse nodum ab

ipso

ipso factum, dicens: quòd politica non præcipit sapientiæ, nec alijs, quæ ad vitam contemplativam attinent, *sed imperat quædam propter ipsam, sicut etiam imperat quædam, propter Deum, cui præcipit sic, vel sic cultum exhiberi*, ait Div. Thom. loco citato ex sentent. ad 3. Vnde sicut ex Philosophi authoritate non infertur, quòd politica exerceat sua præcepta erga Deum; sic nec erga vitam contemplativam. Disponit tamen ad vitam contemplativam, quatenus præcipit quædam opera vitæ activæ ad vitam contemplativam spectantia, in quo vitæ contemplativæ potiùs famulatur, quàm dominetur. Et hoc est, quod Aristot. intendit loco citato ex 1. Ethicorum. Per quod patet ad secundam probationem antecedentis, ampliùsque constabit ex dicendis.

72. Ad 1. confirm. respondet. Quòd vita activa aliquando deseritur ob maiorem vtilitatem; non autem propter maiorem dignitatem: nec ex hoc, quòd vita activa vtilior sit, inferri debet, quòd sit dignior, nisi ad summum secundùm quid, vt dictum est. Præterquam, quòd si de operibus vitæ activæ, quæ ex ipsa contemplatione ortum habent, sermo sit; tunc non deseritur vita contemplativa per exercitium vitæ activæ: quandoquidem in ipsis operibus, vitæ activæ contemplativa resplendet. Sed his haud egemus, vt nostrum assertum defendamus. Vnde dicimus, quòd facta collatione inter vitam activam purè sumptam, & vitam contemplativam eodem modo consideratam: ex hoc, quòd contemplativa deseratur propter activam, habetur quidem huius maior vtilitas, non tamen dignitas maior. Hincque patet ad probationem illius min. ad 1. quidem & 2. dicimus: quòd ex maiori vtilitate vitæ activæ provenit, quòd propter illam contemplativa aliquando deseratur.

Ad 3. probation. dicendum: quòd illi qui ad pascendas animas supra candelabrum, vt luceant omnibus, qui in domo sunt, constituuntur, à vita contemplativa neutiquam revocantur; sed assumuntur ad statum, cuius vtraque illa vita propria est. Vnde illorum vita, vt iam diximus, perfectior est, quàm vita contemplativa solitariè sumpta. Quam doctrinam subtiliter invenit Caietanus in verbis illis, quibus Christus Dominus dilectam Magdalenam à Marthæ sororis suæ querela defendit dicens Luc. 10. *Optimam partem elegit* sibi Maria. Quorum verborum sensum aperit Caietan. 2. 2. quæst. 182. art. 1. hisce verbis: *Opus mixtum, quod est proprium Prælatis, scilicet, contemplari, & agere, perfectius est, quàm opus contemplativum, & quàm opus activum. Vnde & Dominus non dixit de Maria, quòd optimum sibi elegit, sed quòd elegit sibi optimam partem. Melior est enim pars contemplativa, quàm activa: vtraque parte tamen meliùs est ipsum totum, quod proprium est statui Prælatorum.*

73. Ad 2. confirm. resp. quòd vita contemplativa non solùm est bonum vnius; sed etiam est bonum multitudinis, quatenus multitudo ad vacandum contemplationi dirigitur. Verum quidem est, quòd multitudo non dirigitur ad contemplationem nisi per exercitium vitæ activæ: hinc tamen ad summum haberi potest maior vtilitas vitæ activæ: non autem maior perfectio, vt dictum est.

74. Arg. vltim. Religio militaris, quæ vtique activa est, est perfectior, quàm Religio contemplativa: ergo vita contemplativa minùs perfecta est, quàm activa. Patet ista: quia vita propria status magis perfecti perfectior esse debet; est enim illius status, cuius propria est, constitutiva: vnde implicat, quòd status sit perfectior, & vita minùs perfecta sit. Anteced. autem probatur: Illa Religio perfectior est, quæ perfectiùs ordinatur ad charitatem, quæ omnium religionum finis est; sed militaris perfectiùs ordinatur ad charitatem: ergo. Probat. min. Religio militaris ita ordinatur ad charitatem, vt eius professores martyrium subeant proprium sanguinem effundentes in fidei defensionem: sed hoc est per-

perfectiùs ordinari ad charitatem; quippe *maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis*. Et ad Hæbr. cap. 12. dicitur: *Nondum vsque ad sanguinem restitistis*. Vbi Glos. August. serm. 27. de verbis Apost. ait: *Perfectior in hac vita dilectio nulla est ea, ad quam Sancti Martyres pervenerunt, qui contra peccatum vsque ad sanguinem certarunt*. Ergo Religio militaris perfectiùs ordinatur ad charitatem, quàm religio contemplativa.

75. Confirm. Religio purè activa potest esse arctior, quàm contẽplativa: ergo, & perfectior. Ergo vita cõtẽplativa non est simpliciter perfectior, quàm activa. Secũda cõsequentia cõstat; quia id, quod est ex genere perfectius alio, numquam potest esse simpliciter minus perfectum. Antecedens autem de se patet; & consequentia prima probatur: Quia austeritas vitæ est de perfectione religionis: ergo maior austeritas erit de maiori perfectione; quia *sicut se habet simpliciter ad simpliciter; ita, &c.* Ergo religio austerior perfectior est.

76. Respondetur argumento neg. anteced. ad probationem negetur min. ad cuius probationem dicas: quòd Ordinis militaris professor non præliatur cum inimicis fidei intendens directè effusionem proprij sanguinis; sed quod directè solicitat, est fundere, vel vt minùs fugare sanguinem infidelium: vnde Martyres haud sunt. Martyres enim proprij sanguinis effusionem quærunt in fidei defensionem. Vnde adest discrimen inter professores ordinis militaris, Martyresque: de hisque, & non de illis loquuntur textus contra nos adducti.

Dices: Div. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 6. ad 2. appellat Martyres religiosos ordinis militaris, qui contra inimicos fidei dimicantes sanguinem fundunt: ergo vel intendunt directè proprij sanguinis effusionem, vel non requiritur talis directa intentio, vt Martyres sint.

Respond. Div. Thom. non dicere tales religiosos Martyres esse: sed quòd in aliquo casu martyrij meritum consequuntur. Verba Div. Thom. subijcio: *Nihil tamen prohibet huiusmodi religiosos in aliquo casu meritum martyrij consequi, & secundùm hoc præferri alijs religiosis: sicut & opera activa interdum in aliquo casu præferuntur contemplationi*. Itaque aliud est Martyres esse; & aliud martyrij meritum obtinere. Martyr ille est, qui occumbit in bello, quod agreditur ea intentione, vt proprium sanguinem fundat. Meritum martyrij habet, qui proprium sanguinem fundit in bello, cùm Ecclesia vrgentissimè à fidei inimicis premitur. Et huiuscemodi occisi vtique contemplativis præferuntur. Verùm nec hoc est proprium professorum ordinis militaris, cùm cuivis sic decertanti, decumbentique conveniat: nec ex illo habetur, quod religio militaris perfectior sit, quàm contemplativa; nisi solùm in aliquo casu, *sicut opera activa interdum in aliquo casu præferuntur contemplationi*. Quod non est esse perfectiora ex genere, vt dictum est.

Omnia dicta lucem accipiunt ex Caietano loco citato dicente: *In articulo necessitatis, putà, si Ecclesia periclitaretur, non solùm quoad personarum oppresionem, sed quoad fidei libertatem, maioris meriti esset pro Ecclesiæ defensione vsque ad mortem bellando se exponere, quàm contemplari, & prædicare. Et tunc merito martyrij non carerent, qui in tali bello occiderentur. Præferrentur enim in huiusmodi casibus milites isti omnibus religiosis, vt potè Martyribus æquales in merito.*

78. Ad confirm. respond. 1. cum nostris Salmant. tract. 20. disp. 2. dub. 3. num. 26. labores, quos contemplativi perpetiuntur, inferiores non esse mortificationibus vitæ activæ. Immò multò superiores esse deprehendet, quisquis activitatem ignis purgativi, in quo animæ, quæ ad contemplationem disponuntur, examinantur, consideret. Pœnas inferni sustinet, qui ad contemplationem accedit, nedum ab alijs, verùm & à se ipso segregatus, ad nihilumque reductus iuxta David. Oraculum

lum Psalm. *Ad nihilum redactus sum, & nescivi.* De quo videri potest Extaticus noster Doct. in omnibus suis scriptis, sed præsertim in tota nocte obscura.

Respond. 2. cum ijsdem Salmant. perfectionem simpliciter talem religionis non provenire ab ipsius austeritate: vnde maior austeritas non arguit maiorem perfectionem. Desumitur autem perfectio religionis ex fine ipsius: quiaque finis religionis contemplativæ perfectior est fine religionis activæ, propterea hæc est minus perfecta, quàm illa. Ex maiori arctitudine desumitur etiam religionis perfectio non illa, quæ est ex genere, & simpliciter talis, sed alia inferior. Vnde ex eo, quòd aliqua religio activa arctior contemplativa foret, nil contra nos haberetur: inde enim solummodò excessus secundùm quid colligi posset.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm vita contemplativa sit magis meritoria quàm activa?

SErmo est de vita contemplativa, & activa secundùm se sumptis, seu attenta ipsarum natura, vt patet ex dictis. Et quia radix meriti est charitas, propterea loquimur de duplici illa vita, supposita æqualitate charitatis ex parte vtriusque. Si namque æqualitas hæc non detur, non adest controversia: quandoquidem quod opus vitæ activæ cum maiori charitate factum sit magis meritorium, quàm actus vitæ contemplativæ, negabit nullus. Ratioque ex modò dictis patet, quia videlicet charitas simpliciter talis est radix meriti: ergo maior charitas maiori præmio digna est. Loquimur ergo stante hac æqualitate, & non loquimur in casu particulari, sed attenta natura huius vtriusque vitæ, supposita æqualitate præiacta: quia etiam est citra controversiam, quòd in aliquo casu particulari est magis meritoria vita activa; quæ, quia in progresu huius quæstionis aperienda sunt, modò indigitasse sufficiat. Quamobrem, re benè considerata, eodem modo loquimur in præsenti de merito huius vtriusque vitæ, ac in præcedenti locuti fuimus de illarum dignitate, & perfectione: hoc est de merito ipsarum sumptarum secundùm genus suum, adiuncta tamen radice indispensabili meriti.

§. I. *Proponitur vera sententia.*

79. SIt nostra conclus. *Vita contemplativa est magis meritoria, quàm activa.* Sic Div. Thom. 2. 2. q. 182. art. 2. & alijs pluribus locis. Sic etiam Seraph. Noster Pater, quos sequuntur communiter D. D. tum Scholastici, tum Mystici. Probatur ergo 1. conclus. textu illo sæpiùs adducto ex Luc. cap. 10. vbi Christus Dominus dixit Marthæ: *Maria optimam partem elegit.* Vbi per ly *optimam* non solùm dignitatem vitæ contemplativæ ostendit: sed etiam magis meritoriam adstruit: siquidem Redemptor noster profectum spiritualem illarum sororum solicitabat; vnde loqui censendus est, non de eo, quod solum metaphysicè est dignius; sed etiam, & maximè de eo, quod animam magis cum ipso vnit, in qua vnione totus profectus animæ consistit, in qua que maioris meriti ratio reperitur.

80. Probat. 2. conclus. alia Scriptura adiuncto insigni glossemate Extatic. nostri Doct. Igitur Canticor. cap. 3. v. 5. inquit Deus: *Adiuro vos filiæ Hierusalem::: Ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.* Hìc iuxta D.D. communem sensum introducitur anima sublimi con-

contemplationi dedita, & omnibus creaturis interdicitur, ne hanc contemplationem impediant. Immò ipsi animæ contemplanti notum fit, ne quietem illius contemplationis in solicitam turbationem activæ vitæ commutet: quia nullibi vberiores fructus sibi, totique Ecclesiæ reperiet, quàm in illa fœlici contemplatione. Nec hoc verùm esse censeas solummodò facta comparatione inter actionem, & actionem; verùm etiam si hæc contemplatio ex vna parte cum omnibus operibus vitæ activæ ex alia conferatur, plus apud Deum valere, vtiliòremque Ecclesiæ hanc contemplationem esse, deprehendes: Quamquàm minùs perspicacibus contrarium verùm esse appareat. Tota hæc doctrina est nostri sublimis Doctoris pluribus in locis. Sed vbi eam clarissimè docet est in Cant. 29. quæ sic habet.

Pues ya si en el exido,
De oy mas no fuere vista, ni hallada,
Direis, que me he perdido:
Que andando enamorada,
Me hize perdidiza, y fui ganada.

In cuius explicatione traditam doctrinam docet; sed clarius in annotatione, quam datæ cantioni præmittit. Iniurius meo muneri forem, si tanti Doctoris verba non adducerem. Sic loquitur egregius hic Mysta:

Donde es de notar, que en tanto, que el alma no llega à este estado de vnion de amor, le conviene exercitar el amor assi en la vida activa, como en la contemplativa; pero quando ya llegasse à èl, no le es conveniente ocuparse en otras obras, y exercicios exteriores, no siendo de obligacion, que le pueden impedir vn punto de aquella existencia de amor en Dios, aunque sean de gran servicio suyo: porque es mas precioso delante de èl, y de el alma vn poquito de este puro amor, y mas provecho haze à la Iglesia, aunque parece que no haze nada, que todas essotras obras juntas. Que por esso Maria Magdalena, aunque con su predicacion hazia gran provecho, y le hiziera muy grande despues: por el gran deseo que tenia de agradar à su esposo, y aprovechar à la Iglesia, se escondiò en el desierto treinta años, para entregarse de veras à este amor, pareciendole, que en todas maneras ganaria mucho mas de esta manera, por lo mucho que aprovecha, è importa à la Iglesia vn poquito de este amor. De donde quando vn alma tuviesse algo de este grado de solitario amor, grande agravio se le haria à ella, y à la Iglesia, si, aunque fuesse por poco espacio, la quisiessen ocupar en cosas exteriores, ò activas, aunque fuessen de mucho caudal; porque pues Dios conjura que no la recuerden de este amor, quien se atreverà, y quedarà sin reprehension? Al fin, para este fin de amor fuimos criados. Y adviertan aqui los que son muy activos, que piensan ceñir al mundo con sus predicaciones, y obras exteriores, que mucho mas provecho harian à la Iglesia, y mucho mas agradarian à Dios (dexando à parte el buen exemplo, que se daria) y gastassen, siquiera la mitad de este tiempo en estarse con Dios en oracion, aunque no huviessen llegado à tan alta como esta.

Mirissima subijcit Doct. Sanct. omnino videndus, post quæ concludit: *Esto he dicho para dàr à entender esta Cancion: porque en ella el alma responde por si à los que impugnan este santo ocio de ella, y quieren que todo sea obrar que luzca, y hincha el ojo por de fuera; no entendiendo ellos la vena, y raiz oculta de donde nace el agua, y se haze todo fruto*: est dicere:

Vbi notari debet (videlicet in verbis allati textus) quòd dum anima non pervenit ad hanc vnionem amoris, debet amorem ipsum exercere: tum operibus vitæ activæ; tum otio contemplativæ. Ast cùm iam in illa vnione est, non est animæ conveniens occupari in alijs operibus, & exercitijs exterioribus, si obligatio non adsit, quæ obesse valeant permanentiam illam amoris in Deo, quamvis ex ijs sint, quæ cedunt in magnum eius obsequium: quia pretiosius ante Deum, & animam est vel tantillum huius puri amoris, magisque prodest Ecclesiæ (quamquàm nihil facere videatur) quàm omnia alia opera

simul sũpta. Quo circa Maria Magdalena, licèt sua prædicatione vtilis multũ erat, vtilissimaque postmodũ foret: tamen ob magnum desiderium, quo flagrabat suo sponso placendi, Ecclesiæque opem ferendi, abscondita est in eremo per triginta annos, vt se verè tradere huic amori, iudicans se sic omnibus modis ditiorem evasuram ob multum, quod Ecclesiæ prodest pauxillum huius amoris. Vnde cùm anima nacta fuerit aliquid huius gradus amoris solitarij, magnam iniuriam ipsa, Ecclesiaque reciperent; si extraheretur ad exercitium rerum exteriorum, seu activarum; quamvis maximæ entitatis sint, & per paucum tempus: quia si Deus imperat, quòd ab hoc amore non suscitetur, quis animam suscitare audebit, & irreprehensus abibit? Denique ad hunc finem amoris creati sumus. Et notent hîc, qui multum activi sunt, tenturque totum mundum convertere suis prædicationibus, operibusque exterioribus, quòd vtiliores Ecclesiæ forent, & magis Deo placerent (præter bonum exemplum inde resultans) si vel medietatem huius temporis consumerent cum Deo in oratione, quamvis ad orationem vnionis non pervenerint. Hæc dixerim, vt sensum huius cantionis aperirem: quia in illa anima respondet pro se impugnantibus hoc sanctum ipsius otium, & volunt, quòd tota anima occupetur in operando, quæ exteriùs lucent: qui non percipiunt scaturiginem, arcanamque radicem, à qua aqua oritur, *omnisque fructus provenit*.

Vide in his huius præclarissimi Mystæ verbis maximum meritum vitæ contemplativæ, quantumque in hoc, sicut in dignitate, vitam activam superet. Nec intelligas, hoc solùm verùm esse de illa perfectissima contemplatione vnionis, de qua loquitur Sanctus Doctor, non autem de contemplatione minùs perfecta, quod suadere conaberis ex eo, quod doceat, quod non habens adeò sublimem contemplationem exercere debet vitam contemplativam, & activam.

Hoc tamen nullius momenti est. Quia etiam si de sola illa eminenti contemplatione sermo sit; sat est, quòd illa sit omni actione magis meritoria, vt hoc etiam verificetur de vita contemplativa: tum quia huius meritum pensandum est ex actu perfectissimo ipsius, qui si asseritur magis meritorium, quàm omnes actus vitæ activæ, pariter & vita contemplativa magis meritoria erit. Tum deindè, quia quòd sublimis illa contemplatio sit magis meritoria, non potest provenire ab ipsius intensione, seu perfectione graduali: quia quantumcumque intensa supponatur ipsa, vel charitas, à qua meritoria est, potest abs dubio dari opus activæ vitæ ab intensiori charitate procedens: Ergo intensio, seu maior perfectio gradualis charitatis deservire haud potest, vt contemplatio illa perfectissima magis meritoria sit. Vnde relinquitur, quòd hoc ex suo genere habeat: indidemque, quòd conveniat cuicumque ad tale genus spectanti, ad quod certè pertinent contemplationes, quæ non sunt adeò sublimes. Cuius doctrinæ radicem iam insinuavimus: videlicet, quòd hoc quod est esse magis meritoriam illam sublimem contemplationem, non potest non provenire à charitate, prout iam supposuimus: verùm non provenit à charitate, quia magis perfecta gradualiter: tum quia hoc esset contra id ipsum, quod supposuimus dicentes, nos in præsenti comparare vitam contemplativam cum activa, stante æqualitate ex parte charitatis, vt videlicet, si contemplatio procedit à charitate *vt duo*, ab ipsa charitate *vt duo*, & actio pariter procedat. Tum etiam, quia hoc esset nulla certa lege teneri posse, rationem meriti huius vtriusque vitæ dum venamur: quandoquidem maior perfectio gradualis charitatis non est propria contemplationis; cùm etiam in exterioribus actionibus reperiatur. Provenit ergo hæc præeminentia à charitate, secundùm quod ex se, & independenter ab intensione est magis meritoria se ipsa sub alia consideratione. Quæ sint istæ considerationes, secundùm

dùm quas ipsa charitas est magis, & minus meritoria num. 83. dicemus: modò autem hæc adducimus, vt dicamus; quòd quia sublimis illa contemplatio, de qua loquitur Sanct. Doct. est effectus charitatis secundùm illam considerationem, penes quam est magis meritoria; propterea magis meritoria asseritur: vnde cùm procedere à charitate secundùm illam sublimem consideratationem non sit proprium illius contemplationis perfectissimæ, sed conveniat cuicumque divinæ contemplationi, vti citato numero dicemus; propterea omnis divina contemplatio magis meritoria est, quàm actio.

82. Nec obest, quòd Sanct. Doct. doceat, non habentem contemplationem adeò perfectam debere occupari etiam in vita activa. Tum quia prope finē preiactæ authoritatis etiam docet, quòd vel non habentes orationem vnionis, non debeant totum tempus impendere in prædicatione, & alijs operibus vitæ activæ. Vnde si ex primo colligis maius meritum vitæ activæ, ex secundo colligam vitæ contemplativæ maius meritum. Quæ cùm vera esse non possint, nec Sanctus debeat de inconsequentia appellari: relinquitur, quòd discursus à te factus prorsus aereus sit. Tum deindè, & à priori, per quod modò dicta explicantur: quia ad vitam contemplativam prærequiruntur virtutes morales, vt in hac ipsa disputatione dictum à nobis est, cum D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 2. Quod quidem non est ita intelligendum, vt debeat habere omnes virtutes morales in statu perfecto quicumque contemplatur: sed intelligendum est ita, vt vita contemplativa perfecta non sit sine dictis virtutibus in statu perfecto: vita autem contemplativa nondum perfecta dicit virtutes morales in statu imperfecto. Hæ ergo virtutes disponunt ad vitam contemplativam. Vnde qui habet vitam contemplativam nondum perfectam, contemplatur quidem, aliàs vitam contemplativam non haberet; ast quia illam non perfectè habet, proptereà cōtemplatur imperfectè, debetque præiactas virtutes exercere, quia sunt dispositiones ad vitam contemplativam perfectè habendam. Vnde perspicuum est, quòd ille, qui perfectè vitam cōtemplativam nondum nactus est, debet contemplari; quia hoc est proprium sui status, debet etiam vitam activam exercere, hoc est, in actibus virtutum moralium occupari, vt vitam illam contemplativam, ad quam tendit valeat obtinere. Et hæc est ratio, ob quam Extat. Doct. dixit, quòd vitam activam etiam exercere debet, qui contemplativam in gradu perfecto non adhuc consequutus est: ac si diceret: Contempletur quidem, qui vitam contemplativam imperfectè habet: contempletur, inquam; sed taliter contempletur, quòd etiam per virtutum moralium exercitium ad ipsam vitam contemplativam perfectè possidendam disponatur. Et hoc prudentissimè edocetur à Sanct. Doct. quia aliter in via hac procedere, est procedere sine methodo debita; ex quo perfectionem vitæ contemplativæ non speret sic procedens, sed caveat præcipitium: Quod monuit Caietanus iam alibi datus, sed qui multoties audiri debeat: sic enim dicta 2. 2. q. 182. art. 2. fatur: *Notent tamen qui alios in via Dei instruunt ad profectum spiritualem, & diligenter efficiant, vt priùs in vita activa exerceri faciant, quos edocent, seu instruunt, quam ad contemplationis fastigium suadeant. Oportet siquidem priùs passiones domare habitibus mansuetudinis, patientiæ, liberalitatis, humilitatis, &c. Et sedare, quàm ad contemplativam vitam ascendere. Et ob defectum huius multi non ambulantes, sed saltantes in via Dei, postquam multùm temporis vitæ suæ contemplationi dederunt, vacui virtutibus, inveniuntur impatientes, iracundi, superbi, si in huiusmodi tanguntur. Et proptereà tales nec activam, nec contemplativam, nec ex vtraque compositam habuerunt, sed super arenam fabricaverunt. Et vtinam non sit frequens defectus iste.*

83. Probatur vltimò conclusio nostra ratione fundamentali, quam docet

docet Div. Thom. initio quæstionis adductus, per quam dicta duobus numeris præcedentibus lucem habent, reduciturque ad hanc formam: Charitas, vt est principium vitæ contemplativæ est magis meritoria se ipsa, vt est principium vitæ activæ: ergo vita contemplativa est magis meritoria quàm activa. Consequentia est certa. Quia cùm forma simpliciter meritoria sit charitas; à qua quidquid meritorium est, habet quòd sit meritorium, & sine qua nihil meritorium datur, vt supra diximus; modòque debet supponi: ita opus charitatis, vt magis meritoriæ, magis meritorium erit: quia si charitas simpliciter meritoria facit opus simpliciter meritorium: consequens est, quòd ipsa charitas, vt magis meritoria, faciat opus magis meritoriũ, secundùm illud: *sicut se habet simpliciter, &c.* Anteced. autẽ probatur. Vita contẽplativa est à charitate, vt est dilectio Dei; vita autem activa est à charitate, vt est dilectio proximi: sed charitas, vt dilectio Dei, est magis meritoria se ipsa, vt est dilectio proximi: ergo charitas, vt est principiũ vitæ contemplativæ, est magis meritoria se ipsa, vt est principium vitæ activæ. Consequentia est innegabilis. Vtraque præmissa est laudati Div. Thom. sic in corp. art. dicentis: *Deum diligere secundùm se est magis meritorium, quàm diligere proximum, vt ex supra dictis patet: & ideò illud, quòd directiùs pertinet ad dilectionem Dei, magis est meritorium ex suo genere; quàm id, quòd directè pertinet ad dilectionem proximi propter Deum. Vita autem contemplativa directè, & immediatè pertinet ad dilectionem Dei: dicit enim Augustinus 19. de Civit. Dei, quòd otium sanctum, scilicet contemplativæ vitæ, quærit charitas veritatis, scilicet divinæ, cui potissimè vita contemplativa insistit, sicut dictum est. Vita autem activa directiùs ordinatur ad dilectionem proximi, quia satagit circa frequens ministerium, vt dicitur Luc. 10. Et ideò ex suo genere contemplativa vita est maioris meriti, quàm activa. Et hoc est, quod Gregorius in 3. homil. super Ezechiel. dicit: Contemplativa vita est maior merito, quàm activa; quia hæc in vsu præsentis operis laborat, in quo necesse est proximis subvenire: illa verò sapore intimo venturam iam requiem degustat, scilicet in contemplatione Dei.*

84. Contra hanc rationem Div. Thom. plura objici possunt; sed quæ alia concernunt, quæ hic supponi debeant; vnde deobligamur ab ipsorum disputatione. Videri tamen potest Caietan. 2. 2. q. 27. art. 7. contra Durandum scribentem. Sed nè omnia prætereamus, contra illud, scilicet, dilectio Dei est magis meritoria, quàm dilectio proximi, objicies 1. Quia Apostolus præposuit dilectionem proximi dilectioni Dei: ergo dilectione Dei magis meritoria est dilectio proximi. Ergo ex quo vita activa ordinetur ad dilectionem proximi, non habetur, quòd sit minùs, sed potiùs, quòd sit magis meritoria, quàm vita contemplativa. Hæc 2. consequent. constat ex 1. quæ ex antecedenti legitimè infertur. Anteced. autem probatur. Quia Apostol. ad Rom. 9. inquit: *Optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Quibus verbis clarè ostendit, se præeligere proximi dilectionem.

Respond. 1. cum Glos. ordin. ibidem: Apostolum in hoc non esse audiendum: dixit enim hæc cùm adhuc spirans minarum, & sedis in discipulos Domini Ecclesiam Dei æmulator paternarum traditionum persequebatur. Respondet. 2. cum D. Chrysost. lib. 1. de Compunctione, quòd ex verbis datis Apostoli non habetur, ipsum magis diligere proximum, quàm Deũ sed solùm, quod magis diligeret Deũ, quàm se ipsum: quia volebat ad tempus divina fruitione privari, quod ad dilectionem sui spectat, vt toto illo tempore honorem Dei in cordibus proximorum imprimeret, quod pertinet ad Dei dilectionem. Siquidem id ipsum, quod ipsi suavissimum erat, nempè esse cum Christo, ad tempus relinquebat, quia ita Christo placere iudicabat.

85. Objicies 2. Facilius est dili-

gere Deum, quàm proximum: ergo magis meritorium est diligere proximum, quàm Deum. Vtraque propositio probanda est. Et 1. prob. anteced. Quia facilius amatur id, quod naturaliter omnia diligunt: Deum naturaliter omnia diligunt: ergo. Probat. 2. idem anteced. Quia in Deo nihil est, nèc esse potest, quòd diligendum non sit, quod quidem non verificatur de proximo: ergo. Deindè probatur consequentia: Quia virtus est circa difficile, & bonum ex 2. Ethicor. cap. 3. ergo minùs difficile est minùs virtuosum; consequenterque minùs meritorium.

Huic obiectioni respondet Div. Thom. citata q. 27. art. 8. ad 3. dicens: Quòd plus facit ad rationem meriti, & virtutis, bonum, quàm difficile. Vnde non oportet, quòd difficilius sit magis meritorium; sed quod sic est difficilius, vt etiam sit melius. Sic Div. Thom. de cuius solutione Caietanus dicit: *In art. 8. responsio ad 3. commendanda est memoriæ: quia pluriès oportet ea vti.* Vnde ad obiectionem omisso antecedenti, negetur consequentia; ad cuius probationem dicas: virtutem esse quidèm circa difficile, & etiam circa bonum. Vnde id, quod ita fuerit difficile, vt non sit bonum, nullatenùs erit virtuosum; indidemque nec meritorium. Vtrumque requiritur; sed *plus facit ad rationem meriti, & virtutis, bonum, quàm difficile*: Adque adeò tunc difficilius est magis meritorium, quandò simul est melius. Quæ doctrina nostram assertionem mirifsimè fulcit: siquidèm vita contemplativa difficilior est, quàm vita activa, vt convincit paucitas eorum, qui vitam hanc vsque ad finem sequuntur: cùm infiniti sint, qui vitam activam insectantur. Est etiam melior, vt patet ex dictis quæstione præcedenti: relinquitur ergo quòd sit magis meritoria. Sed nè à doctrina data Angel. Præcep. vel latum vnguem recedamus: permittimus quidem, quòd vita contemplativa est minùs difficilis, quàm activa; sed ista est minùs bona, quàm illa, vt præcedenti quæstione dicebamus: & quia *plus facit ad rationem meriti, & virtutis, bonum, quàm difficile*; propterea vita contemplativa, quæ præeminet in eo, quòd *plus facit ad rationem meriti*, est magis meritoria.

§. II. *Solvuntur argumenta.*

86. Contra nostram conclus. sentiunt Henric. Gand. num. 44. & non nulli Foreri, qui suos labores vt extollant, vitam activam contemplativæ præferre non dubitant. Hi sunt Hostiensis, Albericus, Jason, Lucas de Pen. & alij, vt testantur nostri Salmant. tract. 20. disp. 2. num. 26. Horum argumenta plumbea prorsùs sunt; quorum aliqua iam in ipsa hac disputatione enervavimus, aliorum nec meminisse opus est. Vnde alia argumenta, quæ aliquam difficultatem præ se ferunt, adducemus. Arguit. ergo sic 1. Quia 1. ad Corinth. cap. 3. ait Paulus: *Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundùm proprium laborem*; Loquitur de præmio vitæ æternæ, & adstruit, quòd tale præmium obtinetur per proprium laborem obtinentis, & taliter obtinetur, quòd *per proprium laborem* obtineatur: quia merces vitæ æternæ proportionatur labori, quo meretur. Vnde vbi adest maior labor, datur maius præmium. Et in hoc consistit Beatorũ diversitas; quia licèt omnes eundem Deum videant, alij minùs, alij magis vidẽt *secundùm propriũ laborem*, quo illam visionem Dei nacti sunt. Ex quibus hoc argumentum conficitur: Maiori labori correspondet maius præmium: in vita activa datur maior labor, quàm in contemplativa: ergo vitæ activæ correspondet maius præmium; atque adeò est magis meritoria. Consequentia negari non potest. Maior patet ex inducta authoritate, & minor est expressa Div. Thom. locis citatis, Div. Augustini dicentis de vita contemplativa, & activa: *Laborabat ista, vacabat illa.* Et etiam Div. Gregor. cuius verba nobis dedit D. Thom. num. 83.

87. Confirm. quia hoc ipsum sua-

suadent innumeræ scripturæ. Vnam, vel alteram solummodò adducimus. In primis enim David Psalm. 127. ait: *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit.* Vbi beatitudo promittitur, non quieti vitæ contemplativæ, sed solicitudini laboriosæ vitæ activæ. Insuper Canticor. cap. 4. anima coronanda vocatur, non à quiete contemplationis, sed à laboribus activæ vitæ per hæc verba: *Veni de libano, sponsa mea, veni de libano, veni coronaberis de capite Amanà, de vertice Sanir, & Hermon de cubilibus leonum, de montibus pardorum.* Deniquè in illo mirabili sermone, quem Christus Dominus habuit, refertur que à Div. Matth cap. 5. Ponitur præmium nostrorum operum salutarium, & merita, quibus illud cœleste præmium obtinetur: & tamen in nulla ex illis octo beatitudinibus ponitur vita contemplativa, vt meritum æterni illius præmij; sed solùm vita activa ponitur, vt considerans illas beatitudines facillè cognoscet. Ergo signum est, quòd licèt vita contemplativa meritoria sit; tamen quia vita activa est magis meritoria; propterea dum de præmio futuræ beatitudinis agitur, solius vitæ activæ mentio fit.

Hoc argumentum cum sua confirmatione qualitercumque condiatur, negare nequaquam potest, illorum esse, quæ multum probant; atque adeò nihil concludunt. Si namque vita æterna promittitur laboranti, & in vita contemplativa nullus labor adest; sed solùm in vita activa reperitur, sola vita activa erit meritoria, & vita contemplativa nullatenus meritoria erit. Vnde vel ipse status præsentis quæstionis destruitur. Ex quo principio etiam convincitur, quòd tres Evangelistæ, videlicet Div. Matth. Div. Marcus, & Div. Luc. informent nos omninò de ijs, quibus vita æterna obtinetur; Div. verò Joannes minimè; dicente ex August. Div. Thom. in prologo dicti Evangelij: *Cæteri Evangelistæ informant nos in eorum Evangelijs quantum ad vitam activam: sed Joannes in suo Evangelio informat nos etiam quantùm ad vitam contemplativam.* Vnde infertur, quòd, qua parte nos informat *quantùm ad vitam contemplativam*, de re non conducente ad merendum præmium æternum nos informet. Et hæc est prima facti argumenti solutio.

88. Vt secundam solutionem, quæ directa est, tradamus, notare debes ex Div. Thom. in cap. 5. Canticor. quòd Deus vocat animam non solùm, quando morte præeunte illam in gloria coronat; *sed etiam cùm per internam inspirationem, vt in virtutibus proficiat, hortatur.* Et denique in die generalis resurrectionis eam vocabit simul cum corpore redimendam. Vnde in dicto textu tèr dicitur *veni*, quia ait Sanct. Doct. *Vocat eam primò, vt ad se veniat per fidem. Vocat secundò, vt dignam cœlestium præmiorum retributionem iam liberata à corpore accipiat. Vocat tertiò, vt in die generalis resurrectionis iam assumpto corpore duplici stola ornata perpetuò gaudeat.*

89. Scias 2. ex eodem Angel. Doct. 2. 2. q. 180. art. 7. ad 3. quòd licèt contemplatio divina, habita in via, eiusque delectatio perfectissimæ sint, si absolutè considerentur; vel si cum alijs rebus ad exilium pertinentibus conferantur: cæterùm si comparatio fiat cum contemplatione patriæ, aliter res se habet, quia *contemplatio Dei in hac vita imperfecta est respectu contemplationis patriæ, & similiter delectatio contemplationis viæ est imperfecta respectu delectationis contemplationis patriæ.* Et hoc ideò est, quia *si consideremus quæ, & quanta nobis promittuntur in cœlis, vilescunt animo omnia, quæ habentur in terris. Terrena namque substantia supernæ fœlicitati comparata pondus est, non subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors est potius dicenda, quàm vita,* ait Div. Gregor. humil. 37. in Evangel. Vnde licèt contemplatio viæ vita sit, vt diximus q. 1. relatè tamen ad contemplationem patriæ *mors est potius dicenda, quàm vita.* Similiterque licèt dulcissima sit; respectu tamen contem-

plationis patriæ *pondus est, non subsidium.* Hinc querulæ illæ voces, ac suspiria exulis animæ cum Seraph. Theresia *exclamat.* 1. dicentis : *O vita vita quomodo vivere potest à tua vita absens cùm sis? In tanta solitudine, in quo occuparis? Quid facis? Siquidem omnia opera tua imperfecta, ac defectus sunt.* Hinc etiam cum Extat. nostro Doct. clamat à Cant. 6. vsque ad 12. exhibens desiderium, quo amburitur imperfectionem huius vitæ deserendi, exercendique illam, quæ solummodò perfectissima est, fœlicissimam patriæ contemplationem. In cantione 11. sic ait:

Descubre tu presencia,
Y mateme tu vista, y hermosura:
Mira que la dolencia
De amor no bien se cura,
Sino con la presencia, y la figura.

90. Scias 3. ex eodem Angel. Doct. 2. 2. q. 8. art. 7. & 1. 2. q. 69. art. 2. & in 3. disp. 34. q. 1. art. 4. Quòd in illis octo beatitudinibus, de quibus confirmatio loquitur, duo inveniuntur: vnum, quod se habet vt meritum; aliud verò, quod habet rationem finis, seu præmij. v. g. cùm dicitur: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Invenitur meritũ, seu mediũ, videlicet, paupertas spiritus, qua finis, seu præmiũ, quod est regnũ cœlorum, obtinetur. Hoc autem medium, seu meritum, in quacũque beatitudine est distinctum: quandoquidem in vna est paupertas spiritus, in alia mititas, in alia planctus, & sic de alijs. In præmio autem aliter res se habet : hoc enim vnum est, scilicet æterna beatitudo. Sic Div. Thom. loco citato ex 1. 2. vbi ait: *Ad 1. ergo dicendum, quòd sicut Chrisost. dicit, omnia præmia ista vnum sunt in re, scilicet, beatitudo æterna, quam intellectus humanus non capit: & ideò oportuit, quòd per diversa bona in nobis nota, describeretur observatà convenientia ad merita, quibus præmia attribuuntur.*

Quæ cùm ita sint, posteà ad 3. solidissimam rationem dedit, cur eadem cœlestis beatitudo totiès sine defectu iteretur. Sic enim ait: *Ad 3. dicendum, quòd etiam præmia secundùm additionem se habent ad invicem : nam plus est possidere terram regni cælorum, quàm simpliciter habere : multa enim habemus, quæ non firmitèr, & pacificè possidemus. Plus est etiam consolari in regno, quàm habere, & possidere: multa enim cum dolore possidemus. Plus est etiam saturari, quàm simpliciter consolari, nam saturitas abundantiam consolationis importat. Misericordia verò excedit saturitatem, vt plus, scilicet homo accipiat, quàm meruerit, vel desiderare potuerit. Adhuc autem maius est Deum videre: sicut maior est, qui in curia Regis non solùm prandet, sed etiam faciem Regis videt. Summam autem dignitatem in domo regia filius Regis habet.*

91. Nec per hoc, quod D. Thom. astruat præmium octo beatitudinum esse eandem æternam beatitudinem, intelligas ipsum contrariari opinionibus eorum, qui docent, alij, quòd harum beatitudinum præmia pertinent ad vitam præsentem, alij ad futuram. Has opiniones refert art. 2. dicens: *Circa ista præmia Expositores Sacræ Scripturæ diversimodè sunt locuti. Quidam enim omnia ista præmia ad futuram beatitudinem pertinere dicunt, sicut Ambros. sup. Luc. Augustin. verò dicit ea ad præsentem vitam pertinere.* Ex his duabus opinionibus suam sternit D. Thom. vtriusque consiliatricem, quæ nec est eadem cum illis, nec diversa. Sic enim prosequitur. *Considerandum est, quòd spes futuræ beatitudinis potest esse in nobis propter duo. Primò quidem propter aliquam præparationem, vel dispositionem ad futuram beatitudinem, quod est per modum meriti : alio modo, per quandam inchoationem imperfectam futuræ beatitudinis in viris sanctis etiam in hac vita. Aliter enim habetur spes fructificationis arboris cum virescit frondibus, & aliter cùm iam primordia fructuum incipiunt apparere. Sic igitur ea, quæ in beatitudinibus tanguntur tamquàm merita, sunt quædam præparationes, vel dispositiones ad beatitudinem, vel perfectam, vel inchoatam : ea verò, quæ ponuntur tamquàm*

quàm præmia, possunt esse, vel ipsa beatitudo perfecta, & sic pertinet ad futuram vitam: vel aliqua inchoatio beatitudinis, sicut est in viis perfectis, & sic præmia pertinent ad præsentem vitam.

Vnde habes, & est vltimum, quod scire debes: quòd beatitudo æterna dupliciter haberi potest. Primò in sui dispositione: Secundò in sui habitatione. In sui dispositione habetur, cùm elicitur actus, quo æterna beatitudo meretur. Et hi actus sunt, qui tamquàm merita ponuntur in octo beatitudinibus, iuxta dicta num. 90. Rursus quòd æterna beatitudo habeatur in se, stat dupliciter: nam vel habetur in se perfectè: & sic pertinet ad futuram vitam. Quo circa præmium correspondens octo beatitudinibus, si consideretur, vt perfectè habitum, non pertinet ad exilium, sed est proprium patriæ. In super ipsa æterna beatitudo potest haberi in se imperfectè, & prout sic pertinet ad præsentem vitam, habetque rationem præmij, quo remunerantur actus octo beatitudinum secundùm illam rationem, penes quam, vt dictum est, habent rationem meriti.

92. Sed quid est, rogabis, æterna beatitudo inchoata, seu imperfectè habita? Huic interrogationi respondet Div. Thom. citato art. 2. quòd beatitudo *contemplativa, si sit perfecta, est essentialiter ipsa futura beatitudo: si autem est imperfecta, est quædam inchoatio eius*. Vnde cùm futura beatitudo consistat in visione Dei, quæ est perfectissima contemplatio: indè sequitur, quòd beatitudo contemplativa imperfecta sit contemplatio ipsius Dei, quæ habetur in præsenti vita. Hoc ipsum docuit Sanct. Doct. articulo sequenti per hæc verba. *Ea verò, quæ ad contemplativam vitam pertinent, vel sunt ipsa beatitudo finalis, vel aliqua inchoatio eius, & ideò non ponuntur in beatitudinibus tamquàm merita, sed tamquàm præmia: ponuntur autem tamquàm merita effectus activæ vitæ, quibus homo disponitur ad contemplativam vitam.* Ex his ergo habes, quòd activa vita ponitur in beatitudinibus tamquàm meritum, quo acquiritur contemplatio, vel perfecta, si sit futura: vel imperfecta, si sit, quæ habetur in hac vita.

93. Ex quibus necessariò, quantum capimus, præmissis, facilis est ad obiecta solutio: ad argumentum quidem respondetur, quod merces illa, de qua loquitur Paulus, vel est merces inchoata, vel perfecta, iuxta dicta num. 91. Si est merces inchoata, est contemplatio huius vitæ, vt diximus num. præcedenti, quam contemplationem meretur vita activa, vt ibidem vidimus, & num. 90. Si autem est merces perfecta, tunc hæc est contemplatio perfectissima patriæ, quam meretur quidem vita activa, sed potius vita contemplativa: quæ licèt perfectissima, & dulcissima sit, tum in se, tum relatè ad vitam activam: comparata tamen cum contemplatione patriæ labor, & quidem maximus est, & etiam est imperfecta, iuxta dicta num. 89. Ad discursum in hoc ipso argumento effformatum respondetur iuxta dicta, adiunctis ijs, quæ diximus num. 85. & 87.

Ad confirmationem similiter respondetur ad primam authoritatem, quòd si David intelligitur de manducatione, de qua alias dixit: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua*; Psalm. 16. v. 15. Tunc hæc satietas non solùm habetur per vitam activam; sed etiam, & meliùs per contemplativam, quæ relatè ad illam satietatem labor est. Si autem intelligatur de manducatione imperfecta, quæ est contemplatio huius vitæ iuxta illud: *Cibavit illum pane vitæ, & intellectus*. Eccles. cap. 15. v. 3. Tunc dicimus, quòd ad hanc contemplationem disponit vita activa, quæ sanè laboriosa absolutè est. Ad illud ex canticis dicas, quòd iuxta dicta num. 88. Si anima illa vocatur ad beatitudinem inchoatam; vocatur quidem ab eo, quod ad illam disponit, scilicet à vita activa, & in transitu truces impetus crudelium inimicorum perpetitur. Si autem vocatur ad beatitudinem perfectam; tunc à vita activa; & cum maiori

iori proportione à contemplativa, vocatur, vt à suo dilectissimo Sponso labores ipsius in vtraque illa vita perpessi coronentur.

Ad vltimum patet ex omnibus ferè prælibatis, beatitudinem esse finem: Vnde non potest beatitudo consistere in vita activa, quæ finis rationem non habet. Consistit tamen in Dei contemplatione, iuxta dicta num. 92. Et sive hæc Dei contemplatio sit perfecta, vel imperfecta, ponitur in omnibus beatitudinibus tamquam præmium, iuxta dicta num. 90. & 91. Sicut enim beatitudo consummata est præmium vitæ activæ, & magis vitæ contemplativæ: ita eadem vita contemplativa, seu beatitudo inchoata præmium est activæ vitæ. Vnde patet, quòd vita activa est meritoria; sed magis meritoria est vita contemplativa.

94. Arg 2. Quod magis accedit ad id, quod non est meritorium, minùs meritorium est, quàm id, quod minùs accedit: Sed vita contemplativa magis accedit ad futuram fœlicitatem, quæ nullo modo meritoria est: ergo vita contemplativa minùs meritoria est, quàm activa. Consequentia bona est, & min. patet ex dictis, quia vita contemplativa est fœlicitas inchoata; consequenterque minùs distat à fœlicitate consummata, quàm id, quod nullo modo est fœlicitas. Mai. autem probatur: quia id, in quo consistit maior accessus rei meritoriæ ad non meritoriam non potest conducere ad meritum, alias quantumcumque cresceret accessus, non amitteretur ratio meritorij; atque adeò ipsa fœlicitas consummata meritoria foret: ergo quod magis accedit ad non meritorium, minus meritorium est.

Resp. mai. esse falsam in proposito: quia quòd fœlicitas æterna, seu contemplatio consummata non sit meritoria, non provenit aliundè nisi, quia est in termino. Si namque in termino non esset, vtique meritoria foret: vnde contemplatio quantumvis perfecta consideretur; si tamen in termino non est, est meritoria, & magis meritoria, quo magis perfecta. Alias idem diceretur de gratia, & charitate, scilicet, quod minùs meritoriæ essent, dum magis gratiæ, & charitati consummatis propinquæ sunt.

95. Arg. 3. Quia zelus animarum spectat ad vitam activam: sed zelus animarum est magis meritorius, quam vita contemplativa: ergo hæc minùs meritoria est, quàm activa. Cætera constant, & min. probatur. Id est magis meritorium, quod Deo est magis acceptum: sed iuxta Div. Gregor. humil. 12. in Ezech. nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum: ergo.

Respondetur distinguendo min. illamque concedendo de zelo animarum, prout est effectus perfectissimæ contemplationis, iuxta superius dicta; non autem de zelo animarum, qui ex redundantia contemplationis non oriatur. Præterquam quòd mens Div. Gregor. non est, quam arguens intendit, sed quam Div. Thom. 2. 2. q. 182. art. 2. ad 3. aperit his verbis: *Per hoc ergo, quod dicitur, quòd nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum, non præfertur meritum vitæ activæ merito vitæ contemplativæ: sed ostenditur magis esse meritorium, si quis offerat Deo animam suam, & aliorum, quàm quæcumque alia exteriora dona.*

QUÆSTIO QUINTA.

Vtrùm vita contemplativa sit prior, quàm activa?

NVllibi vividiùs exprimi potest qualiter vita contemplativa se habeat relatè ad vitam activam, & è converso, quàm in discussione præsentis difficultatis Quo circa placuit illam modò excitare, vt

ex

ex dicendis natura vitæ contemplativæ penitiùs percipiatur.

§. I. *Brevis tituli explicatio, ac difficultatis resolutio.*

96. Dupliciter poteſt aliquid eſſe prius alio. Primò in executione, & quoad nos. Secundò in intentione, & quoad ſe. Illud eſt prius in executione, & quoad nos, quod nos debemus priùs executioni mandare, vt ex tali rei executione habeamus id, quod obtinere nittimur. Illud verò eſt priùs in intentione, & quoad ſe, quod prius intenditur, & ob cuius deſiderium alia executioni mandantur. Primo modo ſunt media priora fine, diſpoſitioneſque ad aliquid, vel faciendum, vel habendum, vel vitandum, ſunt priores ipſo aliquo. Secundo modo finis eſt prior, quàm media, & forma, ſivè omne id, ad quod diſpoſitiones præmittūtur, ſunt priùs, quàm ipſæ diſpoſitiones. Vnde cùm de prioritate vitæ contemplativæ reſpectu activæ ſermo eſt, de vtraque prioritate loquimur.

97. Sit noſtra concluſ. *Vita contemplativa eſt prior in intentione quàm vita activa, ſed vita activa eſt prior in executione.* Aſſertio hæc eſt. D. Thom. dict. quæſt. 182. art. 4. Quem ſequuntur communiter quotquot præſentem controverſiam attingunt. Probatur ergo quoad vtramque partem ſic breviter. Inter finem, & media ſervatur hic ordo, videlicet, quòd finis ſit prior in intentione, quàm media; hæc verò ſint fine priora in executione: Sed vita contemplativa eſt finis vitæ activæ: ergo vita contemplativa eſt prior in intentione, quàm vita activa; hæc autem eſt in executione prior illa. Mai. conſtat ex ijs, quæ numero præcedenti diximus ex communi Metaphyſic. doctrina. Veritas autem minoris patet ex dictis quæſtione præcedenti, vbi multoties ex Div. Thom. diximus, vitam contemplativam eſſe finem vitæ activæ.

98. Confirm. ratio facta: forma eſt prior in intentione, & poſterior in executione, quàm diſpoſitio prærequiſita ad ipſius introductionem: ſed vita contemplativa ſe habet vt forma; ad quam vita activa diſponit: ergo. Probatur minor; quia exercitium virtutum moralium eſt vita activa: ſed virtutes morales, earumque exercitium diſponunt ad vitam contemplativam: ergo. Cætera nota ſunt, & minor eſt Div. Thom. 2. 2. q. 180. art. 2. vbi ait: *Virtutes morales diſpoſitivè ad vitam contemplativam pertinent.*

§. II. *Reſpondetur argumentis.*

99. Contra poſitam aſſertionem ſunt argumenta, quæ iam ipſam, iam rationem probativam impugnant. Arg. ergo ſic 1. Vita activa non eſt medium, nec diſpoſitio ad vitam contemplativam: ergo hæc non eſt prior illa in intentione, & poſterior in executione. Conſequentia conſtat ex ratione, & confirmatione à nobis factis, & antecedens probatur: Obtento fine ſuperfluunt media, quibus obtentus eſt; & habita forma evaneſcunt diſpoſitiones, quæ ad eius introductionem præceſſerunt: ſed conſecuta vita contemplativa non evaneſcit, nec ſuperfluit vita activa: ergo hæc non eſt medium, nec diſpoſitio ad illam. Probatur min. quia conſecuta vita contemplativa adhuc activa exercetur, vt patet in Proficientibus, qui etiam ſi contemplentur, in acquiſitione virtutum occupantur.

Reſpondetur: Vitam activam verè eſſe medium, diſpoſitionemque, vt vita contemplativa obtineatur. *Impeditur enim actus contemplationis, in quo eſſentialiter conſiſtit vita contemplativa, & per vehementiam paſſionum, per quam abſtrahitur intentio animæ ab intelligibilibus ad ſenſibilia, & per tumultus exteriores. Virtutes autem morales impediunt vehementiam paſſionum, & ſedant exteriorum occupationum tumultus: & ideò virtutes morales diſpoſitivè ad vitam contemplativam pertinent*, ait Div. Thom. art. 2. citato, iam alibi in hac ipſa diſputatio-

ne adductus, & expensus. Debet tamen considerari, quòd vita contemplativa non consistit in indivisibili, sicut adeptio gloriæ, consecutio termini nostri motus localis, & introductio formæ in materia: vnde introducta forma, disparent dispositiones, consecuto termino, cessat motus, & adepta gloria, extemplò quicquid rationem medij, seu dispositionis ad eius adeptionem habebat, evanescit, vt minùs, sub illa ratione, sub qua ad gloriam obtinendam disponebat: quamobrèm evacuatur fides, cessat spes, & vel ipsa charitas sub ratione meritoriæ cessat. Vita autem cōtemplativa habet suam latitudinem: vnde licèt habeatur entitativè; & ad illam prout sic habendam non requiratur dispositio vitæ activæ; requiritur tamen, vt perfectiùs habeatur. Ad eum modum, quo charitas viæ, & si quoad entitatem habeatur, conducunt tamen virtutes morales, atque ideò vitæ activæ exercitium, vt magis, ac magis radicetur, donec consummata sit. Sic ergo vita contemplativa, vsque dum perfecta sit, crescit per exercitium vitæ activæ. Et hæc est doctrina Div. Gregor. lib. 6. moral. cap. 27. vt ait: *Qui contemplationis arcem tenere desiderant, priùs se in campo per exercitium operis probent.* Et homil. 3. super Ezech. inquit: *Activa vita prior est tempore, quàm contemplativa: quia ex bono opere tenditur ad contemplationem.* Sicut enim *ex bono opere tenditur ad contemplationem* simpliciter: sic etiam postquam habetur contemplatio simpliciter: *ex bono opere* prosecuto *tenditur ad contemplationem* perfectiorem, donec ista consummetur.

100. Dices: si ita res se habet, & paritas adducta charitatis aliquid probat, probat quidem quod toto tempore vitæ debeat contemplativus exercere vitam activam: consequens est omnino absurdum, vt potè pugnans cum omnium Theologorum S. S. que P. P. doctrina, cum experientia, & cum veritate ipsa: ergo ruit data doctrina. Maior, seu sequela probatur 1. quia contemplatio non consummatur vsque ad patriam: ergo si donec consummetur, disponit ad illam vita activa, durabit hæc toto vitæ tempore. *Probatur* 2. quia toto tempore vitæ augetur charitas, quin habeat terminum suæ intensionis, iuxta illud ad Philip. cap. 1. *Oro, vt charitas magis, ac magis, abundet*, de quo videri possunt nostri Salmant. tract. 19. disp. 5. dub. 1. Ergo si virtutes morales disponunt ad perfectiorem charitatem, toto tempore vitæ durabit exercitium virtutum moralium.

Resp. neg. mai. seu sequelam, ad cuius primam probationem dicas: consummationem contēplationis per evacuationem fidei, & adventum luminis gloriæ non haberi vsque ad patriam; nec de hac consummatione modò loquimur, sed de consummatione, quæ idem est, ac perfectio ipsius contemplationis. Et hoc adhuc dupliciter capi potest. Primò de perfectione graduali, & hæc est eadem ac præcedens, si loquamur de perfectione contemplationis in hoc, quia quilibet habet terminum à Deo præfixum, vltra quem eius contemplatio sicut & charitas, non progrediatur. Si autem loquamur de perfectione graduali contemplationis, secundùm se inspectæ; dicimus, quòd prout sic nunquam consummatur; ita vt non posit, etiam in patria, saltem de posse extraordinario Dei, plùs intendi, vt optimè probant citati Salmant. Quocirca in præsenti loquimur de alia consummatione, quæ consistit in contemplatione, adeo sublimi, & charitate adòc fervida, & robusta, vt sint constitutivæ status Perfectorum. Advenientibus ergo hac contemplatione, & ista charitate, cessat exercitium vitæ activæ: nec hæc iam necessaria est, vt charitas ipsa intendatur: quia cùm contemplatio magis meritoria sit, quàm actio, prout vidimus quæstione præcedenti, potiùs per contemplationem augetur, quàm per actionem. Et de hac præsertim contemplatione perfecta intelligendam iri nostram assertionem, ex Div. Thom. art. 4. citato disco, qui ad primum novam rationem conclu-

sionis

sionis probativam offerens, concludit: *Ex quo etiam patet, quòd vita activa præcedit contemplativam, sicut quod est commune omnium præcedit in via generationis id, quod est proprium Perfectorum.*

Pluribus in locis hanc ipsam doctrinam tradit Extat. Nost. Pat. audiendus cant. 26. sui epithal. vbi ait:

En la interior bodega
De mi amado bebi, y quando salia,
Por toda aquesta vega
Ya cosa no sabia,
Y el ganado perdi, que antes seguia.

101. In cuius carmine 4. profundissimè spatiatur, ostendens perfectionem, qua in hac cella vinaria anima decoratur, scientiam eminentissimam, qua fulget, & quomodò omnium ad vitam activam spectantium oblita in cœlesti contemplatione penitùs occupatur.

Sed contra, & arg. quia quicumque, etiam si Perfectus sit, exercet opera vitæ activæ, vt notum cuicumque est: sed illa opera non sunt tunc dispositio ad contemplationem: ergo numquam. Consequentia videtur nota: quia eodem modo habentur huiuscemodi opera nunc, ac priùs: vnde si in iam Perfectis non habent rationem dispositionis relatè ad contemplationem perfectam; pariter nec in alijs. Minor autem probatur: Quia contemplatio perfecta iam habetur: ergo non possunt habere rationem dispositionis opera illa; quia adveniente re, pro qua dispositiones dantur, cessant istæ.

Respond. ex Div. Thom. dicta q. 182. art. 4. in corp. vbi ait: *Vita activa habet finem in exterioribus actibus, qui si referantur ad quietem contemplationis, iam pertinent ad vitam contemplativam.* Vnde id omne, quod in Perfectis est activum ad vitam contemplativam pertinent, quod iam ampliùs declaratur.

102. Dices: Incipientes dirigunt ad quietem cõtemplationis actus suos: at Incipientes spectant ad vitam activam: ergo quòd actus referatur ad finem contemplationis, non facit ipsum pertinere ad vitam contemplativam. Consequentia videtur nota, & antecedens probatur: Quia Incipientes tendunt ad contemplationis quietem, illam quærunt, & pro ipsius habitione sudant.

Resp. desting. anteced. *dirigunt* ex desiderio contemplationis, concedo; ex habitu contemplationis, nego antecedens; ac deinde negetur absolutè consequentia. Itaque quod actus dirigatur in quietem contemplationis, potest provenire non ex habitu contemplationis iam habito, sed ex desiderio ipsius contemplationis, quod facit desiderantem illam inquirere, ac respicere tamquàm finem sui motus: vel potest provenire ex desiderio contemplationis, & habitu ipsius iam præsupposito. Inter quæ duo hoc interest: quòd actus inquirens contemplationem ex solo desiderio ipsius prorsùs spectat ad vitam activam; occupatur enim iste actus vel in extirpatione vitiorum, vel in acquisitione virtutum, quod vitæ activæ proprium est. Actus autem tendens in quietem contemplationis ex habitu ipsius contemplationis, licèt aliàs sit activus, pertinet tamen ad vitam contemplativam, vtî data authoritate asserit Sanct. Thom. Cuius ratio ea esse potest: quòd pertinens ad vitam contemplativam, qui nomine incomplexo dicitur contemplativus, non dicitur ille, qui solummodò contemplationi studet: sicut nec activus dicitur, qui tantummodò vitæ activæ destinatur, ita vt numquam contempletur. *Vita vniuscuiusque hominis videtur esse id, in quo maximè delectatur, & cui maximè intendit, & in hoc præcipuè vult quilibet convivere amico, vt dicitur in 9. Ethicor.* ait Div. Thom. dicta 2. 2. q. 179. art. 1. Vnde contemplativus ille dicitur, qui contemplationi *maximè intendit*, sicut & activus, qui actioni maximè intendit; licèt iste aliquandò contempletur, & ille aliqua vitæ activæ opera habeat. Vnde cùm opus activum elicit, qui in illo opere non maximè delectatur, nec illi maximè intendit, nec in eo præcipuè vult convivere amico, sed in con-

templatione: tunc iste non est vitæ activæ, sed contemplativæ: nec tale opus pertinet ad vitam activam, sed ad contemplativam; quia ex habitu contemplationis *refertur ad quietem contemplationis*.

103. Instabis: vt opera vitæ activæ *referantur ad quietem contemplationis* ex habitu contemplationis, non requiritur contemplatio perfecta; quia antequam aliquis sit Perfectus habet contemplationis habitum, habetque opera activa, quæ in quietem contemplationis refert ex habitu ipsius contemplationis: ergo vel Perfecti exercent vitam activam, vel illam Imperfecti contemplativi non exercent.

Resp. ex Div. Thom. dict. 2. 2. q. 181. art. 4. ad 1. & 1. 2. q. 67. art. 1. quòd virtutes morales, in quarum exercitio vita activa consistit, vt dictum est, habent duplex genus actuum: nam alij sunt circa media; alij verò circa finem. Actus, qui sunt circa media occupantur in sedatione exteriorum tumultuum, & in cohibitione passionum: & hi actus sunt proprij vitæ activæ. exercenturque à non habente contemplationem perfectam. Vnde licèt ad quietem contemplationis referri possint, & habitum contemplationis supponant: tamen relatio illa non est immediata, nec habitus iste perfectus est, & vtrumque requiritur, vt ad vitam contemplativam valeat opus spectare. Actus verò, qui sunt circa finem, supponunt passiones cohibitas, sedatosque tumultus exteriores: quo circà ad vitam contemplativam attinent. Et prout sic habentur à Perfectis, dicente citato Div. Thom. *Huiusmodi enim actus*, videlicet, qui sunt circa finem, *sunt, secundùm quod constituunt quietem contemplationis, quam Augustin. in præmissis verbis significat per vacationem; quæ est intelligenda non solùm ab exterioribus tumultibus, sed etiam ab interiore perturbatione passionum.*

Ex quibus patet, quòd vita activa manet, & non manet cum vita contemplativa perfecta. Manet quidem, quia licèt prout sic sit dispositio, & iam hoc munus exercere non valeat; nihil tamen prohibet, quòd dispositio, quæ denudabilis est ab imperfectionibus, qualis est vita activa secundùm actus, qui sunt ad finem, maneat simùl cum eo, ad quod disposuit. Cæterum non manet secundùm actus, qui sunt circa ea, quæ sunt ad finem; quia hoc modo habet imperfectionem indenudabilem; indidemque incompossibilem cum ipsa vita contemplativa perfecta. Quæ est doctrina Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. qua doctrina posteà iterum vsuri sumus. Ait ergo Angel. Doct. *Ad 3. dicendum, quòd dispositiones, quæ essentialiter habent imperfectionem annexam, non manent cum eo, ad quod disponunt, sicut fides non manet cum visione. Sed aliæ dispositiones possunt simùl manere, vt dictum est; & sic est vita activa.*

104. Arg. 3. contra conclusionem absolutè consideratam: vita contemplativa pertinet ad dilectionem Dei, & activa vita ad proximi dilectionem, vt constat ex dictis num. 83. sed inter dilectionem Dei, & proximi non datur ille ordo prioris, & posterioris: ergo neque inter vitam contemplativam, & activam. Probatur min. quia dilectio proximi nullo modo est prior dilectione Dei; si namque proximus diligitur propter Deũ, iam præsupponitur dilectio Dei: ergo tenet minor.

Resp. 1. Omissis præmissis, seu concessis, negando consequentiam, quæ ex ijs non infertur. Posse enim dari dictum ordinem inter vitam contemplativam, & activam, licèt non detur talis ordo inter illas dilectiones, ad quas pertinent, quis non videat? Deinde, seu 2. respondetur negando minorem, cum Div. Thom. dicente art. 4. citato ex 2. 2. *Quòd vita contemplativa non ordinatur ad qualemcumque dilectionem Dei, sed ad perfectam.* Quiaque dilectio perfecta Dei est prior in intentione, & in executione posterior, quàm dilectio proximi, & quàm dilectio imperfecta ipsius Dei; propterea inter vitam contemplativam, & activam datur ille ordo, quem pro conclusione

sta-

ſtatuimus. Videatur citatus D.Thom.

105. Arg. 4. eatenus vita contemplativa foret modo dicto prior, & poſterior, quam activa, quatenùs per activam tendimus ad contemplativam: ſed etiam ex contemplativa tendimus ad activam: ergo vita contemplativa non eſt modo dicto prior quàm activa. Conſequentia bona eſt, quia ſi propter illam rationem foret vita contemplativa modo dicto prior, & poſterior activa; ſimiliter propter eandem rationem eſſet vita activa prior in intentione, & poſterior in executione, quàm contemplativa, quod involuit manifeſtam repugnantiam. Min. autem probatur ex Div. Gregor. humil. 14. in Ezech. dicente: *Sciendum eſt, quòd ſicut bonus ordo vivendi eſt, ut ab activa in contemplativa tendatur, ita plerumquè utiliter à contemplativa animus ad activam reflectitur*: ergo à vita contemplativa tendimus ad activam.

Ad hoc argumentum reſpondet Div. Thom. art. 4. citato hiſce verbis: *Ad 2. dicendum, quòd à vita activa proceditur ad vitam contemplativam ſecundùm ordinem generationis: à vita autem contemplativa reditur ad vitam activam per viam directionis, ut, ſcilicet, vita activa per contemplationem dirigatur: ſicut etiam per operationes acquiritur habitus, & per habitum acquiſitum perfectiùs aliquis operatur, ut dicitur in 2. Ethicor.*

106. Arg. ultimò: Vita activa, & contemplativa non conveniunt eidem ſubjecto: ergo non ſervant illum ordinem à nobis aſsignatum. Patet iſta: quia ſi talem ordinem ſervarent, eſſet quia eidem ſubiecto convenirent: tunc enim locum haberet, quòd una priùs alia foret. Et antecedens probatur: quia ſicut diximus cum 1. tomo de ſignis ſcriberemus, alij ſunt apti ad vitam activam; alij verò ad contemplativam: ita ut, ſi illi contemplationi ſtuderent, oleum, & operam perderent: ſicut & iſti, ſi in activa occuparentur: Ergo hæ vitæ diverſis ſubiectis conveniunt.

Reſp. quòd in illis, qui ad vitam contemplativam ſunt idonei verificatur noſtrum aſſertum. Quandoquidèm iſti ad arcem contemplationis tendunt per exercitium vitæ activæ. Unde in illis verum eſt, quòd vita contemplativa eſt modo dicto prior, & poſterior. Adde tamen, quòd noſtra reſolutio reſpicit vitam activam, & contemplativam ſecundùm ſe; atque adeò independenter à ſubiecto. Vita enim contemplativa ex ſe eſt finis activæ: & hæc ex ſe eſt via ad contemplativam: quod autem in hoc ſubiecto hoc non habeat, non eſt ex defectu vitæ activæ; ſed quia ſubiectum, in quo eſt, vel non vult, vel non poteſt uti illa ut via ad contemplationem; vel quia ineptus eſt ad contemplationem; vel quia contemplationi vacare renuit.

QUÆSTIO SEXTA.

Quæ vita diuturnior ſit contemplativa nè, an activa?

IMplexam affatim eſſe præſentem controverſiam neminem, qui illam ſeriò conſideret, aut authores paucisſimos, qui illam verſarunt, videat, ſuſpicor negaturum. Nec illam adeò implexam fecit intrinſeca ipſius difficultas, quam maximam eſſe fateor: Sed authores de illa agentes, penſatis ijs, quæ in ea expendenda tradunt, ni fallor; obcuriorem reddidere. Si poſſem, ſic de illa tractare, ut conceptus poſitivus illius, dicendorumque, efformari poſſet, nihil in hac parte à me deſiderandum relinqueretur.

§. I. *Brevis obſervatio, & dubij prima reſolutio.*

107. UT finis inſinuatus obtinere valeat, obſervandum eſt, vitam

vitam contemplativam, & activamque posse dupliciter sumi, primò secundùm se, & penes ea, quæ habent ex propria natura. Secundò iuxta ea, quæ ipsis competit, quatenus concernunt statum præsentem. Esseque hos duos modos valdè diversos, certiùs est, quàm quòd aperiri debeat. Nec per ly *statum præsentem* illam, vel earum aliquam, in alio statu reperiri posse asserimus modò: ex dicendis quippè hoc constabit. Sed in vita contemplativa, (idem de activa intellige) quæ abs dubio est in statu præsenti, distinguimus id, quod habet talis vita ex sua natura, & quidditate, ab eo, quod ei advenit propter subiectum, in quo est, vel aliundè. Sicque perspicuitati consulitur: quatenus non promiscuè ea, quæ ipsi ex omni capite conveniunt, proponimus, sed tradita præscisione. Quod si alij de hoc scribentes, fecissent: vt minùs, quæ in hac parte eorum mens esset, sciremus. His hac brevitate dictis,

108. Sit nostra 1. Conclus. *Si vita contemplativa, & activa considerentur secundùm se, vita contemplativa est durabilior.* Assertio hæc est Div. Thom. 1. p. q. 20. art. 4. ad 3. & 2. 2. q. 180. art. 8. & q. 181. art. 4. & in 3. d. 35. q. 1. art. 4. quæstiunc. 3. & 3. contra gent. cap. 63. in fine, & q. 11. de ver. art. 4. ad 2. Sanctum Doct. sequuntur Caiet. ad locum citatum ex 2. 2. Bergemens. nullumque tam ex proprijs, quàm ex extraneis vidimus ab illo dissentientem. Probatur ergo primò conclusio nostra ex verbis Christi Domini ad Martham apud Luc. cap. 10. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quæ verba sic ad rem nostram luculentissimè expendit Augustin. Serm. 27. de Verb. Dom. vbi ait: *Non tu malam, sed illa meliorem. Audi vnde meliorem: quia non auferetur ab ea. A te autem auferetur aliquandò onus necessitatis: æterna est dulcedo veritatis.* In his duabus sororibus inveniebatur exercitium vitæ activæ, & contemplativæ. Vitam activam exercebat Martha, quæ *satagebat circa frequens ministerium*, & solicita erga plurima turbabatur. Maria autem, quæ *sedens secùs pedes Domini audiebat verbum illius*, altissimæ contemplationi dedita erat. Et contemplatio Mariæ, non autem activitas Marthæ, dicitur perpetuò duratura. Quæ licèt clarissimè nostram assertionem suadeant; placet tamen, vt nihil Scholastici rigoris prætereamus, sequentem discursum proponere datæ authoritati innixum.

109. Vita contemplativa est ex natura sua æterna, quod naturæ vitæ activæ repugnat: ergo hac illa durabilior est. Consequentia est innegabilis, & antecedens probatur. Vita contemplativa non auferetur ab illam exercente, & vita activa auferetur: ergo vita contemplativa, non autem activa æterna est. Conseq. patet: quia id, quod numquam auferetur, vel est, quia ex natura sua est perpetuum, vel, ad minùs, quia ex natura sua habet capacitatem, vt, perpetuitate aliundè emendicata, semper duret. Id autem, quod auferendum præcisè est ab illud possidente, nec ex se est æternum, nec habet ex se capacitatem, vt in æternum portendatur. Antecedens autem quoad vtramque partem probatur datis verbis Christi Domini. Et quidem quòd illa authoritate constet veritas primæ partis, videlicet, quòd vita contemplativa numquam auferetur, qui solùm legere sciat, non negabit. Quoad secundam autem partem probatur idem antecedens: quia Christus Dominus non solùm prætulit vitam contemplativam activæ; sed huius præferentiæ rationem reddidit, consistentem in hoc, quòd vita contemplativa non auferenda est: ergo ijsdem verbis asseritur, vitam activam auferendam iri. Probatur consequentia: Quia si vita activa non esset ex natura sua auferenda, iam causalitas illa non teneret, nec benè probaretur eminentia vitæ contemplativæ supra activam ex inauferibilitate illius, vt de se constat: ergo cùm hoc dici non debeat, tenendum est, ijsdem verbis datis, & inauferibilitatem vitæ contemplativæ commendari, & vitæ activæ auferibilitatem edoceri.

Post-

110. Postquam ratione non contemnenda probavimus, Christum Dominum illa duo datis verbis tradidisse, accedunt Divini Verbi Interpretes fidissimi S. S. P. P. qui hoc ipsum tradidere. Iam Augustinum audivimus: rationi consentaneum est, vt alios quoque auscultemus. Div. Gregor. homil. 14. super Ezech. inquit: *Cum præsenti sæculo vita auferatur activa: contemplativa autem hic incipitur, vt in cælesti patria perficiatur: quia amoris ignis, qui hic ardere inchoat, cùm ipsum, quem amat, viderit, in amore ipsius ampliùs ignescit.* Angelic. noster Doct. locis citatis idem docet. Audiatur tamen in contra gent. vbi ait: *Propter hoc etiam inter alias vitas in Scriptura Divina magis contemplativa commendatur, dicente Domino Luc. 10. Maria optimam partem elegit, scilicet contemplationem veritatis, quæ non auferetur ab ea. Incipit enim contemplatio veritatis in hac vita, sed in futura consummatur; activa verò, & civilis vita huius vitæ terminos non transcendunt.* Eandem veritatem docet Extat. Nost. Parens num. 80. datus, videndusque, præcipuè in annotatione ad cant. ibi positam.

111. Probat. insuper conclus. ratione desumpta ex Div. Thom. loco citato ex 2. 2. Quæ potest sic efformari: Quod non habet contrarium est durabilius eo, quod contrarium habet: Vita contemplativa ex natura sua non habet contrarium; quod tamen habet ex natura sua vita activa: Ergo vita contemplativa activa durabilior est. Consequentia formalis est, & mai. inde patet, quia contraria mutuò se interimunt, vnde contrario carens durabilius est, quàm illud, quod habet contrarium. Min. autem pro 2. parte etiam certissima est, quia vita activa plures adversarios, & multa sibi contraria habet, à quibus libera graditur contemplatio. Vtrumque docet magnus Mysta Seraphic. N. Parens in illis suis mirabilibus cantic. in quarum explanatione libros *ascensus, & noctis obscuræ* insumit. In harum secunda ait:

A obscuras, y segura
Por la secreta escala disfrazada:
O dichosa ventura!
A obscuras, y en zelada,
Estando ya mi casa sossegada.

Profundissimè in huius, aliarumquè cant. declaratione spatiatur, contraria vitæ activæ ostendens, & contemplativæ immunitatem. Ast quia minor illa propositio, in qua dicimus, vitam activam habere contrarium, probatione non indiget: ideò

Probatur quoad primam partem ipsa min. Quia in lib. Sapient. cap. 8. dicitur: *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus eius, sed lætitiam, & gaudium*, quod de cōtemplatione intelligi docet Sanct. Thom. 1. 2. q. 35. art. 5. ex quo textu infert Sanctus Doct. illationem, quam pro conclusione statuit, scilicèt: *Ergo nulla tristitia est, quæ sit contraria delectationi contemplationis.* Et lib. 1. Topic. cap. 13. ait Aristot. quòd delectationi, quæ est in considerando nihil est contrarium. Et hæc est illius minoris probatio vrgens, quam sub hac formâ offerimus. Delectationi contemplationis nihil est contrarium: ergo nec ipsi contemplationi. Patet ista: tum, quia Div. Thom. citata 2. 2. ex eo quòd delectatio contemplationis caret contrario, infert, & ipsam contemplationem contrarium non habere. Tum etiam, quia quod est contrarium perfectivo, contrariatur etiam perfecto per illud: constat autem ex 10. Ethicor. cap. 4. & ex Div. Thom. 1. 2. q. 33. art. 4. delectationem cōtemplationis esse ipsius perfectivam: vnde si haberet contrarium delectatio contemplationis; pariter & contemplatio illud haberet. Antecedens autem constat ex textu allato: si namque delectationi contemplationis aliqua tristitia contrariaretur, iam haberet amaritudinem conversatio illius, & tædium convictus eius: non autem lætitiam, & gaudium: ipsa enim tristitia tædium, amaritudinemque causaret.

§. II.

§. II. *Obiectiones in probationes adductas.*

112. Contra dicta non nulla obijci possunt, ex quorum enodatione clariùs constabit statuta veritas. Itaque probationis primæ tota machina duplici cardine devolvitur. Eorum primus est, quòd vita contemplativa manet in patria; secundus verò, quòd non manet in patria vita activa. Contra primum illorum obijcies primò: Quia 1. ad Corinth. cap. 13. dicitur: *Sivè prophetiæ evacuabuntur, sivè linguæ cessabunt, sivè scientia destruetur*: quibus verbis ostenditur, omnes intellectivas perfectiones viæ evacuandas esse: sed vita contemplativa huius viæ est perfectio intellectiva: ergo non manet in patria.

Circa intelligentiam huius textus fusè loquuti sumus tom. 1. disput. 1. quæst. 9. agentes de permanentia Theologiæ mysticæ in Cœlo. Vide, si placet, ibi dicta, & nodum prorsus dissolves. Pro re tamen præsenti non omittam respōdere cum D.Thom. art. 8. citato, vbi ait: *Ad 1. ergo dicendum, quòd modus contemplandi non est idem hic, & in patria. Sed vita contemplativa dicitur manēre ratione charitatis, in qua habet, & principium, & finem.* Vnde patet: vitam contemplativam viæ manēre, & non manēre in patria. Manēre quidem, vt in hac quæstione, & in 9. illa citata ostensum est. Non manēre: quia *modus contemplandi non est idem.* Quare cum veritate textus adducti non pugnat nostrum assertum. Plura, quæ hinc inde obijci possunt, vide citata quæstione.

113. Dices tamen: *Vita contemplativa dicitur manēre ratione charitatis in qua habet principium, & finem.* Ergo (1.) etiam manet vita activa. Ergo (2.) vita contemplativa non in se, seu ratione sui; sed tantùm ratione charitatis manet in patria. Probatur 1. conseq. Charitas etiam est principium, & finis vitæ activæ, vt ex dictis patet vbi diximus, dilectionem Dei, & proximi propter Deum, fundare vitam contemplativam, activamque. Secunda autem consequentia probatur: Quia manēre ratione charitatis, est manēre ratione suæ causæ, vel in causa: sed manēre in causa, seu ratione suæ causæ, non est manēre in se, necesse habere extra causam: ergo.

Resp. negando primam consequentiam; ad probationem dicas: quòd vita contemplativa est opus, vt sic dicam perfectissimæ dilectionis Dei, quæ non stat sine proximi dilectione: sed priùs, & directiùs respicit Deum, deinde proximum. Vita activa respicit dilectionē proximi propter Deū: vnde directè terminatur ad proximū, propter Deū tamen diligendum. Hæc iam non semel quæstione præcedenti diximus. Addendum modo: quisnam sit iste proximus, quem respicit vita activa? Est nè proximus propter Deum vtcumque diligendus? Neutiquam. Sed est proximus à miserijs per misericordiæ opera sublevandus. Quiaque in patria licèt detur Deus, qui ferventissimè diligatur; non autem datur proximus, qui à miserijs sublevetur; quoniam ibi habitantes *non esurient, neque sitient amplius, nec cadet super illos sol, neque vllus æstus,* vtì dicitur Apocalyps. cap. 7. propterea datur ibi vita contemplativa, non autem activa.

Similiter negatur 2. consequentia: ad cuius probationem possumus dicere, quod aliàs prudentissimè monuit Caietan. 1. 2. q. 4. art. 1. dicens: *Ad hoc dicitur, quòd cùm constat de certa conclusione, verba, quæ apparent quandoque dissona, piè interpretanda sunt. Et sic est sensus litteræ huius.* Clarissimè, & sæpissimè docet Div. Thom. vitam contemplativam manēre in patria, vt videre est locis citatis. Quòd autem nunc dicat *manēre ratione charitatis,* piè interpretari debet. Eo vel maximè, quod aliud est, aliquid habere *esse* ratione alterius; aliud verò, quòd habeat esse in causa. Hoc secundum negat propriam existentiam effectus: illud primum illam astruit, sed dependen-

den-

denter ab illo alio, tamquàm à causa. Vnde cum Div. Thom. ait, quòd vita contemplativa manet in patria *ratione charitatis*, propriam existentiam vitæ contemplativæ docet, & causam efficientem, finalemque talis existentis ostendit. Quod de vita activa dici non potest; quia licèt maneat charitas, non tamen manet proximus cui subvenire possit per opera misericordiæ, vt dictum est.

114. Secundùm fundamentum primæ probationis est, quòd vita activa non manet in patria, contra quod obijcies 1. Actus virtutum moralium pertinent ad vitam activam: sed hi actus dantur in patria: ergo in patria datur vita activa. Mai. constat ex sæpissimè dictis, & minor probatur: In patria dantur virtutes morales: sed istæ habent proprios actus; alias vel superfluæ ibi forent, vel solùm ad ornatum deservirent: ergo tenet min. Idemque argumentum potest fieri circa dona, & beatitudines, quæ spectant ad vitam activam; quandoquidem conservantur in patria, ibique suos actus habent.

Resp. cum Div. Thom. 1. 2. q. 67. art. 1. quòd in virtutibus, idem est de donis, & beatitudinibus, invenitur aliquid, quòd est in ipsis materiale, & hoc est in virtutibus *inclinatio quædam partis appetitivæ ad passiones, vel operationes secundùm modum aliquem*. Et secundùm hoc virtutes morales in patria non manent, est enim illa imperfectio propria præsentis status. Datur etiam aliquid, quod est formale in ipsis virtutibus, quod nihil aliud est, quàm ordo rationis, quo modus ille determinatur. Et virtutes quantum ad hoc, quòd formale est, manent in patria. Hæc ad longum inibi Div. Thom explanat. Quod verò nostra propriùs interest, est videre, an vita activa spectet ad id, quòd in virtutibus est materiale, an autem ad formale? Ad quod breviter respondet Div. Thom. *Similiter dicendum est ad secundum; ea enim, quæ sunt activæ vitæ, materialiter se habent ad virtutes*. Simile argumentum solvens circa Dona quæst. sequenti, art. 6. ait: *Ad 3. dicendum, quòd ratio illa procedit de donis quantum ad materiam. Opera enim activæ vitæ non erunt materia donorum, sed omnia habebunt actus suos circa ea, quæ pertinent ad vitam contemplativam, quæ est vita beata*: Per quæ constat, quòd licèt in patria dentur virtutes, & dona, habeántque ibi proprios actus; non tamen ibi datur vita activa. Quæ omnia clariùs adhuc constant ex ijs, quæ Angel. ipse Doct. tradit 2. 2. q. 181. art. 4. ad 1. prout num. 103. ponderabamus. Hæc sunt eius verba: *Ad 1. ergo dicendum, quòd sicut supra dictum est, virtutes morales manebunt non secundùm actus, quos habent circa ea, quæ sunt ad finem, sed secundùm actus, quos habent circa finem. Huiusmodi enim actus sunt, secundùm quod constituunt quietem contemplationis*. Habes ergo quòd virtutes, & dona conservantur cum suis actibus in patria; sed non cum illis, qui ad vitam activam pertinent, sed cum spectantibus ad vitam contemplativam.

115. Dices: dicta omnia affatim tot, tamque clarissimis textibus Sanct. Thom. Suffulta esse. Verùm adest eiusdem Angel. Præcept. textus dictis omnibus contradicens. Etenim in 3. dist. 35. q. 1. art. 4. quæstiunc. 3. in corp. ait: *Vita activa, quantùm ad illos actus, quos modò habet, quibus turbatur de proximorum necessitatibus, & de proprijs passionibus, non remanebit: quia tunc panem esurienti non porriget, vt in glos. inducta subiungitur. Manebit tamen quantùm ad alios actus, qui erunt virtutum, & donorum in patria. Vita autem contemplativa nihilominus. est diuturnior, quàm activa; quia manet etiam quoad illos actus, quos in via habet, qui quidem in statu viæ sunt imperfecti; sed in patria perficientur*. Ex quibus duo ponderari debent, vnum contra datam doctrinam: alterum contra ipsum Div. Thom. Primum est, quòd vita activa datur in patria, licèt non *quantùm ad illos actus, quos modò habet*, quod sanè nihil obest, vt dicatur

in patria dari simpliciter, & absolutè: sicut absolutè, & simpliciter dicuntur esse in patria virtutes, & dona, licèt non sint *quantum ad illos actus, quos modò habent.* Immò ipsa charitas manet in patria non *quantùm ad illos actus, quos modò habet*. Modò siquidem liberè, atque adeò imperfectè Deum amat. In patria autem necessariò, & perfectè.

Secundum, quod ponderari debet, estque contra Div. Thom. consistit in eo, quòd ex vna parte concedit vitam activam manere in cœlo, & ex alia negat æqualem esse in duratione cum vita contemplativa. Quæ quomodò cohæreant, non facilè dignoscitur, propter hoc argumentum: Vita activa, sivè sit secundùm hos, sivè secundùm alios actus, manet per te in patria: ergo est æqualis in duratione cum vita contemplativa. Quis hanc consequentiam negabit? Indidemque infertur, quòd falsum assumat Div. Thom. dum probat, vitam contemplativam excedere activam in duratione, ex eo quòd illa, & non hæc manet in patria. Quandoquidem ex littera ista constat, vtramque vitam in patria conservari.

Non assuetus difficilia dissimulare, nolui hunc scopulum præterire. Vt vel sic occasionem offeram viris doctis dicendi, docendique, quæ vltroneus addiscam. Sicque etiam D. Thom. doctrina ab incursibus minùs perspicacium liberetur. Interim quantùm per proprij captus tenuitatem licet, respondetur: doctrinam Div. Thom. ex sententiarijs capiendam esse iuxta ipsius vltimam voluntatem, quæ continetur in summa, in qua innumeris locis, quorum aliqua dedimus, alia, si expediret, dedituri, docet vitam activam in patria non dari. Vnde, salva semper hac veritate, glossandum est, quod modò audivimus ex sententiarijs. Nec admodùm arduum erit ex verbis ipsis mentem Div. Thom. venari. Ait enim, quòd vita activa manet in patria non *quantùm ad illos actus, quos modò habet*, sed *quantùm ad alios actus, qui erunt virtutum, & donorum in patria*. Inspice: quòd non dicit, vitam activam mansuram quantùm ad actus sibi proprios, sivè sint ipsi, sivè alij, ab illis, quos habet in via; sed quantùm ad actus *virtutum, & donorum*. Actus virtutum, & donorum, etiam ad vitam activam spectantium, sunt, & non sunt vitæ activæ: sunt quidem, si materia adsit. Non sunt, si materia desit. In patria deest materia, vt tales actus sint vitæ activæ, vt patet ex dictis num. 114. quia actus virtutum, vt pertinent ad vitam activam, sunt actus *circa ea, quæ sunt ad finem*: & hos actus non habent virtutes in patria; sed solùm eos, qui *sunt ad finem*, vt nobis dixit Div. Thom. & huiusmodi actus, addit eodem num. 114. *Sunt secundùm quod constituunt quietem contemplationis.* Nec dona alios actus in patria habebunt, quia vt eodem num. ex ipso D. Thom. Vidimus, dona *omnia habebunt actus suos circa ea, quæ pertinent ad vitam contemplativam, quæ est vita beata.* Vnde vita activa, quæ dicitur manere in patria secundùm actus, *qui erunt virtutum, & donorum*, non manet in se, sed in actibus virtutum, & donorum, qui actus, si materia adesset, essent actus vitæ activæ; sed quia materia deest, pertinent *ad vitam contemplativam*, quæ est vita beata.

116. Et notandum velim, quod Div. Thom. inquit, vitam activam conservandam iri *quantùm ad alios actus, qui erunt virtutum, & donorum in patria*. Vbi ly *in patria*, quantùm ex contextu capio, non refertur ad ly *conservandam*, seu *manebit*; sed ad ly *virtutum, & donorum*. Ac si diceret: manebit vita activa, sed non aliter, quã secundùm *actus qui erunt virtutum, & donorum in patria*; seu prout in patria. Rogo nunc: qui sunt *actus virtutum, & donorum in patria*? Non alij certè, nisi illi, *qui constituunt quietem contemplationis*; seu qui *pertinent ad vitam contemplativam*, vt dictum est. Etenim virtutes, idem est de donis, possunt sumi vel prout in via, vel prout in patria, vel secundùm se. Secundùm se permittunt, quòd sint vitæ activæ, vel con-

contemplativæ. In via habent actus, qui determinatè sunt vitæ activæ. In patria verò sunt vitæ contemplativæ determinatè. Vnde vita activa dum dicitur cōservari in actibus virtutum, & donorum prout *in patria*, nullatenus asseritur, conservari in se, sed solùm in ijs actibus, quibus ex statu repugnat, quòd sint vitæ activæ. Ast si secundùm se considerentur, sunt actus, quibus in via activa vita exercetur. Et hoc sat esse credimus ad illam locutionem, quæ iuxta alia asserta eiusdem Sanctissimi Præceptor. accipienda est.

117. Quibus addendum est, quòd illi *actus, quierunt virtutum, & donorum in patria*, prout sic sunt novi actus: siquidem in via tales actus erant circa ea, quæ sunt ad finem, in patria autem sunt circa finem. Et qualitercumque hoc sit, ij actus in patria sunt *alij* ab actibus illarum virtutum in via: quod vltra dicta, ostendit hîc Div. Thom. dicens, quòd vita activa manebit, *quantùm ad alios actus*. Quod certè non facit, cùm immediatè loquitur de actibus vitæ contemplativæ, hæc enim *manet etiam* (ait) *quoad illos actus, quos in via habet, qui quidem in statu viæ sunt imperfecti; sed in patria perficientur*. Vnde actus vitæ contemplativæ sunt semper ijdem, quamquàm cum illa diversitate maioris, vel minoris perfectionis. Actus autem vitæ activæ, quæ dicitur esse in patria, sunt *alij* ab actibus, quos in via habuit. Ex quibus duo licet inferre. Primum est: quòd vita contemplativa viæ conservatur in patria, licèt cum maiori perfectione: Vita autem activa non conservatur in patria, nisi illa vita activa, quæ impropriè, & æquivocè talis dici valeat: quia ibi non dantur actus huius vitæ, sed *alij*, etiam in ijs habitibus, qui in via ad vitam activam spectabant.

Secundum, quod inferre licet, & est præcipuum, est, quòd illi actus, qui dicuntur vitæ activæ *in patria*, sunt actus de novo habiti, & incipientes cum ingressu in patriam: aliter nec essent *alij* ab habitis in via, nec essent *actus virtutum, & donorum in patria*. Vnde durabilitas vitæ activæ divisa est: nam si concipiatur, quoad actus viæ, finitur morte: si consideretur, quoad actus patriæ, non incipit, nisi post mortem. Est enim mors terminus, & principium huius vitæ. Est terminus, quoad actus viæ. Est principium, quoad actus patriæ. Quamobrèm vita contemplativa semper manet diuturnior, cùm semper, & in quocumque statu ijsdem actibus explicetur. Est diuturnior vita activa viæ, quia non finitur morte, sed continuatur in patria. Est & diuturnior vita illa activa patriæ, quia non incipit post mortem, sed in vita. Quare prima durabilior est à parte post: secunda autem à parte ante. Et hoc suspicor, fuisse fundamentum, quod Div. Thom. habuit, vt, etiam concedens vitam activam in patria conservari, maioris diuturnitatis esse vitam cōtemplativam, assereret. Quod de diuturnitate à parte post intelligi non potest, cùm prout sic sint in æternum duraturæ.

118. Ex dictis constat solutio ad obiecta. Ad primum quidem, quia in patria non conservatur vita activa, quæ talis propriè sit, nec conservatur in se, sed in actibus habituum, quorum actus erant in via proprijssimè vitæ activæ. Vnde non conservatur simpliciter, & absolutè, sed solùm secundùm quid, & cum præiactis modificationibus. Nec est simile de virtutibus, & donis: actus enim, quos in patria habent, sunt proprijssimè ipsorum. Vnde ibi simpliciter sunt. Et charitas ipsa simpliciter, & verè conservatur vbi vel liberè, vel necessariò Deum amat; hæc enim solummodò est diversitas maioris, vel minoris perfectionis, vt de vita contemplativa dictum est.

Ad 2. etiam constat, quòd etiam si Div. Thom. concedat vitam activam in Cœlo modo dicto conservari, potuit asserere vitam contemplativam adhuc esse diutorniorem. Tum quia illa vita activa est impropriè talis, vt dictum est. Tum quia diuturnitate à parte ante glossari potest. Vnde ad argumentum ibi factum, destinguatur conse-

quens, *æqualis* à parte post, concedatur, à parte ante, negetur. Termini ex dictis constant. Nec Div. Thom. falsum assumit, dum maiorem durabilitatem vitæ contemplativæ, ex eius permanentia in patria probat. Quia si loquamur de vita activa propriè tali, constat assumpti veritas. Si vero loquamur de illa, de qua in illo loco sententiarum sermo est; etiam constat, quòd illa vita activa à parte ante minùs durabilis est.

119. Obijcies 2. Homines Beati possunt alios edocere: ergo in ipsis conservatur vita activa. Patet ista, quia alios docere est opus vitæ activæ, vt supra diximus cum Div. Thom. 2. 2. q. 182. art. 3. & cum Div. Gregor. homil. 14. in Ezech. dicente: *Vita activa est panem esurienti tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere*. Et sanè cùm actus, quo viator nescientem instruit, sit opus vitæ activæ, ægrè ab hac classe excipietur instructio facta à Beato. Anteced. autem probatur primò: Quia in via homo hominem docet: ergo & in patria. Probatur secundò: quia homines in patria *erunt sicut Angeli Dei*; vti dicitur apud Matth. cap. 22. v. 30. Sed Angeli Dei illuminant se ipsos, & homines, de quo plura diximus tomo 1. disp. 2. ergo etiam homines Beati.

Respondetur ex dictis tom. 1. disput. 2. neg. anteced. ad primam probationem, concesso antecedenti, negetur consequentia: discrimen repete ex loco citato, vbi illud dedimus, & etiam constabit ex dicendis ad secundam antecedentis probationem, ad quam dicimus, quòd homines in patria *erunt* vtiquè *sicut Angeli Dei*: Non quia sicut Angeli illuminant homines, sic & illi paritèr illuminent: hoc enim non est munus hominum beatorum, sed est Angelis demandatum. Vnde apud Hierem. cap. 31. dicitur de Beatis: *Non docebit vltra vir proximum suum*. Dicuntur autem homines Beati *sicut Angeli Dei*, in hoc quod est Deum facialiter videre; non autem in hoc, quod est alios illuminare. Sic docet Div. Thom. 2. 2. q. 182. art. 4. ad 2. vbi ait: *In his, quæ pertinēt ad dispensationē ministeriorum Dei vnus Angelus docet alium purgando, illuminando, & perficiendo: & secundùm hoc habent aliquid de vita activa, quandiù mundus durat, ex hoc, quod administrationi inferioris creaturæ intendunt. Quod significatur per hoc, quòd Iacob viuit Angelos in scala ascendentes, quod pertinet ad contemplationem, & descendentes, quod pertinet ad actionem. Sed sicut dicit Gregor. 2. moral. non sic à divina visione foris exeunt, vt internæ contemplationis gaudijs priventur: Et ideò in eis non distinguitur vita activa à contemplativa, sicut in nobis, qui per opera vitæ activæ impedimur à contemplatione. Non autem promittitur nobis similitudo Angelorum quantùm ad administrationem inferioris creaturæ, quæ nobis non competit secundùm ordinem naturæ nostræ, sicut competit Angelis; sed visionem Dei.* Vnde habes: quòd Angeli duo habent: primum est, Deum intuitivè videre. Secundum autem, homines illuminare. Beati *erunt sicut Angeli Dei* in primo; non autem in secundo.

120. Quod glossema proprijssimum esse constat ex eo, quod Christus Dominus non confert Beatos cum Angelis absolutè, sed in resurrectione, vel post resurrectionem: *In resurrectione enim, &c.* Post resurrectionem autem Angelorum ministerium non permanebit, vt loco citato diximus, & modò insinuavit D. Thom. ijs verbis: *Quandiù mundus durat*. Vnde solùm remanet similitudo quoad visionem Dei, in qua Beati *erunt sicut Angeli Dei*. Adde, quod D. Thom. super dictum caput Matth. pulchrè docet. Interrogat enim, *quarè erunt similes Angelis*? Et respondet: *Quia erunt immunes á passionibus: quia nunc homo habet intellectum annexum sensibus; & in hoc excedunt Angeli: sed tunc depurabitur, ideò similes erunt Angelis: : : Vnde qui habent animum à passionibus elevatum, similes sunt Angelis. Passiones autem, quæ magis faciunt homines bestiales, sunt venereorum, quæ exercentur per coniugium; ideò tunc nec nubent, nec nubentur.*

Quod

Quod si totus textus D. Matth. perpendatur, sensus Verborum Christi Domini penitùs dignoscetur. Tunc enim sermo erat cum Saducæis, qui animarum immortalitatem negantes hominum resurrectionem non credebant. Quorum proterviam vt confunderet Dominus, ac Redemptor noster dixit: *Erratis nescientes scripturam, neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in Cælo.* Quibus animæ immortalitatem, hominumque resurrectionem adstruit, insimulque matrimonium tunc superfluum ostendit propter immortalitatem resurgentium, qui *erunt sicut Angeli Dei in Cælo.* Vnde quia erunt immortales sicut Angeli, *neque nubent, neque nubentur*, sicut nec illi. Consequenterque tunc erunt immunes à passionibus sicut Angeli, nihilque erit, quòd eorum continuam contemplationem vel impediat, vel retardet. Hincque Areopagita adductus à D. Thom. in Cat. aurea ad citatum textum ait: *Tunc enim quandò incorruptibiles, & immortales erimus visibili quidem apparitione ipsius Dei in castissimis contemplationibus adimplebimur. Intelligibilis autem luminis datione participabimus in impassibili, & in immateriali mente secundùm imitationem supercælestium mentium: propter quod dicitur, quòd erimus Angelis æquales.*

121. Habes igitur ex dictis comparationem factam posse intelligi, vel de Beatis prout nunc sunt; vel de ipsis, prout in resurrectione. Si hoc secundo modo intelligatur, vt certè intelligendam esse, dicta num. præcedenti convincunt. Tunc Angelorum ministerium non erit: vnde non possunt Beati esse similes Angelis in magisterio, quod superiores erga inferiores, & omnes erga homines exercent. Si autem intelligatur primo modo, tunc non erunt similes Angelis quoad magisterium; sed quoad interruptam suavitatem divinæ contemplationis, vt vidimus num. 119.

122. Dices: his omnibus non est evacuata difficultas. Quod inde suadere intendis: quia licèt ex dictis habeatur, Beatos non illuminare Angelos sibi in gratia inferiores, nec se reciprocè illuminare; tamen negandum non est, quòd sicut Angeli illuminant homines viatores, sic etiam ipsos viatores homines illuminent Beati. Hoc, inquam, D. Thom. non negat; nec negare potest: cùm sciamus, frequenter Beatos viatoribus apparere, illos instruentes de his, quæ ad ipsorũ vtilitatẽ spectant. In quo, vt notavit Excell. ac Ven. D. Dom. Joannes de Palafox, eminet Seraph. Mat. Nost. S. Theresia, quæ postquam astra conscendit, intensiùs profectui suæ reformationis studet frequentissimis apparitionibus, quibus observantiam promovet, & abusus frænat, vel in ipso eorum ortu. Abundant in historijs tum generali, tum particularibus huius veritatis irrefragabilia testimonia. Adest tamen supremæ classis aliud nequaquam prætereundum. Refert enim Div. Matth. cap. 27. quòd postquam Redemptor Noster spiritum pro nostra libertate in ara crucis emisit, *multa corpora S.S. qui dormierant, surrexerunt, & exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam Civitatem, & apparuerunt multis.* Vt illos, videlicèt, de misterio resurrectionis testes fidelissimi instruerent. Immò & de alijs iuxta mentem Div. Thom. sic illa verba exponentis: *Et venerunt in sanctam Civitatem: Non quòd modò*, ait, *esset sancta, sed quia antefuerat: : : : vel secundùm Hieron. sanctam Civitatem, scilicet, cælestem, quia cum Christo venerunt in gloriam, & apparuerunt multis. Sicut enim Christus potestatem habet se manifestandi, quibus vult; sic intelligendum de corporibus glorificatis.*

His suppositis, redit tota obiectio num. 119. facta, sub hac tamen forma modò proposita. Docere est opus vitæ activæ: Beati docent homines viatores: ergo in Beatis conservatur vita activa. Consequentia est bona, & maior indubitata. Minor verò constat ex modò dictis.

123. Ad conspectũ huius rationis tot authoritatibus suffultæ hæret profundissimus Caietanus loco citato ex 2. 2. ad secundum, quia ex vna parte ait, littera Div. Thom. *ducit ad partem negativam*: Ex alia verò tot authoritates suadent, Beatos illuminare, seu docere homines viatores. Et in hanc partem inclinat, licèt formidolosus sublimis hic Theologus dicens: *Et propterea non incongruè dici posse videtur, quòd ordo cœlestis patriæ Beatorum inter se numquam variatur, vt author in 1. lib. docuit* (de quo nos egimus tom. 1. disp. 2.) *eò quòd variatio illa miraculose fieret* ::: *Ordo verò supernorum civium ad nos dispensativè quandoque mutatur, eò quòd ad vtilitatem Ecclesiæ confert, dum peregrinantes hic ex his, qui nobiscum fuerunt, regredi ad nos experimur*. Hæc Caietanus, qui nec verbum facit circa vitam activam, quæ eo ipso conservari in Beatis intendit vrgentissimè ratio facta. Nec cognoscere possumus, cur hanc difficultatem intactam adeò passus est egregia illa comprehensio.

Nec alicuius momenti erit, si dicas: Caietanum de hoc nihil dixisse propter rationem ab ipso inibi assignatam hisce verbis: *Nec fallaris ex hoc, putans homines beatos, putà, Sanctum Petrum, numquam divina dispensatione circa nos aliquid operari: hoc enim ab hac quæstione alienum est, quoniam de Beatis inter se quæstio est*. Hoc, inquam, nullius momenti est. Vnde contra illud.

124. Disputo sic 1. Quia licèt de Beatis inter se quæstio sit, & illi inter se vitam activam non exerceant: ex quo tamen illam exerceant circa viatores, convincitur in illis vitam activam conservari: atqui hanc vitæ activæ conservationem negat D. Thom. & cum ipso Caietanus: ergo quòd quæstio sit de Beatis inter se, impertinens omnino est, vel ad minus insufficiens, vt vita activa à cœlicolis excludatur.

125. Disputo 2. Quia aliud est, quòd cœlicolæ vitam activam inter se exerceant; aliud verò, quòd vitam activam conservent, exercendam circa alios: ergo ex quo vitam activam inter se, vel ad invicem non exerceant, malè infertur, in eis non conservari vitam activam. Consequentia nota est, & antecedens est certum, constatque eius certitudo ex eo, quòd priusquam pijssimus Redemptor Noster Cœli fores reserasset, in Angelorum infimo vita activa, sicut in alijs, erat: hic certè vitam activam non exercebat erga Beatos: quia tunc non erant alij Beati nisi Angeli; & quia Angelus inferior superiorem illuminare non potest, vt modò supponimus ex alibi fusè dictis: proptereà Angelus ille infimus non exercebat vitam activam erga Beatum aliquẽ. Conservabat tamen illam, exercebatque erga homines viatores: ergo pariformiter Beati inter se habent vitam activam, quamvis illam non exerceant erga se ipsos, sed erga viatores.

126. Disputo denique, ac præcipuè: quia voluntariè quæstio limitatur ad Beatos inter se, nec tale quid de mente Div. Thom. credere valemus. Videmus enim Angelic. Doct. in illo art. 4. sic interrogantem: *Vtrùm vita activa maneat post hanc vitam?* Cui illimitatæ interrogationi cohæret illimitatum assertum, illimitatæ probationes, illimitata argumenta, ac demùm ipsorum illimitatæ solutiones. Quæ omnia textum legens deprehendet, nec verbum offendes, quod illi limitationi favere possit. Vt quid ergo limitabimus assertum adeò vniversale? Quod si aliquam modificationem in littera Div. Thom. suspicaremur, non illa esset, sed contraria. Fundamentum est, quòd Div. Thom. inquirens: *An vita activa maneat post hanc vitam?* Inquirit sanè de vita activa propria huius vitæ, quæque in hac vita exercebatur. Viator autem, qui fœliciter suam peregrinationem complevit, & in illa activæ vitæ deditus fuit: hanc suam vitam activam non exercuit erga Angelos, & homines Beatos, sed erga homines viatores: his enim, & non illis opera misericordiæ exhibuit. Et de hoc viatore, qui terminum sui exilij claudit, quæstio

tio est, an in illo vita activa conservetur? Illa videlicet vita activa, quam in via habebat, quæ, vt dictum est, erga alios viatores exercebatur, non erga Angelos, quos sanè instruere non poterat. Consequenterque si resolutio D. Thom. aliqua limitatione intelligenda est, erit vtique illa, quòd vita activa, de qua loquitur, est illa, quæ erga viatores à cœlicolis exercetur. Et si limitationem istam non sustinet resolutio Angelica, potiori iure illam aliam non sustinebit. Quarè sumenda est vniversalitèr.

127. Vnde ad propositam difficultatem concedendum cum Caietano est, cœlicolas ex Dei dispensatione aliquandò viatores instruere. Hæc tamen instructio, cùm sit ex Dei dispensatione, & non ex statu instruentis, licèt in se sit opus vitæ activæ; non tamen supponit vitam activam in exercente illud opus. Quia vt aliquis vitam activam in se habeat, non solùm debet opera vitæ activæ habere; sed etiam debent talia opera vel constituere statum vitæ activæ; vel ab ipso iam alijs operibus constituto provenire. Exemplo res clara fiet. Etenim Incipiens aliquandò ex Dei indulgenti dispensatione contemplatur: quia, vt tenet concors Mystarum sententia, Deus, qui aliquando denegat gratiam contemplationis perfectis, illam Incipientibus concedit. Contemplatio sanè contemplativum constituit: ergo ex eo, quòd Incipiens aliquandò contempletur, sequitur, quòd contemplativus sit? Qui hanc illationem ex illo principio deduceret, insulsè procederet: implicat enim quòd Incipiens prout sic sit contemplativus; sicut & quod Incipiens non sit Incipiens. Quo circa tenendum abs dubio est, quòd ille Incipiens contemplativus non est, etsi quandoquè contempletur. Et huius rei non alia ratio est, nisi quia illa contemplatio non est propria status Incipientis, sed ex Dei dispensatione habita.

Ex alio extremo, Perfectorum est propria contemplatio; taliter tamen quòd, vt ex alibi dictis constat, multoties meditari debent. Nec per hoc, quòd multoties meditentur, inferre licet eos esse meditativos. Et ratio est, quia illa meditatio non est propria status Perfectorum: ast quia ipsi ex misera conditione corporis non possunt semper in contemplatione perseverare; propterea subrogatur meditatio vel vt contemplatio penitùs non deficiat; vel vt spiritus in meditatione occupatus non tepescat. Vnde cùm omninò accidentalis sit meditatio Perfecto, attenta sui perfectissimi status conditione; ideò non collocat illum intra sphæram meditantium. *Similiter* activus aliquandò contemplatur, & contemplativus aliquandò occupatur in operibus vitæ activæ: Quin activus contemplativus sit, aut è contra. Et vtriusque ratio est, quòd contemplatio non est actio propria vitæ activæ eius natura attenta, nec opus activum est proprium vitæ contemplativæ, huius natura considerata, sed accidentaliter se habent ad illas: Vnde nec opus activum extrahit contemplativum à statu contemplativi, nec à statu activi extrahit activum contemplatio.

His exemplis ex propria materia libatis, constat veritas eorum, quæ num. 127. dicta sunt Quandoquidem illuminare, instruere, seu docere alios opus vitæ activæ est, nec hoc negamus: taliter tamen est opus vitæ activæ, quòd si non sit iuxta naturam, aut conditionem elicientis, non supponit in illo vitam activam, sicut non supponitur vita activa in purè contemplativo opera vitæ activæ exercenti, nec vita contemplativa in purè activo contemplante, nec status Incipientis in Perfecto meditante, nec demum status Perfectorum in Incipiente contemplante. Quorum omnium eadem ratio est, vti ex dictis constat. Quam doctrinam, ni vehementissimè fallor, profundè indigitavit Div. Thom. loco citato num. 119. ijs verbis: *Non autem promittitur nobis similitudo Angelorum, quantum ad administrationem inferioris creaturæ, quæ nobis non competit secundùm ordinem naturæ nostræ, sicut competit Angelis.*

gelis. Ecce enim quòd administratio inferioris creaturæ non competit Beatis, *secundum ordinem naturæ nostræ, sicut competit Angelis*; sed competit per accidens, & ex Dei dispensatione: & actiones, quæ sic competunt, non supponunt in eas eliciente vitam illam, ad quam ipsæ actiones spectant, vt exempla inducta suadent. Quare ad syllogismum in fine num. 122. respondetur distinguendo maiorem: *Docere est opus vitæ activæ, Docere* ex conditione, vel iuxta conditionem status docentis, concedo. *Docere* ex dispensatione, & non iuxta conditionem status docentis, subdistinguo: *Est opus vitæ activæ*, non supponens in eliciente vitam activam, concedo: illam supponens, nego maiorem. Et distinguatur minor prima data distinctione, ac deindè negetur absolutè consequentia, quæ ex illis præmissis haud colligitur: ex ijs enim ad summum infertur, in Beatis dari opera, quæ ex se, & si ex conditione status elicianter, sunt vitæ activæ: ast quia in Beatis non sic inveniuntur; sed ex dispensatione, propterea, quamvis in illis dentur illa opera, non datur vita activa.

128. Non quiescis: eliciens opus vitæ activæ vivit aliqua vita actuali: hæc vita non est contemplativa: ergo activa. Ergo hæc datur in Beatis, secunda consequentia constat ex prima, quæ ex præmissis nota est: quia vita, vt diximus quæst. 2. adæquatè dividitur in activam, & contemplativam. Iam verò maior certissima est, & minor indè patet: quòd sicut contemplatio non constituit vitam activam, sic nec actio vitam contemplativam constituere potest.

Instantia hæc procedit ex sinistra intelligentia vitæ activæ, & contemplativæ, quam supra iam dedimus ex Div. Thom. & Caietano. Ait enim Angel. Doct. 2. 2. q. 181. art. 1. & q. 179. art. 1. quòd vita activa non est illa, quæ semper operi exteriori deditur, ita vt numquam contempletur: sicut nec vita contemplativa est, quæ numquam in operibus exterioribus occupatur. Igitur D. Thom. citatus sic in fine corpor. veluti describit hanc vtramque vitam. *Vnde etiam in hominibus vita vniuscuiusque hominis videtur esse id, in quo maximè delectatur, & cui maximè intendit, & in hoc præcipuè vult quilibet convivere amico, vt dicitur in 9. Ethicor. Quia ergo quidam homines præcipue intendunt contemplationi veritatis, quidam intendunt principaliter exterioribus actionibus, inde est quòd vita hominis convenienter dividitur per activam, & cõtemplativam.* Quam litteram sic inibi elucidat Caietanus. *Vita contemplativa non consistis in hoc, quòd solùm vacet contemplationi veritatis; sed quòd studium hominis sit principaliter ad contemplationem veritatis. Et similiter vita activa studet actionibus exterioribus, non solùm, sed principaliter.* Igitur vita activa consistit in studio, quo quis circa actiones externas, vt sibi præcipuè diligibiles, maximè, ac præcipuè occupatur. Et vita contemplativa est studium hominis circa veritatis contemplationem, in qua principaliter habens illud studium delectatur. Per quod non excluditur, quòd vita activa, seu illam habens contemplatione delectetur, & etiam, quòd illam intendat: cæterum non intendit illam principaliter, nec in illa maximè delectatur. Et similiter de vita contemplativa. Vnde purè contemplativus, dum opus exterius exercet, non vivit vita activa; quia nec illam actionem præcipuè intendit, nec in illa maximè delectatur. Vivet autem vita contemplativa, si illam exteriorem actionem ad finem contemplationis referat, iuxta aliam eiusdem D. Thom. doctrinam, iam supra datam. Sin minus nec vivet per illam actionem vita cõtemplativa, nec activa. In quo nullum datur inconveniens, quia illa actio non constituit vitam activam; sed studium, & applicatio ad illius generis actiones. Rogo nunc: Beatus, qui illuminat viatorem, illuminat illum ex studio ipsius actionis, quod ex conditione sui status, vel ex munere sibi demandato, proveniat? Minimè: sed hoc solùm facit ex quadam dispensatione; atque adeò non est in ipso vita activa. Plu-

Plurima, eaque non parum vrgentia, sunt, quæ discursum nostrum positum num. 111. quo nostram assertionem probavimus, impugnant. Sed omnia illa solves ex dictis disp. præcedenti, quæst. 3. & ex ijs, quæ Div. Thom. ibi laudatus docet 1. 2. quare nè actum inutiliter agamus, ea omittimus.

§. III. *Alia assertio pro quæstionis complemento.*

129. SIt 2. conclus. *Vita contemplativa, si sumatur secundùm omnia, quæ sivè essentialiter, sivè dispositivè dicit in hoc statu, est durabilior quàm vita activa. Si verò sumatur pro eo, quod essentialiter dicit, tunc in hoc statu est partim durabilior, & partim minùs durabilis.* Assertio hæc duas partes habet, quarum vltima etiam bimembris est. Quod ideò fecimus, vt res subiecta, sicut polliciti sumus, quantùm possibile sit, declaretur. Prima ergo conclusionis pars declaratur, simul ac probatur: etenim, sicut supra dicebamus cum Div. Thom. in 2. 2. q. 180. art. 3. & in 3. d. 35. q. 1. art. 1. vita contemplativa habet diversos actus, quorum aliqui *pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem veritatis: alij autem pertinent ad deductionem principiorum in veritatem eius, cuius cognitio inquiritur. Vltimus autem completivus est ipsa contemplatio veritatis.* Verba sunt D. Thom. loco citato ex 2. 2. quæ sic inibi elucidat Caietan. *Auditio, lectio, & oratio ad acceptionem spectent: meditatio verò, speculatio, consideratio, & cogitatio ad deductionem: Contemplatio demum cum subsequente admiratione ad ipsam consummationem contemplationis.*

Est dicere: quòd vt aliquis veritatem habeat, quam contempletur, debet priùs habere principia, ex quibus possit procedere ad investigandam veritatem illam. Et hæc principia habentur per auditionem, lectionem, & orationem: quia potest illa homo habere à Deo, vel ab homine. Si à Deo; habet illa principia media oratione, secundùm illud Sapient. cap. 7. *Invocavi, & venit in me spiritus sapientiæ.* Si autem talia principia habet ab homine, habet illa media auditione, qua verba hominis prædicantis, vel dirigentis, percipit, & percepta conservat, conferens in corde suo. Habet etiam media lectione, qua media habet, quæ homo scribit ad animarum profectum. Postquam autem hæc principia habet, tunc ex ipsis veritatem contemplandam quærit, ad quod, vt talem veritatem ex ijs principijs deducat, vtitur meditatione, speculatione, consideratione, & cogitatione, quibus medijs veritatem invenit, in cuius contemplatione deliciatur. Et hic actus contemplationis est, in quo essentialiter consistit vita contemplativa; in alijs autem solùm dispositivè consistit; vel quatenus illis medijs invenitur veritas contemplanda, vt dictum est: vel quatenus, si contemplationis ignis, vel extinguitur, vel sopitur; dictis actibus vel revitescit, vel scintillat.

Vltra quos actus pertinent etiam ad vitam contemplativam omnium virtutum moralium actus omnes: qui licèt essentialiter spectent ad vitam activam; dispositivè tamen pertinent ad contemplativam, vt docet idem Div. Thom. laudatus art. 2. cuius rationem assignat Doct. Sanct. quæst. sequenti art. 1. ad 3. dicens: *Sicut virtus, quæ ordinatur in finem alterius virtutis transit quodammodo in speciem eius: ita etiam quandò aliquis vtitur his, quæ sunt vitæ activæ solùm prout disponunt ad contemplationem, comprehenduntur sub vita contemplativa.* Et in hoc sensu concludit, quòd *vita activa dispositio est ad vitam contemplativam.*

130. His ergo declarata manet nostra assertio; quæ loquitur de vita activa secundùm omnes actus, quos retulimus, insimulque manet probata. Sed claritatis gratia datam probationem ad hanc formam reducimus: vita activa durat, dum actus ipsius perseverant

rant, non autem dum datur contemplatio: sed vita contemplativa, sumpta secundùm omnia, quæ dicit, quomodò de ea nunc loquimur, durat dum contemplatio exercetur, & etiam dum opera vitæ activæ eliciuntur: Ergo vita contemplativa durabilior activa est. Consequentia est bona, & maior quoad vtrâque partem indubitabilis. Minor verò pro secunda parte, in qua dubium esse poterat, probatur ex dictis: Dum durat dispositio ad contemplationem, durat vita contemplativa; modo, quo nunc de ea loquimur: sed iuxta D. Thom. modò datum, actus vitæ activæ; immò etiam ipsa *vita activa dispositio est ad vitam contemplativam.* Ergo dum actus vitæ activæ eliciuntur, permanet vita comtemplativa.

131. Declaratur, & vrgetur hic discursus: Etenim vt quis vitam activam exercens, illam dirigat in contemplationem, quo modo activa ad contemplativam spectat, nullum impedimentum, à labore, vel aliunde ortum, datur: Ergo qui actus vitæ activæ facit, eo animo vt in contemplationem eos refferat, exercet vitam contemplativam, consequenterque hæc magis durat, quàm illa. Consequentia legitima est, quia ratio, ob quam vita contemplativa durare diù non potest iuxta D. Thom. citatum, Seraph. Theresiam, & omnes Mysticos, ac Scholasticos, inter quos egregiè hoc ponderat Eximius Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 10. à num. 10. Est labor, qui in illo exercitio habetur, stabilis, fixusque mentis intuitus, qui ad vniformitatem contemplationis requiritur, in quo pro hoc statu manere non possumus, phantasmatum confusio, tædium, seu nausea, quæ ex permanentia in vnico actu generatur, & alia huiusmodi, quæ veritatem illius dicti ostendunt: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.* Vnde si in vita contemplativa quo modo de ea nunc loquimur, hæc non premere ostenderimus, habemus intentum. Probatur ergo antecedens: quia licèt dicta omnia vera sint de vita contemplativa, prout dicit actum contemplationis, in quo ipsa finaliter, & essentialiter consistit; non tamen verificantur de vita contemplativa secundùm omnia, quæ dicit: prout sic enim nulla nausea ei contraria est, quandoquidem non perseverat in eodem actu, sed vt rectè observavit datus Suarez, per quamdam iucundam mutationem ab vna huius vitæ actione ad aliam fit transitus. Nimirùm nunc legendo, nunc meditando, nunc orando, vel contemplando multum temporis spatium consumi potest, rursusque ad easdem actiones reverti, quia & actiones istæ nobilissimæ sunt, ac per se iucundæ, ipsaque earum diversitas tædium aufert. Et alioqui in eis corporaliter non multũ laboratur. Similiterque phantasmatum perturbatio, & alia obstantia, solicitudine, ac vsu, gratia Dei superari possunt. Hæc P. Suarez dicto num. 10. quibus solidè probatur nostrum antecedens. Cæterum quia nos non solùm loquimur de istis actibus, sed etiam de ijs, qui sunt proprij vitæ activæ, & etiam de ipsa vita activa, si sumantur, vt dispositiones ad contemplationem; propterea loquendo de omnibus illis clariùs constat illius antecedentis veritas, dirigiturque eius probatio ad laborem, quem in exercitio vitæ activæ experimur; alia enim inconvenientia superata iam sunt ex modò dictis.

Sic igitur probatur iterum idem antecedens. Etenim actus vitæ activæ, prout spectat ad vitam contemplativam, nullum laborem addit supra se ipsum essentialiter sumptum: ergo vt quis vitam activam exerceat, illam referens in finem contemplationis, nullum impedimentum datur. Prob. anteced. Quia quòd actus vitæ activæ pertineat ad vitam contemplativam in nullo alio consistit, nisi in ordine illo, quo refertur ad finem contemplationis: sed in hoc, quod est referre illum actum ad contemplationem nullus labor adest, nec imaginabilis est: Ergo tenet antecedens.

132. Ad hæc: non solùm non est maior labor in actu vitæ activæ relato ad contemplationem, respectu sui ipsius, vt manet intra vitam activam; sed etiam est sine comparatione minor defatigatio, quæ in tali actu primo illo modo reperitur. Exempli gratia. Traditur quis alia applicatione ad lectionem, quam dirigit vel ad prædicandum fidelibus, vel vt illa lectione imbutus, quæ ex illa hausit, contempletur. Primo modo pertinet ad vitam activam lectio illa: secundo autem ad contemplativam. Et certè nemo non videt, lectionem primo illo modo laboriosam esse. Tum ex parte finis, qui est prædicatio, in qua multùm defatigantur, lassanturque vires. Tum etiam ex ipsa lectione, quæ ad concionandum directa maiorem defatigationem ob memoriæ maiorem applicationem, aliaque huiusmodi, causat, se ipsa ad contemplandum ordinata. Quod, & huius generis multa alia ostendunt, in operibus vitæ activæ, prout contemplationi deservientibus minorem laborem claudi, quàm in ipsis intra suam sphæram vitæ activæ manentibus.

133. Contra omnia dicta obijcies 1. Sicut purè contemplativus elicit actus vitæ activæ, eosque dirigere potest in contemplationem; sic etiam purè activus elicit actus vitæ contemplativæ, illosque potest ordinare in actionem: Ergo, sicut purè contemplativus dum eo animo elicit actus vitæ activæ exercet vitam contemplativam; sic purè activus dum contemplationem refert ad actionem, exercebit vitam activam: Ergo hæc non est minùs durabilis, quàm illa. Antecedens constat ex multoties dictis. Primam consequentiam paritas suadet: cur enim contemplativus legens, vt contempletur, exercet vitam contemplativam, & activus contemplans, vt legat, vitam activan non exercet? Secunda autem consequentia ex prima rectè deducitur. Eò enim diximus, vitam contemplativam esse durabiliorem, quia non solùm durat, dum cõtemplatio ipsa habetur, verùm etiam dum actus vitæ activæ in illam, vt in finem ducti, eliciuntur: Ergo, si vita activa non solùm durat, dum suos actus elicit; sed etiam dum contemplatur, æqualis ex hac parte est vtriusque duratio; consequenterque ratio facta prorsus ruit.

Respond. 1. rationem factam non solùm respicere id, quod obiectio assumit; sed etiam alia, vt est maior labor vitæ activæ, quàm contemplativæ. Ex quo rectè concluditur, contemplativam esse durabiliorem; quia cùm loquamur de illis, prout in hoc statu habentur, maior, vel minor exercentis labor conducit omnino, vt illa vita durabilior asseratur, in cuius exercitio inferior labor habetur. Verùm quia obiectio vrgeri potest contra discursum prout num. 130. positum. Ideò

Resp. 2. Vitam contemplativam, vt in hac disputatione cum D. Thom. diximus, esse finem vitæ activæ, quæ etiam, vt eodem num. 130. vidimus, est dispositio relatè ad contemplationem. Quòd autem medium ordinetur in finem, & dispositio ad id, ad quod disponit, est omnino consonum veritati: cui absonum prorsus est, quòd finis ordinetur ad medium, & quod terminus ordinetur ad viam, seu ad dispositionem. *Adde* 1. quòd vita contemplativa est simpliciter perfectior, quàm activa, vt vidimus quæst 3. quiaque minus perfectum potest ordinari ad magis perfectum; & non è contra: proptereà vita activa ordinatur ad contemplativam: hæc verò ad illam ordinari non potest. *Adde* 2. Div. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 4. quæstiunc. 1. dicere, contemplativam vitam esse bonam propter se: activam verò propter aliud, concluditque dicens: *Vita activa, quæ non ad alium, sed ad se ipsum tantùm ordinatur* (qualis est illa, de qua obiectio loquitur) *neque dignior, neque vtilior est, quàm contemplativa, imò comparatur ad contemplativam sicut vtile ad id, ad quod est vtile*. Ex quibus omnibus constat, vitam contemplativam ordinari non posse ad activam.

Vnde ad obiectionem negatur antecedens pro secunda parte; videlicet

quo activus valeat contemplationem ordinare in vitam activam; esset enim talis ordinatio inordinata; quod compati cum actu virtuoso non valet. Cùm autem activus actu contemplatur, non ob hoc habet vitam contemplativam, sicut nec contemplativus; dum agit, habet vitam activam propter dicta num. 128. Vnde activus, dum contemplatur, nec habet vitam contemplativam, nec exercet activam; eò quòd, vt dictum est, contemplatio non est medium, nec via, nec dispositio ad vitam activam: Contemplativus verò, dum agit, exercet vitam contemplativam, sumptam in tota sua latitudine; quia actio illa est dispositio ad contemplationem. Quod intellige de actione ad contemplationem ordinata; alioqui idem dicendum erit de contemplativo agente, ac de activo contemplante.

134. Secunda eiusdem asserti pars bimembris, in qua dicebamus, quod vita contemplativa essentialitèr, seu pro ipso actu contemplationis sumpta, si consideretur vt reduplicat hunc statum, potest dici durabilior, & etiam minùs durabilis, quàm activa, est quoad vtramque partem Div. Thom. quoad primam quidem d. q. 180. art. 8. in corp. vbi postquàm statuit, quòd vita contemplativa secundùm suam naturam accepta est durabilior, vtì diximus 1. conclus. agens posteà de ipsa vita contemplativa quoad nos, seu prout à nobis in hoc statu exercetur, subiungit: *Sed quoad nos etiam vita contemplativa diuturna est; tum quia competit nobis secundùm actionem incorruptibilis partis animæ scilicet secundùm intellectum: Vnde potest post hanc vitam durare. Alio modo, quia in operibus contemplativæ corporaliter non laboramus: Vnde magis in huiusmodi operibus continuè persistere possumus, sicut Philosoph. dicit in 10. Ethicor.* Vbi & vitam contemplativam ex aliqua parte activa durabiliorem esse ostendit, & grave fundamentum ad hoc astruendum exhibuit. Fundamentum consistit in illis duabus rationibus, quibus & nos hanc partem nostri asserti probamus, primò quidem sic:

135. Actio potentiæ incorruptibilis est ex hac parte durabilior, quam actio potentiæ non incorruptibilis: vita contemplativa, sumpta pro actu contemplationis, est actio potentiæ incorruptibilis, etiam in hoc statu: ergo in hoc statu vita contemplativa est ex aliqua parte durabilior, quàm activa. Consequentia est in 3. modo primæ figuræ, & minor patet: quia vita contemplativa, etiam prout in hoc statu est actus potentiæ intellectivæ, vt hîc, & art. 1. asserit Div. Thom. quæ potentia omnino est incorruptibilis: quod quidèm non convenit vitæ activæ, vt patet: maior autem indè constat: quod totum suum esse habet actio à potentia; quæ quidem actio vtpotè effectus potentiæ debet, quoad fieri potest, sapere conditiones potentiæ producentis. Vnde actio potentiæ incorruptibilis, ex hac parte maiorem durabilitatem dicit, quàm actio potentiæ non incorruptibilis.

136. Contra hanc rationem, quæ ex vna parte fundatur in incorruptibilitate intellectus, & ex alia in eo, quòd vita activa non est actus intellectus, obijcies 1. contra illud primùm: Quia Philosoph. 3. de anima, cap. 5. text. 20. dividens intellectum in agentem, & passivum clarè docet, intellectum passivum esse corruptibilem: ergo ex hac parte maior durabilitas vitæ contemplativæ probari non potest.

Respondetur incorruptibilitatem intellectus fide sanctam esse: vnde licèt illam Aristot. negaret, nihil in hac parte vrgeret eius testimonium. Sed sanè Aristot. hanc veritatem non negavit: eius tamen mentem in obiecto textu aperit Sanct. Thom. ibi lect. 10. dicens: *Excludit quemdam obiectionem. Posset enim aliquis credere, quòd quia pars intellectiva animæ est incorruptibilis, remanet post mortem intellectiva scientia rerum eodem modo, quo nunc eam habet: cuius contrarium supra dixit in primo, quòd intelligere corrumpitur, quodam interiùs corrupto, & quòd corrupto corpore, non reminiscitur anima, neque amat. Et ideò hic dicit, quòd*

quòd reminiscitur, scilicet post mortem eorum, quæ in vita scivimus; quia hoc quidem impassibile est, id est, ista pars animæ intellectivæ impassibilis est: vnde ipsa non est subiectum passionum animæ, sicut sunt amor, & odium, reminiscentia, & huiusmodi, quæ ex aliqua passione corporali contingunt. Passivus verò intellectus corruptibilis est, id est, pars animæ, quæ non est sine prædictis passionibus, est corruptibilis; pertinet enim ad partem sensitivam. Tamen hæc pars animæ dicitur intellectus, sicut & dicitur rationalis in quantum aliqualiter participat rationem, obediendo rationi, & sequendo motus eius, vt dicitur in 1. *Ethicor.* Vnico verbo: intellectus passivus, quem Philosoph. corruptibilem dicit, non est potentia intellectiva, quæ contemplationem elicit; sed est quædam facultas sensitiva, quæ est subiectum passionum sensitivarum, quod nobis non opponitur.

137. Obijcies 2. ex alia parte: quia vita activa etiam est actus intellectus: ergo ex hac parte non est durabilior vita contemplativa. Probatur anteced. Vita activa est opus intellectus practici; proptereàque suprà diximus divisionem vitæ in activam, & cōtemplativam fore adæquatam; quia vita in præsenti dividitur secundùm divisionem intellectus, qui adæquatè dividitur in practicum, & speculativum: Ergo tenet antecedens.

Confirmabis: Cognitio veritatis est actus intellectus, vt de se patet: sed cognitio veritatis spectat æquè ad vitam activam, & ad contemplativam: ergo sicut hæc, ita & illa est actus intellectus. Min. in qua dubium esse poterat, probatur: quia cognitio veritatis æquè, & adæquatè dividitur in cognitionem, quæ respicit veritatem, vt illam cōtēpletur, & in cognitionē respicientē veritatem, vt operetur, quarum prima est vita contemplativa, & activa secunda: Ergo cognitio veritatis, &c.

Resp. ad obiectionem ex dictis in hac disputatione: Vitam activam non elici, sed dirigi ab intellectu practico. Hic enim est regula operis exterioris, in quo vita activa formaliter consistit. Vnde vita activa non est actus elicitus ab ipso intellectu practico; sicut ab speculativo elicitus est contemplationis actus: quarè vita activa non est æquè durabilis. Incorruptibilitas enim potentiæ relucet, quoad potest, in solo actu à se elicito. *Adde*: quòd etiā si vita activa foret actus elicitus ab intellectu practico, adhuc in contemplatione vividiùs ostenderetur durabilitas; eò quòd est actus intellectus speculativi, qui nobilior, puriorque est, quàm practicus, & obiectū nobilius respiciēs, & nobiliori modo. Quamobrèm quæst. 182. art. 1. ait Div. Thom. *In vita contemplativa est homo magis sibi sufficiens, quia paucioribus ad eam indiget*: subditque: *Vita contemplativa est secundùm divina; vita autem activa est secundùm humana.* Et postea: *Vita contemplativa est secundùm id, quod est magis proprium homini, scilicet, secundùm intellectum: in operationibus autem vitæ activæ communicant etiam inferiores vires, quæ sunt nobis, & brutis communes.* Per quæ patet, quòd vita activa non est actus elicitus ab intellectu speculativo, vt priùs dicebamus. Et etiam quòd si foret, adhuc non esset æquè durabilis, quia adhuc tunc non esset homo tantùm sibi in ea sufficiens, quantùm in contemplativa, nec ad illam adeò paucis indigeret.

Per quod patet ad confirmationem: Quia cognitio veritatis, habens pro fine opus, non est formaliter ipsa vita activa, sed illam regulat. Quod si diceretur cognitio illa vita activa, adhuc nostrum assertum consisteret propter modò dicta.

138. Secundò probatur propositum assertum secunda illa ratione Div. Thom. quam dedimus num. 134. potestque ad hanc brevem formam reduci: In operibus vitæ contemplativæ non est labor corporalis, qui sanè adest in operibus vitæ activæ: ergo in vitæ contemplativæ operibus diù permanere possumus, non autem in operibus vitæ activæ. Antecedens pro vtraque parte constat ex authoritate D. Thom.

Et etiam, quia experientia ipsa testatur in vita activa summum laborem esse, quo caret contemplatio, quæ teste laudato Div. Thom. *Consistit in quadam vacatione, & quiete secundum illud Psalm. 45. Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus.* De quo plura in superioribus dicta sunt, dicenturque in subsequentibus. Et loquimur de ipso actu contemplationis, seu de vita contemplativa essentialiter sumpta, non obliti eorum, quæ num. 78. dicta sunt. Deinde probatur consequentia : Quia labor, ac defatigatio corporalis impedit permanentiam in aliquo exercitio: ergo si in vita contemplativa talis labor non adest, & invenitur in vita activa, relinquitur, quòd vita activa minùs durabilis sit, quàm vita contemplativa.

139. Obijcis: Negari non potest, quòd in contemplatione plurimum laboretur corporaliter, vt ostendit virium corporalium iactura, caloris naturalis defectus, & alia huiusmodi, quæ contemplativi experiuntur: ergo falsò asserimus, non dari in vita contemplativa laborem corporalem.

Resp. cum Caietan. ad citatum art. 8. Quod dum Div. Thom asserit, in contemplativa vita corporaliter non laborari, sumit ly *corporaliter* non provt distinguitur contra spiritualiter, hoc est, immaterialiter : sic enim constat, contemplativos laborare, ex quo labore proveniunt effectus illi, quos obiectio recenset, quosque libenter concedimus. Sumit tamen Angel. Doct. ly *corporaliter*, prout distinguitur contra animaliter, sicut corpus distinguitur cõtra animã. Sic enim solùm corporaliter laborant, qui membris corporalibus operando vtuntur, vt artifices, agricolæ, & huiusmodi. Contemplatio autem fit sedendo, & quiescendo : & ideò absque corporali labore fieri dicitur. Hucusque Caietan. quibus facta obiectio soluitur, quatenùs in vita contemplativa laborem esse adstruit, quem laborem non negamus, sed modo dicto: ita vt semper laboriosior inveniatur vita activa, in qua labor corporalis est, prout *corporale*, id est *animale*. Siquidem consionando, infirmis ministrando, mortuos tumulando, aliaque opera vitæ activæ exequendo, membris ipsis corporalibus; & toto corpore laboramus, ex quo labore ingens fatigatio contrahitur, ob quam in vna illarum actione diù permanere haud possumus.

140. Redeuntes modò ad ea, quæ num. 134. dicebamus, asserimus, eundem Angel. Præcept. qui ibi docuit, contemplationem in hoc statu esse ex vna parte durabiliorem vita activa, de quo egimus numeris præcedentibus: etiam docere, talem contemplationem esse ex alio capite minùs durabilem: Sic enim ait, q. 181. art. 4. *Ad 3. dicendum, quod durabilitas vitæ activæ in statu præsenti excedens durabilitatem vitæ contemplativæ, non provenit ex proprietate vtriusque vitæ secundum se considerata, sed ex defectu nostri, quã ex corporis gravitate retrahimur ab altitudine contemplationis. Vnde ibidem subdit Gregor. quod ipsa sua infirmitate ab immensitate tantæ celsitudinis repulsus animus in semetipso relabitur.* De quo quia de se satis constat, & iam multa multoties diximus, nihil modò addendum est.

§. IV. *Quæ asserta præcedentia impugnant, enodantur.*

141. PRæcipua argumenta, quæ datas assertiones impugnant, sunt obiectiones iuxta eas factæ, solutæque. Sed nihilominùs aliqua modò dabimus, potiùs vt modum regularem servemus, quàm quia difficultatem aliquam, non facillimè ex dictis superabilem continere, intelligamus. Igitur arguit. 1. contra prim. conclus. Contemplatio non est homini connaturalis: ergo ex natura sua non est diuturna. Ergo nec vita activa ex se diuturnior. Secunda consequentia constat ex prima: Tum quia ex negatione positivi destruitur comparativum. Tum quia vita activa durabilis abs dubio est, & homini connaturalis. Prima consequentia deducitur bene ex an-

antecedenti; quod probatur. Quod est melius, quàm secundùm hominem non est connaturale homini: vita contemplativa sic est, ex Philosoph. lib. 10. Ethicor. cap. 7. Ergo vita contemplativa non est ex se homini connaturalis.

Resp. 1. hoc argumentum non tam respicere contemplationem secundùm se, quàm relatè ad subiectum. Vnde non primam assertionem impugnat, sed probat secundam partem secundæ. Verùm quidquid de hoc sit, respondetur secundò negando antecedens: ad probationem constat ex alibi dictis, Philosophum dicere contemplationem esse supra hominem, quia convenit homini secundùm intellectum, qui, teste eodem Philosopho, aliquid divinum est. Ita Philosophum explicat D. Thom. citato art. 8. ad 3. Adde: quòd ad contemplationem requiritur summa segregatio à creaturis, quæ proculdubio quietem contemplationis perturbant. Quod vel ipsi suæ gentilicæ contemplationi apprimè necessarium, gentiles Philosophi cognovere: eóque à creaturarum tumultibus segregabantur, vt expeditè contemplationi dederentur. Videns autem Aristot. lib. 1. Polit. cap. 2. hominem, qui ex natura sua est animal sociale, fugere aliquandò societatem, dixit: *Ille, qui alijs non communicat, est bestia, aut Deus, id est*, ait Div. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 8. ad 5. *Divinus vir.* Quod ideo Philosoph. dixit, interprete eodem Div. Thom. quia *homo potest solitariè vivere dupliciter. Vno modo quasi societatem humanam non ferens propter animi sævitiam, & hoc est bestiale. Alio modo per hoc, quod totaliter divinis rebus inhæret: Et hoc est supra hominem.* Et hæc est ratio, qua contemplatio suprà hominem esse dicitur; hoc tamen ipsius diuturnitati non præiudicat, vt dictum est.

142. Arg. 2. ex Apocal. cap. 8. v. 1. vbi dicitur: *Factum est silentium in Cœlo quasi media hora*, per quod *silentium* intelligitur communiter quies contemplationis, & per ly *media hora* datur intelligi summa brevitas talis contemplationis, quæ parùm durat: ergo contemplatio non est ex natura sua diuturna: ac per consequens nec diuturnior vita activa. Prima consequentia legitimè infertur ex antecedenti: Si namque contemplatio foret ex natura sua diuturna, hoc planè haberet in Cœlo, vbi nihil datur, quod ipsius diuturnitatem impediat. Antecedens autem est omninò certum, sicque ab omnibus intelligitur; ita vt silentium illud, adeò breve sit contemplatio.

Respondet. 1. cum Div. Thom. supra citatum cap. Apocalyp. datum textum nullatenùs loqui ad litteram de contemplatione, sed *per illud silentium significatur pax, & tranquilitas, quæ est futura in Ecclesia, quæ Cœlum est propter cœlestem claritatem, propter fidei charitatem, & vitæ sublimitatem, post mortem Antichristi, quæ parum durabit; & ideò signatur per silentium quasi dimidiæ horæ, quia citò post veniet Dominus ad iudicium.* Verba sunt Div. Thom. loco citato, qui egregiè idem argumentum prosequitur. Videatur. Vnde duo falsa continet argumentum factum. Primum est, quòd Cœlum, in quo factum est silentium, sit paradisus Cœlestis. Hoc enim falsum est; quia ly, Cœlum significat Ecclesiam militantem propter rationes, quas Div. Thom. dedit. Et sanè si per ly *Cœlum* intelligatur Ecclesia triunfans, & per silentium intelligatur contemplatio, infertur, quòd contemplatio in gloria non sit durabilis, quod plusquam falsum esse, est fide sanctum. Vnde si per silentium intelligitur contemplatio, vt arguens vult, & per Cœlum non potest intelligi Ecclesia triunfans, vt demonstravi: relinquitur, quòd per Cœlum intelligatur Ecclesia militans, vt docuit D. Thom. aut anima iusti, vt vult D. Bernard. mox citandus: ex tota hac facta fabrica solùm habetur, quòd contemplatio in hoc statu non sit diuturna, quod primum nostrum assertum non impugnat, sed firmat secundum. Maneat ergo falsum esse, quòd Cœlum ibi Ecclesiam triumphantem significet; significat enim militantem.

Se-

Secundùm quod factum argumentum supponit vt indubium, estque falsum, est, quod per silentium intelligatur ad litteram contemplatio. Non, inquam, contemplatio intelligitur, sed pax dicta, qua fruetur Ecclesia militans post Antichristi mortem, quæ diuturna non erit; sed solummodò per quadraginta dies, vti Glossa asserit, duratura. Transactis enim quadraginta diebus, celebrabitur iudicium vniversale, finieturque cum ipsa militante Ecclesia pax Ecclesiæ militantis.

Respond. 2. cum eodem citato Div. Thom. qui ait: *Tropologicè per silentium secundùm Beatum Gregorium, intelligitur secretum intimæ contemplationis, in quo silere debet tumultus cogitationum, vt anima iusti, quæ Cælum est, per elevationem à terrenis, & claritatem mentis cum sponso loqui, & eius vocem dulcissimam audire possit. Vnde Beatus Gregor. super hunc locum: Cælum quippè est anima iusti: Anima itaque iusti ad æterna sublimia per sublevationem contemplationis intendit, surgentes ab infimis cogitationum tumultus premit, & intra se Deo quoddam silentium facit: Hoc autem silentium quasi media hora fit, quandò non diù durat quies contemplationis, sed vel necessitas corporalis, vel aliud aliquid interrumpit eam. Vnde Gregor. hoc silentium contemplationis, & hæc quies mentis in hac vita non potest esse perfecta.*

Similiter Div. Bernard. lib. de Amor. Dei cap. 4. ait de contemplatione: *Hoc est silentium in Cælo. Quandiù quippè in hac sumus vita, hoc fœlicissimæ pacis silentio in Cælo, id est, in anima iusti, quæ sedes est sapientiæ, aliquandò fruitur affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia; intentio verò de reliquijs cogitationis diem festum perpetuum agit sibi.* Per quæ solutum manet argumentum, similiterque solvuntur innumera alia, quæ hic ab authoritate, & à ratione fieri poterant. Et omnia illa solùm probant, quòd vita contemplativa, prout in hoc statu; durabilis non est, quod est nostrum assertum secundum, quoad secundam partem, sed primum, vt dictum est, non impugnat.

143. Arg. vltimò contra bimembrem illam partem asserti secundi: Quia paradoxum est, quòd contemplatio pro hoc statu sit simul diuturnior, & minùs diuturna, quàm vita activa: Ergo ex illis duobus membris aliquod falsum est. Probatur antecedens. Tum quia ex ipsis terminis apparet repugnantia. Tum quia eadem contemplatio non potest simul esse, & non esse: Ergo nec potest simùl esse diuturnior, & minùs diuturna.

144. Confirmat. Implicat eandem contemplationem esse simpliciter perfectiorem, & simul simpliciter minùs perfectam, quàm vita activa: Ergo paritformiter implicat, quod sit simùl diuturnior, & minus diuturna. Anteced. constat ex dictis tota quæstione 3. vbi licèt concederemus, vitam activam esse secundùm quid perfectiorem; perfectionem verò simpliciter maiorem numquam concessimus, vt potè pugnantem cum perfectione simpliciter maiori vitæ contemplativæ. Consequentia verò probatur: quia si vita contemplativa asseritur durabilior, & simul minùs durabilis, quàm vita activa, non est vnde tam maior, quàm minor durabilitas non sint simpliciter tales: ergo implicat, &c.

145. Resp. argum. distinguendo antecedens. *Paradoxum, &c. sit simul,* & ex omni capite *diuturnior, & minus diuturna,* conceditur: *Sit simul,* & non ex omni capite, negetur antecedens. Numquam enim diximus, quòd contemplatio sit ex omni capite durabilior. Diuturnitatem contemplationis aliqua possũt fundare, & alia perimere. Illam, etiã pro hoc statu fũdat incorruptibilitas potẽtiæ, à qua elicitur: fundat etiã, quod in cõtẽplatione corporaliter non laboratur. *Et hæc negatio impedientis laboris*, ait Caietan. ad art. 8. citatum, *manifestè ad maiorem continuitatem confert.* Quod dupliciter intelligi potest. Primò sic, vt idem numero actus contemplationis magis durare potest, eò, quod in ipso labor non est. Secun-

dò

dò ita, vt licèt idem actus non continuetur; potest tamen contemplatio iterum, atque iterum continuari; ex quo in ea labor corporalis non est. Et vtrumque verum est: quamquam Caietan. in secundo sensu solùm loqui videatur, vt hæc eius verba testantur: *Ex hoc contemplatio ex parte nostri est magis contigua, hoc est, magis, ac magis continuari potest, quòd corporalis labor ibi non intervenit.* Sed vtrumque, vt diximus, verum est: quia ex quo labor corporalis in contemplatione non est, potest idem actus diutius permanère, &, semel hoc extincto, potest per alium, & alios continuari: quorum neutrùm in actibus vitæ activæ eàdem expeditione dari potest, vt patet in Sermocinante. Quod autem contemplationem non diù durare finit, est ipsa gravitas corporis animam à Cœlesti illo contemplationis otio, eà in vita, retrahens. Dicimus ergo quòd contemplatio, quæ ob illa duo est in hoc statu durabilior, quàm vita activa, est minus illà durabilis ob hoc vltimum, in quo nulla contradictio adest, nec ex ipsis terminis, nec aliundè. Per quod patet ad primam probationem antecedentis. Ad secundam dicas: *esse*, & *non esse* esse prædicata contradictoria: quòd autem contemplatio sit secundùm vnam rationem durabilior, & minus durabilis secundùm aliam, nullam contradictionem involvit.

146. Ad confirm. negetur consequentia, & paritas. Discrimen est, quod perfectio simpliciter talis desumitur ex genere, seù natura, vt eo loco diximus: quiaque res vna non habet nisi vnam naturam, seu essentiam; propterea non potest esse simpliciter perfectior, & simùl minùs perfecta simpliciter respectu eiusdem: quandoquidem tunc foret simpliciter perfectior, & simul minùs perfecta secundùm idem: quod manifestè implicat in eadem entitate respectu eiusdem. Diuturnitas autem non est quidditas contemplationis: Vnde potest secundùm vnam rationem esse magis durabilis, quàm vita activa, & minùs durabilis secundùm aliam. *Adde*: quòd maior diuturnitas contemplationis, cùm proveniat ex capitibus numero præcedenti assignatis, quæ sunt iuxta exigentiam quidditatis ipsius contemplationis: ipsa enim ex sua natura est actus potentiæ incorruptibilis: ac similiter secundùm suam naturam ei convenit, quòd in ea corporaliter non laboremus: hæc, inquam, maior diuturnitas est ob dicta simpliciter talis. Minor autem diuturnitas, cùm conveniat ei prout reduplicat hunc statum, & vnionem cum corpore retardante, ac impediente, est talis secundùm quid: vtpotè quod nec est quidditas, nec à quidditate exactum. Immò pugnans cum exigentia quidditatis. Quo circà erit contemplatio simpliciter durabilior vità activa, & secundùm quid minùs durabilis, in quo arguens nullum inconveniens reperit, nec nos illud reperimus.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Vtrùm in eodem viatore possint simul reperiri vita activa, & contemplativa?

PRæsentem difficultatem ad tertium prædicabile, in quo de natura perfecta agendum est, reservare decreveram: eò quòd, si in aliquo viatore compatiantur hæ duæ vitæ, ille sanè perfectus esse debet. In alijs enim non posse simul dari certissimum est. Verùm, quia quòd tales vitæ possint, vel non possint simùl dari, provenit ex prædicatis intrinsecis vtriusque; propterea hîc oportunior sedes est, vt hoc dubium discutiatur. In hac enim disputatione propria, & intrinseca huius duplicis vitæ tractata sunt.

§. I.

§. I. *Quæstionis sensum aperio, & veram sententiam propugno.*

147. NOn loquimur de illa vita activa, de qua multoties dictum à nobis est, speciatim in hac disputatione, fovere ipsam vitam contemplativam: quatenùs huius fervor penè extinctus per illius impulsum reproducitur. Hæc enim vita activa, seu, vt propriùs loquar, hæc vitæ activæ habitio ad rem præsentem non est: siquidem illo modo vitam activam reperiri in contemplativo, res adeò certa, et itaque est, vt subijci disputationi non debeat. Quandoquidem quilibet contemplativus suam contemplationem sanctis meditationibus fovere debet, vti ex nostro Extact. Doct. pluries diximus. Hoc tamen non est habere vitam activam; tum quia illæ meditationes sunt actus vitæ contemplativæ, sumptæ secundùm omnes actus, quos dicit, vt supra dicebamus. Tum quia illius contemplativi principale studium, cui præcipuè vacat, non sunt illi actus, sed contemplatio veritatis.

148. Indidemque habetur, non esse in præsenti sermonem de illis operibus vitæ activæ, quæ etiam à quocumque contemplativo eliciuntur. Nemo enim ita ab alijs segregatus est, qui aliquandò opem indigenti non ferat. Hæc tamen opera vitam activam in illa operante non arguunt propter dicta: videlicet, quia non sunt principale studium facientis: quod indispensabiliter necessarium est, vt talia opera vitam activam constituant, iuxta doctrinam Div. Thom. datam num. 128. Debetque hoc præ oculis haberi, vt in præsenti vitari posit confusio. Vnde loquimur de vita activa, (idem de contemplativa intellige) quam quis seriò, ac principaliter intendit, iuxta numero dicto tradita Quod quia non considerant aliqui de his scribêtes, non lucem, sed tenebras materiæ non admodum perspicuæ scriptis suis côciliant, Quod vitandum spero, vestigijs Angel. mei Præceptoris, & Seraph. Doct. Div. Theresiæ fide liter, ac indivulsè insistês.

149. Iuxta hæc igitur duo lucidissima oracula quæstionis titulus dupliciter intelligi potest. Primò ita vt licèt cum vita contemplativa non sit simul vita activa, eo rigore sumpta, quem modò dedimus: detur tamen contemplativus ea perfectissima contemplatione decorus; vt posit attendere ad omnia opera vitæ activæ, quâtumvis maximæ entitatis, quin otium suæ contemplationis impediatur. Satque hoc esse (si verificetur) vt posimus dicere, quòd in viatore datur simul vtraque illa vita; inde constat: quod in Angelis vsque ad iudicij vniversalis diem diximus supra quæstione præcedenti cum D. Thom. dari simùl hanc duplicê vitâ. Et sanè vita activa, quâ in Angelis côcedimus, non est vita activa ea serietate, seù rigore sumpta: quâdoquidê Angeli non maximè, præcipuè vè delectantur in illis suis operibus vitæ activæ, nec illa præcipuè intêdunt, se illi soli placere, *in quê desiderât Angeli prospicere.* Ast dicuntur simul vtramque vitam habere; quia sic in menisterijs activæ vitæ occupantur, vt quies contemplationis interrupta perseveret. Sic docet Div. Thom. 2. 2. q. 181. art. 4. ad 2. dicens: Angeli *secundùm hoc habent aliquid de vita activa quandiu mundus durat ex hoc, quod administrationi inferioris creaturæ intendunt. Quod significatur per hoc, quod Iacob vidit Angelos in Scala ascendentes, quod pertinet ad contemplationem; & descendentes, quod pertinet ad actionem. Sed sicut dicit Gregorius 2. moral. non sic à Divina visione foris exeunt, vt internæ contemplationis gaudijs priventur.* Sat est ergo, quòd quis posit exterioribus occupari, quin *internæ contemplationis gaudijs privetur*, vt vitam activam habere simul cum contemplativa dicatur.

Fatemur tamen, hunc non habere vitam activam omnino rigorosè, vt illam habet, qui illam principaliter intendit. Sed hoc nihil obest, vt dicatur

tur habere vitam activam simùl cum contemplativa, vtì dicebamus de Angelis, in quibus eo rigore vita activa non est; quod elegantissimè docuit D. Thom. verbis adductis dicens: *Secundùm hoc habent aliquid de vita activa.* Perspicè, quòd non dicit Angelos habere vitam activam, sed *aliquid de vita activa.* Quia videlicet, non habent vitam activam, nisi in sensu modò à nobis intento. Quod ampliùs ex dicendis constabit.

150. Secundò potest intelligi quæstionis titulus, ita vt in eodem viatore detur simul vita contemplativa, & activa, omnino rigorosè sumptæ. Quod adhuc dupliciter potest intelligi. Primò ita vt ly *simul* denotet simultatem temporis, tuncque hunc sensum reddet: an nimirum possit quis simul studere principaliter vitæ activæ, & contemplativæ? Ita vt simul, hoc est, eodem tempore studium principale habeat circa vtriusque vitæ opera? Secundò, ita vt ly simul non denotet simultatem temporis, sed subiecti: sic, vt idem homo, qui nunc principaliter contemplationi vacat, alio tempore vitæ activæ studeat principaliter: taliter quòd reciproca successione modò in vita contemplativa, modò in activa occupetur: sed vtraque vita in ipso simul sit. Et quocumque ex dictis tribus modis procedit disputatio nostra. Vnde videndum nobis est: an omnibus ijs modis, vel aliquo, detur simul vita contemplativa, & activa in viatore?

151. Sit nostra 1. conclus. *Potest viator adeò intimè Deo per contemplationem vniri, vt opera activa quantumvis multa, & maximæ entitatis, eius contemplationem non impediant: atque adeò possunt in eodem viatore dari simul vita contemplativa, & activa.* Secunda pars conclusionis constat ex dictis num. 149. Prima autem pars, in qua difficultas viget, est expressa D. Augustini lib. 19. de Civit. Dei, cap. 2. & 19. D. Gregor. 2. moral. cap. 3. D. Thom. loco citato ex 2. 2. & clarissimè Seraph. Mat. nostræ lib. vitæ, cap. 17. & in Itinere cap. 31. ex quorum doctrina discursus libabimus, quibus nostrum assertum suadeamus. Probatur ergo primò conclusio sic: Beatissima Virgo Maria dum viatrix fuit, habuit contemplationem, quam nulla opera vitæ activæ impediebant: ergo dabilis est in viatore contemplatio, quam non impediant opera vitæ activæ. Consequentia bona est: proceditur enim de actu ad potentiam. Et antecedens probatur: Beatissima Virgo, dum fuit viatrix, habuit simùl vitam activam, & contemplativam: sed inter modos, quibus hæc vtraque vita à viatore haberi potest, minor est ille modus habendi illas, qui constat ex dictis num. 149. Videlicet, habere contemplationem, quam opera vitæ activæ non perturbent: Ergo Beatissima Virgo illam eminentissimam contemplationem habuit. Cætera nota sunt, & maior continet discursum D. Thom. quo vtitur in 3. dist. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. in argument. 2. *sed contra*, estque huiusmodi: *Beata Virgo fuit in vtraque vita, & ideò secundùm Anselmum in Assumptione eius legitur Evangelium de Martha, & Maria, quæ significant vitam activam, & contemplativam: sed Beata Virgo fuit tantùm viatrix: ergo, &c.*

Quo discursu evincitur, Beatissimam Virginem habuisse illam adeò divinam contemplationem, quæ nullis vocibus exteriorum tumultuum turbaretur. Hic enim, vt dictum est, est infimus modus inter eos, quibus excogitari potest possibilis simultas huius vtriusque vitæ in viatore. In simulque hoc ipso discursu solvitur illud frequẽs dubium concionatorum in die Assumptionis Dominæ nostræ. Anguntur enim minùs perspicaces, non valentes percipere, cur illud Evangelium in tali solemnitate legatur. Fundamentum vt detegant, fœtus nonnumquam edunt risu excipiendos, aut contemptu præmiandos. Dictæ ergo institutionis motivum est, prout vidimus, quòd in eo Evangelio fit mentio vitæ activæ figurata in Marta satagente circa frequens ministerium: fit etiam mentio vitæ con-

contemplativæ, quam repræsentat Maria sedens secus pedes Domini, & audiens verbum illius. Vt autem detur intelligi, quòd in Beatissima Virgine duplex vita simul erat, & quòd meritis eminentissimis, vtraque vtriusque vitæ manu collectis, regna cœlestia conscendebat; propterea, ait ex D. Anselmo D. Thom. legitur Evangelium illud in illa festivissima solemnitate ex veneranda Ecclesiæ ordinatione.

Ex quo colliges: nostrum assertum esse iuxta indefectibile Sanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicium, quandoquidem dum dictum Evangelium legi iussit, illam duplicem vitam in Beatissima mundi Regina, ac Cœli Domina fuisse censuit.

152. Confirm. 1. Non est efficacius operum exteriorum murmur ad impediendam cōtemplationem, quàm hæc dùm valdè sublimis est; ad impediendum vsum sensuum, seu vires sensitivas causando extasim, vel raptum: Beatissima Virgo habuit altissimam contemplationem sine impedimento virium sensitivarum: ergo & dedita fuit operibus vitæ activæ sine impedimento contemplationis. Consequentiam suadet paritas. Min. continet doctrinam Mysticorum, de qua nobis agendum est in quinto prædicabili, constabitque à fortiori ex dicendis num. 169. Maior autem ita certa est, vt non indigeat probatione.

153. Confirm. 2. Beatissima Virgo cum vehementissimo dolore coniunxit contemplationem: ergo & cum operibus vitæ activæ. Consequentia infertur: quia non est assignabilis ratio, cur solicitudo circa opera exteriora contemplationem impediat, & ipsam dolor vehementissimus, quo puræ creaturæ acerbior nec æquè gravis nullus, non impediat. Antecedens autem probatur: Cùm Christus Dominus pro mundi salute in Cruce patiebatur, habuit Beatissima Virgo dolorem omnes omnium creaturarum dolores superantem: sed tùnc etiam habuit ferventissimam contemplationem: ergo, &c. Præmissæ non tàm indigent probatione, quàm in Deiparæ obsequium expensione: expenditur ergo minor primò in generali: quia Beatissima Virgo numquàm à divina contemplatione cessavit, nec ante ipsius ortum, nec post; nec vigilans, nec dormiens: Ergo nec in filij passione. Consequentia est bona; tùm quia magis est contemplari ante ortum, & in somno, quàm in vigilia, licèt cum circunstantia illa doloris vehementissimi; & deniquè semper, ac incessanter contemplari, plus est, quàm contemplari in aliqua differentia temporis; & cum dicta doloris circunstantia: vnde si Beatissima Virgo semper, ac incessanter contemplata est, etiam in passionis tempore contemplationem exercuit: cùm hoc non sit maius, quàm illud. Tùm deindè, quia, vt ex ipsis terminis constat, si numquam à contemplatione cessavit: in tempore passionis contemplata vtique est: quia passio illa in aliqua differentia temporis extitit.

Anteced. autem probatur: & primò quòd ante ortum, & in somno contemplaretur: sic enim docet D. Bernardin. tom. 2. serm. 51. art. 1. cap. 2. his verbis: *Beata Virg. licèt in vtero Matris suæ, sicut cæteri infantes, dormiret: attamen somnus, qui absorbat, & sepelit in nobis rationis, & liberi arbitrij actus, & per consequens actum merendi, non credo, quòd talia in ipsa fuerit operatus; sed anima sua liberè, ac meritorio actu tunc tendebat in Deum.* Posteàque in eodem sensu accipit illa Cantic. verba: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Ijsdem, vt post ortum incessanter contemplatam fuisse, vsus est Amadeus hom. 3. de Laud. B. Virg. vbi ait: *Sæpè etiam agebat, quod in canticis Canticor. scriptum est: Ego dormio, & cor meum vigilat: Carne quippè dormiens, animo vigilabat.* Eamdem veritatem, quoad hoc, quòd nec in somno, nec in vigilia à Dei contemplatione cessabat, docet oratio illa Sanctæ Birgitæ cœlitùs revelata, ait enim: *O Virgo Maria dominatrix mea, glorietur nasus tuus suavissimus, qui ex virtute Spiritus Sancti numquam anhelitum attraxit, vel emi-*

sità

sit, quin tota cogitatio tua semper esset ad Deum altissimum, & quamvis aliquando dormiebas; voluntatem tamen tuam ab eo numquam mutabas. Plura præterea circa incessantem Sanctissimæ Virginis contemplationem, quæ videri possunt in Alb. Mag. super *missus est* cap. 176. 177 & 179. in Joan. Ovando ad 3. Scoti, d. 3. q. 5. art. 1. & alijs. Non tamen omiserim illud, quod de Beatissima Virgine dicitur in Proverb. cap. 8. *Non extinguetur in nocte lucerna eius.* Semper enim accenssa fuit lucerna contemplationis Virginis Almæ, videlicet, *in nocte* materni vteri, *in nocte* somni, *in nocte* tota huius vitæ, quæ comparata cum die æternitatis, ex absentia veri Solis, nox est: Ergo nec etiam extincta fuit lucerna hæc adeò constans in obscurissima nocte acerbissimæ passionis.

Expenditur 2. illa minor in particulari loquendo de tempore passionis pijssimi Reparatoris nostri. In quo tempore Virgo Beatissima contemplationi vacabat, vt testatur ipsa purissima Virg. Sanctæ Birgit. lib. 1. cap. 10. his verbis: *Quandò verò considerabam loca clavorum in manibus, & pedibus, quos secundùm Prophetas crucifigendos audivi, tunc oculi mei replebantur lachrymis, & cor meum quasi scindebatur præ tristitia::: Cùm verò considerarem potentiam Deitatis eius, consolabar iterùm, sciens quòd ipse sic vellet, & sic expediret, & omnem voluntatem meam confirmavi voluntati eius: & sic semper erat lætitia mea mixta cum dolore.*

Iam verò expenditur maior illa facti syllogismi propositio: & sanè, quòd vehementissimè Sanctissima Virgo tunc temporis torqueretur, probat dictum ipsius in principio orationis modò datæ, vbi ait, quòd eius cor *quasi scindebatur*. Probat etiam ipsius altissimum silentium: nihil filio suo sibi loquenti respondit, cuius silentij dolorem vehementissimum fuisse causam, ait Div. Bernard. de lament. B. Mariæ. Est enim dolor vehemens fur loquelæ iuxta illud Job. cap. 2. vbi de mæstissimis amicis Job dicitur: *Sederunt cum eo in terra septem diebus, & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum.* Quòd autem ille Virginis dolor omnes omnium creaturarum dolores superasset, docet Div. Bernard. tom. 1. serm. 61. dicens: *Tantus fuit dolor Virginis, quòd, si in omnes creaturas, quæ dolorem pati possunt, divideretur, omnes subitò interirent.* Ergo vera est illa maior.

§. II. *Emergens obiectio dispellitur, & eius occasione dubium incidens disputatur.*

154. Contra 2. confirm. §. præcedenti factam adest gravis obiectio, quæ negotium facesseret, nisi enodaretur. Obijcies ergo: Beatissima Virg. in passione filij sui passa est spasmum: ergo non habuit contemplationem illam, quam diximus. Patet ista; quia cum spasmo contemplatio adesse non potest, sicut nec advertentia, nec meritum, nec libertas. Vnde si verum est, quòd Beatissima Virg. tam vehementissimè doluit, sequutus fuit spasmus, qui doloris adeò irregularis comes est; eòque minor facti syllogismi est falsa. Sin minùs maior non erit vera. Consequenterque nutat facta confirmatio.

Anteced. autem, in quo est difficultas, probatur multipliciter. Primò, quia in Ecclesia celebrabatur festum in memoriam spasmi Beatissimæ Virg. quod festum incipiebat Dominica in Passione, & terminabatur sequenti Dominica Palmarum. Quod certè non fieret, nisi B. Virgo spasmata fuisset: ergo verè passa fuit deliquium in filij passione. *Secundò* probatur antecedens: quia ex relatione eorum qui terræ sanctæ loca inviserunt, novimus, prope Calvarium constructum fuisse Templum sub nomine *Sanctæ Mariæ de Spasmo*, in illius memoriam, quem Cœlestis Virgo passa est, cùm vidit suum Vnigenitum Crucem baiulantem, & sub ipsa, ponderis immanitate, caden-

cadentem. Tunc quippè purissima Virgo spasmata præ doloris acerbitate similiter cecidit,& eò loci dictum templum erectum fuit, cuius ruinæ adhuc extant.

Probat. 3. anteced. à P.P. authoritate: nam Div. Bonav. lib. Medit. Vitæ Christi cap. 77. ait: *Cernens* (Sanctissima Virgo) *eum* (Christum Dominum) *oneratum ligno tam grandi, quod primò non viderat, semimortua facta est præ angustia, nec Verbum ei dicere potuit.* Alij hoc referentes ad tempus, in quo in Calvario nudatus est meus Jesus, tunc deliquium Virginis accidisse, dicunt. Vnde Anselm. dialog. de Passion. Dom. Virginem sic plorantem introducit: *Cùm venissent ad locum Calvariæ ignominiosissimum, nudaverunt Iesum filium meum totaliter vestibus suis, & ego exanimis facta fui.* Div. Bonav. dicto lib. cap. 80. ait, idem accidisse, cùm Christi corpus lancea vulneratum fuit. Hæc sunt eius verba: *Tunc Mater semimortua cecidit inter brachia Magdalenæ.* Alij circa hoc ipsum plura loquuntur, sed quæ à dictis parùm distare videntur: eòque ad aliud caput transimus.

Probat. 4. anteced. ex revelat. B. Birgit. factis, inter quas nonnullæ sunt, hunc ipsum Sanctissimæ Virg. spasmum confirmantes, vt videre est lib. 1. cap. 10. lib. 2. cap. 21. lib. 4. cap. 70. & lib. 7. cap. 15. solùm referam, quæ serm. Angelico cap. 18. habentur: *Videns deinde Mater filium suum in Cruce crudeliter extendi, in omnibus corporis sui viribus cœpit tabescere: audiens verò malleorum sonitum, quandò filij manus, & pedes ferreis clavibus perforabantur, tunc, omnibus Virginis sensibus deficientibus, ipsam in terram velut mortuam doloris magnitudo prostravit.* Mitto alias revelationes idem testificantes. *Probatur* 5. antecedens ex pictorum praxi, qui iuxta Crucem solent effigiem Almæ Virg. pingere, illam spasmatam, ac veluti mortuam demonstrantem.

Probat. denique anteced. ex Sacra Script. quia Luc. cap. 2. ait Beatissimæ Virg. Sanctus Simeon: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Quæ verba multi P.P. sacrique Expositores exponunt de dolore, quem in passione habuit purissima Virgo ipsam deliquium pati, cogente. Atque ita loquitur Div. Bernard. de lament. Virg. Laurent. Justin. de Triumph. Christi agone, Div. Bonav. cap. citato, & etiam eod. lib. cap. 77. & 79. Carthusian. in Joan. cap. 19. vnde sententiam asserentem, Virg. spasmum passam fuisse, præter adductos, tenent Joan. Lansperg. lib. elucidat: in passion. Christi, Aranda tract. 1. cap. 14. Malonius in elucidat. Stigmat. cap. 17. Durand. lib. 4. in notis cap. 70. pluresque alij.

155. Circa hoc dubium tria facienda restant. Primum videre, quid sit spasmus. Secundùm videre, si fuit in Beatissima Virg. tempore passionis, vel alio. Tertium denique obiecta solvere. Circa primum scias: spasmum esse in duplici differentia. Primus est propriè talis; secundus autem impropriè. Primus evenit, cùm quis ob nimium dolorem patitur nervorum contractionem, tota corporis, & animæ harmonia dissoluta; ita vt nec sensibus externis, nec internis, atque adeò nec ratione vti valeat. Et hoc est, quod à Physicis spasmus dicitur: illi enim solùm spasmum propriè talem cognoscunt. Hicque spasmus est propriè infirmitas corporis. Secundus evenit, cùm quis propter gravem dolorem, quo premitur, syncopem, seu extasim passus, viribus destitutus cadit, quamquàm rationis vsus non impediatur. Inquiritur ergo modò: Beatissima Virgo tempore passionis, vel alio suæ sanctissimæ vitæ, hæc deliquia, vel aliquod ex illis, passa est?

156. Respondeo negativè cum Caietan. tom. 2. opusc. tract. 13. q. vlt. & cum illum exscribente Medina 3. p. q. 27. art. 4. Jansen. in Concord. Evangel. Suar. tom. 2. in 3. p. disput. 4. sect. 3. & disp. 41. sect. 2. Clytovæo homil. de Statione Virg. circa Crucem. & alijs. Ex his tamen Authoribus nonnulli sententiam oppositam temerariam, ac scan-

scandalosam esse asserunt. Alij alijs censuris illam feriunt. Nos tamen probamus primò Beatissimam Virg. non fuisse in filij passione spasmatã spasmo propriè dicto: EtenimBeatissima Virg. iuxtaCrucem egit munera Mediatricis, & Salvatricis humani generis, aliaque plura, quæ omnia, & singula requirunt maximam considerationem, & libertatem: Ergo iuxta Crucem non passa fuit spasmum propriè dictum. Ergo nec alibi illum vnquam perpessa fuit. Patet vltima consequentia ex prima; quia vtì rectè observant plures è Doctoribus pro nobis adductis, si iuxta Crucem, vbi magna fuit velut mare contritio eius, tale deliquium non sensit; nullatenùs credendum est alios minùs graves dolores illud causasse. Prima consequentia ex antecedenti constat: quia deliquium propriè tale privat rationis vsu, vt diximus num. 155.

Anteced. autem probatur, recitando aliquot S.S. P.P. dicta: In primis enim Div. Hieronym. Videns iuxta Crucem robusta constantia stare Virg. Beatissimam eam appellat *salutis hominum auctricem*. Div. Anselm. de excel. Virginit. cap. 9. *Hominum reparatricem*. Div. Bernard. serm. 2. de Assumpt. *Totius humani generis mediatricem*. Carthusian. lib. 2. de Laudib. Mariæ cap. 23. *Mundi salvatricem*. Hæc, aliaque innumera encomia de Beatissima Virg. iuxta Crucem stante accumulant S.S. Expositoresque. Quæ omnia requirere profundissimam reflexionem, & libertatis vsum, quis negabit? Quomodò impos mentis potest esse *Mundi salvatrix, hominum reparatrix*, aliaque munia his gerere similia?

157. Se ipsum superavit eloquentissimus Ambros. in hac parte: aurea eius verba transcribo, quæ mox considerabo. Sic enim in epist. 25. ad Vercell. Eccles. loquitur Magn. Parens: *Sed nec Maria minor, quàm Matrem Christi decebat, fugientibus Apostolis ante Crucem stabat, & pijs spectabat oculis filij vulnera, quia expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem: aut fortassè quia cognoverat per filij mortem mundi redemptionem, Aula regalis, etiam sua morte putabat se aliquid publico addituram muneri. Sed Iesus::::: suscepit quidem affectum parentis, sed non quæsivit alterius auxilium. Hanc imitamini Matres Sanctæ, &c.* Hactenus Ambros. & quidem eloquentissimè: eius tamen verba omni reflexione dignissima consideremus.

Primum enim, quod Ambros. de Virg. iuxta Crucem prædicat, est, quòd ibi erat, prout *Matrem Christi decebat*. Decebat nè Matrem Christi carere rationis vsu, & humi iacens facere illas immodestas cerebrositates, quas facere epilepticos, seù spasmatos videmus? O congruam Dei Matri dispositionem! Insuper: *Fugientibus Apostolis ante Crucem stabat* Dei Mater. Si verbum *stabat* propriè sumis, illam non spasmatam fatebere: de quo posteà. Si autem impropriè sumis, nihil tibi prædicandum restat in Virgine: quippè si non fugiebat, sicut Apostoli, hoc non tam virtuti, ac amori Virginis, quàm ipsius impotentiæ attribuendum erit. Fugiebant Apostoli; quia mentis compotes pericula cognoscebant, & sine spasmo expediti fugæ auxilio periculum evasere: Nil horum inventum est in Beatissima Virg. quia sine rationis vsu, periculum non cognovit, nec illud, quamquàm cognovisset, vitare ob spasmi impedimentum potuit. Vt quid ergo prædicatur tamquàm magnum, quòd *fugientibus Apostolis ante Crucem stabat*? Vide ergo in quas angustias te redigat frigida illa tua spasmi cogitatio: illa dolorem Matris extollis, maternæ dignitati detrahens.

Pergit Ambros. & ait, quòd Sacratissima Virgo *pijs spectabat oculis filij vulnera*. Et abs dubio filij vulnera pijs oculis non spectasset, si vsu rationis caruisset. Sed quarè spectabat? *Quia expectabat non pignoris mortem; sed mundi salutem*. Ecce profundissimam Virginis considerationem: in conspectu habebat filij mortè, & generis humani vitam, ac veluti dilectissimi filij mortis oblita, tota in generis humani vitam ferebatur. Hæ præcisiones à mentis impo-

impote fieri haud possunt. Sed Virg. Beatissima personam publicam agens *sua morte putabat se aliquid publico addituram muneri.* Obtulit quidem propriam vitam, vt ad mundi redemptionem cooperaretur: sed Iesus, qui *non quæsivit alterius auxilium*, spontaneam, ac misericordem oblationem non admisit, ast *suscepit quidem affectum parentis.* Vnde evidenter constat Virg Beatissimam illa sua propriæ vitæ oblatione meruisse, quod spasmatis convenire non potest, prout vidimus num. 155.

Concludit Ambros. dicens: *Hanc imitamini, matres Sanctæ.* Rogo nunc; in quo matres Sanctæ Domini Matrem imitabuntur iuxta Crucem? Quia si ibi non merebatur, nec vsum rationis habebat: si ibi ob deliquium iacens humi, illam inordinatis motibus, non sine læsione verberis, castigabat; nihil ibi relucet, quòd matres Sanctæ imitentur: vnde ad talis exemplaris imitationem non matres sanctæ, sed matres fatuæ vocandæ erunt.

158. Anteced. illud nostrum affatim ex dictis probatum credimus. Dicta tamen omnia confirmat Sanctæ Ecclesiæ desiderium, quæ à Virgine Beatissima solicitè petit; vt omnes nos admittere dignetur in sui amabilem, vtilissimamque societatem. Quæ suspiria ad Virginem dirigit stantem iuxta patientis Redemptoris nostri Crucem. Sic enim in hymno pro officio dolorum Beatissimæ Virg. ad ipsam loquitur.

Fac me verè tecum flere,
Crucifixo condolere,
donec ego vixero.
Juxta Crucem tecum stare,
Te libenter sociare
in planctu desidero.

Res mira foret, quod Ecclesia suis filijs postularet Virginis societatem, dum ipsa spasmo laborabat, imposque rationis erat.

159. Div. Joannis Evangelium iam diu vocat nos, vt ex ipso pro nostra veritate firmiùs stabilienda, discursus ineluctabiles eruamus. Ait enim Sacer Evāgelista: *Stabant iuxta Crucem Iesu Mater eius.* Virgo iuxta Crucem non quomodocumque erat, sed *stabat*, cuius verbi vel materialis significatio rotundè spasmo contradicit: non stat, qui iacet; sicut nec immotus movetur. Nec dicas: Verbum *stare* non sumi in sui rigorosa significatione. Quia contra hoc effugium pugnat eminentissimè Caietanus, & vincit. Videatur. Nos autem solùm circa hoc dicemus: quòd volentes verbum *stare* non sumi hîc in sui rigorosa significatione, hoc faciunt, vt illud suum frigidum deliquium, ab ipsis excogitatum, salvent. Malæ causæ peius patrocinium. Verba Sacræ Scripturæ impropriantur, vt res sine fundamento introducatur. Non est hic modus interpretandi Scripturas; sed quòd omnia earum verba in sensu, ac significatione propria sumantur: dummodò non sequatur aliquod inconveniens. Et inconveniens, quod adversarios movet ad præsentem impropriationem affatim à nobis ponderatum est, magisque constabit ex dicendis.

Quod si mentem ad altiora elevemus, inveniemus quidem verbum *stare* in præsenti significare animi constantiam, roburque fortissimum, quo Virg Beatissima iuxta Crucem *stabat*, impetus tormentorum, vt retunderet. Ob quod Div. Amad. hom. 5. de martyr. Virg. ait: *Propterea in tanta posita adversitate, nec resolvit pudorem verecundiæ, nec amisit vigorem constantiæ.* Ad cuius rei probationem ait de ea Ambros. *lego stantem iuxta Crucem, non lego flentem. Stare namque in illa cordis amaritudine magnæ ascribitur constantiæ.* De hac Sanctissimæ Virg. iuxta Crucem constantia ait Div. Antonin. 4 p. Theolog. tom. 15. cap. 41. §. 1. *Stabat verecunda, modesta, lachrymis plena, doloribus immersa; ita tamen divinæ voluntati conformis, quòd, vt Anselm. ait, si oportuisset, ad implendam secundùm rationem voluntatem Dei, ipsa filium in Cruce posuisset, atque obtulisset.* Hoc robur, hæc cum divina voluntate conformatio animi spasmum patientis non sunt.

160. Prosequitur Sanctus Evangelista, & ait: Christum Dominum Virgini iuxta Crucem stanti dixisse: *Mulier ecce filius tuus.* Abs dubio, si Virg. Beatissima illo ab adversa opinione conficto accidente laboraret, neutiquam cum ipsa Dominus loqueretur. Vt quid enim verba dirigeret, ad ea percipere non potentem? Percepit quidem pijssima Virg. verba illa, & gemebunda respondit suis copiosissimis lachrymis, quæ solent inter aflictos pro vocibus subrogari, iuxta vulgarem 3. de Ponto dicentem.

Nec tua, si flectu scindentur verba, nocebit,
Interdum lachrymæ pondera vocis habent.

161. Consideravimus hactenùs spasmum ex ea parte, qua privat libertate. Si verò ad ipsum prout corpus premit, mentem dirigamus, non fuisse in Beatissima Virgine iuxta Crucem, nec alibi, reperiemus; quod sic breviter suadetur: Spasmus hic est vera corporis ægritudo: Beatissima Virgo nullam vnquam passa fuit corporis ægritudinem: ergo neque spasmum. Mai. constat ex num. 155. vbi consentientibus omnibus, spasmum propriè dictum corporis ægritudinem esse vidimus. Minor autem probat Caietan. laudatus, & quidem solidè; propptereàque dignus, quòd ab omnibus videatur.

162. Iam verò tempus est, vt de spasmo impropriè dicto loquamur: Dicimus ergo nec hunc spasmum passam fuisse Virg. Beatis. stantem iuxta Crucem, nec alibi. Quod ferè omnibus, quæ hactenùs dicta sunt, suadetur. Etenim si aliquis dolor hoc deliquium causaret, maximè ille, quem habuit purissima Virg. dum vidit Crucifixum suum dulcem natum: Iste dolor talem spasmum nõ causavit: ergo nullus. Mai. constat ex dictis num 156. Min. autem probatur 1. ex proprietate verbi *stabat,* quia si Beatissima Virg. dum fuit iuxta Crucem, *stetit,* sequitur, quòd pondere doloris non corruerit. *Probat.* 2. ipsa min. pulcherrimis verbis ipsius Sanctissimæ Virg. cum Sancta Birgit, sic lib. 6. cap. 57. loquentis: *Quoties audivi opprobria filij mei, & mendacia, & insidias ei positas, toties animus meus motus est dolore, ita, quòd vix teneri se poterat: Sed virtute Dei dolor meus modum, & honestatem habuit, nè impatientia, aut levitas in me notaretur.* Quibus addit: *Sic patienter suffer ens; vt nec inimici, nec alij in me aliud reperirent, nisi gravitatem.* Confer ista verba cum opinione (si sic nominari potest) adversa, & videbis, ipsam illis è diametro contrariari. Quam gravitatem servat, qui dolore tactus, viribus destitutus procumbit? Aut quomodò inimici nil aliud nisi gravitatem reperirent in ea, quæ dolore victa in publico illo theatro iaceret?

163. Confirmatur hoc ex verbis ipsius Sanctissim. Virg. Quia *virtute Dei dolor* eius *modum, & honestatem habuit*: Ergo licèt dolor ille fuerit sufficiens ad inducendum spasmum, quod neutiquam negamus, sed positivè asserimus; tamen *virtute Dei* habuit dolorosissima Virgo, quòd illum dolorem constantia ipsius superaret. Conseq. evidenter ex anteced. deducitur: sed tamen ex paritate probatur. Etenim licèt dolor ille sufficientissimus foret ad inferendam mortem; illam tamen non intulit *virtute Dei*: ergo pariformiter nec intulit eadem *virtute Dei* spasmum.

164. Vt ab hac paritate se expediant adversariorum aliqui Virginem Beatissimam pondere doloris iuxta Crucem animam egisse, posteàque resurrexisse aiunt; vnde ex paritate mortis ipsam spasmatam adstruunt. Sic apud P. Suarez discurrunt. In cuius novitatis impugnatione opus non est, vt tempus insumatur. Dicitur enim res magna sine aliquo, vel minimo fundamento in Patribus, aut Theologis, & huiusmodi novitatibus contemptu respondendum est. Mirandum sanè, eam, quæ labem origineam, quæ moriendi miseram necessitatem induxit, non contraxit, bis verè mortuam; & nos, qui illam culpam contrahimus, moriamur semel.

Ali-

165. Aliter respondet citatus Durandus cum Salmer. lib. 10. tract. 41. fieri potuisse Beatissimam Virginem, cùm videret Sāctissimum Filium suum Crucifigi, spasmatam præ dolore: posteà verò reassumptis viribus stetisse. Sicque verum est, quod Evangelista dicit, & quod Sanctæ Birgit. ipsa Deipara revelavit; ac denique verum est, quod ille crudelissimus dolor, qui ex se spasmans erat, suum effectum causavit.

Hæc tamen evasio habet contra se quidquid hactenùs dictum est. Breviter tamen dicimus, quòd spasmati, etiam spasmo impropriè tali, non illicò vires reassumere possunt, ita vt constantes *stare* possint. Quod si hoc attribuas virtuti divinæ, cuius ope potuit Beatissima Virg. tam citò convalescere: cur eidem divinæ virtuti non attribuis, quòd non spasmata fuisset? Adde: esse insignem causam reassumendi vires, quòd causa doloris spasmantis augeatur. Beatissimam Virginem asseris spasmatam, cùm filius eius Cruci affigebatur: posteà verò dum iam Crucifixus in altum elevatur, dum saturatur opprobrijs, blasphematus, sitibundus, derelictus, ac denique dum venit in altitudinem maris demergendus à tempestate, tunc non spasmabatur, sed *stabat*. Quis tale vnquam audivit? Horum hominum inconsequentiam numquam affatim miraberis. Non possunt percipere Beatissimam Virg. non spasmatam, quia habuit dolorem spasmantem, & posita causa debet poni effectus: vnde sicut quia posito illo dolore in Beatissima Virg. non potuit non dolere, sic quia vltra hoc erat ille dolor spasmans, non potuit non spasmari. Ecce discursus horum pondus totum. Qui non vident se maiori salebra irretitos illo suo discursu.

166. Etenim ille ipse dolor nedum spasmans ex se erat, verùm etiam interficiens: sed posito in Beatissima Virg. illam non interfecit: ergo nec spasmavit. Et vtriusque eadem causa fuit: videlicèt Dei virtus Virginis vitam conservans, & ipsius modestam gravitatem. *Itidem*: dolor ille erat ex se spasmans: ergo toto tempore, quo ex se spasmans erat, Beatissimam Virg. spasmavit. Ergo toto tempore passionis Virgo spasmata fuit; consequenterque non fuit tempus in toto progressu passionis, in quo *staret* iuxta Crucem. Omnia hæc per se ipsa notissima sunt; ideòque nec probatione, nec expensione indigent.

Nec omiserim egregium arguendi modum: fieri potuisse, inquit, Beatissimam Virg. &c. vt num. 165. benè, & optimè: hoc fieri potuit: ergo factum fuit. Arguis de potentia ad actum, de possibili ad factum. Similiter dico: Potuit Beatissima Virg. conservari Dei virtute, nè illud deliquium pateretur: ergo sic factum fuit. Non quia actum deducam ex possibilitate nudè sumpta, sed ex Evangelij testimonio, ex decentia personæ, & ex alijs dictis.

167. Verùm quia iam diù Div. Thom. non audivimus, quod nostræ devotioni durissimum est: ideò probare intendam Beatissimam Virg. numquam aliquem dolorem ipsam spasmantem habuisse, discursu ex ipso Sanctissimo Præceptore deprompto, & loquimur de omni genere spasmi. Itaque Angel. Doct. in 3. d. 27. q. 1. art. 3. docet, amorem esse principalem animi affectionem. Quod probat ex August. ex eo, quòd omnis alia affectio ex amore est. Vnde, vt dicebamus in Isag. cùm has affectiones describeremus, si quis fugit malum, est, quia amat bonum: si desiderat bonum, est, quia illud amat; & sic de alijs. Quarè concludit Sanctus corpus illius art. dicens: *Ideò oportet, quòd amor inter cæteras affectiones etiam sit vehementior.* Eandem doctrinam docet in 4. d. 49. q. 3. art. 3. quæstiunc. 3. Hac ipsa doctrina vtitur 1. 2. q. 35. art. 6. vbi inquirit: *An magis sit fugienda tristitia, quàm delectatio appetenda?* Et hoc quæsitum resolvit sic: *Respondeo dicendum, quòd per se loquendo, appetitus delectationis est fortior, quàm fuga tristitiæ: Cuius ratio est, quia causa delectationis est conveniens bonum; causa autem doloris, sivè tristi-*

tiæ, est aliquod malum repugnans. Contingit autem aliquod bonum esse conveniens absque omni dissonantia : non autem potest esse aliquod malum totaliter absque omni convenientia repugnans: Vnde delectatio potest esse integra, & perfecta; tristitia autem est semper secundùm partem.

Qua doctrina cognoscitur potentissimum amoris imperium, & quam efficatiùs, quàm quævis alia affectio, afficiat animam; propter quod, eodem Angel. Doct. citato iudice, dictum est cap. 8. Canticor. *Fortis est vt mors dilectio.* Quæ verba sic inibi explanat: *Dilectio Christi fortis est, vt mors. Sicut enim mors animam à corpore separat, vt iam nihil concupiscere, nihil in præsenti vita homini liceat ambire, ita dilectio Christi, quem verè pervaserit, totum sæculo huic mortificat, & quasi insensibilem reddit, solùmque Christo vivens mundo mortuus est.* Vide ergo amorem amantem quasi insensibilem reddentem, solùmque Christo viventem; mundo mortuum. Vnde patet clarissimè, quòd sicut dolor rei disconvenientis illum habentem spasmat, quando dolor ille maximus est; ita quando amor excellens est, amantem extra se rapit à sensibus alienatum. Et hæc est causa extasum, raptuumque, qui in viris spiritualibus reperiuntur. Similiterque sicut plures ex nimio dolore mortui sunt: sic etiam ex nimio amore, seu gaudio, etiam rerum materialium solummodò in relatione perceptarum, plurimi vitam amisere. De quo si lubet, consule Theatrum vitæ humanæ, & Textorem in sua officina. Et considera, quòd in his efficiendis semper amor dolori præstat, quia, vt dictum est, est affectio fortior, & efficatior. Ex quibus formatur iam nostra ratio.

168. Sicut Beatissima Virg. habuit dolorem intensissimum iuxta Crucem, sic etiam ibi, & toto tempore vitæ suæ habuit contemplationem altissimam, ortam ex inneffabili amore, qui illam in Deum à se contemplatum transformabat: Sed vi eximij illius amoris numquam Beatissima Virg. raptum, extasim, aut deliquia illa, quæ viri spirituales experiuntur, passa est: ergo nec vi doloris iuxta Crucem habiti spasmata fuit. Mai. certa est de alio tempore vitæ Sanctissimæ Virginis: de tẽpore autem, quod iuxta Crucem stetit, idem dicendum esse, vidimus suprà, moxque ex Div. Thom. videbimus. Min. autem continet doctrinam inter Mystas receptam, cuius fundamentum optimè enucleat Noster Iosephus à Iesu Maria lib. de vita Virg. lib. 4. cap. 13. Conseq. autem probatur multipliciter. Primò à paritate, quæ illam sine dubio suadet. *Secundò*, quia efficacior est amor ad causandum illos effectus, quàm dolor, vt vidimus num. præcedenti. *Tertiò*, quia ex parte contemplationis erant duo, quæ iuxta Div. Dionys. & Div. Thom. alibi à nobis datos, extasim causare poterant, videlicet cognitio nobilissima, & charitas ferventissima: Ex alia verò parte solus dolor erat, qui poterat diliquium illud causare. *Quartò*, denique, quia dolor ille magnus habebat per quod minueretur; videlicet fidem certissimam de convenientia eorum, quæ illum dolorem causabant: ast amor non habebat; per quod minueretur; quin potiùs, quæ illum magis, ac magis accenderent, habebat: ergo si his omnibus numquam amor fecit Virg. Sanctissimam deliquia illa pati: sequitur, quòd multò minùs potuit dolor deliquia suæ sphæræ causare.

169. Confirm. hoc: Quia dum Beatissima Virg. vidit suum sanctissimum filium ab inferis resurgentem, non spasmata fuit: ergò nec iuxta Crucem. Ant. constat, vel ex eo, quod nullus adversariorum tale dicit. Et conseq. probat. quia, vtì diximus num. 167. Sicut multi ex visione, vel notitia rei tristantis periere: Sic plurimi ex notitia, vel visione rei gaudium generantis: ergo si gaudium perceptum à Virgine in illa tam festivissima apparitione, non illam talia deliquia subire fecit, multò minùs dolor, quem habuit iuxta Crucem. Confer ergo illum dolorem cum illo amore, illam tristitiam cum illo gaudio: & videbis, dolorem fuisse inferio-

riorem non solùm ex natura sua, sed etiam in intensione, propter rationem paulò ante insinuatam, videlicet, quia dolor habebat temperantem fidem; amor verò, seù gaudium, habebat impellentia multa, & nullum retardans.

170. Superest modò, vt argumento proposito num. 154. quod huic quæstioni ansam dedit, occurramus. Resp. ergo negando anteced. Ad 1. probat. dicas cum Caietano, Suario, & alijs, in illo festo fieri memoriam gravissimi doloris, quē in sui dilectissimi filij passione habuit Cœlorum Regina. Nec nomine spasmi aliud significabatur, quàm dolor iste ingens. Vt autem inconvenientia, quæ ex illo nomine oriri poterant, vitarentur, consultus fuit Caietanus, qui in opusc. citato concludit sentiens: *Vnde si festum doloris B. Virginis celebrandum est, in aliud iudicio meo tempus, & nomen mutandum est.* Quod quidem factum videmus; quandoquidem ipsum festum modo celebratur nomine dolorum Beatissimæ Virg. & hoc festum non celebratur à Dominica in Passione vsque ad Dominicam Palmarum, vt priùs: sed in feria 6. post Dominicam Passionis. Vnde ex illo festo antiquitùs celebrato non debet fieri argumentum contra nostram resolutionem, cùm potiùs hæc ex illius festi, quoad nomen, reformatione, firmetur. In simulque ostenditur, quid nomine spasmi priùs celebrabatur. Vnde non substantia mutata est, sed nomen ad præcavenda inconvenientia.

Ad 2. probationem respond. templum illud dictum Sanctæ Mariæ de Spasmo, non quia spasmum passa fuisset purissima Virgo; sed quia illo nomine significabatur ingens illius dolor. Aut fortassè quia dolor ille de se sufficientissimus erat, vt spasmum causaret: & ab hoc nomen trahebat templum illud, quod iam non extat, sicut nec festum, prout diximus.

Ad 3. probat. ex P. P. dictis collectam, respondetur, & 1. ad primam, in qua Bonaventura non spasmum asserit, sed doloris gravitatem exaggerat. Estque communis loquendi modus ad exprimendam vim alicuius doloris, dicere: *Dolore percussum, semimortuum.* Nec hoc de solo dolore dicimus, sed etiam de alijs animi affectionibus. Quod fecit Virgil eglog. 8. qui vt magnum amorem indicaret, dixit: *Vt vidi, vt perij.* Qui modus loquendi non est à Sacra Script. alienus: de Esther enim Regina magnam animi affectionem coram Rege Assuero patiente dicitur Esth. cap. 15.v.18. *Cùmque loqueretur, rursus corruit, & penè exanimata est.* In hoc ergo sensu accipienda sunt illa Sanctorum dicta, quæ certè Virginis dolorem vt suadeant, expressivis illis exaggerationibus vtuntur: non quia Virg. Beatissimam mortuam, semimortuam, exanimem, aut spasmatam supponant; sicut nec Esther exanimata fuit.

Per quod patet ad testimonium Anselmi. Quibus adde, dialogum illum esse valdè suspectum Patri Suarez, vt ipse loco citato testatur. Præterquamqòud Anselmus iam dicit, quòd Beatissima Virg. facta fuit *quasi exanimis*: Iam, quòd absolutè *exanimis facta est*, quibus immediatè annectit, Virginem Sacratissimam velamen sui capitis abstulisse, vt filij nuditatem tegeret. Quomodò hoc fecit, si spasmata erat? Maneat ergo verbum illud *exanimis* nihil aliud præterquàm doloris acerbitatem significare.

Idem dicendum esse ad Bonaventur. adeò clarè contra nos loquentem, docet citatus Suar. ibi enim Sanctus Doct. per exaggerationem quandam loquitur. Nec in tali casu multùm commendatur Magdalenæ amor, & dolor, quæ adeò sui Domina supponitur, vt posset Virgini inter eius brachia cadenti subvenire.

171. Ad revelationem Sanctæ Birgittæ idem respondendum est, addendumque: revelationes, etiam particulares, si à Deo sunt, non debere esse inter se oppositas: si namque opponuntur, vel neutra, vel aliqua à Deo non est. In præsenti habemus duas eiusdem sanctæ revelationes, quæ inter se contrariæ

trariæ videntur. Vnde cùm Deus nequeat contraria loqui, si inter illas revelationes adest oppositio, vna tantùm à Deo erit. Quæ autem sit hæc, est difsidium: sed quod citò finiatur, quia illa erit à Deo, quæ sit Sacræ Scripturæ conformis, Sanctorumque sensui correspondeat: quod inveniri in ea, quam pro nobis adduximus, & non in ea, quam adversarij referunt, ex omnibus dictis notum est. Nec hoc sanctitati Sanctæ Birgittæ præiudicat, vt docent Mystici, nosque cum ipsis dicemus, cùm de revelationibus agamus. Verùm hæc doctrina, aliàs verissima, haud egemus in præsenti: quia vtramque revelationem verè talem supponimus; atque adeò nullam inter se pugnam habent: quandoquidem in illa, quæ nobis opponitur, idem modus loquendi viget; ac in relatis sanctorum testimonijs. Vnde illa in terram prostratio doloris magnitudinem exprimit: & etiam quòd nisi divinitus fulciretur, abs dubio cecidisset. Quarè quòd dolor ille ex se facere potuit, exprimitur; non autem quod reapsè fecit.

Ad 5. probat. dico: pictores esse in duplici differentia: nam alij penicillo, & alij voce colorant. Illi sunt, qui vulgò pictores dicuntur, dequibusque procedit obiectio. Alij sunt Prædicatores, qui vt vulgus rudè ad lachrymas suadeat, mirissima circa hæc dicunt: de vtroque pictorum genere dicendum nobis est, quia vtrumque in nostram resolutionem procedit. Ad id, quod ex pictoribus primi generis dicitur, respondetur cum Carthag. tom. 3. lib. 12. homil. 7. qui hæc ait: *Tandem nihil obstat quorumdam pictorum imperitia, qui non aliter noverunt dolorem Virginis exprimere, quàm iacentem, & exanimem in terram depingentes: huiusmodi enim picturæ, me præsente, Romæ mandato Mag. Sacri Palatij Apostol. iussæ fuerunt expungi, vt potè derogantes magnanimitati, & fortitudini Beat. Virginis.* Adde: iussu Sanctæ Inquisitionis prohibitas esse in Hispania tales picturas, vt audivi à quodam Domino Inquisitore.

172. Ad Prædicatores autem innumera dicentes ab omni serietate prorsùs aliena, vtì aliquando audivi, respondeo proponens integram Div. Thom. opusc. 12. quæstionem 5. in qua, quid prædicare debeant, admonetur. Sic enim ait Doct. Sanctus: *Quinta quæstio est: an ex quo Simeon dixit Beatæ Virg. tuam ipsius animam pertransibit gladius: quolibet die naturali vsque ad resurrectionem Christi septies illud recoleret pia Virgo cum dolore vehementi? Ad hoc etiam respondeo: quòd istud eadem facilitate contemnitur, qua dicitur: Cùm nullius authoritatis robore fulciatur. Nec æstimo huiusmodi frivola esse prædicanda: vbi tanta suppetit copia prædicandi ea, quæ sunt certissimæ veritatis. Neque tamen oportet, quòd revocetur, si prædicatum fuerit: nisi ex hoc scandalum fuisset exortum.* Hæc à Div. Thom. tradita observent, vsque dum à Caietano severiùs corrigantur.

Data Div. Thom. verba nos introduxere in vltimam anteced. probationem, ad quam respondemus cum eodem Angel. Doct. 3. p. q. 27. art. 4. ad 2. vbi ait: *Quidam verò per gladium dubitationem intelligunt; quæ tamen non est intelligenda dubitatio infidelitatis, sed admirationis, & discussionis: dicit enim Basilius in epist. ad optimum, quòd Beata Virgo assistens Cruci, & aspiciens singula, post testimonium Gabrielis, post ineffabilem divinæ Conceptionis notitiam, post ingentem miraculorum ostensionem, animo fluctuabat, ex vna scilicet parte videns eum pati abiecta, & ex alia parte considerans eius mirifica.* Hic est ille gladius à Simeone vaticinatus, non dolor ille spasmans, nec dubitatio infidelitatis, sed admirationis, & discussionis, qua animus Beatissimæ Virg. fluctuabat inter extrema adeò distantia, qua fluctuatione in eminentissimam contemplationem admirativam rapiebatur.

Nec percipere potui, cur eximius Suarez Basilium contra nos fore asserat, nisi piè à Div. Thom. interpretaretur. Quia verba Basilij evidenter ostẽdunt, ipsum

ipsum locutum de fluctuatione non imperfectionem aliquam dicentis, sed se admirantis, ac discutientis ea ipsa, inter quæ mens eius fluctuat, seu versatur. Vndè cum Caietano sentio, qui iterum Prædicatores instruens, ait loco citato ex 3. part. *In responsione ad 2. notate, garruli Prædicatores passionis Christi, tot fœmineos clamores, motus, &c. attribuentes Beatæ Virg. in dolore passionis. Pensate verba Basilij in littera allata, & percipite ipsam contemplationi admirativæ tunc vacasse, conferendo divina priùs visa, & sibi certa, humanis, quæ tunc videbat, summa infimis, & è contra: & consequenter effectum cogitationibus consonum secundum rectam rationem habentem, vt condoleret, vt compateretur, cum tam excelsum, tam vilibus, &c. Subiectum ex charitate propria pro ipsius Matris, & mundi salute, prospiceret.* Per quod patet ad omnes probationes obiectas. Nec omnes illi Authores, qui num. 154. Contra nos referuntur, verè oppositi sunt, nam ex ijs aliqui non sunt Authores testimoniorum, quæ in nos citantur, & alij in sensu à nobis dicto loquuntur, de quo vide Suarez laudatum. Vndè solùm remanet ex adverso vnus, vel alter nullius notæ.

§. III. *Ex nostra Seraph. Doctrice probatur assertum, & explicatur, qualiter contemplatio valeat cum actione coniungi.*

173. Constat ex præcedentibus in Virg. Beatissima fuisse simul vitam contemplativam, & activam in sensu huius primæ conclus. quod ad eius veritatem ostendendam sufficeret: siquidem ex quo in aliquo data sit duplex illa vita, evidens est, quòd ipsarum coniunctio non repugnet. Ast licet perfectio, quam hæc coniunctio habuit in Beatissima Virg. in nullo alia inventa sit; ipsa tamen coniunctio in alijs perfectissimis animabus datur, quod clarissimè docet expertissima Theresia loco citato ex itin. hisce verbis. *Algunas vezes en esta oracion de quietud haze Dios otra merced bien dificultosa de entender, sino ay grande experiencia: mas si ay alguna luego lo entendereis, la que la tuviere, y daros ha mucha consolacion saber que es: y creo muchas vezes haze Dios esta merced, junto con estotra. Quando es grande, y por mucho tiempo esta quietud, pareceme à mi, que si la voluntad no estuviesse assida à algo, que no podia durar tanto en aquella paz, porque acaece andar vn dia, o dos, que nos vemos con esta satisfacion, y no nos entendemos: digo los que la tienen. Y verdaderamente vèn, que no estàn enteros en lo que hazen, sino que les falta lo mejor, que es la voluntad, que à mi parecer està vnida con Dios, y dexa las otras potencias libres para que se entiendan en cosas de su servicio, y para esto tienen entonces mucha mas habilidad, mas para tratar cosas del mundo estàn torpes, y como embobadas á vezes. Es gran merced esta à quien el Señor la haze, porque vida activa, y contemplativa està junta. De todo se sirve entonces el Señor, porque la voluntad estase en su obra, sin saber como obra, y en su contemplacion: las otras dos potencias sirven en lo que Martha, assi que ella, y Maria andan juntas.*

Est dicere: *Interdum in hac* oratione quietis impertitur Deus favorem alium valdè difficilem intellectu, nisi adsit magna experientia: ast, si illa adsit, extemplò percipiet, qui recipit, & de hac receptione gaudet. Et multotiès, credo, concedit Deus favorem istum, iunctum cum hoc alio. Quandò est intima, ac per multum tempus durans quies ista, in animum meum induxi, quod si voluntas alicui non adhæresceret, in illa pace tandiù perseverare non posset. Evenit enim per vnum, aut duos dies, frui hac satietate; quin se ipsum intelligat, qui illa fruitur. Et isti non toti sunt in eo ipso, quod faciunt: deest enim ipsis, quod in eis principale est, nempè voluntas, quæ meo videri, vnita est Deo, & alias potentias derelinquit liberas, vt occupentur in rebus divi-

divini obsequij, & ad hoc tunc expeditiores sunt: Cæterum ad res mundi pertractandas tardæ sunt, & aliquando veluti insensatæ. Multum confert Deus, cui hunc favorem confert: quia vita activa, & contemplativa iunctæ sunt. Omnia tunc cedunt in obsequium Dei: quippè voluntas in suo opere perseverat, nec sic, quomodò operatur, & manet in sua contemplatione: aliæ duæ potentiæ in eo, quod Marthæ famulantur; quia illa, & Maria *iunctæ ambulant*.

174. Simillima sunt, quæ loco citato ex lib. vitæ docet; indè necessarium non est ipsius verba referre. Idem docet mans. 7. cap. 1. in fine, vbi non solùm vnionem vitæ contemplativæ, & activæ in eadem anima concedit, sed modum, & quidem fundatissimum, quo hoc evenit, tradit. Etenim observat Cœlestis hæc Magistra distinctionem illam, quam Mystici docent, inter animam, & spiritum, quatenus eadem indivisibilis entitas, prout spiritus est, æternorũ contemplationi vacat, & provt anima est, in rebus exterioribus occupatur. Vnde ita se habet, quoad hoc, duplex hæc portio eiusdem entitatis, ac si diversæ forent. Quatenùs spiritus postquàm Deum suum apprehendit, ita fortiter illum tenet; vt nullis exteriorum incursibus dimittat.

Nec intelligas, hoc à quocumque posse fieri: siquidem hæc animæ ab spiritu diversitas in quocumque datur. Est enim illa diversitas tamquàm si non esset in ijs, qui purgationem spiritus non experti sunt. Vnde sicut non omnes contemplari possunt, quamquàm fidem, & Charitatem habeant, sed debet præcedere meditatio, & alia, de quibus suo loco egimus, vt contemplatio detur. Sic etiam debet supponi rigorosissima purgatio passiva partis intellectivæ, aliaque plura præcedere debent, vt possit spiritus secùs pedes Domini dulcedini contemplativæ intentus sedere, & sine huius quietis dispendio valeat anima ministrare.

175. Præcipuum tamen, quod ad hæc requiritur, est charitas, non quævis: sed charitas perfectissima, quam solùm habet ea anima, quæ potest dicere: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Hæc enim ordinatio charitatis facit animam omnia, quæ priùs aliter inspiciebat, respicere sub elevatiori quadam ratione, quæ illam ab omnibus alijs segregat, & facit, quòd totum suum exercitium sit amare: non quia solummodò cum Maria sedens amet; sed quia sedens cum Maria amat, ministrans cum Martha amat, & semper, ac in quocumque occupetur, amat. Mirissimè hoc ipsa testatur apud Seraph. nostrum Doct. cant. 28. Canens.

Mi alma se ha empleado,
Y todo mi caudal en su servicio.
Yà no guardo ganado,
Ni yà tengo otro oficio, (cio.
Que ya solo en amar es mi exerci-

Videatur Extatic. Parens profundissimè explanans arcana huius cantionis, cuius vltimum carmen duplicem sensum habere docet, & vterque est ad rem præsentem aptissimus. Eorum primum his verbis tradit: *Aqui es de notar, que quando el alma llega à este estado, todo el exercicio de la parte espiritual, y de la sensitiva, ora sea en hazer, ora en padecer; de qualquiera manera que sea, siempre le causa mas amor, y regalo en Dios, como avemos dicho: y hasta el mesmo exercicio de oracion, y trato con Dios, que antes solia tener en otras consideraciones, y modos. Ya todo es exercicio de amor. De manera, que ora sea su trato cerca de lo temporal, ora sea su exercicio cerca de lo espiritual, siempre puede dezir esta alma, que ya solo en amar es su exercicio. Dichosa vida, y dichoso estado, y dichosa el alma que á el llega, donde todo le es ya substancia de amor.*

Est dicere: *Hic notandum est,* quòd cùm anima pervenit ad hunc statum, tota occupatio partis spiritualis, & sensitivæ, sivè in agendo, sivè in patiendo, qualitercumque sit, semper causat in ea maiorem amorem, ac delectationem in Deo, prout diximus. Et etiam ipsum orationis exercitium,

quod

quod priùs habebat in alijs considerationibus; iam omne tale exercitium est exercitium amoris. Ita vt sivè agat circa temporalia, sivè circa spiritualia, semper hæc anima dicere potest: nullum aliud exercitium habeo, nisi amare. Fœlix vita, status fœlix, & fœlix anima, quæ pervenit ad talem statum, in quo iam omnia illi sunt *substantia amoris.*

Secundum sensum huius postremi carminis proponit Doct. Sanctus subdens: *Genuinus sensus huius versus est; quòd anima in hoc statu sponsalitij spiritualis regulariter est in vnione amoris, quæ nihil aliud est, nisi frequens assistentia voluntatis amorosæ in Deo.* Secundus iste sensus nostrum assertum probat, quatenùs vitam contemplativam, & activam simul ponit in hac perfectissima anima, de qua loquitur. Primus autem modum, quo hæc coniunctio fit, ostendit, vt minùs ex parte voluntatis, quæ per ordinationem illam charitatis, quam in cella vinaria recepit, firmiter amoris exercitio vacat.

176. Ex parte autem intellectus cócurrit ad hanc coniunctionem; quòd potentia hæc non vtitur sapientia, quæ est virtus intellectualis, procedens per tumultus discursuum, vt veritatem inveniat: sed vtitur sapientia, quæ est donum Spiritus Sancti, quæ vnit animã causæ altissimæ, nempè Deo. Et hac sapientia iudicat de rebus inferioribus, non per discursum, sed ex quadam connaturalitate. Quod iam multoties in superioribus tactum est à nobis ex Div. Thom. 2. 2. q. 45. art. 1. & 2. vnde in præsenti sic insinuasse sufficiat.

Vnita ergo anima Deo media hac sapientia, & charitate, adeò elevata manet, vt proprios terminos transcendere videatur. Quod docuit D. Thom. in 3. dist. 29. q. 1. art. 3. ad 1. vbi ait: *Ad 1. igitur dicendum, quòd amor non est vnio ipsarum rerum essentialiter, sed affectuum::: Et ideò amor divinus facit hominem, secundùm quod possibile est, non sua vita, sed Dei, vivere, sicut Apostol. dicit ad Galat. 2. Vivo ego, iam nõ ego, vivit verò in me Christus.* Vnde cùm Deus omnia vsque modò operetur, & simul se ipsum contempletur; sic isti vniti aliquam portionem emendicatam habent, vt possint simul Deo, & rebus exterioribus vacare, ex quo *non sua vita, sed Dei vivere* dicuntur.

Textus adductus Div. Pauli totam rem egregiè explicat: ait enim: *Vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus*, quod dupliciter pro præsenti intelligo, Primò sic: vivit Paulus, & non vivit; non quia mortuus fuerit, sed quia industria sapientiæ, & charitatis, est transformatus in Christum: & cum Christus habuerit simul vitam cótemplativam, & activam, dum viator erat: propterea Paulus, adhuc viator, vtramque vitam habet, ex quo vita Christi vivit. Secundò sic intelligo dicta verba: vivit Paulus, & vivit Christus in Paulo, hoc est, anima Pauli, vt spiritus, est intimè vnita Christo; vnde non vivit vita Pauli, sed Christi: ipsa verò anima, vt anima, est forma Pauli: vnde vivit vita ipsius; atque adeò ex hac parte vivit Paulus. Quatenùs ergo anima Pauli, vt spiritus, est intimè vnita Christo, dulcedini contemplationis studet: vt verò est forma Pauli, in vita activa occupatur. Inter duo extrema posita est anima Pauli, videlicet, inter Christum, & proprium corpus. Vt spiritus vniebatur Christo: vt anima vniebatur corpori. Vnio spiritus Pauli ad Christum permisit secum vnioné animæ ad proprium corpus, & operationes ex hac vnione provenientes: ac similiter vnio animæ ad propriũ corpus passa est vnionem spiritus ad Christum, & operationes altissimæ contemplationis, & aliarum similium, quas vnio ista causabat. Vnde sicut vnio vnioni non repugnabat; sic nec operationes ex illa duplici vnione resultantes.

177. Habes ergo iunctas esse in animabus perfectissimis vitam contemplativam, & activam: & hoc ex duplici capite provenire habes. Quorum primum est illud, cuius Seraph. nostram Doctricem meminisse vidimus, num. 174. Videlicèt differentia illa

illa animæ, & spiritus, ex qua differentia ortum ducit, quòd dum anima elevatur ad operandum secundùm ipsam differentiam, inspiciat, quæ pertinent ad vtramque vitam sub illa elevatissima ratione, quam dedimus num. 175. Vndè illæ res, quæ sub inferiori ratione inspectæ, erant plures, atque ideò non poterant eidem attentioni subesse, sub illa tamen superiori ratione consideratæ, adunantur, possuntque simul compati. Ad illum modum, quo facultas speculativa, cuius formalis ratio attingendi limitata est, non potest esse practica, nec è contra: Illa autem facultas, quæ praxim, & speculationem attingit, non secundùm rationes sibi infimas, sed sub ratione superiori, est simul speculativa, & practica. Sic ergo in nostro casu, in quo isti viri perfectissimi operantur per formam summè superiorem, quæ est ipse Deus, in quem per amorem transformati sunt. Ita egregiè docet Div. Thom. in 3. d. 27. q. 1. toto art. 1. qui omnino videndus est, vt plura, quæ ad præsens spectant, addiscantur. Solùm exscribam, quæ in corp. docet per hæc verba: *Et quia omne, quod efficitur forma alicuius, efficitur vnum cum illo: ideò per amorem amans fit vnum cum amato, quod est factum forma amantis.* Et post pauca subdit: *Vnumquodque autem agit secundùm exigentiam suæ formæ, quæ est principium agendi, & regula operis.*

Si ergo vniti agunt *secundùm exigentiam suæ formæ*, & hæc forma in ipsis est Deus, *qui est factus forma amantis*, nil mirum, quòd procedant secundùm rationem elevatissimam, sub se comprehendentem vitæ vtriusque rationes. Et prout sic iam omnes illæ rationes pluralitatem non exprimunt; sed vnitatem. Quod pulcherrimè docuit idem Div. Thom. in 2. dist. 10. art. 4. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd ea, quæ cognoscuntur diversis rationibus, intellectus non potest simul considerare: quia non potest consignari diversis similitudinibus simul, sicut nec corpus diversis figuris. Sed ea, quæ cognoscuntur vna ratione, vel quorum vnum est ratio alterius, nihil prohibet simul intelligi.*

§. IV. *Alia duplex assertio.*

178. Sit 1. conclus. *Vita contemplativa, & activa possunt simul esse in eodem viatore.* Iam num. 150. explicuimus modum, quo præsens assertio intelligenda est. Eam expressè tenet Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. propter quem hanc conclusionem statuimus; ita enim perspicuè loquitur tum in corp. tum in argumentorum solutione, vt non possimus aliter iudicare, nisi quod vltra vnionem vitæ contemplativæ, & activæ, qualem §. §. præcedentibus statuimus, detur alia cõsistens in eo, quod diversis temporibus possit idem homo viator principaliter intendere operibus vitæ activæ, & etiam principaliter intendat vitæ contemplativæ.

Audi solutionem primi argumenti præfatæ quæstiunc. *Ad 1. igitur dicendum, quòd ad diversa potest homo principaliter intendere diversis temporibus, quamvis non simul.* Hoc certè non est, adstruere illam vitæ activæ, & contemplativæ vnionem, quam ex ipso Doct. Ang. dedimus §. 1. quia ibi vtramque hanc vitam dicimus esse simul, non solùm simultate subiecti, sed etiam simultate temporis: quod est adeò expressa doctrina Ang. Præcept. vt tergiversari non valeat. Et prætermissis alijs textibus, & fundamentis, solùm referam, quæ loco ibi citato, videlicet 2. 2. q. 181. art. 1. docet per hæc verba: *Ad 3. dicendum, quòd ad opera vitæ activæ interdum aliquis à contemplatione avocatur propter aliquam necessitatem præsentis vitæ; non tamen hoc modo, quod cogatur aliquis totaliter contemplationem deserere. Vnde August. dicit 19. de Civit. Dei: Otium Sanctum quærit charitas veritatis: negotium iustum, scilicet, vitæ activæ, suscipit necessitas charitatatis. Quam sarcinam, si nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum est veritati. Si autem imponitur, suscipienda*

ta est propter charitatis necessitatem: Sed nec sic omninò veritatis delectatio deserenda est, nè subtrahatur illa suavitas, & opprimat ista necessitas. Et sic patet, quòd cùm aliquis à contemplativa vita ad activam vocatur, non hoc fit per modum subtractionis, sed per modum additionis.

Si vtraque hæc vitæ contemplativæ, & activæ vnio maturè conferatur, diversam esse, cognoscetur. Quandoquidem in 2. 2. concedit vitam contemplativam vniri vitæ activæ, quæ ad illam se habet *per modum additionis*, & simul simultate temporis exerceri vtramque vitam: quod de vnione, quam modò docet in 3. sentent. non ita evenit: siquidem nec vita activa se habet ad contemplativam *per modum additionis*, sed principaliter, sicut illa intenditur, nec cum illa simul simultate temporis, seu exercitij compatitur, vt evidenter constat ex verbis inductis. Vnde sicut prima assertio fuit de mente Div. Thom. sic hanc secundam ad mentem ipsius esse, certum nobis est.

179. Prob. ergo conclus. nostra ratione, quam quæstiunc. citata insinuat D. Thom. & sub hac forma proponitur: Vita activa potest cum omni sua perfectione haberi à viatore: ergo potest hic simul habere vtramque vitam. Anteced. certum est: quia sicut vita contemplativa potest perfectè haberi, & ideò dantur contemplativi perfecti; sic etiam vita activa perfectè haberi potest; & ob hoc dantur perfecti activi. Consequent. autem probatur: quia cùm vita activa iam perfectè habetur, nihil obest, quominùs illam perfectè habens vitæ contemplativæ incumbat: ergo potest vtraque in eodem esse. Probatur anteced. quia non apparet, vnde provenire possit illa impossibilitas, non ex parte ipsius vitæ activæ, quia hæc nullam incompatibilitatem dicit ex se cum vita contemplativa: sed nec ex parte passionum, aut tumultuum rerum externorum: quia hæc omnia iam supponuntur superata per virtutum moralium exercitium; nec aliter esset vita activa perfecta, quod ratio nostra supponit, estque expressum in laudato Div. Thom. dicente: *Sed quando iam vita activa perfecta est; tunc operationes virtutum moralium in promptu habet; vt eis non impeditus liberè contemplationi vacet.*

180. Prob. 2. conclus. alia ratione ex eodem Div. Thom. dessumpta: quia in Ecclesia militante dantur Præsules, ac Pastores animarum, vt fide sanctum est: sed de illorum principali studio debet esse vita contemplativa, & activa: ergo hæ possunt simul dari. Patet ista, quia aliàs daretur obligatio ad impossibile. Min autem probatur 1. ex citato Div. Thom. qui ait: *Et quia Prælatorum est in vtraque vita perfectos esse, vt pote qui medij sunt inter Deum, & plebem à Deo recipientes per contemplationem; & populo tradentes per actionem: ideò oportet eos in moralibus virtutibus perfectos esse, & similiter prædicatores; aliàs indignè quis prælationis, vel prædicationis officium assumit.* Probat. 2. illa min. quia vnusquisque debet principaliter studere ijs, quæ sui muneris sunt: sed muneris Prælatorum sunt vita contemplativa, & activa: ergo ijs principaliter studere debet. Min. pro 2. parte constat ex verbis Domini ad Petrum, dum illum caput Ecclesiæ constituit; dixit enim apud Joan. cap. vlt. *Pasce oves meas.* Et ex illo Pauli, in Act. Apost. cap. 20. v. 28. *Attendite vobis, & vniverso gregi, in quo vos Spiritus Sãctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Nec valet Episcopus suo muneri satisfacere, nisi ex studio, atque ideò principaliter invigilet in pascendis ovibus, nunc panem materialem ipsis frangendo, nunc panem vitæ, & intellectus ipsis communicando. Quoad primam partem patet etiam ipsa min. quia illum ipsum panem doctrinæ debet ipse priùs à Deo accipere in contemplatione, nec aliundè illum asportare potest, si quod suum est, implere cupit: quod acutè insinuavit D.Thom. ijs verbis: *Medij sunt inter Deum, & plebem à Deo recipientes per contemplatio-*

tionem, & populo tradentes per actionem. Sinamque aliunde hunc spiritalem panem compararent, plebem quidem pascerent; sed non vt medij inter Deum, & plebem. Huiusque doctrinæ radicem non invenuste cognosces, si consideres: Episcopos non esse gregis Christiani simpliciter, & absolutè Pastores, cùm vel eorum summus, Vicarius sit: quod de ipsis Apost. tradit in eorum Præfat. Ecclesia illis verbis: *Quos operis tui Vicarios eidem contulisti præesse Pastores.* Non Pastores absolutè, & simpliciter, sed Pastores *Vicarios* nominat. Pastor autem simpliciter, & absolutè est, qui apud Joan. 11. v. 14. de se ait: *Ego sum Pastor bonus.* Et Div. Paulus ad Hebræos cap. 13. v. 20. vocat Pastorem magnum dicés: *Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis Pastorem magnum ovium, in sanguine testamenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum.* Hic autem Pastor bonus oves suas pascit: non tamen immediatè, sed medijs secundis Pastoribus. Vnde pabulum, quo isti debent pascere commissum sibi gregem, est pabulum descendens à Pastore primo, vnde illud debent requirere in contemplatione, mox ab ipsis inter oves distribuendum; sicque eodem pabulo Primus, & secundi Pastores gregem pascunt.

Placet doctrinam traditam in Verbis Christi Dom. ad Petrum insinuatam dicere. Priusquam enim Pastor constitueretur, interrogatur, an Deum amet? *Petre amas me*? Vt sciat, se in munere pastorali duplici vinculo ligari. Primum est perfectissimæ dilectionis Dei, quæ, vt patet ex supra dictis, spectat ad contemplationem: eo quod (primò) *vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* (secundò) *Anima plus est vbi amat, quàm vbi animat.* (tertiò) *Amor meus pondus meum: Illac feror quocumque feror.* Secundum vinculum est solicitudinis pastoralis, qua oves pascere debet. Sic Div. Thom. 2. 2. q. 184. art. 7. vbi ait: *Ad 2 dicendum, quod hoc ipsum, quòd Episcopi intendunt his, quæ pertinent ad proximorum dilectionem, provenit ex abundantia dilectionis divinæ. Vnde Dominus primò à Petro quæsivit, an eum diligeret, & postea ei sui gregis curam commisit. Et Gregor. dicit in pastor. Si dilectionis testimonium est cura pastoralis, quisquis virtutibus pollens, gregem Dei renuit pascere, Pastorem summum convincitur non amare. Hoc autem est maioris dilectionis signum, vt homo propter amicum, etiam alij serviat, quam etiam si soli amico servire velit.*

181. Dices: hæc omnia possunt fieri à Præsulibus, qui in contemplativi sint; siquidem possunt à Deo accipere panem, quem inter oves distribuant, oratione sive vocali, sive mentali; sicque verificatur, quòd sint medij inter Deum, & oves: ergo ad hoc non riquiritur contemplatio; atque adeò non datur in ipsis simùl vita contemplativa, & activa.

Respondetur ex Div. Thom. modò citato: *Ad 3. dicendum, quòd sicut Gregor. dicit in pastor. Sit Præsul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus; quia ad ipsos pertinet non solùm propter se ipsos, sed propter instructionem aliorum contemplari. Vnde Gregor. dicit sup. Ezech. quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicit Psalm. 144. memoriam suavitatis tuæ eructabunt.* Vnde si tibi durum videbatur, ex simplici capite Episcopos ad contemplationem obligari, vides in hac authoritate ipsos non ex simplici, sed ex duplici motivo ad contemplandum teneri: quandoquidem *propter se ipsos*, & etiam *propter instructionem aliorum* contemplari debent. Sunt enim Episcopi Magistri, Perfectores, ac Doctores aliorum: eorum est fidem docere, Scripturam interpretari, gregem suum defendere, & pro illius defensione mori, si opus fuerit. Quæ munia Episcopos perfectos esse debere planè ostendunt: atque adeò quòd debent esse contemplativi. Quare dicitur in Concil. Tolet. 11. cap. 2. *Quantò quis præexcelsi culminis obtinet locum, tantò necessè est, vt præcedat cæteros gratia meritorum; vt in eo, quod*

præsidet singulis, singulariter ornetur eminentia sanctitatis, habens semper in ore gladium veritatis, & in opere efficientiam luminis.

Quod si tibi hoc nimis durum appareat: noscas durius esse, dari aliquos, qui ad infulas Episcopales anhelent non timentes gravissimum onus, pro quo suspirant. Quo respexit Div. Bonav. sup. regul. cap. 2. dum dixit: *Si non vocati ad Episcopalem gradum, nec coacti ad eundem aspirent, vt fugiant ærumnas pauperum, & ordinis rigorem, credo eos in illius partem cessuros, qui dixit: sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis.*

182. Probatur denique conclus. ratione vniversali, & omnes status comprehendente: etenim sicut datur in Ecclesia militante genus vitæ activæ, ac contemplativæ; ita datur genus vitæ mixtæ. Sed in hoc genere vitæ mixtæ adunantur vita activa, & contẽplativa; ergo hæ vitæ simul dari possũt. Min. patet, quia sicut per studiũ vitæ cõtẽplativæ cõstituitur purè cõtẽplativus, & per studium vitæ activæ purè activus: sic per studium vtriusque habetur simul vtraque vita. Mai. autem probatur ex Div. August. qui loco citato num. 26. dividit in illud triplex genus vitam humanam: quæ doctrina, diximus num. 28. non intelligenda est, *quantum ad diversitatem vitæ, sed magis quantum ad diversitatem viventium.* Quatenùs scilicet, etsi non detur nisi illa duplex vita; possunt tamen dari viventes, qui vtrique, diversis licèt temporibus, principaliter studeant, quod est ipsum, quod pro conclusione statuimus.

183. Ex dictis in hac assertione colliges: Beatissimam Virg. Mariam hoc etiam modo habuisse simul vitam contemplativam, activamque. Quod dupliciter probamus. Primò, quia authoritas illa Div. Thom. num. 151. posita loquitur de vita activa, & contemplativa, prout de illis loquimur in hac conclusione: quandoquidem est ex 3. sentent. q. & art. citatis, vbi, vt vidimus num. 178. loquitur Div. Thom. de hac duplici vita, prout dicit studium principale illas habentis. Accedit ratio, quam ex Anselmo ibi adducit Div. Thom. videlicet, in festo Assumpt. legitur Evangelium de Martha, & Maria, significantibus vitam contemplativam, & activam, vt ostendatur, Virg. Beatissimam simul habuisse vtramque vitam. Quod certè probat in Beatissima Virg. datam fuisse vtramque vitam illam, non solùm quatenus eius contemplatio non impediebatur per exteriores occupationes, sed etiam quatenus dicit studium principale ad contemplationem, & actionem. Siquidem in dicto Evangelio sicut ponitur Maria, prout significat studium præcipuum circa contemplationem: sic etiam ponitur Martha, quatenus signat præcipuum studium circa actionem.

Accedit 2. quòd Beatissima Virg. non solùm fuit Maria propter studium sublimissimæ contemplationis; sed etiam fuit cum omni proprietate Martha, quæ aliquando suum principale studium in exteriorum solicitudine constituebat, sic docet Gilbert. Ab. lib. de laudib B. Mariæ cap. 7. dicens, quòd Beatissima Virg. fuit *Martha satagens circa frequens ministerium, frequens enim ministerium, circa quod sategit, ipsa fuit solicitudo circa curam Dominici corporis, quam in benedicta Virg. actualitas sic ministrat, vt exterioris honoris obsequio magis, quàm contemplando Deo, aliquotiès magis insistendum crederet: Quod enim carnaliter genuerat, & præ oculis semper habebat, nimirùm ferventiori studio indesinenter ardebat.* Et Petrus Bles. serm. 34. ait, Beatissima Virg. Maria fuit *Martha ob eius vitam, & solicitudinem, & prudentiam circa filium suum exhibitam: Martha enim fuit, dum abijt in montana, vt Elisabeth gravidam, & grandævam salutaret, vt vetulæ iuvencula tribus mensibus officiosè ministraret. Martha fuit, dum filium Dei, & suum pannis involvit, vbere pavit, & in Ægyptum fugiens ipsum à malitia Herodis abscondit. Martha fuit, dum filium suum sollicita in Hierusalem quæsivit, dum cum eo ad nuptias ivit, dum vsque ad passionem eius à filio non recessit,*

sit, dum post maternos dolores, & resurrectionis lætitiam, filium ascensurum in Cælum cum Discipulis vndecim ad montem Oliveti perduxit.

184. Probat. 2. In Virg. Beatissima concurrisse duplex hoc studium circa vitam contemplativam, & activam: quia concurrere in Episcopis, eò quòd Magistri sunt, probatum à nobis est. Hincque evincitur dari in Virg. Benedicta, quæ à Dionys. Carthus. lib. 2. de prec. Mariæ art. 24. dicitur. *Magistra sapientissima, ad quam creditur, nec irrationabiliter, post Paracleti missionem, vniversos Christi Apostolos, atque discipulos in agendis, itemque in dubijs recurrisse, & ipsius plerumque directione vsos: quamquàm etenim Spiritu Sancto impleti essent singuli; non tamen æqualiter: & hinc ad sapientiores, atque maiores cæteri vtique pro subsidio, aut reverentia profecti sunt, atque in ipsa Domini sui Matre, tamquàm in Domino, confisi, consolatique sunt. Singulariter autem creditur Sanctus Lucas ab ea multa didicisse: Ea, videlicèt, quæ vel solus, vel pleniùs de Christi annuntiatione, generatione, Circumcisione, Purificatione, atque infantia fæliciter, fideliterque conscripsit.*

185. Sit 3. assertio: *Vita contemplativa, activaque non possunt esse simul simultate temporis, si sumantur, prout dicunt studium principale, prima circa contemplationem, & secunda circa actionem.* Conclusio hæc est etiam Div. Thom. loco citato num. 178. Vbi contra suum assertum, in quo compatibilitatem vitæ contemplativæ, activæque docebat, facit hoc argumentum: *Vita, de qua hic loquimur, consistit in hoc, in quo homo maximè studet: sed impossibile est, quòd homo duobus summum studium apponat: ergo impossibile est, quòd in homine sit simul vita activa, & contemplativa:* Huic argumento respondet Sanctus Doct. sic: *Ad 1. ergo dicendum, quòd ad diversa potest homo principaliter intendere diversis temporibus,* (& hoc est, quod asseruimus conclusione præcedenti) *quamvis non simul.* Et hoc est, quod modò asseruimus. Rationeque satis perspicua inde deducitur; quia homo non habet nisi vnicum studium summum: ergo si hoc est applicatum ad vitam activam, non potest, durante illa applicatione, tendere in contemplativam. Nec res adeò clara maiori indiget probatione.

§ V. *Argumenta contra primam conclusionem solvuntur.*

186. MAgister Valgornera q. 4. Theolog. Myst. disp. 2. art. 14. num. 3. opponitur nostræ primæ assertioni, quatenus negat, posse contemplativum ad tantam perfectionem conscendere, vt eius contemplatio non impediatur per operationes exteriores. Probatque suum placitum ex D. Thom. 2. 2. q. 181. art. 4. ad 2. vbi Sanctus Doct. discrimen assignat inter nos, & Angelos: consistens in eo, quòd per ministerium vitæ activæ non retrahuntur Angeli à contemplatione; nos autem retrahimur: quandoquidèm *per opera activæ impedimur à contemplatione.* Quam doctrinam idem Ang. Doct. ad 3. (ait) confirmat dicens, quòd *ex corporis gravitate retrahimur ab altitudine contemplationis.*

Sed enim doctus hic Thomista his paucis plura corrigenda tradit. Quod Div. Thom. doceat, *per opera vitæ activæ impedimur à contemplatione,* haud est fundamentum sufficiens, vt illam adeò absolutam repugnantiam adstruat. Siquidem idem Sanctus quæst. sequenti art. 1. ad 3. docet ea, quæ iam suprà retulimus, ac modò repeti debent. Ait enim: *ad opera vitæ activæ interdùm aliquis à contemplatione avocatur propter aliquam necessitatem præsentis vitæ; non tamen hoc modo, quòd cogatur aliquis totaliter contemplationem deserere,* quod confirmat authoritate August. & subdit: *Et sic patet, quòd cùm aliquis à contemplativa vita ad activam vocatur, non hoc fit per modum subtractionis, sed per modum additionis.* Ecce idem Doct. Ang. qui docet, *per opera vitæ activæ impedimur,*

dimur à contemplatione, tenet, opera vitæ activæ non impedire contemplationem. Quid ni, erit nè Angel. Doct. sibi non constans? Aut decens Thomistæ erit vnius dicti sui Præceptor. memoriam facere, & aliud dissimulare?

Item: quæ ex solutione ad 3. affert Valgorn. extra rem omnino sunt. Quærimus: an vita contemplativa impediatur per activam? Quid pro parte affirmativa conducit, quod corporis gravitas contemplationem impediat? Est nè gravitas corporis opus vitæ activæ?

Respondet. ergo quòd *per opera vitæ activæ impedimur à contemplatione* regularitèr loquendo: quia certè, quòd opera vitæ activæ non impediant contemplationem, non convenit cuicumque contemplativo; sed illi, qui introductus à Rege in cellam vinariam charitatem ita ordinatam habet, vt possit spiritu Deum contemplari, & anima rebus vitæ activæ attendere. Vtì probatum relinquimus.

In textu pro nobis allato ponderare debes emphaticam pulchritudinem illius verbi *cogatur*. Quippè non per hoc, quòd quis a contemplatione vocetur ad opera vitæ activæ, *cogitur* eo ipso ad derelinquendam contemplationem. Et ratio est, quia si illam deserit, non est, quia ad hoc *cogatur*; sed quia ipse adhuc imperfectus est. Si autem perfectus sit, ea sublimi perfectione, de qua in assertione loquuti fuimus; tunc per nulla opera vitæ activæ, ad quæ à contemplatione vocetur, deseret contemplationem. Quod si adeò perfectus non sit, deseret contemplationem, sed non omninò, vt docet Div. Thom. textu per nos adducto. Vnde ex meritis vocationis numquam contemplativus *cogitur* contemplationem deserere: Sed desertio, & conservatio contemplationis regulatur penès perfectionem, vel non perfectionem contemplantis: ita quòd si hic non sit perfectus, penitus interrumpitur contemplatio; & hoc docet Div. Thom. loco citato à Valgorn. Si autem perfectus sit; tunc attenditur perfectionis gradus, & secundùm eius maiorem, vel minorem perfectionem, erit maior, vel minor desertio contemplationis. Et hoc est, quod idem Angel. Doct. docet loco à nobis allegato.

Nec, quòd sic mentem D. Tho. exponerem, à me ipso habui; sed ab eo didici. Loco enim citato ex sententiar. sic fatur: *Quando iam vita activa perfecta est, tunc operationes virtutum moralium in promptu habet, vt eis non impeditus liberè contemplationi vacet: Tamen secundùm quod homo est magis, vel minus perfectus in vita activa, circa plura, vel pauciora occupari potest activæ vitæ simul cum contemplativa.*

Alium textum desumptum ex solutione ad 3. iam diximus, non esse ad rem, quia gravitas corporis non est opus vitæ activæ, à quo etiam retrahimur per corporis gravitatem. Sed, dato, quòd extra chorum non esset, nihil aliud illo textu probaret Valgorn. nisi illud, quod modò dicebamus. Observa tamen Div. Thom. profunditatem: non enim docuit, quòd per corporis gravitatem retrahimur à contemplatione; sed *ab altitudine contemplationis*. Aliud est altitudo contemplationis, & aliud contemplatio: quia hæc non solùm dicit actum, in quo essentialiter consistit contemplatio; sed etiam actus alios, qui ad illam requiruntur, vt patet ex superioribus. Altitudo contemplationis dicit ipsum actum essentialem, & hunc in gradu perfectissimo. Et, posse aliquem deserere summum contemplationis; quin contemplationem, secundùm omnia, quæ importat, derelinquat, vidimus quæstione præcedenti; vbi diximus, contemplationem sumptam secundùm omnia, quæ dicit, esse durabiliorem, quàm vita activa. Vnde nullo ex dictis textibus aliquid contra nos probat Valgornera, qui, si non adeò velociter scripsisset, textum vrgentiorem parum ab ijs distantem in códẽ D. Th. reperisset, quo posset suum assertum fundare, & impugnare contrarium. Hunc textum à nobis proponitur sub hac forma.

187. Arg. ergo 2. Contra nostram

tiam conclusionem ex Div. Thom. qui d. 2. 2. q. 182. art. 3. in corpor. ait: *Manifestum est, quòd vita activa impedit contemplativam, in quantum impossibile est, quòd aliquis simul occupetur circa exteriores actiones, & divinæ contemplationi vacet.* Nil clariùs contra nos afferri valet. Ait enim Doct. Sanct. impossibile esse, quòd vita contemplativa, activaque, modo, quo à nobis asseritur, vniantur.

Respond. ex dictis §. 3. & præsertim num. 177. & 175. Quòd si vita activa, & contemplativa sumantur secundùm rationes sibi proprias, penes quas ad invicem differunt, tunc *impossibile est, quòd aliquis simul occupetur circa exteriores actiones, & divinæ contemplationi vacet.* Ast si sumantur secundùm vnam rationem superiorem, in qua adunantur, tunc non est impossibilis talis simultas, vt citatis numeris explicuimus. Et quòd Div. Thom. in textu obiecto loquatur de duplici illa vita secundùm rationes vnicuique proprias, constat, tum quia locis in nostrum favorem aductis concedit hanc simultatem, quam modò negat. Vnde cùm sibi contrarius non sit, intelligendus est secundùm modum à nobis dictum, qui omnem contrarietatem aufert. Tum deindè: quia ex ipsa littera constat, nostram hanc expositionem esse ad mentem nostri Præcept. quandoquidem clarissimè ostendit, se loqui de illis vitis secundùm dictam atomam rationem. Videatur tertium argumentum, quod speciali solutione, (sicut nec alia) non solvit ob rationem assignatam. Observetur etiam art. corpus, & ex doctrina ibi data, & Gregor. authoritate cognoscet quisque Div. Thom. loqui de vita activa, quæ non supponit animæ passiones moderatas, cùm negat posse coniungi cum contemplativa, seu illam impedire. Dum verò animæ passiones supponuntur ordinatæ, tunc non est, cur debeat per vitæ activæ opera impediri contemplatio.

188. Arg. 3. Contemplatio in sui summo diù manere non potest in viatore: ergo non datur in viatore vnio vitæ activæ, & contemplativæ, quantum ad hoc, quod contemplatio non impediatur per opera vitæ activæ. Anteced. est omnino certum, vt patet ex quæstione præcedenti: & consequentia probatur: quia eò non posset diu manere contemplatio, quia per opera vitæ activæ impediretur: ergo ex quo per hæc opera non impediatur, diù durare valet. Patet ista: quia cessante causa non durationis, & ipsa non duratio cessat. Ant. verò est omnium Doctorum; qui quidem opera externa impedire diuturnitatem contemplationis vnanimiter docent.

Hoc argumentum difficultate non caret, sed quam luce Ang. Præcep. & nostror. Mysticor. superare speramus. Respondetur ergo matrimonium spirituale viatoris non consistere in vnione actuali, sed in habituali, vt suo loco dicemus, ad differentiam comprehensoris, cuius matrimonium in vnione actuali consistit. Ad spirituale matrimonium requiritur vnio cum Deo tam ex parte intellectus, quàm ex parte voluntatis. In viatore ergo, qui ad fœlicitatem matrimonij spiritualis elevatur, datur hæc vnio huius vtriusque potentiæ, habitualis semper; quia in ea, vt dictum est, consistit hoc matrimonium: actualis verò non semper, sed multoties. Hæc autem actualis vnio, dum durat, compatitur cum operibus vitæ activæ, quod satis, superque est ad veritatem asserti nostri: quandoquidem per aliquod tempus verificatur vnio vitæ contemplativæ, activæque. Quod autem parùm duret hæc coniunctio, nobis non obest, qui numquam contrarium asseruimus. Hæc autem non permanentia provenit ex misera conditione status, animam in illa perfectissima fruitione diu persistere haud patientis. Vnde tum somno, tum occupationibus exterioribus: tum ipsa corporis gravitate ab illa fœlicitate avellitur. Verùm sicut cum ipsa corporis gravitate, quæ semper viget, multotiès compatitur vnio illa actualis: sic etiam cum opere vitæ activæ.

Transacta vnione illa actuali, rema-

remanet habitualis vnio; tum intellectus; tum voluntatis. Quæ vnio spectat vtique ad vitam contemplativam: & hanc vnionem auferre non possunt, aut impedire opera externa, quamvis multa, & maximæ entitatis. In eorum enim concursu manet interius centrum animæ ita in Deum proclive, vt facilè ei sit vnionem actualem reproducere. Et ex hac parte etiam assertio nostra salvatur: quippè vitæ activæ occupationes compatiuntur cum dicta vnione habituali, quæ, vt dictum est, est vita contemplativa. In simulque non obest, vt anima ad vnionem actualem redeat. Quibus adde: quòd anima ipsam cessationem ab vnione actuali ordinat in ipsam vnionem. Vnde hac ex parte etiam videtur continua; consequenterque compatibilis cum vitæ activæ operibus.

189. Audiamus quid circa hæc doceat Sanctus Thom. qui 1. 2. q. 3. art. 2. inquirit: *Vtrùm beatitudo sit operatio?* Resolutio est affirmativa: Contra quam opponit tria argumenta, quæ ad hoc vnum redigimus: Beatitudo est vna, permanens in Beato absque interruptione: sed operatio est multiplex, & transit, frequenterque interrumpitur somno, vel aliqua occupatione: Ergo beatitudo non est operatio.

Ad hoc triplex argumentum, ad vnicum redactum, vnica solutione respondet Doct. Sanctus dicens: *Ad 4. dicendum, quòd cùm beatitudo dicat quandam vltimam perfectionem, secundùm quod diversæ res beatitudinis capaces, ad diversos gradus perfectionis pertingere possunt, secundùm hoc necessè est, quòd diversimodè beatitudo dicatur.* Et aliquibus de beatitudine Dei, & Angelorum interiectis, subiungit: *In hominibus autem secundùm statum præsentis vitæ, est vltima perfectio secundum operationem, qua homo coniungitur Deo. Sed hæc operatio nec continua potest esse, & per consequens nec vnica est: Quia operatio intercissione multiplicatur, & propter hoc in statu præsentis vitæ, perfecta beatitudo ab homine haberi non potest :::: Est tamen aliqua participatio beatitudinis: Et quantò operatio potest esse magis continua, & vna, tantò plus habet rationem beatitudinis: & ideò in activa vita, quæ circa multa occupatur, est minùs de ratione beatitudinis, quàm in vita contemplativa, quæ versatur circa vnum, id est, circa veritatis contemplationem. Et si aliquandò homo actu non operetur huiusmodi operationem: tamen quia in promptu habet eam, semper potest operari. Et quia etiam ipsam cessationem, putà ratione somni, vel occupationis alicuius naturalis, ad operationem prædictam ordinat, quasi videtur operatio continua esse.*

Nihil invenies in solutione a nobis data, quod hac authoritate non fundetur. Et omissis pluribus, quæ addere statueram, dicam cum nostra Seraph. Doctrice lib. vitæ, cap. 18. & alijs locis, estque constans doctrina apud Mystas, vnionem mysticam animæ cum Deo esse duplicem: nam alia est secundùm omnes eius potentias, & alia secundùm solam voluntatem, manentibus intellectu, ac memoria, liberis, capacibusque exercendi suas operationes. Inter has autem vniones hoc interest. Quòd prima parùm durat, vt docet expertissima Theresia, & dum permanet, nihil aliud potest anima facere, nisi torrente divinæ voluptatis deliciari. Secunda est durabilior, & quæ compatitur cum operibus activis. Sed etiam ab illa vnione actuali tandem retrahitur, ipsa renuente, voluntas, quæ manet cum illa vnione habituali suprà dicta. Vnde verum esse relinquitur, quòd contemplatio in suî summo non diù in viatore maneat, & quòd hæc ob capita dicta compatiatur cum operibus vitæ activæ.

190. Liceat addere: quòd sicut hanc assertionem probavimus exemplo Virg. Beatissimæ, in qua data fuit contemplatio, quam operationes externæ non impediebant: ita similiter, fat est, quòd in eadem Sanctissima Virg. fuerit contemplatio in sui summo diù perseverans, & quòd tumultibus vitæ activæ non perturbaretur, vt factum argumentum non convincere demonstretur.

tur. Quòd autem in purissima nostra Domina coniuncta fuerit cum sollicitudine activa contemplatio in sui summo perseverans, constat ex dictis §. 2. vbi asseruimus, Deiparam contemplationem non interruptam servasse toto tempore sanctissimæ suæ vitæ, quod etiam (morem aliquibus Doctoribus gerentes) ad tempus ante ipsius præclaram nativitatem extendimus, licèt reverà cum Div. Thom. 3. p. q. 27. art. 3. in corp. sentiamus, quod quidem vim eorum, quæ ibi diximus, non imminuit. Et hoc sufficit, vt, quamvis circa alios convinceret argumentum, adhuc tamen assertum non expugnaret: quia hoc huius vnionis possibilitatem adstruit, quæ optimè comprobata dignoscitur, dúmodo in vnico solummodò individuo perseveret.

191. Dices: ex quo contemplatio vnita cum actione fuerit in Beatissima Virg. probamus dabilem esse in hoc statu vitam contemplativam simul cum activa: ergo. Ex quo in Beatissima Virg. fuerit contemplatio perfectissima toto tempore suæ inclytæ vitæ perseverans, sequitur, quòd contemplatio perfectissima huius status sit multùm durabilis; nec minùs quàm vita activa. Cuius contrarium diximus quæstione præcedenti.

Respond. neg. consequentiam, & paritatem. Discrimen est, quòd vnio vitæ contemplativæ cum activa est opus gratiæ: maior autem, vel minor durabilitas contemplationis attenditur ex meritis naturæ ipsius contemplationis, vel sumptæ secundùm se; vel prout reduplicat merita huius status, considerata. Vnde ex quo in aliquo data sit vnio illa vitæ contemplativæ, & activæ viribus gratiæ, benè infertur eius possibilitas; attento impulsu ipsius gratiæ per ordinem ad quam dubium illud disputatur, licèt viribus naturæ sit impossibilis: quod quidem non disputatur, sed vt indubium supponitur. Sed ex quo viribus ipsius gratiæ detur perseverantia illa contemplationis, habetur quidem, quòd sit possibilis virtute gratiæ; non verò virtute præsentis status. Et hoc est, quod præcedenti quæstione dicebamus.

§. VI. *Respondetur vnico argumento contra secundam assertionem.*

192. Contra 2. conclus. arg. 1. Vita activa est dispositio ad vitam contemplativam: ergo non est coniungibilis cum ea. Anteced. constat ex suprà dictis, & conseq. probatur. Quia dispositio ad aliquam formam est inconiungibilis cum illa, quandoquidem adveniente forma, talis dispositio evanescit: ergo si vita activa est dispositio ad contemplativam compati cum illa non potest.

193. Confirmatur. Quod erga plurima turbatur, inconiungibile est cum eo, quod in vno deliciatur: sed vita activa, & contemplativa sic sunt: ergo inconiungibiles sunt. Conseq. bona est, & min. constat, tum ex verbis Div. Thom. positis num. 189. tum ex eo, quòd vita activa figuratur in Martha, quæ erga plurima turbatur, & vita contemplativa in Maria, quæ fœlici tranquillitate Deo fruitur. Maior autem probatur: quia quod turbatur erga plurima opponitur, tam ex parte pluralitatis, quàm ex parte turbationis cum eo, quod nec turbatur; nec plura, sed vnum respicit: ergo.

164. Respond. argumento cum Div. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd dispositiones, quæ essentialiter habent imperfectionem annexam, non manent cum eo, ad quod disponunt, sicut fides non manet cum visione. Sed aliæ dispositiones possunt simul manere, sicut dictum est: & sic est vita activa.* Inter dispositiones aliæ dicunt indispensabiliter imperfectionem repugnãtem cum eo, pro quo disponunt; & tales dispositiones sunt incompatibiles cum re, ad quam disponunt. Sicque sunt fides, & spes in ordine supernaturali: & calor remissus ad formam ignis in ordine naturali. Aliæ verò dispositiones non dicunt

ount hanc imperfectionem: & istæ compatibiles sunt cum eo, ad quod disponunt, vt patet in calore completo, qui disponit ad formam ignis, & simul cum ea est. Et huius conditionis est vita activa: Vnde compati cum vita contemplativa valet. Videatur Ang. Doct. loco citato in corp.

Ex quo Ang. Mag. 3. p. q. 9. art. 3. ad 2. sic factum argumentum penitùs solvimus. *Ad 2. dicendum, quòd dispositio se habet ad perfectionem dupliciter. Vno modo, sicut via ducens ad perfectionem: alio modo, sicut effectus à perfectione procedens. Per calorem enim disponitur materia ad suscipiendam formam ignis, qua tamen adveniente, calor non cessat, sed remanet, quasi quidam effectus talis formæ. Et similiter opinio ex Syllogismo dialectico causata, est via ad scientiam, quæ per demonstrationem acquiritur, qua tamen acquisita, potest remanere cognitio, quæ est per Syllogismum dialecticum, quasi consequens scientiam demonstrativam, quæ est per causam: quia ille, qui cognoscit causam, ex hoc etiam magis potest cognoscere signa probabilia, ex quibus procedit dialecticus Syllogismus. Et similiter in Christo, simul cum scientia beatitudinis manet scientia indita, non quasi via ad beatitudinem, sed quasi per beatitudinem, confirmata.* Sic similiter in casu nostro.

195. Ad confirmationem pro ea parte, qua turbationem vitæ activæ repræsentat, respondet idem laudatus Div. Thom. *Ad 2. dicendum, quòd turbatio in vita activa non contingit, postquam ad perfectionem venit; quia tunc iam delectabiliter, & faciliter operatur non perturbatus.* Ex qua doctrina intelligere debes, vt plura probè intelligas, vitã activã posse sumi vel in statu imperfecto, vel in statu perfecto: ad eum modũ, quo de calore dicebamus. Primo modo dicit se ipsã cũ maxima imperfectione, satagit enim erga plurima, nec vnum, in quo requiescat, habere potest; licèt modum, quo in illo vno requiescat, exploret, dùm ad vitam contemplativam tendit. Ast prout sic compati cum vita contemplativa non potest: sicut nec calor remissus cum forma ignis. Cæterùm sicut calor perfectus cum forma, ad quam disponit, compatitur: sic etiam cum vita contemplativa activa vita in esse perfecto sumpta. Sic enim nullam oppositionem dicit cum vita contemplativa, nec turbatur; immò operatur delectabiliter, & faciliter. Est igitur turbatio insolicitudine erga plurima signum vitæ activæ imperfectæ: quam imperfectionem docuit Dominus extirpandam, cum Martham reprehendit, non quia circa plurima occuparetur, sed quia, iudice Abulensi, in illa sua occupatione turbabatur. Quæ turbatio incompatibilis est cum attentione ad vnum; non autem opponitur huic attentioni illa erga plurima occupatio, vt iam videbimus. Vnde semper quòd ab aliquo, cui revereri congruum est, audieris, vitam activam incompatibilem esse cum contemplativa, intellige de vita activa imperfecta, & seclusã specialissima gratia, vt iam diximus.

Soluta est confirmatio pro ea parte, quæ de turbatione loquebatur; ad illam verò prout de solicitudine erga plurima loquitur, dicas: quòd si sermo sit de vita contemplativa, & activa, prout de illis agitur in 2. conclus. nullam oppositionem adesse, unde constat, quòd non in eodem tempore vitæ illæ exercentur. Vnde qui modò pluribus studet, mox potest vni vacare. Nec dicas: idem dici posse de turbatione. Quia qui modò circà activa turbatur, non potest mox contemplari: non quia turbatus sit; sed quia illa turbatio signat, subiectum non esse capax contemplandi; quia in vita activa imperfectus est. Si verò vita activa, & contemplativa sumantur modo, quo in prima conclusione, tunc adhuc oppositio non est: eò quòd vitæ illæ exercentur secundùm illam vnam rationem, in qua, vt dictum est, non opponuntur. Verum quidem est, quòd ad hoc est necessaria specialissima gratia.

Hanc doctrinam pulchrè docuit Gerson 1. part. Theol. consid. 19 vbi ait:

ait: *Spiritualia duas facies habent, præsertim ea, quæ non vtuntur organis corporalibus. Quorum speculorum spiritualium tanta potest esse virtus, talis vigor, & consolidatio, quòd pariter, æque sine detrimento potuerit à superiori, & inferiori parte lumina sua suscipere, & tenere suscepta. Hoc manifestum est in Angelis, & alijs confirmatis, qui simul æquè cognoscunt temporalia, & æterna, quorum tenuem similitudinem, & imitationem gerunt aliqui ex viatoribus ex speciali gratia, & vehementi habituatione.* Quia multus iam sum in hac quæstione, nolo adijcere, quæ cap. 8. de Cœlest. hierar. §. *has* docet Albert. Magn. qui omnino videri debet in dubio, quod excitat ad declarandam Dionys. doctrinam. Quippè quatuor argumenta ex sex, quæ ibi efformat, militant contra dicta: vnde ipsorum solutiones videndæ sunt.

Contra vltimam conclusionem nihil est, cui opus sit occursum ire. Quod si aliquid obijciatur, faci limè ex dictis solvi poterit. Vnde ad alia iam gradum facere opus est.

DISPUTATIO VNDECIMA.

De principio quod *divinæ contemplationis.*

DE causis divinæ contemplationis tractaturus à causa efficienti incipio, & ad illam totam disputationem reduco. Cuius motivum explico. Habet enim cōtemplatio causam efficientem, finalem, formalem, ac materialem. Causa materialis est duplex, videlicet receptiva, & dispositiva. De prima nihil dicendum est, quia id ipsum, quod de omni alia intellectione dicitur de contemplatione, quæ est quædam specialis intellectio, affirmatur. Vnde contemplationis humanæ causa materialis receptiva est homo ipse contemplans. De causa materiali dispositiva nonnulla dici possent; sed deobligamur, quia iam in superioribus, ac speciatim disp. præcedenti, diximus, virtutes morales, & omnia opera vitæ activæ: Immò etiam ipsam activam vitam, esse causas materiales dispositivas divinæ contemplationis. Causa formalis etiam est duplex, alia intrinseca, & alia extrinseca. Prima est ipsa ratio constitutiva divinæ contemplationis, de qua disputationibus præcedētibus egimus. Secunda est ipsum formale contemplationis obiectum, de quo tomo præcedenti per plures quæstiones fusissimè actum à nobis est. Quapropter de his causis nihil modò superest disceptādū.

Causa finalis divinæ contemplationis etiam bipartitur in causam finalem proximam, seu immediatam, & in causam finalem mediatam, seu remotam. Primus finis contemplationis est Deus Opt. Max. vnde hic finis idem est ac obiectum, quarè de illo disputare propter modò dicta non debemus. Finis mediatus, ac remotus est intima vnio animæ cum Deo. De qua vnione plura diximus, tum in Isagoge, tum alibi: aliaque dicemus in 3. prædicabili. Quamobrèm in præsentiarum solummodò observare debemus cum nostro Philip. p. 2. Theolog. Mystic. trat. 3. art. 2. quòd hic finis dicitur mediatus, remotus, ac etiam extrinsecus, quia sine illo salvatur quidditas divinæ contemplationis. Quandoquidem non omnes, qui contemplantur, vniti sunt. Quod verificari non potest de illo alio fine proximo, immediato, ac intrinseco: quia sine illo dari contemplatio non potest.

Vltima causa ex assignatis est efficiens, ad cuius disceptationem accingimur per plures disputationes gravissimas, subtilissimas, vtilissimas. Discutere enim oportet, quodnam sit principium *quod* divinæ contemplationis? Sub quo titulo aliquot difficultates comprehenduntur, à consilio in hunc

locum reservatæ. Quæ licèt, ingenuè fateor, congruentiorem sedem, attenta ipsarum natura, alibi haberent: meditatò tamen illas discutere nolui, vsque dùm de vita contemplativa, & activa disputassem. Quod an rationabiliter factum? Ipsa rerum series demonstrabit. Agendum etiam est de principio *quo* contemplationis, non de principio *quo* radicali: hoc enim nihil dignum expensione retrudit, sed de formali, ac proximo. Est etiam disputandum, quisnam sit actus contemplationis? Quod eius principium eliciti vum? Ac denique de speciebus ad ipsam contemplationem deservientibus. Quibus clauditur totus tractatus de causa efficienti cœlestis contemplationis, & hoc secundum mysticum prædicabile. Ad primam ergo harum omnium disputationem accedimus; cuius

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrùm solus homo sit principium quod *divinæ Contemplationis?*

HOminem esse principium *quod* divinæ contemplationis certissimum est. Quare in hoc inquirendo nolumus immorari. Sed an hoc sit ita proprium hominis, vt nulli alij conveniat, est quod in præsenti inquirimus: vt ex hoc gradum ad alia paremus.

1. Sit nostra conclus. affirmativa; quam nullus sanæ mentis negabit. Probaturque sic breviter: Contemplatio est actus potentiæ rationalis: ergo causa eius efficiens est suppositum naturæ rationalis. Ergo nullum aliud suppositum præter suppositum naturæ rationalis, est causa efficiens contemplationis; consequenterque illud solum suppositum est principium *quod* ipsius. Antecedens, de quo aliæ propositiones dependent, probatur ex definitione ipsius contemplationis, quæ est *simplex intuitus divinæ veritatis*: sed sola potentia rationalis intuetur divinam veritatem, vt veritatem, & vt divinam: ergo.

2. Confirmatur: contemplatio est quædam determinata orationis species: sed solus homo est principium *quod* orationis: ergo & contemplationis. Mai. patet: quia oratio dividitur in orationem discursus, & contemplationis. Min autem probatur: quia vt docet Div. Thom. in 4. dist. 15. q. 4. art. 6. & 2. 2. q. 83. art. 1. Orare est actus rationis: sed solus homo est principium *quod* actus rationis: ergo & contemplationis.

§. I. *Argumentis respondetur.*

3. ARguitur 1. Persona divina, & Angelica sunt principium *quod* contemplationis: ergo non solus homo. Anteced. à nemine negari potest. Et consequent. inde probatur: quia quod convenit alijs ab homine, non convenit soli homini: ergo.

Respond. quòd per ly *solus* non excludimus supposita naturæ superioris ad humanam, quæ quidem esse principium *quod* contemplationis supponimus. Dividitur enim Cœlestis contemplatio in divinam, Angelicam, & humanam: Vnde persona divina, Angelica, & humana sunt causæ efficientes divinæ contemplationis. Per ly ergo *solus* excludimus quicquid infra Angelos est, & non est homo: proptereàque dum dicimus: *Solus* homo est principium *quod* contemplationis, omne, & solum id, quod est infra hominem, esse contemplationis causam efficientem, negamus.

4. Arg. 2 bruta continuantur hominibus in vi æstimativa, sicut homo continuatur Angelis in simplici visio-

ne: sed quia homo continuatur Angelis, elevatur ad aliquid supra hominem, & contemplatur, vt Angeli: ergo quia bruta continuantur hominibus, poterunt elevari ad aliquid supra brutum, & contemplari, vt homines. Consequentia innegabilis videtur. Mai. est certa, constabitque ex probatione minoris, quæ probatur ex Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. vbi ait: *Ad primum igitur dicendum, quòd homo, in quantum est contemplativus, est aliquid supra hominem: Quia in intellectus simplici visione continuatur homo superioribus substantijs, quæ intelligentiæ, vel Angeli dicuntur, sicut animalia continuantur hominibus in vi æstimativa, quæ est supremum in eis, secundùm quam aliquid simile operibus rationis operantur.*

5. Confirm. Magis convenit homo cum bruto, quàm homo cum Angelo: Sed cum minori convenientia potest homo, quia continuatur cum Angelo, elevari ad contemplandum vt Angelus: ergo cum maiori illa convenientia poterit brutus elevari ad contemplandum vt homo, cum quo continuatur. Consequentiam suadet paritas. Min. constat ex data authoritate, & mai. probatur: Quia cum bruto convenit homo in animalitate, à quo solummodò per rationalitatem differt; ab Angelo autem differt per animalitatem, & rationalitatem: Quandoquidèm sicut Angelus caret rationalitate, sic & ratiocinio, seu discursu: ergo magis convenit homo cum bruto.

6. Respond. argumento: Quòd homo convenit cum Angelo in intellectivo, à quo per rationale differt, si cum omni proprietate, ac præcisione loquamur. Vnde intellectivum dicitur esse aliquid supra hominem, quia convenit naturis superioribus, vt sunt Angelica, & Divina. Sicut animal, quod propriè constituit hominem, dicitur aliquid infra hominem; eò quòd per illud convenit homo cum brutis. Ast sicut operationes correspondentes animalitati sunt propriæ hominis, vt viventis sensibilis: sic operationes correspondentes intellectivo hominis sunt ei proprijssimæ, & non à superiori natura emendicatæ, eò quòd ipse proprijssimè est intellectivus. Vnde cum dicitur; homo contemplativus est *aliquid supra hominem*: Non est sensus, quòd homo contemplativus extrahatur à sua natura, & infra sphæram superioris naturæ collocetur. Sed sensus est: quòd ex duobus, quæ sunt hominis, prout naturam rationalem habet, propria; videlicet, intellectus, & ratio, contemplativus non vtitur ratione, quæ imperfectum quid est, & per quod à brutis, & ab Angelis differt: sed vtitur intellectu, per quem magis distat à brutis, & convenit cum Angelis; atquè adeò est perfectius, quod invenitur in homine. Huius propria operatio contemplatio est. Consequenterque contemplatio est propria hominis, secundùm quòd dicit perfectissimum, quod habet, nempè intellectivum.

Vnico verbo: homo ita est quædam determinata species, vt mediet inter naturas purè materiales, & immateriales. Vt quædam determinata species, constituitur per rationale, per quod differt ab omnibus alijs, sive sibi inferiores, sive superiores sint. Vt mediat inter dictas naturas, debet convenire, & discriminari ab illis. Convenit cum purè materialibus per animal, in quo à purè immaterialibus differt: Cōvenit cum istis per intellectivum, per quod à purè materialibus discriminatur. Vnde contemplatio est supra hominem, prout homo est quædam determinata species constituta per rationale; non autem est supra hominem, prout homo est intellectivus. Sic enim sumptos eius propria operatio est contemplatio: intellectusque eius in esse potentiæ est eiusdem speciei cum intellectu Angelico. De quo nostri Complut. de anima disp. 17. q. 1. n. 11.

Nihil horum invenitur in continuatione illa bruti cum homine, vt de se patet. Vnde, etiam si elevaretur ad aliquid supra brutum, & intra hominem tunc quidem concederemus, posse facere opera aliqua hominis facilia; & im-

benedicere, in quantùm præbent nobis occasionem, vt Deum benedicamus, eiusque summam sapientiam, providentiamque exaltemus.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrùm omnes homines possint animum elevare ad divinam Contemplationem?

OMnem, & solum, modo dicto, hominem esse principium *quod* contemplationis divinæ, constat ex ijs, quæ antecedenti quæstione dicta sunt. Quibus scitis, statim animum pulsat desiderium sciendi, an iste homo, qui est contemplationis principium *quod*, possit animum ad illam elevare, vel illam desiderando, vel illam petendo, vel ad ipsam industria propria conando? An debeat manere expectans illam cœlestem pluviam à Deo, quin præcedere possit conatus, petitio, aut desiderium ipsius?

§. I. *Fiunt aliquæ observationes, & referuntur sententiæ.*

9. ANte quæstionis resolutionem observandum est, quod iam multoties diximus, videlicet, contemplationem Divinam aliam esse acquisitam, & infusam aliam. Acquisita est, quam communibus gratiæ auxilijs possumus exercere. Infusa autem est, quæ solummodò dependet in sui elicientia à liberalitate Divina, quæ illam confert nobis sine nobis, salva tamen arbitrij immunitate, vt suis locis statuimus.

10. Observandum est 2. ipsam contemplationem infusam bifariam, iuxta Mystarum phrasim, sumi posse. Primò pro ipso actu contemplationis, quam iam definitam relinquimus per hoc, quod sit, *simplex intuitus divinæ veritatis à principio supernaturali proveniens*. Secundò accipitur pro favoribus illis extraordinarijs, quos Deus in ipsa infusa contemplatione facit. Hi sunt raptus, extases, hisque similes. Qui nomine ipsius contemplationis infusæ nominari solent, eò quòd, vt dictum est, anima illos patiens infusam contemplationem exercet. Si autem contendas: tales raptus, &c. esse specialem gradum, seu modum contemplationis infusæ, inficias non ibimus: Immò ex hac parte clariùs procedendi modus offertur nobis: Sic enim meliùs percipitur, quid sit contemplatio infusa secundùm se, & quid sit contemplatio infusa raptus.

11. Observandum est 3. ne in progressu controversiæ nominibus hæreamus: diversitatem adesse inter hoc, quod est animum ad contemplationem elevare, ipsam contemplationem petere, & ad illam conari. Per hoc, quòd animus ad contemplationem elevetur, nihil aliud intelligitur, nisi quòd ipsius contemplationis desiderium habeatur. Petere contemplationem, est illud desiderium exprimere coram potente gratiam illam concedere. Ad contemplationem conari, est, vltra dicta, propriam industriam ponere, vt illa media habeatur contemplatio. Ex quo constat, vltimum secundum, & primum excedere: Et primum ab vltimo, & secundo superari. Constat etiam horum trium diversitas; quandoquidèm potest res desiderari, quin hoc desiderium exprimatur: potest etiam, media oratione, exprimi hoc desiderium; quin orans applicet industriam propriam ad obtinendum, quod petit: Vel quia est adeò sublime, vt propriam industriam transcendat; eòque superfluum est illam applicare: Vel quia, deses manus applicare recusat, volens, quòd proprio sudore habere debet, per infusionem habere.

habere. Ac tandem potest ad illud, quod desideratum, & petitum supponitur, conatus adhiberi, vt sic, propria industria mediante, res desiderata habeatur.

Exemplo rem illustro. Homo ex se potest ambulare, potest currere, & saltare; volare tamen non potest. Sit tamen homo, qui volatilium æmulus volare cupiat. Eo ipso homo iste animum ad volandum elevat, & ex hoc ipso suo desiderio provenit, quod, quia illud sua industria impleri non posse, videt, vt minùs non se ad volandum in disponat. Vltra hoc potest iste homo exprimere hoc suum desiderium, si forsàm ab aliquo potente pennas, quibus aera pectat, habere posit. Vt fecit ille verè contemplativus, dum dixit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ; & volabo, & requiescam.* Psalm. 54. v. 7. Tandem potest homo iste propria sua industria fretus, licèt superius auxilium necessarium fateatur, brachia expandere, aviumque motus imitari, vt sic in altum se libret, aera lustraturus. Vides, quàm perspicuè hæc tria in apposito exemplo diversa sint. Eodem ergo modo intellige ista circa nostram contemplationem. Quàm benè volatui comparo; quia ipsa est, qua anima, calcatis mundialibus, transcursisque creaturis omnibus, Aquilis ocyor ad Deum vsque avolat. Et has fœlicissimas pennas postulabat laudatus Psaltes. His ergo prælibatis:

12. Circa præsentem difficultatem multiplex versatur opinio. Prima tenet, esse contra humilitatem animum ad contemplationem elevare, vsque dum Deus sua misericordia animam elevet. Sic sentiunt, quotquot contemplationem activam negant, & solam infusam recognoscunt. De quo egimus disp. 7. q. 1. per totam.

13. Secunda sententia oppositum tenet quoad cõtemplationem activam, ad quam, asserit, possumus mentem levare, illam à Deo petere, ad ipsamque conari nostra industria, quæ auxilio divinæ gratiæ innitatur, prout in superioribus multotiès dictum à nobis est. Huius opinionis Patroni sunt Arist. Div. Thom. Div. August. Div. Dionys. Seraph. Theresia, Extat. N. Doct. quos Nostrates omnes sequuntur; vt videre est in quæstione citata. Et generaliter hoc idem docent; omnes, qui contemplationem activam dari sustinent: eò enim hæc contemplatio activa dicitur, quia, supposita fide, & concurrente auxilio gratiæ, nostra industria comparatur.

14. Quoad contemplationem passivam, seu infusam raptus, extasis, &c. convenit hæc secunda sententia cum prima, in asserendo penitùs non licere, animum ad illam elevare. Adesseque insignem contradictionem in eo, quod industria propria applicetur, vt hæc contemplatio habeatur. Quandoquidèm repugnat, quòd sit infusum id, quod propria industria haberi potest, vt ex terminis ipsis constat. Hanc ipsam contemplationem petere, indecens omnino esse, adstruit hæc sententia: cum potiùs viri spirituales, cum ipsis à Deo misericorditèr donatur, enixissimè flagitent, ne illos illis gratijs exteriùs apparentibus, honoret.

15. Si autem contemplatio passiva sumatur pro ipso actu contemplationis ab illis exterioritatibus seiunctos, convenit etiam hæc sententia cum prima in eo, quòd nulli licet velle se in contemplatione infusa collocare propter modò dicta: Implicat enim quòd contemplatio sit infusa, & quòd ad libitum nostrum habeatur. An autem liceat, hanc ipsam contemplationem appetere, mentem ad illam elevando ex ipsius desiderio: Et hoc desiderium exprimere petendo illam à Deo? Res est, in qua Mysticos dissidentes invenio. Affirmant V. P. Alvarez de Paz quæst. citata à nobis adductus, & vindicatus. N. Philip. p. 2. tract. 3. art. 4 & p. 3. tract. 1. art. 6. Director myst. tract. 3. disp. 3. sect. 4. & tract. 4. disp. 1. sect. 6. Mag. Valgor. q. 3. disp. 3. art. 3. & q. 4. disp. 1. art. 12. & comunitèr Mystici.

16. Inter quos non audemus accensere Nostrum Anton. ab Annuntiatione,

dimur à contemplatione, tenet, opera vitæ activæ non impedire contemplationem. Quid ni, erit nè Angel. Doct. sibi non constans? Aut decens Thomistæ erit vnius dicti sui Præceptor. memoriam facere, & aliud dissimulare?

Item: quæ ex solutione ad 3. affert Valgorn. extra rem omnino sunt. Quærimus: an vita contemplativa impediatur per activam? Quid pro parte affirmativa conducit, quod corporis gravitas contemplationem impediat? Est nè gravitas corporis opus vitæ activæ?

Respondet. ergo quòd *per opera vitæ activæ impedimur à contemplatione* regularitèr loquendo: quia certè, quòd opera vitæ activæ non impediant contemplationem, non convenit cuicumque contemplativo; sed illi, qui introductus à Rege in cellam vinariam charitatem ita ordinatam habet, vt possit spiritu Deum contemplari, & anima rebus vitæ activæ attendere. Vti probatum relinquimus.

In textu pro nobis allato ponderare debes emphaticam pulchritudinem illius verbi *cogatur*. Quippè non per hoc, quòd quis a contemplatione vocetur ad opera vitæ activæ, *cogitur* eo ipso ad derelinquendam contemplationem. Et ratio est, quia si illam deserit, non est, quia ad hoc *cogatur*; sed quia ipse adhuc imperfectus est. Si autem perfectus sit, ea sublimi perfectione, de qua in assertione loquuti fuimus; tunc per nulla opera vitæ activæ, ad quæ à contemplatione vocetur, deseret contemplationem. Quod si adeò perfectus non sit; deseret contemplationem, sed non omninò, vt docet Div. Thom. textu per nos adducto. Vnde ex meritis vocationis numquam contemplativus *cogitur* contemplationem deserere. Sed desertio, & conservatio contemplationis regulatur penès perfectionem, vel non perfectionem contemplantis: ita quòd si hic non sit perfectus, penitus interrumpitur contemplatio; & hoc docet Div. Thom. loco citato à Valgorn. Si autem perfectus sit: tunc attenditur perfectionis gradus, & secundùm eius maiorem, vel minorem perfectionem, erit maior, vel minor desertio contemplationis. Et hoc est, quod idem Angel. Doct. docet loco à nobis allegato.

Nec, quòd sic mentem D.Tho. exponerem, à me ipso habui; sed ab eo didici. Loco enim citato ex sententiar. sic fatur: *Quando iam vita activa perfecta est, tunc operationes virtutum moralium in promptu habet, vt eis non impeditus liberè contemplationi vacet: Tamen secundùm quod homo est magis, vel minus perfectus in vita activa, circa plura, vel pauciora occupari potest activæ vitæ simul cum contemplativa.*

Alium textum desumptum ex solutione ad 3. iam diximus, non esse ad rem, quia gravitas corporis non est opus vitæ activæ, à quo etiam retrahimur per corporis gravitatem. Sed, dato, quòd extra chorum non esset, nihil aliud illo textu probaret Valgorn. nisi illud, quod modò dicebamus. Observa tamen Div. Thom. profunditatem: non enim docuit, quòd per corporis gravitatem retrahimur à contemplatione; sed *ab altitudine contemplationis*. Aliud est altitudo contemplationis, & aliud contemplatio: quia hæc non solùm dicit actum, in quo essentialiter consistit contemplatio; sed etiam actus alios, qui ad illam requiruntur, vt patet ex superioribus. Altitudo contemplationis dicit ipsum actum essentialem, & hunc in gradu perfectissimo. Et, posse aliquem deserere summum contemplationis; quin contemplationem, secundùm omnia, quæ importat, derelinquat, vidimus quæstione præcedenti; vbi diximus, contemplationem sumptam secundùm omnia, quæ dicit, esse durabiliorem, quàm vita activa. Vnde nullo ex dictis textibus aliquid contra nos probat Valgornera, qui, si non adeò velociter scripsisset, textum vrgentiorem parum ab ijs distantem in eodē D. Th. reperisset, quo posset suum assertum fundare, & impugnare contrarium. Hunc textum à nobis proponitur sub hac forma.

187. Arg. ergo 2. Contra nostram

tram conclusionem ex Div. Thom. qui d. 2. 2. q. 182. art. 3. in corpor. ait: *Manifestum est, quòd vita activa impedit contemplativam, in quantum impossibile est, quòd aliquis simul occupetur circa exteriores actiones, & divinæ contemplationi vacet.* Nil clariùs contra nos afferri valet. Ait enim Doct. Sanct. impossibile esse, quòd vita contemplativa, activaque, modo, quo à nobis asseritur, vniantur.

Respond. ex dictis §. 3. & præsertim num. 177. & 175. Quòd si vita activa, & contemplativa sumantur secundùm rationes sibi proprias, penes quas ad invicem differunt, tunc *impossibile est, quòd aliquis simul occupetur circa exteriores actiones, & divinæ contemplationi vacet.* Ast si sumantur secundùm vnam rationem superiorem, in qua adunantur, tunc non est impossibilis talis simultas, vt citatis numeris explicuimus. Et quòd Div. Thom. in textu obiecto loquatur de duplici illa vita secundùm rationes vnicuique proprias, constat, tum quia locis in nostrum favorem adductis concedit hanc simultatem, quam modò negat. Vnde cùm sibi contrarius non sit, intelligendus est secundùm modum à nobis dictum, qui omnem contrarietatem aufert. Tum deindè: quia ex ipsa littera constat, nostram hanc expositionem esse ad mentem nostri Præcept. quandoquidem clarissimè ostendit, se loqui de illis vitis secundùm dictam atomam rationem. Videatur tertium argumentum, quod speciali solutione, (sicut nec alia) non solvit ob rationem assignatam. Observetur etiam art. corpus, & ex doctrina ibi data, & Gregor. authoritate cognoscet quisque Div. Thom. loqui de vita activa, quæ non supponit animæ passiones moderatas, cùm negat posse coniungi cum contemplativa, seu illam impedire. Dum verò animæ passiones supponuntur ordinatæ, tunc non est, cur debeat per vitæ activæ opera impediri contemplatio.

188. Arg. 3. Contemplatio in sui summo diù manere non potest in viatore: ergo non datur in viatore vnio vitæ activæ, & contemplativæ, quantum ad hoc, quod contemplatio non impediatur per opera vitæ activæ. Anteced. est omnino certum, vt patet ex quæstione præcedenti: & consequentia probatur: quia eò non posset diu manere contemplatio, quia per opera vitæ activæ impediretur: ergo ex quo per hæc opera non impediatur, diù durare valet. Patet ista: quia cessante causa non durationis, & ipsa non duratio cessat. Ant. verò est omnium Doctorum, qui quidem opera externa impedire diuturnitatem contemplationis vnanimiter docent.

Hoc argumentum difficultate non caret, sed quam luce Ang. Præcep. & nostror. Mysticor. superare speramus. Respondetur ergo matrimonium spirituale viatoris non consistere in vnione actuali, sed in habituali, vt suo loco dicemus, ad differentiam comprehensoris, cuius matrimonium in vnione actuali consistit. Ad spirituale matrimonium requiritur vnio cum Deo tam ex parte intellectus, quàm ex parte voluntatis. In viatore ergo, qui ad fœlicitatem matrimonij spiritualis elevatur, datur hæc vnio huius vtriusque potentiæ, habitualis semper; quia in ea, vt dictum est, consistit hoc matrimonium: actualis verò non semper, sed multoties. Hæc autem actualis vnio, dum durat, compatitur cum operibus vitæ activæ, quod satis, superque est ad veritatem asserti nostri: quandoquidem per aliquod tempus verificatur vnio vitæ contemplativæ, activæque. Quod autem parùm duret hæc coniunctio, nobis non obest, qui numquam contrarium asseruimus. Hæc autem non permanentia provenit ex misera conditione status, animam in illa perfectissima fruitione diu persistere haud patientis. Vnde tum somno, tum occupationibus exterioribus: tum ipsa corporis gravitate ab illa fœlicitate avellitur. Verùm sicut cum ipsa corporis gravitate, quæ semper viget, multotiès compatitur vnio illa actualis: sic etiam cum opere vitæ activæ.

Transacta vnione illa actuali, rema-

remanet habitualis vnio; tum intellectus; tum voluntatis. Quæ vnio; spectat vtique ad vitam contemplativam: & hanc vnionem auferre non possunt, aut impedire opera externa, quamvis multa, & maximæ entitatis. In eorum enim concursu manet interius centrum animæ ita in Deum proclive, vt facilè ei sit vnionem actualem reproducere. Et ex hac parte etiam assertio nostra salvatur: quippè vitæ activæ occupationes compatiuntur cum dicta vnione habituali, quæ, vt dictum est, est vita contemplativa. In simulque non obest, vt anima ad vnionem actualem redeat. Quibus adde: quòd anima ipsam cessationem ab vnione actuali ordinat in ipsam vnionem. Vnde hac ex parte etiam videtur continua; consequenterque compatibilis cum vitæ activæ operibus.

189. Audiamus quid circa hæc doceat Sanctus Thom. qui 1. 2. q. 3. art. 2. inquirit: *Vtrùm beatitudo sit operatio?* Resolutio est affirmativa: Contra quam opponit tria argumenta, quæ ad hoc vnum redigimus: Beatitudo est vna, permanens in Beato absque interruptione: sed operatio est multiplex, & transit, frequenterque interrumpitur somno, vel aliqua occupatione: Ergo beatitudo non est operatio.

Ad hoc triplex argumentum, ad vnicum redactum, vnica solutione respondet Doct. Sanctus dicens: *Ad 4. dicendum, quòd cùm beatitudo dicat quandam vltimam perfectionem, secundùm quod diversæ res beatitudinis capaces, ad diversos gradus perfectionis pertingere possunt, secundùm hoc necessè est, quòd diversimodè beatitudo dicatur.* Et aliquibus de beatitudine Dei, & Angelorum interiectis, subiungit: *In hominibus autem secundùm statum præsentis vitæ, est vltima perfectio secundùm operationem, qua homo coniungitur Deo. Sed hæc operatio nec continua potest esse, & per consequens nec vnica est: Quia operatio interscissione multiplicatur, & propter hoc in statu præsentis vitæ, perfecta beatitudo ab homine haberi non potest :::: Est tamen aliqua participatio beatitudinis: Et quantò operatio potest esse magis continua, & vna, tantò plus habet rationem beatitudinis: & ideò in activa vita, quæ circa multa occupatur, est minùs de ratione beatitudinis, quàm in vita contemplativa, quæ versatur circa vnum, id est, circa veritatis contemplationem. Et si aliquandò homo actu non operetur huiusmodi operationem: tamen quia in promptu habet eam, semper potest operari. Et quia etiam ipsam cessationem, putà ratione somni, vel occupationis alicuius naturalis, ad operationem prædictam ordinat, quasi videtur operatio continua esse.*

Nihil invenies in solutione a nobis data, quod hac authoritate non fundetur. Et omissis pluribus, quæ addere statueram, dicam cum nostra Seraph. Doctrice lib. vitæ, cap. 18. & alijs locis, estque constans doctrina apud Mystas, vnionem mysticam animæ cum Deo esse duplicem: nam alia est secundùm omnes eius potentias, & alia secundùm solam voluntatem, manentibus intellectu, ac memoria, liberis, capacibusque exercendi suas operationes. Inter has autem vniones hoc interest. Quòd prima parùm durat, vt docet expertissima Theresia, & dum permanet, nihil aliud potest anima facere, nisi torrente divinæ voluptatis deliciari. Secunda est durabilior, & quæ compatitur cum operibus activis. Sed etiam ab illa vnione actuali tandem retrahitur, ipsa renuente, voluntas, quæ manet cum illa vnione habituali suprà dicta. Vnde verum esse relinquitur, quòd contemplatio in suî summo non diù in viatore maneat, & quòd hæc ob capita dicta compatiatur cum operibus vitæ activæ.

190. Liceat addere: quòd sicut hanc assertionem probavimus exemplo Virg. Beatissimæ, in qua data fuit contemplatio, quam operationes externæ non impediebant: ita similiter, sat est, quòd in eadem Sanctissima Virg. fuerit contemplatio in suî summo diù perseverans, & quòd tumultibus vitæ activæ non perturbaretur, vt factum argumentum non convincere demonstretur.

tur. Quòd autem in purissima nostra Domina coniuncta fuerit cum solicitudine activa contemplatio in sui summo perseverans, constat ex dictis §. 2. vbi asseruimus, Deiparam contemplationem non interruptam servasse toto tempore sanctissimæ suæ vitæ, quod etiam (morem aliquibus Doctoribus gerentes) ad tempus ante ipsius præclaram nativitatem extendimus, licèt reverà cum Div. Thom. 3. p. q. 27. art. 3. in corp. sentiamus, quod quidem vim eorum, quæ ibi diximus, non imminuit. Et hoc sufficit, vt, quamvis circa alios convinceret argumentum, adhuc tamen assertum non expugnaret: quia hoc huius vnionis possibilitatem adstruit, quæ optimè comprobata dignoscitur, dũmodo in vnico solummodò individuo perseveret.

191. Dices: ex quo contemplatio vnita cum actione fuerit in Beatissima Virg. probamus dabilem esse in hoc statu vitam contemplativam simul cum activa: ergo. Ex quo in Beatissima Virg. fuerit contemplatio perfectissima toto tempore suæ inclytæ vitæ perseverans, sequitur, quòd contemplatio perfectissima huius status sit multùm durabilis; nec minùs quàm vita activa. Cuius contrarium diximus quæstione præcedenti.

Respond. neg. consequentiam, & paritatem. Discrimen est, quòd vnio vitæ contemplativæ cum activa est opus gratiæ: maior autem, vel minor durabilitas contemplationis attenditur ex meritis naturæ ipsius contemplationis, vel sumptæ secundùm se, vel prout reduplicat merita huius status, consideratæ. Vnde ex quo in aliquo data sit vnio illa vitæ contemplativæ, & activæ viribus gratiæ, benè infertur eius possibilitas; attento impulsu ipsius gratiæ per ordinem ad quam dubium illud disputatur, licèt viribus naturæ sit impossibilis: quod quidem non disputatur, sed vt indubium supponitur. Sed ex quo viribus ipsius gratiæ detur perseverantia illa contemplationis, habetur quidem, quòd sit possibilis virtute gratiæ; non verò virtute præsentis status. Et hoc est, quod præcedenti quæstione dicebamus.

§. VI. *Respondetur vnico argumento contra secundam assertionem.*

192. Contra 2. conclus. arg. 1. Vita activa est dispositio ad vitam contemplativam: ergo non est coniungibilis cum ea. Anteced. constat ex suprà dictis, & conseq. probatur. Quia dispositio ad aliquam formam est inconiungibilis cum illa, quandoquidem adveniente forma, talis dispositio evanescit: ergo si vita activa est dispositio ad contemplativam compati cum illa non potest.

193. Confirmatur. Quod erga plurima turbatur, inconiungibile est cum eo, quod in vno deliciatur: sed vita activa, & contemplativa sic sunt: ergo inconiungibiles sunt. Conseq. bona est, & min. constat, tum ex verbis Div. Thom. positis num. 189. tum ex eo, quòd vita activa figuratur in Martha, quæ erga plurima turbatur, & vita contemplativa in Maria, quæ fœlici tranquillitate Deo fruitur. Maior autem probatur: quia quod turbatur erga plurima opponitur, tam ex parte pluralitatis, quàm ex parte turbationis cum eo, quod nec turbatur; nec plura, sed vnum respicit: ergo.

164. Respond. argumento cum Div. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. vbi ait: ***Ad 3. dicendum, quòd dispositiones, quæ essentialiter habent imperfectionem annexam, non manent cum eo, ad quod disponunt, sicut fides non manet cum visione. Sed aliæ dispositiones possunt simul manere, sicut dictum est: & sic est vita activa.*** Inter dispositiones aliæ dicunt indispensabiliter imperfectionem repugnãtem cum eo, pro quo disponunt; & tales dispositiones sunt incompatibiles cum re, ad quam disponunt. Sicque sunt fides, & spes in ordine supernaturali: & calor remissus ad formam ignis in ordine naturali. Aliæ verò dispositiones non dicunt

cunt hanc imperfectionem: & istæ compatibiles sunt cum eo, ad quod disponunt, vt patet in calore completo, qui disponit ad formam ignis, & simul cum ea est. Et huius conditionis est vita activa: Vnde compati cum vita contemplativa valet. Videatur Ang. Doct. loco citato in corp.

Ex quo Ang. Mag. 3. p. q. 9. art. 3. ad 2. sic factum argumentum penitùs solvimus. *Ad 2. dicendum, quòd dispositio se habet ad perfectionem dupliciter. Vno modo, sicut via ducens ad perfectionem: alio modo, sicut effectus à perfectione procedens. Per calorem enim disponitur materia ad suscipiendam formam ignis, qua tamen adveniente, calor non cessat, sed remanet, quasi quidam effectus talis formæ. Et similiter opinio ex Syllogismo dialectico causata, est via ad scientiam, quæ per demonstrationem acquiritur, qua tamen acquisita, potest remanere cognitio, quæ est per Syllogismum dialecticum, quasi consequens scientiam demonstrativam, quæ est per causam: quia ille, qui cognoscit causam, ex hoc etiam magis potest cognoscere signa probabilia, ex quibus procedit dialecticus Syllogismus. Et similiter in Christo, simul cum scientia beatitudinis manet scientia indita, non quasi via ad beatitudinem, sed quasi per beatitudinem, confirmata.* Sic similiter in casu nostro.

195. Ad confirmationem pro ea parte, qua turbationem vitæ activæ repræsentat, respondet idem laudatus Div. Thom. *Ad 2. dicendum, quòd turbatio in vita activa non contingit, postquam ad perfectionem venit; quia tunc iam delectabiliter, & faciliter operatur non perturbatus.* Ex qua doctrina intelligere debes, vt plura probè intelligas, vitâ activâ posse sumi vel in statu imperfecto, vel in statu perfecto: ad eum modû, quo de calore dicebamus. Primo modo dicit se ipsâ cû maxima imperfectione, satagit enim erga plurima, nec vnum, in quo requiescat, habere potest; licèt modum, quo in illo vno requiescat, exploret, dùm ad vitam contemplativam tendit. Ast prout sic compati cum vita contemplativa non potest: sicut nec calor remissus cum forma ignis. Cæterùm sicut calor perfectus cum forma, ad quam disponit, compatitur: sic etiam cum vita contemplativa activa vita in esse perfecto sumpta. Sic enim nullam oppositionem dicit cum vita contemplativa, nec turbatur; immò operatur delectabiliter, & faciliter. Est igitur turbatio in solicitudine erga plurima signum vitæ activæ imperfectæ: quam imperfectionem docuit Dominus extirpandam, cum Martham reprehendit, non quia circa plurima occuparetur, sed quia, iudice Abulensi, in illa sua occupatione turbabatur. Quæ turbatio incompatibilis est cum attentione ad vnum; non autem opponitur huic attentioni illa erga plurima occupatio, vt iam videbimus. Vnde semper quòd ab aliquo, cui revereri congruum est, audieris, vitam activam incompatibilem esse cum contemplativa, intellige de vita activa imperfecta, & seclusa specialissima gratia, vt iam diximus.

Soluta est confirmatio pro ea parte, quæ de turbatione loquebatur; ad illam verò prout de solicitudine erga plurima loquitur, dicas: quòd si sermo sit de vita contemplativa, & activa, prout de illis agitur in 2. conclus. nullam oppositionem adesse, inde constat, quòd non in eodem tempore vitæ illæ exercentur. Vnde qui modò pluribus studet, mox potest vni vacare. Nec dicas: idem dici posse de turbatione. Quia qui modò circà activa turbatur, non potest mox contemplari: non quia turbatus sit; sed quia illa turbatio signat, subiectum non esse capax contemplandi; quia in vita activa imperfectus est. Si verò vita activa, & contemplativa sumantur modo, quo in prima conclusione, tunc adhuc oppositio non est: eò quòd vitæ illæ exercentur secundùm illam vnam rationem, in qua, vt dictum est, non opponuntur. Verum quidem est, quòd ad hoc est necessaria specialissima gratia.

Hanc doctrinam pulchrè docuit Gerson 1. part. Theol. consid. 19 vbi ait:

ait: *Spiritualia duas facies habent, præsertim ea, quæ non vtuntur organis corporalibus. Quorum speculorum spiritualium tanta potest esse virtus, talis vigor, & consolidatio, quòd pariter, æque sine detrimento potuerit à superiori, & inferiori parte lumina sua suscipere, & tenere suscepta. Hoc manifestum est in Angelis, & alijs confirmatis, qui simul æquè cognoscunt temporalia, & æterna, quorum tenuem similitudinem, & imitationem gerunt aliqui ex viatoribus ex speciali gratia, & vehementi habituatione.* Quia multus iam sum in hac quæstione, nolo adijcere, quæ cap. 8. de Cœlest. hierar. §. *has* docet Albert. Magn. qui omnino videri debet in dubio, quod excitat ad declarandam Dionys. doctrinam. Quippè quatuor argumenta ex sex, quæ ibi efformat, militant contra dicta: vnde ipsorum solutiones videndæ sunt.

Contra vltimam conclusionem nihil est, cui opus sit occursum ire. Quod si aliquid obijciatur, faci limè ex dictis solvi poterit. Vnde ad alia iam gradum facere opus est.

DISPUTATIO VNDECIMA.

De principio quod *divinæ contemplationis.*

DE causis divinæ contemplationis tractaturus à causa efficienti incipio, & ad illam totam disputationem reduco. Cuius motivum explico. Habet enim cōtemplatio causam efficientem, finalem, formalem, ac materialem. Causa materialis est duplex, videlicet receptiva, & dispositiva. De prima nihil dicendum est, quia id ipsum, quod de omni alia intellectione dicitur de contemplatione, quæ est quædam specialis intellectio, affirmatur. Vnde contemplationis humanæ causa materialis receptiva est homo ipse contemplans. De causa materiali dispositiva nonnulla dici possent; sed deobligamur, quia iam in superioribus, ac speciatim disp. præcedenti, diximus, virtutes morales, & omnia opera vitæ activæ: Immò etiam ipsam activam vitam, esse causas materiales dispositivas divinæ contemplationis. Causa formalis etiam est duplex, alia intrinseca, & alia extrinseca. Prima est ipsa ratio constitutiva divinæ contemplationis, de qua disputationibus præcedētibus egimus. Secunda est ipsum formale contemplationis obiectum, de quo tomo præcedenti per plures quæstiones fusisimè actum à nobis est. Quapropter de his causis nihil modò superest disceptādū.

Causa finalis divinæ contemplationis etiam bipartitur in causam finalem proximam, seu immediatam, & in causam finalem mediatam, seu remotam. Primus finis contemplationis est Deus Opt. Max. vnde hic finis idem est ac obiectum, quatè de illo disputare propter modò dicta non debemus. Finis mediatus, ac remotus est intima vnio animæ cum Deo. De qua vnione plura diximus, tum in Isagoge, tum alibi: aliaque dicemus in 3. prædicabili. Quamobrèm in præsentiarum solummodò observare debemus cum nostro Philip. p. 2. Theolog. Mystic. trat. 3. art. 2. quòd hic finis dicitur mediatus, remotus, ac etiam extrinsecus; quia sine illo salvatur quidditas divinæ contemplationis. Quandoquidem non omnes, qui contemplantur, vniti sunt. Quod verificari non potest de illo alio fine proximo, immediato, ac intrinseco: quia sine illo dari contemplatio non potest.

Vltima causa ex assignatis est efficiens, ad cuius disceptationem accingimur per plures disputationes gravissimas, subtilissimas, vtilissimas. Discutere enim oportet, quodnam sit principium *quod* divinæ contemplationis? Sub quo titulo aliquot difficultates comprehenduntur, à consilio in hunc locum

locum reſervatæ. Quæ licèt, ingenuè fateor, congruentiorem ſedem, attenta ipſarum natura, alibi haberent: meditatò tamen illas diſcutere nolui, vſque dùm de vita contemplativa, & activa diſputaſſem. Quod an rationabiliter factum? Ipſa rerum ſeries demonſtrabit. Agendum etiam eſt de principio *quo* contemplationis, non de principio *quo* radicali: hoc enim nihil dignum expenſione retrudit, ſed de formali, ac proximo. Eſt etiam diſputandum, quiſnam ſit actus contemplationis? Quod eius principium elicitivum? Ac denique de ſpeciebus ad ipſam contemplationem deſervientibus. Quibus clauditur totus tractatus de cauſa efficienti cœleſtis contemplationis, & hoc ſecundum myſticum prædicabile. Ad primam ergo harum omnium diſputationem accedimus; cuius

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrùm ſolus homo ſit principium quod *divinæ Contemplationis?*

HOminem eſſe principium *quod* divinæ contemplationis certiſsimum eſt. Quare in hoc inquirendo nolumus immorari. Sed an hoc ſit ita proprium hominis, vt nulli alij conveniat, eſt quod in præſenti inquirimus: vt ex hoc gradum ad alia paremus.

1. Sit noſtra concluſ. affirmativa, quam nullus ſanæ mentis negabit. Probaturque ſic breviter: Contemplatio eſt actus potentiæ rationalis: ergo cauſa eius efficiens eſt ſuppoſitum naturæ rationalis. Ergo nullum aliud ſuppoſitum præter ſuppoſitum naturæ rationalis, eſt cauſa efficiens contemplationis; conſequenterque illud ſolum ſuppoſitum eſt principium *quod* ipſius. Antecedens, de quo aliæ propoſitiones dependent, probatur ex definitione ipſius contemplationis, quæ eſt *ſimplex intuitus divinæ veritatis*: ſed ſola potentia rationalis intuetur divinam veritatem, vt veritatem, & vt divinam: ergo.

2. Confirmatur: contemplatio eſt quædam determinata orationis ſpecies: ſed ſolus homo eſt principium *quod* orationis: ergo & contemplationis. Mai. patet: quia oratio dividitur in orationem diſcurſus, & contemplationis. Min autem probatur: quia vt docet Div. Thom. in 4. diſt. 15. q. 4. art. 6. & 2. 2. q. 83. art. 1. Orare eſt actus rationis: ſed ſolus homo eſt principium *quod* actus rationis: ergo & contemplationis.

§. I. *Argumentis reſpondetur.*

3. ARguitur 1. Perſona divina, & Angelica ſunt principium *quod* contemplationis: ergo non ſolus homo. Anteced. à nemine negari poteſt. Et conſequent. inde probatur: quia quod convenit alijs ab homine, non convenit ſoli homini: ergo.

Reſpond. quòd per ly *ſolus* non excludimus ſuppoſita naturæ ſuperioris ad humanam, quæ quidem eſſe principium *quod* contemplationis ſupponimus. Dividitur enim Cœleſtis contemplatio in divinam, Angelicam, & humanam: Vnde perſona divina, Angelica, & humana ſunt cauſæ efficientes divinæ contemplationis. Per ly ergo *ſolus* excludimus quicquid infra Angelos eſt, & non eſt homo: proptereàque dum dicimus: *Solus* homo eſt principium *quod* contemplationis, omne, & ſolum id, quod eſt infra hominem, eſſe contemplationis cauſam efficientem, negamus.

4. Arg. 2. bruta continuantur hominibus in vi æſtimativa, ſicut homo continuatur Angelis in ſimplici viſio-

ne:

ne: sed quia homo continuatur Angelis, elevatur ad aliquid supra hominem, & contemplatur, vt Angeli: ergo quia bruta continuantur hominibus, poterunt elevari ad aliquid supra brutum, & contemplari, vt homines. Consequentia innegabilis videtur. Mai. est certa, constabitque ex probatione minoris, quæ probatur ex Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. vbi ait: *Ad primum igitur dicendum, quòd homo, in quantum est contemplativus, est aliquid supra hominem: Quia in intellectus simplici visione continuatur homo superioribus substantijs, quæ intelligentiæ, vel Angeli dicuntur, sicut animalia continuantur hominibus in vi æstimativa, quæ est supremum in eis, secundùm quam aliquid simile operibus rationis operantur.*

5. Confirm. Magis convenit homo cum bruto, quàm homo cum Angelo: Sed cum minori convenientia potest homo, quia continuatur cum Angelo, elevari ad contemplandum vt Angelus: ergo cum maiori illa convenientia poterit brutus elevari ad contemplandum vt homo, cum quo continuatur. Consequentiam suadet paritas. Min. constat ex data authoritate, & mai. probatur: Quia cum bruto convenit homo in animalitate, à quo solummodò per rationalitatem differt; ab Angelo autem differt per animalitatem, & rationalitatem: Quandoquidèm sicut Angelus caret rationalitate, sic & ratiocinio, seu discursu: ergo magis convenit homo cum bruto.

6. Respond. argumento: Quòd homo convenit cum Angelo in intellectivo, à quo per rationale differt, si cum omni proprietate, ac præcisione loquamur. Vnde intellectivum dicitur esse aliquid supra hominem, quia convenit naturis superioribus, vt sunt Angelica, & Divina. Sicut animal, quod propriè constituit hominem, dicitur aliquid infra hominem; eò quòd per illud convenit homo cum brutis. Ast sicut operationes correspondentes animalitati sunt propriæ hominis, vt viventis sensibilis: sic operationes correspondentes intellectivo hominis sunt ei proprijssimæ, & non à superiori natura emendicatæ, eò quòd ipse proprijssimè est intellectivus. Vnde cum dicitur: homo contemplativus est *aliquid supra hominem*: Non est sensus, quòd homo contemplativus extrahatur à sua natura, & infra sphæram superioris naturæ collocetur. Sed sensus est: quòd ex duobus, quæ sunt hominis, prout naturam rationalem habet, propria; videlicet, intellectus, & ratio, contemplativus non vtitur ratione, quæ imperfectum quid est, & per quod à brutis, & ab Angelis differt: sed vtitur intellectu, per quem magis distat à brutis, & convenit cum Angelis; atquè adeò est perfectius, quod invenitur in homine. Huius propria operatio contemplatio est. Consequenterque contemplatio est propria hominis, secundùm quòd dicit perfectissimum, quod habet, nempè intellectivum.

Vnico verbo: homo ita est quædam determinata species, vt mediet inter naturas purè materiales, & immateriales. Vt quædam determinata species, constituitur per rationale, per quod differt ab omnibus alijs, sive sibi inferiores, sive superiores sint. Vt mediat inter dictas naturas, debet convenire, & discriminari ab illis. Convenit cum purè materialibus per animal, in quo à purè immaterialibus differt: Cōvenit cum istis per intellectivum, per quod à purè materialibus discriminatur. Vnde contemplatio est supra hominem, prout homo est quædam determinata species constituta per rationale; non autem est supra hominem, prout homo est intellectivus. Sic enim sumptos eius propria operatio est contemplatio: intellectusque eius in esse potentiæ est eiusdem speciei cum intellectu Angelico. De quo nostri Complut. de anima disp. 17. q. 1. n. 11.

Nihil horum invenitur in continuatione illa bruti cum homine, vt de se patet. Vnde, etiam si elevaretur ad aliquid supra brutum, & intra hominem tunc quidem concederemus, posse facere opera aliqua hominis facilia; & im-

imperfecta; non autem ad opus adeò perfectum, vt contemplatio est. Quod iam 1. tomo observavimus cum nostra Log. Complut. disp. 2. Sed nec hoc, quantùm ad præsens spectat, concedimus: quia in authoritate obiecta non asserit Div. Thom. quod bruta per illam suam cum homine continuationem opera rationis faciant: sed *aliquid simile operibus rationis.*

Adde: quod etsi brutum continuaretur cum homine, modo, quo arguens desiderat, non adhuc consequeretur intentum. Siquidem continuaretur cum homine secundùm id, quod est minus perfectum in homine: eò quòd supremum infimi attingit, non supremum, sed infimum supremi. Vnde non continuaretur secundùm intellectivum, sed secundùm rationem, cuius contemplatio non est actus. Et licèt contemplatio dicatur actus rationis, non est quia à ratione eliciatur: sed quia intellectus, & ratio non sunt in nobis diversæ potentiæ ex 1. p. q. 79. art. 8. aut fortassè, quia est actus ratione vtentis. Prima ratio est Div. Thom. loco citato ex 2. 2 cuius verba omnia dicta confirmant: ait enim: *Ad 2. dicendum, quòd intellectus, & ratio non sunt in nobis diversæ potentiæ, vt in 1. habitum est. Differunt autem secundum perfectum, & imperfectum: & ideò quandoque intellectuales creaturæ quæ sunt Angeli, distinguuntur à rationalibus: quandoque autem sub rationalibus comprehenduntur.*

7. Ad confirmationem dicas: quòd illud, in quo homo convenit cum Angelo, est id, ad quod spectat, vt operatio propria, contemplatio. Id verò, in quo convenit cum bruto, non est, cui contemplatio, vt propria operatio, correspondeat. Vnde, sive magis, sive minus conveniat homo cum bruto, quàm cum Angelo, (hoc enim prorsùs impertinens est) per id, in quo convenit cum Angelo, potest homo contemplari: & per id, in quo convenit cum homine, est brutum incapax eliciendi contemplationem.

8. Arg. 3. brutum potest orare; ergo & contemplari. Patet ista: quia sicut contemplari, sic & orare dicitur actus rationis. Et etiam, quia, vt supra diximus, contemplatio est quædam orationis species. Anteced. autem probatur: quia bruta animalia petunt decentia a Deo: ergo orant. Consequentia patet ex diffinitione orationis. Et antecedens probatur multipliciter. 1. ex Psal. 146. vbi dicitur de Deo: *Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Sed invocare Deũ pro alimento quotidiano, est petere ab ipso rem decentem, quam Redemptor noster nos docuit orando petere: ergo.

Probatur 2. idem anteced. quia apud Jonam cap. 3. dicitur: *Boves, & pecora non gustent quidquam, nec pascantur, & aquam non bibant, & operiantur saccis homines, & iumenta, & clament ad Deum in fortitudine.* Vbi eodem modo iubentur homines, & pecora habitum pœnitentem induere, & sic pœnitentes Dei misericordiam fortiter clamantes invocare. *Prob. 3.* Oratio est desiderij, seu appetitus interpres: sed bruta desiderant, aut appetunt plura: Ergo illa possunt petere. *Probatur* tandem; quia aves se ipsas intelligunt, & plures homines dicunt se illas intelligere: ergo in eo, quòd suo modo loquuntur, ordinem servant; aliter nec se intelligerent, nec ab hominibus intelligerentur. Modò sic: sed oratio est quædam ordinatio facta ab indigente coram illo, qui indigenti succurrere potest: ergo.

Confirm. 1. Brutum est capax præcepti: ergo & orandi: Patet ista: quia sicut præceptum est ordo superioris ad inferiorem; sic oratio est petitio inferioris ordinata ad superiorem. Ant. autem constat ex pluribus Scripturis, in quibus asseritur, Deum præcepisse brutis, vt corvis, quòd pascerent portentosum Patrem nostrum Eliam, iuxta illud: *Corvisque præcepi, vt pascant te ibi*, & alijs pluribus. ¶ Confirmatur. 2. Quia bruta Deum benedicunt, iuxta illud Daniel. cap. 3. *Benedicite bestiæ, & pecora Domino*: Ergo possunt orare; cum

cum non magis pro vno quam pro alio requiratur.

Respond. argumento negando antecedens, ad probationem dicas, quòd bruta animalia dicuntur invocare Deum, ab eo que, quo indigent, petere, quatenùs naturali desiderio sibi convenientia desiderant, quæ ab Authore naturæ consequantur: non quia illa à Deo petant: quomodò enim invocabunt, quem cognoscere non possunt? Sed quia clamant pro sibi necessarijs, quorum providentia spectat ad naturæ Authorem. Sic Div. Thom. loco citato ex sentent. & ex 2. 2. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd pulli corvorum dicuntur invocare Deum propter naturale desiderium, quo omnia suo modo desiderant consequi bonitatem divinam. Sic etiam bruta animalia dicuntur Deo obedire, propter naturalem instinctum, quo à Deo moventur.* Per quod patet tum ad primam confirmationem, tum etiam ad primam probationem antecedentis. Similemque expositionem habent alij textus sacri, in quibus bruta Deum invocare dicuntur, vt est ille Psal. 103. *Catuli leonum rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo escam sibi.* Et ille Job cap. 39. *Quis præparat corvo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum vagantes, eò quòd non habeant cibos.* De quo vide, si placet, Magist. Torre ad locum citatum ex 2. 2.

Ad 2 probat. anteced. respondetur, vel quòd ly *clament ad Deum*, refertur, non ad iumenta, sed ad homines. Vel quia iumenta famelica, & sitibunda clamabant ad Deum modo, quo ad primam probationem dictum est. Vel quia clamabant, hoc est clamantium imaginem gerebant, induta saccis. Vel quia illa sua imagine pœnitentium magis accendebant homines, vt clamarent. Sicut ad Roman. cap. 8. v. 26. dicitur: *Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, non quia Spiritus Sanctus postulet, gemat ve: Sed quia nos facit gemere, & postulare.

Ad 3. probat. respondet Div. Thom. in sententiar. *Ad 2. dicendum, quòd appetitus, vt dictum est, importat simplicem motum in appetibile: sed oratio, sive petitio ordinem quendam, qui est rationis: Et ideò appetitus potest brutis competere: Non autem petitio, vel oratio.* Vnde quando David Psalm. 103. dixit: *Omnia à te expectant, vt des illis escam in tempore*, quantùm ad bruta spectat, nullam petitionem asseruit, sed solummodò simplicem escæ desiderium.

Contra Authores vltimæ probationis antecedentis invehitur Abul. in cap. 6. Div. Matth. q. 84. Cum quo respondemus: impossibile esse, quòd aves se ipsas intelligant; vel quòd ab hominibus intelligantur. Intelligere enim aliquem, est cognoscere suum actum, quod solùm ratione vtentes facere possunt. Vnde licèt aves per sensus particulares, & maximè per æstimativam, quæ illis est loco intellectus, cognoscant sibi conveniens, ac nocivum, amicabile, & inimicum, & alia huiusmodi: Non tamen possunt cognoscere actum, quo illa cognoscunt: & hoc erat necessarium, vt possent se intelligere. Nec homines illas intelligunt: Sed quia ipsæ non liberè, sed per modum naturæ moventur ad sua opera; propterea ex illa regularitate naturali, quam habent, venatur, quid appetant, aut recusent: Verùm nec hoc avium proprium est; cùm alijs brutis idem contingat; nec hoc est illas intelligere: quia deberent ipsæ aliqua ratione vti. Videatur laudatus Abulensis.

Ad 1. confirmat. patet ex dictis ad primam probationem antecedentis. Et sanè, si verum confirmatio contineret, etiam mare posset contemplari: quia ipsum etiam præceptum habere dicitur: Siquidem omnipotens *circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.* Proverb. 8. v. 29. *Secunda* confirmatio multum probat; quia inibi etiam dicitur: *Benedicite omnia opera Domini Domino. Et benedicite lux, & tenebræ Domino.* Vnde respondetur, quòd pecora in tantùm dicuntur Dominum bene-

benedicere, in quantùm præbent nobis occasionem, vt Deum benedicamus, eiusque summam sapientiam, providentiamque exaltemus.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrùm omnes homines possint animum elevare ad divinam Contemplationem?

OMnem, & solum, modo dicto, hominem esse principium *quod* contemplationis divinæ, constat ex ijs, quæ antecedenti quæstione dicta sunt. Quibus scitis, statim animum pulsat desiderium sciendi, an iste homo, qui est contemplationis principium *quod*, possit animum ad illam elevare, vel illam desiderando, vel illam petendo, vel ad ipsam industria propria conando? An debeat manere expectans illam cœlestem pluviam à Deo, quin præcedere possit conatus, petitio, aut desiderium ipsius?

§. I. *Fiunt aliquæ observationes, & referuntur sententiæ.*

9. ANte quæstionis resolutionem observandum est, quod iam multoties diximus, videlicet, contemplationem Divinam aliam esse acquisitam, & infusam aliam. Acquisita est, quam communibus gratiæ auxilijs possumus exercere. Infusa autem est, quæ solummodò dependet in sui elicientia à liberalitate Divina, quæ illam confert nobis sine nobis, salva tamen arbitrij immunitate, vt suis locis statuimus.

10. Observandum est 2. ipsam contemplationem infusam bifariam, iuxta Mystarum phrasim sumi posse. Primò pro ipso actu contemplationis, quam iam definitam relinquimus per hoc, quod sit: *simplex intuitus divinæ veritatis à principio supernaturali proveniens*. Secundò accipitur pro favoribus illis extraordinarijs, quos Deus in ipsa infusa contemplatione facit. Hi sunt raptus, extases, hisque similes. Qui nomine ipsius contemplationis infusæ nominari solent; eò quòd, vt dictum est, anima illos patiens infusam contemplationem exercet. Si autem contendas: tales raptus, &c. esse specialem gradum, seu modum contemplationis infusæ, inficias non ibimus: Immò ex hac parte clariùs procedendi modus offertur nobis: Sic enim meliùs percipitur, quid sit contemplatio infusa secundùm se, & quid sit contemplatio infusa raptus.

11. Observandum est 3. ne in progressu controversiæ nominibus hæreamus: diversitatem adesse inter hoc, quod est animum ad contemplationem elevare, ipsam contemplationem petere, & ad illam conari. Per hoc, quòd animus ad contemplationem elevetur, nihil aliud intelligitur, nisi quòd ipsius contemplationis desiderium habeatur. Petere contemplationem, est illud desiderium exprimere coram potente gratiam illam concedere. Ad contemplationem conari, est, vltra dicta, propriam industriam ponere, vt illa media habeatur contemplatio. Ex quo constat, vltimum secundum, & primum excedere: Et primum ab vltimo, & secundo superari. Constat etiam horum trium diversitas; quandoquidèm potest res desiderari, quin hoc desiderium exprimatur: potest etiam, media oratione, exprimi hoc desiderium; quin orans applicet industriam propriam ad obtinendum, quod petit: Vel quia est adeò sublime, vt propriam industriam transcendat; eòque superfluum est illam applicare: Vel quia deses manus applicare recusat, volens, quòd proprio sudore habere debet, per infusionem habere.

habere. Ac tandem potest ad illud, quod desideratum, & petitum supponitur, conatus adhiberi, vt sic, propria industria mediante, res desiderata habeatur.

Exemplo rem illustro. Homo ex se potest ambulare, potest currere, & saltare; volare tamen non potest. Sit tamen homo, qui volatilium æmulus volare cupiat. Eo ipso homo iste animum ad volandum elevat, & ex hoc ipso suo desiderio provenit, quod, quia illud sua industria impleri non posse, videt, vt minùs non se ad volandum disponat. Vltra hoc potest iste homo exprimere hoc suum desiderium, si forsàm ab aliquo potente pennas, quibus aera pectat, habere posit. Vt fecit ille verè contemplativus, dum dixit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ; & volabo, & requiescam.* Psalm. 54. v. 7. Tandem potest homo iste propria sua industria fretus, licèt superius auxilium necessarium fateatur, brachia expandere, aviumque motus imitari, vt sic in altum se libret, aera lustraturus. Vides, quàm perspicuè hæc tria in apposito exemplo diversa sint. Eodem ergo modo intellige ista circa nostram contemplationem. Quàm benè volatui comparo; quia ipsa est, qua anima, calcatis mundialibus; transcursisque creaturis omnibus, Aquilis ocyor ad Deum vsque avolat. Et has fœlicissimas pennas postulabat laudatus Psaltes. His ergo prælibatis:

12. Circa præsentem difficultatem multiplex versatur opinio. Prima tenet, esse contra humilitatem animum ad contemplationem elevare, vsque dum Deus sua misericordia animam elevet. Sic sentiunt, quotquot contemplationem activam negant, & solam infusam recognoscunt. De quo egimus disp. 7. q. 1. per totam.

13. Secunda sententia oppositum tenet quoad cõtemplationem activam, ad quam, asserit, possumus mentem levare, illam à Deo petere, ad ipsamque conari nostra industria, quæ auxilio divinæ gratiæ innitatur, prout in superioribus multotiès dictum à nobis est. Huius opinionis Patroni sunt Arist. Div. Thom. Div. August. Div. Dionys. Seraph. Theresia, Extat. N. Doct. quos Nostrates omnes sequuntur, vt videre est in quæstione citata. Et generaliter hoc idem docent, omnes, qui contemplationem activam dari sustinent: eò enim hæc contemplatio activa dicitur, quia, supposita fide, & concurrente auxilio gratiæ, nostra industria comparatur.

14. Quoad contemplationem passivam, seu infusam raptus, extasis, &c. convenit hæc secunda sententia cum prima, in asserendo penitùs non licere, animum ad illam elevare. Adesseque insignem contradictionem in eo; quod industria propria applicetur, vt hæc contemplatio habeatur. Quandoquidèm repugnat, quòd sit infusum id; quod propria industria haberi potest, vt ex terminis ipsis constat. Hanc ipsam contemplationem petere; indecens omnino esse, adstruit hæc sententia: cum potiùs viri spirituales, cum ipsis à Deo misericorditèr donatur, enixissimè flagitent, ne illos illis gratijs exteriùs apparentibus, honoret.

15. Si autem contemplatio passiva sumatur pro ipso actu contemplationis ab illis exterioritatibus seiunctos; convenit etiam hæc sententia cum prima in eo, quòd nulli licet velle se in contemplatione infusa collocare propter modò dicta: Implicat enim quòd contemplatio sit infusa, & quòd ad libitum nostrum habeatur, An autem liceat, hanc ipsam contemplationem appetere, mentem ad illam elevando ex ipsius desiderio: Et hoc desiderium exprimere petendo illam à Deo? Res est, in qua Mysticos dissidentes invenio. Affirmant V. P. Alvarez de Paz quæst. citata à nobis adductus, & vindicatus. N. Philip. p. 2. tract. 3. art. 4 & p. 3. tract. 1. art. 6. Director myst. tract. 3. disp. 3. sect. 4. & tract. 4. disp. 1. sect. 6. Mag. Valgor. q. 3. disp. 3. art. 3. & q. 4. disp. 1. art. 12. & comunitèr Mystici.

16. Inter quos non audemus accensere Nostrum Anton. ab Annuntiatione,

tione, qui in manuali P. P. spiritual. & in sua disceptat. mystica tract. 2. q. 4. art. 8. sic loquitur; vt eius mentem comprehendere non possimus. Præsertim cùm num. 34. contemplationem infusam inter gratias gratis datas constituat, & peti à Deo non posse doceat, nisi ijs limitationibus, quibus peti potest gratia sanitatum, aut prophetiæ donum. Hi sunt modi dicendi, qui circa præsentem difficultatem circumferuntur: quorum aliqui ob limitationum, modificationumque abundantiam rem potiùs obnubilant, quàm declarant.

§. II. *Diversis assertis Dirimitur controversia.*

17. SIt nostra 1. conclus. *Ad contemplationem activam possumus conari: atque adeò possumus mentem ad illam elevare, ipsamque à Deo petere.* Duplici parte constat conclusio, quarum secunda apertè ex prima sequitur: siquidem ex quo aliquis conetur, vt aliquid consequatur, ad quod Dei auxilium requiritur, evidenter infertur, quòd potest animum elevare ad illius rei consecutionem; & etiam infertur, quòd possit oculos in montes levare, vnde auxilium sperare debet, flagitans illud auxilium.

Prima autem pars, videlicet, quòd possimus ad contemplationem activam conari, seu nos ipsos ad illam applicare, fusissimè probata à nobis est disp. 7. citata q. 1. Vnde in præsenti superfluum est, vel illa repetere; vel alia cudere, cùm ex ibi dictis, quid in præsentiarum dicendum sit, affatim constet. Eò vel maximè, quia non invenimus Authorem, qui, vt aliàs fieri multotiès solet, dicat, quòd etiam si concedatur contemplatio activa, adhuc negandum esset, nos posse ad illam animum applicare. Sed omnes quotquot præsentem assertionem non admittunt, est, quia talem contemplationem non dari, tenent. Vnde omnia ea, quæ pro illa astruenda diximus, præsens assertum suadent. Quod vel huius contemplationis nomen ipsum confirmat. Contemplatio enim acquisita, nihil aliud sonat, nisi quòd talis contemplatio est nostra industria acquisibilis, seu comparabilis: Quo circa ad eius exercitium nos applicari valemus.

18. Secunda assertio: *Ad contemplationem infusam, sumptam pro raptu, extasi, similibusque favoribus non possumus nos applicari, nec illam à Deo petere, nec illam desiderare.* Triplici parte constat conclusio, quarum tertia colligitur ex secunda; sinamque non licet à Deo peti dicta contemplatio, planè infertur, quòd non possit desiderari: quia priùs est, quòd res desideretur, quam quòd petatur. Oratio enim est desiderij interpres, vt ex Div. Thom. 2. 2. q. 83. non semel diximus in 1. prædicabili: ergo quod petere non possumus, nec appetere valemus.

19. Prima autem conclusionis pars probatur: quia quantumcumque velimus nos ipsos in raptu ponere, non rapiemur; immò ipse conatus, quem ad hoc ponimus, quo maior fuerit, eò magis raptum impediet: ergo non possumus raptum pati ex nostra industria. Probatur anteced. quia ipse conatus impedit efficaciam intellectionis, & volitionis, à quarum intensione provenit: ergo conatus simpliciter, simpliciter impedit, & maior conatus magis impedit. Probatur anteced. ex dictis quæst. 4. num. 69. disputationis 9. Id, quod efficaciam virtutis dividit, impedit efficaciam ipsius: Sed conatus ipse positus, vt raptus habeatur, dividit intensionem, & efficaciam virtutis causativæ raptus; cùm aliud obiectum, videlicet, raptum ipsum considerare faciat: ergo ipse conatus, positus ad habendum raptum, impedit efficaciam virtutis rapientis, à cuius intensione raptus provenit.

20. Confirm. ex ijs, quæ suprà diximus: Etenim contemplatio raptus est prorsus infusa: ergo. Noster conatus ad illam habendam superfluus, immò repugnans est. Anteced. est certum, & conseq. probatur ex dictis num 17. Quia nostra industria, seu conatus ad haben-

habendam aliquam contemplationem denotat ipsam contemplationem esse acquisitam: Ergo noster conatus ad habendam contemplationem raptus est ex vna parte superfluus, & ex alia repugnans; siquidem, eo admisso, sequitur contemplationem raptus esse, & non esse infusam.

21. Secunda pars eiusdem secundæ assertionis, nempè, quod non possumus à Deo petere contemplationem raptus, multipliciter probari poterat: brevitatis tamen causa, probatur ratione desumpta ex doctrina Div. Thom. 2.2. q. 83. art. 4. in corp. qua vsi sumus disp. 5. q. 3. num. 5. & in ea etiam fundavimus, quæ in Isagoge lib. 4. à num. 10. tradidimus, proponiturque sub hac forma: Omnis nostra oratio debet ordinari ad consequendum gloriam, & media, quibus gloria obtinetur: sed raptus, extases, similesque favores non sunt gloria, nec medium, quo gloria obtinetur: ergo non debemus orare pro raptu, extasi, &c. Consequentia evidenter infertur. Min. autem constat; quia sunt animæ perfectissimæ, quæ numquam raptum passæ sunt: quamobrèm omnes Mystici docent, veram sanctitatem in his favoribus non consistere: *Virtus non consistit in apprehensionibus, & similibus favoribus divinis, quamtumvis sublimes sint*, ait Extat. Noster Doct. in suis spiritualibus sententijs pag. 312. num. 19. additque num. 20. Omnes hos favores, *tametsi plurimi ab spirituali habeantur, minùs valere, quàm minor humilitatis actus.* Et ob ipsam causam tractare de raptibus, & similibus reservamus vsque ad 5. prædicabile, vbi hoc ipsum magis declarabitur.

Maior autem probatur, quia continet doctrinam laudati D. Thom. dicētis: *Omnes orationes nostræ ordinari debent ad gratiā, & gloriā consequendam.* Vide, quòd nullam orationem excipit, qui *omnes orationes* comprehendit. Et omnes illas ad gratiam, & gloriam consequendam ordinandas esse clarissimè docet. Vbi per gratiam intelligit omnia media, quæ pro gloriæ consecutione desiderantur, vt est communis sensus Expositorum eiusdem Ang. Præceptoris:

22. Confirm. Quia viri spirituales appetunt, & petunt à Deo, vt ab ipsis hos favores auferat: ergo a nullo peti possunt. Ant. constat experientia, quam in Seraph. Matre Nostra Div. Theresia Ecclesia æmulandam proponit, dum eam prædicat, eò quòd *sæpius exclamans peteret beneficijs in se divinis modum imponi.* Hincque cognoscitur bonitas illationis: quia id, pro cuius ablatione fundunt Orationes Perfecti, à nemine peti potest: Perfecti orationes fundunt pro ablatione harum gratiarum: ergo à nemine peti possunt. Ex quo etiam vrgenter cognoscitur, has gratias non esse medium appetendum, vt ijs medijs gloria obtineatur; aliter enim non pro illarum ablatione Perfecti deprecarentur.

23. Tertia conclus. *Non possumus ad contemplationem infusam conari, quasi nostra industria habendam, sumpta contemplatione infusa pro ipso actu contemplationis: possumus tamen ad illam aspirare, ipsam ardenter desiderantes, & humiliter à Deo petentes.* Prima pars huius conclusionis constat ex dictis: quia cùm contemplatio hæc infusa sit, frustraneus, & repugnantiam involvens, erit conatus nostræ industriæ, vt illam habeamus. Quod clarissimè demonstrat exemplum illud, à nobis suprà positum, hominis brachia extendentis, totasque vires ad volandum applicantis: ex quo nihil præter defatigationem non modicam consequetur. Pulchrè etiam docet hanc veritatem Seraph. nostra Doctrix lib. vitæ cap. 22. sequenti simili dicens: *Si aliquis raucam vocem habet, quantumcumque canere adnitatur, vocem sonoram neutiquam consequetur. Si Deo placet concedere voci suæ sonoreitatem, illa sua canendi solicitudine non est opus.* Et quicumque contra hanc veritatem procedere attentaverit, expertissimus Theresiæ censuram experietur hisce verbis, loco citato, contentam. *Mihi persuadeo; quòd cùm anima aliquid ex*

se facit ad exercendam hanc orationem vnionis: quamvis id, quod facit pro tunc videatur prodesse, ruet tandem, veluti fabrica sine fundamento erecta. Et vereor, hanc animam numquam perventuram ad veram spiritus paupertatem.

24. Duplex alia pars eiusdem conclusionis, videlicet, quòd possimus appetere, & petere contemplationem infusam, est omnium eorum Doct. quos dedimus num. 15. sicque probatur 1. pars: Primò ex cap. 7. & 8. Sapient. verbis, quæ sup. disp. 9. q. 1. dedimus: ait enim ibi Salomon: *Super salutem, & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam.* Et insuper: *Hanc amavi, & exquisivi à iuventute mea, & quæsivi in sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius.* Loquitur sapiens de divina sapientia, seu, vt ait. Div. Thom. ibi adductus, de divina contemplatione, cuius formæ se amatorem confitetur, & illam super salutem, & speciem dilexisse: hanc amavit, exquisivitque: nec iste divinæ contemplationis ardor, doni sapientiæ infusæ legitima proles, erat in illo nuperus, sed à iuventute habitus. Pluribus alijs scripturis poterat ipsa veritas comprobari. Sed dicta sufficiunt, vt quisque cognoscere possit, posse omnes ad infusam contemplationem aspirare, ad illamque ardenti desiderio sitire.

25. Probatur hoc ipsum sequenti discursu: Contemplatio infusa est summè appetibilis: ergo est summè desiderabilis. Vtraque propositio videtur identica, vel vt minùs consequentiam ex antecedenti deduci, certissimum est. Antecedens autem probatur: Contemplatio infusa est summè bona: ergo est summè appetibilis. Vtraque hæc propositio pluribus probata à nobis est tota quæst. 1. nonæ disputationis.

26. Confirm. 1. seu potiùs illustratur ratio facta: Contemplatio infusa est honesta, delectabilis, & vtilis; ergo est à nobis desiderabilis. Antec. constat ex dictis tota nona disput. & consequentia ex ipso antecedenti clarissimè infertur: quia nihil assignabitur in quo concurrat ratio boni honesti, delectabilis, & vtilis, quod si à nobis cognoscatur, non sit nobis summè desiderabile. Vnde cùm contemplatio infusa sit nobis cognoscentibus, honesta, delectabilis, & vtilis, sit consequens, quòd sit à nobis desiderabilis.

27. Confirm. 2. Possumus desiderare, & conatum adhibere, vt habeamus perfectissimam humilitatem, heroicam charitatem, insignemque sanctitatem: ergo similiter possumus desiderare contemplationem infusam. Anteced. est certum, & conseq. probatur 1. ob positam paritatem; quia si illa, quæ in antecedenti recensentur, possumus desiderare, propter eorum pulchritudinem, & vtilitatem inde nobis provenientem, pariformiter contemplationem infusam desiderare poterimus, in qua egregia illa attributa fulgent. *Secundò* probatur eadem consequentia ex antecedenti: quia qui potest desiderare charitatem eximiam, potest etiam desiderare id, quo charitas ipsa perficitur: Per contemplationem infusam perficitur charitas; quia perfectissima Dei cognitio ignem charitatis adauget, vt ex Div. Thom. & Gregor. dictum relinquimus: ergo.

28. Confirm. 3. Contemplatio infusa est actus Donorum Spiritus Sancti: Ergo possumus illam desiderare. Prob. consequentia: Actus habitus existentis in nobis ad nostram vtilitatem possumus desiderare: sed contemplatio infusa est actus Donorum, quæ in nobis existunt ad nostram vtilitatem: ergo. Minor patet ex se. Et maior probatur: quia vtilitas, quam ex habitu lucramur, est meritum, quod medio illo habitu possumus comparare: ergo id, quo tale meritum comparamus, desiderare valemus. Modò sic: sed tale meritum non comparamus per habitum solitariè sumptum, quia habitibus nec meremur, nec demeremur; sed per actum ipsius habitus: ergo possumus desiderare contemplationem infusam, quæ est actus Donorum.

29. Confirm. tandem: Possumus appetere vnionem cum Deo: ergo & contemplationem infusam. Nemo negabit

gabit antecedens, & consequentia probatur: quia, qui vult finem, vult etiam media conducentia ad talem finem: sed medium, quo meliùs, faciliùsque obtinetur vnio cum Deo, quæ totius vitæ spiritualis finis est, est contemplatio infusa: ergo ex desiderio vnionis cum Deo, quod ab omnibus haberi potest, colligitur, contemplationem infusam posse ab omnibus desiderari.

30. Vltima pars eiusdem conclus. nempè, quòd possimus à Deo petere infusam contemplationem, probatur omnibus illis, quibus præcedentem partem a num. 24. probavimus: quia eo ipso quòd possimus desiderare contemplationem infusam, habetur, quòd illam petere valeamus. Secundùm illud August. a Div. Thom. citati 2. 2. q. 83. art. 6. vbi ait: *Hoc licet orare, quod licet desiderare.* Addimus tamen textum ex cap. 7. Sapient. vbi dicitur: *Optavi, & datus est mihi sensus, & invocavi, & venit in me Spiritus Sapientiæ.* Quod de infusa contemplatione intelligitur, vt alibi ex nostro Doct. Extatico diximus, & ex Div. Thom. dicta 2. 2. q. 180. art. 3. vnde quin aliud addere debeamus, probata manet assertio quoad istam partem.

§. III. *Solutio argumentorum contra primam conclusionem.*

31. Contra 1. conclus. primum argumentum est illud, quod disput. 9. quæst. 5. num. 113. positum est, quod modò sub hac forma proponimus: Aspirare ad contemplationem activam est contra humilitatem: Ergo non possumus animum ad ipsam elevare, nec talem contemplationem desiderare, aut à Deo petere: Consequentia bona est, & anteced. probatur ex Sacra Scriptura dicente: *Altiora te nè quæsieris.* Quod etiam comprobat monitum illud Redemptoris nostri dicentis: *Cùm invitatus fueris ad nuptias, recumbe in novissimo loco,* vsque dum, Deo annuente, audias: *Amice, ascende superius;* tuncque *erit tibi gloria coram simul discumbentibus*: Sin autem antequam a Deo eleveris, tua industria superiùs ascendis, non erit tibi gloria, sed rubor. Ex quibus habetur, neminem, vsquedùm a Deo sublimetur, debere ad contemplationem ascendere, in qua nuptiæ Dei, & animæ celebrantur: sed debet recumbere in novissimo meditationis loco; aliter de elatione appellabitur.

His, alijsque similibus volunt Authores purè Meditativi, animas in meditatione detinere, dum gratia contemplationis infusæ non fruuntur. Ad factum argumentum respondetur negando antecedens; ad probationem respondetur 1. dictos textus intelligendos esse de contemplatione infusa raptus, & extasis; ac de ipsa contemplatione infusa, quoad hoc, quod est, illam non exercere posse ex propria contemplantis industria. Vtroque hoc modo sumpta infusa contemplatio est res altior contemplante, conviviumque ita sublime, vt ad eius primam sedem ascendere propria virtute potest nemo: vnde expectare, & petere potest Dei vocationem ad talem contemplationem secundo modo sumptam: ad illam verò primo modo consideratam, hoc est pro raptu, & extasi, nullatenus expectet, aut petat vocationem: Immò humiliter recuset, dum adsit. Cæterum desiderare, petere, & conare ad contemplationem activam, ijs textibus non interdicitur, quia licèt contemplatio activa sit res sublimis, hominisque capacitatem nudè sumptam transcendens; *homini tamen inest quædam potentia naturalis, scilicet, intellectus, per quam potest coniungi immortalibus, & divinis,* ait ex Philosopho D. Thom. citatus disput. 7. num. 33. quæ potentia habitu supernaturali elevata, & auxilio gratiæ communis adiuta, potest elicere talem contemplationem. Consequenterque ad illam potest homo se applicare, quin in superbiam incidat, aut in laqueum diaboli.

32. Dices: Idcircò non esset contra humilitatem aspirare ad contemplationem acquisitam, illamque desiderare,

derare, & petere, quia datur in nobis habitus supernaturalis elicitivus talis contemplationis: sed etiam adest habitus elicitivus contemplationis infusæ: Ergo si ob illam rationem possumus petere contemplationem activam; pariter & infusam petere poterimus. Min. certa est: quia habitus elicitivus infusæ contemplationis vel est fides, vel aliquod ex Donis Spiritus Sancti: sed tam fides, quàm Dona Spiritus Sancti sunt in homine iusto: ergo vtraque contemplatio, vel nulla peti à nobis potest ex vi traditæ doctrinæ.

Respondetur: Maiorem non continere causam adæquatam, quarè possimus conari ad contemplationem acquisitam. Causa huius adæquata est; quia est in nobis principium proximum nos proportionans ad ipsam, & insuper, quia ipsa procedit ex communi auxilio gratiæ; quod nemini denegatur, vt alibi dictum est, ex quo oritur, quòd ipsa sit iuxta modum operandi humanum, vt disput. præcedenti fusè diximus. Vnde quia hæc de contemplatione acquisita verificantur; propterea possumus ad illius exercitium nostram industriam applicare. Quod facere non possumus relatè ad contemplationem infusam: ipsa enim procedit ex motione speciali Spiritus Sancti, ac supra modum hominis. Vnde licèt possimus illam desiderare, & petere, non tamen possumus ad illam conari.

33. Respond. 2. ad probationem antecedentis concedendo, quòd textus allati loquuntur de contemplatione activa. Et quòd debeat Asceta manere, seu recumbere in novissima meditationis sede, vsque dum à Deo vocetur ad sublimitatem contemplationis. Ex hoc tamen sanè intellecto, nihil contra nostram assertionem habetur. Quod vt probè noscas, scias: in hac materia esse, vt iam alibi, si benè memini, monui, duplex vitiosum extremum. Primum est eorum, qui viam spiritualem à contemplatione ordiri autumant, meditationem, vt inanem, respuentes. Hoc extremum vitiosissimum esse, ostendimus in 1. prædicabili, tota disput. 1. Vbi meditationis necessitatem statuimus. Secundum extremum est, eorum, qui asserunt, meditationem conservandam esse, quoadusquè Deus animam ad contemplationem, infusam scilicèt, elevet. Inter hæc duo extrema media via nobis eligenda est, dicendumque, meditationem esse omninò necessariam; quæ durare debet, vsque ad tempus determinatum, in quo Deus vult animam elevare ad contemplationem, non illam infusam, sed acquisitam.

Nec hæreas in eo, quòd hunc transitum animæ à meditatione in contemplationem activam dicamus, fieri præcedente Dei vocatione, quod sonare videtur; talem contemplationem esse infusam. Non hoc dicimus, nec tale ex doctrina tradita infertur. Sed appellamus Dei vocationem, ipsam adimpletionem temporis pro meditationis exercitio necessarij. Dum tempus hoc non impletur, meditatio durat: eo tamen finito concendere Asceta debet ad contemplationis activæ exercitium, & hoc propria industria, à Directore regulata. Vnde verificatur necessitas meditationis, & quòd toto tempore, quo necessaria est, non debet spiritualis ascendere superiùs, sed debet recumbere in novissimo loco, nè contra monitum Redemptoris procedat: pro tunc enim contemplatio, etiam activa, res altior est, & transcendens ipsam viri spiritualis capacitatem; vnde ad eius exercitium conari non debet, vt præcipitur in primo textu. Quo circa spiritualis perfectissimè adimplet præceptum illud: *Altiora te nè quæsieris:* Quia dum meditatio durat, contemplationem non quærit. Dùm autem, finito meditationis tempore, quærit contemplationem; tunc iam contemplatio activa non est illo altior, ob proportionem, quam meditatio elaboravit. Indidemque habetur, quòd recumbat in novissimo meditationis loco, vsque dum Deus dicat: *Amice, ascende superiùs*, videlicet ad contemplationem activam.

34. Si roges: quando Deus hoc dicit? Iam respondi, quòd tunc hoc

Deus

Deus dicit, cùm verificantur tria illa signa, quæ pro deserenda meditatione assignant communiter Mystæ cum Nostro Extat. Patre; de quibus egimus in Isagoge à num. 115. vsque ad num. 121. Vnumquodque ex ijs tribus signis est excitatio Dei dicentis: *Surget, qui dormis, & illuminabit te Christus*. Seu: *Veni de Libano, Sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis*. Cantic. 4. v. 7. Vocat sponsus animam dilectam suam, vt transeat à statu Incipientium, quorum est meditatio; ad statum Proficientium, quorum est contemplatio activa, quod videtur docere D. Thom. ibi, dum ait: *Vocat eam, vt veniat, id est, vt in vertutibus proficiat*. Nec omittendum censeo, quod ter dicit, *veni*, vt sic cuilibet ex tribus signis, pro deserenda meditatione, insinuatis; correspondeat suum *veni*. Sicque verificetur, quod diximus: nempè, quodvis signum esse specialem Dei vocationem animam invitantis ad convivium contemplationis activæ. *Adde*: quemcumque, qui viam spiritus ambulat, habere suum Directorem; prout diximus disput. 3. proœmali; & quotiès Director hunc transitum de meditatione ad contemplationem suadet, totiès Deus animam ad hunc transitum faciendum excitat. Finito iam meditationis tempore, potest anima actum contemplationis elicere, sicut elicit actus fidei, spei, & charitatis, qui sunt intrinsecè supernaturales. Vnde cùm actus contemplationis activæ sit, vel proximè, vel remotè actus fidei, nullum adest inconveniens in eo, quod ab anima tunc eliciatur.

35. Dices: Ergo etiam ante dictum transitum; immò & ante meditationem, potest dari contemplatio activa. Patet ista: quia etiam tunc elicit actus virtutum Theologalium.

Sed apage fucatum obiectionis venenum, cuius pharmocopola est Molinos, asserens meditationem superfluam, quia potest, qui meditatur, contemplari, ex quo potest actus virtutum Theologicarum elicere, & Deum, si tunc moreretur, videre. De quo in 1. prædicab. disp. 1. q. 2. num. 25. egimus. Et vltra ibi tradita, dicimus modò: quòd contemplatio dupliciter sumi potest. Primo formaliter, Secundò constitutivè. Contemplatio primo modo dicit se ipsam, præscindendo à statu aliquo, quem constituat. Et prout sic, fatemur elici posse à quocumque Deum super omnia diligere potente. Et sanè Incipientes ipsi contemplantur. Tum quia Deus non raro concedit gratiam contemplationis imperfectis, illam perfectis denegans, vt est vnanimis Mysticorum sententia. Tum quia postquàm aliquod mysterium meditati sunt, mentem quietam in Deo figunt, quod absdubio contemplatio est, vt alibi diximus. Contemplatio verò, constitutivè sumpta, dicit ipsam contemplationem, vt constitutivam status: & prout sic, dicimus: non posse haberi nisi ab eo, qui est intra illum statum, ad quod necessum est; quòd iam status meditationis præcesserit. Vnde Proficientes possunt contemplationem activam exercere; quia ad hoc iam proportionati sunt per charitatem propriam illius status, quæ perfectior est incipientium charitate.

36. Instas: Potest Incipiens maiorem charitatem habere, quàm Proficiens: Ergo meliùs, quàm Proficiens, potest Incipiens contemplari. Prob. anteced. Primò ex eo, quod evenit D. Paulo, qui ab initio suæ conversionis charitate adeò eximia decoratus est, vt tunc multorum etiam Perfectorum charitatem superaret. Secundò probatur: quia vnicuiq; datur charitas secundùm mensuram donationis Christi, qui Incipientem ditare potest, prout voluerit. Vnde ait Caietan. 2. 2. q. 130. art. 1. *Charitas siquidem vnius incipientis potest esse maior charitate alterius, qui multo tempore profecit*.

Respond. Maioritatem charitatis esse duplicem: aliam quidem intensionis, & aliam constitutionis. De prima fatemur posse inveniri in Incipiente charitas, quæ multum superet charitatem Proficientium. Secunda verò charitas non habetur, nisi emensis omnibus,

nibus ijs, quæ requiruntur pro status constitutione. Vnde illa perfectissima charitas Div. Pauli illum non relevavit ab Incipientium exercitijs, vt iam alibi dictum à nobis est.

37. Non quiescis: Potest Incipiens habere charitatem maiorem maioritate constitutionis: ergo data doctrina ruit. Prob anteced. 1. quia potest Incipiens, maximo erga Deum amore flagrans, religionem ingredi, aut in eremum, vbi ducat vitam solitariam, abire: sed charitas ad hæc impellens, est non solùm proficiens; sed etiam perfecta; & aliàs est constitutiva status religiosi, aut solitarij: ergo potest Incipiens habere charitatem maiorem maioritate constitutionis. *Probatur* 2. idem anteced. quia potest Incipiens martyrium sustinere: sed charitas requisita ad martyrium subeundum est omnibus modis maior; quandoquidem maiorem illa nemo habet, statumque perfectionis constituit: Ergo idem, quod priùs.

Respond. 1. disting. anteced. *potest* attento ordine regulari, quem Deus nobiscum servat, nego anteced. aliter operando, concedo anteced. Potentiæ Dei non denegamus, posse facere, quòd à principio aliquis habeat perfectissimam charitatem, vt visum in Div. Paulo est. Et de B. Benedicto, ait Div. Gregor. 2. dial. *Præsentes, & futuri omnes agnoscant, quod Benedictus puer conversationis gratiam à perfectione cœpisset.* Videantur, quæ diximus disp. 1. q. 4. & 5. vbi, quæ hanc materiam concernunt, fusissimè scripta sunt. Verùm ex hoc privilegio nihil contra nos infertur. Tum quia loquimur iuxta modum ordinarium, quo animæ viam spiritus lustrant. Tum, & præcipuè; quia illud privilegium tollit statum præsentis controversiæ: quia constituit illam animam intra statum Proficientium, seu Perfectarum: & quòd animæ Proficientes, seu Perfectæ valeant ex proprio statu contemplari, non negamus, sed asserimus.

38. Respond. 2. neg. antecedens: quia status gratiæ, seu charitatis vnius hominis non attenditur per comparationem ad charitatem alterius; sed respectu maioris perfectionis, quam decursu temporis habet eadem charitas, eidem communicata. Vnde charitas, qua ab initio suæ conversationis ditatus fuit Div. Benedictus, perfectior quidem fuit charitate, quam in fine vitæ habuerunt multi valdè spirituales. Verùm ipsa Div. Benedicti pueri charitas, tametsi adeò perfecta, imperfecta fuit relatè ad charitatem, qua fulgebat, dum clausit diem extremum. Vnde illa charitas fuit incipiens, fuit proficiens, fuit denique perfecta. Quò circa sanctus hic gloriosus, quamquàm extemplò ac incœpit vti ratione, collocatus fuit in adeo sublimi sanctitatis culmine, non absolutus fuit ab exercitio viæ purgativæ, & illuminativæ; quod satis ostendit bellum, quod ab inferno passus est. Vide, quæ in simili diximus cum nostra Schola orationis de Div. Paulo disp. 1. q. 4. num. 48.

Per quæ patet ad probationes illius antecedentis: ad 1. quidem respondetur: actum ingrediendi, vel profitendi religionem, esse quidem perfectissimum, constituitque statum religiosum: non tamen constituit statum aliquem, de quo loquimur. Vnde in religione sunt Incipientes, sunt Proficientes, & Perfecti. Ratioque à priori huius doctrinæ angelicè assignatur à Div. Thom. dicente, religionem non esse statum perfectionis habitæ, sed habendæ: non enim cum professione infunditur perfectio, etiam illis, qui ob purum Dei amorem professionem emitunt; siquidem religio est Schola perfectionis; & quælibet Schola habet suos gradus se in perfectione excedentes. Vnde in religione non infunditur, sed addiscitur perfectio; atque adeò in ea à primis rudimentis incipitur, vsquequò, si per religiosum non steterit, opus consummetur. Hæc est Div. Thom. doctrina num. 40. referendi.

39. Ad id, quod dicitur de vita solitaria, respondemus id ipsum, quod idem Ang. Doct. docet 2. 2. q. 188. toto art. 8. vbi inter alia inquit: *Solitudo*

tudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum pervenit. Vnde nil mirum, quòd charitas illius sit charitas perfecti. Sed pro ijs, quæ pauló ante dicebamus, notanda est doctrina Ang. Mag. in fine corpor. vbi ait: *Sicut ergo id, quod iam perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitariorum, si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali. Si autem absque præcedenti exercitio talis vita assumatur, est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur; quod in alijs per exercitium acquiritur, sicut patet de beatis Antonio, & Benedicto.* Vide, quomodò charitas Div. Benedicti pueri, etsi perfectissima, non erat charitas perfecti: si namque perfecta foret, nihil speciale esset, quod gratia divina suppleret, dum ad vitam solitariam convolavit. In solitaria illa vita gradus viæ spiritualis percurrit. Et hoc fuit, quod divina gratia supplevit, videlicet, quòd solitarius gradus illos lustraret, nondum perfectus, quod, attento regulari modo divinæ providentiæ non fit, nisi in vita sociali, vt inibi clarissimè, ac solidissimè probat Div. Thom. omnino videndus.

40. Insurgis: Vnico actu virtutis non multum extraordinariæ potest quis obtinere charitatem perfecti: sed istum actum facit, qui ad religionem, vel ad solitudinem avolat: ergo iste per hunc actum fit perfectus. Ergo contemplationis statum acquirit. Ergo in illo nihil est, quod gratia divina specialiter suppleat. Cætera nota sunt, & maior, in qua est difficultas, probatur ex verbis Christi Domini apud Matth. c. 19. v. 21. vbi ait: *Si vis perfectus esse vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in Cælis: & veni, sequere me*: Sed hoc faciunt, qui vitam religiosam, & solitariam profitentur: ergo.

Hanc instantiam ideò posui; quia doctrina, qua solvenda est, plura argumenta, quæ ex casibus particularibus, contra dicta fieri possunt, vnico ictu resecat. Ad illam ergo respondet Ang. Doct. dicta 2. 2. q. 186. art. 1. ad 3. dicens: *Ad 3. dicendum, quòd (sicut dictum est) religio nominat statum perfectionis ex intentione finis. Vnde non oportet, quòd quicumque est in religione, iam sit perfectus: sed quod ad perfectionem tendat. Vnde super illud Matth. 19. si vis perfectus esse, &c. dicit Origenes, quod ille, qui mutavit pro divitijs paupertatem, vt fiat perfectus, non in ipso tempore, quo tradidit bona sua pauperibus, fiet omnino perfectus, sed ex illa die incipiet speculatio Dei adducere eum ad omnes virtutes. Et hoc modo in religione non omnes sunt perfecti, sed quidam incipientes, quidam proficientes.*

Ad 2. anteced. probationem dicas: Quòd martyrium modo, quo disp. 1. q. 5. num. 66. diximus ex Div. Thom. toleratum, est sanè opus perfectissimum. Ast si in ipso patiens animam non exhalaret, non absolveretur à dictis gradibus percurrendis. Cuius ratio constat ex dictis.

41. Arg. 2. Quia simplex apprehensio intellectus est pura otiositas: contemplatio activa est simplex apprehensio intellectus: ergo est pura otiositas. Ergo ad illam aspirare non possumus, nec illam appetere, & petere. Et adest desiderium audiendi, quid est: quod in contemplatione activa facit simplex apprehensio?

Hoc argumento vtuntur contrarij, vt videre est apud scholam veritatis, & illorum nonnulli illud magnificant. Sed, vt verum fatear, futilius argumentum numquam vidi. Omnes propositiones propositi syllogismi falsissimæ sunt. Et quod peius est; si aliquid probarent, convincerent vtique contemplationem infusam eliminandam esse, quia vtramque contemplationem, vel nullam percutit aereus iste gladius.

Sed quia seria responsione dignum argumentum non est; propterea breviter dicimus, maiorem esse falsam, quia simplex apprehensio est actus proprius intellectus, illiusque exercitium, per quod reducitur de potentia ad actum. Quocirca non est pura otiositas. Minor etiam falsa est; quia contemplatio sivè infusa, sivè acquisita non est sim-

simplex apprehensio. In quo autem actu consistat? Nolumus aperire; quia nec hic locus est hoc aperiendi, nec argumentum meritum habet, vt hoc in eius gratiam dicamus. Vnde falsum etiam esse constat, contemplationem activam esse puram otiositatem. Ad illam interrogationem, qua contrarij nos oppressos putant, dicimus: quod in contemplatione activa facit simplex apprehensio id ipsum, quod in infusa, hoc est, nihil.

§. IV. *Solvuntur argumenta contra alias assertiones.*

42. Contra 2. conclus. arg. 1. ex prima, & vltima: Possumus appetere contemplationem infusam, & vltra hoc possumus conari ad acquisitam: ergo possumus appetere,& conari ad contemplationem raptus. Anteced. constat ex dictis, & consequentia probatur: Ad contemplationem divinorum, sive acquisitam, sive infusam sequitur naturaliter raptus: ergo qui potest appetere, & conari ad contemplationem, potest similiter ad raptum conari. Consequentia bona est, quia qui vult id, ad quod aliquid naturaliter sequitur, etiam vult id, quod sequitur naturaliter: quamobrem non possumus velle permissionem peccati, quia, ad ipsam sequitur peccatum. Et generaliter sat est vt volitio, vel nolitio alicuius rei prohibitæ seu præceptæ imputetur, quod ad volitionem, vel nolitionem alterius naturaliter subsequatur: eò quòd, qui vult antecedens, vult consequens, inde naturaliter deductum: vnde si contemplatio divinorum est antecedens, ad quod subsequitur naturaliter raptus, non potest illa appeti, quin & hic desideretur.

Anteced. autem prob. multipliciter. Primò, quando sola potentia hominis superior est in actu, datur raptus: in contemplatione divinorum sola potentia superior hominis est in actu, scilicet potentia rationalis, intellectus videlicet, & voluntas: ergo in contemplatione divinorum datur raptus. Min. in qua difficultas consistit, probari poterat innumeris authoritatibus solius nostri Extat. Parentis, probatur tamen ex ijs, quæ docet lib. 2. noct. cap. 17. vbi adducens illud, quod *in actib. Apost.* cap. 7. v. 32. dicitur, nempe: *Tremefactus autem Moyses non audebat considerare*: ait Sanctus Doct. *quia contemplatio est idioma divinum puri spiritus; cum sensus purè spirituales non sint; illud non percipiunt: eoquè est illis occultum, nec sciunt, nec possunt illud explicare*: ergo in divinorum contemplatione datur raptus.

Prob. 2. illud anteced: Quando inferior natura sequitur impetum naturæ superioris, tunc rapitur in illam: in contemplatione divinorum inferior natura sequitur impetum naturæ superioris: ergo in contemplatione divinorum adest raptus. Probatur minor dupliciter. Primò ex nostro Par. D. Joan. a Cruce sic in sua Cœlesti eglog. cant. 13. modulante:

Apartalos amado,
Que voy de vuelo. Buelvete, Paloma,
Que el Cievvo vulnerado
Por el otéro assoma,
Y à el ayre de tu vuelo fresco toma.

Vbi in declaratione generali huius cantionis, & in declaratione primæ partis versus secundi expressè docet dari raptum, & extasim in anima hoc dicente, quæ anima, quæ est inferior natura, sequitur suum dilectum, qui est natura superior. Quibus non solùm minor, sed etiam maior probatur. *Probatur* itidem hæc ipsa minor: Quandò anima nullo modo est sui ipsius, nec alterius nisi solius Dei, sequitur impetum superioris naturæ: in contemplatione divinorum anima nullo modo est sui ipsius, nec alterius, nisi solius Dei: ergo idem, quod prius. Maior certa est. Probatur minor ex Div. Dionys. *de Myst. Theolog.* cap. 1. vbi ait: *Omnis* (contemplator) *existens eius, qui est super omnia, & nullius, neque sui ipsius, neque alterius omnino.* Quibus clarissimè instruimur, animam contemplatricem nullo modo esse sui ipsius, nec alterius, præter Deū, *qui est omnia.*

Pro-

Probatur denique antecedens: Contemplatio philosophica causat extasim: ergo potiori iure illam causabit contemplatio religiosa. Consequentia patet, & antecedens probatur: Quia multi Gentiles, vt Trimegist. Socrates, & Plato extasim frequenter patiebantur in speculatione veritatis, vt ait Caietan. 2. 2. q. 175. art. 1. Marsil. Ficinus lib. 13. *de immort. animæ*, cap. 14. videatur Gerson in opusc. *de monte contemplation.* cap 31. alphab. 74. lit. G & Div. August. 14. de Civit. Dei cap. 24. agens de Restituto, qui ad nutum suum rapiebatur.

43. Vt hoc argumentum pro meritis solveretur, multa dicenda forent, à quibus modò abstinere decrevimus, illa remittentes ad 5. prædicabile, vbi de natura deliquij, raptus, extasisque agentes dicemus cum nostris modò citatis Doctoribus, & cum nostro Josepho à Jesu Maria, raptus, &c. non esse argumentum summæ perfectionis in illos patiente, nec sublimissimæ contemplationis. Hæc enim dum perfectissima est, & elicitur à contemplatore in heroico perfectionis gradu constituto, raptus non causat, vt visum fuit in illa omnium creaturarum perfectissima, Virgine Deipara, de qua nusquam legimus raptus passam esse. Ex ibi ergo dicendis, præsenti argumento solutionem paramus. Sed ante illam aliqua præmittenda sunt.

44. Scias ergo 1. ex loco dicto dicendis: Contemplationem, quoad præsens, esse duplicem. Prima est summè perfecta, quæ raptus non causat, vt modò insinuavimus, sufficiat pro nunc afferre authoritatem N. Myst. Doct. loco in argumento citato, vbi docet: contemplationem raptus causantem esse contemplationem Proficientium (& hæc est secunda contemplatio de qua modò) *Perfecti autem*, ait Sanctus Doct. *habent iam totam communicationem factam in pace, & amoris suavitate, cessantque isti raptus.* Vnde habetur, quòd non ad omnem contemplationem subsequitur raptus: quia illa adeò suprema illum non causat; sed nec minùs perfecta: aliter omnes, qui contemplantur, raperentur. Cuius contrarium ipsa experientia convincit.

45. Scias 2. quod hoc, quòd est contemplationem raptum causare *naturaliter*, potest intelligi dupliciter. Primò, ita vt ly *naturaliter* idem sit ac necessariò, sicut ad essentiam necessariò consequuntur passiones, & ad contemplationem necessariò, seu *naturaliter* subsequitur delectatio. Secundò, ita vt ly *naturaliter* non dicat sequelam indefectibilem; sed tantùm explicet, quòd non requiritur nova gratia, nova vis, novum auxilium, vt raptus à contemplatione raptus causatrice, causetur: sed quòd posita illa contemplatione, *naturaliter* raptus subsequatur. Ex quo cognoscitur, quòd ly *naturaliter* non inducit necessitatem raptus, ita vt non detur contemplatio sine illo; sed excludit novi auxilij sive virtutis indigentiam, præter illam, quæ ad ipsam contemplationem, raptus causatricem, exigitur.

46. Scias 3. raptum, seu extasim tripliciter evenire posse. Primò, prout non impedit actum virtutis inferioris, sed solummodò intensionem ipsius. Intensionem actus diversam esse ab entitate actus nemo ignorat. Potest ergo impediri intensio actus potentiæ inferioris, quin ipse actus quoad entitatem impediatur. Erit tamen talis actus, vt ex ipsis terminis constat, magis, minùsvè tardus, ac remissus, secundùm quod extasis magis, aut minùs impediat eius intensionem. Secundò, evenit extasis, cum non solùm impedit actus intensionem, sed etiam entitatem: ita vt ex vi extasis animam absorbentis potentia inferior manet sine actuali operatione. Tertiò evenire potest, cùm non solùm impedit potentiæ inferioris operationem actualem, sed etiam aptitudinalem: quia videlicet, tanta est extasis efficacia, vt, ea durante, potentia inferior, non solùm non operetur, sed nec possit, quamtumvis ipsi obiectum vehementer sensibile proponatur. Quæ est doctrina nostri laudati Parentis, qui ait: *Et hoc est motivum, ob quod in his rap-*

raptibus manet sine sensatione corpus, & quamvis vehementissimè lædatur, non sentit: quia non evenit, quod in alijs exanimationibus, ac deliquijs materialibus, quæ in conspectu sensibilis dolorem inferentis evanescunt.

47. Scias denique, raptum secum afferre periculum, dum eius causa extrinseca ignoratur. Et etiam cùm cognoscuntur à Deo provenire, timet anima cauta, nè ijs exterioritatibus elata insuperbiam incidat, & quæ contemplationem, vt Angelus incepit, vt præceps Lucifer finiat. Quocirca Dominũ deprecatur, vt hanc elationis occasionem vanitatis suæ miseriæ non offerat, & id, quod his gratijs consequutura est, alijs medijs humilitatem foventibus, suppleat. Et hoc est huius deprecationis motivum prudentissimum; nec suæ spirituali vtilitati consulere convincitur, qui hanc precem iteratò non fundit, quamquam resignatus admittat divinam dispositionem. Ex his ergo ad argumentum factum

48. Respondetur negando consequentiam: ad eius probationem distinguatur antecedens: *ad contemplationem divinorum* propriam eorum, qui in superiori gradu scalæ perfectionis sunt, *sequitur, &c.* nego antecedens. Ad contemplationem minùs ea perfectam, subdistinguo: *Sequitur naturaliter raptus*: *naturaliter*, hoc est necessariò: nego: *naturaliter*, hoc est, ex suppositione gratiæ ad ipsam contemplationem exactæ, & sine novæ gratiæ indigentia, tertiò distinguo: *sequitur raptus* quoad actus potentiæ inferioris intensionem, concedo: quoad entitatem actualem, vel aptitudinalem actus, 4. distinguo: *sequitur* aliquando, concedo; semper, nego antecedens. Termini harum distinctionum constant ex prænotatis: Prima enim constat ex num. 44. secunda ex num. 45. ex quo etiam constat vltima. Tertia tandem constat ex num. 46. ex quibus etiam patet, negandam esse consequentiam: quia ex quo raptus non subsequatur necessariò, seu infallibiliter ad contemplationem, potest benè contemplatio desiderari; quin raptus desideretur. Illa verò maxima, *qui vult antecedens, &c.* se ipsam explicat, dum loquitur de consequenti, ex antecedenti *naturaliter deducto.* Si verò consequens non necessariò ex antecedenti deducatur, non tenet maxima illa. Similiter que ad permissionem peccati sequitur infallibiliter peccatum; eòque non possumus illam permissionem desiderare. Quo circa ex volitione contemplationis non infertur volitio raptus: & cùm aliàs adsit motivum prudentissimum, vt respuatur, vti diximus num. 47. ideò preces contemplator fundit, raptus nolitionem exprimentes.

49. Ad 1. probationẽ antecedentis respondetur: Quod dupliciter potest sola potentia superior esse in actu. Primò, ita vt nulla alia potentia sit aliquo modo in actu. Et tunc adest raptus perfectus. Secundò, ita vt nulla alia potentia sit in actu intenso, licèt sit in actu remiso. Et tunc sola potentia superior est in actu, non absolutè, sed in actu intenso. Et sic causatur raptus imperfectus, qui ad omnem contemplationem consequitur: sive sit divina, sive non. Ex quo enim nimiùm mens attendit speculabilibus, & fruibilibus, necessariò debilitatur efficacia potentiæ inferioris ad suos actus. Et hunc raptum possumus; immo debemus desiderare, & petere; vt sic mens fortiùs ad fruibilia applicetur. Quæ doctrina applicanda est ad minorem illius probationis; ac deindè distinguatur consequens: Et si velit, quòd ad omnem contemplationem subsequatur raptus hic, qui impropriè raptus dicitur, concedatur: Si verò velit, quòd subsequitur raptus ille perfectus, entitatem actus impediens, negetur. Authoritas ibi adducta non est ad rem; quia inibi Sanctus loquitur de anima, quæ vero, ac perfecto raptu rapta est: quem sequi ad contemplationem, entitatem actus potentiæ inferioris impedientis, non negamus. Præcipuè tamen non est ad rem data authoritas; quia nos concedimus, numquam potentiam inferiorem posse percipere divinum idioma, quod animæ media con-

contemplatione suggeritur. Dicimus tamen, compati veram contemplationem, cum hoc, quod potentia inferior actus sibi proprios non amittat.

50. Ad 2. anteced. probationem respondetur; quòd cùm natura inferior sequitur impetum superioris naturæ; ita vt entitatem actus potentiæ inferioris impediat, tunc sequitur raptus perfectus: quandò verò ita sequitur impetum superioris naturæ, vt solummodò impediat intensionem actus inferioris potentiæ; tunc non adest raptus perfectus, sed imperfectus ille, qui in omni contemplatione reperitur, & quem desiderare possumus, vt iam diximus: quia assertio nostra non loquitur de hoc imperfecto raptu, sed de illo primo.

Prima probatio minoris se ipsam deserit: quia si Sanctus Doct. loquitur de anima raptu perfecto rapta, vt patet ex eius verbis, nil mirum, quòd raptus ille causetur à contemplatione, ita impetum superioris naturæ sequente, vt actus potentiæ inferioris, quoad entitatem actualem, & etiam quoad aptitudinalem, impediat. Et hoc non negamus, nec est contra nos, qui solùm asserimus, hoc in omni contemplatione non inveniri: licèt in omni contemplatione reperiatur, quòd natura inferior sequatur impetum superioris naturæ, vt dictum est.

51. Ad 2. probationem minoris similiter respondetur: quod quando anima non est sui ipsius, sed solius Dei sequitur vtique impetum ipsius Dei: sed hóc, quod est sequi illum impetum, potest esse cum raptu perfecto, vel sine illo, vt dictum est. Vnde licèt in quacumque contemplatione anima non sit sui ipsius, non per hoc habetur, quod raptu propriè dicto rapiatur. Quam doctrinam ex verbis ipsis D. Dionysij in oppositum adductis, didiscimus. Circa quod videri possunt Cyparissiotus dec. 2. cap. 10. Marsilius Ficin. & Hersentius super illum Dionys. locum. Placet verba Pachymeræ adducere Dionysium paraphrasantis: ait enim, quòd contemplator debet esse *coniunctus ignorationi, & cessationi. Non dico, propriæ mentis circa ipsum cessationi, neque etiam alterius cessationi, nec se ipsum, nec quidquam alied intelligendo (hoc enim merum otium, stupiditasque mentis est) sed secundùm potiorem mentis portionem isti ignoto penitùs vnitus, omnis cognitionis cessationem obtinendo, sponte scilicet, convenienterque deserendo omnem notionem, quæ extrinsecùs affusa, quodammodò confundit potiùs, magisque obest, quam prosit, cùm sine notione omnia novit. Numquid verò etiam hic simile quid obscurè fit, quando volumus quidem aliquid mente volutare, sed sæpenumerò ab aliquo interpellamur, quasi in mentem quidpiam revocare volente, & nos huic indignamur, quòd nos turbet, & obscuram illam, quam menti impresseramus, imaginem pessundet. Quid enim mens aliud tunc velit, quàm in cæterarum cessatione rerum circa id, quod ei propositum est, vacare?* Vbi clarè ostenditur, contemplationem, de qua ibi Dionys. loquitur, raptum non causare.

52. Ad vltimam probationem antecedentis dicas: antecedens esse verum; sicut similiter verum est, quòd contemplatio Evangelica animam rapit: sed sicut non omnis contemplatio Philosophica raptum causat: sic etiam nec omnis Evangelica contemplatio, vt dictum est.

53. Contra vltimam assertionem, in qua dicimus, contemplationem infusam posse à nobis appeti, & peti absolutè; arguitur sic 1. ex Div. Thom. 2. 2. q. 45. art. 5. vbi in corp. locutus de Dono Sapientiæ ait: *Iste gradus sapientiæ non est communis omnibus habentibus gratiam gratum facientem, sed magis pertinet ad gratias gratis datas, quas Spiritus Sanctus distribuit prout vult, secundùm illud 1. ad Corinth. 12. Alij datur per spiritum Sermo Sapientiæ.* Ex quo brevis hæc, efficaxque ratio desumitur: Gratia gratis data non potest à nobis appeti, & peti absolutè: contemplatio infusa est gratia gratis data: ergo non potest à nobis appeti, & peti absolutè. Consequentia est omnino formalis. Minor constat

ex dato testimonio. Et maior de se patet: quis enim contra humilitatem non procederet, si absolutè gratiam interpretandi sermones, aut sanitatum peteret? Ergo cum idem sit de omnibus alijs gratijs gratis datis, quas inter sermo sapientiæ continetur, relinquitur, quòd peti à nobis non possit sine humilitatis fractione.

54. Miror virum doctum, piúmque sic procedere. Div. Thom. citatus distinguit duplicem gradum eiusdem Doni Sapientiæ. Primus gradus non est gratiæ gratis datæ, sed Doni Spiritus Sancti; hic gradus invenitur in omnibus habentibus gratiam gratum facientem. Hic gradus est principium contemplationis acquisitæ, & infusæ. Hic gradus totus est circa vtilitatem habentis, nec tendit ad bonum aliorum eo modo, quo gratia gratis data, quæ iuxta Div. Thom. 1. 2. q. 111. art. 1. est *Donum, sive auxilium, quo homo ad iustificationem alterius operatur.* Dicta omnia constant ex Doct. Ang. in eodem loco, qui contra nos affertur. Postquàm hæc de isto gradu docuit, ostendit, in quo eiusdem Doni gradus alter consistat, & ait, quod in aliquibus ita crescit hoc mirabile Donum, vt iam non solùm sibi ipsis prodesse possit, sed etiam alijs. Et secundùm hoc, quod aliorum profectum respicit *iste gradus sapientiæ non est communis omnibus habentibus gratiam gratum facientem; sed magis pertinet ad gratias gratis datas, &c.* Vnde dicimus, quòd sapientia illo primo modo sumpta peti à nobis potest: licèt secundo modo non petatur, nisi ijs conditionibus, quas vult Discept. Mystica, quod nostra non refert.

Author, quem impugnamus, maximam æquivocationem passus est, dum tract. 2. q. 2. art. 7. num. 26. totam authoritatem citati Div. Thom. adducit, & taliter explicat, quòd ille primus gradus sapientiæ sit principium contemplationis acquisitæ: Postquàm enim primum illum gradum retulit, addit: *Ecce auxilia communia gratiæ, quibus ad contemplanda divina propria potest anima ascendere industria.* Immediatè ponit secundum sapientiæ gradum, & ait, ipsum esse principium contemplationis infusæ. Contra quam explicationem paucissimis, sic inferens,

55. Disputo: Ergo contemplatio infusa non vnit contemplantem cum Deo, nec deservit ad benè esse contemplantis. Probo consequentiam: Gratia gratis data non vnit contemplantem cum Deo, nec deservit ad benè esse contemplantis; sed solùm ad vtilitatem aliorum, vt constat ex eius diffinitione num. præcedenti posita: sed per te contemplatio infusa est gratia gratis data: ergo non deservit ad benè esse contemplantis, sed solùm ad vtilitatem aliorum. Videat quid ad hoc respondere possit: dum dicimus: Sapientiam sub illa prima consideratione esse principium contemplationis infusæ; quæ vtique dirigitur ad benè esse contemplantis, in quo nemo hactenus dubitavit. Et quia in hac vita sunt aliqui, qui tantam cognitionem divinorum habent, vt illa profunda divinorum cognitio excedat id, quo indiget contemplator, vt suam salutem consequatur: propterea illud *magis* huius Doni Sapientiæ, non est gratum faciens: atque adeò non deservit ad benè esse contemplantis, sed ad aliorum vtilitatem, estque gratia gratis data. Hic est genuinus sensus huius Angelicæ doctrinæ.

56. Dices: Donum sapientiæ simpliciter habitum conducit ad benè esse habentis: ergo ipsum perfectiori modo habitum conducit ad melius esse habentis. Ergo vel sub vtraque ratione, vel sub nulla est gratia gratis data. Vel sic: ergo nequit, vt simpliciter habitum, gratum facere, &, vt perfectius habitum, esse gratia gratis data. Anteced. est certum, & vltimæ duæ consequentiæ bonæ sunt. Prima autem probatur breviter, & vrgenter. Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis: sed Donum sapientiæ simpliciter habitum perficit habentem: ergo magis, seu perfectius habitum magis perficit. Inauditum quippe foret dicere, quod Metaphysica, v. g. simpliciter

citer habita facit sapientem, & quòd ipsa perfectiùs habita non facit magis sapientem. Aut quòd calor simpliciter calefacit, & maior calor non magis calefacit.

Obiectio hæc redolet subtilitatem obijcientis, qui est Caietan. loco citato ex 2. 2. Nodum solvit sublimis hic Theolog. distinguens ly *magis* sapientiæ in *magis* intensivè,& extensivè. *Magis* intensivè contemplationis pertinet, ait, ad melius esse contemplantis, sicut *simpliciter* eiusdem contemplationis, seu sapientiæ pertinet ad benè esse: ac de hoc *magis* verificatur illud, sicut se habet simpliciter; &c. Cæterùm *magis* extensivè non spectat ad *meliùs* habentis; sed ad vtilitatem aliorum: Ideòque secundùm hoc *magis* extensivè sapientia est gratia gratis data. Hæc Caietan. quæ, si placet, videre poteris. Nobis sufficiunt vltima verba ipsius Caietani,vt nodum factum penitùs enodemus, & mentem Div. Thom. aperiamus.

57. His claudit Caietanus suam dictam solutionem: *Formaliter enim intelligendum est, cum dicitur, quòd gratia gratis data non gratum facit.* Itaque sapientia sumpta illo primo modo dicto, simpliciter accepta, gratum facit. Ipsa sapientia Dei benignitate augetur, & sic aucta gratiorem facit. Hoc ergo sapientiæ augmentum tantùm in aliquibus crescit, vt iam non solùm sufficiat habētis saluti, sed etiam aliorum vtilitati. In sapientia ergo sic aucta duplex formalitas distinguenda est: prima est maior illa perfectio contemplationis, & bonum inde habitum. Secunda est illa habilitas, vt in alios effundatur ipsum bonum. Illa prima formalitas, seu maior illa perfectio contemplationis, gratiorem facit abs dubio: quia secundùm illam magis Deum cognoscit, amatque contemplator. Et maior cognitio, maiorque Dei amor, quis potest dubitare, cedere in maiorem perfectionem contemplantis? Habilitas autem illa, quam media sapientia perfectiùs habita, nanciscitur contemplator, vt cum esuriente frangat panem suum, vtique dirigitur ad vtilitatem aliorum, ac secundum illam ipsa sapientia non gratum facit; sed est gratia gratis data.

Exemplo rem illustro. Etenim iuxta communem sensum Mysticorum gaudium, quod anima habet in contemplatione divinorum, ita solet augeri, quod derivetur in corpus, vt suo modo gaudeat, & dolor in ipso existens mitigetur. Quæ doctrina est D.Thom. 1. 2. q. 38. art. 4. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd in viribus animæ fit redundantia à superiori ad inferius, & secundùm hoc delectatio contemplationis, quæ est in superiori parte, redundat ad mitigandum etiam dolorem, qui est in sensu.* Modò verò hîc distinguenda est illa delectatio, quæ est propria contemplationis, ab illo, quod ex ipsa derivatur ad vires inferiores. Hoc, quod derivatur, dirigitur ad tribuendum gaudium viribus inferioribus: cæterùm delectatio ipsa contemplationis, & maior delectatio contemplationis dulcioris est propria ipsius animæ, quæ sicut in contemplatione, simpliciter tali, simpliciter delectatur; sic magis delectatur in contemplatione dulciori; ex cuius superabundantia redundat in vires inferiores illud gaudium. Pariformiter in nostro casu id, quod in alia supposita derivatur à Dono sapientiæ existente in vno, est gratia gratis data: Id verò, ex quo hoc derivatum resultat, est *magis* gratum faciens.

Per quæ in forma respondetur obiectioni, concedendo antecedens, & primam cōsequētiam, nec Div. Thom. contrarius est, sed solùm docet, quòd sapientia maior, seu *magis* sapientiæ, secundùm quod respicit aliorum vtilitatem, est gratia gratis data. Ipsum verò *magis* eiusdem sapientiæ; secundùm quod magis perficit habentem, est gratum faciens. Vnde de hoc *magis* sub hac secunda consideratione accepto, verificatur maxima illa *sicut se habet simpliciter ad &c.* non autem sub prima illa. Verificatur etiam, quòd ipsum *magis* realiter consideratum, sit gratum faciens, & gratis datum, sed sub diversa for-

formalitate. Nec in hoc est aliquod inconveniens: *Formaliter enim intelligendum est cum dicitur, quod gratia gratis data non gratum facit*, prout supra dixit Caietanus.

58. Alia plura argumenta, quæ ex diversis authoritatibus Div. Dionys. Div. Thomæ, Seraph. Matr. nostræ in præsenti objiciuntur, simul proponimus, & solvimus, dicentes, illa omnia testimonia loqui de conatu ad contemplationem infusam; non autem de conatu ad contemplationem acquisitam; vel si loquantur determinatè de infusa, excludunt quidem conatum ad illam; non autem desiderium, & orationem, vt Dominum deprecemur, vt illam ad maiorem sui gloriam, & nostrorum spirituum vtilitatem, infundat.

Exemplo res clara fiet. Vnum ex testimonijs, quæ in nos vibrat sententia opposita, est illud nostræ Seraph. Matris, quo num. 23. probavimus vltimam assertionem. In illo ait Alma Doctrix, imprudenter operari quisquis se ipsum iuvat, vt contemplationem infusam consequatur. Hoc testimonio vsi nos fuimus ad excludendum conatum. Sed dicet sententia opposita. Ille, se ipsum iuvat ad infusam contemplationem, qui illam desiderat, & petit: ergo etiam est contra Doctricem Sanctam. Sed si, qui hæc verba nobis opponunt, illa seriò considerarent, aliter sine dubio procederent.

Illam suam doctrinam declarat illuminata Magist. exemplo illo hominis vocem minimè sonoram habentis, quod nos numero citato adduximus, & etiam nobis illud objicit Author, quem impugnamus. De isto homine, ait Div. Theresia, esse imprudentissimum, si, vt vocem, prout appetit, consequatur, continuè voces sinè modo, & sinè termino emittat: quia hoc suo exercitio, non vocis sonoreitatem, sed pectoris, capitisque passionem consequetur, & quod ab omnibus in derisum habeatur. Sed rogo ab authore his in nos verbis vtente: hic, qui sanè imprudens foret, si illud faceret; erit nè imprudens, si vocem sonoram exoptet, & hoc suum desiderium ante Deum humili resignatione proponat? Ergo testimonium illud, quod hoc exemplo explanat Seraph. Theresia, non damnat desiderium, nec orationem pro nanciscenda infusa contemplatione; sed conatum, quasi esset proprijs manibus comparabilis.

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrùm omnes debeant contemplari?

LIcet omne id, ad quod aliquis tenetur, sit in eius potestate; aliàs teneretur ad impossibile; vnde benè valet: tenetur quis ad hoc faciendum: ergo illud potest facere; non tamen tenetur ad id omne, quod potest. Quamobrèm postquàm vidimus quæstione præcedenti, omnes homines posse, modo ibi dicto, contemplari: restat, vt discutiamus, an ad hanc ipsam contemplationem teneantur?

§. I. *Post brevem tituli explicationem statuitur triplex conclusio.*

59. PRo tituli explicatione, nè quæstiones sine fructu multiplicemus, & titulis chartas oppleamus, scias: ly *omnes* posse tripliciter sumi. Primo illimitatè de *omnibus*, qui sunt principium *quod* divinæ contemplationis, ad illamque possunt animum elevare, prout vidimus quæst. præcedenti. Et huic considerationi deserviet prima conclusio. Secundò potest sumi

ly

ly *omnes*, ita vt non supponat pro omnibus, qui possunt esse principium *quod* contemplationis; sed solùm pro illis, qui vel ex proposito, vel ex instituto tendunt ad perfectionem. Ex instituto, vt in religiosis: ex proposito, vt in viris pijs, qui viam communem Christianorum transcendere cupientes, ad perfectionem tendere seriò conantur; nulla tamen præsupposita, aut voti, aut status, obligatione. Et ad hoc declarandum diregetur secunda conclusio. Tertiò denique potest sumi ly *omnes* taliter quòd non tendentes ad perfectionem significet, sed illos, qui statuunt in via Dei, ac spiritus desides non esse, sed illam per orationis mentalis negotiationem lustrare. Ad quod deserviet resolutio postrema.

60. Sit 1. conclus. *Non omnes viatores tenentur ad contemplationem.* Hæc assertio certissima est, probaturque sic: contemplatio non est necessaria omni viatori: ergo omnes viatores non tenentur ad contemplationem. Probatur antecedens: Contemplatio non est omni viatori necessaria, nec necessitate medij, nec præcepti: ergo nullatenùs est pro omni viatore necessaria. Consequentia constat à divisione necessarij, quam dedimus supra disp. 3. quæstione 1. & antecedens probatur: Si namque contemplatio foret omni viatori necessaria necessitate medij, aut præcepti, non posset non oratio mentalis esse pariter necessaria eodem modo: at oratio purè mentalis nullo ex ijs modis necessaria est omni viatori: ergo nec contemplatio. Mai. patet, quia contemplatio est species quædam orationis purè mentalis: vnde non stat, quòd contemplatio cadat sub præceptum; quin sub idem præceptum cadat oratio purè mentalis. Minor autem continet communem doctrinam Theologorum talem obligationem ad orationem purè mentalem in omnibus fidelibus non agnoscentium. De quo videri potest Exim. Suar. tom. 2. de relig lib. 2. cap. 4.

61. Confirm. 1. ratio facta: sine contemplatione salutem consequuntur plurimi viatores, qui poterant contemplationem exercere, si necessariam iudicassent: ergo contemplatio non est necessaria necessitate medij, aut præcepti. Consequentia est evidens, nec minùs certum est antecedens, quod vel inde ostendi potest: quod nemo talem obligationem cognoscit; atque adeò sine eius adimpletione tendit ad mortem, sine conscientiæ remorsu ex hac parte habito, ac sine confessoris imperio, vel vt contemplationem habeat, vel vt, quia non habuit, se accuset, & conterat.

62. Confirm. 2. Si contemplatio foret necessaria necessitate medij, aut præcepti omnibus viatoribus, alicubi constaret de hac obligatione: sed nullibi de ea constat; nec assignabitur præceptum, ad quod vel propriè, vel reductivè spectet, vel vbi detur notitia de tali necessitate: ergo non datur. Maior probatur: quia id, quod est ad salutem necessarium omnibus constat, vel per se, vel per Maiorum instructionem: aliàs tenerentur viatores ad impossibile, videlicet, ad observantiam rei ab ipsis penitùs ignoratæ.

63. Contra factam rationem dices: quòd non probat intentum: quia compatitur, quòd oratio mentalis abstrahens ab oratione meditationis, & contemplationis non sit præcepta, & quòd præcepta sit species quædam orationis purè mentalis, scilicet, contemplatio: ergo facta ratio non probat. Pluribus ostendi poterat antecedens; sed breviter probatur: oratio vocalis est quædam species orationis abstrahētis à vocali, & mentali; & tamen datur præceptum de oratione vocali, vt tenet Div. Thom. 2. 2. q. 83. art. 3. & cum eo Theologi communissimè; quia detur præceptum de oratione abstrahente à mentali, & vocali: ergo similiter potest contemplatio cadere sub præceptum; quin sub illud cadat oratio mentalis abstrahens.

Respond. præceptum de contemplatione, si adesset, non esset Ecclesiasticum: sed vel divinum, vel naturale;

turale, vel partim naturale, partimque divinum, vti dici de oratione solet. Non esset Ecclesiasticum, quia non præcipit actus purè internos: & quia aliàs loquimur de ijs, qui non tenentur ad contemplationem ex voto, professione, aut alia obligatione sibi liberè imposita, reduci deberet tale præceptum ad ipsum ius naturale. Modo verò quis credat ius naturale præcipere contemplationem, & non orationem purè mentalem abstrahentem, immò ipsam orationem meditationis? Nullum enim fundamentum adest ad præceptum naturale circa contemplationem, quod æqualiter non vrgeat in oratione discursus, & abstrahente.

Nec illud, quod in hac obiectione dicitur de præcepto orationis vocalis verum est. Etenim præceptum naturale orationis non respicit determinatè orationem vocalem, sed præcipit orationem, siue vocalem, siue mentalem; quia per quamlibet earum satisfit obligationi huius præcepti. Vnde falsum est, quòd detur præceptum naturale de oratione vocali, & non de oratione abstrahente. Præceptum Ecclesiasticum vtique datur de oratione vocali, non autem de abstrahente: sed hoc ideò est, quia Ecclesia non potest præcipere orationem purè mentalem. In præcepto autem naturali aliter res se habet, qui cùm posit extendi ad actus, etiam internos; ideò præcipit orationem in communi. Hincque habetur, quòd si daretur præceptum naturale de contemplatione; daretur etiam de oratione mentali. Tum quia, vt dictum est, priùs præciperetur oratio purè mentalis, vt oratio, quam vt contemplatio. Tum quia non est fundamentum, vt contemplatio censeatur præcepta, & non oratio purè mentalis.

64. Prob. 2. conclus. ratione fundata in ijs, quæ ex Div. Thom. diximus disput. præcedenti; maximè quæst. 2. circa vitam activam, & contemplativam. Etenim vita activa, & contemplativa sunt ex æquo diversæ, ita vt vna aliam excludat, si considerentur secundùm rationes sibi proprias. Vnde datur vita purè activa, & vita purè contemplativa, & etiam datur vita mixta, quod non pugnat cum eo, quòd dentur vita activa, & contemplativa purè tales. Omnia hæc ex dictis nota sunt: sicut etiam notum est, quòd quicumque bene vivit, exercet aliquam ex his vitis: quævis enim earum est vita honesta, & recta; ducitque ad perfectionem. Ex quibus, quæ omnino certa sunt, hæc ratio formatur. Viatores tenentur ad rectè vivendum sive in vita contemplativa, sive in activa: ergo non tenentur determinatè ad vitam contemplativam. Prob. conseq. Quia qui liber est ad vivendum secundùm vnam partem disiunctionis, quam elegerit, ad nullam disiunctionis partem determinatè sumptam tenetur: sed viator liber est ad vivendum sive vita activa, sive contemplativa, quam ipse elegerit: ergo non tenetur ad vitam contemplativam, determinatè. Min. constat ex dictis: quia vtraque vita ordinata est, & viator, qua talis non tenetur, nisi ad ordinatè vivendum.

65. Confirm. 1. Omnes viatores non tenentur ad vitam activam: ergo nec ad contemplativam. Anteced. est certum, quia si omnes tenerentur ad vitam activam, qui sequeretur contemplativam peccaret. Ex quo probatur consequentia: quia si omnes tenerentur ad contemplativam, peccaret, qui activam sequeretur. Quod est manifestè absurdum.

66. Confirm. 2. quia, vt ait Mag. Valgorn. q. 4. Theolog. Myst. disp. 2. art. 10. Contemplatio perfectorum est, illorum scilicet, vel qui iam perfecti sunt, vel qui à Deo vocantur, & trahuntur, vt perfecti sint. Hactenùs dictus Magist. modò sic: sed non omnes viatores perfecti sunt, aut vocantur, & trahuntur à Deo, vt perfecti sint: ergo contemplatio non convenit omnibus viatoribus.

67. Sit 2. assertio: *Contemplatio non est necessaria ijs omnibus, qui ad perfectionem tendere debent, vel ex statu*

statu, vel ex proposito. Conclusio hæc etiam certissima est, probaturque ratione desumpta ex Div. Thom. 2. 2. q. 188. art. 2. Etenim perfectio haberi potest per opera vitæ activæ: ergo qui tenetur ad perfectionem ire, non tenetur contemplari. Patet ista: eò enim ad contemplationem teneretur, quatenus contemplatio esset medium vnicum habendi perfectionem. Vnde si aliud medium suppetit, iam contemplatio non est necessaria. Anteced. autem probatur: Quia vt docet laudatus Div. Thom. potest institui religio ad opera vitæ activæ; & de facto plures institutæ sunt: sed harum religionum professores medijs operibus, ad quæ illæ religiones institutæ sunt, tendunt ad perfectionem: ergo perfectio haberi potest per opera vitæ activæ. Consequ. bona est, & maior constat ex citato art. Div. Thom. Minor autem probatione non indiget. Videatur idem Ang. Doct. 2. 2. q. 184. art. 5. & q. 186. art. 1.

68. Confirm. Sicut se habet salus ad viatorem, ita se habet perfectio ad eum, qui obligatus est in illam tendere: sed viator potest consequi salutem per opera vitæ activæ: ergo qui tenetur ire ad perfectionem, potest illam consequi per opera vitæ activæ. Consequentiam suadet paritas. Min. constat ex 1. conclus. & maior probatur. Sicut enim salus est finis viatoris, in quem debet se dirigere, sic perfectio est finis obligati tendere in illam, in quam, vt suæ obligationi satisfaciat, tendere debet: ergo, &c.

69. Dices: Div. Thom. citato art. 2. ad 1. ait: *Dum religiosi operibus vitæ activæ insistunt intuitu Dei, consequens est, quòd in eis actio ex contemplatione divinorum derivetur: vnde non privantur omnino fructu contemplativæ vitæ.* Ergo in ipsa religione instituta ad opera vitæ activæ talia opera derivantur ex contemplatione: ergo textus cui innititur nostra ratio, nobis non favet.

Respond. mirissimum fore, quòd Div. Thom. in eodem art. inquireret, & statueret per opera vitæ activæ posse acquiri perfectionem, seu, quod idem est, posse institui religionem ad opera vitæ activæ, & quód in eodem art. contrarium affirmaret. Mens Div. Thom. circa id, quod nos diximus notissima est. Vnde illa verba contra nos obiecta glossanda sunt salva resolutione in art. proposita, probataque. Nec arduum erit, glossema hoc invenire, quæ disput. præcedenti dicta sunt, præsentia retinenti, & verba obiecta seriò consideranti. Itaque fatemur, Ang. Doctorem asserere, quòd in religiosis purè activis *actio ex contemplatione divinorum derivatur.* Sed nota sequentia: *Vnde non privantur omnino fructu contemplativæ vitæ.* Si *non privantur omnino*: Ergo illum omnino non habent: immo simpliciter illum non habent, etsi aliquomodo habeant. Sed videamus, quid est istud, quod aliquomodo habeant? Vel *quo non privantur omnino*? Iam dictum est: *Fructu contemplativæ vitæ.* Perspice: quòd non dicit, tales habere vitam contemplativam, sed fructum vitæ contemplativæ. Et memento eorum, quæ diximus disput. pæcedenti, videlicet, aliud esse, Martyrem esse, & aliud martyrij meritum, seu fructum, obtinere: ac eodem modo cognosces, aliud esse vitam contemplativam, & aliud fructum vitæ contemplativæ percipere.

Similiter memento: quod eiusdem disput. §. 3. num. 129. ex Div. Thom. diximus: scilicet, quod vita contemplativa non solùm dicit actum illum, in quo essentialiter, & formaliter consistit: verùm etiam dicit alios actus illam præcedentes, vt sunt meditatio, cogitatio, & alios. Qui actus requiruntur ad disponendum animum pro contemplatione, & etiam requiruntur ad alia plura. V. g. cum quis ad confessionem accedit, debet præcedere cogitatio peccatorũ, quæ in Sacramento aperiat. Si ocurrit obligatio ad contritionem, plurium meditatio præcedere debet; videlicet, consideratio Dei offensi, & amore dignissimi, & etiam peccati per ipsam contritionem detestandi. Idem est, dum occurrit ad-

impletio præcepti dilectionis Dei super omnia, & similia alia. Et quo ad præsens attinet, idem etiam invenitur in quovis opere vitæ activæ, si seriò, & meritoriè fiat. Et hoc docuit D. Thom. in primis verbis obiectæ authoritatis dicens: *Dum religiosi operibus vitæ activæ insistunt intuitu Dei.* Non enim sat est, insistere operibus vitæ activæ; sed hoc debet fieri *intuitu Dei.* Ad quod requiritur consideratio Dei, propter quem proximus, erga quem opera illa activa fiunt, diligitur. Requiritur cogitatio Dei, cuius intuitu opera illa fiunt: aliter, nec opera vtilia animæ erunt, nec erunt formaliter opera vitæ activæ, quæ, vt ex supra dictis constat, est vita ordinata, & virtuosa.

Ex his ergo ad textum contrà nos obiectum dicimus. Professores religionis purè activæ sua opera, quæ erga proximorum vtilitatem exercent, derivare quidem ex divinorum contemplatione, non quæ sit talis formaliter, & constitutivè; sed quæ dispositivè, aut largè talis sit. Per hoc tamen, quòd contemplatio, ex qua illa opera derivantur, non sit formaliter, & constitutivè contemplatio, sequitur, quòd illam contemplationem habentes non habeant vitam contemplativam formaliter talem, nec quòd ipsius vitæ contemplativæ fructum simpliciter habeant. Ast quia talis contemplatio est lato modo talis *non privantur omnino fructu contemplativæ vitæ.*

Sic Div. Thom. intelligo ex ipsius doctrina; ex quo patet, textum obiectum non esse contra nos. Quòd si tibi hæc nostra expositio non arrideat, lege Caietanum ad dictum art. & si, quam offert, ab hac differat, illam præferre poteris. Sic enim ait sublimis hic Theolog. *In art. 2. eiusdem quæstionis in responsione ad primum adverte, quòd operatio vitæ activæ dupliciter se habet ad divinam contemplationem. Primò, vt effectus ipsius contemplationis: & sic prædicare dicitur opus vitæ activæ ex contemplatione emanans. Alio modo, vt effectus ipsius Dei contemplati, vt finis: & sic omnia opera misericordiæ, sive spiritalia, sive corporalia sint, ex contemplatione derivantur. Et hoc modo in litera hac dicitur, quòd dum religiosi intuitu Dei operibus vitæ activæ insistunt, fructu contemplationis non privantur. Nisi enim aciem mentis suæ in Deum, vt finem, fixissent, numquam voluntas eorum moveret eos ad opera vitæ activæ propter Deum exercenda.*

70. Sit 3. conclus. *Illi, qui statuum viam interiorem spiritus lustrare, ex hoc ipso non tenentur ad contemplationem.* Hæc conclusio æquè certa est, ac præcedentes, probaturque sic: Oratio purè mentalis dividitur in orationem meditationis, & contemplationis, & per vtramque via interior spiritus lustratur: ergo qui statuit, orationi mentali se dedere, per hoc, quòd meditetur, adimplet, quod statuit. Quod adeò verum est, vt etiam si illi exercitio voto se obligaret, adhuc non teneretur contemplari, nec per hoc, quòd non contemplaretur, posset iudicari voti fragus. Et vtriusque eadem est ratio; videlicet, quòd per viam interiorem spiritus non solùm incedit, qui contemplatur, sed etiam qui meditatur. Vnde per hoc, quòd meditetur, adimplet obligationem, etiam si voto firmata sit.

71. Confirm. Qui statuit viam interiorem spiritus lustrare, non tenetur ad contemplationem, quia viator, nec, quia tendit ad perfectionem, nec quia debet per dictam interiorem viam incedere: ergo ex nullo capite tenetur. Patet ista; quia in antecedenti recensita sunt capita omnia, ex quibus provenire posset, quòd iste contemplationi dicaretur. Anteced. quoad primam partem constat ex prima conclusione: quoad secundam constat ex secunda, præterquam, quia potest quis, quin specialem aliquam supra alios Christianos eundi ad perfectionem obligationem contrahat, incedere per viam interiorem spiritus, polliceri. Quoad tertiam autem partem constat ex dictis num. præcedenti. Quorum omnium eadem ratio est: nempe, quod viator potest per aliam viam distinctam à contemplativa,

tiva, ea, quæ debet, implere. Et qui tendere ad perfectionem promisit, in illam tendere potest per viam à contemplatione diversam: ergo pariformiter, quia via interior spiritus est multiplex, qui illam lustrare pollicitus est, promissis stat, quin contempletur.

72. Omnia, quæ in discursu huius quæstionis dicta sunt, pulchrè confirmat Seraph. nostr. Mat. in de itin. cap. 17. vbi ait cum suis filiabus loquens: *Non omnes per eamdem viam ducit Dominus. Et forsam, qui sibi persuadet, se per viam inferiorem tendere, est virtuosior in conspectu Domini. Vnde ex hoc, quòd omnes in hac domo de oratione agant, non sequitur, omnes futuras esse contemplativas: hoc est impossibile. Et quæ contemplativa non est, gaudebit valde intelligentia huius veritatis. Contemplatio est gratia, quam Deus concedit. Et supposito quòd ad salutem necessaria non est, nec illam Deus à nobis petit, non formidet illam ab ea aliquem petiturum. Nec ob hoc desinet esse valdè perfecta, si, quæ dicta sunt, exequatur.* Hactenus Alma Doctrix, quæ omnino videri debet toto illo cap. & etiam antecedenti, & subsequenti, in quibus mira docet pro animabus instruendis, & in assertorum præcedentium confirmationem. Ex qua etiam lectione constabit, Sanctam loqui de contemplatione, nedum infusa, verùm etiam acquisita. Per quod obiectio, quæ hìc fieri poterat, præocupatur.

73. Obijcies tamen: dicta verba intelligi debere de ijs, qui, quamquàm velint, faciantque quantum ex parte sua est ad contemplandum; nihilominùs tamen contemplari non possunt; quia Deus, vel ad tempus, vel numquam vult eos esse contemplativos: nostra autem asserta loquuntur de ijs, qui, quamvìs possint, nolunt contemplari: ergo data doctrina non roborantur asserta nostra.

Respond. in dicta authoritate aliud esse, quod dicitur, & fundamentum, quod habetur, vt dicatur; aliud verò considerare personas, quibus dicitur. Ab hoc vltimo incipientes: personæ, quibus illa doctrina traditur, sunt professores nostræ primitivæ regulæ; vti num. præcedenti monui, quibus ex instituto incumbit contemplatio. Vnde de istis in præsenti quæstione nobis non est sermo, reservantur enim ad futuram quæstionem, vbi, quid circa illos tenendum, aperietur. His ergo dicit Seraph. Doctrix, quòd debent quantum est ex parte sua, vt exerceant contemplationem: quam si Deus non concedit, nihil vtilitatis amissum esse, docet. Et hoc est, quod in dicta authoritate dicitur. Sed quare hoc dicitur? Quia contemplatio *non est ad salutem necessaria.* Hoc est fundamentum illius doctrinæ. Et ex hoc fundamento, quod est commune omnibus, per quodque posita asserta firmantur, descendit Sancta Mater nostra ad erudiendum suas filias. Quæ quia ex instituto tenentur ad contemplationem; propterea debent illam solicitare. Si verò post debitam solicitudinem illam non habeant, non habent ex hoc, per quod tristentur; nec per quod se exclusas iudicent à consecutione perfectionis: quia in casu dicto, verificatur de ipsis, quod de omnibus viatoribus illam obligationem non habentibus, verum est: videlicet, quòd contemplatio *non est ad salutem necessaria.*

Habes ergo ex dictis, quod asserta nostra, quæ conveniunt in hoc, quod contemplatio non sit simpliciter necessaria ad salutem, sunt de mente nostræ Seraph. Doctricis, vt patet ex eius verbis. Quod idem asseri à Sanctis docet P. Paul. Señeri in sua concordia per hæc verba. Res mira est, ait, quòd cùm sancti ore pleno affirmaverint, contemplationem non esse necessariam aspiranti ad perfectionem; siquidem, vt hæc obtineatur, sat est meditatio: inveniatur qui (postposito omni timore) hoc neget: sub prætextu compassionis animarum, quæ hac de causa plurimùm fatigantur, & parùm proficiunt. Hæc doctus hic Pater asserit ex communi Sanctorum doctrina, quam sequi debemus, nè pereamus.

§. II. *Respondetur argumentis.*

74. Contra 1. conclus. arg. primò: Omnes viatores possunt Deum contemplari: ergo & tenentur. Probatur consequentia: Viator tenetur Deum diligere ex charitate: sed non diligit Deum ex charitate, qui in ipsius obsequium non facit, quantùm potest: ergo ex quo homo possit Deum contemplari, tenetur ad contemplationem. Consequentia videtur bona. Mai. autem certissima est, & minor probatur ex celebri illo, & in vtroque Testamento repetito præcepto, quod sic apud Luc. cap. 10. v. 27. proponitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis.* Ergo si in homine dantur vires ad Deum contemplandum, illum contemplari debet, vt ex charitate diligat.

Respond. ex Div. Thom. de spirit. creatur. q. 5. art. 10. vbi ait: ***Ad 1. ergo dicendum, quòd hoc, quod dicitur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, intelligitur esse præceptum, secundùm quod totalitas excludit omne illud, quod impedit perfectam Dei inhæsionem, & hoc non est præceptum; sed finis præcepti. Indicatur enim nobis per hoc, non quid faciendum sit; sed potiùs, quò tendendum sit, vt dicit Augustinus.*** Huius ergo doctrinæ fundamentum reseravit Doct. ipse Ang. 2. 2. q. 184. art. 2. ad 3. vbi duplicem perfectionem charitatis esse, docuit. Primam, sine qua charitas esse non potest. Et hæc est ad salutem necessaria; caditque sub præceptum. Secundam, sine qua charitas esse potest: & hæc non est ad salutem necessaria, nec cadit sub præceptum; sed est finis præcepti, per ipsamque non dicitur nobis, quid facere debeamus, sed quò tendere valemus. Vnde dum dicitur diliges Deum ***ex omnibus viribus.*** Si per ly ***ex omnibus viribus*** intelligatur perfectio, sine qua charitas esse non potest: est vtique præceptum, sed ad id non pertinet contemplatio. Si autem intelligatur perfectio, sine qua charitas esse potest, tunc non intimatur præceptum, sed ostenditur finis, in quem tendere debent quotquot suæ saluti consulunt. Vt autem in illum finem tendant, necessaria non est contemplatio: siquidem per opera vitæ activæ etiam itur in illum finem.

75. Arg. 2. Quia est frequens Mysticorum doctrina; quòd debent omnes ad contemplationem anhelare; sic enim ait Mag. Valgorn. q. 3. Theol. Myst. disput. 3. art. item 3. cuius titulus est: ***Debent omnes ad supernaturalem contemplationem aspirare.*** Similiter alij Mystæ docent, inter quos noster Philip. p. 3. Theol. Myst. tract. 1. art. 6. ait: ***Debent omnes, & maximè Deo specialiter consecratæ animæ, ad actualem fruitivam vnionem cum Deo aspirare, & tendere:*** Ergo asserere, quòd omnes viatores non debent contemplari, est contra sensum communem Mysticorum; atque ideò sustineri non potest.

Resp. verum esse, quòd plures è Mysticis illud asserunt, quod si probarent, libenter ipsis subscriberem: sed non probant. Testis sit ipse adductus Valgorn. qui suam illam positionem suadere nititur pluribus Scripturis, plurimisque Div. Thom. testimonijs. Verùm omnia illa, si, adhuc superficialiter, consideres, nihil aliud suadere invenies, nisi quòd contemplatio est bona, consequenterque appetibilis: quod nec negamus, nec illius authoris intentum suadet. Noster autem Philip. plurimùm limitat suum illud dictum dicens: ***Conveniens, immo necessarium est, vt*** (vt anima) ***pergat vlteriùs, totamque vitam etiam vnitivam percurrat, vt tandem ad summitatem montis conscensa, Deoque intimè vnita, prædicta fœlicitate, ac beatitudine inchoata fruatur.*** Vbi per illa verba ***vt tandem, &c.*** videtur inuere finem illius animæ esse ***ad summitatem montis conscendere:*** & sanè anima, quæ montem perfectionis conscendere statuit, vt Deo per contemplationem perfectissimam vniatur, tenetur à contempla-

tio-

tionem; nec aliter fine illum consequetur. Sed de his animabus, nec primum, nec alia duo afferta nostra loquuntur.

Nè autem contra tot Doctores, adeò doctos, expertosque procedere videamur, dicam, ipsos loqui de necessario vtilitatis, quod idem est, ac necessarium *ad melius*, vti docent nostri Complut. in log. disput. 1. q. 7. Vnde ab illis contemplatio asseritur necessaria, hoc est vtilissima omnibus viatoribus; si velint fructus spirituales abundantissimè possidere, Deoque suæ voluntatis centro faciliùs vniri. Quocirca Authores isti mystica mysticè tradentes, & ad Mysticam Theologiam cæteros exhortantes, vt eos aliciant, & veluti compellant necessariam esse, adstruunt, contemplationem, quæ certè *ad melius* necessaria est. Et si illorum scripta mediteris, hanc solam necessitatem pro omnibus adstruere, videbis. Nos autem, qui mystica, non mysticè, sed scholasticè propinamus, non potuimus prætextu illius necessitatis *ad melius*, absolutè asserere, contemplationem esse omnibus necessariam: sed, supposita necessitate vtilitatis, negavimus necessitatem absolutam, seu medij, præceptique. Per quod animæ ad contemplationem non positivè aliciuntur; fateor: sed nec ab illa deterrentur. Et nostrum præsens principale, ac directum munus non est, animas ad contemplationem exhortari, sed illuminare intellectum, vt, ad quid ipsæ animæ teneantur, vel non teneantur, cognoscat.

76. Contra 2. conclus. non est argumentum, quod facilimè solvi non possit ex dictis, & dicendis. Vnde arguitur tertiò contra tertiam conclusionem: Qui tenetur ad meditationem, ita debet meditari, vt meditatio eius fructuosa sit: ergo tenetur ad contemplationem. Anteced. est per se notum, & consequentia probatur 1. Quia omnis meditatio virtuosa terminatur ad attentionem quietam in Deo, quæ est simplex intuitus veritatis meditatæ; atque adeò contemplatio: ergo qui virtuosè meditatur, contemplari tenetur. Secundò probatur consequentia: quia, vt ex nostro Thoma à Iesu alibi diximus, meditatio, quæ contemplatione non finitur, virtuosa non est: sed qui tenetur ad meditationem, tenetur ad hoc, quòd sit virtuosa: ergo ad hoc, quod contemplatione finiatur.

Resp. neg. Consequentiam intellectam de contemplatione, de qua intelligi nostrum assertum debet; videlicet, de contemplatione, quæ constituit vitam contemplativam: non autem de illa attentione quieta in Deo, quæ est vltima meditationis pars. Quandoquidem hæc non extrahit exercentem illam à statu vitæ activæ: aliàs purè meditativi contemplativi forent, iamque in illis daretur simùl vita activa, & contemplativa, quod absurdum esse, constat ex dictis disput. præcedenti, quæstione vltima. Et sanè, qui ad orationem discursus obligatur, eo ipso obligatus manet ad exercendas partes omnes illius orationis. Vnde tenetur ad præparationem, ad lectionem, ad meditationem, &c. ac per consequens tenetur ad omnes meditationis partes, quarum est vna illa quieta attentio. Ex quo patet, quòd nos de hac attentione non loquimur, dum ad contemplationem, qui ad mentalem orationem tenetur, dicimus non teneri.

Vnde ad 1. probationem consequentiæ omisso antecedenti, distinguatur consequens, & si loquatur de contemplatione illa, de qua antecedens loquitur, omittatur: si verò loquatur de contemplatione, quæ propriè contemplatio est, constituitque vitam contemplativam, negetur consequentia. Cuius distinctionis ratio ex dictis patet. *Ad 2.* probationem respondetur; quòd si Noster Thomas loquatur de contemplatione illa, quæ propriè est attentio quieta: eius authoritas vanè contra nos affertur, vt dictum est. Si autem loquatur de contemplatione propriè tali, verum dicit: sed loquitur de ijs, qui per viam spiritus incedunt sine illa præcisione, sub qua procedit assertum nostrum; nempe quòd spiritualis ille ad solam meditationem obligari velit. Sed in-

inquam, loquitur de ijs, qui ita viam spiritualem lustrant, vt quantum in ipsis est, ad omnes gradus viæ spiritualis aspirent. In his enim, si eorum meditatio non manuducit eos ad contemplationem, signum est talem meditationem bonam non esse. Quod intellige de meditatione quantum est ex parte ipsius meditationis: quia potest meditatio esse perfectissima, & tamen contemplatione non finiri, vti ex nostra Seraph. Matre vidimus num. 72. sed tunc non est ob defectum meditationis; sed quia Deus contemplationem concedere non vult.

77. Arg. 4. & potest esse replica contra immediatè dicta: Quicumque meditatur aliquo temporis spatio transcurso, pervenit ad statum, in quo meditari non valet, & tunc debet se ad contemplationem applicare: ergo qui ad orationem mentalem obligatur, dum pervenit ad hunc statum, contemplari tenetur. Anteced. constat ex dictis in nostra Isagoge, & consequentia probatur: quia talis ex vna parte tenetur incedere per viam spiritus, vt supponimus, & ex alia meditari non potest, sed contemplari valet: ergo tenetur contemplari. Probatur consequentia: quia respectu huius in tali statu positi viget obligatio mentaliter orandi: ergo debet tali obligationi satisfacere per illud medium; quod ipsi possibile est; immo & facilè, quod medium est contemplatio.

Vrgetur hoc à ratione, & à paritate: à ratione quidem quia licèt contemplatio sit ex se perfectior, ac difficilior meditatione, ob quod non tenetur ad illam, qui obligatur præcise ad incedendum per viam interiorem spiritus; ast respectu huius, de quo loquimur, contemplatio est facilis, & meditatio reddita est impossibilis: ergo iste debet contemplari. Anteced. est omnino certum, & consequentia probatur: quia si cùm iste obligatus fuit ad sectandam viam interiorem spiritus non esset aliud medium nisi contemplatio, per quod illi obligationi satisfaceret; tunc casus nemo illum excusaret ab obligatione contemplandi: sed in casu posito non est aliud medium, quo illam obligationem adimpleat, præter contemplationem: ergo ad illam tenetur.

Vrgetur à paritate: Etenim, qui obligaretur ad fundendum Deo preces semel v. g. in die; obligationi vtique satisfaceret, si oratione vocali, quæ facilior, ac minùs perfecta est, quàm mentalis, preces illas funderet: ast si ex aliquo motivo redderetur ei impossibilis oratio vocalis, tunc casus teneretur ad fundendum illas preces oratione purè mentali: & hoc non ob aliud, nisi quia obligatio perseverat, & iam oratio vocalis est illi, tamquam si non esset: ergo pariformiter.

Respond. argumento, quòd ille, qui se ad orationem purè mentalem obligat, incipit implere promissa per meditationem, quæ ad illius vinculi satisfactionem sufficientissima est: tum quia est oratio purè mentalis. Tum, quia pro tunc est impossibilis contemplatio. Et hoc est, quod in nostra assertione tradidimus. Modò verò premit argumentum, intendens, quòd licet iste non teneatur contemplari, dum incipit orationem mentalem exercere; tenetur tamen postea: videlicet, cùm elapso pro meditatione tempore congruo, pervenit ad statum, quo meditari non potest; potest tamen contemplari. Ad quod dicimus primò: nostram resolutionem intelligi debere casu, quo sit expeditio ad meditandum. Nec ad hoc dicendum movet argumenti vis; cùm ante illud hoc ipsum tradidissemus num. 70. & 71. Per quod patet ab omnia obiecta.

Dicimus 2. quòd ille, qui iam per meditationem incepit stare promissis, vel spiritus vtilitate allectus ita meditatur, quòd velit omnes viæ interioris gradus percurrere, & ad hoc seria maturitate dirigit suæ sollicitudinis rotam: vel ita in meditatione est, vt vltra progredi renuat, vel non procuret. Si primo modo se habet, ad illum statum perveniet, in quo meditari non possit: quocirca tunc ad contemplationem activam tenetur,

quæ

quæ tunc ei est facilis, & vnica oratio purè mentalis, quam exercere valet. Et per hoc patet, quòd omnia obiecta concedenda sunt. Restat secunda consideratio, sub qua argumentum non inefficax apparet. Sub hac tamen

Respond. in forma ad propositum argumentum, omisso antecedenti, negando suppositum consequentis, videlicet, quod qui dicto modo secundo segerit in meditatione, perveniat aliquando ad illum statum, in quo sibi deserenda sit meditatio, & ad contemplationem transeundum. Iste vtique satisfacit obligationi contractæ; sed numquam ad contemplandum perveniet: quia contemplatio est gratia valde sublimis, quæ non datur nisi appetentibus, & petentibus. Vnde cum hic, de quo loquimur, nec appetat, nec petat contemplationem; quin potiùs illam habere non vult, vel vt minùs non procurat, propterea numquam illam habebit.

Et si huius doctrinæ perceptu facilis radicem non vulgarem desideras, memento, quòd, vt in superioribus dictum est, meditativi procedunt ad modum hominum, quia vtuntur intellectu, vt ratio est. Contemplativi procedũt ad modum Angelorum, quia vtuntur intellectu, vt intellectus est. Illi incedunt secundùm viam naturalem, regulatam per iudicium rectum rationis, & sapientiæ, quæ est virtus intellectualis: Isti verò incedunt per viam fidei, quæ supernaturalis est, regulaturque per sapientiam, quæ est Donum Spiritus Sancti. Illi, & isti ad cognitionem divinorum tendunt: sed illi media meditatione, quæ est inquisitio veritatis, dicitque actuum pluralitatem: & isti media contemplatione, quæ illam actuum pluralitatem non habet; sed est vnicus simplicissimus, ac quietissimus actus. Vnde qui ad contemplationem non aspirat, numquam reducit propriæ mentis activitatem ad vniformem, simplicemque actum: atque adeò numquam contemplatur, nec dum in illa actuum pluralitate manere vult, perveniet ad statum, in quo ei meditatio reddatur impossibilis, & facilis contemplatio. Et hoc est fundamentum, quod habuimus, vt suppositum negaremus. Quo negato, corruit quicquid, vel probando, vel vrgendo dictum est ab arguente: quin opus sit ad singula respondere.

78. Arg. vltimò: qui purè mentaliter orat, contemplatur: ergo qui tenetur ad orationem purè mentalem, tenetur ad contemplationem. Probatur antecedens: quia ille sua illa purè mentali oratione non exercet vitam activam. Quia hæc nascitur ex dilectione proximi, quæ ipsum proximum respicit, opem illi conferendo per opera externa, qualia sunt opera misericordiæ: sed qui purè mentaliter orat, nullum opus misericordiæ erga proximũ facit: ergo ille contemplatur.

Respond. neg. anteced. Ad probationem dicas primò: mentaliter orantem posse orare pro vivis, defunctisque: & hoc est vltimum ex operibus spiritualibus misericordiæ. Quod sufficit, vt quis exerceat vitam activam; non enim ad hoc requiritur, quòd omnia opera misericordiæ percurrat. *Respondetur* 2. Dilectionẽ proximi ipsum diligentẽ non excludere: immò à se ipso incipit charitas in sui actu secundario. Vnde vitam activam exercet, non solùm, qui proximo subvenit; sed etiam, qui propriæ spirituali vtilitati per meditationem insudat. Vita enim activa dividitur in eam, quæ propriæ, & in eam, quæ proximi saluti studet, vtì docet Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 4 quæstiunc. 1. vbi in corp. hoc supponit dicens: *Vita activa, quæ non ad alium, sed ad se ipsum tantùm ordinatur, neque dignior, neque vtilior est, quàm contemplativa, immo comparatur ad contemplativam, sicut vtile ad id, ad quod est vtile.*

QVÆS-

QUÆSTIO QUARTA.

Vtrùm sint aliqui, qui ad contemplationem divinam teneantur?

QVæstio præsens est, quæ ansam obtulit, vt tota hæc disputatio hac in sede locaretur: Nec dubitare valemus præsentem disputationem, secundùm se inspectam, congruentiùs alibi inserendam. Nam, vt alia loca prætereamus, postquam de vtilitate divinæ contemplationis egimus, methodus compositionis impellebat, vt de necessitate ipsius contemplationis ageremus. Verùm enim verò propter quæstionem præsentem compulsi fuimus, vt instantijs methodi compositionis arbitraria methodus prævaleret. Si namque dubium præsens ante disputationem de vita activa, & contemplativa, versaretur, plurima abs dubio forent, vel immaturè prævenienda, vel indigestè exaranda. Quod, & ipsa rerum natura ostendit, & series agendorum demonstrabit. Hoc igitur motivo ducti, huic disputationi, & sedem, & nomenclaturam amputandas rati sumus: vt sic sub titulo *de principio quod contemplationis divinæ* iuxta disputationem de vita activa, & contemplativa; versaretur. Vt sic species anteactæ disputationis non abolitæ, an rectè in præsenti gradiamur, testes sint.

§. I. *Imploratur lux cœlestis, quæstionis titulus explicatur, aliqua Prælibantur, & methodus tenenda proponitur.*

79. VOx ex Seraph. Matris nostræ in arduis præmittendam esse orationem, vt ea media propitium difficilia aggredienti sit Cœleste Numē. Sic docet alma Doctrix monito 10. & 17. ex ijs, quibus iam regnans nos ditavit. Cuius vestigijs insistens, dum è portu solvo profundissimum pelagus calcaturus, *ne absorbeat me profundum*. Psalm. 68. *Quasi lapidem in aquas validas proiectus*. Esdræ lib. 2. cap. 9. v. 11. *In duam me jacto obsecrationis, & clamabo ad Altissimum*. Baruch. cap. 4. n. 20. dicens: *Deus patrum meorum, & Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo::::Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis:::: Mitte illam de Cœlis Sanctis tuis, & á sede magnitudinis tuæ: vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam, quid acceptum sit apud te*; ex lib. Sapient. cap 9. O vtinam pro votis eveniat, quod exopto, vt sic, quid tenendum sit in hac tenebrosa materia, cognoscere valeam.

80. Ad tituli explicationem accedens, dico, illum posse intelligi de omnibus illis personis, quæ vel ex proposito sibi à se ipsis liberè imposito obligantur ad perfectionem conquirendam media contemplatione; vel ex statu, quem profitentur. Inter quos duos modos eundi ad perfectionem media contemplatione, hoc interest: quòd primus modus est liber *in fieri*, & *in conservari*; quia non solùm liberè contracta fuit illa obligatio, sed etiam liberè conservatur: si namque illa gravatus velit onus illud deponere, nullius criminis reus erit. Supponimus enim nullam obligationem habere, vt illud propositum conservet: sed sicut fuit liber dum illud fecit, ita vt potuisset non facere; quin per hoc obligationem aliquam violaret: sic etiam liber est, vt sub tali vinculo conservetur: potest quippe, cùm placitum sibi fuerit, tali vinculo non subesse. Spectat tamen ad quæstionem præsentem, quatenus dubitari potest: an hic, qui media contemplatione ire ad perfectionem statuit, possit,

sit, dum animum eundi ad perfectionem conservat, in ipsam sine contemplatione tendere. Sed quamquàm ex hac parte ad præsentem controversiam spectet, de illo non disputamus. Tametsi mirùm non erit, si occasio se offerat, vt quid, circa hoc tenendum sit, aperiamus.

Nostra autem solicitudo in illum collineat, qui ex statu, quem profitetur, vinculo eundi in perfectionem, media contemplatione, gravatur. Quod vinculum *in fieri* liberum fuit, in quo convenit cum præcedenti, à quo tamen discriminatur, per hoc, quod *in conservari* non est liberum: debet enim iste, ex quo professus fuit, ire ad perfectionem, & medium, quo in illam ire decrevit, nempe contemplatio, semper viget. Sed tamen disputatur, quid per contemplationem intelligendum sit? Et an possit per alia media in finem, sibi à se liberè præstitutum, ire? Et sub titulo sic intellecto, comprehenduntur omnes professores omnium Sacrarum Religionum, quæ contemplativæ sunt. Non autem de omnibus illis disputabimus; sed solùm de nostræ regulæ primitivæ professoribus. Cum istis, ac de istis loquor, & vtinam loquar, quæ, vt opto, communem aliquam vtilitatem afferre possint.

81. Exposui quæstionis titulum: prælibanda subijcio eorum primum, ac præcipuum est, mihi in præsentiarum rem esse cum ijs, de quibus Martial. lib. 1. epigr. ait:

Non est, crede mihi, sapientis dicere, vivam
Sera nimis vita est crastina, vive hodie.

Cum his ergo mihi sermo est, qui hodie vivunt, dum ista legunt: Sed ita vivunt, ac si certò scirent crastina luce inter mortuos computandos. Consideremus igitur nos circa mortis horam constitutos, & tunc cùm tamquam rei ingemiscimus, horroreque terribilis illius sententiæ ianuas iam nostras pulsantis, gelidus per omnia vagatur ossa tremor, præsens quæsitum iudicemus, quæque circa illum mens nostra sit, aperiamus: extemplò enim polliceor omne, quod hæc considerantes, decreverint, sectaturum. Et hoc est primum, ac potissimum, quod in præsenti præmittendum, censui: vt ostenderem, me non disputare cum ijs, qui se multùm à morte distare, suspicantur. Motivum se se cuique pandit: vt quid in eius expensione morabor?

82. Secundum, quod supponendum est, consistit in eo, quòd contemplatio, de qua loquimur, non est infusa, sed acquisita: cuius rationem ipsa vtriusque contemplationis natura offert. Non enim dignum disputatu est: an aliquis teneatur ad id, quod in sua manu, seu potestate non est: quiaque contemplatio infusa hominis potestati, aut arbitrio non substernitur, sed habetur ex liberaliter, ac misericorditer concedente Deo; propterea de illa sermo non est. Loquimur autem de contemplatione acquisita, quam viribus communibus gratiæ haberi à nobis posse, dubium non est. Nec loquimur de contemplatione acquisita in animi præparatione habita; sed de illa habita in re, quantùm est ex parte nostra: nam siquis quantum potest, exequitur, vt habeat cōtemplationem, & illam Deus deneget, quod multoties evenire, constat ex dictis num. 72. tunc iste ad nil aliud obligatur.

83. Supponendum est 3. obligationem in præsenti non sumi pro obligatione secundùm quid, seu ad meliùs; quod idem est, ac asserere contemplationem fore vtilem professoribus nostræ primitivæ regulæ, quod indubiè est supponendum. Vnde loquimur de necessitate simpliciter tali; ita vt obligatio ad contemplandum talis sit, quod eius fractio peccatum lethale sit. De hac necessitate loquor, de hac obligatione, de hoc peccato. Quæ ideò sic exprimimus; quia videmus authores de hoc loquentes ambiguis verbis vtentes, vt cernere apud ipsos est. Nos verò adeò perspicuè loquimur, vt verba nostra tergiversari non valeant.

84. Quarto denique supponendum est, discrimen maximum adesse inter

Doctores Mysticos, & Morales in hoc, quòd est explicare tendentiam ad perfectionem. Apud morales enim appetitus rei minimæ, & affectus ad illam, immo & (apud aliquos, quos postmodùm adducemus) propositum, seu consuetudo frangendi omne id, quod in constitutionibus, & in regula continetur, quod tamen sub mortali non obliget, non impedit tendentiam ad perfectionem, cui, consequentèr, solummodò contrariatur fractio eorum, quæ sub culpa gravi obligant. Non crederem possibilem talem motum ad perfectionem, si apud nostrum cursum moralem tract. 15. cap. 1. p. 2. num. 23. non perspexissem. Doctor autem Mystici omnem affectum, & appetitum contrarium esse huic motui planè docent, de quo mirè loquitur Extat. noster Doct. passim in suis scriptis; videatur tamen lib. 2. ascens. cap. 11. Verùm quid circa hoc dicendum ex progressu declarabitur. Modò verò transeamus ad vltimum, quod promisimus.

85. In progressu huius controversiæ eam methodum observabimus, quæ rei agendæ lucem, quoad fieri valeat, conciliet. Vnde per diversos §. §. diversa asserta statuemus, quorum prima viam sternant ad alia: sic enim & claritati consulitur, & fastidit occasio lectoribus amputatur.

§. II. *Professor nostræ primitivæ regulæ tenetur sub mortali ire ad perfectionem.*

86. IN hoc conveniunt omnes Theologi. Probaturque ex definitione status religiosi, qui sic definitur: Est *status perfectionis perpetuò acquirendæ per tria vota castitatis, paupertatis, & obedientiæ, & traditione facta sui in religione approbata ab Ecclesia sub regula determinata.* Cuius diffinitionis explicationem videre poteris apud Curs. moral. citatum, Director. regular. & alios. Quod ad nos spectat, sunt prima datæ diffinitionis verba, quibus religio dicitur, *status perfectionis perpetuò acquirēdæ*, quæ sub mortali obligari religiosos, concors est Doctorum sententia cum Div. Thom. 2. 2. q. 186. art. 2. in fine corp. vbi ait: Religiosus *non tenetur ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem pervenitur, sed ad illa, quæ determinatè sunt ei taxata secundùm regulam, quam professus est* Et ad 1. addit: *Ille qui transit ad religionem, non profitetur se esse perfectum, sed profitetur se habere studium ad perfectionem consequendam. Sicut etiam qui intrat scholas non profitetur se scientem, sed profitetur se studentem ad scientiam acquirendam :::: Et ideò religiosus non est transgressor professionis, si non sit perfectus, sed solum si contemnat ad perfectionem tendere.*

Hæc est religiosorum obligatio, & quidem valde gravis, & quæ impleri non potest sine magna solicitudine, & animo proficiendi. Pulchrè Navar. apud citatum Curs. ait: Terribilis est multis religiosis hæc sententia, qui neque actu, seu actualiter; nec virtute, seu virtualiter, habent animum se in dies magis in charitate proficiendi: nec curant plusquàm boni Clerici sæculares, vel laici ad eam tendere. Hæc Navar. Sed certè licèt terribilis sit sententia hæc; est tamen abs dubio vera. Vnde debet omnis religiosus satagere, vt ad perfectionem tendat: & hoc non aliquando, sed semper: hoc enim significatur per illud verbum *perpetuò* positum in tradita definitione.

87. Ex hoc ergo principio omni religioso communi, patet professores nostræ primitivæ regulæ ad perfectionem teneri: quam si non procurent, lethaliter peccant. Sciant ergo in via virtutis animam esse sine aliquo motu impossibile esse. Si ad perfectionem tendit, proficit: si non tendit ad perfectionem, deficit, & currit ad perditionem. Status medius non est dabilis: quod eleganter docet Div. Bern. epist. 254. per hæc verba: *Nolle proficere, deficere est. Vbi ergo sunt, qui dicere solent, sufficit nobis: nolumus esse meliores, quam Patres nostri. O monache,*

non

non vis proficere? Vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic, inquit, vivere volo: & manere, in quo per veni: nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod fieri non potest. Clarius autem loquitur Sanct. Pater epist. 91. vbi ait: *Vidit Iacob in scala Angelos ascendentes, & descendentes: numquid stantem quempiam, sive sedentem? Non est stare omnino in pendulo fragilis scalæ: neque in incerto huius mortalis vitæ quidpiam in eodem statu permanet. Aut ascendas necesse est, aut descendas: si attentas stare, ruas necesse est. Minimè profectò est bonus, qui melior esse non vult: & vbi incipit nolle fieri melior, ibi definit esse bonus.* Et etiam si daretur medius ille status, non posset in illo sine culpa manere, qui habet statum *perfectionis perpetuò acquirendæ*, vt de se notum est.

88. Ad hanc perfectionem tendere debet Carmeli reparati alumnus, & media, per quæ tendere debet, iam assignavit Div. Thom. non enim tenetur ad omnia consilia, *seu exercitia, quibus ad perfectionem pervenitur: sed ad illa, quæ ei determinatè sunt taxata secundùm regulam, quam professus est.* Quod illi convenit secundùm rationem communem religiosi., qualiter in præsenti loquimur de eo. Est enim cuiuscumque religiosi ad perfectionem aspirare per illa media, *quæ ei determinatè sunt taxata secundùm regulam, quam professus est.*

89. Et tenetur in perfectionem ire, non segniter, aut negligenter, sed fervidè ac promptè. Quod mira profunditate docuit laudatus Div. Thom. ijs verbis: *Profitetur se habere studium ad perfectionem consequendam.* Inspice, qui consideras mortem propè ianuam iuxta dicta num. 81. Quod religiosus non qualitercumque gradi ad perfectionem debet; sed debet habere *studium* ad illam consequendam. Et si vis scire, quid *studium significet?* Audi Ciceron. lib. 1. de invent. *Studium*, ait, *est animi assidua, & vehemens ad aliquam rem applicata, magna cum voluntate, occupatio.* Sic Tullius definit *studium*, quod nos secundùm nostrum Ang. Præcept. habere debemus erga perfectionem acquirendam. Vnde omnia hactenus dicta in vnum colligentes dicimus: ad Carmelitam Excalceat. qua religiosum, spectare sub obligatione lethalis culpæ, habere continuum motum, quantùm fas sit, fervidum, ad sibi comparandam perfectionem.

§. III. *Contra positum assertum argumenta soluta.*

90. Contra dicta §. præcedenti, Arg. 1. Religiosus non tenetur ad perfectionem habitam: ergo nec ad eundum in illam. Antecedens est omnino certum, & consequentia probatur: Quia qui tenetur ire ad aliquem terminum, à quo non infinitè distat, tenetur in talem terminum pervenire; vt quid enim continuus motus in terminum non multùm distantem, si talis terminus consequendus non est? Ergo si religiosus non tenetur ad perfectionem habitam; similiter nec ad illam habendam tenetur.

Respond. neg. consequentiam: ad cuius probationem dicas: aliud esse pervenire in terminum *ad quem*: aliud verò in illum ire. Ad primum non tenentur religiosi, ad secundùm verò obligantur. Et licèt ex communi modo loquendi proeodem vsurpetur obligatio eundi ad Romam, & obligatio ad illam perveniendi: re tamen vera potest quis teneri ad primum, quin ad secundum teneatur. Medium transeundum, vt perfectio habeatur, limitatum quidem est; sed quod ex vna parte plures inimicos, eosque valde solertes habet, qui iter retardare alto conamine satagunt. Ex alia verò non tenetur religiosus ita celeriter tendere, vt medium illud absolvatur priusquàm vita: vnde tota hæc consumitur frequenter, quin perfectio ante mortem habeatur: habetur tamen post illam, per quod ostenditur, motum illum in perfectionem in vanum non fuisse.

91. Arg. 2. Non compatitur cum

miseria huius vitæ, quòd religiosus actu semper feratur in Deum: ergo nec quòd *perpetuò* in perfectionem tendat. Anteced. est certum, edoceturque à Div. Thom. pluribus in locis, inter quæ 2. 2. q. 184. art. 2. ait: *Alia autem est perfectio, quæ attenditur secundùm totalitatem absolutam ex parte diligentis, prout scilicet affectus secundùm totum suum posse, semper actualiter tendit in Deum: & talis perfectio non est possibilis in via, sed erit in patria.* Deinde probatur consequentia: nam *perpetuò* tendere in perfectionem, est semper, & actualiter tendere in Deum: ergo, &c.

Si dicas: tendentem ad perfectionem debere semper ad Deum ferri, non actu, sed habitu: & hoc sat esse, vt *perpetuò* ad perfectionem moveatur. Contra est: Quòd habitus non cadit sub præcepto: ergo per hoc, quòd homo per habitum feratur in Deum, implere non potest præceptum eundi ad perfectionem.

Respond. argumento: concesso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius probationem respondet Div. Thom. q. 1. de char. art. 11. *Ad 3. dicendum, quòd aliud est habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter: habitualiter enim refert in Deum, & qui nihil agit, nec aliquid actualiter intendit, vt dormiens: sed virtualiter aliquid referre in Deum, est agentis propter finem ordinantis in Deum. Vnde habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto: sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto charitatis: cùm hoc nihil aliud sit, quàm habere Deum vltimum finem.* Quocircà religiosus tendere *perpetuò* ad perfectionem, non signat ipsum semper actu respicientem Deum. Sufficit, si virtualiter respiciat: per hoc enim semper respicit Deum, vt vltimum finem; atque adeò tendit ad perfectionem. Et hoc est, quod Apostol. 1. ad Corint. cap. 10. docebat dicens: *Sive manducatis, sive bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Et nostra regula cap. de exhortat. præcipit: *Quæcumque vobis agenda sunt, in verbo Domini fiant.* Per hæc enim omnia *in gloria Dei*, seu *in verbo Domini* actu facere, non præcipimur: sed virtute facere iubemur.

92. Arg. 3. Cum statu religioso compatitur consuetudo frangendi quicquid in regula, & constitutionibus non obligat ad mortale: sed cum consuetudine toties venialiter delinquendi, frangendique omne, quod sibi præceptum est, dummodò sub mortali non præcipiatur, non compatitur tendentia ad perfectionem: ergo de conceptu status religiosi non est, quod eius professor ad perfectionem eat. Minor, in qua dissidium esse poterat, probatur: Quia si obligatio eundi ad perfectionem solummodò frangeretur per fractionem eorum, quæ obligant sub mortali, nullum discrimen, quoad hoc, esset inter religiosos, sæcularesque; siquidem sæculares lethaliter peccant, si præceptum grave violant; & venialiter, si præceptum leve: etiam si levia præcepta ex consuetudine frequentissimè violent: & hoc ideò est, quia nullo præcepto eundi perfectionem gravantur: ergo nullum discrimen adest inter religiosos, & sæculares.

93. Vrgetur hoc: etenim qui ex consuetudine violat omnes leves obligationes, immo habet solummodò propositum servandi, quæ ad mortale obligant, nihil aliud solicitat, nisi conservare charitatem; sed per hoc non itur ad perfectionem; aliàs sæculares, qui tenentur ad conservandam charitatem, tenerentur ad perfectionem tendere: ergo qui propositum habet implendi solummodò obligationes graves, & alias ex consuetudine violat, non tendit ad perfectionem.

94. Huius argumenti omnes ferme Morales mentionem faciunt: quorum plures respondent, concedendo maiorem, & negando minorem: ad probationem negant anteced. Et discrimen inter religiosos, & sæculares constituunt in eo, quòd sæculares non tenentur ad consilia; religiosi verò non solùm tenentur ad præcepta, sicut sæculares, sed etiam ad consilia, quæ licèt,

ex suppositione professionis, sint iam illis præcepta, absolutè tamen consilia sunt, quibus omnino liberè se obligavere. Vnde religiosi per solam observantiam præceptorum absolutè talium, & præceptorum, ex suppositione taliū, hoc est consiliorum, tendunt ad perfectionem: sæculares autem ad perfectionem ire non tenentur, quia solùm præceptis absolutè talibus subsunt.

Ad vrgentiam consequenter dicent: Conservantem charitatem medijs præceptis, & consilijs, tendere ad perfectionem: quocirca religiosus ad perfectionem tēdit; quia medijs præceptis, & consilijs, charitati conservandæ studet per propositum, quod habet nullam gravem obligationem violandi. Quod, vt dictum est, non verificatur in sæcularibus.

95. Hæc est horum solutio, vnde asserunt: non peccare mortaliter religiosum habentem illud propositum servandi solummodò obligationes graves, & alias sæpe sæpius ex consuetudine violantem: hunc, inquam, mortaliter non peccare, dicunt, contra hanc obligationem tendendi ad perfectionem: licèt ex alijs capitibus peccatum grave adesse posse, fateantur; videlicet, ex contemptu, ex scandalo, & ex ruina, quam in alijs causat, vt similiter sine legum observantia vivant, & ex alijs capitibus, quæ omittuntur.

96. Desideranti autem mihi scire, si hæc, quæ per accidens faciunt mortale peccatum adesse, raro, vel frequenter eveniant: occurrunt ij authores adducentes, approbantesque, quæ Thom. Sanchez dicit lib. 6. Decal. cap. 4 num. 17. per hæc verba: *Quare, si possibile esset id, quod moraliter impossibile est, nullam sequi religionis ruinam, nec periculum transgressionis votorum, nec contemptum, ex vniversali decreto non servandi statuta religionis, ad mortale non obligantia, tale decretum non esset mortale: quia nulla est ratio sufficiens damnandi ad illud.* Hæc Thom. Sanchez, ex quibus inferre licet: habentem tale propositum non implendi nisi ea, quæ graviter obligant, nullatenus ad perfectionem tendere. Quippe impossibile est moraliter tale propositum sine culpa gravi ob ruinam religionis, ob periculum transgressionis votorum, ob contemptum obligationum levium: sed cum peccato mortali, impossibile metaphysicè est, tendere ad perfectionem: Ergo, & cum tali proposito. Consequentia est innegabilis. Maior continet adversariorum doctrinam, & minor est omnino certa.

Bene video authores contrarios loqui cum præcisione de obligatione eundi ad perfectionem, secundùm ea, quæ ex se dicit: non autem de ipsa obligatione, secundùm ea, quæ accidentaliter illam comitantur. Primo enim modo dicunt non violari obligationem eundi ad perfectionem per consuetudinem violandi omnes obligationes leves, nec per propositum illas non implendi, eò quòd necessariæ non sunt, aut eò quòd graves nō sūt. Secūdo modo autē impeditur tendentia ad perfectionem per illud propositum, eò quòd moraliter impossibile est, quòd propter dicta non adsit culpa gravis. In qua doctrina vnum conceditur, & aliud negatur. Et ex illo, quod conceditur, constat verum esse id, quod diximus, videlicet, quòd implicat modus ad perfectionem cum illo proposito. Sed transeundo ad id, quod negatur, possumus datam solutionem impugnare ab insufficentia, & à falsitate, & hoc ex ipsa doctrina opinionis adversæ. Vnde contra talem solutionem

97. Disputo sic 1. Per hoc quod religiosi teneantur ad consilia, ad quæ sæculares non tenentur, non salvatur distinctio, quæ inter eos datur, in hoc, quòd non sæculares, sed religiosi teneantur ire ad perfectionem: ergo data solutio insufficiens. Prob. anteced. Potest sæcularis vovere aliqua, quæ aliàs sunt præcepta, quæ licèt absolutè præcepta sint; tamen vt elevata ad propriam materiam religionis, sunt consilia: sed sæcularis, qui his consilijs absolutè, ex suppositione præceptis, teneretur, ex vi huius nullam specialem obligationem contraheret eundi ad per-

perfectionem: Ergo potest sæcularis teneri ad consilia, quin ad perfectionem tendere teneatur. Consequenterque sicut illa obligatio ad ea, quæ aliàs sunt consilij, non secernit illum ab alijs sæcularibus; sic nec ab illis secernitur religiosus per consiliorum obligationem, quoad hoc, quòd est obligari ad perfectionem. Min. in qua stare potest difficultas, probatur: Quia obligatio eundi ad perfectionem est propria status religiosi, vt patet ex definitione supra posita: ergo cùm sæcularis ille per illam novam ad consilia obligationem non constituatur intra statum religiosum, nullam obligationem contrahit eundi ad perfectionem.

98. Disputo 2. Licèt obligatio eundi ad perfectionem sit in religioso idem cum obligatione servandi vota, & observantias regulares suæ professionis, vt bene docet noster Curs. moral. est tamen diversa ab obligatione votorum, præcisivè sumpta: ergo per hanc votorum obligationem præcisivè sumptam, non discernitur religiosus à non religioso, quoad hoc quòd est obligari ad perfectionem. Probatur antecedens primò: Quia potest sæcularis vovere paupertatem, & castitatem, & etiam obedientiam suo Episcopo, vel Directori; quin vt num. præcedenti dictum est, obligatus eo ipso sit ad eundum in perfectionem: ergo hæc obligatio diversa est ab illa; siquidem separatur ab illa. *Probatur* 2. illud anteced. qui violat obligationem eundi ad perfectionem non violat vota religiosa: ergo diversa est vtraque illa obligatio. Probat. anteced. quia si vota violaret, vel essent omnia, vel aliquod: non omnia: quia non ire ad perfectionem, nullum commercium habet cum castitate, & paupertate, nisi illud non ire ad perfectionem, sit ob fractionem eorum, quæ ad hæc vota spectant. Sed nec aliquod: quia si obligatio illa foret idem cum obligatione votorum, non eorum aliquod, sed omnia frangeret, qui illam obligationem violaret.

99. Si dicas: Violator illius obligationis agere contra votum obedientiæ. Contra est 1. quia si agit contra votum obedientiæ, & non contra alia: ergo illa obligatio erit idem cum obligatione servandi votum obedientiæ. Cur ergo dicis, quòd est idem cum obligatione servandi omnia vota? *Contra* secundò: Quia votum obedientiæ non frangitur per illam omissionem ex speciali quodam motivo illam ad illud spectare faciente, sed ex generali circunstantia inventa in omni peccato: vnde quæ contra paupertatem sunt, sunt etiam contra obedientiam; quia paupertas præcepta est; sed sicut ex hoc non sequitur, quòd obligatio ad paupertatem non sit diversa ab obligatione obedientiæ: sic in nostro casu. *Contra* 3. quia in sæculari, vti diximus, potest dari votum obedientiæ, quod ibi separatum est ab obligatione nitendi ad perfectionem, eo modo, quo illam habet religiosus.

Si dicas, hanc obligationem esse propriam voti obedientiæ religiosæ. Respondeo hoc dictum bifariam accipi posse. Primò, ita vt talis obligatio sit idem cum obligatione obedientiæ religiosæ. Et hoc modo falsum est, quod dicitur: immo & contradicentem, qui illam obligationem eandem esse cum obligatione ad omnia vota, asserit. Secundò potest intelligi, ita vt ad obligationem obedientiæ religiosæ quà talis, subsequatur indivulsè illa obligatio. Et sic verum est, quod dicitur; si ad omnia vota religiosa extendatur. Ex votis enim religiosis resultat illa obligatio. Vnde si vota religiosa sumantur, non solùm secundùm ea, quæ formaliter dicunt; sed etiam secundùm ea, quæ radicant, planè obligatio nitendi ad perfectionem invenitur in ipsis: hoc tamen nobis non opponitur.

Hæc dixerim, vt opinionem, quam circa hoc punctum defendunt Tamburin. Lezana, Barbosa, Silvester, Tabien. & alij plures apud P. Suar. tom. 4. de relig. lib 1. cap. 4. qui sententiæ oppositæ magnus patronus est, ad illam que adducere nititur Div. Thom. quod an assequatur, aliorum esto iudicium, valde probabilem esse ostenderem.

Nobis

Nobis autem ad nostrum intentum sufficit, quòd faciens propositum non observandi nisi obligationes graves, peccet; sivè sit ex vi huius obligationis, sive aliunde. Ex quo enim graviter delinquit, ad perfectionem non tendit. Vnde tale propositum, dicimus, esse destructivum motus ad perfectionem. Quo supposito, videndum nobis est, quid ad argumentum num. 92. factum respondeamus.

§. IV. *Solvitur argumentum num. 92. positum, & obiectiones aliquot dissipantur.*

100. Ad argumentum respondetur: Incompatibile esse cum ijs, quæ sunt propria status religiosi, illud propositum. Quippe status religiosus est status perfectionis acquirēdæ, cum qua perfectione pugnat peccatum grave vndecumque veniat. Quare negatur maior, non quia per tale propositum, seu consuetudinem, pereat status religiosus; sed quia non compatiuntur in religioso cum obligatione proprijssima status religiosi, videlicet, cum tendentia ad perfectionem. Est enim illud propositum lethaliter peccaminosum; atque ideò destruit in religioso status religiosi nitorem.

Ad vrgentiam, qua vtitur P. Suarez, faciliter respondetur: Quod habens illam detestabilem consuetudinem, potest vtique solicitare servare charitatem; hæc tamen solicitudo ore tenus erit: re tamen ipsa charitatem destruit, ex quo illud propositum fecit. Ex tunc enim periculo proximo peccandi se exposuit; quod quidem peccatum procul dubio est, iuxta communissimum D.D. sensum, quibus prælu-xit David dicens Psalm. 118. *Appropinquaverunt persequentes me iniquitati, à lege autem tua longè facti sunt:* Idem enim esse asseritur, longè à Dei lege, illam videlicet violando, fieri; ac iniquitati appropinquare. Et Ecclesiast. cap. 3. ait: *Qui amat periculum, peribit in illo.* Est ergo certum tale propositum peccaminosum esse, sive quia directè contrariatur obligationi nitendi ad perfectionem, sive quia est moraliter impossibile tale propositum haberi; quin peccatum fiat, vel ob contemptum, vel ob ruinam, vel ob alia capita, quæ accumulant Authores. De quo videri possunt N. Curs. moral. Suarez, Sanchez, Caietan. Silvest. Busembaum lib. 4. cap. 1. dub. 3. la Croix lib. 4. à num. 58. & lib. 5. num. 214.

101. Contra hanc tamen doctrinam obijcies 1. Nulla ex ijs obligationibus graviter obligat: ergo nec omnes. Anteced. est certum de ijs enim obligationibus loquimur, quæ vel solùm ad pœnam, vel solùm ad culpam venialem obligant. Et consequentia probatur: eò enim quævis ex dictis obligationibus frangitur sine culpa gravi, quia non est præceptum graviter obligans ad illam observantiam: ergo cùm non detur tale præceptum pro omnibus, etiam non obligant graviter.

Respond. neg. consequentiam: aliud iudicium faciendum esse de collectione, ac de quavis ex illis obligationibus, inde constat, quòd illæ obligationes, quæ tantùm pœnales sunt, singulæ violantur sine omni prorsus culpa; earum tamen collectio, seu propositum illas omnes violādi esse sine culpa non potest, etiam apud Authores sententiæ adversæ, qui in tali proposito de ordinationem specialem inveniunt, quæ non est in fractione vniuscuiusque ex dictis legibus. Nos autem collectionem legum pœnalium, & collectionem legum ad culpam levem obligantium, & potiori iure, collectionem ex omnibus dictis legibus non posse ex proposito violari sine gravi culpa propter dicta asserimus. Quæ rationes non militant in quavis illarum, vt quisque cognoscere potest.

102. Obijcies 2. Actus voluntatis in tantum est peccaminosus, in quantum obiectum eius est pravum; sed obiectum voluntatis nolentis servare leges ad mortale non obligantes, non est pravum: ergo nec talis voluntas peccaminosa est. Cætera constant, & mi-

nor

minor probatur: Quia tale obiectum non est prohibitum, nec extat præceptum illud prohibens: ergo.

Respond. omissa mai. negando minorem: ad cuius probationem dicas: Quòd licèt non detur præceptum graviter obligans ad executionem cuiuscumque ex ijs legibus; datur tamen præceptum prohibens illud propositum: ex quo enim tale propositum est occasio præcipitij proprij, ruinæ aliorum, aliaque hactenus dicta habet, est intrinsecè malum, repugnansque Deo, ac Religionis Patriarchæ, qui per collectionem omnium illarum legum maximum bonum intenderunt ipsi religioni, eiusque professoribus. Quod bonum colligere non potuerunt ex vna, vel ex altera lege. Vnde qui vnam, vel alteram frangit, non opponitur illi maximo bono, cui omnium violatio contradicit. *Omissimus* maiorem, quia non est vniversaliter vera: quia potest obiectum bonum attingi negligenter, vel inordinatè, vel ob pravum finem, tunc que actus voluntatis peccaminosus est, quamquàm obiectum sit bonum.

103. Dices contra principalem solutionem: Violare omnes leges sine dictò proposito non est culpa gravis: ergo nec violare illas omnes cum illo proposito. Vtraque propositio probanda est: & primò probatur antecedens: Nulla ex ijs legibus obligat sub mortali: ergo omniũ fractio mortale non est. Patet anteced. loquimur enim de legibus, vel ad nullam, vel ad solam culpam venialem obligantibus. Et consequentia probatur: Quia cum leges violatæ leves sunt, & aliàs eorum violationes non continuantur moraliter, numquam possunt toties, vel tot leges violari, quòd inde gravis culpa resultet; vt patet in eo, qui levia mendacia eructat: è contra autem, quia furta levia moraliter continuari valent, multoties pervenitur ad furtum leve, quod grave peccatum est: sed leges, de quibus disputamus, sunt leves, & fractio earum non continuatur moraliter: ergo. *Deinde* probatur principalis consequentia: Quia dictum propositum nullam specialem oppositionem dicit cum illo maximo bono intento à Religionis Fundatore, quam non dicat fractio omnium legum: sed fractio omnium legum sine illo proposito non opponitur bono illi: ergo nec cum proposito.

Respond. 1. cum Eliz. apud citatum la Croix, negando suppositum antecedentis. Implicat enim, ait, violatio omnium legum sine proposito virtuali, ac interpretativo: quod prositum in moralibus æquivalet formali. *Respond.* 2. quòd violare omnes leges non obligantes ad mortale, vel earum plures ex consuetudine, stare non potest sine culpa gravi, quicquid sit, an ibi interveniat, vel non interveniat propositum. Ratioque ea est, quia ex hac adeò ampla violatione, & consuetudine, eadem inconvenientia sequuntur, ac ex violatione illa cum proposito, vt passim citati Authores pōderant. Peius est frangere illas leges cum dicto proposito; sed hoc non tollit, quòd sit malum valde grave illas ex consuetudine violare. Quod ex dictis notissimum est.

104. Placet tamen vberioris doctrinæ causa, sic discurrere: Potest vnus religiosus violare ex industria, & consuetudine omnes suas leges non obligantes ad mortale, sine gravi culpa; immo gradiens ad perfectionem: ergo hoc idem possunt facere duo religiosi. Ergo & tres. Ergo & omnes. Anteced. conceditur ab illis, qui dictum propositum, & violationem omnium legum levium, veniale peccatum reputant. Prima consequentia ex antecedenti est infallibilis, sicut secunda ex prima, & ex vtraque tertia: quia, teste Philosopho, vbi pluralitas non obest, neque infinitas. Quamobrem si vera sententia opposita foret, dari posset religio cuius omnes professores nullam ipsius legem, non obligantem ad lethale, non violarent: & nihilominus omnes illi gratia decori ad perfectionem charitatis gradērentur. Quod in nostra discalceata familia facilimum foret: quandoquidem omnes suæ leges sunt pœnales, & regula solummodò ad veniale obligat. O perfectio, nullatenus æmulanda ab

ijs,

ijs, quibus imperatur, vt meliora charismata æmulentur! O perfectio neutiquam admittenda ab ijs, quos sua consideratio ad valvas mortis constitutos habet! Iugum Christi suave credo, sed iugum. Onus Domini leve credo, sed onus. In hac autem pulchra perfectionis via video suavitatem, sed iugum non inspicio: levitatem agnosco, sed onus non contemplor.

Scire vellem ab hanc perfectionis viam sternentibus, an isti religiosi, qui ex industria omnes suas leges ad mortale non obligantes violant, mali sint, an virtuosi? Virtuosos esse dicent, cùm tendere ad perfectionem asserant. Sed Div. Thom. eos iniustos, ac malos appellat, ex quo non nisi coacti à superioribus leges, quibus subdunt, servent. Sic enim ait Sanctus Doct. 1. 2. q. 96. art. 5. in corp. *Dupliciter ergo aliquis homo potest esse legi subiectus. Vno modo, sicut regulatum regulæ: & hoc modo, omnes illi, qui subduntur potestati, subduntur legi, quam fert potestas :::: Alio verò modo dicitur aliquis subiectus legi, sicut coactum cogenti: & hoc modo homines virtuosi, & iusti non subduntur legi, sed soli mali, quod enim est coactum, & violentum, est contrarium voluntati. Voluntas autem bonorum consonat legi, à qua malorum voluntas discordat: & ideò secundùm hoc boni non sunt sub lege, sed solùm mali.*

Vide, quomodò Div. Thom. non inter virtuosos computet, sed numeret inter malos, eos, qui suis legibus obedire renuunt, quos tu dicis, recto tramite tendere ad perfectionem. Vanè ergo tot capita regulæ, tot constitutionum capita sancta forent, si sinè alicuius observantia ad perfectionem iretur. Quam benè apud Sapient. cap. 6. v. 19. dicitur: *Cura ergo disciplinæ, dilectio est: & dilectio custodia legum illius est: Custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est. Incorruptio autem facit esse proximum Deo.* Vbi per soritem, seu gradationem à desiderio, & solicitudine sapientiæ transitur ad dilectionem Dei: à Dei dilectione ad legum illius custodiam; à custoditione legum ad vitæ perfectionem, & ab hac ad vnionem cum Deo. Hoc est tendere ad perfectionem, alius autem eundi modus me latet.

105. Sed multus sum: Ad intentum rediens dico, quòd sicut propositum de non servando leges omnes leves non potest non esse graviter peccaminosum: sic consuetudo omnes illas frangendi: quandoquidèm eadem inconvenientia sequuntur in vtroque casu: propptereàque in præcedentibus indifferenter de consuetudine, ac de proposito locuti sumus; quia quoad præsens idem prorsus sunt. Vt autem hæc penitùs declarentur, placet docti P. Thomæ Sanchez solidissimam, æquè ac prudentissimam doctrinam audire. Sic enim ait sapiens hic Doct. cap. 4. citato, num. 20. Vnde necessario dicendum est, inter ea statuta, ad quorum singula determinatè non tenetur religiosus sub mortali, teneri ad aliqua vagè sub mortali; quæ obligatio nascitur ex præcipua votorum obligatione, quæ obligat ad perseverandum in religione absque notabili detrimento, & ruina illius, & periculo trãsgressionis votorum, quod constat ex dictis num. præcedenti, & 18. Hæc gravis iste Theolog. numeris à se citatis videndus, vbi cum pluribus Theologis hoc ipsum aperit, ita vt non mireris nostrum Lezanam illum inter Authores nobiscum sentientes computare.

106. Ex dictis necessarium non esse ducimus, singillatim solvere obiectionem, quam aliqui faciunt ex authoritatibus Div. Thom. quem expressè esse contra nos, dicere non formidant. Sanctus enim Doct. 2. 2. q. 186. art. 9. in corp. dum docet quòd transgressio legis ad mortale non obligantis non est mortale, loquitur de ijs legibus divisivè sumptis; non autem de ipsarum collectione, etiam absente proposito, & multò magis eo præsente. De legibus enim his sic consideratis, non est de mente Div. Thom. non esse peccatum grave earum transgresio: cùm potiùs doceat peccatum esse, vt posteà videbimus. Similiterque videbimus posteà

num sensum eorum verborum, quæ modò contra nostram resolutionem objiciuntur.

§. V. *Per observationem regulæ, & constitutionum rectè tendit ad perfectionem Professor familiæ nostræ.*

107. CONsideramus adhuc Carmelitam Discalceatum secundùm ea, quæ ipsi competunt quatenus religiosus est: ad omnem quippe religiosum attinet tendere ad perfectionem per ea media, quæ professus est; quæ quidem in regula, & constitutionibus continentur. Quòd autem assertum præsens verum sit, constat ex supra posita status religiosi definitione, in qua traditur, quòd religiosus, vt verè talis sit, debet promittere tria vota substantialia, non solùm in religione approbata, sed etiam *sub regula determinata*. Vnde prudenter apud citatum la Croix dicitur num. 60. Religio ab Ecclesia non admitteretur, quæ tantùm tria vota profiteretur, sine peculiaribus regulis, eius finem complectentibus; sic enim finis castitatis religiosæ non est honestas præcisè castitatis, sed simul facultas liberiùs vacandi Deo, & divinis, vti ex Apostolo expressè docet Sanct. Thom. quem refert Eliz. q. 15. §. 1. Similiter paupertas, & obedientia non haberent rationem virtutis perfectæ, & religiosæ, si in ipsis sisteretur: sed illam habent, quia sunt media ad aliam perfectionem, veluti finem tali statui religioso præfixum. Hæc ibi. Videatur N. Curs. moral. & Authores ab ipso adducti. Hoc idem docuit Div. Thom. citatus art. 2. vbi in fin. corp. ait: Religiosus *non tenetur ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem pervenitur: sed ad illa, quæ determinatè sunt ei taxata secundùm regulam, quam professus est.*

In quibus duo ponderanda sunt. Primum est, religiosum quemlibet non teneri ad omnia consilia, quibus ad perfectionem itur: sed teneri ad ea, quæ *sunt ei taxata secundùm regulam, quam professus est.* Et est hoc secundum, quod ponderandum est in verbis D. Thom. Dantur enim plurima consilia, quæ omnia, si omnes religiosi observare vellent, potiùs causaretur confusio, quam assequeretur perfectio: propterea que asserit Ang. Doct. quemvis religiosum ad omnia consilia non teneri: vnde, vt perfectionem assequatur, sat ei sit observare, quæ promisit.

108. Consonat Legislator noster 1. p cap. 1. num. 4. monens: *Quarè, cùm impossibile sit, vnum, eundemque statum æque omnibus fulgere virtutibus: qui voluerit esse perfectus, eas, quæ suæ vocationis, & instituti propriæ sunt, diligenter amplectatur: nè dum omnes insequitur, nullam integrè consequatur.* Vnde maximopere laborandum est religioso, vt per obligationes sibi proprias ad perfectionem nitatur: alia vero consilia, quæ sui instituti propria non sunt, alijs aliarum religionum professoribus derelinquat. Siquidem Jesuita vellet redimere captivos, aut Carthusianus instruere in litteris iuventutem, vterque sanè contra finem sibi in professione præstitutum procederet: quare tota nocte laborantes nihil à se captum deplorarent.

109. Id ipsum, quod de consilijs, quæ non sunt religioso *taxata secundum regulam, quam professus est*, diximus; proportionabiliter de omnibus ijs, quæ sunt taxata secundùm regulam, affirmamus. Quippe licèt illa omnia conveniant omnibus professoribus illius regulæ, in qua taxantur: non tamen ita omnibus obligant, vt singuli omnia illa exequi teneantur. Tenentur certè ad non se indisponendum, vt si ipsis imperetur executio cuiuscumque ex illis consilijs, obtemperent. Sed sinè hoc imperio ad omnium executionem non tenentur. V. C. in religione taxatur obligatio audiendi confessiones, prædicandi Evangelium, ministrandi infirmis, aliaque huiusce modi faciendi. Regulæ, in qua hæc taxantur, professor non potest se ad aliquod eorum indisponere: sed debet esse paratus ad exe-

exequendum quodcumque sibi imperetur: sin minùs criminis reus erit iuxta Div. Thom. art. 9. citato, vbi locutus de transgressione harum legum divisivè sumptarum, ait: *Aliorum autem transgressio non obligat ad mortale, nisi propter contemptum regulæ, &c. Vel propter præceptum, sive ore tenus à Prælato factum, sive in regula expressum, quia hoc esset facere contra obedientiæ votum.*

Cum hac tamen non indispositione, quam habere debet, non tenetur ad executionem eorum omnium, quæ diximus: sed suo muneri satisfacit, si studeat infirmorum assistentiæ, vel prædicationi. Sic enim verificatur, per media sibi propria quærere perfectionem, & nullum respuere; cùm sit paratus ad omnium executionem: ac denique bonum à Patriarcha intentum salvatur etiam: quippe cùm sui sectatores plures sint, isti hac, illac illi ipsius vestigijs insistentes omnia ab illo tradita, complent.

110. Nec solummodò in regula, & constitutionibus continentur media, quibus religiosi ad perfectionem nituntur: quia licèt authores materiam præsentem versantes mediorum solùm meminerint. Nos autem non possumus finis intermedij non meminisse. Quòd si authores alij finem intermedium cum medio merè tali confundunt, impropriè loqui, negare haud poterunt. Itaque sicut datur causa efficiens penitùs, absoluta, nempe prima, & effectus, qui nullatenus habet rationem causæ, ac insuper datur causa efficiens, quæ ita est causa relatè ad effectum, vt pariter sit subordinata primæ causæ, qualis est causa secunda: sic etiam datur finis vltimus, qui ex eo, quòd vltimus est, eligitur præcisè propter se: datur etiam medium, quod ita medium est, vt non possit appeti propter se, sed gratia alterius; & hoc est purè medium, siquidem solùm habet rationem vtilis. Et insuper datur medium, quod ita est vtile; vt sit etiam appetibile propter se. Et hoc dicitur, & est finis intermedius: quatenus intermedius est, explicat rationem vtilis ad alterius finis consecutionem: ast quatenus finis est, appetitur propter se, terminatque actum intentionis, quia finis propriè, & rigorosè est; sicut causa secunda, est verè, ac rigorosè causa.

Tota hæc doctrina verissima, & communissima est, de illaque ægregiè disputant Salmant. nostri tract. 8. disp. 3. dub. 1. & 2. Et secundùm hanc ipsam Theologiam diximus supra disp. 9. contemplationem divinam fore honestam, delectabilem, ac vtilem: ac per consequens fore finem intermedium; quia ita ducit ad perfectionem charitatis, vt ipsa etiam sit diligibilis propter sui honestatem, delectabilitatemque.

111. Applicantes autem doctrinam hanc materiæ, quam versamus, dicimus, religiosos omnes habere pro fine vltimo sui religiosi instituti perfectionem charitatis, ad quam ire tenentur sub mortali, vt constat ex præcedentibus. Habent etiam media in suis regulis taxata, ex quibus ad aliqua, etiam divisivè sumpta, tenentur sub mortali: & hæc sunt tria vota substantialia, & si quæ alia sub gravis culpæ pœna præcipiantur: ad alia verò divisivè sumpta, ac secluso contemptu, alijsque de quibus iam nobis sermo fuit, non tenentur sub mortali, sed vel sub veniali, vel sub nulla culpa, sed solùm ad pœnam. Vltra hæc autem habent suum finem intermedium, à quo propriam speciem habent; atque adeò vnitatem, & distinctionem. Quippe plures è Sacris Religionibus specie inter se differre, negabit nullus cordatus. Hæc diversitas venari non valet à fine vltimo, nempe à perfectione charitatis, cui omnes inhiant. Est enim per se notum, diversitatem in aliqua provenire non posse ab eo, in quo conveniunt. Vnde cùm in hoc, quod est tendere ad charitatis perfectionem omnes Religiones conveniant; ab hoc omnium illorum fine diversitatem specificam in ipsas refundi non posse, est plusquàm certum.

Sed nec à medijs valet hæc differentia desumi. Ratio est: quia media

vel considerantur secundùm se, vel vt subsunt fini vltimo. Si secundùm se considerentur, diversitatem specificam impertiri non valent: quia est penitùs extra lineam medij, absolutè, seu ex se, inspecti, quòd impertiatur speciem. Si verò media, quibus eæ sacræ familiæ vtuntur, sumantur, vt substant vltimo fini: adhuc illas familias sacras specificare non possunt, quia licèt illa media ad invicem diversa sint, conveniunt tamen in hoc, quod est quærere vltimum illum finem. Vnde ex hac parte non possunt diversitatem tribuere. Præterquàm quòd si finis vltimus non potest illam diversitatem communicare: consequens est, quòd nec media, vt illi subsunt, eam impertiantur. Sic docent Salmant. nostri tract. 20. disp. 2. dub. 3. num. 22.

112. Vnde relinquitur, quòd à fine proximo habeant familiæ religiosæ suam speciem, & quòd per illum differant adinvicem. Sic statuit D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 1. quem sequuntur laudati Salmant. Consequenterque eæ religiones differunt essentialiter, quæ habent diversos fines proximos: illæ verò, quæ eundem finem proximum habent, essentialiter non differunt, tametsi habeant diversa media: hæc enim mediorum diversitas diversitatem solummodò numericam refundit.

113. Fines intermedij sacrarum religionum reducuntur ad illud principium, à quo actus vitæ humanæ salutares sunt, quod est charitas. Suprà enim divisimus vitam humanam in activam, & contemplativam, & mixtam ex vtraque: secundùm quod charitas est dilectio Dei; sicque datur vita contemplativa: & est dilectio proximi; sicque habetur vita activa: aut denique adunat studium diligendi Deum, & proximum; & sic datur vita mixta ex activa, & contemplativa. Hæ sunt viæ, quibus fideles ad regna syderea fulgidi gradiuntur. Nec sine illis patet aditus Omnipotentis Olympi.

114. His ergo vias, quas Christiani lustrant sine firmitate voti, ac pulchritudine status, elevant religiosi ad classem religionis per vota religiosa, quæ emittunt. Viæ eædem sunt, quia, vt dictum est, non dantur aliæ; ast vinculum est superioris sphæræ. Hincque fit, quòd, emissa professione, amittat religiosus libertatem illam, qua fruebatur, scilicet, tradendi se vitæ contemplativæ, aut activæ, perseverandique vel semper, vel ad tempus in ea, cui traderetur. Emissa quippe professione, iam tenetur exercere illam vitam, quæ propria est regulæ, quam professus est. Quod ex dictis notum est: etenim si religiosus tenetur ad media, quæ ei taxantur in regula, quam profitetur: multò magis tenetur ad finem intermedium; quia hic finis est, vt diximus, qui constituit illum statum, & in quem omnia illa media revocari debent; sin minùs nec media propriè erunt; nec ad illam religionem deservire valebunt. Quarè si religiosus tenetur sub mortali ad collectionem mediorum, quæ sibi taxantur, & ad non habendum propositum violandi illa: à fortiori tenetur sub mortali ad non violandum finem intermedium. Cuius ratio ea est: quòd sine medijs omnibus taxatis in regula subsistere potest religio; siquidem ab ijs non habet speciem, vt dictum est; at sine fine proximo salvari nequit, vt de se patet; sed etiam si subsistere valeat species huius religionis sine ijs medijs, tenetur religiosus ad eorum collectionem, & ad non habendum propositum contra illorum observantiam; vti fusè dictum est: ergo vrgentiori motivo tenetur ad non violandum finem proximum.

115. Si ergo multiplicitas religionum desumenda est ab illa triplici vita, triplex genus datur sacrarum religionum: nam aliæ sunt purè contemplativæ; eæ, videlicet, quæ vitæ purè contēplativæ student: aliæ sūt propriè activæ; illæ, scilicet, quæ proximorum vtilitati penitùs mancipantur: aliæ deniquè sunt mixtæ ex contemplatione, & actione; & hæ sunt illæ, quæ vitam ex vtraque profitentur compositam. Religiones purè contemplativæ non differunt essentialiter inter se: quia ex

vna parte finis proximus est idem, nempe contemplatio, & ex alia media essentialem diversitatem refundere non valent: vnde solùm accidentaliter differunt ob mediorum diversitatem. Purè autem activæ solùm genericè conveniunt: quia habent fines proximos specificè differentes. Alius est enim finis proximus religionis infirmis opitulantis, à fine proximo religionis iuventutem instruentis: atque ideò diversæ specificè sunt illæ familiæ, & sic de alijs. Sic docet Div. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 3. iam alibi datus, per hæc verba: *Ad 1. dicendum, quòd actus vitæ activæ non habent ex se ipsis ordinem, sicut actus vitæ contemplativæ; vnde non potest dici simpliciter loquendo, quòd consistat in aliquo principaliter, sed quoad aliquem consistit principaliter in hoc, in quo ille magis exercitatur: sicut quidam magis insistunt operibus iustitiæ, quidam verò operibus temperantiæ, & sic de alijs.* Religionis mixtæ differunt specie à purè contemplativis, & à purè activis: ab illis per id, quod habent de actione, & ab istis per id, quod de contemplatione habent. An autem ipsæ religiones mixtæ differant essentialiter inter se? Vide P.P. Salmant. citatos num. 23. & 29. dicque, quòd si actiones, quas illæ religiones inspiciunt, constituunt diversos fines proximos, ex religiones specie differunt: non autem si actiones illæ fines proximos non constituunt, cuius ratio ex dictis nota est.

116. De perfectione religionum eo modo philosophandum est, ac de perfectione vitæ; quæ est earum finis proprius. Vnde sicut vitæ activæ præstat contemplativa, & vtrique vita, quæ ex vtraque componitur: sic etiam religio purè contemplativa est simpliciter perfectior, quàm activam, quibus simpliciter perfectior est religio mixta ex contemplativa, activaque. Quod ex dictis perspicuum est. Siquidem religio purè contemplativa constituitur per habitudinem ad contemplationem, & purè activa ad actionem, & mixta per habitudinem ad conflatum ex contemplatione, & actione resultans: sed contemplatio est simpliciter perfectior actione, & conflatum resultans ex actione, & contemplatione, est simpliciter perfectius qualibet ex illis, vt fusissimè probatum est disput. præterita: ergo religio mixta est perfectior, quàm purè contemplativa, & hæc simpliciter excedit activam.

In quo autem consistat, quòd religio mixta sit; diximus dicta disput. num. 31. in qua etiam disputatione plura diximus, quæ hic repetere non est opus. Aliaque, quæ pro præsentis materiæ intelligentia dici poterant, videnda sunt apud laudatos P. P. Salmant. Nobis verò dicta sufficiant pro firmando præsenti asserto: videlicet, quòd *nostræ familiæ professor rectè tendit ad perfectionem per observantiam regulæ, & constitutionum.* Quandoquidem in eis vltra ea, quæ sunt essentialia statui religioso, vt tali, continentur, quæ ad essentiam talis religionis spectant, cuius constitutivum est finis proximus. Vnde sicut nostræ regulæ professor, quà religiosus tenetur observare, quæ constituunt statum religiosum: sic quia talis speciei religiosus tenetur observare id, sine quo species sui status subsistere nequit. Quarè sivè ille finis immediatus sit mixtus, sive purè contemplativus, aut purè activus ad eum observandum tenetur, nec, emissa iam professione, potest circa hoc deliberare.

§. VI. *Finis proximus nostræ sacræ religionis est mixtus ex contemplatione, & actione.*

117. HActenus consideravimus professores nostræ sacræ familiæ vt religiosos, nempe secundùm ea, quæ omni religioso sunt communia; exinceps verò illum, vt ad determinatam religionem spectantem contemplamur. Dicimusque, finem immediatum sui status esse mixtum ex contemplatione, & actione. Quiaque de actione nulla circa hoc premit nos difficultas in præsenti, nec vrgebit in futuro: propterea

tereà debemus supponere hanc asserti partem, nihil de illa dicendo, nisi quando authoritas aliqua de actione loquatur, aut si vrgens aliqua occasio postulaverit.

Igitur finis immediatus nostræ sacræ religionis est contemplatio, quod sic probatur. Nostra sacra religio est simpliciter contemplativa: ergo finis proximus, per habitudinem ad quem constituitur, est contemplatio. Patet ista: quia à fine proximo habet religio speciem, & nomen, atque adeò nulla Religio potest esse, nec dici contemplativa, nisi à contemplatione; sicut non potest esse, nec dici activa, nisi ab actione. In probatione autem antecedentis totus hic §. occupatur.

118. Probat. ergo 1. ex Seraph. Matre nostra, quæ lib. de itin. perfect. cap. 4. ait: *Assuefieri solitudini est magna res orationi: quia ergo hoc debet esse fundamentum huius domus, & ad hoc, potius quàm ad aliud congregatæ sumus: opus est studere solitudini, quæ ad orationem magis, quàm alia præstat.* Suis filiabus loquitur alma Doctrix in monasterio Abulensi Div. Ioseph, totius reparati Carmeli sacra origine, & instruit eas, vt sint solitudinis studiosæ; quia solitudo maximè conducit ad orationem mentalem, quæ tunc, & postcà debet esse præcipuum Carmelitarum pabulum, suique instituti fundamentum. Clariùs adhuc loquitur Seraph Doctrix mãsione 5. cap. 1. dicens: *Quãvis omnes quotquot induimur sacro hoc habitu Carmelitico vocamur ad orationem, & contemplationem, quia hoc principium nostrum fuit, ab hac stirpe ortum ducimus; ab illis, scilicet, Sanctis Patribus nostris montis Carmeli, qui in adeò magna solitudine, & cum adeò magno mundi contemptu, inquirebant hunc thesaurum, hanc pretiosam margaritam de qua loquimur, &c.* Clarissimè Sanctissima Virgo docet, nostram familiam contemplativam esse; siquidem eius professores, dum ad eam Dei indulgentia vocantur; vocantur sanè *ad orationem, & contemplationem.* Et absdubio non vocarẽtur *ad orationem, & contemplationem*; si Religio ipsa, ad quam vocantur, non esset simpliciter contemplativa.

119. Post Seraph. Theresiam Seraph noster Doctor ingreditur eandem veritatem docens: Immo & Religio tota. Erat hæc in suo Capitulo congregata sub P. Fr. Hieronymo a Matre Dei, ad annum Christi 1576. In eo capitulo actum inter alia fuit de declaratione finis proximi, ac immediati nostri renovati Carmeli. Ex gremialibus vnus erat N. Seraph. Parens, qui alto spiritu docuit, familiam nostram esse simpliciter contemplativam. Et quamquàm, sicut & aliæ familiæ mendicantes, proximo subvenire debeat, principalis tamen ipsius solicitudo, debet esse studium contemplationis. Sic refert Veridic. ac Ven. N. Historiograph. lib. 3. cap. 51. num. 3. ex quo constat, de mente nostri Theodidacti Doct. esse, quæ modò asserimus.

Verùm quia diximus, totam familiam nostram in hoc etiam in dicto capitulo conspirasse, postquàm audivimus dictum nostri Parentis Extar. æquum est, vt alios sibi contradicentes auscultemus. Ex adverso erat Capituli Præses, quem alij plures sequuti sunt; qui asseruerunt, nostram Religionem esse simul contemplativam, & activam; ita vt principaliter, & ex æquo respiciat orationem mentalem, & actionem: illam ex vi regulæ, in qua tantùm commendatur: hanc, quia est vna è mendicantibus familijs. Hic duplex discurrendi modus fuit omnium illorum Venerabilium Gremialium; nam alijs placuit primum dictamen nostri Mystici Doct. alijs verò Præsidis dictamen arrisit.

120. In qua concertatione duo ponderanda sunt. Primum est id, quod iam suprà dicebamus, videlicet, totam familiam tunc temporis inibi congregatam, censuisse nostram Religionem esse verè, & propriè contemplativam: nec de hoc fuit aliqua disputatio, omnibus idem sentientibus. Disceptatio fuit circa actionem, an æquè, an minùs principaliter conveniat. Secundum, quod

quod ponderari debet, est; quod Myst. noster Doct. veram doctrinam amplexus est. Quod certè oppositori non accidit. Quis enim vitam activam, & contemplativam illo adeò intimo vinculo fœderavit, vt simul æquè principaliter possint respici? Verè nostri Salmant. num. 29. citato tale fœdus phantasiæ simulacrum solidissimè probant. Tum quia contemplatio, & actio in recto sumptæ sunt duo fines totales, ac inter se neutiquàm subordinati: ergo nequeunt respici ab eadem specie Religione. Patet ista, quia idem constitutum non potest constitui à duplici constitutivo totali, & non subordinato. Tum quia media idonea ad habendam, conservandamque contemplationem, sunt è diametro opposita medijs, quibus actio, vt finis principalis intenditur. Vnde si Religio æquè principaliter foret activa, & contemplativa, ijs medijs, adeò pugnantibus, vteretur. Ex quo vsu abussus maximi nascerentur: quales discalceata nostra familia experta est, ex quo in dicta congregatione Præsidis dictamen prævaluit. Eorum ictibus familia penè exorta periret, nisi Omnipotens de remedio per Mag. Patrem Fr. Nicolaum à Jesu Maria misericorditer provideret.

121. Post dictam congregationem tota etiam Religio nostro Extat. Doctori subscripsit, & suum circa hoc dictamen, accedente approbatione Summi Pastoris, nobis semper revelat in nostris constitutionibus 1. p. cap. 1. num. 4. vbi ait: *Præterea, cùm Sacer Ordo noster ad excolendam vineam Domini, ab Ecclesia Sancta vocatus, ac Sanctorum Patrum Prophetarũ Eliæ, & Elisei, aliorumque vestigijs inhærendo, non solùm Cælesti contemplationi insistat, sed & profectibus iugiter vacet animarum, tam contemplationem, quàm actionem (licèt non ex æquo) complectitur: nam illam, vt finem potissimum, hanc verò quasi illi annexam, respicit: Inter quæ hoc vnum interesse decernimus: nam contemplationem, & media, quæ ad illam nos ducunt, summo conatu semper intendere, & prosequi debemus: quicquid verò nos inde divertit, quamvis aliàs magnum videatur, qualis est animarum zelus, nisi de superiorum obedientia susceptus, nostri ad umque legum dispositione servata, prætermittendum est.*

Clarissimè ergo Legislator noster familiam nostram simpliciter, ac præcipuè contemplativam esse docet, quod etiam initio illius cap. num. 1. tradiderat per hæc verba: *Primus igitur, & præcipuus propositi nostri finis est charitas: ad quam, velut ad præceptorum finem, alia omnia in Religionibus, maximè trium votorum solemnium observatio, meritò ordinantur. Proprius verò, & peculiaris instituti nostri scopus, ad quem actiones nostræ sunt dirigendæ, est iugis oratio, & divinorum assidua meditatio. Hoc est, vt mens nostra, quantùm humanæ fragilitati permittitur, Deo, ac divinis rebus, perseveranter inhæreat.* Quibus nos instruit quà Monachos, & quà Carmelitas. Sub prima cõsideratione ostendit, nostrum finem esse charitatem, ad quam perfectè assequendam nitimur per observationem trium votorum solemnium. Sub consideratione autem secunda, noster finis principalis est contemplatio, ad quam nos, omniaque nostra dirigenda sunt.

Hoc ipsum docent Pontifices Sum professores nostræ Religionis contemplativos dicentes. Clemens 8. ad Sciahabum Persarum Regem scribens, ac de nobis sermonem faciens, ait, Carmelitas nostros constitutiones habere, *quibus illis in primis præcipitur, vt summam obedientiam, perpetuam paupertatem, & castitatem servent: deinde vt in lege Domini meditantes contemplationi, & orationi vacent.* Hæc Clemens 8. Romæ apud Sanct. Marcum die 2. Octobris ann. 1604. Similia habet Paul. 5. ad Ferdinandum Episcop. Colon. in suis lit. datis Tusculi septimo Kalendas Junij ann. 1612.

Vel ipsi Patres Carmelitæ de observantia contemplativorum nomen nobis liberali manu concedebant, cùm nomen *Excalceatorum* tumulare anhe-

lantes

lantes totius reformationis ruinam penitùs moliebantur, vt lib. citato cap. 50. num. 3. asserit Historia nostra. Quæ etiam videri potest lib. 1. cap. 48. num. 3. vbi nostram regulam esse regulam contemplativorum adstruitur.

Accedunt omnes nostri Scriptores eandem veritatem affirmantes. Patres Salmant. citati, Cursus moral. Thom. à Jesu, Franciscus à Sanct. Elia, & alios adducẽs Director. regularium part. 2. tract. 3. disp. 6. sect. 2. num. 247. vbi ait: *Proprius, & peculiaris religionis, & regulæ nostræ finis, & scopus, ad quem actiones nostræ sunt dirigendæ, est iugis oratio, & divinorum assidua contemplatio, simul cum actione, qua profectibus animarum vacare profitemur, non ex æquo, sed actionem minùs principaliter amplectendo.* Hæc pauca, quæ in hoc §. scripta sunt, offerre placuit pro huius materiæ intelligentia: aliquibus mora hæc in re adeò perspicua forsam apparebit superflua, nobis autem necessaria visa est.

§. VII. *Professor nostræ regulæ tenetur ad orationem purè mentalem.*

122. IAm incipiunt mysteria. Sed antequàm assertum probemus, explicari debet: quod, vt congruè fiat, digredi aliquantulum opus est. Itaque Carmelitæ à sui exordio non habuere regulam scriptam, sed Mag. Eliæ statuta, primis viva voce tradita, & in alios per traditionem derivata, fuere omnibus regula, normaque vivendi: quod expressè tradit S. P. N. Cyrillus, sacri Carmeli montis quondam Prior, in epist. ad Abbatem Joachim, vbi ait: *Sacri huius Religionis professores institutionem suam in Divina Scriptura, tamquàm in amœno paradiso speculabantur, à Prophetis commendata, & multis sacrorum voluminum testimonijs approbata. Ex quibus dicti Professores diversos profundæ sapientiæ tractatus deducebant, quibus tamquàm copiosis dapibus reficiebantur.* Eandem veritatem docuit Trithemius lib. de laudib. Carmelit. cap. 4. dicens: *Sancti enim fratres, qui in monte Carmelo iuxta fontem Eliæ ante Christi nativitatem habitabant, regulam conscriptam habuisse non leguntur, sed ipsi norma, & regula sibi fuerant, qui exemplo Eliæ concorditer vivebant.*

Clariùs adhuc loquutus est Joan. Patriarcha Hierosol. lib. de instit. Monachorum cap. 16. vbi inter alia habet. *Omnes quippe huius religionis veri sectatores, tam in monte Carmeli, quàm alibi habitantes, profitentur, se humiliter sequi illam sanctam vitam, & propheticam iustitiam vitæ monasticæ, quā Propheta Dei Elias servavit, & instituit, ac quam esse sequendam, ipse secundùm formam à Deo sibi traditam, verbo, & exemplo, discipulis suis tradidit, & in Eremo montis Carmeli residendo docuit maximè, ac demonstravit.*

Sicque per multa sæcula vixere, interdum additis aliquorum eiusdem professionis tractatibus eo fine editis, vt faciliùs possent ea, ad quæ tenebantur, intueri; donec Caprasius Carmel. montis fulgor ingens ab eodem Joan. Hierosol. *Flagitavit*, (verbis vtor laudati P. nostri Cyrilli, quæ extant in speculo ordin. lib. 8. à cap. 1.) *vt quæ de institutione huius religionis, & primis eius fundatoribus, & de perfectione ad exemplum eorum acquirenda frequenter disseruerat, dignaretur sibi, & suis consortibus breviter reddere in vnum volumen, in quo omnia per ordinem intuerentur, nè oporteret, eos librorum numerositatem evolvere. Joannes ergo cernens, quòd propter occupationem suscepti officij non posset vlteriùs iugem in monte Carmeli residentiam trahere, quod Caprasius ab eo flagitaverat, opere complevit. Scripsit enim eloquio, & litteris græcis in quodam libro primariam nostræ Religionis institutionem, & fundatorum eius dignitatem, atque priscorum professorum gesta sancta, & gloriosas virtutes, exterioremque habitus ornatum. Præterea prædictus Ioannes brevi, & lucido eloquio ordinatè descripsit successores dictorum Patrum in illo*

libro.

libro, vt tamquàm in nitido speculo institutionem suam intuentes, eam obseruare propensiùs conarentur, & sanctam vitam, ac virtuosos mores dictorum Patrum ex totis præcordijs imitarentur. Quem librum ipse Ioannes sodalibus suis religiosis eremitis montis Carmeli legendum, & obseruandum tradidit tempore Honoris Imperatoris ann. Domini 412. Et ex tunc Professores nostræ Religionis satagerunt ad perfectionem, & finem vitæ solitariæ tendere secundùm formam institutionis Prophetæ Eliæ per dictum Ioannem in præfato libro descriptam.

Hanc ergo vitæ religiosæ normam litteris græcis traditam obseruare Eliæ successores vsque ad Aymericum sedis Apostol. in terra Sancta Legatum, qui *intelligens*. (prosequitur S.P.N. Cyril.) *quosdam eorum, qui ex Occidente super venerant spretis seniorum monitis, non rectè ambulare ad veritatem religiosæ vitæ Eremiticæ in prædicto Ioannis libro descriptæ: & perpendens, hoc ideò maximè contingere, quia græcas litteras ignorantes nesciebant codicem illum legere: fecit librum illum de græco in latinum transferri.* Qua de causa præfactus Aymericus à pluribus Authoribus, vt Ordinis reformator habitus est: cum certè nihil aliud fecerit, quàm dictam versionem. Sed quicquid de hoc sit. Ab anno 412. in quo Ioannes Patriarcha regulam dictam dedit idiomate græco, durauit talis regula in illo idiomate vsque ad Aymericum, qui illam in latinum transtulit circa annum Domini 1150. Postea verò anno 1171. Albertus Patriarcha ex suis experientijs in Carmelo habitis, & maximè ex diffusa illa regula Ioannis Patriarchæ, illustrem, compendiosam, nostræque tunc temporis viuendi rationi apprimè idoneam, regulam nobis concessit, quam extractam, desumptamque omnino fuisse ex præiacto libro Ioannis planè cognoscet, qui capita illius libri conferat capitibus regulæ Alberti. Hanc ergo Alberti regulam modò habemus, prout ab Innocentio Pap. 4. anno Domini 1248. declaratam, confirmatamque.

123. Sciscitaberis: quorsum hæc adeò diffusa digressio? Primò vt ostendam Carmelitas suam semper regulam habuisse, nec vmquam sub Mag. Basilij regula militasse. Quod absque omni prorsus fundamento negat Div. Antoninus 3. p. sum. tit. 16. cap. 1. §. 8. vbi duo dicit: primum, quòd Carmelitæ habuerunt regulam Sācti Basilij, donec (& est secundū) Innocentius Pap. 4 addidit quasdā ordinationes à dicto Alberto traditas, extractas ex Basilij regula. Sed in vtroque deceptus est, & sua inuoluntaria deceptione alij decepti sunt maximè Canonistæ, qui illū sequuti sūt. Et quidem quòd in primo deciperetur, inde constat, quod non asignabit Antoninus tempus, in quo Carmelitæ potuissent viuere sub regula Div. Basilij, vt patet ex dicta seriè annorum, quam ideò fidelissimè compactam præmisimus. Vnde potiùs credendus est laudatus Parens Cyrillus, quam Antoninus. Quia adhuc vehementiùs errauit in secundo; nec tale affirmare poterit, nisi qui libros ipsos, quos memorat, vel non vidit, vel non meditatus est. Videatur ex vna parte liber Ioan. Patriarchæ, & ex alia regula Div. Basilij; & omnia capita regulæ B. Alberti (exceptis paucis illis, quæ dictus Innocentius addidit) in libro Ioannis reperies; in regula autem Basilij nullum, nisi illa, quæ communia, & essentialia sunt statui religioso. Quæ si sat sunt, vt regula Alberti dicatur Basilij, etiam Benedicti, Augustini, & Francisci regulæ Basilij erunt. Et hoc est factæ digressionis primum motiuum.

124. Secundum est, ostendere, quòd contenta in nostra regula, præter ea, quæ legem Dei, aut vota substantialia concernunt, obligant ad culpam venialem. Circa quod aduertendum est, quòd in regula aliud continetur vt finis immediatus, propriusque Religionis, & alia magis ad dicti finis consecutionem conducunt. Quæ doctrina magis nota erit, diffinitionem nostræ regulæ à nostro V. Thoma à Iesu traditam 2. p dub. 1. in fine, si subijciamus,

estque huiusmodi: *Carmelitarum regula est quædam norma vivendi ab Alberto Patriarcha Hierosolimitano tradita, ab ipso, & à sede Apostolica approbata, dirigens ad charitatis perfectionem acquirendam potissimùm oratione, ac meditatione continua, quæ est veluti immediatus eius finis, deinde cellulæ clausura, manuum labore, arctissima abstinentia, & silentio, tamquàm medijs ad prædictum finem destinatis.* Inter hunc autem finem, & media datur convenientia in eo, quòd medium tametsi violetur, v g. silentium post completorium, multoties, non est culpa gravis, sed levis; dummodò non adsit contemptus, aut alia circunstantia levem illam substantiam gravificans. Si enim hæc circunstantia absit, culpa levis est illa silentij violatio, vt docet D. Thom. quodlib. 1. art. 20. dicens: *Stultum esset putare, quòd monachus frangens silentium post completorium peccaret mortaliter, nisi fortè faceret hoc contra præceptum prælati, vel ex contemptu regulæ.* Similiter ergo dicimus de fine proximo: si namque finis proximus sit, ministrare infirmis, non peccat quis graviter per hoc, quòd semel, aut iterum hanc obligationem violet: sed per hoc, quòd semper, aut frequenter frangat. In quo differt finis proprius à medio: hoc enim quoties violatur, delinquitur venialiter; numquam tamen toties violabitur, si non gravificetur ex dicta circunstantia, quòd sit peccatum grave: ast finis, vt dictum est, contrarium habet. Cuius ratio ea est: quòd frangens vnam obligationem, quæ est purè medium, potest medijs alijs, in scopum sibi à se in professione præstitum tendere. Nec per hoc fundatoris intentum, maximumque bonum ab ipso procuratum impeditur, vt suprà insinuavimus. In finis autem violatione frequenti, contrarium evenire, quis non videat? Vnde sicut §. 4. diximus, media omnia, seu fere omnia, non posse violari absque culpæ gravis reatu; sic, & potiori titulo, de fine dicimus.

Vnde cùm nostrum assertum loquatur de obligatione gravi, non debet intelligi, quòd quoties Carmeli alumnus mentalis orationis obligationem frangit, toties mortaliter delinquat; hoc enim *stultum esset putare*, vt modò de silentio post completorium loquente audivimus ab Ang. Præceptore. Sed loquitur de Carmelita, qui orationi mentali non studet; quod ostendit in frequenti huius obligationis fractione. Assertio ergo sic explicata est Div. Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. ad 2. illam defendit ibi Caietan. Magist. Bañez 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. noster insignis Thom. à Iesu in exposit. regulæ cap. 6. dub. 3. qui pro eadem sententia adducit Div. Antonin. & Turrecrem. in proœmio regulæ D. Benedicti, quos vidi, sed pro nostra sententia citare non audeo.

125. Prob. ergo conclus. ratione ex adducto D. Thom. desumpta: Violatio orationis purè mentalis, modo dicto sumpta, impedit finem proprium nostræ religionis: ergo ad orationem purè mentalem tenetur nostræ Religionis professor. Vtraque hæc propositio probanda à nobis est. Et primò probatur anteced. Finis proprius nostræ Religionis est iugis oratio, ac divinorum meditatio: atqui finis iste rotundè impeditur per frequentem violationem præcepti orationis purè mentalis; nihil enim immediatiùs interimit finem, qui est oratio purè mentalis, quàm violatio præcepti ipsius, quæ est non meditatio: Ergo frequens violatio orationis purè mentalis destruit finem proprium nostræ Religionis. Mai. in qua poterat esse dissidium, constat ex dictis toto §. 6. & etiam ex num. 124. vbi nostram regulam cum nostro Thom. à Iesu definivimus. Iam vero consequentia principalis probatur breviter: Quia quilibet religiosus tenetur sub gravi culpa ad non impediendum, seu violandum finem proximum suæ Religionis, vt mox ampliùs declarabimus: ergo nostræ religionis professor tenetur ad orationem purè mentalem, quæ, vt dictum est, est finis immediatus, ac proximus nostræ religionis.

Tota hæc ratio, vt diximus, desumpta

sumpta est ex Div. Thom. art. citato, vbi inquirit: Vtrùm ieiunium sit in præcepto? Resolutio est affirmativa, contra quam ponit hoc argumentum. *Quicumque transgreditur præceptum, peccat mortaliter. Si ergo ieiunium esset in præcepto, omnes non ieiunantes mortaliter peccarent, per quod videretur magnus laqueus hominibus esse iniectus.* Huic argumento sic respondet. Doct. Sanctus: *Ad 2. dicendum, quòd præcepta, quæ per modum statuti communis proponuntur, non eodem modo obligant omnes, sed secundùm quod requiritur ad finem, quem legislator intendit, cuius authoritatem, si aliquis transgrediendo statutum contemnat; vel hoc modo transgrediatur, quòd* (nota) *impediatur finis, quem intendit, peccat mortaliter talis transgressor. Si autem ex aliqua rationabili causa quis statutum non servet, præcipuè in casu in quo etiā si legislator adesset, non decerneret esse servandum, talis transgresio non constituit peccatum mortale. Et inde est, quòd non omnes, qui non servant ieiunium Ecclesiæ, peccant mortaliter.*

Vide Caietanum inibi hæc mirìsimè elucidantem: addeque dictis ea, quæ idem Sanctus Thom. docet in 4. d. 15. q. 3. art. 1. quæstiunc. 4. hisce verbis: *Ad 3. dicendum, quòd præcepta iuris positivi magis obligant ex intentione legislatoris, quam ex ipsis verbis: & ideò transgressor talis præcepti* (loquitur de præcepto ieiunij) *magis est reputandus, qui obviat intentioni legislatoris, quàm qui deviat in aliquo à legis ordinatione. Intentioni autem legislatoris obviat, qui ex contemptu, vel sine aliqua rationabili causa ordinationem non servat.*

Ex quibus habetur, illum, qui impedit legislatoris finem, peccare proculdubiò moraliter in sententia Angelici Præcept. Quid autem sit, finem legislatoris impedire? Clarissimè docet ipse Sanctus dum sæpe inculcat. illum impedire legislatoris finem, *qui ex contemptu, vel sine aliqua rationabili causa ordinationem non servat.* De contemptu nihil modò, cùm certissimum sit, illum menti legislatoris contrariari, qui legem ab ipso latam contemnit. Ex secundo autem capite habes, quòd per hoc præcisè, quòd aliquis *sine aliqua rationabili causa ordinationem non servat*, impedit legislatoris finem: consequenter que peccat lethaliter.

126. Quam doctrinam, si præsenti controversiæ applices, vrgentiorem esse cognosces. Siquidem Div. Thom. in allegatis locis loquitur de obligatione distincta ab ipso fine intento à ferente legem illam: nos verò in præsenti loquimur de adimpletione, vel violatione ipsius finis. Si ergo per violationem legis diversæ à fine impeditur iste, dum illa sine aliqua rationabili causa violatur: quia, vt docet citatus Caietanus, *hoc est directè legi obviare*: quantò magis directè destruit finem ipsum ipsa finis in se violatio?

127. Prob. 2. Conclus. alia eiusdem Div. Thom. authoritate d. 2. 2. q. 184. art. 3. ad 2. vbi ait: *Vnde non committit aliquis mendacium, vel simulationem ex hoc, quòd aliquis non est perfectus, qui statum perfectionis assumit; sed ex eo, quòd ab intentione perfectionis animum revocat.* Loquitur Sanctus Doct. de ijs, qui pergere ad perfectionem tenentur, & ait: istos simulatores non esse, aut mendaces, si perfecti non sint: eò quòd licèt sint in statu perfectionis, hic status non est perfectionis habitæ, sed habendæ: consequenterque, per hoc quòd non sit perfectus, non est mendax: erit tamen, si ab intentione consequendi perfectionem animum deponat. Per hoc enim, quòd animum illum deponat, simulator, ac mendax est, graviterque delinquit. Quapropter inibi monet Caietanus: *Caveat sibi multùm religiosi, nè animum proficiendi deponant, quem tunc proculdubiò habent, cum intendunt vivere secundùm regulam, & constitutiones suas, quamvis in multis interdum delinquant.*

Ex qua doctrina hic discursus pro conclusione suadenda formatur. Religiosus tenetur ad non revocandum ani-

animum ab intentione perfectionis: ergo tenetur ad observantiam sui proprij finis. Ergo Carmelita tenetur ad orationem purè mentalem. Anteced. patet ex authoritate Div. Thom. Prima consequentia inde constat: quòd religiosus tenetur ire ad perfectionem iuxta regulam, quam professus est; atque adeò observando id, quod tamquàm finis proprius ei assignatus est. Bonitas demum vltimæ consequentiæ, iam nota est: Quia oratio purè mentalis est finis proprius Carmelitæ, prout fusè diximus suprà: vrgenterque, ac clarè constat ex verbis illis nostræ regulæ: *Maneant singuli in cellulis suis, vel iuxta eas, die, ac nocte in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes*: ergo ad illam taliter tenetur, quòd idem est animum deponere, ab illa, ac ab intentione perfectionis animum revocare. Indidemque, si orationem purè mentalem non habet, graviter delinquit.

§. VIIJ. *Quæ factos discursus impugnant propono, solvoque.*

128. NOn nulla sunt, quæ adversus discursus efformatos militant, quibus occursum ire, opus est; vt sic vel ex oppositis tenebris lux assertæ veritatis clariùs fulgeat. Igitur contra omnium dictorum fundamentum simul objicies 1. Quia in illis verbis nostræ regulæ, videlicet, *in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes*, non præcipitur nobis oratio determinatè mentalis, vel vocalis: ergo professor illius non tenetur ad orationem purè mentalem. Ergo sine oratione purè mentali tendit ad perfectionem. Consequenterque nec impedit finem suæ professionis, nec Legislatoris intentum. Omnes istæ consequentiæ ex antecedenti legitimè deducuntur: illud autem probatur: Quia ita sentit Ven. N. Thomas à Iesu in exposit. nostræ regulæ cap. 6. dub 1. vt testatur iunior quidam, de quo videri debet noster Curs. moral. tract. 21. cap. 9. p. 4. num. 52. authoritas autem nostri Thomæ à Iesu, maximè in nostræ regulæ intelligentia, latet nullum.

Respond. in dictis verbis duo præcipi, quorum primum est meditatio, ibi: *In lege Domini meditantes*. Secundùm est oratio, ibi: *Et in orationibus vigilantes*. In primo præcipitur nobis oratio purè mentalis, cui præcepto non satisfit per orationem vocalem, sed debet esse determinatè mentalis. Quod adeò expressè docet laudatus Thomas à Iesu, vt miremur, à viro docto pro adversa novitate adductum. Quæstio est de aperiendo libro; aperiatur citato loco, *§. est autem meditatio* In secundo autem præcipitur nobis oratio, & ad hoc ait citatus Thomas sequentia: *De oratione igitur tam mentali, quam vocali, regula accipienda est, cum universaliter loquatur: ita, vt huic præcepto fiat satis, sive mentaliter, sive vocaliter oretur*. Concluditque §. illum sic: *& hæc de oratione*: post quæ se ad agendum de meditatione convertit.

129. Itaque duo illa, quæ in dictis verbis præcipi nobis, dicebamus, ita sunt duo præcepta, quòd neque per solam meditationem, neque per solam orationem implentur: sed requiritur, & oratio, & meditatio. Meditatio, quæ est oratio purè mentalis: & oratio, quæ plura complectitur, vti 1. ad Timoth. cap. 2. dicitur: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, & postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*. Et ad hanc orationem etiam tenemur, sed satisfacimus, sive mentaliter, sive vocaliter hoc faciamus. Et hoc est, quod docet citatus noster Thomas, & quod nos etiam dicimus. Et, quod non affatim miraberis, iunior ipse post Thomam impugnatum hoc idem tandem fatetur hisce verbis: *Fatemur tamen, quòd qui die, ac nocte vocaliter oraret, præceptum regulæ adimpleret, sed hoc esset, quia oratio vocalis à mentali discerni nequit, si debitè est orandum; quod tantùm fortasse voluit citatus Doctor*. Hoc voluit *citatus Doctor* de secundo præcepto ora-

orationis: non autem voluit hoc *citatus Doctor* de primo præcepto *meditationis*.

130. Sed opponit dictus iunior: Quia in cap. sequenti præcipit regula orationem vocalem omnibus religiosis: ergo in hoc capite, vbi dicitur: *Maneant singuli in cellulis suis, &c.* præcipit orationem purè mentalem. Probatur ista: Quia aliàs bis orationem mentalem regula præciperet, quod impertinens foret.

Confirmat: Quia oratio, de qua in cap. 6. regula loquitur, debet esse die, ac nocte continuata: sed oratio vocalis nequit esse moraliter adeò continuata, bene autem mentalis: ergo.

Si hæc, quæ modo opponit author iste cum his, quæ in fine num. 129. fatetur, conferantur, se ipsum à se desertum iri, non est dubium. Respondetur ergo ad obiectionem. Regulam nostram in cap. 6. dum agit de meditatione, præcipere orationem purè mentalem: dum autem loquitur de oratione, præcipere orationem, vel mentalem, vel vocalem: adeò, vt huic præcepto per orationem purè mentalem, ac per orationem purè vocalem satisfiat. In cap. autem septimo præcipere orationem determinatè vocalem, scilicet, horas canonicas. Vnde sicut præceptum de oratione purè mentali non opponitur cum præcepto de oratione siue mentali, siue vocali, nec illud in conspectu huius superfluit. Sic nec opponitur, nec superfluit præceptum de oratione determinatè vocali. Vult regula, quòd sui professores semper cum Deo, quantùm humana fragilitas patitur, conversentur. Vnde præcipit tam orationem purè mentalem, iam orationem purè vocalem, iam orationem præcipit; sed quòd vocalis, aut mentalis sit, orantium arbitrio committit.

Adde: Quod in cap. 6. præcipit regula orationem nobis propriam, tum ex se, tum vt oratio, quæ nobis prior est, videlicet, meditatio, foveatur: quippe animus, qui indefinenter vacare contemplationi, aut meditationi non potest, media oratione vocali, quam ibi permittit regula, robur accipit, vt iterum ad meditationem, vel contemplationem, regrediatur. In cap. autem 7. præcipit orationem, quæ omni Clero, tam sæculari, quam regulari communis est. Vnde sicut præceptum cap. 7. non impletur per orationem præceptam in cap. 6. nec è contra: sic nullum ex ijs præceptis redundat.

Confirmatio levissima est: Respondetur tamen, quòd magis potest continuari oratio iam mentalis, iam vocalis, quàm oratio determinatè vocalis, aut determinatè mentalis. Vnde casus est omnino labor huius confirmationis. Nec, suppositis dictis, aliud pro eius enodatione requiritur.

131. Obijcies 2. ex alio capite contra primum discursum §. antecedenti factum: Quia si id, quod ex Div. Thom. diximus de ieiunio aliquid probat, convincit quidem, quòd quoties præceptum de oratione transgreditur professor nostræ regulæ, toties mortaliter peccet: hoc non est dicendum: Ergo nec, quod Carmelita ad orationem purè mentalem teneatur. Consequentia est infallibilis. Minorem suprà concessimus num. 124. vbi cum Div. Thom. diximus, oppositum tradentem stultescere. Maior autem probatur: Quia quoties obligatus ad ieiunium illam obligationem violat, toties graviter delinquit: ergo pariformiter.

Respond. neg. mai. ad probationem negetur consequentia: discrimen est: quòd pro singulis ieiunij diebus datur distinctum præceptum, quod vltra diem sibi proprium non extenditur: vnde, si illo die ieiunium frangitur totum præceptum violatur. Præceptum autem de oratione purè mentali non est ita limitatum, nec cingitur ad determinatum diem: vnde tota eius activitas, vt sic dicamus, non explicatur in vnico die, nec in duobus: consequenterque licèt quotidie obliget, est obligatio levis; eòque etiam levis est eius transgresio, vsque dum finis proprius ad orationem mentalem obliga-

ti-

ti, nedùm levibus illis transgresſionibus violatur, verùm etiam impeditur, tunc enim defectus orationis purè mentalis grave peccatum erit habenti ipſam orationem mentalem pro fine ſui inſtituti.

Nec per hoc negamus inter præceptum ieiunij, & orationis aliquam, quoad hoc, de quo modò loquimur, adeſſe paritatem. Quæ deſumenda eſt ex Div. Thom. loco citato ex 4. ſentent. vbi ait: *Poteſt enim hoc* (frangere ieiunium) ***aliquando omnino ſine peccato contingere; aliquando ſine mortali, cum veniali; aliquando etiam cum mortali: & hoc ſecundùm diverſas occaſiones, quibus homo inducitur ad ieiunium frãgendum.*** Hoc ipſum, quod de præcepto ieiunij dicitur intra ſpheram vnius diei, in quo, vt dictum eſt, tota eius activitas explicatur, dicimus de præcepto orationis, quod Carmelita aliquando non implet, & nullo modo peccat: aliquando frangit, & ſine peccato mortali, ſed ſolùm cum veniali: & aliquando frangit cum mortali, videlicet, cum talis tranſgreſsio finem à legislatore intentum impedit.

132. Vt hæc penitiùs calleas; ſunt enim admodùm neceſſaria pro hac, alijſque materijs percipiendis, memento: quòd ſicut diſput. præcedenti cum Div. Thom. d. 2. 2. q. 179. art. 1. & Caietan. inibi, diximus, vita activa non conſiſtit in hoc, quòd ſemper activus operetur; nec contemplativa conſiſtit in hoc, quod ſemper contempletur contemplativus. Poteſt enim contemplativus opera externa elicere, vel nec contemplationem, nec actionem habere, & nihilominùs erit contemplativus. Similiter de activo dicendum eſt, ac de meditativo. (ſive ad contemplativam, ſive ad activam vitam ſpectet, à quo modò abſtraho) Conſiſtit ergo vita activa in hoc, quòd ſtudium hominis principaliter deſtinetur ad opera exteriora, & vita contemplativa conſiſtit in hoc, quòd ſtudium hominis principaliter ad contemplationem deſtinetur: & vita, vt ſic dicam, meditativa conſiſtit in hoc, quòd ſtudium hominis principaliter meditationem exerceat.

Quibus adiungere debes: Quod lex, ſeu legislator præcipiens actionem, contempletionem, ſeu meditationem, non intendit, quòd finis eius, cui tale præceptum imponitur, ſint illæ actiones in abſtracto, ſed in concreto. Ipſæ autem actiones, concretivè ſumptæ, poſſunt conſiderari vel exercitè, vel ſignatè. Meditatio (idem de actione, ac contemplatione intellige) exercitè ſumpta dicit ſe ipſam à parte rei exiſtentem: ſignatè autem accepta ab hoc abſtrahit. Sub prima conſideratione conſtituit meditantem; & ſub ſecunda conſtituit meditativum. Et hic eſt finis intentus ab illa lege, nempe, quòd eius profeſſor ſit meditativus, non verò quòd ſemper ſit meditator, ſeu quòd continuè, ac ſine interruptione meditetur: hoc ſiquidem impoſsibile in hac vita eſt. Intendit ergo, & imperat, quòd meditativus ſit. Ipſe verò cui hoc præceptum imponitur, non tenetur ſub mortali ad meditationem exercitam; ſed tenetur ad vitam meditativam: hanc quippe profeſſus eſt, & ex quo profeſsionem emiſit, finis ipſius eſt talis vita meditativa: vnde tenetur ad hoc, vt ſemper ſit meditativus. Quod, vt dictum eſt, conſiſtit in hoc, quòd ſtudium principale ſit circa meditationem. Et ſemper ac hoc ſtudium conſervat, meditativus eſt. Quiaque, vt ſuprà diximus, conſervatur ſtudium principale circa meditationem; etiam ſi meditatio actu non habeatur; proptereà per non habitionem meditationis exercitæ non frangitur obligatio, quam profeſſus eſt Carmelita: niſi illa exercitæ meditationis carentia tanta ſit, vt ſtudium illud præcipuum circa meditationem impediat.

Quòd ſi regulam determinatam quæras ad cognoſcendum quando finis à lege impoſitus impediatur, ſitque peccatum grave? Nihil tibi circa hoc ſpeciale dicere poſſum: eſt enim hoc omni peccato commune. Vnde ſicut generaliter charitas conſervatur cum pluribus actibus peccaminoſis venialiter; ſed adveniente actu, cum quo non com-

compatitur, quòd Deus super omnia diligatur, tunc graviter delinquitur, & perit charitas. Sic quòd Carmelita sit meditativus compatitur cum pluribus peccatis venialibus, etiam in ordine ad ipsam meditationem; cum autem datur actus, in cuius conspectu verificari non potest, quòd studium principale Carmelitæ sit circa meditationem; tunc meditativus non est: consequenterque frustratur, seu impeditur finis eius, daturque peccatum grave. Vnde in præsenti non poteris regulam determinatam quærere, quæ in omni alio peccato non valeat pariter explorari. *Nec imagineris*, leves defectus circa meditationem moraliter copulari, sicque ad aliquem perveniri, qui licèt in se peccatum leve sit, vt vnitum tamen præcedentibus est mortale, sicut de parvis furtis dici solet. Quod locum in præsenti non habet: quandoquidem hîc non datur illa moralis vnio: sed peccatum leve, semper leve est: & ille defectus, per quem principalitas studij circa meditationem excluditur, dictusque finis impeditur, semper est peccatum grave, quamquàm nulli alij defectus præcedant. Quod exemplo inducto charitatis clarum est.

133. Objicies 3. Si qui *sine aliqua rationabili causa ordinationem non servat* lethaliter peccaret, peccaret lethaliter quilibet, qui sine rationabili causa, quamcumque etiam levissimam, obligationem non servaret: hoc non est dicendum: ergo nec quòd finis legis impediatur per hoc, quòd lex sine rationabili causa violetur. Maior patet; Quia quævis, vel omnium minima obligatio est ordinatio à legem ferente stabilita: vnde si vera est illa doctrina D. Thom. num. 125. ex sentent. adducta, infertur, nullam ordinationem posse sine causa violari, quin intētioni legislatoris obvietur, cōmitaturque culpa mortalis. Min. autem probatur; Tūm quia eius falsitas de se nota est. Tum quia alias omnia peccata essent lethalia.

Respond negando mai. nec contrarium edocetur à Div. Thom. qui loco citato, nosque cum illo locuti fuimus de ordinatione illa, penes quam salvatur totus finis à legislatore intentus, vel tota intentio legislatoris. Hæc ordinatio, si trangreditur sine rationabili causa, committitur gravis culpa: eò quòd per talem transgressionem tota intentio legislatoris corruit. Et hoc est, quod in nostro casu evenit. Siquidem ex non infrequenti meditationis transgressione corruit vita meditativa; atque ideò perit nostræ regulæ finis. Ex fractione autem obligationis, vel obligationum, in quibus legislatoris tota intentio non salvatur, non sequitur frustratio talis intentionis, nec finis: eòque grave peccatum non est. Vnde patet, quòd finis impeditio non provenit ex transgresione cuiuscumque medij, sed illius, quod modo dicto medium est. Quod cernere licet in ieiunio: in die enim ieiunij, qui illud præceptum custodit, finem proprium illius non impedit tametsi plura alia præcepta transgrediatur. Econtraque, qui illud præceptum non servat, quamtumvis in tali die plures actus virtuosos sibi videatur elicere, ieiunij finis impeditur, graviterque peccatur.

134. Sed contra, & objicies 4. Carmelita, qui cellæ solitudinem non amat, aut vitæ asperitatem, & mortificationem, impedit meditationem: sed cellæ solitudo, nec asperitas vitæ obligant sub mortali professori nostræ regulæ, ergo, vel doctrina data Div. Thomæ non est vera; vel professor nostræ Religionis non tenetur ad meditationem, seu orationem purè mentalem. Consequent. est evidens. Maior est certa apud omnes Mystas, inter quos mira docet Seraph. nostra Mater in hac ipsa quæstione adducta, alijsque in locis, & Theodidactus noster Parens passim in suis scriptis. Min. autem probatur: Quia illa duo obligant Carmelitam, quatenus ei præcipiuntur vel in regula, vel in constitutionibus: sed nec regula, nec constitutiones obligant ad culpam gravem: ergo, &c.

Respond. *Tribus præsertim velut columnis, contemplatione, scilicet, clausura, ac mortificatione, & vitæ austeritate*

ritate, *tota hæc professionis nostræ structura fulcitur*. Verba sunt nostræ constitutionis 1. part. cap. 1. num. 3. super has tres columnas tota fabrica Carmeli renovati consurgit: cum hoc tamen discrimine, quod contemplatio est finis: ast clausura, & vitæ asperitas, media sunt ad illius finis consecutionem destinata: sic eadem constitutio num. 2. per hæc verba: *Ad huiusmodi finem assequendum* (scilicet contemplationem) *duo nobis potissimũ, inter alia, tũ à regula, tum à Patribus nostris, media præscripta fuerunt. Vnum cellæ solitudo, ac clausura, &c.* Vnde dicimus, quòd dictæ obligationes ita possunt violari, quòd earum transgressio sit tantum culpa venialis: sed ita etiam violari possunt, vt non sine gravi culpa violentur. Quod tunc eveniet, quando ex earum fractione impediatur finis proprius Carmelitæ, nempe quòd principaliter studeat orationi purè mentali.

§. IX. *Adhuc in proposito asserto suadendo persisto.*

135. PRob. insuper conclus. nostra sic: Carmeli alumnus tenetur sub mortali ad non deponendum habitum suæ Religionis: ergo tenetur sub mortali ad orationem purè mentalem non deserendam. Breve argumentum, sed, vt suspicor, non inefficax. Anteced. est omnino certum, de quo videri potest noster Curs. moral. tract. 5. cap. 5. p. 6. num. 147. qui sic loquitur: *Quamvìs habitus non faciat monachos, quia tamen est signum Religionis, quam Religiosi profitentur; ideò adstricti sunt omnes religiosi habitum suæ religionis semper, & in omni occasione portare; ita vt facientes oppositum peccent, quandoque mortaliter, quandoque venialiter.* Simile motivum assignat Exim. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 5. num. 2. vbi ait: *Moralis autem ratio,* (quarè Religiosi speciali habitu vtantur) *quæ ex ratione etiam signi sumitur, est, vt monachus ab hominibus aliorum statuum, scilicet à Laicis, & Clericis sæcularibus, distinguatur: & quia monachorum religiones variæ sunt, exterior etiam habitus diversus distinctionem inter eas notam facit.*

Hæc obligatio nascitur ex iure naturali, & necessaria connexione morali cum statu in professione assumpto, est etiam iuris positivi hoc præceptum, vt videre est in decretis à dictis Authoribus recitatis. Vltra quod, ait datus P. Suarez num. 6. hoc ipsum præceptũ esse à regula; non quia fundetur in speciali aliqua regula, sed quia supponitur ad omnem regulam. Verba ipsius exscribo; sunt enim pro re præsenti idonea: *Dico ergo* (ait) *habere Religiosos positivum præceptum, quo ita obligantur. Propter difficultatem autem in num. 3. positam addendum est, hoc præceptum non tam fundari in speciali regula, quam supponi, cum proportione ad omnem regulam. Est enim hoc tamquàm generale quoddam ius status religiosi, vt vnusquisque in sua vocatione, & consequenter in proprio habitu suæ vocationis permaneat. Quod ius quatenus extenditur ad id, quod merè naturale est, potest dici non scriptum, id est, communi consensu, & traditione omnium Religionum receptum. Potest etiam dici ius commune canonicum, quia in decretis suprà citatis authoritate Pontificum, & Conciliorum generalium confirmatum est.* His pro antecedentis veritate stabilienda, præocupandisque nonnullis evasionibus, dictis

Prob. consequentia: Quia habitus Carmelitæ est, quo distinguitur Carmelita à sæcularibus, & ab alijs Religiosis, tenetur ad illum non dimittendum sub culpa gravi: sed oratio purè mentalis est distinctivum Carmelitæ à sæcularibus, & ab alijs religiosis, vt constat ex dictis: ergo sub culpa gravi tenetur Carmelita ad non deserendam orationem purè mentalem. Omnes propositiones notissimæ sunt.

136. Confirm. 1. Ideò Religiosus debet sub mortali afferre suum proprium habitum, *quia determinatio habitus pertinet ad omnia tria vota, tamquàm signum obligationis. Vnde habitus*

regularis simul datur, vel benedicitur cum professione, ait Div. Thom. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 2. Sed oratio purè mentalis pertinet ad Carmelitam, ne dum *tamquàm signum obligationis*, verùm etiam vt obligatio proprijssima ipsius, per quam ab alijs omnibus secernitur: ergo tenetur sub mortali ad numquam dimittendum hanc obligationem.

137. Confirm. 2. Quia licèt *monachum esse non in sola veste situm sit, sed in eo vtile ad maioris perfectionis gradum, seu statum, qui solum monachum facit, tendat*; vti docet Seraph. Mat. nostra lib. vitæ cap. 38. Tamen quia vestis religiosa est distinctivum exterius religiosi, propterea debet illam non deponere: sed oratio purè mentalis est distinctivum proprium Carmelitæ: ergo.

138. Prob. tandem assertio nostra sic: Sit Religiosus Carmelita, qui orationi purè mentali non studeat, ob motiva, quæcumque fingi ab adversarijs possint. Iste Christianus est, hoc est, charitatem Dei in se habet: demus hoc; dum rogo: istenè religiosus est? Religiosum esse fateberis, & quòd in dubium vertatur, miraberis. Pergo inquirens: Cuius religionis professor est? Si dicas: Carmeliticæ, haud concedam: Quia Carmeliticam Religionem non profitetur, qui non habet constitutivum Religionis Carmeliticæ. Quod, vt clariùs pateat, rogabo adhuc: in quo differt hic à religiosis aliorum Ordinum? A non religiosis differt per tria vota substãtialia Religionis: ab alijs autem religiosis, in quo differat non video. Assigna ergo proprium distinctivum eum ab alijs secernens. Et videbis, hunc vel Religionis constitutivo proprio carere; vel habere pro constitutivo, illud, quod alterius Religionis proprium est. Et neutrum fieri sine culpa gravi valet. Non primum: Quia alias sine culpa gravi posset ille religiosus in tali statu constitui, quòd ad nullam determinatam religionem spectaret: ad nullam quippe determinatam spectat, qui omni prorsus fine proprio caret, à quo provenit Religionum divisio. Non secundum: Quia ex quo professus iste est hanc determinatam Religionem, non potest sine culpa gravi habitum interiorem, vt ita loquar, talis Religionis, hoc est, eius finem proprium, deponere, & alium, etsi sanctissimum, induere. Quæ omnia paritate suprà posita habitus exterioris non parùm vrgeri valent.

Exteriorem habitum interiori debere esse conformem, res est omnino certa. Et hanc conformitatem destruit, qui secundùm exterius indumentum Carmelita est; non autem secundùm indumentum interius. Vnde timere debet iram Dei, sic per Sophoniam cap. 1. v. 8. minantis: *In die hostiæ Domini visitabo super Principes, & super filios Regis, & super omnes, qui induti sunt veste peregrina.* Hìc ad vivum exprimitur Carmelita discalceatus, qui orationi mentali valedixit. Iste enim veste peregrina indutus est: Quia indumentum exterius signat hominem die, ac nocte in lege Domini meditantem, & in orationibus vigilantem: indumentum autem interius huic studio contrarium est. Vestis interior ab exteriori est aliena, & exterior ab interiori peregrina. Lucrumque, quòd ex hac confusione reportat, nullum aliud est, nisi divina indignatio, & quòd à nemine tamquàm frater, aut socius habeatur. Non ab his, quorum finem proprium sequi se iactat, ob differentiam in habitu exteriori. Non à fratribus suis, quibuscum in habitu exteriori convenit, propter diversitatem in interiori. Vnde potest omni veritate dicere gemebundus: *Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ.* Sed non dicere potest, hoc ei evenisse: quoniam *Zelus domus tuæ comedit me.* Psalm. 68. v. 9. & 10. & etiam dicere potest: *Filij matris meæ pugnaverunt contra me.* Quod forsam non deplorasset, si vineam suam, vt parerat, custodijsset.

139. In hac tragædia evenire contemplor, quod miseris illis Troianis, qui hortatu Choræbi, dum Danaum ignibus tota Neptunia Troia fumabat,

aliquorum occisorum exuvias sibi assumunt, propriaque Troianorum insignia deponunt, dicente Marone lib. 2. Æneid.

O socij, quà prima inquit, fortuna salutis
Mõstrat iter, quàque ostendit se dextra, sequamur.
Mutemus clypeos, Danaumque insignia nobis
Aptemus. Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?
Arma dabunt ipsi. Sic fatus: deinde comantem
Androgei galeam, clypeique insigne decorum
Induitur: lateriqueArgivum accommodat ensem.
Hoc Ripheus, hoc ipse Dymas, omnisque iuventus
Læta facit: spolijs se quisque recentibus armat.

Ecce qui verè Troiani erant Græcorum indumenta gestabant. Quamque vtilitatem ex hac dissona confusione lucrati sint, exitus ipse monstravit. Nec à Troianis, nec à Græcis habiti fuerunt vt socij, quos tuerentur; sed potiùs vt adversarij, quos invaderent. Troiani pugnabant cum portantibus indumenta Græcorum: & Greci cum loquentibus idiomà Troianorum. Omnes tamquàm infensissimos adversarios experti sunt, qui cum omnibus illis societatem fingere satagebant. Audi apud Maronem quomodo ipsi suam miseram sortem deplorent.

Hic primùm ex alto delubri culmine telis
Nostrorum obruimur: oriturque miserrima cædes
Armorum facie, & Graiarum errore iubarum.

Vide quomodò à suis obruantur; quia videlicet ipsis extranei facti sunt propter armorum mendacium. Qui erant in summo templo Minervæ, (ait loquens Virg. Explanator) vnde extracta est Cassandra, decepti facie insignium Græcorum, in suos, vt in hostes, tela omnia conijciunt: inde nullo discrimine miserabilis cædes exorta. Hæc ille.

Vidisti Troianos à Troianis impugnatos, vide etiam à Græcis impetitos, vtì ipsi miserabiliter lamẽtantur.

----Primi clypeos, mentitaque tela
Agnoscunt: atque ora sono discordia signant.
Ilicet obruimur numero: primusque Chorœbus
Penelei dextra Divæ Armipotentis ad aram
Procumbit

Circa quod ait Jul Scalig. *Alia enim arma, alia corda gerebant.* Quod idem evenit in Carmelitis, qui studium mentalis orationis deponunt; alia enim arma gerunt, & alia corda: sicque à nemine vt socij habentur, ab omnibus tamquam ex adverso esse, reputantur. Et hoc potest fieri sine culpa gravi? Non credam.

140. Roborantur hactenus dicta doctrina præclarissimi Mag. Bañez 2. 2. q. 33. art. 3. conclus. 3. vbi ait: *Religiosus tenetur ex officio, è professione sua disponere se, vt sit idoneus ad exercenda potissima sui ordinis munia sub peccato mortali.* Quam assertionem probat dictus Mag. Quia religiosus tenetur tendere ad perfectionem ijs medijs, quæ sunt in sua regula: sed ibi explicantur ista media: ergo tenetur se idoneum facere ad ista. Sic perdoctus hic Mag. loquutus, non solùm de religiosis Dominicanis, vt aliqui non ita bene dicunt, sed de omnibus religiosis. Hæc doctrina nostræ assertionis novitatem aufert. Quis enim vt singularem suggillet doctrinam, quæ à tam eximio Theologo edocta comprobatur? Illum citat noster Curs. moral. loco adducto, num. 53. positaque hac doctrina, infert: *Ergo idem dicendum est de Carmelita, si ad orationem mentalem, se quocumque modo indisposuerit. Ita N. Antonius, N. Thomàs à Jesu, Franciscus à Sancta Elia, & non obscurè tradidimus tom. 4. tract. 15. cap. 1. p. 2.* Hoc, & nihil aliud, est, quod in assertione dico. Vnde si tot Patronos habeo, nihil timendum restat. Placet tamen sic in forma procedere.

Carmelita se ad orationem mentalem quocumque modo indisponens, peccat mortaliter: Carmelita orationi mentali non studens omnimodè se indisponit ad orationem mentalem: ergo Carmelita orationi mētali non studens peccat mortaliter. Syllog. in modo, & figura est; & maior cōtinet eorum Doct. doctrinam. Min. autem probatur: Quia nihil est, quod magis, aut æque indisponat ad orationem mentalem, quam voluntas illam non habendi: sed Carmelita, qui orationi mentali non studet, habet voluntatem non habendi orationem mentalem, seu illam habere non vult: ergo.

Confirmatur: Carmelita tenetur niti ad perfectionem per media potissima suæ regulæ: sed medium potissimum inter omnia est oratio purè mentalis: ergo tenetur ire ad perfectionem per orationem purè mentalem. Bona est conseq. Maior quoad motum in perfectionem constat ex §. §. 2. 3. & 4. quòd autem hic motus debeat esse per media potissima regulæ, patet ex toto §. 5. & etiam ex adducto Mag. Bañez. Min. autem probatur: Medium potissimum inter omnia, quæ in regula assignantur, est illud, quod ita est medium, vt etiam finis sit: sed oratio purè mentalis est finis intermedius relatè ad Carmelitam: Ergo, &c. Minor constat ex toto §. 6.

§. X. *Quæ nostrum assertum obruere nituntur, dissolvo.*

141. IN hac parte sunt contra nos adversarij multi, qui multifariam, multisque modis ex adverso sunt, dicentes nostram assertionem esse oppositam Div. Thom. aptissimam progignendis scrupulis, aliaque plura vociferantes, quibus, vt vt possim, occursum ire opus est. Igitur arg. 1. ex Div. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. in corp. Vbi enumeratis religiosorum obligationibus, ait: *Et ideò transgressio horum trium* (votorum) *obligat ad mortale. Aliorum autem transgressio non obligat ad mortale, nisi propter contemptum regulæ.* Ergo oratio purè mentalis non obligat sub mortali Carmelitam. Idem repitit ad 2.

Similiter quodlibeto 1. art. 20. in corp. docet: *Quod nihil est peccatum mortale monacho, vel religioso cuicumque per se loquendo, quod non sit peccatum mortale alteri, nisi sit contrarium ei, ad quod se voto professionis obligavit; per accidens tamen, vt ratione scandali, vel alicuius huiusmodi, posset aliquid ei esse peccatum, quod non esset alij peccatum.* Vbi vides, quòd per se loquendo, religiosus solummodò peccat mortaliter cum legem Dei, aut præcepta Ecclesiæ transgreditur, in quo cum non religiosis convenit. Et etiam peccat mortaliter; cum votum aliquod ex religiosis transgreditur; quia ad hoc se per professionem obligavit. Vnde in nulla alia occasione peccat per se loquendo mortaliter. Hanc ipsam doctrinam sæpissimè inculcat Sanct. Doct. quarè alia ipsius testimonia non adducimus.

Proponam tamen fundamentum huius Angelicæ doctrinæ, quod plurimum apud adversarios invaluit, habeturque citato art. 9. in argumento *sed contra* his verbis: *Sed contra est, quòd status Religionis est securior, quam status sæcularis vitæ: vnde Gregor. 1. moral. comparat vitam sæcularem mari fluctuanti, vitam autem Religionis portui tranquillo: sed si quælibet transgressio eorum, quæ in regula continentur, religiosum obligaret ad peccatum mortale, status Religionis esset periculosissimus, propter multitudinem observantiarum: non ergo quælibet transgressio eorum, quæ in regula continentur, est peccatum mortale.*

Respondetur hos textus, pluresque alios, quos solent adversarij accumulare, nec leviter contra nos esse: vnde ad primum dicimus: quamlibet votorum transgressionem esse peccatum grave: quod idem habet, quævis transgressio aliorum, quæ in regula continentur, si ex formali contemptu transgrediantur. Ast si non transgrediantur ex contemptu, obligant vel ad pœnam, vel ad culpam venialem,

pro diversitate legum pœnalium, & quæ ad culpam obligant. Quarè harum transgressio est tantùm venialis, si non ex consuetudine, aut ex proposito fiat, vt constat ex dictis §. 3. Vltra has obligationes adest finis particularis Carmelitæ, ad quem tenetur sub mortali: vnde quoties finem hunc transgreditur, mortaliter peccat. Vide dicta num. 132. Quocirca cum Div. Thom. docet, fractionem aliorum, à tribus votis, non obligare ad mortale, loquitur de medijs purè talibus, & divisivè acceptis, non autem de illis collectivè; nec loquitur etiam de fine intermedio, qui licet sine culpa gravi transgrediatur, quoties non impeditur: dum tamen impeditur, committitur gravis culpa, vti numero citato docuit nos Div. Thom. ex quo lucem accepimus, qua hæc, aliaque similia in nos obiecta explicemus.

Adde: quæ ex P. Suarez scripsimus num. 135. vbi diximus obligationem conservandi proprium habitum esse ex regula, non quia in ea determinatè præcipiatur; sed quia ad omnem regulam præsupponitur: graviter tamen obligat, quia est signum obligationis contractæ in professione. Quod vrgentiori motivo verificari in fine proprio, qui verè est distinctivum interius, à nemine negari posse, censemus. Vnde D. Thom. in ea authoritate dicit: *nisi propter contemptum regulæ*, addidit, vel *propter præceptum*, nedùm in regula expressum, de quo ibi loquitur; verùm etiam præsuppositum ad omnem regulam: Quòd etiam sub mortali obligare, convincitur ex præcepto habitum conservandi.

Ad 2. authoritatem respondetur 1. Quòd non religioso est peccatum mortale impeditio distinctivi, quo à non catholico secernitur. Vnde ex hac doctrina habetur, quòd religioso sit grave peccatum impeditio proprij distinctivi à non religioso. Et hoc est, quod asserimus. *Secundò* respondetur, quòd impedire religiosum finem sibi proprium, est *contrarium ei, ad quod se voto professionis obligavit.* In professione enim obligationem contraxit vivendi illa vita, quæ est constitutiva status, quem professus est, quæ vita est finis proprius illius, qui professionem emisit. Sicut etiam in ipsa professione contraxit obligationem conservandi, & non temerè dimittendi habitum proprium ipsius religionis.

Per quæ patet ad tertiam authoritatem. Fatemur enim discursum Div. Thom. esse solidissimum, & prudentissimum. Si namque *quælibet transgressio eorum, quæ in regula continentur* peccatum mortale foret, sanè *status religionis esset periculosissimus.* Nos autem non dicimus, quod quælibet transgressio mediorum purè talium, aut finis intermedij, sit grave peccatum. Quod ex hactenus dictis constat. Dicimus tamen, quòd sicut à professione tenetur ad non dimittendum habitum, & ad tendendum ad perfectionem; quin hoc sit ei laqueus ruinæ: sic tenetur ad quærendam perfectionem, non quolibet mediorum genere; sed illis, quæ ei taxata sunt secundùm regulam, vt sæpius asserit. Div. Thom. quorum præcipuum est id, quod non solùm est medium, sed etiam finis proximus, scilicet oratio purè mentalis.

142. Quibus solutum argumentum habes, quod adversæ opinionis sectatores magnificant: videlicet, quòd nostra sententia est plurium scrupulorum origo. Nec invenire potui, post solicitudinem non vulgarem, in quo consistere possit rumor iste, qui in vulgus sparsus, adeò in nostram opinionem animos concitavit omnium, vt vnguibus, & rostris, adversus illam armentur, tamquàm conscientias inquietantem, scrupulosque nimios pro gignentem.

Hoc argumentum nullum esse, non solùm, qui mortem esse vicinam consideret, deprehendet, sed etiam, qui non passione, sed ratione ducitur, intuetur. Itaque quod potest conscientiam turbare, nihil aliud est, nisi audire, esse grave peccatum, quod Carmeli alũnus orationi purè mentali non studeat. Nonnè sic? Absque dubio fate-

fatebere. Et hoc autem nullam conſcientiæ turbationem prudenter oriri, aperiam. Etenim Authores aſſerentes orationem purè mentalem, ſolùm ſub veniali obligare Carmelitam, etiam aſſerunt clariſsimè, & conſtantiſsimè talem Carmelitam gravis criminis reum eſſe. Diſcrimen inter vtramque ſententiam ſtat in hoc, quòd nos dicimus, talem obligationem *per ſe* eſſe gravem: vnde qui illam tranſgreditur, *per ſe* peccat mortaliter. Contrarij autem dicunt: obligationem ad mentaliter orandum non eſſe *per ſe* gravem Carmelitæ, ſed levem: vnde illam frangens, peccat quidem, ſed venialiter *per ſe*: *per accidens* tamen, hoc eſt, quia per hoc, quòd orationi mentali non ſtudeat, conſtituitur in maximo ſalutis ſuæ periculo, peccat mortaliter.

Sed audi, non cuiuſcumque notæ, ſed eximiæ Authorem, plures alios pro ſe referentem. Sic enim loquitur N. Curſ. moral. à nobis citatus num. 140. ſtatuit pro concluſione: *Religioſos Carmelitas ex vi regulæ ad orationem mentalem ſub veniali teneri.* Cæterùm poſteà addit: Carmelita excalceatus, qui *non vacaret orationis mentalis exercitio, eſſet in maximo ſalutis periculo: quia tunc per media à religione ſtabilita, proprij inſtituti finem aſſequi non curaret; vnde, & Religioni, & ſibi maximum nocumentum afferret: Religioni, quia ei officit in diſciplina regulari, alijs ſuo pravo exemplo occaſionem præbens tranſgrediendi hoc noſtri inſtituti principale caput: ſibi, quia, vt diximus, conſtituitur in periculo ſalutis amittendæ. Quapropter Mag. Bañez 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. ait, Religioſum Dominicanum, qui ſe indiſponeret ad munus prædicationis, qui eſt potiſſimus finis in prædicta Religione peccaturum mortaliter: ergo idem dicendum eſt de Carmelita, &c.* vt num. 140.

Habes ergo, quòd iuxta opinionem adverſam etiam datur peccatum grave in Carmelita non ſtudēte orationi mentali. Rogo nunc: per hoc turbatur conſcientia tua; vel non? Si ſic: deſine adverſus meam opinionē, vt in ſingulariter conturbantem, procedere. Si non: quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus es mihimetipſi gravis? Si enim non inquietat te, quòd graviter, licèt *per accidens* pecces, tranſgrediendo ſtudium orationis purè mentalis: non te conturbet, quòd dixerim, tale peccatum non eſſe *per accidens*, ſed *per ſe*. Licèt enim hæc valde diverſa ſint, ſpeculationi, & alijs: tuæ vtilitati autem idem omnino ſunt. Tam oppoſitum eſt gratiæ, & charitati peccatum grave *per accidens* perpetratum, ac peccatum grave *per ſe* commiſſum. Vnde ſi primum illud te non inquietat, nec hoc ſecundum turbet.

Meliùs faceres, ſi ex hac turbatione, qua malè vteris, procederes ad explorandum quid tibi oporteat facere: & videns, quòd obligatio mentalis orationis ita vrget, vt, ſi illi vacare recuſes, graviter pecces: ſive ſit *per ſe*, ſive *per accidens*: activitatem tuam applicares ad orationis purè mētalis ſtudium: relinquens diſputantibus, & ſcribentibus diſcutere, an tale præceptum obliget *per ſe*, vel *per accidens*. Vide ergo quàm vanè poſitionem meam, vt conſcientias conturbantem, cenſures.

143. Arg 2. ex noſtris conſtitutionibus 1. p. cap. 1. num. 6. vbi dicitur: *De primitiva noſtra regula declaramus: eam nullatenus ſuis profeſſoribus ad lethalem culpam, ſed ad venialem tantùm obligare: ſic enim & communi Religionis conſenſu, & conſuetudine ſemper introductum eſt, & totius noſtri Capituli generalis voto tam pro religioſis, quàm monialibus, firmatum:* Ergo non eſt vnde obligatio ad orationem purè mentalem gravis Carmelitæ ſit. Patet iſta: Quia ex vi regulæ obligat ad veniale, vt conſtat ex data conſtitutione: ex vi autem cōſtitutionis, nec ad veniale obligat; quippe conſtitutiones noſtræ purè pœnales ſunt.

Nec momenti erit dicere, quòd non ſemel cum eximio Suarez diximus, videlicet, hoc præceptum præſupponi ad regulam: vnde, quod ex regula non conſtet, non eſt argumentum, vt non detur; ſicut exemplo de habi-

habitu temerè non dimittendo comprobatur.

Hoc, inquam, non obest: Quia licèt doctrina data vera sit, quando res, quæ dicitur præsupponi ad regulam, non exprimitur in ipsa regula, in quo sensu loquitur P. Suarez; non autem vera esse potest de re, quæ in regula determinatè præcipitur; cùm implicet, eandem rem præsupponi ad regulam, in qua determinatè iubetur: sed præceptum de oratione purè mentali est expressum in nostra regula, quæ cap. 6. ait: *Maneant singuli, &c. Die, ac nocte in lege Domini meditantes*: ergo tale præceptum non præsupponitur ad regulam. Ergo tantùm obligat, prout in ea expressum, & consequenter solùm venialiter obligabit.

Respond. quòd sicut ex verbis illius constitutionis nemo infert omnia contenta in nostra regula ad culpam venialem obligare: dantur quippe plura; quæ ad nullam culpam obligant; dantur & alia, quæ obligant ad culpam gravem, scilicet, quæ ad tria vota substantialia spectant: pariformiter obligatio ad finem potissimum regulæ, & Religionis, non est levis, sed gravis. Ratioque vtriusque non absimilis est: Quia vota substantialia graviter obligant, quia sunt constitutiva status religiosi in esse talis. Vnde cùm studium orationis purè mentalis sit distinctivum nostræ familiæ sacræ ab alijs: propterea præceptum circa hoc studium grave est, seu graviter obligat. Quamobrèm constitutio illa obiecta debet intelligi exceptis ijs, quæ merè consilia, ac exhortationes sunt: & ijs, quæ ad tria vota substantialia attinent; ac denique excepto fine intermedio: his enim exceptis, alia ad venialem tantùm culpam obligare dicuntur. *Quod* si tenaciter velis etiam de fine intermedio ibi sermonem esse: permittam: dicamque, constitutionem de hac, aut illa fractione loquutam; non autem de multiplici, ita vt verificetur, quòd oratio mentalis non est principale studium Carmelitæ.

Sicque solvitur, quod inter arguendum dicebatur: Quoniam oratio purè mentalis potest sumi, vt exercitè habetur hîc, & nunc: & etiam vt signatè accepta constituit nostrum statum, estque finis potissimus illius, prout diximus. Primo modo, continetur cap. 6. regulæ, & prout sic obligat tantùm ad veniale. Secundo autem modo, præsupponitur ad regulam, obligatque sub gravi culpa. *Adde*: non implicare, quod aliquid in regula præcipiatur, & quod gravitas obligationis eius præsupponatur ad regulam. Sicut gravitas præcepti, de non temere dimittendo habitu, præsupponitur ad regulam, in qua potest agi de ipso habitu, vtî in regula, quam nobis dedit Joannes Patriarcha Hierosolomitanus cernere est à cap. 37. vsque ad 40. & etiam in nostris constitutionibus de ipso agitur 1. p. cap. 14.

144. Arg 3. Oratio purè mentalis est, vtî aliquoties diximus, finis regulæ nostræ: ergo non cadit sub regula, nec sub præcepto illius. Ergo non tenemur ad orationem purè mentalem. Hæc secũda consequentia constat ex prima, quæ ex antecedenti constat: Quia iuxta commune Theologorum effatum finis regulæ, seu præcepti, non cadit sub regula, aut præcepto. ¶ Cõfirmatur: Quia regula non potest præcipere actus purè internos: ergo nec orationem purè mentalem.

Ecce argumentum, quod non semel audivi à nonnullis celebratum; cùm tamen sibilari debuisset. Ex eo enim sequitur, quòd nec sub peccato veniali obliget caput 6. nostræ regulæ, orationem mentalem eius professoribus præcipientis. Quod ex facto argumento, eiusque confirmatione probatur. Vnde cùm multùm hæc probent, nihil concludere, certum est. Ad argumentum ergo respondetur cum nostro Thoma à Jesu in exposit. reg. cap. 6. dub. 3. finem nostræ regulæ esse duplicem, alium remotum, & mediatum: alium verò immediatum, & proximum. Primus ille non cadit sub regula: de illo enim verificatur dictum commune Theologorum, quod finis regulæ, legis, aut præcepti, non cadit sub

regula,

regula, lege, aut præcepto. Secundus autem cadit sub præcepto, sub lege, & sub regula: vnde cùm oratio purè mentalis sit finis immediatus, ac proximus nostræ regulæ sub illa cadit.

Ratio autem, ob quam finis remotus non cadat sub regula ea est; quòd profitenti regulam ex vi illius præcipitur moveri per viam, quæ in ipsa regula assignatur, in finem remotum. Vnde iste finis præsupponitur ad regulam motum illum præcipientem. Consequenterque talis finis imperari non potest, seu, quod idem est, non potest cadere sub ipsa regula. Contrarium invenitur in fine proximo; quia cum hic finis sit veluti medium, & via; per quam incedendum est nostræ regulæ professori, vt finem vltimum consequatur: idcirco finis iste præcipitur à regula. Est dicere: Quòd finis vltimus præsupponitur ad nostram regulam; quia cùm hæc incipit obligare illam profitenti, iam hic supponitur cum obligatione gradiendi in illum finem; quam obligationem habet quilibet Christianus. Ex diversis autem medijs, quibus ille finis perfectissimè haberi potest, eligit regula, quæ sibi magis placent, & finem intermedium, quem vt statum distinctivum proponit, præcipiens quòd quicumque illam professus fuerit, hoc fine intermedio vtatur, vt illum finem vltimum, ad quem iam obligatus erat, obtineat. Vnde constat, finem intermedium cadere sub regula, hancque non absolutè præcipere orationem purè mentalem: sed dicere: quicumque hunc statum amplexus fuerit, sciat se ad orationem purè mentalem obligandum. Quocirca actus ille purè mentalis obligat ex vi voluntatis liberè talem obligationem amplectentis. Per quod patet ad confirmationem. Vide Discept. myst. tract. 1. q. 2. art. 2. vide etiam, quæ diximus disput. 3. num. 17. & 18.

145. Arg. vltimò: In regula eodem præcepto, & modo præcipitur oratio, ac ipsius continuitas: sed præceptum de continuitate orationis non obligat ad mortale: ergo nec ipsum prout respicit substantiam orationis. Consequent. videtur bona, & min. est certa: Quia aliàs quis posset obtinere salutem, si sine intermissione deberet in oratione persistere? Maior probatur ex ipsis verbis regulæ sic dicentis: *Maneant singuli in cellulis suis, vel iuxta eas, die, ac nocte in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes.* Vbi clarum est, orationem sine intermissione imperari.

Hoc argumentum eiusdem classis est, ac præcedens: Quia si aliquid probaret, convinceret quidem orationem mentalem, nec venialiter obligare Carmelitis. Respondetur ergo 1. Non esse insolens, quòd modus rei præceptæ non cadat sub præcepto, quamquàm ijsdem verbis videatur præcipi, ac ipsa substantia rei, cuius est modus. Vt patet in maximo præcepto charitatis, quod sub hac forma nobis proponitur lib. Deuteron. cap. 6. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* In quo duplicem totalitatem distinguit Div. Thom. q. 1. de charit. art. 10. aliam, sine qua charitas esse non potest; & aliã, sine qua charitas esse potest. Charitas primo modo præcipitur; secundo autem modo non præcipitur; sed est finis, in quem eundum esse ostenditur, vti docet idem Div. Thom. laudatus art. 11. Per hæc verba: *Ad 12. dicendum, quòd perfectionem charitatis nullus profitetur: sed profitentur aliqui statum perfectionis, qui consistit in his, quæ organicè ordinantur ad perfectionem charitatis, vt paupertas, ieiunia; qui tamen nec ad omnia huiusmodi tenentur: sed ad illa solùm, quæ profitentur. Vnde perfectio charitatis non cadit sub voto; sed est eis, vt finis, ad quem pervenire conantur per ea, quæ vovent.*

Pariformiter ergo regula nostra satagit suos professores inter illos accensere, quorũ conversatio in cœlis est. Quod vt cõsequatur, orationẽ mentalẽ iugiter habendam præcipit. Sed plurimum pulverẽ commovere video apud nostræ regulæ explanatores, illud *iugiter.* Circà quod plura luculenter tradunt, illos vide. Nobis autem modus occur-

occurrit, qui textui genuinè quadrat, & cùm in hac disputatione, & præcedenti dictis rotundè consonat. Vnde dicimus, quòd ly *iugiter* non designat mentem Carmelitæ semper actualiter in Deum ferri: quia vt optimè docet Div. Thom. 2. 2. q. 184. art. 2. in corp. *Talis perfectio non est possibilis in via; sed erit in patria.* Aliquid ergo infra hoc præcipitur nobis per illa verba *die, ac nocte*, seu per ly *iugiter*. Et in hoc enucleando est, in quo citati Doctores mirifsimè spatiantur. Verùm nostra constitutio clarifsimè, ac elegantifsimè nodū solvit 1. p. cap. 1. n. 1. verbis alibi datis, sed modò non inutiliter repetendis: ait enim: *Proprius, ac peculiaris instituti nostri scopus, ad quem nostræ actiones sunt dirigendæ, est iugis oratio, & divinorum assidua meditatio: hoc est, vt mens nostra, quantum humanæ fragilitati permittitur, Deo, ac divinis rebus, perseveranter inhæreat.* Hæc est prudentifsima, sincerifsima, genuinaque regulæ explanatio. Vt, scilicet, perpetuitas illa orationis non signet illam, *quæ non est possibilis in hac vita, sed erit in patria*, quam consequendam ex Dei gratia speramus: sed significet aliam minùs sublimem permanentiam, illam nempe per quam mens nostra Deo inhæret *quantùm humanæ fragilitati permittitur.*

146. Ast hoc, quòd est Deo inhærere *quantum humanæ fragilitati permittitur*, stat dupliciter. Siquidem potest intelligi de actuali inhærentia, seu elevatione mentis ad Deum: & hoc non præcipitur à regula: esset enim præcipere, quòd sui professores facerent: quantum omnino possunt: quod sanè regulam non præcipere, fatemur. Proponit tamen hanc actualem mentis elevationem, dum præcipit orationem purè mentalem, non quia illam, vt dictum est, præcipiat: sed ob motivum, quod ex August. tradit in simili Div. Thom. d. q. 184. art. 3. his eleganribus verbis: *Ad 2. dicendum, quòd sicut August. dicit in libro de perfectione iustitiæ, perfectio charitatis homini in hac vita præcipitur, quia non rectè curritur, si, quo currendum est, nesciatur. Quomodò autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur?*

Sic igitur regula nostra, quæ euntes ad perfectionem instruit, ostendit ipsam perfectionem, ad quam in hac vita pertingere possunt, videlicet, si mens eorum tantùm Deo inhæreat, *quantùm humanæ fragilitati permittitur*, scilicet inhærentia actuali. Possunt etiam intelligi verba illa de inhærentia virtuali: ita vt sit sensus, quòd mens nostra Deo virtualiter inhæreat *quantùm humanæ fragilitati permittitur*, & hoc cadit sub præcepto, dicente D. Thom. d. q. de charit. art. 11. ad 3. *Virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto charitatis, cùm hoc nihil aliud sit, quàm habere Deum vltimum finem.* Ex quibus constat, quid sit de præcepto, & quid de præcepto non sit in dictis verbis regulæ. *Quantum humanæ fragilitati permittitur*, Deo virtualiter inhærere, cadit sub præcepto regulæ. *Quantum humanæ fragilitati permittitur* Deo actualiter inhærere, est finis, quem in ipso præcepto ostenditur, vt in ipsum nostra solicitudo dirigatur.

147. Cæterùm, quia hoc, quòd est habere Deum vltimum finem, est commune omni habenti charitatem; propterea videndum restat, quid speciale hìc nostris Carmelitis iubeatur. Circà quod ingenuè fateor, nihil speciale ipsis hìc imperari; si res præcepta spectetur: quandoquidem apud Ecclesiast. cap. 8. dicitur, *ne impediaris orare semper.* Et apud Lucam cap. 18. *Oportet semper orare, & numquàm, deficere.* Et similiter cap. 21. *Vigilate itaque omni tempore orantes.* Et ad Thessalonicen. cap. vltimo: *Sine intermissione orate.* Quæ omnia, si cum verbis nostræ regulæ conferantur, nihil speciale illam præcipere, apparebit; si res præcepta solummodò consideretur. Nec per hoc superfluit præceptum regulæ. Vt patet in pluribus alijs rebus, quæ à diversis potestatibus præcipiuntur.

Sed altiùs detegendum nobis est, præceptū regulæ non esse superfluum. Et-

Etenim omnibus præcipitur oratio sine intermissione, modo dicto: nostris tamen Carmelitis præcipitur oratio purè mentalis, quæ alijs in adductis textibus non præcipitur. Ex quo ingens robur nostræ resolutioni accrescit, vt id obiter dicamus, in hunc modum: Iisdem verbis præcipitur omnibus oratio abstrahens à mentali, & vocali, ac præcipitur Carmelitis oratio determinatè mentalis: sed ad orationem vel vocalem, vel mentalem omnes sub mortali tenentur, vt tradidimus disp. 3. q. 1. ergo Carmelitæ tenentur sub mortali ad orationem purè mentalem. Ad rem ergo: Oratio purè mentalis nobis præcipitur datis verbis. Sed qualis, aut quanta debet esse hæc oratio, vt hanc regulam professor eius non violet? Hoc opus, hic labor est.

Respondeo ergo ex dictis num. 132. tunc præceptum hoc regulæ adimpleri; cùm principale studium Carmelitæ sit circa orationem purè mentalem: per hoc enim meditari us est, & ad nihil aliud obligatur. Videantur, que loco citato diximus ex Div. Thom. & Caietan. & ita hæc percipientur, quin illa hìc reproducantur.

148. Vnico verbo: Regula nostra respicit Incipientes, Proficientes, & Perfectos. Ex his enim tribus classibus componitur tota familia nostra. Omnes illi tenentur quærere perfectionem, quam, vt cognoscant, proponit, & simul medium, quo in illam tendant, ostendit. Sed taliter ostendit, quòd ipsa perfectio non cadat sub præceptum; atque adeò non tenentur ad semper orandum, *quantum humanæ fragilitati permittitur*, quod proprium est perfectorum. Sine quo vtique salvatur Carmelita verè talis. Tenentur tamen ad orandum mentaliter semper, ita vt semper verificetur, quòd eorum principale studium est oratio purè mentalis. Sub quo præcepto omnes Carmelitæ comprehenduntur, sive sint Incipientes, sive Proficientes, sive Perfecti. Quæ doctrina pulchrè à Div. Thom. traditur d. q. 184. art. 1. in corp. vbi dupliciter posse intelligi perfectionem huius vitæ docet: *Vno modo, in quantum ab affectu hominis excluditur omne illud, quod contrariatur charitati, sicut est peccatum mortale: & sine tali perfectione charitas esse non potest, vnde est de necessitate salutis. Alio modo, in quantum ab affectu hominis excluditur non solùm illud, quod est charitati contrarium: sed etiam omne illud, quod impedit, nè affectus mentis totaliter dirigatur ad Deum: sine qua perfectione charitas esse potest, putà, in incipientibus, & proficientibus.* Applica, quod de præcepto charitatis dicitur pro omnibus, præcepto orationis pro Carmelitis, & videbis fundamentum, quod in Div. Thom. habet solutio nostra. *Secunda* autem facti argumenti solutio traditur ab authoribus nostris verba illa regulæ explicantibus. Illos vide.

§. XI. *Assertum directè respondens titulo quæstionis proponitur, & probatur.*

149. SIt vltimum assertum: *Carmelitæ nostri tenentur sub mortali ad contemplationem.* Incipere mysteria diximus initio §. 7. Quia videlicet, licèt ibi dicta adeò ardua sint, superantur tamen ab ijs, quæ modò dicimus. Dum autem audis, *contemplationem* in nostro asserto, non extemplò contemplationem in re, seu exercitam intelligas, sed nec illam impropriè talem consideres. Sed intellige contemplationem acquisitam propriè, ac rigorosè talem, quam habere, prout potest, Carmelita conetur. Ita vt, si Deus illam concedere nolit, non sit ob defectum ipsius Carmelitæ, vt num. 82. supposuimus. Præcipuè tamen intelligere debes, quòd non contemplatio exercita sit nobis præcepta, hoc est, actualiter semper contemplari, sed contemplatio signata, hoc est, contemplatio prout constituit statum contemplativi, iuxta dicta num. 35. Sicque assertio proposita facit hunc sensum: *Carmelitæ nostri debent sub mortali esse contemplativi.* Hoc est, debent esse tales, vt eo-

rum principale studium sit contemplatio, vel quam in re habeant; si sint Perfecti, aut Proficientes; vel, ad quam se disponunt, aptantque, si Incipientes sint. In hoc ergo sensu loquimur, conclusionemque sic explicatam esse de mente Div. Thom. non dubitamus, vt mox dicemus. Alios autem Authores pro eadem sententia non refero, quia eorum doctrinis illam comprobare satagam, & forsam, qui ex adverso esse videntur, contrarij non erunt.

Prob. igitur assertio 1. sic: Ad finem proprium, ac immediatum nostræ religionis tenentur sub mortali eius professores: contemplatio, modo dicto sumpta, est finis proprius, & immediatus nostræ religionis: ergo ad illam tenentur sub mortali eius professores. Consequentia est innegabilis. Mai. autem constat ex suprà dictis, præsertim §. §. 7. 8. & 9. vbi fusè probata à nobis est, tum ab authoritate, tum à ratione, tum à solutione eorum, quæ contra obijciebantur. Tum denique paritate illa habitus religiosi, quem sub mortali religiosus temerè non deponere tenetur. Minor autem ex dictis in eisdem locis nota est, breviterque probatur sic: Contemplatio est finis immediatus familiæ contemplativæ; religio nostra est contemplativa: ergo finis immediatus eius contemplatio est. Min. in qua poterat esse difficultas, constat ex præmissis §. *6*.

150. Dices: Per orationem purè mentalem, quæ tamen discursus sit, satisfacere omni satisfacere omni suæ obligationi professores nostræ regulæ: ergo vanè illos ad contemplationem propriè talem obligatos dicimus. Consequentia patet ex se, & anteced. probatur: Quia tota obligatio, quam ad orationem purè mentalem habent Carmelitæ, est, quam regula exprimit citato cap. *6*. ijs verbis: *Maneant singuli in cellulis suis die, ac nocte in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes*, vbi per ly *orationibus* intelligi orationem sive mentalem, sive vocalem diximus num. 127. vbi etiam diximus, per ly *meditantes* orationem meditationis imperari: sed hîc nulla, vel levissima mentio contemplationis fit: ergo nulla obligatio habent ad contemplationem professores nostræ regulæ.

Hoc est, quod magis vrgere potest contra nostram positionem. Vnde accuratè evacuandum est. Ad quod duo faciam: primum erit, ostendere meditationem non sufficere, vt Carmelita suæ obligationi satisfaciat: consequenterque videbimus, orationem purè mentalem, ad quam obligatum duximus à §. 7. vsque ad 10. non esse orationem discursus, sed contemplationem propriè talem, modo, quo initio huius §. dicebamus. Secundum erit directè explicare verba regulæ, quæ modò opponuntur. Vt ergo primum faciam.

151. Disputo sic 1. Ad illam orationem mentalem tenetur Carmelita, quæ est sui status constitutiva, & finis: sed oratio mentalis, quæ est constitutiva, & finis Religionis nostræ non est meditatio, sed contemplatio propriè talis: ergo ad contemplationem propriè talem tenentur Carmelitæ. Cætera nota sunt, probo min. Religio propriè contemplativa constituitur per cōtemplationem propriè talem: nostra sacra Religio est propriè, ac simpliciter contemplativa: ergo constituitur per contemplationem propriè talem. Nullam ex his propositionibus negandam ab adversarijs credimus; vnde, quo medio vtantur, quod conscientiam, & intellectum quietet, in nostram resolutionem ignoramus. Maximè, si, vt supponimus, vicinos se morti considerent.

Dicere namque, quòd licèt hæc omnia vera sint; tamen ex illis solùm habetur, quòd contemplatio obliget ad veniale. Hoc, si dicatur, habet contra se omnia illa, quibus affatim ostensum à nobis est, finem proprium, vt potè status distinctivum, obligari sub mortali. Quibus adde: Quòd verba regulæ, vt ait obijciens, nullam mentionem faciunt contemplationis. Quarè ergo sub veniali obligare ad contemplationem, dicis?

152. Disputo 2. Carmelita tenetur vivere vita contemplativa: ergo tenetur ad contemplationem propriè talem. Antecedens est certum: Quia Carmelita tenetur vivere vel vita contemplativa, vel activa; in hanc enim duplicem vitam dividi adequatè vitam in communi, diximus disput. præcedenti, q. 2. vnde, cum non teneatur vivere vita activa, vt minùs principaliter, sequitur, quòd vita contemplativa vivere teneatur. Consequentia autem probatur: Quia vita contemplativa non constituitur nisi per contemplationem propriè talem: per actionem verò exteriorem, aut per meditationem, nullatenus constitui certum est: ergo qui tenetur ad vitam contemplativam, tenetur ad contemplationem propriè talem. Ex quo

153. Disputo 3. Qui tenetur ad vitam activam, tenetur ad actionem propriè talem: ergo qui tenetur ad vitam contemplativam, tenetur ad contemplationem. Ergo cùm Carmelita, vt dictum est, teneatur ad vitam contemplativam, ad contemplationem propriè talem tenetur. Secunda consequentia nota est ex prima, quam antecedens suadet; illud verò constat ex suprà dictis, ac præcipuè ex ijs, quæ num. 140. diximus ex Mag. Bañez. Indidemque

154. Disputo 4. Quia Carmelita, (ex quo profiteatur vitam mixtam, modo dicto §. 6.) tenetur, licèt minùs principaliter, ad vitam activam; ideò tenetur ad actionem propriè talem; vnde tenetur ad opera misericordiæ erga proximum exercenda: ergo potiori iure tenetur ad contemplationem propriè talem. Patet ista; Quia magis tenetur ad vitam contemplativam, quàm ad activam; quandoquidem ad illam tenetur principaliter; ad istam verò non: ergo si inferior obligatio ad vitam activam inducit obligationem ad actionem propriè talem; maior obligatio ad vitam contemplativam, etiam inducere debet obligationem ad contemplationem propriè talem.

155. Disputo 5. Ad illam orationem mentalem tenetur Carmelita, quæ eius familiam facit magis perfectam quàm sint familiæ religiosæ purè activæ: sed meditatio non facit familiam nostram magis perfectam, quàm aliæ purè activæ sunt: ergo meditatio non est oratio mentalis, ad quam tenetur Carmelita. Ergo tenetur ad contemplationem. Hæc secunda consequentia constat: Quia præter meditationem non datur alia oratio purè mentalis, nisi contemplatio. Prima consequentia ex præmissis nota est, quarum maior est certa: Quippe Carmelita tenetur ad illam orationem mentalem, quæ est constitutiva sui status, à qua consequenter hic eminet supra alios purè activos. Minor probatur 1. Meditatio est operatio vitæ activæ, vt diximus disput. præced. ergo per meditationem non est familia nostra magis perfecta, quàm purè activæ.

Prob. 2. eadem min. Quia adhuc inter opera vitæ activæ infimum locum tenet operatio, quæ non ad alium, sed ad vtilitatem solummodò facientis ordinatur: sic est meditatio: ergo per meditationem non potest familia nostra eminere supra purè activas. Maior, in qua dissidium esse poterat, probatur ex Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 4. quæstiunc. 1. in corp. vbi ait: *Vita activa, quæ non ad alium, sed ad se ipsum tantùm ordinatur, neque dignior, neque vtilior est, quàm contemplativa; imò comparatur ad contemplativam sicut vtile ad id, ad quod est vtile.* Vbi, vt vides, vitam activam, quæ est ad se ipsum cedere in vtilitate, & perfectione vitæ contemplativæ, docet, cùm tamen ibidem vitam activam, quæ est ad alium, vtiliorem esse vita contemplativa, adstruat. Vnde meditatio non potest facere familiam nostram perfectiorem alijs.

156. Sextò denique disputo: Professor nostræ regulæ est, ac dicitur contemplativus: ergo oratio, ad quam tenetur, non est meditatio, sed contemplatio. Patet ista, Quia meditatio nec constituit, nec determinat contemplativum, sicut contemplatio non con-

ſtituit, nec determinat meditativum, aut activum. Anteced. autem probatur ex dictis §. 6. vbi ex diverſis capitibus probavimus, Carmelitas eſſe, dicique contemplativos. Quæ videnda ſunt, vt conſtet, datæ doctrinæ fundamentum, ſimulque habeatur factæ obiectionis exterminium.

Placet autem pro horum vberiori doctrina illa à Prothoparente Elia in nos ipſos derivare. Etenim ſummus Dux, ac Parens noſter cœleſti contemplationi ſummè deditus fuit, vtì ex ipſa Scriptura ſacra colligi, N. Vvaldenſ. teſtatur tit. 1. de Sacramentalibus, cap. 6. num. 7. dicens: *Lege librum Regum 3. & 4. ſi non noſter Sanctus Patriarcha Elias, non dico per plures vices, ſed penè totam vitam in orando conſumpſit.* Eius ſucceſſores ante adventum Chriſti Domini contemplativos etiam fuiſſe, aſſeverant D. Hieronym. ad Paulin. & D. Iſidorus lib. 2. de offic. cap. 16. ſed clariſsimè Joannes Hieroſol. lib. citato, de filijs Prophetarum, eorumque ſucceſſoribus, ait: *Ad imitationem Eliæ inceſſanter, & continuè penetrare vaſtos ſeceſſus ſolitudinis montis Carmeli, & aliarum eremorum terræ promiſſionis ſolebant: vbi cogitationibus ſanctis, & intentione, oratione, ac cæteris armis iuſtitiæ muniti, tanto conatu mentes ſuas, ad exemplum Eliæ Principis eorum, ſurſum in Dei contemplationem elevabant, vt cœleſtibus choris viderentur tranſlati, & revelata facie gloriam Dei ſpeculari, perfluentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhærebant.*

157. Poſtquam autem Chriſtus Dominus mundum adventu ſuo pijſſimo conſecravit eodem modo Carmelitæ & fuere, & dicti ſunt Carmelitæ, vtì aſſerunt Joſeph. Antiochen. lib. de perf. milit. primit. Eccleſ. cap. 12. Armachan. apud Vvaldenſ. tit. 9. cap. 89. Joann. de Vitriaco in memorial. cap. 22. alijque. Nobis autem ſat ſint, quæ dicto §. 6. diximus, addentes ſolùm verba Joan. XXII. qui cum noſtræ familiæ profeſſoribus loquens, ait in Bulla de exemptione ab omnibus Prælatis: *Sacer Ordo veſter in agro dominico divina diſpoſitione plantatus:: ::Cuius profeſſores, à ſe mundanis relegatis illecebris, cœleſtium contemplationi vacantes aſſiſtunt iugiter, & profectibus animarum.* Ex quibus, alijſque penè innumeris, quæ præterimus, affatim conſtat, à ſua fundatione dictos eſſe contemplativos profeſſores noſtræ regulæ.

Quod nomen non meretur, qui actionibus, aut meditationibus exercetur, ſed qui contemplationi propriè dictæ ſtudet. Nomen ſine operibus mortuum eſt, dicente Auguſt. lib. 1. de vita Chriſti cap. 1. *Quid tibi prodeſt vocari, quod non es, & nomen tibi vſurpare alienum? Si Chriſtianum te eſſe delectat, quæ Chriſti ſunt gere.* Idem documentum tradit Sanctus Leo ſerm. 6. de nativ. per hæc verba: *Fruſtrà appellamur Chriſtiani, ſi imitatores non ſumus Chriſti, qui ideò ſe viam dicit eſſe, vt converſatio Magiſtri, forma ſit diſcipuli.* Pulchrè Sanctus Bonifacius Othonem Imperat. interpellans dicebat: *Quid vanam ego nominis vmbram gero? Quid Martyris titulum circumfero, ſi non victorias, etiam & palmas? Superos teſtor, & cognomen Divum, aut non dicar Bonifacius, aut ero ſimul.*

158. Nec ſuperfluit hæc mea admonitio, quam fratribus meis Carmelitis offero, licèt ipſi, vt notum omnibus eſt, adeò vigilent in divinarum rerum cœleſti contemplatione, quò reſpexit Ovidius dicens lib. 2. de Ponto.

> Ergo quod fuerat ſtimulis factura ſine vllis,
> Plenius auctorem te quoque nacta facit.
> Acer & ad palmæ per ſe curſurus honores,
> Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Item ipſe vulgaris lib. 5. de Triſtibus ait:

> Nec te credideris, quia non facis iſta, moneri:
> Vela damus, quamvis remige puppis eat.

Qui

Qui monet, vt facias, quod iam facis; ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

159. Ostendi, vt potui, meditationem non esse illam orationem mentalem, quam regula nostra suis professoribus præcipit: sed vltrà requiri contemplationem propriè talem. De hacque intelligenda esse ipsius regulæ dicta verba, inde patet, quod, vt tenet Caietan. & Exim. Suarez suprà adducti, alijque plures, estque per se notum, verba regulæ accipienda sunt iuxta intelligentiam, & sensum Doctor. illam profitentium, & maximè totius congregationis, pro qua lata illa regula est. Qualiter Doctores nostri verba illa accipiant, constat ex dictis num. 121. vbi etiam posita est acceptio totius congregationis in sua constit. 1. part. cap. 1. num. 4. qui omnes vnanimiter intelligunt, in dictis regulæ verbis contemplationem nobis imperari. Vnde vel dicendum est, omnes illos improprijssimè loquutos, dum ad exprimendam meditationem nomine *contemplationis* vtuntur, quod est inconveniens maximum: vel dicendum est, regulam in illis verbis, *in lege Domini meditantes*, præcipere contemplationem.

160. Dices: sicut impropriè meditatio exprimitur nomine *contemplationis*, sic etiam contemplatio impropriè exprimitur nomine *meditationis*: ergo vel dicendum est, regulam improprijssimè loquutam, dum, vt præciperet contemplationem, nomine *meditationis* vsa est: Vel dicendum est, ipsam in ijs verbis, *in lege Domini meditantes*, præcipere meditationem.

Respond. totam congregationem, suosque D. D. verba regulæ explicantes, & in vnum concorditer convenientes, non posse, nisi violentissimè, sumi in sensu improprio; aliter nil firmum haberemus. Quod autem textus aliquis non ita propriè loquatur, res est, quæ posset sexcentis exemplis comprobari. Vnde in eo, quòd regula exprimat contemplationem nomine meditationis, nullum adest inconveniens, quod quidem, & maximum, daretur, si Expositores eiusdem textus impropriè loquerentur. Ad hoc enim labor expositorum dirigitur, vt verba dubia, minùs propria, æquivoca, & obscura, nobis aperiant, quod haud facerent, si loquerentur impropriè.

Accedit 1. Quòd, cum vita nostra sit contemplativa; atque adeò, vt dictum est, debeat constitui per contemplationem, ille censendus est impropriè loquutus, qui vtitur verbo, quod, si propriè acciperetur, pessum iret status noster: eòque non in propria significatione, sed impropria sumendum est illud verbum. Ille verò censendus est propriè loqui, qui verbo vtitur, quod est proprijssimum statui. Vnde cùm *meditatio* in significatione propria destruat nostrum statum, qui contemplativus est; propterea accipienda est in sensu improprio. *Contemplatio* autem in sui propria significatione est nostri status constitutiva. Vnde nomen *meditationis*, quo regula vtitur, non in significatione propria sumendum est; nec in impropria nomen *contemplationis*, quo regulæ expositores vtuntur.

Accedit 2. Quòd, vti initio quæstionis supposuimus, in præsenti loquimur de contemplatione acquisita, quæ non incongruè dicitur meditatio: quãdoquidem est terminus meditationis, nostraque industria, ac studio comparata. Sicque Beat. Albertus, qui heroica brevitate compactam, vt omnes eius Expositores mirantur, regulam nobis tradidit, vnico verbo cõtemplationem activam nobis necessariam asseruit: quamobrem illam meditationem nominavit. Ac si diceret: Meditationem præcipio; sed talem qualem patitur status eorum, quibus hoc præcipitur. Vnde cùm talis status sit propriè contemplativus, non patitur meditationem communiter acceptam; sed illam, quæ contemplatio sit. Quiaque hoc meum præceptum non loquitur de contemplatione infusa: propterea contemplationem, quam impero, meditationem dico. Vt videlicet vnico verbo ape-

aperiam, me loqui de contemplatione acquisita, quæ quia terminus meditationis est, laboreque proprio, studioque comparatur, non incongruè dicitur meditatio. Ex quibus ad factam obiectionem

Resp. omisso antecd. negando consequentiam: Quia etsi aliqua verba regulæ dubia, obscura, aut æquivoca, sint, nullum datur inconveniens: tum, quia tota congregatio, quæ regulæ subest, declarat sensum, in quo accipienda sunt verba illa. Tum, quia ipsius regulæ Expositores hoc ipsum aperiunt. Si autem isti minùs propriè loquerentur, non esset, à quo eorum sensus haberi posset. Præterquam quòd verba illa ambigua regulæ ex fine ipsius determinantur ad significandum non pro meditatione, sed pro contemplatione, quæ est regulæ finis. Vnde nulla in ijs verbis adest improprietas censuranda: Quin potiùs datur in illis brevitas, ac fœcunditas extollendæ, vti ex dictis patet.

§. XII. *Alia eiusdem assertionis probatio.*

161. SEcundam autem propositi asserti probationem nobis offert Div. Thom. ex Sacra Scriptura. Verba Div. Thom. 2. 2. q. 186. art. 2. hæc sunt: *Ad 2. dicendum, quòd sicut diligere Deum ex toto corde tenentur omnes; est tamen aliqua totalitas perfectionis, quæ sine peccato prætermitti non potest: alia autem, quæ sine peccato prætermittitur, dùm tamen desit contemptus, vt suprà dictum est. Ita etiam omnes tam Religiosi, quàm sæculares tenentur aliqualiter facere quicquid boni possunt. Omnibus enim communiter dicitur Eccles. 9. quodcumque potest manus tua instanter operare. Est tamen aliquis modus hoc præceptum implendi, quo peccatum vitatur, scilicet, si homo faciat, quod potest, secundùm quod requirit conditio sui status: dummodò contemptus non adsit agendi meliora, perquem animus firmatur contra spiritualem profectum.*

Hæc Div. Thom. in quibus, quoad præsens, ponderandum est 1. in datis Eccles. verbis contineri præceptum: sic apertè supponit Div. Thom. suadeturque ex paritate, quam facit cum illo alio textu, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde.* Augeturque horum textuum convenientia ex eo, quòd sicut in hoc secundo datur totalitas dilectionis, quam non habere, peccatum grave est: & datur alia totalitas, quã non habere, peccatum non est. Ita similiter in primo illo est duplex totalitas: vna consistens in hoc, quòd homo faciat, quod potest secundùm conditionem sui status; & hæc totalitas cadit sub præcepto. Alia consistens in hoc, quod homo faciat, quantum potest vltra, vel supra conditionem sui status. Et hæc totalitas nulli præcepta est. Vnde vt cognoscatur, an aliquid ex his, quæ homo facit, cadat sub præceptum, duo requiruntur: primum, quòd homo possit facere illud opus; quia ad impossibile nemo tenetur. Secundum, quod fit, non suprà, sed iuxtà conditionem status sui: si namque supra status conditionem fit, erit opus supererogationis, non præcepti. Ex quibus

Probatur sic nostra conclus. Carmelitæ possunt contẽplari, & contẽplatio est iuxta conditionem sui status: ergo contemplatio præcepta est Carmelitis. Ergo hi ad contemplationem sub gravi culpa tenentur. Vtraque consequentia nota est, tum ex dictis, tum ex antecedenti, cuius prima pars est omnino certa; loquimur enim de contemplatione activa, quam omnes ex Dei communi gratia habere possunt. Secunda autem pars eiusdem antecedentis probatur: Contemplatio est constitutiva status Carmelitæ: ergo est iuxta id, quod requirit conditio sui status. Immo nihil aliud magis, nec æquè secundùm id, *quod requirit conditio status,* quàm ipsius status constitutivum, vt intuens facile deprehendit.

162. Confirmatur 1. hæc ratio ex paritate illa præcepti charitatis inducta à Div. Thom. Etenim quia omnibus præcipitur, vt Deum ex toto corde dili-

diligant, est omnibus simpliciter necessaria Dei dilectio ex toto corde, *quæ sine peccato prætermitti non potest*: Sed Carmelitis præcipitur contemplatio: ergo contemplatio est ipsis necessaria simpliciter. Consequentia bona est. Et sanè, si iuxta Angelicum Div. Thom. iudicium paritas desumpta ex præcepto illo Ecclesiast. convincit necessitatem dilectionis totalitate, *quæ sine peccato prætermitti non potest*: pariter & ipsum charitatis præceptum convincit necessitatem contemplationis. Maior certa est. Et minor, in qua poterat esse difficultas, probatur: Quia in dato textu Ecclesiast. omnibus præcipitur, quòd faciant ea, quæ iuxta conditionem sui status possunt: ergo hoc ipsum præcipitur Carmelitis. Modò sic: sed quod isti possunt facere, *secundùm quod requirit conditio sui status*, est contemplari; hoc enim est proprissimum suo statui: ergo illis in dicto textu Ecclesiast. præcipitur contemplatio.

163. Confirm. 2. Præceptum illud Ecclesiast. imponitur omnibus, vt bene operentur, *secundùm quod requirit conditio sui status*; sicut præceptum charitatis imponitur omnibus, vt Deũ diligant ex toto corde totalitate, *quæ sine peccato prætermitti non potest*: sed qui non amat Deum ex toto corde totalitate, *quæ sine peccato prætermitti non potest*, frangit charitatis præceptum: ergo qui non bene operatur, *secundùm quod requirit conditio sui status*, transgreditur præceptum illud Ecclesiast. Ergo vt Carmelita non transgrediatur præceptum illud, debet contemplari. Maior constat: Quia sicut charitas, licèt omnes indifferenter obliget, differenter tamen adimpletur; quia qui obligatus ad consilia non est, Deum amat ex toto corde, totalitate dicta; quin cõsilia impleat: quod non evenit in eo, qui ad consilia tenetur, vt patet: ita etiam bene operari, *secundum quod requirit conditio status* operantis, dicit, quòd licèt omnes ad hoc teneantur; vnusquisque tamen debet operationes proprio statui correspondentes exhibere. Quandoquidem idem opus factum V. C. à Sacerdote est bonum; factum verò à non Sacerdote est malum, & econtra. Minor est omnino certa, & prima consequentia: secunda autem constat ex dictis: Quia operatio propria Carmelitæ est contemplatio; hanc enim requirit conditio sui status. Vnde Carmelita, qui contemplativus non est, præceptum illud Ecclesiast. transgreditur.

§. XIIJ. *Respondetur argumentis.*

164. Non sunt nobis modò plura argumenta, quibus occurrere debeamus; quia ex ijs multa iam sũt in antecedẽtibus enodata. Vnde pauca supersunt, & quæ haud difficulter possent ex dictis, sine ipsorum propositione, evacuari. Maioris tamen claritatis gratia vnum, vel alterum subijciemus. Arguitur ergo primò: In Religione dantur incipientes, proficientes, & perfecti: ergo non omnes religiosi nostri tenentur ad contemplationem. Antecedens est certum, constatque ex citato Div. Thom. art. 1. ad 3. & consequentia probatur. Non omnes religiosi possunt contemplari: ergo non omnes ad contemplationem tenentur. Patet ista, Quia nemo tenetur ad id, quod non potest. Probatur anteced. Quia incipientes contemplari non possunt; immo si contemplationi dederentur, magnis periculis se se exponerent, vtì alibi ponderavimus: ergo non omnes religiosi contemplari possunt.

Respondetur omnes professores nostræ sacræ Religionis ad contemplationem propriè talem teneri; sed non ad contemplationem præcisè habitam; sed per distributionem accomodam, vel ad habitam, vel ad habendam. Illi, qui sunt in statu contemplandi, contemplari debent. Illi verò, qui ad talem statum non pervenere, debent meditari: taliter tamen, quòd quantum est ex se, satagere debent, vt ad contemplationem ascendant; sin minùs mendaces sunt, quia induti veste contem-

pla-

plativa, quam in professione accepe- runt, opera contraria sunt illis indu- mento.

165. Dices: Sicut professores no- stræ regulæ tenentur ad cōtēplationē habendā, sic etiam tenētur ad habendā perfectionem: sed ita tenentur ad per- fectionem habendam, vt numquam de- beant, illam in actu habere: ergo ita etiam tenentur ad contemplationem, vt numquam ad illam actu habendam teneantur.

Respond. quòd si adversarij modò cōcederēt obligationē ad cōtēplationē, etsi habendā; iam multū à se ipsis dista- rent: dum ad contemplationem, quo- cumque modo consideratam, nullam obligationem dari, dicunt. Quicquid autem de hoc sit: ad obiectionem nege- tur maior. Cuius ratio ea est, quòd sta- tus noster non est status perfectionis, seu perfectorum; sed status tendentium ad perfectionē. Vnde per hoc, quòd eius professores ad perfectionē nitantur, ex- plent omnia, quæ debēt. Ast ipse status noster est status contēplativerū, qui sta- tus non dicitur talis à contemplatione, quæ inquiritur, sed ab ea, quæ actu ha- betur. Vnde incipientes, qui illam ha- bere non possunt, debent ita in illam tendere, quòd tandem assequantur, quantum est ex parte sua.

166. Instabis: Ergo perfecti te- nentur ad contemplationem infusam. Probatur ista: Professores nostræ regu- læ tenentur ad contemplationem ac- quisitam, quia ista est actus proprius status eorum, sed contemplatio infusa est proprius actus status perfectorum: ergo isti tenentur ad infusam contem- plationem.

Respond. negando consequen- tiam; ad probationem negatur similiter consequentia, cuius duplex est ratio discriminis. Prima est, quòd professor nostræ regulæ ex vi illius debet esse contemplativus; non tamen debet esse perfectus. Vnde quamquàm iam per- fectus sit, non tenetur ad contempla- tionem infusam, quia non tenetur ad perseverandum in statu perfectionis. In statu verò contemplativi tenetur per- severare: atque adeò tenetur ad con- templationem acquisitam. Ast quia instantia potest loqui de ijs, qui ad per- fectionem habitam tenentur; propter- eà damus secundam discriminis ratio- nem, quæ consistit in eo, quòd con- templatio acquisita est opus, quod viri- bus communibus gratiæ studio proprio habetur: contemplatio infusa est actus, quem nullus habere potest, nisi sibi de- super concedatur. Vnde potest dari obligatio ad primam contemplatio- nem, quin detur ad secundam. Quæ dicitur actus proprius perfectorum, non quia isti ad illam teneantur, sed quia, quibus illam Deus communiter infundit, perfecti sunt.

167. Arg 2. Numquam petita est à Sede Apostolica mitigatio huius obligationis: ergo non adest. Anteced. constat, Tum quia in mitigationibus, quæ ab Eugenio, & exinceps obtentæ sunt, non est memoria de eo, quòd arti- culus ille regulæ die, ac nocte meditari præcepientis, mitigatus sit. Tum quia Nostri PP. Observantes profitentur, sicut & nos, vitam mixtam ex contem- platione, & actione, vt docent laudati Salmant. nostri, & noster Cursus mo- ral. Et consequentia probatur: Quia si professores nostræ regulæ tenerentur sub mortali ad contemplationem, esset hæc obligatio gravior adhuc, quàm omnes illæ pro qubus petita est, & ob- tenta mitigatio: ergo si pro hac non est petita mitigatio, est quia talis obligatio ad contemplationem sub culpa gravi non datur. Antecedens constat: Tum quia minùs dificile est die, ac nocte in cella perseverare, silere, à carnibus abs- tinere, & huiusmodi alia, quàm con- templari. Tum, quia illæ aliæ obliga- tiones non graves erant, sed leves; obli- gationem autem ad contemplationem sub culpa gravi esse dicimus. Deinde probatur consequentia: Quia ratio propter quam petita est illa mitigatio fuit rigorositas ipsarum obligationum, quam sustinere non valentes petierunt mitigationem anno Domin. 1431. ab Eugenio IV. à Pio II. ann. Dom. 1459. ac denique à Sixto IV. an. Dom. 1476.

Ergo

Ergo si obligatio ad contemplationem, foret adeò gravis, potiori iure ipsius mitigationem curassent.

168. Confirm. 1. Quia motivum, ob quod petitæ sunt illæ mitigationes non fuit rigorem, vitæque austeritatem fugere; nec tale credi debet de adeò religiosis Patribus: fuit autem motivum vitare scrupulos, quos incurrebant, vigentibus ijs obligationibus, vti idem Eugenius refert in bulla mitigationis per hæc verba: *Et propterea nonnulli ipsius Ordinis professores propter arctitudinem, & rigorositatem regulæ huiusmodi, tam ex fragilitate humana, quàm ex debilitate corporea, nequeuntes eandem regulam observare, dispendium suæ salutis incurrant*: sed multò magis exposita est dispendio salutis obligatio gravis ad contemplationem, quàm obligatio levis ad alia, quæ num. præcedenti recensuimus: ergo si adesset obligatio gravis ad contemplationem, petita fuisset eius mitigatio. Ergo quòd non petita sit talis mitigatio, est signum evidens, non adesse talem obligationem.

169. Confirm. 2. Quia apud dictos nostros P.P. Observantes tempus destinatum ad orandum mentaliter in satisfactionem regulæ, non dicitur tempus contemplationis, nec orationis mentalis; sed tempus meditationis; sic enim multoties à diversis horum religiosorum auditur: *Eram in meditatione. Ivimus ad meditationem, &c.* Ergo professor nostræ regulæ non tenetur ad aliam orationem purè mentalem nisi ad orationem meditationis, ex vi ipsius regulæ.

170. Vt argumento occurrerem, plurima dicere possem, quæ meditatò prætereo. Igitur respondeo: negando omnes eius consequentias. Discrimen inter contemplationem, & alias obligationes mitigatas est summè consonum fundamento sententiæ, quam defendo, consistitque in hoc: quòd contemplatio est specificativum Religionis nostræ, vt dictum est: vnde si contemplatio auferretur, non maneret eadem religio. Quod de alijs obligationibus non verificatur: illæ enim solùm sunt media ad finem obtinendum. Et media possunt quidem auferri, vel variari; quin religio subeat mutationem. Quòd si argumentum loquatur non de totali ablatione huius obligationis, sed de ipsius mitigatione: vt videlicet, non vrgeat die, ac nocte, sed statutis diei spatijs. Tunc dicam, quòd posset sic mitigari, quin familia specificam mutationem subiret. Quarè autem non sit factum? In promptu responsio est: Quia illorum P. P. nota religiositas scrupulis, vt ait Eugenius, occurrere volens ea solummodò mitigata desideravit, quæ scrupulis fovere valebant de quorum numero contemplatio non est: hæc enim obligatio multis modis impleri potest, de quo videndi sunt nostræ regulæ Expositores. Et sanè quicquid ex hac parte opponi potest contra obligationem contemplationis pariter verificatur in obligatione meditationis, ad quam professores nostræ regulæ, vt minùs, teneri; & quidem sub gravi culpa, fusè ostensum à nobis est. Immo etiam si tantùm ad levem culpam obligaret, eodem modo ipsamet difficultas vigeret: quia adhuc tunc meditatio regulæ professores gravaret, non minùs quàm aliæ mitigatæ obligationes; & tamen ab obligatione meditandi petita non est mitigatio. Vnde quòd obligatio sit magis, vel æquè gravis non est motivum, vt si mitigatio vnius postulatur, & alterius debeat etiam pariter postulari.

Per quæ patet ad primam confirmationem. Et cùm modò supponi debeat obligatio gravis ad orationem purè mentalem, iam antea ostensa, vindicataque: nil vrget in contemplatione, quod in meditatione æqualiter non vrgeat. Vnde motiva, quæ arguens dederit, vt non petita sit mitigatio meditationis, assignamus, & nos, vt non petita sit circa obligationem contemplationis.

Ad 2. confirmationem dicas: Sacram nostrorum P. P. observantium familiam esse simpliciter contemplativam. Et numquàm ad hoc deveniam,

vi, familiam simpliciter contemplatiuam constitui per aliud à contemplatione, dicam. Quòd autem tempus orationi mentali sacratum, meditationis vocent, nihil probat ob multa, quæ quisque extemplò cõsiderat. Eò vel maximè quia sic potest appellari in imitationem regulæ, contemplationem, ad quam tenemur, meditationem dicentis. Vide dicta num. 160.

171. Arg. 3. Si omnes professores nostræ regulæ tenerentur ad habẽdam contemplationem, in pluribus, qui perfecti non sunt invenirentur simul vita activa contemplativaque: hoc non est dicendum: ergo nec quòd detur talis obligatio ad contemplationem. Min. constat ex dictis disput. præced. quæst. vltim. vbi vidimus, quòd adunare vtramque illam vitam est perfectorum: vnde qui perfecti non sunt, non possunt illas habere simul. Maior seu sequela probatur: Quia Professor nostræ regulæ, qui perfectus non est, tenetur per nos ad contemplationem cõstitutivam, seu propriam nostri status: at hæc contemplatio connectitur indispensabiliter cum actione; siquidem constituit statum mixtum ex contemplativo, & activo: ergo tenet sequela.

Confirm. Nam Carmelita, qui perfectus non est, vel exercet simul vitam contemplativam, & activam; vel non: si non: ergo non facit opera propria status, quem profitetur, qui, vtpotè mixtus, vtramque illam vitam requirit. Si sic: ergo vtraque illa vita in eo datur.

Respond. argumento: Quòd aliud est, quod aliquis ob virtutem, qua fulget, simul habeat vitam activam, & contemplativam, & aliud, quòd ex statu, quem profitetur, ad exercitium vtriusque illius vitæ teneatur. Primum enim dari non potest, nisi subiectum sit valde perfectum, vt loco citato dicebamus. Secundum autem valet verificari, quamquàm subiectum perfectum non sit: tunc enim non est subiectum, quod duplicem illam vitam adunat, sed status: vnde hic debet esse perfectus, non illud. Subiectum debet per opera propria status dirigi ad perfectionem: vnde & debet contemplari, & etiam agere: taliter, quòd hæc actio non sit ex redundantia illius cõtemplationis: hoc quippe foret iam esse perfectum: sed taliter quòd illa actio sit dispositio ad contemplationem. *Adde*: quod in religiosis est etiam aliud principium, in quod ista refundantur, videlicet obedientia, qua accedente, relinquit contemplationem, ad quam professor nostræ regulæ ex vi proprij status tenetur, & Deum propter Deum desserens, vt dici solet, divertit, & non sine magno lucro ad id, quod sibi à suo Prælato imperatur. Vnde non sequitur, quòd sit perfectus ex quo exerceat vtriusque vitæ munia; sed quòd sit obediens, & per obedientiæ exercitium perfectionem inquirat; quã si nactus fuerit, vtramque illam vitam adunabit. Per quæ ad confirmationem constat. Aliud argumentum, quod hic fieri poterat circa nostros fratres, quos dicimus *vitæ activæ* propositum, solutumque suprà iam est disputat. præced. num. 35.

§. XIV. *Aliquot dubia agitatæ difficultati connexa deciduntur.*

172. EX dictis in tota hac quæstione, & speciatim §. 2. dubitabis: an non solùm religiosus, sed etiam sæculares teneantur tendere ad perfectionem? Et videtur, quod non: Primò ex status religiosi definitione, quam loco citato dedimus, consistitque in hoc, quòd sit *status perfectionis perpetuò acquirendæ*, *&c.* Sed status sæcularis non est status religiosus: ergo status sæcularis non est status perfectionis acquirendæ.

173. Secundò prætereà: Diffinitio conveniens alijs à definito non est bona: sed si sæcularis teneretur ad perfectionem, definitio status religiosi conveniret alijs à definito; videlicet, statui sæcularium: ergo talis definitio non esset bona, contra authoritatem omnium, qui illa definitione, tamquàm bona

bona, vtuntur: ergo sæcularis non tenetur obniti ad perfectionem.

174. Tertio præterea: Religio ex Div. Thom. 2. 2. q. 186. art. 1. nominat statum perfectionis, non quia eius professores teneantur ad habendum actu perfectionem; sed quia tenentur ire ad perfectionem: sed vita sæcularium non nominat statum perfectionis: ergo sæculares non tenentur ire ad perfectionem. Vel si tenentur: in quo à religiosis discriminantur?

175. Sed contra est id, quod Div. Thom. docuit num. 161. dicens: *Omnes tam religiosi, quàm sæculares tenentur aliqualiter facere quicquid boni possunt. Omnibus enim communiter dicitur Eccles. 9. quodcumque potest manus tua instanter operare.* Sed quòd aliquis sit obligatus ad faciendum quicquid boni potest, est obligari ad quærendam perfectionem: ergo sæcularis ad hoc obligatur.

176. Respódeo dicendum: Quòd, vt ex textu nuper adducto constat, sæcularis tenetur instanter facere quodcumque potest manus sua, *secundùm quod requirit conditio sui status*, vt explicat Div. Thom. quod & non aliud requiritur, vt quis ad perfectionem gradiatur. Tendit religiosus ad perfectionem faciens, quod potest, *secundùm quod requirit conditio sui status.* Tendit sæcularis ad perfectionem faciens, quod potest *secundùm quod requirit conditio sui status.* Conditio status religiosi est, quòd perfectionem inquirat, nè dum per observationem præceptorum, verùm etiam consiliorum. Conditio status sæcularis est, quòd quærat perfectionem per observantiam præceptorum. Et in hoc, quòd est teneri, vel non teneri ad consilia, differt status vtriusque. Vnde diffinitio status religiosi, quam suprà dedimus, sic se habet: *Est status perfectionis perpetuò acquirendæ per tria vota castitatis, paupertatis, & obedientiæ &c.* In qua diffinitione illa verba *per tria vota &c.* habent rationem differentiæ, in ijsque status religiosus cum nullo alio convenit. Prima autem verba, nempe: *Status perfectionis perpetuò acquirendæ,* habent rationem generis. Vnde mirum foret, si per illa cum alijs non conveniret.

Egregiè Chrysost. hanc ipsam veritatem docet lib. 3. advers. oppugnat. vit. Monast. dicens: *Fallis te ipsum prorsus, ac decipis, si putas aliud à sæcularibus viris, aliud à monachis requiri. Hæc enim ferè sola est in vtroque genere vitæ differentia, quòd illi quidem matrimonij vinculis se constrigunt: hi verò his liberi perdurant. In reliquis verò communis, atque eadem ab vtrisque vitæ ratio requiritur, eisdem pro culpis, pæna omnibus vna debetur. Nam qui fratri suo irascitur sine causa, sive ille sæcularis fuerit, sive monachus, Deum similiter offendit. Cum diceret Christus, væ ridentibus, non addidit, monachis, sed absolutissimam de omnibus sententiam tulit. Cùm dicit: Beati pauperes spiritu, Beati, qui lugent &c. nec monachi, nec sæcularis nomen adiecit. Cæterùm ista distinctio ex hominum æstimatione introducta est; Sacræ verò paginæ nihil horum penitùs noverunt.* Hic adiecit sanctus: *Hoc est planè, quod evertit orbem vniversum; quòd summa vitæ bene agendæ diligentia monachis opus esse, arbitramur: Cæteris negligenter vivere licere.* Concluditque: *Itaque quòd ad eandem vitæ diligentiam, supremumque perfectionis fastigium, per divinas leges, pariter & sæcularis, & monachus cogantur, quòd que ambo, si ceciderint, æqualia sint accepturi vulnera, neminem iam quamtumlibet ille sit contentiosus, & impudens, contradicturum existimo.*

Vnde patet, quòd discrimen inter sæcularem, religiosumque, consistit in eo, quòd religiosus tendit ad perfectionem per observantiam consiliorum, propter quod religio dicitur status perfectionis habendæ, seu acquirendæ. Et per hoc patet ad omnia obiecta.

177. Dubitabis 2. An professor nostræ regulæ qui iusta occasione extra cellam operibus vitæ activæ occupatur, teneatur tunc ad contemplationem?

Et videtur, quòd non. Primò, quia hoc clarissimè exprimitur in regula dicente: *Maneant singuli in cellulis suis, vel iuxta eas, die, ac nocte, in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes, nisi alijs iustis occasionibus occupentur*: Sed ex vi horum verborum eximitur religiosus ab obligatione manendi in cellula: ergo etiam eximitur ab obligationi contemplandi.

178. Secundò præterea: Quia clausula in fine dictionis posita æqualiter refertur ad antecedentia: sed data clausula, ita respicit mansionem continuam in cella, quòd illam pro tunc non obligare faciat: ergo pariformiter dicendum est de obligatione contemplationis.

179. Tertiò præterea: Quia hoc esset nimis onerosum, expositumque maximis scrupulis; siquidem cum turbatione erga plurima impossibilis est quies contemplationis: ergo si ex vna parte teneretur religiosus ad deserendam cellulam ob iustam occasionem illum ab ea extrahentem; & ex alia in conspectu tumultuum exteriorum contemplari teneretur, expositus esset maximis scrupulis, ac veluti impossibilia ipsi præciperentur.

180. Sed contra est, quòd religio nostra verba illa regulæ sic semper intellexit, vt etiam ipsis, qui extra cellulas iustis occassionibus occupantur, adsit obligatio ad contemplationem. Sicque ipsius regulæ Expositores illam declarant, vt videre est apud Cursum moral. illos adducentem tract. 25. cap. 9. p. 4. num. 65.

181. Respondeo dicendum, non defuisse, cui religiosus extra cellulā iusta occasione occupatus, liber à contemplandi obligatione, videretur. Sic enim ait Disceptatio mystica tract. 1. q. 2. art. 2. cuius hæc sunt verba: *Vnde ex vi huius legis ad continuum mentalis orationis exercitium tenemur, nisi alijs iustis occasionibus occupemur, vt inibi regula ipsa notat.* Sed hoc nihil est: Quia neminem excusare regulam à præcepto per ipsam lato, nisi causa adsit, certum est. Manifestum est autem, quòd nemo, siue cellulæ quiete fruatur, siue extra illam ex obedientia occupetur, habet causam illum à præcepto contemplationis excusantem. Vi enim huius præcepti non tenentur religiosi ad semper, etiam si in cella sint, contemplandum; sed ad dirigendum quæcumque faciunt, cogitant, loquuntur, quantum humana fragilitas patitur, ad hoc vt ipsi contemplatiui sint. Vnde extra cellulam iusta occassione de gentibus nihil aliud ex vi dictorum verborum præcipitur, nisi quod aliàs ipsa regula tradit: videlicet, quòd quæcumque ab ipsis *agenda sunt in verbo Domini fiant.* Hoc est, vt Deum præsentem habeant extra cellulam, vt ad ipsum dirigant, quæ faciunt, vt taliter extra cellam occupentur, quòd ad ipsam regredi, finita occupatione, curent. Hoc solum præcipitur; & hoc inter maiores tumultus potest fieri. Vnde relinquitur, quòd non est causa, quæ dictum religiosum excuset: consequenterque tenetur ad contemplandum modo dicto.

Ad 1. ergo dicendum, quod vt religiosus non sit in cellula, adest causæ scilicet; illa iusta occasio illum ad cellulam desserendam constringētem. Ad desserendam autem contemplationem nulla causa datur, vt dictum est. Vnde licèt vi illorum verborum maneat deobligatus à perseverantia in cellula; non autem à perseverantia contemplationis.

Ad 2. dicendum, quod clausula siue in principio, siue in fine posita æqualiter refertur ad omnia subsequētia, vel antecedentia; si omnibus illis sit eadem dispositionis ratio, non verò si diuersa ratio dispositionis detur. In proposito autem datur diuersa ratio dispositionis; quia perseuerare in cellula iusta occasio dispensat; sed non dispēsat contemplationē, quia relatè ad illam non est occasio iusta, vt dictum est.

Ad 3. dicendum, in hoc nullum scrupulum inueniri posse, cui facilitet non occurratur: quia vt dictum est, vi huius præcepti non tenemur ad semper contemplandum, sed ad faciendum ea ipsa, quæ facimus, cum vtilitate spiritus,

tus, nè rebus exterioribus tantùm tradamur, vt studium contemplationis amittatur. Solicitudo erga plurimà certum est, quòd avertit considerationem, animumque distrahit: verùm contra hoc debet militare solicitudo studij principalis. Et nota, quòd iuxta Abulens. Christus Dominus Marthæ reprehendit, non quia solicita erat ergà plurima; quippe sine hac solicitudine Christi convivium haud pararetur. Reprehensa est ergo Martha, quia cum illis plurimis, erga quæ solicita erat, turbabatur: & hæc turbatio studium principale auferebat, & conturbatam ad querelas adversus sororem inclinabat. Solicitus sit religiosus extra cellulam, sed non turbetur, seu exturbetur à principali studio, vt sic augeri in virtutibus mereatur.

182. Dubitabis 3. An qui duabus horis orationis à constitutione statutis assistit, impleat hoc præceptum regulæ, quamvis alijs temporibus orationis meditatò non meminerit, eo motivo ductus, quia non est in illis alijs temporibus ad orandum obligatus? Et videtur, quòd sic. Primò, quia iuxta Augustin. lib. de hæresib. cap. 57. ille præceptum Domini, & Apost. sine intermissione orandi adimplet, qui statutas horas orandi non prætermittit: sed religiosus noster; qui cum alijs assistit quotidie duabus horis orationis, statutas orandi horas non prætermittit: ergo hic satisfacit regulæ die, ac nocte orare præcipienti.

183. Secundò præterea: Quia qui horis statutis orat; fini proprio nostræ regulæ satisfacit; siquidem studium principale istius contemplatio est, ipseque est contemplativus: sed per hoc quòd professor nostræ regulæ contemplativus sit, satisfacit præcepto regulæ: ergo.

184. Sed contra est, quia in regula præcipitur nobis oratio die, ac nocte habenda; vnde cum his adeò perspicuis verbis non videtur compatibile, quòd per illas duas horas orationis præcepto regulæ satisfiat.

185. Respondeo dicendum, quòd circa hoc non deest, qui asserat per duas orationis horas adimplere Carmelitam aliquo modo obligationem, quam habet contemplandi, si illis horis assistat animo habendi orationem, vt par est, illamque habeat, vt debet. Sed hoc ex vna parte est nimis speculativum, & ex alia falsum. Est nimis speculativum, quia impossibile videtur, posse quemquam bene orare, si priùs animus eius effusus est. Est etiam falsum, quia antè orationem debet anima præparari, vt cum omnium Domino loquatur; aliter Deum tentare convincetur. Hæc autem præparatio est duplex, vt ex alibi dictis constat, alia proxima, & remota alia: quæ omnino ante orationem habendæ sunt. Aliter non faciet orans quantum potest, vt bene oret. Vnde vel religiosus ante orationem proximè, ac remotè præparat animam; vel non? Si sic: Ergo alijs temporibus mentem ad Deum elevat. Si non: convincitur, quòd non facit, quod debet, vt bene oret: consequenterque falsum est, quòd statutas duas horas habeat, vt debet. Id ipsum dicendum est, de propositis, quæ in oratione habet, & de effectibus ipsius orationis. Insuper constitutio non determinat tempus, in quo regulæ præceptum impleatur: sed in quo ignis contemplationis, qui secundùm regulam iugis esse debet, foveatur. Relinquitur ergo, quòd tradita opinio sit valde speculativa, & falsa: consequenterque quòd Carmelita non satisfacit præcepto regulæ duabus illis horis orationis.

Ad primum ergo dicendum: Augustinum loqui de oratione vocali, quæ sanè non potest esse continua; non autem loquitur de oratione purè mentali, quæ iugis esse potest, iuxta eundem Augustin. epist. 121. ad Probam cap. 9. vbi ait: *Ipsum desiderium tuum oratio tua est, & fit continuum desiderium continua oratio: non enim dicit frustrà Apostol. sine intermissione orantes. Numquid sine intermissione genuflectimus; aut manus levamus? Orare hoc pacto sine intermissione non possumus facere. Est alia interior oratio sine intermis*

termissione, oratio, quæ est desiderium. Si non vis intermittere orare, noli intermittere desiderare. Continuum desiderium tuum; continua vox est. Tacebis, si amare desistas. Vnde sic Augustinum ex ipso Augustin. explicamus.

Ad 2. dicendum, illum discursum nimis speculativum, falsumque esse, vt dictum est. Præterquàm quòd, qui duas orationis horas habet, satisfacit constitutioni, non autem regulæ, quæ iuxtà eandem constitutionem 1. p. cap. 1. num. 1. præcipit, *vt mens nostra, quantùm humanæ fragilitati permittitur, Deo, ac divinis rebus, perseveranter inhæreat.* Manifestum est autem, quòd Deo non inhæret, quantum humanæ fragilitati permittitur, qui Dei solummodò in illis statutis horis meminit. Vnde per illas non adimpletur præceptum regulæ.

Alia dubia possent hîc excitari; sed quæ principaliter, directeque pertineant ad regulæ Interpretes, quos vellem eorum aliqua non adeò suppressisse. Verùm cùm regulæ explanatorem non agam, in alienam messem mittere falcem non debeo. Dicta tamen sufficiat tradidisse, & hæc ita indigitasse pro hac satis implexa quæstione, in cuius progressu quicquid diximus, vicinam considerantes mortem loquuti sumus. Si vel vni proficua fuerint, quæ tradidimus; affatim fortunatus erit noster labor, qui nemini iniurius est: nam si vera sunt, quæ scripsi, nullius conscientiam perturbo, dum illa ante conspectum ipsius obijcio, quibus adstringitur, mortisque irremediabilem anxietatem ex hac parte arceo. Nullum concionatorem perturbatum, anxiumvè inspexi, etiam si summa authoritas Div. Thom. in 3. d. 35. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. in fine corp. asseveret: *Ideò oportet eos* (Prælatos) *in moralibus virtutibus perfectos esse, & similiter prædicatores; aliàs indignè quis prælationis, vel prædicationis officium assumit.* Cur ergo mea nulla authoritas valeat aliquem perturbare?

DISPUTATIO DUODECIMA.

De potentia proxima Divinæ contemplationis.

PRomissis stamus, dum post disputationem de principio *quod* cœlestis contemplationis animum ad ipsius potentiam proximam convertimus. Principium itaque *quod* actionis ex duplici principio *quo* constituitur, quorum vnum est radicale, & aliud proximum. Principium radicale est, à quo proximum principium profluit, quodque medio principio proximo in operationem influit. Si de principio remoto, ac radicali Divinæ contemplationis disceptarem, tempus tererem; quia ex vna parte nulli dubium esse potest, quòd anima rationalis est tale principium, & ex alia nihil, non cuique pervium, est, quod occasione huius controversiæ offeratur. Vnde relicto principio *quo* remoto, de principio *quo* proximo, seu de potentia formaliter, & elicitivè cõtemplatrice sermonicinamur.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm contemplatio Divina proximè eliciatur ab anima rationali?

SICVT scribendi cacoethes tenet multos iuxta Satyrici effatum; sic etiam novitatum ambitio multos tenet, à qua peste immunis haud fuit hæc nostra arcana facultas, quæ in puncto præsenti iugum huius cap-

captivitatis passa est. Itaque non defuere, qui contẽplationẽ adeò immunẽ molirentur, quæ nihil cõmercij habens cum animæ potentijs, ab ipsa anima immediatè orta, sui ipsius nobilitatem ex originis celsitudine secum trahat. Non omnem cœlestem contemplationem huiuscemodi privilegio gaudere, dicũt; sed aliquam valde sublimem, & arcanam. Sic aliquos opinari testatur Mag. Torr. tom. 2. de Relig. pag. 296. sed tametsi de illa speciali contemplatione loquantur, nos de quacumque inquirimus, sub qua illa particularis proculdubio comprehenditur.

§. I. *Vera, & communis sententia proponitur, & probatur.*

1. SIt nostra conclusio. *Implicat contemplatio, cuius anima sit proximum principium.* Assertio hæc communis est omnium D. D. propter quod nullum adducimus in particulari. Et qui oppositum tuentur solummodò inniti in aliquorum Sanctorum dictis, & in sublimitate alicuius contemplationis, conspicio; quod fundamentum ruinosum esse, constat; tum ex recta interpretatione authoritatum, quæ adversus nos opponuntur, quod posteà exequemur. Tum ex confutatione illius imaginationis, qua nostrum assertum probamus, primò sic ratione desumpta ex D. Thom. 1. p. q. 54. art. 3. Et q. 77. art. 1. & quodlib. 10. art. 5. & de spiritualib. creat. art. 11. & de anima art. 12. & 19. potestque sub hac forma proponi.

Non omnis contemplatio est ab anima sine concursu intellectus, & voluntatis: ergo nulla. Anteced. certum est, etiam apud patronos adversæ cogitationis; Ipsi enim non omnis contemplationis principium immediatum animam esse, dicunt; sed hoc privilegium alicui contemplationi multum sublimi reservant. Consequentia autem probatur multipliciter, 1. Quia illa contemplatio, quam dicis esse ab anima immediatè, non potest produci ab anima, nisi per suam virtutem: sed virtus animæ est aliquid medians inter animam, & operationem: ergo nulla contemplatio est ab anima sine intellectus, ac voluntatis concursu.. Maior, nisi terminis abutamur, negari non potest; quævis enim causa efficiens principalis per suam virtutem elicit suam operationem. Minor autem probatur, Quia est expressa D. Thom. locis citatis, ex quibus in quodlibeto sic illam ex Dionys. suadet; dicens: *Sed contra est, quòd Dionysius 11. cap. Cælestis hierarchiæ distinguit superiores substantias, scilicet Angelos in tria, scilicet, substantiam, virtutem, & operationem: sed Angelus non est minoris simplicitatis quàm anima: ergo & in anima sua substantia non est sua virtus, sive potentia.* Ergo virtus, & potentia, quibus anima producit contemplationem, mediat inter ipsam contemplationem, & animæ substantiam: ergo hæc nullam contemplationem habere potest, quin mediet dicta virtus.

Probatur 2. illa consequentia ex ipso D. Thom. locis adductis. Illa contemplatio, quam adeò privilegiatam ponis, est aliquis actus per se in rerum natura positus; ergo habet aliquam potentiam illum per se respicientem, ac immediate producentem. Modò sic, sed hæc potentia non est ipsa substantia animæ: ergo est aliquid medians inter animæ substantiam, & contemplationem. Antecedens est omnino certum, & ex eo eius consequentia legitimè deducitur: quia sicut cuivis potentiæ respondet aliquis actus, ei speciem conferens; sic cuivis actui respondet sua potentia ipsum essentialiter respiciens, ac immediatè producens. Deinde minor, subsumpta probatur 1. Quia potentia, & actus, quem per se, ac essentialiter respicit, spectant ad eumdem ordinem; ergo cùm substantia animæ non possit ad ordinem, ad quem illa contemplatio attinet, spectare, (est enim illa contemplatio accidens) habetur, quòd ipsa animæ substantia non sit potentia per se, & essentialiter respiciens illam contemplationem.

Probatur 2. mi. subsumpta. Quia poten-

potentia per se respiciens illam contemplationem est per se instituta ad operandum, quod non convenit substantiæ animæ, quæ instituta est ad essedū. Tertio prob. mi. subsumpta. Quia vt dictum est, potentia respiciens per se immediatè illam contemplationem, ab ipsa specificatur, vt modò ex libris de anima supono: sed animæ substantia speciem sumere ab accidenti repugnat: ergo.

2. Nec intelligas: Has rationes eò tendere, vt distinctionem realem inter animam, eiusque potentias constituant; nam licèt ad hoc eis D. Thom. vtatur, illamque realem distinctionem satis, superque convincant. In præsenti autem hoc nobis necessarium non est. Sufficit enim pro instituto nostro, vt formalitas virtutis, & potentiæ, qua anima concurrit ad productionem contemplationis, diversa sit à formalitate essentiæ. Sic enim verificatur, quòd non ab ipsa substantia animæ immediatè producatur contemplatio, sed ab aliquo inter ipsam, & contemplationem mediante: sive hoc medians realiter, aut formaliter differat ab animæ substantia. Vnico verbo eo modo, quo adversa imaginatio concedit, alias contemplationes, præter hanc privilegiatam, procedere ab anima, medijs potentis proximis: eo modo dicimus procedere illam privilegiatam contemplationem. Eò quòd motivum fundatur in ipsis naturis rerum; atque adeò de omni contemplatione verificari debet.

3. Probatur 2. conclusio. Implicat contemplatio, quæ non sit libera, vel necessaria: ergo implicat contemplatio, quæ sit immediatè ab anima sine concursu intellectus, & voluntatis. Antecedens est certum: Tum, quia implicat contemplatio, quæ non sit vel cum potestate ad vtrumlibet; vel sine illa. Tum quia implicat contemplatio, quæ non sit voluntaria: ergo vel libera, vel necessaria; quia in necessarium, & liberum dividitur adæquatè voluntarium. Deinde probatur consequentia. Quia contemplatio, quæ esset immediatè ab anima, non foret, libera, quia ad illam non concurreret intellectus, qui est radix libertatis, nec voluntas, à qua libertas formaliter habetur: ergo talis contemplatio non foret libera. Indidemque deducitur, non fore meritoriam. Quam ergo vtilitatem afferret animæ sublimis illa contemplatio?

Sed nec esset necessaria: probatur, quia actus per prius est voluntarius, quam necessarius; quia, vt dictum est, voluntarium est conceptus superior ad necessarium: sed talis contemplatio non foret voluntaria: ergo nec necessaria. Consequentia est bona, quia arguitur à superiori ad inferius negativè. Minor autem probatur. Quia illa contemplatio non esset ab intrinseco cum cognitione finis: ergo non esset voluntaria. Patet ista; quia arguitur à definitione ad definitum. Antecedens autem probatur 1. Quia, vt ex communi sententia docent nostri Salmanticenses tract. 10. disp. 1. dub. 1. num. 13. esse ab intrinseco cum cognitione, denotat cognitionis effectum, nō cognitionem, quæ eo ipso, si prima sit, non potest esse ab intrinseco cum cognitione, sed est ipsa cognitio: ergo talis contemplatio non esset ab intrinseco cum cognitione: quandoquidem anima non aliam cognitionem immediatè elicuit, cuius hæc contemplatio effectus sit: vel si elicuit: ergo non solùm illam privilegiatam contemplationem, sed alios actus elicit anima immediatè, & sine potentiarum concursu.

Secundo probatur idem antecedens cum eijsdem Salmanticensibus. Quia esse ab intrinseco cum cognitione finis, denotat motum in finem ex motione voluntatis, & influxu eiusdem finis: sed illa contemplatio non esset ex motione voluntatis; quia hæc supponitur, non concurrere ad illam contemplationem: nec etiam esset ex influxu finis, quia hìc non influit, nisi vt cognitus: ergo &c.

4. Probatur denique conclusio. Non potest excogitari contemplatio, quæ superet, aut æquet visionem beatificam, sed visio beatifica non est immediatè ab anima sine concursu intellectus,

ctus, ac voluntatis: ergo nulla contemplatio est, quæ sine voluntatis, intellectusque concursu haberi possit. Omnes istæ propositiones notæ sūt, maior, & minor ex se, & consequentia ex ipsis præmissis.

§. II. *Solvuntur argumenta.*

5. Contra propositum assertum argues 1. ex D. Paulo 1. ad Corinth. cap. 14. dicente: *Orabo spiritu, orabo & mente.* Vbi duplex genus orationis mentalis distinguit: aliud illius orationis mentalis, quæ mente fit, & aliud illius, quæ solo spiritu fit: ergo datur oratio aliqua purè mentalis, quæ solo spiritu fiat. Quo textu non solum edocetur, dari contemplationem, quæ à solo spiritu fit: sed etiam, quòd non omnis contemplatio à solo spiritu est; cùm detur contemplatio, quæ mente fiat.

Respondetur: D. Paulum hìc non loqui de contemplatione, sed de oratione. Vnde si in illo sensu, quem arguens vult, loquitur: Iam non solùm contemplatio illa sublimis erit ab anima immediatè; verùm etiam oratio quævis ab anima erit sine concursu intellectus. Imò, quod in ipsis verbis Apostoli clarissime datur intelligi, erit ad arbitrium contemplantis, quòd sua contemplatio sit ab anima sine potentiarum concursu, vel cum illo: quod absque dubio deprimit multum sublimitatem adeò decantatam illius contēplationis, quæ commercium aliquod habere cum potentijs animæ dedignatur: quandoquidem Apostolum pro libito suo, iam spiritu, iam mente se oraturum pollicetur. Vltraquàm quòd verbis illis immediatè ista sequuntur: *Psalam spiritu, psalam & mente.* Vnde si per ly *orabo spiritu* intelligitur oratio, quæ immediate fit ab anima, pariter per ly *psalam spiritu*, loquetur Paulus de cantu, qui fit immediatè ab anima, & cum quo nulla, sive interior, sive exterior facultas animæ commercium aliquod habere valeat. Quod certè absurdum est.

Sensus ergo Pauli est: quòd ad Deum orans debet, quantum sibi possibile sit, orare spiritu, & mente. Orare spiritu est orare cum affectu orandi, & cum affectu consequendi illud, quod à Deo petit, quia sua illa oratio est in lingua ab orante nullatenus, vel parùm nota: propterea inquit Paulus, vltra hoc, quòd est orare cum affectu orandi, quòd est orare spiritu, vt dictum est; etiam *orabo, & mente*, hoc est, satagam, vt intelligam verba orationis meæ, vt sic eius fructum percipere valeam. Vel vt alijs placet; loquitur Paulus de ministro Ecclesiæ publicas preces coram populo fündente, sed ea lingua, quæ omnibus adstantibus erat peregrina. Hi licèt devoti essent, à fructuque suæ devotionis neutiquam fraudarentur: quia tamen idiomatis ignari non intelligebant, quid minister diceret, fructu, quem ex verborum intelligentia colligere poterant, privabantur. Cui vt obviàm Paulus iret, inquit: *Orabo spiritu*, hoc est, affectu, orandique devotione. *Orabo, & mente*, hoc est, ita, seu in illa lingua orabo, quæ possit *mente* ab adstantibus percipi; vt sic illi, qui audiunt, & ego, qui preces fundo, nulla ex parte ab vtilitate, quam ex oratione percipere possumus, defraudemur. Quam glossam mentem Apostoli attingere clarum est ex ijs, quæ subiungit: *Sed in Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, vt & alios instruam: quam decem millia verborum in lingua*, hoc est, aliena, vel in qua non intelligat. Videatur D. Thom. sup. Paulum, Caietan. Lyra. Estius; alijque Expositores.

6. Arg. 2. ex mystic. Theolog. Parent. D. Dionys. qui lib. de mystic. Theolog cap. 1. instruens Timoth. dicit: *Tu autem, ò amice Timothee, circa mysticas visiones forti contritione, & sensus derelinque, & intellectuales operationes, & omnia sensibilia, & intelligibilia*: ergo potest dari contemplatio sine operatione intellectus: ergo talis cōtemplatio erit immediatè ab anima. Secunda consequentia constat ex prima, quæ ex antecedenti nota est.

Respond. sensum Dionysij iam in

in superioribus declaratum à nobis esse cum D. Thom. & cum nostro Extatico Doctore, qui frequentissimè in suis scriptis docet, propriam operationem intellectus desserendam, vt mens ad vnitatem redacta fidei occulo valeat divinam veritatem intueri. Hancque esse mentem Dionysij in his verbis, constat ex egregio eius expositore Alberto Magno ibi dicente. *Ad 2. dicendum, quòd monet relinquere intellectuales operationes connaturales nobis, & non eas, quæ sunt in nobis ex lumine divino.* Vide à nobis dicta disp. 1. q. 2. num. 22. & 23.

7. Arg. 3. ex eodem D. Dionys. qui eodem libro cap. 2. ait: *In hac superlucenti caligine fieri nos precamur, & per non videre, & per ignorare, videre, & cognoscere eum, qui est super omnem visionem, & cognitionem, in ipso non videre, & non cognoscere, &c.* Vel vt habet alia trãslatio. *Et hoc ipsum non videre, & non scire, & veraciter videre, & scire.* Vbi dissertis verbis asserit Sanctus Doctor, quòd in sublimissima contemplatione datur *non videre, & ignorare*, & etiam datur *videre, & cognoscere*: quæ abs dubio contradictoria erunt, nisi dicamus: in tali contemplatione dari *videre, & cognoscere* animæ sine concursu intellectus; & dari etiam ipsius intellectus *non videre, & ignorare*. Quod est idem, ac dicere, quod eminentis illius contemplationis principium immediatum est anima; quin ad illam potentiæ ipsius concurrant.

Resp. aliquos deceptos fuisse hac Dionysij authoritate, vt vel intellectum ab illa suprema contemplatione excluderent, & solam voluntatem principium illius ponerent: vel vt animam se sola principium talis contemplationis efformarent. Cùm sanè mens Dionysij clarissima sit. Nihil enim aliud hic vult, nisi ipsum, quod cap. 1. docuerat, iamque vidimus numero præcedenti. Vnde asserit, quòd per non *videre* modo activo, & connaturali intellectus datur *videre, & cognoscere* ipsius modo superiori, & perfectissimo. Quod ex dictis numero præcedẽti notum est,

8. Contra hoc tamen objicies: Id, per quod aliquid cognoscitur, debet dicere aliquam habitudinem ad illud, seu proportionem cum eo; sed *non videre, & non cognoscere* Deum nihil horum dicit *cum videre, & cognoscere* Deum: ergo per non *videre, & non cognoscere* Deum, qualitercumque explicentur, non possumus Deum contemplari; atque ideò Dionysius manet inexplicatus, nisi eius verba intelligantur relatè ad diversa principia; ita vt *non videre* referatur ad intellectum; *videre* autem ad animam. Consequentiæ legitimè inferuntur, maiorque est certa; quia id, per quod aliquid cognoscitur, est medium ad illius cognitionem: vnde debet dicere aliquam habitudinem, seu proportionem. Minor autem probatur: Quia non *videre, & non cognoscere* Deum sunt privationes visionis, & cognitionis: sed privatio nullam proportionem dicit cum forma, cuius est privatio, nec hæc est mediũ, vt forma cognoscatur; cùm potiùs per formam habeatur cognitio privationis: ergo &c.

9. Confirmabis: nobilissima cognitio maximè distat à non cognitione: sed contemplatio, de qua loquimur, est nobilissima cognitio: ergo maximè distat à non cognitione: ergo non cognitio specialem repugnãtiam dicit, vt possit deservire ad hanc nobilissimam contemplationem habendam. Secunda consequentia constat ex prima, & hæc bene infertur ex præmissis, quarum minor negari ab adversarijs non debet; cùm loquantur de contemplatione perfectissima. Maior autem de se patet. Quia si cognitio minùs perfecta tantùm distat à non cognitione, magis distabit cognitio perfectissima: Sicut maximè dulce magis distat ab amaritudine, à qua dulce remotum est.

10. Resp. ad obiectionem, quòd procedit ex falsa imaginatione: non enim dicimus, nec Dionysius docet, quod *non videre* Deum sit medium, quo Deus videatur: hoc enim manifestam repugnantiam dicit: illamque persuadent obiecta. Sed dicimus, quòd

debet cessare cognitio activa, & naturalis intellectus, vt iste possit cognitionem supra suum naturalem modum habere, qua Deum perfectissimè contempletur. Nec per hoc, quòd *non videre* asseratur, esse id, per quod ad *videre* venitur, infertur *non videre* esse medium ad videndum; sed solùm, quo ablato *videre* naturali, removetur prohibens visionem perfectissimam, seu passivam contemplationem. Sicut si quis vult videre Petrum à se distantem, si sit nebula interposita, illum, vel nullatenus, vel ægrè tantùm, videbit: ast si nebula intersecta auferatur, illum perfectè cognoscet: quin per hoc dicatur ablatio nebulæ medium, quo in Petri cognitionem venitur. Similiter in nostro casu. Per quod patet ad confirmationem. Estque tota hæc doctrina desumpta ex Alberto magno super citatum caput Dionysij.

11. Placet tamen aliter, seu explicatiùs obiecta solvere: prænotando, quòd cognitio absoluta Dei opponitur privative cum non cognitione absoluta ipsius. Et hæc absoluta non cognitio nullatenus deservire potest ad absolutam cognitionem: cùm potiùs sit illius exclusio: cæterùm cognitio determinata Dei non opponitur privative cum quacumque non cognitione determinata eius: sed solùm cum illa, quæ est ipsius carentia. v. g. non cognitio naturalis non est privatio cognitionis supernaturalis: sed privatio cognitionis naturalis est non cognitio naturalis, & privatio cognitionis supernaturalis est non cognitio supernaturalis. Datur tamen incompatibilitas inter illas cognitiones; quatenus qui naturaliter Deum cognoscit, pro tunc tendere in ipsum non potest cognitione supernaturali, quia nec potest simul, & semel vti simpliciter habitu naturali, & supernaturali: nec obiectum sub motivo naturali, ac supernaturali simul attingere potest.

Insuper prænotandum est: non cognitionem activam Dei non dicere ipsam nō cognitionem nudè sumptam; sed implicare omnia illa, quæ animam proportionant ad contemplationem, seu cognitionem passivam. Quæ, vt ex superioribus constat, plurima sunt, & positiva, & ad ordinem supernaturalem spectantia; totum tamen hoc exprimitur nomine *non cognitionis*; quia hæc non cognitio activa, seu exclusio activæ cognitionis, est effectus, quem omnis ante actus sudor introduxit, reddens animam, eiusque potentias idoneas, vt Deum cognitione simplici, & vniversali contemplentur. Ad eum modum, quo exclusio amoris proprij infert positionem divini amoris cum illo incompatibilis. Non quia exclusio proprij amoris nudè considerata causet divinum amorem perfectè talem, sed quia ea omnia, quæ præcesserunt ad extirpandum proprium amorem, perfectionem divini amoris attulere. Ex his ergo

Respondetur obiectioni disting. minorem. Quæ vera est, si *cognoscere*, *& non cognoscere* sumantur absolutè, seu si *non cognoscere* sumatur, vt est privatio cognitionis: ast si sumantur determinatè; tunc adhuc vera est minor, si sumatur *non cognoscere* relatè ad cognitionem determinatam, cuius est privatio: si verò sumatur *non cognoscere* determinatum relatè ad determinatam cognitionem diversæ lineæ, seu cuius tale *non cognoscere* non est privatio; tunc vera etiam est illa minor, si tale determinatum *non cognoscere* accipiatur nudè sumptum: cæterùm si accipiatur pro omni eo, quod explicat, & implicat, qualiter in præsenti sumi debet; tunc falsa est minor: sic enim sumptum *non cognoscere* activum, seu modo proprio intellectus, infert *cognoscere* vniversale, & passivum, seu supra modum proprium intellectus. Termini patent ex prænotatis, & quin aliquid addere opus sit, tota obiectio solvitur, & mens D. Dionysij nota est.

Ad confirmationem respondetur, maiorem, prout ab arguente adducitur, esse falsam; quia privatio cognitionis perfectissimæ non est quævis non cognitio; sed non cognitio perfectissima, vt sic loquamur; & perfectissi-

ma cognitio tantum distat à perfectissima non cognitione, quantum minùs perfecta cognitio à non cognitione minùs perfecta. In alio autem sensu, etiam falsa est illa maior; vnde prodesse arguenti non potest: quia perfectissima contemplatio magis distat à cognitione naturali, & imperfecta; atque adeò distat minùs à suo opposito, scilicet à cognitione imperfecta; sumpta hac non cognitione imperfecta non pro nuda carentia imperfectæ cognitionis, sed pro omnibus, quæ mysticè considerata implicat, vt dictum est. Ratioque habetur ex dictis: quia videlicet, stante cognitione imperfecta, & naturali, incompatibilis est cognitio perfecta, & supra modum proprium intellectus. Quæ incompatibilitas non adest inter ipsam cognitionem perfectam, & carentiam cognitionis imperfectæ. Quod idem cernere est in exemplo illo nebulæ impedientis visionem ad Petrum: illa quippe visio incompatibilis est cum nebula interiecta; non autem cum carentia nebulæ. Similiter maximè dulce opponitur amaro, sed non carentiæ amaritudinis: quin potiùs vt aliquid sit dulce, debet præsupponi in ipso amaritudinis carentia: & quò dulcedo crescit, eò amaritudo magis distat. Quorum omnium eadem ratio est: scilicet, quòd carentia amaritudinis, nebulæ, & cognitionis imperfectæ, non est privatio cognitionis perfectæ, visionis, ac dulcedinis.

12. Arguit. 4. ex nostro Seraphico Doct. qui in flamma cant. 1. expressè docet, sublimissimam contemplationem esse actum animæ independenter à suis potentijs. Hoc suadet citata cant. quæ hæc est,

O llama de amor viva,
Que tiernamente hieres
De mi alma en el mas profundo centro:
Pues ya no eres esquiva,
Acaba ya, si quieres,
Rõpe la tela de este dulce encuẽtro.

Vbi disertè docet, Deum attingere profundiùs centrum animæ, quod absdubio est ipsa animæ essentia: eòque multoties illuminatus hic doctor hos Dei tactus appellat substantiales, ad differentiam eorum, quibus animæ potentias tangit, qui accidentales sunt; vt potè ad accidentia terminati. Sed vbi expressiùs adhuc loquitur, est lib. 2. ascens. cap. 14. vbi ex illo 12. Numer. *Os ad os loquar ei*, inquit, animam in hac sublimissima contemplatione agere cum Deo *secundùm essentiam puram, & nudam ipsius, quæ essentia, sic pura, & nuda est os animæ.* Ex quibus sequentes discursus eliciuntur.

Essentia pura, & nuda animæ est os ipsius animæ: ergo in sublimissima contemplatione loquitur anima cum Deo sine interventu potentiarum. Aliter, ad quid illud os? Secundus discursus est: In sublimissima contemplatione agit anima cum Deo secundùm essentiam puram, & nudam ipsius animæ: ergo tunc non operantur potentiæ ipsius. Patet ista: Quia si potentiæ operarentur, iam non esset anima secundùm suam essentiam puram, nudamque: cum potentiæ animæ sint extra ipsius essentiam. Tertius discursus est: Anima in profundissimo sui centro percipit tactum substantialem Dei illam ad fastigium adeò elevatæ contemplationis elevantis: ergo anima in profundissimo sui centro contemplatur: ergo sine ope potentiarum. Patet hæc consequentia ex prima, quæ probatur. Quia illa perceptio tactus illius substantialis Dei est contemplatio: ergo si anima secundùm sui ipsius profundissimum centrum percipit Deum eius substantiam tangentem, planè contemplatur.

Respond. Extaticum Doctorem longe esse ab illa singulari opinione ponente animam sine suis potentijs contemplari. Ad obiecta autem respondentes dicimus: ad primum discursum ex doctrina nostri mystici Doct. deductum 1. per tale os loqui animam cum Deo radicaliter, non proximè: Vnde superfluum non est. Sed dicendum est: Sanctum Doctor. ibi agere de mutua familiaritate, & immediatione, quæ est inter Deum, & animam. Vnde dicit, quòd

quòd Deus immediatè, & sine involucro figurarum communicatur animæ ad illud fastigium evectæ. Quod probat textu illo Numer. dicente: *Os ad os loquar ei palàm, & non per figuras Dominum videt.* Quo ipso textu ostendit, animam non iam phantasmata speculando, sed immediatè, quantum exilium patitur, Deum contemplari: Unde dum dicitur, quòd anima secundùm suam essentiam purè, ac nudè sumpta cum Deo loquitur, excluditur mediatio figurarum, & phantasmatum: non autem influxus potentiarum.

Quod patet 1. ex ipso textu, quem Sanct. Doct. adducit. Ibi enim ait Deus: *Os ad os loquar ei*, hoc est, explicat ipse, *essentia pura, & nuda Dei.* Per quod non excluduntur attributa, quæ sunt essentiæ Dei veluti rationes proximæ ad loquendum: ergo pariformiter, dum dicitur, animæ nudam, ac puram substantiam Deum audire, & loqui, non excluduntur ipsius animæ attributa; seu potentiæ proximæ. Quocircà sicut ex parte Dei os ad os loqui, est *palàm, & non per figuras loqui*: sic ex parte animæ os ad os loqui, est non uti phantasmatibus ad loquendum. Secundo patet hoc ipsum ex ipso Sanct. Doctor. qui se ipsum in declaratione datæ cant. vers. 3. clarissimè explicat, dicens: ò amor ignite, seu viva flamma amoris, quæ subtiliter me percutis in profundiori centro animæ, videlicet, *mihi conferens intelligentiam divinam secundùm totam habilitatem mei intellectus, & communicans mihi amorem secundum totam capacitatem meæ voluntatis.* Per quæ ad secundum discursum etiam constat.

Ad 3. respond. animam in profundissimo centro sui ipsius Deum tangentem percipere. quæ perceptio subtilissima quidem contemplatio est. Verùm hæc perceptio non est actus elicitus immediatè ab animæ substantia, sed medijs potentijs percipit Deum adeò sibi indulgentem.

Ad illud verò, quòd suprà dicebatur, scilicet, quod Mystic. N. Doct. appellat hos tactus substantiales, quia sunt in ipsa substantia animæ: Respondetur dupliciter. Primò. Quòd isti tactus divini sunt quidem in substantia animæ, eòque ex hoc dicuntur substantiales. Sed etiam tangunt animæ potentias, illas ad perfectissimam contemplationem efferentes. Unde qua parte substantiam animæ attingunt, dicuntur substantiales: qua verò parte potentias elevant, medijs ipsis contemplatur anima Deum ipsam adeò benigna subtilitate tangentem. Desumiturque hæc doctrina ex Div. Thom. in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. ubi ait: *Gratia principaliter duo facit in anima: primò enim perficit ipsam formaliter in esse spirituali, secundùm quod Deo assimilatur: unde & vita animæ dicitur: secundò perficit eam ad opus; quia non potest esse operatio perfecta, nisi progrediatur à potentia perfecta per habitum.*

Secundò respondetur, quòd etiam si hi tactus non attingant animæ substantiam, proprissimè dici possunt substantiales. Eò quòd actus, pro quo dantur videlicet contemplatio, est actus proprissimus substantiæ operantis. Et cum actus est talis conditionis appropriat sibi nomen ipsius substantiæ. Qua doctrina usi fuimus disputat. præced. ubi diximus cum Div. Thom. in 4. d. 49. q. 1. art. 2. quæstiunc. 3. quòd & si nomen vitæ directè spectet ad viventis substantiam, seu naturam; tamen ait Ang. Doct. *Translatum est nomen vitæ ad assignandam operationem, & secundum hunc modum, unusquisque illam operationem suam vitam reputat, cui maximè intendit, quasi ad hoc sit totum esse suum ordinatum.* Quamobrèm cum contemplatio sit actus proprius animæ illius perfectissimæ; proptereà nomen, quod directè designat ipsius animæ substantiam, attribuitur illi contemplationi, contactibusque ad illam deservientibus.

Alia argumenta, quæ hic fieri solent, prætermittimus, quia nullam dificultatem continent, quæ ex dictis facilimè evacuari non possit. Videatur tamen Exim. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. toto cap. 12. & citatus Mag. Torre,

qu

qui tomo 1. in 2. 2. q. 82. art. 3. disp. 1. num. 5. ait: *Ego hanc cessationem ab omni actu potiùs appellarem ruinam, & cassum contemplationis, quàm contemplationem: potiùs appellarem otiositatem, quàm orationem, & figmentum nullius fructus, neque meriti, neque impetrationis, neque devotionis, neque charitatis nutrimentum.*

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm voluntas sit potentia, à qua proximè elicitur contemplatio?

HAbemus ex dictis reduci omne huius disputationis litigium ad solas potétias entitativè rationales, quæ sunt intellectus, ac voluntas. Modò inquirimus, an in hoc certamine voluntas triumphet eliciens divinam cõtemplationem, tamquàm principium *quo* proximum ipsius? Ita vt ea media, anima contempletur?

§. I. *Controversiæ status aperitur, dubiumque deciditur.*

13. DVpliciter potest disputari quæstio præsens. Primò explorando an possit dari actus voluntatis, qui non præcedat actus intellectus? Et sic frequenter video Authores procedere. Sed re bene inspecta, illos imitari non possum: quia longè diversa res est: an volũtas possit diligere incognitum? Et an actus ipsius voluntatis contemplatio sit? Quippe dubitari non potest, quòd sive detur actus voluntatis sine actu intellectus; sive repugnet: quodcumque eligas, non eo ipso præsentem controversiam dirimis. Quãdoquidem sive detur, sive non detur, adhuc tibi probandum restat, illum actum voluntatis esse, vel non esse contemplationem.

Cuius signum gravissimum est: quòd plures ex his Doctoribus, qui asserunt, in sublimi exercitio Theologiæ mysticæ dari actum voluntatis, sine prævio, aut concomitante actu intellectus: non negant, contemplationem extra illud mysticæ Theologiæ exercitium habitam fore intellectus actum. Aliunde: Doctores omnes, qui contemplationem actum intellectus esse dicũt, non negant, quin potiùs adstruunt, præcedere, & subsequi ad contemplationem actum voluntatis: Cæterùm non dicunt, quòd actus voluntatis præcedens, aut subsequens contemplatio sit: ergo similiter licèt actus intellectus indispensabilis pro actu voluntatis asseratur, potest cum hoc bene compati, quòd actus voluntatis contemplati sit.

Vnde in præsenti solummodò exploramus, an voluntas sit potentia proximè elicitiva contemplationis? Illam aliam dificultatem de indispensabili actus intellectus pro actu voluntatis concursu ad alium locum, vbi de exercitio Theologiæ mysticæ agitur, in quo specialiter vrget, reservantes. Modò non desunt, qui dicant, voluntatem esse principium proximum contemplationis, vt minùs alicuius contemplationis specialis. Contra quos directè procedit.

14. Nostra assertio: *Voluntas non est potentia proximè eliciens contemplationem.* Sic D. Thom. pluribus in locis tam in hac, quàm in quæstione sequenti adducendis, illumque vnanimiter ferè omnes D. D. Scholastici, & Mystici sequuntur. Nos autem conclusionem probavimus brevissimè, & quia res non multis eget, vt suadeatur: & quia ex dicendis quæstione sequenti præcipuè constabit præsentis asserti veritas: Probatur ergo conclusio sic ex Div. Thom.

in

in 3. d. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. in corpore vbi ait: *Hoc ipsum nomen contemplationis importat, quod visionem significat.* Ex qua hic discursus conficitur: voluntas non est potentia elicitiva actus, qui sit visio: ergo non est potentia elicitiva contemplationis. Consequentia bona est, & anteced. probatur. Potentia cæca non potest elicere actum, qui sit visio propter manifestam repugnantiam, quæ in hoc datur: ergo cùm voluntas sit potentia cæca, prout tenet concors D. D. sententia incapax est eliciendi actum, qui sit visio.

15. Probatur 2. conclusio ratione fundata in ipsa diffinitione contemplationis, quam dedit D. Thom. vt in superioribus dictum à nobis est, explicatiùsque tradidimus suprà disputatione 8. q. 1. etenim contemplatio divina est *simplex intuitus divinæ veritatis*: ergo non est actus voluntatis. De antecedenti nemo est, qui dubitet, & consequentia probatur: Quia potentia elicitiva contemplationis est potentia visiva, quæ habet veritatem pro obiecto: voluntas nec visiva est, nec habet veritatem pro obiecto: ergo contemplatio non est actus eius. Minor certa est quoad vtramque partem, & maior constat ex data diffinitione: Etenim ex quo contemplatio sit *intuitus* requirit potentiam non cæcam, sed intuentem; & ex quo sit *intuitus veritatis*, respicit ipsam veritatem, vt proprium obiectum: quod omne planè constat voluntati repugnare.

16. Quia tamen ex paucis, qui ex adverso sunt, aliqui non dicunt omnem contemplationem esse actum voluntatis, sed aliquam: illam, videlicet, quæ est valde eminens, seu quæ habetur, dum exercetur mystica Theologia: proptereà placet contra sic discurrentes discursus factos vrgere sub hac forma.

Contemplatio omnis est visio, seu *intuitus veritatis*: ergo nulla contemplatio est actus voluntatis. Consequentiæ bonitas patet ex dictis, & antecedens probatur. Definitio essentialis, ac metaphysica contemplationis omnem contemplationem comprehendit, quantumvis perfectissimam, aliàs diminuta esset talis diffinitio, contra id, quod supponi ab omnibus debet: sed definitio tradita est diffinitio metaphysica, & essentialis: ergo omnem contemplationem comprehendit. Minor ex professo traditur supradicta disput. 8. vbi prædicata metaphysica contemplationis per illam definitionem ostendi, asserimus. Vnde cùm prædicata essentialia, & metaphysica rei, ipsi, sub quocumque statu consideretur, conveniant: proptereà de quacumque contemplatione, sive imperfecta; sive perfecta; sive sub quacumque consideratione accipiatur, verificatur, quòd sit *intuitus veritatis*. Indidemque; ex quo verificetur contemplatio verificatur, quòd sit visio, quia hoc *nomen contemplationis importat, quod visionem signat.*

17. Confirmatur hæc ratio 1. Contemplatio beatorum non est actus voluntatis: ergo nulla quantumcumque eminens afferatur, actus voluntatis est. Antecedens certum est, quia contemplatio Beatorum est visio facialis Dei, quam actum voluntatis non esse, nemo ignorat. Et consequentia probatur: Si namque aliqua contemplatio ob sui eminentiam foret actus voluntatis, hoc præcipuè conveniret contemplationi omnium sublimiori, qualis est Beatorum contemplatio: ergo si hæc vt dictum est, non est actus voluntatis, nulla alia ob sui eminentiam hoc habere potest.

18. Confirmatur 2. Contemplatio minùs perfecta, & contemplatio omnium sublimior non sunt actus eliciti à voluntate: ergo nulla. Patet ista: Quia non est assignabile fundamentum, ob quod contemplatio, quæ mediat inter minùs perfectam, & omnium perfectissimam, non conveniat cum illis in hoc, quòd est, non esse actum voluntatis. Anteced. probatur: Quia contemplatio Beatorum, quæ, vt diximus, est omnium eminentissima, iam vidimus, quòd non est actus voluntatis. Insuper contemplatio acquisita, quæ inter Chris-

Christianos minùs perfecta est, etiam non est actus voluntatis, vel ipsis adversarijs fatentibus. Tandem contemplatio philosophica, quæ omnium contemplationum infima absolutè est, non spectat ad voluntatem, vti omnes docent. Cur ergo erit aliqua contemplatio, quæ à voluntate fit: cùm hoc ei convenire non valeat, nec ob perfectionem, nec ob imperfectionem: immo cùm hoc ex prædicatis essētialibus sibi repugnet.

§.II. *Respondetur argumentis.*

19. Contra conclusionem arg. 1. ex Div. Thom. qui 2. 2. q. 180. art. 7. ad 1. docet, quòd principium divinæ contemplationis est charitas, ijs verbis: *In quantum videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem incitatur.* Vnde si contemplatio procedit ex charitate, planè actus voluntatis est. *Similiter* eodem articulo, & alibi pluries asserit, contemplationem esse delectabilem: quiaque delectatio ad voluntatem spectat, non potest non contemplatio ad voluntatem, vt proprius eius actus, spectare: *Tandem* art. 1. in argum. *sed contra* hæc docet ex D. Gregor. *contemplativa vita est, charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, & soli desiderio Conditoris inhærere: sed desiderium, & amor ad vim affectivam, sive appetitivam pertinet, vt suprà habitum est*: Scilicet 1. 2. q. 2. art. 1.

Respond. Div. Thom. in alatis authoritatibus, & in pluribus alijs, quæ tam ex ipso, quàm ex alijs P.P. & D.D. adduci poterant, non docere, quòd contemplatio sit elicitivè actus voluntatis: sed docet, quòd voluntas ad contemplationem concurrit, non illam eliciens, sed potentiam, à qua proximè elicitur, movens, vt contempletur: tum ex amore ipsius contemplationis; tum, & præcipuè, ex amore obiecti ipsius contemplationis. Vltra quod habet etiam contemplatio, quòd ad voluntatem inflammandam terminetur. Quippe quod in sua elicentia à motione voluntatis accipit contemplatio, extemplò grata retribuit, ipsam voluntatem inflammans, rogumque augens, quo fœliciter ambulatur. Ex quo habetur, quòd contemplans *ex charitate ad Dei contemplationem incitatur.* Quod non est contemplationem elicere; sed ad illam incitare, seu movere. Habetur etiam, quòd contemplatio sit effectus charitatis, ex qua habet, quòd soli Conditori, qui contemplationis primarium obiectum est, desideret inhærere. Sed hoc non signat voluntatem, seu charitatem elicientem; sed incitantem, ac moventem. Habetur etiam, quòd charitas sit terminus, & complementum ipsius contemplationis, quæ maximam delectationem dicit ex charitate movente, ac terminante.

Angelicè hæc omnia tradidit D. Thom. citato art. 7. per hæc verba: *Ad primum ergo dicendum, quòd vita contemplativa licèt essentialiter consistat in intellectu, principium tamen habet in affectu, in quantum videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem incitatur.* Ecce, quòd affectus non est principium contemplationem eliciens; sed ad illam incitans. Prosequitur Doct. Sanct. *Et quia finis respondet principio, inde est, quòd etiam terminus, & finis contemplativæ vitæ habetur in affectu, dum scilicet aliquis in visione rei amatæ delectatur, & ipsa delectatio rei visæ ampliùs excitat ad amorem. Vnde Gregor. dicit super Ezech. quòd cùm quis ipsum, quem amat, viderit, in amorem ipsius ampliùs ignescit. Et hæc est vltima perfectio contemplativæ vitæ, vt scilicet divina veritas non solùm videatur; sed etiam vt ametur.*

20. Dices: Vltima perfectio contemplativæ vitæ, seu contemplationis est, vt per ipsam Deus ametur: ergo est actus voluntatis. Antecedens constat ex vltimis verbis alatæ authoritatis. Et consequentia adeò certa est, vt probari non debeat. ¶ Vrgebis: sicut Div. Thom. asserit, vltimam perfectionem contemplationis consistere in hoc, quòd Deus videatur; sic etiam docet consistere in eo, quòd ipse Deus ametur:

tur: sed per hoc, quòd ait, contemplationis essentiam consistere in hoc, quòd Deus videatur, dicimus contemplationem esse elicitivè ab intellectu: ergo per hoc, quòd docet, consistere in hoc quòd Deus ametur, debemus dicere, ipsam contemplationem esse elicitivè à voluntate.

Si dicas, impossibile esse, eamdem indivisibilem actionem elici ab illis duabus potentijs. Contra est: Quia contemplatio viæ est inchoatio beatitudinis formalis, ipsiusque participatio, vt superiùs cum D. Thom. tradidimus: sed beatitudo formalis est essentialiter actus intellectus, & voluntatis, vt tenent D. Bonavent. Vega. Valent. Suarez, alijque plures, quos referunt Patres Salmant. tract. 9. disp. 1. dub. 3. §. 2. ergo similiter. Consequentia legitimè ex præmissis infertur. Illamque eodem modo suadent omnia, ob quæ prædicti authores docent, beatitudinem formalem ad vtramque illam potentiam essentialiter pertinere. Primum est, varia testimonia Scripturæ, & Patrum, in quibus iam dicitur beatitudo formalis actus intellectus, iam voluntatis, iam vtriusque potentiæ, quod idem evenit in contemplatione, vt vel ex solo D. Thom. ostensum est. Secundum fundamentum est (alia prætereo) quòd beatitudo est perfectior vnio animæ cum Deo: vnde cùm perfectior sit vnio animæ cum Deo secundùm vtramque illam potentiam, quàm vnio secundùm vnam illarum solùm: fit consequẽs, quòd beatitudo in vnione vtriusque potẽtiæ consistit. Hoc idem invenitur in contemplatione, quæ certè est vnio animæ cum Deo secundùm intellectum. & voluntatem: ergo est actus vtriusque potentiæ.

Contra secundò. Quia si non potest esse actus vtriusque potentiæ, cur non erit actus voluntatis? Verba textus de vtraque potentia æqualiter loquuntur: ergo non adest motivum, vt voluntas excludatur ab hoc, quòd sit principium elicitivum contemplationis.

Respond. obiectioni: distinguendo antecedens: *Vltima perfectio* contemplativa *contemplationis &c.* Concedatur. *Vltima perfectio* constitutiva *contemplationis*, negetur. Verum itaque est, quòd ad contemplationem concurrunt intellectus, voluntasque, vt dictum est: sed id, quod habet contemplatio ab intellectu est sibi essentiale, & constitutivum; id verò, quod habet à voluntate, est sibi complementum propriæ perfectionis. Ad illum ipsum modum, quo dicitur de beatitudine formali supernaturali, cuius complementum est à voluntate; licèt essentiam ab intellectu habeat. Videantur citati nostri Salmantic. dub. 4. & ex ibi dictis, quod modò dicimus, notum erit.

Ad vrgentiam dicas: D. Thom. asserere, perfectionem contemplationis consistere in visione, & amore. Sed in illa constitutivè; in hoc verò completivè. Vnde non potest elici à voluntate. Admissaque solutione inter arguendum data. Ad eius primam impugnationem respondetur cum ijsdem Salmantic. dub. 3. illam illorum Doctorum Theologiam imitandam à nobis non esse. Nec illam evincunt motiva ibi relata. Non primum: Quia illæ authoritates solùm docent, quæ fatemur: videlicet, quòd voluntas concurrit ad beatitudinem: ast hic concursus non est constitutivus ipsius beatitudinis; sed tantùm complementum.

Ad secundum motivum respondetur: Vnionem animæ cum Deo secundùm intellectum, & voluntatem plures perfectiones dicere: quàm vnio per intellectum. Cæterùm vnio per intellectum perfectior est, quàm vnio per voluntatem; si quævis secundùm sibi propria sumatur: quia vnio per intellectum est vnio realis, per quam trahitur ad nos Deus secundùm suum esse reale. Quod non habet vnio per amorem: *Quia*, aiunt laudati Salmantic. num. 92. *amor quantum est ex se, solùm vnit affectivè.* Vnde cùm beatitudo non possit consistere essentialiter constitutivè in vtraque illa vnione simul; propterea ponitur essentialiter in magis perfecta; & in non adeò perfecta completivè. Similiterque dicimus de con-

contemplatione viæ, quæ ad voluntatem spectat non essentialiter, aut elicitivè; sed per modum complementi, ac principij excitantis.

Ad vltimum, quod opponitur, respondetur: contemplationem non posse esse actum ab vtraque illa potentia elicitum: sed quoad elicientiam pertinere ad vnam, & quoad completionem ad aliam. Rursus: Ob quod ad intellectum spectet primo illo modo, & ad voluntatem secundo, motivum iam datum est.

21. Arg. 2. contemplatio est beatitudo supernaturalis viæ: sed beatitudo supernaturalis viæ est actus voluntatis, licèt beatitudo patriæ sit actus intellectus: ergo contemplatio nostra est actus voluntatis. Maior vera est, communiterque supponitur à Theologis: immo & Philosophus naturalem beatitudinem constituit in contemplatione, idem de supernaturali dicturus, si illam agnovisset. Minor verò, in qua dissidium consistere potest, probatur multipliciter. Primò ex Psalmo 1. vbi dicitur: *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum* ::: *Sed in lege Domini voluntas eius*. Vbi à volūtate dicitur huius viæ supernaturalis beatitudo haberi.

Probatur 2. discursu in alia Scriptura fundato: Beatitudo viæ consistit in eo, quod perfectiùs nos ducit ad beatitudinē patriæ: sed quod perfectiùs nos ducit ad beatitudinem patriæ est actus volūtatis, ex 1. ad Corinth. cap. 12. vbi dicitur: *Excellentiorē viā vobis demonstro, sequimini charitatē*: ergo &c. Probatur 3. ratione ex alia Scriptura deducta: Beatitudo est id, quod nō ordinatur ad aliud; sed potiùs omnia ordinantur ad ipsum: sed talis est charitas: ergo idem, quod priùs. Cætera nota sunt. Probatur min. 1. ex Prima ad Timoth. vbi scribitur: *Finis præcepti est charitas*. Quo textu D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 11. probat, quòd ad nihil, ad statum viæ spectans, ordinatur charitas; quin potius alia ordinantur in ipsam. Probatur 2. ex D. Anselmo lib. 1. *Cur Deus homo* dicente: *perversus ordo est amare, vt intelligas*: *rectus verò intelligere, vt ames*: ergo ex his duobus actibus, inter quos poterat esse dubitatio, amor non ordinatur ad intellectionem, sed intellectio ad amorem.

Confirmat. Beatitudo formalis consistit in eo, quod intimiùs coniungitur cum obiecto beante: sed in via intimiùs vnitur Deo voluntas, quàm intellectus: ergo beatitudo formalis viæ est actus voluntatis. Probatur min. Quia in sublimissima contemplatione *dilectio supereminet scientiæ, & maior est intelligentia: plùs enim diligitur, quàm intelligitur: & intrat, & appropinquat, vbi scientia foris stat*: Sic Hugo de Sanct. Vict. super caput 7. Dionys. de cœlest. hierarch. communiter ab alijs adductus, & secutus. Similiterque Seraph. M. Nost. sup. Cant. ad illa verba: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*, inquit: in sublimi illa mystica ebrietate omnes animæ potentias suspensas, aut mortuas esse, vnam voluntatem si excipias, quæ fervidissimè dilectum suum amplectitur. Atque ob hæc, & alia, quæ supprimūtur, motiva plures, ijque gravissimi Authores tenent, beatitudinem supernaturalem huius vitæ in actu voluntatis sitam esse, quorum opinionem amplectuntur P. P. Salmant. in dubio appēdice ad citatum dubium 4.

22. Vt huic argumento occurramus præmittendum est: circa actum, in quo consistit beatitudo supernaturalis viæ, dari opinionem sustinentem talem beatitudinem consistere in actu intellectus: & opinionem affirmantem consistere in actu voluntatis. Quæ sententiæ adeò probabiles, probatæque visæ sunt nostris Salmāt. vt num. 112. nulli, alia exclusa, decreverint adhærere, sed vtramque ad concordiam revocare. Quod, vt faciant, duo præsupponunt. Primum est: nullum actum viæ posse habere perfectè rationem beatitudinis. Cuius ratio ea est, quòd beatitudo est talis conditionis, vt ad illam referantur omnia alia; cum tamen ipsa, nisi ad proprium cùm obiectum, non referatur. Hoc autem in nullo actu viæ reperiri potest; quia omnes illi referri

debent

debent ad beatitudinem patriæ, quæ ad nullum eorum referibilis est. Et hoc sufficit, alijs omissis, vt nullus actus viæ habere possit rationem beatitudinis perfectæ.

Imperfectam autem rationem beatitudinis dari posse in aliquo actu viæ supponimus: & quis talis actus sit, exploramus. Quiaque beatitudo patriæ plurima dicit in se, vt potè in entitate perfectissima, adunata, quæ non implicat, esse in inferioribus dispersa. Ideò non implicat, quòd plures actus viæ sint imperfecta beatitudo, quatenus vnusquisque participat à beatitudine supernaturali aliquid propriè ad ipsam spectans. Inter quos ille actus magis accedet ad beatitudinem supernaturalem; eòque propriùs dicendus est beatitudo viæ, qui propriorem conceptum beatitudinis à supernaturali beatitudine patriæ habuerit. Quocirca cùm in beatitudine patriæ adunentur, & ratio entitatis in perfectione omnes alios actus superantis, & ratio assecutionis, aut apprehensionis obiecti, & aliæ: propterea actus viæ, qui aliquam ex his perfectionibus participaverit, erit beatitudo supernaturalis imperfecta. Inter omnes tamen eminebit, qui participet conceptum assecutionis: quandoquidem in hoc actu, seu conceptu sita est ratio proprissima beatitudinis supernalis patriæ: quandoquidem si ille actus non esset adeò perfectus; dummodò conceptum assecutionis diceret, beatitudo foret: non autem foret beatitudo, si conceptu assecutionis careret: eò quòd conceptus hic est essentialis beatitudini. Quod pluries repetit D. Thom. præsertim 1. 2. q. 3.

23. Secundò observant dicti P. P. cum D. Thom. eadem 1. 2. q. 69. Beatitudinem patriæ dupliciter posse participari in via: Primò per modum meriti: secundò per modum inchoationis. Prima participatio est talis per modum dispositionis, poteſtque dici beatitudo moralis: Quatenus licèt merita non habeant in se conceptum formalem beatitudinis patriæ; habent tamen ius, virtutemque perveniendi ad illam. Quamobrem dicuntur beatitudo *moralis*, seu *per modum dispositionis*, aut *per modum meriti*. Beatitudo autem per modum inchoationis illa est, in qua verificatur proprius, ac formalis conceptus beatitudinis patriæ, licèt deficienter ac imperfecte. Hunc formalem conceptum iam diximus, esse rationem assecutionis, seu apprehensionis obiecti. Vnde ille actus, qui habuerit hoc, quòd est assequi, seu apprehendere obiectum beatificans, erit planè formalis beatitudo viæ.

Quibus prælibatis, vtramque sententiam ad concordiam reducunt dicti Patres, dicentes: Primam esse veram de beatitudine *per modum meriti*, aut *dispositionis*, aut de beatitudine *morali*, aut *virtuali*. Hæc omnia pro eodem vsurpantur. Moventurque, quia cùm charitas sit, à qua meritum provenit, & meritum, vt dictum est, fundet ius ad beatitudinem patriæ, disponatque ad illam obtinendam; idcirco charitas, seu actus voluntatis charitate decorus est beatitudo viæ *per modum meriti, dispositionis &c.* Secundam autem sententiam veram reputant de beatitudine *per modum inchoationis*: Quia absdubio actus intellectus est apprehensivus obiecti, illudque vel in via habet, non in affectu solùm, sed in re, licèt imperfectè, & modo valde deficienti. Exemplo egregio rem totam declarat laudatus D. Thom. considerans arborem vel flores amittentem, vel fructus jam iam offerre incipientem. Florescente arbore potest aliquo modo dici, ipsam habere fructus, non tamen in re; sed *virtualiter*, aut *moraliter*, aut *per modum dispositionis*; dum autem floribus deformatis, incipiunt apparere fructus: tunc arbor illa fructus re ipsa habet, quamvis imperfectissimos, immaturos, & insuaves. Sic ergo charitas dicitur beatitudo, quatenus dicit meritum, quod quidem est via ad præmium, nempe ad ipsam beatitudinem patriæ. Vnde dicitur beatitudo dispositivè. Actus verò intellectus, cùm sit obiecti beatificantis, etiam in hac vita apprehensio, licèt imperfecta, est

quamquàm eadem imperfectione, beatitudo formalis viæ, ac *per modum inchoationis*.

24. Hoc Patrum Salmant. prudens, solidumque iudicium à nobis amplectitur, ex illoque obiecta solvimus. Ad primum ergo respond. disting. mai. *Contemplatio &c.* secundùm sibi essentialia, hoc est, secundùm, id quod habet ab intellectu, conceditur: secundùm id, quod habet à voluntate, subdisting. est *beatitudo dispositivè moraliter*, sive *virtualiter*, aut *per modum meriti*, conceditur. *Est beatitudo* formaliter, neg. mai. Et disting. minor, *beatitudo* per modum dispositionis, est verum: per modum inchoationis, seu formalis est falsum. Termini ex dictis sunt noti.

Ad primam probationem minoris respondetur; textum illum loqui de beatitudine per modum meriti. Sed non excludit beatitudinem per modum inchoationis, quæ in Dei contemplatione consistit. *Ad secundam probationem* similiter respond. *excellentiorem viam* per modum dispositionis ad beatitudinem patriæ esse charitatem quæ causat meritum, per quod in patriam tendimus: ast perfectior via *per modum inchoationis* est actus intellectus, in quo ipse viæ terminus in re habetur, licèt imperfectè: consequenterque habet conceptum assecutionis ipsius obiecti beatificantis. Vnde id, quod fuerit beatitudo viæ non dispositivè, sed formaliter talis debet hũc conceptum assecutionis habere: atque adeò si contemplatio hoc habet, vt vel ipsa opposita sententia fatetur: ex hoc ipso adstruitur, quòd est actus intellectus.

Ad tertiam probationem respondetur: De ratione beatitudinis simpliciter, ac perfectè talis, qualis est beatitudo patriæ, esse vt omnia referantur ad ipsam, & illa ad nihil, nisi ad proprium obiectum referatur. Ast de ratione beatitudinis imperfectæ, qualis est beatitudo viæ, non est tale quid dicere, cùm indispensabiliter debeat ad beatitudinem patriæ referri, vti num, 22. dictum est. Sed illi duo conceptus, qui in entitate superiori beatitudinis patriæ vniti sunt, sunt dispersi in inferioribus actibus: quo circa actus charitatis participat irreferibilitatem ad aliquid viæ. Verùm quia hoc munus non est essentiale in beatitudine; sed hoc reservatur muneri assequendi, & apprehendendi: propterea charitas, quæ illud primum munus participat, est quidem viæ beatitudo; sed dispositivè. Actus verò intellectus, quia assecutivus est, tametsi ad charitatem referatur, est viæ beatitudo formaliter talis. Ex quo fit consequens, quòd contemplatio divina, quæ supponitur beatitudo formalis viæ, sit actus intellectus.

Per quod patet ad duas probationes ibi adductas. Adde 1. D. Anselmum non solùm non loqui de intelligere patriæ: sed nec de intelligere viæ speculativo; authoritas namque eius intelligenda est de intelligere intellectus practici, cuius finis est actio. Vnde ipse intellectus practicus ordinatur ad actionem, tamquam ad finem, qui nisi perversè, ordinabilis haud est ad id, cuius est finis. Videantur P.P. Salmant. num. 54. in fine.

25. Adde 2. Quòd mysticè loquendo, seu, vt propriùs loquar, loquendo de ijs, quæ realiter eveniunt in exercitio huius Sanctissimæ sapientiæ; intellectio refertur ad dilectionem, & hæc ad intellectionem ordinatur. Dirigitur ad intellectionem dilectio *in quantum scilicet aliquis ex dilectione Dei inardescit ad eius pulchritudinem conspiciendam*, ait Div. Thom. 2. 2. q. 180. art. 1. in corpore. Dirigitur intellectio ad dilectionem: quia *vita contemplativa terminatur ad dilectionem, quæ est in affectu, ex qua etiã amor intenditur*, docet idem Sanctus ibidem. Eamdem doctrinam repetit artic. 7. ad 1. vbi inquit, mutuò se se iuvare, & augere contemplationem, & amorem. Quamobrem sine perversitate aliqua; immo ordine divino, contẽplativus contẽplatur, vt diligat: & diligit, vt contempletur, ob reciprocum fomentum, quod sibi conferunt isti superni

actus. Quod si charitas asseritur finis nostræ vitæ; hoc ipsum de contemplatione docet citatus D. Thom. art. 4. in corpore, cuius verba producere placet, quia in eis plura sunt, quibus ferè omnia, quæ diximus in quæstione hac, roborantur.

Ait enim Doct. Ang. *Principaliter quidem ad vitam contemplativam pertinet contemplatio divinæ veritatis: quia huiusmodi contemplatio est finis totius humanæ vitæ. Vnde Augustin. dicit in 1. de Trinitate, quòd contemplatio Dei promittitur nobis actionum omnium finis, atque æterna perfectio gaudiorum: quæ quidem in futura vita erit perfecta, quando videbimus eum facie ad faciem: vnde & perfectos beatos faciet. Nunc autem contemplatio divinæ veritatis competit nobis imperfectè, videlicet per speculum, & in ænigmate: vnde per eam fit nobis quædam inchoatio beatitudinis, quæ hîc incipit, vt in futuro continuetur. Vnde & Philosoph. 10. Etichorum in contemplatione optimi intelligibilis ponit vltimam fœlicitatem hominis.* Videatur P. Suarez tom. 2. de relig. lib. 2. cap. 9. num. 11. in fine, qui hanc amoris, & contemplationis reciprocam causalitatem docet. Elegantissimè verò de illa loquitur N. Philipp. in sua mystica Theolog. p. 2. tract. 3. art. 2. vbi inquit: *Mirabilis est in contemplatione circulus; amor namque Dei ad eius contemplationem excitat, quæ maiorem parit amorem erga ipsum Deum, cuius pulchritudinem ac bonitatem in contemplatione videt, & miratur anima, ac in eius delicijs suaviter immoratur.*

26. Ad confirmat. respondetur negando min. Quia intimius est obiecto id, quod se tenet ex parte ipsius, habetque aliqualiter rationem obiecti, quàm id, quod est motus in obiectum. Contemplatio se tenet ex parte obiecti voluntatis, estque aliquo modo obiectum ipsius: quandoquidem voluntas non tendit in bonum, nisi vt cognitum; atque ideò ex parte obiecti, in quod voluntas movetur, non solùm adest bonum sed etiam ipsius boni contemplatio, seu cognitio: vnde intimior est illi obiecto contemplatio, quæ vnicum obiectum cum eo facit, quàm dilectio, quæ est motus voluntatis in illud. Sic enim solvit Scoti argumentum simile Caietan. 1. 2. q. 3. art. 4. dicens: *Actus visionis est quasi pars ipsius finis, & est finis non ponens in numerum cum fine extrinsecè. Deus enim visus est finis, & non sunt duo fines, scilicet Deus, & visio: sicut inductivè patet in alijs finibus &c. Vnde actus voluntatis est propinquior inter actus tendentes in finem integrum; sed propinquior illo est, qui est quasi pars finis. Amamus enim non solum bonum; sed bonum cognitum, & propter illud.*

27. Contra hanc tamen solidam doctrinam stat probatio illa minoris fundata in illa Doctorum veluti paræmia: *Intrat dilectio, & appropinquat; vbi scientia foris stat.* Sed antequàm directè respondeam, monere placet: Patrem Carolum Casnedi in tomo suo 4. Crisis Theologicæ; vbi *abstrusas Theologiæ mysticæ controversias* se tractare, *non tentata hactenus scholastica methodo*, pollicetur. Quod non semel reperit in dicto tomo, quem mysticum nominat; & etiam in 5. interans se sine duce procedere, dum falcem scholasticam mittit in mysticam messem. O vtinam talem ducem habuissem ab initio huius laboris! Sed serò sua lux affulget; quia iam primus cursus nostri mystico-scholastici tomus sub prælo gemit, & secundus hic iam ad finem properat, vt vides. Hic, inquam, doctus scriptor in dicto 4. tomo disp. 2. sect. 4. num. 89. refert illam authoritatem dicens, fundatam esse in D. Thom. doctrina. sub dubio tamen. Posteà verò num. 101. inquit: illam authoritatem esse D. Thom. secundùm P. Suarez; qui tamen, ait Casnedi, locũ D. Thom. non citat: In quo fatetur, quòd ipsum Author illius sententiæ latet. Sed re vera Author illius est citatus Hugo, quod à pluribus è nostris Mysticis potuit discere Casnedi: & non solùm à Mysticis; sed etiam ab Scholasticis: quippe Patres Salmant. loco citato

num.

num.92. hoc idem testantur. Immo D. Thom. hoc ipsum asserit in 4. dist. 49. q.1.art.1.quæstiunc.2.in 5.& ad 5.& in 3.dist.27.q.1. art.4. in 3. argumento *sed contra*, eius verba mox exhibebimus. Et ob hoc forsan P. Suarez dixit, sententiam illam in doctrina D. Thom. fundari.

Quæ sententia nobis nullatenus opponitur: sed continet doctrinam sanissimam, quam obvijs manibus excipimus: quandoquidem illa verba: *Dilectio supereminet scientiæ*: docent, quòd cùm scientia terminetur ad obiectum, prout in sciente, & dilectio terminetur ad illud, prout in se est: quando obiectum est superius, vt est Deus, melius esse habet in se, quàm in intelligente: quocirca dilectio, quæ terminatur ad obiectum, prout in se perfectior est, quàm scientia, quæ terminatur ad illud prout in sciente. Quæ est doctrina toties à D. Thom. tradita, quoties de excessu intellectus supra voluntatem disputat.

Verba sequentia. *Maior est* (dilectio) *intelligentia*: eumdem sensum continent. Et etiam dogma mysticum offerunt: videlicet, quòd voluntas plùs amat, quàm intellectus intelligat. Licèt nunquam verùm sit, quòd voluntas aliquid amet, quod intellectus præviè, vel concomitanter non cognoscat. De quo in 3. prædicabili, Deo dante, nobis agendum est. *Idem* dogma ostendunt verba illa: *Plùs enim diligitur, quàm intelligitur*. Hoc est, quamquàm voluntas nihil incognitum amet; amat tamen plùs, quàm intellectus in hoc exilio cognoscat.

Eumdem sensum habent vltima verba: quia cùm voluntas feratur ad obiectum, prout in se est, illud, vt sic dicamus, intrat, vt amet. Ast cùm intellectus non intelligat obiectum, prout est in se; sed ad se ipsum trahat illud, media specie, in qua illud intelligit: propterea non stat intellectus intelligens obiectum intra ipsum obiectum; sed *foris*, hoc est, in specie ab ipso immissa: consequenterque plùs dilectio diligit, quàm intellectus intelligat. Videantur laudati Salmant. num. 93. vbi sic Hugonis dictum explicant. Videatur etiam Capreolus in 4. dist. 49. q. 2. Vbi tenens Hugonem esse authorem illius sententiæ, illam modo dicto declarat.

Sed inter omnes videri, & audiri debet D. Thom. locis citatis ex 3. & 4. sententiarum: In primo enim postquam argumentum ex verbis Hugonis confecisset, respondet in hunc modum: *Ad 10. dicendum, quòd amor magis intrat ad rem, quàm cognitio, quia cognitio est de re secundùm id quod recipitur in cognoscente. Amor autem de re, in quantum ipse amans in rem ipsam transformatur, vt dictum est priùs. In hac autem via, qua perficitur anima in ordine ad res alias dictum est, quòd voluntas cognitionem excedit, ad quam viam pertinet esse magis, vel minùs intimum rei.* In 2. autem loco sic ait Doct. Sanct. *Ad 5. dicendum, quòd per affectum homo perfectiùs Deo coniungitur, quàm per intellectum, in quantum coniunctio, quæ est per affectum, supervenit perfectæ coniunctioni, quæ est per intellectum perficiens, & decorans eam; sed tamen oportet, quòd prima coniunctio sit semper per intellectum: dilectio enim priùs inclinat in coniunctionem perfectam appetendam, quàm intellectus perfectè coniungat, quamvis non priùs quàm intellectus quo quo modo cognoscat, eò quòd appetitus non potest esse incognitè omnino. Et ideò dicit Hugo, quòd scientia foris manet, vbi dilectio intus est.* Videatur Angelic. Doct citata dist. 27. q. 3. art. 1. Vbi luculentissime hanc ipsam doctrinam tradit.

28. Superest, vt ad id, quod de Seraph. M. Nostr. in eadem confirmatione dicitur, respondeamus. Dicimus enim 1. quæ hactenus diximus, iuxta quæ glossanda sunt Doctricis Almæ verbo *secundò* dicimus: Cœlestem hanc Magistram inibi etiam docere, non solùm intellectum, sed nec voluntatem operari, ijs verbis: *Sed dubitari potest: si anima tam extra se est, & adeò absorta, vt nihil videatur posse operari medijs potentijs, quo modo mereri potest?*

Illud

Illud ergo *videatur*, quod nunc applicat omnibus potentijs, applicari debet intellectui, dum de illo loquitur. Adeò enim absortus est intellectus ab eminentia divinæ maiestatis, vt nihil posse operari *videatur*. Adeò subtilis, & sine reflexione est intellectio, quam ibi habet intellectus, vt sit ferè imperceptibilis, vt ait Extatic. N. Parens, de quo suo loco tractabimus; atque adeò imperceptibilitas illius subtilissimæ contemplationis facit, quòd intellectus nihil agere *videatur*.

Adde: ipsam Sanctis. Doctricem ibi etiam hæc dicere: *Ipsa vis amoris abstulit ab anima discursum intellectus; vt sic magis Deum amare valeat.* Vnde discursum ablatum docet, quod sanè fatemur, & nos, qui ab illo sublimi contemplationis gradu discursum eliminamus. Turbaretur enim erga plurima anima, si tunc temporis discursibus vteretur. Vnde ex alato testimonio nihil concluditur contra nos.

Ex omnibus pro argumento, & confirmatione dictis habetur, obiecta solùm concludere, quòd in via relatè ad obiectum superius anima præmineat dilectio intellectioni. Ex hoc tamen non sequitur, quòd cognitio viæ non sit beatitudo formalis viæ per modum inchoationis: quia licèt minùs perfecta, habet tamen conceptum assequendi, apprehendendique obiectum beatificans: quod munus est magis proprium inter omnia, quæ patriæ beatitudo adunat. Vnde relinquitur, quòd contemplatio sit beatitudo formalis inchoata, & etiam, quòd non sit actus voluntatis, cuius non est obiectum consequi; sed vel illud absens desiderare; vel in ipso iam consequuto quiescere.

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrùm intellectus sit principium quo *proximum divinæ contemplationis?*

PErsistit adhuc litigium inter intellectum, & voluntatem pro approprianda sibi hac perfectissima, ac nobilissima prole cœlestis contemplationis. Quia cùm solùm inter has duas nobilissimas potentias vrgens bellum adesse possit: idem prorsus est trophæum à voluntate surripere, ac quòd intellectus triumphet: & similiter idem est laurum intellectui negare, ac quòd voluntas victrix coronetur. Vnde in præsenti plura pro iure voluntatis adducenda supersunt. Noluimus tamen vtrumque sub vna quæstione diversis tamen assertis, vt solet in similibus fieri, disputare, vt sic clariùs in re adeò vtili, quò distinctiùs, procederemus.

§. I. *Intellectus est principium proximum contemplationis divinæ.*

19. HOc assertum est omnium nostrorum Mysticorum, & adeò inter omnes frequens, vt commune iure merito dici debeat: speciatim, cùm hic loquamur sub illa præcisione: quam quæstione antec. dedimus: videlicet, segregando nos ab illa controversia, an, scilicet, detur actus voluntatis sine actu prævio, vel concomitante intellectus? Quam quidem ad locum quæstione superiori dictum remittimus. Ex paucis enim Doctoribus, qui contra nos sunt in præsenti dubio, plures, & maioris notæ moventur; Quia autumant, animam ad illum gradum aliquando pervenire, in quo sine prævio, aut concomitante actu intelle-

ctus,

ctus, diligat eius voluntas. Quam dilectionem, contemplationem esse dicunt. In alijs verò gradibus, in quibus voluntas amat ex propositione intellectus, planè nobiscum sentiunt, tenentes contemplationem ad intellectum spectare. Sat sit D. Bonavent. nominare, qui itin. 3. æternit. dist. 2. sic contemplationem definit: *Est actus intellectus non impediti gratia sanati, in æterna spectacula directi, cum admiratione suspensi.* Vbi, vt vides, contemplationem esse actum intellectus docet, quod est idem cum nostro asserto.

30. Quod esse ad mentem D. Th. onerosum minus foret, in dubium vertere: cum pluribus in locis illud doceat. Videantur, quæ ex eodem Ang. Mag. 2. 2. q. 180. art. 1. & 7. diximus quæstione præcedenti, & præcipuè num. 19. Idem docet in 3. distinct. 35. q. 1. art. 2. quæstiunc. 1. vbi in corpore ait: *Contemplatio essentialiter in actu cognitivæ consistit, præexigens charitatem ratione prædicta. Vnde Greg. dicit super Ezechiel. contemplativa vita est charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, ab exteriori actione quiescere, ita vt nibil iam agere libeat: sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris animus inardescat.*

31. Deinde probatur conclusio sic: Cõtemplatio divina habet aliquam potentiam, quæ illam proximè eliciat: sed hæc non est anima rationalis, nec potentia aliqua, quæ non sit entitativè, & essentialiter rationalis; nec ex his, quæ essentialiter rationales sunt, est voluntas: ergo solùm remanet intellectus. Consequentia est infallibilis: Non enim remanet aliqua alia potentia, cui posit hoc convenire, cùm omnes in minori propositione numerentur. Minor autem qua ad 1. partem constat ex dictis quæst. 1. huius disputationis; quoad 2. patet ex dictis disput. 11. quæst. 1. num. 4. vbi ostendimus, nulli ex illis potentijs munus eliciendi proximè contemplationem cõvenire: quia illis elicientiam illam absolutè repugnare vidimus.

32. Confirmatur hoc reproducendo, breviter tamen, quæ in anteactis quæstionibus dicta sunt. Etenim principium proximum contemplationis debet esse aliqua potentia, quæ sit immediatè operativa, & sit essentialiter rationalis, vt constat ex dictis num. præcedenti: sed solùm dantur duæ potentiæ essentialiter rationales, de quibus dubitari posit, an sint immediatæ operativæ contemplationis; videlicet intellectus, & voluntas; & voluntas non potest esse principium proximum contemplationis: ergo tale principium est intellectus. Cætera constant, & minor quoad 2. partem probata est quæstione præcedenti.

Confirmatur hoc ex dictis quæst. 2. etenim ex ibi dictis à num. 14. non solùm constat, voluntatem non esse principium proximum contemplationis; sed ex ipsis habetur, tale principium esse intellectum: ergo intellectus est potentia proximè contemplationem eliciens. Probatur min. dupliciter. 1. absolutè. Quia solũ potest esse litigium præsẽs inter volũtatẽ, & intellectũ: ergo ex quo voluntas excludatur, asseritur, quòd tale principium est intellectus. Consequent. bona est, & anteced. constat ex dictis in tota hac disputat. *Secundò*, & præcipuè probatur min. Quia ibi dicta non solùm excludunt voluntatem, sed probant, quòd intellectus eliciat contemplationem: quia si actus voluntatis non potest esse intuitus veritatis, nec visio; actui intellectus hoc non repugnat: immo eius actus intuentur veritatem, quæ est eorum obiectum proprium; consequenterque actus intellectus est visio: vnde ex ibi dictis probatum manet assertum præsens.

33. Probatur tandem: Theologia mystica est verè scientia: ergo actus Theologiæ mysticæ, qualis est contemplatio; est actus intellectus. Anteced. fusè à nobis probatum est tom. 1. disp. 1. estque apud omnes, vnum, vel alterum si excipias, indubitatum. Consequent. autem inde constat 1. quòd actui scientifico nemo hactenus dedit aliam potentiam proximam, nisi intellectum. *Constat* 2. quia actus ad illam poten-

potentiam spectat, quam actuat habitus eius. Sed habitus Theologiæ mysticæ, cuius actus est ipsa scientia actualis, actuat intellectum, in eoque subiectatur: ergo actus Theologiæ mysticæ est actus intellectus. Consequentia legitimè infertur ex præmissis, quæ omnino certæ sunt.

34. Confirm. Contemplatio viæ est inchoatio contemplationis patriæ: ergo spectat ad eamdem potentiam intellectivam. Anteced. est certum, constatque ex dictis quæstione præcedenti, vbi cum D. Thom. diximus contemplationem viæ esse beatitudinem inchoatam: proptereàque non ordinatur ad contemplationem patriæ, veluti res ab ipsa diversa, vtì docet D. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 4. in corp. per hæc verba: *Vita enim contemplativa non ordinatur ad aliquid aliud in ipso, in quo est, quia vita æterna non est nisi quædam consummatio contemplativæ vitæ; quæ per vitam contemplativam in præsenti quodammodò prælibatur*. Consequent. autem probatur: Quia actus inchoatus, & consummatus ad eamdem potētiam spectare, notum est: ergo cùm extra controversiam notum sit, contemplationem consummatam fore actum intellectus; inde pariter asserendum est, de contemplatione viæ.

§. II. *Solvo obiectiones contra dicta, & quæ assertionem impugnant.*

35. Promiscuè proponimus solvimusque, quæ assertum, & ea, quibus illud communivimus, labefactare videntur, vt sic quoad fieri possit, properemus ad alia. Igitur contra dicta num. 32. ad quod ferè reducitur quidquid dictum est, obijcies 1. Quia actus voluntatis Theologiam mysticam exercentis est *visio*: ergo ex quo contemplatio sit *visio*, ac *intuitus veritatis*, non est vnde repugnet, quòd sit actus voluntatis: vel ex illo principio sine fundamento asseritur, quòd sit actus intellectus. Consequent. quoad vtramque partem nota est ex antecedenti, quod probatur 1. ex D. Gregor. homil. 27. in Evang. vbi ait: *Amor ipse notitia est*. Nomen autem *notitia* proprium est lineæ scientificæ: & hoc nomen, quod scientiam significat, tribuitur amori: immo dicitur, quòd est ipse amor. Sicque Mystæ communiter loquuntur, appellantes actum voluntatis, fervidè Deum amplexantis, notitiam experimentalem Dei.

Probatur 2. idem anteced. ex D. August. clariùs adhuc loquente: quippe lib. 7. confess. cap. 10. agens de luce inaccessibili Dei, inquit: *Qui novit veritatem, novit eam: & qui novit eam, novit æternitatem: Charitas novit eam*. Vbi non solùm dicitur charitatem terminari ad veritatem; sed etiam terminari cognoscendo, seu intuendo veritatem: *Novit veritatem, & charitas novit eam*. Huiusque rationem dedit alibi ipse Doct. Sanct. dicēs: *Amor vehemens non potest non videre, quem amat, quia amor oculus est, & amare videre est*. Quid clarius?

Respondetur neg. anteced. quod illis, adeò perspicuis probationibus haud suadetur. Ad 1. dicimus: Mentem D. Gregor. esse, quòd amor sit *notitia*; hoc est experientia de Deo, cui per amorem vnitur anima. Vnde ipse amor gustat Deum, in quem mysticè transformat animam: & illa ipsa gustatio de Deo est *notitia*, seu experientia de ipso Deo gustato. Et hoc ipsum est, quòd Mystici significant illa sua communi phrasi, quam admittimus: sed contra dicta non est.

Nisi mavis dicere: quòd *amor ipse* causaliter *notitia est*: quia certè ad gustum, & experientiam, quam de Deo gustato habet amor, sequitur clarissima cognitio ipsius Dei degustati. Secundùm reciprocum fomentum, quod sibi ipsis intellectus, & voluntas tribuunt in exercitio divinæ contemplationis, prout diximus quæstione antecedenti num. 25. Quod præter ibi dicta comprobatur clarissima doctrina D. Thom. opusc. 61. cap. 2. vbi ait: *Intellectus de summo bono intelligit aliquid, aut*

per alium, & sic quasi per auditum: aut per se, & sic quasi per visum: sed plenius apprehendit, cum affectus: : : vel modicè experitur. Audire autem, est incipientium: videre proficientium: gustare perfectorum. Prosequitur Sanct. Doct. toto illo capite, & sequenti hæc explanans. Quod ad nostrum intentum facit, consistit in eo, quòd vt mens adhæreat Deo, debet præcedere in ipsa aliqua Dei apprehensio: quæ in incipientibus fit per *auditum*, hoc est quia audierunt, quòd *adhærere Deo bonum est*: Ideo hoc bonum in se habere desiderantes satagunt adhærere Deo per exercitium piarum cogitationum, & meditationis. In proficientibus datur hæc apprehensio per visum: hoc est, quia videntes, quòd non fuerunt defraudati à desiderio suo, dum erant incipientes, segregant se quantum possunt à tumultibus, & intrantes in cubiculum suum, clauso ostio, orant ad patrem suum. In perfectis tamen habetur hæc apprehensio per gustum, seu ex experientia, quam de Deo gustato habent, ex qua resultat, quòd ipsum sublimiùs contemplentur. Quasi disparent, quæ audierunt, & viderunt in conspectu deliciarum, quas ex vnione experiuntur. Cæterùm sicut auditio in incipientibus non est meditatio, sed illam causat, nec visio illa in proficientibus est contemplatio sui statys propria, sed illam promovet: sic experientia, seu gustus in perfectis non est intuitus veritatis, sed ad illum excitat, & accendit: vnde ab effectu dicitur *notitia, visio, oculus, & videre.* Per quod patet etiam ad 2. antecedentis probationem.

Declaratur omne hoc clarissimo exemplo, quo vtitur D. Thom. in verbis immediatè antecedentibus ad ea, quæ modò scripsimus. *Vis ergo*, ait, *Deum amare, & concupiscere? Prius oportet cognoscere. Igitur secundùm Philosophum delectabile apprehensum movet apprehensum, vt delectabile. Summum igitur delectabile oportet præapprehendere cogitando, vt possimus diligere appetendo. Apprehendimus autem sensibile auditu, visu, & nonnumquam gustu. V. g. vinum, quod est sensibile exterius, alio modo apprehendo audiens narrari de ipso, vinum illud est bonum, magis autem cùm video; quia visus secundùm Aristotel. plures rei differentias apprehendit; & ideò certiùs iudicat de re: magis autem cùm prægusto; tunc enim est maxima coniunctio sensibilis ad sensum.* Vnde habes, semper esse verum, quòd gustus de re exteriori, & maximè de re interiori, versetur inter duos actus intellectus, quorum vnus est causa, alius verò effectus illius gustus: atque adeò congruè dicitur talis gustus *visio, intuitus &c.* Vel à causa, vel ab effectu; quia effectus, & causa illius gustus *visio, & intuitus* sunt.

36. Verba modò data D. Thom. visus nobilitatem supra alios sensus ostendentia, mentem excitarunt, vt alia via planissima obiectis, & maximè ex Augustino, occurreremus. Etenim iuxta expressam doctrinam D. Thom. pluribus in locis sensus visus ob sui perfectionem, & certitudinem obtinuit, vt omnes actus sensuum inferiorum visiones dicantur, & etiam interiores apprehensiones. *Sensus visus*, ait Ang. Doct. 1. 2. q. 77. art. 5. ad 3. *Est excellentior inter omnes alios sensus, & ad plura se extendens, vt dicitur in 1. Metaph. & ideò nomen eius transfertur ad omnes alios sensus, & etiam ad omnes interiores apprehensiones, vt Augustinus dicit in lib. de Verbis Domini.* Ob quod nomine visionis significamus actum ipsum gustus, vt tenet communis loquendi modus, docetque idem D. Thom. supr. q. 67. art. 1. in corp. dicens: *Propter dignitatem, & certitudinem huius sensus* (visus) *extensum est hoc nomen, secundùm vsum loquentium ad omnem cognitionem aliorum sensuum. Dicimus enim, vide quomodò sapit &c.* Si ergo actus corporei gustus dicitur visio à visu materiali: videtur non incongruè posse intelligi Augustinum, dum gustui spirituali, nempe voluntati, attribuit nomen visionis, juxta hunc modum loquendi: eòque à visu spirituali, scilicet intellectu, actum spiritualis gustus visionem dicimus nominasse. Ob-

37. Obijcies 2. contra dicta num. 33. Potest actus intellectus elici ab habitu residente in voluntate: ergo potest actus voluntatis elici ab habitu residente in intellectu; ergo ex quo Theologia mystica habitualis subiectetur in intellectu, non probatur, actum mysticæ Theologiæ fore actum intellectus. Hæc 2. conseq. constat ex prima, quam paritas suadet. Antecedens autem probatur. Quia oratio mentalis est actus intellectus; vt diximus disputat. 2. q. 3. sed hic actus elicitur à virtute Religionis, quæ residet in voluntate, vt vidimus eadem disputat. q. 4. ergo ab habitu residente in voluntate potest elici actus intellectus.

Respondetur: Actum scientificum elici à suo habitu elicientia omnino propria, & rigorosa: nec contrarium hactenus somniavit aliquis. Ad elicientiam rigorosam indispensabiliter requiritur, quòd virtus elicitiva sit in illa potentia, cuius est actus. Vnde ex quo habitus contemplationis subiectetur in intellectu, debet esse contemplatio ipsius intellectus actus. Contrarium evenit in virtute eliciente actum elicientia minùs rigorosa. Tunc enim potest virtus in vna potentia residens elicere actum alterius potentiæ. Quarè cùm religio hoc lato modo eliciat actum orationis, vt diximus, dicta quæst. 4. num. 139. propterea in voluntate existens elicit actum illum intellectus.

Adde ex ibi dictis, & sit 2. solutio: Quòd illud, quod à voluntate, movente intellectum, derivatur in hanc potentiam, non potest habere rationem virtutis; sed est quædam motio, quæ agit, vt vicaria virtutis illam in intellectum derivantis. Vnde illa motio, & si in intellectu sit, est de linea volitiva, attingitque non verum, sed bonum. Id verò quod ab intellectu movente voluntatem derivatur in ipsum, est virtus propriè talis: atque adeò non iam ad lineam intellectivam spectat, sed ad volitivam, ad bonumque terminatur. Ex quo habetur, quòd habitus residens in voluntate eliciat actum intellectus: quia licèt mediet potentia, ob quod illa elicientia non est omnino rigorosa: non tamen mediat virtus, sed virtuositas dicta, aut motio; eòque datur elicientia propria, licèt minùs rigorosa. Ast habitus residens in intellectu nullatenus elicere potest actum voluntatis, quia hìc non solùm mediat potentia, sed etiam virtus: cum qua mediatione nulla compatitur elicientia: sed imperium. Quæ omnia loco citato explicata sunt.

38. Sed contra, & obijcies. 3. Ergo contemplatio Divina non est actus intellectus. Probatur ista conseq. Contemplatio elicitur à Dono sapientiæ: sed Donum sapientiæ residet in voluntate: ergo. Probatur min. 1. quia D. Augustin. lib. de gratia cap. 18. ait: Quòd *sapientia est charitas Dei*: sed charitas subiectatur in voluntate: ergo & sapientia. Probatur 2. Quia Donum sapientiæ correspondet charitati, sicut Donum intellectus, & scientiæ correspondet fidei: sed hæc duo subiectantur in intellectu, vbi fides residet: ergo sapientia est in voluntate, vbi residet charitas. Probatur 3. Quia sapientia attingit obiectum, vt sapidum: sed hoc pertinet ad gustum spiritualem, qui est voluntas: ergo.

Respond. ex alibi dictis cum D. Thom. 2. 2. q. 45. art. 2. sapientiam residere in intellectu: quamquàm radicem habeat in voluntate, quæ radix est charitas, à qua Augustin. contra adductus sapientiam nomine charitatis denominavit vt explicat. D. Thom. ad 1. ex quo de novo firmantur, quæ num. 35. diximus, vt Augustini authoritates, ibi obiectas, explicaremus. Ex hoc etiam quòd charitas sit causa, radixque sapientiæ, habetur, quòd hæc correspondeat charitati, & respiciat obiectum vt sapidum; radix enim ipsius sapientiæ hoc in illam derivat, iuxta dicta num. præcedenti in fine. Vnde dixit D. Tho. in 3. d. 35. q. 2. art. 1. quæstiunc. 3. *Ad 1. ergo dicendum quòd sapientia saporem importat quantum ad dilectionem præcedentem, non quantum ad cognitionem sequentem, nisi ratione delectationis, quæ ipsam cognitionem in actu exequitur.*

 Obij-

39. Obijcies 4. contra ipsum assertum: Contemplatio secundùm Philosoph. in 10. Ethic. cap. 8. & 9. est actus altissimæ potentiæ, habitus nobilissimi, & obiecti dignissimi: sed si divina contemplatio ponatur actus intellectus, hæc non possunt verificari de illa: siquidem in via per ordinem ad Deum est voluntas altissima potentia, & non intellectus: insuper non erit actus charitatis, quæ est perfectior, quàm omnes habitus intellectuales; ac tandem non terminabitur ad Deum prout est in se, sed prout est in intellectu, qualiter non explicat tantam perfectionem: ergo contemplatio non est actus intellectus.

Respond. neg. min. Ad probationem insertam dicas: Illum excessum voluntatis esse secundùm quid: simpliciter tamen, etiam in via, perfectior est intellectus. Cuius signum est, quòd in patria, etiam in ordine ad Deum, perfectior est intellectus. Quod esse non posset, si excessus illæ foret simpliciter talis, seu in natura vtriusque potentiæ fundatus. *Ad illud* de habitu dic 1. fidem, si sumatur pro eo, cuius est vicaria, superare charitatem, qua simpliciter perfectius est lumen gloriæ. *Secundò dic*: Fidem ex genere esse adhuc perfectiorem: Quia omnia, quæ sunt lineæ intellectivæ, perfectiora ex genere sunt ijs, quæ sunt lineæ volitivæ. Et quolibet ex his modis verificatur, quòd sit habitus nobilissimi. *Sed* 3. dic: Contemplationem debere esse actum habitus nobilissimi ex ijs, qui ad potentiam intellectivam spectant. *Ad illud* de obiecto: Respondetur; obiectum divinæ contemplationis esse Deum, quo nullum aliud æquè perfectum est dabile. Quod autem hocce obiectum perfectiori modo attingatur à charitate, vanum pro materia præsenti est: cùm salvetur obiectum divinæ contemplationis fore perfectissimum. Eò vel maximè, quia excessus ille in modo attingendi est solùm pro statu viæ: in patria enim perfectiori modo attingit Deum contemplatio, quàm volitio, seu dilectio.

§. IIJ. *Proponitur vltima obiectio casu celebris.*

40. VLtimo obijcies: Theologia mystica actualis attingit suum obiectum sub ratione boni, degustati, ac delectabilis: ergo non est actus intellectus. Anteced. fusissime à nobis probatum est disp. 1. primi tomi q. 5. Vbi diximus, rationem *sub qua* Theologia mystica suum obiectum attingit, illam esse, quæ in antecedenti recensetur. Et consequentia probatur 1. Quia ratio *sub qua* intellectus, & eius habitus tendunt in suum obiectum, est ratio veri: ergo non est ratio boni: aliàs nulla erit differentia inter intellectum, & voluntatem, & inter habitus intellectivos, & appetitivos.

Crediderim, benevolum lectorem videntem, me huius obiectionis meminisse, fundamentum ad hoc habere extemplò suspicaturum. Adest quidem, estque prorsus simile illi, quod religiosam modestiam nostrorum Salmantic. tract. 13. disp. 5. dub. 7. toto §. 4. movit ad vindicandam, explanandamque doctrinam ab ipsis traditam tract. de voluntat. disp. 4. num. 36. Ferè omnia, quæ dicto tract. 13. proferunt laudati Theologi possem dicere: quia casus est, vt dixi, prorsus similis: præter quàm in hoc, quòd doctrina illa dictorum Patrum fuit ab egregia sua subtilitate in ipso Theologiæ, & Thomistarum thesauro de novo reperta, & quamquàm lucidissimis, solidissimisque fundamentis decoram, illam ob suam gratulandam modestiam sapientum iudicio exposuere, vt albo, vel nigro lapillo, prout sibi placuissent, consignarent. Quod verò diximus quæstione citata, est adeò commune inter omnes scientiarum candidatos, speciatimque inter Mystas, vt res mirissima sit, quòd aliquis sapientiæ, vel nupero famulatu, alumnus potuisset ibi lapidem offensionis invenire; potest enim quivis asserere sine veritatis dispendio: doctrinam illam trivijs notam esse,

esse, atque tonstrinis. Verùm enim vero, quia, vt monēt dati Theologi, *Non questus, sed quæstiones Theologum movere debent, ad rem deveniamus.* A me dicta citata quæstione priùs refricabo. Secundo: Esse omnino ad mentem D. Thom. ostendam. Tertiò: Aliorum Patrum, ac Theologorum calamum in idem conspirasse demonstrabo. Quarto: Aliquot rationes exhibeam. Quinto: Si duxerim, necessarium, obiectioni factæ respondebo.

41. Igitur tom. 1. disp. 1. aliquas quæstiones excitavi explorans, explanansque, vt vt potui, mysticæ Theologiæ quidditatem: respiciens semper ad Theologiam mysticam, qua mystica est, & supponens ea, quæ dicit, vt Theologia est. Integram quæstionem ibi habeo, in qua ostendo, habitum Theologiæ esse infimè vnicū: & idcirco Theogiam mysticam quà talem idem obiectum formale respicere, ac Theologiam scholasticam. In quo absdubiò ratio formalis *sub qua* vtriusque Theologiæ specificativa eadem supponitur: aliter non haberent idem obiectum *quod* formale: sed ad summum materiale. Hæc, aliaque huc expectantia, ibi dixi; quæ non adeò necessarium repetere modò, duxi.

Itidem quæstionem integram movi; in qua an Theologia mystica, quà talis, scientia sit? Inquisivi. Affirmativè respondi, & inde consectarium deduxi afferens, nè dum esse scientiam, sed sapientiam. Et hoc, quia habitus Theologiæ sciētificus est: Et quia Theologia mystica quà talis, non dicit aliquid, quod illam à canone scientiarum eliminet: quin potiùs, quà mystica est, omnes alias scientias, etiam ipsam Theologiam Scholasticam, superat: Non superioritate specifica (hoc enim cum identitate habitus non subsisteret) sed superioritate, qua res eadem sub hoc modo, se ipsam sub alia formalitate excedit. Quæ diximus propter Theologiam mysticam acquisitam, quam diximus, esse eundem habitum cum Scholastica. Si verò de supernaturali, sermo sit. Ibi totum mysticum est, redolens charitatem, & cum anima malevola pugnans. In Theologia autem mystica acquisita, entitativè naturali, hoc non evenit; quia licèt ipsa, quà mystica dispareat in conspectu peccati ob charitatis exilium; habitus tamen manet.

42. Denique exploravi rationem formalem *sub qua* mystica Theologia, quà talis, respicit suum obiectum? Et dixi, esse rationē *boni*, aut *ab anima degustati*. Et hæc resolutio est petra scandali, quæ propositæ quæstioni locum dedit: à qua adeò remotus eram, vt in tota illa quæstione. Maximini caliga longiori de tali obiectione mentionem, nequidem levissimam, fecerim. Nunquàm enim in animum meum induxi, posse quempiam doctrinam adeò tritam, & adeò ex adiunctis, quæ modò retulimus, claram, censurare. Affatim enim ex dictis constat, sermonem non esse de ratione *sub qua* speciem conferente; sed de illa, quæ Theologiam mysticam, quà talem, facit diferre à Theologia scholastica, vt scholastica. Vnico verbo: sermo fuit, non de ratione *sub qua* habitus; sed expressionis eiusdem habitus.

Si verò fiat vis in eo, quòd dicamus: mysticam Theologiam sub expressione mysticæ esse scientiam: & idcircò sub tali expressione debet dicere rationem *sub qua* propriam habitus scientifici, qualis non est ratio boni. Hoc est omne, quod in sui favorem habet proposita obiectio. Et hoc est, quod admirationem auget: adeò levis est hic scrupulus, adeòque in quæstionibus citatis modus, quo dispellatur, evidens; vt lateat, quo animo obiectio dicta fiat, ipsi suæ vulvæ nocitura. Ast vt promissis stemus, exurgat.

§. IV. *Declaratur, quid circa propositam doctrinam doceat D. Thomas.*

43. Angelic. Doct. 2. 2. q. 180. art. 1. inquirit: *Vtrùm vita contēplativa nihil habeat in affectu, sed totum in intellectu?* Resolutio est negativa

tiva: Quia videlicet, tametsi essentialiter pertineat contemplatio ad intellectum habet tamen principium, & terminum in affectu: prout in hac, & antecedenti quæstione dictum à nobis est. Contra hanc suam resolutionem ponit D. Thom. hoc argumentum, & est primũ in illo art. *Dicit enim Philosoph. in 2. Metaph. quòd finis contemplationis est veritas: veritas autem pertinet ad intellectum totaliter: ergo videtur, quòd vita contemplativa totaliter in intellectu consistat*. Si hoc argumentum cum facta obiectione contuleris, eandem omnino difficultatem contentam vtrobique comperies.

44. Videamus quid ad illud dixerit S. Thom. *Ad 1. ergo*, ait, *dicendum quòd ex hoc ipsò quòd veritas est finis contemplationis, habet rationem boni appetibilis, & amabilis, & delectantis: Et secundùm hoc pertinet ad vim appetitivam*. Vides D. Thom. edocentem, veritatem, prout attactam à contemplatione, habere rationem *boni appetibilis, & amabilis, & delectantis*? In quonam rogo hoc differt ab eo, quod ego tradidi? An nè audebis reponere D. Thomæ, actum intellectus non posse respicere obiectum, nisi vt verum? Si habes aures audiendi, audi: Doct. Ang. non dicere, obiectum contemplationis, habere *rationem boni appetibilis &c.* Quod si diceret, verum diceret: sed maiori adhuc energia vsus non loquitur de obiecto, sed de veritate, quæ finis, aut obiecti *quod* contemplationis ratio formalis est; quæ veritas, inquit, *habet rationem boni appetibilis &c.* Hac ipsa phrasi vtitur multoties in illa quæstione, & alibi. In quo ni vehementer fallor, dicere voluit; contemplatio attingit quidem suum obiectum, sed sub ratione veritatis, nec aliter actus intellectivus procedere valet. Hoc tamen convenit contemplationi sub generali ratione actus intellectivi: vt autem à contemplatione philosophica secernitur, supra illam addit, quòd non attingit, vt illa, veritatem solitariè sumptam, sed veritatem prout induit *rationem boni appetibilis &c.* Vnde in contemplatione Divina verificatur, quòd veritatem cognoscat, in quo convenit cum contemplatione philosophica, & cum alijs actibus intellectus; & simul verificatur, quòd habeat distinctivum ab illis, quod aliud non est; nisi quòd illam ipsam veritatem, quæ est ratio formalis specificativa, attingit vt vestitam ratione *boni appetibilis &c.*

45. Nec hoc credendum à te intendo, vt à me dictum, sed vt à Doct. Angelico edoctum. Ipse enim S. Doct. in 3. d. 35. q. 1. art. 1. inquirit, resolvitque contemplationem non consistere in solo actu intellectus. Contra quod facit idem argumentum, ac præcedens, cui respondet in hunc modum: *Ad 1. igitur dicendum, quòd finis contemplationis, in quantum contemplatio* (nota formalitatum diversitatem, ac proprietatem) *est veritas tantùm; sed secundùm quod contemplatio accipit rationem vitæ, sic induit rationem affectati, & boni, vt dictum est.* Eamdem munerũ diversitatẽ, quam numero præcedenti fecimus, docet modò D. Th. loquutus de contẽplatione, vt cõtẽplatio est, & vt accipit rationem *vitæ*, hoc est, vt mystica est. Illi sub prima consideratione assignat pro fine aut obiecto, veritatem *tantùm*: sub secunda autem formalitate inquit, tale obiectum non esse veritatem *tantùm*, sed veritatem prout *induit rationem affectati, & boni*. Cavens tamen prudentissimè, nè aliquis ea intellectus agilitate gauderet, vt se in alatis verbis contemplationem, sub expressione mysticæ, non esse actum intellectus asseruisse putaret: propterea se remittit ad corpus art. ijs verbis, *vt dictum est*: vbi rem penitùs declarat. Authoritatem tametsi diffusam exscribere placet. Sic enim ait:

Respondeo dicendum ad 1. quæstionem, quòd vita, secundùm quod hic loquimur, consistit in operatione, cui aliquis principaliter mancipatur, cuius ratione omnia, quæ impedire possunt, dimittit; quæ autem adiuvant, quærit, & prosequitur: hoc autem non potest esse nisi per voluntatem, cuius est inter opera humana vnum præ alijs accepta-

te,

re, quidquid ſit illud. Voluntas autem, cùm ſit motor omnium potentiarum animæ, oportet, quod ad obiecta, & actus omnium potentiarum ſe habeat, prout habent rationem boni: quia vnuſquiſque actus debitus cuiuſcumque potentiæ eſt actus eius: & ideò vita contemplativa conſiſtit in actu cognitivæ virtutis præacceptatæ per affectivam. Sed cùm operatio ſit quodammodo media inter operantem, & obiectum, velut perfectio ipſius operantis, & perfecta per obiectum, à quo ſpeciem recipit, ex duplici parte poteſt operatio cognitivæ affectari. Vno modo in quantum eſt perfectio cognoſcentis; & talis affectatio operationis cognitivæ procedit ex amore ſui: & ſic erat affectio in vita contemplativa Philoſophorum. Alio modo in quantum terminatur ad obiectum; & ſic contemplationis deſiderium procedit ex amore obiecti, quia vbi amor, ibi oculus, & Matth. 6. Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum: & ſic habet affectionem vita contemplativa ſanctorum, de qua loquimur: ſed tamen contemplatio eſſentialiter in actu cognitivæ conſiſtit præexigens charitatem ratione prædicta &c.

In hoc teſtimonio habetur quidquid pro præſenti materia deſiderari poteſt. In eo ſiquidem dividitur contemplatio in philoſophicam, & religioſam, Et ipſi ſub expreſsione religioſæ conceditur quidem, quòd veritatem reſpiciat, ſed ſub ratione iam dicta, à qua provenit affectatio ipſius contemplationis. Vnde licèt per illam affectationem non varietur ſpecies contemplationis; quia manet *eſſentialiter in actu cognitivæ conſiſtens*: attamen quia præexigit *charitatem ratione prædicta*; idcirco ab ipſa charitate, quam præexigit derivatur in ipſam contemplationem modus quidam illam in veritatem ſub ratione *boni appetibilis* tendere faciens, ab aliaque contemplatione, ſeu potiùs à ſe ipſa, prout non exprimit præexigere charitatem, diſtinguens. Vnde explorans rationem formalem conſtitutivam Theologiæ myſticæ ſub expreſsione myſticæ, hoc eſt, prout etiam à ſe ipſa, ſub alijs eiuſdem habitus expreſsionibus, differt, de hac ratione debet loqui, quam ex charitate influente habet veritas. Quod ſi de ſola veritate *tantùm* loqueretur, nihil ageret ad munus Theologi myſtici ſpectans.

46. Quæſtione 2. ſequenti art. 1. quæſtiunc. 3. in corp. loquitur Ang. Doct. de Dono ſapientiæ, quod iuxta omnes Myſtas eſt principium contemplationis, ſeu Theologia myſtica habitualis, de illoque ait: *Sapientiæ donum dilectionem quaſi principium præſupponit, & ſic in affectione eſt: ſed quantum ad eſſentiam in cognitione eſt: vnde ipſius actus videtur eſſe, & hîc, & in futuro divina amata contemplari &c.* Et ad 1. inquit: *Quòd ſaporem ſapientia importat, quantum ad dilectionem præcedentem, non quantum ad cognitionem ſequẽtem, niſi ratione delectationis, quæ ipſam cognitionem in actu exequitur.* Si ſapientiæ Donum habet dilectionem pro principio, aliquid debet influere in ipſam ſapientiam. Influit quidem ſaporem illum, de quo in 2. authoritate. Hunc ipſum ſaporem debet ſapientia communicare contemplationis actui: atq; adeò talis actus ſapidus eſt. Et actui ſapido, prout ſapido, quis poterit denegare, quòd ad obiectũ dicens rationẽ *boni appetibilis* terminetur? Vnde proprium eſt huius actus *& hîc, & in futuro divina* (non vt cumque, ſed vt) *amata* contemplari. Si non vt cumque divina; ſed divina *amata* contemplatur: ergo non terminatur ad divina, vt dicunt veritatem *tantùm*, ſed ad divina dicentia veritatem, quæ illa denominet *amata*, atque adeò prout induit rationem *boni appetibilis*.

47. Denique nè in immenſum abeamus: loco citato ex 2. 2. art. 2. ad 1. docet D. Thom. *Quòd vita contemplativa habet motivum ex parte affectus: & ſecundùm hoc dilectio Dei, & proximi requiritur ad vitam contemplativam.* Si dilectio requiritur ad contemplationem, aliquid abs dubio imprimit contemplationi dilectio. Si contemplatio *habet motivum ex parte af-*

fectus;

fectus, hoc motivum aliquid impertitur contemplationi: quod cùm sit de linea volitiva, etiam vt communicatum actui intellectus, manet de linea voluntatis, iuxta dicta num. 37. infrà forsan ampliùs explananda. Consequēterque facit, quòd contemplatio respiciat aliquid, quod attētis ijs, quæ ad propriam lineam spectant, respicere non valebat; quod non potest esse aliquid aliud, nisi veritas, non *tantùm*, sed vt habet rationem *boni appetibilis &c.*

Ex dictis, innumerisque alijs, quæ omittimus, constat, quæ sit in præsenti controversia D. Thomæ mens, cui fideliter adhæret, qui rationem *sub qua* mystica Theologia sub expreſsione mysticæ, attingit suum obiectum, esse rationem *boni appetibilis, amabilis, & delectabilis*, adstruit. Quam veritatem, nisi tardus, bardusve sit, negabit nemo.

§. V. *Quid alij sancti, ac Theologi sentiant circa præsentem controversiam expono.*

48. LIceat mihi per vos, sapientiæ candidati, in explicatione rei nulla explanatione indigentis immorari, aliquot testimonia adijciens, quorum irrefragabili luce tenebræ dispellantur. Agmen agat in hoc §. N. Extat. Doct. qui lib. 2. noct. cap. 17. ait: *Contemplatio est scientia amoris, quæ est notitia infusa amorosa, & quæ simul illuminat, causatque amorem in anima, donec de gradu in gradū illam efferat in Deum, creatoremque suum.* Eadem repetit in Cant. illa 22. suæ mysticæ Eglog. & alibi sæpe. Sed dicta nobis offerunt sufficiens fundamentum pro sequenti reflexione.

Contemplatio, secundùm Theodidactum Parentem, *est scientia amoris*: contemplatio hæc; quà actus intellectus, convenit cum omnibus actibus potentiæ intellectivæ, differtque ab omnibus ijs, quæ actus intellectus non sunt. Insuper contemplatio hæc, quà scientia est, convenit cum omnibus scientijs naturalibus, à quibus discriminatur per hoc, quòd sit scientia de Deo. Per hoc tamen quòd sit scientia de Deo, convenit cum Theologia scholastica, dogmatica, symbolica, & alijs. Rogo nunc: ab his Theologijs, seu, vt propriè loquar, ab his eiusdem Theologici habitus expreſsionibus differt mystica Theologia, qua mystica? Non differre, quis asserat? Ergo si differt: differt quidem per hoc, quòd illam in esse mysticæ constituit. Quod nihil aliud est, nisi quòd sit scientia, *quæ simul illuminat, causatque amorem in anima*. Seu, & est idem, per hoc, quòd *contemplatio est scientia amoris*. Si ergo per hoc in esse mysticæ constituitur: ergo hæc est eius ratio formalis: ergo disputans de ratione formali, per quam in esse mysticæ constituitur: non debet aſsignare rationem per quam constituitur in esse Theologiæ, convenitque cum alijs eiusdem habitus expreſsionibus; sed illam, per quam ab illis discriminatur: & hæc est, quòd sit *scientia amoris*. Hinc fit consequens, quòd si est *scientia amoris*, non respiciat veritatem *tantùm* (vt suprà docebat D. Thom.) sed veritatem, vt induit rationem *boni appetibilis, & amabilis, & delectantis*. Nè ergo vocibus insuetis, quibus ob modestiam, parco, dicta à me in tomo 1. tenaciter mordeas: sed horum pondus iustè pondera, & ibi dicta bene esse dicta fatebere. Sin minùs, solve ista, *& eris mihi magnus Apollo*.

49. Melifluus Bernardus diffiniēs contemplationem lib. de Scala Claustr. ait: *Contemplatio est mentis in Deum suspensa elevatio, æternæ dulcedinis gaudia degustans.* Ipsa contemplatio, quæ ad Deum elevatur, est quæ *æternæ dulcedinis* gaudia degustat: consequenterque ipsa *æternæ dulcedinis gaudia* attingit contemplatio: quod est idem, ac id, quod suprà dicebat D. Thom. videlicet, contemplationem attingere divina *amata*.

Ipse Doct. Sanct. serm. 85. in Cant. ait: *Nec duxerim reprehendendum, si quis sapientiam saporem boni definiat.* Ecce definitur Theologia mystica,

tiva; quæ, vt dictum est, est Donum sapientiæ, de quo ibi sermo est, per hoc quod sit *sapor boni*. Vbi ly *boni* est differentia; consequenterque ratio formalis Theologiæ mysticæ, quà mystica est.

50. D. Bonav. qui, vt vidimus num. 29. ponit contemplationem in actu intellectus, in lib. de Donis Spiritus Sancti tract. de Dono sapientiæ cap. 1. definit ipsum sapientiæ donum per hoc, quòd sit. *Contemplari Deum, non quocumque modo, sed ex dilectione, cum quadam experimentali suavitate, & effectu.* Horum verborum sensus ex præcedentibus patet. Nec vltrà in adducendo Sanctorum Patrum testimonia progredimur, quia

Laturas poma Myricas
Speret, aut è medio flumine mella petat

Qui omnia illa præsumpserit recensere.

51. Paucorum tamen Mysticorum authoritates in medium adducam eamdem veritatem comprobantes. Magistr. Valgornera q. 4. Theologiæ mysticæ disp. 2. art. 11. ita loquitur: *Cognoscunt Deum Theologi scholastici, fateor, cognoscunt, & Mystici, idest contemplatione perfecti: sed non facile dictu est, quantum ista cognitio perfectione, & claritate (quæ tamen fidem non tollit, sed perficit illam) excedit. Cognitio Dei scholastica ad intellectum præcipuè pertinet; cognitio Dei mystica non tam cognoscere, quàm amare quærit, & ad astringendum Deum amoris affectibus se extendit.* Clarissima sunt verba hæc, nec alia indigēt expēsione, nisi quòd in eis sermo est de ipsa cognitione mystica; ac de ea dicitur, quòd Deum cognoscit: sed non tam intendit hanc Dei cognitionem, quàm ipsius amorem. Si ergo Deum amare quærit: ergo respicit Deum, vt appetibilem.

52. P. Michael Godinez in sua praxi Theologiæ mysticæ in prologo ad lectorem sic fatur: *Theologica mystica, cuius praxim hic ponimus, differt in multis à Theologia scholastica: hæc est scientia agens de Deo prout est veritas cognoscibilis: Mystica agit de Deo prout est veritas amabilis: Scholastica est perfectio intellectus, Mystica præsupponens perfectionem intellectus est perfectio voluntatis &c.* Postea vero lib. 1. cap. 1. diffinit Theologiam mysticam conformiter ad hanc doctrinam, & ait: *Theologia mystica est sapientia practica, quæ agit de Deo, prout est bonus, & amabilis.* Theologiam verò scholasticam diffinit per hoc, quòd sit *scientia agens de Deo, prout est verus, & cognoscibilis.* In quo huius authoris doctrina differat ab asserto meo, tenuissimus captus meus non capit.

53. Vltimam Mysticorum sedem proprijs nostris Authoribus reservavimus. Omnes eos simul, & semel adduco: quia illi omnes in eandem veritatem conspirant: vnius tantùm verba refero: Hic est egregius Theologus Author disceptationis Mysticæ, qui tract. 3. q. 3. art. 1. num. 4. sic ait: *Dico 3. ratio sub qua contemplationis divinæ in caligine, seu mysticæ Theologiæ formaliter vt talis, est Deus sub ratione experti, seu gustati ab anima.* Hoc dicit perdoctus hic Theologus: quibus visis nihil ampliùs dico; quia hoc, & non aliud est, quod quæstione citata dico: ob quod quoties horum memoria occurrit, admiratio crescit.

54. Mystas alios non refero. Religioni tamen ducerem, si vnum, vel alterum scolasticum non adducerem; Maximè quia eos scholasticos adducturum promito, qui inter Mysticos ob suæ vitæ puritatem recenseri debeant. Eminet inter scholasticos, ac Mysticos omnes egregius doctrina, & virtute Mag. Ioannes à S. Thom; qui scribens in 1. 2. q. 68. disp. 18. art. 4. num. 4. Hæc ad nostrum intentum dictat: *Restat explicare quomodò cognoscat istas causas, & iudicet Donum sapientiæ?* Bene nota; quòd loquitur de dono sapientiæ, quod, vt multoties dictum est, est principium contemplationis infusæ, & etiam concurrit ad acquisitam, vti constat ex dictis disp. 7. q. 1. num. 28. de hoc ergo Dono loquitur, quærens sub qua formalitate attingat veritates, quas contemplatur, seu, quod est idem, causas

altissimas, per quas procedit.

Cui dubitationi respondet num. 5. *Dicimus ergo, quòd ratio formalis, qua cognoscit istas causas, est experimentum quoddam internum, quod habetur de Deo, & rebus divinis in ipso gustu, seu affectu, & delectatione, seu tactu interno voluntatis de istis rebus spiritualibus. Ex hac enim vnione quasi connaturalizatur anima ad res divinas, & per gustum ipsum discernit eas à rebus sensibilibus, & creatis in hac vita imperfectè, & per viam remotionis: in alia vita perfectè, & per positivam evidentiam: indeque movetur ad reddendam causam, & rationem eorum, quæ cognoscere intendit; per sapientiam.* Hæc insignis iste Theologus Scholastica serietate, ac proprietate disputans. Roborat hanc suam, communemque doctrinam clarissimis D. Thom. authoritatibus, illamque per plures §. §. prosequitur; iam vt Doni sapientiæ distinctivum ab alijs ostendat; iam vt argumenta dissolvat.

55. Celebre nostrum Salmantic. Colleg. tract. 12 in arbore prædicam. num. 23. inquit: *Per causas altissimas dupliciter contingit iudicare: vel ratiocinando ex principijs aquisitis, aut illustratis in intellectu: & hoc spectat ad sapientiam acquisitam, quæ est nostra Theologia, & est virtus intellectualis. Vel sine discursu, & ratiocinio ex quadam vnione, & connaturalitate ad Deum, quam facit Divina charitas, & ex gustu, seu sapore, qui ex amore percipitur secundùm illud Psalmi 33. Gustate, & videte: Vbi visus, & cognitio oritur ex gustu, & sapore. Vnde Dionys. 2. de Divin. nominib. ait de Hierot. quòd erat perfectus in Divinis, non vt addiscens, sed vt patiens. Qui sanè est altior modus cognoscendi, & iudicandi, dum affectus, & amor faciunt verissimas, & pulcherrimas apparere proprietates, & perfectiones obiecti amati. Sic ergo iudicare de divinis per causam altissimam spectat ad Donum sapientiæ. Ob idque diximus fundari, & radicari in charitate: de quo tota q. 45. eius actus dicitur contemplari &c.*

Quo nihil elegantius, propriusve pro materia præsenti dici potuit. Ex hac enim authoritate habemus, non solùm, quòd doctrina à me tradita est Salmanticensium doctrina: sed etiam habetur modus, quo rudes percipere valeant, quomodo actus intellectus, qualis est contemplatio, possit attingere proprium obiectum sub ratione boni appetibilis. Etenim contemplatio, quæ Theologia mystica est, non terminatur ad Deum, vt præcisè fide cognitum; sed ad ipsum, vt a voluntate amatum, ac degustatum: secundùm illud *gustavit, & vidit*: & illud *gustate, & videte.* Hoc *videte*, quod causatur ab illo *gustate* est cõtemplatio, quæ dicitur Theologia mystica. Illud enim contemplationis obiectum est vtique verissimum, amabilissimum, pulcherrimum: hoc enim, media fide cognoscimus, sed non experimur. Accedit experientia voluntatis, quæ vnita media fervidissima charitate, illi superno obiecto experitur ipsius suavissimas delicias. Et ex hac experientia resultat, quòd *affectus, & amor faciunt verissimas, & pulcherrimas apparere proprietates, & perfectiones obiecti amati.* Et ad illud, quatenus sic verissimum, amabilissimum, & pulcherrimum apparet, terminatur contemplatio; non aliter ad illud hæc contemplatio, quæ est Theologia mystica, terminanda, nisi prout dicto modo apparet. Et propter hoc dicitur, quòd ratio *sub qua* hæc contemplatio terminatur ad obiectum, est id, quod illud facit apparere pulchrius, verius, amabilius. In quo nec Momus, quid mordere valeret, inveniret.

Rem clarissimam exemplo magis illustro: Visus materialis obiectum est coloratum. Si lux non adest, videri non potest: ergo lux est ratio formalis &c. Rursus: adest lux, sed tremula quidem. Tunc videtur obiectum; sed tremulè ac subobscurè. Deinum; adest clarissima lux, qua media, terminatur visus ad illud obiectum, non iam vt visibile, sicut priùs, sed vt visibilius, vt lucidius, vt formosius. Rogo: quod obiectum appareat formosius, debetur luci? Neutiquam: priùs enim

enim erat lux, & obiectum non adeò formosum apparebat. Debetur hæc maior formositas, sub qua obiectum apparet, maiori illi luci, seu lucis illius maioritati: quæ sicut est causa, ob quam obiectum appareat lucidius, ita etiam est ratio sub qua perfectior illa visio terminatur ad obiectum, vt sic pulchrius, ac visibilius apparens. Pariformiter in nostro casu. Adest D. Opt. Max. illum fide cognoscimus: sed obscurè, & innixi dicentis testimonio. Accedit vnio animæ ad hoc obiectum, media gratia sanctificante, & charitate: crescit perfectionis exercitio vnio hæc, vsque dum in hac vnione experitur anima, quàm suavis est Deus. Hoc experimento apparet Deus pulchrior. & ad ipsum: vt sic pulchrior apparet, terminatur contemplatio, quæ dicitur Theologia mystica. Huius contemplationis, prout ad hoc obiectum, quatenus pulchrius apparet, terminatur ratio, *sub qua* inquiritur? Ad quod respondetur: Id esse rationem *sub qua* quod facit obiectum illa maiori pulchritudine, ac visibiliori veritate apparere. Et quid est hoc? Iam Patres Salmantic. dixere: *Affectus, & amor faciunt verissimas, & pulcherrimas apparere proprietates, & perfectiones obiecti amati.* Vnde ille affectus, ille amor, sapor ille, illud experimentum est ratio *sub qua* illius contemplationis. Quod est idem, ac illud, quod suprà audivimus à D. Thom. videlicet, hanc contemplationem terminari ad divina *amata*, non ad veritatem tantùm: per quod patet, quòd cæcutit in luce meridiana, qui intelligit, talem contemplationem non terminari ad veritatem: terminatur quidem: sed terminatur ad illam, vt apparet visibilior, ac pulchrior. Et qui aliter sentiat, naviget Antyciras. *Per quæ*, si quæ forent, magni momenti obiectiones solverentur, quantò magis illa, quæ posita est num. 40. casu celebris, pro cuius enodatione dicta sufficiant.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrùm Divina contemplatio sit actus intellectus speculativi, aut practici?

PRæsentis controversiæ resolutio non parum conducit ad perfectiorem intelligentiam eorum, quæ in quæstionibus præcedentibus dicta sunt. Quamobrem rationi consentaneum visum est, illam non ommittere: sed quid in hac parte tenendum sit, brevissimè tamen, aperire.

§. I. *Non nulla circa intellectum speculativum, practicumque præmitto, & statuo bimembrem conclusionem.*

56. INtellectum speculativum, & practicum non esse duas potentias in præsenti supponit debet tamquam omnino certum: quam veritatem ratio Div. Thom. 1. p. q. 79. art. 11. convincit. Quippe; vt constat ex tertio de anima, intellectus speculativus extensione fit practicus: sed per sui extensionem intellectus speculativus non mutatur in aliam potentiam: ergo intellectus speculativus, practicusque sunt prorsus eadem potentia.

Similiter: Intellectus practicus, ac speculativus differunt solummodo ex parte finis, quatenus scilicet finis intellectus speculativi est veritatis contemplatio; finis autem intellectus practici, est opus exterius. Vnde à veritate contemplata dicitur intellectus speculativus, & ab opere exteriori dicitur practicus. Modò verò: cuicumque per intellectum cognito accidit, quòd ordinetur ad opus, vel non ordinetur: ergo si differentia inter intellectum specu-

speculativum, & practicum provenit à fine, & huic accidit ordinari, vel non ordinari ad opus; consequens fit, quòd isti fines solùm accidentaliter differentes, non possint refundere in intellectum nisi diversitatem accidendentalem. Videatur Ang. Doct. art. citato, & etiam q. 3. de verit. art. 3.

57. Quia vero hoc, est ordinari ad opus, non bene ab omnibus intelligitur, placet quid circa hoc senserit Div. Thom. referre. Ex his enim non modicam lucem accipiunt, quæ in hac disputat. dicta sunt: & etiam illa, quæ suprà diximus de vita contemplativa, & activa. Itaque Ang. Doct. q. 19. de veritate art. 4. agens de subiecto fidei refert opinionem aliquorum dicētium, *quòd fides est in intellectu, sed practico: quia practicum intellectum, dicunt, esse, ad quem inclinat affectio, vel quem affectio sequitur, vel qui ad opus inclinat, quæ tria inveniuntur in fide; nam ex affectione quis inclinatur ad fidem. Credimus enim, quod volumus. Ipsa etiam affectio fidem sequitur, secundùm quod actus fidei generat quodammodò charitatis actum, ipsa etiam ad opus dirigit: nam fides per dilectionem operatur, Galat. 5.*

Relata ergo horum opinione, ait Doct. Sanct. *Sed hi non videntur intelligere, quid sit intellectus practicus. Intellectus enim practicus idem est, quod intellectus operativus: unde sola extensio ad opus facit aliquem intellectum esse practicum. Relatio autem ad affectionem, vel antecedentem, vel consequentem non trahit ipsum extra genus speculativi intellectus. Nisi enim aliquis ad ipsam speculationem veritatis afficeretur, nunquam in actu intellectus speculativi esset delectatio, quod est contra Philosoph. in 10. Ethicor. qui ponit purissimam delectationem esse in actu intellectus speculativi: nec quælibet relatio ad opus facit intellectum esse practicum: quia simplex speculatio potest alicui esse remota occasio aliquid operandi, sicut Philosophus speculatur, animam esse immortalem, & exinde, sicut à causa remota, sumere potest occasionem aliquid operandi. Sed intellectum practicum oportet esse proximam regulam operis, vt potè quo consideretur ipsum operabile, & rationes operandi, & causæ eorum. Constat autem, quòd obiectum fidei non est verum operabile, sed verum increatum, in quod non potest nisi actus intellectus speculativi: unde fides est in intellectu speculativo, quamvis sit, vt occasio remota aliquid operandi: unde sibi non attribuitur operatio, nisi mediante dilectione.*

Hæc omnia vltroneus exscripsi, quia ex ijs sanè intellectis, intelligenda veniunt, plura, quæ circa vitam contemplativam, & activam dicta relinquimus, & aliqua, quæ in duabus quæstionibus præcedētibus dicta sunt. Insimulque quæ in præsenti quæstione dicēda sunt. Quibus suppositis, ad quæsiti resolutionem accedentes

58. Sit nostra conclusio. *Contēplatio divina est essentialiter, & principaliter actus intellectus speculativi; secundariò tamen pertinet ad intellectum practicum.* Assertio hæc est D. Thom. in 4. dist. 49. q. 1. art. 1. quæstiunc. 3. & opusc. 3. cap. 264. & 1. Ethic. lect. 10. & 1. 2. q. 3. art. 5. vbi in fine corp. ait: *Beatitudo autem imperfecta, qualis hic haberi potest; primò quidem, & principaliter consistit in contemplatione: secundariò verò in operatione practici intellectus ordinantis actiones, & passiones humanas, vt dicitur in 10. Ethic.* Vbi clarè docet Doct. Sanct. quod beatitudo huius vitæ sit ipsius vitæ contemplatio, quod iam diximus à num. 22. Vnde cum locis citatis asserat D. Thom. beatitudinem consistere primariò in actu intellectus speculativi; ad ipsum etiam docet contemplationem principaliter spectare: licèt secundariò, & minùs principaliter pertineat ad actum intellectus practici, quod ex dicēdis notum fiet. Consequenterque tantummodò prima asserti pars à nobis probanda est.

59. Probatur ergo sic ratione D. Thom. loco citato ex 1. 2. Etenim contemplatio est operatio perfectior inter omnes operationes hominis: ergo est operatio intellectus speculativi. Antecced.

ced. inde patet quòd beatitudo est perfectior operatio inter omnes operationes hominis. Vnde cùm contemplatio huius viæ sit beatitudo hominis viatoris, planè sequitur, ipsam esse operationem perfectiorem. Hincque probatur consequentia. Quia operatio perfectior est actus potentiæ nobilioris; sed intellectus speculativus perfectior est quàm practicus: ergo est actus intellectus speculativi. Prob. min. Quia obiectum intellectus speculativi est Deus; qui tamen esse non potest obiectum intellectus practici; cùm hic solùm ad operabile ordinetur, propter quod dixit D. Thom. num 57. relatus, quòd in verum increatum *non potest, nisi actus intellectus* speculativi: ergo cùm illa potentia perfectior sit, quæ nobilius obiectum habet; fit consequens, quod intellectus speculativus sit practico perfectior.

60. Confirmatur hæc ratio: Contemplatio est actus potentiæ respicientis vltimum finem: sed intellectus, non practicus, sed speculativus respicit vltimum finem: ergo non intellectus practici, sed speculativi actus est contemplatio. Conseq. bona est. Et mai. ex dictis patet: Quia cùm contemplatio sit beatitudo formalis, est ex natura sua assecutiva beatitudinis obiectivæ, quæ est vltimus finis, in cuius assecutione stat omnis beatitudo, vel naturalis, si assecutio fuerit vltimi finis naturalis; vel imperfecta, si assecutio fuerit imperfecta: vel tandem perfecta, & consummata; si assecutio fuerit perfecta, & consummata. Quomodocumque hoc sit; semper tamen verum est, quòd contemplatio est actus potentiæ respicientis vltimum finem, quem perfectè, vel imperfectè assequatur. Min. autem pro vtraque parte est expressa D. Thom. loco citato ex sentent. vbi ait: *Secundùm hoc beatitudo hominis in actu intellectus constituitur, quod per ipsum est prima coniunctio hominis ad suum vltimum finem exteriorem, cui intellectus coniungitur in quantum cognoscit ipsum: illud autem, quod est cognitum per intellectum practicum, non potest esse vltimus finis exterior; quia cognitio intellectus practici ordinatur ad cognitum sicut causa ad effectum: effectus autem alicuius non potest esse vltimus eius finis; quia perfectio causæ non pendet ab effectu, sed è converso: & ideò impossibile est, quòd beatitudo in actu intellectus practici consistat; sed solùm in actu intellectus speculativi: Et inde est, quòd omnis cognitio practica est propter aliquod aliud appetibile, sed cognitio speculativa magis appetitur propter se ipsam.* Constat ergo ex hoc D. Tho. testimonio, cognitum ab intellectu speculativo, nempe Deum, esse vltimum eius finem: quod verificari non potest de cognito ab intellectu practico, quod, quia est ipsius intellectus practici effectus, eius vltimus finis esse non potest; alias perfectio causæ ab effectu dependeret, quod non est dicendum.

61. Vltima verba authoritatis alatæ nobis conferunt motivum, quo doctrina tradita roboretur in hunc modum. Operatio intellectus speculativi est appetibilis propter se, & operatio intellectus practici est appetibilis prop aliud: sed contemplatio est appetibilis propter se: ergo non est actus intellectus practici, sed speculativi. Mai. continetur in data authoritate, & min. probatur, Tum quia contemplatio est honesta, ac delectabilis, vtì fusè probavimus disp. 9. Tum quia, vt dictum est, est hominis beatitudo, de cuius ratione est, quòd propter se ipsam appetatur, sitque omnium aliorum finis.

62. Contra rationem num. 59. positam, ac subindè contra ea, quæ in eius confirmationem dicta sunt, dices: Ex ea ratione inferri contemplationem esse actum intellectus practici non secundariò, & minùs principaliter, sed principaliter; quia intellectus practicus nobilior est speculativo: ergo si contemplatio est actus intellectus nobilioris infertur &c. Probatur Anteced. Intellectus practicus legem ponit intellectui speculativo; siquidem vt dicitur 1. Ethic. prudentia Legislatoris ordinat qualiter addiscendæ sint ipsæ scientiæ speculativæ: ergo cum, qui legem ali-

cuf

cui ponit, sit illo nobilior, habetur quod intellectus practicus sit nobilior speculativo.

Respond. ex Div. Thom. loco citato ad 4. Intellectum speculativum esse simpliciter nobiliorem practico; cùm ille sit propter se ipsum, hic autem propter opus. Nec intellectus practicus legem ponit speculativo: sed ordinat qualiter volens addiscere scientias speculativas, se gerere debeat in earum acquisitione, quod non est legem ponere intellectui speculativo, sed illam in eius obsequium alijs imponere: quod, vt patet, non est illum in perfectione excedere; sed ipsi, vt nobiliori, famulari. Vide similem doctrinam disput. 10. num. 71.

§ II. *Argumentis respondetur.*

63. Contra conclusionem argues 1. Contemplatio est actus illius potentiæ, per quam magis Deo assimilamur; sed per intellectum practicum magis assimilamur Deo, quàm per speculativum: ergo contemplatio actus practici intellectus. Maior est certa: Quia contemplatio, cùm sit actus perfectior, debet esse actus illius potentiæ, quæ magis assimilatur origini omnis perfectionis; in assimilatione enim ad talem originem consistit nostra perfectio. Min. autem probatur. Quia intellectus speculativus accipit à rebus, quod non habet practicus; quin potiùs est ipsarum causa; quod habet intellectus divinus: ergo tenet minor.

Respond. Intellectum practicum assimilari Deo assimilatione proportionalitatis, quatenus se habet ad suum cognitum, sicut Deus ad suum: ast intellectus speculativus assimilatur Deo per intimam vnionem, quam cum ipso habet: quæ est maior, perfectiorque assimilatio. Vnde contemplatio est principaliter actus intellectus speculativi, licèt minùs principaliter ad practicum spectare, non negemus. *Adde* ex citato art. 5. ad 1. quod, vt ait D. Thom. *dici potest, quòd respectu principalis cogniti, quod est sua essentia, non habet Deus practicam cognitionem, sed speculativam tantùm.* Vnde intellectus practicus nullatenus assimilatur Dei intellectui, considerato relatè ad suum principale cognitum. *Plura alia* argumenta, quæ desumi possunt ex eo, quòd beatitudo dicatur actus intellectus practici, videri possunt apud D. Thom. locis citatis. Dum ad alia transimus.

64. Arg. 2. Contemplatio est oratio quædam contenta, vt pars subiectiva sub genere orationis: sed oratio est actus intellectus practici: ergo & contemplatio. Mai. certa videtur; Quia oratio dividitur in orationem discursus, & contemplationis, quæ eo ipso superior est ad quodvis ex his dividentibus. Min. autem est expressa D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 1. vbi, vt asserat, orationem non esse actum intellectus speculativi, inquit: *Ad 3 dicendum, quòd illi tres actus pertinent ad rationem speculativam: sed vlterius ad rationem practicam pertinet causare aliquid per modum imperij, vel per modum petitionis, vt dictum est.* Vbi clarè docet, orationem non esse apprehensionem, judicium, aut discursum, qui sunt actus intellectus speculativi; sed esse actum imperij deprecativi, quod imperium ad intellectum practicum spectare, nullus Thomistarum dubitat.

Hoc argumentum difficultate non caret: sed quam superare conabimur, si advertamus id, quod disp. 2. q. 1. & 2. multoties diximus, videlicet, orationē posse sumi, vel prout est elevatio mentis in Deum: vel prout est petitio quædam. *Secundò* meminisse oportet eorum, quæ disp. 10. diximus, agentes de vita activa, & contemplativa: nempè quòd vita, prout ibi de illa loquebamur, & modò ad nostram considerationem spectat, significat illud studium, cui principaliter incumbimus: vnde si hoc studium fuerit contemplatio veritatis propter se ipsam, erit vita cōtemplativa: si verò studium illud dirigatur ad opus exterius, erit vita activa. Quocirca vita, prout ad nos attinet, abstrahit à contemplativa, & activa, in easque adæquatè dividitur

tur: quæ ex dictis loco citato nota sunt. Sicut etiam; quod meditatio pertinet ad vitam activam, si secundùm se sumatur; si autem consideretur, quatenus media illa proportionatur anima ad contemplationem, tunc ex fine ad vitam contemplativam spectat. Ex his ergo

Respond. argumento disting. maior. quæ vera est, si loquatur de oratione absolutè, vel prout est elevatio mentis in Deum: seu vita abstrahens ab activa, contemplativaque. Sic enim contemplatio est species subiectiva orationis, sicut & vitæ. Ast si loquatur de oratione, prout petitio est, falsa est illa maior; sic enim sumpta oratio, non solùm non est superior ad contemplationem: quin potiùs ipsa oratio sic accepta, est pars contemplationis, vt tenet Hugo de Sanct. Vict. relatus à D. Thom. in 4. dist. 15. q. 4. art. 1. quæstiunc. 2. in 1. argum. Est enim contemplatio divina vnum, idque præcipuũ inter ea, quæ per orationẽ, vt petitio est, à Deo petimus: iuxta illud: *Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam &c.* & illud: *Invocavi, & venit in me spiritus sapientiæ.* Et illud: *Siquis indiget sapientia postulet à Deo.* Deinde ad minorem dicatur: Orationem, primo modo sumptam, non esse determinatè actum intellectus pract. ei: præscindit enim, & est actus intellectus practici, quando est studium vitæ activæ, qualè esse meditationem disputat. citata diximus: cùm autem est studium vitæ contemplativæ, est actus intellectus speculativi principaliter, & secundariò est actus practici intellectus. Si autem oratio sumatur 2. modo ad intellectum practicum spectat: sed tunc ipsa oratio est pars contemplationis, vt dictum est.

Ad probation. min. admittimus D. Thom. authoritatem: quia Sanct. Doct. ibi loquitur de oratione, vt petitio est, vt eius verba clarè ostendunt, dixeratque in corp. art. per hæc verba: *Nunc loquimur de oratione prout significat quamdam deprecationem, vel petitionem, secundùm quod Augustin. dicit in lib. de Verb. Dom. quòd oratio petitio quædam est. Et Damasc. dicit in 3. lib. quod oratio est petitio decentium à Deo.* Et prout sic fatemur ad intellectum practicum spectare. Clariùs adhuc loquitur Sanct. Doct. loco citato ex sentent. vbi explicans Damasc. definitionem orationem per hoc, quòd sit *ascensus intellectus in Deum* ait: *Ad 2. dicendum, quod ascensus intellectus in Deum est duplex. Vnus, quo ascendit in ipsum cognoscendum, & talis ascensus pertinet ad donum intellectus: sed de hoc non loquitur Damasc. Alius est ascensus in Deum, vt in quo auxilium quærit, vt in Psalm. 122. dicitur: Ad te levavi oculos meos, qui habitas in Cælis, & talis ascensus est oratio*, vtique vt petitio. Vide duplicem ascensum in Deum, quorum secundus est petitio; atque adeo actus intellectus practici. Primus autem est contemplatio in quo nihil petitionis, aut imperij deprecativi reperitur. Tendit enim in Deum, vt ipsum cognoscat, contempleturque.

65. Sed contra, & arg. 3. Actus intellectus speculativi sunt simplex apprehẽsio, iudicium, & discursus: contemplatio ad nullum ex his pertinet: ergo non est actus intellectus speculativi. Conseq. bene infertur. Mai. est omnium Doct. calculo certa, & minor probatur simul quoad omnes suas partes: Etenim contemplatio est actus inter omnes intellectuales perfectissimus, vt constat ex hactenus dictis, ex quibus etiam habetur, esse quietum, pacificum, ac simplicem intuitum veritatis: sed simplex apprehensio est actus imperfectissimus, & iudicium est minùs perfectum quàm discursus; cùm ad illum, vt ad finem ordinetur: ac denique discursus non est quietus, pacificus, & simplex intuitus, sed potiùs inquietus, & tumultuosus: ergo ad nullam ex his operationibus pertinet contemplatio.

Præsens argumentum tam ex se, quàm ex ijs, quæ ex præcedenti imbibit, petit solutionem valde seriam, quæ dari non valet sine plurium quæstionum discussione.

QUÆSTIO QUINTA.

Vtrùm contemplatio spectet ad primam operationem intellectus speculativi?

LAtissimus campus se se offerebat, ni falcem paratam haberem, vt plurima, eaque subtilia, quæ Dialectici, & Metaphysici disputant, agentes de actibus intellectus, resecarem. Ea tamen ex illis mutuabo, quæ hanc gravem difficultatem, ieiunè à paucis Mysticis tactam, & ab alijs, & ab alijs penitus omissam, aperiam.

§. I. *Ponuntur aliqua fundamenta pro hoc, & sequentibus quæsitis.*

66. MEmento illius veritatis, quam à primo scientifico ingressu didicisti; videlicet, triplicem esse operationem intellectus speculativi. (de operationibus autem intellectus pratici, nihil modò: Tum, quia iam de illis egimus in nostra Isagoge lib. 1. Tum & præcipuè; quia ex præcedenti quæstione constat, contemplationem esse actum intellectus speculativi: vnde de illis solùm agere debemus.) Prima illarum operationum est simplex apprehensio, qua res cognoscitur, nihil de ea affirmando, vel negando. Secunda est iudicium: quo de ipsa re iam apprehensa, aliquid enuntiatur, vel affirmando, si sit rei apprehensæ conveniẽs; vel negando, si illi sit extraneum, vel repugnans. Tertia est discursus, per quem propter identitatem, vel repugnantiam extremitatum cum medio in præmissis vnum ex alio deducimus. Et hanc divisionem intellectus speculativi operationum continere omnes, & solas operationes talis intellectus; ita vt nulla desit, aut redundet, concors est Doctorum sententia, de quo videndus est Bergom. in tabula aurea dub. 43. vbi aliquot obiectiones, quæ ex doctrina Aristot. & D. Thom. fieri poterant contra præfatam divisionem, ex mente ipsius Angelici Præceptoris dissipat.

67. Vnum autem, quod omisit, non prætercam. Videlicet D. Thom. 1. perih. lib. 6. in princip. meminisse cuiusdam actus, quo formamus perfectas orationes, sed quæ dubitativæ sunt, vel interrogativæ. Hic enim actus non est discursus, vt patet: nec est simplex apprehensio; siquidem est compositivus, quod simplici apprehensioni repugnat. Nec tandem est iudicium; quia nihil affirmat, vel negat. Ex alia parte videtur iudicium, quia est verè propositio. Et etiam videtur simplex apprehensio, quia de illis extremis, quæ considerat, nihil affirmat, vel negat, sed dubius hæret.

Ad hoc respondent aliqui, dictum actum spectare ad lineam operationum practicarum, in qua plures alios actus dari fassi sumus. *Sed melius* dicas: Actum illum esse iudicij: quia ex quo intellectus dubitet, an prædicatum conveniat; vel repugnet subiecto, iam aliquod iudicium efformat, anceps tamen de illa convenientia, vel repugnantia: si namque dubius non esset, non exploraret; sed certò affirmaret, negaretvè. Vnde sicut ad discursum pertinent non solùm demonstratio, sed etiam syllogismus topicus, & sophisticus; sic ad iudicium pertinent illi actus. Videatur Mag. Martin. de Prado in sua metaph. controv. 12. art. 6.

68. Secundò scias, has dictas operationes deservire, vt intellectus veritatem attingat, medio illo motu intellectuali discreto, qui dicitur syllogismus: in cuius præmissis cognoscit quiddita-

ditatem, & per illam vt magis notam, venit in cognitionem ignoti; nempe veritatis, quam medio eo discursu acquirit. Per illud enim celebre artificium venit intellectus in notitiam illius, quod medio convenit, vel repugnat, propter repugnantiam, vel convenientiam, quam ipsum medium cum extremitatibus habere in præmissis cognovit.

69. Tertio scias: per hæc, quæ diximus, non finiri hunc motum intellectualem: est quippe motus iste circularis; idcirco tendit ab eodem in idem. Vnde idemmet intellectus, qui egressus fuit ab antecedenti in consequens; vt veritatem inveniret: inventa iam veritate, præ gaudio illius vadit, & regreditur à consequenti in antecedens; vt illam in ipsis principijs, ex quibus deducta fuit, contempletur. Mirè hæc docet Sanct. Thom. de verit. q. 15. art. 1. vbi inter alia ait: *Nec rationis discursus ad aliquid certum perveniret, nisi fieret examinatio eius, quod per discursum invenitur ad principia prima, in quæ resolvit; vt sic intellectus inveniatur rationis principium, quantum ad viam inveniendi, terminus verò quantum ad viam iudicandi.*

In quibus verbis plura observanda occurrunt. Primum est, quod numquam intellectus in veritatis certam cognitionem perveniret, nisi veritatem deductam ex principijs, ad ipsa rediens, in illis examinaret. Et hæc est perfecta, ac scientifica veritatis cognitio. Vnde sicut ipsa principia priùs cognoverat intellectus, antequam ad discursum perveniret: sed illa cognitio non fuit principiorum sub formalitate talium, sed absolutè sumptorum: posteà verò in illa rediens cognoscit, quatenus præcontinent veritatem deductam, illiusque causæ sunt. Ita veritatem deductam cognoscit quidem, dum deducit: sed imperfectè; nec posset de illa scientificè iudicare, nisi ad principia regrederetur, & in eis tamquàm in causa illam veritatem cognosceret. Quæ cognitio perfecta, & scientifica est: quippe cognoscit causam nō solùm quoad entitatem, sicut priùs; verùm etiam secundùm virtutem causativam, ac præcontentivam illius veritatis, quam etiam hoc regressu cognoscit, vt effectum deductum, ac præcontentum in visceribus illius causæ: tunc enim verificatur dictum Aristot. lib. 1. post. cap. 2. *Scire autem putamus vnumquamque rem simpliciter, & non sophistico modo: cum putamus causam cognoscere, propter quam res est, eius rei causam esse, neque posse eam aliter se habere.*

70. Secundum, quòd in data autoritate observandum occurrit, est; quòd illa cognitio, qua veritas prout in principio cognoscitur, appellatur à D. Thom. iudicium ijs verbis: *Terminus verò quantum ad viam indicandi.* Ex quo scire debes 3. Iudicium esse duplex. Vnum affirmationis, & negationis: & est illud, quod de subiecto affirmat conveniens, & negat repugnans: quod dici solet iudicium inquisitivum; quia, eo medio, veritas inquiritur. Et nomine omnia dicta munera ambiente, dicitur iudicium enuntiativum: siquidem enuntiat prædicatum convenire subiecto, vel ipsi repugnare: & hac affirmatione, vel negatione, quem enuntiat, veritatem inquirit. Secundum est iudicium resolutionis, quo intellectus veritatem, iam per discursum inventam, in principijs, ad quæ, vt dictum est, regreditur, contemplatur.

71. Et nunc ipsa, quam prosequebamur, ennarratio nos constituit in campo, vbi inter Dialecticos, & Metaphysicos pugna viget, nullo vnquam fœdere terminanda. Motivum est: An hoc iudicium resolutivum spectet ad 2. an ad 3. operationem intellectus? De quo inter alios videri possunt Mag. Parra, & Froilan. in suis disputatis. Nobis autem hoc bellum inquietare non valet, qui, ad quam operationem intellectus contemplatio pertineat, exploramus. Vnde quod iudicium resolutivum sit 2. vel 3. operatio nihil obest. Vltra quam, quod nostri Complutens. nobis legem in hac parte dedere, dicentes in sua Logica disp. 17. q. 1.

num. 18. discursum non esse operationem entitativè diversam à iudicio: sed idem actus, qui, vt cognoscit vnionem prædicati cum subiecto, dicitur iudicium: quatenus assentitur eidem vnioni prædicati cum subiecto non absolutè, sed propter vnionem cum medio cognitam in præmissis, dicitur discursus. Vnde cum vel ij authores, qui tenent, iudicium resolutivum spectare ad 3. operationem, fateantur, & bene, non spectare ad ipsam sub formalitate, discursus, seu vnum ex alio inferente; sed sub alia formalitate: inde habetur, quòd si iudicium resolutivum est formalitas diversa à formalitate discursus: cùm hic solùm sit formalitas, vel munus; non potest ad ipsum pertinere: vnde debet sub secunda operatione collocari.

Et sane plures authoritates, quas ex Div. Thom. accumulant contrarij Authores ad probandum iudicium resolutivum ad tertiam operationem spectare, nullatenus persuadent, Sanct. Doct. in ea fuisse opinione, quod facilè ostenderemus; si nostri muneris esset. De his tamen satis. Vnum tamen addendum reor: videlicet, hac via meliùs quàm ea, quæ num. 66. ostensa fuit, conciliari plures authoritates Philosophi, & D. Thom. qui iam dicunt, operationes intellectus esse duas: iam dicunt, esse tres. Hac ergo Complutensium doctrina sine vlla oppositione sunt testimonia illa: siquidem dictæ operationes, entitativè, ac substantialiter sumptæ, duæ sunt; scilicet simplex apprehensio, & iudicium, quod habet formalitatem iudicandi, & formalitatem discurrendi. Ex quibus formalitas iudicandi subalterna est, dividiturque in formalitatem iudicandi inquirendo, & in formalitatem iudicandi resolvendo. Prima est iudicium inquisitivum, seu enuntiativum: secunda autem est iudicium resolutivum. Vnde si entitativè, & substantialiter sumantur intellectus operationes, sunt duæ, apprehensio simplex, & iudicium: quæ operationes realiter, & essentialiter differunt. Si autem attendatur non solùm ad realitatem, sed etiam ad munera, sunt tres; quia additur discursus. Quòd si vltra hoc ipsa munera dividantur in alia, iam iudicium ipsum, sub munere, & formalitate iudicandi, bipartitur in iudicium enũtiativum, & resolutivum: atque adeò, si hæc subdivisio attendatur, quatuor esse dictas operationes, inveniemus. Et in qua ex istis cõsistat contemplatio disquirimus in his quæstionibus, in quarum hæc prima de sola simplici apprehensione loquimur.

§. II. *Relatis sententijs statuitur assertio.*

72. COmmunissimum est apud Mystas dicere, contemplationem esse apprehensionem simplicem, qua intellectus intuetur simplici intuitu veritatem, nihil affirmando, vel negando; nec vnum ex alio deducendo. An omnes isti Authores loquuntur de simplici apprehensione, quæ sic propriè dicitur, an de alio actu perfectiori veritatem perfectissimè penetrante; ea tamen pace, qua simplex apprehensio fulget; dubium esse potest: quia ex vna parte actum contemplationis perfectissimum esse dicunt: & ex alia simplicem apprehensionem, nominant. Ex quo reor, tales Authores sub illo nomine alium actum longè perfectiorem, quàm sit apprehensio simplex, significare. Et hæc (si bene reor) est prima in hac parte sententia, quæ negat contemplationem esse simplicem apprehensionem.

73. Secunda sententia, ita clarè asserit, contemplationem esse apprehensionem simplicem, vt nullatenus explicari modo dicto valeat. Sic tenet schola veritatis, & quidam Fr. Ildefonsus à Sanct. Aug. & se explicant modo sanè mirabili, vt videre est in dicta Schola veritatis conf. 22. quæ ponit triplicem operationem intellectus, quarum prima, ait, est iudicium, secunda discursus, tertia denique apprehensio simplex, quæ, inquit, contemplatur veritatem, quam iam per discursum examinatam, & per iudicium approbatam supponit. Vnde,

Vnde, vt patet, priùs attingit illam veritatem discursus eam examinans, postmodùm ingreditur iudicium illam approbans. Tertiò denique adest apprehensio simplex, quæ contemplatur. In qua metaphysica hic modus procedendi fundetur, latet. Vnum scio, quòd non meminit apprehensionis simplicis ante alias duas operationes: cùm impossibile sit, dari iudicium, & discursum, quin præcedat veritatis apprehensio. Itidem asserit, veritatis examen per discursum anteire approbationem iudicij: ac si posset discursus prædicare risibilitatem de Petro; quin præcederet cognitio ipsius Petri vt connexi cum rationalitate, quæ risibilitatem radicat. Ac denique post totum laborem syllogisticum cõsequitur intellectus frigidissimam illam veritatis cognitionem, quæ habetur per simplicem apprehensionem. Egregia sanè totius scientificæ structuræ inversio subversioque.

Pro hac etiam opinione adducimus Lucernã mysticam tract. 2. num. 75. dicentem, quòd simplex apprehensio *est actus regulariter contemplationis proprius*. Et priùs dixerat, apprehensionem esse duplicem: aliam simplicem, & simplicissimam aliam. Prima est, quæ cognoscit plura obiecta nihil de ijs affirmando, vel negando. Secunda est, quæ nihil etiam affirmando, vel negando, cognoscit vnicum tantum obiectum. Et hanc asserit, esse regulariter actum proprium contemplationis. Hæc sunt, quæ isti Authores tradunt circa præsentem controversiam. Semper tamen adest formido, an nomine simplicis apprehensionis intelligant actum intellectus, qui simplex apprehensio non sit. Tametsi altus loquendi modus de ipsa apprehensione simplici loquutos fuisse testetur. Quidquid autem de hoc sit, claritate, cui in hoc opere elaborando studuimus, proponitur iudicium nostrum sequenti resolutione.

74. Sit nostra assertio: *Contemplatio est actus longè diversus à simplici apprehensione*. Hanc assertionem admittere debent omnes quotquot bene sentiunt: proptereàque neminem in particulari affero; quamquam ex progressu constabit de multis hoc sentire. Probatur ergo 1. conclusio ratione eruta ex D.Thom. citato, in hac ipsa disputat. num. 59. redigiturque ad hanc formam: Contemplatio est actus inter actus omnes naturæ rationalis perfectissimus: ergo non est simplex apprehensio. Anteced. constat ex dictis citato num. Et etiam ex eo, quòd vel Ethnici posuerunt beatitudinem in contemplatione veritatis, fatentes illam esse actum inter omnes alios sublimiorem: atque adeò requirere potentiam altissimam, habitum nobilissimum, & obiectum dignissimum. Deinde probatur conseq. simplex apprehensio est actus inter omnes intellectuales imperfectissimus: ergo in illa non consistit contemplatio. Patet ista, & Anteced. est ita certum apud omnes bene sentientes, vt pudeat in eius probatione immorari.

Confirm. 1. & roboratur ratio facta ex doctrina ipsius Ang. Præcept. Contemplatio est actus ita perfectus, vt sit vltimus finis humanæ vitæ; eòque irreferibilis in alium eiusdem vitæ actum: ergo non est simplex apprehensio. Anteced. constat ex dictis num. 25. & etiam ex eo, quòd modò dicebamus, scilicet, contemplationem esse beatitudinem, de cuius ratione est, quòd non referatur in aliud: finamque datur aliud præter beatitudinem obiectivam, in quod referatur, iam illud erit perfectius: consequenterque in illo constituenda erit beatitudo. Hincque probatur conseq. simplex apprehensio ex natura sua ordinatur ad iudicium, sine cuius luce maneret intellectus ieiunus à veritatis luce: quia apprehensio non potest illum, nisi valde ægrè illuminare: ergo &c.

Conf. 2. Contemplatio est actus adeò perfectus, vt faciat voluntatem ardere, flammasque vsque ad Empyreum transcendentes emittere: ergo non est simplex apprehensio. Anteced. constat ex multoties dictis, præsertim in hac ipsa disputat. & conseq. probatur solida doctrina nostrorum Salmantic. tract. 7. disp. 10. num. 31. vbi do-

cent: *Voluntatem non moveri ad appetendum per simplicem apprehensionem obiecti.*

75. Non est opus plus immorari in re adeò perspicua. Placet tamen in lucernam mysticam tantisper sic disputare. Primò: Quia sine fundamento, & sine fructu illam divisionem apprehensionis in simplicem, ac simplicissimam introducit. Sine fundamento quidem, quia non allegat authorem, cui revereri teneamur, immo nullum allegat, è cuius suggestu illam divisionem accipiamus. Simili facultate poterit in omnibus alijs, quæ à doctrinæ Proceribus accepimus, innovare. Sed etiam sine fructu: Quia vel apprehensio simplex est contemplatio, vel apprehensio simplicissima hoc non habet. Non enim, vt asseris, differunt, nisi in eo quòd ista vnicum tantum obiectum apprehendit; illa verò plura. Rogo: Illa obiecta plura apprehenduntur simplici intuitu, vel non? Si secundum dicas: non erit ille actus apprehensio: si primum asseras, erit contemplatio: quia contemplatio nihil aliud est nisi *simplex intuitus veritatis*.

Rursus: Illa plura obiecta, vel apprehenduntur vt plura: & hoc est impossibile: quia intellectus, vt modò ex D. Thom. suppono, non potest intelligere plura, vt plura. Vel apprehendit illa ordine quodam: sicque ibi non sunt plura, sed vnum: consequenterque non est cur illa differentia apprehensionis simplicis, simplicissimæque introducatur.

Itidem: Contemplatio est *simplex intuitus veritatis*: quin hactenus aliquis nobis dixerit, hanc diffinitionem non esse bonam, per hoc, quòd *intuitus* dicatur *simplex*, & non *simplicissimus*. Nec aliter diffinitur contemplatio, sive terminetur ad solam veritatem increatam; sive ad veritates creatas, per ordinem tamen ad primam veritatem terminetur. Semper est, & dicitur intuitus ille *simplex*: quod idem dicendum est de apprehensione, vt ex se constat.

76. His tamen omissis, contra ipsam positionem sic 2. disputo: Vel apprehensio illa simplex, seu simplicissima, antecedit iudicium, & discursum; vel subsequitur. Primum est impossibile: Tum quia si ante iudicium, & discursum habetur veritas: ad quid iudicium, & discursus? Tum quia contemplatio est perfecta cognitio veritatis, & ante iudicium, & discursum non datur veritatis perfecta cognitio; sed talis cognitio datur, quæ veritatem, vt formaliter veritas est, non cognoscat, vti docent citati Prado, & Froilan. Tum denique, quia contemplatio non est semper actus apprehensionis simplicissimæ, sed, vt asseris, *regulariter*. Vnde aliquando pertinet contemplatio ad aliam operationem intellectus. Rogo: Quæ est hæc operatio? Nam iudicium, & discursus esse non possunt, vt videbimus quæstione sequenti, consequenterque erit alia operatio. Cur ergo ad istam aliam operationem non spectabit omnis contemplatio? Aut quis vnquam dixit, actum scientificum *regulariter* spectare ad hanc intellectus operationem, & non regulariter ad aliam? Tum denique; Quia ante discursum non datur meditatio, vt cum omnibus tenet Lucerna mystica, & alij prius nominati: ergo si apprehensio præcedens discursum est contemplatio, dabitur hæc ante meditationem: & meditatio non erit via ad contemplationem; sed potiùs è converso. Quæ omnia sunt adeò manifestè absurda, vt non possimus credere Authorem Lucernæ mysticæ illa voluisse devorare, dicentem apprehensionem suam illam simplicissimam præire iudicium, ac discursum.

Sed nec potest esse apprehensio simplex, aut simplicissima ad discursum subsecuta: Quia talis simplex apprehensio non potest post discursum dari. Nec, vt num. 73. insinuavimus, fatigaretur intellectus in inquisitione veritatis; si post omnem discursuum solicitudinem, illam solam veritatis cognitionem obtineret, quam habebat ante tot discursuum dispendium. Ante illud per simplicem apprehensionem cognoscebat veritatem: & post illud nullam aliam veritatis cognitionem illi concedis;

dis: vt quid ergo dispendium illud discursuum? Quòd si nomine simplicissimæ apprehensionis ad discursum subsecutæ significare intendas, actum intellectus perfecta cognitione veritatem attingentem. Talis actus certè datur, vt patet ex dictis, constabitque ex dicendis: sed falsum est, quòd talis actus sit apprehensio simplex: hæc enim nunquam potest pervenire ad perfectam veritatis cognitionem. Et simili facultate vsus, poteris actum fidei infusæ, & etiam visionem ipsam beatificam apprehensionem simplicissimam nominare, collocareque inter actus ad primam intellectus operationem pertinentes.

§. III. *Argumentis respondetur.*

77. Contra nostram assertionem Arg. 1. ex D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 6. ad 2. dicente de operatione, ad quam pertinet contemplatio: *Et in hac operatione animæ non est error.* Ex quibus verbis hoc argumentum conficitur: In operatione, ad quam contemplatio spectat, *non est error*: sed inter omnes operationes intellectuales sola simplex apprehensio est, in qua non est error: ergo ad istam operationem pertinet contemplatio. Minor, in qua poterat esse difficultas, est apud omnes certa: Nemo enim dubitat errorē posse multoties dari in iudicio, ac in discursu: quod de simplici apprehensione non est verum; illa enim incapax erroris est.

Respond. mentem D. Thom. clarissimam esse pro nostra assertione pluribus in locis; sed nullibi clariùs, quam in isto art. vt legenti constabit, ostenduntque vel sola verba antecedentia adea, quæ in nos afferuntur; sic enim ait Sanct. Doct. *In anima verò antequam ad istam vniformitatem (scilicet contemplationis) perveniatur, exigitur, quòd duplex eius difformitas amoveatur. Primò quidem illa &c.* Ponit hîc quòd anima debet à visibilibus segregari, vt valeat contemplari invisibilia. Post quod prosequitur: *Secundò autem oportet, quòd removeatur secunda difformitas, quæ est per discursum rationis. Et hoc idem contingit secundum quod omnes operationes animæ reducuntur ad simplicem contemplationem intelligibilis veritatis. Et hoc est, quod secundò dicit* (D. Dionys.) *quòd necessaria est vniformis convolutio intellectualium virtutum: vt scilicet, cessante discursu, figatur eius intuitus in contemplatione vnius simplicis veritatis. Et in hac operatione animæ non est error: sicut patet quòd circa intellectum primorum principiorum non erratur, quæ simplici intuitu cognoscimus.*

Hæc D. Thom. in quibus nec verbum est, quod nobis non faveat. Constat ergo ex hac authoritate, contemplationem subsequi ad discursum: fit enim, ait inibi Caietan; *in termino discursus absque discursu aliquo.* Vnde non potest esse simplex apprehensio, quæ ex natura sua discursum præcedit. Nec obest illud, quòd in hac operatione, in qua contemplatio consistit, *non est error*. Quia hoc, quòd est, quòd aliquis actus intellectus errorem non admittat, stat dupliciter: Primò, ita vt talis actus ob sui perfectionem incapax sit erroris. Secundò, ita vt hoc habeat ob sui imperfectionem. Actus divinæ contemplationis est erroris incapax ob sui eminentissimam perfectionem, vt posteà videbimus, vbi iterum ista reproducenda sunt. Vnde non potest esse simplex apprehensio, quæ ob sui imperfectionem errorem non admittit. Non admittit errorem simplex apprehensio: fateor: sed nec veritatem: quia non iudicat de veritate: & actus, qui vel formaliter, vel eminenter non iudicat de veritate, veritatem non admittit: indidemque nec errorem. Vides nè, quomodò, quòd simplex apprehensio erroris capax non sit, non ipsius perfectioni; sed imperfectioni, imputari debeat? Non ergo velis, quòd ad operationem adeò imperfectam spectet hominis perfectissima operatio. Puer antequam sciat reprobare malum, & eligere bonum, est incapax peccandi: & somniaret, qui ob istam incapacitatem repentem illam ætatem statum perfectionem hominis doceret; quia licèt illa ætas dicat illam incapa-

incapacitatem ad culpam, similiter est incapax ad meritum: vnde non est incapax peccati ex perfectione, & virtute; sed ex defectu, ac imperfectione. Vnde illa ætas imperfectissima est. Pariformiter in nostrò casu.

Adde: quod simplex apprehensio dicitur erroris incapax, quia eius obiectum est quidditas, quæ prorsus indivisibilis est. Vnde vel tota, vel nihil illius apprehenditur. Quò circa si non attingitur tota, nihil apprehenditur: eòque non datur apprehensio simplex, nec potest esse subiectum erroris. Si autem aliquo modo attingitur, tota apprehenditur: consequenterque nullus error datur in tali operatione, vt dicitur in 9. metaphyſ. videatur Caietan. ad citatum D. Thom. locum, & Mag. Froilan. & Parra priùs laudati.

Adde 2. Cum ipsis Thomistis dicentibus cum nostro Doct. Ang. quòd licèt simplex apprehensio sit incapax erroris, est tamen capax inordinationis: quatenus definitionem vnius quidditatis potest alteri attribuere: vt si apprehendat, canem esse animal rationale: hic enim tota quidditas attingitur: sed adest inordinatio in eo, quòd attribuatur, cui repugnat. Modò verò ad divinam contemplationem tantum obest error, quàm inordinatio. Vnde ex hac parte non adest motivum, vt contemplatio dicatur pertinere ad actum, qui erroris incapax sit: si attribuitur illi, qui est capax inordinationis.

78. Dices: hæc omnia sunt de apprehensione simplici, quæ iudicium, discursumque præcedit; non autem de illa, quæ ad has operationes consequitur: ergo ad istam pertinet contemplatio, tamquam relictam ex anteriori discursu. Vel si non pertinet ad hanc apprehensionem relictam ex discursu anterioris spectabit quidem ad simplicem apprehensionem, procedentem ex habitu per anteactos discursus comparato: in quavis enim ex his apprehensionibus invenitur quidquid pro contemplatione requiritur.

Hoc effugium prævidit P. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 10. num. 6. illudque præoccupavit: nosque in antecedentibus refutavimus. Videri debet citatus Suarez, cuius impugnatio reducitur ad ea, quæ dicta sunt. Consistitque in eo, quod contemplatio, quæ simplex apprehensio sit, sive procedat ab habitu: sive sequatur ad discursum; sive quocumque alio modo figuretur; non potest esse perceptio veritatis formaliter talis; quia, vt dictum est, simplex apprehensio de veritate non iudicat. Vnde ex eodem principio à quo provenit, quòd illa contemplatio dicatur incapax erroris, ita ex eodem oritur, quòd non sit capax veritatis. Veritas enim, & falsitas versantur circa idem.

Accedit, quòd, vt in multis locis dictum à nobis cum D. Thom. est contemplatio affert secum delectationem dulcissimam: & hæc non est dabilis in actu simplicis apprehensionis. Non enim valet delectatio adeò dulcis esse cum apprehensione adeò frigida obiecti.

79. Arg. 2. Contemplatio est simplex intuitus veritatis: sed tendere simplici intuitu in veritatem est ita proprium simplicis apprehensionis, vt nulli alij ex operationibus intellectus convenire possit: ergo contemplatio est actus apprehensionis simplicis. Min. duas partes habet: Prima asserit esse proprium simplicis apprehensionis ferri simplici intuitu in veritatem. Secunda ait, hoc non convenire alijs operationibus. Probatur ergo 1. quoad hanc 2. partem: Quia iudicium, & discursus occupantur in veritate inquirenda, non in ea contemplanda: sed inquirere veritatem oppositum est cum hoc, quòd est, simplici intuitu in veritatem ferri: ergo.

Probatur quo ad 1. partem ipsa min. 1. Quia simplex apprehensio ex ipsa significatione nominis, ostendit actum intellectus veritatem quieto, & simplici intuitu apprehendentem. *Probatur* 2. Si propter aliquam rationem simplex apprehensio non foret simplex intuitus veritatis, maximè quia non attingit veritatem, vt formaliter veritas

tas est, vtì ex supra dictis patet. At hoc est falsum: ergo, & illud. Probatur min. Actus intellectus attingit veritatem, vt formaliter veritas est: apprehensio simplex est actus intellectus: ergo. Maior, in qua poterat esse difficultas, probatur: Actus intellectus habet pro obiecto formali veritatem: ergo illam, vt formaliter est veritas, attingit: aliàs non discriminaretur ab actu voluntatis, quæ quidem veritatem, sed non vt formaliter veritas est, attingit.

Respondetur ex dictis: Contemplationem esse simplicem intuitum perfectè cognoscentem veritatem: quod iam diximus, simplici apprehensioni convenire haud posse. Vnde sicut iudicium, & discursus non sunt contemplatio; quia licèt veritatem perfectè cognoscant; non tamen cognoscunt simplici intuitu: sicnec simplex apprehensio contemplatio est; quia licèt simplici intuitu procedat, non cognoscit perfectè. Actus enim, qui contemplatio est, vtrumque habere debet, & veritatem perfectè cognoscere, & in eam simplici intuitu ferri. Per quod patet ad probationem primam min. pro 1. parte. Ad 2. dicas: Veritatem perfectè attingi in præsenti, seu illam, vt est veritas formaliter, cognoscere, est ita cognoscere veritatem, vt de illa iudicium feratur: quod simplici apprehensioni repugnat. Vnde licèt illa veritatem cognoscat, hæc enim est eius obiectum formale, quod attingi à voluntate non potest; tamen ita illam attingit, vt de ipsa iudicare non valeat. Et mirum est, adversarios ex vna parte fateri, simplicem apprehensionem fore incapacem erroris, & ex alia velint in ipsa inveniri veritatem: cùm veritas, & falsitas versentur circa idem.

80. Contra hanc tamen doctrinam dices: Veritas, vt formaliter talis, est adæquatio rei, & intellectus: dum intellectus simpliciter apprehendit quidditatem, datur dicta adæquatio: ergo datur perfecta cognitio veritatis.

Vrges: Intellectus per simplicem apprehensionem procedés dicitur propriissimè intellectus: sed de ratione intellectus est, quòd perfectè veritatem cognoscat: ergo per simplicem apprehensionem cognoscit intellectus veritatem perfectè: ergo, & vt formaliter veritas est. Hæc 2. conseq. constat, Tum ex 1. tum quia nihil aliud est, cognoscere veritatem, vt formaliter veritas est, nisi illam perfectè cognoscere. Prima consequent. bene infertur ex præmisis, quarum mai. est certissima Min. autem probatur ex D. Thom. 2. 2. q. 8. art. 1. in corp. dicente: *Nomen intellectus quamdam intimam cognitionem importat. Dicitur enim intelligere, quasi intus legere. Et hoc manifestè patet considerantibus differentiam intellectus, & sensus*: ergo tenet minor.

Respondetur ad obiectionem neg. mai. vel ea omissa, negatur min. Non enim datur illa adæquatio, seu cõformitas, donec intellectus incipiat aliquid proprium habere; quod non habet per simplicem apprehensionem. Tunc enim non habet nisi speciem obiecti, Quam speciem, seu obiecti similitudinem, & conformitatem cum illo non cognoscit per simplicem apprehensionem. *Sed quando* intellectus *incipit iudicare de re apprehensa*, ait D. Thom. q. 1. de verit. art. 3. in corp. *tunc ipsum iudicium intellectus est quoddam proprium ei, quod non invenitur extra in re. Sed quando adæquatur ei, quod est extra in re, dicitur iudicium verum esse; tunc autem iudicat intellectus de re apprehensa, quando dicit, quod aliquid est, vel non est, quod est intellectus componentis, & dividentis.* Videatur ipse Doct. Sanct. toto illo art. & art. 12. Eamdem doctrinam tradit 1. p. q. 16. art. 2. vbi inter alia inquit: *Intellectus autem conformitatem sui ad rem intelligibilem cognoscere potest: sed tamen non apprehendit eam secundùm quod cognoscit de aliquo quod quid est. Sed quando iudicat rem ita se habere, sicut est forma, quam de re apprehendit, tunc primò cognoscit, & dicit verum. Et hoc facit componendo, & dividendo.* Et post alia, quæ videri debent, addit: *Veritas*

quidem igitur potest esse in sensu, vel in intellectu cognoscente quod quid est, vt in quadam re vera, non autem vt cognitum in cognoscente: quod importat nomen veri. Perfectio enim intellectus est verum, vt cognitum. Et ideò propriè loquendo, veritas est in intellectu componente, & dividente, non autem in sensu, neque in intellectu cognoscente quod quid est. Hæc D. Thom. Videndus tamen necessariò est Caietan. inibi, qui subtilissimè mentem Sanct. Doct. explanat removens superficialem intelligentiam, in qua eius doctrina posset à minùs perspicacibus accipi.

Per quæ patet ad vrgentiam, ad quam dicitur, quòd illa absdubiò est significatio intellectus, vt ratio, & intellectus est. Quod verificatur, quia vt ibidem docet Sanct. Thom. intellectus ad differentiam sensus non sistit in accidentium cognitione: sed penetrat vsque ad ipsam cognitionem veritatis; propter quod *intus legit*, vel ad intima penetrat. Verùm hæc ipsa quidditatis cognitio potest esse vno ex duobus modis, quos ad obiectionem respondentes dicebamus. Si est primo modo: est valde superficialis cognitio: vnde licèt sit perfecta relatè ad cognitionem sensus, & ex parte obiecti: non tamen est perfecta ex parte modi: cùm non valeat iudicium facere de ipsa quidditate, quam cognoscit.

81. Arg. 3. Simplex apprehensio est perfectior alijs operationibus intellectus: ergo ad illam spectat contemplatio. Patet ista: Quia, vt sæpe diximus, contemplatio attinet ad operationem perfectiorem. Anteced. verò probat. Illa operatio est perfectior, per quam dicimus convenientiam cum natura superiori: sed per simplicem apprehensionem dicimus convenientiam cum Angelis, à quibus per iudicium, & discursum discriminamur: ergo.

Confirmatur. Contemplatio divina viæ est actus fidei, & visio beatifica inchoata, vt suprà dicebamus: sed actus fidei, & visio beata sunt actus simplicis apprehensionis; cùm ibi nihil contexitur, aut deducatur: ergo contemplatio est actus simplicis apprehensionis.

Respond. argumento neg. anteced. ad cuius probationem dicas: Angelos perfectissimè cognoscere sua cognita. Vnde per illam operationem intellectus maiorem convenientiam cum illis dicimus, per quam nostra cognita perfectiùs cognoscimus. Et hæc operatio non est simplex apprehensio, vt ex dictis patet.

Ad confirm. negetur min. Ad cuius primam partem hæc ait Sanct. Thom. q. 14 de verit. art. 1. in corp. *Intellectus enim nostri secundùm Philosoph. in lib. de anima duplex est operatio. Vna, qua format simplices rerum quidditates, vt quid est homo, vel quid est animal. In qua quidem operatione non invenitur verum per se, nec falsum, sicut nec in vocibus incomplexis. Alia operatio intellectus est secundùm quam componit, & dividit affirmando, & negando; & in hac iam invenitur verum, & falsum, sicut & in voce complexa, quæ est eius signum: non autem invenitur credere in prima operatione, sed in secunda: Credimus enim vera, & discredimus falsa. Vnde etiam, & apud Arabes prima operatio intellectus vocatur imaginatio, secunda autem vocatur fides, vt patet ex verbis Commentat. in 3. de anima.*

Ad 2. partem illius minoris dico: Contemplationem divinam esse quoad præsens idem omnino cum visione; quamobrèm nostrum assertum dicit, contemplationem non spectare ad primam operationem intellectus. Audi Exim. Suar. de vtraque loquentem loco citato: *Est ergo, ait, intuitus ille contemplationis talis, vt intrinsecè, & essentialiter includat iudicium, & cognitionem veritatis contemplatæ: sicut visio beatifica, quæ est summa contemplatio eminentissimè, est iudicativa cognitio, simul & apprehensiva.*

82. Dices: Hoc ipsum invenitur in apprehensione simplici iuxta authorem Lucernæ mysticæ dicentem num. *76. huic iudicio*, sive actui intellectus principaliter tribuitur obiectum adæquatum

quatum illius, nempe verum, vel falsum, quamvis ab eo non excludatur simplex, nec simplicissima apprehensio; nam licèt cognoscere vt verum, vel falsum propriè pertingat ad affirmationem, vel negationem iudicij intellectualis, & simplex, & simplicissima apprehẽsio nihil affirment, aut negent; tamen eminenter in se ipsis continent affirmationem, aut negationem; nam si intellectui apprehendenti interrogaretur de obiecto, illico de veritate, vel falsitate illius *plura iudicia faceret*.

Hactenus author iste, quibus ostendit clarissimè se loqui de apprehensione, quam omnes primam intellectus operationem cognoscimus, dum ad illam contemplationem *regulariter* spectare asseverat. Constatque similiter loqui de apprehensione illa, quæ iudicium, & discursum antecedit, de hacque ait: *Eminenter* continere affirmationem, & negationem. Hoc tamen dicere difficile non est: arduum tamen foret, si id, quod sine difficultate dicitur, probaretur. Et quidem in hoc authore notatum habeo, multa dicere, quæ non probat; sed quæ Pythagorico silentio admittenda velit. Et in ipsa re, de qua loquimur, testis irrefragabilis est huius veritatis illa divisio apprehensionis in simplicem, ac simplicissimam, quam introducit, veluti fide sanctam, similique facilitate, ac facultate simplicem à contemplatione excludit, cuius principium asserit, esse *regulariter* simplicissimam. De quo iam suprà egimus: sicut etiam, quod ad illam simplicissimam apprehẽsionem spectet contemplatio, explosimus. Modò quia disputare in re adeò evidenti nolo, vnam, vel alteram observationem circa dicta dissimulare, non possum.

Observo 1. Quod suprà nobis dixit Lucerna mystica, quòd apprehensio simplicissima *est actus regulariter contemplationis proprius*. Et posteà tract. 3. cap. 6. num. 60. Contemplationem, cuius principium est donum sapientiæ (idem de dono scientiæ dicendum est) esse actum iudicij: Nota: principia contemplationis esse habitum Theologicum, Theologicam fidem, donum sapientiæ, donum scientiæ, & intellectus. Ex his actum habitus Theologici non dicet Lucerna, esse apprehensionem, sicut non dicit de actu fidei, nec de actu sapiẽtiæ, nec scientiæ. Videatur cap. 7. num. 66. ergo solùm remanet actus apprehensionis cõtemplatio, quæ est à dono intellectus. Quomodò ergo apprehensio est *actus regulariter contemplationis proprius*. si sola illa, quæ est actus doni intellectus, est apprehensio?

Observo 2. Habitum Theologiæ, & Theologicam fidem fore principia omnis contemplationis: (non loquor de contemplatione, quam elicit principium donis superius) si ergo contemplatio, quæ est à fide, & quæ à Theologia est, est actus iudicij: nulla contemplatio relinquitur, quæ sit simplex apprehensio. Vbi est ergo illa, quæ *regulariter* apprehensio est?

Observo 3. Id, quod ex modò dictis sequitur: videlicet Lucernam mysticam fundari in imaginatione, quæ autumat, dona esse principia elicitiva divinæ contemplationis quoad substantiam sumptæ: hincque vnam contemplationem attribuere apprehensioni, aliam iudicio. Quod quidem fundamentum falsum est: siquidem contemplatio divina, si entitativè naturalis sit, elicitur ab habitu Theologiæ: si verò sit supernaturalis, est à fide, concurrentibus donis modificando actum contemplationis, & illustrando principium. De quo disputat. sequenti agemus. Vnde ad vnam, & eandem operationem semper spectat contemplatio. Quin pro libito nostro huic operationi hæc, & alij illa contemplatio attribuatur.

Observo 4. Ea, quæ suprà dicta sunt ad expungendam illam divisionem apprehensionis in simplicem, & simplicissimam, sine authoritate, & sine vtilitate introductam. Similiterque inconsequentiam in eo, quòd simplicissima, & non simplex contemplatio sit. Ac tandem ea, quæ diximus, vt ostenderemus repugnare contemplationem aliquam, antequam dentur actus iudicij, ac discursus.

Obſervo 5. Quòd dicere: apprehenſionem ſimplicem, & ſimpliciſsimam in ſe ipſis continere eminenter affirmationem, aut negationem: eſt dicere, quòd talis apprehenſio eſt eminenter iudicium. Quod error intolerabilis eſt: quandoquidem ex illo infertur 1. apprehenſionem, etiam ſimplicem, perfectiorem eſſe iudicio, ac proinde diſcurſu: cuius ea ratio eſt; quia id, quod eſt eminenter iudicativum, eſt ſimpliciter perfectius eo, quod ſolùm formaliter iudicativum eſt. Indidemque *infertur* 2. actum contemplationis, quæ eſt à dono ſapientiæ, minùs perfectum eſſe, quàm contemplatio, quæ eſt à dono intellectus: ſiquidem hæc ſpectat ad apprehenſionem, illa verò ad iudicium. Vnde *infertur* 3. Theologiam myſticam, quæ apud omnes, etiam apud Lucernam ipſam, eſt contemplatio doni ſapientiæ, minùs perfectam eſſe, quàm contemplatio, quæ propriſsimè myſtica Theologia non eſt, qualis eſt illa, quæ ad apprehenſionem ſpectat. Quæ omnia abſurda eſſe, nemo non videt.

Obſervo denique: Illam rationem, videlicet, *nam ſi intellectui apprehendenti interrogaretur de obiecto, illico de veritate, vel falſitate illius plura iudicia faceret*. Hæc, inquam, ratio eſt malæ cauſæ peius patrocinium. Tum quia multi bene apprehendunt, & non ita iudicant, ſicut nec ita diſcurrunt, vt notum eſt. Tum quia multi bene apprehēdunt, & nullatenus iudicare poſſunt, vt de dormientibus docet. D. Thom. de verit. q. 28. art. 3. ad 6. Vnde non eſt verum, quòd *ſi intellectui apprehendenti interrogaretur de obiecto &c.* Tū, & præcipuè, quia licèt demus, quòd illud omni apprehendenti eveniat, illa *iudicia*, quæ *illico faceret*, non eſſent actus apprehenſionis, ſed iudicij: & quòd iudicium valeat de veritate apprehenſa iudicare, nemo ignorat.

Maneat ergo ex dictis 1. Contemplationem non eſſe actum apprehenſionis. *Secundò*, quòd, etiam ſi aliquando foret actus apprehenſionis, non tamen hoc *regulariter* haberet. *Tertiò*, quòd ab hoc non excluderetur apprehenſio ſimplex. *Quartò*, quòd ſi aliqua ſimplex apprehenſio foret contemplatio, non eſſet illa apprehenſio, quæ iudicium, & diſcurſum præcedunt, ſed alia, ficta tamen, quæ ad illas operationes ſubſequeretur. *Maneat* denique 5. Quòd in omnibus, & maximè in myſticis, debent aſſerta iuxta facultatis Proceres ſtatui; non tamen pro ſcribentis arbitrio fabricari.

QUÆSTIO SEXTA.

Vtrùm contemplatio ſit actus iudicij, aut diſcurſus?

POſtquam diximus, contemplationem non eſſe actum ſimplicis apprehenſionis, ad explorandum, an ad ſecundam, vel tertiam operationem intellectus ſpeculativi ſpectet? Properamus. In quo valde difficilia, ſummè ardua ſe ſe offerunt, per quæ Myſtici curſu celeri, ac ſi indubitabilia, clariſsimaque forent, gradum faciunt.

§. I. *Prælibantur aliqua prorſus neceſſaria tam pro præſenti, quàm pro alijs quæſitis.*

83. AD dicendorum intelligentiam ſcias 1. ſeu potiùs memineris eorum, quæ quæſtione antecedenti §. 1. dicta ſunt. Ex ibi enim dictis conſtat, quid ſit diſcurſus, & quomodò à iudicio differat. Conſtat etiam iudicium dividi in enuntiativum, & reſolutivū, & quid vnumquodque ex illis ſit. ... intelligere debes: hanc diviſionem ...ium ipſum adæquare, quaſi alia iudicia

dicia non dentur: dantur quidem, & quæ summo studio præ oculis habenda sunt, vt sine tenebris, & errore in materia hac admodùm ardua, & vtili procedamus. Vnde,

84. Scias 2. Vltra prædicta iudicia dari aliud, quod appellare possumus iudicium credulitatis. Hoc iudicium est actus, quo fides assentitur veritatibus revelatis. Fides enim veritatibus revelatis assensum præstans verè iudicium format; cùm impossibile sit, iuxta inconcussam D. Thom. doctrinam, mox adducendam, dari assensum; quin eo ipso ipse actus assentiens iudicet de illa ipsa veritate, cui assentitur.

Si dicas: Hinc sequi, voluntatem iudicare; quia voluntatis est assentire, sicut, & cõsentire. Respondet D. Thom. q. 14. de veritate. q. 1. art. 1. ad 3. *Dicendum quòd voluntas respicit aliquam præcedentem potentiam, scilicet intellectum, non autem intellectus, & ideò assentire propriè pertinet ad intellectum, quia importat absolutam adhærentiam ei, cui assentitur: sed consentire est propriè voluntatis, quia consentire est simul cum alio sentire, & sic dicitur in ordine, vel per comparationem ad aliquid præcedens.* Videatur idem Doct. Sanct. p. 1. q. 11. art. 1. ad 1. & 1. 2. q. 15. art. 1. ad 3. & q. 74. art. 7. ad 1. & 2. 2. q. 2. art. 1. ad 3. & in 3. d. 23. q. 2. art. 2.

Ex quibus habes: Assensum non esse actum voluntatis; sed intellectus: & simul habes, assensum esse actum iudicij. Vnde cùm fidei actus sit assensus, non potest non esse iudicium. Quod iudicium dicimus *credulitatis*; quia est ipse actus credendi; & etiam vt diversum sit in nomine ab alijs iudicijs, quod ex natura sua diversum est ab illis. Quæ veritas, valde notanda, perspicua fiet; tum, si per omnes operationes intellectus speculativi, sive iudicia sint, sive non (& hoc ad maiorem abundantiam) spatiemur. Tum, si ea, quæ huius iudicij sunt propria, intueamur.

Igitur iudicium credulitatis dif[fert à] simplici apprehensione; quia hæc [non a]ssensum præbet veritati, quam sine affirmatione, ac negatione apprehendit, vt constat ex quæstione præcedenti, mirèque docet D. Thom. loco citato ex sentent; vbi plura circa hæc omnino vidẽda habet. Actus verò fidei assentitur, & iudicat, quia *hic est Christus*, & in defensionem huius veritatis paratus est, & in carcerem, & in mortem ire. A *discursu* autem differt fidei actus seu iudicium credulitatis; quia hoc non quærit, sicut ille veritatem; sed illam præsentem habet, & credit. Et propter hoc fides discursiva non est.

85. A iudicio enuntiativo differt propter eandem rationem: quia videlicet iudicium enuntiativum veritatem quærit, quam iudicium credulitatis præsentem habet, vt dictum est. Si *opponas* Augustin. lib. de prædestin. Sãctor. cap. 2. dicentem: credere esse *cum assensione cogitare*: sed cogitatio inquisitionem importat, teste D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 1. vbi ait, quòd cogitare dicitur; *quasi simul cogitare*: ergo licèt actus fidei, per hoc quòd sit *cum assensione*, differat à simplici apprehensione; per hoc tamen, quòd dicit cogitationem, inquisitionem importat.

Respondetur cum eodem Ang. Doct. inibi in fine corp. dicente: *Actus iste, qui est credere, habet firmam adhæsionem ad vnam partem, in quo convenit credens cum sciente, & intelligente: & tamen eius cognitio non est perfecta per maximam visionem, in quo convenit cum dubitante, suspicante, & opinante: & sic proprium est credentis, vt cum assensu cogitet. Et propter hoc distinguitur iste actus, qui est credere, ab omnibus actibus, intellectus, qui sunt circa verum, vel falsum.* Vide quomodo actus fidei, qui ex hoc quòd cogitationem requirat, diversus supponitur à simplici apprehensione, etiam dicitur differre *ab omnibus actibus intellectus, qui sunt circa verum, vel falsum*: atque adeò à discursu, & à iudicio inquisitivo

Vide etiam quomodò fides dicat firmissimum assensum circa veritates creditas, & ex hac parte excludit cogitationem: quia tamen obiectum ipsum, quod credit, non videt intellectus, id-

circò motum cogitationis dicit: quæ cogitatio est fluctuatio quædam, qua ex parte inevidentiæ, non certitudinis, agitatur intellectus; vtî observat Mag, Joann. à Sanct. Thom. in 1. 2. disp. 8. art. 3. num. 26. Quod perspicuè habetur ex verbis adductis D. Thom. qui eandem doctrinam tradit de verit. q. 14. art. 2. vbi inquit: *Ad 2. dicendum, quòd fides dicitur non inquisitivus assensus, in quantum assensus fidei, vel consensus non causatur ex inquisitione rationis: tamen non excluditur per hoc quin in intellectu credentis remaneat aliqua cogitatio, vel collatio de his, quæ credit.* Quæ cogitatio remanet ex eo quòd intellectus non satiatur plenè illa veritate obscurè cognita, vt dictum est.

86. Denique à iudicio resolutivo differt iudicium credulitatis: quia illud analyticè procedit, resolvendo res in suas causas, illasque in ipsis causis perfectè cognoscendo; & cognoscendo etiam causas per effectus. Quæ in iudicio credulitatis inveniri non possunt: hoc enim veritati assentitur propter dicentis testimonium, & nihil aliud curat, aut facit: vnde totus nostræ fidei assensus reducitur ad extrinsecum testimonium revelantis.

Si opponas: *Videre* est actus scientiæ resolventis visa in sua principia intrinseca; sed *videre* est actus fidei, iuxta illud 1. ad Corinth. cap. 13. *Videmus nunc per speculum*: ergo iudicium fidei resolvit veritates creditas in sua intrinseca principia, consequenterque tale iudicium resolutivum est.

Respondetur cum D. Thom. q. 14. de verit. art. 2. *Ad 15. dicendum, quòd cognitio duo potest importare, scilicet visionem, & assensum, & quantum ad visionem contra fidem distinguitur::: Sed quantum ad certitudinem assensus, fides est cognitio, ratione cuius potest dici scientia, & visio, secundùm illud 1. ad Corinth. 13. Videmus nunc per speculum &c. Et hoc est, quod Aug. dicit in lib. de videndo Deum: si scire non inconvenienter dicimur, illud quod certissimum credimus, hinc est, vt credita rectè, & si non adsint sensibus nostris, videre mente dicamur.* Ex quibus constat, fidem discriminari à scientia per evidentiam, quam hæc dicit, cum illa tamen in certitudine convenit; immo omnes scientias naturales in certitudine superat. Hæc tamen infallibilis certitudo, quam fides habet, auferre non potest intellectus fluctuationem, & vlteriorem cogitationem ortam ex obiecti inevidentia.

87. Consideravimus iudicium credulitatis relatè ad alios actus intellectus. Restat vt illud in se ipso consideremus; breviter tamē: Tum quia ex dictis haud obscurè constat, quid dicendum sit: Tum quia disputat. sequenti hæc sunt longiori discussione tractanda. Tum denique, quia quod in præsenti desiderari potest, brevissimè, ac profundissimè traditum est à D. Thom. 2. 2. q. 8. art. 6. in corp. & ad 2. Vbi iudicium credulitatis conferens cum dono intellectus, seu cum actu ipsius, ait: *Ad 2. dicendum, quòd donum intellectus est circa prima principia cognitionis gratuitæ; aliter tamen quam fides. Nam ad fidem pertinet eis assentire: ad donum verò intellectus pertinet mente penetrare ea, quæ dicuntur.* Per quæ constat, quòd iudicium credulitatis assentit rebus revelatis propter solam dicentis authoritatem, quæ ipsis revelatis rebus extrinseca est. Vnde prædicata intrinseca rei revelatæ omnino incognita manent fidei, quæ rem ob ipsius motivum intrinsecum non cognoscit: quamobrèm nihil circa id, quod rei intrinsecum est, explorat; cùm solum extrinseco testimonio innitatur. Hincque oritur id, quod suprà dicebamus: Videlicet intellectum, quamvis certissimus sit de veritate à se credita, manere tamen inquietum, seu non satiatum, fluctuantemque, propter inevidentiam creditæ veritatis. Nec hoc est aliquis defectus privativus fidei; sed solum imperfectio ipsi non debita: quandoquidem fides ex sua natura solùm respicit firmissimam certitudinem, quam intellectui communicat. Illam tamen fluctuationem auferre ad ipsam non spectat; sed est effectus distincti habitus, licèt sibi

sibi deservientis; non vt sit fides, habeatque illa, quæ fidei formalissimè, & cum præcisione acceptæ propria sunt; sed vt ipsa fides illustretur. Vnde sicut non est defectus fidei, quod non diligat obiectum; sic proportionabiliter non est defectus ipsius, quòd obiectum propter sibi intrinseca non cognoscat, & consequenter quòd dictam fluctuationem non expellat. Quæ ex iam dicendis constabunt.

88. Scias 3. Aliud adhuc iudicium superesse, quod dicitur iudicium discretivum. Hoc iudicium datum nobis est ab indulgentissimo gratiæ authore, quò intellectui, vt diximus, fluctuanti succurratur. Quandoquidem hoc iudicium cognoscit rem, non iam inevidenter, & obscurè sicut priùs: sed clarè, & evidenter, non claritate, & evidentia intrinseca, & positiva (per fidem enim ambulamus) sed evidentia extrinseca, & negativa. Quatenus, scilicet, penetrat, & iudicat rem supernaturalem, quam cognoscit, non esse sicut in phantasmatibus repræsentatur. Sicque discernit supernaturalia à naturalibus, & à materialibus spiritualia, iudicans multò sublimiùs esse sentiendum de supernaturalibus, quàm nos cognoscimus. Quod quidem non est cognoscere positivè, quid in se sint supernaturalia. Est tamen cognoscere, quin non sint. Et hæc cognitio dicitur iudicium discretivum; quia inter increata, & creata, modo dicto, discernit, illam increatam veritatem segregans ab omni eo, quod illam obnubilare potest

Hoc iudicium discretivum est actus doni intellectus, cuius est, iuxta laudatum D. Thom. mentem acuere, & illustrare, vt procedat sine admixtione errorum. Quam veritatem docuit etiam ipse Doct. Sanct. in 3. d. 34. q. 1. art. 2. per hæc verba: *In his autem, quæ supra rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio divinorum in speculo, & in ænigmate: connaturalis enim modus est naturæ humanæ, vt Deum non nisi per speculum creaturarum, & per ænigmata similitudinum percipiat. Quod autem spiritualia quasi nuda veritate capiantur, supra humanum modum est, & hoc facit donum intellectus.*

Est dicere: Vt homo possit cognoscere divina, adest fides supernaturalis; quæ tamen ita in divina fertur, vt hominem non extrahat à connaturali modo, quem habet attingendi divina: videlicet in speculo creaturarum, & in phãtasmatum ænigmate. Per quem cognoscendi modum, licèt habeat intellectus quantum sibi est opus ad certitudinem; insatiatus tamen manet; tum quia solo extrinseco testimonio ducitur: tum quia per hoc non est liber ab erroribus. Ab erroribus, inquam, non hæreticæ pravitatis; ad hos enim eliminandos sola fides sufficit: sed ab illis erroribus, quos similitudinum ænigmata, seu phantasmata causare solent. Hos omnes errores donum intellectus extirpat, faciens, quòd *divina quasi nuda veritate capiantur*. Hoc est sine phantasmatum permixtione. Et hoc est cognoscere evidentia negativa illud obiectum: prout scilicet cognoscitur, esse aliquid longè superius, quàm id, quod in phantasmatibus repræsentatur. Vnde licèt donum intellectus non possit in hac vita pertingere ad cognoscendum, quid in se sit tale obiectum; pertingit tamen ad cognoscendum, quid in se non sit. Quocirca sicut fides est principium contemplationis, quæ est per affirmationem: ita donum intellectus est principium contemplationis procedentis per negationem, aut remotionem, vti cum citato D. Thom. tenent communiter Mystæ.

89. Satis iam verborum est de ijs, quæ modò dicere possumus de iudicio discretivo, infrà penitiùs aperienda. Modo autem non nihil de eius differentia ab alijs dicemus. Ab alijs ergo actibus intellectus, quæ iudicia non sunt, & à iudicio ipso enuntiativo differt eo modo, quo iudicium credulitatis, in hoc enim conveniunt. Additque id, per quod ab illo discriminatur: quod consistit in eo, quod iam diximus: nempe quòd iudicium discretionis non innititur extrinseco testimonio ad cognitio-

ncm

nem, sed penetrat prædicata intrinseca obiecti, vel positivè, & quoad quid est in patria: vel negativè, & quoad quid non est in via. Ex quo discrimine tria apprimè notanda oriuntur.

Primum est: Quod fluctuatio illa, qua in conspectu iudicij credulitatis angebatur intellectus, per iudicium discretivum exulat. Quia licèt intellectus non plenè satietur nisi in faciali intuitu Dei viventis. Nihilominus tamen relatè ad exilium, quo premitur, per hoc quòd spiritualia quasi nuda veritate capiat, obiectumque secundùm sua intrinseca cognoscat, ea fluctuatio sedatur. Et ratio est manifesta; Quia illius fluctuationis causa erat modus ille cognoscendi obiectum propter extrinsecum testimonium. Qui modus non est proprius intellectui, qui, vt suprà dicebamus cum Div. Thom. tunc modo sibi proprio procedit, quando *intus legit* obiectum, seu penetrat intima ipsius: hoc enim est intellectus, vt diximus num. 80. Per donum intellectus hæc nobilissima potentia obiecta supernaturalia *intus legit*, eorum arcana profundissimè penetrando. Vnde quantum status patitur, fluctuatio cessat.

Secundum est: quòd iudicium credulitatis, ex quo obiectum propter extrinsecum testimonium cognoscat, non procedit ex mystica affectione, ac connaturalitate: immo ex captivitate procedit: assentire enim ob testimonium dicentis est captivare intellectum in obsequium fidei. Iudicium autem discretivum, non solùm non procedit cum illa captivitate; verùm etiam nec ex studio, aut collatione procedit: sed ex mystica affectione, & experimento, & ex connaturalitate ad divina. Quod discrimen inter hoc vtrumque iudicium lucem magnam infrà nobis conferet.

Tertium denique est: quòd iudicium credulitatis est compatibile cum peccato: iudicium autem discretivum cum peccato incompatibile est. Fundamentumque constat ex dictis. Ex hoc enim quòd iudicium credulitatis non procedat ex vnione, ac connaturalitate ad supernaturalia, nihil habet, per quod repugnet dari in peccatore. Extrinsecum quippe testimonium Dei, non solùm iustos, sed & peccatores movere valet, vt veritatibus revelatis assensum præbeant. Cuius contrarium cernitur in iudicio discretivo ob oppositam rationem.

90. Scias denique recedendum à tua memoria non esse iudicium aliud principalissimum, quod vltra relata datur. Hoc est iudicium resolutivum, quod num. 83. insinuavimus, & §. 11. quæstionis præcedentis, pingui licèt Minerva, explicuimus. Modò verò solummodo addere debemus: quòd si iudicium resolutivum procedat per altissimas causas, est actus sapientiæ: si verò procedat per causas inferiores, est actus scientiæ; vtriusque tamen iudicium resolutivum est.

Iudicium hoc resolutivum differt à iudicio enuntiativo, & à iudicio credulitatis per id, in quo ab illis discriminatur iudicium discretivum. Ab hoc autem differt; quia iudicium discretivum analyticè non procedit; nec tradit causas; sed simplicem terminorum notitiam, & penetrationem, vt dictum est. Iudicium autem resolutivum facit, quod eius nomen exprimit, scilicet reddit rationem de eo, quod iudicat, illudque defendit: consequenterque vltra rei cognitionem, cognoscit etiam fundamentum, & rationem, propter quam obiectum ita cognoscit. Quod est proprissimè scire, vt suprà ex Philosopho dicebamus.

His ergo sic prælibatis, vt in sequentibus expeditiùs gradiamur: in quæstione hac non quærimus, an contemplatio sit actus ad omnia prædicta spectans? Hoc enim fieri non posset sine confusione maxima, & dispendio eorum, quæ dicenda sunt: quæ proculdubiò vtilissima, & subtilissima sunt. Vnde solùm inquirimus de iudicio inquisitivo, ac de discursu: qui actus priores sunt, & ab illis non multum difficulter expediemur. De iudicio verò discretivo, & resolutivo postmodùm in hac ipsa quæstione tractabimus, remit-

remittentes ad sequentem disputation. iudicium credulitatis.

§. II. *Duplex assertio ad quæsiti resolutionem.*

91. SIt 1. conclusio: Contemplatio non est actus iudicij inquisitivi. Assertio hæc est adeò certa, vt de illa prudenter dubitari non possit. Probatur ergo ratione fundamentali gravissimis authoritatibus innixa. Etenim contemplatio formaliter, & essentialiter sumpta est actus terminatus ad veritatem inventam: ergo non est actus iudicij inquisitivi. Hæ duæ propositiones certæ sunt; sed in tali constitutione sumus, vt vel certa probare compellamur. Et 1. probatur conseq. Actus occupatus in inquirenda veritate, quam intellectus contempletur, non occupatur in contemplatione veritatis: iudicium inquisitivum occupatur in vestiganda veritate, quam intellectus contempletur: ergo non occupatur in contemplatione veritatis. Omnes propositiones sunt innegabiles: vel dicant aliqui Mystici, apud quos minor non est indubitatæ certitudinis; eo motivo ducti, vel vt propriùs loquar, seducti; quòd contemplatio dividitur in affirmativam, & negativam, de quo postmodùm. Isti, inquam, mystici dicant: cùm intellectus iudicio inquisitivo vtitur habet veritatem, quam contemplandam inquirit, præsentem, vel non? Si non: ergo illam non videt; atque adeò nec contemplatur: contemplatio enim visio est: si sic: quid inquirit? Aut quo motivo ille actus dicitur inquisitivus?

Anteced. autem constat ex illo Deuteronom. cap. 33. vbi dicitur: *Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo quasi thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requiescet.* Quibus verbis iuxta collectoris florum bibliorum intelligentiam, sermo est de anima dedita contemplationi primæ veritatis, quam priùs inquirebat: qua inventa, in ipsa quasi in dulcissimo thalamo requiescit, & inter humeros illius pace suavissima fungitur tota die. Non quia semper hac requie sine cessatione fruatur: quandoquidem hoc incompatibile est cum misera exilij conditione, vt alibi ponderavimus. Sed quia animæ sponsus lux lucidissima est tenebras qualcumque dispellens, & diem splendidissimum causans instar lucidissimi Solis. Quocirca semper ac animæ præsens est, adest illi dies exultationis, & letitiæ, quibus orbatur, quoties Sol ille formosissimus inter occulta sapientiæ, ac providentiæ suæ reconditur. Tunc enim absentem Solem de novo quærit in lectulo suo per noctes illius absentiæ. Hocque exequitur interdum suspiria ad suam absentem veritatem mittens; interdum ipsam, similis homini quærenti bonas margaritas, inquirens. Primum explicat Extat. N. Pat. in suo epithal. Cant. 1. sic eiulans:

A donde te escondiste
Amado, y me dexaste con gemido,
Como el ciervo huiste,
Aviendome herido
Sali tras ti clamando, y ya eras ido.

Secundum verò in alijs plurimis illius profundissimæ Eglog. cantionibus exprimit. Tertiam solummodò exhibeo.

Buscando mis amores
Irè por essos montes, y riberas:
Ni cogerè las flores,
Ni temerè las fieras,
Y passarè los fuertes, y fronteras.

In harum Cant. explanatione mira Sanct. Doct. docet pro præsenti materia elucidanda.

92. Constat etiam idem antecedens ex illo Cant. cap. 3. vbi anima contemplatrix de se ipsa fatur in hunc modum: *Sub vmbra illius quem desideraveram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Amore puro Sancta hæc anima saucia non vmbram Dei quærebat, sed ipsum Deum summopere exoptabat. Hanc amoris puritatem eius verba testantur: siquidem non ait: *Sub vmbra illius, quam desideraveram*; sed *quem* desideraveram. Hoc ergo purissimo amore Deum desiderabat, & ipso amore

re impellente, illum maxima solicitudine quærebat. Invenit tandem; & quid ab ipsa factum invento Domino ostendit, dicens: *Sedi, & fructus eius &c.* Non intelligas animam materialiter sedisse, sicut nec quod sponsum passibus materialibus quæreret. Quæsivit vicos, & plateas creaturarum mente lustrans, donec inveniret. Et cùm invenit, illis actibus mentis, quibus quærebat, derelictis, sedit, hoc est, requievit in contemplatione illius veritatis inventæ, qua gustus eius dulciter recreabatur. Nec glossam vt proprij cerebri prolem censures, sed vt maximæ authoritatis venerare. Audi D. Thom. inter alia in huius textus explanatione dicentem: *Fructus eius dulcis gutturi meo: idest divinitatis contemplatio, qua me satiari confido.* Idem docet Seraph. Ther. super Cant. cap. 5. Idem Extatic. N. P. loco citato Cant. 34 vbi in persona Sponsi dulcissimè modulatur.

La blanca Palomica
A el arca con el ramo se ha tornado.
Y ya la Tortolica
A el socio deseado
En las riberas verdes hà hallado.

In vltimi carminis explanatione ait inter alia Doct. Sanct. *Et quia hæc anima priusquam ad hunc statum pervenisset, magno amore dilectum suum quæsivit, requiem sine illo non habens, canit hic sponsus ipse finem sui sudoris, & sui desiderij adimpletionem dicens &c.* Repetit tres vltimos versus cantionis datæ. Post quod subiungit: *Quod est idem ac dicere: Iam anima sponsa sedit delicias ex dilecti inventi præsentia percipiens, & iam bibit aquam claram altissimæ contemplationis, & sapientiæ Dei.* Sic expertissimus iste Doctor, qui in huius suæ doctrinæ comprobationem dicta verba ex 2. cap. Canticorum adducit.

Vide ergo quomodò aliud est quærere Deum, quem contemplemur, & aliud est contemplari Deum, quem quærebamus. Dum iudicium inquisitivum adest, veritas non habetur, atque ideò non contemplatur: quia ad hoc debet esse præsens. Dum autem est præsens, contemplatur: sed tunc cessat iudicium illud: quia motus in terminum, termino consecuto finitur.

93. Ostenditur vltimò veritas illius antecedentis ex definitione contemplationis, quæ iuxta D. Thom. ab omnibus receptam, *est simplex intuitus veritatis.* Cuius definitionis verba sumenda sunt in sensu omnino formali, & proprio, vt omnes docent loquentes de definitione. Vnde ly *intuitus* accipi debet in sensu omnino rigoroso. Qua veritate supposita, deducitur hæc illatio: ergo contemplatio est actus terminatus ad veritatem inventam. Probatur. Quia contemplatio est *intuitus veritatis*: sed non potest intellectus intueri veritatem, quæ sibi præsens non sit: sicut nec visus materialis videre potest rem absentem: ergo.

94. Sit 2. assertio: *Contēplatio non est actus spectās ad 3. operationē intellectus.* Si aliquid probant omnia ea, quæ pro præcedēti asserto stabiliēdo dicta sunt, illa ipsa, & præsens assertum suadent. Tum quia discursus non terminatur ad veritatem præsentem, sed illam absentem hac illac vagans inquirit; vt de iudicio enūtiativo dicebamus. Tum quia discursus non est actus substantialiter diversus à iudicio enuntiativo, sed solùm differt penes formalitatem suprà explicatam. Quæ formalitas destinata ex sua natura est ad veritatem inquirendam. Tum quia datæ authoritates non loquūtur determinatè de iudicio inquisitivo, sed de omni eo, quo veritas inquiritur: quo circa possunt etiam discursui applicari. Verùm

Probatur assertio ratione ex D. Thom. eruta: Contemplatio essentialiter accepta est ille actus, quo tamquàm forma constituitur vita contemplativa: ergo non est actus discursus. Patet ista: 1. Quia discursus spectat ad vitam activam, vt alibi dictum est. Tum quia discursus pertinet ad vitam contemplativam, vt dispositio: implicat autem, quòd dispositio ad aliquid sit forma illud constituens. Tertiò denique, quia hoc magis constabit ex probatione antecedentis, quod planè est D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 3. dicentis:

Con-

Contemplativa vita vnum quidem actum habet, in quo finaliter perficitur, scilicet contemplationem veritatis, à quo habet vnitatem. Habet autem multos actus, quibus pervenit ad hunc finalem, quorum quidam pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus procedit ad contemplationem veritatis: alij autem pertinent ad deductionem principiorum, cuius cognitio inquiritur. Vltimus autem completivus actus est ipsa contemplatio veritatis.

Quæ verba licèt clarissima sint, vt penitiùs calleas, placet adijcere illustre Caietani glossema: *Collige*, ait, *distinctè novem ad vitam contemplativam attinentia, quæ recitantur in littera. Et distinctè applica ad tria membra progressus in contemplatione in corpore articuli posita, scilicet acceptionem principiorum, deductionem ex principijs acceptis, & contemplationem ipsam. Et sic divide, ac distribue, vt auditio, lectio, & oratio ad acceptionem spectent: meditatio verò, speculatio, consideratio, & cogitatio ad deductionem. Contemplatio demum cum subsequente admiratione ad ipsam consummationem contemplationis.* Pondera verba hæc, & ex ijs antecedens positum; immo conclusionem ipsam affatim probatam esse cognosces. Quandoquidem vita contemplativa non constituitur per actus, qui ad acceptionem spectant: qui actus sunt simplicis apprehensionis, & propriùs iudicij inquisitivi. Vnde firmatur præcedens assertum. Nec constituitur per actus, qui spectant ad deductionem ex principijs acceptis, qui sunt proprissimè actus discursus. Sed constituitur per alium vnicum actum, qui ad præiactos subsequitur, & ad quem alij actus iudicij, discursusque disponunt.

95. Confirmatur ratio facta ex definitione discursus, & contemplationis: Quia discursus est motus intellectus ab vna cognitione in aliam, quatenus ex aliquo priùs sibi noto procedit ad cognitionem alterius sibi ignoti: ergo contemplatio non est discursus. Hæc consequentia patet ex omnibus hactenus dictis: Siquidem si discursus tendit ad ostendendum id, quod intellectui discurrenti ignotum est, non potest esse contemplatio, quæ est actualis intuitus veritatis, seu actus, quo intellectus veritatem, iam notam sibi intuetur. Antecedens autem negari non debet, quia continet definitionem discursus, quam Div. Thom. docuit 1. p. q. 58. art. 3. hisce verbis: *Ad 1. ergo dicendum, quòd discursus quemdam motum nominat. Omnis autem motus est de vno priori ad aliud posterius. Vnde discursiva cognitio attenditur secundùm quod ex aliquo prius noto devenitur incognitionem alterius posteriùs noti, quod priùs erat ignotum. Si autem vno inspecto, simul aliud inspiciatur, sicut in speculo inspicitur simul imago rei, & res, non est propter hoc cognitio discursiva.*

§. III. *Solvo argumenta dictas assertiones impugnantia.*

96. Argumenta contra primam conclusionem pariter vt in plurimum impugnant secūdam. Sed claritatis gratia distinctè proponenda sunt. Contra 1. ergo arg. sic 1. Actus inquirens primam veritatem est contemplatio: ergo hæc est actus iudicij inquisitivi. Patet ista: Quia, vt dictum est, iudicium inquisitivum occupatur in inquisitione veritatis, & ob hoc dicitur inquisitivum. Anteced. autem est D. Greg. lib. 6. Moral. dicentis: *In contemplatione principium, quod est Deus, quæritur.* Quam authoritatem affert D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 4. in argument. *sed contra*, vt suam doctrinam confirmet: ergo ex mente vtriusque verum est illud antecedens.

Respond. Contemplationem absolutè sumptam non determinare contemplationem formaliter, & completivè acceptam. Dictum est suprà, contemplationem posse sumi pro ipso actu contemplationis, & etiam pro ijs actibus, qui contemplationem præcedunt. Medijs hisce actibus, sive iudicij inquisitivi, discursus, vtrique prima veritas quæritur; sed quæ per ipsos actus con-

templanda non est; sed per alium, qui ad ipsos subsequitur. Authoritas illa D. Greg. magnam energiam continet, facit enim hunc sensum: *In contemplatione*, non formaliter, sed antecedenter sumpta, *principium, quod es Deus, quæritur* contemplandum. Vnde *quæritur Deus*, vt contemplandus; consequenterque quæritur contemplatio formaliter sumpta ipsius Dei. Vide quæ diximus num. 94.

Hæc licèt congruè Gregorij mentem explanent, nobis necessaria non sunt, qui aliunde sensum clarum datæ authoritatis venamur. Videlicet ex Ang. Doct. in contrarium adducto. Ibi enim Ang. Doct. decernit, Deum esse obiectum primarium cœlestis contemplationis, alia verò secundarium. Quod vt suadeat, adducit verba illa Gregorij docentis, quòd *in contemplatione principium, quod est Deus, quæritur*: quia quodcumque obiectum contempletur, non debet sumi, vt terminus, seu centrum, in quo contemplatio illa sistat; sed debet ad obiectum primarium, quod est Deus, elevari; in eoque veluti in centro requiescere.

97. Arg. 2. Contemplatio dividitur in eam, quæ est per affirmationem, & in eam, quæ est per negationem: ergo est actus iudicij enuntiativi. Antecedens est omnium Mysticorum cum quibus in nostra Isagoge eo modo contemplationem divisimus. Et consequentia est ita certa, vt probari non debeat. Affirmationem, & negationem esse actus iudicij enuntiativi, quis negavit?

Breve argumentum. Sed quod nonnullos Mysticos fecit depromere mirabilia. Iam q. 2. huius disp. vidimus aliquem dicentem, contemplationem esse actum simplicis apprehensionis. Qui tamen ab hoc argumento se expedit dicens, motum affirmativum, & negativum mediare inter simplicem apprehensionem, & discursum: consequenterque de vtroque extremo participare. Quocirca oratio, quæ est per affirmationem, & quæ est per negationem, participat naturam contemplationis, quæ est actus operationis primæ, & naturam meditationis, quæ spectat ad discursum: quiaque, licèt hoc ab illis participet, est operatio ab eis diversa. Propterea nec est propriè contemplatio, nec meditatio, sed quædam oratio media à meditatione, & à contemplatione distincta.

Hic huius authoris discursus mirabilis suæ lucindæ visus est, quæ, vt inscia reponere non valuit. Sub quo artifice fabricata est illa oratio media, quæ nec est oratio contemplationis, nec discursus? Et etiam: an contemplatio, quæ semper, vt autumat ipse, est actus simplicis apprehensionis, fit per affirmationem, vel negationem. Quòd fit: est contra ipsum: quia aliàs (primò) omnis contemplatio erit oratio media. (secundò) Quia iam contemplatio omnis spectabit, & non spectabit ad primam operationem. Spectabit quidem, quia sic opinatur author ille. Non spectabit: quia affirmatio, & negatio ad primam operationem non spectant. Quòd non fit: non facilè suadebit. Quandoquidem qui Deum contemplatur, vel contemplatur ipsum sub aliqua perfectione ab ipso conceptibili, vel contemplatur eum, vt superiorem cuicumque perfectioni ab ipso imaginabili: nec hìc facile est medium aliquod invenire. Vnde cùm primus ille modus sit affirmativus, & negativus secundus non potest non ad aliquem ex illis pertinere contemplatio, quam primæ operationis prolem facit. Sed aerem verbero, & litus aro.

Ad rem ergo devenientes respondetur ad factum argument. concesso anteced. negando conseq. Itaque contemplatio per affirmationem, & negationem est propriè, ac rigorosè contemplatio; sed non est actus iudicij enuntiativi, sed alterius iudicij actus est. Cuius ratio est clara: Quia qui de Deo affirmat aliquam perfectionem, vel negat, aliquem discursum, vt minùs virtualem, habuit priùs. Qui enim ex cognitione alicuius perfectionis creatæ assurgit ad contemplandum perfectionem creatoris, hoc discursu dirigitur:

Om-

Omnis perfectio, quæ est in Creatore, est infinitè perfectior, quàm in creatura: sed hæc perfectio quam in hac creatura admiror, est in Creatore: ergo est infinitè perfectior. Et hanc perfectionem, quam per hunc discursum invenit, affirmatque de Deo, contemplatur. Taliter tamen, quòd nec discursus, nec affirmatio est contemplatio; sed actus ad affirmationem, & negationem subsecutus. Nec talis contemplatio dicitur affirmatio, sed dicitur contemplatio per affirmationem: quia per affirmationem habetur. Quod adhuc clariùs cernitur in contemplatione per negationem: illam enim præcedit hic discursus: *Deus est supra omne id, quod ego cognoscere possum: ergo omne id, quod cognoscere possum, non est Deus.* Et ex hac negatione, qua vtitur sic procedens, dicitur contemplatio hæc negativa. Non quia ipsa negatio contemplatio sit. Contemplatio quippe actus positivus est, terminaturque, dum sic procedit, ad id, quod non posse in suam mentem cadere, percipit. Et ab hoc modo, quem habet: dicitur negativa, seu per negationem, quod sexcentis exemplis confirmari poterat earum rerum, quæ à modo, quo habentur, denominantur. Res enim, quæ per generationem habet esse, dicitur genita, & quæ per creationem dicitur creata: quin hæc sit creatio ipsa, nec illa in generatione, per quam habetur consistat.

98. Arg. 3. contra 2. conclus. ex Epistola ad Rom. cap. 1. v. 20. vbi dicitur: *Invisibilia enim ipsius* (Dei) *à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Quibus verbis edocemur, vti vnanimiter docent P.P. ac Theologi, quòd per discursum à creatura in Creatorem Creatoris invisibilia contemplamur. De quo videri potest Mystic. N. Doct. loco citato à Cant. 4. vsque ad 7. vbi hoc clarissimè docet: ergo contemplatio est actus discursus.

Conf. hæc ratio: Quia omnes Mystæ dividunt contemplationem per tres illos motus rectum, obliquum, & circularem: sed hi motus planè sunt actus discursus: ergo & contemplatio.

Hoc argumentum simile est præcedenti, similique modo enodandum. Etenim à creatura procedit anima ad Creatoris cognitionem. Verùm processus ille non est contemplatio, sed meditatio: media qua meditatione ascendit anima ad contemplationem Dei. Vnde motus illi, qui in confirmatione recensentur, præter circularem, sunt actus discursus, quibus anima vel à creatura ascendit ad Creatorem, vel ab hoc descendit ad creaturam, vt iterum regrediatur ad Creatorem. Non tamen sunt contemplatio formalis; sed contemplatio formalis quæritur per illos motus, seu meditationes. A quibus denominantur contemplationes subsecutæ, vt in simili num. præcedenti dicebamus. Cum his tamen motibus numerandus non est circularis; quia hic est *ipsa simplex Dei contemplatio*, vt loquitur Caietan. 2. 2. q. 180. art. 6. vbi videndus est D. Thom. pro perfecta intelligentia horum motuum. Nobis enim non licet plenum articul. exscribere: sed nec potuimus lectorem ad illum non remittere, vt videat quidquid pro re præsenti desiderare valet.

99. Arg. 4. Ideò contemplatio non esset actus discursus, quia hic est motus; illa autem quies in termino: sed hæc ratio est nulla: ergo &c. Maior, seu sequela constat ex omnibus, quæ dicta sunt. Min. autem probatur: Quia *operatio intellectus, in qua contemplatio essentialiter consistit, motus dicitur*, ait D. Thom. modo citatus: ergo ratio excludens contemplationem à discursu; quia hic habet rationẽ motus, nulla est.

Confirmatur: Quia inibi ad 1. ait Doct. Ang *Quòd motus corporales exteriores opponuntur quieti contemplationis, quæ intelligitur esse ab exterioribus occupationibus: sed motus intelligibilium operationum ad ipsam quietem contemplationis pertinent.* Quid clarius? Tunc sic: sed discursus non est motus corporalis exterior; sed motus *intelligibilium operationum*: ergo contemplatio est actus discursus.

Respond. argum. disting. maio-

rem : *Quia est motus* secundum illam rationem generalem, qua omnis mutatio, etiam prorsus à materia independens, dicitur motus : neg. anteced. *Quia est motus* ex speciali motivo, videlicet; quia tendit ad veritatem inveniendam ; concedo anteced. Solutio ex dictis patet, consistitque in eo, quòd actus perfecti dicitur motus dupliciter. Primò ob generalem rationem omnem actum perfecti comprehendentem : Et prout sic ipsa contemplatio dicitur motus. Volitiones, & intellectiones Angelorum dicuntur motus: Immo D. Tho. 1.p.q.9. art. 1. ad 1. ipsas divinas intellectiones, & volitiones appellavit motus. Quocirca discursus non excluditur à ratione contemplationis, quia hoc modo dicatur motus. Excluditur tamen, quia est motus destinatus ad inquirendam veritatem : quod contemplatio ipsa non habet, cùm veritatem præsentem intueatur.

Ad conf. respond. Doctrinam illam D. Thom. dirigi ad ostendendum contemplationem compatibilem non esse cum solicitudine, & adhæsione ad res visibiles, à quibus segregari debet, qui contemplari desiderat. Motus autem intellectuales, vt sunt iudicia, & discursus *ad ipsam quietem contemplationis pertinent*, non quia contemplatio sint, sed quia ijs medijs, invenitur veritas contemplanda, vt dictum est.

100. Vltimò arg. Quia vt constat ex dictis num. 95. discursus est motus intellectualis, in quo ex cognitione vnius noti devenitur in cognitionem alterius priùs ignoti, per discursum tamen noti: ergo cognitio discursiva attingit veritatem, quæ est obiectum contemplationis, non vt absentem, sed vt præsentem, & iam inventam: ergo talis cognitio discursiva est contemplatio. Anteced. patet ex ijs, quæ citato num. dicta sunt. Et inde constat 1. consequent. quia discursus verè est, qui invenit veritatem : vnde illam vt præsentem intuetur. Et ex his probatur 2. consequẽt. Quia illa cognitio terminatur ad veritatem præsentem, vt est præsens, & vt est formaliter veritas: ergo est formaliter contemplatio. Antecced. est certum: Quia cognitio illa sine inquietudine discursus respicit veritatem inventam, quam perfectè cognoscit ad distinctionem simplicis apprehensionis. Et consequent. probatur : Quia nihil aliud requiritur ad contemplationem formaliter talẽ, vt ex omnibus dictis notum est.

Respond. subtili Caietani loco citato doctrina : Ait enim quòd contemplatio simplicis quidditatis *fit in termino discursus absque discursu aliquo*. Sicque omnis veritas discursu inventa *contemplatur in termino discursus absque discursu aliquo*. Quibus adde id, quod suprà diximus, videlicet, iudicium, prout ambit omnia munera §. 1. dicta, & discursum non esse operationes substantialiter differentes; sed solùm quoad munera diversas. Vnde cùm munus proprium iudicij inquisitivi, & discursus sit quærere veritatem, hac inventa, cessat discursus, & incipit alius actus. Nec hic actus, qui in termino discursus incipit, contemplatur illam veritatem ibi, vbi illam, vt sic dicamus, invenit: sed regreditur ad principia, ex quibus deducta est, vt illam in ipsis principijs contempletur : ex quo apparet, quod non est discursus, qui veritatem contemplatur. Iterum audiendus est D. Thom. num. 69. laudatus. *Nec rationis discursus ad aliquid certum perveniret, nisi fieret examinatio eius, quod per discursum invenitur ad principia prima, in quæ resolvit, vt sic intellectus inveniatur rationis principium quantum ad viam inveniendi ; terminus verò quantum ad viam iudicandi*. Nec aliter motus hic intellectualis circularis foret.

Vnde ad argument. in forma respondetur disting. primum consequens: *attingit veritatem*, vt deductam ex alio, transeat; vt resolutam ad illud aliud, ex quo deducta est. Neg. consequent. Et similiter secunda consequentia absolutè negetur: Quia, vt verum foret illud consequens, debebat cognitio illa discursiva attingere illam veritatem, vt examinatam in principio, in quod resolutio fit. Per quod patet ad alia, quæ in eodem argumento dicuntur.

QVÆS-

QUÆSTIO SEPTIMA.

Vtrùm contemplatio divina sit actus iudicij discretivi?

IVdicio credulitatis ad sequentem disputationem remisso, vt num. 90. præmonuimus, & etiam pluribus, quæ ad iudicium discretivum spectant, ad eamdem futuram disputationem remissis: ea de hoc solummodò disputabimus, quæ sine iniuria præsentis disputationis à nobis prætermitti non possent. Quid autem sit iudicium discretivum constat ex dictis à num. 88.

§. I. *Duplex assertum dirimit controversiam.*

101. SIt 1. conclusio: ***Contemplatio divina, quæ est proprijssimè Theologia mystica, non est actus iudicij discretivi.*** Sic D. Thom. mox laudandus. Sicque omnes sentire reor, quamquàm sub his terminis non loquantur. Probatur ergo 1. conclus. hac ratione. Contemplatio, quæ est propriè Theologia mystica est actus doni sapientiæ: ergo non est actus iudicij discretivi. Anteced. est apud omnes mysticos certum: omnes enim faciunt Theologiam mysticam actum illius superni, ac nobilissimi doni, vt posteà videbimus. Et inde probatur consequentia. Iudicium discretivum est actus doni intellectus, vt constat ex dictis num. 88. ergo ad ipsum non attinet contemplatio, quæ est actus proprius alterius habitus omnino à dono intellectus distincti, qualis est donum sapientiæ: ergo cùm contemplatio, quæ est Theologia mystica, sit actus proprius doni sapientiæ, non potest spectare ad iudicium discretivum.

102. Probat. 2. conclus. ratione fundamentali deprompta ex D. Thom. 2. 2. q. 8. art. 1. quam sub hac forma proponimus. Iudicium discretivum est id, à quo incipit motus scientificus: ergo ad ipsum non spectat contemplatio, quæ est propriè Theologia mystica. Consequentia bona est, quia contemplatio, quæ est propriè Theologia mystica, est propriè scientia, vti diximus tomo 1. disp. 1. q. 7. & scientia non habetur in principio scientifici motus, sed in termino. Aliàs discursus superfluus foret. Et generaliter (vt sic scientiam, quæ per discursum non habetur, qualis est mystica infusa, comprehendamus) superflua foret cognitio per causas, seu rationes à priori: si ab exordio motus intellectualis haberetur cognitio eorum, quæ per tales causas scitur. Anteced. autem probatur sic: Iudicium discretivum, vt dictum est, est actus doni intellectus: sed donum intellectus versatur circa ea, à quorum cognitione incipit motus scientificus: ergo. Minor est D. Thom. art. citato per totum; ex ijs tamen, quæ ad 2. dicit, probatur ipsa minor. ***Quia ita se habet lumen superadditum*** (hoc est donum intellectus) ***ad ea, quæ nobis supernaturaliter innotescunt, sicut se habet lumen naturale ad ea, quæ primordialiter cognoscimus***, verba sunt Ang. Doct. sed lumen naturale, nempe habitus principiorum, non versatur circa ea, quæ cognoscuntur per causas; sed circa ea, à quibus incipit scientificus motus: ergo similiter.

103. Confirmatur hæc ratio: Donum intellectus præbetur homini, vt attingat ea, quæ cognosceret per habitum principiorum, si esset capax cognoscendi res omnino supernaturales: sed si habitus principiorum hac capacitate fulgeret, non eliceret actum sciẽtificum; sed actum, qui ad scientificum præsupponitur: ergo donum intellectus non elicit contemplationem scientificam. Conseq. bona est. Et maior est D. Thom. citati dicentis in fine corporis: ***Lumen autem naturale nostri intellectus,***

lectus est finitæ virtutis: vnde vsque ad terminatum aliquid pertingere potest. Indiget ergo homo supernaturali lumine, vt vlteriùs penetret ad cognoscendum quædam, quæ per lumen naturale cognoscere non valet. Et illud lumen supernaturale homini datum, vocatur donum intellectus. Minor autem propositi syllogismi probatur sic: si illa virtute fulgeret habitus principiorum, attingeret intra ordinem supernaturalem ea solùm, quæ modò attingit intra lineam naturalem: sed modò intra lineam naturalem non attingit veritates per causas, nec eius actus scientificus est, sed præsupponitur ad illum: ergo.

104. Secunda conclusio: *Contemplatio, quæ non procedit per causas est actus iudicij discretivi.* Hæc assertio est D. Thom. quem omnes mystici sequuntur. Probaturque sic breviter ratione ex D. Thom. citata q. 8. art. 7. quæ ad hanc brevem formam reducitur. Actus proprius doni intellectus est perfectissima contemplatio: sed, vt dictum est, iudicium discretivum est actus doni intellectus: ergo iudicium hoc est contemplatio perfectissima. Maior, in qua poterat esse difficultas, probatur. Dei visio, sive perfecta in patria, sive inchoata in via, est perfectissima contemplatio: sed visio Dei, sive perfecta in patria, sive inchoata in via, est actus proprius doni intellectus: ergo. De bonitate consequent, sicut nec de veritate maioris dubitandum non est. Min. autem est expressa D. Thom. dicentis: *Duplex est Dei visio, vna quidem perfecta, per quam videtur Dei essentia. Alia verò imperfecta, per quam & si non videamus de Deo quid est, videmus tamen quid non est: & tanto in hac vita Deum perfectiùs cognoscimus, quanto magis intelligimus, cum excedere quidquid intellectu comprehenditur. Et vtraque Dei visio pertinet ad donum intellectus. Prima quidem ad donum intellectus consummatum, secundùm quod erit in patria: secunda verò ad donum intellectus inchoatum, secundùm quod habetur in via.*

105. Confirmat. 1. Iudicium discretivum in linea naturali est perfecta contemplatio: ergo & iudicium discretivum supernaturale. Consequentiam suadet paritas, & anteced. probatur. Iudicium discretivum naturale est actus habitus principiorum, qui intellectus dicitur: sed actus huius habitus est perfecta contemplatio: ergo. Min. constat: Quia talis actus est simplicissima, & profundissima cognitio veritatis, quæ est principium immediatum, ex qua mediatæ veritates deducuntur. Vnde nihil desideratur, quo minus perfectissima contemplatio sit. Non quæ per causas procedat; sed quæ principia respiciat.

106. Confirmat. 2. In linea naturali, vltra contemplationem, quæ est per causas supremas, & infimas, datur contemplatio, quæ terminatur ad veritates immediatas, discretivè de illis iudicans: ergo in linea supernaturali, vltra contemplationem, quæ est per altissimas, & infimas causas, estque propria donorum sapientiæ, & scientiæ, datur contemplatio, quæ discretivè iudicet de veritate. Conseq. ex paritate patet. Et anteced. constat. Nam vltra contemplationem, quæ est actus virtutum intellectualium sapientiæ, & scientiæ in linea naturali datur in eadem linea actus alterius virtutis intellectualis, quæ dicitur intellectus, & talis actus est perfectissima contemplatio, vt dictum est. Vnde hoc potiori titulo concedi debet in linea supernaturali ob sui perfectionem.

§. II. *Propono, solvoque argumenta contra vtramque conclusionem.*

107. CONtra 1. conclusionem plura opponi possunt: sed quæ hîc supponi debent nè speciebus peregrinis implicemur. Vnde ijs derelictis; contra ipsam primam conclusionem arg. 1. Iudicium discretivum penetrat perfectissimè veritatem, quam cognoscit: ergo cognoscit illam per causam, vel per effectum. Anteced. est cer-

certum, & conseq. probatur: Quia cognitio, quæ non est per causam, vel per effectum, est cognitio superficialis: ergo cognitio iudicij discretivi, quæ adeò penetrativa est, est per causam, vel per effectum.

Si dicas: Cognitionem iudicij credulitatis esse certissimam, & tamen non est per causas; fides enim per causas, vel effectus non assentit, sed propter authoritatem revelantis: ergo non est verum, quòd cognitio, quæ non est per causas, vel effectus, sit superficialis.

Contra est 1. Quòd fides innititur testimonio divino, à quo certitudinem mutuatur, vel ipsam maximam certitudinem evidentiæ scientiarum naturalium superantem: iudicium autem discretivum non innititur huic divino testimonio; aliàs enim foret iudicium credulitatis, seu actus fidei: ergo vt iudicium discretivum adeò profundè veritatem penetret, debet esse per causas, vel effectus eius.

Contra 2. Quia iudicium credulitatis, tametsi illa firmitate fulgeat, relinquit subiectum cum fluctuatione illa, quam diximus num. 85. & huius fluctuationis origo provenit ex eo, quòd cognitio fidei non est per causas: sed iudicium discretivum aufert istam fluctuationem, vt diximus: ergo est cognitio per causas.

Respond. argum. concesso anteced. negando conseq. Ad probation. disting. anteced. *Cognitio &c.* si ad illam spectet procedere modo analytico, & resolutivo: Concedo. Si hoc sit extraneum naturæ illius cognitionis, neg. anteced. Est dicere: Quòd si ad iudicium discretivum attinere procedere resolutivè; tunc imperfectè cognosceret; si solùm cognosceret discretivè. Ad lineā iudicij discretivi nullatenus spectat modus ille analyticè procedendi. Vnde licèt illud relatè ad iudicium resolutivum, non sit adeò perfectum; in se tamen perfectissimum est. Quod duplici exemplo comprobatur: Primum est habitus principiorum, cuius actus est iudicium discretivum naturale, estque actus perfectissimus, tametsi per causas, aut effectus non procedat; sed solùm ex penetratione terminorum. Quocirca licèt sit minùs perfectum, quam iudicium sapientiæ: in se tamen perfectissimum est. Idem dicimus de iudicio discretivo supernaturali. Et ad hoc dicendum adest motivum vrgētissimum quod suprà dedimus, videlicet, quòd habitus principiorum versatur circa principia, non circa ea, quæ inde derivantur: vnde totum suum munus est ex penetratione terminorum iudicium de veritatibus ferre. Sic ergo iudicium discretivum supernaturale, authore D. Thom. citata q. 8. art. 6. ad 2. *Est circa prima principia cognitionis gratuitæ*: eòque totum suum munus consistit in hoc, quòd penetret terminos, ex quibus propositiones, quæ sunt principia cognitionis gratuitæ componuntur.

Secundum exemplum est fidei, cuius iudicium perfectissimum est, quamquàm ex causis, vel effectibus non procedat. Et hoc, quia ad illam sic procedere non spectat. Vnde solutionem inter arguendum datam approbamus. Ad. 1. impugnationem, quatenus datæ doctrinæ ob esse potest, supposita superioritate fidei Theologicæ supra omnia Spiritus Sancti dona, respondetur: quòd si fides innititur testimonio Dei dicentis, donum intellectus ducitur motione Spiritus Sancti specialissimè, & efficacissimè moventis. Vnde si Deus illa sua speciali locutione refundit tam insignem certitudinem: nihil mirum, quòd donum intellectus, quod procedit ex illa motione speciali ipsius Dei ad penetrationem veritatis, illam penetret perfectissimè; quin per causas, aut per effectus procedat.

Ad. 2. impugnationem respondetur: Quòd, vt suprà diximus, fides ex ea parte, qua est de non apparentibus, patitur illam fluctuationem. Et verum est, quòd si fides analyticè procederet, illam secum fluctuationem non pateretur. Quam, etiam verum est, secum non permittere iudicium discretivum. Ratio huius ea est: Quòd inter iudicium credulitatis permittens illam fluctuationem, & iudicium analyticum illam

non permittens, mediat iudicium discretivum, quod cum analytico convenit in eo, quod illam fluctuationem eliminet. Vnde falsa est causalis illa majoris, videlicet, quòd origo huius fluctuationis est, quia fides non procedit per causas. Hæc enim causalis falsa est: Quia origo illa est, quòd fides est de obiecto obscuro, & inevidenti. Quod non habet, non solùm iudicium resolutivum, sed nec discretivum, ut ex suprà dictis constat.

108. Dices: Iudicium discretivum etiam attingit obiectum obscurum: ergo non potest auferre illam fluctuationem; vel illam secum non patietur iudicium credulitatis. *Respond.* disting. anteced. *obscurum* obscuritate positiva, & intrinseca, transeat: obscuritate extrinseca, & negativa, nego anteced. Iudicium discretivum attingit obiectum evidentia extrinseca, & negativa; quatenus licèt non cognoscat, quid est; cognoscit tamen quid non est. Et hoc sat est, vt illam secum fluctuationem non patiatur, licèt per causas non procedat.

109. Replicabis: Non est intelligibile, quid hæc evidentia extrinseca, & negativa conducat ad perfectionem iudicii discretivi supernaturalis: aut quomodò cum hac solùm evidentia negativa, quam dicit, possit esse cognitio adeò perfecta. *Respondetur*: prænotando ex D. Thom. dicta q. 8. art. 2. quòd inter obiecta fidei alia cadunt per se, & directè sub fide, vt quod Deus sit Trinus, quòd carnem pro mundi salute assumpserit &c. alia verò cadunt sub fide, quatenus ad illa prima ordinãtur sicque sub fide cadunt, quæ in divina Scriptura cõtinẽtur. Iterum scire debes: Quòd cognitionum aliæ sunt absolutè perfectæ; aliæ verò licèt absolutè perfectæ non sint, sunt tamen perfectæ relatè ad statum, in quo habentur. Hinc ergo;

Dicimus: Quòd iudicium discretivum, quod, vt supponimus, fide regulatur, cognoscit perfectè cognitione absolutè perfecta plura ex ijs, quæ secundo modo ad fidem spectant. Et ideò cognitio perfecta sensus Sacræ Scripturæ pertinet ad iudicium hoc, quarè Lucæ cap. 24. dicitur, Dominum aperuisse discipulis sensum, *vt intelligerent scripturas.* Et conatus ad horum perfectam intelligentiam, & quantum cum exilij miseria compatiatur, omnium eorum, quæ sub fide cadunt, huius nobilissimi iudicij actus est. Quo circa Angelo dixit Angelorum Domina: *Quomodò fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Quod non interrogavit, quia de auditis dubitasset, firmissima enim fide vera esse, credebat. Sed quia donum intellectus, supposito assensu à fide præstito ob revelantis testimonium, intima dictorum satagebat penetrare, & illa, quantum in via permittitur, comprehendere. *Ea verò*, quæ primariò cadunt sub fide, non possunt in via per iudicium discretivum sciri cognitione absolutè perfecta: possunt tamen cognosci cognitione perfecta relatè ad viæ statum: in quo habetur cognitio illa. Et hæc cognitio est illa extrinsecè, ac negativè evidens, de qua multoties diximus. Quamque tradit Div. Thom. citatus dicens: *Alio modo contingit aliquid intelligi imperfectè, quando scilicet ipsa essentia rei, vel veritas propositionis non cognoscitur, quid sit, aut quomodò sit: sed tamen cognoscitur, quòd ea, quæ exterius apparent, veritati non contrariantur, in quantum scilicet homo intelligit, quòd propter ea, quæ exteriùs apparent, non est recedendum ab his, quæ sunt fidei.* Hoc est, quod facit iudicium discretivum supernaturale: & hoc eius nobilitatem ostendit. Quia licèt hæc cognitio absolutè imperfecta sit, tamen pro hoc statu est nobilissima.

110. Instas: Vtriusque credibilis, primarij, ac secundarij cognitio tradita non est propria iudicij discretivi, sed sine illo dari potest: ergo si cognitio propria huius iudicij est adeò excellens, erit vtique alia, quæ scilicet per causas procedat. Conseq. sequitur, & anteced. facilè probatur. Quia, si loquamur de credibili secundario, Theologus perfectè callere potest sensus Scripturæ Sacræ, & sive sit, sive non sit in gratia, atque

que adeò etiam si non posſit habere iudicium diſcretivum ſupernaturale, quod ſanè in peccatoribus non datur, vt docet D. Thom. art. 5. ſimiliterque Theologus, & ſi in peccato ſit, cognoſcit per ſuam Theologiam, & per fidem, ex qua illa Theologia procedit, Deum, qui eſt primum credibile, non eſſe intelligendum modo, quo à phantaſmatibus repræſentatur, nec cum erroribus hæreticæ perverſitatis. Et vt vnico verbo plura comprehendam: omnia, quæ dicimus fieri à iudicio diſcretivo ſupernaturali, faciunt in Theologo peccatore Theologia, & fides: Immo & fides ſine Theologia facit ipſum in fideli non Theologo, qui, fide ductrice, ſcit, *quòd propter ea, quæ exteriùs apparent, non eſt recedendum ab his, quæ ſunt fidei.* Vt ait D. Thom. qui clariùs loquitur art. 4. ad 2.

Reſpondetur; Evidentiam illam negativam oſtendentem res divinas non eſſe capiendas ad inſtar rerum ſenſibilium, aut errorum hæreticæ perverſitatis; tripliciter haberi poſſe. Primò ex proprio ſtudio, ac induſtria. Secundò propter teſtimonium Dei revelantis. Tertiò denique ex inſtinctu ſpeciali Spiritus Sancti res illas divinas penetrare faciente. Primo modo invenitur evidentia illa negativa in Theologo. Secundo modo invenitur in fideli: nec illa evidentia provenit à iudicio diſcretivo ſupernaturali. Vnde ſine illo dari fatemur. Tertio verò modo eſt illa evidentia adeò propria iudicij diſcretivi ſupernaturalis, vt ſine illo repugnet. Et de evidentia negativa hoc tertio modo accepta locuti fuimus. Conſequenterque ſine recurſu ad cognitionem per cauſas habet iudicium diſcretivum ſuam ſibi prorſus propriam cognitionem perfectiſsimam perfectione huius ſtatus.

111. Non quieſcis: Quia in peccatore abominabili interdum invenitur illa evidentia negativa ex inſtinctu ſpeciali Spiritus Sancti res, quas inſpirat, penetrare faciente: ergo hæc evidentia non eſt propria iudicij diſcretivi ſupernaturalis. Probas antecedens: Quia Caiphas iniquiſsimus cùm eſſet, ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti cognovit expediens eſſe Chriſtum mori, ne tota gens periret, quod in alijs viſum eſt: ergo.

Reſpondetur verum eſſe, Caipham prophetaſſe, dicitur enim Joan. cap. 11. ſic: *Vnus autem ex ipſis Caiphas nomine: cùm eſſet Pontifex anni illius, dixit eis, vos neſcitis quicquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, vt vnus moriatur pro populo, & non tota gens pereat: Hoc autem à ſe metipſo non dixit: ſed cùm eſſet Pontifex anni illius prophetavit.* In operibus Div. Thom. occurrit quater hic textus, videlicet ſuper citatum caput Joannis lect. 7. & in ad Corinth. cap. 12. & in 4. diſt. 19. in vltima expoſitione textus. Et tandem quodlib. 9. art. 16. in corp: quibus ſi addamus, quæ ipſe Doct. Sanct. locutus de prophetia in communi ait 2. 2. q. 172. & de verit. q. 12. art. 5. habebimus plura, quibus factam inſtantiam enodemus.

Reſpondetur ergo 1. Caipham vtique prophetaſſe, ad quod ad fuit ſpecialis inſtinctus Spiritus Sancti, non tamen datus perſonæ, ſed eius officio. Sic ait D. Thom. quodlib. citato, & ſuper Joan. & conſtat ex ijs verbis textus: *Cùm eſſet Pontifex anni illius prophetavit.* Nos autem loquimur de inſtinctu præſtito perſonæ, non officio, & hoc ratione alicuius habitus, qui eſt donum intellectus, petentis motionem illam Spiritus Sancti. Ex quo *Reſpondet.* 2. Caipham prophetaſſe, ſed non fuiſſe Prophetam; quia illa motio Spiritus Sancti, quæ ibi adfuit, non fuit petita ab aliquo habitu in ipſo exiſtente; cùm potiùs eius habitus tali motioni opponerentur. Nec ex aliquo actu prophetandi poteſt quis propheta dici, ſicut nec iuſtus dicitur ex aliquo bono opere, quod faciat, ait D. Thom. loco citato ex ſententiarijs. *Reſpondetur* 3. Prophetaſſe, ſed non fuiſſe Prophetam: quia nullam cognitionem habuit eorum, quæ dixit, quæ potiùs ad pravum ſuum intentum dirigebat. Propheta autem, ait D. Thom. loco citato ex 2. 2. & de

verit. aliqua ad minus cognoscit ex ijs, quæ dixit. Et nos loquimur de instinctu Spiritus Sancti faciente penetrare veritates, ad quarum cognitionem datur.

Respond. 4. Quòd & si Propheta fuisset, non infertur ex hoc, quòd fuisset iustus, vt probat D. Thom. locis proximè adductis. Nos verò loquimur de instinctu speciali Spiritus Sancti iustis solummodò præstito. Quia donum intellectus, vt docet Ang. Doct. eadem 2. 2. q. 8. art. 5. solùm datur in habentibus gratiam. *Respondetur* 5. Quòd licèt iustus fuisset; instinctus ille nullatenus illi erat debitus, quia nemini debetur Prophetia, dicente D. Paulo: *Nunquid omnes Prophetæ?* Instinctus autem, de quo loquimur, debetur omnibus iustis, quantum ad ea, quæ sunt de necessitate salutis, vt probat. D. Th. dicta q. 8. art. 4.

Respondetur tandem, & præcipuè, nos loqui de instinctu speciali Spiritus Sancti regulante iudicium discretivum, quod procedit ex connaturalitate quadam, & mystica vnione, ac gustu ad veritates ipsas, quas penetrat, & discernit. Quæ in malevolis repugnant: siquidem *in malevolā animam non introibit sapientia*, hæc mystica. Immo nec dantur in iusto operante ex studio, vel ex fide, & non ex dono. His omnibus non adhuc prorsus evacuata est vis propositi argumenti. Illam tamen evacuabimus disputatione sequenti.

112. Arg. 2. contra 2. conclus. Iudicium discretivum spectat ad simplicem apprehensionem: ergo non est contemplatio. Conseq. constat ex dictis tota quæst. 5. & anteced. Prob. Actus doni intellectus spectat ad simplicem apprehensionem: ergo iudicium discretivum, cùm sit actus doni intellectus, ad simplicem apprehensionem spectat. Prob. anteced. ex D. Thom. 1. 2. q 68. art. 4. vbi clarissimè ait: *Pertinere ad donū intellectus apprehēsionē veritatis, quæ pertinet ad inventionem in parte speculativa.* Et hāc ipsam doctrinā pluries repetit Doct. Sanct. in diversis locis.

Contemplationem in frigida sede simplicis apprehensionis collocantes duplici motivo ducuntur. Primum est, verbū illud *simplex*, quod est in diffinitione contemplationis, ob quod filiam eam faciunt operationis nomen habentis idem: ac si ab illa matre nomen sortita fuisset. Hoc iam suprà explosum est. Secundum motivum, illudque aiunt gravissimum, est data Div. Thom. authoritas. Eorum tamen cognitio procedit ex falsa apprehensione, quam habere videntur de operationibus intellectus speculativi, qua, nè decipiaris & ipse, scias breviter: dictas operationes ita ordinatas esse, vt vltima habeat id, quod duæ anteriores habent, & addit aliquid. Secunda habet id, quod prima, cum additione tamen. Vnde discursus verè iudicat, & addit hoc, quòd est discurrere. Siquidem discurrit iudicando, seu iudicat discurrendo. Iudicium verè apprehendit veritatem; sed non tantè iudicat, sicut prima operatio, sed de ipsa veritate, quam apprehendit, iudicat, discernitque. Quocirca simplex apprehensio nihil aliud facit, nisi apprehendere veritatem. Iudicium autem sub formalitate iudicij, non discurrit: iudicat tamen, & apprehendit. Discursus denique apprehendit, & iudicat, & discurrit. Vnde

Respond. ad argument. neg. duo antecedentia. Ad authoritatem D. Thom. dicimus: Sanct. Doct. dixisse ad donum intellectus spectare apprehensionem veritatis; quia reverà illam iudicando, ac discernendo apprehendit. Vnde ex hac authoritate nihil contra nos habetur. Et sanè cùm Div. Thom. loquatur de apprehensione veritatis, *quæ pertinet ad inventionem* planè ostendit, se loqui de apprehensione, quæ fit per iudicium. Tum quia simplex apprehensio non respicit veritatem formaliter talem, vt suprà diximus. Tum quia veritas non invenitur per simplicem apprehensionem, sed per iudicium, & discretionem vnius ab alio. Nec ad hoc suadendum necessarium duximus Doct. Angelici authoritates, quibus præsens punctum abundat, afferre, cùm in re summè clara simus. Recole, & hæc suf-

sufficiat, quam suprà dedimus num. 102. & 103. vbi Sanct. Doct. ait donum intellectus facere in linea supernaturali, quod in naturali habitus principiorum, qui absdubiò non simplici apprehensione cognoscit, sed perfectè iudicat, discernitque circa veritates, quas inspicit.

113. Dices: Et quid dicemus ad id, quod D. Thom. docet in 3. d. 35. q. 2. art. 2. quæstiunc. 3. per hæc verba: *Intellectus videtur nominare simplicem apprehensionem, sed sapientia nominat quamdam plenitudinem certitudinis ad iudicandum de apprehensis?* Hic enim non solùm nominat intellectum simplicem apprehensionem; sed illum contradistinguit à sapientia, quia hæc iudicat de apprehensis.

Sed facilè respondetur: Veritatem cognosci per simplicem apprehensionem, & *per quamdam plenitudinem certitudinis*, per quam iudicatur *de apprehensis*. Inter quos cognoscendi modos mediat cognitio iudicij discretivi, quæ est de veritate formaliter vt tali, & non dicit *plenitudinem certitudinis ad iudicandum de apprehensis*. Quandoquidem hanc certitudinem non dicit, nisi iudicium illud, quod fuerit per causas, & ex causis: hoc enim iudicium causat *plenitudinem certitudinis*. Iudicium autem discretivum, quamquàm verè iudicium sit, illam *plenitudinem certitudinis* non causat, cùm non procedat ex causis, & per causas. Quocirca comparato cum iudicio resolutivo videtur apprehensio: & sub hac comparatione locutus est D. Thom. qui non dixit: *Intellectus nominat simplicem apprehensionem*; sed *videtur nominare*. De iudicio autem sapientiæ non dixit: *Videtur nominare*, sed *nominat*: quia videlicet sapientia est verè iudicium, & eius actus procedendi hoc *nominat*. Intellectus autem licèt absolutè sit verè iudicium, collatus tamen cum sapientia *videtur* apprehensio.

QUÆSTIO OCTAVA.

Vtrùm Divina contemplatio sit actus iudicij resolutivi?

HÆc est præcipua difficultas huius gravissimæ disputationis, sed quam breviter absolvemus. Tum quia plura, quæ ad ipsam spectant, ad sequentem disputationem reservari indispensabiliter debent. Tum quia ex dictis in q. q. præcedentibus ferè omnia, quæ in hac dici possunt, nota sunt. De contemplatione, quæ est actus intellectus doni locuti sumus quæstione antecedenti: modò autem loquimur de omni alia contemplatione divina sive infusa sit, sive acquisita.

§. I. *Pars affirmativa proponitur, ac probatur.*

114. SIt nostra conclusio: *Divina contemplatio est actus iudicij resolutivi.* Assertio hæc est omnium ferè Mysticorum, quamvìs sub his terminis non loquantur. Probatur ergo conclusio 1. hoc discursu: Etenim contemplatio divina, quæ est per causas, & ex causis est actus intellectus speculativi: at non est actus simplicis apprehensionis, aut iudicij inquisitivi, credulitatis, aut discretivi: ergo est actus iudicij resolutivi: Consequentia constat à sufficienti partium enumeratione; non enim datur alius actus intellectus speculativi. Maior autem est certa: Quia contemplatio, de qua hìc loquimur, est actus illius intellectus, qui est principium omnis contemplationis, quem esse intellectum speculativum, constat ex tota quæstione 5. Minor autem quoad 1. partem probata à nobis est tota q. 6. quoad alias patet ex q. q. sequentibus. Vnde relinquitur, quod si actus iudicij resolutivi

115. Probat. 2. conclusio: Contemplatio, quæ non est ex iudicio discretivo est actus sapientiæ, & scientiæ: ergo est actus iudicij resolutivi. Patet

ista: Quia iudicium resolutivum est proprius actus sapientiæ, & scientiæ, vtpotè quæ procedunt per causas, & ex causis. Anteced. autem probat. 1. ex D. Thom. qui in 3. dist. 35. q. 1. art. 1. ad 1. ait: *Fides est cognitio simplex articulorum, quæ sunt principia totius humanæ sapientiæ. Procedit enim sapientiæ donum secundum Deiformem contemplationem, & quodammodò explicitam articulorum, quæ fides sub quodam modo involuto tenet secundùm humanum modum.* Vbi clarissimè divinam contemplationem, actum esse doni sapientiæ adstruit. Quod etiam dicit de dono scientiæ pluribus in locis: cum illa tamen differentia, quòd contemplatio, quæ est propria doni sapientiæ, est quæ procedit per causas altissimas; contemplatio verò doni scientiæ procedit per causas inferiores, & creatas. In hoc discriminantur sapientiæ, & scientiæ dona; conveniunt tamen in eo, quòd per causas, & ex causis contemplentur. Videatur idem Ang. Doct. 2. 2. q. 9. vbi & speciatim art. 2. contemplationem esse actum huius vtriusque doni, cum discrimine tamen assignato, docet.

Probatur 2. idem anteced. ex D. Augustin. lib. 13. de Trinit. cap. 19. dicente: *Sapientia divinis, & æternis; scientia humanis, & temporalibus attributa est rebus.* Et lib. 14. cap. 1. ait: *Secundùm distinctionem, qua dixit Apostolus, alij datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ ista definitio dividenda est, vt rerum divinarum scientia propriè sapientia nuncupetur, humanarum autem scientiæ nomen obtineat.*

Probatur 3. idem anteced. Quia id ipsum faciunt in linea supernaturali, & infusa donum sapientiæ, & scientiæ, quod in linea naturali faciunt sapientia, & scientia, quæ sunt virtutes intellectuales; sicut suprà de habitu principiorum, ac dono intellectus dicebamus; sed sapientia, & scientia virtutes intellectuales habent pro actu contemplationem; prima illam, quæ est per altissimas causas; secunda verò illam, quæ est per causas inferiores: ergo pariformiter contemplatio divina, quæ est per supremam causam est actus doni sapientiæ, & quæ est per causas creatas, est actus doni scientiæ.

116. Petes: Quid est procedere dicta dona per supremam, ac per inferiores causas? *Respondet.* ex D. Thom. locis proximè citatis, ad sapientiam spectare iudicare de omnibus. Quod iudicium dupliciter potest fieri. Primò per studium, & collationem. Secundò ex affectuosa, & mystica connaturalitate. Primum iudicium est proprium sapientiæ, & scientiæ virtutum intellectualium. Secundum autem est propriũ sapientiæ, & scientiæ, quæ sunt Spiritus Sancti dona. Per hæc enim dona iudicat de omnibus Mysticus: *Spiritualis enim omnia iudicat.* ex 1. ad Corinth. cap. 2.

Vtrumque autem iudicium potest fieri vel per causas, & ex causis, vel per effectus, & ex effectibus. Tunc iudicium fit per effectus, quando effectus alicuius causæ assumuntur vt medium ductivum in causæ cognitionem; atque adeò contemplatur causa ex ijs, quæ effectus ipsi menti contemplantis obtulerunt. Secundùm illud: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Et illud Sapient. 13. *A magnitudine enim speciei, & creaturæ, cognoscibiliter potest Creator horum videri.* Tunc autem iudicium fit per causam, quando hæc est medium, quod assumitur, vt effectus cognoscatur.

Rursus: Hæc causa, quæ assumitur ad cognoscendum effectum potest esse suprema, vel infima: si causa sit inferior, iudicium, quod tunc de effectu fit, est actus scientiæ, doni, vel virtutis intellectualis pro qualitate iudicij facti. Si autem causa sit suprema, iudicium factum est actus sapientiæ virtutis intellectualis, vel doni. Hæc autem causa suprema est duplex: nam alia est absolutè, & simpliciter suprema, vt est Deus Opt. Max. & tunc iudicium est sapientiæ simpliciter, & absolutè talis. Alia autem est suprema in determinato genere: & tunc iudicium est sapientis in illo genere determinato.

Advertendum tamen hic maximè

mè est cum D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 1. & q. 9. art. 2. ad 2. quòd istud iudicium resolutivum habet motivum, quod ducitur, & obiectum, quod contemplatur. Ad dignoscendum tamen an iudicium sit actus doni sapientiæ, vel scientiæ, non tam considerandum est obiectum, quàm motivum. Si namque per creatas cognoscitur Deus, iudicium non est sapientiæ, sed scientiæ: si verò per res divinas de creatis iudicemus, iudicium non est actus scientiæ, sed sapientiæ. Verba D. Thom. ex dicta q. 9. subijcio. *Cùm homo per res creatas Deum cognoscit, magis videtur hoc pertinere ad scientiam, ad quam pertinet formaliter, quàm ad sapientiam, ad quam pertinet materialiter. Et è converso cùm secundùm res divinas iudicamus de rebus creatis, magis hoc ad sapientiam, quàm ad scientiam pertinet.*

Hæc autem ad praxim pro divina contemplatione applicantes, exemplum adest, quo clarissimè percipiantur. Etenim videntes Apostoli cæcum illum, de quo Ioan. cap. 9. mentio fit, interrogaverunt Dominum. Quæ causa inter infimas fuit, quæ illam cæcitatem causaret: *Rabbi, quis peccavit hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?* Quibus Dominus respondit: *Neque hic peccavit, neque parentes eius: sed vt manifestentur opera Dei.* Huius cæcitatis, quæ res infima est, duplex causa potuit esse: Prima altissima, videlicet manifestatio operum Dei: secunda inferior, videlicet peccatum cæci ipsius, aut parentum eius, in cuius pœnam inflicta esset. Apostoli hoc secundum iudicantes interrogavere, an ipse cæcus, an parentes eius peccassent: quibus responsum est, causam illius cæcitatis non esse inferiorem, sed altissimam. Modò ergo pro exercitio nostræ contemplationis: accedit mens ad cognoscendam illam cæcitatem, & iudicat, causam illius fuisse peccatum; vel vt minùs potuisse esse. Hoc iudicium est actus doni scientiæ. Quod extemplò assurgit ad contemplandum iustitiam, & pietatem Domini. Iustitiam in inflictione pœnæ. Pietatem; quia cùm potuisset peccantem æterno suplicio destinare: attamen quia cùm iratus est, misericordiæ recordatur, non vult mortem illius peccatoris, sed magis quòd convertatur, & vivat: quocirca illum cæcitate percutit, vt eo suplicio monitus resipiscat. In quo plurima, eaque suavissima ac vtilissima habet, quæ contemplatur de Deo per scientiæ donum tale iudicium efformans.

Aliter accedit mens, & videns cæcitatem illam iudicat esse effectum causæ altissimæ, videlicet manifestationis operum Dei, qui etiam sine speciali aliqua culpa præcedente, potest illam cæcitatem mittere, quia est absolutus Dominus: & sicut potuit hominem illum in chaos nihilitatis derelinquere, quin ei iniurius foret: sic potuit illum visu orbare ob solam sui absoluti dominij exhibitionem. Hoc autem iudicium est doni sapientiæ mentem sublimantis ad contemplandam innenarrabilem omnipotentis potentiam, aliaque quæ ipso dono inspirante se se offerunt. Hoc ergo est iudicium doni sapientiæ, & scientiæ: sicque ad contemplationis exercitium reducendum pro vtilitate animarum.

117. Dices: Si ita res ista se habet, donum sapientiæ, & donum scientiæ discursiva sunt; non enim valent illa omnia fieri sine ratiocinatione, ac discursu: at hoc est contra D. Thom. qui q. 9. citata art. 1. ad 1. ait de dono scientiæ, idem de sapientiæ dono intelligendum est: *Divina scientia non est discursiva, nec ratiocinativa, sed simplex, & absoluta, cui similis est scientia, quæ ponitur donum Spiritus Sancti, cùm sit quædam participata similitudo ipsius:* ergo si, quæ diximus, vera sunt, dicta dona discursiva erunt.

Huic obiectioni Mag. Ioann. à Sanct. Thom. admittere non renuit 1. 2. disp. 18. art. 4. num. 35. talia dona esse discursiva, non ex se, sed ex conditione subiecti, cui conceduntur, saltim pro hoc statu. Sicque obiectio facta solvitur sine oppositione ad illa, quæ D. Thom. docet: quia Sanct. Doct. loquitur de illis donis secundùm ea, quæ habent

bent ex se, & sic discursiva non sunt. Ex conditione tamen subiecti, cui infunduntur, ac ijs medijs operatur, non negat, quod sunt discursiva. Suadere que nititur hanc suam explicationem ex ipso Doct. Ang. Qui 3. p. q. 11. art. 3. docet: quòd Christus Dominus potuit vti, & de facto vsus est, scientia sua infusa cum discursu, & sine discursu. Sine discursu quidem, quia talis scientia de se discursiva non est. Cum discursu; quia habens illam scientiam est discursivus: ergo similiter.

Huius tamen præclari Thomistæ glossa non placet. Vnde contra illam disputo sic 1. Quia D. Thom. non loquitur ibi de dono scientiæ sine habitudine ad naturam, sui in abstracto; sed per ordinem ad naturam ipsam; verba eius sunt. *Ad 1. ergo dicendum, quòd certitudo cognitionis in diversis naturis invenitur diversimodè secundùm diversam cognitionem vniuscuiusque naturæ.* Hincque, natura humana, ac divina in exemplum suæ doctrinæ adductis, concludit, donum scientiæ nullatenus discursivum esse; quia natura, seu *divina scientia non est discursiva, vel ratiocinativa, sed absoluta, & simplex*: & tamen sic illam considerans denegat discursivam esse.

118. Si dicas: naturam, de qua D. Thom. loquitur, non esse naturam subiecti, in quo donum scientiæ recipitur, sed naturam, in qua radicatur. Per hanc naturam, in qua radicatur, discursivum non est, & hoc est, quod docet D. Thom. non tamen negat, quòd ex imperfectione subiecti discursivum sit *in hac vita saltem.* Quod allata paritate scientiæ Christi Domini animæ infusæ perspicuum est. Etenim illa scientia est perfectio, perfectiùsque participat divinam scientiam, quàm donum scientiæ: & tamen Christus Dominus vsus est discursu in exercitio illius sciétiæ: ergo sic.

Contra tamen, & disputo 2. Nam si paritas illa aliquid suadet, convincit quidem donum scientiæ esse discursivum non ob imperfectionem subiecti, in quo recipitur; sed quia ipsum ex sua natura hoc dicit, vel permittit: at hoc non concedit perdoctus hic Theologus, cùm sæpe recurrat ad subiecti imperfectionem: ergo &c. Probatur mai. Quia quòd Christus Dominus vsus fuerit illa scientia cum discursu non fuit ob imperfectionem subiecti recipientis, sed aliunde, vt iam videbimus: ergo similiter.

Disputo 3. Quia & si Christus Dominus vsus fuerit cum discursu scientia illa, hoc fuit pro libito ipsius, & etiam, vt, quatenus illa scientia vtebatur, ostenderet, se esse naturæ discursivæ, attamen vsus regularis illius scientiæ non fuit per discursum, sed ex simplici intuitu, vt illa petit: ergo si paritas adducta tenet, probabit quidem contemplativum posse pro suo libito vti dono scientiæ cum discursu, & sine illo: at hoc non concedit hic Theologus: ergo nullum subterfugium habet in paritate, ad quam confugit. Antecedens est prorsus certum, de quo videri possunt nostri Salmant. tract. 21. disp. 20. dub. 2. Consequentiæ bonitas ex paritate infertur. Nam vel hoc probat illa paritas, vel nihil probat. Minor autem subsumpta probatur 1. Quia si hoc concederet, iam sibi ipsi contrariaretur toties recurrens ad imperfectionem subiecti: quandoquidem vti dono scientiæ iam per discursum, iam sine illo pro libito vtentis, non est huius imperfectio, sed superioritas magna Et ex hoc *probatur* 2. illa minor: Quia si hæc non est vera, poterit beatus vti etiam dono scientiæ cum discursu; quia id, quod perfectionis, & superioritatis est, potiori iure concedendum est beato, quàm viatori: at hoc renuit concedere author hic; cùm dicat, & repetat *in hac vita saltem*; cùm potius deberet dicere: In patria saltem vbi perfectius pro libito suo potest vti dono scientiæ, qui illud habet: ergo. *Probatur* 3. ipsa minor: Quia si non est vera; relatè ad illas occasiones, in quibus contemplatibus vtitur dono scientiæ sine discursu, reddit totum argumétum factum: consequenterque inquirendus est modus, quo solvatur.

Dis-

Disputo 4. Quia quod Christus Dominus vteretur discursu in exercitio scientiæ infusæ, non fuit, quia hæc adæquate sumpta, non sit essentialiter non discursiva; sed quia ipsa permittit, vt suum obiectum partiri valeat, attingique per diversos conceptus formales, quorum vnus sit prior, vt minus, natura, quàm alius, de quo videri debent laudati Salmantic. sed contemplativus non sic partiri valet obiectum doni scientiæ; & si illud sic partiri posset, non esset ob imperfectionem subiecti; sed potiùs ob sui perfectionem; eòque potiùs hoc posset facere Beatus, quàm Viator: ergo ex paritate illa non probatur, donum scientiæ esse discursivum.

Disputo 5. Quia si donum scientiæ est discursivum in viatore, ob huius imperfectionem, semper cum discursu procederet; quia semper talis imperfectio viget in via; immo, & in patria; consequenterque nunquam sine discursu erit, quod & nihil aliud requiritur, vt tale donum in homine dicatur essentialiter discursivum; sive differat essentialiter, sive non differat à dono scientiæ Angelorum: sicut patet à simili, quia intellectus hominis est essentialiter discursivus, & intellectus Angeli est essentialiter non discursivus; & tamen secundùm probatissimam opinionem non differunt specie hi intellectus.

Disputo denique: Quia hæc glossa non est multum conformis reverentiæ debitæ Ang. Magistro; quandoquidem ex illa sequitur, D. Thom. non bene solvisse argumentum. Hoc enim intendebat probare, scientiam in homine non posse esse *donum*, quia scientia in homine discursiva est: ad quod non respondet D. Thom. quod est donum, quia licèt ex imperfectione recipientis sit discursivum; ex se tamen discursivum non est: sed negat absolutè, hoc donum esse discursivum, redditque rationem consistentem in eo, quòd tale donum est participatio scientiæ Dei, *quæ non est discursiva, vel ratiocinativa, sed absoluta, & simplex.* Vbi nec vestigium adest discursus in dono scientiæ.

119. Sicque asserendum est: nullatenus fore discursivum cum nostris Salmantic. in arbore virtutum num. 24. ad obiectionē tamen ex num. 117. Respond. cum eadem, & cum laudato Joan. à Sanct. Thom. num. 34. Dona sapientiæ, & scientiæ omnia illa facere simplici intuitu, & sine omni prorsus discursu dicuntur tamen modo resolutivo procedere; quia ex parte rerum, quas cognoscunt, dabilis est discursus. Cognoscunt enim causas per effectus, & è contra. Et hæc obiecta attingibilia sunt per discursum: ast ex parte modi, quo dicta dona cognoscunt talia obiecta, nullus discursus adest, est enim simplex ille modus. In quo differunt hæc dona à dono intellectus, quod neque ex parte modi cognoscendi, neque ex parte rei cognitæ discursivum est; cùm eius obiectum sint prima principia, quæ ex eo, quòd sunt prima, in alia irresolubilia sunt.

§. II. *Respondetur argumentis.*

120. PRimum argumentum, cui in præsenti occurrere debemus est illud, quod proposuimus q. 4. num. 65. Ad quod ergo ex dictis respondetur: Contemplationem non esse actum simplicis apprehensionis, vt diximus quæst. 5. nec esse actum iudicij enuntiativi, aut discursus, vt diximus q. 6. esse tamen actum iudicij discretivi, & resolutivi cum data explicatione, videlicet, quòd contemplatio, quæ non est per causas, aut ex causis, nec per effectus, aut ex effectibus, est actus iudicij discretivi, vt diximus quæst. 7. contemplatio autem, quæ est per causas, & effectus est actus iudicij resolutivi, vt vidimus in hac q. 8.

121. Arg. 2. illa authoritate D. Thom. in nos obiecta num 77. Quia in apprehensione, ad quam spectat contemplatio, *non est error*: sed in iudicio resolutivo est error; est enim iudicium capax erroris, sicut & dubietatis, & suspicionis, & opinionis: ergo contemplatio

platio non attinet ad iudicium resolutivum. Mai. est expressa D.Thom. in ea authoritate, quæ est ex 2. 2.q. 180. art.6. ad 2. Minor autem solùm indiget explicatione. Etenim quandoque post multos discursus hinc, inde factos solet manere discurrens cum sola illa certitudine, videlicet, quòd in neutram contradictionis partem inclinari debeat, eòque dubius hæret. Interdum etsi habeat motivum, quo vni parti adhærere resolvat, est adeò debile, vt solùm generet suspicionem. Insuper potest vni parti ex gravi motivo adhærere, sed tamen cum formidine alterius: vnde generat opinionem: ex quibus constat, talem operationem erroris esse capacem; siquidem in illo, quod suspicatur, & opinatur, errare potest; & vtinam non toties erraret: ergo &c.

Hoc argumentum aliquibus negotium facessivit propter illam authoritatem D. Thom. cùm tamen hæc difficultas omnes vrgeat: quandoquidem error, vt suprà diximus, etiam inveniri potest licèt, per accidens in prima operatione intellectus, vt docet D. Thom. 1.p. q. 17. art. 3. Vnde, si in operatione, ad quam pertinet contemplatio, *non est error*: ad nullam intellectus operationem contemplatio spectabit; siquidem omnes operationes intellectus capaces sunt, vt interdum in ipsis, sive per se, sive per accidens, error inveniatur. Quarè ad factum argumentum

Respondet P. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 10. num. 5. & 7. D. Thom. loqui de contemplatione religiosa tam acquisita, quàm infusa. Contemplatio infusa, ait, est actus fidei; quarè contemplatio hæc est incapax erroris; quia fidei non potest subesse falsum. Contemplatio acquisita est actus Theologiæ scholasticæ, vt diximus tom. 1. disp. 1. Vnde mediatè, & radicaliter est à fide: proptereàque incapax etiam erroris; quia si errorem admitteret, fidei mediatè influenti attribueretur. Quamobrèm verum semper est D. Thom. dictum, nec nostræ resolutioni contrariatur.

Hanc solutionem sufficientissimè argumentum dissipare, fatemur: Veremur tamen, si mentem D. Thomæ prorsus explicet. Non enim ait D. Ang. in hoc actu non est error, sed *in hac operatione animæ non est error*. Operatio siquidem latius quid est, quàm actus: quia plures actus pertinent ad eandem operationem: eòque videmus operationes intellectus speculativi esse tres, ad quas innumeri actus spectant, & plurimi essentialiter differentes: vt ad tertiam pertinet syllogismus dialecticus, & demonstrativus. Ad secundam iudicium inquisitivum, credulitatis, discretivum, & resolutivum. Bene video, quòd ly *operatione* per illud relativum *hac* refertur ad actum contemplationis, de quo ibi loquitur. Sed, si possumus datam authoritatem vniversaliùs exponere, quis prohibet, exponamus?

122. Quarè, data solutione non reiecta, proponimus D. Thom. verba, quæ hæc sunt: *Cessante discursu, figatur eius intuitus in contemplatione vnius simplicis veritatis, & in hac operatione animæ non est error, sicut patet, quia circa intellectum primorum principiorum non erratur, quæ simplici intuitu cognoscimus.* Est dicere: quòd quia iudicium resolutivum est actus intellectus regredientis ad prima principia, à quibus exijt veritatem quæsiturus, in illaque revertitur, vt in ipsis veritatem inventam contempletur, errorem non admittit. Loquitur enim Ang. Doct. de motu intellectivo scientifico; atque adeò recto: quiaque ex vero semper, & infallibiliter sequitur verum; proptereà ex principijs iam sibi notis rectè procedens intellectus, non errorem, sed veritatem infert. Cùmque hæc ipsa veritas, quam infert, sit, quam iudicium resolutivum contemplatur: ideò *in hac operatione animæ*, hoc est in iudicio resolutivo, *non est error*. Estque hæc doctrina Aristotel. lib. 2. Post. cap. vltimo dicentis: *Cùm autem mentis habitum, quibus verum perspicimus, quidam veri perpetuò sint, vt intellectus, atque scientia: quidam interdum falsum suscipiant, vt opinio &c.* Ecce, quòd sicut semper verus est intellectus, seu habitus princi-

pio-

piorum; ita semper verus est actus scientificus, de quo loquitur D. Thom.

Vnde, admisso illo P. Suarij Glossemate, illud extendimus, non solùm ad contemplationem religiosam infusam, & acquisitam, in qua error non potest esse, ob ea, quæ audivimus: sed etiam ad contemplationem philosophicam, quæ operatio scientifica est; quocirca in illa *operatione animæ non est error*. Vnde ad argument. in forma respond. neg. min: Ad eius explicationem dicas: Iudicium certum non compati cùm illo dubio, nec cùm suspicione, nec cùm opinione. Et potiori titulo error est impossibilis ex suppositione quòd motus rectus sit, verumque assumatur; sic enim sēper sequitur verum. De hocque iudicio loquitur D. Thom. nosque cùm ipso loquimur. Videatur idem D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 1. & de verit. q. 14. art. 1.

123. Arg. 3. Contemplatio est principaliter actus intellectus speculativi, & minùs principaliter practici: ergo non est actus iudicij resolutivi. Anteced. constat ex dictis q. 4. & conseq. probatur. Iudicium resolutivum, vt est actus doni scientiæ, nullatenus pertinet ad partem speculativam, & vt est actus doni sapientiæ, nullo modo pertinet ad partem practicam: ergo non potest ad iudicium resolutivum spectare contemplatio, quæ simul ad vtramque partem pertinet. Conseq. bona est: & anteced. est expressum D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 4. vbi ait: *Ad rectè autem iudicandum speculativa quidem per sapientiam; practica verò per scientiam perficitur*: ergo actus doni sapientiæ nullatenus ad partem practicam attinet; nec ad partem speculativam actus doni scientiæ.

Respond. verum esse, quod D. Thom. in illa fuit sententia in 1. 2. sed illam expressissimè retractavit 2. 2. q. 45. & 9. & 8. art. 1. vtî observat Caietanus, & omnes Sanct. Doct. interpetres. Hic enim communis Magister non solùm laboravit pro publica vtilitate tradens lucidissimum thesaurum suæ Angelicæ doctrinæ; sed etiam corrigens nonnulla à se tradita, qui labor dubio procul superat precedentem, dicente vulgari libro 3. de Ponto:

Scribentem iuvat ipse favor, minuitque laborem,
Cumque suo crescens pectore fervet opus.
Corrigere ad res tantò magis ardua quantò
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.

DISPUTATIO DECIMA TERTIA.

De principio proximè elicitivo divinæ contemplationis.

POstquam de potentia proximè eliciente divinam contemplationem disputavimus, recta methodo ad disputandum de principio proximè concurrente ad elicientiam ipsius divinæ contemplationis transimus. Principium quippe hoc est habitus potentiam proximè contemplatricem elevans, habilitans, seu complens, vt valeat contemplationem elicere. Sicut enim non potest anima sine concursu potentiæ proximæ contemplari: sic nec potentia proxima valet sine habitu complente divinam contemplationem elicere. Gravia sunt, quæ in hac disputatione occurrunt, pluraque de donis Spiritus Sancti dicere, necesse est: cæterùm seriò de illis agere, non possumus, ne seriem disputationum exturbemus. Plures Mystæ de donis signatè agunt; illos tamen imitari in hac parte non valemus: sed supponenda à nobis sunt ex Theologia scholastica omnia, quæ à D.D. scholasticis disputantur de existentia donorum, de numero eorum, ac perfectione: de distinctione à virtutibus, etiam supernaturalibus, tum moralibus, tum

Theologicis: aliaque plura huc spectantia, quæ sine censura tractari à nobis non possunt. Si namque hic insereretur disputatio de istis omnibus, seu de eorum aliquibus, iustissimè displiceret. Simili enim motivo disputat. antecedenti possemus ad incudem controversiæ vocare animæ potentias, earum ab illa, ac inter se distinctionem, obiecta, actus, & huiusmodi alia, quibus præpediremur, & rem affatim obscuram tenebricosa illa methodo confunderemus: nec per hoc Mysticos, qui de donis agunt, damnamus: Quia modus ille doctrinalis, quo procedunt, id patitur; sed Scholasticus rigor, quo mystica versamus, non permittit. Vnde illa à nobis supponenda sunt, & ex illis, quod nostra refert pro contemplatione divina deducendum. Vt autem quantum de donis sciri oportet, comprehendas, vide Ang. Doct. q. q. citatis, vbi plena manu de illis agit. Vide etiam inter eius expositores Caietanum, Bañez, Bancel, & Mag. Ioan. à Sanct. Thom. qui semper magnus, in hac parte nulli secundus est. Inter Mysticos discipulos eiusdem Sanctissimi Præceptoris vide N. V. Thomam a Iesu, Mag. Valgorn. Lucernam mysticam, mysticam Disceptationem, & alios, ex quibus omnibus nobis indispensabilia libabimus.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm fides Theologica sit principium proximè eliciens divinam contemplationem?

SVmus in campo, quem sæpe sæpius nedum in hoc tomo, verùm etiam in præcedenti recusavimus. Motivum fuit, quòd tempus pro hoc certamine opportunum nondum advenerat. Hoc tamen iam adest: Vnde citò descendere in arenam debemus; nè opportunitas, quam temporis præsentia dispensat, temporis offerentis rapida volubilitate evanescat. Quippe vt Virgilius 3. Georg. modulatur,

> Et fugit interea, fugit irreparabile tempus.

Et Seneca in Hipol.

> Volat ambiguis mobilis alijs
> Hora.

Tempore congruo omnia facienda esse, monemur multoties à sacro oraculo. Nec huius dogmatis notitia abscondita Ovidio fuit dicenti lib. 1. de remed.

> Aggrediar meliùs, tunc cum sua vulnera tangi
> Iam sinet, & veris vocibus aptus erit.

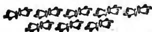
Et etiam, Temporibus medicina valet; data tempore prosunt,

> Et data non apto tempore vina nocent.
> Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando,
> Temporibus si non aggrediare suis.

Sin minus, si promissis stare nolim congruo hoc tempore, eiusdem vulgaris epist. 6. iustam censuram incurram.

> Mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,
> Cur tua polliciti pondere verba carent?

Verùm enim vero non solùm cõgruam occasionem sperare distulit controversiam; sed etiam, ingenuè fateor, pondus difficultatis, quam retardare volui, vt vt valui. Amplius differre non possum, vltroneus dilatutus si valeré. Quocirca auxilio divini Numinis implorato ad bellum hoc ingens accingor.

§. I.

§. I. *Supponuntur aliqua, quæ viam parant ad intelligentiam eorum, quæ dicenda sunt.*

1. VT conceptum incipias efformare præsentis controversiæ, scias 1. Quòd sicut præsens litigium non dirigitur ad habitum imperantem actum contemplationis, vt ex quæstionis titulo constat: sic etiam non est de elicientia impropria, seu in lata quadam acceptione, qualiter habitus existens in vna potentia elicit actum alterius potentiæ, sicut de actu intellectuali orationis, qui elicitur ab habitu existente in voluntate, diximus disp. 2. q. 4. Sed procedit de elicientia omnino rigorosa, & formali, quæ dari non potest, quin habitus actum eliciens in illum influat sine omni prorsus mediatione, tam habitus, quàm potentiæ. Sicque aufertur omnis ambigendi occasio circa dicenda.

2. Secundò scias: Fidem Theologicam, de hac enim loquimur, vt sumitur ex D. Thom. in 3. dist. 23. q. 2. art. 2. quæstiunc. 2. & de veritate q. 14. art. 7. ad 7. & 2. 2. q. 2. art. 2. in corp. Posse sumi, vel secundùm ea, quæ habet ab intellectu, vel secundùm illa, quæ habet à voluntate. Credere enim, quòd est actus fidei, est actus intellectus moti à voluntate. Vnde iste actus, si consideretur iuxta ea, quæ fides habet ab intellectu, sic tendit in obiectum, prout hoc dicit rationem *quæ* à fide attingitur, & rationem *sub qua* illud obiectum attingit. Et secundùm hoc distinguitur in actu fidei hoc, quòd est *credere Deum*, & *credere Deo*: quatenus *credere Deum* designat materiale obiectum fidei, *& credere Deo* ostendit rationem *sub qua* Deus attingitur. Si autem fides consideretur secundùm illa, quæ habet à voluntate, charitate informata; tunc eius actus respicit Deum, prout habet rationem vltimi finis: sicque habetur ille actus, qui dicitur *credere in Deum*.

Ex quo patet, quòd licèt non possit dari actus fidei, qui *credat Deū* quin etiam *Deo credat*: potest tamen fides *Deo, & Deum credere*, quin *credat in Deum*: Quandoquidem peccator fidelis non habet charitatem, ex cuius imperio fides in Deum sub ratione vltimi finis ordinetur. Nec ad hanc separationem, aut in finem vltimum directionem intelligas, *credere in Deum* esse actum entitativè diversum à *credere Deo, & Deum*, vt malè intellexit Durand. in 3. dist. 23. q. 4. art. 3. non enim ibi datur duplex actus, nec actus, vt imperatus, est distinctus ab elicito; sed vt imperatus, addit illam formalitatem, quam non habet ab habitu eliciente. Vnde ibi, vt scitè advertit Caietanus, datur actus multiplex, sed non dantur multi actus. Quod idem cernitur in nostra contemplatione, est enim ab intellectu, & à voluntate; sed non propter hoc est multi actus, sed actus multiplex. Et aliquis Mysticus contrarium dicens in sententiam Durandi tenetur incidere, & idem de omni actu imperato affirmare.

3. Scias 3. Fidem secundùm ea, quæ habet ab intellectu, manere in peccatore fideli, qui tametsi, vt dictum est, non possit *credere in Deum*; Deo tamen revelanti assensum præstat. Hæc fides dicitur informis ob absentiam charitatis. Ast quamquam informis sit, est principium actuum nobilium, vt sunt abstinere se ab idolatria, & hoc per causam altissimam, abstinere ab homicidio secundùm causam creatam; videlicet, quia non est nocendum proximo, & etiam interesse millis, & concionibus. Hæc certe peccator fidelis facit, vti observat. Caietanus 2. 2. q. 45. art. 1. Et hæc sunt opera donorum Spiritus Sancti, quæ licèt in peccatore non dentur, dantur tamen illa opera. Verùm sicut fides ipsa ob absentiam charitatis est informis, sic opera dicta, ob absentiam donorum sunt informia: ad illa tamen elicienda sola fides sufficit propter ea, quæ infra num. 69. dicemus.

Cæterùm licet illorum nobilium

actuum fides informis principium sit; non tamen potest esse divinæ contemplationis; quia hic nobilissimus actus est ex ijs, qui fidem formatam exposcunt: consequenterque charitatem, & dona Spiritus Sancti. Habet enim contemplatio principium, & terminum in affectu, seu charitate, vt suprà ex Div. Thom. dicebamus. Vnde nostra controversia non procedit de fide informi, seu sumpta secundùm ea, quæ habet ab intellectu, excluso illo, quod à charitate participat. Vanè quidem disputarem; si fidem sic sumptam ad controversiam admitterem.

4. Scias 4. Quòd fides sumpta secundùm ea, quæ habet à charitate, potest dupliciter considerari. Primò secundùm ea, quæ sibi sunt propria. Secundò iuxta ea, quæ habet à donis. Sive hoc fiat per puram expressionem, seu non expressionem vtriusque conceptus concurrentis in actu fidei formatæ: sive fiat, quia realiter fides formata potest operari, quin dona operentur. Primum illud à nemine negandum iri iudicamus; quia licèt fides formata dicat necessariò dona. Tamen actus fidei formatæ, ad quem dona concurrunt, est multiplex, vt dicebamus num. 2. Vnde potest considerari secundùm vnum conceptum, & non secundùm alium. Secundum autem, scilicet, quòd fides formata potest operari; quin dona operentur, est opinio Mag. Bañez 2.2.q.9. art. 4. vbi ait: *Dubium est circa hoc artic. an & quotiescumque in gratia existens credit per fidem infusam, exerceat simul donum intellectus, & scientiæ? Respondetur: non esse necessarium &c.* Et licèt resolutio loquatur præcisè de dictis donis, probatio tamen loquitur etiam de habitu charitatis: consequenterque de omnibus donis. Sed quicquid circa hoc dicendum sit: negari tamen non debet, posse in actu fidei præscindi id, quod habet à fide, ab eo, quod à charitate habet, & à donis.

5. Scias 5. Fidem, idem est de alijs virtutibus Theologalibus, & de omnibus alijs virtutibus, & habitibus, non ex eo quòd sit in aliquo subiecto, posse suũ actũ cũ omni perfectione elicere. Quandoquidem ad hoc requiritur, quòd perfectè dominetur subiectum. Et quod istud dispositum sit ad recipiendum plenè influxum fidei, seu habitus, quo informatur. Quod extra controversiam est. Et nostræ contemplationi applicatum concludit: quòd licèt non negemus, Deum aliquando gratiam contemplationis concedere imperfectis, ac denegare perfectis, vti omnes Mystæ docent: attamen hæc contemplatio non est propria status contemplantis. Incipiens enim ex conditione proprij status contemplari non potest: quia adhuc non est proximè, ac completè perfectibilis, seu idoneus ad contemplationem: sed provenit à Deo ob fines speciales suæ providentiæ, qui ob ipsorum vtilitatem, gratiam incipienti dispensat, quam perfecto non concedit. Si autem vtriusq̃ cõditio, statusque considerẽtur, primus cõtemplationi proportionatus non est: quocirca licèt habeat virtutes Theologales, Spiritus Sancti dona, Sacrumque chorum eorum omnium, quæ simul cum gratia infunduntur; quia tamen non adhuc transivit per ignem, & aquam, nec alia fecit, quæ ad quietem contemplationis prærequiruntur: proptereà contemplari non potest. Quod intellectum de contemplatione infusa constat evidenter à paritate contemplationis acquisitæ, quam habere, aut exercere non potest, qui viam spiritualem ingreditur, vt constat ex dictis disp. 1. licèt habeat gratiam, virtutes, & ipsum habitum elicitivum acquisitæ contemplationis. Quæ tametsi ex se perspicua sint, pluriesque in superioribus inculcata, refricare modò placuit; quia sunt admodùm vtilia in præsenti.

6. Vt autem in sequentibus phrasibus vtamur, quæ vnico ferè verbo mentem ostendant: loquemur de fide sub illa distinctione, quæ Mysticis familiarissima est. Distinguunt enim fidem in illustratam, & non illustratam. Fides illustrata dicit dona Spiritus Sancti, quæ ad intellectum spectant, ipsam vividissimè decorantia, ac veluti obiecta videre facientia. Fides non illustra-

lustrata, vel non habet concursum donorum, vel illum non exprimit, iuxta dicta num. 4. Illustratio autem fidei crescit ad maiorem perfectionem, qua dona sunt in subiecto, iuxta dicta num. præcedenti. Cuius doctrinæ præter istam generalem radicem, aliam specialem assignare possumus ex traditis disp. præcedenti, consistitque in eo, quod donum intellectus illustrat mentem, vt sine errore procedat: ob quod D. Tho. adductus disp. 7. q. 1. ait: *Quòd autem spiritualia quasi nuda veritate capiantur, supra humanum modum est, & hoc facit donum intellectus, qui de auditis per fidem mentem illustrat, vt dicit Gregor.* Vnde actus huius doni est acuere mentem, vt sine erroris admixtione nec immersione ad phantasmata, & ad res materiales valeat intelligere. Sunt enim res materiales, phantasmatum immersio, & error, quibus obiectum obscuratur, nec claram eius cognitionem, etiam quæ cum statu viæ non pugnat, patiuntur: Quamobrèm intellectus, qui in his obstaculis amovendis occupatur, mentem, fidemque illustrat, vt spiritualia ipsa, non iam ad modum rerum materialium, nec prout in phantasmatibus repræsentantur, nec denique cum errorum permixtione, sed *quasi nuda veritate capiant.* Quia que in hoc quod est, quòd spiritualia *quasi nuda veritate capiantur*, datur sua, & nunquam pro statu viæ finienda, latitudo: propterea quò magis donum intellectus accedit ad percipienda spiritualia *quasi nuda veritate*, eò magis mentem, fidemque illustrat. Consequenterque sunt magis habiles, eliciuntque actus perfectiores. His circa præsentem difficultatem prælibatis, ad alia transire oportet.

§. II. *Aliquot placita refero.*

TAm varij, diversique sunt modi, quibus Authores in hoc certamine se explicare contendunt, vt impossibile sit, illos omnes numerare. Alij dicunt, contemplationem non esse actum fidei infusæ: quod suadere admittuntur discursibus è vulva falsæ imaginationis deductis, ex authoritatibus perperam intellectis, & ex fundamentis ruinosis. Et quod angue, & cane peius feras in his authoribus, est, quod postquam paginas pene innumeras oppleverunt, susque deque contemplationem non esse habitus fidei actum blaterantes, nihil positivum adstruunt. Contemplationem non esse actum fidei dicunt repetuntque vsque ad legentium nauseam: sed quis sit ille habitus, qui contemplationem elicit? Non dicunt, nec verbum circa hoc faciunt. Egregius sanè disputandi modus, summeque artificiosus, ob quem horum excogitatio digna non est, vt inter alias opiniones numeretur. Vnde

7. Prima opinio quæsito respondens ait, contemplationem infusam habere plures gradus. Ex quibus primi gradus contemplatio elicitur à virtute infusa religionis. Secundus ab Spiritu Sancto medijs suis donis. Tertius verò qui non *ab aliquo habitu, sed potiùs immediatè ab ipso Deo per modum actus dimanat, & gratia gratis data meritò nuncupatur.* Sic N. V. ac Sapientiss. Thom. a Iesu lib. 1. de oration. supernat. cap. 4. sed non facilè dignosces; an per hoc excludat fidem à ratione principij contemplationis: quia author hic non solùm tres gradus illos, sed plures alios ibi ponit, & contemplationis eorum principium iam donum intellectus, iam sapientiæ, iam scientiæ esse, dicit. Vnde cùm impossibile sit, tot mysticas Theologias ab ipso concedi; adest fundamentum, vt ipsum de comprincipijs habitus principalis elicitivi contemplationis loqui, suspicemur. Verùm hoc desideramus: quòd iste principalis habitus non assignetur. Hæc dixerim recusans discussionem circa illam contemplationem, quæ *immediatè ab ipso Deo per modum actus dimanat.*

8. Secunda sententia docet, contemplationem esse actum fidei, & donorum spectantium ad intellectum, sed inter huius sententiæ patronos est dissidium: nam Discept. mystica tract. 3. q. 3. art.

art. 5. prudentissimè mentem suam revelat sine tergiversatione, quod idem facit tract. 2. q. 3. art. 7. circa contemplationem acquisitam. Vnde sine temporis dispendio scimus, hunc authorem defendere, fidem esse principium formale propriè elicitivum contemplationis, sive acquisitæ, sive infusæ. Non autem sic alij Authores, è nostratibus loquuntur; sed taliter plura principia pro contemplationis elicientia designant, vt vnumquodque independēter ab alijs illam secundùm eius diversos gradus elicere, opinari, videantur.

9. Tertia sententia negat, fidem esse habitum elicientem contemplationem, sive acquisitam, sive infusam, licèt ad vtramque, & maximè ad infusam speciali modo concurrat. Habitus tamen propriè eliciens contemplationem est habitus quidam infusus, qui dicitur habitus contemplationis. Sic à quodam Theologo eximiæ notæ in omni genere litterarum, & maximè in Theologia mystica, scholastica, positiva, & morali, audivi. Motivumque ad suum hoc dictamen aperuit, quod ad hanc brevem formam reduco: Quia si habitus eliciens contemplationem non est ille habitus infusus, erit fides, quæ esse non potest. Tum, quia aliàs omnes habentes fidem, possent contemplari. Tum, quia actus fidei est *credere*: sed *credere* non est formaliter contemplari, nec è converso: ergo non est fides: ergo cùm assignandus sit aliquis habitus certus, qui determinatè eliciat contemplationem, nè species contemplationis; atque adeò mysticas Theologias, multiplicemus contra veritatis clamores; planè infertur, hunc habitum elicitivum contemplationis acquisitæ esse Theologiæ acquisitæ habitum: & habitum elicitivum contemplationis infusæ, esse illum infusum habitum, qui *habitus contemplationis* dicitur.

Hæ sunt opiniones, quæ circa præsens quæsitum circumferuntur. Sed antequam iudicium nostrum resolutoriè proponamus, monendum ducimus: nos in præsenti quæstione non loqui determinatè de contemplatione infusa, aut de acquisita; sed de contemplationē divina præscindente ab acquisita, & infusa. De his tamen contemplationibus determinatè sumptis quæstione sequenti agemus. Sic enim claritati consulimus, quæ sēper nobis est pro cynosura, & in præsenti est maximè necessaria.

§. III. *Duplex assertum dirimit controversiam præsentem.*

10. Sit prima conclusio: *Fides non illustrata donis Spiritus Sancti non est habitus eliciens divinam contemplationem.* Quid sit, vel dicat fides donis non illustrata, constat ex dictis num. 6. Assertio hæc communissima inter omnes est, ni vehementer fallor: nam ex ijs, qui fidem esse principium contemplationis tuentur, alij perspicuè loquuntur de fide donis illustrata, vt sunt Discept. mystica citata; P. Suarez tom. 2. de relig. lib. 2. cap. 10. num. 9. & alij plures. Ex ijs verò, qui non ita clarè se explicant, credere semper renuam, nisi videam, loquutos esse de fide non illustrata. Quicquid autem de hoc sit, probatur conclusio nostra sic breviter, & efficaciter.

Etenim contemplatio divina affert secum delectationem omnium maximam: ergo contemplatio divina non est actus fidei. Antecedens est omnino certum apud omnes Mystas, constatque ex Philos. & D. Thom. pluribus in locis. Quippe Doct. Ang. hoc adstruit 1. 2. q. 3. art. 5. in corp. & in 4. dist. 15. art. 2. quæstiunc. 2. ad 1. & 2. 2. q. 180. art. 7. vbi in argumento *sed contra* probat hanc veritatem ex illo Sapient. 8. *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus eius, sed lætitiam, & gaudium.* Et ex D. Greg. homil. 14. in Ezechiel. dicente: *Contemplativa vita amabilis valdè dulcedo est.* Iamque supra disp. 9. q. 3. de hoc fusè egimus. Et conseq. probatur. Actus fidei non illustratæ affert secum anxietatem fluctuationis ex parte inevidentiæ, vtî diximus disp. præcedenti num. 85. atqui delectatio omnium maxima,

xima, non solùm non affert secum illam anxietatem; quin potius excludit: ergo contemplatio divina non est actus fidei. Maior constat ex dictis loco citato: vbi etiam diximus, donum intellectus succurrere fidei illam illustrando ex ea parte, qua illam fluctuationem patitur, reddendoque obiectum evidens evidentia extrinseca, & negativa. Minor autem constat tum ex se; tum etiam ex data authoritate sapientiæ, vbi non solùm dicitur divina cõtemplatio causare lætitiam, & gaudium; sed etiam excludere amaritudinem, tædiumque: ergo cùm anxietas, quam secum actus fidei affert, non possit non tædium, & amaritudinem causare, relinquitur, quòd contemplatio non sit actus fidei non illustratæ.

11. Conf. divina contemplatio non dicit, immo excludit actualem cogitationem: ergo non est actus fidei. Patet ista: Quia actus fidei diffinitur à D. Augustino per hoc quòd sit *cum assensione cogitare*, vt affert, & explicat D. Thom. de verit. q. 14. art. 1. & anteced. probat. 1. ex Richardo de Sanct. Vict. qui lib. 1. de contempl. loquitur de cogitatione, meditatione, & contemplatione, & ait: *Multum à se invicem hæc tria in modo differunt, quamvis quandoque in materia conveniunt:: : cogitatio per levia quæque lento pede sine respectu perventionis passim huc illucque vagatur &c.* Sed contemplatio est quietus, pacificusque intuitus veritatis iam habitæ: ergo contemplatio excludit cogitationem. *Probatur* 2. idem anteced. ex Div. Thom. loco citato ex 2. 2. toto art. 3. vbi ad vitam contemplativam plures actus spectare docet, qui omnes disponunt ad vltimum, in quo est vitæ contemplativæ constitutivum: ex ijs autem, qui præcedunt, vnus est cogitatio, quæ cessat adveniente vltimo actu completivo, qui *est ipsa contemplatio veritatis*: ergo &c. videatur Doct. Sanct. præsertim in responsione ad 1.

Illustrantur omnia dicta doctrinæ D. Thom. loco citato de veritate discrimen assignantis inter actum fidei, & actum scientiæ, & licèt sermo ibi sit de scientia, quæ est discursiva, ea, quæ de illa dicit intelligi potiori titulo debent de scientia, quæ non ex studio, sed ex connaturalitate, aut mystica affectione procedit. Verba Ang. Præcept. exscribo: *Sciens verò habet, & cogitationem, & assensum, sed cogitationem causantem assensum, & assensum terminantem cogitationem. Ex ipsa enim collatione principiorum ad conclusiones assentit conclusionibus, resolvendo eas in principia, & ibi figitur motus cogitantis, & quietatur. In scientia enim motus rationis incipit ab intellectu principiorum, & ad eundem terminatur per viam resolutionis, & sic non habet assensum, & cogitationem, quasi ex æquo, sed cogitatio inducit ad assensum, & assensus quietat; sed in fide est assensus, & cogitatio, quasi ex æquo. Non enim assensus ex cogitatione causatur, sed ex voluntate, vt dictum est: sed quia intellectus non hoc modo terminatur ad vnum, vt ad proprium terminum perducatur, qui est visio alicuius intelligibilis, inde est quòd eius motus nondum est quietatus: sed adhuc habet cogitationem, & inquisitionem de his, quæ credit: quamvis firmissimè assentiat: quantum enim est ex se ipso, non est ei satisfactum, nec est terminatus ad vnum: sed terminat tantum ex extrinseco. Et inde est, quòd intellectus credentis dicitur esse captivatus, quia tenetur terminis alienis, & non proprijs.* 2. *Corin.* 10. *In captivitate redigentes omnem intellectum. Inde etiam est, quòd in credente potest insurgere motus de contrario huius, quod firmissime tenet, quamvis non in intelligente, vel sciente &c.*

12. Hæc omnia præter morem exscripsi; quia ex eis constat, assensum fidei non illustratæ afferre secum cogitationem, quam assensus contemplationis excludit: sive contemplatio sit illa, quæ discretivè, sive illa, quæ analyticè, seu resolutivè procedit. Constat etiam, quòd fides non illustrata habet aliquid, quod adhuc inquirat, videlicet, penetrationem illius veritatis, cui assentit solummodò ob extrinsecum testimonium

nium revelãtis: & vſque dum illa perfectam penetrationem aſſequatur, motus permittit contrarios illi veritati; quam firmiſsimè tenet. Cõſtat denique, intellectum, qui fide non illuſtrata ducitur, eſſe captivatum, quia donec terminetur ad vnum modo, quo ipſe intellectus petit, hoc eſt, illud cognoſcens evidenter, evidentia ſaltem negativa, *tenetur terminis alienis, & non proprijs*: quocirca captivus eſt. Et obſerva angelicam D. Thom. proprietatem. *Tenetur*, ait, *terminis alienis, & non proprijs.* Videtur redundare ſecunda pars huius clauſulæ; quia ſi *tenetur terminis alienis*: ergo *non proprijs*. Sed falleris; quia intellectus dupliciter fide ducitur. Cùm ducitur fide illuſtrata tenetur terminis proprijs; quia tunc penetrat, perfectéque, pro exilij conditione, cognoſcit veritatem. Vnde *tenetur terminis proprijs*. Tenetur etiam *terminis alienis*, quia verè ducitur fide, quæ denudari non valet ab hoc, quod eſt inniti extrinſeco teſtimonio revelantis. Atque adeò dicit hoc, quod ei, vt fides eſt, indiſpenſabiliter convenit: & addit illud, quod ipſa, vt illuſtrata dicit. Vnde nihil redundans continetur in illa phraſi D. Thom. quinimò emphaticè approbat, quæ hactenus dicta ſunt. Quandoquidem ſenſus eius eſt, quòd intellectus fide illuſtrata ductus *tenetur terminis proprijs, & alienis*; ſed fide non illuſtrata directus ita tenetur *terminis alienis*, vt *proprijs* non teneatur. Vnico verbo: ſi teneri terminis proprijs, & ſimul alienis incompatibile foret, vltima verba datæ clauſulæ redundarent. Sed non redundant; quia in fide illuſtrata compatiuntur. In fide autem non illuſtrata hoc non datur; Vnde idem eſt dicere, quòd intellectus fide non illuſtrata ductus tenetur terminis alienis, & non proprijs, ac aſſerere fidem illam ſecum afferre cogitationem, & fluctuationem; conſequenterque non afferre ſecum delectationem, qua nulla maior.

13. Probatur 2. Concluſio ratione alia fundamentali eruta ex D. Thom, quem omnes Myſtici ſequuntur, poteſtque ſub hac forma proponi. Actus fidei non illuſtratæ non terminatur ad divina ex affectuoſa, ac myſtica connaturalitate: ergo contemplatio divina non eſt actus fidei non illuſtratæ. Patet iſta: Quia divina contemplatio terminatur ad Deum ex connaturali, ac experimentali notitia, & affectu, vt docet D. Th. pluribus in locis alibi allatis, & ſpeciatim ſuper Pſalm. 33. ad illa verba. *Guſtate, & videte.* Eſt que hæc doctrina omnium Myſticorum calculo firma. Anteced. autem probatur 1. Actus, quo contemplatur Deus, ſubſequitur ad actum, quo ipſe Deus ab anima guſtatur, vt patet ex adducto teſtimonio: *Guſtate, & videte*: ſed actus fidei non illuſtratæ non ſubſequitur, ſed præcedit actum, quo Deus ab anima guſtatur: ergo. Probatur min. 1. Quia voluntas non accedit ad illum guſtum myſticum ſumendum, quin præcedat fides oſtendens, quæ guſtanda ſunt: ergo &c. *Probatur* 2. Quia cùm voluntas guſtat de Deo, charitas, ac donum ſapientiæ operantur: ergo implicat, quòd actus fidei ad dictum guſtum ſubſecutus ſit fidei non illuſtratæ. *Probatur* 2. Principale anteced. Actus procedens ex myſtica, & affectuoſa connaturalitate ingreditur ad intrinſeca obiecti ea penetrando, ac intus quaſi legendo; hoc enim eſt intelligere, vt diſp. anteriori ex D. Thom. diximus, & in hoc talis actus dictum guſtum experitur: ſed actus fidei non illuſtratæ ſic non procedit, ſed ſolùm ob extrinſecum teſtimonium revelantis: ergo.

14. Ex dictis in hac aſſertione colliges, quid dicendum ſit de iudicio credulitatis, quod diſp. præcedenti num. 90. ad hunc locum remiſimus. Quia cùm iudicium credulitatis, ſub formalitate talis, non ſit actus fidei illuſtratæ; hæc enim, vt ex dictis patet, non ſolùm dicit iudicium credulitatis, quod ſibi, qua fides eſt, convenit; ſed etiam alia iudicia, quæ ad eam, vt illuſtratam, ſpectant: propterea ex quo fides non illuſtrata non ſit principium contemplationis divinæ habetur, quòd divina contemplatio non eſt actus iudicij credulitatis.

Sit

15. Sit 2. assertio: *Fides illustrata donis est habitus proxime eliciens divinam contemplationem, tam quæ per causas est, quàm illam, quæ non est per causas.* Explicatur conclusio. Etenim contemplationem, quæ non est per causas, illam dicimus, quæ est actus iudicij discretivi, de quo egimus disp. præcedenti q. 7. conclus. 2. & contemplatio per causas ea est, quæ est actus iudicij resolutivi, de quo disputavimus dicta disp. q. 8. quæ omnino videnda sunt, vt hæc plenè percipiantur, & hìc dicenda in promptu habenda sunt, vt ibi dicta perfectè intelligi posint: illa enim, quæ in hac disputatione tradimus, & quæ in præcedenti, præsertim dictis duabus q q. tradidimus, reciprocè se ad intelligentiam iuvant. Igitur de vtraque dicta contemplatione loquitur assertio nostra. Nos autem indiscriminatim de vtraque loquemur; quia nihil difficultatis est speciale circa vnam, quæ pariter non sit contra aliam. Hanc autem assertionem sic explicatam defendunt plures Doctores, quorum diffusum catalogum posse exhiberi, constat ex dictis num. 8. Verùm nè his chartas oppleamus: sat nobis fuerit, ostendere nostram resolutionem cõformem esse Scripturæ sacræ, à qua omnis bona doctrina habetur. Insimulque ferè omnes Mystæ asserunt, fidem esse principium divinæ contemplationis. Dicere autem, quod aliqui non renuunt affirmare, eos D. D. loqui minùs propriè: minùs decens à nobis reputatur. Nec percipere valeo, cur, aut quomodo omnes vnivocentur ad impropriandas voces in illa materia, de qua seriò, & in propria ipsius sede agũt. Aliter nil firmum erit. Ast vel in istis immorari nolumus. Quare solùm dicimus, assertionem nostram doceri à Mysticæ Theologiæ Antesignano D. Dionys. à D. August. à D. Thom. à N. Extatico Patre, & ab alijs P. P. Insuper illam tuentur Exim. Suarez adductus num 10. & N. Discept. mystica ibi, & num. 8. adducta. Hi Authores ita clarè loquuntur, vt de eorum mente prudenter dubitari non posit.

16. Probatur ergo 1. nostra conclus. ex Sacra Scriptura, ijs omnibus, quas dedimus disp. 7. q. 2. agentes contra Barambium, dari orationem fidei negãtem: ibi enim vidimus Samuelem, & Davidem contemplantes, & quod ipsorum contemplatio à fide ortum ducebat, vt ostendit verbum *audio*, quo vterque vtitur, quòd ait Franciscus de Mendoza ibi adductus, idem est, ac *credere*. Rogo nunc: David cum eructabat: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam.* contemplabatur? Ita planè affirmat Mystic. N. Doct. in flamma. cant. 2. vers. 3. §. 6. Vnde ipsum illud *audire* David erat contemplari: quiaque ipsum illud *audire* erat *credere* donis illustratum, relinquitur, quòd *credere* donis illustratum sit contemplari. Videantur ibi dicta, nè omnia reproducamus.

Et vt D. D. quos pro nobis adduximus, à nobis esse ostendamus, adest in primis Dionys. dicens epist. 9. quòd tunc contemplabimur divina, quando ipsa denudemus ab ijs, quæ sensum movent, *& ea per se nuda, & apperta oculo fidei intueamur.* Nil clarius dici potuit, vt fides illustrata principium contemplationis asseratur. Hac eadem phrasi vsus est August. libro medit. cap. 22. dicens: *Transeat ab his animus, & transcendat omne, quod creatum est: currat, & ascendat velociter: pertransfeat, & in eum, qui creavit omnia, quantum potest, oculos fidei dirigat.* Scire vellem, qui sunt isti oculi fidei, quos ad Deum dirigit contemplativus, vt ipsum intueatur? Quia certè oculi fidei sunt actus huius virtutis, medijs quibus suũ obiectum, quod est Deus, contemplatur. Hæc ergo fides illustrata per donum intellectus suum obiectum attingit non iam vt à phantasmatibus repræsentatur, sed per se nudum, & apertum; sicque ad ipsum contemplandum dirigit oculos suos, qui ad intima talis obiecti ingressi, nec iam solo extrinseco testimonio revelantis contenti, altitudinem divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei venerantur. Si autem hoc non sit affirmare, fidem illustratam esse principium elicitivum divinæ contemplationis, dicant

adversarij, quibus verbis potuit hoc expressiùs tradi.

Ang. N. Doct. ab hac sententia esse non negabit, qui cùm docentem audiat in 3. d. 34. q. 1. art. 2. *In his autem, quæ supra rationem sunt, perficit fides, quæ est inspectio divinorum in speculo, & in ænigmate: connaturalis enim modus est naturæ humanæ, vt Deum non nisi per speculum creaturarum, & per ænigmata similitudinum percipiat. Quòd autem spiritualia quasi nuda veritate capiantur supra humanum modum est, & hoc facit donum intellectus.* His verbis iam alibi ponderatis loquitur Ang. Doct. de vtraque divina contemplatione, acquisita, scilicet, & infusa. Quod autem ad præsens punctum spectat, est, quod fides dicitur *inspectio divinorum*, quod idem prorsus est, ac divinorum contemplatio. Vnde dubitandum non est, Div. Thomam docere, contemplationem fore actum fidei illustratæ. Idem constat traditum à Seraph. Matr. N. ex verbis, quæ dedimus disp. 7. num. 59. Et similiter Myst. N. Doct. vt patet ex dictis eadem disputatione à numero 55.

17. Probatur ergo assertio nostra sequenti discursu ex definitione contemplationis, & allegatis authoritatibus eruto: Actus fidei illustratæ est simplex intuitus divinæ veritatis: ergo est contemplatio. Conseq. est evidens; quia arguitur à definitione ad definitum. Et anteced. prob. 1. ijs authoritatibus, quas num. præcedenti retulimus, quæ omnes conspirant in hoc, quòd est, veritatem antecedentis aperire. Solummodò supra illam, quam ex D. Thom. adduximus, reflecto: Etenim Ang Doct. ait; quòd fides est *inspectio divinorum*: ergo est simplex intuitus divinæ veritatis. Patet ista: Quia nihil aliud est intuitus divinæ veritatis, quam *inspectio divinorum*.

Prob. 2. Idem anteced. ex ijs, quæ loco citato tradit Theodidactus N. Parens; vbi divinam contemplationem dicit *scientiam fidei*. Si namque contemplatio est *scientia fidei*: erit vtique simplex intuitus veritatis divinæ; quia hoc est proprium cuiuscumque scientiæ. vt videlicet, sit simplex intuitus illius veritatis, quæ est obiectum talis scientiæ: atque ideò Metaphysica actualis est simplex intuitus veritatis Metaphysicæ; & sic de alijs: ergo pariformiter scientia actualis fidei est simplex intuitus veritatis divinæ, quæ est obiectum proprium fidei. *Hoc ipsum* ostendit Doct. Sanct. omnibus illis scripturis, quas à dicto num. 55. exhibuimus. Videantur ibi dicta, & illas scripturas, Sanct. que Doct. illas adducentem, exponentemque, contemplationem esse actum fidei illustratæ docere, non nisi violentissimè negabitur. Nihil enim aliud esse potest, quòd fides sit illuminatio contemplanti, delicijsque contemplationis fruenti; nisi quòd ipsa *nox*, seu fides eliciat contemplationis actum, qui contemplanti *illuminatio* sit: quandoquidem facit ipsum mysticè, & experimentaliter videre ipsas contemplationis, ac obiecti contemplati delicias. Et hoc est, quod D. Thom. docuit 2. 2. q. 180. art. 7. ad 1. dicens: *Et hæc est vltima perfectio contemplativæ vitæ, vt scilicet, non solùm divina veritas videatur, sed etiam vt ametur.* Vnde David in illis verbis, *Nox illuminatio mea in delicijs meis*, vnum illum simplicem actum expressit, quem *nox*, seu fides illustrata elicit, quo veritas divina videtur, & deliciosissimè amatur. Idem dicimus de alijs loco citato scriptis.

Prob. tandem idem Anteced. omnia verba prædicati ipsius transcurrendo, & illa subiecto eiusdem antecedentis applicando: etenim actus fidei illustratæ, quà actus fidei est, est *intuitus*; siquidem est actus intellectualis, de cuius ratione est, quòd sit *intuitus*, seu visio, & iste actus paulò ante à D. Thom. *inspectio* dictus est. Insuper actus fidei habet pro obiecto veritatem primam formaliter talem, seu divinam. Quare actus fidei, vt fides est, est intuitus divinæ veritatis. Denique: iste actus est *simplex*. Quod dupliciter intelligi potest. Primò ex parte firmitatis, & quatenus non innititur ratione, ac discursu credentis, sed testimonio infallibili

sibili revelantis: & prout sic est adhuc actus fidei divinæ, vt fides divina est. Secundò potest intelligi, quatenus etiam cogitationem, seu fluctuationem excludit, in quantum iam non solùm ob testimonium extrinsecum attingit veritatem, sed etiam quia illam introspicit intima ipsius penetrando, & mystica evidentia illam cognoscendo. Et prout sic non est actus fidei divinæ, vt fides divina est: sed est actus fidei, vt illustrata est. Ex quibus, quæ à nemine non admittenda suspicamur, deducitur evidenter hæc illatio: ergo actus fidei illustratæ est prorsus simplex intuitus divinæ veritatis.

18. Confirmatur hæc ratio, quæ nostro iudicio demonstrativa est: si actus fidei non illustratæ cognosceret Deum non solùm ob extrinsecum testimonium, sed evidentia mystica, & affectuosa connaturalitate intima obiecti penetraret, talis actus foret absdubio contemplatio: sed actus fidei illustratæ sic attingit Deum: ergo est contemplatio. Illatio calumniam pati non potest: quippe syllogismus in forma est. Mai. patet ex modò dictis. Tunc enim illi actui conveniret diffinitio contemplationis, quæ modò non convenit, quia talis actus non est *simplex* eo simplicitatis modo, quem contemplatio exigit. Insuperque contemplatio non qualitercumque est intuitus veritatis; sed est intuitus reapsè evidens, vt in scientia perfectum statum habente: vel est evidens exactivè, vt in scientia non habente statum perfectum: vel est evidens evidentia experimentali, & affectuosa connaturalitate, vt in nostra Theologia mystica. Nullam ex his evidentijs habet ille actus; non primam, vt de se patet. Non secundam; quia quod sic evidens est, dùm advenit evidentia, quam petit, non perit, sed perficitur, vt patet in nostra Theologia, & in omni scientia subalternata. Fides autem claritatem illam non petit; cùm sit eius destructivum. Sed nec vltimam evidentiam habet, nec petit. Non habet: Quia illa convenientia mystica non convenit ei ex se, sed aliunde. Non petit: Quia ipsa de se assentit veritati revelatæ solùm ob extrinsecam authoritatem dicentis, quin de alio curet, vt diximus disp. præcedenti. Ob quæ omnia talis actus non est simplex intuitus divinæ veritatis. Esset tamen, si aliquam ex præiactis evidentiam haberet.

Iam vero prob. min. multipliciter, & breviter. Primò quidem, quia sic sentiunt omnes Theologi, etiam ipsi, qui negant, talem actum esse contemplationem. *Secundò*, quia sic sentimus, qui talem actum contemplationem esse, affirmamus. Et deberent adversarij ab hac arce nos expellere, vt intentum suum consequerentur. Quod nec faciunt: & quod admirandum est, nec aggrediuntur, alijs procedendi modis, discursibusque intenti: sed nullum vidi nos ex hac parte invadentem. Vnde post tarda molimina, discursuumque dispendium, manent semper expositi ictui malè medicabili nostri facti argumenti procedentis à diffinitione ad definitum. *Tertiò*: Quia fides illustrata addit ad non illustratam; quòd non potest esse ex parte certitudinis: ergo est ex parte obscuritatis: ergo est evidentia illa mystica. *Quartò* denique: Quia fides illustrata dicit, quod participat ab illustrãti; quod illustrans sunt dona Spirit. Sãct. ergo à dono intellectus habet, quòd intimè penetret veritatẽ divinã: à sapientia, quòd per causam altissimam iudicet, & per inferiores à scientia: & hoc omne ex connaturalitate mystica, & affectuosa: quandoquidem dona non aliter procedunt, vt vel ipsi adversarij non audebunt negare.

§. IV. *Obiectio, qua communiter vtuntur adversarij, proponitur, ac diluitur.*

19. IN authoribus contrarijs celebratam video obiectionem, qua sola æquatam, solo ac funditùs eversam nostram rationem, eiusque confirmationem, putant. Reduciturque ad brevem hanc formam. Actus fidei etiam illustratæ est formaliter cre-

aere: ergo talis actus non est contemplatio. Anteced. est omnino certum, quia nihil aliud est actualis fides nisi *credere, quæ non vides*, vt ex Augustino tenent omnes Theologi. Et conseq. probatur 1. Quia credere non est formaliter contemplari, nec contemplari est formaliter credere: ergo actus fidei illustratæ contemplatio non est. *Probat.* 2. Quia *credere* separatur à *contemplari*: ergo non sunt idem Patet ista, quia sine distinctione non est dabilis separatio. Et probat. anteced. Quia fides informis, & etiam fides non illustrata credunt; non tamen contemplantur; nec possunt, manente secunda sine illustratione donorum, & prima sine hac, & sine formatione charitatis: ergo.

20. Hæc obiectio est, quam adversarij magnificãt, & qua, vt in duobus ex illis vidi, paginas plures suffarcinant; cũ tamẽ nihil succi cõtineant tot verba, nisi id, quod ad formam propositam à nobis redactum est. Et vt verum fatear, plures defectus cõtinet obiectio, quàm verba. Vnde contra illam disputo sic 1. Licèt *credere* non sit formaliter cõtemplari, potest vtrumque ad eumdem habitum pertinere: ergo ex dato principio non habetur, contemplationem non esse actum fidei illustratæ. Conseq. bona est. Probo anteced. Ad eumdem habitum pertinent diversi actus; sicut & ad eamdem operationem intellectus diversa iudicia spectant: ergo. *Disputo* 2. Quia licet *credere* non sit idem, & separetur à *contemplari*; hoc tamen ab illo potest esse inseparabile, & reapsè inseparabile est: ergo sicut probatur separatio *credere* à *contemplari*, debet probari huius ab illo distinctio, ac separatio; aliter labor cassus erit. Probo anteced. Quamquàm priùs non dependeat, sitque separabile à posteriori; hoc tamen non est eo ipso separabile ab illo, vt patet in animalitate, quæ separatur à rationalitate, & non è contra: & in intellectione, quæ separatur à dictione, & non è converso: ergo idem evenire potest inter *credere*, & *contemplari*. Consequenterque per hoc quod *credere* separetur à *contemplari*, non debet obijciens, rem se confecisse, gloriari.

21. Disputo 3. Tametsi *credere* simpliciter, & absolutè sumptum sit separabile à *contemplari*; *credere* illustratum separabile à *contemplari* non est: ergo malè infert obijciens, contemplationem non esse actum fidei illustratæ, quia *credere* simpliciter tale separatur à *contemplari*. Prob. anteced. 1. Id dicit actus, vt actus, quod habitus eliciens dicit, vt habitus: sed fides, quæ est habitus contemplationis, si absolutè sumatur, est separabilis à conceptu eliciendi contemplationẽ, vt patet in peccatore, non autem fides illustrata: ergo pariformiter, ex quo *credere* absolutè sumptum separetur à *contemplari*, malè infertur, etiam *credere* illustratum separari. *Prob.* 2. *anteced.* Licèt intelligere simpliciter tale sit separabile à dictione; tamen intelligere fœcundum separabile à dictione non est: ergo similiter licèt *credere* absolutè tale sit separabile à *contemplari*; non tamen *credere* illustratum.

Disputo 4. Et radicem huius doctrinæ, vimque adductæ paritatis ostendo. Ideò intelligere absolutè sumptum separabile est à dictione, non autem intelligere fœcundum; quia intelligere correspondet intellectui, vt intellectus est; *dicere* verò correspondet intellectui, vt fœcundus est: sed eodem modo *credere* absolutè est actus fidei absolutè talis; & *credere* illustratum est actus fidei illustratæ: ergo licèt *credere* absolutè separetur à contemplari; non tamen *credere* illustratum. *Disputo* 5. & in eadem paritate subsisto: Licèt in intellectione fœcunda sit alia expressio dicendi, & alia formalitas contemplandi; tamen intellectio secundùm vtrumque munus est actus eiusdem potentiæ, earundem specierum, & eiusdem etiam habitus: ergo pariformiter de *credere* illustrato secundùm munus credendi, & secundùm expressionem cõtéplandi: ergo ex quo formaliter *credere* non sit formaliter *contemplari* malè infertur, *contemplari* non elici ab habitu, à quo elicitur *credere*.

Dis-

22. Disputo 6. Fides illustrata diversa est à se ipsa, vt non dicit illustrationem: ergo vt illustrata debet elicere actum aliquomodò diversum ab actu quem elicit, vt non illustrata: ergo quòd *contemplari* non sit formaliter *credere*, vanum, ac ruinosum fundamentum est, vt inde contemplationem elici à fide illustrata, negetur. Hæc secunda conseq. constat ex 1. quæ ex antecedenti optimè deducitur; diversitas quippe se tenens ex parte principij debet in actu elicito à principio repræsentari. Ideòque videmus, quòd eadem fides credit Deum, & credit in Deum, vt præmisimus num. 2. & hi actus diversi sunt, & primus separatur à secundo, licèt non è converso. Quod inde evenit, quia fides, vt credit in Deum, dicit imperium charitatis, quod non dicit, vt credit Deum, quam differentiam ipsa fides communicat suis actibus. De antecedenti autem dubitandum non est; quia fides illustrata dicit ipsa Spiritus Sancti dona, quæ, vt non illustrata, haud dicit. Vnde deberent adversarij non totam efficaciam suorum discursuum collocare in aperiendo, quod vel cæcos non latet. Fatemur ante suos syllogismos, formalitatem credendi non esse formalitatem contemplandi. Cùm autem ex hoc principio colligunt, actum contemplandi non elici ab habitu credendi, miramur illationem insulsam, plura principia metaphysicè certa devorantem.

23. Disputo 7. Doctorem Seraph. adducens, qui in suo Breviloq. 5. parte cap. 4. 5. & 6. hactenus à nobis dicta confirmat, & omnem fugam adversariorum precludit ostendens futilitatem illius principij, nempe, *credere non est formaliter contemplari*. Referam D. Bonavent. sententiam, prout eam resumit V. N. Thomas à Jesu lib. 1. de orat. divina cap. 4. loco citato explicat Seraph. Doct. triplicem gradum fidei infusæ dicens sic: *Primus est credere simpliciter*. Ecce tuum *credere*, quod toties repetis. *Secundus intelligere, & penetrare credita*. Vides fidē, non iam solùmodò credentem, verùm etiam credita penetrantem? *Tertius* videre intellecta. Vides fidem non solum penetrantem, sed videntem? Audi, quomodò hæc ab eodem habitu fidei fieri valeant. *In primo gradu*, prosequitur Bonavent. *reædificatur anima per virtutes morales, & Theologales: in secundo, per habitus donorum redditur expedita: in tertio verò per habitus beatitudinum dicitur videre intellecta, iuxta illud: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Hactenus Doct. Seraph. prout à dicto V. Authore adducitur. Et in his verbis sunt omnia, quæ in præsenti quæstione dicta à nobis sunt. Diximus enim primò: Fidem non illustratam non esse divinæ contemplationis principium; quia fides prout sic solum credit, tantumque dicit ea, quæ ex se, & ex propria quidditate habet. Et hic est primus gradus fidei, seu *credere simpliciter*, ad quod fides nihil participat à donis. Diximus 2. fidem illustratam fore principium divinæ contemplationis, quia prout sic dicit dona, à quibus habet, quòd credita introspiciat. Et hic est secundus fidei gradus, qui est *penetrare credita*, Et in hoc gradu fides *per habitus donorum redditur expedita*. Præmisimus etiam num. 6. quòd dona eò perfectiùs fidem illustrant, perfectioremque contemplationē elicere faciunt, quo perfectiori modo sūt in anima: vnde illā perficiunt, illustrantque adeò, vt faciant *videre intellecta*. Et hic est tertius gradus fidei infusæ, in quo non solùm perficitur per Spiritus Sancti dona; sed etiam per beatitudines ei correspondentes.

Ecce ergo omnia, quæ diximus, à D. Bonav. asserta: & omnia, quæ dicis; à D. Bonav. explosa. Habet enim eadem fides illos tres actus differentes. Primus correspondet fidei, vt fides est. Secundus fidei, vt illustrata simpliciter est. Tertius correspondet fidei, vt magis illustrata est. Primus actus est *credere simpliciter*, & hic non est contemplatio. Secundus est *credere* illustratum, & hic contemplatio est. Tertius est *credere* magis illustratum, & hic perfectior contemplatio est. De primo

locuti fuimus in 1. conclusione: de 2. & 3. in secunda. Quid contra hoc valeat proposita obiectio à nonnullis celebrata, iudicent viri docti, dum omissis pluribus alijs,

24. Disputo sic vltimò, & præcipuè, quia vel obijciens concedit, quòd actus fidei illustratæ est simplex intuitus divinæ veritatis, vel negat. Si negat; ostendere debet, quid deficiat, quod hactenus non fecit, occupatus in ostendendo, quòd *credere* non est formaliter *contemplari*, ac si hoc ei ab aliquo negaretur. Nos enim num. 17. omnia, & singula ea percurrimus, & propriè actui fidei illustratæ convenire demonstravimus. Si, vt debet facere, concedit: Inferam: ergo vel actus fidei illustratæ est contemplatio, vel diffinitio contemplationis convenit alijs à diffinito. Si primum; habeo intentum: si secundum; negatur principium ab omnibus admissum, videlicet, quòd illa contemplationis diffinitio sit bona; atque adeò quòd alijs à diffinito non conveniat: & contra principia negantes non est arguendum. Debemus tamen eorum motiva dispellere, ad quod iam properamus. Præstat tamen factæ obiectioni in forma respondere.

Ad obiectionem ergo respond. Quòd actus fidei illustratæ est formaliter *credere*, & formaliter *contemplari*: quæ formalitates diversæ sunt, & prima correspondet fidei illustratæ, vt fides est. Secunda correspondet ipsi, vt illustrata est. Quæ formalitatum diversitas non infert, entitatem actus fore diversam, nec quòd habitus differentes exposcat. Ad Augustini authoritatem dicimus, loqui de fide relatè ad suum actum primarium, qui est *simpliciter credere*. Et hæc pro anteced. Deinde negatur absolutè consequent. vel distinguatur consequens: ergo *talis actus* sub formalitate credendi *non est contemplatio* transeat: sub alia formalitate, nego consequent. Ad cuius primam probationem, dato transeat ad anteced. negatur consequentia. Seu tradito modo consequens distinguatur. Ad 2. probationem dicas: quòd licèt *credere* separetur à *contemplari*; hoc tamen non separatur ab illo. Et etiam, quòd *credere* non illustratum separatur à *contemplari*; non autem credere illustratum; hoc enim, etsi separetur separatione formalitatis; non tamen separatur separatione entitatis. Vnde idem habitus est principium vtriusque. Quæ omnia adducta paritate intellectionis, dictionis que nota sunt.

§. V. *Occurrimus argumentis contra secundam assertionem.*

25. CONtra primam assertionem non est argumentum, cui opus sit occursum ire. Maximè, quia, quæ contra illam obijci possunt, magna ex parte præclusa sunt disputat. præcedenti. Et ex dictis in hac quæstione, dicendisque in sequentibus. Ex hoc tamen 1. asserto arg. sic 1. contra 2. Fides non illustrata non est minùs perfecta se ipsa, vt dicit illustrationem: ergo si vt non illustrata non est principium contemplationis, pariter nec, vt illustrata. Conseq. constat; Quia, vt dictum est præcipuè num. 5. & 6. fides, vt est principium contemplationis est perfectior se ipsa, vt non est principium talis actus. Anteced. autem probatur. Quia fides illustrata dicit id, quod habet à donis Spiritus Sancti: sed id, quod fides habet â donis, sicut & ipsa dona, sunt minùs perfecta, quàm fides, secundùm se sumpta: ergo fides secundùm se accepta, seu vt non illustrata, non est minùs perfecta, quàm fides, vt dicit illustrationem.

Respond. 1. Omisso anteced. negando conseq. Non enim stat in maiori, seu minori perfectione actus, & habitus, quòd iste sit principium contemplationis: aliàs actus charitatis, qui fidei actu perfectior est, esset contemplatio. Requiritur ergo vltra perfectionem habitus elicientis contemplationem, quod sit ille habitus talis conditionis, vt procedat in eliciendo sui actus ex mystica connaturalitate, & evidentia ad res divinas, quorum neutrum habet

habet fides non illustrata, vt constat ex dictis. Vnde sive sit perfectior; sive æquè perfecta sit, ac fides illustrata, potest hæc, & non illa, elicere actum contemplationis.

Respond. 2. neg. anteced. Cuius probatio nulla est: Quia fides, vt illustrata, dicit se ipsam cum illa illustratione à donis proveniente. Et fides cum illa illustratione perfectior est se ipsa sine illa. Sicut generaliter qualitas, vt magis radicata perfectior est se ipsa, vt minùs intensa. Non quia modus maioris intensionis perfectior sit, sed quia qualitas cum illo modo perfectior est se ipsa sine illo.

26. Dices: Licèt dilectio inimici propter Deum exposcat specialissimum auxilium, quo non indiget dilectio ipsius Dei, qui nobis amicissimus est, & in quo nulla ratio apparet non diligibilis; tamen dilectio Dei semper perfectior est, quam dilectio inimici. Immo dilectio proximi amici magis meritoria est, quàm inimici iuxta D. Thom. 2. 2 q. 27. art. 7. ergo similiter, quamquàm fides illustrata dicat illam specialissimam motionem Spiritus Sancti, & suorum donorum illustrationem, non est magis perfecta se ipsa non dicente illam illustrationem.

Duplicem paritatem affert hæc obiectio. Prima dilectionis Dei, & proximi inimici Secunda dilectionis amici, & inimici. Ab hac secunda incipientes, dicimus: Quòd ideò D. Thom. præfert dilectionem amici, quia hic est melior; cùm supponatur non frangere præceptum charitatis, cuius inimicus transgressor est. Licèt sub alia consideratione præferatur dilectio inimici amici dilectioni. Ex hoc tamen nihil contra nostram doctrinam sequitur. Primò, quia paritas ponit duo obiecta illarum dilectionum. Primum bonum, & qui me ex charitate diligit; secundum malum, quia odio me habens frangit charitatis præceptum. (de his enim procedit D. Thom. resolutio) In hoc autem nulla paritas est cum nostro casu: loquimur enim de eodem Deo à fide non illustrata credito simpliciter, & à fide illustrata credito, & contemplato. Vnde perfectior est fides sub secunda consideratione, quam sub prima. Sicut si daretur idem obiectum simul diligibile propter illas duas rationes, penes quas se excedunt dilectio amici, & inimici; tunc perfectior foret illa dilectio, quæ obiectum illud amaret sub vtraque ratione, quam illa, quæ illud solum sub prima ratione diligeret.

Secundò nihil infertur ex illa paritate contra nos: Quia ibi ponuntur duo obiecta, vnum bonum, aliud malum, vt dictum est. Nos autem non solùm loquimur de eodem obiecto, sed de obiecto tali, quod sive creditum, sive contemplatum, est æquè bonum. Immo, si paritas aliquid suadet, est in nostrum favorem: Quia Deus ipse, eiusque amabilitas, magis cognoscitur ab eum fide illustrata contemplante, quàm ab illum fide non illustrata credente: & illa maior cognitio non potest non esse perfectior; cõsequenterque principium perfectius arguit.

Ad illud, quod dicitur de dilectione Dei, & inimici respondet. Div. Thom. dicta q. 27. art. 8. vbi loquutus de dilectione Dei, & proximi solvit id, quod nobis opponitur de dilectione Dei, & inimici; motivum enim & proximum, & inimicum comprehendit. Verba Ang. Doct. sunt: *Respond. dicendum, quod comparatio ista potest intelligi dupliciter. Vno modo, vtrùm consideretur vtraque dilectio. Et tunc non est dubium, quòd dilectio Dei est magis meritoria. Debetur enim ei merces propter se ipsam &c. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei accipiatur, secundùm quod solus diligitur: dilectio autem proximi accipiatur, secundùm quod proximus diligitur propter Deum: & sic dilectio proximi includit dilectionem Dei: sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Vnde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insuficientem, & imperfectam: quia hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum: diligat, & fratrem suum: & in hoc sensu dilectio proximi præeminet,*

Se-

Secundùm quod ad obiectionem in forma respond. disting. consequens: Quia si id, quod fides illustrata habet à donis cum omni præcisione sumatur, prout differt ab eo, quod est fidei proprium: tunc fidei actus perfectior est; est enim actus virtutis Theologalis, de cuius ratione est, quòd superet donorum perfectionem. Si autem fiat comparatio cum actu fidei illustratæ secundùm ea, quæ à fide, & donis habet; tunc perfectior est fides illustrata, actusque ipsius, quàm fides non illustrata, & actus eius.

27. Arg. 2. Non omnes, qui habent fidem illustratam possunt contemplari: ergo talis fides non est principium elicitivum contemplationis divinæ. Anteced. constat: Quia omnes, qui habent gratiam sanctificantem, habent Spiritus Sancti dona, à quibus fides illustratur. Cæterùm non omnes habentes gratiam sanctificantem contemplari possunt. Aliter enim status contemplationem exercentium non foret adeo sublimis; nec daretur ipsorum status specialis; indidemque superflua foret meditatio. Conseq autem probat. Quia stante habitu elicitivo divinæ contemplationis, stat habilitas ad contemplationem: sed stante fide illustrata, non eo ipso stat habilitas ad contemplationem: ergo fides illustra non est habitus elicitivus contemplationis.

Respond. concesso anteced. negando conseq. Ad probat. distingo mai. stante habitu cum requisita expeditione, concedo; sine illa, nego mai. Et sub eadem distinctione minor: Nego conseq. Licèt fides illustrata sit habitus, à quo elicitur cõtemplatio, debet tamen adesse expeditio necessaria, vt actu detur contemplatio. Vnde cùm hæc expeditio non inveniatur in omnibus habentibus fidem vivam, propterea non possunt contemplari. Et sanè contrarij, qui hoc argumento vtuntur, illoque se superasse rentur, aliquem habitum assignare debent, qui sit divinæ contemplationis principium. Quod, vt minùs pro infusa contemplatione, infusum esse debet. De hoc ergo principio, sive sit aliquod ex Spiritus Sancti donis, sive ille *habitus contemplationis*, de quo num. 9. loquuti fuimus, dicimus, quòd si infusum est; comunicabitur animæ cum gratia sanctificante: quocirca in omnibus habentibus gratiam inveniri debet ille habitus. De eoque fit idem argumentum. Quomodò enim asseritur contemplationis elicitivus; si non omnes, qui illo habitu decorantur, contemplari possunt? Videant, qui ad hoc respondeant; &, si placuerit, idem ad suum argumentum dicemus: sin minus, stabimus traditæ solutioni.

28. Dices num. 23. dixit D. Bonav. Quòd anima ad contemplandum per habitus donorum redditur expedita: sed in omni habenti gratiam dantur fides, & dona: ergo omnis habens gratiam habet expeditionem necessariam ad contemplandum. *Respondetur*, expeditionem animæ ex parte principij contemplationem elicientis haberi habita fide illustrata. Vt autem hæc posit illum actum elicere, debet anima habere expeditionem, quæ ex parte ipsius requiritur. Quæ autem sit hæc? Constat ex D. Bonav. de itin. d. 4. art. 1. vt sic textum Div. Bonav. qui in nos opponitur, ex ipso Doct. Seraph. explicemus. Si enim ait Doct. Sanctus: *Oportet, quòd mens, quæ Deum vult contemplari, primùm purgetur, posteà illuminetur, & deinde perficiatur: quia nisi præcederet purgatio, non sequeretur illuminatio.* Vides quomodò non sat est habere fidem illustratam, vt habeatur contemplatio? Quod ideò est: Quia non solùm requiritur expeditio ex parte principij elicientis; sed etiam ex parte subiecti contemplantis.

Quæ vt probè calleas: meminisse debes, quòd, vt alibi tactum est, contemplatio divina dupliciter considerari potest. Primò, vt est propria status contemplantis. Secundò vt non est propria talis status; sed aliquid excedẽs statum, & merita contemplantis. Secundo modo, potest vtique dari contemplatio per hoc, quod solummodò detur expeditio ex parte principij. Vt enim suprà diximus ex doctrina omnium Mystic.

gra-

gratiam contemplationis aliquando imperfectis concedit Deus, qui illam solet perfectis denegare. Et de contemplatione hoc modo sumpta non loquimur. Sed de illa sub prima consideratione, sub qua non adest contemplatio, quin principij, ac subiecti expeditio adsit.

29. Instas: Per hoc, quod detur fides illustrata datur *credere* illustratum: ergo & contemplatio. Patet ista: Quia contemplatio, vt ex dictis constat, est credere illustratum. Probat. antec. 1. Per hoc solum, quòd detur fides simpliciter, datur *credere* simpliciter: ergo per hoc solum, quòd detur fides illustrata, datur *credere* illustratum. *Probatur* 2. anteced. Per hoc solum quod habens fidem illustratam habeat etiam spem, & charitatem, potest actus his virtutibus correspondentes habere: ergo similiter potest habere actum fidei illustratæ. *Probatur* 3. anteced. Per hoc solum quòd quis habeat fidem illustratam potest Deum intuitivè contemplari: ergo per hoc solum quòd habeat fidem illustratam, potest Deum contemplari obscurè. Conseq. constat ex anteced. Quod inde patet, quia habenti fidem illustratam solùm aufert, quòd Deum facialiter contempletur, misera hæc mortalitas; cuius signum est, quod mortalitate finita Deum intuitivè contemplatur: ergo cùm mortalitas non pugnet cum contemplatione obscura; per hoc solum quòd fides illustrata habeatur; obscura contemplatio habetur.

Omnia hæc debilitata iam à nobis sunt disp. 1. q. 2. à num. 24. vsque ad 28. & q. 1. num. 9. quæ videnda sunt: Quia modò illo supponentes brevissimè ad ista respondemus disting. anteced. *Credere illustratum* sive perfectum, sive imperfectum, transeat: Perfectum; nego anteced. *Credere illustratum perfectum* illud dico, quod non solùm est perfectum in se, sed etiam constituit statum perfectum contemplantium. Imperfectum illud dico, quod vel in se est imperfectum; vel licèt perfectum in se sit, est tamen in subiecto imperfecto, & tantæ perfectioni minimè proportionato: & hoc ideò evenit, quia non proportionatur cum meritis subiecti, sed procedit ex mera benignitate conferentis, vt diximus num. præcedenti. Hinc ergo dicimus, quòd per solum, quòd detur in subiecto fides illustrata, potest dari in illo *credere* illustratum perfectissimum, videlicet infusa contemplatio, de qua modò non loquimur; sed de illa, quæ est propria status contemplantis. Ac de ista dicimus, quòd non potest dari per hoc solum; quòd fides illustrata detur; sed vltra requiritur expeditio ex parte subiecti. Quod non negamus, posse habere aliquas imperfectas contemplationes, seu *credere* illustratum imperfectum, per hoc solum quòd habeat fidem illustratam. Ex iuxta hoc concedimus, quòd sicut per hoc solum, quòd habeatur fides simpliciter, habetur *credere* simpliciter: sic ex hoc, quod habeatur fides illustrata, habetur *credere* illustratum, hoc est, imperfectum, & quod non potest statum contemplativum constituere. Nec aliud ex illa paritate habetur.

Ad 2. probationem anteced. similiter respond. Spem, & charitatem suos gradus habere se in perfectione excedentes, vt constat ex locis citatis. Vnde ex quo habeatur spes & charitas, non infertur, dandos esse sine aliquo alio actus perfectos harum virtutum. Per hoc enim, quòd detur charitas, habetur quidem, quòd ab illam habente possit Deus diligi; sed erit dilectione proportionata statui diligentis. Dividitur charitas à Div. Thom. in charitatem propriam Incipientium, Proficientium, & Perfectorum. Vnde Incipiens non potest Deum diligere dilectione propria Proficientis; nec iste dilectione propria perfectorum. Pariformiter de *credere* illustrato dicimus.

Ad 3. probat. respond. ex doctrina Extat. nostr. Doct. loco citato ex 1. quæstione, contemplationem nostram triplici interiecto velo impediri. Primum est temporale; secundum naturale; & tertium sensibile. Temporale est affectio ad creaturas. Naturale est propensio ad propriam operationem,

& ad inclinationes naturales. Sensibile denique consistit in vnione animæ ad corpus mortale. Vela hæc non sunt inter se connexa ad hunc sensum, quòd non possit abrumpi vltimum, quin præcedens perseveret: ideòque, qui moritur, ad gloriam destinatur, si fidem illustratam habet; non tamen Deum clarè videbit; si perseveret vt in plurimum evenit, velum præcedens. Quocirca ab ingressu in gloriam retardatur, quoadvsque igne purgatorio proportionetur ad illam sublimem facialem contemplationem. Vnde licèt charitatem habeat, nequaquam Deum videbit, donec expeditio ex parte subiecti requisita perficiatur. Sic ergo contemplatio obscura non pugnat cum velo hoc sensibili, sed est incompatibilis cum duplici alio velo: quocirca licèt subiectum habeat fidem illustratam, non contemplabitur Deum, vsque dum expeditionem ex parte sui requisitam habeat, quæ est abruptio veli tēporalis, & naturalis. Quamobrem instantia posita nostram doctrinam non infirmat, sed roborat, & cōfirmat. Et vellē ab adversarijs discere; quod principiū assignari contemplationi valeat, quod ex hac parte non easdem, & ex alijs maiores difficultates patiatur.

30. Arg. 3. Quia Extatic. N. Parens lib. 2. ascens. cap. 14. §. *la segunda*, docet, habitum cōtemplationis nostris actibus acquiri: ergo iste habitus contemplationis non est fides. Conseq. patet: Quia fides est virtus per se infusa. Et anteced. constat ex authoritate dicti Mystici N. Doct. quam ad longum dedimus disp. 8. num. 73. vbi in tali authoritate fundati diximus; Ascetam manere in statu meditationis, quoadvsque per frequentes actus meditationis acquirat habitum contemplationis: *Postquam autem*, addidimus, *iam habitum contemplationis acquisivit ex frequentia, ac repetitione prædictorum actuum, transit ad statum contemplationis*. Ex quo etiam intulimus: habitum, & actum contemplationis divinæ esse intrinsecè naturales: ergo cùm hæc omnia fidei infusæ repugnent, planè habetur, ipsam fidem non esse habitum elicientem divinam contemplationem.

Hoc argumentum, quod suadere intendit falsum esse nostrum assertum, & nostram doctrinam inconsequentem, nihil horum facit; quin potiùs datam doctrinam fulcit. In primis ergo non potest habere locum in contemplatione infusa, cuius elicitivus habitus est infusus: consequenterque inacquisibilis, vt alibi demonstravimus; docetque D.Th. 1.2.q.52.art. 4. dicēs: *Ad 3. dicendum, quòd actus, qui producuntur ex habitu infuso, non causant aliquem habitum, sed confirmant, habitum præexistentem, sicut medicinalia remedia adhibita homini sano per naturam, non causant aliquam sanitatem, sed sanitatem prius habitam corroborant.* Quod intelligi debet tam de habitu acquisito, quam de infuso. Non enim causant habitum infusum, quia involvit manifestam repugnantiam, vel quòd habitus effectivè producens actum fiat per illum, si sermo sit de habitu efficiente actum, vel sive de illo, sive de alio ab ipso diverso sermo sit, implicat, quòd idem habitus sit per se infusus, & per accidens acquisitus. Sed nec causant habitum acquisitum, quia vt scitè arguunt P.P. Salmant. tract. 12. num. 55. disp. 3. Actus non generant nisi habitus sibi similes: vnde actus infusi habitus acquisitos causare non possunt. Et licèt aliæ authoritates sint; quibus hoc suaderi potest; hac tamen vti voluimus; quia in ea confert nobis N. Ang. Doct. modum, quo intelligamus mentem Seraph. N. Doct. Maneat ergo, factum argumentum nihil probare circa contemplationem infusam.

Loquendo autem de contemplatione acquisita, certum est N. Mystic. Doct. docere, fidem esse habitum, à quo elicitur, vt ostendit Discept. Mystica tract. 2. q. 3. art. 7. num. 26. Cur ergo dicit, quod ex repetitione actuum meditandi generatur habitus contemplandi? Hæc est tota difficultas. Ad illam respondeo dupliciter. Primò: quòd datur duplex contemplatio religiosa acquisita, Prima est actus habitus

Theologici, vti tom. 1. disp. 1. q. 8. ostendere conati sumus, de hacque dicta disp. 8. loquebamur, ad illamque suadendam adduximus citatam authoritatem B. P. Nostri. Secunda est actus fidei infulæ, de qua hactenus nec verbum fecimus, reservantes de illa agere ad præsentem disputat. Eritque dissertatio hæc quæst. sequenti. Modò verò dicimus, quod Sanct. Doct. non intelligitur de hac 2. contemplatione acquisita; sed de illa prima, quæ in subiecto, in quo non supponitur habitus Theologicus, illum ex actuum repetitione causat. De hac loquentes intulimus ex dato testimonio, esse entitativè naturalem, & solùm remotè & ex obiecto supernaturalem.

Respondet. 2. prænotando, actus cuiuscumque habitus, sive infusi, sive acquisiti, esse in duplici differentia: nam alij sunt perfecti, & imperfecti alij. Rursus: vt detur actus, non solùm requiri adesse habitum, sed etiam expeditionem se tenentem ex parte subiecti. Sinamque hæc expeditio absit relatè ad aliquem actum, respectu illius est habitus, tamquàm si non esset: non ex defectu sui, sed propter in idoneitatem subiecti, vt constat ex dictis num. præcedenti. Ratioque huius ea est: Quòd actus perfectus non est vtcumque actus habitus, sed habitus perfecti, qui ex repetitione actuum præcedentium perfectè dominatur subiecto, redditque illud expeditum expeditione requisita ex parte ipsius subiecti. Sicque vt eodem num. præcedenti diximus, videmus, quòd in incipientibus datur habitus charitatis, sed qui nullatenus valet elicere actum charitatis ad perfectorum statum propriè pertinentem. Nec talem actum eliciet; quoadvsque ex repetitione actuum magis, ac magis ipse charitatis habitus radicetur, perficiaturque. Quod clarissimè docuit D. Thom. loco citato dicens, quòd actus qui producuntur ab habitu infuso *confirmant habitum præexistentem, sicut medicinalia remedia adhibita homini sano per naturam, non causant aliquam sanitatem, sed sanitatem priùs habitam corroborant.* Quid est habitum præexistentem confirmare, nisi illum expeditiorem facere, vt possit omnino proximè elicere illos actus: quos priùs non poterat? Sicut per medicamenta sanitas à natura habita vigorosior, stabiliorque redditur. Qua veritate supposita, sine impropriet ate potest dici, quòd tunc habitus datur, quando actus, quos priùs non poterat, elicit: quia licèt iste habitus præsuponeretur ad illum actum: non tamen præsuponebatur, vt perfectus, nec explicabatur eius præexistentia per illorum actuum perfectiorum elicientiam.

Ex quibus patet fundamentum; quod Mystic. N. Doct. habuit, vt habitum contemplationis acquiri per frequentiam actuum meditandi, edoceret. Quandoquidem non loquitur de acquisitione habitus quoad substantiam, si ille acquisitus sit; nec de vera acquisitione, si habitus sit infusus: sed loquitur de confirmatione, corroboratione, ac perfectione habitus præexistentis, quas habet ex actibus præcedentibus. Vnde tunc dicitur fides illustrata de novo haberi respectu actus contemplationis, cùm omni expeditione proxima potest contemplari, quod ante illas frequentes meditationes non habebat. Tunc enim actus imperfectos eliciebat: sed non perfectissimum contemplationis actum. Consequenterque relatè ad perfectissimum illum actum dicitur habitus ille habitus de novo; quia respectu illius erat priùs sine proxima expeditione, vt dictum est.

§. VI. *Solvitur argumentum difficile.*

31. ARg. vltimo contra eandem 2. conclus. Actus contemplationis, qui dicitur Theologia mystica, est actus scientificus: ergo non potest elici à fide. Anteced. constat ex vnanimi assensu Mysticorum asserentium Theologiam mysticam esse scientiam; de quo fusissimè egimus tom. 1. disp. 1. q. 7. Vnde actus, qui est Theologia mysti-

mystica actualis, est scientia actualis, & habitus eliciens hunc actum est scientia habitualis. Et conseq. est adeò evidens, vt scientia, & fides simul sunt incompossibiles circa idem: quomodò ergo poterit ipse actus fidei scientiæ actualis rationem habere? Aut quomodò ipsa fides erit scientia habitualis?

Breve argumentum tibi proposui; sed quod diu me maximè tersit, & quod in præcedētibus sæpe sæpius contra voluntatem occurrebat, illudque ad hanc disputationem remittebam, non tam vtî initio huius quæstionis ingenuè fassus sum, vt illi sedem opportunam conferrem, quam vt congruam solutionem decursu ipso temporis invenirem. Advenit tādem tempus. Verùm verbis non est opus, sed factis.

Antequam argumento in forma respondeam, aliqua prælibanda sunt, quibus via paretur ad argumenti huius congruam solutionem.

32. Scias ergo 1. Aristotelem accepisse aliquando scientiam prout est idem, ac cognitio certitudinalis: aliquando verò prout est cognitio procedens ex cognitione principiorum, terminaturque ad conclusiones. Prima acceptio scientiæ nimis ampla est, comprehenditque cognitionem habitus principiorum ad ipsa prima principia terminatam. Secundo autem modo sumitur scientia omni proprietate, signatque cognitionem procedētem ex principiorum cognitione; atque adeò per causas, & ex causis. De quo videndus est D. Thom. lib. poster. lect. 7. & 44.

Scias 2. ex eodem D. Thom. de verit. q. 2. art. 1. argum. 3. *sed contra*. Vbi ait: *Ad scientiam non requiruntur nisi tria, scilicet, potentia activa cognoscentis, qua de rebus iudicat, res cognita, & vnio vtriusque*. Et ex hoc, quòd hæc tria inveniuntur in Deo, probat Sanct. Doct. in ipso dari scientiam. Vnde per hoc, quòd detur potentia intellectiva, qua iudicium feratur de rebus cognitis; & vnio inter ipsas res cognitas, & potentiam intellectivam, datur scientia, quin aliquid aliud desideretur: quandoquidem *ad scientiam non requiruntur nisi tria ista*.

33. Scias 3. eod. Ang. Doct. 2. 2. q. 45. art. 2. quòd dictum iudicium *cognoscentis* dupliciter potest fieri. Primò, ex rationis inquisitione, hoc est, ex discursu. Secundò, ex connaturalitate ad ipsas res, de quibus iudicium fertur. Verba D. Thom. iam alibi dedimus, sed modò reproduci debent. Ait enim: *Rectitudo iudicij potest contingere dupliciter. Vno modo secundùm perfectum vsum rationis: alio modo propter connaturalitatem quandam ad ea, de quibus iudicandum est. Sicut de his, quæ ad castitatem pertinent, per rationis inquisitionem rectè iudicat ille, qui didicit scientiam moralem: sed per quandam connaturalitatem ad ipsam rectè iudicat de eis ille, qui habet habitum castitatis. Sic ergo circa res divinas, ex rationis inquisitione rectum iudicium habere pertinet ad sapientiam, quæ est virtus intellectualis: sed rectum iudicium habere de eis secundùm quandam connaturalitatem ad ipsas, pertinet ad sapientiam, secundùm quod est donum Spiritus Sancti*. Ex hoc ergo duplici modo iudicandi de rebus divinis duplex modus eas sciendi; seu duplex scientia versatur circa ipsas. Prima est discursiva, & est nostra Theologia Scholastica. Secunda est affectiva, & experimentalis, diciturque Theologia mystica. Eandem doctrinam tradit in 3. dist. 35. art. 2. ad 1. Vbi loquutus de hac cognitione divinorum, ait, quòd illa *in quibusdam est per studium, & doctrinam adiuncta vivacitate intellectus; & talis sapientia à Philosopho ponitur virtus in 2. Ethic. sed in quibusdam talis sufficientia accidit per quandam affinitatem ad divina, sicut dicit Dionys. Quòd Hierotheus patiendo divina, didicit divina*. Hoc est, Hierotheus circa divina erat valde sapiens, non tantum ex discursu, ac studio, quantum ex eorum experientia, ac gustu, ex quibus profundissimam divinorum cognitionem lucratus fuerat.

Nec intelligas: Hoc ita proprium esse doni sapientiæ, vt nulli alij conveniat: convenit quidem alijs donis. Loquitur autem D. Thom. de dono sapien-

pientiæ; quia tunc de illo agebat. Idem etiam docet de dono intellectus, & scientiæ. Relatè enim ad illa omnia generale est, quòd procedant ex illa connaturalitate ad res divinas, sicut etiam generale est, quòd procedant ex motione speciali Spiritus Sancti, licèt cognitio doni intellectus, quia non est per causas, sed circa prima principia, non habeat rationem scientiæ, nisi iuxta illam acceptionem, quam vidimus num. 32. ex Aristot. Propriè tamen ratio scientiæ convenit donis sapientiæ, & scientiæ, quorum cognitio certissima est, & per causas procedit, non tamen ex studio, aut discursu, sed ex affectione ad ipsas res divinas.

34. Scias 4. De ratione scientiæ esse indispensabiliter evidētiam. Quod apud omnes indubitatum est. Verùm in hac evidentia adest eadem latitudo, seu diversitas, quæ datur in scientijs ipsis. Vnde pro diversitate scientiarum est huius evidētiæ diversitas. Quiaque, vt num. præced. vidimus, datur duplex genus scientiæ. Aliud, quod procedit metaphysicè, seu ex studio, ac discursu: & aliud, quod procedit mysticè, seu ex connaturalitate quadam, & affectione: propterea hoc idē dicendū est de evidentia. Vnde sciētia, quæ procedit ex studio dicit evidentiā metaphysicā, sive cōsequētis, & exercitā; si scientia perfectum statūm habeat: sive exercitam consequentiæ, & petitam consequentis; si scientia non habeat statum, ac perfectionem scientiæ. Vt videre est in sacra Theologia, quæ prout in nobis viatoribus habet evidētiam exercitam consequentiæ; sed evidentiam consequentis non habet actu, sed petit. Quæ ex traditis dicta q. 7. constant. Scientia verò, quæ procedit mysticæ, dicit evidentiam mysticam, quæ, vt multoties diximus, disp. præced. non est evidentia intrinseca, & positiva, videns quid obiectum sit, seu connexionem inter prædicatum, & subiectum; sed est evidentia extrinseca, & negativa quatenus de obiecto scitur, quid non sit. Et hæc evidentia licèt insufficiens foret ad actum scientificum metaphysicè procedentem; est tamen sufficientissima ad actum scientificum mysticè talem in hoc statu. Quod dicimus, quia in patria scientia ipsa mystica Deum quoad quid est cognoscet: sed semper ex connaturalitate, & experientia: non autem ex studio; aut metaphysico modo procedendi.

Diximus: Huiusmodi evidentiam non sufficere ad actum metaphysicè procedentem; & sat esse ad actum mysticè scientificum. Quorum primum satis notum de se est: quandoquidem actus scientificus metaphysicè procedens vtitur discursu, qui adnititur apprehendere quid est obiecti, & connexionem inter prædicatum, & subiectum, inter consequens, & antecedens. Vnde ad hunc actum non conducit evidentia illa negativa. Immo nec illam habere potest. Quippe vt evidentia illa habeatur, proprij discursus, & omnes intellectuales operationes, vt ait Div. Dionys. derelinquendæ sunt. Secundum verò, scilicet, quòd illa evidentia sufficiat, vt actus, qui illam habet sciētificus sit, constat ex diffinitione scientiæ, quam ex Clement. Alex. dedimus dicta disput. 7. estque huiusmodi: *Philosophi scientiam definiunt, vt sit habitus constans, qui ratione moveri, aut labefactari non potest.* Vnde si habitus elicitivus divinæ contemplationis fuerit adeò constans, vt nulla ratione moveri, aut labefactari possit; erit vtique ille habitus scientificus, actusque ipsius scientificus erit. Quòd autem Theologia mystica hoc habeat, patet ex dictis. Immo hoc est, quod modò difficultatem istam movet: ex eo enim quòd scientificus sit habitus mysticæ Theologiæ, videtur debere esse prorsus diversus à fide. Cæterùm hæc etiam prænotare voluimus, vt in promptu habeantur.

35. Scias tandem ex infrà q. 3. decidendis: dona Spiritus Sancti non esse habitus, qui suos actus eliciant, vel qui habeant aliquos actus sibi proprios, quos quoad substantiam eliciant: sed sunt habitus concurrentes cum virtutibus, quibus correspondent, ad modifica-

ficationem actuum earumdem virtutum. Vnde loquentes de illis donis, quæ ad nos modo spectant, donum intellectus, cuius actus est iudicare discretivè, vt patet ex superioribus, non elicit hunc actum sicut charitas, spes, prudentia, & alij habitus suos actus eliciunt: sed illud donum illustrat, elevatque fidem, vt illa, quæ ex se non poterat nisi credere simpliciter; vt illustrata tamen per tale donum, & ex eius modificatione ingreditur ad experiẽdum mysticè illud ipsum obiectum, quod ex se nunquam experiretur, sed solùm cognosceret iudicio assensus, seu credulitatis. Similiter donum sapientiæ non elicit proprium actum, sed concurrit ad modum actus fidei faciẽs, quod per causam superiorem fides ab eo illustrata iudicet ex mystica connaturalitate de ipsis divinis rebus, seu non divinis, quibus ipsa fides sine concursu sapientiæ assensum præbet ob extrinsecum testimonium revelantis. Similiter de dono scientiæ dicimus cum illa repetita diversitate procedendi per altissimam, vel non altissimam causam. Hæc discutienda postmodum, ex ibi dicendis, modò supponenda sunt. Quibus prælibatis, ad factum argumentum numero 30.

36. Respondetur disting anteced. *est scientificus* mysticè experimentaliter, & ex quadam connaturalitate ad divina, conced. *est scientificus* metaphysicè, & ex inquisitione rationis, neg. & deinde negetur etiam absolutè conseq. Itaque actus ille, ex quo non ex inquisitione rationis procedat, sed ex affectiva connaturalitate, vtì diximus in 3. prælibato, est actus donorum, quæ attingunt obiecta evidenter, non evidentia intrinseca, & quoad quid sunt, sed extrinseca, & quoad quid non sunt, vtì diximus in prælibato 4. quæ evidentia incompatibilis cum fide non est. Immo actus elicitus ab ipsa fide hanc evidentiam dicit: Quia, vt vidimus in vltimo prælibato, actus donorum sunt eliciti à fide ipsis donis illustrata, vnde actus illi, qui dicta evidentia obiectum cognoscunt, eliciti à fide sunt. Et quia, vt detur scientia, nihil aliud requiritur, vt vidimus in prænotato 2. nisi potentia activa cognoscens, iudiciumque ferens de obiecto, & vnio inter ipsum obiectum, & potentiam; ideò actum fidei illustratæ scientificum dicimus, quia in illo ea reperiuntur: vnde non est, cur scientificus non sit, sive eliciatur cum concursu sapientiæ, & scientiæ, sive cum concursu doni intellectus eliciatur; hic enim etiam scientificus est; si scientia sumatur in illa lata acceptione, quam dedimus in 1. præsupposito. Si verò propriè loquamur, solùm scientifici sunt actus, ad quos dona sapientiæ, scientiæque concurrunt: actus autem doni intellectus non est scientificus: ast est evidens dicta evidentia negativa.

§. VII. *Datam doctrinam explico, ac roboro, & ab aliquot obiectionibus vindico.*

DVo sunt, quæ propositam solutionem labefactare possunt. Primum est, quòd actus obiectum cognoscens evidentia illa negativa, & quoad quid non est, scientificus sit. Secundum autem est, quòd sive ille actus sit scientificus, sive non; ex quo sit evidens, possit esse à fide, quæ est *argumentum non apparentium*, & eius actus est credere, quæ non videntur, vtì constans est apud omnes. Verùm licèt hæc iam superata ex dictis sint vberioris tamen doctrinæ gratia alia addere non recuso.

37. Et in primis, quòd actus eo modo attingens obiectum sit mysticè scientificus, à nemine negari potest; siquidem in illo actu cõcurrunt tria illa, quæ num. 32. ex D. Thom. vidimus requiri, vt aliquis actus scientificus sit. Datur enim ibi actus potentiæ activæ de rebus iudicium ferentis, datur res cognita, & vnio inter vtrumque. Quod adeò clarum est, vt expensione non egeat. Insuper ille actus elicitur ab habitu, qui est *constans, & qui ratione moveri, ac labefactari non potest*, quæ

est

est definitio scientiæ, quam ex authoritate Philosophorum tradit Clemens Alex. vt vidimus num. 34. Hæc huius habitus constantia pluribus à priori ostendi poterat; sed superfluum reor, cùm res sit prorsus perspicua. Ab effectu tamen dignosci potest ex miris, quæ circa hæc visa sunt in viris planè rudibus, in fœminis prorsus litterarum expertibus, quarum circa divina certitudo, & constantia, nec à litteratissimis impugnata, nec à Potentissimis pariterque crudelissimis, ad mortem vsque vexata moveri, aut labefactari potuit: quin potiùs multoties ipsa potentissimorum tyranis, & litteratissimorum superbia ab ipsis rudibus, tenellisque virginibus in sanam frugem mota, ac redacta fuit. Non est ergo assignabile, quid illi actui deficiat, vt scientificus mysticè sit.

38. Dicis: Actus fidei non illustratæ scientificus non est: ergo nec dictus actus. De anteced. dubitari non debet. & conseq. probatur: Quia sicut in illo actu illa, quæ diximus reperiuntur; sic etiam in actu fidei non illustratæ: quãdoquidem illa est *habitus constans, qui ratione moveri, aut labefactari non potest.* Ac insuper in actu fidei concurrunt potentia activa iudicans, res cognita, & vtriusque vnio: ergo vel actus fidei non illustratæ est scientificus, vel dictus actus scientificus non est.

Resp. neg. consequent. Ad primam probationem dicas: Per fidem non illustratam haberi quidem certissimum assẽsum, per quam etiam scimus, quòd à credendis nullo modo est deviandum, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 8. art. 4. ad 2. Verùm hoc dupliciter evenire potest, vt inibi explicat Caietanus. Primò negativè: Secundò positivè. Tunc positivè fit, quando res ipsæ creditæ penetrantur à cognoscente: & hoc à fide provenire non potest: sed si hæc penetratio ex discursu fit, provenit à Theologia: si autem fiat ex connaturalitate ad ipsas res creditas, provenit à donis. Tunc autem negativè hoc scitur, quando sine dicta intrinseca penetratione dignoscitur. Et hoc à fide non illustrata provenit: sed non est sufficiens, vt actus, quo hoc cognoscitur, sit scientificus, sed requiritur ille alius cognoscendi modus, quo credita, sive ex discursu, sive ex connaturalitate penetrantur.

Ad 2. prob. dicendum: Quòd licèt in actu fidei non illustratæ concurrant potentia activa iudicans, res cognita, & vnio inter eas; non tamen datur ratio scientiæ: fundamentum est, quòd concursus potentiæ activæ iudicantis debet esse per modum resolventis, & intima obiecti penetrantis, ad quod, vt dictum est, indispensabiliter requiritur iudicium resolutivum, & vt minùs discretivum. Vnde cùm fides non possit sic iudicare de rebus creditis: propterea eius actus scientificus esse non potest. Nec de illo intelligitur dictum D. Thom. *Adde* id, quod ex dictis sequitur, videlicet, quòd vt diximus num. 34. actus scientificus petit indispensabiliter evidentiam, sive metaphysicam, sive mysticam: & D. Thom. intelligendus est de potẽtia activa cum aliqua ex his evidentijs procedente. Qualiter fides procedere non valet: siquidem evidentiam metaphysicam dicere, est omnino ipsi repugnans. Mysticam autem habere non potest nisi ex influxu donorum: quare eius actus neutiquam potest habere rationem scientiæ, præciso donorum influxu.

39. Explosa facta obiectione, ad inceptam materiam regredientes dicimus: quòd actus dictam negativam evidentiam dicens, ita certò scientificus est, quòd ab omnibus id fateri debeat. Quippe certum apud omnes est, dona sapientiæ, & scientiæ non aliam evidentiam habere in via nisi illam evidentiam negativam, qua cognoscunt de Deo quid non sit. Eodem modo est etiam apud omnes certum, actus illorum donorum esse scientificos; cùm vel ipsum habituum nomen hoc affatim perspicuè demonstret. Ex quo evidenter colligitur, scientificos esse illos actus, qui obiectum attingunt cum illa evidentia negativa.

40. Circa secundum autem, renuens

nuens admittere, fidem posse attingere obiectum evidens illa negativa evidentia, cùm sit *argumentum non aparentium*: Iam ex dictis illam renuentiam imprudentem esse, constat. Quia fides est *argumentum non aparentium* intrinsecè, & propter connexionem prædicati cum subiecto: seu est *non aparentium* positivè: non autem est *non aparentium* extrinsecè, & negativè. Nec per hoc, quòd ad evidens extrinsecè terminetur, amittit suam ingenitam obscuritatem. Cuius ratio ea est: quòd, vt tradunt Doctores defendentes fidem, & scientiam non posse compati in eodem circa idem, de quo videri possunt P.P. Salmant. tract. 17. disp 3. dub. 2. scientia, quæ incompossibilis cum fide asseritur, est scientia, quæ secum affert evidentiam intrinsecam, & hanc non solùm petitam, sed re ipsa habitam. Vnde videmus, quòd illi ipsi Authores excludunt Theologiam nostram, quam compatibilem cum fide fatentur, eò quòd eius assensus non facit evidentiam consequentis, sed solùm consequentiæ. Vnde cum Theologiæ assensus compossibilis cùm fide sit in hoc statu; eò quòd Theologia hîc non habeat evidentiam consequentis, licèt illam petat, & re ipsa habeat evidentiam consequentiæ, procedatque modo metaphysicè scientifico: potiori titulo non est repugnantia inter fidem, & Theologiam mysticam viæ: eò quòd hæc non terminatur ad apparẽs intrinsicè, & positivè, sed solùm extrinsecè, & negativè.

41. Statuta ergo compossibilitate fidei cum mystica Theologia: non est difficile assentire, quòd eadem fides sit habitus elicitivus contemplationis obiectum, vt negativè, evidens, respicientis. Quod pluribus suaderi potest. Et primò ab exclusione propositi obstaculi. Si namque contemplatio scientifica compatibilis est cum fide, & aliundè modus procedendi ipsius contemplationis est adeò proprius fidei: non est cur ipsa fides principium non sit talis contemplationis. Etenim quòd fides non sit habitus eliciens contemplationem religiosam entitativè naturalem; sed requiritur habitus Theologiæ pro eius elicientia: causa est, quod talis contemplatio est entitativè naturalis, vtì disp. 8. q. 4. diximus, & actus entitativè naturalis non elicitur ab habitu infuso, qualis est fides. Insimulque illa contemplatio, quamvis simplex intuitus sit, petit terminare discursum. Vnde requiritur pro eius elicientia habitus à fide diversus, & iste habitus est Theologicus.

Nil horum invenitur in contemplatione supernaturali, quæ ob suam supernaturalitatem petit elici ab habitu supernaturali. Deindeque modus procedendi ipsius est proprissimus fidei: quapropter ex hac parte nihil obest, quo minùs actus fidei esse possit. Aliundè autem sic edocemur ab ijs, quibus assurgere, rationi consentaneum est.

D. Dionys. Areopag. perpetuus est in hac doctrina tradenda. Iam alibi aliqua ipsius testimonia dedimus: modò autem, quæ cap. 2. Cœlestis Hierarch. loquutus de Deo docet, exscribimus: *Est enim, ait, super omnem essentiam, & vitam, nullo quidem lumine ipsam characterizante, omnique ratione, & intellectu similitudine ipsius incomparabiliter derelictis. Aliquando verò dissimilibus manifestationibus ab ipsis eloquijs supermundanè laudatur, eam invisibilem, & infinitam, & incomprehensam vocantibus: & quæ ex quibus non quid est, sed quid non est significatur. Hoc enim, vt æstimo, potentius est in ipsa: Quoniam quidem, vt occulta, & Sacerdotalis traditio subintroduxit, hoc quidem non esse secundùm quid eorum, quæ sunt, eam verè dicimus. Ignoramus autem super essentiale ipsius, & invisibilem, & ineffabilem infinitatem. Si igitur negationes in divinis veræ sunt, affirmationes verò incompactæ obscuritati arcanorum magis apta est per dissimiles formationes manifestatio.*

Similiter lib. de mystica Theolog. cap. 1. ait de ipsa Divina Essentia: *Oportet enim in ipsa, & omnes existentium ponere, & affirmare positiones; sicut*

sicut omnium causa, & omnes ipsas magis propriè negare, sicut super omnia existente, & non negationes oppositas opinari esse affirmationibus, sed multò prius ipsam super privationes esse, quæ est super omnem ablationem, & positionem. Sicque docet postmodum: *Contemplator*, qui Deum vt contempletur negationibus vtitur, *manet ignoto vacatione omnis cognitionis secundùm melius vnitus, & eò quòd nihil cognoscit, super omnia cognoscens.*

Ang. Doct. idem docet in 3. d. 34. q. 1. art. 4. dicens: *In statu viæ Deum magis videmus cognoscendo quid non est, quàm apprehendendo quid est. Et ideò quantum ad statum viæ, ponitur cordis munditia, non solùm à passionum illecebris, sed etiam ab erroribus, & phantasmatibus, & spiritualibus formis. A quibus omnibus docet abscedere Dionys. cap. 1. de mystica Theolog. tendentes ad divinam contemplationem.*

42. Tempus deesset, si omnia, quæ hanc veritatem confirmant adducere vellem. Omnia tamen illa in id collineant, vt discamus, esse perfectissimam contemplationem illam, secundùm quam de Deo cognoscimus quid non est: hoc de illo ex mystica connaturalitate cognoscentes, quòd sit supra omnia, quæ in mentem nostram cadere possunt. Modò ergo: Actus iste, quo evidentia hac mystica cognoscitur Deus non esse quicquid cognoscibile est, sed aliud quid infinitè perfectius, à quo habitu elicitur? Omnem habituum supernalium sacrum chorum lustra, & videbis, hunc actum à nullo præter quam à fide elici posse. Ille habitus est cognoscitivus, vt suppono; est & omnium habituum intellectualium perfectissimus, quandoquidem est principium actus omnibus alijs huius viæ præstantis, qui est contemplatio Dei quoad quid non est: qui actus, vt patet ex adductis textibus, est perfectissimus inter omnes actus huius viæ. Insuper ille habitus est, secundùm quem melius in hac vita Deo vnimur: ergo talis habitus est fides illustrata.

Hæc conseq. probatur transcurrendo omnia, quæ in eius veritatem dici possent: etenim ille habitus non est religio infusa, vti sententia num. 7. proposita dicebat: Tum quia religio infusa non est virtus cognoscitiva; eoque actum cognoscitivum, & scientificum, propriè elicere non valet: Tum etiam, quia religio non est capax eliciendi actum omnium perfectissimum; quia ipsa non est virtus omnium perfectissima: aliàs vel esset Theologalis, vel Theologales superaret. *Insuper* ille habitus non est aliquod ex donis Spiritus Sãcti. Primò, quia, vt diximus num. 35. dona Spiritus Sancti non eliciunt aliquem actum quoad entitatem; sed concurrũt ad modificandum actum ab alio habitu elicitum. *Secundò*: quia dicta dona sunt inferiora virtutibus Theologalibus: atque ideò elicere actum omnibus perfectiorem, haud possunt. *Tertiò*, & hæc ratio communis est omnibus habitibus, qui adduci valeant, quia, vt constat ex citato Dionys. per habitum elicientem hanc supremam contemplationem meliùs Deo vnimur: sed hoc, quòd est Deo nos vnire, est proprium virtutum Theologalium, quæ propterea perfectiores sunt donis, alijsque virtutibus; suntque virtutum aliarum, & donorum finis: quia per horum, illarumque actus movemur, vt Deo medijs Theologicis virtutibus vniamur: ergo nullum ex donis Spiritus Sancti est habitus illius habitus elicitivus.

Deinde habitus iste non est ille, de quo egimus num. 9. ab aliquibusque dicitur habitus contemplationis. Primò propter modò dicta, videlicet, quia ille habitus non est virtus Theologalis: vnde illum actum elicere non potest. *Secundò*, quia de illo habitu nulla mentio fit apud Theologos; eoque videtur excogitatus ad effugiendam vim difficultatis, in cuius enodatione sumus. *Tertiò*, quia vt diximus eodem num. 9. incidit in eandem salebram, quam fugit. Vnde non potest illa contemplatio à tali habitu procedere ob dicta, pluraque alia, quæ omittimus. *Tandem* talis habitus non est fides non illustrata; quia hæc omnem evidentiam excludit; consequen-

ſequenterque non procedit ex affectu myſtico, ac penetrativo, vt ex dictis notum eſt. Ex quibus omnibus conſtat, talem habitum eſſe habitum fidei illuſtratæ, in quo omnia, quæ pro tali principio requiruntur, dari oſtenſum eſt: propterea que Div. Thom. citata quæſtione art. 2. docuit, quòd fides eſt *inſpectio divinorum*. Ex quibus, alijſque num. 16. traditis, conſtat, fidem illuſtratam eſſe habitum elicientem hunc ſcientificum actum contemplationis negativæ.

43. Dices: D. Thom. non dixit, quòd fides ſit habitus contemplationis per negationem procedentis; immo illam ab hoc excludit, vt patet ex ipſius verbis dicto num. 16. propoſitis, in quibus, excluſa fide, aſſerit, talem habitum fore donum intellectus.

Reſp. donum intellectus non poſſe elicere actum talis contemplationis propter illa, quæ ſæpe diximus, videlicet, quòd non concurrit niſi ad modificationem actus. Dicitur autem à D. Thom. principium illius perfectiſsimæ contemplationis, in qua ſpiritualia, quaſi nuda veritate capiuntur: quia illa contemplatio eſt actus fidei, prout illuſtratæ ſupra modum naturalem procedendi.

44. Replicabis: Duo inibi dici à D. Thom. Primum eſt, quòd fides eſt *inſpectio divinorum in ænigmate*; quæ contemplatio eſt affirmativa; poſteà verò dicit, quòd contemplatio negativa eſt actus doni intellectus: ergo hoc, non vt modificans fidei actum, ſed abſolutè elicit negativam contemplationem. Patet iſta; Quia ſi ſolùm modificativè ad illam concurreret; pariter diceretur principium contemplationis affirmativæ, quæ eſt *inſpectio illorum in ænigmate*; quia etiam ad hanc modificativè concurrit: ſed non dicitur principium huius, ſed illius: ergo. Minor conſtat ex verbis D. Thom. Mai. autem probatur: Quia fides non eſt principium contemplationis, niſi vt illuſtrata, vt conſtat ex duabus aſſertionibus ſuprà poſitis: ergo ad contemplationem affirmativam concurrit modificando donum intellectus.

Reſpond. ex dictis quæſt. 1. diſp. 7. num. 28. dona Spiritus Sancti dupliciter ad actus concurrere. Primò ſupra modum connaturalem operantis. Secundò iuxta ipſius modum connaturalem, exigentiamque ipſius. Inter quos modos concurrendi hoc intereſt: quòd dum concurrunt ſupra modum connaturalem ſubiecti, actus dicitur abſolutè ab ipſis eſſe. Quod non fit dum illo alio modo concurrunt. Vnde licèt ad vtranque contemplationem concurrant primus actus dicitur fidei ſine mentione aliqua donorum. Secundus dicitur donorum ſine mẽtione aliqua fidei. Quod fit, vt modus proprius donorum exprimatur; non autem quia negetur, dona concurrere ad primum actum modificando, & fidem ad ſecundum eliciendo. Conſequenterque fides eſt habitus attingens obiectum ſub dicta evidentia negativa.

45. Oppones: Quicquid repugnantiæ invenitur in eo, quòd fides, & ſcientia ſint ſimul in eodem circa idem, viget, in eo, quòd fides terminetur ad obiectum ſub illa evidentia negativa: ergo ſic non terminatur. Prob. anteced. Omnis illa repugnantia reducitur ad hoc, quòd obiectum eſſet ſimul viſum, & non viſum: ſed, ſi vera eſſent, quæ de illa evidentia negativa diximus, obiectum idem eſſet ab eodem ſimul viſum, & non viſum; & hoc non per diverſos habitus, & actus; ſed per eumdem actum ab eodem habitu elicitum: ergo.

Reſp. neg. anteced. Ad prob. dicas: totam illam repugnantiam conſiſtere in eo, quòd verificaretur de eodem, quòd ab eodem eſſet viſum quoad intrinſecam connexionem prædicati cum ſubiecto, & ſimul non eſſet viſum quoad ipſam intrinſecam connexionem. Quod manifeſtè implicatorium eſt. In noſtro autem caſu verificatur, quòd idem actus videat, quid non ſit obiectum, & ſimul non videat, quid ſit. In quo nec minima repugnantia adeſt. Quod, inter alia, evidens ſit; quia Authores negantes compatibilitatem fidei, & ſcientiæ, ſupponunt, quòd ſermo

eorum non est de eodem obiecto secundùm diversa prædicata: nihil enim obest, quod secundùm unum prædicatum sciatur, & credatur secundùm aliud. Et hoc magis verum esse constat in casu, de quo loquimur: quia non loquimur de eodem formaliter obiecto; sed de eodem quoad quid est, & quoad quid non est, quæ sunt rationes penitùs differentes. Vnde potest eadem illustrata fides illud, quoad quid est credere, & quoad quid non est videre, & scire; quia hæc scientia nihil aliud est, nisi cognitio certa, &, modo dicto, evidens de eo, quòd Deus est supra id, quod in hac vita cognoscere possumus. Et loquendo de contemplatione affirmativa, in qua poterat esse maior difficultas; dicimus, quòd fides terminatur ad Deum absolutè, & intrinsecè non visum; visum tamen mysticè ob experimentum ex voluntate desumptum. Sicut panis in obscuro positus non videtur; si tamen gustatur, quin obscuritas cesset, cognoscitur. Sic fides illustrata cognoscit Deum quoad quid non est, ex gustu, quem de ipso experitur. Et hæc de ista obscura satis quæstione dixisse sufficiat.

QUÆSTIO SECUNDA.

Vtrùm omnis religiosa contemplatio sit actus à fide illustrata elicitus?

ADhuc finita non est præterita digladiatio, & per totam præsentem disputationem durabit. Non enim comprehendi potest, nisi omnis illa lustretur. Vidimus, fidem illustratam esse habitum elicitivum divinæ contemplationis. Et statim occurrit dubitatio, an omnis contemplatio sit actus elicitus à fide illustrata? An verò aliqua tantùm? Et hoc est quæsitum, quod modò aggredimur disputandum.

§. I. *Brevis tituli explicatio, & dubij resolutio.*

46. PRo tituli explicatione notandum est, divinam contemplationem aliam esse entitativè naturalem, & aliam entitativè supernaturalem. Habitus eliciens contemplationem intrinsecè naturalem est Sacra Theologia, quæ quia est habitus intrinsecè naturalis, & solùm radicaliter, & ex obiecto supernaturalis, vti cum Selectioribus Thomistis docent P.P. Salmant. tract. 12. & 21. disp. 20. dub. 2. num. 28. propterea eius actus est etiam naturalis intrinsecè, vt diximus disp. 8. q. 4. Vnde de hac contemplatione non loquimur. Contemplatio autem supernaturalis viæ subdividitur in eam, quæ elicitur ab habitu in contemplativo permanenti: & in eam, quæ elicitur à principio transeunter communicato. Hæc secunda adhuc subdividitur in intuitivam, & obscuram. Prima est ipsa clara Dei visio, quæ alicui communicari posse in hac vita, non repugnat. Secunda est illa, cuius principium elicitivum est habitus scientificus superior donis, & ipsa fide Theologica: qui quidem habitus solet etiam à Deo aliquibus eximiæ sanctitatis conferri: per modum tamen transeuntis. Ac de his duabus contemplationibus modò non loquimur, nec in tota hac disputatione, tametsi in illa idonea sedes occurrat. Ast sublimitas, & irregularitas harum contemplationum, & principiorum ipsarum in causa est, vt illa reservemus vsque ad tertium prædicabile.

Vnde tota difficultas præsens devolvitur ad illam contemplationem, cuius elicitivus habitus est permanenter in contemplativo, eique infunditur cum gratia sanctificante. Hæc autem contemplatio est duplex: alia infusa, & acquisita alia. De infusa bene intel-

ligitur, quòd sit intrinsecè supernaturalis. De acquisita verò non est ità clarum: quia videtur contrariari ijs, quæ loco citato, dicta relinquimus. Verùm enim verò ex dicendis in hac quæstione constabit, quòd absque ibi dictorum præiudicio datur contemplatio acquisita entitativè supernaturalis. Quod revelare in superioribus noluimus; quia illud ad hanc disputationem reservavimus. Nec modò necessarium iudicamus de hoc specialiter disputare: quia ex dicendis circa formalem decisionem quæsiti huius constabit. Quamobrem tota præsens difficultas comprehendit illam omnem, & solam contemplationem intrinsecè supernaturalem, quæ à principio gratiam sanctificantem indivulsè concomitante elicitur.

47. Sit nostra assertio: *Fides illustrata est habitus elicitivus divinæ contemplationis infusæ, & acquisitæ.* Duplici parte assertio constat, & quoad vtramque non dubitamus esse de mēte D. Dionys. D. Thom. & aliorum D. D. quos insinuavimus quæstione præcedenti num. 8. Probaturque quoad vtramque partem simul ratione deducta ex Ang. Præcept. doctrina, qua multoties in superioribus vsi fuimus, reduciturque ad hanc formam: Contemplatio sive acquisita, sive infusa est actus inter omnes actus perfectissimus: ergo elicitur ab habitu inter omnes perfectissimo: ergo elicitur à fide. Anteced. continet doctrinam à D. Thom. vbique assertam; qui constituit contemplationem vltimum finem humanarum actionum, de quo iam pluries in antecedentibus egimus. Prima conseq. constat, tum quia est eiusdem D. Thom. Tum quia illam expressè docet Philosoph. 10. Ethicor. cap. 8. & 9. vbi ait, contemplationem veritatis esse actum habitus nobilissimi. Tum etiam, quia hoc ipsum ratio suadet: quippe proportio, quæ adesse debet inter habitum elicientem, & actum elicitum, petit, vt actus nobilissimus à nobilissimo habitu eliciatur. Iam verò secunda conseq. probata manet num. 42. Vbi vidimus, nullum adesse habitum, in quo inveniantur ea, quæ ad elicientiam divinæ contemplationis requiruntur, nisi fidem infusam. Et ibi dicta, ne dum contemplationi infusæ, verùm etiam acquisitæ convenire, nullus ambigere potest, constatque ex dictis num. 44.

48. Confirm. Actus fidei illustratæ sive procedat iuxta modum connaturalem contemplantis; sive supra illum, est simplex intuitus divinæ veritatis: ergo est contemplatio: ergo contemplatio acquisita, & infusa est actus elicitus à fide illustrata. Hæc secunda conseq. patet ex prima; Si namque actus fidei illustratæ est contemplatio acquisita, & infusa, iuxta diversos modos, quibus procedit; non adest motivum, vt aliqua divina contemplatio à fide illustrata non eliciatur. Consequenterque omnis divina contemplatio est actus à fide illustrata elicitus. Prima conseq. ex antecedenti nota est, quia proceditur à definitione ad definitum. Anteced. autem probatur: Quia sive dona concurrant cum fide attemperando se modo connaturali contemplantis: sive iuxta propriam ipsorum naturam, semper actus fidei intuetur veritatem formaliter talem quietè, & sine fluctuatione, quam fides non illustrata secum affert, vt suprà diximus: ergo talis actus illustratæ fidei est simplex intuitus divinæ veritatis.

49. Confirmatur 2. Contemplatio divina, sive acquisita, sive infusa est inchoatio beatitudinis, quæ in vita futura perficietur: ergo habitus illam eliciens in via, est ille qui supplet vices elicientis illam in patria: ergo est habitus fidei infusæ. Secunda conseq. ex prima patet: Quia pro lumine gloriæ, qui est habitus eliciens illam divinam contemplationem, qua Deus in patria videtur, confertur nobis in via habitus infusæ fidei. Anteced. autem est expressum D. Thom. in 3. dist. 35. q. 1. art. 4. quæstiunc. 1. in corp. vbi ait: *Vita enim contemplativa non ordinatur ad aliquid aliud in ipso, in quo est, quia vita æterna non est nisi quædam consummatio contemplativæ vitæ, quæ per vitam con-*

templativam in præsenti quodammodò prælibatur. Prima vero conseq. probatur: Quia si habitus fidei illustratæ non omnem divinam contemplationem eliceret, vices luminis gloriæ non propriè suppleret; cùm non eliceret illum actum, qui, dum non obscurè procedit, elicitur a lumine gloriæ: ergo omnis contemplatio supernaturalis viæ elicitur ab habitu fidei illustratæ.

50. Dices: Contemplatio acquisita non elicitur à lumine gloriæ: ergo si discursus factus tenet, non elicitur modò ab habitu fidei. *Respondetur*, omis. anteced. negando conseq. Ratio est: Quia ex quo fides suppleat pro lumine gloriæ in elicientia contemplationis infusæ; etiam acquisitam elicere posse, non est dubium: Quia cùm contemplatio acquisita differat ab infusa per hoc, quòd sit nostra industria comparata; & habitu fidei possimus pro nostro libito vti: propterea cùm iste habitus procedit ex speciali motione Spiritus Sancti, elicit infusam contemplationem: cum autem nostra industria vtimur illo, elicit contemplationem acquisitam: quin pro hac elicientia alius habitus necessarius sit.

§. II. *Respondetur argumentis.*

51. Contra nostram conclus. quatenus asserit, fidem illustratam esse habitum elicitivum divinæ contemplationis infusæ, nihil pro nunc opponere decernimus; sed quæstione sequenti cum alijs illuc spectantibus, ea, quæ hîc opponi possent, afferemus. Contra ipsã tamẽ cõclusionẽ, quatenus de contemplatione acquisita loquitur, Arguitur sic 1. Contemplatio acquisita est actus elicitus à Theologia scholastica, vti diximus citata disp. 8. ergo non elicitur à fide. Probatur consequentia: Quia non sunt ponendi plures habitus pro eodem actu.

Si dicas: Non esse eumdem actum, sed diversum; quia contemplatio, quam elicit habitus Theologiæ, est entitativè naturalis; contemplatio verò, quam fides illustrata elicit est intrinsecè supernaturalis: vnde requirunt habitus distinctos. *Contra est*: Quia iuxta sensum communem D.D. contemplatio divina adæquatè dividitur in acquisitam, & infusam: vnde omnes, qui illam divisionem admittunt, non cognoscunt nisi duplicem contemplationem: si autem daretur contemplatio acquisita à fide elicita, iam contemplatio esset triplex. Prima infusa: secunda acquisita supernaturalis: & tertia naturalis acquisita. Immo Authores dicentes, contemplationem acquisitam esse intrinsecè supernaturalem, hoc dicunt, quia habitum Theologicum esse intrinsecè supernaturalem opinantur: de contemplatione alia Evangelica acquisita nullam memoriam facientes.

Respond. incipiendo ab hoc vltimo: Quòd licèt Authores agentes de divina contemplatione, non hac expressione de activa loqui videantur, vt illam dividant in naturalem, & supernaturalem; hoc factum est, vt nobis hæc solicitudo committeretur inter immensas alias, quæ passim in hoc opere occurrunt. Nec quòd ita expressè non loquuti sint, culpæ illorum vertendum esse, ostendit eorum modus procedendi purè mysticus. Nec desunt, qui hac eadem expressione, ac nos loquimur, processissent. Exim. enim Suarez, & Discept. Mystica locis suprà citatis, eadem perspicuitate loquuntur: Supponens quippe, seu non negans, habitum Theologicum esse entitativè naturalem, docet P. Suarez, contemplationem esse actum eius, si sit de veritatibus deductis ex principijs fidei: si autem sit ex veritatibus fidei, actum ipsius fidei esse docet. Quod est idem, ac nos dicimus, quoad hoc, quod est, dari contemplationem ab vtroque illo habitu elicitam: quamquàm non quoad omnia dicta mihi cum illo conveniat, vt iam videbimus.

52. Igitur ad factum argument. disting. anteced. Quod verum est de contemplatione activa intrinsecè naturali; non autem de ea, quæ intrinsecè supernaturalis est. Vnde solutionem inter

inter arguendum datam approbamus. Eaque quoties in antecedentibus occasio occurrit, vti fuissemus, si mens suspensa non fuisset circa præcipuam controversiam, videlicet, an fides infusa sit omnis contemplationis elicitivus habitus? Revelatio iam iudicio circa hoc: consequenter affirmamus, dari duplicem illam activam contemplationem. Quia si fide ex speciali motione Spiritus Sancti vtentes, infusè contemplamur: non est cur, ipsa fide ex nostra industria, communibus gratiæ auxilijs adiuti vtentes, non contemplemur. Vnde datur contemplatio activa supernaturalis intrinsecè. Quod inter plura alia, planè evincit obiectio illa posita disp. 8. q. 4. num. 50. Videlicet, quod in alijs generibus datur triplex actus: vnus entitativè naturalis, & supernaturalis extrinsecè, hoc est à charitate imperante, à qua etiam eo ipso habet, quod salutaris sit. Alius intrinsecè supernaturalis; sed qui fit iuxta nostrum connaturalem modum, & pro nostro libito: vnde & si principium elicitivum sit infusum; ipse tamen actus acquisitus est. Et denique alius ita intrinsecè supernaturalis, vt fiat ex motione speciali Spiritus Sancti, atque adeò non solùm habitus illum eliciens; sed etiam ipse actus infusus est. Hæc, inquam, in alijs generibus dantur, vt cernere est in actu V. g fortitudinis; qui alius est intrinsecè naturalis elicitus à fortitudine acquisita: alius est intrinsecè supernaturalis elicitus à fortitudine infusa: & alius infusus, elicitus à dono fortitudinis. Similiter de sapientia, scientia, prudentia, & alijs. Vnde rationi valde consentaneum est, vt idem de contemplatione asseramus, dicentes dari actum contemplationis infusæ, qui est à fide ex speciali instinctu Spiritus Sancti procedentis: & actum contemplationis activæ supernaturalis, qui à fide infusa, nostra tamen industria, elicitur: & actus contemplationis activæ naturalis, qui elicitur ab habitu Theologico, quem fidem acquisitam appellat P. Vasq. 1. p. cap. 1. à num. 8.

Quòd si à paritate, quam fecimus, aliarum virtutum ad ipsos fidei actus transeamus, idem ex illis monstrari reperiemus. Quippe datur *credere* infusum, & *credere* supernaturale acquisitum, & etiam *credere* acquisitum naturale, quod non à fide infusa, sed ab acquisita fide elicitur. *Credere*, vt ex quæstione præcedenti patet, & *contemplari*, adeo intimè vniuntur, vt *contemplari* formaliter tantùm differat a *credere*. Si ergo hoc triplicitate dicta fulget; nil mirum est, quod eadem triplicitate fulgeat *contemplari*. Vnde datur *contemplari* infusum, & *contemplari* naturale ab habitu Theologiæ, seu fide acquisita: & *contemplari* inter vtrumque medium, quod elicitur à fide infusa. Estque supernaturale, sicut primum, & acquisitum sicut secundum. Vide, quæ dicta sunt citata quæstione. 4. & in hoc, quod modò dicimus, nihil ipsis contrarium invenies; quia hîc nihil aliud facimus, nisi quod proprium iudicium circa hæc revelamus, à quo inibi, & alibi, abstinuimus.

53. Ad probationem autem, quæ contra illam solutionem inter arguendum fit. Respondetur, Authores dividentes contemplationem Evangelicam in acquisitam, & infusam rectè procedere, & sine diminutione. Dividitur enim ibi contemplatio divina in esse talis; & prout sic adæquatè dividitur: quia non datur divina contemplatio, quæ vel infusa, vel acquisita non sit, vt dicta disp. 8. q. 2. latè vidimus. Quod autem autem acquisita subdividatur in naturalem, & supernaturalem, nec illi divisioni, nec nostræ resolutioni officit. Sicut non officit, quòd contemplatio infusa in plures alias infusas contemplationes dividatur. Nec verum est, quòd nullus meminerit huius duplicis activæ contemplationis; cùm iam, quid circa hoc P. Suarez, qui pro pluribus valet, dixerit, viderimus. Authores asserentes, contemplationem ab habitu Theologiæ elicitam esse supernaturalem, tenentur admittere duplex genus contemplationis supernaturalis acquisitæ, & negare contemplationem Evangelicam intrinsecè naturalem: qui absdubio

abſdubio efficaciſsimè premi poſſunt quoad primum ab impugnatione fundamenti, cui innituntur de ſupernaturalitate habitus Theologici: & quoad ſecundum ex dictis num. præcedenti à paritate aliorum actuum, aliarum virtutum, & ipſius fidei.

54. Arg. 2. Fides non elicit contemplationem, quam habet fidelis peccatum habens: ergo nullam. Patet iſta: Quia ſi fides foret principium eliciti-vum divinæ contemplationis, vbicumque daretur fides, & contemplatio; hæc ab illa eliceretur. Et antecedens probatur: Quia vt fides eliciat divinam contemplationem, requiritur influxus charitatis: ergo cùm in illo contemplante non ſit charitas, pariter nec illam contemplationem eliciet fides.

Circa ſuppoſitum huius argumenti video Authorem diſcept. myſticæ duo facere: Primum eſt, negare, quòd peccator ille poſsit veram cõtemplationem habere; ſed hoc ipſum, quod negat nonnulla formidine negat. Secundum, quod facit, eſt, ex admiſsione caſus procedere ad docendum influxum charitatis ad contemplationem non eſſe eſſentialiter exactum, ſed ſolùm connaturaliter. Vnde poteſt ſuppleri, *vel per piam affectionem ad actum contemplationis ſimul cum fide concurrentem*: *vel per aliquod auxilium gratis à Deo conceſſum.*

55. Sed vtrumque prorſus diſplicet, & contra vtrumque ſimul procedo, reſpondens ad argument. negando ſuppoſitum antecedentis ſine aliqua, vel minima formidine. Implicat enim peccato gravi implicatum poſſe divinam contemplationem maximè ſupernaturalem habere. Dictum enim eſt ſuprà, contemplationem non eſſe actum fidei informis; immo nec formatæ; ſi formatio ſumatur cum præciſione ab illuſtratione donorum. Cuius ratio à priori eſt. Quòd contemplatio Evangelica eſt actus Theologiæ myſticæ: vnde debet attingere Deum non ſolùm, vt veritas eſt; ſed vt induit rationem boni appetibilis, & guſtabilis: vt patet ex dictis tom. 1. diſp. 1. q. 7. & in hoc tomo diſp. præced. q. 3. Ad quod non ſolùm requiritur charitas; ſed etiam Spiritus Sancti dona. Charitas enim facit quidem, quòd cõtemplatio Deum attingat, vt eſt vltimus finis. Quòd autem illud attingat ex connaturalitate myſtica provenit indiſpenſabiliter à donis, quorum privativè proprium eſt, ſic procedere. Et quævis contemplatio, quantumvis perfectiſsima aſsignetur; ſi donorum influxus præſcindatur: erit quidem perfectiſsima phyſicè, & etiam moraliter; myſticè tamen non erit; quia nemo eſt, qui myſticè illam perfectam faciat, niſi donum Spiritus Sancti, à quo eſt modus procedendi ex myſtica connaturalitate, & affectione. Vnde non ſolùm concurrunt dona ad contemplationem infuſam, ſed etiam ad acquiſitam ſupernaturalem; immo, & naturalem, vt ſuo loco dictum eſt. Poteſt enim cõtemplatio eſſe perfectiſſima intra lineam entis, & etiam intra lineam virtutis; & tamen non adhuc concipitur perfecta intra lineam myſticam, quoadusque dona illam faciant procedere ex guſtu, & experientia.

Huius rationis radix iam alibi detecta eſt. Conſiſtitque in eo, quòd contemplatio divina non eſt vtcumque cognitio primæ veritatis; ſed eſt cognitio ipſius procedens ex guſtu præcedenti voluntatis, in primamque veritatem, vt ſic à voluntate deguſtatam terminatur. Ad quod indiſpenſabiliter requiritur influxus donorum, & ſpeciatim doni ſapientiæ: proptereàque hoc donum dicitur præcipuum principium ſapidæ illius cognitionis, quæ eſt Evangelica contemplatio. Quòd ſi hinc inferas: ergo viſio beatifica non eſt contemplatio myſtica. Extemplò concedo conſequent. rationem reddam quæſtione ſequenti. Modò verò pro facti argumenti completa ſolutione dico, quòd, vt ex dictis patet, ſine donorum influxu, vel ſupra, vel iuxta connaturalem modum contemplantis, non adeſt myſtica contemplatio. Quocirca implicat, quòd exiſtens in peccato mortali, quacumque potentia ſpectata, contempletur: Quia donorum influxus inſupleb-

suplebilis est à quocumque auxilio. Immo etiam insuplebilis est præcedens influxus charitatis: quia, vt quæst. 3. citata vidimus ex D. Thom. contemplatio Evangelica respicit primam veritatem, vt habet rationem vltimi finis. Et notum est, implicare conversum ad bonum commutabile, & à Deo aversum, esse simul in ipsum vltimum finem conversum.

56. Arg. 3. Contemplatio acquisita, quæ est de veritatibus fidei, ac de veritatibus inde deductis, est actus habitus Theologici: ergo nulla contemplatio acquisita est actus fidei infusæ. Patet ista: Quia non est contemplatio Evangelica, quæ non sit vel de veritatibus fidei, vel de ab illis deductis. Et anteced. probat. Quia Theologia non solùm attingit conclusiones, quas ex revelatis à fide infert, sed etiam attingit ipsas fidei veritates, quæ sunt principia, à quibus procedit, & in quæ regreditur, vt veritatem inventam contempletur: ergo sicut in illis principijs contéplatur ipsã veritatem: pariter, & ipsa principia illam præcontinentia contemplari potest. Declaratur hoc sequenti exemplo: Etenim ex hoc antecedenti de fide, *Christus est homo*, infert Theologia: ergo *est risibilis*. Quam veritatem post quam ab illo antecedenti deduxit, in illud regreditur, vt cõtempletur illam: quare ergo sicut contemplatur veritatem in illo principio, non poterit contemplari principium illud continens talem veritatem?

Hoc argumentum nullam difficultatem habet, nisi quam ei conferunt aliquorum solutiones, breviter tamen iudicium ferre par est. In primis enim P. Suarez num. 41. laudatus, concedit habitum fidei, & Theologiæ elicere Evangelicam contemplationem: primum, illam, quæ est de veritatibus fidei: & illam, quæ est de veritatibus per ipsum deductis, secundum. Quæ doctrina est, quam defendimus. Sed id in illa nobis arridere non potest, quòd hic Theologus asserere videatur, habitum Theologicum præcisè veritates illatas contemplari. Cùm etiam contemplari possit ipsa principia, in quibus continentur, vt affatim convincit propositum argumentum, & constat ex exemplo illo, quo vtitur: magisque vrget, cùm vtraque præmissa est de fide. Quamobrem nè vires, quibus destituitur, à nobis habeat, aliter solvendum est argumentum.

57. Ad illud respondet Discept. mystica citata, concedens, quòd aliæ scientiæ contemplentur veritates, quas inferunt: Theologia verò hoc facere non potest, ait, ob discrimen manifestum, quod intervenit. Consistitque in eo, quòd in alijs scientijs tam principia, quàm conclusiones pertinent ad eamdem scientiam; vnde nil mirum, quòd talis scientia possit veritates illatas contemplari. Conclusio verò Theologica procedit ex principijs fidei: eòque non potest Theologia illam contemplari; quia talis conclusio non est adæquatè intra ipsius Theologiæ habitum; sed magis ad fidem attinet. Vnde negat hic Author, quòd detur contemplatio acquisita Evangelica, quæ à fide non sit.

58. Contra cuius doctrinam facit primò: Quòd conclusio Theologica deducatur ex principijs fidei, non obest, vt à Theologia ex ipsis principijs deducatur: ergo nec obest, vt illam in ipsis contempletur. Anteced. negari non debet, & conseq. probatur: Quia principia illa non minùs pertinent ad fidem, vt ex illis deducitur conclusio, quàm vt in illis cognoscitur: vel sic: principia illa non minùs pertinent ad fidem, vt principia sunt, quàm vt terminant motum intellectivum: sed vt formaliter principia, potest Theologia conclusionem ex illis deducere: ergo vt formaliter terminant, potest illam in ipsis contemplari.

59. Disputo 2: Veritas Theologica postquam inventa est, magis spectat ad Theologiam quàm priùs: sed priùs à Theologia inquiritur: ergo postmodum ab ipsa contemplatur. Cõseq. legitima est, & minor certa. Mai. autem probatur: Quia post inventionem est veritas illa effectus ipsius Theologiæ, quæ eam, vt inveniret, laboravit,

vit, sudavitque; quod ante inventionem non habebat: ergo vera est illa maior.

60. Disputo 3. Motus discursivus est circularis: ergo est ab eodem in idem. Ergo eadem Theologia, quæ descendit a principio in conclusionem, ascendit à conclusione in principium. Anteced. est indubitatum, ex quo constat bonitas illationis primæ, & probatur 2. Quia si non esset eadem Theologia, quæ descendit, & ascendit; iam tunc (primò) motus ille non esset idem; siquidem ad vnitatem motus requiritur inter alia vnitas mobilis, vt cum Arist. & D. Thom. docent nostri Complut. lib. 3. physicor. disp. 23. q. 2. *Secundò* iam motus discursivus Theologicus non esset circularis; siquidem finiretur in ipsa conclusionis inventione. Et tunc inciperet actus fidei. Ex quo vlterius fieret ipsam Theologiam non esse scientiam: implicat enim, quòd sit scientificus ille habitus, qui incapax est regrediendi ad principia, in quibus veritatem proprio sudore deductam intueatur.

61. Disputo 4. scientia subalternata in absentia subalternantis proprias conclusiones contemplatur: ergo & Theologia. Anteced. videtur certum: Quia scientia subalternans abest: vnde si subalternata non contemplatur illas conclusiones, incontemplatæ manebunt. Conseq. autem probatur: Quia sicut veritas Theologica deducitur ex veritate fidei; sic etiam scientiæ subalternatæ conclusio deducitur ex veritate ad subalternantem pertinente: ergo.

62. Disputo denique. Quia conclusio Theologica non est intrinsecè supernaturalis: ergo ad sui contemplationem non exposcit habitum infusum: ergo illam contemplatur ipsa Theologia. Anteced. etiam apud authorem, quem impugnamus, est certum. Secunda conseq. constat ex prima, quæ adeò legitima est, vt in illius probatione superfluum sit immorari.

63. Quare ad factum argumentum respondendum est: habitum Theologicum elicere contemplationem, quæ est de conclusionibus Theologicis, & etiam non esse ei denegandum, quòd ipsas veritates fidei, à quibus, & in quas tendit, contempletur. Est enim omni sapientiæ proprium, quòd principia, ex quibus procedit, attingat, vt explicet, & defendat, quod de nostra Theologia clarè D. Augustin. docet, prout refert D. Thom. 1. p. q. 1. art. 2. his verbis: *Secundùm Augustinum huic scientiæ* (nempe Theologiæ) *attribuitur illud tantummodò, quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Ob hoc tamen non est denegandum, quòd ipsa fides illustrata eliciat actum contemplationis acquisitæ. Nec hoc superfluit: quia contemplatio elicita ab habitu Theologico est naturalis, & quæ elicitur à fide supernaturalis est. Vnde sicut non superfluit contemplatio supernaturalis infusa, & supernaturalis acquisita; sic non superfluit duplex contemplatio acquisita, vna naturalis, & supernaturalis alia.

QUÆSTIO TERTIA.

Qualiter Spiritus Sancti dona concurrant ad contemplationem?

PRæ manibus habemus quæstionem difficilimam, tum ob ea, quæ ipsi propria sunt. Tum ob ea, quæ implicat: dependet enim ab huius quæsiti resolutione quicquid in quæstionibus præcedentibus dictum est. Vnde manet adhuc penè indecisa difficultas illa de elicientia fidei illustratæ relatè ad actum divinæ contemplationis.

§. I. *Aperitur status controversiæ, & ista resolvitur.*

64. DOna Spiritus Sancti existere, septem esse, realiter à virtutibus infusis, & inter se distingui, eorumque vt minùs aliqua concurrere ad contemplationem, & alia, quæ ex dictis inferuntur, adeò certa sunt, vt non exposcant specialem aliquam solicitudinem. Vltra quam, quòd non multum ad Theologum mysticum spectat huiusmodi labor. Sed debet à Theologia scholastica supponi, à qua mutuandum nobis est omne, quod huiuscemodi controversijs deservire solet. Quare præsens reducitur ad modum, quo talia dona in contemplationem divinam influant.

65. Hic modus duplex esse potest. Primus est, quòd dona eliciant totam entitatem actus contemplationis divinæ, sicut charitas elicit suum actum, & fides etiam, & sic de alijs. Ad hunc ergo sensum potest intelligi, quòd dona contemplationem eliciant: sive omnia, sive aliqua simul concurrant ad elicientiam eiusdem actus contemplationis: sive vnum concurrat ad vnum, & aliud ad alium. De quo nihil modò; nè præsentem controversiam alijs misceamus, & magis obnubilemus.

Secundus modus, quo intelligi potest influxus iste donorum, est, quòd concurrant ad modum actus divinæ contemplationis; ita vt actus, qui ab alio habitu elicitur ab ipsis modificetur, per ipsaque dona induat talem, vel talem elevationem, quam nunquam ab habitu eliciente haberet, circunscripto donorum influxu in talem actum. Et quali ex his duobus modis ad contemplationem concurrant dona, vestigat præsens quæsitum.

66. Sit nostra assertio: *Dona Spiritus Sancti non eliciunt actum divinæ contemplaiionis; sed contemplationem à fide illustrata elicitam modificant.* Assertio bimembris est: sed idem per vtrumque membrum significatur. Ex eo enim quòd dona ad contemplationem concurrant, vtì ab omnibus edocetur; si non concurrunt ad substantiam actus, ad modum ipsius concurrere necessum est: aliter salvari non posset concursus iste formalis. Conclus. hæc est D. Thom. vt ait Auth. Discept. mysticæ iam adducendus, qui illam etiam docet, ac probat tract. 2. q. 3. art. 7. & tract. 3. q. 3. art. 5. loquutus de vtraque contemplatione. Eamdem sententiam docet Exim. Suarez suprà citatus, qui num. 9. ita expresse loquitur, vt de ipsius mente prudenter dubitari non valeat. Idem clarissimè tenet Dom. Caietan. 2. 2. q. 45. art. 1. & quidem si ad sensum dictorum attendamus, alios plures Doctor. adduci possent, vt sunt Mag. Joan. à Sanct. Thom. Mag. Valgorn. alijque innumeri. Verùm quia non in plurium authorum recensione vim nostrarum assertionum collocamus: propterea eos solummodò referimus, qui doctrinam nostram expresse docuerunt: relinquens ad lectoris placitum, quòd alios, vel pro nobis, vel contra nos, prout libuerit ei, interpretetur. Et quia in hac parte non sat esse; Authores nominare, remur: propterea ordine proposito eorum verba subijcimus, Div. Thom. ad vltimum locum reservantes.

67. Discept. Mystica art. 7. citato sic ait num. 29. agens de contemplatione acquisita: *Respondeo ad 1. Dona Spiritus Sancti non concurrere ad substantiam actus contemplationis acquisitæ, iuxta communem providentiam (quicquid sit, an ex eo, quòd prædicta dona pertineant ad lineam intellectualem, possint de providentia insolita concurrere ad substantiam contemplationis) sed concurrunt tantùm ad modum, vel quasi modum eiusdem actus.* Hæc dictus Author, qui alia subiungit; quibus suam illam doctrinam suadeat, tum ab authoritate D. Thom. quem ibi laudat, tum à ratione, quam à Div. Thom. authoritate deducit.

Posteà citato art. 5. ex tract. 3. agens de contemplatione infusa ait num. 25. *Hoc supposito dicimus*: Actum con-

contemplationis in primo gradu mysticæ Theologiæ fieri quoad substantiam à virtute Theologica fidei: quoad modos autem à donis, iuxta *proportionem dictam*. Quod ibi probat discursu in D. Thom. authoritate fundato. Nec offendas in verbis illis: *In primo gradu mysticæ Theologiæ*: ac si in alijs eiusdem mysticæ Theologiæ gradibus detur contemplatio infusa, quæ à fide non fit; sed à donis quoad substantiam eliciatur: quippe num. 27. se explicat dicẽs: *Causatur igitur actus contemplationis infusæ in primo gradu eius, seu prout est actus donorum, hoc ordine &c.* Vbi primum gradum infusæ contemplationis appellat illam contemplationem, quæ à fide est cum donorum concursu. De alia autem contemplatione, de qua art. sequenti loquitur, quæque à scientia infusa dona, & fidem superante elicitur, non est ibi sermo; sicut nec nos de illa modò loquimur, vt diximus num. 46. Vnde contemplatio omnis, de qua quæstione præcedenti diximus, elici à fide, & etiam illa, quæ est ab habitu Theologico, elicitur cum concursu donorum perficientium, vel iuxta contemplantis modum, vel supra illum, actum ipsum contemplationis.

68. P. Suarez eadem claritate procedit dicens allegato num. 9. *Cooperantur autem, vt existimo* huic contemplationi tria Spiritus Sancti dona, intellectus, sapientia, & scientia; intellectus ad concipiendas res fidei altiori modo, quàm per solum discursum proprium, vel apprehensionem naturalem homo posset; hoc enim est propriè munus illius doni &c. Donum sapientiæ, & scientiæ cooperantur demonstrando aliquo modo *veritatem illam &c.* Hactenus Exim. hic Theologus, qui numeris præcedentibus docuerat, illam contemplationem esse actum propriè elicitum à fide, vel habitu Theologico, pro diversitate veritatis contemplatæ: Vnde cum modo inquit, dona ad illam cooperari, non potest intelligi de alio modo concurrendi, nisi de illo, quem verbum ipsum *cooperari* signat, videlicet, non quoad substantiam actus contemplationis, sed quo ad modum ipsius.

69. Eminent. Caietan. sic ad rem præsentem loquitur citato loco: *Inter fidem ergo*, & sapientiam hæc est differentia, quòd fidei primo est assensus, sapientiæ verò primò est iudicium. Dico autem primò, tum quia vnum infert reliquum; tum quia non intelligo, dona Spiritus Sancti sic distingui à virtutibus Theologicis, vt perficiant ad actus disparatos, sed vt perficiant inchoationem bonitatis, quam actus, qui non primò, sed secundariò sunt Theologicarum virtutum, ab illis sortiuntur. V. G. fidei actus primò est assentire, & eiusdem est etiam percipere, & iudicare, & secundùm Deum, & secundùm causas creatas, & applicare ad singularia, vt patet in homine existente in peccato mortali, cavente tamen se ab idolatria, homicidio, furto, eunte ad prædicationes, & Missas. Talis enim absque donis Spiritus Sancti, quæ non possunt esse informia, per fidem percipit divina, iudicat cavendum ab idolatria secundùm altissimam causam, & ab homicidio etiam secundùm causam creatam, quia non est nocendum proximo, & applicat se ad particulares executiones obsequij fidei in Missis &c. Qui tamen actus spectant ad dona intellectus, sapientiæ, scientiæ, & consilij: sed hi actus non perfecti sunt ita à fide, quin egeant donorum perfectione, à quibus cùm eliciuntur, non alij, sed alio modo, vt scilicet oriuntur ex instinctu Spiritus Sancti, eliciuntur, vt de dono sapientiæ in proposito dicitur, quod à sapientia elicitur iudicium secundùm quandam connaturalitate *ad divina*.

Hæc Caietanus docet, quæ omnia maxima voluptate exscripsi, quia præter perspicuitatem, & proprietatem, quibus procedit, fundamentum vrgens exhibet, quo veritas à nobis pro assertione statuta comprobetur. Scito ergo, quòd cùm actus donorum à donis elicitur, non elicitur alius actus ab actu fidei; sed elicitur idem fidei actus sub illa perfectione, ac excellentia, quia

quibus ab habitu fidei, donorum influxu circunscripto, neutiquam eliceretur.

§. II. *Authoritatibus D. Thomæ, rationibusque inde deductis, propositum assertum probo.*

70. EX vltimis Caietani verbis constat nostrum assertum esse de mente D. Thom. qui illud ipsum iudicium, quod elicitur à fide, elici etiam à dono sapientiæ, secundùm quandam connaturalitatem ad divina, clarè docet. Vnde illi ipsi iudicio fidei accedit sapientiæ donum; & addit, quod procedat *secundùm quandam connaturalitatem ad divina*: Et per hoc sine nova entitate actus, actus ille, qui erat præcisè fidei, fit actus doni sapientiæ. Idem ostendunt testimonia, quæ ex eodem Doct. Ang. affert Discept. mystica, circa quæ postmodum nonnihil forsan dicemus.

Modò verò probamus conclusionem aliquibus D. Thom. authoritatibus, prima est ex scripto super Esaiam cap. 11. vbi ait: *Dona dantur in adiutorium virtutum, quibus perficiuntur animæ potentiæ ad actus proportionatos, secundùm modum humanum, sicut fides, quæ facit videre in speculo, & ænigmate. Est autem duplex defectus virtutis. Vnus per accidens, qui est ex indispositione habentis, ex qua indispositione manet in subiecto, & iste defectus tollitur per augmentum virtutis. Aliud defectus est per se, ex parte ipsius habitus, sicut fides secundùm suam dispositionem est in continente imperfecta, quia ænigmatica. Et iste defectus tollitur, per altiorem habitum, qui vocatur donum: quia quasi excedit modum humanæ operationis à Deo datum, sicut donum intellectus, quod facit aliquo modo limpidè, & clarè intueri, quæ sunt fidei. Operatio autem procedens à virtute perfecta donò dicitur beatitudo, quæ nihil aliud est, quàm operatio, secundùm virtutem perfectam, vt dicit Philosoph.* Quibus verbis clarissimè docet D. Thom. actus donorum esse actus ipsos virtutum iuxta donorum perfectionem illos elicientium. Quam perfectionem habere sine donorum auxilio virtutes ipsæ non possunt, quamtumvis perfectissimæ in se sint, perfectissimèque subiecto dominentur.

Secunda authoritas sumitur ex disputata de charitate, vbi art. 2. inquirit Doct. Sanct. *Vtrùm charitas sit virtus?* Et contra resolutionem affirmativam ponit hoc argumentum. *Amor est excellentior timore: sed timor propter sui excellentiam non est virtus, sed donum, quod est excellentius virtute: ergo nec charitas est virtus, sed donum.* Ad hoc argumentum respondet sic: *Ad 17. dicendum, quòd dona perficiunt virtutes elevando eas supra modum humanum, sicut donum intellectus virtutem fidei, & donum timoris virtutem temperantiæ in recedendo à delectabilibus vltra humanum modum: sed circa amorem Dei non est aliqua imperfectio, quam oporteat per aliquod donum perfici: Vnde charitas non ponitur donum virtutis, quæ tamen excellentior est omnibus donis.*

Similiter in 3. dist. 34. q. 1. art. 1. simile argumentum solvens ait: *Ad 5. dicendum, quòd voluntas non habet aliquam imperfectionem de ratione sui in nobis, quantum ad modum suæ operationis, sicut intellectus, qui cognoscit accipiendo à phantasmatibus. Vnde in statu viæ Deum per essentiam amamus, non autem videmus. Et ideò non potest accipi supra illam virtutem, quæ est in voluntate aliquod donum perficiens ad agendum nobiliori modo, quàm sit modus virtutis. Et ideò cùm donum non sit supra virtutem, nisi de ratione modi, non erit incoveniens, quòd virtus perficiens voluntatem, quantum ad sui supremum, dignior sit quolibet dono.* Ex quibus testimonijs

71. Probatur sic nostra conclus. à ratione primò. Munus donorum est elevare virtutes, vt operentur supra modum humanum: ergo dona non eliciunt actum quoad substantiam diversum ab actibus virtutum, quas elevant: ergo contemplatio divina est ac-

tus

tos fidei quoad substantiam, & donorum quoad modum. Hæc secunda conseq. ex prima evidens est, & anteced. constat ex datis verbis secundæ authoritatis in principio, quibus dicitur, quòd dona *perficiunt virtutes elevando eas supra modum humanum, sicut donum intellectus virtutem fidei.* Est dicere; quòd virtutes, etiam Theologicæ, habent duplicem modum operandi. Primus est, iuxta modum illas habentis: secundus autem supra talem modum. Vnde fides primo modo procedens, cognoscit iuxta modum humanum, hoc est *accipiendo à phantasmatibus* vt dicitur in tertio testimonio; sicque fides *est inspectio divinorum in speculo, & in ænigmate*, vt suprà dixit nobis idem Doct. Sanct. Ast quòd in hac vita quasi nuda veritate capiantur divina, *hoc facit*, ait idem D. Thom. *donum intellectus.* Non quia donum intellectus eliciat substantiam illius actus, quo divina quasi nuda veritate capiuntur, sed quia elevat fidem, vt *suprà modum humanum* operetur.

Deinde probatur conseq. Quia si dona elicerent actum quoad substantiam, iam non influerent elevando virtutes *supra modum humanum*, nec ille actus, ad cuius elicientiam virtutem elevant, esset actus virtutis, sed doni: Cõsequens est prorsus dissonum: ergo. Cætera constant, & mai. seu sequela quoad primam partem probatur: Quia influens elevando aliquam virtutem non elicit substantiam actus, pro cuius elicientia virtutem elevat, vt ex ipsis terminis notum est: ergo si dona concurrunt cum virtutibus ipsas elevando, non eliciunt substantiam actus, pro cuius elicientia elevant. *Pro 2. parte* probat. eadem maior: Quia nec modus, nec substantia talis actus esset à virtute: ergo talis actus non esset actus virtutis. Patet ista, & probatur anteced. pro 2. parte: Quia à duplici habitu elici non potest eadem actus entitas: ergo si entitas illius actus esset elicitivè à dono, non posset esse elicitivè à virtute. Pro prima parte non indiget probatione idem anteced. Quia modus illius actus est supra virtutes, vt docet D. Thom. in 3. testimonio ijs verbis: *Cùm donum non sit supra virtutem, nisi de ratione modi.*

72. Probat. 2. Conclus. ratione alia eruta ex datis testimonijs, per quàmque præcedens discursus roboratur: Non datur donum, quod sit charitas: ergo non est de ratione doni elicere substantiam actus contemplationis. Anteced. patet ex datis authoritatibus, & conseq. probatur ex ratione, quam ibi assignat Div. Thom. vt non detur donum charitatis. Etenim quia *circa amorem Dei non datur aliqua imperfectio, quæ debeat per donum perfici*; ideò charitas non est *donum virtutis*, sed virtus superans omnia dona: ergo donum concurrens ad actum virtutis solùm perficit modum imperfectum virtutis; consequenterque non elicit substantiam actus, sed modum; atque adeò entitas divinæ contemplationis non est à dono, sed à fide. Anteced. continet verba laudati Div. Thom & conseq. probatur. Quia id, quod præstat modum formaliter perficientem actum, non elicit ipsum actum quoad substantiam, nec elicit alium diversum actum; quia si ipsum actum quoad substantiam eliceret, non concurreret ad solam perfectionem actus; tuncque posset charitas habere rationem doni. Si autem eliceret alium actum diversum, non posset per id, quod præstat, perfici formaliter actus virtutis: absurdum est enim dicere, quòd per vnum actum alius formaliter perficiatur: ergo donum ità cum virtute cõcurrit, quod solùm præstet modum, quo formaliter perficitur actus virtutis. Hincque constat efficacia rationis, ob quã D. Thom. docet, non dari charitatem, quæ sit donum: quia videlicet, *circa amorem Dei non datur aliqua imperfectio &c.*

73. Dices: Sicut non datur charitas, quæ sit donum, ita nec fides: ergo vel ratio D. Thom. non convincit; vel fides per nullum donum perficitur. Anteced. est Div. Thom. adducendi, & conseq. probatur: Quia licet fides habeat modum imperfectum procedẽdi; non

non tamen datur donum, quod sit fides: ergo quòd non detur charitas, quæ sit donum, non provenit ex eo, quòd *circa amorem Dei non datur aliqua imperfectio, quæ debeat per donum perfici.*

Respond. fidem, & charitatem dupliciter considerari posse. Primò, vt sunt virtutes Theologales. Secundò, quatenus vna afficit intellectum, & alia voluntatem. Sub prima consideratione conveniunt in eo, quòd non detur donum, quòd fides, aut charitas sit. Ratioque desumitur ex D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 4. dicente: *Ad 3. dicendum, quòd animus hominis non movetur à Spiritu Sancto, nisi ei secundùm aliquem modum vniatur: sicut instrumentum non movetur ab artifice, nisi per contactum, aut per aliquam aliam vnionem. Prima autem vnio hominis est per fidem, spem, & charitatem: vnde istæ virtutes præsupponuntur ad dona, sicut radices quædam donorum. Vnde omnia dona pertinent ad has tres virtutes, sicut quædam derivationes prædictarum virtutum.* Vnde habes motivum, ob quod nullum detur donum, quod sit fides, spes, aut charitas: quia videlicet, non potest homo moveri à Spiritu Sancto, ad quod dona deserviunt, nisi præsupponatur ipsi vnitus. Vnio hæc fit per virtutes Theologales, eòque virtutes Theologales præsupponuntur ad dona. Consequenterque non potest dari donum, quod sit fides &c. Quod inde manifestum est; quia si daretur fides donum, esset donum, & simul non esset donum: esset quidem, vt supponitur: & non esset, quia fides, & aliæ virtutes Theologales *præsupponuntur ad dona, sicut radices quædam donorum.* Videatur D. Sanct. art. 8 in corpore.

Si autem fides, & charitas considerentur, quatenus actus vnius est actus voluntatis, & actus alterius est actus intellectus. Tunc conveniunt etiam in eo, quòd non detur donum, quod sit charitas, aut fides: sed discriminantur, quia charitas nec ex se, nec ratione voluntatis, cui inest, requirit donum perficiens actum. Non requirit ex se, vt dictum est, quia *circa amorem Dei non est aliqua imperfectio, quam oporteat per aliquod donum perfici.* Non requirit ratione voluntatis: quia voluntas de se nullum donum nominat, vtì docet D. Thom. 2. 2. q. 8. art. 1. dicens: *Ad 3. dicendum, quòd voluntas nominat simpliciter appetitivum motum absque determinatione alicuius excellentiæ: sed intellectus nominat quandam excellentiam cognitionis penetrandi ad intima. Et ideò supernaturale donum magis nominatur nomine intellectus, quàm nomine voluntatis.* Vnde discursus D. Thom. convincit: quia cùm amor Dei nec ratione habitus elicientis, nec ratione potentiæ indigeat dono perficienti; proptercà non datur donum, quod sit charitas, & ad amandum nobiliori modo conducat. Ast fidei actus est actus intellectus, qui pro hoc statu imperfectè de se intelligit, & accipiendo à phantasmatibus: vnde datur donum, quod de eius nomine dicitur intellectus, & huius doni munus est perficere actum fidei, vt sine phantasmatum erroribus procedat, divinaque quasi nuda veritate capiat.

Per quæ ad obiectionem in forma respond. neg. conseq. & paritatem. Ad probationem dicas: Quod licèt non detur fides donum; quia fides est virtus Theologalis. Datur tamen donum intellectus, cuius est actus fidei perficere. Non tamen datur donum, quod sit charitas, aut voluntas, quia actus charitatis nullam perfectionem accipere à dono potest, nec ea indiget. Vnde ex facto nobis argumento concluditur, dona Spiritus Sancti non concurrere ad entitatem actuum virtutum, quibuscum concurrunt. Quod.

74. Probatur vltimò ex diffinitione donorum. Etenim donum, vtì ex D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 1. & 3. ait Mag. Valgorn. q. 3. disp. 2. art. 1. num. 1. *Est habitus quidam, quo homo disponitur ad exercenda opera virtutum secundùm quod homo est mobilis à Spiritu Sancto.* Vbi vt clarissimè vides, donum dicitur habitus ille, quo homo idoneus redditur ad elicienda opera, non ipsius doni, sed virtutum. Vndè sola doni definitio

finitio est irrefragabilis assertu nostri probatio. Disponit enim donum hominem, vt per virtutem ad hoc destinatam, ex influxu ipsius doni contempletur. Vnde donum perficit actum illum contemplationis, quem virtus potest quidem elicere, sed perficere non potest. Quod est idem, ac id, quod citato art. 8. docet D. Thom. in argumento *sed contra* per hæc verba: *Dona dantur in adiutorium virtutum contra defectus.* Hoc est, quod num. 79. nobis elegantissimè tradidit Caietanus. Videlicet, quòd ex concursu donorum actus virtutum non eliciuntur *alij* sed *alio modo.* Hoc est, quòd fides, vt est principium contemplationis, non sit fides simpliciter, & absolutè sumpta; sed fides, vt illustrata, aut à donis, ad contemplationem concurrentibus, elevata: Quocirca sicut fides, vt reduplicativè illustrata, dicit modum, qui est donorum effectus; sic in ipsum fidei actum, seu contemplationem imprimitur iste modus donis correspondens. Hoc est, quòd homo, qui sine donis idoneus est, vt virtutes exerceat ex dictamine rationis: ipsis donis indigeat, vt exerceat ipsas virtutes ex instinctu Spiritus Sancti. Cæterùm, sicut cùm homo ex dictamine rationis virtutes exercet, exercitium illud, seu ij actus non eliciuntur à dictamine rationis, sed à virtutibus: sic etiam cùm tales virtutes exercentur ex instinctu Spiritus Sancti, actus illi non à donis, sed à virtutibus ipsis eliciuntur.

§. III. *Nonnulla argumenta solvo.*

75. Contra conlus. arg. 1. Contemplans ex speciali instinctu Spiritu Sancti est instrumentum: ergo actio illa, seu contemplatio non attribuitur contemplanti, sed Spiritui Sancto medijs suis donis concurrenti. Conseq. nota est: Actio enim instrumenti principaliter elicitur à virtute illa, quam principale agens in ipsum derivat, quaque illud elevat. Anteced, autem, in quo est præcipua difficultas, est expressum D. Thom. d. q. 68. art. 3. vbi inquit: *Ad 2. dicendum, quòd ratio illa procedit de instrumento, cuius non est agere, sed solùm agi. Tale autem instrumentum non est homo, sed sic agitur à Spiritu Sancto, quod etiam agit, in quantum est liberi arbitrij.* Vbi clarè loquutus de motione donorum, de qua ibi sermo erat, concedit hominem esse instrumentum, quamquàm non inanime.

76. Confirmatur. Non potest fides elicere actum divinæ contemplationis, nisi à donis elevetur: ergo fides est instrumentum donorum; atque ideò actus eius eliciuntur principaliter ab illis. Anteced. constat ex verbis D. Thom. positis num. 70. ex disputata de charitate ibi: *Dona perficiunt virtutes elevando eas supra modum humanum.* Et conseq. probatur: Quia id, quod ita ab alio perficitur, vt simul elevetur, est instrumentum elevantis; aliter nihil habebit rationem instrumenti: sed dona ista perficiunt fidem ad actum contemplationis, vt illam elevent *supra modum humanum*, vt patet ex citato D. Thom. ergo.

Argumentum hoc molestum valde est, non propter difficultatem, quam habeat, sed quia in quamcumque materiam introduci ab aliquibus solet: vtì in præsenti faciunt, qui ex eo probari volunt, hominem, vt à Spiritu Sancto specialiter motum, operantem esse instrumentum, quibus respondetur: quòd si instrumentum sumitur in lata quadam significatione, sic *omnia, quæ sunt post Deum, sunt quædam quasi instrumenta ipsius*, ait Div. Thom. 3. cont. Gent. cap. 100. in 2. Quocirca omnis causa secunda instrumentum est causæ primæ; siquidem operari non valet, nisi ab ipsa prima causa mota, & præmota. Et hoc non solùm verum est relatè ad effectus supernaturales ad quos speciali concursu, & auxilio indigere certum est: verùm etiam relatè ad effectus naturales. In hacque acceptione sumitur à D. Thom. instrumentum loco in argumento citato. Ibi enim inten-

intendebat arguens, quòd dona Spiritus Sācti non erāt habitus existētes in iusto; sed passiones, aut motiones ipsi per modum transeuntis communicatæ. Et hoc: quia iustus ex illis operans est instrumentum, quod virtutem agentis principalis non habet per modum habitus. Ad quod ait Ang. Doct. quòd iustus ex instinctu speciali Spiritus Sancti procedens, non est instrumentum inanime, de quo verificatur illa ratio: sed est (illa lata acceptione iam dicta) instrumentum, quod ita à Spiritu Sancto agitur, vt etiam agat: eòque virtutem, qua operetur, debet permanenter habere. Et per hoc solvitur à D. Thom. illud argumentum: quin ex hoc inferre liceat, quòd in eius sententia, hi, qui spiritu Dei aguntur sint rigorosè instrumenta. Non enim sunt nisi causæ principales: & eò principaliores, quò spiritui, à quo aguntur, subiectiores. Per quod patet ad argumentum.

Ad confirm. concess. ant. neg. conseq. Ad cuius probation. dicas: multum, & valde absurda probare; atque adeò nihil probare. Si namque verum contineret probatio illa, nullus actus salutaris daretur, quem homo, vt causa principalis, produceret: vnde ob eorum elicientiam nulla retributione dignus foret. In forma tamen respondeo ad dictam probationem disting. mai. Quæ vera erit, si operatio, ad quam elevatio datur, non sit intra latitudinem obiecti adæquati principij elevati: vel si in ipso non supponatur forma, cui connaturalis sit talis operatio. Falsa verò est omnino illa maior; si dicta operatio sit intra obiectum adæquatum principij elevati: vel si in eo adest forma, cui connaturalis sit operatio illa. Et sub eadem distinctione min. negetur conseq.

Explicatur solutio: Actus contemplationis divinæ est actus fidei, qui, vt supponimus, est actus intellectus, cuius obiectum comprehendit, nedum Deum sublimiter contemplatum; verùm etiam ipsum clarè visum. Vnde quamquam elevari debeat, vt Deum videat, & contempletur, nunquam tamen verum est, quòd ad talem contemplationem, sive obscuram, sive claram instrumentaliter concurrat. Tunc enim instrumentaliter concurreret; cùm non solùm non diceret proportionem efficacitatis proximæ, vt de facto non dicit, relatè ad Deum videndum, seu contemplandum: sed nec etiam diceret proportionem essentialem. Hanc secundam proportionem vere dicit noster intellectus: vnde etiam si elevetur, vt proximè possit Deum contemplari, non propter hoc est instrumentum. Vide circa hæc P. P. Complutens. de anima disp. 17. q. 2. & P. P. Salmant. tract. 2. disp. 1. dub. 1. & disp. 4. dub. 5. num. 60. Insuper in iusto datur gratia sanctificans, cuius connaturalis operatio est Deum videre: consequenterque omne illud, quod iustum approximat, seu proportionat ad Deum videndum, non adimit ab illo rationem causæ principalis; sed illum magis, vel minùs proximè expeditum reddit, vt illum actum tanquam causa principalis eliciat.

77. Arg. 2. Quia licèt habitus elevans potentiam non auferat ab illa rationem causæ principalis, vt dictum est num. præcedenti elicit tamen substantiam actus, ad quem elevat: ergo dona ad contemplationem concurrentia eliciunt entitatem contemplationis. Conseq. infert. anteced. quod probatur: Quia ex eo quod perficit, & elevat, ex potentia elevata constituitur vnica causa actus: ergo tale elevans actus substantiam producit.

Si dicas: Vnam quidem causam constitui; sed taliter, quod entitas actus correspondeat potentiæ, & modus eam elevanti. *Contra* est 1. Quòd dona Spiritus Sancti sunt habitus: ergo taliter concurrunt ad contemplationem, quòd non solùm eius modus, ipsis correspondeat. Anteced. docetur à D. Thom. quem alij sequuntur. Et conseq. probat. Si solùm ad modum concurrerent, sat esset, quòd communicarentur per modum transeuntis, cùm contemplatio exercenda esset. Vt quid ergo habitus illi permanenter in anima iusti; cùm per motionem transeuntem suppleri

potest

poteſt quicquid ab illis fit? *Contra* 2. Quia habitus ipſe fidei infuſæ (idem eſt de alijs habitibus) taliter perficit potentiam intellectivam, vt ex fide, & intellectu conficitur vnica cauſa actus fidei, quem ipſa fides elicit quoad ſubſtantiam. Similiter procedunt ſpes, charitas, & alij habitus ſupernaturales: ergo hoc ipſum donis denegandum non eſt.

Vrgetur hoc: Quia dona Spiritus Sancti non ſolùm elevant intellectum fidem illuſtrando, & non ſolùm elevant vt habitus, vt dictum eſt; ſed ſunt habitus prorſus ſupernaturales: ergo taliter conſtituunt cum intellectu vnicam contemplationis cauſam, vt ſubſtantiam contemplationis eliciant. De anteced. dubitandum non eſt. Et conſeq. probatur: Quia hæc eſt differentia inter habitus acquiſitos, & infuſos, quòd illi concurrunt ad facilitatem actus, & ideò non dant *poſſe* ſed *facilitatem*: iſti verò dant *poſſe*; atque adeò concurrunt ad ſubſtantiam actus. De quo videri poſſunt noſtri Salmant. tract. 12. diſp. 3. dub. 2. à num. 35. ergo dona Spiritus Sancti præbent intellectui *poſſe* ad divinam contemplationem, eòque contemplationis entitatem producunt.

Reſp. anteced. eſſe verum, ſi id, quod elevat potentiam, non ſupponat in potentia omne, quod requiritur ad elicientiam ſubſtantiæ actus: tunc enim ita elevat, vt præſtet *poſſe* ad actum; conſequenterque ſubſtantiam eius elicit. Si autem in potentia ſupponat, quicquid requiritur ad ſubſtantiam actus: tunc ſolùm concurrit vel ad facilitatem actus; vel ad eius intenſionem; vel ad maiorem ipſius perfectionem. Quod vnico verbo explicatur: concurrit ad modum illius actus, non ad ipſius ſubſtantiam. Vnde licèt conſtituat vnam vnicam cauſam cum potentia, ex parte tamen actus diverſum eſt, quod ipſi, & quod potentiæ correſpondet. Et iuxta hæc admittenda eſt ſolutio inter arguẽdum data, quam non labefactant impugnationes adiectæ.

Ad primam enim reſpond, neg. conſeq. Ad cuius probationem dic, multum probare; Quia ſi id, quòd concurrit ad modum actus non poteſt eſſe habitus, non dabuntur habitus acquiſiti, qui iuxta communem intelligentiam, concurrunt ad præbendam facilitatem. Cùm autem interrogatur: ad quid illi habitus in anima, ſi hæc media Spiritus Sancti motione poteſt facere quicquid cum illis facit: Immo & nunquam facit cum illis, niſi adſit illa motio?

78. Reſp. cum Mag Joan. à Sanct. Thom. hoc procedere ex non recta intelligentia donorum Spiritus Sancti, & motivi, ob quod iuſtis conferuntur. Etenim dona Spiritus Sãcti non dantur in anima iuſti propter motionem Spiritus Sancti, ſed propter iuſti obedientiam, & promptitudinem, quam ſemper habere debet dicens cũ Davide Pſal. 107. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Quod non per modum tranſeuntis, ſed permanenter, & alta mente repoſtum debet habere iuſtus. Omnibus enim dicitur: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum.* Lumbos præcingere eſt ſignum ad iter ſe ſe accingentis: lucernarum lux oſtendit notitiam claram ad comprehenſionem lucidam, quam in ſuis greſsibus habent illi, qui ad dictum iter præparantur: vltra quod debent eſſe vigiles, veluti ſervi, qui expectant Dominum ſuum. Vt quid ergo? *Vt cùm venerit, & pulſaverit, confeſtim aperiant ei.* Ecce dona Spiritus Sancti, huiuſque divini Spiritus motionem, & effectus ad vivum expreſſa. Effectus donorum eſt illa iuſtorum præparatio ad iter, ipſiuſque itineris notitia: quæ permanenter in illis eſt, vt ſubitæ, & tranſeunti pulſationi reſpondeant cordis ianuas reſerantes, & promptiſsimam obedientiam exhibentes. Vnde patet ad quid ſunt illi habitus in anima. Et etiam patet, quòd talia dona ſunt neceſſaria ad conſecutionem ſalutis: Quia licèt ipſorum actus perfectiſsimi ſint, & extra communem, ac regularem modum: tamen, quòd homo ſit promp-

tus, vt Deo pulsanti aperiat, non est extra communem cursum, sed apprimè necessarium, vt valeat salutem obtinere.

Ad 2. impugnationem respond. ex habitibus supernaturalibus alios esse totam rationem agendi suis potentijs; alios verò non esse rationes formales agendi, sed modificandi. Habitus primi generis eliciunt entitatem actus: Habitus verò generis secundi actus, & habitus eum elicientis, entitatem perficiunt. Primi generis sunt virtutes Theologicæ, & lumen gloriæ: an verò hoc etiam alijs habitibus supernaturalibus conveniat, vel non? Nostra disputare non refert. Videbis P. P. Salmant. citatos num. suo 39. secundi autem generis sunt dona Spiritus Sancti. Nec est fundamentum aliquod, vt eo ipso quòd habitus sit supernaturalis, dicamus, esse rationem agendi: Cùm suppetant motiva plurima, vt dicamus, aliquos habitus prorsus supernaturales, qualia sunt dona, non esse rationes agendi, sed perficiendi.

79. Per quod patet ad vrgentiam, quin aliud addere opus sit: præterquam, quòd vltra dicta in probatione nostræ assertionis, considerandum est, quòd dona non afficiunt immediatè potentiam; sed media fide infusa formata: vnde totum suum munus dirigitur, vt docet Discept. mystica, *ad hoc, quòd anima facilè moveatur à Spiritu Sancto ad elicientiam actus fidei Theologicæ*. Et sic ad contemplationem concurrunt. Quocirca ex sua datura isti habitus destinati sunt ad modificandum habitum fidei illum illustrando, vt sic valeat actum contemplationis elicere. Ex quo planè habetur, talia dona non esse rationes agendi, sed perficiendi. Habetur etiam, quòd cùm dicitur de ratione habitus supernaturalis esse, quòd sit tota ratio agendi, non debet intelligi de omni supernaturali habitu; sed de illo, de quo verificatur quæsiti suppositum: videlicet, de eo, qui est ratio agendi. De hoc, inquam, disquiritur: an sit *tota* vel *partialis* ratio agendi?

§. IV. *Proponitur difficile aliud argumentum.*

80. ARg. vltimo: Dona Spiritus Sancti, quæ concurrunt ad contemplationem, eliciunt illam quoad substantiam in patria: ergo & in via. conseq. est innegabilis; quia si in patria sunt ratio agendi contemplationem; non est cur eis denegetur hoc ipsum in via. Probo anteced. Visio beata est contemplatio patriæ: visio beata elicitur à dono intellectus: ergo. Difficultas est in sola minori, quam evidenter docet D. Thom. 2. 2. q. 8. att. 7. hisce verbis: *Duplex est Dei visio, vna quidem perfecta, per quam videtur Dei essentia. Alia verò imperfecta, per quam etsi non videamus in Deo quid est, videmus tamen quid non est: & tantò in hac vita Deum perfectiùs cognoscimus, quantò magis intelligimus, eum excedere quicquid intellectu comprehenditur. Et vtraque Dei visio pertinet ad donum intellectus. Prima quidem ad donum intellectus consummatum, secundùm quod erit in patria. Secunda verò ad donum intellectus incohatum, secundùm quod habetur in via.* Similiter in 3. d. 34. q. 1. art. 4. ait: *Donum intellectus, cuius est spiritualia apprehendere, in patria ad divinam essentiam pertinget eam intuendo.* Pluribus alijs locis, tradit hoc ipsum Doct. Sanct. dicta tamen, quæ clariùs contra nos loquantur, sat sint: quia omnium illorum eadem expositio est.

81. Mag. Joan. à Sanct. Thoma 1. 2. q. 68. disp. 18. art. 8. non paucis vtitur, vt datos textus exponat: eius explicatio reducitur ad hoc, quòd D. Thom. non loquitur de actu doni intellectus formaliter tali, sed regulativè: quiaque visio beata, ait, est, quæ regulat actum doni intellectus in patria; propterea inquit Sanct. Thom. quòd donum intellectus pertingit ad videndam divinam essentiam: non quia visio formalis divinæ essentiæ sit actus doni intellectus: sed quia donum intellectus regu-

regulatur à visione divinæ essentiæ. Ad hoc reducuntur plura, quæ sapientissimus hic Theologus ibi docet. De quorum veritate non disputo. Semper tamen mihi durum erit, D. Thomam, in ipso loco vbi de dono intellectus, tamquam in sede propria, loquitur, & eius quidditatem vestigat, & contemplationem proprium ipsius doni actum in præsenti, & in futuro esse docet. in ipso, inquam, loco non loqui D. Thom. de doni intellectus actu formaliter, sed regulativè; hoc, repeto, semper mihi durum erit. Et si ita textus interpretari liceat, authoritatum pondus possum ibit. Hac tamen interpretatione relicta.

82. Fatemur, D. Thom. loqui de dono intellectus formaliter tali, & etiam de visione divinæ essentiæ, quæ est formaliter talis. Visio ergo divinæ essentiæ est multiplex in Beatis: modò verò de duplici mentionem faciam. Prima est ipsa visio beata, in qua Beatorum gloria consistit. Et hæc nullatenus est doni intellectus actus, nec tale asserit D. Thom. sed est actus elicitus à lumine gloriæ, quod est Beatorum Theologia. Secunda visio propriè talis divinæ essentiæ est actus doni intellectus. Cuius actum visionem esse nemo negare audebit: quandoquidem vel in hac vita Deum videt, non quoad quid est, sed quoad quid non est, vt ex multoties dictis patet. Vnde in patria, remoto velamine fidei, Deum clarè videt visione propriè, & formaliter tali, & quæ iam non terminatur ad quid non est, sed ad quid est. De hacque visione locutum D. Thomam, inde inter alia constat: quòd eo loci de dono intellectus, ac de actu sibi proprio, sermo illi erat. Quocirca si Ang. Doct. loquitur de visione, quæ sit actus doni intellectus, cur de illa prima est intelligendus, & non de hac secunda interpretandus?

83. Inter has autem divinæ essentiæ visiones hoc interest. Quòd, vt subtiliter discutit præfatus Magister, lumen gloriæ elicit actum visionis beatæ, antequam charitas amorem eliciat: quia ille intellectualis actus non præsupponit actum voluntatis; quin potius præsupponitur ad ipsum, illumque regulat, & excitat. Ad illam visionem beatam subsequitur amor Dei; sicque Deus perfectè possidetur à beatis, habentque isti suam fœlicitatem omnimodè perfectam, completamque, dicente D. Thom. 2. 2. q. 180. art. 7. ad 1. *Hæc est vltima perfectio contemplativæ vitæ, vt scilicet non solum divina veritas videatur, sed etiam vt ametur.*

Hactenus non adest actus doni intellectus, nec alicuius alterius ex septem donis, nec adesse potuit. Tum quia illi divinissimi actus altiora principia exposcunt, quàm sint dona Spiritus Sancti. Tum quia dona, dum suos actus habent, supponunt animam Deo vnitam, quæ vnio fit medijs virtutibus Theologalibus, quæ ex hoc donis præstare, demonstratur, docetque D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 8. dicens: *Virtutes Theologicas præferendas esse donis Spiritus Sancti, quia per eas vnitur mens Deo, & subijcitur illi.* Vide dicta num. 73. Tum denique, quia actus donorum, v. g. intellectus, de quo loquimur, non terminatur ad Deum prout est in se cognoscendum; sed ad ipsum prout degustatum: vnde ad eius actum debet, præsupponi actus gustans Dei delicias, & suavitatem. Actus iste est actus voluntatis, quæ Deo tota sua activitate copulata suavitate illius pascitur, & saginatur. Tuncque apparet actus doni intellectus cognoscentis Deum, non, vt diximus, in se ipso, aut quidditativè; sed quatenus communicat gustum illum, saporemque voluntati. Et in hoc sapore, quem voluntas experitur, qui sanè quid creatum est, videtur Deus à dono intellectus, & ab alijs donis cognoscitivis, præsertim à dono sapientiæ. Ex quibus habetur, D. Thom. loqui de hac visione Dei mystica, & quæ ad Deum, vt degustatum terminatur: non de illa, quæ ipsum in se, & prout in se existit, intuetur.

84. Mente D. Thom. explanata, gemimus adhuc sub hasta totius obiectæ difficultatis. Quia si D. Thom. loquitur de visione illa mystica, eamque

 dicit,

dicit, esse actum doni intellectus, vrget dubium: vel ille actus elicitur quoad substantiam à dono intellectus; vel tantùm quoad modum; & quoad substantiam ab alio habitu? Si primum dicas: ergo etiam in via erit actus ille à dono intellectus quoad substantiam. Si secundum asseras: debes assignare habitum, à quo substantia illius actus eliciatur. Quod haud facilè consequare: Quia summè arduum est, talem habitum invenire. In primis enim non potest esse lumen gloriæ; quia absurdum prorsus est concipere, lumen gloriæ à donis perfici posse. Fides, tametsi entitativè perfectior, est quoad modum minùs perfecta donis, vt suprà dictum est cum D. Thom. Quamobrem possunt dona fidem illustrare, eiusque actum perficere. Sed lumen gloriæ quam perfectionem lucrabitur ex donis? Itidem recurrere ad sciētiam infusam, vanum erit; quia vel in via illa scientia, dum transeunter alicui communicatur, donis non eget, vt contempletur. Quantò magis hoc in patria eveniet, vbi illa scientia permanenter, ac plenè possidetur.

Vides difficultatem gravissimam, quam tamen dissimulare nolui: nè modò exequerer, quod nunquam à me factum potes credere. Ratus melius esse, iudicium proprium exponere, vt à sapientibus emendetur: quàm tumulo silentij reponere, ex quo publica vtilitas nullum emolumentum habet. Exposito ergo, quod propria exilitas dictat, resultat, vt iam alibi dictavi, quòd sapientes, errata vt extirpent, ignaros instruant: & rem adeò vtilem, & extemplò se se cuivis de his tractanti, offerentem, non tam profundo silentio prætereant.

85. Igitur ad propositam difficultatem videtur posse responderi: Quòd in patria donum intellectus elicit substantiam illius mysticæ visionis. Nec in patria vrgent motiva, ob quæ illam illi elicientiam denegavimus. Et aliunde ipsi dono hic modus operandi non repugnat, vt prudenter vidit nostra Discept. mystica loco citato. Ex dictis enim ab initio huius quæstionis constat: in via non elicere dona actum contemplationis, quia D. Thom. Caietanus, Suarez, & communiter alij, & ipsa diffinitio doni num. 74. posita, docent, dona perficere fidem pro actu contemplationis, & actum cōtemplationis esse actum perfectissimum fidei: & insuper, quòd actus perfectior non est attribuendus habitui minùs perfecto: & alia his similia. Quæ omnia disparent, si de contemplatione mystica patriæ sermo sit. Illa enim non est perfectior actus illius fœlicissimi status: quippe visio beata omnes alios longè superat; donorum actus non est perfectissimus actus luminis gloriæ, nec hoc per ipsa dona perficitur, aut perfici valet. Vnde si dona sunt aliunde, vt dictum est, capacia eliciendi substantiam contemplationis: neutiquam absonum videtur, asserere, quòd hanc capacitatem in patria exerceant, vbi inconvenientia cessant.

Verùm nec modus procedendi D. Thom. nec tradita donorum diffinitio quietem invenire in data solutione patiuntur. Non primus, quia D. Thom. eodem modo ait, contemplationem patriæ esse actum doni intellectus consummati, ac contemplationem viæ esse à dono intellectus non consummato: sed hoc non elicit substantiam contemplationis viæ: ergo nec illud elicit substantiam contemplationis patriæ. Mai. constat ex verbis Ang. Doct. num. 80. datis, & minor ex dictis in tota hac disputatione. Sed nec donorum tradita definitio hoc patitur; quia illa definitio describit nobis donorum quidditatem, quæ in omni statu eadem semper est. Vnde cohærenter ad hactenus dicta aliter respondere oportet, ad quod

86. Supponendum est: quod sicut contemplatio viæ est veluti vicaria contemplationis patriæ. Sicut enim in hoc consistit fœlicitas patriæ; sic etiam in illa vitæ huius fœlicitas sita est: ita fides infusa est vicaria luminis gloriæ, vt omnes docent. Quocirca sicut contemplatio, seu fœlicitas consummata subsequitur ad contemplationem, seu fœlicitatem inchoatam; sic ad fidem sub-

subsequitur lumen gloriæ. Lumen hoc est Theologia Beatorum, quo consequuntur vltimum suum finem illos beantem, ad quam consecutionem subsequitur delectatio voluntatis, & quies in ipso vltimo fine consecuto. Si autem hoc lumen posset esse Theologia mystica Beatorum, nil nobis desiderandum superesset, vt factum argumentum solveretur.

87. Secundo supponendum est cum Mag. Ferre in 1. p. tract. 1. q. 3. §. 4. quòd sicut intellectus Dei ob sui eminentiam est intellectus, sapienria, & scientia; sic etiam lumen gloriæ hæc omnia similiter habet, formali quadam participatione: vnde secundùm quod participat rationem intellectus divini, habet pro obiecto omnia divina, quæ formaliter conveniunt Deo: secundùm quod sapientia, habet iudicare de omnibus divinis per ipsam divinitatem: secundùm quod scientia est, tantùm habet inclinare in attributa Dei &c. Hæc datus Author ex quibus constat, lumen intellectus multa adunare, quorum non omnia seorsim, ac præcisivè sumpta, sunt ipsa beatitudo formalis: hæc quippe ad omnia, quæ in Deo sunt, terminatur. Quod non obest, vt in illo sublimi actu, & in habitu ipsius præscindamus ea, quæ habet ex sua primaria, & adæquata ratione, & illa, quæ secundùm conceptus sibi inadæquatos, ac veluti secundarios dicit.

88. Supponend. est 3. Theologiam acquisitam, quam in patria manere, certum est, ibi postquam Deum modo sibi proprio attingit, regreditur ad cognoscendum ipsum Deum, prout à voluntate degustatum; sicque datur Theologia mystica acquisita concurrentibus donis modo, quo in antecedentibus dictum est. Hoc tamquam certum supponimus, ab omnique calumnia immune. Tum, quia si in via hoc fit, non est cur in patria similiter nõ eveniat. Tum, quia iuxta D. Thom. 1. p. q. 89. art. 5. & 1. 2. q. 67. art. 2. scientiæ acquisitæ in hac via, in patria ablatis imperfectionibus, conservantur. Vnde debet id ipsũ concedi de Theologia Mystica naturali, quæ acquisita est. Ex his ergo, quæ certa sunt, lux aliqua incipit apparere, quæ viam, qua facto argumento occurramus, ostendat.

89. Respond. ergo: Actum primarium luminis gloriæ esse intueri Deum prout est in se ipso, & quidditativè, ex qua cognitione, vt vidimus num. 83. resultat ineffabilis rogus voluntatis in illo summo bono quiescentis, innerrabilesque delicias degustantis. Et Deum, vt sic degustatum, & in illo sapore, quo deliciatur voluntas, splendentem, obiectum dignissimum esse cognitu, quis negabit? Hoc ergo dignissimum obiectum cognoscit per actum suum secundarium lumen gloriæ. Sed non se solo; quia lumen gloriæ, vt dictum est, attenta sua natura, respicit Deum quidditativè, non mysticè: respicit Deum prout est in se, non prout in illo sapore relucet: vnde ad sic attingendum Deum requirit influxum donorum. Quorum est privativè proprium Deum non metaphysicè, non quidditativè, sed mysticè, & experimentaliter attingere. Nec ex hoc inferre licet, quòd dona perficiunt lumen gloriæ, sicut de fide diximus. Fidem enim perficiunt, quia illam elevant ad superiorem modum operandi, scilicet, supra modum humanum, vt suprà docuit nos D. Thom. lumen autem gloriæ non elevant: nec ibi adest aliqua elevatio. Sed potiùs depressio: quatenus lumen ipsum, cuius actus primarius fertur in Deum, prout est in se, deprimitur, vt per actum secundarium cognoscat ipsum obiectum, vt splendet in dicto sapore. Vnde nihil aliud in hac modificatione evenit, nisi quòd lumen illud, quod ex natura sua cognoscitivus est; sed non mysticè: ex connotatione autem influxus donorum mysticè cognoscat. Quod sexcentis exemplis comprobari potest. Quorum omnium eadem ratio est, videlicet, quòd non omnis modificatio perfectio est: nec connotatum, eo ipso, quòd connotatum sit, perficit rectum: sed facit, quòd rectum faciat, id, quod sine ipso non faceret: sive illud, quod facit ex connotatione

tione illa, fit magis, vel minùs perfectum, quàm id, quod fine illa connotatione facit. Hoc enim aliunde pensandum est.

Quamobrem sicut Theologia acquisita Deum, concurrentibus donis, contemplatur in patria, vt diximus num. 88. Sic etiam ipsum Deum sublimiùs contemplatur Beatorum Theologia, lumen, scilicet, gloriæ, quod in illos conceptus, quos dedimus num. 87. aliosque dividitur, vt non solùm sibi approprietur elicientiam contemplationis, quæ est actus doni intellectus; sed illas etiam, quæ sunt actus donorum sapientiæ, & scientiæ. Quatenus ex cognitione elicita ab vnoquoque ex his conceptibus habet voluntas, quod in obiecto degustet, & iterum ipsum lumen, quod novo modo, hoc est, mysticè cognoscat. Sicque servatur in omnibus cohærentia, quæ est signum magnum veritatis. Atque adeò fides, quæ, vt diximus, num. 86. est vicaria luminis gloriæ, invenitur hoc munus habere non solùm in actu suo primario; sed etiam in secundario, qualem esse divinam contemplationem, seu actus donorum, suprà dixit nobis Caietanus: siquidem subsequitur lumen gloriæ, quod per actum suum secundarium ex connotatione influxus donorum contemplatur Deum non contemplatione illa intuitiva, & quidditativa, sed contemplatione mystica, affectiva, & experimentali.

90. Dices: Ipsa beatifica visio est cognitio experimentalis Dei: ergo lumen gloriæ non elicit aliam cognitionem experimentalem Dei. Antecedens est omnino certum, & conseq. probatur: Quia in conspectu primæ illius cognitionis experimentalis perfectioris superfluit prorsus cognitio alia experimentalis minùs perfecta.

Resp. disting. anteced. *est cognitio experimentalis* intuitivè, seu per modum visionis, conceditur; mysticè, seu ex affectuosa connaturalitate, negatur. antecedens. Etenim omnis visio intuitiva est cognitio experimentalis; ipsa enim visio experimentum est: ast est experimentum, quod non nascitur ex tactu, seu ex degustatione obiecti, sed ex faciali præsentia ipsius. Hæc secunda experientia non est mystica, vnde licèt illam dicat beatitudo formalis, non sequitur, quòd sit contemplatio mystica cognitio experimentalis ex degustatione obiecti est mystica contemplatio, & hanc provenire à lumine, connotato influxu donorum, asserimus. Nec hæc cognitio superfluit in conspectu primæ: quia est ab illa multum diversa. Quandoquidem prima est cognitio obiecti prout est: secunda autem est cognitio obiecti prout sapit. Prima terminatur ad divina, vt vera, & secunda terminatur ad *divina amata*, vt dixit D. Thom. supra disp. præcedenti numero 46. Et sicut non repugnat, quòd Beatus cognoscat Deum per scientiam beatam, per infusam, & per Theologiam acquisitam: ita nec datur repugnantia in eo, quòd idem lumen illo duplici experientiæ genere Deum cognoscat. Similiter Beatus cognoscit mysticè Deum per Theologiam acquisitam, modo, quo diximus num. 88. & eodem proportionali modo cognoscitur mysticè à Beato Deus per scientiam infusam: quin istæ mysticæ cognitiones, seu experientiæ superfluant propter diversum modum procedendi habituum illas elicientium: ergo similiter non superfluit in lumine gloriæ experientia mystica, licèt detur experientia illa intuitiva; quia vtraque experientia habetur modo diversissimo.

Replicabis: Actus luminis gloriæ est visio Dei: sed experientia mystica non est formalis visio Dei: ergo non est actus luminis. Mai. certa est, & min. constat: Quia experientia mystica fundatur super aliquo creato, nempe super sapore, & gustu, quos voluntas experitur; & hæc est ratio, ob quam dona Spiritus Sancti non sunt virtutes Theologales, videlicet, quia eorum obiectum non est Deus in se ipso; sed dictus ille sapor, & gustus.

Resp. disting. maiorem *est visio* sive mystica, sive intuitiva, concedo; determinatè intuitiva, subdistinguo:

Actus

Actus primar. luminis, conced. secundarius, quem habet ex influxu donorum connotativè, neg. maiorem. Indidemque distinguatur conseq. *luminis* primarius, & quem ipsum lumen, circunscripta quacumque connotatione, producat, concedo. Secundarius, & quem ex connotatione donorum producat lumen, neg. conseq. Solutio ex dictis patet. Nec inconveniens aliquod est, quòd habitus eliciat actum primarium perfectissimum, & secundarium minùs perfectum: quin potiùs contrarium foret inconveniens maximum. Et in præsenti casu salvatur semper, quod actus secundarius luminis sit obiecti visio; quandoquidem actus ille est visio intuitiva regulativè, quia per visionem intuitivam regulatur. Est etiam formaliter visio mystica: quia actus ille est cognitio clara; non tamen quæ ad Deũ, prout est, terminetur, sed quæ Deum, vt sapidum, contemplatur.

92. Non quiescis: Cognitio mystica est perfectior quàm cognitio non mystica: ergo si aliqua luminis gloriæ cognitio est mystica erit prior illa, qua Deus intuitivè cognoscitur. Hæc non: ergo nulla. Omnes propositiones sunt innegabiles. Prima quidem, vt constat ex ijs, quæ diximus tom. 1. disp. 1. q. 10. Indidemque intulimus Theologiã mysticam esse perfectiorem scholastica. Secunda propositio deducitur legitimè ex antecedenti. Tertia patet ex suprà à nobis dictis. Ac tandem vltima ex præcedentibus notissima est.

Resp. Comparationem inter cognitiones Theologicas, ipsasque Theologias quoad perfectionem ipsarum regulandam esse relatè ad omnium earum vltimum finem, qui est beatitudo formalis, sive Theologia Beatorum. Quapropter Theologia hæc non est extremum illius comparationis; sed finis, per ordinem ad quem regulari debet perfectio aliarum. Vnde cùm Theologia scholastica cum præcisione sumpta non sit consecutio huius fœlicissimæ Theologiæ: quandoquidem invenitur in peccato mortali catenato: quod minimè invenitur in Theologia mystica, quæ in malevolam animam non intrabit, nec habitabit in corpore subdito peccatis; eòque est via certa, & regalis ad adeptionem illius Theologiæ divinæ: propterea est perfectior scholastica. Ex quo nihil contra doctrinam traditam inferre licet.

§. V. *Colliguntur aliquot corollaria.*

93. Ex dictis in hac disp. colligere placet plura, quæ scitu digna sunt, possentque plurium quæstionum dignum argumentum esse. A quo labore abstinemus, tum quia de his in authoribus initio huius quæstionis adductis, invenies, quæ desiderare valeas. Tum quia talis labor valde scholasticus est, & vt ea, quæ mystico nostro instituto deservire possunt, libemus, corollaria sufficiũt. Tum denique, quia vt ex dictis patet, dona Spiritus Sancti de quibus modo loquimur, non sunt principium elicitivum substantiæ divinæ contemplationis: quare non debemus de illis agere ea solicitudine, ac de principio ipso substantiam contemplationis eliciente.

Colliges ergo 1. dona Spiritus Sãcti esse inter se connexa quoad se; sed non quoad actus ipsorum. Secunda pars huius corollarij inde patet; quòd potest aliquod donum, ac de facto sic evenit, operari, quin alia operentur: quod fieri nentiquam posse; si essent quoad actus connexa. Tunc enim, vno influente, & alia pariter influerent. Hocque est fundamentum illius doctrinæ, quam tradunt communiter Mystici, videlicet, diversos effectus, & conditionem habere contemplationem, quæ est à dono scientiæ, ac illam, quæ est à dono intellectus, & ab vtraque discriminari, quæ est à dono sapientiæ. Aliunde autem, & à priori constat hæc veritas: quia actus doni intellectus est iudicium discretivum, & actus doni sapientiæ, & scientiæ est iudicium resolutivum, illius per causam altissimam, & huius per causas

crea-

creatas. Est autem manifestum, quod hæc iudicia separari possunt. Immo dum res per causam creatam cognoscitur, tunc non potest simul cognosci per causam increatam: ergo hæc dona quoad actus non sunt connexa.

Prima autem pars est doctrina D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 5. vbi in corp. art. concludit, quod dona Spiritus Sancti sunt sibi invicem connexa in charitate, quatenus nulli habenti charitatem desunt dona Spiritus Sancti, nec illa omnia, aut eorum aliquod, inveniuntur in non habente charitatem. Aliqua sunt, quibus hæc veritas impugnatur: eorum tamen solutionem habes apud citatum Div. Thom. & eius expositores ibi. Nobis autem satis sit, hæc insinuare, addentes, quòd hanc donorum connexionem neque mors, neque vita separabit. Quandoquidem in patria permanent ipsa dona inter se connexa, vt docet Ang. ipse Doct. art. sequenti, estque in via D. Thom. indubitatum.

94. Dices: Licèt in patria sint Spiritus Sancti dona, non sunt eadem, ac illa, quæ in viatoribus dantur, sed alia specie diversa: ergo non est indubitatum in via D. Thom. quòd dona Spiritus Sancti, quæ sunt in via reperiantur in patria. Prob. anteced. Eadem est ratio donorum, ac nostræ Theologiæ, quoad hoc, quòd est perseverare, vel non perseverare in patria: sed nostra Theologia ibi non perseverat, sed alia specificè diversa: ergo pariformiter.

Resp. cæcum esse, qui non videat, Div. Thom. docentem dona Spiritus Sancti in patria perseverare, loqui de ipsis donis, quæ in via dantur. Nec hoc dignum est, vt in eius ostensione tempus aliquod insumatur. Vnde ad obiectionem negatur anteced. Ad probation. respondet Illust. Palanco 1. part. tract. 1. disp. 1. q. 4. num. 43. neg mai. assignatque discrimen inter nostram Theologiam, & dona consistens in eo, quòd nostra Theologia regulatur per fidem, ex cuius obscuris principijs essentialiter discursiva est; dona autem non regulantur per fidem; ideòque dona possunt eadem perseverare, non autem Theologia.

Sed hanc solutionem admittere non possumus; quia falso innititur fundamento. Videlicet, quòd in via dona non regulantur per fidem. Contrarium enim ita clarè docetur a D. Thom. in illa ipsa quæstione, quam citat, vt mirum sit, quòd illam non viderit gravissimus hic Theologus. Vereor, nè rem adeò evidentem subticuerit, vt sine clarissimi testimonij gravamine assertum Thomistis iam pene invisum defenderet. De illo fusè egimus tomo 1. disp. 1. q. 9. Modò verò vt huius Authoris discrimen nullum esse constet, verba D. Thom. adducam citata q. 68. art. 8. in corp. vbi ait: *Sicut virtutes intellectuales præferuntur virtutibus moralibus, & regulant eas; ita virtutes Theologicæ præferuntur donis Spiritus Sancti, & regulant ea. Vnde Gregor. dicit in 1. Moral. quòd neque ad denarij perfectionē septē filij, id est septem dona perveniunt nisi in fide, spe, & charitate fiat omne, quod agunt.* Hæc D. Thom. cum quibus ægrè componet Illustr. Palanco suum illud discrimen inter Theologiam, & dona.

Vnde eo relicto, concedimus mai. illam, & negamus min. de quo loco citato actum a nobis est, dictumque Theologiam nostram manere in patria; quia licèt fide reguletur in via, regulatur, quatenus fides est vicaria luminis: non est autem fides luminis vicaria per id, quod fidei est proprium, nec lumen potest illud communicare: sed est vicaria luminis, prout dicit ea, quæ potest ipsi lumen impertire. Duo dicit fides; nam dicit certitudinem, & obscuritatem. Obscuritatem habet à se, non à lumine, cuius ob certitudinem, quam dicit, vicaria est. Ex hac ergo fide sic certa procedit nostra Theologia. Vnde obscuritas illi essentialis non est, atque adeò potest, & re ipsa coniungitur claritati in futura vita. Quod idem, & propter eamdem rationem dicimus de Spiritus Sancti donis. Vide, quæ loco citato dicta sunt.

Sed

95. Secundo colligitur ex dictis, non omnia Spiritus Sancti dona ad contemplationem concurrere. Septem esse dona Spiritus Sancti docent communissimè Theologi istum donorum numerum desumentes ex Sacra Scriptura: nam Esaiæ 11. dicitur de Christo Domino: *Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Hoc ipsum alijs scripturis comprobatur. Ex his autem septem donis quatuor perficiunt partem intellectivam: hæc sunt donum intellectus, donum sapientiæ, donum scientiæ, & donum consilij. Tria autem perficiunt vim appetitivam. Hæc sunt donum fortitudinis, pietatis, & timoris. Quæ tria dona in contemplationem non influere, certissimum est. Quandoquidem loquimur de elicientia propriè tali, vt initio disputationis monuimus: & quæ sic concurrunt, sunt in potentia eliciente. Vnde cùm potentia eliciens contemplationem sit intellectus, vt dictum iam est: propterea ex parte ipsius debent se habere virtutes cum illa potentia concurrentes. Consequenterque dona, quæ subiectantur in appetitu, influere in contemplationem non possunt: atque adeò devolvitur hic influxus ad illa 4. dona, quæ partis intellectivæ perfectiones esse diximus. Sed non est exploratum, an omnia illa dona intellectiva ad elicientiam divinæ contemplationis concurrant. Ex dictis tamen haud obscurè constat, quid dicendum sit circa hæc.

96. Infertur 3. donum intellectus influere ad contemplationem divinam. Hoc patet ex disp. præcedenti, vbi asseruimus, iudicium discretivum esse actum contemplationis. Vnde cùm iudicium discretivum ex speciali motione Spiritus Sancti procedens sit actus doni intellectus; ideò influxus in contemplationem illi convenit. Modus autem, quo donum illud concurrit, duplex est. Primus communis est ipsi, & alijs donis: de quo in tota hac quæstione actum est. Secundus est specialis, nec in alio dono, aut virtute reperitur. De quo egimus disputatione præcedenti, q. 7. quibus nihil addere opus est, vt perfectè intelligatur, in quo consistat. Non erit tamen superfluum, nonnulla dicere de distinctione actus huius doni ab aliorum donorum, habituumque actibus, vt sic perfectiùs eius quidditas dignoscatur.

Igitur à donis affectivis differt; quia cognoscitivum est. A dono Consilij; quia huius actus est circa agibilia, & directionem humanorum actuum. Actus autem doni intellectus est *circa prima principia cognitionis gratuitæ*, quæ à fide credita, ipse intellectus penetrat, de illisque iudicium fert, ipsa quoad quid non sunt videns. Sic D. Thom. 2. 2. q. 8. Ab actibus donorum sapientiæ, & scientiæ differt; quia horum donorum actus procedunt analyticè, seu resolutivè; actus verò doni intellectus resolutivus non est; sed versatur circa prima principia, illa intimè ex mystica connaturalitate cognoscendo. Ac per hoc cognoscitur diversitas actus doni intellectus ab omnibus alijs habitibus cognoscitivis, qui dona non sunt. A lumine gloriæ differt, tum ob maiorem luminis gloriæ perfectionem. Tum quia, vt dictum est, actus luminis gloriæ præcedit voluntatis actum, quem indispensabiliter supponit actus doni intellectus. Differt à fidei actu; Quia hic innititur solummodò extrinseco dicentis testimonio, & non procedit ex mystica affectione. Ac insuper, quia actus fidei est cognitio per ænigmata. Doni verò intellectus cognitio, præter quam, quod est ex connaturalitate mystica, consurgit ad capienda divina quasi nuda veritate: propterèaque, vti observat laudatus D. Thom. apud Matth. cap. 5. attribuitur dono intellectus prima beatitudo, quæ est munditia cordis; qua lucratur Dei visio; dicitur enim loco citato: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Hanc cordis munditiam causat donum intellectus, faciens actum ipsum fidei non immisceri phantasmatibus: non quia sine conversione ad phantasmata detur contemplatio huius vitæ: hoc enim, vel numquam,

vel raro datur, vt suo loco dicemus; sed quia facit cognoscere, Deum non esse, prout in phantasmatibus repræsentatur. Sedat denique fluctuationẽ, quam actus fidei patitur ex obiecti inevidentia: propter quæ ei correspondet Dei visio, inchoata scilicet, in hac vita, & in futura consummata.

97. Dices: Multi, qui in peccato sunt, sunt firmissimi in fide, profundèque divina penetrant: è contra autem multi iusti, in quibus absdubio datur donum intellectus, maximam hebetudinem habent circa res fidei, contra quam etiam plures tentationes patiuntur. Aliunde etiam, si munditia, seu limpiditas cordis est propria doni intellectus, non egebunt iusti purgationibus, tum activis, tum passivis, vt ad divinam vnionem habilitentur: quandoquidem purgationes illæ ad hanc habilitatem conferendam ordinantur. Non ergo habet actus doni intellectus ea, quæ diximus.

Resp. Ita esse, quòd multi in peccato existentes sunt firmi in fidei veritatibus: nec hanc firmitatem, quam isti habent ex divino testimonio, dicimus esse actum doni intellectus, sed aliam, quæ obtinetur ex notitia experimentali, quam Mystici habent de rebus ipsis divinis. Hæc certitudo est, quam dicimus, esse actum doni intellectus, quæ ex consequenti non potest sine ipso reperiri. *Quod* autem peccatores illi multa divinorum sapientia fulgere possint, neutiquam diffitemur. Verùm illa sapientia habetur ex studio, aut discursu, non autem ex divinorum experientia, qualiter sine dono intellectus non reperitur.

Ad 2. partem propositæ obiectionis dicimus: Habentem donum intellectus posse quidem hebetudine laborare circa cognitionem eorum, quæ non sunt de necessitate salutis. Illa verò, quæ sunt de necessitate salutis probè scit: cùm scriptum sit de Spiritu Sancto apud Joan. cap. 16. *Ille docebit vos omnem veritatem*. Et in 1. epist. eiusdem cap. 2. dicitur: *Vnctio docet vos de omnibus*.

Insurgis: Si hoc ita est, nullus iustus indigebit, Magistrum pro sua instructione adire: consequenterque Asceta, etiam illiteratus, Directore non indigebit, contra ea, quæ ex diversis scripturis, alijsque fundamentis statuimus tom. 1. disp. 2. *Respond.* Quòd in horum remedium datum à Deo est aliud donum, & est donum consilij. Cuius munus non est solùm, vt illud habens eo ipso instructus sit de ijs omnibus, quæ sunt ipsi de necessitate salutis, sine eo, quòd alium adeat, vt audiat. Est etiam munus doni consilij movere ignorantem, vt doctum consulat, cuius instructione de necessarijs ad propriam salutem sibi constet. Vnde docet Div. Greg. quòd *donum intellectus de auditis mentem illustrat*. Hoc est *de auditis*; sive per fidem, quæ ex auditu est: sive à Magistro edisserente, quæ ad salutem necessaria sunt. Videatur citatus Mag. Joan. à Sanct. Thom. hæc docens, eruditèque ex Scriptura, & Patribus, probans in de dono consilij.

Prosequentes enodationem obiectionis dicimus: Habentem donum intellectus pati quidem posse tentationes circa fidem; sed ad quarum superationem ex ipso dono instruatur ex illa ipsa penetratione, quas res ipsas fidei mystica evidentia cognoscit, quam evidentiam ex sola fide non habet. Similiter per ipsum donum intellectus habet, quòd videat quid sibi faciendum sit in purgationibus activis, & qualiter debeat tolerare passivas, vt sic ex ipsis consurgat idoneus, vt Deum quasi nuda veritate contempletur. Et propter hoc munditia, ac limpiditas cordis ponitur ad donum hoc spectare.

98. Habetur ex dictis, quis sit actus doni intellectus, & qualiter ab omnibus alijs secernatur, & etiam quomodo ad contemplationem concurrat. Sic non tibi opus erit illa doctrina, quam offert Lucerna mystica tract. 3. cap. 6. in fine. Vbi docet, contemplationem, quæ est actus doni intellectus, in hoc ab alijs aliorum donorum contemplationibus discriminari, quòd illa, quæ est doni intellectus altissimè Deum cog-

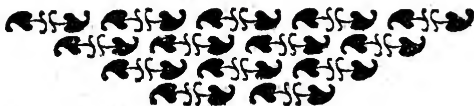
noscit,

noscit, *nihil affirmando, vel negando.* Bene, & optime: sed ostendendum illi authori erat, quæ contemplatio aliquid affirmet, vel neget. Quod non facilè consequetur; cum contemplatio formaliter sumpta sit simplex intuitus veritatis, de quibus iam actum est.

99. Infertur 4. ex dictis: Dona sapientiæ, & scientiæ cōcurrere ad contemplationem divinam. Quod ex assertis disputatione præcedenti notum etiā est: quippe dictum ibi est, iudicium resolutivum esse contemplationem: atque ideò cùm actus horum donorum sit hoc iudicium; ipsa enim iuxta vnanimem Doctorum sensum analyticè procedunt: propterea ipsorum actus contemplatio est. Horum donorum actus differt ab actibus donorum partis appetitivæ in eo, in quo actus doni intellectus ab ipsis discriminantur. Similiter dicimus de lumine gloriæ, de fide, ac de omnibus actibus habituum cognoscitivorum, qui dona non sunt. Ab actu doni intellectus differt: quia eius iudicium resolutivum non est. Ab actu doni consilij num. sequenti dicem, in quo differat. Inter se autem differunt dona hæc ob illud, quæ multoties diximus. Videlicet, quia contemplatio sapientiæ est per altissimas causas, & contemplatio doni scientiæ per causas inferiores. Modò verò solùm addendum duximus id, quod iam alibi dictum est, videlicet, contemplationem perfectissimam esse actum doni sapientiæ. Tum quia ipsum perfectius est inter omnia dona; eòque debet ei correspondere actus perfectior. Tum quia hoc donum tametsi in intellectu subiectetur, *causam tamen habet in affectu*, ex quo maiorem perfectionem sibi vendicat, & sapidissimam delectationem habet contemplatio, quæ ab ipso est. Ex quibus cognoscere debes, quam omni fundamento destitutus Author Lucernæ mysticæ deneget tract. 3. cap. 7. donum scientiæ esse principium proximum divinæ contemplationis.

100. Infertur 5. ex dictis: Donum consilij non concurrere ad elicientiam divinæ contemplationis. Sic N. Philip. p. 2. tract. 3. disc. 3. art. 1. ratioque ipsius est evidens: Quia contemplatio est actus intellectus speculativi, vt vidimus disp. antecedenti: ergo cùm donum consilij sit practicum; siquidem est circa hìc, & nunc agenda, non potest esse principium formale contemplationis. Et mens dicti Authoris, sensusque, in quo loquitur, adeò perspicuè manifestantur, vt sine prudenti motivo ductum putemus quēdam è nostratibus, qui de ipsius mente dubitat. Id verò quod Author hic dubitans ait, donum, videlicet, consilij prævié, & subsequenter contemplationi deservire: nec Authorem, de quo dubitat, tangit; ipse enim loquitur de principio formali contemplationis, vt eius verba manifestant: nec aliquid docet, quod dono consilij speciale sit. Quādoquidem omnia Spiritus Sancti dona se invicem iuvant, vti docet Ang. Doct. 1. 2. q. 68. art. 5. in arg. *sed contra*, vbi ait: *Dona Spiritus Sancti sunt connexa per hoc, quòd se invicem reficiunt.* Et similiter art. 8. ad 3. ait de his donis, quòd *vnum ab altero iuvatur.*

Actus huius doni, vt dictum est, respicit agenda, vt hìc, & nunc exequēda ex motione Spiritus Sancti; & per hoc cognoscitur distinctio huius doni ab alijs omnibus donis. De quibus nihil iam ampliùs dicemus. Ex dictis enim habentur, quæ pro mystica Theologia tradenda necessaria esse, videntur.

DISPUTATIO DECIMA QUARTA.

De speciebus concurrentibus ad elicientiam Divinæ contemplationis.

SPeciem impressam activè concurrere ad contemplationem, sententia est inter Thomistas communis, vt testatur Gonzales 1. p. q. 12. art. 2. disp. 25. sect. 5. & meritò, cùm sit expressa sententia D. Thom. in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. & de verit. q. 2. art. 6. & 1. p. q. 36. art. 1. & q. 85. art. 2. & lib. 2. de anima lect. 12. vbi textu 60. illam etiam docet Aristot. De quo videri possunt nostri Complur. lib. 3. de anima disp. 18. q. 4. Quocirca cùm in præsenti de causa effectiva divinæ contemplationis agamus, non possumus species ad ipsam deservientes prætermittere; sine illis enim truncus proculdubio foret præsens tractatus de causa efficienti. Accedit, quòd inter disputationes, quæ ad dictum tractatum spectant, in quibus hactenus occupati fuimus, nulli præsens cedit in vtilitate, in subtilitate, ac gravitate, vti dicenda monstrabunt. Quæ etiam vel cæcis obtutibus exhibebunt, nos neutiquam quæstionibus merè scholasticis immisceri; sed eas solummodò, quæ ad nostram mysticam Theologiam pertinent, disputare. Vnico verbo: non reperies in tota hac disputatione quæsitum, quod à mysticis scriptoribus non tractetur.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm species deservientes ad contemplationem fidei sint entitativè supernaturales?

COnstat ex tota disp. præcedenti, quæ sit contemplatio fidei. Non enim per hoc gradum aliquem specialem contemplationis intelligimus; sed omnem illam contemplationem supernaturalem, cuius fidem principium elicitivum esse constat, comprehendimus. Vnde loquimur tam de contemplatione acquisita, quàm de infusa. Et consultò loquimur de supernaturalitate entitativa, & non de modali: quia certius est, quàm vt disputari debeat, species activè influentes in contemplationem intrinsecè supernaturalem, debere esse supernaturales, vt minùs modaliter. Quamobrem, hoc tamquam sine dubio supposito, entitatem talium specierum exploramus, an naturalis sit, vel supernaturalis? Inquirentes.

§. I. *Proponitur vera sententia.*

1. SIt nostra Assertio: ***Ad contemplationem fidei non requiruntur species intelligibiles entitativè supernaturales; sed sufficiunt species entitativè naturales; modo tamen supernaturali coordinatæ.*** Trimembre est assertum: sed prima, & secunda pars idem omnino sunt: quia species intelligibiles sunt prorsus pro contemplatione necessariæ. Quocircà si illa contemplatio, cuius fides principium est, non indiget speciebus entitativè supernaturalibus; erunt vtique entitativè naturales species ei deservientes. Tertia autem pars, & quomodò sit coordinatio illa, ex progressu constabit. Assertio proposita est communissima: illam docet D. Thom. locis referendis, & nostri Salmantic. tract. 7. &

& 14. disp. 3. dub. 1. & 3. & tract. 21. disp. 17. 19. & 21. & tract. 24. disp. vlt. dub. 1. Docent etiam eandem veritatem Caietan. 2. 2. q. 173. art. 2. & N. Philip. in sua mystica Theolog. tract. 3. p. 2. disc. 2. art. 4. Probatur ergo assertio ex D. Thom. 2. 2. q. 173. art. 3. vbi ait: *Ad 3. dicendum, quòd quascumque formas imaginatas naturali virtute potest homo formare absolutè huiusmodi formas considerando; non tamen, vt sint ordinatæ ad repræsentandum intelligibiles veritates, quæ hominis intellectum excedunt; sed ad hoc necessarium est auxilium supernaturalis luminis.* Vbi, vt vides, non requirit Ang. Doct. ad attingentiam intelligibilium veritatum, hominis intellectum excedentium, species novas; sed sat esse præexistentes; si per *auxilium supernaturalis luminis* confortentur: per hoc enim species illæ, quæ entitativè naturales sunt, possunt obiecta supernaturalia repræsentare, modo pro contemplationis actu requisito.

2. Probatur insuper conclusio discursu in clarissima eiusdem D. Thom. authoritate fundato. Etenim contemplatio à fide elicita non requirit species entitativè supernaturales, quia actus supernaturalis est, nec quia actus fidei est, nec quia actus fidei illustratæ, hoc est, actus donorum est: ergo species deservientes illi contemplationi non sunt entitativè supernaturales. Patet ista: Quia in antecedenti recensentur capita omnia, ob quæ illæ species deberent esse entitativè supernaturales. Anteced. triplici parte constat, & quævis seorsim, & seriò probanda est; ex ijs enim pendet totum fundamentum veritatis assertæ. Probatur ergo 1. quoad 1. partem: Quia actus prophetiæ est entitativè supernaturalis: talis actus non requirit species entitativè supernaturales: ergo ex quo sit intrinsecè supernaturalis contemplatio elicita à fide, non requirit species entitativè supernaturales. Conseq. est omnino legitima. Et mai. certa, constatque ex 2. epist. D. Petri cap. 1. vbi dicitur: *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirante locuti sunt Sancti Dei homines.* De quo videri potest D. Thom. 2. 2. q. 172 art. 1. & de verit. q. 12. art. 3. Minor autem est eiusdem Ang. Doct. q. 8. de potentia art. 9. ad 5. vbi ait: *Intellectus sine hoc, quòd acquirat novas formas intelligibiles, potest aliquod de novo intelligere per hoc, quòd intellectus confortatur aliquo fortiori lumine: sicut ex ijsdem formis in phantasia existentibus, superveniente lumine prophetiæ, aliqua cognitio accipitur, quæ accipi non poterat per lumen naturale intellectus agentis.* Ergo ad actum supernaturalem prophetiæ non requiruntur species entitativè supernaturales; sed solùm, quòd naturales existentes in phantasia confortentur, modificenturquè per lumen supernaturale adveniens: ex hac enim modificatione habent eæ species, quòd influant in cognitionem intrinsecè supernaturalem, in quam influere non poterant *per lumen naturale intellectus agentis.* Ex quo manifestè deducitur, quòd actus, ex hoc præcisè quòd intrinsecè supernaturalis sit, non requirit species supernaturales, nisi quoad modum.

Quoad 2. partem probatur eadem minor: Quia ad assensum fidei Theologicæ non requiruntur species entitativè supernaturales: ergo ex quo contemplatio eliciatur à fide Theologica, species entitativè supernaturales non requirit. Conseq. bona est; & anteced. prob. Quia supernaturalitas intrinseca assensus fidei desumitur immediatè à lumine potentiam elevante, & species confortante: ergo tametsi requiratur, quòd istud lumen sit entitativè supernaturale; hoc tamen non requiritur ad speciem. Conseq. bene infertur. Et antecd. probatur: Quia ex eo quòd à principio immediato habeat actus ille intrinsecam supernaturalitatem, non est ad illam necessaria supernaturalitas entitativa speciei; sicut nec quòd potentia sit supernaturalis: ergo.

Expenditur vis huius rationis in hunc modum Etenim species influentes in assensum fidei sunt eædem, quæ influunt in apprehensionem terminorum

rum, quæ ad assensum necessariò præsupponitur: sed illæ species deservientes apprehensioni sunt entitativè naturales: ergo etiam prout deserviunt assensui. Patet ista: Quia aliàs non essent eædem. Maior autem constat: Quia iudicium correspondet apprehensioni, quatenus de illo iudicatur, quod supponitur apprehensum: vnde non sunt necessariæ novæ species pro iudicio, sed illæ influunt, quæ apprehensioni deserviunt. Minor, in qua poterat esse difficultas, est doctrina Caiet. & P. P. Salmant. locis citatis, quam etiam docent Arauxo 2. 2. q. 6. art. 1. dub. 1. & q. 45. art. 6. dub. vnico. Et Mag. Joan. a Sanct. Thoma 1. 2. q. 19. disp. 20. art. 2. Ac insuper probatur: Quia apprehensio præsuposita ad assensum, quo credimus, leonem de Tribu Juda vicisse, mundumque à Dæmonis tyrannide liberasse, est actus intellectus cognoscens leonem animal fortissimum, tribum Juda, ac Dæmonem mundi dominium tyrannicè possidētem; qui omnes termini naturales sunt; eòque non requirunt, vt apprehensioni repræsententur, species entitativè supernaturales: ergo tenet illa minor, cuius veritas clariùs ex dicendis §. sequenti constabit.

3. Dices: Si ratio facta aliquid probat, convincit quidem assensum fidei Theologicæ esse intrinsecè naturalem, & species ad ipsum concurrentes, nec modaliter supernaturales esse: at vtrumque est falsum: ergo. Prob. mai. quoad vtramque partem simul: Quia apprehensio terminorum præcedens iudicium illud est actus naturalis; & species in illam influentes sunt naturales, nedum entitativè, verùm etiam modaliter; vt enim apprehendatur leo, tribus Juda, ac Dæmon, humanumque genus, non requiritur actus supernaturalis, nec species ad ordinem supernaturalem elevatæ: ergo si servanda est proportio inter iudicium, & apprehensionem, erit iudicium fidei naturale, & species ad ipsum concurrentes non erunt supernaturales, adhuc modificativè.

Resp. neg. mai. quoad vtramque partem. Ad prob. negatur conseq. cum citatis Salmantic. præcipuè loco citato ex 1. 2. num. 54. Quia proportio, quam concedimus inter apprehensionem, & iudicium, non consistit in eo, quòd si iudicium est actus supernaturalis, etiam apprehensio supernaturalis sit; vel è converso: nec similiter consistit in eo, quòd si species pro apprehensione nullatenus supernaturales sunt; sic nec species deservientes iudicio: sed consistit dicta proportio in eo, quòd iudicium terminatur ad extrema priùs apprehensa; de illis enim, & non de alijs iudicium fertur. *Duo* diximus. Vnum, in quo consistat dicta proportio, & aliud, in quo non consistat. Primum fundatur in ipsa natura harum operationum: quandoquidem omnes illæ complent eundem motum intellectualem. Non esset autem idem motus; si vnum apprehenderetur, & de alio iudicaretur. Itidem; vt iudicium feratur de aliquo, debet præcedere ipsius notitia, quia de prorsus incognito nullum iudicium positivum fieri potest: quocirca regulatur, & proportionatur iudicium cum apprehensione, quoad hoc, quòd est terminari ad id, quod apprehensum est.

Secundum, quod diximus, est, in quo non datur proportio inter apprehensionem, & iudicium. Et ratio illius discriminis ea est: Quod obiectum formale assensus, & specierum sunt omnino diversa: quia motivum illius iudicij fidei est sola revelatio divina, quod motivum est omnino supernaturale. Obiectum verò specierum sunt res ipsæ naturales, ad cuius similitudinem connorantur obiecta supernaturalia, quæ per fidei iudicium attinguntur. Vnde obiectum proprium relucens in illis speciebus est naturale. Et illud ipsum obiectum est, quod apprehenditur: vnde nec apprehensio, nec species supernaturales sunt. Quia verò illæmet species deserviunt iudicio, quod, vt dictum est, est intrinsecè supernaturale; propterea & ipsæ supernaturalizantur vel à lumine tunc communicato; vel ab ipso habitu fidei, vt sic modificatæ valeant in assensu supernaturalem influere. De quo iterum acturi sumus.

Quo-

4. Quoad 3. partem prob. anteced. positum num. 2. Nam species eodem modo deserviunt actus fidei, prout est iudicium credulitatis, ac ipsi, prout est iudicium discretivum, & resolutivum, estque contemplatio; sed pro actu primo modo sumpto, solummodo quoad modum, sunt supernaturales eæ species: ergo pro ipso secundo modo considerato non requiritur, quòd sint entitativè supernaturales. Cætera constant, & maior probatur: Quia ad fidem illustratam donis concurrunt eæ species proponendo illud ipsum obiectum, quod primario repræsentāt, & ad cuius instar cognoscitur obiectum supernaturale: ergo species fidei illustratæ, seu iudiclo discretivo, ac resolutivo deservientes, non requiritur, quòd sint entitativè supernaturales.

Ad hæc: Id ipsum cognoscunt ex connaturalitate dona, quod propter Dei revelationem credit fides: sed, vt fides credat ob divinam revelationem, sufficiunt species entitativè naturales, vt dictum est: ergo etiam sufficiunt, vt dona, vel fides, illis illustrata, contempletur. Quocirca P. P. Salmant. loco citato ex tract. 21. disp 21. num. 2. cum D. Thom. q. 9. de potent. art. 5. docent, ad actum Prophetiæ sufficere species naturales, ex quo inferunt, quòd idem *dicendum est de speciebus requisitis ad cognitionem, & operationes tam prudentiæ infusæ, quàm donorum Spiritus Sancti.*

5. Probatur denique conclusio ratione à priori, quæ ex iam dictis sic formari potest. Contemplatio elicita à fide est cognitio non quidditativa obiecti supernaturalis: ergo species in illam influentes non sunt entitativè supernaturales. Anteced. est omnino certum, & conseq. prob. Quia species est eiusdem ordinis cum eius obiecto motivo: sed cognitionis fidei non est obiectum motivum ens supernaturale: ergo. Maior constat: Quia species est eiusdem ordinis cum obiecto, quod illam potentiæ immittit; cuiusque est vicaria: & hæc non conveniunt obiecto terminativo, sed motivo. Deinde prob. min. Nam cognitionis procedentis per conversionem ad phantasmata obiectum motivum non est entitas supernaturalis, sed id ad cuius similitudinem cognoscitur tale ens supernaturale: sed contemplatio fidei procedit per conversionem ad phantasmata: ergo. Minor, in qua dissidium esse poterat infrà disputanda est, & modò supponenda cum D. Dionys. Div. Thom. ac Philosoph. de quo interim, si placet vide P.P. Complutens. lib. 3. de anima disp. 21. quæst. 7.

6. Confirm. hæc ratio: Quia species influens in cognitionem est eiusdem naturæ cum obiecto motivo: ergo species contemplationi supernaturali deservientes non sunt entitativè supernaturales. Anteced. continet doctrinam inter iuniores Thomistas communem, vt testantur dicti Complutens. disp. 18. q. 3. Et inde prob. conseq. Quia obiectum motivum talium specierum est ens naturale, vt dictum est num. præcedenti: ergo & ipsæ species.

§. II. *Solvuntur argumenta.*

7. Contra conclus. arg. 1. Species naturalis nequit influere in cōtemplationem supernaturalem: ergo species deservientes contemplationi sunt supernaturales. Patet conseq. Quia species illæ influūt activè in supernaturalem contemplationem, sicut generaliter species intelligibilis in cognitionem influit, vt initio disputationis dicebamus. Anteced. autem prob. Quia virtus naturalis nequit influere in actum supernaturalem: ergo cùm contemplatio à fide elicita sit actus supernaturalis, nequit species naturalis in illam influere.

Conf. Nam id, quod contemplatio elicita à fide haberet ab specie naturali non esset naturale, nec supernaturale; ergo in illam non influit species naturalis. Prob. anteced. quoad 1. partem: Quia in actu intrinsecè supernaturali, qualis est contemplatio à fide elicita, nihil naturale est; aliàs ex parte effectus supernaturalis daretur aliquid cor-

correſpondens virtuti naturali, & aliquid correſpondens ſupernaturali virtuti, contra id, quod noſtri Thomiſtæ tuentur. Pro 2. parte conſtat ex dictis dictum anteced. Quia à virtute naturali nequit effectus ſupernaturalis haberi.

Reſp. argumento diſting. anteced. *Nequit influere* proximè, & immediatè, conc. mediatè, ſubdiſt. *Species naturalis*, vt naturalis, concedo, vt elevata ad ordinem ſupernaturalem, nego anteced. Cuius probatio eadem diſtinctione, ac ſubdiſtinctione reſolvatur. Et deinde reſpond. ad confirmationem, quòd ſpecies naturalis, vt modificata, elevataque, poteſt aliquid ſupernaturale cauſare, vt dictum eſt: vnde in effectu ſupernaturali nihil naturale eſt; nec datur partialitas illa, quæ iure merito apud noſtros Thomiſtas malè audit. Modus autem, quo hæ ſpecies ad actum ſupernaturalem concurrunt, quadruplex eſt, ſicut egregiè obſervat Caietanus 2. 2. q. 173. art. 2. ex Ang. Præcept. & inter illos continetur modificatio, de qua nobis ſermo eſt. Quia verò omnes illi fœderantur, vt eorum, quæ ad præſentem controverſiam conducunt, intelligentiam clarè exhibeant, propterea eorum reſumen offeram.

Primus ergo modus, quo ſpecies intelligibiles ſunt in nobis, eſt per novam earum impreſsionem in imaginativa, vel à ſenſu, vel à Deo. Quòd Deus poſsit illas ſpecies imaginationi imprimere, quis dubitet? Senſus etiam imprimit, & ipſe intellectus accipit à ſenſibus; quandoquidem phantaſmata ſpeculatur, & phantaſmata ſpeculari, eſt à ſenſibus accipere. *Secundò* ſunt in nobis iſtæ ſpecies ex diverſa diſpoſitione eorundem phantaſmatum. Vnde phantaſmata, quæ hac diſpoſitione hanc ſpeciem producunt; ſub alia diſpoſitione non illam producunt, ſed diverſam. Quod evenit, *vel propter aliquã tranſmutationem corporalem, ſicut accidit in dormientibus, & furioſis: vel etiam ſecundùm imperium rationis diſponuntur phantaſmata in ordine ad id quod eſt intelligendum*, ait D. Thom. loco citato. Et ſanè dormienti, & phrenetico miræ res repræſentantur ab eiſdem phantaſmatibus, & ſpeciebus priùs habitis. Quod adhuc magis conſtat exemplo, quo inibi vtitur D. Thom. *Sicut enim*, ait, *ex diverſa ordinatione earundem litterarum accipiuntur diverſi intellectus, ita etiam ſecundùm diverſam diſpoſitionem phantaſmatum reſultant in intellectu diverſæ ſpecies intelligibiles.* Hoc exemplo perſpicuè oſtendit, quomodo ex diverſa ordinatione phantaſmatum diverſæ ſpecies reſultent. Quippè litteræ eædem ſunt; & tamen ex diverſa coordinatione diverſiſsima ſignificant. Ex diverſa coordinatione earundem litterarum reſultat *logica*, & *caligo*, vt 1. tomo ex Caramuele dicebamus. Sic ergo diverſitas coordinationis phantaſmatum cauſat diverſitatem ſpecierum. *Tertiò* autem ſunt in nobis dictæ ſpecies ſine novitate ex parte phantaſmatum; ſed ex adiutorio, & confortatione divini luminis, vi cuius phantaſmata illa faciunt, ſpecies repræſentare obiectum, quod priùs non repræſentabant. Et hic modus ſufficientiſsimus eſt, vt actus ſupernaturalis evadat, ſupernaturalitate refuſa à lumine phãtaſmata confortante, & à principio proximè eliciente. *Quartò* demum ſunt in nobis iſtæ ſpecies ex immediata impreſſione a Deo. Hi ſunt modi, quibus in nobis datur novitas ſpecierum: *Specierum inquam*, ait Caietan. *in toto, vel in parte novarum, vel noviter ordinatarum ad aliquam cognitionem.* Per quæ patet ad argumentum, & confirmationem. Videndi tamen ſunt D. Thom. & Caiet. loco citato.

8. Arg. 2. & contra proximè dicta replicatur: Præcipuum munus ſpeciei eſt repræſentare obiectum: ſed, quòd ſpecies obiectum repræſentet, non poteſt provenire à lumine elevante: ergo quamvis ſpecies poſsit elevari ad influendum activè in actum ſupernaturalem; non tamen elevari poteſt, vt obiectum repræſentet: ergo ad repræſentationem obiecti ſupernaturalis, quale eſt obiectũ contemplationis à fide elicitæ, requiritur ſpecies entitativè ſupernaturalis. Hæc 2. cõſeq. cõſtat ex 1. quã infe-

inferunt præmissæ. Harum maior inde patet, quod munus causæ formalis separari non potest à specie, a qua separabile est munus activè ad intellectionem concurrendi, vti docent P.P. Salmant. tract. 1. disp. 2. à num. 93. & tract. 7. disp. 7. num. 21. Minor autem, in qua est difficultas probatur multipliciter. Primò quidem: Quia species non habet à lumine, quod ipsa ex sua natura habet, sed quod species sit repræsentativa obiecti, habet ex natura sua: ergo hoc non habet à lumine. *Probatur* 2. Illa minor: Elevatio non facit, quod species sit in actu primo, nec in actu secūdo obiecti repræsētatio: ergo elevatio nullo modo facit, quòd species repræsentet obiectum. Patet ista: Quia non est alius modus, quo species possit obiectum repræsentare. Anteced. pro prima parte constat: Quia, vt dictum est, species ex natura sua habet, quòd sit in actu primo obiecti repræsentatio: ergo non à luminis elevatione. Pro 2. parte etiam constat: Quia in eo casu species impressa expressa foret, quod implicat. *Probatur* 3. Species expressa, seu verbum nequit elevari, vt sit actualis obiecti repræsentatio: ergo nec species impressa elevari potest, vt sit habitualis repræsentatio obiecti. Anteced. est omnino certum, & conseq. constat à paritate. *Probatur* 4. Nam ante elevationem, vel species repræsentabat obiectum; vel illud non repræsentabat? Si sic: ergo superfluit elevatio. Si non: ergo non erat species; hæc enim est vnio obiecti cum potentia.

Vrgentur ista: Semel admissa elevabilitate specierum superfluunt species entitativè supernaturales, etiā pro scientia infusa; immo & pro scientia beata superfluerent, casu, quo Deus media specie creata posset intuitivè contemplari. Probatur hoc: Quia si species entitativè naturalis elevari potest ad attingendum obiectum supernaturale minùs perfectum, seu minùs perfectè; non est cur non possit elevari superiori elevatione, vt obiectum magis perfectum repræsentare possit: sicque crescente perfectione elevationis, crescet etiam vis repræsentativa speciei; ita vt ipsum Deum clarè videndum posset repræsentare. Ex quo superfluas esse species entitativè supernaturales, clarè constat. Quod inconveniens vitatur, exclusa illa specierum elevabilitate, vti illam explodunt P.P. Salmant. tract. 7. disp. 6. dub. 4. §. 1.

Ante solutionem huius argumenti scire debes: Duplex obiectum cognosci media specie; videlicet obiectum motivum potentiæ, & obiectum terminativum ipsius. Obiectum motivum est, quod illam immittit potentiæ, est eius vicaria, cum illo convenit in gradu immaterialitatis, & illud est, quod ex natura sua repræsentat, vnitque potentiæ. Horum autem nihil habet relatè ad obiectum terminativum, seu secundarium, cuius nec vicaria est, nec ipsum quidditativè repræsētat; sed tantùm connotativè, & ad instar obiecti primarij. Quæ præterquam quòd perspicua sunt, clarissimè constant ex modo, quo potentia ipsa cognoscit dicta obiecta. Obiectum siquidem motivum cognoscit potentia directè; terminativum verò connotativè. Primum per se: secundum per primum, ad instarque illius. Vnde licèt pro hoc statu immaterialia cognoscamus; cognoscimus tamen ad modum quidditatis materialis, quæ est obiectum motivum intellectus nostri pro hoc statu. Quamobrem species illa, quæ est propria quidditatis materialis, ad duo obiecta cognoscenda deservit, quorum primum est ipsa materialis quidditas, & hoc obiectum ex natura sua, vt dictum est, repræsentat: atque ideò, illud vt repræsentet, elevatione non indiget. Extenditur etiam ad obiectum terminativum; hoc tamen non repræsentat ex natura sua; sed solùm ex accidentaria, & sibi adventitia elevatione, aut modificatione. Vnde patet, quòd cùm Salmantic. & nos cum illis dicimus, speciem elevatione non indigere; immo, & repugnare, quòd elevetur, vt repræsentet obiectum: loquimur de obiecto motivo ipsam speciem immittente potentiæ. Dum autem de obiecto termi-

terminativo sermo est, non negant dicti P. P. talem elevationem; quin potiùs locis à nobis relatis illam adstruunt. Et iuxta hæc intelligenda sunt, quæ docent tract. 24. disp. 6. num. 201. Ex his ergo

Resp. argumento distinguendo min. *Obiectum* motivum, seu primarium, concedatur: *Obiectum* terminativum, seu secundarium, neg. min. Termini ex proximè dictis noti sunt. Et hac eadem distinctione resolvantur omnes illius minoris probationes. Prima quidem, quia eius minor vera est de obiecto primario, non determinativo. Ad 2. dicas Elevationem facere, quòd species repræsentet connotativè obiectum terminativum. Ad 3. distinguatur eodem modo consequens. Et semper adesse discrimen inter speciem impressam, expressamque, inde constat, quod impressa præcedit intellectionē, ad quam expressa subsequitur. Vnde cùm intellectio, quæ est productiva speciei expressæ, supponatur entitative supernaturalis, non potest non ipsa species expressa repræsentare illud obiectum, cuius attactio est ea intellectio, de quo infrà iterum agendum est: interim videantur P. P. Salmant. tract. 21. disp. 19. dub. 4. Ad 4. probationem dicendum est: Ante elevationem repræsentare speciem obiectum primarium: terminativum autem virtute elevationis.

Ad vrgentiam similiter negatur assumptum; ad cuius probationem dictum est, quòd elevatio non facit, quòd species repræsentet quidditativè, & per modum naturalis similitudinis. Vnde, vt obiecta supernaturalia sic repræsententur, requiruntur species, quæ hoc ex natura sua faciant: Et tales species debent esse entitativè supernaturales.

9. Sed contra, & arg. 3. Quia virtus elevans non facit speciem esse perfectiorem intensivè, nec extensivè: ergo non facit quòd obiecta supernaturalia repræsentet: ergo ad hanc attingentiam requiritur species entitativè supernaturalis. Hæc 2. conseq. constat ex 1. quæ infertur ex anteced. Cuius prima pars probatur. Quia id, quod à lumine elevante habet species, est de linea supernaturali, vt constat ex dictis: sed maior intensio perfectionis speciei entitativè naturalis, non est de linea supernaturali: ergo à lumine elevante non est species intensivè perfectior. Prob. min. Quia intensio cuiuscumque perfectionis est *ipsum magis* ipsius perfectionis, vt ex Philosophia suppono: ergo intensio perfectionis entitativè naturalis non est supernaturalis. Quoad 2. partem probatur idem anteced. Quia id, quod perficit entitatem in se, non est extensio entitatis: sed quod species entitative naturalis habet à lumine, perficit speciem in se; quandoquidem illam elevat ad ordinem supernaturalem: ergo.

Resp. Intensionem propriè ad qualitatem spectare per ordinem ad subiectum, cui inhæret. Quæ omnia relatè ad species intelligibiles impropria sunt: siquidem in illis entitas, cuius est intendi, & remitti, de materiali se habet; institutæ enim sunt ad repræsentandum; sed quia per analogiam ad intensionem, & extensionem qualitatum, vult arguens ostendere, non benè convenire speciebus elevationem à lumine provenientem; propterea dicimus, virtutem elevantem communicare phantasmatibus modum supernaturalitatis illa illustrantem; ex qua illustratione vel resultant novæ species, vel præexistentes ita coordinantur, vt iam species illæ, & ipsa phantasmata, vt illo modo elevata, non spectēt ad lineā naturalē, sed ad supernaturalē: atque adeò medijs illis, prout sic elevatis, cognoscuntur veritates supernaturales, ad quarum veritatum cognitionem nunquam sat foret lumen nostrum naturale. Sic docet D. Thom. loco citato ex 2. 2. vbi ad 2. ait: *Similitudo intelligibilis in revelatione prophetica quandoque immediatè à Deo imprimitur, quandoque à formis imaginatis resultat secundùm adiutorium prophetici luminis: quia ex ijsdem formis imaginatis subtilior conspicitur veritas secundùm illustrationem altioris luminis.* Nec in hoc speciale aliquid est in specie, aut phantasmate, quod in alijs pluribus non

non reperiatur: siquidem, vt egregiè docent P. P. Salmant. tract. 14. disp. 6. dub. 3. §. 5. dantur cognitiones entitativè naturales, quæ perficiuntur per modum supernaturalem, qui aliquomodo sit fidei. Et generaliter tract. 12. & 13. disp. 20. dub. 1. & tract. 16. disp. 4. dub. 4. docent dicti P. P. omnem operationem naturalem honestam hominis fieri salutarem per modum supernaturalem intrinsecum, qui est participium quoddam fidei, & charitatis. Vnde adest optima consonantia inter ordinem entitativum, & intelligibilem: quatenus actus, & virtutes ad vtrumque illum ordinem spectantes elevabiles sunt per dictum modum ad ordinem supernaturalem. Nec per hoc, quòd actus ille modo illo supernaturali elevetur, intenditur, vt bene probat argumentum: sed perficitur perfectione ordinis superioris, quæ perfectio actus intensio non est. Et ex hac perfectione provenit, quòd species obiecta supernaturalia modo dicto repræsentet.

10. Dices cum Mag. Ferre tomo 1. in 1. p. tract. 3. q. 6. §. 15. doctrinam traditam habere locum in specie considerata secundùm conceptum activum, quem habet, sic enim sumpta elevatur, vt influat in actum supernaturalem, in quem sibi relicta influere non valeret. Ast si consideretur munus repræsentandi, quod ipsa species habet, non elevatur à lumine superiori: ergo, si loquamur de hoc munere repræsentandi, ruit data doctrina. Prob. anteced. 1. Quia species naturalis semper repræsentat obiectum naturale modo naturali; est enim naturalis similitudo obiecti: ergo quoad istud munus non elevatur. *Probatur* 2. Quia species impressa nunquam potest attingere obiecta supernaturalia, nisi per connotationem ad res naturales: ergo nunquam potest elevari ad repræsentandum supernaturaliter. *Probatur* 3. Quia non potest species naturales repræsentare obiectum supernaturale, quin intrinsecè, & essentialiter varietur: sed per dictam elevationem non variatur intrinsecè, & essentialiter; siquidem illa elevatio est extrinseca, & accidentaria speciei, vt dictum est; eòque insufficiens ad causandam illam variationem: ergo. *Probatur* tandem: Quia virtus in ordine entitativo non elevatur nisi secundùm munus activè influendi in actionem, non autem secundùm alia munera: ergo similiter species intelligibilis.

Resp. neg. anteced. Quod nulla ex ijs probationibus suadetur. Ad 1. ergo dicitur, quòd species ex se semper repræsentat obiectum naturale, & naturali modo: elevata autem extenditur ad obiectum supernaturale, illudque repræsentat. Et licèt solius obiecti motivi sit similitudo naturalis; potest tamen elevari, vt obiectum, cuius naturalis similitudo non est, repræsentet. *Ad* 2. probationem respond. Speciem naturalem semper, & sub quacunque elevatione, repræsentare obiectum naturale; elevata tamen extendi per connotationem ad illud naturale obiectum ad attingendum obiecta supernaturalia; ita taliter, quòd, prout sic, potest influere immediatè in actum entitativè supernaturalem, qualis est actus fidei, in quem sibi relicta, nunquam immediatè influere posset. *Ad* 3. probationem concedimus illam variationem in specie; cui absolutè, & entitativè sumptæ accidentaria prorsus est elevatio: ast si consideretur, prout ad ordinem supernaturalem spectat, est illi essentialis. Quod idem invenitur in ipsa specie, prout dicit munus influendi effectivè: quandoquidem in illa prout sic debet Mag. Ferre hanc ipsam intrinsecam variationem concedere; sicut, & quòd proveniat ab elevatione, quæ quidem extrinseca, & accidentaria est illi muneri absolutè sumpto; non tamen ei vt supernaturalizato. Hoc etiā concedere debet in quavis operatione naturali honesta, quæ, vt diximus num. præcedenti, medio intrinseco supernaturali modo redditur salutaris. *Ad ultimam* probationem omisso anteced. negetur conseq. Discrimen est, quòd species fœcundat potentiam, vt obiectum cognoscat, nec potest intellectus cog-

cognoſcere obiectum, niſi ipſi ab ſpecie repræſentetur. Quamobrem vt intellectus valeat obiecta ſupernaturalia connotativè cognoſcere, debent talia obiecta eo modo repræſentari in ſpecie, ad quod, vt dictum eſt, requiritur elevatio. Paritas autem inter ſpeciem, & virtutem operativam degenere entis conſiſtit in eo, quòd ſicut entitas illius virtutis manet ſemper intra ordinem naturalem, tametſi ad actus ſalutares elevetur in eſſe virtutis; ſic etiã entitas ſpeciei naturalis in ordine naturali maner, quamquàm in eſſe ſpeciei, hoc eſt ad repræſentandum, & activè influendum elevetur. Nec aliter paritas ſervatur: quia inter munia illius virtutis, quòd potentiæ inhæreat, illam actuet, & informet, eſt prorſus materiale, & ſecundarium: quia inſtituta eſt illa virtus, non vt ſit; ſed vt operetur: & hoc eſt præcipuum munus eius. Sic ergo inter munia ſpeciei munus eſſendi eſt penitùs materiale: immo & munus activè concurrendi non eſt præcipuum; quia licèt formale ei ſit, eſt tamen ab ipſa, vt diximus num. ſeparabile. Quod autem eſt prorſus proprium, ac inſeparabile, eſt munus repræſentandi: propterèaque communiter circumfertur, ſpecies inſtitutas eſſe ad repræſentandum. Vnde ſecundùm hoc munus elevabiles ſunt, ſicque paritas ſine calumnia tenet.

QUÆSTIO SECVNDA.

Vtrùm ſpecies deſervientes contemplationi, quæ eſt actus ſcientiæ infuſæ, ſint entitativè ſupernaturales?

OMiſimus diſp. præcedenti, vbi de principio proximè elicitivo divinæ contemplationis egimus, de ſcientia infuſa, quæ ſublimiſsimæ cõtemplationis principium eſt, pertractare; eò quòd ad 3. prædicabile de illa diſputare reſervamus. Non autem hoc idem facere poſſumus circa ſpecies illi contemplationi deſervientes, ſine doctrinæ diſpendio. Vnde poſtquam vidimus, quæ ſpecies concurrant ad contemplationem, ſive acquiſitam, ſive infuſam, quam fides illuſtrata elicit; de ſpeciebus influentibus in contemplationem, quæ eſt actus ſcientiæ infuſæ, agendum expoſcit doctrinæ ordo.

§. I. *Status quæſtionis aperitur, & vera ſententia eligitur.*

11. DAri hanc ſublimiſsimam ſcientiam, quam infuſam dicimus, res eſt omnino certa, modòque ſupponenda ex 3. p. q. 9. & 11. & ex ijs, quæ cum Theologis tum ſcholaſticis, tum myſticis, dicemus, loco inſinuato. Actus autem huius ſcientiæ eminentiſsimæ quidditativè cognoſcit entia ſupernaturalia, v. g. fidem, charitatem, viſionem beatificam &c. ex quo perfectio huius ſcientiæ cognoſcitur, quæ ſuperat vel ipſius Theologicæ fidei perfectionem. Sic ergo pro nunc ſuppoſita ſcientiæ iſtius poſsibilitate, & etiam ad dictum locum reſervantes examinare, in quibus ſubiectis, & quomodo in illis ſit: veſtigamus in præſenti, quibus ſpeciebus vtatur ſcientia hæc, an entitativè ſupernaturalibus, an verò naturalibus? Qua in re Medina, Vaſq. & alij, quos ſuppreſſo nomine refert Alvarez diſp. 65. tenent, ſpecies contemplationi elicitæ à ſcientia infuſa deſervientes, fore naturales entitativè. Loquuntur autem hi authores de ſcientia infuſa Chriſto Domino, idem omnino dicturi de quovis alio, in quo ea ipſa ſcientia reperiatur. Inſuper monendum eſt, eos authores ſic ſentire, vel de omni actu talis ſcientiæ, vel vt minùs, de contemplatione, qua obiecta naturalia cognoſcit.

image
not
available

ralia, non distinguentes, an de obiecto supernaturali sub omni supernaturalitatis modo loquamur, an sub aliquo tantùm: vt sic clariùs procederemus. Modò verò dicimus: nomine obiecti supernaturalis, quod per scientiam infusam contemplatur, non solùm intelligi obiecta secundùm se, & entitativè supernaturalia; sed etiam obiecta naturalia quoad suum esse; supernaturalia tamen in esse attingibilium. Esseque sic attingibilia obiecta naturalia inficiabitur nullus; cùm totus ordo naturæ substernatur ordini gratiæ: quamobrem ens spectans secundùm suam entitatem ad ordinem naturalem; si consideretur secundùm potentiam obedientialem, per quam ordinem naturalem transcendit, est in esse attingibilis supernaturale. Vnde quoad hoc idem iudicium ferendum de illo est ac de ente entitativè supernaturali: vtrumque enim petit virtutē supernaturalē, vt attingatur, & supernaturales species, vt in ipsis repræsentetur. Nec incōveniēs aliquod est, quòd res inferior nō possit cognosci nisi à facultate superiori: licèt res superior non possit cognosci ab inferiori facultate. Et ratio ea est, quòd licèt in facultate cognoscitiva inferiori detur potentia obedientialis, sicut datur in re inferiori cognoscibili. Cæterùm cognoscibilitas est quid passivum; sicut & esse cognoscitivum dicit activitatem: quiaque potentia obedientialis non est proximè activa, sed passiva; propterea res inferior potest, prout dicit illam capacitatem, exigere facultatem superiorem ad sui attingentiam: sed inferior facultas non potest, media ea capacitate, rem superiorem contemplari. Vnde semper verum est, quòd species deservientes contemplationi scientiæ infusæ sunt entitativè supernaturales; quia sive obiectum supernaturale, sive naturale contempletur, semper dictas species prærequirit. Immo semper obiectum supernaturale contemplatur; quia etiam ea, quæ in esse entis naturalia sunt; in esse attingibilium sunt supernaturalia, vt dictum est. De quo videri possunt P.P. Salmant. loco citato disp. 19. dub. 1.

§ II. *Respondetur argumentis.*

16. Contra conclusion. Arg. 1. Non potest viator contemplari nisi medijs speciebus à rebus acceptis: ergo etiam cùm media scientia infusa contemplatur, non vtitur speciebus entitativè supernaturalibus. Patet ista, quia species entitativè supernaturalis non est accepta à rebus sed à Deo menti contemplantis impressa. Et antecęd. prob. Non potest viator contemplari sine phantasmatum speculatione: ergo non potest contemplari nisi accipiendo species à rebus. Conseq. est bona, quia idem prorsus est intelligere à rebus accipiendo, ac contemplari phantasmata speculando. Anteced. vero probatur 1. ex D. Dionys. cap. 1. Cœlest. Hierarch. dicente: *Impossibile est nobis aliter lucere divinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatum.* Vbi per ly *impossibile* planè excluditur omnis contemplatio, quantumvis sublimis sit, à principioque sublimissimo proveniat, quæ phantasmata non speculetur. *Probatur* 2. idem antecedens ex D. Thom. qui pluribus in locis hanc ipsam authoritatem Dionys. affert, & amplectitur dicens, non posse in via dari contemplationem sine conversione ad phantasmata. Cuius doctrinæ radicem offert ipse Doct. Sanct. 1. p. q. 12. art. 13. in corp. his verbis: *Cognitio enim, quam per naturalem rationem habemus duo requirit: scilicet phantasmata ex sensibilibus accepta, & lumen naturale intelligibile, cuius virtute intelligibiles conceptiones ab eis abstrahimus. Et quantum ad vtrumque iuvatur humana cognitio per revelationem gratiæ. Nam & lumen naturale intellectus confortatur per infusionem luminis gratuiti: & interdum etiam phantasmata in imaginatione hominis formantur divinitùs magis exprimentia res divinas, quàm ea, quæ naturaliter à sensibilibus accipimus, sicut apparet in visionibus propheticalibus.* Ex qua doctrina habes, quòd in

in conspectu cuiuscumque luminis gratuiti semper contemplatio habet phantasmata speculāda, sive a sēsibilibus accepta, sive interdū, quod non frequēter evenire solet, divinitus in hominis imaginatione formata. Consequenterque *impossibile est, aliter nobis lucere divinum radium &c.* vt docet D. Dionys.

Hoc argumentum summè difficile est, nec pro meritis solvi potest nisi integram quæstionem excitādo, in qua, an contemplatio viæ indispensabiliter fiat cum conversione ad phantasmata, disputemus. Quod in 3. prædicabili exequemur. Modò vero respond. neg. antec. Licèt enim modus naturalis, quo noster intellectus procedit, sit accipiendo à sensibilibus; posse tamen ex Dei impressione procedere, certum est: sicque procedit, cùm media scientia infusa contemplatur. Immo nec requiritur tam supereminens scientia, vt intellectus contempletur sine speciebus à sensibilibus acceptis, quod apud Mystas indubium est, patetque ex inducta D. Thom. authoritate. Sed quia etiam si à sensibilibus non accipiat, nihilominus potest phantasmata ipsa, quæ in imaginatione divinitus formantur, speculari: ideò oportet ad probationes antecedentis respondere.

Ad 1. probationem explicamus Dionysium ipsum ipso Dionysio lib. de mystica Theol. cap. 1. dicente: *Omnibus ipsa* (causa prima seu Deus) *supersubstantialiter est superposita, & non solum non velatè, & verè apparet his, qui immunda, & munda transeunt &c.* Ecce Dionysium clarissimè docentem, viros contemplativos Deum cognoscere non *velatè*. Quod cùm intelligi non possit de remotione velaminis fidei; loquitur enim de contemplatione viæ: evidens fit, se loqui de velamine phantasmatum, quo ipsa veritas obvelatur, nè nudè sumpta, vt est in se ipsa, contempletur. Vnde D.D. testimonio illo ex lib. de Cœlest. Hierarch. obiecto vtentes debuissent, hoc quod nos adducimus considerare: & sic non adeò celeriter, Dionysium negare possibilitatem divinæ contemplationis sine conversione ad phantasmata, prædicarent. Verùm quia de hoc, vt dictum est, modò non disputamus: ideò abstrahendo ab opinione eo loci à nobis eligenda;

Permittimus mentem Dionys. in Cœlest. Hierarch. esse, quòd in via non est dabilis contemplatio, quæ non fit per conversionem ad phantasmata: quia hic est modus operandi nostræ animæ dum corporis gravitati vnita gemit. Ast per hoc non habetur, quod semper debeat contemplari accipiendo à sensibilibus: quandoquidem ab ipso Deo species aliquando infundi, constat ex dictis num. 17. & 22. Species, inquam, quæ aliter haberi non possunt nisi per infusionem. Vnde non sunt infusæ per accidens; sicut scientiæ naturales primò homini infusæ fuerunt; sed sunt tales species per se infusæ; eòque entitativè supernaturales. Quare sive detur aliqua phantasiæ cooperatio; ex eo quòd illæ species debent recipi ad modum recipientis, qui in hoc statu est intelligere phantasmata speculando; sive hæc aliqualis phantasiæ cooperatio non detur, nihil modò nobis obest: semper enim species illæ sunt entitativè supernaturales; vt potè obiecta supernaturalia quidditativè repræsentantes, vt dictum est. Per quod patet, authoritatem Dionys. ex Cœlesti Hierarch. non petere tantam phantasiæ cooperationem, quæ compati non possit cum hoc, quòd est primam veritatem contemplari *non velatè*, vti docet idem sanctus in de mystica Theologia.

Ad 2. antecēd. probationem respond. mentem D. Thom. clarissimam esse, quantum ad hoc, quòd intellectus non semper contempletur accipiendo à sensibilibus; sed quod habeat species à Deo infusas: & hoc est, quod in præsenti sufficit. Et quod ipso art. 11. docet haud obscurè Doct. Sanct. artic. enim ille inquirit: *Vtrùm aliquis in hac vita possit videre Deum per essentiam?* Et contra resolutionem negativam construit primum argumentum ex verbis Jacob apud Genes. 32. dicentis: *Vidi Deum facie ad faciem*, quod solvit Ang.

Doct.

Doct per hæc verba: *Hoc dicit Iacob ad designandam quandam eminentiam intelligibilem contemplationis supra communem statum.* Quæ est ergo contemplatio *supra communem statum*? Absdubio non est contemplatio, quæ per acceptionem à sensibilibus procedat. Non est contemplatio, quæ speciebus naturalibus vtatur. Hæ enim contemplationes non sunt *supra communem statum.* Vnde hæc eminens contemplatio communem statum transcendens illa est, cuius species supernaturales sunt. Illa est, quam sola facialis Dei contemplatio superat, dicente eodem D. Thom. 1. 2. q. 98. art. 3. ad 2. *Per visionem faciei intelligitur quædam eminens contemplatio infra essentiæ divinæ visionem.* Et contemplatio, cui sola visio essentiæ divinæ præstat, illa est, cuius species supernaturales sunt. Hæc contemplatio illa est, de qua idem Sanct. Doct. 2. 2. q 174. ad 1. docet: *Manifestum est, quod manifestatio divinæ veritatis, quæ fit per nudam contemplationem veritatis, potior est, quam illa, quæ fit sub similitudine corporalium rerum: quia magis appropinquat ad visionem patriæ, secundùm quàm in Essentia Dei veritas conspicitur.* Hæc denique est contemplatio, de qua idem D. Thom. q. 18. de verit. art. 2. ait: *Inde est, quòd nec Deum, nec alias substantias immateriales cognoscere possumus naturaliter, nisi per res sensibiles: sed ex perfectione gratiæ hoc habebat homo in statu innocentiæ, vt Deū cognosceret per inspirationem internam ex irradiatione divinæ sapientiæ, per quem modum Deum cognoscebat non ex visibilibus creaturis, sed ex quadam spirituali similitudine suæ menti impressa. Ita igitur in homine duplex cognitio erat, vna, quā cognoscebat Deum conformiter Angelis per inspirationem internam: alia, qua cognoscebat Deum conformiter nobis per sensibiles creaturas.* Ex his duabus contemplationibus secunda non est, *supra communem statum* eorum, qui spectant ad statum naturæ reparatæ: sed est *supra talem communem statum* illa prima: Vnde non solum lumen; sed etiam species entitativè supernaturales requirit: sive procedat sine conversione ad phantasmata; sive cum adeò tenui conversione procedat, vt sit veluti imperceptibilis, de quo alias loco citato, vbi dicta maiorem lucem accipient.

17. Arg. 2. per scientiam infusam cognoscuntur obiecta naturalia: ergo species deservientes huic cognitioni sunt naturales. Anteced. certum est, & conseq. prob. Pro actu naturali non requiritur species entitativè supernaturalis; sed actus, quo scientia infusa attingit obiectum naturale, est naturalis; quia actus specificatur ab obiecto, & obiectum, vt supponimus, naturale est: ergo talis species etiam est naturalis. Mai. de qua posset aliquis dubitare, certissima est; quia pro actu entitativè supernaturali sufficiunt species entitativè naturales, & solùm modaliter supernaturales, vt de assensu fidei diximus quæstione præcedenti: ergo potiori iure pro actu naturali sat erunt species naturales.

Conf. Quia facta suppositione, quòd species, qua infusa scientia vtitur, & species naturalis repræsentent idem obiectum, non adest fundamentum, vt prima illa species supernaturalis asseratur; sed hoc ita evenire potest ex eo, quòd scientia infusa cognoscit obiecta naturalia: ergo species, qua scientia infusa talia obiecta cognoscit, est naturalis. Conseq. est bona, & Min. certa. Mai. verò probatur: Quia vtraque illa species ex parte obiecti sunt idem, cùm idem obiectum sit, vt supponimus: ergo non est fundamentum, vt prima dicatur supernaturalis.

His movetur P. Vasquez, vt neget, species correspondentes scientiæ infusæ animæ Christi Domini fore entitativè supernaturales. Sed valde levia sunt, eorumque solutio constat ex dictis num. 25. ex quibus respond. argumento disting. anteced. *Obiecta naturalia*, vt naturalia, neg. anteced. Sub ratione superiori talia naturalia obiecta elevanti ad ordinem supernaturalem, conc. anteced. termini ex dictis num. citato noti sunt. Deinde negetur absolutè

lutè conseq. Ad cuius probat. distinguo min. *obiectum naturale*, vt tale, nego suppositum, videlicet, quòd scientia infusa cognoscat obiecta ea, prout naturalia sunt. *Obiectum naturale* sub illa alia ratione superiori iam dicta, nego min. Ad insertam probationem dicas: Actus specificari ab obiecto formali, non autem ab ipso in esse rei sumpto. Obiectum autem naturale, vt repræsentatur in specie infusa licèt in esse rei sit naturale, in esse tamen obiecti per talē speciē repræsentati supernaturale est.

Ad confirm. respond. Quòd obiectum materialiter idem potest repræsentari in specie infusa, & in naturali specie; sed non idem obiectum formaliter tale. Vnde si minor loquatur de identitate formali, est prorsus falsa: si autem loquatur de identitate materiali, nihil probat. Nec suppositio illa obest; quia si suppositio illa procedit de obiecto materiali, dictum est, nihil probare. Si verò de formali obiecto procedat, est impossibilis; eòque sequitur quodlibet. Per quod patet ad probationem maioris.

18. Dices: Taliter repræsentantur obiecta naturalia in specie scientiæ infusæ, qualiter ab ipsa infusa scientia contemplantur: sed ab ipsa scientia infusa contemplantur, vt naturalia: ergo vt talia repræsentantur in specie. Cætera constant, & minor probatur: Scientia infusa contemplatur obiecta naturalia, prout sunt in se ipsis: sed in se ipsis sunt naturalia: ergo.

Respond. Quòd in hoc, quòd dicitur, scientiam infusam contemplari obiecta, prout sunt in se ipsis, duo nobis ostenduntur. Primum exprimit perfectionem illius sciētiæ: secundum autem defectū perfectionis. Primum est, quòd scientia infusa non contēplatur obiecta, quæ cognoscit, per species aliorū obiectorum, nec per connotationem ad illa. Vnde siue illa obiecta sint naturalia, siue supernaturalia sint, semper illa per proprias species; subindeque quidditatiuè contemplatur. In quo eminet hæc scientia supra donorum, & cuiuscumque alterius luminis supernaturalis cognitionem, quia hæc horum luminum cognitio non est quidditatiua, sed tantùm connotatiua, & obscura obiecti contemplatio. Secundum est, quòd per hoc designatur, quòd scientia hæc infusa non contemplatur res in verbo; sicut scientia beata, sed extra verbum. In quo scientiam beatam infusæ præstare edocemur. Hæc sunt, quæ in illo effato nobis dantur intelligi: quorum secundum nihil continet contra nos; sed nec primum quidem; quia per hoc, quòd obiecta naturalia quidditatiuè contempletur, non aufertur, quòd illa cognoscat sub illa ratione, per quam ordini gratiæ substernuntur: hanc quippe rationem dicunt illa obiecta in se ipsis considerata. Vnde illa sub hac formalitate cognoscit.

19. Replicabis: Cognoscibilitas obiecti sequitur indiuulsè ipsius entitatem; sed entitas talium obiectorum est naturalis: ergo & cognoscibilitas. *Respondetur* distinguendo mai. *entitatem* nudè sumptam, negetur; *entitatem* cum modis, & respectibus, quos ipsa entitas secum affert, concedatur. Et sub eadem distinctione minor. negetur absolutè conseq. Itaque entitas obiecti naturalis nudè sumpta cognoscibilis vtique est: ast sicut entitas sic accepta non determinat ordinem, ad quem determinatè spectet; sed potest considerari secundùm id, quod illam eleuat ad lineam supernaturalem: sic etiam cognoscibilitas, prout sequitur entitatem sic nudè consideratam non determinat lineam, aut ordinem. Entitas autem ipsa obiecti naturalis, considerata prout correspondet virtutibus inferioribus, fundat cognoscibilitatem naturalem. Prout autem correspondet superiori virtuti supernaturali, dicitque potentiam obedientialem, per quam ordini supernaturali subordinatur, eiusque supernaturali Authori subditur, fundat cognoscibilitatem supernaturalem. Et prout sic contēplatur à scientia infusa. De qua modò nihil ampliùs. Videantur P.P. Salmant, loco citato ex tract. 21. disp. 19. & Illustr. Godoy in 3. part. disp. 35. à num. 28.

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrùm in contemplatione vniatur Deus in ratione speciei intelligibilis menti contemplantis?

PRo tituli intelligentia sciendum est, nos in præsenti non loqui de contemplatione determinata; sed de quavis divina contemplatione fermo est. Verum quidem est, quòd, si Deus gerit munus speciei intelligibilis ad aliquam contemplationem, non potest hæc non esse sublimissima, exposcetque lumen perfectissimum, à quo eliciatur. Nobis autem hoc obesse haud potest, qui de omni contemplatione divina loquimur; præterquam de illa; quæ immediatè elicitur à lumine gloriæ: hæc enim est clara Dei visio, sive habita permanenter in patria; sive transeunter in via. Quæsitum autem nostrum procedit, non de clara Dei visione; sed de contemplatione obscura.

§. I. *Eligitur vera sententia.*

20. SIt nostra conclusio: *In nulla contemplatione vnitur Deus menti contemplantis in ratione speciei intelligibilis.* Assertio hæc est D. Thom. Quem multi alij, tam mystici, quàm Scholastici sequuntur. Nec dissentit N. Philip. in sua Theolog. myst. p. 2. tract. 3. disc. 3. art. 6. §. *Contemplatio supernaturalis summa* ibi enim neutiquam inclinatur ad partem affirmantem, Deum vniri per modum speciei impressæ menti obscurè contemplantis, vt putavit Disceptatio mystica: sed loquitur de contemplatione faciali, quam dari posse in hac vita, ait dictus Author, *Affirmant aliqui authores; negant alij: valde ad partem affirmativam inclinamur, de qua nihil ampliùs in præsenti; cùm de ea disseramus alibi.* Videlicet eodem tract. disc. 2. art. 5. Hancque esse ipsius mentem, omnia, quæ inibi subjicit, suadent, & verba, quæ datis immediatè annectit, demonstrant: ait enim: *Saltem in patria datur hæc summa, & perfectissima contemplatio, quæ est visio beatifica.* Vnde recusans ibi illam controversiam, scilicet, an in via possit dari contemplatio adeò perfecta, vt in illa Deus vniatur per modum speciei impressæ menti contemplantis, de qua iam egerat dicto art. 5. dari contemplationem, in qua hoc eveniat, concedit, probatque exemplo visionis beatificæ, quæ est contemplatio patriæ. Quo exemplo perspicuè comprobatur, dari contemplationem, ad cuius elicientiam vnitur Deus per modum speciei impressæ menti contemplantis; atque adeò, quæ immediatè Deum attingat, omneque medium excludat. Hoc tamen solùm concedit de contemplatione illa faciali. De contemplatione autem illa, de qua quæsitum præsens procedit; hoc non docet.

Probatur ergo assertio nostra authoritate D. Thom. q. 18. de veritat. art. 1. in corp. vbi ait: *Quidam dixerunt, quòd Deum per essentiam videre non solùm contingit in patria, sed in via, quamvis non ita perfectè in via, sicut in patria. Secundùm hoc homo in statu innocentiæ mediam habuit visionem inter visionem beatorum; & visionem hominis post peccatum: quia minùs perfectè vidit, quam beati, perfectiùs autem quàm homo post peccatum videre potuit.* Hæc est positio asserto nostro contraria: quia loquitur de contemplatione, ad quam divina natura tamquàm species impressa concurrat, quæ, vt supponimus, non potest non esse perfectissima, similisque fœlicissimæ illi contemplationi, qua homo in statu innocentiæ fulgebat. Hanc autem positionem sic excludit D. Thom. subiungens: *Sed illud*

illud dictum est contrarium scripturæ testimonijs, quæ concorditer in diuina visione beatitudinem vltimam hominis ponunt. Vnde ex hoc ipso, quòd aliquis Deum per essentiam videt, beatus est. Et sic nullus adhuc in via ad beatitudinem existens Deum per essentiam videre potuit, nec ipse Adam in statu innocentiæ, vt communis opinio tenet.

21. Dices: Hominis beatitudo consistit in visione perfecta Dei, quæ vtique dari non potest sine lumine gloriæ. Homo autem in statu innocentiæ, & etiam extra illum; quamtumvis sublimissima contemplatione rapiatur, non videt Deum visione perfecta, sed media inter visionem patriæ, & communem, seu non ita perfectam visionem hominis post peccatum. Vnde licèt illa contemplatio sit talis, quòd essentiam ipsam Divinam per modum speciei impressæ vnitam menti contemplantis supponat; non tamen ipsum cōtemplantem beatum facit; hoc enim visioni omnino perfectæ reservatur.

Quod roborari potest ex eo, quod ipse Ang. Doct. verbis citatis docet ex scripturæ testimonijs, quæ *concorditer in diuina visione beatitudinem vltimam hominis ponunt*. Ex quibus verbis constat, quòd hominis beatitudo consistit in visione Dei: vnde eo modo, quo fuerit beatitudo, erit & Dei visio: sed Damascen. lib. 2. orth. fidei cap. 12. inquit: *Quòd homo in statu innocentiæ beatam vitam habuit, & omnem beatitudinem*; ergo etiam habuit Dei visionem, non quidem perfectam, & consummatam, sed aliam minùs perfectam.

Hoc tamen nihil est. Et primum explosit D. Thom. in fine corp. dicens: *In hoc igitur vnaquæque rationalis creatura beata est, quòd essentiam Dei videt, non ex hoc quod ita limpidè, vel plùs, vel minùs eam videt. Non igitur visio beati à visione viatoris distinguitur per hoc, quòd est perfectiùs, & minùs perfectè videre: sed per hoc, quòd est videre, & non videre: & ideò cùm Adam fuerit adhuc in via ad beatitudinem, Deum per essentiam non vidit.* Ex quo patet, Dei intuitivam visionem divisionem illam visionis magis, aut minùs perfectæ non subire: ad hunc sensum, quòd visio perfecta beatum faciat, & non visio imperfecta. Ex quo enim Deus videtur claré, absdubio perfecta beatitudo possidetur. Vnde nec cum statu innocentiæ compati potuit illa Dei visio, nec suprema huius viæ contemplatio esse potest immediata visio Dei.

Ad 2. in authoritate Damasc. fundatum respond. Div. Thom. loco citato sic: *Ad 11. dicendum, quòd dictum Damasceni non est intelligendum, quòd Adam simpliciter beatus esset: sed beatus erat quadam beatitudine, quæ illi statui competebat; sicut in statu miseriæ aliqui dicuntur secundùm quid beati ratione alicuius perfectionis in eis existentis, vt Matth. 5. beati pauperes spiritu.* Fuit ergo primus homo in statu innocentiæ beatus, beatitudine illa, *quæ illi statui competebat*, sicut D. Petrus beatus dictus est a Christo Domino, & etiam apud Luc. cap. 14. dicitur: *Beatus ille servus, quem, cum venerit Dominus, invenerit vigilantem.* Ad hanc tamen beatitudinem habendam visio Dei non requiritur: proptereàque cap. 5. D. Matth. dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Vbi beatitudo ponitur de præsenti, sed visio de futuro. Quocirca Div. Thom. verbis obiectis non dicit, in visione Dei consistere quamcumque hominis beatitudinem, *sed beatitudinem vltimam*. Vnde licèt beatitudo vltima, & visio Dei idem sint; non tamen beatitudo non vltima visio Dei est: quia non datur visio Dei clara, quæ cum tali beatitudine coincidere valeat; eò quòd *visio beati à visione viatoris non distinguitur per hoc, quòd est perfectiùs, & minùs perfectè videre: sed per hoc, quòd est videre, & non videre.* Ex quibus omnibus formatur hæc ratio, qua

22. Prob. 2. conclus. Etenim contemplatio illa, ad quam Deus speciei impressæ munus gereret, vel esset visio Dei; vel non esset, sed per viam fidei procedens: neutrum potest dici: ergo

nec, quòd detur contemplatio, ad quam eliciendam Deus vniatur per modum speciei impressæ menti contemplantis. Conseq. constat, maiorque est omnino certa. Min. autem quoad 1. partem probatur sic 1. ex citato D. Thom. Quia illam contemplationem eliciens non distingueretur à beato per hoc, quòd minùs perfectè videret Deum, ac ille videt; sed per hoc, quòd beatus videt, & illam contemplationem habens non videret: ergo talis contemplatio non esset visio Dei. Conseq. negari non debet, & anteced. constat ex datis verbis D. Thom. qui licèt de homine in statu innocentiæ loquatur; ratio verò de omni viatore loquitur, vt de se notum est: quod ampliùs ex sequenti probatione constabit. *Probatur* 2. Illa 1. pars: Quia Adam in statu innocentiæ erat *adhuc in via ad beatitudinem, Deum per Essentiam non vidit*: sed qui eliceret contemplationem de qua loquimur, foret *adhuc in via ad beatitudinem: ergo Deum per Essentiam non videret.* Conseq. nota est, & mai. est expressa Div. Thom. min. autem inde constat, quòd præsens disputatio non procedit de homine constituto in termino, sed de illo, qui in beatitudinem movetur, etiam ipsa contemplatione, de qua loquimur, quod nullus sententiæ adversæ negabit. *Probatur* 3. Illa 1. pars min. Quia sine lumine gloriæ non videtur Deus: ergo qui dictam contemplationem eliceret, Deum non videret. Conseq. est legitima, quia homo de quo loquimur, non haberet lumen gloriæ, nec tale asseruit adhuc sententia opposita. Anteced. autem constat ex 1. p. q. 12. art. 5. Vbi expressè edocetur à D. Thom. Videantur inibi Caietan. Salmant. & communiter nostri Thomistæ.

Quoad 2. partem, videlicet, quòd talis contemplatio non potest non esse visio quidditativa Dei, probatur eadem min. Quia illam visionem elicit intellectus specie fœcundatus, in quam species nata est influere: sed essentia divina, vnita per modum speciei intelligibilis menti contemplantis nata est influere in visionem intuitivam Dei: ergo contemplatio, quam eliceret intellectus illius contemplativi foret visio Dei intuitiva. Omnes propositiones notissimæ sunt. Vnde: *Probatur* 2. eadem 2. pars: Essentia divina vnita per modum speciei nequit influere in cognitionem obscuram: ergo si influeret in talem contemplationem, ea contemplatio esset visio clara Dei. Conseq. infertur, & anteced. probatur: Essentia divina vnita per modum speciei nequit influere in contemplationem, quæ est motus ad ipsius divinæ essentiæ possessionem: sed omnis contemplatio obscura est motus, quo mens tendit ad possidendam divinam essentiam; ergo tenet anteced. Min. certa est. Probatur mai. Motus ad possidendum Deum implicat cum possessione Dei: ergo si ille intellectus iam possidet Deum sibi vnitum per modum speciei intelligibilis, non potest tendere ad illum possidendum. Aliàs daretur simul motus ad terminum, & terminus ipse, spes, & possessio, desiderium, & fruitio, præsentia, & absentia eiusdem obiecti.

23. Dices: Tametsi essentia divina gerens munus speciei nata sit influere in contemplationem comprehensivam; vnita tamen intellectui limitato illam contemplationem adeò perfectam non elicit; sed aliam minùs perfectam, licèt intuitivam: ergo pariformiter, quamquam ipsa essentia divina per modum speciei vnita menti Beati influat in contemplationem claram Dei; vnita tamen menti viatoris, non claram, sed obscuram contemplationem eliciet. Quo vtraque probatio illius minoris quoad 2. partem corruit.

Resp. neg. conseq. & paritatem. Discrimen est, quòd intellectus creatus est de se capax cognoscendi quidditativè omne ens, etiam divinum. Vnde per hoc, quòd proportionetur, habiliteturque ad clarè cognoscendum illud ens, quod intra spheram sui proprij obiecti continetur, illud vtique contemplatur. Ipse verò intellectus creatus, eò quòd creatus est, est incapax comprehendendi ens divinum. Consequenterque per nullam virtutem proportionari

nari valet, illud vt comprehendat. Quocirca intellectus creatus fœcundatus specie increata cognoscit clarè Deum; non tamen ipsum comprehendere valet ob ipsius intellectus assignatum defectum.

24. Prob. vlt. assertio : Vt intellectus habeat essentiam divinam sibi vnitam per modum speciei impressæ, debet priùs elevari per lumen gloriæ: sed opposita sententia non vult talem intellectum esse elevatum lumine gloriæ: ergo inconsequenter ponit, talem intellectum vnitam sibi habere essentiam divinam gerentem munus speciei intelligibilis. Conseq. negari non potest: minor autem inde constat, quia nullus pro illa contemplatione meminit luminis gloriæ. Et meritò, quia si lumen gloriæ daretur, iam illa contemplatio foret omnino intuitiva, & necessaria, quod præsentis quæsiti statum, destrueret: quippe sententia opposita non loquitur de cognitione necessaria, & intuitiva, sed de contemplatione libera, & caliginosa. In quo eius inconsequentiam hactenus ostendere conati sumus, quia non potest habere essentiam divinam vt speciem, & esse caliginosam. Verùm aliud est, quòd hoc ex tali positione deducatur, aliud verò quòd ipsa positio in hoc consistat. Maior autem, in qua poterat esse difficultas, est expressa D.Thom. art. 5. citato, vbi ex duplici capite lumen gloriæ esse necessarium ad visionem Dei docet. Primum est, quia debet elevare intellectum, vt possit formæ intelligibili divinæ vniri. Secundum est, quia est virtus proxima influens in talem visionem: sed quia est virtus proxima elicitiva visionis Dei intuitivæ, non potest hæc dari sine illo: ergo quia est dispositio actuans intellectum ad vnionem cum essentia divina, gerente munus speciei impressæ, non potest hæc illi vniri, quin intellectus sit lumine gloriæ elevatus, proportionatusque. De hoc tamen videri debent nostrates ad citatum art. D.Thom. Quia nos ex eorum doctrinis mystica nostra asserta comprobamus roboramusque; non autem eorum doctrinas disputamus.

§. II. *Propono, ac solvo argumenta.*

25. CONtr. conclus. arg. 1. Vnio Dei per modum speciei intelligibilis cum mente contemplantis non implicat nec ex parte Dei, nec ex parte ipsius intellectus: ergo dabilis est talis vnio. Conseq. infertur, & anteced. pro 1. parte probatur : Quia sicut Deus potest vniri, & non vniri menti contemplantis; ita potest ei vniri perfectè, & minùs perfectè; atque adeò vt principium contemplationis imperfectæ, quæ non est beatitudo perfecta: ergo ex parte Dei nulla adest repugnantia ad talem vnionem. *Pro secunda parte* prob. idem anteced. Quia nulla apparet repugnantia in eo, quòd intellectus habeat essentiam divinam sibi imperfectè vnitam; sicut potest illam perfectè vnitam habere : ergo ex nullo capite adest talis repugnantia.

Resp. Dictam vnionem repugnare ex omnibus capitibus. Repugnat ex parte intellectus, & ex parte Dei : quia, vt dictum est, implicat horum extremorum vnio sine lumine gloriæ elevante, ac proportionāte intellectum ad illam. Posito autem lumine gloriæ, non potest non dari contemplatio perfecta, quæ vltima beatitudo sit; atque adeò intuitiva. Ex quo fit consequens, repugnare talem vnionem etiam ex parte ipsius contemplationis: quandoquidem contemplatio illa foret obscura, & clara: foret contemplatio viæ, & simul contemplatio patriæ. Quæ manifestè implicare, negabit nemo.

26. Sed contra, & arguitur 2. Esto quòd talis contemplatio dependeat à lumine gloriæ, non implicat, quòd ipsum lumen sit adeò imperfectum, vt solummodo possit concurrere ad visionem indistinctam, & non claram Dei; ergo potest dari contemplatio caliginosa, & viæ, ad quam concurrat essentia Divina per modum speciei intelligibilis. Prob. anteced. lumen gloriæ, vt ipsum ipsius nomen ostendit, est lux, per

per quam intellectus videt obiectum increatum; sed lux potest esse adeò exigua, vt non manifestet clarè, sed confusè, ac indistinctè obiectum; sicut patet in luce materiali; quæ aliquando ob sui exiguitatem non habet vim ad ostendendum Petrum, vt Petrum, sed sub ratione communi; & confusa entis, animalis, aut etiam hominis: ergo tenet antecedens.

Resp. neg. antec. Ad probation. concessa mai. & omissa min. negetur conseq. Discrimen est, quòd lux materialis non deservit visui corporeo ad ostendendum ei Petrum, quà Petrum, nec quà hominem; sed ad ostendendum corpus perspicuum, seu diaphanum, quod est proprium subiectum lucis, quæ propterea definitur ab Arist. lib. 2 de anima text. 69. per hoc quòd sit: *Actus diaphani, secundum quod est diaphanum.* Hocque est obiectum primarium, & specificativum potentiæ visivæ. Vnde quæcumque lux, quantumvis minima, exhibet visui hoc obiectum: quòd autem tale obiectum sit album, vel nigrum, & potiori iure, quòd sit animal, vel homo, vel Petrus, non ostenditur à lumine materiali, quoad substantiam sumpto; quia illi conceptus non spectant ad rationem specificativam visus; sed ad obiectum terminativum secundarium, seu materiale. Vnde non sufficit substantia lucis, vt videantur; sed requiritur lux intensior, aut vividior. Lumen autem gloriæ elevat intellectum creatum, ita vt obiectum primarium, & specificativum ipsius, quatenus tali lumine perfusi, sit Deus. Vnde quodcumque lumen gloriæ, & si sit adeò exiguum, vt minus perfectum esse non possit, ostendit intellectui clarè Deum, & non caliginosè, sicut dictum est de luce materiali relatè ad corpus lucidum. Et patet etiam in fide, quæ tametsi minima sit, assensum rebus præstat ob testimonium primæ veritatis revelantis. Et hoc ideò est, quia prima veritas est obiectum specificativum fidei Theologicæ. Consequenterque non potest verificari fides Theologica, quin tale specificativum respiciat. Similiter in casu nostro. Vnde exemplum illud lucis materialis nobis non obest, sed favet: quia sicut non potest verificari lux illa, quamquam tenuis; quin sit ostensiva obiecti motivi visus corporei; sic nec lumen gloriæ; quin clarè Deum exhibeat propter dicta.

27. Dices: Deus liberè confert lumen gloriæ, & liberè concurrit cum illo ad claram visionem sui ipsius: ergo post communicationem talis luminis potest facere, quod visio intuitiva non sequatur: ergo etiam potest facere, quod licèt sequatur visio, tamen non sit intuitiva; eòque erit caliginosa. Anteced. est omnino certum, ex quo legitimè deducitur 1. conseq. Secunda autem prob. 1. Sicut enim Deus concurrit liberè ad intuitivam contemplationem; sic etiam concurrit liberè ad intuitionem, seu claritatem talis contemplationis: sed quia liberè concurrit ad contemplationem intuitivam, potest hæc non dari, etiam supposita collatione luminis gloriæ: ergo pariformiter, supposita tali collatione, potest dari contemplatio sine claritate. *Probatur* 2. eadem conseq. Quia non magis connectitur contemplatio intuitiva cum sua intuitione, quàm essentia divina cum se ipsa, vt est ratio creaturarum; sed potest fieri, quòd Beatus contempletur intuitivè naturam divinam, & non vt est creaturarum ratio: ergo potest fieri, quod habens lumen gloriæ contempletur essentiam divinam, & non clarè. Cætera constant, & minor probatur ex communi Thomistarum doctrina asserentium, posse Beatum intuitivè contemplari naturam divinam; quin aliqua creatura cognoscatur: ergo tenet minor. *Probatur* 3. Cum habente charitatem vt quatuor potest Deus concurrere, vt eliciat dilectionem vt quatuor, & etiam potest suspendere illum concursum, & illum solummodò præbere ad charitatis actum vt duo: ergo similiter, potest concurrere cum lumine gloriæ ad contemplationem, & non ad claritatem. *Probatur* denique: Sicut contemplatio elicita à lumine gloriæ infert conceptum clarita-

ritatis, sic ipsum lumen gloriæ infert vnionem naturæ divinæ per modum speciei impressæ cum intellectu per tale lumen elevatum; est enim lumen gloriæ vltima dispositio ad talem vnionem, & cum suo Ang. Mag. tenent communiter nostrates; & de ratione vltimæ dispositionis ad aliquam formam est, quòd cum tali forma infallibiliter connectatur: sed posito lumine gloriæ, potest Deus non vniri menti illo perfusæ; quin obstet illa intima, ac infallibilis connexio: ergo posito eodem lumine, potest dari contemplatio, quin intuitio detur.

Respond. conces. antecd. & 1. conseq. negando 2. Quæ nulla ex inductis probationibus suadetur; immo illæ omnes ex falsa imaginatione procedunt. Contemplatio siquidem intuitiva non est entitas actus intellectivi cum modo; sed est eadem simplex entitas eiusdem actus, qui nomine incomplexo dicitur *visio*. Quia ergo datur contemplatio abstractiva, & intuitiva; propterea ad significandum secundam contemplationem vtimur vel nomine contemplationis intuitivæ, vel nomine incomplexo intuitionis, seu visionis: sicut ad significandum hominem vtimur vel nomine hominis, vel dicimus animal rationale. Sed sicut rationalitas non est modus, sed differentia specifica; sic claritas non est modus contemplationis intuitivæ: nisi sub illa amplissima consideratione, qua differentiæ aliquando dicuntur modi. Vnde si, & ita est, conplatio intuitiva est eadem impartibilis visio, nunquam potest elici contemplatio illa sine claritate: quamquàm virtute intellectus præscindentis possit concipi, vt contemplatio, & non vt intuitio: hoc tamen nihil obest in præsenti, vbi non de virtute præscisiva intellectus agimus; sed de virtute physicè productiva. Vnde . . .

. Ad 1. probationem resp. Quòd in præsentia luminis gloriæ potest quidem non dari contemplatio intuitiva, Deo suspendente concursum : non tamen potest dari contemplatio caliginosa. Tum quia, vt dictum est, claritas non adiacet contemplationi intuitivæ, sed est differentia specifica illius intuitivæ contemplationis. Tum etiam, quia illa contemplatio caliginosa non habet principium, à quo eliciatur: non à lumine, quia sicut fides non potest videre, sic nec lumen gloriæ potest obscurè procedere. Non à fide, aut ab alio principio petente, aut permittente obscuritatem: quia si lumen gloriæ collatum est per modum habitus, iam omnia illa evacuata sunt, & ipsa principia, quæ obscuritatem permittebant, iam illam positivè excludunt. Si autem communicatum est per modum transeuntis; cum illo, vt sic communicato, non compatitur actus principij obscuri. In casu tamen obiectionis, quòd Deus videlicet conferat lumen gloriæ per modum transeuntis, & quòd suspendat actum eius, tunc licèt possit dari contemplatio caliginosa, non elicitur à lumine gloriæ, sed ab alio principio, nec in ipsam influet natura divina munus speciei gerens, sed aliæ species propriæ illius principij elicientis. Vnde illa vnio naturæ divinæ cum intellectu perinde erit ad illum actum, ac si non adesset, ex quo nihil concluditur contra nos.

Ad 2. probationem constat ex dictis, contemplationem intuitivam non connecti cum claritate; sed esse eandem simplicem entitatem, cuius conceptus licèt præscindi possint ab intellectu; non tamen causari potest vnus sine alio. Et etiam si possit dari contemplario Dei, quæ intuitiva non sit; causari tamen non potest à lumine gloriæ propter dicta. Cuius contrarium evenit in contemplatione essentiæ divinæ, nulla visa creatura. Tunc enim datur obiectum proprium luminis, & intellectus illud elevantis, nimirum Deus, qui clarè videtur; licèt nulla creatura videatur. Per quod ostenditur magnum discrimen adesse inter rem de qua agimus, & doctrinam illam nostrorum Thomistarum, de qua videndus est Mag. Ferre tom. 1. tract. 3. q. 12. §. 5. Et si paritas illa aliquid convinceret, probaret vtique, omnes Beatos easdem creaturas videre in divina essentia: immo

mo omnes illos omnes videre, quæ in essentia divina continentur: cùm ipsa divina essentia prout has, & illas, & omnes continet, sit prorsus idem.

Ad 3. negetur conseq. Quia dilectio vt duo habet in illo iusto principium à quo eliciatur, scilicet charitatis habitum. In habente autem lumen gloriæ non datur principium elicitivum contemplationis caliginosæ; vel si datur, tale principium non est lumen gloriæ, sed aliud. Lumen quippe gloriæ influere non valet in talem contemplationem, vt dictum est.

Ad vltim. prob. dicas: Falsum esse, quòd contemplatio intuitiva inferat, seu connectatur cum claritate, vt ex dictis patet. Non enim datur contemplatio intuitiva sine claritate constituente, & conceptum communem contemplationis determinante. Nec id quod dicitur de lumine gloriæ, & essentia divina, est adeò certum: alij enim affirmant, quòd posito lumine gloriæ, non potest non vniri essentia divina, vt species intelligibilis: quia infusio luminis est ipsa essentiæ divinæ vnio, vt docent P.P. Salmant. tract. 2. disp. 2. dub. 2. num. 63. Alij autem autumant, quòd de posse absoluto potest infundi lumen quin essentia divina vniatur, de quo videri potest Mag. Ferre. Sed quicquid sit de hoc, nihil obiectio cócludit; quia etiam stante hac secunda opinione infuso lumine gloriæ, & non vnita specie illa divina: nulla alia species vnietur virtute illius dispositionis positæ: & hoc ideò, quia lumen gloriæ solùm est dispositio pro vnione illius formæ increatæ; ergo pariformiter, licèt posito lumine gloriæ non sequatur cótemplatio intuitiva; virtute tamen eius non habebitur contemplatio caliginosa; & hoc ideò, quia lumen gloriæ solius contemplationis intuitivæ Dei est virtus proximè elicitiva.

QUÆSTIO QVARTA.

Vtrùm in contemplatione possit dari species impressa Deum quidditativè; abstractivè tamen repræsentans?

LOquimur de cótemplatione viæ; sed non de contemplatione, quæ spectet præcisè ad statum naturæ reparatæ; nec de contemplatione hominis præcisè. Per primum extenditur nostra consideratio etiam ad statum innocentiæ. Per secundum etiam viatores Angelos comprehendit. Et sermo est, attentis naturis obiecti repræsentati, & repræsentantis speciei. Vnde non loquimur solummodò iuxta providentiam ordinariam; sed etiam inspecto posse absoluto Dei. Ex quibus in vnum collectis infertur, quæstionis titulum sic esse paraphrasandum: an secundùm ordinariam, vel absolutam Dei potentiam possit, vel potuerit mens Angeli viatoris, vel hominis viatoris, etiam ad quemcumque viæ statum pertinentis, recipere speciem intelligibilem, quæ Deum immediatè, & quidditativè; non tamen intuitivè; sed abstractivè tantùm repræsentet.

§.I. *Sententias refero, & præfero Angelicam.*

28. NOn est opus prælibare, contemplationem dividi in *quoad an est*, & *quoad quid est*, quarum 1. est contemplatio obiecti attacti per connotationem ad aliud obiectum, quod est proprium, & motivum talis contemplationis. Secunda verò contemplatur obiectum motivum, & immediatè attactum ab ipsa, ob hocque dicitur quidditativa, quia ipsam obiecti quidditatem intuetur. Hæc autem quidditativa contemplatio bipartitur in abstractivam, & intuitivam. Prima abstrahit à præsentia obiecti, quam secunda

cunda indispensabiliter dicit; quippe terminatur ad obiectum existens, & sibi coexistens. Hæc omnia vel ex summulis nota sunt, vbi de notitijs disputatur. Vnde in præsenti hæc non explicanda sunt, sed supponenda.

Similiter non loquimur de specie creata Deum intuitivè repræsentante. Quia hæc disputatio est purè Scholastica; talesque in hoc opere mysticо recusamus. Præsertim cùm à nullo mysticorum hoc examinatum videam. Et sanè nulla in hoc difficultas occurrere cuique potest, quam discussam non reperiat apud nostros Thomistas 1. p. vbi fusissimè, ac solidissimè hanc controversiam examinant. Quamobrem solùm de specie abstractivè repræsentante Deum agimus; quia de hac video Mysticos disputare, sicut & Scholasticos, in variasque sententias abire.

29. Prima sententia docet, dari in sublimissima contemplatione speciem creatam, quæ quidditativè, abstractivè tamen, Deum repræsentat. Sic consequenter ad sua principia discurrunt ij omnes, qui pro intuitiva Dei visione, speciem creatam sufficere, autumant. Ex alijs verò, qui talem speciem creatam ad facialem Dei visionem impossibilem rentur, concedunt speciem quidditativam in contemplatione abstractiva Scotus cum sua subtili Schola; quæ divisa est; nam alij, licèt concedant hanc speciem abstractivam à suo Duce assertam; negant tamen intuitivam: alij verò dicunt, non posse concedi speciem abstractivam; quin intuitiva pariter adstruatur. In eadem sententia est Dionys. Carthus. sup. cap. 5. mystic. Theolog. Div. Dionys. art. 8. vbi pro se adducit D. Augustin. D. Bonav. & Ang. Præcept. Immo & oraculum Sanctum apud Job dicens Deum habere in manibus suis absconditum lumen, quod suis dilectis ostendit quando, & modo, quo sibi placet. Vnde alijs se intuitivè contemplandum exhibet, vt omnibus Beatis, & viatoribus illis, quibus, transeunter tamen, contulit lumen gloriæ. Alijs autem ita lumen illud manifestat, vt minùs, vel magis faciali contemplationi ipsorum contemplatio apropinquet. Quæ luminis exhibitio talis esse potest, vt sit inter infimas suprema, indidemque sit inter supremas infima. Quo circa cùm suprema omnium contemplatio Deum clarè, & quoad sibi particularia intueatur, contemplatio inter infimas suprema illa erit, quæ Deum non clarè videat, sed quæ ipsum quidditativè, & quoad sibi communia, subindeque obscurè, contempletur. Sicut homo, qui potest cognosci secundùm sua prædicata metaphysica, nedum communia, verùm etiam differentialia, vt cùm cognoscitur per suam essentialem diffinitionem: & potest cognosci etiam secundùm prædicata communia præcisè.

Meditatò in hac opinione sic explananda iuxta Carthusiani mentem spatiatus sum, vel ipsum exemplum, quo vtitur adducens, nè in verbis ipsius, vel aliorum eum sequentium contrarium esse, quis asserat. Loquitur enim Dionys. de cognitione quidditativa Dei obscura. Quod suadet exemplum illud hominis modò allatum. Suadet etiam; quòd doceat, in tali contemplatione cognosci Deum immediatè immediatione obiecti; sed non immediatione speciei. Per quæ & speciem distinctam à Deo adstruit, & illam speciem esse propriam alterius obiecti, ad cuius instar Deus cognoscatur, negat: aliàs ipsum obiectum mediaret. Hæc sunt, quæ asserit Carthus. toto illo art. 8. & ex his constat, ipsum concedere speciem, de qua loquimur. Nec hoc infrigitur per hoc, quòd aliquando asserat ibidem, cognitionem, de qua ibi agit, esse *quia est*, vel ex effectibus; non autem *quoad quid est*. Ipse enim clarè se explicat, per contemplationem *quoad quid est* intelligens contemplationem intuitivam. Quòd si in verbis huius authoris aliqua contradictio deprehendatur, nostra non refert ipsius conciliatio.

Carthusianum sequitur, ac illustrat, defenditque insign. Theologus N. Thom. à Jesu de div. contempl. lib. 5. cap. 14. vbi non solùm in dictam sen-

tentiam *maximè propendit*, vti asserit Discept. Mystica, sed illam clarissimè defendit. Videatur toto eo cap. vbi inter alia ait: *Cognitio quid est, est duplex.* Prima, quando cognoscimus rem secūdùm prædicata generalia, vt cùm de homine cognoscimus esse animal. Secūda, quando cognoscimus per prædicata specialia, vt cùm hominē cognoscimus per suā definitionē Deum igitur in hac contemplatione mysticæ Theologiæ cognoscimus, non solùm quantum ad *quia est*, sed etiam quantum ad *quid est*, si loquamur de cognitione quidditativa vniuersali, & confusa, ac proinde per magnam appropinquationem ad notitiam quidditatiuam perfectam: est enim ista cognitio altissima, clarissima, perfectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, notitia, & visio huic vitæ possibilis, vt magnus Dionys. & eius *expositores testantur*. Hactenus egregius iste Doctor; cuius verba perspicuè ostendunt, ipsum in hac sententia esse.

Secunda talem speciem negat, quæ sententia communissima est inter Thomistas Mysticos, & Scholasticos. Illam tuentur nostri Salmant. tract. 7. disp. 6. dub. 4. §. 1. & tract. 21. disp. 19. dub. 4. num. 50. & D. scept. myst. tract. 3. q. 3. art. 3. Et meritò sententia hæc communis inter Thomistas est; cùm eam doceat Ang. noster Doct. pluribus in locis, quorum nonnulla subijciemus. Vnde in hac eadem sententia sum: ideòque

30. Sit nostra concl. *Non datur species creata quidditatiuè abstractiuè Deum repræsentans.* Prob. 1. assertio ex D. Thom. q. 10. de verit. art. 11. in corp. dicente. *Mens nostra naturali cognitione, quam in statu viæ experimur, nec Deum, nec Angelos per essentiam videre potest. Angeli tamen per essentiam videri possunt per quasdam species intelligibiles ab eorum essentia differentes; non autem essentia diuina, quæ omne genus excedit, & est extra omne genus, vt sic nulla species creata possit inueniri sufficiens ad eam repræsentandam.* In eodem art. ait: *Ad 4. dicendum quòd intellectuali visione in statu viæ Deus cognoscitur, non vt sciatur de Deo quid est, sed quid non est. & quantum ad hoc eius essentiam cognoscimus, tam super omnia collocatam intelligentes, quamvis talis cognitio per aliquas similitudines fiat.* Idem docet Doct. Sanct. alijs in locis, quæ, quia eundem sensum continent, non adducimus.

Igitur ex prima authoritate constat: Essentiam diuinam ob sui incomprehensibilem eminētiam in nulla specie increata posse quidditatiuè repræsentari; nè dum, vt intuitiuè inspiciatur; verùm etiam nec, vt abstractiuè contempletur. Hoc est, quod datum testimonium dicit, & quod fundamentum, cui innititur, suadet, vt mox videbimus. Secundum testimonium clariùs adhuc loquitur. Ex illo enim docemur, quòd non semel in superioribus traditum à nobis est, videlicet, perfectiorem contemplationem huius vitæ attingere Deum quo ad *quid non est*: quæ cognitio non est quidditatiua, vt de se constat. Vnde nulla viæ cognitio de Deo est quidditatiua, & immediata; subindeque non datur species quidditatiuè, & abstractiuè Deum repræsentans. Vt quid enim daretur species, si cognitio repugnat?

31. Dices 1. D. Thom. loqui de contemplatione naturali, vt demonstrant priora illa primæ authoritatis verba: *Mens nostra naturali cognitione.* Sic enim certissimum est, Deum à nobis non cognosci quidditatiuè; proindeque nec dari speciem naturalem ipsum sic repræsentantem. Hinc tamen perperàm dicitur, quòd species supernaturalis influens in contemplationem supernaturalem non repræsentet Deum quidditatiuè abstractiuè menti illum supernaturali, & sublimissima contemplatione cognoscenti. De hacque supernaturali specie loquitur aduersa opinio.

Resp. Falsum esse, Div. Thom. loqui de contemplatione naturali, vt patet ex secunda authoritate, & ex toto illo art. Ipse enim Doct. Sanct. affatim se ipsum explicat, vt enim ostenderet, se non loqui de cognitione naturali, de

qua

qua obiectio procedit, addidit: *Quam in statu viæ experimur.* Vnde illam contemplationem naturalem vocat, *quam in statu viæ experimur*, ad differentiam contemplationis patriæ, quæ est suprema adhuc inter contemplationes supernaturales. Fundamentum autem, quod suspicamur habuisse Div. Thomam, vt omnem cõtemplationem viæ dicat naturalem, & solam contemplationem patriæ supernaturalem, deduci valet ex doctrina eiusdem Sanctissimi Præceptoris, apud quem insuetum non est, dicere, visionem claram Dei soli Deo esse prorsus connaturalem; non autem homini, aut Angelo. Sic enim loquitur 1. p. q. 12. art. 4. & 3. p. q. 9. art. 4. in fine corp. vbi ait: *Scientia vero beata, per quam ipsa Dei essentia videtur, est propria, & connaturalis soli Deo.* Si ergo soli Deo connaturalis est; infertur, quòd non sit homini connaturalis. Quod intelligendum est de homine etiam lumen gloriæ habente. De quo P.P. Salmant. tract. 2. disp. 2. num. 170. Sumpto ergo naturali prout est idem ac connaturale, omnis, & sola contemplatio viæ est homini naturalis; eò quòd contemplatio patriæ est *connaturalis soli Deo.*

Aut fortasse prima contemplatio dicitur absolute naturalis, & non secunda, quia anima, quæ vtriusque principium radicale est, dum est in via, est in statu sibi penitus naturale: in statu autem separationis, in quo elicit secundam contemplationem, non est in statu sibi prorsus naturale, vt docet idem Ang. Doct. 1. part. quæst. 89. art. 1. & quæst. 118. art. 3. in corp. vbi ait: *Si enim animæ naturale est corpori vniri, esse sine corpore est sibi contra naturam, & sine corpore existens non habet suæ naturæ perfectionem.* Idem tradit 1. 2. q. 4. art. 5. & in 2. d. 1. q. 2. art. 4. ad 5. & opusc. 3. cap. 152. vbi ait: Separationem à corpore esse animæ quodammodo naturale, & quodammodo contra naturam. Ob hoc ergo sola illa operatio, quæ convenit animæ, prout est in statu sibi prorsus naturali, potest dici naturalis; non autem illa, quæ animam in statu non prorsus sibi naturale supponit.

Sed esto, quòd D. Thom. loquatur de contemplatione merè naturali, prout hoc nomine excluditur contemplatio supernaturalis, idem quoad præsens iudicium de vtraque ferendum est. Eò enim species in contemplationem naturalem influens non potest Deum quidditativè repræsentare; Quia essentia divina *omne genus excedit, & est extra omne genus, vt sic nulla species creata possit inveniri sufficiens ad eam repræsentandam.* Hoc autem nèdum relatè ad speciem naturalem verùm est; sed etiam relatè ad quamcunque aliam speciem creatam, quantumvis sublimis asseratur. Vnde ex quo D. Thom. ob datum motivum neget, speciem creatam naturalem (etiam si de sola illa loqueretur) posse Deum repræsentare: ex eodem motivo omnis alia species creata deservire non potest, vt Deus quidditativè repræsentetur.

32. Dices 2: D. Thom. loqui de specie creata à rebus accepta. Agit enim ibi Doct. Sanct. de speciebus à phantasmatibus abstractis, vt intuens deprehendet. Intellectus autem noster non solùm his speciebus vtitur ad contemplandum; sed etiam alijs speciebus omnino infusis, vt constat ex dictis in hac disp. q. 2. ergo cum his speciebus omnino infusis informatus contemplatur, non negatur ab adducto Divo Thoma, quòd Deum quidditativè cognoscat.

Resp. breviter ex dictis, 1. falsum esse, D. Thom. solummodo loqui de speciebus à rebus acceptis: de omnibus creatis speciebus loquitur, vt constat ex 2. authoritate, & ex alijs, quæ ibi docet. *Secundò* autem dicas: quòd etiam si de speciebus illis loqueretur; fundamentum autem non solùm illas, sed omnem speciem comprehendit, vt dictum est.

33. Vltimò dices: Ang. Doct. intelligi debere de specie deserviente ad contemplationem intuitivam: de hac enim ibi est sermo, vt notum est ex ipsa lectione textus. Ad hanc ergo intuitivam

vam contemplationem speciem creatam non dari, fatentur ex adversarijs plurimi. Ast quòd pro contemplatione abstractivæ, etsi quidditativæ, deservire non possit species creata, nec à D. Thoma edocetur, nec motivum adest, vt hoc negetur de tali specie.

Resp. Secundum testimonium ita perspicuè futilitatem, & falsitatem factæ obiectionis ostendere, vt mirum sit, viros doctos sic mentem Ang. Præceptoris exponere. Videatur dictum testimonium positum num. 30. Verùm quia in discrimine, quòd adversarij comminiscuntur inter speciem intuitivam, & abstractivam quidditativam Dei, est in quo omnem suam vim collocant, & quo suam opinionem fartam, tectamque esse credunt; propterea, vt plumbeus hic recursus dissipetur, assertum nostrum probabimus discursibus, qui tale suffugium aereum esse demonstrent, sicque facta obiectio funditus evertitur.

§. II. *Duplex ratio pro assertione suadenda proponitur.*

34. PRob. 2. nostra conclus. à ratione sic: Implicat species creata intuitivè Deum repræsentans: ergo & implicat species creata quidditativè abstractivè Deum repræsentans. Anteced. admittitur à pluribus, quos modò adversarios habemus, & contra alios, qui illud negant, est authoritas D. Thom. & Thomistarum concensus. Deinde prob. conseq. Quia omnia inconvenientia, quæ dantur, vt non admittatur species creata ad contemplationem intuitivam, pariter vrgent, in specie pro contemplatione abstractiva: ergo sicut negatur prima, debet negari secunda. Prob. anteced. eò denegatur prima, quia species debet convenire cum obiecto motivo in eodem gradu immaterialitatis, debet habere eandem naturam obiecti, immo est ipsum obiectum in esse intelligibili, quæ omnia, & singula repugnant creatæ speciei, si obiectum primariò attactum est Deus: atqui hoc ipsum verificatur de specie abstractiva: ergo tenet antecedens. Bona est conseq. & mai. constat ex ijs, quæ passim nostrates docent, tum ab authoritate, tum à ratione, præsertim 1. p. q. 12. art. 2. Min. autem probatur. Quia species abstractiva, ex eo, quòd quidditativa sit, est species propria obiecti, est eius vicaria, ab ipsoque immittitur potentiæ: sed ad hæc requiritur, quòd conveniat cum obiecto in gradu immaterialitatis, quod habeat eandem naturam cum illo, & quod sit cum eo idem in ordine intelligibili: ergo id ipsum, quòd dicitur de specie contemplationis intuitivæ, propter quod non potest species creata deservire ad contemplationem intuitivam obiecti increati; verificatur etiam de specie influente in contemplationem quidditativam abstractivam: consequenterque cùm obiectum quidditativè attactum est increatum nulla, species creata deservire potest pro huiusmodi attactione. Cætera constant, & maior, in qua dissidium esse potest, est omnino certa: quia species illa alicuius obiecti vicaria est, naturamque repræsentat: sed ex quo sit quidditativa non datur aliud obiectum, quod repræsentet, nisi illud, quod quidditativè cognoscitur; aliter non quidditativè cognosceretur, sed connotativè, & ad instar alterius obiecti mediantis, ac moventis; vt evenit in cognitione, quam viatores habemus de Deo, quæ quidditativa non est; hæc enim non est species propria Dei cogniti, sed illius obiecti, ad cuius instar cognoscitur: ergo species quidditativè Deum repræsentans, quamquam abstractivè repræsentet, est species propria Dei, cum ipsoque dicit convenientiam in gradu immaterialitatis, & denique omnia alia habet, quæ in specie creata dari impossibile est.

35. Confirmatur 1: ac declaratur hæc ratio: Etenim quòd species contemplationis intuitivæ sit propria obiecti contemplati, aliaque iam dicta habeat, quæ non iteramus, nè terminos multiplicemus, non convenit illi, quia species

cies est, nec quia intuitiva est; sed quia species quidditativa: ergo species quidditativa ex eo, quòd quidditativa sit, habet, quòd sit propria obiecti contemplati. Trimembre est anteced. Cuius 1. pars inde constat, quòd si illa competerent speciei intuitivæ; quia species, omni speciei pariter convenirent. Ex quo evidenter habetur, quòd species deserviens contemplationi intuitivæ non habet, quòd sit propria obiecti contemplati ex ratione communi speciei; sed ex alio conceptu particulari: qui quidem conceptus (& sic prob. 2. pars antecedentis) non est conceptus speciei intuitivæ. Et ratio est: Quia priusquam species consideretur vt intuitiva, consideratur, vt quidditativa: quandoquidem priùs est quòd species quidditatem repræsentet abstrahens ab ipsius præsentia, quàm quòd repræsẽtet quidditatem, vt determinatè præsentem. Ex hoc ergo quòd species quidditatem repræsentet, debet immiti ab obiecto, cuius quidditatem repræsentat, estque ipsius vicaria, naturamque continet: quæ omnia, & singula consistere haud possunt, sine eo, quod talis species sit propria obiecti per ipsam repræsentati. Per quæ omnes tres partes propositi anteced. constat: indidemque habetur, nullam speciem creatam posse ad quidditativam Dei contemplationem deservire; quia nulla species creata potest esse propria Dei.

36. Confirmatur 2. percurrendo omnes omnium specierum immaterialitates proprijs obiectis correspondentes. Etenim prima est rerum sensibilium, quæ sensibus inest: & hæc repræsentat singularia materialia, quæ sunt illarum specierum propria obiecta. Secundæ species sunt abstractæ à conditionibns individuantibus ope intellectus agentis, tamquam causæ principalis, & phantasmatum veluti instrumentorum: & istæ repræsentant quidditatem materialem separatam à conditionibus individuantibus. Aliæ sunt species à phantasmatibus non abstractæ, nec abstrahibiles; sunt enim omnino spirituales; habent tamen admixtam potentialitatem, quatenus sunt species illorum obiectorum, quæ admittunt compositionem tum metaphysicam ex genere, ac differentia; tum physicam ex essentia, & existentia: Et hæc obiecta sunt Angeli. Præter has species non datur nisi vna alia, sicut non datur nisi vnum aliud ens, nempe increatum; quæ species ab omnibus alijs discriminatur per hoc, quod est actus purus, est suum esse, & non permittit, nedum materialitatem, verùm nec minimam potentialitatem. Hæc species est essentia divina, cuius proprium obiectum est ipsamet: atqui omnes istæ species conveniunt cum obiectis, quæ quidditativè repræsentant, in eodem gradu immaterialitatis, habentque eandem naturam cum ipsis; etiam si plures ex illis abstractivè repræsentent sua obiecta: ergo de ratione speciei quidditativè repræsentantis; etiam si abstractivè repræsentet, est, quòd sit propria obiecti per ipsam repræsentati. Quiaque nulla ex assignatis speciebus, præter vltimam, est propria Dei, propterea per nullam aliam ab ea diversam, potest Deus quidditativè repræsentari.

37. Conf. tandem à paritate: Implicat hominem contemplari Angelum quacumque quidditativa contemplatione per speciem propriam cognitionis humanæ, nempe per speciem abstractam à phantasmatibus: ergo implicat, hominem Deum immediatè contemplari per speciem, quæ non sit propria ipsius Dei. Modò sic: Sed non datur alia species Dei propria, nisi ipsa essentia Dei, vt patet ex num. præcedenti: ergo per nullam aliam speciem potest Deus immediatè, seu quidditativè repræsentari.

38. Dicis: Hominem non solùm intelligere phantasmata speculando, sed etiam alia superiori cognitione ad modum videlicet Angelorum. Ex quo duo sequuntur: Primum est, quòd hæc tertia confirmatio nihil probat. Secundum est, quòd secunda non enumerat omnia genera specierum; siquidem hoc non enumerat.

Res-

Respond. hanc obiectionem non posse aliunde provenire nisi ex sinistra dictorum intelligentia. Contra eam tamen disputo sic 1. eò non potest Angelus contemplari quidditativè ab homine per speciem à phantasmatibus abstractam; quia illa species est omnino inferior Angelo: sed quæcumque species creata est omnino inferior Deo: ergo per nullam speciem creatam potest Deus quidditativè contemplari. *Disputo* 2. detegendo fundamentum huius repugnantiæ, eò non potest species à phantasmatibus abstracta deservire ad cognitionem immediatam Angeli; quia illa species est materialis, & Angelus non potest verè cognosci nisi sine immaterialitate: sed quæcũque species creata, quantumvis perfectissima, & spiritualissima asseratur, est potentialis, & Deus non potest immediatè contemplari nisi sine immaterialitate, & potentialitate: ergo.

Disputo 3. Magis distat adhuc in esse repræsentantis, & repræsentabilis species creata à repræsentabili increato, quàm species materialis à repræsentabili potentiali; quandoquidem ibi, & non hîc datur distantia infinita: sed sine hac distantia non potest species materialis repræsentare quidditativè naturam potentialem materialitatis expertem: ergo potiori iure species creata nequit quidditativè repræsentare naturam increatam. *Quarto denique disputo*: Quia id, quòd continet data obiectio, est expressè contra Div. Thom. num. 30. allegatum. Ibi enim, ait Doct. Sanct. quòd licèt homo non possit quidditative contemplari Angelos per species à phantasmatibus abstractas; potest tamen illos quidditativè cognoscere per aliam speciem superiorem: quod relatè ad Deum evenire posse, negat; eò quòd non datur creata species, quæ ipsum valeat, prout est in se, repræsentare.

Constat ex dictis nostras confirmationes non continere defectus illos, qui obiectantur: nec in secunda omissum fuisse illum specialem modum cognoscendi. Quia si ille modus est proprius Angelorum, iam de Angelis, & eorum speciebus factus est sermo. Vtraquam quòd nostra conclusio non solùm procedit de homine contemplante, sed etiam de Angelo viatore. Vnde si viator Angelus non potest notitiam quidditativam habere de Deo per speciem creatam, pariter nec homo illam habere potest.

39. Inspeximus discursibus præcedentibus speciem Deum quidditativè repræsentantem, maiori ex parte, prout est species propria Dei repræsentati, qui quia nullam speciem creatam respicere, vt sibi propriam, potest; propterea ex hoc principio, quod commune est cuicumque speciei repræsentanti, probavimus, impossibile esse, speciem aliquam creatam Deum quidditativè repræsentare posse. Modò autem hanc ipsam impossibilitatem aliunde probare oportet, & ostendere adversariorum positionem fore prorsus implicatoriam. Igitur.

Prob. 3. assertio sic: Implicat species repræsentans quidditativè Deũ, quæ ipsum non repræsentet intuitivè: ergo implicat species creata, quæ Deum quidditativè, abstractivè tamen repræsentet: ergo adversarij volẽtes speciem creatam posse Deum repræsẽtare quidditativè abstractivè, rem implicantem tuentur. Secunda conseq. constat ex prima, & hæc ex anteced. Quod probatur: Quia species repræsentans quidditativè obiectum vt præsens, existens, ac sibi coexistens, repræsentat ipsum intuitivè: sed species, quæ Deum quidditativè repræsentaret; repræsentaret ipsum vt præsentem, existentem, & sibi coexistentem: ergo intuitivè. Conseq. est omnino formalis. Maior est omnino apud ipsos etiam adversarios certa; & min. prob. Species repræsentans existentiam Dei, repræsentat Deum vt præsentem, existentem, ac sibi coexistentem; sed species repræsentans quidditativè Deum, repræsentat Dei existentiam, quandoquidem existentia Dei est eius quidditas, nec potest Deus quidditativè repræsentari, quin ipsius existentia repræsentetur; aliter enim repræsen-

sentaretur quidditativè, & non quidditativè: repræsentaretur quidditativè, vt supponitur: non repræsẽtaretur quidditativè, quia non repræsẽtaretur ipsa Dei repræsentati quidditas, quæ quidem est existẽtia ipsius: ergo vera est illa minor.

40. Conf. ac declaratur ratio facta. Implicat quòd intellectus Deum contempletur quidditativè, & non intuitivè: ergo implicat, quòd species Deum repræsentet quidditativè, & non intuitivè. Consequentiam suadet paritas; id enim ipsum, quod intellectus cognoscit, & modo, quo cognoscit, est quod in specie repræsentatur. Antec. autem prob. Contemplatio quidditativa Dei attingit ipsam Dei essentiam; atque adeò existentiam, quæ, vt dictum est, est Dei essentia: sed contemplatio attingens Dei existentiam est intuitiva: ergo. Conseq. infertur, & min. negari non debet: in hoc enim discriminantur contemplatio abstractiva, & intuitiva, quòd prima attingit obiectum præscindens ab existentia; secunda verò ipsam obiecti existentiam attingit. Mai. autem constat de se, & ex dictis num. præcedenti.

41. Dices cum aliquibus Scotistis, & Mysticis: Factam rationem cum sua confirmatione concludere, si sermo sit de cognitione adæquata Dei, non autem de cognitione inadæquata: in hac enim cùm non attingatur totum obiectum, non repugnat, quòd existentia non attingatur; consequenterque nec implicat, quòd abstractivè contempletur.

Resp. cum nostris Salmant. loco citato ex tract. 21. Cognitionem inadæquatam obiecti non bene convenire cum cognitione quidditativa eiusdem. Sed estô, quòd talis inadæquata cognitio detur, reddit totum argumẽtum. Quandoquidem quodcumque prædicatum divinum est essentialiter suum esse; eòque non potest quidditativè contemplari, quin ipsius existentia cognoscatur. De quo, quia hîc est vnicus adversariorum recursus, multoties §. sequenti sermo reddibit. Interim videri possunt citati Salmant. Hic tamen omittere nolumus: Mysticos nobis contrarios docere, contemplationem quidditativè, licèt abstractivè Deum attingentem esse inter omnes huius viæ contemplationem perfectissimam. Hæc dicunt, & meritò: Si namque talem contemplationem admitteremus, vtique illam diceremus, inter sublimiores huius exilij contemplationes perfectissimam. Hæc tamen non dicimus, quia talem contemplationem, nec speciem admittimus. Illasque non admittimus; quia, præter dicta, contemplatio omnium huius viæ perfectissima est negativa, vt multoties traditum à nobis est cum vnanimi Mysticorum sensu in hac veritate convenientium. Contemplatio negativa, quæ omnes alias superat, non intuetur conceptum, seu prædicatum inadæquatum Dei, sed simul, ac semel in totum illud infinitarum perfectionum pelagus fertur, ibique æternæ dulcedinis gaudia degustans dulciter deliciatur. Hæc est contemplatio negativa, quæ quidem Deum attingit non sub hoc, aut illo particulari conceptu; sed in conceptu vniversali, & cum negatione cuiuscumque perfectionis à mente creata cognoscibili, totum illud infinitarum, pariterque ineffabilium perfectionum centrum adorat. Hanc ipsam contemplationem aliarum principem etiam opinio modò nobis adversa, dum de ipsa loquitur, confitetur: modò autem vult, sublimiorem viæ contemplationem esse illam, quæ non sub conceptu illo vniversali procedit; sed quæ Deum sub distincta, aut inadæquata aliqua ratione, conceptuve, intueatur. Doctrinæ desidero cõsequẽtiã.

§. III. *Argumenta diluo.*

42. Contra propositum assertum arguit 1. Carthus. adducens illud Job cap. 36. vbi dicitur de Deo: *In manibus abscondit lucem, & præcipit ei, vt rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo, quòd possessio eius sit, & ad eam possit ascendere.* Vbi per lucem illam, quam Deus iam *in manibus abscondit*, iam amicis suis ostendit, intel-

ligit

ligit inibi D.Thom.lucem spiritualem, quæ quidem contemplatio est. Hanc ergo lucem, vel totam abscondit Deus, vel per gradus ostendit perfectissimis animabus: ergo potest sic illam lucem manifestare, vt ipse Deus quidditativè cognoscatur, sed non intuitivè: sic enim Deum contemplari non spectat ad exules, sed ad Beatos.

Quod confirmari, ac roborari potest ex illo communi effato, videlicet, supremum infimi attingit infimum supremi: sed infima inter contemplationes patriæ est contemplatio quidditativa abstractiva Dei: ergo suprema contemplatio viæ potest attingere hanc infimam patriæ contemplationem; consequenterque potest cõtemplari Deum quidditativè abstractivè: ac subinde dabilis est species impressa, quæ in hanc contemplationem influat, Deum quidditativè abstractivè repræsentans. Sic arguunt præiactus Dionys. nostr.que Thom. à Jesu.

Resp. Ex textu illo Job nihil colligi posse, quo sententia opposita suffulciatur. Admittimus quidem verba illa intelligi posse de contemplatione, vel de specie impressa, qua intellectus illuminatur. Hoc omne licèt concedamus, nihil contra nos habetur: negamus enim consequentiam. Quippe lux illa poterit vtique manifestari per sublimes, ac sublimiores gradus, quibus contemplatio abundat, nunquam tamen perveniet ad manifestandum Deũ menti creatæ quidditativè abstractivè; quia huiusmodi manifestatio repugnat ex duplici capite. Primùm ex parte speciei. Secundùm ex parte obiecti. Ex parte quidem speciei; quia si repræsentat quidditativè Deum, debet esse propria Dei; quod speciei creatæ convenire non valet, vt dictum est. Ex parte etiam obiecti hoc idem implicat; quia cùm tale obiectum sit suum esse, non potest quidditativè, & non intuitivè repræsentari, aut contemplari, vt vidimus §. præcedenti. Hæc dicimus, permittentes in illo textu sermonem esse de contemplatione, quod ægrè suadebunt contrarij. Nec D. Thom, tale asserit, sed exponit textum vel de luce materiali, quæ nocte, aut nube interiectis absconditur, & ipsis abeuntibus regreditur: vel de luce spirituali, quam Deus modò abscondit, vt illa postmodum, legitimè in hoc exilio certantes in vita futura coronet. Et hæc lux visio beatifica est, quam ea dignis in præmium meritorum concedit Justus Judex.

Confirmatio minùs adhuc vrget: Quia paræmia illa verum habet, si id, quod dicitur participari ab infimi supremo, inveniatur in supremi infimo, quod in nostro casu non datur: quia inter contemplationes patriæ nulla est, aut esse potest, quæ Deum quidditativè abstractivè contempletur. Si ergo ibi inter supremas illas contemplationes nulla, etiam infima, est, quæ Deum eo modo intueatur: nec etiam est species aliqua, quæ sic Deum repræsentet: vbi est illa patriæ species, aut contemplatio, quam attingere dicis contemplationem, aut speciem viæ? *Adde*: Quòd si daretur illa contemplatio, non foret infima inter supremas; hoc enim conveniret contemplationi divinæ attingenti evidenter Deum evidentia, *quoad an est*. Species autem, de qua modò loquimur, (idem de contemplatione intellige) repræsentaret Deum *quoad quid est*. Vnde ex illa paræmia si aliquid haberetur; foret illa prima species, de qua q. sequenti agemus; non autem hæc secunda, quæ præsentis controversiæ argumentum est.

43. Arg. 2. ex D. Thom. q. 18. de verit. art. 1. ad 1. vbi ait. *Patet, quòd visio, qua homo Deum in statu innocentiæ vidit, media fuit inter visionem, qua nunc videmus, & visionem Beatorum. Patet igitur, quod homo post peccatum triplici medio indiget ad videndum Deum, scilicet ipsa creatura, ex qua in divinam cognitionem ascendit, & similitudine ipsius Dei, quam ex creatura accipit, & lumine, quo perficitur, sive sit lumen naturæ, sive gratiæ, aut fidei, & sapientiæ. In statu verò ante peccatum indigebat duplici medio, quod est similitudo Dei, & quod est lumen elevans,* aut

aut dirigens mentem. Beati autem vno tantùm indigent medio, scilicet lumine elevante mentem. Hæc D. Thom. ex quibus constat, hominem in statu innocentiæ nullo alio indigere ad contemplandum Deum, nisi lumine elevante, quo etiam Beati indigent, & specie repræsentante, qua Beati non indigent; ipsa quippe essentia Dei munus speciei gerit: ergo illa species, qua homo ante peccatum vtebatur, repræsentabat immediatè Deum; subindeque quidditativè: at non intuitivè, quia non habebat lumen gloriæ: ergo abstractivè. Sicque contemplatio, in quam ea species influebat, erat media inter nostram contemplationem, & visionem Beatorum: quandoquidem attingit Deum obscurè, quod non habet Beatorum visio; verùm quidditativè attingebat, quod non habet nostra contemplatio.

Scire optarem, quid emolumenti accrescat opinioni Carthusiani, & Thomæ à Iesu ex allato D. Thom. testimonio. Ex eo enim, etiam prout ab ipsis exponitur, nihil aliud habetur, nisi quòd homo ante peccatum Deum cognoscebat per speciem ipsum quidditativè abstractivè repræsentatem: ast post peccatum talem cognitionem non habet homo: quandoquidem indiget triplici illo medio, vt contempletur: & insuper eius contemplatio non est media inter Beatorum, & nostram contemplationem. Hæc omnia traduntur ab ijs Doctoribus, qui præsentem authoritatem afferunt, vt in sublimi viæ contemplatione, etiam post peccatum, speciem Deum quidditativè abstractivè repræsentantem dari probent.

Resp. ergo verum esse, hominem beatum solummodo lumine elevante indigere, vt Deum facialiter videat. Et similiter verum esse, primum hominem in statu innocentiæ indiguisse lumine elevante, & similitudine, seu specie repræsentante, quibus additur res ipsa, à qua species accipitur, vt homo post peccatum contempletur. Quod vltimum ita intelligendum est, vt homo post peccatum non posit Deum contemplari, nisi species à rebus accipiat; hoc tamen est attenta conditione sui status. Cæterùm ex gratiæ liberalitate habet etiam species infusas, prout vidimus q. 2. Vnde sicut primus homo habuit ex suo statu species, quas à rebus non accipiebat: sic post peccatum habet homo illas species ex gratiæ dispensatione. Ast istæ species non repræsentant immediatè Deum, sed aliquid creatum: quia vt talis species Deum immediatè repræsentaret, deberet ab ipso Deo, vt obiecto immiti, Dei naturam contineret, cum ipso in gradu immaterialitatis conveniret, illumque intelligibilem redderet: quæ omnia, & singula implicare nostrates adductis locis ostendunt. A nobisque quæ sufficiunt pro præsenti materia dicta sunt. Vnde ex verbis datis D. Thom. habemus quidem species illas valde elevatas, & contemplationem perfectissimam, in quam influunt; sed quòd Deum immediatè attingant, aut repræsentent, non habemus.

44. Arg. ex 3. ex ipso Carthus. Datur in via contemplatio, qua Deus cognoscitur immediatione obiecti, licèt non immediatione speciei: ergo huiusmodi contemplatio Deum immediatè attingit. Ergo in hanc cõtemplationem influit species immediatè, seu quidditativè Deum repræsentans. Cætera constant, & anteced. prob. Eò non daretur illa contemplatio, quia deberet esse intuitiva, vt dictum à nobis est: sed non potest esse intuitiva, ex quo Deum attingat, non quoad particularia ipsius Dei, sed in generali; vt cùm homo cognoscitur cognita eius definitione; tunc enim intuitivè cognoscitur; at cùm cognoscitur ratio *animalis*, tunc non intuitivè cognoscitur, sed abstractive, & in generali: ergo similiter de contemplatione Dei.

Resp. neg. anteced. In via enim non potest Deus cognosci ab homine, vel ab Angelo immediatè; sed mediante specie creata, quæ eo ipso non est species propria Dei, vt dictum est. Subindeque non potest Deum immediatè, ac quidditativè repræsentare. Ad probationem antecedentis patet ex dictis in

in tota hac quæstione, præsertim à num. 39. Vnde ex quo velit sententia opposita speciem illam repræsentare, seu illam contemplationem cognoscere prædicata essentialia Dei, quantumvis in generali repræsententur, seu cognoscantur, non possunt non intuitivè cognosci. Tum quia quodvis prædicatum divinum est sua existentia. Tum quia vanus prorsus est recursus ille ad prædicata essentialia Dei in communi, & in particulari. Quod sic demonstratur: Etenim rogo; Id, quod attingitur immediatè per illam cognitionem, seu immediatè repræsentatur per illam speciem, est Deus, vel non? Si non: corruit opinio tua, & tenet assertio nostra. Si sic: ergo illa species reddit Deum actu intelligibilem, convenitque cum Deo in gradu immaterialitatis, aliaque omnia habet, quæ in specie creata pro cognitione intuitiva Dei asseris repugnare.

Insuper Deus in particulari cognitus non explicat maiorem perfectionem obiectivam, quam ipse sub illa generalitate, quam moliris. Vtrobique enim cognoscuntur eadem divina prædicata. Cur ergo hæc ipsa prædicata divina sub secunda consideratione non possunt in specie creata repræsentari, in eaque sub prima consideratione continentur. Exemplum illud hominis vel secundùm suam diffinitionem, vel secundùm rationem illam communem cogniti, nec vmbram similitudinis habet cum re, de qua agimus. Homo enim non cognoscitur duplici illa cognitione secundùm eadem prædicata: sed cùm cognoscitur per suam essentialem diffinitionem, cognoscitur quoad prædicata differentialia, & specificativa, quæ illa alia cognitione non attinguntur; sed tantùm attinguntur prædicata communia. In præsenti autem nullatenus adversarij dicent, Deum intuitivè cognitum cognosci secundùm aliqua prædicata, quæ cognosci non possint, dum ipse illo alio genere cognitionis quidditativæ contemplatur. Eadem enim prædicata divina per vnam, & aliam cognitionem cognoscuntur, vel ipsis adversarijs non diffitentibus. Vt quid ergo exemplum illud affertur? Maneat igitur, neminem sive Angelum, sive hominem posse Deum contemplari quidditativè, & etiam abstractivè, media specie creata, vt affatim constat ex dictis.

QUÆSTIO QVINTA.

Vtrùm in suprema contemplatione detur species Deum immediatè quoad an est *repræsentans?*

VLtimum Colophonem quæst. hæc secundo huic prædicabili imponet: licèt enim alia plura possint, debeantque de divina contemplatione disputari; commodiùs tamen visum est, ea ad alias sedes remittere, vbi opportuniùs tractentur. Quamobrem in sequenti prædicabili agemus de contemplatione, quæ propriè perfectorum est. In 4. autem de illa, quæ animam purgat, pulcramque post cataclysmum horridæ tribulationis reddit. In 5. denique de illa, quæ raptus, extases, aliaque huiusce modi causat.

§. I. *Brevis admonitio, & quæsiti resolutio.*

45. DAri speciem impressam creatam, quæ Deum quoad *an est* repræsentet, res est omnino certa, nec de hac procedit præsens difficultas: quippe species ista, quam dari; vt prorsus certum supponimus, non repræsentat

tat immediate Deum, sed aliquod obiectum creatum, ex cuius cognitione assurgit mens ad cognitionem Authoris illius effectus, quæ vt obiectum speciem mittens cognoscit. De quo videre potes, si placet, P. P. Salmant. tract. 2. disp. 1. in annot. ad art. 1. Div. Thom. Nostra autem controversia procedit de specie impressa, quæ immediatè Deum ipsum repræsentet, ab ipsoque tamquam obiecto motivo potentiæ immittatur.

Et quamquam ex quæst. præcedenti constet impossibilitas speciei creatæ, quæ Deum immediatè quoad *quid est* abstractivè repræsentet. Manet tamen locus præsenti controversiæ: eò quòd, sicut cognitio quoad *quid est* superat cognitionem quoad *an est*, ita species influens in primam illam cognitionem, speciem in hanc secundam influentem longè superat. Vnde quantum est ex hac parte non vanè post præcedentem decisionem ad hanc secundam accingimur. Huius veritatis cuique perviæ signum clarissimum est, quòd aliqui, iique gravissimi Theologi, qui nobiscum fuere in asserto præcedenti, modò de specie quoad *an est* contrarium opinantur. Hi sunt duo egregij Thomistæ, videlicet Cabrera in 3. p. q. 11. disp. 6 §. 4. & Nazarius inibi art. 1. Hi enim, & omnes illi, qui quæst. præcedenti nobis adversarij fuere, dari speciem impressam, quæ immediatè Deum quoad *an est* ipsius repræsentet, vnanimiter opinantur. Econtrà verò communis Thomistarum sententia docet, talem speciem repugnare, de quo videndi sunt laudati Salmant. tract. 21. disp. 19. dub. 4. estque hæc sententia D. Thom. 1. p. q. 3. art. 4. ad 2. Et omnibus alijs locis, vbi negat speciem creatam quidditativè repræsentativam Dei. Vnde

46. Sit nostra assertio: ***Repugnat pro quacumque contemplatione species impressa immediatè repræsentativa Dei quoad an est.*** Ita D. Thom. citato art. 4. vbi inquirit: *Vtrùm in Deo sit idem essentia, & esse?* Et contra affirmativam resolutionem, quam statuit, hoc argumentum proponit: *Secundo præterea de Deo possumus scire an sit, vt suprà dictum est, non autem possumus scire, quid sit: ergo non est idem esse Dei &c.* Huic argumento respondet S. Doct. quòd de Deo possumus scire *an sit*, sed non immediatè, sed ex eius effectibus nos in cognitionem Dei Authoris eorundem manuducentium. Verba Ang. Doct. hæc sunt. *Ad 2. dicendum, quod esse dupliciter dicitur, vno modo significat actum essendi, alio modo significat compositionem propositionis, quam anima adinvenit coniungens prædicatum subiecto. Primo igitur modo accipiendo esse, non possumus scire esse Dei, sicut nec eius essentiam, sed solùm secundo modo.* Quibus verbis negat Ang. Doct. posse Deum à nobis immediatè cognosci quoad *an est*, & solùm mediatam huiuscemodi cognitionem, hoc est ex effectibus, concedit, vt patet ex verbis, quibus datam solutionem concludit, quæ hæc sunt: *Et hoc scimus ex eius effectibus, vt suprà dictum est.* Idem docet Ang. ipse Doct. 1. contr. gent. cap. 12. & lib. 3. cap. 39. ad 1. & de potent. q. 7. art. 2. ad 1. Videatur Caietan. loco citato ex 1. p. qui traditam doctrinam subtiliter elucidat, & ab impugnantibus vindicat.

47. Prob. deinde conclus. ratione ex adducto D. Thom. deprompta: Implicat contemplatio immediata Dei quoad *an est*: ergo implicat species Deum immediatè quoad *an est* repræsentans. Conseq. est bona: Quia species non ob aliud institutæ sunt, nisi vt repræsentent obiecta, & influant in ipsorum cognitionem. Vnde repugnante cognitione obiecti, repugnat pariter species repræsentativa illius. Anteced. prob. 1. ex adducta authoritate D. Thom. talem contemplationem immediatam denegantis, & mediatam, aut ex effectibus solummodò concedentis. *Prob.* 2. ratione sic: Contemplatio quoad *ad an est* est quæ terminatur ad existentiam obiecti: sed contemplatio, quæ terminetur immediatè ad existentiam Dei, non potest esse quoad *an est*: ergo implicat relatè ad

ad Deum huiuscemodi contemplatio. Conseq. legitimè infertur, & maior est certa; in hoc enim differt cognitio quoad *an est* à cognitione quoad *quid est*, quòd secunda terminatur ad obiecti quidditatem, & prima ad ipsius existentiam, ex quo prob. minor: Contemplatio immediatè terminata ad existentiam Dei terminatur immediatè ad quidditatem ipsius; est enim existentia Dei ipsa eius quidditas, & essentia: ergo implicat, quòd contemplatio immediatè terminata ad existentiam Dei sit quo ad *an est*; aliàs vel existentia non esset ipsa Dei essentia; vel nulla diversitas adesset inter contemplationem *an est*, & *quid est*.

48. Confirmatur 1. Contemplatio terminata ad existentiam rei, quæ non est suum esse, non potest esse quoad *quid est*: ergo contemplatio terminata ad existentiam rei, quæ est suum esse, non potest esse quoad *an est*. Anteced. admittitur ab omnibus, quorum ratio est, quòd illa existentia est prædicatum accidentale: vnde per cognitionem talis existentiæ nullum prædicatum quidditativum rei existentis cognoscitur. Hincque prob. conseq. Quia per cognitionem existentiæ rei, quæ est suum esse, cognoscitur essentia talis rei; siquidem existentia est eius essentia, vt supponimus: ergo cognitio terminata ad talem existentiam non potest esse quoad *an est*. Patet ista: Quia si ratio ob quam cognitio existentiæ rei, quæ non est suum esse, non potest non esse quoad *an est*, est quia talis existentia non est de essentia rei cognitæ: à contrario, vbi existentia est de essentia rei contemplatæ, contemplatio talis existentiæ non potest non esse quoad *quid est*. Subindeque contemplatio existentiæ Dei non potest esse quoad *an est*, sed contemplatio quidditativa.

49. Conf. 2. Implicat species creata, quæ quidditativè Deum repræsentet: sed si daretur species creata immediatè repræsentativa Dei quoad *an est*, quidditativè Deum repræsentaret: ergo non datur talis species. Bona est conseq. Et maior constat ex dictis tota quæstione præcedenti. Min. autem prob. ex modo dictis. Illa est species quidditativa obiecti, quæ non in alio, sed in se ipsa repræsentat prædicatum quidditativum obiecti: sed species, quæ Deum immediatè quoad *an est* repræsentaret, repræsentaret non in alio, sed in se prædicatum essentiale Dei, nempe existentiam: ergo repugnat talis species.

§. II. *Respondetur vnico argumento.*

50. COntra conclus. arg. 1. authoritate D. Thom. à nobis num. 46. citati. Ibi enim ait S. Doct. quòd possumus cognoscere *an est* Dei secundùm quod esse *significat compositionem propositionis*, & addit: *scimus enim, quòd hæc propositio, quam formamus de Deo, cum dicimus; Deus est, vera est.* Sed non possumus cognoscere hanc propositionem *Deus est*, esse veram, quin cognoscamus Deum quo ad *an est*, nec illum sic cognoscere possumus sine specie repræsentante: ergo ex mente D. Thom. datur species repræsentativa Dei quoad *an est*

Resp. D. Thom. dicto art. negare cognitionem immediatam Dei quoad *an est*, & solùm mediatam seu ex effectibus concedere, vt patet ex ipsius verbis: *Et hoc scimus ex eius effectibus, vt suprà dictum est*, videlicet q. 2. art. 2. & cognitio Dei per effectus nullatenus est cognitio immediata Dei, cùm inter Deum cognitum, & mentem contemplantem mediet effectus mentem in Dei cognitionem manuducens. Vnde quidditativa cognitio effectus naturalis facit nos assentire huic propositioni: *Deus author naturæ existit*: si autem effectus sit supernaturalis, eius cognitio facit, nos cognoscere veritatem huius propositionis: *Deus author gratiæ extitit*. Hæc autem cognitio per effectus sive naturales, sive supernaturales, non est cognitio immediata, vt dictum est; sed est cognitio procedens à specie propria ipsorum effectuum, atque adeò immediatè ad ipsos terminata, mediatè verò ad obiectum secundarium,

darium, seu terminativum, nempe Deum. Et quòd detur hæc mediata Dei contemplatio, nobis non opponitur; quin potiùs num. 45. illam admisimus. Vnde D. Thom. negat, & concedit in nobis cognitionem Dei quoad *an est* in dicto art. Negat immediatam; & ideò eius dicto nostrum assertum probavimus. Concedit mediatam, quod nec nobis opponitur, nec adversarijs aliquam vtilitatem præstat.

Quod si animadvertisset Scotus, non adeò imprudenter Ang. Præcept. de inconsequentia appellasset in 1. dist. 3. q. 1. quam enim inconsequentiam, seu contradictionem invenit Scoti subtilissima mens in eo, quòd aliquis mediatè scire dicatur id ipsum, quod immediatè traditur ignorare? Cuius clarissimæ veritatis fundamentum habet Scotus in illo decantato Philosophi syllogismo: ast, quia de Div. Thom. agimus, verbis D. Thomæ loquemur. Ipse enim Ang. Doct. paulò ante locum citatum, & ab Scoto repræhensum, scilicet q. 2. art. 1. ad 1. ait rem prorsus eandem versans: *Sed hoc non est cognoscere, simpliciter Deum esse, sicut cognoscere venientem non est cognoscere Petrum, quamvis sit Petrus veniens.* Quid clarius? Solidius ve? Sanè, qui in hac doctrina aliquid, quod carpat, invenit, carpi ab omnibus debet. Videatur Caietan. tum art. citato: tum 2. posteriorum cap. 1. qui huius doctrinæ radicem detegit fundatam in discrimine dicto, quod adest inter existentiam creatam, & suum existibile ex vna parte, & existentiam divinam, propriumque existibile ex alia. Ex eo enim quòd existentia entis creati est ipsi accidentaria; propterea cùm scimus *an est* talis entis, non solùm scimus *esse* significans veritatem propositionis, quam terminat; sed etiam scimus *esse* ipsius entis Creati. Ast, quia existentia Dei est ei essentialis, ideò cùm cognoscimus Deum quoad *an est*, cognoscimus quidem *esse*, quod veritatem propositionis significat; ignoramus tamen esse Dei. Quorum omnium ea ratio est; quòd per quæstionem *an est* non cognoscitur qnidditas rei, sed aliquid extra quidditatem: & per quæstionem *quid est* non cognoscitur quod est extra quidditatem, sed ipsa quidditas: quapropter entis creati existentia cognoscitur per quæstionem *an est*. Dei autem existentia requirit quæstionem *quid est*, vt dignoscatur.

51. Dices: Si ita res se habet, species repræsentans Deum quoad *an est* non habet locum in Deo: at hoc est contra communem Theologorum sensum admittentium talem speciem, inter quos hoc ipsum tradunt P. P. Salmant. tract. 2. in annotat. ad art. 1. quæstionis 2. ex 1. p. & alibi frequenter: ergo data doctrina non est vera. Cætera nota sunt, & maior prob. Quia fundamentum allatum omnem speciem creatam Dei repræsentativam quoad *an est* penitus excludit, vt de se patet, quod cùm compati non possit cum illa communi Theologorum doctrina, clarissimè convincitur falsitatis.

Resp. Speciem immediatam, quam denegamus, non concedi ab omnibus Theologis, sed ab illis, quos suprà nominavimus. Speciem autem mediatam, quam neutiquam negamus, sed concedimus, ab illis tradi, certum est. De hacque loquuntur P. P. Salmant. loco citato, & eodem tract. disp. 2. dub. 5. num. 27. & 29. & etiam dub. illo 4. ex tract. 21. & alibi.

52. Scio egregium Thomistam, qui pro aris, & focis tuetur, ac elucidat Thomisticam veritatem non admittentem speciem creatam Dei repræsentativam sive quoad *quid est*, sive quoad *an est*. Tandem loquutus de hac 2. specie concedit quòd potest admitti species creata repræsentativa SS. Trinitatis immediatè quoad *an est*, sumpta Trinitate, vt obiecto terminativo, non vt obiecto motivo. Moveturque 1. Quia Christus Dominus potuit vti discursu in vsu scientiæ infusæ: ergo cognito per discursum effectu supernaturali connexo cum Trinitate, subsequitur alia cognitio terminata ad ipsam Trinitatem, vt extremum illius connexionis: ergo sicut prima cognitio habet spe-

ſpeciem repræſentantem immediatè effectum illum cum Trinitate connexum; ſic ſecunda cognitio ex illa prima deducta habet ſpeciem repræſentantem immediatè Trinitatem, quæ eſt extremum connexionis.

Movetur 2. Quia inconvenientia, quæ dantur, vt non poſsit ſpecies creata Deum repræſentare, vt obiectum motivum, ceſſant in ſpecie repræſentante ipſum vt obiectum terminativum: ergo datur talis ſpecies. Prob. antec. Inconvenientia illa ſunt, quod ſpecies debet eſſe eiuſdem immaterialitatis cum obiecto, quod debet illud continere, & alia, quæ ſuprà dedimus: at hæc omnia verificantur relatè ad obiectum motivum, & non relatè ad terminativum: ergo.

Confirmatur: Quia talis ſpecies repræſentans immediatè Trinitatem tamquam obiectum terminativum, repræſentat illam dependenter à creaturis ſicut ab obiecto motivo, ad quarum inſtar ipſa Trinitas cognoſcitur, & repræſentatur: ſed in hoc, quòd ſic cognoſcatur, & in ſpecie creata ita repræſentetur, nullum adeſt inconveniens: ergo &c.

53. Hactenus celebris hic Thomiſta: in cuius doctrinæ intelligentia tarditas mei captus ſenſibiliter demonſtratur. Non enim percipere potui, in quo ſenſu loquatur, quod ſic explico: nam vel data verba continent aliquid novum contra, aut vltra id, quod in eodem art. ipſe tradiderat cum communi Theologorum ſententia circa cognitionem Dei quoad *an eſt*, & ſpeciem ipſum ſic repræſentantem; vel nihil novum dicit: neutrum credibile mihi eſt. Hoc ſecundum inde conſtare videtur, quia ſi ſenſus huius Authoris eſſet, quòd ſpecies creata, ſive impreſſa, ſive expreſſa, quæ immediatè repræſentat aliquid creatum, extenditur ad repræſentandum prædicatum increatum; ſubindeque cognito illo creato, quod immediatè repræſentat, extenditur cognoſcens ad cognitionem prædicati increati extenſivè in ſpecie repræſentati. Hoc ſi diceret, cum omnibus loqueretur, qui hoc, vel alio modo traditum, idem quoad ſubſtantiam ſentimus. Sed aliò tendere data verba ſuſpicari poteſt primò, quòd eorum author illis corrigit, ſeu explicat, à ſe in eodem art. dicta. Dixerat enim, repugnare ſpeciem creatam immediatè repræſentativam Dei quoad *ad an eſt*. Modò verò aſſerit, illam doctrinam intelligendam eſſe de Deo, vt obiecto motivo, ac terminativo; non verò de ipſo, vt obiecto terminativo.

Secundò: Quia hæc repræſentatio Dei obiecti terminativi dicitur ab ipſo immediata: cùm re ipſa mediata ſit: quandoquidem ſpecies ſolum obiectum primarium, aut motivum, repræſentat primariò, & immediatè: obiectum autem terminativum, ſeu ſecundarium non repræſentat immediatè, & primariò, ſed ſecundariò, & mediatè.

54. Si dicas: Quòd ille exceſſus, qui ſupra repræſentabilitatem obiecti primarij eſt in ſpecie, per quem extenditur ad obiectum terminativum, eſt, qui immediatè repræſentat obiectum terminativum: per illum enim nullum aliud obiectum repræſentatur, nec eſt obiectum, quod mediet inter illum modum extenſionis, & ipſum obiectum terminativum. Vnde immediatè repræſentatur tale terminativum obiectum.

Hoc ſi dicas: nihil te dixiſſe monſtrabo: Tum quia ille exceſſus ſpeciei repræſentantis non eſt ſpecies: vnde ex eo, quòd ille modus, ſeu extenſio immediatè ſit ad obiectum terminativum, colligi inde non poteſt, dari ſpeciem immediatè repræſentativam Dei quoad *an eſt*. Tum quia hoc generale eſt cuicumque ſpeciei: ſcilicet repræſentare primariò obiectum motivum, & extendi etiam ad ſecundarium: quin hactenus ab aliquo hæc extenſio dicta ſit ſpecies, aut quòd immediatè repræſentet illud ſecundarium obiectum, ad quod repræſentandum extēditur. Tum denique, quia hoc generaliſsimum eſt cuicumque potentiæ, & habitui reſpectivo: quippe habitus reſpicit obiectum primarium, & motivum, & eo medio ex-

extenditur ad secundarium, & terminativum. Nec per hoc audivimus aliquem dicentem, potentias, vel habitus respicere immediatè obiecta secundaria: nec extensionem illam, qua secundaria obiecta respiciunt, potentiam, vel habitum nominantem.

55. Hæc sunt, quæ aliquid diversũ ab eo, quod communiter traditur, traditũ in hac excogitatione suadent. Sed si diversum aliquid edocetur, hoc nobis durũ, & superfluum apparet. Superfluum; quia vt obiectũ terminativum cognoscatur sive sine discursu, sive cum illo, nō requiritur illa nova species existentiam Trinitatis immediatè repræsentans, sed sufficit species illa, quæ repræsẽtat primariò effectum supernaturalem cum Trinitate connexum, & ad ipsam Trinitatem extenditur; vt possit ipsa Trinitatis existentia cognosci. Et hoc tandem fatetur sententia adversa: vt enim constat ex confirmatione num. 52. posita, Trinitas cognoscitur, & repræsentatur in illa specie dependenter ab obiecto creato, ad cuius instar cognoscitur. Hoc ergo, nisi voces impropriemus, est asserere, quòd talis species non repræsentat immediatè Trinitatem, sed mediante eo obiecto, à quo species in repræsentando Trinitatem dependet, & ad cuius instar Trinitas ipsa cognoscitur. Illa quippe dependẽtia, & habitudo non potest non auferre immediationem.

56. Dura etiam nobis videtur sententia opposita: eò quòd inconvenientia, ob quæ Thomistæ denegamus speciem creatam Dei, vt obiecti motivi, & terminativi repræsentativam, non salvat. Et omissis pluribus, quibus hoc ostendi poterat, hoc dilemma conficio. Illa species, quæ immediatè repræsentat existẽtiam Trinitatis, reddit ipsam existentiam proximè intelligibilem, nec nè? Si primum dicas: ecce incōveniens maximum, ob quod D. Thom. non admittit speciem creatam Dei immediatè repræsentativam; ne videlicet Deus, qui ex se est summè, & proximè intelligibilis, reddatur intelligibilis per aliquid creatum, se tenens ex parte ipsius, vtì revera species tam impressa, quàm expressa se tenerent. Si secundum asseras: ergo illa species non repræsentat immediatè existentiam Trinitatis. Patet ista: Quia species reddit proximè intelligibile obiectum, quod ab ipsa, & in ipsa immediatè repræsentatur. Illa enim species aliquod obiectum reddit proximè intelligibile. Ad hoc quippe instituta est; sin minùs in rerum natura non foret. Rogo nunc: Quod obiectum redditur proxime intelligibile per dictam speciem? Non adest aliud obiectum, nisi Trinitatis existentia, quam immediatè asseris repræsentare: ergo ipsam Trinitatis existentiam proximè intelligibilem reddit. Vel si datur aliquod aliud obiectum, quod proximè intelligibile faciat, illud, & non existentiam Trinitatis immediatè repræsentabit.

57. Si dicas: Adesse aliud obiectum motivum, quod intelligibile reddit: sed non terminativum, & ideò hoc immediatè repræsentat. *Contra* 1. Quia hæc evasio est sub hasta omniũ eorum, quæ dicta sunt, maximè num. 54. *Contra* 2. Quia species illud obiectum reddit proximè intelligibile: ex parte cuius se tenet: talis species se tenet ex parte existentiæ Trinitatis: siquidem illam immediatè repræsentat: ergo. *Contra* 3. Quia species reddit intelligibile illud obiectum, quod est sibi primarium, seu primariò ab ipsa repræsentatur: sed relatè ad dictam speciem obiectum primarium est existentia Trinitatis. Patet ista: Quia idem prorsus est obiectum primarium, & obiectum immediatè repræsentatum: ergo illam Trinitatis existentiam reddit proximè intelligibilem.

Quòd si has etiam instantias, elidere coneris recursu illo obiecti motivi, ac terminativi, dicam vltimò: ergo illamet species quæ immediatè repræsẽtat existentiam Trinitatis vt obiectũ terminativum, repræsentat immediatè aliud obiectum motivum, ad cuius instar repræsentatur Trinitas. Non negabis consequentiam, vt constat ex cōfirmatione posita num. 52. subsumo tamen: Sed hoc iuxta omnium sensum est repræsentare mediatè Trinitatem: ergo non repræsẽtat illam immediatè. Min. subsumpt. prob,

prob. 1. ex communi consensu Theologorum asserentiū, quòd obiectū, quod repræsentatur dependēter ab alio, non immediatè, sed mediatè repræsentatur: sed per te Trinitas repræsentatur in illa specie dependenter ab alio obiecto, scilicet motivo: ergo mediatè repræsentatur. *Prob.* 2. illa min. Repræsentari dependenter ab alio obiecto motivo est connotativè repræsentari: repræsentari connotativè est mediatè repræsentari: ergo. Cætera nota sunt. Prob. min. Tum quia sic ab omnibus intelligitur. Tum quia paritas subjiciēda hoc suadet. Etenim cognitio connotativè attingens aliquod obiectū, non immediatè, sed mediatè illud cognoscit, vt nemo negare audebit: ergo pariformiter species connotativè repræsentans aliquod obiectum illud mediatè repræsentat.

Paritas modò proposita cognitionis vrgentiam obtulit, qua dicta omnia roboro, & hunc discursum claudo. Etenim si dicta species repræsentaret immediatè existentiam Trinitatis, daretur etiam cognitio immediatè terminata ad existentiam Trinitatis, tamquam ad obiectum terminativum: cognitio hæc implicat: ergo & species illa. Maiorem concedit sententia contraria dicēs, Trinitatem repræsentari, cognoscique immediatè in dicta specie. Probo min. Illa cognitio immediatè attingens Trinitatis existentiam tamquam obiectum terminativū esset cognitio quoad *an est* ipsius Trinitatis: sed cognitio terminata immediatè ad existentiam Trinitatis implicat, quòd sit cognitio quoad *an est*: ergo absolutè implicat talis cognitio. Bona est conseq. & innegabilis maior. Minor autem prob. Cognitio immediatè terminata ad prædicatum quidditativum Trinitatis, etiam tamquam ad obiectum terminativum, (si dabilis est cognitio immediata obiecti, quod purè terminativum, & secūdarium sit, & non etiam motivum) est cognitio quidditativa: dicta cognitio terminatur immediatè, tamquam ad obiectum terminativum, ad prædicatum quidditativum Trinitatis, scilicet ad ipsius Trinitatis existētiam: ergo implicat, quòd sit cognitio quoad *an est*. Maneat ergo, quod non est dabilis species immediatè repræsētativa prædicati divini, etiam per modum obiecti terminativi. Sed eo ipso, quod talis species depēdēter ab alio obiecto repræsentet prædicatum divinum, hoc divinum prædicatum mediatè tantùm repræsentatur in tali specie. De quo mirè agunt citati P.P. Salmanticenses.

Alia plura argumenta sunt, sed quæ ex dictis manu levissima evacuantur. Vnde his finitur disp. præsens, & totum hoc secundum prædicabile de natura mysticè perfectiva, totusque hic secundus tomus cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ. Vtinam in eo scripta cedant in laudem, & gloriam omnipotentis Dei in propria, alienaque natura existentis, & gloriosissimæ semper Virginis MARIÆ de Monte Carmel. eius dulcissimi Sponsi, Sanctissimi mei Patroni Div. Ioseph, Ang. Præcept. Div. Thom. cuius doctrina mihi est pro Cinosura, & Helice; Sanctissimæ M. meæ Theresiæ sublimis mysticæ doctrinæ Magistræ, ac Mystici nostri Doct. D. Joannis à Cruce, cuius hæc sunt verba in prologo ad opus de ascens. *Si in aliquo defecerim ob defectum intellectus, meus animus nunquam est, segregari à sano sensu, ac doctrina S. M. Ecclesiæ catholicæ. Tunc enim penitùs me subjicio nè dum luci indefectibili, & Ecclesiæ ordinationi: verùm etiam dictamini cuiuscumque, qui meliùs de his iudicaverit.* Hæc, quæ ex hoc Sanctis. Doct. exscribo, vltroneus scribo, & sētio, & in hac præclara, ac nobili subiectione volo vivere, volo mori.

Hispali: ex typograph. Francisci Garay, in Vico de Vizcaynos.

INDEX
LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,
QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

Primus numerus disputationem signat, secundus verò marginalis est.

EX VETERI TESTAMENTO.

§ Psalm.

EX LIB. PROVERB.

EX LIB. ECCLESIASTES.

EX LIB. CANTIC.

EX NOVO TESTAMENTO.

IE-

IN:

INDEX
RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

PRIMUS NUMERUS DISPUTATIONEM INDICAT: SECUNDUS verò, & si qui aliqui, marginalem signant.

A

Ac-

Et

BEATITUDO.

CHARITAS.

CHRISTUS.

COGNITIO.

CONFESSIO.

CONGREGATIO.

CONTEMPLATIO.

Ad-

CONTEMPLATIO PHILOSOPHICA.

CONTEMPLATIO RELIGIOSA.

Vt

CONTEMPLATIO Acqvisita.

Eam

CONTEMPLATIO INFUSA.

CONTRITIO.

CREATURA.

CULPA.

§§§ DAM-

D

DAMNATI.

DAMNATIO.

DAVID.

DEIPARA.

DELECTATIO.

Eius

Cog-

F

FACULTAS.

FESTUM.

FIDES.

FINIS.

L

LACHRYMÆ.

LECTIO.

LIMBUS.

LITANIA.

Est

Tem-

D.O.M.
LAUS, HONOR,
ET GLORIA.

